3

LECTVRA EXCELLENTISSIMI SACRE THEOLOGIE MAGISTRI GRATIANI BRIXIENSIS OR. MINO. IN SECVNDO LIBRO SENTENTIARVM SCOTI.

¶ Alberto Pio inclyto Carpeñ. Principi Io. Montesdocca Hiſpanus felicitatem.

MVlti uiuos amant tantũmodo, complures ne uiuos quidem ex animo, ſed eos callida amoris ſimulatione ad tempus proſequuntur, utilitati nõ officio ſeruientes, pauciſſimi defunctorũ amicos agũt. Tu uero princeps inclyte, quos ſemel in tuam fidem et amicitiam recepiſti ita complecteris, ut eos et incolumes adhuc aſſiduis beneficiis cumulos, et fato abſumptos familiariſſime deſideres, ipſorumq; memorias quoquo pacto prorrogare ſtudeas. Inditio eſt .F. Gratianus noſter in ſacris literis præceptor, quem tu ſane dum uixit, humaniſſime et liberaliſſime tractaſti, ubi deceſſit ab interitu uindicare non deſinis. Quare edixiſti ut eius lucubrationes tibi nominatim dicatæ ad cõmunem oĩum utilitatem per me q̃ emendatiſſimæ in lucem exirent, quod ego tam libenter q̃ diligenter præſtiti. Debeo enim tibi, debeo illi hanc curam et intentionem. Spero futurum, ut apud iuſtos rerũ æſtimatores pietatis tuæ, ac beneficentiæ fructum capias ſempiternum. Vale Carpi. M.D.VI. Kal. Maij.

¶ Excellentiſſimi Sacre Theologie magiſtri .F. Gratiani Brixieñ. or. min. ad ill. Principem Albertum Pium in ſecundo ſententiarum Sco. expoſitio.

DISTINCTIO. PRIMA.

VTRVM PRIMARIA CAVSALITAS RESPECTV OMnium cauſabiliũ in quocunq; eſſe ſiue reali ſiue ſʒ quid ſit neceſſario in tribus, ſic ꝙ ſi nõ eſſet in tribus nõ eſſet ibi cauſalitas talis. Cauſalitas in deo reſpectu creature non eſt realis patʒ diſt. 30. primi libri, ſed ſi eſt eterna ſicut cauſatiuitas, que eſt ibi per comparationem intellectus diuini illa eſt rationis, ſed ſi cauſalitas dicat cauſationem temporalem, et reſpectum ille eſt rationis et cauſatus ab itellectu creato angelico uel humano comparante deum ad creaturam cauſatam, uel nullus eſt reſpectus in deo ad creaturam, qui dicatur de deo ex tempore ſed tm̃ dicitur cauſans denominatione extrinſeca eo ꝙ creatura eſt uere cauſata, et relatio cauſationis paſsiue in creatura eſt bene realis, immo idem realiter creature, ut patebit in ſequentibus, dicitur enĩ deus dominus, et cauſans ex tempore nõ ꝙ in eo ſit relatio dominii aut relatio cãe nec realis nec rationis, ſed quia creatura eſt ſerua ideo deus ẽ dominus Deus dicitur reſpectu creature cauſa efficiens, et finalis, cauſa exemplaris eſt idem ꝙ cauſa efficiens, ſed efficiens per intellectum, et uoluntatem. Et dicitur primaria cauſalitas nõ tantum, quia nulla eſt iſta prior exponendo negatiue, ſʒ eſt ſic prima, quia prior omni alia exponendo affirmatiue (Reſpectu omniũ cauſabiliũ in quocũq; eſſe ſiue reali) ſicut creature ſunt producte a deo in tempore per uoluntatem diuinam tanquam principio quo, licet pater filius et ſpiritus ſanctus ſint unum principiũ qd (ſiue in eſſe ſecundum quid) ſicut creature producuntur intelligentia diuina in eſſe cognito, et uoluntate diuina in eſſe uolito ab eterno, licet non pro eterno, ſed pro tali uel tali tempore (De neceſsitate ſit in tribus) ſic ꝙ iſta conſequentia ſit neceſſaria eſt primaria cauſalitas in deo, et perfecta, igitur eſt in tribus perſonis, ſic ꝙ non poſſumus ſine contradictione intelligere oppoſitum conſequentis ſtare cum antecedente, et concludemus in tertio articulo ꝙ illa conſequentia non eſt ſic neceſſaria et aſsignabitur cauſa.

¶ OPINIO HENRICI STAT in ſex dictis que impugnantur a doctore. Nota tamen ꝙ coĩcidit cum doc. ĩ cõcluſiõe pĩcipali. ſ. ꝙ productio creaturarum ad extra neceſſario preſupponit productionem diuinarum perſonarum ad intra.

¶ Ponit etiam aliam concluſionem ueram. ſ. ꝙ a tota trinitate, et ita a perſonis productis producuntur creature in genere cauſe efficientis. ¶ Tertiam ponit falſam ꝙ uerbum, et ſpiritus ſanctus ſunt rationes formales proxime diſpoſitiue, et ordinatiue ad actum creandi, ita ꝙ actus creandi eſt a uerbo, et a ſpiritu ſancto in genere cauſe formalis, eſſentia tamen, et intellectus, et uolitio eſſentialis ſunt principia remota ipſius act⁹ creandi. ✠ ¶ Dicit ulterius ꝙ uerbũ et ſpũs ſctũs ſunt in intellectu patris ut intellectus patris perficiatur uerbo, et ut uolitio patris et filii perficiatur eſt in uoluntate eorum ſpiritus ſanctus, et iſtud eſt quartum ꝙ Scotus impugnat. ¶ Secundum quod impugnat doctor eſt hoc dictum Henrici. Noticia ſimplex non ſufficit nec amor conſequens ſufficit ad productionem rerum ad extra, ſed requiritur noticia declaratiua et diſpoſitiua rerũ, et amor incentiuus ſiue affectiuus que pertinent ad praxim, ſed noticia ſimplex, et amor cõcomitans pertinent ad noticiam ſpeculatiuã. ¶ Tertium ꝙ dicit Henricus eſt ꝙ in uerbo relucent idee pratice, et una noticia procedit ex alia ut patet in ſecunda diſ. primi. Quartũ poſitum eſt ſupra in tali ſigno ✠ ut notaui. ¶ Quintũ ẽ ꝙ noticia uniuerſalis et ſimplex pertinent ad ſpeculationem, et ſimiliter amor concomitans, et noticia declaratiua, et amor affectans pertinent ad praticam noticiã ſicut in arte, utputa in medicina ſpeculatiua que eſt ſcientia uniuerſalis, et pratica que eſt noticia in particulari de applicabili immediate ad opus ut ꝙ reubarbarũ ſic et ſic diſpoſitum, et correctum debet dari huic habenti talem complexionem ita dicit eſſe de noticia ſimplici in deo ꝗ ſpeculatiuam ponit et de uerbo ꝙ dicit eſſe noticiam declaratiuam et praticam. ¶ Sextum ꝙ dicit eſt ꝙ quia philoſophi negauerunt noticiam diſpoſitiuam in deo, quia negauerunt uerbum et ſimiliter negauerunt ſpiritum ſanctum, et ita amorem affectantem, ideo dicit Henricus coacti fuerunt ponere ꝙ deus neceſſario agit ad extra quaſi iſta conſequentia ſit neceſſaria, in deo nõ eſt noticia declaratiua nec amor affectans, ſed ſola noticia eſſentialis, igitur deus producit neceſſario ad extra quicquid producit probat conſequentiam, quia noticia eſſentialis eodem modo et naturaliter omnia creata reſpicit, et ita neceſſario i[illegible] et deus qui producit creaturas intellectu ſuo et uoluntate neceſſario producit. Ex hiis omnibus uult habere Henricus ꝙ productio creaturarũ neceſſario ſit in tribus perſonis, quia ſi filius et ſpiritus ſanctus ſunt rationes formales diſpoſitiue, et ordinatiue ad opus, et proxime rationes non poterit productio creaturarũ eſſe niſi tres perſone ſint prima tanq̃ quod, filius et ſpiritus ſanctus ut qd et ut quo, et ita emanatio creaturaꝝ preſupponit neceſſario emanationem diuinarum perſonarum

¶ CONTRA PRIMVM dictum arguit doc. ſi filius, et ſpiritus. ſ. ſunt rationes formales ꝓxime actus creandi, et filius nõ ſit formaliter in patre nec ſpiritus ſanctus, igitur pater non formaliter creabit patet conſequentia, quia actio non formaliter denominat aliquid niſi principium formale illius actionis ſit in illo, ſicut ignis dicitur formaliter calefacere, qa calor qui eſt principiũ formale calefactionis eſt formaliter in igne et ſi calor per impoſsibile nõ eſſet formaliter in igne, ignis non formaliter calefaceret. Et ſi dicas ꝙ pater habet filiũ ſicut dicitur in euaſione. Conſtat ꝙ non habet filium in ſe formaliter, quia tunc iſta eſſet uera pater eſt filius que falſa ẽ, nihil enĩ genitum eſt in patre, et ita nõ eſt in patre noticia genita, ſi pater habet filium habet tm̃ ipſum ut Correlatiuũ, ſed ſic habens nõ dicitur tale formaliter per ſic habitum uel per illud ꝙ ſic habetur, et ita pater non formaliter creabit. Immo etiam ſequitur ꝙ filius non formaliter creabit nec ſpiritus ſanctus quia cõiter quo non eſt quod, et ideo ſi ſecundum iſtũ filius et ſpiritus ſanctus ſunt quo reſpectu actus creandi nõ erũt quod. Et nota ly cõiter, quia anima in nobis eſt prĩcipium quo itelligẽdi et nõ qd itelligit ex primo de aĩa. et tamen ſeparata eſt quod itelligit. Et hoc eſt ꝙ dicit in ſecũda euaſione, ꝙ filius creat et ſpiritus ſanctus creat, quia ſunt quo et quod. Sed contra una perſona ut filius non eſt in actu per aliam, quia filius non eſt ſpiritus ſanctus formaliter, igitur filius non formaliter proxime creabit, quia agens per intellectum et uoluntatem eſt in actu tã noticia ꝗ uolitione neceſſariis ad talem actũ nõ ſic erit filius in actu niſi filius eſſet ſpiritus ſanctus formalr, et ſpiritus ſanctus eſſet filius formaliter. ¶ Contra tertiũ de ideis praticis nota ꝙ ille non ſunt in deo, quia ſi eſſent ibi dictarent de creaturis producendis, et tunc uoluntas diuina neceſſario conformet ſe illis, et ita non haberet in poteſtate ſua ꝓducere alteram partem cõtradictionis, ſed neceſſario produceret illam partem ꝗ dictaret noticia pratica ſiue idea pratica,

uel ſi poſſet deus ſua uoluntate alterã partem producere poſ-
ſet deuiare ab illo dictamine naturali, et neceſſario cũ prece-
deret actum uoluntatis diuine, et ita poſſet obliquari, quorum
utrunq; eſt falſum. Scotus tamen aliter hic impugnat et oſten
dit ꝙ non magis relucent idee pratice in uerbo ſi eſſent ꝙ in in
telligentia patris. Nota ꝙ illud uerbum dicitur eſſe ueraciter
uerum quãdo producitur de omnibus iis que ſunt in memoria
que eſt principium eius, ut ſi ſpecies albedinis ſit in intellectu
ſor. et cauſetur uerbum ſiue cauſatur noticia perfecta de albe
dine tunc illa noticie ſiue uerbum erit eorũ omnium predicato
rum primi modi et ſecundi cõtẽtorum in quidditate albedinis et͛
non erit ueraciter ueritas albedinis, ita uerbũ in diuinis eſt ue
re uerbum et uere ueritas, quia eſt productum de omnibus que
ſunt in memoria patris. Nota tñ ſm ueritatẽ ꝙ in memoria pa
tris ut de ea producitur uerbum non includuntur creature, ali
ter uerbum eſſet eque uerbum lapidis ſicut uerbũ dei ſiue diui
ne eſſentie infinite quod flm̃ eſt, immo ut patebit in ſecundo ar
ticulo in memoria prĩs ut de ea generatur filius ẽ tantũ intelle
ctus patris, et eſſentia formaliter infinita, et nihil ultra, quia ĩ
illo inſtanti nature ſolum comparatur eſſentia intellectui infi
nito. ¶ Contra quartum qd dicit ꝙ uerbum ponitur ĩ intellectu
cõi trium perſonarum ad perficiendum intellectionem eſſentia
lem. Nota ꝙ ſecundum Henricum intellectio eſſentialis ẽ prin
cipium actiuum generationis uerbi, quia uult ꝙ intellectus in-
formatus noticia ſimplici ſit obiectum intellectus nudi conuer
ſi ſuper ſe intellectus, et ſuper intellectionem ſimplicem, et ſup
obiectum cognitũ, et uult ꝙ intellectus nudus conuerſus ſit paſ
ſiuus tantũ in productione uerbi, et intellectus informatus no
ticia obiecti ſit actiuus taliter, et ita in intellectu nudo cõuer
ſo ꝑducit noticiã declaratiuã, et ita uerbũ ſecũdũ eũ, et ita noti
cia ſimplex ut obiectum producit actiuã noticiam declaratiuã
et ita eſt principium generationis cuius generationis termin⁹
eſt uerbum, igitur intellectio eſſentialis eſt principium actionis
tranſeuntis, et ita intellectio nõ perficitur illa generatione uer
bi nec termino eius ſicut nec ignis nec calor ignis perficitur ca-
lefactione nec termino calefactionis, et ita non ponitur in in-
tellectu patris nec aliarum perſonarũ ut perficiatur intellectio
eſſentialis. ¶ Contra ultimũ de philoſophis uidetur ꝙ illa con
ſequentia non ualeat in deo non eſt noticia declaratiua nec
amor affectans igitur deus producit neceſſario qcqd ad extra
producit. Negetur ꝯña et ad probationem, quia noticia eñtialis
etc. diceretur ꝙ dato ꝙ noticia eſſentialis eodem modo reſpi-
ciat creaturas, et eque naturaliter ꝙ tñ flm̃ eſt quia deus non
reſpicit creaturas tali uel tali tempore producendas naturali
ter cum ſint ordinate ſic produci a diuina uoluntate ut patuis
di. 39. primi, ſed admiſſo de intellectione non eſt uerum de uo-
litione, quia uoluntas diuina nihil neceſſario amat niſi eſſentiã
patrem et filiũ et ſpiritũ ſanctũ, omne aliud reſpicit et amat cõ
tingenter, et ideo ꝯña nõ ualet, ꝙ et ſi non ſint in deo uerbum
et ſpiritus ſanct⁹ ꝙ propter hoc deus neceſſario produceret,
et amaret creaturas, quia tunc haberet habitudinẽ neceſſariaꝫ
ad creaturam, ꝙ neceſſario amaret qd eſt ualde incõueniens.

¶ IDEO SCOTUS ALITER rñdet ad. q. ponẽdo. 3. articu
los ut pꝫ. In primo articulo ponit ꝙ cãlitas ꝑfecta eſt in tribus
reſpectu oĩum cãbiliũ in eẽ realis eñtie et exñtie, et fundamẽ
taliter loquẽdo iſta cãlitas eſt uolũtas diuina que intelligitur
cõicata tribus perſonis eue ꝙ ſit proximum principiũ ꝑducẽ
di creaturã. Cauſalitas tñ iſta formalr͛ uel nihil ẽ in deo lo-
quendo de cauſalitate temporali, uel ſi eſt, eſt tantũ rõ facta
per intellectum creatum cõparantẽ deũ ut cauſantẽ ad creatu
rã cauſatã, et ſi nullã relationẽ ponis in deo dicas ꝙ ideo deus
dicitur cã, qꝛ creatura eſt uere cãta, et ex rõne reali reperta ĩ
creatura denominatiue deus dr͛ cauſans, eſt tñ ĩ deo cãlitas
relatio rõnis eterne facta per intellectũ diuinũ ab eterno com-
parantem eẽntiã ſuã ad creaturam ſub ratione qua põt illam
cauſare pro. a. tempore.

¶ SECUNDUS ARTIculus facit duas inſtantias contra
Hẽricũ ꝙ uidetur ponere in deo ideas praticas, et ſi ille ſint in
intellectu prĩs tũc ſunt ĩ memoria prĩs, cũ uerbũ producatur de
oĩbus hiis que ſunt in memoria prĩs ſecũdũ Aug. 15. de tri. ca.
15. ſequitur ꝙ uerbũ producatur de ideis praticis, et ita de creatu
ra qd eſt flm̃, ſed Sco. negat tales ideas in memoria prĩs, quia
in primo inſtãti nature ſolũ intelligitur in memoria prĩs eſſen
tia diuina preſentari intellectui diuino, et de illa ſola produci
uerbũ, et ita ille inſtãtie, et ſi ſint cõtra Hen. nõ tñ cõtra docto
rẽ. Quod ſequitur ẽ clarũ uſq; ibi de ordinibus. Nota ꝙ quatuor
ordines reperiuntur in creaturis. ſ. ordo nature, et ordo originis
ordo durationis, et ordo perfectionis, duo ultimi nõ reperiuntur
in diuinis, ſꝫ tm̃ duo primi, qꝛ ſm Aug. de fide ad Petrũ una ꝑ
ſona nõ eſt alia prior ꝑfectione nec duratione. Sciendum tñ ꝙ
ſimpr͛ primus ordo in diuinis ẽ ordo nature, et ſecundus eſt or
do originis, ſed iſte eſt duplex, unus in primo inſtãti nature et
eſt ordo originis ſimpr͛ quo perſone diuine ꝑducũtur in eẽ diuĩ
no et infinito. Secũdus ordo originis eſt in ſecũdo ſigno nature
quo perſone diuine dicuntur ꝑduci ſecũdũ eẽ ſm qd ita ꝙ il-
lo ordine non dicitur uerbũ generari ſm eẽ diuinũ, ſed ſm eſſe
ſm quid, ut uꝫ ſit uerbũ lapidis. Quit ſit primũ. ſi. nature doc.
declaret, et pꝫ lr͛a. Secũdũ inſtans nature eſt quãdo compara
tur obiectũ ſecũdariũ intellectui diuino et uo. ũtati diuine. No-
ta ibi duos modos dicẽdi, unus et eſt doc. ꝙ creature ante ꝑdu-
ctionẽ earũ in eſſe cognito nullũ penitus eſſe hñt ſed primũ earũ
eſſe eſt eſſe cognitũ, et ita intelligẽtia dei producũtur in eẽ co-
gnito, et ſic non pertinẽt ad memoriã diuinã ſed ad intelligẽtiã
diuinã, qꝛ eſſe cognitũ nõ eſt eẽ memorie, ſed eẽ in actu intelli-
gibile bene pertinet ad memoriã, et ſic tenẽdo cõſtat qd uerbum
nõ producitur de creatura. Sꝫ de his que ſunt in memoria prĩs
et creature nõ pertinent ad memoriã ſꝫ iſtũ modũ dicẽdi doc.
et ſic ſoluũtur ille due inſtãtie in principio articuli poſite. Sed
alius modus dicendi eſt ꝙ creature ante eẽ cognitũ a deo habẽt
eſſe cognoſcibile, et ſic ꝑtinerent ad memoriã, ſed nõ ꝑtinent ad
memoriã in inſtãti primo nature, ſꝫ in ſecũdo ſolũ inſtanti na-
ture, qꝛ tunc compatur obiectũ ſecũdariũ diuino intellectui et
diuine uoluntati ut patet ex doctore. Et ex hoc pꝫ cõcluſio hu-
ius ſecundi articuli in quo queritur utrum cauſalitas reſpectu
omnium cauſabiliũ in eſſe cognito et uolito neceſſario ſit in tri-
bus, et patet ꝙ ſic, quia intelligentia eſt cõicata tribus in inſtan
ti primo nature in quo ponitur totus primus ordo originis, et ip
ſa eſt principium producẽdi creaturas in eſſe cognito, et ſimili-
ter uoluntas eſt cõicata tribus que eſt principium producendi
res in eſſe uolito, et ita talis cauſalitas de neceſſitate eſt in tri
bus cum talis ordo originis ſit neceſſarius. ¶ In ſecundo eti-
am inſtanti nature poteſt aſſignari quidam ordo originis, quia
pater prius origine etc. Nota ibi ſed iſte ſecundus ordo origi-
nis etc. ꝙ iſto ordine non producitur uerbum in eſſe uerbi diui
ni nec ſpiritus ſanctus in eſſe ſpiritus dei ſiue in eẽ amoris dei
ſed uerbum producitur in eſſe uerbi lapidis et ſpiritus ſanct⁹
producitur ut ſit amor lapidis, et ita dicuntur ꝑduci quaſi in
eſſe ſecundum quid, quia uerbum producitur ut ſit uerbũ lapi-
dis et ſpiritus ſanctus ut ſit amor lapidis et eſſe ſimpliciter
uerbi et eſſe ſimpliciter ſpiritus ſancti precedit iſtud eſſe ſe-
cundum quid ſicut primum inſtans nature precedit ſecundum.
In primo enim inſtanti nature ſolum comparatur eſſentia in-
tellectui diuino et uerbum ꝙ ex tali memoria producitur eſt
ſolum uerbum diuine eſſentie ſiue noticia genita diuine eſſen-

tie, et ita noticia illa cum ſit adequata obiecto eſt noticia geni ta ſimmus obiecti infiniti uidelicet eſſentie diuine, et tale eſſe uer bi eſt eſſe ſimpliciter eius ſicut in exemplo doctoris eſſe plato nis et eſſe ſuum in primo ſigno nature eſt eſſe humanum, et ita eſſe ſimpliciter aeternum. In ſecundo ſigno habent eſſe viſibile ꝙ eſſe, eſt eſſe quaſi ſecundum quid eorum. Ita uerbum eſſe no ticiam genitam lapidis eſt eius eſſe quaſi ſecundum quid. Sed eſſe noticiã genitam infinitam eſſentie diuine eſt eius eſſe ſim pliciter ita dicatur de ſpiritu ſancto. Et ita ipſum produci a patre in tali eſſe, eſt ipſum produci in eſſe ſimpliciter, et ſim pliciter gigni, ſed ipſum uerbum produci a patre ut ſit noticia lapidis non eſt ipſum produci in eſſe uerbi diuini, ſed in eſſe uerbi, et noticie lapidis ¶ Sed oritur difficultas ſi pater pri us origine producit lapidem in eſſe cognito, et ita gignit filium in eſſe noticie lapidis utrum uerbum poſſit producere lapidem in eſſe cognito, et ita ſe ipſum ut ſit noticia genita lapidis, et ui detur ꝙ non quia ſi pater prius origine producit lapidem in eſ ſe cognito ꝙ̃ filius producat igitur uel filius non producet uel lapis bis producetur uel ſaltem prius intelligitur eſſe produ ctus a patre ꝙ̃ producatur a filio. Reſponſio ad hoc patet in doctore quia et ſi pater prius origine producat lapidem in eſ ſe cognito ideſt a ſe et filius a patre habet hoc, et ſpiritus ſan ctus habet hoc a patre et a filio, tamen iſte tres perſone produ cunt ſimul in eodem inſtanti nature, quia in ſecundo inſtanti nature, in quo inſtanti completur totus ſecundus ordo orig nis quia pater a ſe producit lapidem in eſſe cognito, et ita produ cit et generat uerbum in eſſe noticie lapidis et uerbum a patre habet illam uirtutem generandi ſe ipſum, ut ſit noticia lapidis genita, quia accipit intelligentiam lapidis a patre, et ſpiritus ſanctus producit lapidem in eſſe cognito et ꝙ producat acci pit a patre et filio, et ita producit uerbum, ut ſit noticia lapi dis genita. Nec eſt intelligendum ꝙ producatur uerbum a patre una productione, et a ſe alia ꝓductione, et a ſpiritu ſan cto alia. Sed una et eadem intelligentia producitur a tribus et unica productione ſiue generatione, uel originatione ſecundum quid, quia ab intelligentia ut in tribus tanquã a principio for mali quo et a tribus perſonis tanquã a principio quod eſt ori ginatio iſta uerbi in eſſe ſecundum quid. ¶ Sed eſt alia dif ficultas, quia cum iſta originatio ſecundũ quid ſit a patre pri us origine, et ita producatur lapis in eſſe cognito, et ita intelli gentia ut in patre intelligatur habere terminum adequatum, cũ pater nihil accipiat a filio et a ſpiritu ſancto, uidetur ꝙ filius non poſſit illa intelligentia ſibi communicata a patre iterum la pidem producere in eſſe cognito, quia uidetur illa potentia pro ductiua lapidis in eſſe cognito habere in filio terminum adeq̃ tum. Sicut etiam uerbum non poteſt generare uerbum, quia ha bet memoriam fecundam in ſe ut preintelligitur habere termi num adequatum qui eſt ipſe filius cui pater communicat memo riam habentem terminũ adequatum, ita uidetur a ſimili ꝙ pa ter a ſe producendo uerbum in eſſe cognito lapidis cõmunicat ſibi principium tale, uidelicet intelligẽtiã ut habet in uerbo ter minum adequatum uidelicet ipſum uerbum lapidis. Dicit doctor ꝙ non eſt ſimile de productione ſecũdum quid, et de productio ne reali, in illo enim ſigno in quo pater generat filium ſecundũ eſſe uerum, et ſimpliciter, communicat ei eſſentiam et memoriam a qua eſt generatio filii ſimpliciter, et ipſe filius eſt terminus illius generationis ſecundum eſſe ſimpliciter, nec poteſt filius p̃ cedere illam generationem, ſed eam ſequitur neceſſario, et ideo dato ꝙ habeat memoriam non poteſt tamen illa generare, quia oporteret ut eſſet prior illa generatione cuius memoria ẽ pri cipium, et ita haberet potentiam generatiuã ante eẽ genitum qđ repugnat filio, ſed in originatione ſecundum quid bene poteſt

filius ſecundum eſſe ſimpliciter precedere illam. quia uerbum diuinum, ut diuinum eſt, precedit intelligentiam patris ut illa reſpicit lapidem pro termino adequato, et ita etiam uerbũ di uinum ſecundum eſſe diuinum precedit illam generationem ſecundum quid, qua uerbum dicitur generari a patre in eſſe no ticie lapidis, licet igitur uerbum non poſſit precedere genera tionem ſimp͛ et ita nõ poſſit generare uerbũ, pt tñ p̃cedere ge nerationẽ ſuimet ſm quid, et ita generare ſe ſm eẽ ſm quid, et ſimilr ſpũs ſctũs põt p̃cedere illã generationẽ ſm qđ uerbi, et ita generare uerbũ ſm quid, et ita ꝓducere lapidẽ in eẽ cogni to et uerbũ generare ſꝫ illud eẽ, et hoc eſt qđ dicit doc. in lr̃a et ideo põt ſtare cũ hoc ꝙ productio eius. ſ. ſm qđ p̃cedat ſic ali quod originatũ. i. originatũ ſm qđ, quia originatum ſm qđ prece dit originatũ ſm qđ, qa generatio qua uerbũ ꝓducitur ut ſit no ticia lapidis precedit ipſum uerbum ut ſic. tñ hoc poteſt ſtare cũ hoc ꝙ illa originatio ſm quid nõ precedat originatũ ſimpli citer. i. illa originatio uerbi ut ſit lapidis non precedit eẽ uerbi ſimpliciter ſed ſequitur. et uerbum precedit. Sed dato ꝙ hoc ſit uerũ ſtat tñ ſemper difficultas quõ uerbum põs producere la pidẽ in eſſe cognito, cum pri⁹ producatur a patre in tali eſſe. p̃t dici ꝙ licet prius origine producat pr̃. i. a ſe lapidem in eſſe co gnito, nõ tñ prius natura nec alio prĩcipio ab illo qđ eſt i filio nec alia originatione ab illa qua filius et ſpũs ſanctus pro ducũt, cũ idem principium ſit in tribus ut oſtenſum eſt ſupra. Sed difficultas doc. eſt cũ pater producendo filium ſm eẽ di uinũ et ſimpliciter cõicet ei principiũ gñationis. ſ. memoriam ut hñtem terminũ adequatũ et pro tanto fili⁹ nõ põs generare, ita uidetur ꝙ pater producendo filiũ in eẽ ſm quid cõicet ei intelli gentiã ut eſt lapidis et aliarũ creaturarũ ut hñt terminũ ade quatũ, quia pater nihil accipit a filio ut producat lapidẽ in eẽ cognito, ſed ex ſe producit, et ita uidetur ꝙ filius illo principio non poſſit producere lapidẽ in eſſe cognito ſicut nec memoria diuina producere põs ſe ipſum i eſſe reali. Rñdet doc. gloſando illã propoſitionẽ uidelicet potẽtia prehabẽs origine terminum adequatum, ante ꝙ̃ ſit in aliquo nõ eſt illi principium producẽ di, non eſt uera niſi limitetur ſic ꝙ illud cui cõicatur illa poten tia non poſſit realiter habere eſſe ante terminũ illius potentie et iſto modo uerbum in eſſe ſimpliciter non põt eſſe realiter añ generationem ſimpliciter que eſt a memoria patris, immo uer bum neceſſario ſequitur illam generationem, nec poteſt habere principium producendi ante ipſummet genitum, tamen non eſt ſic in generatione ſecũdũ quid, quia uerbũ ſm eſſe ſimpliciter ẽ ante generationẽ eius ſm quid, et habet principiũ producendi ſe ipſum in tali eſſe, ideo dato ꝙ lapis ſit productus in eſſe co gnito a patre poteſt tamen produci a filio, non tamen alia ori ginatione, ſed eadem cum patre. Alia gloſa eſt ꝙ ſi illa poten tia que prehabet origine terminum adequatum ſit comunicata alicui, et ille terminus non poſſit ſecũdo produci ab illo cui ta lis potentia communicatur tunc habens illam non poteſt termi num illius potentie producere, ſed non eſt ita in productione creaturarũ in eẽ intelligibili, quia et ſi pater cõicat principium illud filio, tamen terminus illius principii põt ſecũdo generari a uerbo et. 3°. a ſpiritu ſctõ, ita ꝙ ly 2° non notat aliam et aliã originationem ſed modũ originis. Sed dicit Sco. ꝙ iſta reſpon ſio deſtruit poſitionem communem in ſeptima diſt. poſitam, que eſt ꝙ ideo filius non poteſt generare, quia habet principium ge nerationis cum termino adequato, illi enim qui tenerent ꝙ fili us poſſet generare negarent ꝙ memoria habeat in filio termi num adequatũ, immo dicerent ꝙ illo principio poſſet filius unũ alium filium generare, et ita uideretur petitio prĩcipii, ideo di cit doctor ꝙ illa non eſt tota ratio quare filius non poteſt gene rare, ſed oportet addere ꝙ filius habet terminum adequatum

illi principio non producibilem ab illo cui communicatur tale principium et hoc eſt uerum de filio ſi enim talis terminus eſt producibilis ab illo cui communicatur principium, tunc principium comunicaretur ei in ratione principii productiui, et tunc illo poſſet pducere, et iſto modo memoria ſimpliciter cōicatur filio ut habet terminū adequatū nō ſecundo producibilem a filio ſed non eſt ita de principio productiuo uerbi in eſſe ſm quid quia et ſi illud principium habeat terminū adequatum.ſ.lapidē cognitum uel uerbū ut eſt noticia lapidis ille tamen terminus communicatur ei ut ſecundo producibilis a uerbo, et ita uerbū poteſt producere lapidem in eſſe cognito et ſe ipſum producere ſecundum eſſe ſm quid. Et ſi queras ſi uerbum habet candē numero memoriam cum patre quare ergo non communicatur ei ſub ratione principii productiui, uidetur ꝙ oporteat aliam rationem aſſignare ꝙ̄ iſtam uꝫ quia habet terminum adequatum, cauſam huius querimus unde ibi ſit terminus adequatus. Ideo aduertendum ꝙ tres ſunt modi in doc. dicendi unus in primo di. ſecūda ꝙ potentia generandi preintelligitur prius origine ꝙ̄ ſit in filio habere terminum adequatum. Secūdus modus eſt in iſta.q.ꝙ os q̄ hn̄s principiū generādi ſit prius genito, et prius generatione ſimpliciter ad hoc ꝙ generet et hoc repugnat filio. Tertius modus eſt ꝙ memoria fecūda eſt de ſe hec et generatio filii eſt de ſe hec et filius eſt de ſe hic, et illa memoria fecūda ut pductiua eſt determinata reſpectu huius generationis ꝙ non pōt habere aliā et illa generatio eſt ita reſpectu huius filii ꝙ nō pōt eē alterius. Et ſi queras quare nō pōt habere aliam generationē et illa generatio alium terminū? Dico ꝙ qcq̄d eſt in diuinis eſt de ſe hoc, et ideo nō pōt eſſe alia generatio, immo ſi poſſet alia generatio et alius filius eſſe, ibi eſſent, quia in eternis non differt eē a poſſe, et ſi poſſent eē due gn̄ationes poſſent eē.3.et ita īfinite, et ita eēnt īfinite generatiōes et infiniti filii.

¶ DE TERTIO ARTICVLO ibi nota de eēntialiori habitudine cāe ad effectus et ecōtra quam ſit habitudo unius effectus ad aliū effectū priorē qui ambo ſunt ab eadem cā. Effectus enim eēntialiter dependēt a cā, et nō pñt eē ſine illa maxime ſi ſit prima, ſed ſecundus effectus nō eēntialiter dependet a primo, et ideo quantūcunq; ſit neceſſitas aliqua inter illos effectus uel quaſi effect⁹ ſi p impoſſibile tollatur illa neceſſaria hītudo effect⁹ ad effectū adhuc ſemp ſtabit hītudo magis neceſſaria effect⁹ ad cām, q2 pp minus impoſſibile cōceſſum nō debemus magis īpoſſibile cōcedere nec pp minus neceſſariū negatū debemus magis necc^m negare, minus īpoſſibile ē ꝙ ignire nō dependeat a calefacere ꝙ̄ ꝙ ignire nō dependeat ab igne. Et iō ſi qs ponat p impoſſibile ut ignis igniat, et nō calefaciat ꝙ̄uis hoc ſit īpoſſibile nō tñ qs debet cōcedere ꝙ ſi ignis nō poſſit calefacere, ꝙ nō poſſit ignire, q2 p caſus tollitur hītudo ignire ad calefacere, ſꝫ nō tollit hītudo ignire ad ignē q̄ eſt magis neceſſaria, et ideo cōceſſo hoc īpoſſibili minus, ignis nō pt calefacere, nō eſt cōcedēdū hoc īpoſſibile maius ig^r nō pt ignire q2 et ſi tollatur hītudo ignire ad calefacere nō tñ tollitur iſta magis neceſſaria que ē ignire ad ignē. Et nota ꝙ ignire īmediatius ſe hꝫ ad ignē ꝙ̄ ad calefacere, et ꝙ̄ calefacer̄ ſe hēat ad ignē, q2 et ſi calefacere ordine gn̄ationis prius ſit ꝙ̄ ignire pricipiū tñ eius nō ē ignis, ſꝫ calor in igne, ſꝫ principiū ignire ē ipē ignis et iō īmediatius ſe hꝫ ignire ad ignē ꝙ̄ calefacere, et ē hītudo effectiue ad ſuā cām īmediatā, ignire aūt ad calefacere hꝫ hītudinē effectiue ad effectū. Ad ppoſitū ab eodē pricipio in diuinis ſunt due pductiones ab intellectu pductio uerbi ſimp^r neceſſaria, pductio lapidis in eē cognito. Si^r uolūtas diuina ē principiū ſpirationis ſpūs ſcti que eſt ſimp^r neceſſaria, et principiū productionis rerū ad extra in eē reali q̄ eſt cōtingens eēntialior ē hītudo īntellectus, et uolūtatis ad utranq; pductionem ſuā, ꝙ̄ ſit hītudo pductionis ad productionē, nulla enim productio pōt eē ſine principio, et tñ pductionē unā eē alia p impoſſibile nō exn̄te nō īplicat cōtradictionē, q2 una pductio in intellectu ſuo ſiue in rōne formali nō includit aliā, ita ꝙ productio lapidis in eē cognito non includit in rōne ſua pductionē uerbi ī eē ſimp^r, ideo ſi per impoſſibile eēt tm̄ una pſona et illa haberet intellectū infinitū, pductio ad intra nō eēt, q2 iam nō eēt tm̄ una pſona ſed due, et tñ illa una perſona poſſet pducere lapidē in eē cognito, q2 hēret intellectū pfectū potētē oīa intelligere et ita potentē producere oīa in eſſe cognito, et hoc eſt ꝙ dicit Sco. ꝙ ex rōne huius termini.ſ. productio ad extra, nō uidetur neceſſario concludere ꝙ ipē ſit in tribus .i. nō uꝫ iſta ꝯn̄a ī deo eſt pfecta pductio rerū in eē cognito ig^r illa pductio eſt in tribus. poſſum ſine ꝯtradictione intelligere ſtare oppoſitū ꝯn̄tis cū an̄te, non ita hic, hō ig^r aīal, q2 in hoīe includitur aīal nō ſic in pductione ad extra includitur productio ad intra; ſed illa neceſſitas eſt ex rōne principii, ꝙ neceſſario eſt prius pductiuum circa eēntiam diuinam, ꝙ̄ ſit pductiuū obiecti ſecūdarii. Et ideo ſi eſt neceſſitas pductionis ad productionē eſt ex principio productiuo puta ex intellectu diuino nō ex hoc ꝙ productio ad extra includat pductionē ad intra, immo ſi eſſet talis incluſio qualis eſt hoīs ad aīal eēt caſus oīno īpoſſibilis, q2 īplicans ꝯdictionē in primo mō, et non eēt admittendus.

¶ AD QVESTIONEM NOTA ibi tres concluſiones. ¶ Prima cōmunis duas uꝫ cāliꝫ perfecta reſpectu cābilium extra in eſſe reali de neceſſitate eſt in tribus. ¶ Secūda, cauſalitas reſpectu cāuilium extra in eē ſm q̄d cognito et uolito de neceſſitate eſt in tribus. ¶ Tertia ſi per impoſſibile eſſet tm̄ una perſona abſoluta in diuinis illa cālitas nō eēt in trib⁹, ſed perfecta reperiretur in illa una pſona, et rō dicta eſt.

¶ AD SECVNDVM ARGVmentū ſunt tres ſolutiones. Prima ſumitur ex.12.diſt.primi ꝙ pr̄ et filius hn̄t idē principium productiuū ſpiritus ſancti.ſ. uoluntatem fecundam, et quia illud principiū eſt tm̄ unū ī duabus pſonis nō dicūtur duo ſpiratores, ſꝫ unus ſpirator, et uniciū hn̄t actū ſpirandi nec uꝫ ſunt duo ſuppoſita, concedo igitur due actiones ſiue due ſpirationes negatur cōſequentia, quia illa duo ſuppoſita non habent ī ſe niſi unicum principiū a quo prouenit tm̄ unica ſpiratio, nec ualꝫ actio eſt ſuppoſiti, ſ^r plurium ſuppoſitorū plures actiones negetur, q2 nō eſt uera niſi qn̄ illa ſuppoſita hn̄t diuerſa principia, tūc hn̄t plures actiōes alr̄ ñ. ¶ Secūda rūſio ſumit ex.4.di.primi hic deus eſt propriū q̄d deitatis, et de iſto q̄d primo dicitur creare, et in hoc deo eſt principiū unū creandi.ſ. uolūtas una, et una creatio, ſꝫ creatio non ultimate denominat hunc deum ut ſubiectū, ſed ultimata denominatio ſtat ad ſuppoſita.3. quibus communicat ſe hic deus, et ideo quia in iſtis.3. ſuppoſitis eſt hic deus habens unum principium creādi, ideo ab eis eſt tātum una creatio et non plures. ¶ Tertia rūſio ſumitur ex di.20.primi lib. ubi dicitur ꝙ oīpotentia una eſt in tribus, et ab illa una tantum creatio. ¶ Tertium argumentum pretendit ꝙ creatio nō ſit in trib⁹ pſonis nec cālitas prima ſit in tribus, q2 illa cālitas ē a uolūtate q̄ ē q̄d eēntiale, et gn̄are ē a pr̄e q̄ ē q̄dā pſonale ſiue pſona, et ſicut prius^m ad prius^m ita actio ad actionē, et uolūtas ē prius pſonali ſ^r creatio q̄ ē actio uolūtatis eſt prior gn̄atione filii q̄ ē productio a pr̄e, et ita actio ad creaturā nō erit in tribus. In rūſione attende ꝙ ſꝫ uolūtas ad ſe et abſolute cōſiderata ē prior notionali, et ipā uolūtas ē prius^m pductiōis ad ītra, et prius^m pductiōis ad extra, nec unꝙ̄ ē pximū principium productionis ad extra niſi intelligatur prius principiare ad intra. Et ita licet uoluntas abſoluta ſit prior notionali non tamen uoluntas ut productiua creature ē prior aliquo notionali, immo nec ſe ipſa ut productiua ad intra, imo

uolẽtes et ꝓductiua ad intra ꝑcedit ſe ipſam ut ꝓductiua ad extra. ¶ Quia argumẽta ī oppoſitum cõcludunt cõtra cõcluſionem 3. articuli ideo ſol. 3. rõnes ꝓpõne plus cõueniunt ī creatione ꝗ̃ ſubſtãtia ignis et calor eius ī generatione ignis, ſunt .n. ille .3. ꝑſone unus creator et unicã hñt creationem et ſunt indiuiſe in actione ad extra, tamen ſʒ p impoſſibile etc. ¶ Ad 2ᵐ ꝓcedit de facto qa ꝓductio ad ītra de facto eſt prior ꝓductiõe ad extra, non tamen formaliter ut cauſa .i. prima productio nõ ē cauſa 2ᵉ ſed ambe ſunt ab eodem principio .ſ. intellectu et uoluntate nec productio ꝑſupponit ꝓductionem ſub rõne qua eſt productio qꝛ 2ᵃ non includit primã ſicut homo animal, ſʒ unde eſt ꝙ una aliam ſupponit hoc eſt qa id eſt principiũ .ſ. uolũtas īmediatius cõparatur ad productionẽ ad intra et mediãte illa cõparatur ad ꝓductionem ad extra.

Queſtio Secunda.

SECVNDA QVESTIO AN DEVS Poſſit aliquid creare. ¶ Quid ſit creare habetur in lr̃a. Nota ꝙ ſm Anſel. monolog. c° 8. ꝙ de nihilo accipit multipliciter, uno° materialr. et iſto mõ omnes philoſophi cõſenſerunt ꝙ ex nihilo nihil fit, primo phyſicoꝝ īpoſſibile eſt .n. ut nihil ſit materia alicuius entis. Secũdo° capitur cauſaliter ut ſit ſenſus nihil eſt cauſa alicuius et ſic ex nihilo nihil fit qa īpoſſibile eſt ꝙ nihil aliqd efficiat. Tertio modo accipitur ordinabilir ut ſit ſenſus ex nihilo aliqd fit .i. poſt nihil aliqd fit. Et iſto° concedit Auicẽ. ī ſua metaphyſica, et Ariſt. ī ſua et alii ualẽtes philoſophi ex nihilo aliqd fieri .i. poſt nihil. Sed iſtud de nihilo ordinabiliter adhuc accipit dupr̃ .ſ. ut ly nihil eſt tantum prius natura producto alio° ut de nihilo notat ordinẽ durationis, primo modo cõcedit Auicẽna creationẽ intelligẽtiaꝝ a prima et a ſe inuicem, ut nõ eſſe eaꝝ tm̃ natura ꝑcedit eẽ, quia dicit primam cauſam neceſſario cauſare qd īmediate cauſabit ita cauſat qñ põt cauſare, põt aũt ab eterno cauſare igitur ab eterno cauſat quia in neceſſariis nõ drẽ eẽ a poſſe. Sed nota ꝙ adhuc ordo nature accipitur dupliciter poſitiue .ſ. et priuatiue poſitiue illud eſt prius natura altero ꝙ ē eius poſitiuũ et poſterius natura ſimilit eſt eius poſitiuum et ambo illa ſimul īſunt illi cui dicitur cõuenire, ſed unũ illoꝝ prius natura ineſt altero. Exẽplum eſt in lr̃a animal rationale, homo duo pᵃ in ſunt homini ſed prius natura animal ī eſt homini et dr̃ de homine ꝗ̃ rationale, et poſterius natura ineſt homini rationale et dicitur de hoĩe, prius natura priuatiue eſt illud ꝙ eſt priuatiuũ et nõ eſt ut ī ſit illi cui dicitur primo cõuenire, ſed ī eſſet prius ſuo poſteriori natura ſi nõ impediretur et iſto° priuatio forme comparãdo ad materiã cui īſunt, prius natura ineſt materie priuatio ꝗ̃ inſit forma. Nota ꝙ iſta duo ī ordine ad materiã nõ ita ſe habẽt ſicut al' et rationale ad hominẽ, qa illa ambo inſunt homini, nõ ſic priuatio et forma inſunt materie, quia opponũtur; priuatio et forma corrũdens illi priuationi, nec ita ꝙ priuatio prius ī ſit ꝗ̃ forma; qa ſtat ꝙ deus ꝓducat quoddã totũ et totaliter ita ꝙ producat de nouo materiã et formã ī materia tũc priuatio nõ prius natura ineſt materie ꝗ̃ forma, ineſſet tñ prius priuatio materie ꝗ̃ forma ſi agens nõ daret materie formã. Et ī hoc cõſiſtit prioritas nature priuationis ad formã reſpectu materie qa poſita entitate materie et remota uel circũſcripta omni cauſa prima uel 2ᵃ extrinſeca materia nõ habebit formã et tamẽ habebit priuationẽ forme in ſe, ſʒ nõ eſt ita de forma, īmo forma nũqꝫ erit ī materia niſi p actionẽ alicuius cauſe extrinſece et pro tanto priuatio dicitur prius natura ī eẽ materie ꝗ̃ forma. Non eſt tñ intelligẽdum ꝙ priuatio ſit de quidditate materie, quia materia eſt qd poſitiuũ et de qdditate poſitiui non eſt aliquod priuatiuũ. Et ꝑꝑ hoc dicũt qdam ꝙ ſi circũſcribatur a materia quicquid non eſt de ratione formali eius remanẽte qd dimitte materie utrũ diceretur priuata dico ꝙ nõ quia materia eſſet neutrum materia nec priuata nec nõ priuata ſicut equitas eſt tm̃ equitas ī primo°, nec una nec plures, nec ꝯ forma ē de quidditate materie ſed ſunt duo principia realiter diſtincta, ita intelligo impropoſito de creatura, iſta .3ᵃ. eẽ non eſſe, creatura cõparando eſſe et nõ eſſe ad creaturam, non eſſe priuatiue prius natura ī eſt creature ꝗ̃ eſſe, quia ad hoc ꝙ creatura non ſit ſufficit circũſcribere omnẽ cauſam extrĩſecam dantem eſſe creature qua circũſcripta creatura non erit, ſed ad hoc ꝙ creatura ſit oʒ ponere aliquam cauſam dãtem ſibi eẽ. Non eſſe tamen nõ eſt de ratione formali creature quia tũc conueniret ei ī primo modo dicendi per ſe et ei repugnaret eſſe, et deus nõ poſſet illi dare eſſe. Nec etiam eſſe eſt de ratione formali eius, quia tũc eſſet ens per eſſentiã et ita eſſet deus. Et hoc ē ꝙ dicit doc. creatura nec habet eſſe ex ſe formalr̃ .i. eſſe non conuenit formaliter creature ſiue non ꝑdicatur ī primo mõ dicendi per ſe de creatura accipiẽdo eſſe exiſtere. Nec etiam iſta propoſitio eſt uera creatura habet non eſſe ex ſe formaliter .i. non eẽ, non conuenit creature ī primo modo quia tunc non poſſet habere eſſe. Et ſi dicas habere eſſe ex ſe formaliter, habere non eẽ ex ſe formaliter ſunt ꝯdictoria ſicut hr̃e eẽ, habere nõ eẽ. Dico ꝙ cũ ly ex ſe forʳ nec una nec alia eſt uera nec ſunt ꝯdictoria iſta bene ꝯdicũt creatura hẽt eẽ ex ſe forʳ. Creatura nõ habet eſſe ex ſe forʳ iſta ē uera et prima falſa et ſunt ꝯdictoria qa hic ī 2ᵃ uerbũ principale negatur .ſ. ly hẽt, et ita iſta eſt ꝓpria cõcedẽda creatura nõ hʒ eẽ ex ſe formalit. ¶ Proponitur ergo .q. utrum deus poſſit aliqd de nihilo producere ī eſſe, ſic ꝙ de nihilo notet ordinẽ nature priuatiuũ .i. utrum poſſit creature ꝗ̃ ſibi nõ eẽ, prius natura priuatiue ī eſt ꝗ̃ eẽ in ſit, deus dare eẽ. Et iſte eſt primus articulus .q. Egidius ꝓbat ꝙ ſic et rõ pʒ ī lr̃a. Et dicit doc. ꝙ illa rõ adducitur pro 2° membro ut ly de nihilo notet ordinẽ durationis .i. deꝰ poſt nihil duratiõe põt creature dare eẽ et ita creaturã de nouo ꝓducere. Sed dicit doc. ꝙ ibi rõ nõ ualet qa et ſi cõcedãt philoſophi deũ aliqd de nullo ꝓſuppoſito poſſe ꝓducere et ita de nihilo negant tñ ꝯñs ꝙ illud noniter poſſit ꝓducere ſed dicũt ꝙ illud tale producit neceſſario et ita ſempiternaliter. Nec ꝯña tenet ex forma uã in actione ſua non ꝑſupponit ens ī actu ſed tm̃ ens ī poᵃ, igr̃ natura põt ꝓducere aliqd de nouo ſm eẽ ī actu nõ ſeʳ ſtat oppoſitũ ꝯñtis cũ añte, ſtat .n. ꝙ nã nõ ꝑſupponat ens ī actu et tũ ꝓductũ a natura nõ ſit nõ et taliter nouũ ſʒ eẽ ī actu qa materia hʒ eẽ ī actu nõ nouũ ſed antiquũ eẽ a deo creatũ ſm theologos et ſm phõs materia hẽt eẽ a ſe ī creatum et nõ generatũ. Sed nec uʒ ad pᵐ mẽbrum ut de nihilo notat ordinẽ nature et pʒ lr̃a. Ratio doc. ē rõ Aui. deus põt īmediate aliqd cãre, igr̃ põt creare, añs ē manifeſtum ſi addat hoc deus eſt pᵐ agens, igr̃ põt īmediate aliqd cãre, qa ſi nõ, nec mediate cãre põt, igr̃ nihil poſſet cãre, iʳ nõ eẽt primũ efficiẽs ꝙ ē oppoſitũ añtis ꝙ nõ poſſit aliqd p° cãre mediate, qa ꝗ̃ro qd mediabit īter ipm̃ et effectũ ſuũ, aut cã alia aut cãtum ſi cãtũ, igr̃ illud fuit ab eo cãtũ, qa nihil ē ꝙ nõ cauſet a pᵃ cã, ſi cã illa erit cãta a pᵃ et īmediate, iʳ aliqd īmediate cãt, nihil .n. eſt ꝙ nõ habeat eẽ a p° efficiente, ſi igitur aliqd īmediate cãt, igitur põt creare ꝓbatio ꝯñe pʒ ī lr̃a. ¶ De 2° membro, ut ly de nihilo notat ordinẽ durationis philoſophi negãt deum poſſe ſic creare, patet lr̃a, ibi nota, et ita nec mediatũ nec īmediatum effectum contingenter producet de nihilo, non īmediatum effectum quia illum producit neceſſario ſm eos et ita non cõtingenter, nec de nihilo ordine durationis, ſʒ ab eterno, nec mediatum contingenter producet de nihilo quia quicquid producit neceſſario producit et ita non cõtingenter, nec producit effectum mediatũ de nihilo ſm ordinẽ duratiõis ſʒ de aliquo ꝑſuppoſito.

Sed contra iſtud arguit doc. ſic. deus contingenter cauſat quicquid cauſat ad extra, quia deus neceſſario non reſpicit creaturas, ſed contingenter, et in hoc diſcordant theo. a phis, ſed igitur nō neceſſario cauſat creaturam, igitur non eſt neceſſe ut eam cauſet ſempiternam, ſed tamen ſm philoſophos poteſt cauſare intelligentias nullo eius preſſuppoſito ſed neceſſario et ab eterno, ſed ſi cauſat contingenter eque poteſt eam cauſare de nullo eius preſſuppoſito igitur poteſt contingenter eā creare, quia modus cauſandi libere et contingenter eſt modus non minus perfectus quam modus cauſandi naturaliter, imo iſte eſt impoſſibilis deo ut patuit di. 8. p. et modus cauſandi contingenter eſt conueniens deo. ſi igitur ubi deus cauſaret naturaliter et neceſſario poſſet creare intelligentiam ab eterno, igitur ubi deus cauſabit contingenter et libere adhuc poterit creare intelligentiā non neceſſario ab eterno, et ita noviter poterit creare et ita in tempore. Ibi nota ſm Ariſt. oē neceſſarium eē ſempiternum quia neceſſe eē non pōt non eſſe et iſta eſt vera ſed nō eſt q omne ſempiternū ſit neceſſarium q.q. Ariſt. teneat oppoſitum, et in hoc reprehendit platonem primo celi, quia plato poſuit intelligentias ſempiternas que tamen quantum erat ex ſe poterāt nō eē, et ita apud eum non ſequitur hoc ē ſempiternū, igitur neceſſariū. uide di. tū platonis in Aug. de ci. dei li. 13. cap. 16. Ibi dicit ſic, nos qui deorum ſatu orti eſtis, attendite quorum operum ego parens effectorque ſum hoc ſunt indiſſolubilia me nolente quamquam eē colligatum ſolui poteſt, ſed haud quaquā bonū, rōne iunctum uelle diſſolueret. Sed qm orti eſtis mortales uos quidem eē et indiſſolubiles nō poteſtis, nec unquam tamen diſſoluemini neque uos ulla fata mortis piment nec erūt ualē tora quam conſilium meū quod maius eſt uinculū ad perpetuitatē ueſtrā, quam illa quibus eſtis tunc cum cōnectebamini colligati. Vbi aperte dicit intelligentias eē diſſolubiles et eē eternas licet nunquam diſſoluentur et in hoc cōcordat cū fide, nō omne ergo ſempiternū eſt neceſſariū. Et ſi etiā ſm theologos aliquos deus creaſſet angelos ab eterno (quod non implicat ut patebit l. 3. q. huius di.) illi eēnt ſempiterni, nec tamen haberēt entitatem neceſſariam. Sed inſtabis huic rationi quia non eſt ubi eſt contingentia in effectu quod inferatur poteſtas ad nouitatē. n. non ſequitur deus contingenter poteſt creare. a. igitur pōt de nouo creare. a. ſi ante ponitur contingentia cauſationis, non apparet quod ex illo ante inferatur illud quod igitur poteſt creare. a. de nouo quia ſi illa quā bona ſit igr et iſta deus uult contingenter. a. igr poteſt de nouo non uelle. a. aīs eſt uerum et quīs falſum, igitur quīs nulla, et eſt ſm ſis prima igitur. Reſpondetur negando ſimilitudinem quia prima eſt bona et 2ª non, quia 2ª non ſit bona p3. quia uolitū non ē uolitum niſi per aliquē actum uolendi ſequitur. n. hoc eſt uolitum igitur actu uolendi ē uolitum nec pōt aliquid eē de nouo uolitum niſi ſit nouus actus uolēdi et ideo cum deus ab eterno uelit quicquid uult non poteſt de nouo uelle nec de nouo nō uelle mutaretur. n. deus ſm actum uolēdi ſi aliquid de nouo uellet ſed ſequitur contingenter cauſat a. igitur poteſt de nouo cauſare. a. et tū nō ſequitur igitur deus pōt mutari quia ex nouitate producti eſt bene nouitas in cauſatione paſſiua ſed non in cauſante, maxime quando cauſa non refertur relatione reali ad cauſatum quod eſt uerum de cauſa prima, hoc patebit magis in ſolutione primi argumēti. Sic igr uidet aliqualiter ſequi quod ſi deus poteſt aliquid contingenter creare (quia philoſophi cōcedunt deum poſſe neceſſario aliquid creare) ſed cū nō neceſſario creet ſed contingenter, igitur pōt de nouo aliquid contingenter creare, quia nō eſt maior rō quare nō poſſit creare non ſempiternum contingenter et ita nouū ſicut poteſt contingenter creare ſempiternū ſm philoſophos licet ipſi dicāt quod neceſſario creet ſed falſum eſt et oppoſitum poteſt demōſtrari ſicut patuit ſecūda di. primi et 8. et 29. ¶ Quod. n. oporteret etc. An cauſatum ſempiternum eſſe ſequatur ex neceſſario creare, et ex hoc quod deus eſt immutabilis utrū ſequitur igitur creat ſempiternaliter. Dicit doc. quod creatum eſſe ſempiternū non ſequitur ex hoc antecedente deus eſt immutabilis concedo igitur creat ſempiternaliter ſtat oppoſitū conſequentis cum antecedente, ſtat. n. quod creatum ſit nouum et deus ſit immutabilis quia nouitas in effectu nō arguit nouitatē in cauſa ut patebit in ſolutione primi argumēti nec ualet deus creat neceſſario igitur ſempiternaliter creat nec poteſt de nouo creare quia aīs eſt falſum et quīs ſimiliter licet quīs uideatur ualere. Arguitur ad iſtud meorum ab aliis. Sed non concludit quia philoſophi dicerent quod effectus nouus eſt a cauſa aliter et aliter ſe habente quia deus nō producit effectum nouū niſi de aliquo preſuppoſito et mediantibus cauſis ſecūdis que pōt aliter et aliter ſe hēre, et ſe ipſas mouere, producit ēt deus iſtos effectus nouos mediante motu celi, et ita partes celi uarie reſpicientes iſta inferiora diuerſos et uarios effectus nouo producūt. ¶ Ad cōfirmationem diceret quod quia motus habet entitatem ſucceſſiuam non poteſt oēs partes ſimul habere, quia hoc repugnat ſucceſſiuo, ideo n. c. eſt ut cōtinue eadē habitudine neceſſaria qua deus mouet celum ſm philoſophos producat nouas partes motus et ſine mutatione dei. Henricus tamen aliter diſtinguit ly de nihilo, quia pōt ſumi de nihilo oīmodo, uel pōt accipi de nihilo ſm eſſe exiſtentie, aliquō tamen ſm eſſe eēntie. Et primo modo dicit Hen. quod non eſt poſſibile quod deus producat ſiue creet aliquid de nihilo, quia deus nō poteſt producere quod nō eſt ex parte ſui poſſibile produci, Auicē. 2° metaphyſice, et Ariſt. primo phyſicorum quod ē poſſibile eſt fieri impoſſibile eſt factum eē, ſi aūt creatura nullum eē haberet nec exiſtentie nec eēntie nullum eē poſſibile haberet imo eēt nihil, et ſm eū unū nihil nō eſt magis poſſibile alio nihil, non. n. apparet ratio quare nihil quod eſt chimera ſit impoſſibile et nihil lapidis ſit poſſibile, igitur deus nō poteſt aliquid producere de ſic nihilo, et ita nec creare. Secūda cōcluſio Hen. eſt quod de nihilo ſm eē exiſtentie aliquomodo habēs eē eēntie ſuper quo fundatur potentialitas ad eſſe deus aliquid pōt producere. Nota modum eius ponendi quia omnipotentia dei ad ſe producere lapidem in eſſe paſſiuo abſoluto, et in illo eē fundatur reſpectus potentialitatis ad deū, potentem lapides producere uide di. 43. primi. Eſt primo abſolutus potentie dei ab illo abſoluto oritur eē abſolutum paſſiuum lapidis, in tali eē lapidis quod ipſe uocat eē eēntie fundatur reſpectus poſſibilis ſic quod lapis eſt poſſibilis produci a deo, et in 4. ſigno nullus eſt reſpectus in deo ad creaturam niſi rationis, uult igr quod deus poſſit producere lapidem de nihilo ſm eē exiſtentie qui tamen lapis habet eſſe eēntie et poſſibile eē fundatum in tali eē eſſentie. Confirmatio eſt clara et nota quod ipſe accipit quod creatura componatur ex potentia tali et actu terminante talem potentiam ſi ſic intelligat eſt impoſſibilis illa cōpoſitio quia opponuntur potentia obiectiua antiquitus et actus eius terminans talem potentiā quia ut ſic potentia et actus diuidunt ens, omne. n. ens aut eſt in actuali exiſtentia aut in potentia ad exiſtere et produci in eē ſi non fuit productum. ¶ Citra ratio p3. Nota quod tota ratio entis poſſibilis contingentis quod eſt obiectum omnipotentie conſiſtit in hoc quod tali enti nō repugnet eē, et quod nō habeat eē ex ſe formaliter neceſſarium, tale eſt eē lapidis in eē cognito. Preterea queritur quod eē habet lapis in termino a quo cū producitur omnipotentia in eē abſoluto paſſiuo, certum eſt quod nō habet eē eēntie nec multo minus exiſtentie igr de ſimpliciter nihilo producitur, ad eē reale et ita ad eē ſimpliciter et talis productio ē creatio quia ei cōuenit diff. niro creationis quia lapis in tali eē ſimpliciter producitur de ſimpliciter. i. oībus modis nihilo. Et tūc iſta productio erit alia a productione lapidis in eē cognito quia dato quod iſta ſit de ſimpliciter nihilo ſicut alia, tamen iſta eſt ad eſſe ſecundum quid, et ita non eſt creatio quia illa eſt ad eſſe ſimpliciter, et alia eſt creatio ad eſſe eſſentie lapidis. Nota tamen quod

aliq dicunt ꝙ creature habent in termino a quo quando producuntur in eſſe cognito, non repugnantiam ſimpliciter, que poteſt dici potẽtia logica priuatiua.

¶ QVANTVM AD ISTVM Articulũ doc. ponit tres cõcluſiones. Prima, De nihilo ſm eẽ exñtie et ſm eẽ eẽntie (qa nõ ſeperantur ut patuit ĩ primo) deus aliquid poteſt creare. ¶ Secũda concluſio deus nihil põt creare de nihilo ſimpliciter quod .ſ. nullũ eſſe habuit nec ſimpliciter nec ſm quid quia nihil eſt creabile niſi ſit cognitũ et uolitũ ab eterno ſuper q° eẽ fundatur potẽtialitas ad eẽ ſimplr. ¶ Tertia cõcluſio poteſt aliquid produci lꝫ nõ creari de ſimplr nihilo nec hñs eẽ eẽntie nec exñtie nec ſm qd, ſicut creature producũtur ĩ eſſe ſm quid ſed illa productio nõ eſt creatio, qa terminatur tm̃ ad eẽ ſm qd. .ſ. cognitũ uel uolitũ, creatio aũt eſt ad exiſtẽtiã rei.

¶ AD PRIMVM ARGVMENTVM Patet ſolutio uſq; ibi. Reſpondeo, uerũ eſt ꝙ illud exẽplum quo ad hoc ualuit ꝙ non oꝫ pp nouitatẽ effect⁹ ponere nouitatẽ in cauſa. Sed nõ uidetur ualere quo ad hoc ut effectus poſſit eſſe nou⁹ a cauſa naturali totali et uniformiter agente, tale .n. agens ſemper uniformiẽ ageret ſi tale eẽt et reſpectu effectus et ita effectus nõ poſſet a tali agente eẽ nouus ſed nos ponimus primã cauſam ſi ue deũ eẽ agens liberũ et cõtingenter et tale agẽs põt ponere effectum totaliter in eſſe nouo ſine aliqua ſui mutatione. Et nota ꝙ iſta cõſequentia nõ ualet deus qcq̃d uult eternaliter uult et non põt de noua uelle .a. igitur uult pro eterno ſtat oppoſitum ꝯñtis cũ añte. .ſ. ꝙ uelit .a. eternaliter ſed ꝑ tẽpore uel ꝑ iſto. ꝓ. ꝓñti uide lr̃as et ex^m et p. Et qñ arguit ꝑ illã rõnẽ ꝙ oꝫ habitudinẽ aliquam nouã ꝑcedere ĩ producẽte ad ꝑductum et non ecõuerſo totũ falſum eſt. Ibi nota quõ prius eſt abſolutũ ĩ cauſa ꝙ̃ abſolutũ in effectu, et prius ẽ reſpectus ĩ effectu ad cãm que terminat illũ reſpectũ ſub rõne abſoluta ꝙ̃ ſit reſpectus ĩ cauſa, imo ĩ cauſa prima q̃ nõ refertur relatiõe reali ad creaturã nullus eſt reſpectus ad effectũ, in creaturis prius eſt calor in igne et 2° eſt calor productus in ligno, 3° eſt reſpectus paſſiuus ĩ ligno. 4° eſt reſpectus actionis ĩ igne quia ibi ſunt relationes mutue, in deo non, ſed ſunt relationes tertii modi. Et cũ dicit ꝙ qa cauſa dat eẽ etc. ly qa ſi reduplicat reſpectum aliquẽ in deo ſiue realẽ ſiue rõnis ſicut eſt datiu, ſic ꝙ reduplicetur ly das eſt ꝓpõ falſa, nulla .n. eſt entitas ĩ deo nec realis abſoluta nec realis relatiua, nec rõnis pp quã det eẽ producto, ſed ſola ſua abſoluta entitate dat eẽ producto, et iõ ſi ly quia reduplicet ei⁹ entitatẽ abſolutã, propoſitio uera eſt. Et ſi dicas ꝙ nõ tm̃ quia eſt abſolutũ cãt, quia et ante ꝙ̃ cauſet eſt abſolutum et tñ nõ cãt et ita ſi ly quia reduplicet entitatẽ abſolutam cauſe nõ ſequitur ꝙ cauſa det illi eẽ. Reſpondetur ꝙ in .ꝓ. in quo prima cauſa cauſat, ipſa ſm eẽ abſolutũ eſt prius cauſato et ſm illud dat ſibi eẽ, et ſm nihil aliud dat eẽ nec reſpectu hui⁹ .ꝓ^{ti}. in quo producitur nec reſpectu alicuius alterius .ꝓ. põs accipi aliqd ꝙ ſit cauſa huius cãti niſi ſit prius cauſato, nec oꝫ ꝙ aliqd ſit prius cauſato niſi ſm eẽ abſolutũ qa eẽ reſpectiuũ nõ eſt rõ cauſandi ĩ aliquo. Et fallit imaginatio qa multi credũt ꝙ cauſa ſit ĩdeterminata uſq; ad illud .ꝓ. ĩ quo cauſat et tũc credunt ꝙ aliqua relatio requiratur ĩ ipſa determinans ipſam ad cauſandum ꝙ eſt falſum, ſed illud idẽ abſolutũ ꝙ natura uel duratione ꝑcedit ipm ꝑductum, eſt etiã in ea cauſa ĩ illo .ꝓ. prius quã cauſet, et ſi ſm illud eẽ abſolutũ prius agẽs fuit cauſatiuũ nũc eſt cauſans, nec oꝫ ut aliqd addatur nec abſolutũ nouũ nec reſpectiuũ. ¶ Sed remanet ſemper difficultas ſi pri⁹ fuit abſolutũ et determinatũ ad agẽdum quare prius nõ egit et nũc agit igitur oꝫ ibi ponere aliquã mutationem ſm maiorẽ determinationem nũc ꝙ̃ prius, et eſt 2^m ar^m, et ſolutio iſta ſoluit dubium ꝑcedens de abſoluto eodẽ prius et nũc. Solutio eſt clara, ibi nota quid eſt cauſam naturalẽ eẽ determinatã ad agendũ qa cũ habet formã actiuã qua agere põt ẽ ſufficiẽter determinata ſi tamen impedita ſit uel paſſum non ſit ꝑſens non agit, ſed ſi non ſit impedita et paſſum preſens ſemper agit ſicut patet de igne, qui ſemper ignit et calefacit ſi habet paſſum preſens, in liberis cauſis ſicut eſt deus ſi habet uolitionẽ alicuius uolibilis tũc eſt determinatus ad agẽdum et ſi habet uolitionẽ pro nũc, nũc agit ſi ꝑ alio .ꝓ. tũc ĩ illo .ꝓ. imutabilr agit, imo ſi nõ ageret ĩ illo .ꝓ. pro quo hẽt uolitionẽ mutaret, ſi ageret ante uel poſt illud .ꝓ. pro quo habet uolitionem. ¶ Ad .3. pꝫ ꝙ Ariſt. loqtur de agẽte naturali et ita nõ eſt ad ꝓpoſitũ, et ꝙ loquatur de agente naturali pꝫ qa loquitur de motu celi ꝙ celũ motũ eſt cauſa generationis et corruptionis qa ſi ſemper uniformem aſpectum haberet ad hec ĩferiora ſemper idem produceret quia idem agẽs et idem paſſum eodem modo ſe hñs, ideo oꝫ ut celum moueatur et ita ſm diuerſas eius partes habẽtes diuerſas proprietates cauſet diuerſa in re. ¶ Quartũ argumẽtum querit unde eſt ꝙ deus agat nũc et prius non egit. Et ſi dicas quia eſt agens uoluntariũ et uult agere ĩ .ꝓ. iſto et prius nõ habuit iſtud uelle ꝑ alio .ꝓ. ſed bene pro iſto. Cõtra uidetur ꝙ iſtud requiratur in agente quod expectat oportunitatẽ in agendo primũ aũt agens nõ expectat talẽ oportunitatẽ cũ nullã bonitatem expectet nec recipiat ex operatione ſua igr̃ nec uolũtariũ agẽs uidetur poſſe agere qñ uult, dicit doc. ꝙ prima regula ĩ cõtingentibus ẽ uolũtas diuina, et p^a cã cõtingentiũ, et iõ iſta due propoſitiones cõtingentes ſunt prime et ĩmediate. Prima deus uult .a. eẽ, Secũda deus uult .a. eẽ pro iſta nũc, nõ eſt alia cã querẽda niſi quia deus ſic uult cũ .n. ĩ aliquo genere cauſe deuenimus ad primum ibi eſt ſtatus ĩcõtingentibus prima cã eſt uolũtas diuina, iõ eſt ibi ſtatus, eſt .n. ibi uolũtas pro rõne et ſolũ in deo eſt uerũ non in uolũtate creata, niſi forte circa leges humanas uolũtas principis imperatoris uel pape habetur pro ratione tamen ĩ cõdendo legem debent hr̃e rectum dictamen cui debent uoluntates ſuas conformare in cõdendis legibus et diſpenſandis, non ſic diuina uolũtas circa cõtingentia habet rectum dictamen cui teneatur conformari. ¶ Ad rationem primam Henrici. Ibi nota primo ꝙ omne creabile prius eſt poſſibile ex parte ſui ꝙ̃ creatur, ſed iſta potentialitas lapidis non fundatur ſuper eẽ eſſentie ut imaginatur Henricus, ſed fundamentum eius eſt eſſe cognitũ lapidis, et iſtud eẽ cognitum concomitatur eẽ poſſibile lapidis quia illi entitati cognite non repugnat eſſe nec habet entitatem neceſſariam, igitur eſt ens poſſibile eſſe, et contingens. Item nota ꝙ licet eſſe poſſibile concõmitetur eſſe cognitum, unum tamen non eſt formaliter alterum, eſſe enim cognitum eſt ens in actu ſm quid, ſed poſſibile eſſe eſt ens in potentia ad eſſe ſimpliciter. Item nota ꝙ iſtud eſſe in potentia ad eſſe ſimpliciter non eſt ens ſimpliciter imo eſt fallacia a ſm quid ad ſimpliciter hoc eſt in potentia ad eſſe ſimpliciter, igitur habet eſſe ſimpliciter ſtat oppoſitum conſequentis cum antecedẽte, nec iſte alie conſequentie ſunt bone hoc eſt preteritum ſm eſſe ſimpliciter ita ꝙ prius fuit in actuali exiſtentia et eſſentia ſimpliciter demõſtrato Ceſare, igitur Ceſar habet eſſe ſimpliciter falſa eſt, nec ſequitur antichriſtus erit ſm eſſe ſimpliciter, igitur antichriſtus eſt, falſa eſt multo minus ſequitur hoc eſt poſſibile eẽ ſimpliciter igitur habet eſſe ſimpliciter, quia iſtud ſcilicet poſſibile eſſe ſimpliciter eſt remotius ab eſſe ſimpliciter ꝙ̃ fore. Vnde notandum ꝙ multa ſunt poſſibilia fieri que nunꝙ̃ fient et tamen illa ſunt poſſibilia ad eẽ ſimpliciter ſed futura ſunt poſſibilia reſpectu eſſe ſimpliciter et cum hoc erunt quia omne futurum erit quia futurum eſt illud ꝙ eſt determinatum a diuina uolũtate fieri et ita futurum eſt propinquius ipſi eſſe ſimpliciter quam poſſibile eſſe abſolute, et futurum non infert eſſe

ſimpliciter multo magis nec poſſibile eſſe ſimpliciter infert eſſe ſimpliciter. ¶ Ad confirmationem ꝙ creatura eſt compoſita ex potentia et actu, cõceditur maior ꝙ potentia ꝑcedit actum ſed illa potentia nõ fundatur i actu reali nec i eſſe eſſentie, ſed fundatur tñ modo in eſſe cognito, nõ tñ illa potentia eſt formaliter eſſe cognitũ ut patuit ſupra. Sed dicit doc. ꝙ iſta rõ non ualet, quia compoſitio nõ eſt ex potentia obiectiua et actu terminãte illã quia illa opponũtur ſed creatura alio[m] cõponitur ex actu et potentia quia cõponitur ex actu entitatiuo ꝙ quidem actus entitatiuus nõ eſt ens ꝑ eſſentiã ſed ꝑ participationem, et ideo caret aliquo gradu entis quia ſolus deus includit ens cũ gradu infinitatis, et ita creatura cõponitur ex ente et priuatione talis gradus entis et omne tale ens eſt cõtingens et ita põt eſſe terminus potentie obiectiue, et ita dr̃ ens i potentia obiectiua et tale eſt omne ens creatũ cõpoſitũ ex actu entitatiuo finito et ita contingenti et ex ꝯñti poſſibili produci ab aliquo agente et ita includit potentiam obiectiuam.

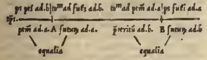
Queſtio Tertia.

TERTIA QVESTIO EST AN ALIquid aliud a deo produci potuerit a deo ab eterno et ita ſine pricipio durationis, ſine iplicatiõe ꝯdictõis.

¶ HIC SVNT DVE Opi. oppoſite una eſt Sancti Thome que eſt uera ꝙ cõtradictionem non implicat ut aliquid aliud a deo eternalr producatur. ¶ Alia eſt Henrici qui ponit ꝙ eſt cõtradictio ut creatura producat a deo ſine principio durationis ita ꝙ inter iſtos terminos, hoc eſt cauſatum a deo et ſine pricipio durationis et ita ab eterno eſt cõtradictio. ¶ Prima opi. probatur multis rationibus que ſunt faciles. Ibi tamen in. 3. rõne nota dictum Ambroſii modus cauſandi nõ uariat formaliter ipſum cauſatũ. i. dato ꝙ unũ cãtum producatur uno modo et aliud cauſatum alio modo tamen illa duo cauſata nõ uariãtur ſm rationem formalem ꝙ dicit propter xp̃m d. noſtrum qui non eſt genitus eo mode quo nos quia non ex ſeminibus uiri et mulieris ſed ſolum ex ſemine uel ſanguine puriſſimo uirginis et tamen xp̃s homo eſt einſdem rationis formalis nobiſcũ, ſimiliter Adam productus de terra et nos de ſemine ſumus eiuſdem rationis, ita dicit ſi deus neceſſario cauſaret hominẽ cauſaſſet eũ ab eterno, et eſſet eiuſdem rationis nobiſcũ quia ꝙ eſſet cauſatus neceſſario non uariaretur in eius ratione formali igitur ꝙ modo cauſatus eſſet cõtingenter et ab eterno adhuc eſſet eiuſdem rationis, et ꝯña tenet quia ubi falſo deus cauſaret hominem neceſſario, nõ eſſet deo coeternus igitur ubi modo cauſat hominem cõtingenter adhuc effectus poteſt eẽ deo coeuus uel coeternus. ¶ Quarto quicquid limitationi nõ repugnat etc. Nota ꝙ ibi capitur limitatio pro perfectione creature quia perfectio talis limitata dicitur quia finita et habet certũ terminũ ſiue limitem ſue perfectionis, dei autem perfectio illimitata eſt. i. ſine limite et ſine termino quia infinita, nota igitur ꝙ duratio maior uel minor nõ arguit maiorem aut minorẽ perfectionem creature quia ſm philoſophũ albedo unius diei nõ eſt minus perfecta ꝙ albedo q̃ durat p. x. annos, igitur uidetur ꝙ infinita duratio non repugnet creature quia nec limitationi eius quia ex hoc ꝙ creatura durat per infinitam durationem non ſequitur ꝙ ſit uirtutis ſeu perfectionis infinite. In alia ratione de angelo et anima. Nota ꝙ angelus et ſi ſit creatus in euo et ita habeat principiũ ſue durationis tamen cum ſit ex nihilo ſemper tendit in nõ eſſe et tamen durabit ſemper in futurum, non ſequitur angelus durabit in eternum a parte poſt, igitur habet entitatem eternam et neceſſariam falſum eſt imo cum ſit de nihilo habet entitatem ſemp tendentem in non eſſe et ita cõtingentem, ita diceretur ſi ab eterno fuiſſet a deo productus de nihilo ſm ordinem nature, ꝙ ſemper habuiſſet eſſe, et ſemper ſuum eſſe tendiſſet in nõ eſſe, nec haberet eſſe neceſſarium ſicut nec modo habet, igitur uidetur ꝙ produci ab eterno nõ repugat entitati angeli et ita dicas de anima.

¶ OPINIO SECVNDA EST Henrici et eſt oppoſita et tenet quod nulla creatura poteſt produci ab eterno imo dicit ꝙ iſti termini implicãt. a. eſt cãtum, et eſt eternũ uel iſta a cauſatum eſt eternum, quia ſi eſt cauſatum eſt productum ꝑ motum et ita habet principium durationis, et ita non eſt eternum. Et probat hoc multis rationibus. In prima ratione nota ꝙ et ſi quis cõcederet ꝙ creatura haberet eſſe in fieri non tamen concederet ꝙ haberet eſſe ſucceſſiuũ quia actus intelligendi habet eſſe incõtinuo fieri et tamen tota eius entitas ſimul producitur, et eſt ens permanens ſimiliter radius producitur totaliter a ſole et tamen eſt incõtinuo fieri et nõ eſt ens ſucceſſiuũ ſed permanens. ¶ In ſecũda ratione dicit ꝙ ratio quare creatura poſſit nõ eſſe eſt quia eius eſſe potentia ad eſſe preceſſit que potentia poteſt impedire eius eſſe, et ſi iſta potentia non preceſſiſſet eſſe creature ipſa creatura quãdo eſſet nõ poſſet nõ eſſe et hoc eſt ꝙ dicit omne ꝙ eſt quando eſt, neceſſe eſt eſſe, igitur quod eſt, non poteſt non eſſe niſi quia potentia ꝑceſſit eius eſſe, et ita ſm eum ſi iſta potentia ad eſſe non ꝑceſſiſſet et creatura haberet eſſe, non poſſet non eſſe et ſic eſſet neceſſe eſſe, et ita hoc applicat ꝙ ſi lapis fuerit productus ab eterno, a deo nulla potentia ꝑceſſit eius eſſe a deo, et ita eſſe lapidis non poſſet nõ eſſe a deo, et ita deus neceſſario cauſaret quia quãdo cauſa cauſat neceſſario cauſat. Inſtat ſibi ꝑdeſtinatus ab eterno poteſt non ſaluari et ita non predeſtinari, quare igitur a ſimili non ualet de facto ab eterno. i. de re facta ab eterno non poterit tale factum fuiſſe et non fuiſſe. Reſpondet ꝙ non eſt ſimile aliquem ꝑdeſtinare, et al cui dare eſſe, predeſtinare. n. ſor. eſt ipm aſpicere extra pro aliquo certo nũc pro que ſor. põt non eſſe, quia quã producitur poteſt non produci et ita non habere eſſe et ita nec predeſtinari, predeſtinatio. n. corũdet nature rei. i. ſicut res hẽt eſſe cõtingens et põt non eſſe ita et põt ꝑdeſtinari et põe non ꝑdeſtinari. Sed dare alicui eẽ ab eterno aliud eſt qa iſtud dare eſſe reſpicit potentiã pro infinita eternitate aqua po[a] dare eſſe eſt, in qua eternitate nulla eſt potentia ad oppoſitum et ita illa potentia ſic dat eẽ ꝙ non põt non dare eſſe cũ in eternitate ſi ſit potentia ad dare eſſe, nõ erit in illa potentia ad non dare eẽ qa cũ in eternis nõ dr̃at poſſe, ab eſſe, i eternis ſimul erit dare eſſe et nõ dare eſſe, et ita nec in actu creãdi, ſic. n. deus creabit ꝙ nõ poterit nõ creare qa ibi ſi eſt potentia ad creare, nõ erit oppoſita ad non creare, et ita neceſſario creabit. ¶ Alie rationes ſunt clare. ¶ Item probat ꝙ mũdus nõ potuit eſſe ab eterno, quia ſi ſic tũc motus eſſet ifinitus a parte ante et tp̃s infinitũ ſiliter, et tũc ſequerẽtur multa impoſſibilia primũ ꝙ ifinitũ poſſet excedi et ꝙ ifinitũ in potentia eſſet totaliter acceptũ, que oĩa ſunt cõtra rõnem ifiniti in quãtitate. Ratio ifiniti i quãtitate poſita ab Ariſt. eſt iſta, ifinitũ in quãtitate eſt cuius partes accipientibus ſemper reſtat aliqd accipe, ita ꝙ oẽs ptes nũꝙ ſunt ſimul capte, qa ſi eſſent oẽs ſimul capte eſſet infinitũ in actu quod ſic diffinitur ifinitũ eſt cuius nihil eſt accipere extra. Si autẽ mũdus eſſet ab eterno ſine principio durationis, ifinita duratio eẽt accepta et ita nihil reſtaret accipiẽdum ꝙ ẽ cõtra diffinitionẽ infiniti in quãtitate et ps ꝯ[a] qa iã infinitũ tp̃s ꝑceſſiſſet, et preteriſſet de rõne aũt ꝑteriti eſt ꝙ totũ ſit acceptũ alr nõ eſſet ꝑteritũ, ſi aliqd eſſet accipiẽdum. Nec ualet reſponſio, aliqui reſpondent ꝙ totũ infinitũ nõ eſſet acceptũ dato ꝙ mundus fuiſſet ſine principio durationis qa tñ fuiſſent ifinita accepta in potentia ſm aſſignationẽ intellectus ita ꝙ itellectus accepiſſet unã partem temporis ꝑteriti et ſignaſſet illam exẽpli gratia partem cẽtum annoꝝ et deinde aliã ducẽtoꝝ et deinde aliam et ſic in ifinitum

accepiſſet partes et ſignaſſet unoq̃ tamen oẽs accepiſſet, et ita eẽt ſemper in accipiendo et ſignando, nunq̃ in accepto et ſignato eſſe, dicit q̃ illa ſignatio intellectus nihil facit ad hoc ut infinitũ ſit acceptũ, et pz, qa pone q̃ nullus intellectus ſignet, utrum futurũ tẽpus infinitũ erit actu acceptũ et conſtat q̃ ẽ ĩpoſſibile, et tñ de pterito erit uerũ dicer̃ q̃ totũ tẽpus ĩfinitũ ẽ actu acceptũ qa preteritũ. ¶ Itẽ ſi mũdus eẽt ab eterno a pte ante et a pte poſt, (qa theologi non negãt qn hoc ſit poſſibile a parte poſt) ſequeretur q̃ pars eſſet maior toto, et ſigna figuram



Ubi ſupponitur q̃ preteritum ad.a. et futurum ad.a. ſint equalia, quia utrunq̃ eſt tempus infinitũ, et ſimiliter preteritum ad.b. et futurũ ad.b. ſunt equalia. Ulterius ſupponitur q̃ pteritũ ad.b. ſit totum reſpectu preteriti ad.a. et futurum ad.a. ſit totũ reſpectu futuri ad.b. et tamen ſequeretur q̃ futurum ad.b. eſſet maius futuro ad.a. et ita pars maior toto. Et arguitur ſic. Quãcunq̃ preteritum ad.b. eſt maius, eo futurum ad.b. eſt maius cũ ambo ſint equalia, ſed preteritum ad.b. eſt maius preterito ad.a. quia eſt totum reſpectu illius igitur et futurũ ad.b. erit maius preterito ad.a. quia ẽ eſt equale ſuo preterito, igitur futurum ad.b. erit maius futuro ad.a. quia ſi eſt maius preterito ad.a. igitur et eſt maius futuro ad.a. quia ambo ſunt equalia, et tamen futurum ad.b. eſt pars reſpectu futuri ad.a. igitur pars eſt maior toto q̃ eſt impoſſibile, igitur et aña.ſ. q̃ mũdus ſit eternus.

¶ TENENTES VERO ISTam concluſionẽ q̃ ĩpoſſibile ẽ aliqd eẽ productũ ſiue cãtũ ab eterno, hoc dicũt eſſe uerũ de quacunq̃ ſpecie, potiſſime ponũt qđ ſucceſſiua nõ pñt eſſe ab eterno quia ſi eẽnt, tũc cũ totũ preteritũ ſit acceptũ, et ſit infinitũ, igitur infinitũ in potẽtia eẽt acceptũ, cũ tñ de rõne ſui ſemp reſtet aliquid accipiendũ, et ita nõ totaliter acceptũ, et ita ẽ cõtradictio.

¶ IDEO RESPONDENT AD rõnes. Et dñt q̃ poſſumus demonſtrare aliqd non eẽ cãtũ a deo, ab eterno, nec poſſe cãri.

¶ Et qñ primo arguitur q̃ ipm.ſ. deũ non potuiſſe hoc feciſſe .ſ. cãſſe ab eterno nõ eſt demonſtratũ, negãt. Et cũ pbatur, quia non põt demonſtrari nec per mediũ extrinſecũ negant. Et dñt q̃ lz nõ poſſimus naturalr̃ ſcire quare uolũtas diuina ſit huius ſcilicet lapidis ut uelit eum producere pro iſto inſtãti uel pro illo, tñ dñt q̃ bene poſſumus naturaliter ſcire q̃ ipſa nõ uult aliqd q̃ nõ eſt ex ſe uolibile, et illud eſt q̃ ĩcludit contradictionẽ, et ita non eſt ex ſe uolibile, iſtud aũt.ſ. lapidẽ produci ab eterno includit cõtradictionẽ, et ita non eſt ex ſe uolibile, et ita poſſumus naturaliter ſcire q̃ uoluntas diuina non uult aliqd producere ad extra ab eterno, quia illud uelle eẽt reſpectu impoſſibilis. Et talem ĩpoſſibilitatẽ uz diuina uoluntas non põt uelle producere lapidem ab eterno lz reperiri, et primo poni in creatura, et nõ in deo ſicut ẽt dictũ ẽ de impoſſibili fieri.43.di.primi q̃ rõ ĩpoſſibilitatis ut res fiat lz reduci extra et nõ in deo quia.ſ. chimeram eẽ includit cõtradictionẽ, iõ chimeram nõ põt deus pducere, ita qa lapidẽ eẽ ab eterno a deo includit cõtradictionẽ, iõ illud nõ eſt uolibile a deo, et ita p uoluntatẽ diuinam tãq̃ per mediũ extrinſecũ que nõ põt uelle nõ uolibile demonſtramus nõ uelle producere lapidẽ ab eterno, quia tale nõ ẽ uolibile nec per mediũ intrinſecũ ↄcedũt q̃ qđqđ eſt abſtrahit ab eẽ hic et nunc, et ita p qđquid eſt non poſſumus demonſtrare q̃ lapis neceſſario producatur de nouo, tñ creatura põt eẽ mediũ demonſtrandi inceptionẽ exiſtẽtie eius. ¶ Cõtra ſi q̃ qđ eſt rõ eſt mediũ demonſtrandi inceptionẽ exiſtẽtie lapidis ſm̃ eos qđ ergo erit mediũ? nõ uidetur eẽ aliud niſi exiſtentia lapidis. Sed tunc rõ uidetur peccare dupr̃ primo ſm̃ fallaciã cõſequentis, quia ſi in ↄcl'one cõcludetur q̃ lapis incipiet eſſe de nouo, et ita habeat actualẽ exiſtentiã, oportet q̃ in minori de lapide dicat̃ exiſtentia aptitudinalis aliter minor eẽt cõtingens, et tũc ſequitur fallacia ↄñtis, qa aptitudinalis exñtia nõ infert actualem, ſed bene econtra, quia non ſequitur hoc eſt aptum natum exiſtere, igitur exiſtit, ſed econtra ſequitur exiſtit, igitur eſt aptum natum exiſtere. Et ſi in minori, exiſtentia actualis predicetur de lapide, et concluſio ſit lapis de nouo producitur ad eſſe non erit fallacia conſequentis, ſed minor erit contingens ſcilicet lapis exiſtit, et ita ratio illa qua demonſtrabitur inceptio exiſtentie lapidis non erit demõſtratiua, ſed rõ uel ſophiſtica uel tantum probabilis. Ideo doctor aliter reſpondet argumẽto Thome. Et dicit q̃ licet qđquid eſt lapidis uel creature non ſit medium ad concludendum abſolute exiſtentiam, quia ñ ſequitur creatura eſt que ex dei uoluntate ex non eſſe ad eſſe eſt producta ſecundum Auguſtinum ad Felici. lapis eſt talis creatura, igitur lapis eſt de non eſſe ad eſſe productus, non ſequitur, quia ly producta eſt in maiori accipitur aptitudinaliter cum ſit diffinitio, et omnes termini in diffinitione ponuntur ſecundũ aptitudinem, et non ſecundum actũ, et talis productio aptitudinalis non infert productionem actualem, ſed magis econtra, et ita eſt fallacia conſequentis, ponendo cõſequens loco antecedentis, tamen dicit doc. q̃ quod quid eſt creature uel lapidis poteſt eſſe medium ad probandum q̃ aliqua conditio exiſtentie repugnat lapidi. Nota que ſunt conditiones exiſtentie. Exiſtentia duplex infinita, et finita conditiones exiſtentie infinite ſunt eſſe ſempiternũ eſſe neceſſarium eſſe incauſatum conditiones exiſtentie create et finite ſunt eſſe nouũ eẽ contingens eſſe temporale. Modo diffinitio lapidis una cũ diffinitione creature põt eẽ mediũ ad demonſtrandũ q̃ eẽ ſempiternũ que eſt conditio exñtie repugnat lapidi, qa ſi oĩs creatura accipit eſſe poſt non eẽ ordine durationis ut dicit diffinitio creature ſm̃ mentẽ Hen. et lapis ſit creatura, igit̃ lapidi repugnat eſſe ſempiternũ, nec tñ ſeqtur abſolute lapidi repugnat eẽ ſempiternũ, igr̃ lapis habet eẽ nouũ negatur ↄña, ſz ſor̃ lapidi repugnat eẽ ſempiternũ, et lapis hẽt eſſe, igitur hz eſſe nouũ, et cõſequẽtia eſt bona, et ſic habetur ppoſitũ Hen. q̃ p mediũ intrĩſecũ poteſt probari de creatura habere eẽ nouũ, et ſi non abſolute ſaltẽ ſi hz eẽ q̃ hz eẽ nouũ, igitur non ſempiternũ, imo q̃ ſp eẽ ei repugnet, et ita p̃t demõſtrari q̃ creature repugnet pduci ab eterno, et ita iſta ppõ lapis ẽ ab eterno ĩplicat. ¶ Alia rñſio doctoris ad idẽ argm̃ Tho. nõ ſer̃ oppoſitũ hui' creatura p̃t pduci ab eterno nõ p̃t demõſtrari, igr̃ iſta ppõ rõim ẽ poſſibilis, qa ſi oppoſitũ demõſtraret oppoſitũ eẽt necm̃, et ita iſta eẽt ĩpoſſibilis. Prima ↄña nõ uz ſz ẽ ſallacia ↄñtis, qa ſor̃ oppoſitũ, iſta ppõ ẽ poſſibilis, igr̃ oppoſitũ nõ p̃t demõſtrari pp rõnẽ poſitã. Ad hoc igr̃ q̃ ↄña ualeret oportet ut ſic diſponat̃ aña, oppoſitũ h' ñ ẽ pm̃ necm̃ nec pm̃ notũ ex terminis, et nõ p̃t demõſtrari, igr̃ iſtud ẽ poſſibile, ſz iſtud aña ſic limitatũ ſoret negaretur ab Hen. I nr̃o ppoſito, qa diceret q̃ oppoſitũ h' creatura p̃t pduci ab eterno.ſ. lapis nõ p̃t pduci ab eterno eſt necã ppõ, et nota ex terminis ſi termini ↄcipiant diſtincte, et nõ tm̃ ↄfuſe, et illa neceſſitas p̃dicati ad sbm̃ ẽ latẽs, et ñ euidẽs cuicũq̃ ↄcipienti terminos tm̃ cõfuſe. Et hoc ẽ q̃ dicit lz iſta neceſſitas oppoſiti.i. neceſſitas h' ppõnis creatura uel lapis non p̃t pduci ab eterno qa ñ poſſe pduci ab eterno demõſtrat̃ de creatura uel de lapide ſi creature de neceſſitate ↄuenit hr̃e eẽ poſt ñ eẽ ordine durationis, q̃ ſz Henricũ hoc ptinet ad rõnẽ formalẽ creature

et ꝑ ꝯñs repugnat omni creature produci ab eterno et ita neceſſario conuenit creature, oppoſitum. ſ. non produci ab eterno.

¶ Ad ſecundum pꝫ ꝙ non eſt piculuſum nec quantum ad fideles, nec quãtũ ad īfideles hr̄e rõnes neceſſarias et demõſtrationes ad credita oſtẽdẽda dũ mõ xp̄ianus nõ adhereat creditis ſolũ motus rõnibus neceſſariis et nõ motus fide qa ſic perderet meritũ fidei, ſꝫ tñ adhereat creditis ñ tm̃ pp mediũ neceſſariũ, ſꝫ etiã pp fidẽ ſicut fecerũt ſancti doctores ut Aug. cuius hodie celeberrima feſtiuitas ē, et alii non pp hoc pdit meritũ fidei et ꝑ hoc ſoluit. q. q̄ mouet in lr̄a. Si aũt demõſtrationes ſi q̄ poſſent hr̄i euacuarẽt fidẽ dic ut ſupra, ſicut de iſta ꝓpõne deꝰ ē unus ſi qs adhereat illi ſolũ pp demõſtrationẽ pderet meritũ fidei, ſꝫ non, nõ pderet ut ſupra. Ibi nota ꝙ ſunt articuli de facto et ꝙ de poſſibili, uerbũ ē icarnatũ ē articulus fidei qa ꝙ hoc ſit factum ut uerbũ ſibi uniuerit naturã humanã ē mere creditum nec ad hoc ſunt rõnes neceſſarie neqꝫ demõſtratiões ſꝫ ſola fide tenet, tñ de poſſibili ꝙ uꝫ uerbũ potuerit ſibi unire naturã humanam itē ꝙ nõ ſit ꝯdictio inter uerbũ et naturã humanã rᵒⁿᵉ uniõis ſuppoſitalis, ad hoc hñt rõnes neceſſarie qa uiſa rõne formali uerbi et rõne formali humanitatis nec apparet ꝯdictio qn uerbũ ſibi illã poſſit unire, nec ſtãte illa unione põt aliqua ꝯdictio īferri ꝑ ꝯñas naturalẽ uel neceſſariã, imo tales rõnes ſunt ſolubiles. Et lꝫ nõ poſſimus articulos fidei de facto aliis demõſtrare qa ad hoc nõ ſunt demõſtrationes tñ poſſumus ꝯ infideles illos defenſare, qa cũ ſint ueri nõ ſunt ī oppoſitum demõſtrationes. Et iõ cũ tentamus mũdũ nõ eē eternũ et eē articulũ fidei poſſumus oẽs rõnes phõꝝ ꝯ hoc ſoluere et oñdere ꝙ ſunt ſophiſtice cũ peccẽt uel ī materia uel ī forma et ſic rõnes phi. 8. phyſicoꝝ nõ ſunt demõſtratiões ſꝫ peccãt ī materia qa ſupponũt pᵐᵐ motorẽ hr̄e neceſſariã hitudinẽ mouẽtis ad pᵐᵐ mobile ꝙ ē falſum. Alia ī illa rñſione ſunt clara.

¶ Ad 3ᵐ argᵐ. Ibi nota de illa duplici rõne repta ī añte et de duplici loco hõ currit, igr̄ alꝫ currit, qa. n. hõ ē ſpẽs, iõ ſumit locus a ſpẽ ad genꝰ, et qa hõ ē ps ſubiectiua aĩalis iõ ſumit locus a pte ſubiectiua ad ſuũ totũ. Et ſi iſte rõnes īueniãtur diuiſe ī diuerſis antecedẽtibus ibi et loci repiũtur diuiſi ꝯña tñ ſp tenet ꝑ illã rõnẽ reptã ī añte, ut ſi arguat ſor. ergo hõ, ibi ē tm̃ rõ ptis ſubiectiue ad totum, uel hic ſubſtãtia igr̄ ens, nec ē ibi rõ generis et ſpẽi, itē hic ignis ē in hoc nũc nõ īpeditus igr̄ ē lux ī hoc nũc, hic ſunt due rõnes ī añte et duo loci, una rõ ē qa ignis ē cã pfecta nõ īpeᵗᵃ, et itē cũ ſit nãlis et naturalr̄ cãns et nõ īpeᵗᵃ hꝫ effectũ coeuũ ſibi ſicut pꝫ ꝑ Ari. 2. phyſicoꝝ, et ibi ſumit locus a cã naturalr̄ cãnte pfecta et nõ īpeᵗᵃ et iſtoᵒ ſi ignis nũc cãret diffunderet ſplẽdorẽ in. ĩ. ſicut ſol illuminat mediũ ī. ĩ. Eſt ēt in añte alia rõ. ſ. rõ producẽtis pfecti et nõ impediti, q̄ eſt rõ cõmunior q̄ꝫ rõ cãtionis qa oẽ cãns pducit cãtũ nõ eꝯ, qa pr̄ ī diuinis pducit filiũ et nõ cãt qa ibi nullus eſt motus nec mutatio, q̄ repiũtur ī cã, non aũt in pducẽte ut pducẽs ē, et tũc dico ꝙ exᵐᵐ beatiſſimi Aug. eſt ad ꝓpoſitũ. ignis ſi eẽt ab eterno ſplẽdorẽ ſibi coeternũ diffunderet, eẽt. n. pducẽs nãle nõ īpeditũ et pfectũ talis rᵒⁿᵉ ſplẽdoris et itẽ pduceret ſplẽdorẽ coeternũ ſibi, añs tñ ſm Henr. includit incõpoſſibilia. ſ. ignẽ eẽ eternũ qa cũ ignis ſit creatura ſi habet eſſe, hẽt eſſe ī tẽpore et nouũ eē, et ſibi repugnat eternitas, ſilr̄ in ꝯñte includit incõpoſſibilitas. ſ. ſplẽdorẽ coeternum igni tñ ꝯña eſt optima ꝑ locũ a pducẽte pfecto etc. Et iõ ſi iſta rõ repiat in alio quocũqꝫ ſit, de añte et ꝯñte, in talibus terminis ubi repietur rõ pducẽtis et pducti pfecta et talis ī talibꝰ terminis erit ꝯña neceſſaria et optima, ut hic pr̄ in diuinis eſt eternus igr̄ hẽt filiũ coeternũ, ubi nulla eſt incõpoſſibilitas in añte nec in ꝯñte, qa eternitas nõ repugnat pr̄i nec filio ī diuinis. Arguit iᵗ Aug. ſi ab igne ī eternitate ꝑ īcõpoſſibile poſito eẽt ſplẽdor ignis, eẽt ei coeternus iᵗ et ubi pr̄ pfectiſſimus ī eternitate repit in īpedibilis repiet et filius ſibi coeternꝰ. Et nota ꝙ lꝫ añs ſit incõpoſſibile ignis ē ab eterno, iᵗ et ſplẽdor ē ab eterno, ꝯña tamen Aug. notes ꝑ locũ illum. Ex impoſſibili ſequtur qdlꝫ ſed ex rõne pducẽtis et iõ tꝫ in diuinis ubi ī añte pater eſt eternus (nec incõpoſſibilitas repitur) nec ī ꝯñte igr̄ generat filium ſibi coeternũ tenet lꝫ iſta ꝯña per locum a perfecto pducẽte etc.

¶ Ad cõfirmationẽ nota ut hẽtur ī ſm̃. 8. di. cauſare et neceſſario īcludit ꝯdictionẽ qa cãre notat diſtinctionẽ cauſati a cã in natura, et itē cõtingẽtiam ī cãto qa oẽ aliud a deo hꝫ entitatẽ cõtingẽtem, et ly neceſſario notat cãtũ neceſſario eẽ cãtum et itē hr̄e neceſſariã hitudinẽ ad cãm et itē hr̄e entitatẽ neceſſariã ꝙ īplicat, ex hoc. n. ꝙ. a. cãtur ē ens cõtingẽs qa aliud a deo, et ex hoc ꝙ neceſſario hꝫ entitatẽ neceſſariã et itē ī cãto ponit ꝯdictio. Eſt ergo ꝯdictio primã cãs neceſſario cãre, nec ex ꝯñti hoc ponimus in deo, nec ī aliqua cã 2ᵃ, qa nulla eſt q̄ neceᵒ ſimpliciſ cauſet lꝫ cã naturalis cauſet neceſſario q̄diu ē ex ſe, ſicut ignis cõburit q̄tũ ē ex ſe neceſſario, tñ ſimpʳ loquẽdo cõburit cõtingẽter qa cõcurrẽte deo cõburit et nõ alr̄ et deus cõburit cõtingẽter igr̄ et ignis et pꝫ ī camino ignis ardẽtis rᵒⁿᵉ trium puerorum quorumqꝫ ligamina tm̃ fuerũt cõbuſta non eorum corpora. Nota ēt ī alia cõfirmatione ꝙ modus ille qui repugnat cãtioni, dat cãto modũ ſibi repugnãtẽ. ſ. neceſſitatẽ eẽndi qa ſi deus neceſſario cãret daret effectui neceſſitatẽ eẽndi q̄ ſibi repugnat ſicut et neceſſario ē modus repugnãs cauſe, ſꝫ ſi ſint plures modi q nõ repugnẽt cãtioni, illi nõ uariabũt cãtũ formalit̃, ſꝫ erit ſp cãtũ eiuſdẽ rõnis, ſicut ſi hõ pducat per creationẽ ut ſor. de nouo, ſiue de limo terre ut Adã, ſiue ex uno ſemine tm̃ ut xp̄s benedictus, ſiue ex ſeminibus ut cõmuniter holes, erũt iſti homines eiuſdẽ rõnis qa diuerſitas taliũ modoꝝ nõ repugnat productioni hoīs, tñ ſi hõ pduceret neceſſario a deo ī caſu ꝑ īpoſſibile ille hõ hr̄et entitatẽ neceſſariã qa hitudinẽ neceſſarias ad deũ pducẽtem eũ neceſſario, et ſic ex īpoſſibili añte ſequtur ꝯñs impoſſibile. Et itē ſilr̄ ſi neceſſario pduceret, quicqd deus imediate pduceret extra ſe totũ illud eẽt ſempiternũ et neceſſariũ et ſeq̄rent multa īpoſſibilia ex illo añte īpoſſibili et ꝯdictionẽ implicãte, ꝯceſſo tñ a phis.

¶ Ad 4ᵐ dat reſpõſionẽ q̄ꝫ nõ acceptat, diceretur ꝙ īfinita duratio et itē ſempiternitas diceret aliquã illimitationẽ, qa uꝫ illimitationẽ durationis q̄ illimitatio durationis eẽt eternitas itē ꝙ oẽs creature eſſent eterne, et non poſſent eẽ eterne niſi eſſent īfinite et hoc eſt ꝙ dr̄ non poſſent equari deo ī uno. ſ. ī eternitate quin equarẽtur in alio. ſ. in īfinitate. Et itē ſi creature eẽnt pducte ab eterno eſſent eterne et infinite. Sed dicit doctor ꝙ iſta rõ eſt nulla, quia ſi angelus eſſet pductus ab eterno adhuc pduceret in euo quod quidem euũ eſſet mẽſura eius, et euũ illud coexiſteret eternitati nõ tamen eẽt eternitas, quia eternitas eſt neceſſaria et independens euũ aũt eſt menſura cõtingens et dependens, et ſimiliter ſi motus pduceretur ab eterno menſuraret tempore, et nõ eternitate. Et dato ꝙ angelus diceretur productus ab eterno nõ tñ in. ĩ. eternitatis ſed in. ĩ. eui, nec diceret eternus intrinſece ſed ſolũ extrinſece eo. ſ. ꝙ euũ eius coexiſteret eternitati, ſimilit̃ de homine exñte in die hodierno que dies coexiſtit eternitati nõ tñ coequatur eternitati, itē nec tempus ſi ab eterno coexiſteret eternitati non pp hoc equaret eternitati. Ideo alr̄ reſpõdendo oportet dicere ꝙ eſſe ſempiternũ, dicit illimitationẽ repugnãtẽ creature, ſed unde puenit iſta illimitatio et iſta repugnãtia talis illimitationis ad creaturã, dicit doc. ꝙ quilibet oſtenderet ꝑ rõnem fundamentalem quã ꝑ ſe poneret, ſed q̄ eſt rõ fundamẽtalis Henrici potiſſima uidetur eſſe 2ᵃ, et iſta ꝙ ens creatura omnis habeat eſſe poſt non eẽ duratione, ut habetur ex diffinitione creature ſequitur ꝙ nouitas neceſſario conuenit creature ſi habet eſſe et ita ſempiternitas repugnat ei, ſi etiam creatura

eēt ſempiternaliter nulla potentia pcederet eius eē p quā poten tiā poſſet īpediri eius eē, et ita lapis hēret eē neceſſariū, qa om ne q eſt qū ē neceſſe ē eē, et ſi hērent res eſſe ab eterno eēnt, et ita nece° eēnt nec eēt potētia pcedens eē īpediens eo eē. Et ita eē ſempiternū ſm eū infert eē neceſſariū, et tollit eē cōtingens, q ola repugnāt creaturis, et iō infinita duratio repugnat angelo ❡ Ad. 5. pz in lra. Nota qd ſit de rōne creature ſm iſtā opi. qa uz actualr aū eſſe hre nō eē. ❡ Ad auctoritatē pz. ❡ Ad illā auctoritatē q ē ſula Aug. de uix intelligibili, pª rñſio tenz q phi uix intellexerūt mūdū eē a deo factū in eternitate, ſed nō aſſenſerunt tū illi ppōni, et ita aliqd apphendere ſine ſenſu ē uix intelligere. Sz cōtra phi nō tm̄ apphenderūt illā ſed et illi aſſenſerunt pz cū commentator aſſerat Ariſ. demonſtraſſe hoc I. 8. phy. qūis Ariſ. in. 4. thopi. dicat illud eē problema neutrū. utrū mundus ſit eternus, tū multi aſſenſerunt huic mūdus eſt eternus. Ideo 2° rūdet admittendo q modus intelligendi eternū fuerit uix intelligibilis cū aſſenſu, et tunc aliter rūdet et patet. Sed tertia rñſio eſt melior q inter iſtos terminos mundus eſt eternus eſt cōtradictio latens, et ideo certitudinaliter nō potue runt ſcire, et ideo ſi illā propoſitionē apprehenderunt et non certitudinaliter, quia fīm nō pōt ſciri, ideo uix intellexerunt. ❡ Ad illud q additur de pbis. Nota q in iſtis duobus termi nis eē ā re nece° includitur cōtradictio ut hētur ex fine. 8. di. pª. qa ſi deus cāt aliqd illud eſt diſtinctū in natura a deo qa ad i tra nō eſt cāuo, et ita illud eſt cōtingens, qa ſolus deus eſt ne ceſſe eē ut ibidē pr, et ſi deus nece° cāt illud ē nece° cātū, et ita hēt hitudinē neceſſariā ad deū, et ita hz entitatē neceſſariā, et ita in eo q cātū eſt cōtingens, et in eo q nece° cātū eſt neceſſe eſſe, et ita cātū eēt contingens et nō cōtingens, neceſſariū, et non neceſſariū, qd implicat, et tū phi hāc contradictionem latētē i illis terminis conceſſerunt.

❡ TENENTES VERO PRImā opi. pp tria mouentur ad tenēdū poſſibilitatē q uz de° potuit aliqd ab eterno pducere. p° in iſtis terminis aliqd aliud a deo eſt ſempiternū, nō eſt con tradictio ut patebit ſoluēdo rōnes Hen. Secūdo, qa rōnes q ui dentur probare cōtradictiones non gñaliter probant de oībus creaturis, ſed ſunt rōnes ſpāles, qa ille uidētur pbare q ſuc ceſſiua nō potuerūt eē ab eterno, qa tūc infinitus motus, et infi nitū tpus eēt pertrāſitū et acceptū et hoc, infinitū eē acceptum ē contra rationē infiniti in potētia. Tertio mouētur, quia rationes que probāt nō potuiſſe eē īfinitū a pte ante uidentur et īproba re īfinitū a pte poſt q tū ab oībus theologis poſſe fieri ē pceſſū. ❡ Ad primā ergo rōnē concedūt q aliquid ſemp producitur et qū eſt, quia angelus ab eterno productus in euo ſuo, ſemp p ducitur. Et ſi dicas ſi angelus ſit nouī aliqū ſit? Concedo ut lz aliquando notat inſtans eui non ut dicit inſtās tpis. Et tunc ul tra omne q ſit qū ſit neceſſe eſt fieri. Concedo in ſenſu cōpoſito, quia de iſto ſubiecto ſic determinato omne qd ſit qū ſit, dicitur iſtud predicatū, ſit cū modo neceſſitatis. Et ſi inferas, igr q ſit neceſſario ſit eſt fallacia ſm quid ad ſimpr. Vide Scotus in p° diſ. 39. Et cum infers igitur angelus eſſet ens ſucceſſiuū nega tur pña, et patet inſtantia de filio dei, ubi nota q menſure p portionātur menſuratis, ſi enim menſurata ſunt pmanentia, et mēſure ſunt permanentes, et ſi menſurata ſunt neceſſe eſſe ſir et menſure, et ſi ſunt contingentia, et menſure cōtingētes, ita q cū deus glorioſus ſit ens permanēs et neceſſariū eternitas que ē eius menſura eſt ens pmanēs, et neceſſaria et angelus eſt ens pmanens et hō q̄tū ad ſubam ſuā, iō menſure ſunt pmanentes ſcilicet euū eorū, et quia angelus hz entitatē cōtingentē, et euū ē mēſura cōtingēs eē hēt, motus ē ens ſucceſſiuū, et ptingēs, ſir tpus ſucceſſiuū et ptigēs, ſi hz g° angelus eſſe ſucceſſiuū cū eius mēſura ſit pmanens ut patebit inferius, et iō q̄tūcunq pduca tur pōnatur a deo habet tū oēs ſuas partes ſimul, ſucceſſiua nō.

❡ Ad illud de creari et conſeruari. Dico q creari et conſer uari idem ſunt realiter, quia creari eſt reſpectus eſſe angeli, et conſeruari eſt reſpectus eiuſdem eſſe, ſed drūt ratione tm̄, eo q creari dicit habitudinē ad non eſſe precedens, que hītudo nō eſt realis, qa terminus eius eſt nō eē hītudo aūt q̄ importat cō ſeruari etiā eſt rōnis, quia eſt eiuſdē ad ſe, quia cōſeruari eſt eē ad idē eſſe phabitū ut patebit īfra. ❡ Ad id de eē acquiſito. Nota q illud dr acquiri q nō habet ex ſe acqrens, ſed ſi habet ab alio hēt, et ita illud acquirit, et ſir qū aliquid ex ſe nō habet a. ſi recipiat. a. ab alio, uere illud dicitur recipere, ſed non eſt de rōne acqſitionis aut receptionis q acquiſitū, et receptū ſit no uum, q oporteret Henricus pbare ad hoc q cōcluderet rō, ſed etiam receptum, et acqſitū poteſt eſſe antiquū, et eternū. ❡ Ad illud philoſophi 2° pihermhy. omne q ē qū ē neceſſe ē eē, dico ut dictū eſt in p° di. 39. q ſi ſit una hypotetica temporalis, et lz neceſſe ē eſſe notet neceſſitatem pñe .i. q ad iſtud aīs eē q eſt qū eſt ſequatur neceſſario illud pñs .ſ. eē, ſic eſt uera, et neceſſa ria tpalis, ſi aūt dicat neceſſitatē pñtis eſt fla, et ē ſenſus q ta le qū eſt hēt entitatē neceſſariā, et ē flā. ſi uero ſit una cathego rica ſic eſt uera ſi ſit de ſenſu cōpoſito, et totū hoc eſt ſubiectū omne q ē qū eſt, predicatū ē, eſſe, et eſt ſenſus q de tali ſbo ſic determinato predicat eē cū mō neceſſitatis, ſicut et hic aīal ē hōm, currere ſi hō currit ē neceſſariū illud pdicatū ſic determi natum dr de aīali cū mō neceſſitatis, inferre igitur aīal nece° currit ē fallacia ſm qd ad ſimpr, qa bene illud predicatū cur rere cū aliis determinātibus ipz dr de aīali cū mō neceſſitatis ſed abſolute nō dr de aīali cū illo mō, ita hic eē, predicatur de ſbo ille ſic determinato cū modo neceſſitatis, ſz abſolute nō igr eſt fallacia ſz qd ad ſimpr oē q ē qū eſt, eſt neceſſe eē, ir illud q eſt, eſt neceſſe eē negatur pña. Dicit ergo q ſi creature eēnt ab eterno in inſtāti eui hērent eē contingens, et nūq neceſſariū et in quocunq īſtāti ſint hūt ſuū eē eis cōueniens, et ſi deus ab eterno cāret et cōtingenter cāret, nec eſt uerū q imaginat Hē ricus q ſi creature hērent eē ab eterno nō pcederet eorū eē potē tia impediens eorū ſemp eē, immo ex ſe nō hērent eē ante, ordi ne nature ſuo eē, et illud ſufficit ad oſtendendū q nō hūt eſſe neceſſarium, et cū deus ſir in quocunq. pō cōparetur ad creatu ram ſemp eā reſpiciat cōtingenter, iō ſi illā produceret ab eter no, cōtingenter produceret, nec oz q cā ordine durationis prece dat effectū, ſed ſufficit q precedat ordine nature tm̄. ❡ Ad tertiū pz. ❡ Ad quartū uide quolibeta eius que ego ſi habeo p nūc. In fine rōnis ſue uidetur dicere q reſpectu creature poten tia ad nō eſſe nece° pcedit potentiā ad eē. Et argm ſuū ſi ualet de potētiis cōtrariis debet intelligi ſm Ariſ. p° celi de potētiis incōpoſſibilibus actibus ſuis, potētia. n. aliqua ē incōpoſſibilis ac tui ſuo ſicut ē potentia aū actū, ut potētia ad eſſe nō ſtat cū eē, et potētia ad nō eē, nō ſtat cū nō eſſe, immo adueniente nō eſſe cedit potētia, ſicut etiā potentia ad ſanū non ſtat cū ſano, ſi cū egro, et potentia ad egrū ſtat cū ſano, nō cū actu ſuo ſibi incom poſſibili. et iſte dicūtur potentie incōpoſſibiles actibus ſuis, po tentia cōpoſſibilis actui ſuo eſt potētia ſubiectiua ſicut mate teria eſt in potētia ad formā, et ſtat cū forma. Si ergo argm Henrici tenet, uidet tenere de potētiis incōpoſſibilib° actibus ſu is. Et tūc ſi creatura prius ē in potētia ad nō eē q̄ ſit in potētia ad eē, igr prius hēbit eſſe, q̄ non eē qd eſt oppoſitū illius q ipſe intendit, potentia enim ad nō eſſe nō pōt intelligi eſſe in aliquo niſi illud habeat eſſe cum eſſe, et non eſſe ſe habeant ut īmedia te oppoſita circa illud de quo dūr. Et ſīm oppoſitorū īmediato rū nunq̄ eſt in potētiis oppoſitis ſimul, qa ſi aīal ſimul eēt i po ad ſanū, et egrū, tūc aīal nec eſſet ſanū nec egrū, et ita illa duo oppoſita non eſſent īmediata circa animal qd ē fīm. Et alteri°

nota
tero q qñ sbm dr̃ eſſe in potentia ad unũ ĩmediatorũ oppoſito-
rũ ſemꝑ intelligit eẽ, et eſt ſub actu alterius potẽtie. iſ alal ẽ
ſub potẽtia ad egrũ ſe' ig' alal eſt ſanũ qd eſt actus alterius
potẽtie. ſ. potẽtie ad ſanũ, et nunq̃ alal eſt ſub ambabus poten-
tiis ſimul. Et nota q alal ẽ sbm ĩmediatũ potentie ad egrum et
sbm ſanitatis ita q ſanũ eſt receptiuũ egri nec potẽtia ad egrũ
fundatur in ſano, ſ; in alali, qa ſi ſanũ eẽt receptiuũ potẽtia ad
egrũ, tũc natura eẽt prior egro, et prius potẽtia eẽt in ſano q̃ ad
egrũ, et ſi eẽt prius natura potẽtia, et actu, quia 9° metaphyſi-
ce in eodẽ prius ẽ potẽtia actu, et tũc ecõuerſo egrũ eſſet prius
natura potẽtia ad ſanũ, et ſic idẽ prius ſe ipſo. potentia ergo ad
egrũ recipitur ĩmediate in alali, et ſi' ſanũ, ſ; bene neq̃ q potẽ
tia ad unũ nece° cõcomitatur actus alterius potẽtie pp hoc q
ambo actus. ſ. ſanũ et egrũ ſunt ĩmediate ſe hñtes ad unũ ſubie
ctũ alal. Applicando ad creaturã ipa nõ fuit ſub ambabus po
tẽtiis ut nõ fuit ſub potẽtia ad eẽ, et ſub potẽtia ad nõ eſſe. Et
ita negatur illa ꝓpoſitio, creatura ab eterno fuit poſſibilis eẽ,
et poſſibilis nõ eẽ, accipiendo potẽtias añ actũ, et incõpoſſibiles
actibus ſuis. S; q̃rit doc. nõ ne creatura fuit ſub altera illa-
rũ? Dico q ſic. ſub quã? Rñdet q fuit ſm ueritatẽ fidei ſub potẽ
tia ad eſſe, quia non hñit eſſe ab eterno, et ita cum nõ fuiſſe ab
eterno, ſtat ab eterno potẽtia ad eẽ. Si aũt creatura ab eterno
fuiſſet ſub actu oppoſito ut ſub eẽ, tũc ſemp fuiſſet ſub potẽtia
ad nõ eẽ, et nũq̃ ſub potẽtia ad eẽ, ſed ſemp ſub actu illius po-
tẽtie. ſ. ſub eſſe. Et ſi nõ loquaris de iſtis potẽtiis ante actũ, ſ; de
potẽtia ſubiectiua q̃ eſt cõpoſſibilis actui ſuo, et dicas crea-
turã ſm eẽ eẽntie fuiſſe ab eterno et ipaz eẽntiã nõ eſſe ſic ĩ po
tentia ad eẽ niſi fuerit ſub nõ eẽ ordine durationis ſuple. Scot'
dicit hoc eẽ fl̃m, et ſupra in. q. 2ᵃ ĩprobatũ, qa tale eẽ eẽntie nõ
ſepatur ab eẽ exñtie, et tũc productio creature in eẽ eẽntie eẽt
de nihilo oĩno, et ad eẽ ſimplr, et ita creatio, nec ẽt o; q tũc ens
ſubiectiuũ reſpectu cuius aliqua hñt ordinẽ nature, priuatiuũ
prius ordine durationis ſit ſub priori, et deinde ſub poſteriori
ſ; põt ꝑueniri a cã dãte ſibi eẽ, et ita pri' ſibi dare eẽ, q̃ ſit ſub
nõ eẽ duratione, ꝑs de materia que põt a deo produci formata
et nũq̃ priuata, ſ; priuatio prius ordine nature priuatiuo inſit
materie, q̃ forma, nõ o; tñ ordine durationis materiã prius eẽ
informẽ q̃ ſub forma, ita dico de creatura. ſi intelligit eſſe in
potẽtia ſubiectiua ad eẽ, et ad nõ eẽ, nõ o; tñ q ſi ordine nature
priuatiuo, ſit prius ſub nõ eẽ q̃ ſub eẽ (qa eẽ hñt ab alio, ñ eẽ a
ſe) ſit ſic ſi' in ordine durationis, qa põt creatura preueniri a
deo dãte ſibi eẽ ab eterno, et tũc duratione nõ eẽ, nõ ꝑcedit eẽ.
Omittendo. nũc doc. format argumẽtũ Henrici poſt q̃ declara
uit materiã de potẽtiis añ actũ, et incõpoſſibilib' actib' ſuis, et de
po^a ſubiectiua cõpoſſibili actui ſuo. Et format argᵐ Hen. ſic.
Oppoſita q̃ ĩſunt eidẽ ordine nature, nõ pñt ineẽ ſil' eidẽ ordine
durationis, cũ ſint oppoſita, ſed prius duratiõe ineſt sbo, qd pri
us natura ineſt, ita q iſti duo ordines uident hr̃e cõcomitan-
tiã prius natura ſit ẽt prius duratiõe, nec uidentur ſe indr̃nter
ꝑcedere inuicẽ. Et ſi ſic, cũ creatura ex ſe hẽat nõ eẽ, et ab alio
eẽ, nõ eẽ natura ꝑcedit eẽ, ſ' et nõ eſſe duratione ꝑcedit eẽ. Rñ-
detur q duo oppoſita nõ inſunt eidẽ ordine nature loquẽdo de
ordine nature poſitiuo, ſicut alal et rõnale inſunt hõi, ambo. n.
ſimul inſunt, qa nõ ſunt oppoſita nec ordinata priuatiue, ſ; or-
dinata poſitiue, duo aũt oppoſita ſicut priuatio et forma reſpe
ctu materie, eẽ et nõ eẽ rᵘ creature, dñr eẽ ordinata ordine na
ture priuatiue, ſic q prius natura prius ineẽt ſi ñ impediretur
a cã extrĩſeca dãdo oppoſitũ qd ẽ poſterius natura ſuo sbo, et
ita nõ o; q id qd eſt prius nã in iſto ordine, ꝑcedat ordine du-
rationis ſuũ poſterius nã, ſed põt eẽ oppoſitũ, alr materia pri'
duratione eẽt informis q̃ formata, qd eſt cõtra Ariſ. qui dicit
q impoſſibile eſt materiã eẽ ſine forma. poſſet igitur deus pro-
ducere materiã cũ forma, et ita forma ordine durationis pre-
cedit priuationẽ in materia, ſic dico q ſ; creature ordine natu-
re priuatiuo prius inſit nõ eẽ q̃ eſſe, nõ eſt tñ neceſſe ita fieri ĩ
ordine durationis. Et ita tota ſolutio ſtat in hoc negando q il-
lud q prius natura ineſt inſit ẽt prius duratione, et ita poſſi-
bile eſt creaturã eẽ ꝓductã ab eterno adeo ſub eẽ, et ita, nunq̃
ſub non eẽ, et ex ꝯñti ſemp fuiſſe ſub potẽtia ad nõ eẽ, et nunq̃
ſub potẽtia ad eẽ. Secũdũ ueritatẽ tñ hñit nõ eſſe, et fuit ſub po
tentia ad eẽ, ſed iſta potẽtia ad eẽ nõ fundabatur ſup eẽ eẽntie
ſed ſup eẽ cognitũ creature, Sed nũq̃d de' potuit ab eterno pro
ducere creaturã ĩ eſſe exñtie, et ẽt nõ producere? Dico q ĩ deo
ab eterno eſt ſimultas potẽtie ad ꝓducere et nõ ꝓducere, qa ſi
producit cõtingenter ꝓducit, et põt ab eterno nõ ꝓducere, et ita
hẽt ſimul ambas potẽtias, nõ tñ habet potẽtiã ſimultatis ut ſil
ꝓducat et ñ ꝓducat ita et creatura ẽ poſſibilis ꝓduci a deo ab
eterno, et poſſibilis nõ ꝓduci, nõ ſil, ſ; diuiſim ita q illa duplex
po^a p° repitur in uolũtate dña q̃ contingenter reſpicit oĩa ex-
tra, et ſic ẽ ibi poſſe producere ita eſt ex pte creature nõ repu
gnãtia ad ꝓduci, q tñ in creatura ſit potentia ad eẽ, et potentia
ad nõ eẽ ſimul eſt ĩpoſſibile, qa eẽ exiſtere, et nõ eẽ exiſtere de
quo intelligũtur dicta ſupius, ĩmediate ſe hñt ad creaturam ut
ad sbm, et ñ neceſſe eſt alterũ dici de illa, et cũ uno illorũ ſtat
potentia ad aliud oppoſitũ ut patuit ſupra. ¶ Ad illud de ĩ
finitis alabus clarũ eſt in lr̃a. Sed attende quid ſit indiuiſibile
cõtinui eſſe in actu uel eẽ ĩ potẽtia ĩ cõtinuo, dr̃. n. punctus ter
minans lineã eẽ ĩ actu, qa actua' terminat, ſ; dũ cõtinuat, et nõ
terminat dr̃ eẽ ĩ ꝯtinuo in potẽtia, ſi linea diuidatur ĩ duas par
tes pũctus in quo fiet diuiſio qui añ diuiſionem cõtinuabat fa-
cta diuiſionem terminat, et dr̃ eſſe factus in actu a diuidente,
ſimiliter de ĩſtanti in tpe, continuãs aũt tpus dicit ibi eſſe ĩ po
tentia, ſed terminans eſt in actu. conſtat aũt q omnia inſtan-
tia in quibus deus crearet alas etiã in infinitis diebus ſi fuiſ-
ſent, omnia illa fuiſſent ĩ potentia ĩ tpe, et non in actu, pluſq̃ in
ſtantia hui' hore igitur ꝓpter talẽ actualitatẽ dierũ nõ ſequit
inſtantia fuiſſe in actu, et ita ſi nõ põt in hora creare infinitas
animas, nec in infinitis diebus ſi fuiſſent. Dicunt tamen aliqui
q non inconuenit eſſe infinitas animas actu productas, quia in
accidẽtalr ordinatis poteſt dari multitudo ĩfinita, et dicunt q
ex eis non fieret infinitum in actu, ſed bene eſſent actu infinite
anime, et hoc, quia illis infinitis animabus poſſet fieri addictio
quia poſſet una alia creari, ſed eſſet tantum infinitum in po-
tentia. ſicut de numero ſit ex diuiſione continui, et addictione
ad numerum. ¶ Ad illud de tranſitu infiniti ſi tempus et mo
tus fuerunt ab eterno. Dicit Sãctus Thomas q hoc argumentũ
bene probat q non poteſt dari ſempiternitas ſucceſſiuorum, et
ideo nõ ſunt ab eterno ꝓducibilia, et implicat illa produci, quia
tunc infinitum tempus eſſet acceptum, quia preteritum, ſed non
eſt ſimilis impoſſibilitas de ꝑmanẽtib' que tẽo menſurãtur, qa
ex poſitione talium ab eterno, nõ ſequitur q aliqd infinitum ſit
acceptũ, quia illa euo menſurantur, et euum eſt permanẽs, ue-
rũtamen motus rerum permanentium menſurantur tempore,
et ideo ſi homo eẽt productus ab eterno, nõ tamẽ generaſſet ab
eterno, nec comediſſet nec bibiſſet, et ſi panẽ habuiſſet in manu,
et famelicus fuiſſet per tpus infinitũ ſtetiſſet añq̃ applicaſſet
panem ori ſuo. ¶ Vltimũ argumentũ uidetur ꝓbare q nõ detur
tpus infinitũ a pte poſt, et hoc eſt uerũ ſm fidem uidetur etiam
argumẽtũ probare q non poſſit dari, et hoc ẽ ꝯ oẽs theologos
qui dñt deũ poſſe ꝑpetuare motũ et tpus et generationes et cor
ruptiones, iõ ſoluit argᵐ, qa ille dr̃ntie excedere et excedi tc.
conueniũt ſolũ q̃titati finite, et ita nullũ infinitũ excedit aliud
ne cenceditur, nec unum eſt equale alteri.
¶ AD PRIMVM ARGVMENtum nota q Ariſ. ñ diſ-

cordat in iſto añe cũ fide, mũ ẽ ingñabilis, et incorruptibilis, imo Sco. cõcedit, ſʒ ſi Ariſ. ex hoc iſferat iñaʒ eſſe ſempiternam ꝯña nulla, qa et ſi nõ ſit genita ẽ i tpe ꝓducta uel melius cum tpe, qa creata de nihilo fui. Itẽ nota ꝙ ſolũ cõpoſitum dr̃ gñari, et corrũpi, et mũ eſt ſimplex, iõ nec genita nec corruptibilis.

¶ Ad 2m nota de añ mũ, duob9 modis accipit aut uere, et rea^r aut ſʒ eẽ imaginatũ tm̃, añ uere, et real^r iſfert tp̃us ſicut dr̃ia infert illud cuius ẽ dr̃ia, ſʒ añ imaginatũ ẽ nihil reale, et iõ nõ iſfert tp̃us, iõ nõ ſe^r añ tp̃us potuit eẽ tp̃us, i^r fuit tp̃us negatur ꝯña, qa ly añ ſolũ accipit ſʒ imaginationẽ. Sicut in exo extra uniuerſum nihil ẽ nec locus nec corpus nec uacuũ po celi, quia ibi extra ſi negat uel ſi affirmat ñ affirmat aut negat extra reale, ſʒ extra imaginatũ tm̃. Et ſi dica^r Ariſ. dicit ꝙ extra celũ ſunt entia optimã uitã ducentia. Dicendũ ꝙ accipit ly extra priuatiue. i. illa entia nõ ſunt in uniuerſo ſic ꝙ hẽant ſitum quo circũſcribãtur ſicut itelligẽtie nõ circũſcribunt loco ꝓ mũto dicit illas eẽ extra uniuerſum ad ſenſum datũ.

¶ Ad illud de po de gñatione. Nota ꝙ po accipit iſtã magis ꝓbabilem corruptio unius ẽ gñatio alteri9, qa itẽtio agẽtis nãlis nõ ẽ aliqd corrũpere, ſʒ magis gñare, ſʒ qa gñando oʒ ipm ponere formã gñandi in mã in qua ẽ alia forma incõpoſſibilis forme introducẽde iõ neceſſe ẽ ipm ex ꝯñti corrũpere ſicut ſi ex nihe gñaret acceꝑtũ. Et ꝙ ꝓcedendo in futuꝝ accipit Sco. illã ꝓpõnem corruptio unius ẽ gñatio alterius, i^r in ſempiternũ a pte futuri erũt gñationes et corruptiones negat ꝯña, qa erit ultima gñatio ꝗ non ſe^r aliqua corruptio nec alia gñatio, et illã ultimã gñationem cõcomitabit ultima corruptio qua reſoluent oĩa mixta tpe iudicii in elemẽta nec tñ erit anihilatio reꝝ mixtarũ, ſʒ corruptio, qa eaꝝ mã remanebit ſub formis elemẽtorũ. Ariſ. tñ uuerꝫ ꝙ oẽm gñationẽ ſeq̃ret alia gñatio, et aliud genitũ, ſʒ fides nõ. Sʒ arguẽdo a pte ꝓteriti doc. accipit iſtã gñatio unius ẽ alteri9 corruptio q̃ ẽ minus ꝓbabilis, qa cũ corruptio ſit terminus non nr̃ iõ intẽta ab agẽte nãli corruptio ſicut ẽ gñatio, imo ſi agẽs poſſʒ generare nihil corrũpẽdo, nihil corrũpet ſicut ſi eẽt materia informis in ea induceret formã nũẽ corrũpendo, tũc dico ꝙ ls gñationẽ. a. ꝓceſſerit l ꝓterito corruptõ. b. et gñationẽ. b. corruptio. c. et ſic de aliis nõ tñ ſe^r gñatio unius ẽ corruptio alterius, i^r gñationes et corruptiones fuerũt ab eterno, negat ꝯña qa ẽ una p^a ꝓductio alicuius totius tealiter, qa ꝗtũ ad oẽs ſui partes, et illã ꝓductionẽ ñ preceſſit corruptio alicui9 entis iõ ꝙ termin9 a quo illius ꝓductionis nõ fuit aliqd ens corrũpendũ ſed terminus a quo fuit nihil et iõ illa p^a productio non fuit deſtructiua entis, ſed tm̃ deſtructiua nihili ſiue nõ entis, et fuit creatio reꝝ in eſſe reali ad quã uſq̃ modo ſequute ſunt corruptiones, et gñationes rerũ, nihil. n. nulla ꝓductione ꝓducitur et ideo nulla ꝓductio ꝓceſſit creationẽ, ſʒ illa fuit ſimp^r prima.

¶ Ad quartũ cũ dr̃ ag'ſ nõ agẽs ꝑ motũ, et ñ ipedibile habet affectũ ſuũ ſibi coeuum ſm Hen. diceretur ꝙ iſta maior habet ueritatẽ in creaturis tantum ubi cã et cãtũ ꝑñt eẽ unigenea. i. eiuſdẽ rõnis quo ad eẽ finitũ uel eſſe creatũ, in talibus eñ dicit nõ oʒ ꝙ ſi cã ſit prius natura cãto ſuo ꝙ pp hoc oporteat cãm eſſe priorẽ duratione ſuo cãto, ſicut ẽ de ſubiecto, et ꝓpria paſſione tenẽdo ꝙ cauſet effectiue a ſbo et rea^r diſtinguat ab eo ut de ſole et illuminatione eius q̃ ſit in. ſ. ſʒ qñ cã et cãtũ nõ ſunt unigenea, ſʒ cãtũ ẽ creatura, et cã ẽ deus, tũc ẽ neceſſe ut cauſa que eſt prior natura effectu ſuo ſit etiam prior duratione reſpectu effectus ſui et hoc qa neceſſario ipſa creatura prius habet non eſſe duratione ipo eſſe, et tũc illa maior ẽ fiã.

¶ ET QVIA DVO ARGVmenta facta in oppoſitũ concludunt pro Henrico cõtra Tho. iõ ſoluũtur pro uia Thome.

¶ Ad primũ in oppoſitũ. prima rñſio negat ꝙ illa ſit diffinitio creature, ſed eſt tm̃ quedã deſcriptio creature, cõceſſa ab Arrio ꝯ quem arguit qui Arrius dicebat filiũ dei eſſe creaturam, et aliquando non fuiſſe. Contra dicit Aug. Creatura per se eſt ex eo ꝙ omnipotentis dei uolũtate de nõ eſſe ad eẽ deducta eſt eius ſuba, ſed filius dei nõ eſt productus a pr̃e uolũtate ſed intellectu ut cõcedit Arrius, qa uocat eũ uerbũ, i^r filius dei nõ ẽ creatura a negatione diffinitionis ad negationẽ diffiniti. Alia rñſio concedit illã eſſe diffinitionẽ creature inq̃tũ creaturalẽ ꝓprie ſumpta q̃. ſ. accipit eẽ nouũ in tpe, et q̃ in rei ueritate ẽ creatura. Et dicit Tho. ꝙ et ſi ſit diffinitio creature inq̃tũ creatura nõ tñ ſe^r ꝙ ſit diffinitio hoĩs, uel angeli, et diceret qd huic. ſ. angelo qui eſt creatura accidit illa diffinitio, qa ſibi accidit incipere, cũ potuerit produci ab eterno, et tũc nõ eſſet creatura incipiens eſſe ſʒ hñs eſſe ab eterno, et iõ eẽt creatura ad ſenſum Auicenne, nõ ad ſenſum catholicorũ et uerũ. Et iõ dicit doc. ad oñdendũ ꝙ angelo accidat illa diffinitio ponatur ꝙ diffinitio creature ſit iſta. ſ. incipiens eẽ, quia idẽ iportant, et arguatur ſic oẽ incipiens eſt creatura, et defacto iõ ẽ ꝙ oẽ aliud adeo eſt incipiens, ig^r omne aliud a deo eſt creatura. ſ. proprie dicta, ꝯñs ẽ fiñ ig^r uel maior uel minor ſʒ nulla illarũ ẽ fiã ig^r eſt peccatũ in forme, et eſt qa medium. ſ. incipiens extraneatur minori extremitati. ſ. ad ly oẽ aliud a deo in cõparatione ad primũ. ſ. creatura que eſt maior extremitas, et primus terminus, unde aduertendũ ſm Tho. ꝙ ls angelus ſit ꝓductus in tpe et inceperit eſſe, ei tñ nõ repugnat ut fuiſſet productus ab eterno, et iõ ſibi nõ repugnat ſempiternitas, ſi ergo angelus incepit eſſe in tpe hoc ei accidit, qa potuit non incepiſſe eẽ ſi ab eterno habuiſſet eẽ, et tũc nõ eſſet creatura, et iõ negatur conſequentia propter fallaciã accidentis, quia incipere eſſe accidit illi. ſ. oĩ alio a deo, quia accidit angelo et rebus permanentibus. Et ponit doctor regulã ibi. Non. n. quicquid repugnat accidenti repugnat ſubiecto illius accidẽtis. Quia ſempiternitas repugnat huic termino. ſ. incipere eſſe ꝙ accidit angelo, et tñ ſempiternitas non repugnat illi. ſ. angelo qui eſt ſubiectum in minori ſic arguendo aliter, omne incipiens eſſe eſt creatura angelus ẽ incipiens eẽ (hoc accidit angelo) ig^r angelus ẽ creatura.

Queſtio. Quarta et Quinta.

SEQVVNTVR QVARTA ET QVINta queſtiones que ſunt de relationibus. ¶ In argumento ad oppoſitũ ſe. q. nota^r ꝙ eſſentialior eſt hitudo effect9 ad cãm extrinſecã. ſ. primã q̃ ſit hitudo intrĩſeca ad cãs intrĩſecas. Et pfectior eſt cãtio cãe extrinſece q̃ cãe intrĩſece, quia p^a nullã ponit impfectionẽ, imo pfectionem, qa dẽt eſſe ſine impfectiõe, ſʒ cãtio cãe intrinſece ponit impfectionẽ qa potentialitatẽ, quia ꝯpõnẽ et iõ oʒ ꝙ una ſit actus et altera ſit po^a. ¶ In po ar^{to}. Opi Hen. ñ ponit i lr̃a nec auctoritas Boetii nec Anſ. iõ pono illas, Boetii ẽ hec. Nõ i^r dici põt ꝓdicatiõe relatiua qcq̃ rei de quo dr̃ ſm ſe, uel addere uel minuare, uel mutare q̃ tota, nõ in eo ꝙ eſt eẽ, cõſiſtit, ſed in eo ꝙ eſt in cõparatione aliq̃o ſe hr̃e ubi apte dicit ꝙ ſi relatio ꝓdicatur de aliquo nihil rei ſm ſe dicit de illo, ig^r nõ iportat rẽ nec talis ꝓdicatio relatiua aliqd addit ſubiecto, et ſi neget relatio a ſubiecto nihil minuit a ſubiecto nec ſubiectũ ſm illã mutatur q̃ rlo nõ cõſiſtit in eo qd ẽ eſſe, ſʒ magis ꝯſiſtit in eo ꝙ eſt in cõparatione aliquo mõ. ſe habere. Et Anſel. cõſtat uñq̃ ꝙ hoĩ poſt annũ iſtũ naſcituro nec maior nec minor nec equalis ſum, nec diſſimilis, oẽs aũt has relationes uñq̃ cum natus fuerit ſine oĩ mei mutatione hr̃e potero, et amittere ſm ꝙ creſcet uel ꝑ qualitates diuerſas mutabitur. ¶ Nota l pa rõne ꝯ opi. in ꝓbatione maioris q̃ ꝑ^r ex oppoſito. et ex illo infertur oppoſitũ p^l pricipii. Nota ꝙ ꝯdictio ẽ mediũ ad ꝓbãdũ diſtĩctionẽ reꝝ, et q̃lis ẽ ꝯdictio talis erit diſt i

cño ɔcluſa i rebus ut ſi ɔ̃dictoria ꝑtinentia ad eſſe dicãtur de duobus neceſſe ē inter illa eſſe diſtinctionem realez ut ſi eſſe et nõ eſſe dicantur de.a.et.b.neceſſe eſt.a.et.b.realiter diſt.ugni ſʒ ſi ɔ̃dictoria aliq̃ dicãtur de duob⁹,et illa ɔ̃dictoria ñ iportẽt rẽ,ſʒ aliqd rei nõ oꝫ ꝙ illa duo de qb⁹ dñr ɔ̃dictoria diſtiguãtur realr, ſʒ ſufficit ꝙ alia diſtĩctiõe diſtiguãt ꝗ̃ reali ut hic eẽntia cõicat ꝑnimus ñ cõicat,i⁹ diſtiguñt, ɔcedo ſi iferꝫ rea⁹ nego, qa cõicari ē tm̃ modus eſſentie et ñ res alia ab eẽntia ſʒ ſufficit ɔcludere diſtĩctionẽ foꝛalẽ. ¶ Cõfirmat iſta rõ. Nota ꝙ debes foꝛare illas ɔ̃ñas ſic,ſi rl̃o ñ ſit aliud a fũdamẽto reali qd tñ manet ſine rl̃one,i⁹ icarnatio uerbi diuini ñ erit,aſſũme idẽ añs,et ſo⁹ i⁹ i eucharistia ſepatio accidẽtiũ ñ erit,et ſic foꝛa alias duas,i ꝓbationib⁹ illis adde iſtã regulã iposſibile ē cãm foꝛalẽ ſepari a ſuo effectu,ita ꝙ iplicat i piete eẽ albedinẽ et pietẽ nõ eẽ albũ, ita iposſibile ē i nã hũana eẽ unionẽ ad uerbũ,et ñ uniri uerbo, et tũc ꝓcede ultra ſi nã hũana eẽt ꝓducta, et nõ aſſumpta ñ eẽt unita,et ſi unio ſit idẽ ſibi rea⁹,i⁹ eẽt unita et ita unita,et nõ unita. Nota illã regulã i.4.icõueniẽti poſitã ꝙ ſi aliq̃ pri⁹ol entitate ſua latẽa nõ pñt.a.cãre,nec poſt n̄ᵉ entitate poſita poterũt.a.cãre, ſʒ ignis et lignũ in diſtãtia aliqualr magna ñ poterũt cãre ignẽ,i⁹ nec ſi approximent poterũt cãre, qa n̄ᵃ entitas realis acqret illis, et ſi dicas ē ibi approximatio. ɔ̃ illa approximatio ē eadẽ rea⁹ igni,et ligno, et ita nihil rea⁹ ē in eis tũc ꝙ prius nõ fuerit i⁹ ſi prꝰ nõ poterãt cãre ignẽ nec nũc poterũt. ¶ Secũdo prin⁹ ꝙ nec in deo nec i creatura oppoſita for⁹ abſoluta cõtinent ꝑ idẽptitatẽ,lʒ in deo uirtua⁹ cõtineãt,ita ſole õt uident cõtineri uirtua⁹ ut coagulare, et diſſolue re,in deo tñ pñt eẽ oppoſita relatiua.ſ.gñare et gñari q̃ fundãtur in eadẽ eẽntia dĩa,et ex hoc a poſteriori cõcludim⁹ illã eẽ infinitã,ſi i⁹ in creaturis n̄ᵃ talia nec abſoluta nec relatiua cõtinent ꝑ idẽptitatẽ, qa ſilitudo et diſſilitudo rᵒⁿ eiuſdẽ non ſunt idẽ in eodẽ,i⁹ nec unũ illoꝝ erit idẽ fundamẽto. ¶ Quinto cõtẽta in aliqbus ꝑ idẽptitatẽ realẽ ñ min⁹ dñr in cõtinẽtib⁹ magis diſtincta,ps qꝛ ſi riſibilitas cõtineat idẽptice i ſor.et i platone et paſſio leonis idẽptice cõtineat i leone,et paſſio aſini i aſino ñ plus dr̃nt paſſio ſor.a paſſione platonis ꝗ̃ paſſio leonis a paſſione aſini,ſʒ minus, et tñ in rl̃omb⁹ ē oppoſitũ utʒ in lr̃a ſigntꝫ ē z⁰ ꝙ fundamẽta nõ ɔtinẽt ꝑ idẽptitatẽ rl̃ones. ¶ Sexta. Nota quõ rl̃o rõnis,ē modus obi in p⁰ actu itellect⁹ q prim⁹ actus ē ꝙ intelligit hoiẽ,et ibi cãtur ꝑ intellectũ eẽ cognitũ q̃ ē rl̃o et rõ rõnis modificãs obm nec tñ ſo⁹ eẽ cognitũ ē modus obi et ē rl̃o rõnis i⁹ nõ ē de nũero oborũ itelligibiliũ,qa modus ob. ſaltẽ extrĩſecus ē minoris entitatis ꝗ̃ obm, et ſi iſtud neq̃ ſit ñ tñ ſo⁹ ꝙ nõ ſit itelligibile, lʒ ſequat ꝙ nõ ſit itelligibile pᵐ nec eq̃ pᵐ intelligibile ſicut obm,et ſe⁹ ẽt ꝙ nõ itelligat actu recto ſed reflexo,et ſe⁹ ẽt ꝙ illa rl̃o rõnis nõ itelligit ita ꝑfecte ſic obm pᵐ,nõ tñ ſo⁹ ꝙ nõ ſit intelligibile. Ita a ſili de rl̃one reali, non ſo⁹ rl̃o realis ē modus fundamẽti,i⁹ nõ ē res negat ɔ̃ñs,ſʒ bene ſo⁹ ꝙ nõ ſit res eque p⁰ cũ ſuo fundamẽto nec ita ꝑfecta res,cũ re fundamẽti,nõ tñ ſo⁹ ꝙ rl̃o nõ ſit res aut ꝙ rl̃o ſit nihil,imo ſi eẽt nõ res,et nihil,nulli⁹ eẽt modus realis,cõuenit i⁹ rl̃oni nomen entis, et nomẽ rei cũ nõ ſit ꝑciſe qd factũ per intellectum. ¶ Per auctoritates ꝓ⁹ eadẽ ɔ⁰. Aug.3.de tri.cap.5. in reb⁹ ꝑ tp̃s ortis ꝙ ñ ſʒ ſubam dr̃ reſtat ut ſʒ accñs dicat.i.ꝓdicatũ ꝙ dr̃ de ſbo, et nõ iportat ſubeʒ ſo⁹ ꝙ tale ꝓdicatũ iportet accñs et cũ rl̃o ꝓdicet de ſbo,ut ſer.ē pr̃ et ly pr̃ ñ dicat ſubaʒ, i⁹ dicit accñs,et ita ſʒ eũ rl̃o in creaturis dicit accñs. Sʒ dubiũ ē an hoc hẽat itelligi de rl̃one q̃ ē creature ad deũ utꝝ dicat accñs i creatura, et patebit ꝙ nõ tñ ſuũ dictũ ē ueꝝ de rl̃one q̃ amitti ꝑt manẽte fũdamẽto,et ſʒ ueritatẽ,et ſʒ itẽtionẽ ei⁹ hoc ē uerũ. ¶ Itẽ.b. Ambro.ſi pᵃ ꝑſona pri⁹ fuit de⁹ et poſtea pr̃ ſo⁹ ꝙ generatiõis acceſſiõe mutata ſit, ubi ur̃ duo ɔcedere.ſ.ꝙ gñatio q̃ ē rl̃o ſit res alr ñ mutaret ſʒ illã gñationẽ,qa i caſu illo eẽt res alia a fũdamẽto,et ꝑexiſteñs fũdamẽtũ ſine gñatiõe ſʒ Arrianum ɔ̃ quẽ arg̃ᵗ q ɔceſſit primã ꝑſonã ꝓcedere ꝑ̃eꝫ ſʒ durationẽ qa nõ ponit ſiliũ coeternũ pr̃i. Cõcedit ẽt mutationẽ ad rl̃ones ſic ꝙ aliqd dicat mutari ꝑ hoc ꝙ alr ſe hʒ ad alteꝝ nũc ꝗ̃ pri⁹ ¶ Itẽ Ariſ.ad aliqd ſunt q̃cũq̃ hoc ip̃ꝫ ꝙ ſunt alioꝝ ſunt ubi ex intẽtione dicit ꝙ eẽ relatiuoꝝ cõſiſtit in hitudĩe ad alteꝝ, et hoc intelligit in iſto uerbo quecũq̃ hoc ip̃i ꝙ ſunt.i.relatiua ſʒ eoꝝ eẽ,uel eorũ eẽ ē ad aliud eẽ nõ ſic ē de eẽntia fundamenti qa ſua eẽntia ē abſolutũ ſiue ad ſe, ſʒ eẽntia relatiuorũ eſt ad aliud,i⁹ hñt aliã et aliã entitatẽ,et ita fundamẽtũ qd ē abſolutũ hʒ aliud eẽ ab eẽ rl̃onis,et ita ē alia res. ¶ Itẽ.12.metaphyſice prinᵃ abſolutoꝝ ſunt diſtĩcta a pricipiis relatiuoꝝ,i⁹ relatiua ſunt diſtĩcta ab abſolutis,ſʒ fundamẽtũ ē abſolutũ, i⁹ diſtinguit a rl̃one. Et qa poſſet protruiri. Hen.et ſequaces ꝓꝑ argumẽta facta cõcedũt iſtã negatiuã ꝙ rl̃o nõ ē eadẽ res cũ ſuo fundamẽto negãt tñ iſtã ꝙ rl̃o ſit alia res et diſtĩctionem realẽ negãt inter fundamẽtũ et rl̃onẽ. Et dñt ꝙ rl̃o nõ dicit rem realẽ,ſʒ tm̃ rl̃o ē in actu intellect⁹ cõparatis,et ita rl̃o ē ꝑ actũ collatiuũ itellect⁹. Cõtra hoc Sco. iſert q̃tuor icõuenientia unitas uniuerſi cõſiſtit in ordine,et ordo ē rl̃o i⁹.unitas uniuerſi cõſiſtit in rl̃one,et rl̃o ꝑ te ē tm̃ rõnis, i⁹ unitas uniuerſi ē unitas rõnis i⁹ et entitas uniuerſi erit rõnis. ¶ In 2⁰ icõuenientia nota ꝙ nullũ reale nãle ñ depẽdet ab eo ꝙ ē tm̃ rõ ꝑcipue rõ facta ꝑ actũ intellect⁹ nr̃i. Si.n. de⁹ nõ creaſſet angelos nec hoies nõ no adhuc potuit creaſſe reliq̃ uniuerſi, et nõ ne, tũc eſſent cõpoſita et cãta,et ita uniões et approximatiões cãꝝ q̃ eſſent uere rl̃ones,et tñ nõ facte ꝑ intellectũ creatũ, qa in caſu nullus eẽt,et eẽnt gñationes et corruptiones reales. Itẽ nota ꝙ aliud ē ens reale nãle,et aliud ē ens artificiale,ens nãle ñ ꝓ̃ſupponit i cãis ſecũdis aliquẽ actũ itelligẽdi nec uolẽdi, qa ille cãe ſunt mere nãles, et tñ tales cãe reqrunt unionẽ ſicut cãe intrĩſece rei cõpoſite,et approximationẽ ſicut cãe agẽtes, et patiẽtes i⁹ Artificiale ens bñ ꝓ̃ſupponit actũ itelligẽdi in artifice,et actũ uolẽdi,i⁹ ad minus nãlia hoc nõ ꝓ̃ſupponũt i⁹ in eis nõ erunt tales rl̃ones rõnis,et tñ reqruntur rl̃ones,z⁰ rl̃ones non ſunt tm̃ ꝑ actũ itellect⁹ cõparãtis aliter nihil cãuitur nec aliqd cõponetur. Et ſi dicas ꝙ oẽs creature rᵉˢ dei ſunt artificialia qa deus eõrum ē artifex.dico ꝙ et ſi ueꝝ ſit tñ rl̃ones noue nõ poſſunt de nouo cãri ab itellectu nec a uolũtate dĩa,qa illa nõ ꝓducũt aliqd in eẽ cognitũ et uolitũ niſi ab eterno, et ſi dĩa uoluntas aliqd ꝓducat de nouo illud ē reale, et nõ rõnis tm̃ tñ multe ſunt rl̃ones noue nece⁰ reqſite,et ad cõpoſitionẽ, et ad cãtionem q̃ ſi ñ erũt reales nᵃ erit ɔ̃põ realis nec cãtio realis nãlis. Quod ſi dicat et adhuc ꝑuriatur. Cõcedo ꝙ rl̃ones non ſint entia rõnis for⁹,ſʒ ſint entia extra itellectũ. Cõcedũt etiã ꝙ nõ ſunt res eedẽ fundamẽto ſuo nec tñ ꝓꝑ hoc cõcedũt rl̃ones eſſe res ſʒ magis dñt eas eẽ modos reꝝ ꝓprios. Dicit doc. ꝙ iſti uidentꝛ ɔ̃cedere de noĩe rei,et de noĩe modi. Sʒ dicit doc. q̃locũq̃ noĩet rl̃onẽ ſiue noĩe modi ſiue noĩe rei,nõ ē cura dũ tñ non ſit nihil nec nulla res uñ ẽt cõceſſit ſupius ꝙ rl̃o ē modus fundamẽti in.6. rõne pricipali p¹ articuli, et cõceſſit ꝙ nõ ē res eque p⁰ cũ fundamẽto nec ita ꝑfecte idẽ cõcedit Sco hic ſʒ tñ nõ ſo⁹ ē rl̃o modus fũdamẽti uel rei, et nõ ita ꝑfecta res ſicut res cuius ē modus i⁹ nõ ē res uel nõ ē ens negat ɔ̃ña immo ſi eſt modus rei eſt aliquid,et non nihil,quia ꝙ nihil eſt nullius eſt modus. Et ideo dicit doctor relatio cadit ſub diuiſione entis .5. metaphyſice ubi ponit, et nominat ꝓdicamẽtũ ad aliquid contineri ſub ente, igitur eſt ens ſicut iſta eſt uera ſubſtãtia eſt ens. Ibi nota ꝙ relatio, et ſi ſit modus rei nõ eſt tamẽ modus intrinſecus ſicut infinitas in diuinis,ſed ē modus extrĩſecus,et i⁹ eſt res alia a fundamẽto accipiẽdo rẽ gñaliſſime ut diuiditur

in.x gñe. Et ſi dicatur q relationis genus ē res nō pp modū illū qui eſt ħitudo.i.nō ex hoc q rlō ē ad aliud, eſt res, ſʒ ē res ex hoc q ē in re.i.in fundamēto cui cōuenit eē ad aliud. Hoc nō ē verū. Ibi nota q ad hoc q aliqd ſit in pdicamēto ſufficit q dicat unū conceptū p ſe, et ſi ille cōceptus ē abſolutus illud conceptū eſt in predicamēto abſoluto, et de eo pdicatū qddimtiuū abſolutum pdicatur in quid, et aliud in quale eſſentiale ēt abſolutū et ita in illo genere ē ſpēs cū habeat diffinitionē. Et p oīa ē ſile de relatiōe vel ħitudie vel reſpectu que oīa ſunt nomina ſynonima, qr relatio pōt cōcipi cōceptu vero uno p ſe, et ita for^r q relatio poſsit reponi in aliquo pdicamēto p ſe, qa rei hñti unū conceptū p ſe cōuenit ei eē in pdicamēto p ſe, et ex pñti de tali relatione pura prīnitate pdicatur aliqd pdicatū qddimtiuū, reſpectiuū et aliqd pdicatur qualimtiuū eſſentiale reſpectiuū, et ita ei ex ſe for^r, et qddimtiue cōuenit eē in predicamēto, et ita hr̄e eē formale et quiddimtiuū, et nō per aliqd extrinſecū ſibi, et ideo relatio nō habet q ſit res for^r, et quiddimtiue a fundamēto, imo per ſuū genus, et per ſuā drām pertinens eſt res quiddimtiue. Verūtamē cōcedendū ē q prītimas eſt res fundamētaliter p ſuū fundamētū, ſed nō ſe^r relatio eſt res per ſuū fundamentū fundamētaliter, i^r nō eſt res niſi p fundamētū, fallacia, ſtat.n. q bñ ſit for^r res quiddimtiue ſuis principiis quiddimtiuis, et hoc ē q dicit doc. et ita realitas eoꝝ que ſunt in iſto genere nō eſt pciſe talis pp fundamentū, et hoc loquendo for^r. Sic ergo reſumendo dico q relatio nō eſt res eadē fundamēto, nec ē res pciſe in intellectu cōparante, ſed ē res extra intellectū. Et verū eſt q ē modus rei et minoris pfectionis, et entitas q̄ ſuū fundamentū eſt tñ res quiddimtiue una exñs in genere extra realitatē, et formalitatē ſui fundamenti. ¶ Ad primum argumentum. Nota ea que dicta ſunt in.8.diſt. primi. Ibi dictum eſt q nullum predicamētū manet in diuinis, nec deus eſt in pdicamēto nec aliquod pdicatum alicuius predicamenti dicitur de deo; ſed omnia predicata que dicuntur de deo ſiue ſint predicata abſoluta ſiue relatiua ſunt predicata tranſcendentia que conueniunt enti antē q̄ diuidatur per infinitum, et finitum, ens enim finitū diuiditur in.x.gña, et deus cōtinetur ſub ente infinito, et ita nihil contentum ſub ente finito pdicatur de deo. Et ad hoc dicitur q pro tanto manent duo predicamenta in diuinis.i.duo modi predicandi ſcilicet modus predicandi ſubſtātie, quia ad ſe, et modus predicandi relationis non ad ſe, et oīa predicata in diuinis vel ſunt abſoluta vel reſpectiua, non tamen manet predicamentū ſubſtantie nec pdicamētū relationis nec modi illorum pdicamētorū licet maneant modi pdicandi. Et multū dr̄e dicere modus pdicamēti, quia ille eſt idem pdicamēto, et ſi ille maneret et pdicamentū maneret, ſʒ modus pdicandi notat ſimilitudinē in pdicādo.ſ.pdicari ad ſe, et ad aliud. Et tūc ad argm̄ rlō transfer^r ad dīa i^r ſi de rōne rlonis eſt eē aliā rē a fundamēto, i^r ita erit in dīs q prītas ē alia res ab eſſentia, et ita cōpō erit in dīs. Negat ſimilitudo, qa ſi prītas in creaturis ſit alia res a fundamēto, et facit cōpōnē cū fundamēto, i^r ſi^r i deo negat ſilitudo, qa fundamētū in dīs prītatis ē infinita eētia q̄ idēptificat ſibi qcqd pt eē cū ea, et qa prītas pt eē cū eētia, ideo idēptificat ſibi illā, nec ē cōpō nō ita i creaturis eo q fundamētū ē finitū, et ſic facit cōpoſitionē cū relatione in eis. ¶ Ad illud q nō ē cōpoſitius albū ſile, q̄ albū tm̄, doc. dicit q faciendo vis in vocabulo faciliter poſſʒ ſolui vel exponi, qa ppō dr̄ a cō q ē ſil et poſitio q̄ſi ſil poſitio, et qa iſti duo termini nō ſimul ponunt. vt albū et ſile, ideo nō cōponunt, imo lʒ ſit incōplexio verbalis ē tñ cōplexio terminorū vtroꝝ, et nō cōpoſitorū, et ita ibi nō vr̄ eē cōpoſitio. Aliter tñ rñdet pcedēdo q illud ē cōpoſitius albū ſimile q̄ albū tm̄, qr albū ē in potētia ad ſimilitudinē ut ad actū et formā accñtalem reſpectiuā, albū aūt ſolū ē cōpoſitū ex ſubiecto et albedine, et in p° ē iſta et alia, i^r cōpoſitius, imo Hen. g quo ſit iſtud argm̄ hʒ neceſſario cōcedere q albū ſimile ē cōpoſitius albo, qa ſm eū dr̄ia intētionis ſiue rōnis nō pōt de aliquo dici ſine cōpōne, et vult q relatio ſic drat a creaturis dr̄ia intētionis, i^r in quocunq erit relatio ibi erit dr̄ia rōnis, et ita cōpō, et ēt in dīs ponit quaſi cōpōnē qa ibi ponit rlonē quaſi actū et eētiā quaſi potētiā, et pſonā quaſi cōpoſitū, i^r in creaturis ubi eſt actus et potētia erit cōpō, et ita in albo ſimili erit cōpō qa ē ibi actꝰ.ſ.ſimilitudo et potētia.ſ.albū. ¶ Ad 2m̄ uno° dici pōt q ad hoc q aliqd vere dicat mutari accipiēdo mutari pprie oʒ q ſit ad formā abſolutā, et tūc mutari ē aliter ſe hr̄e ad ſe nūc q̄ prius, et tūc diceremꝰ q dato q ſbm aliq acquirat nouā rlōnē realē nō tñ dicet mutari, et in iſto ſenſu intelligunt auctoritates Boetii et cōmētatoris ſui et Auſ. et tūc diceremus q nō ſolū motus ñ ē ad aliqd, ſʒ nec mutatio eēt ad aliqd illiꝰ generis. Alia rñſio ſi vero mutari ſit qd cōe ad mutari ad ſe, et ad mutari ad alteꝝ tūc mutatio erit i ad aliqd, lʒ ñ motꝰ, et iſtud tenʒ ſimpliciꝰ ſup pdicamēto, q ñ ſolū illud mutat q acqrit formā abſolutā, et ita ad ſe, ſʒ ēt mutat illud ſbm q acqrit formā reſpectiuā, et ita mutat ad alteꝝ, et ideo ſi qs ſit nūc ſimilis ſor. et priꝰ nō erat ſilis mutat ſʒ ſimilitudinē. Ariſ. qa ponit q ñ ē poſſibile q aliqd aliter ſe hēat ad alterū niſi aliter ſe hēat aliqd ad ſe, ideo dicit q in ad aliqd ñ ē motꝰ, ſʒ ñ ſe^r qn in ad aliqd ſit mutatio, ſicut i ſbā ſʒ eū.5.phy. nō ē motꝰ tñ in ſbā ē mutatio, qa generatio, et corruptio ſi^r i ad aliqd erit ad aliqtio. Et aduerte q phūs oñdit q i tribꝰ pdicamētis ē tantumō motꝰ p°.i.res illoꝝ pdicamētoꝝ termināt p° motū, tñ rlones pñt 2° terminare motū, et ita lʒ ad illas ñ ſit p° motꝰ hñ 2°, et ita aliqd pt ſʒ illas mutari. ¶ Ad 3m̄ ɔcedit q rlō hʒ pprīū i eē, et pprīā accidētalitatē ſicut pprīā entitatē, et cū inſert, i^r genꝰ rlonis erit ɔpoſitū ex in et ad, negat ɔña, et iſtātia ē de q̄litate q̄ hʒ pprīū ineē, et tñ illud genꝰ ñ cōponit ex illo eē in, et rō qa eē in, nō ē de rōe q̄litatis cū ſit pdicatū 2s modi, et paſſio eiꝰ ſi^r eſt de eē in, rlonis cū ſit eiꝰ paſſio ñ cōponit genꝰ rlonis nec ptinet ad pm̄ modū, videret.n. magis veꝝ q paſſio ptineret ad pm̄ modū, et eēt de intellectu ſbi, q̄ de rlone, ſʒ nō ē veꝝ de paſſiōe, i^r nec de rlone. Cuʒ ar^r q tūc rlō fundata ſup ſubas haberet pprīā accñtes qa pprīū i eē. Rñdet Sco. q ſi ſit aliq talis rlō q̄.ſ. fundet imediate i ſuba, et de tali rlone ɔcludūt rōnes ſupꝰ poſite q vʒ ſuba poſſit eē ſine tali rlone, et cū tali rlone, et ita ſit rlō diſtincta a ſuba realr cōcedēda ē p° q vʒ illa rlō hʒ pprīū i eē ſine proprīā accñtes. Et vtraq pz añtis vr̄ vera q̄ eſt iſta vtraq pz. p^a q aliq rlō fundat i ſuba p° ſic idēptitas, ſor. ad platonē in nā hūana, et ſilitudo eoꝝ eētialis in eadē nā fundata, et vtraq iſtaꝝ rlonū diſtinguit realr a nā hūana, qa pt eē ſor. ſine idēptitate, et ſine ſilitudine ad platonē, platone non exñte. ¶ Ad 4m̄ de pceſſu i infinitū negat ɔña, et dico q ſilitudo gr̄a exꝰ eſt fundata i albo, et neceº ē alia ab albo, et ita alietas q̄ ſilitudo dr̄ alia ab albo ē idē realr ſilitudini, et rō ē, qa poſita ſilitudine neceº ponit fundamētū ut puta albū, qa rlō nō pt eē ſine fundamēto cū neceº pexigat illud, et ita ſine ɔdictione nō ē ſimilitudo ſine fundamēto, ſicut ergo ipa nō pōs eſſe ſine ſeipā, qa q ſit et non ſit īplicat, ita nō pt eē ſine albo, et illis duobꝰ poſitis.ſ. albo, et ſimilitudine neceº ſe^r alietas ſimilitudinis ad albū, nec pt eē ſilitudo ad albū niſi ſit alia ab albo, i^r alietas fundata i ſilitudine ē eadē ſilitudini realr p illā reglas q̄ aliqd ineſt proprie alicui, et illud cui ineſt ñ pt eē ſine i° qd ineſt ſine ɔdictiōe illud ē idē realr illi ut patebit in ſoluendo 5am qōnē, pz i figura.

Album > fundamētū ſimilitudinis.
ſilitudo > alietas ineſt inter iſta neceſſario, et ideo illa que fundat in ſimilitudine ē eadē realiter ſilitudini, et illa alietas q̄ fundat i albo ad ſilitudinē ē eadē ēt realr albo, et ita ſtāōē

eſt in illa ſecũda rõne, et nõ in prima, ſʒ ir ſimilitudo diſtinguatur realr a fundamẽto, aliter tñ due mutue nõ diſtinguntur realr a ſuis fundamẽtis et iõ ẽ ſtatus ibi. Et ſi arguas igr aliqua rlo ẽ eadẽ fundamẽto cõcedo, nec hoc negauit doc. ſʒ dicit q ille rlones diſtinguntur a ſuis fundamẽtis qñ fundamenta põt eẽ ſine rlonibus, ſed poſito albo, et poſita ſimilitudine nõ põt albũ nõ eẽ aliud o ſılitudine, et ecõtra, et ita aliter fundatu in albo nõ põt ſepari ab albo ſtãte ſilitudine, et albo, et ẽt nõ põt eẽ ſilitudo qu ſit alia ab albo illis duobꝰ ſtantibus. ¶ Ad quintũ nota q rlones hñt ꝓpria gña et ꝓprias dr̃ias qbus itriſece diſtiguũt, ſʒ qa ſunt minime entitatis, iõ ẽt minime cognoſcibilitatis, et qa fundamẽta nobis magis patẽt, iõ p illa tãq̃ p magis nota diſtinguũtur, ſʒ talis diſtinctio nõ ẽ p intrinſeca, ſed p extrĩſeca nec ẽ ꝓprie diſtictio formalis. Cõcedẽdũ ẽ ergo q relatio hʒ ꝓpriũ in eẽ, et cũ infers, ir rlo diſtingueret in ſpecies ſuas p ꝓprias dr̃ias cõcedo ir nõ p fundamẽta, nego qa rlones diſtinguũtur penes fundamẽta tãq̃ penes notiora, nec tñ ſeʳ qu rlones diſtinguãtur p intrinſeca q̃ non ſunt nobis ita nota hoc ẽt facit ſepe phũs de accidẽtibus abſolutis diuidit p fundamẽta ſicut ꝓdicamẽtũ q̃titatis diuidit p cõtinuũ et diſcretũ, et non per continuationem, et diſcretionem.

¶ HOC ERGO VISO ETC. nũc declarat de rlone creature in ſpãli, qo in pº articulo declarauit de rlonibus creaturarũ in gñali. Et itroducit opi. Hen. dicẽtis q rlo creature ad deũ nõ ſolũ ẽ idẽ creature ut puta lapidi, ſʒ ipſe lapis in rlone ad deũ nõ ẽ niſi q̃dã rlo. Et ꝓbatio pʒ in textu. Cui opi. concordat illud q dictũ eſt in primo. q. de ueſtigio q uʒ ratitudo fundamẽti ſtat in triplici relatione ad deũ ut in reſpectu effectus ad cauſam effectiuam et finiti ad cauſam finientem, et exẽplati ad exemplantem. Et in iſtis tribus reſpectibus conſiſtit ratio ratitudinis fundamẽti. ſ. lapidis. ¶ Cõtra iſtã opi. arguit, et pº oñdit q fundamẽtũ simpr pm rlonis nõ põt eẽ rlo, ſʒ neceº eſt abſolutũ, et hoc duabus auctoritatibus bti Aug. et ẽt eſt rõ, qa rlo nõ eſt id qđ refferatur, ſed ẽ tñ rõ refferendi, illud qđ refertur eſt fundamẽtũ, ſi igr fundamẽtũ eẽt rlo querã de illa relatione qđ eſt illud qđ refferatur illa rlone, et ita uel erit proceſſus in infinitũ uel illud qđ reffert nõ erit rlo ſed abſolutũ.

¶ Secũda rõ ẽ fortis, qa in diffinitiõe lapidis pfecta nõ icluditur aliqs reſpectꝰ, qa ẽ diffinitio ptinẽs ad genꝰ ſube, igr nec in eẽntiã lapidis includit reſpectꝰ, ir eẽntia lapidis ẽ abſoluta, et nõ tñ rlo, tenʒ ꝯña, qo pfecta diffinitio dʒ pfecte explicare, et totaliter eẽntiã diffiniti. et ſi eẽntia diffiniti eẽt rlo neceº ĩ diffinitione lapidis poneret reſpectꝰ qđ eſt ĩpoſſibile, qa tũc nõ eſſet diffinitio ptinens ad genus ſube, qo in illo gñe nullũ ẽ genus reſpectiuũ nec dr̃ia relatiua. ¶ Tertia rõ ẽ ad holeʒ ſi creatura ut reffert ad deũ eẽt tñ rlo, ir ñ plus diſtĩgueretur lapis a deo q̃ diſtinguat p̃rnitas in dĩs a filiatiõe, et pr ꝯña, qa oẽs relatiões oppoſite ſunt eque diſtĩcte, qa oppõ ẽ mediũ ad ꝓbãdũ diſtĩctionẽ. Et maxĩe qñ ille rlones ſunt eiuſdẽ mõi relatiuoꝝ q̃les ſunt iſte uʒ p̃rnitas, et filiatio in dĩs q̃ ptinẽt ad 2m modũ ſir rlo in deo ad creaturã. ſ. rlo cãe efficiẽtis ad creaturã effectã ptinet ad 2m modũ ſʒ Hen. ſʒ ſm Sco. nõ, ſʒ ptinẽt ad 3m modũ, cũ nõ ſint mutue, ſi ir oẽs iſte rlones ſunt oppoſite oppoſitiõe ſpectãte ad 2m modũ, ir ſunt eq̃lr diſtĩcte, et p ꝯñs ſi lapis ſit tñ rlo oppoſita deo ſicut filiꝰ ẽ rlo ſubſiſtens oppoſita rloni p̃ris ſeʳ q eque diſtĩguit lapis a deo ſicut filiꝰ a p̃re, et ñ magis, ꝯñs ẽ fĩm, ir et oplo ex qua ſeʳ. Et cõfirmat, qo creatura ẽ tñ rlo oppoſita deo, ir ſuppoſitũ creatũ erit tñ rlo ſubſiſtẽs, et nihil erit in eo abſolutũ, et tũc difficilius cognoſcet exiſtẽtia eius q̃ exñtia p̃ris et filii in diuinis, qa ibi ẽ eẽntia diuina abſoluta q̃ ẽ fundamẽtũ illarũ rlonũ, q̃ idẽptificãtur illi, ſʒ ĩ ſuppoſito qđ ẽ ſor. nulla erit natura abſoluta in qua fundetur rõ ſuppoſitalis q̃ p opi. erit quedã rlo nec poterit inuenire fundamẽtũ, et ſic nullo mõ poterit intelligi, qa intelligere rlonẽ ſine fundamẽto ẽ nihil intelligere. ¶ Rñdetur q pſone create dr̃nt in natura abſoluta inter ſe ſic q nã diuidit in eis ut in ſor. et platone ẽ alia et alia humanitas nõ ſic in dĩs, et iõ faciliori mõ cognoſcunt ſuppoſita create q̃ increata. Sʒ hoc tollit poſitionẽ opi. quia dicit q creatura eſt tñ rlo igr nõ erit natura abſoluta uel ſi ſic igr opi. fĩã, uidetur ẽt ſequi ulterius, et patet.

¶ Quarto ad cõcluſionẽ principalẽ. Nota minorẽ q rlo creature ad deũ nõ diſtĩguit ſpẽ in diuerſis creaturis, ſʒ ſunt eiuſdẽ rõnis formalis in oĩbus creaturis tales rlones. Et pʒ ſi accipiamus holem et leonẽ. Cõſtat q hõ eſt effectus dei ꝓductꝰ in eẽ p diuinã uolũtatẽ ſir et leo hõ finitur ad deũ ſub rõne ſummi boni ſir et leo ita q idẽ terminus in deo eſt terminãs rlonẽ hoĩs, et leonis ad ipm, ir rlo que ẽ in hoĩe ad deũ nõ diſtĩguitur ſpẽ a rlone leonis que eſt ad deũ. Tũc argr ſic ſi oẽs creature ſunt forr relatiue, et de rõne exñtie eaꝝ eſt iſta rlo ad deũ ir creature uel nõ diſtinguẽtur ſpẽ, qa oẽs in rõne ſua formali includunt eaſdem relationes, et quecũq; in rõne ſua includunt idẽ nõ diſtinguũtur tali rõne immo cõueniũt in tali rõne igitur hõ et leo erunt eiuſdem ſpẽi, uel ſi homo et leo diſtinguũtur ſpẽ aliquid ultra relationes illas includunt, quo ſpẽ diſtinguuntur et illud aliud erit abſolutũ, et nõ relatio. ¶ Quinto cũ ſecundum Hen. in creatura ſit triplex relatio ſupra dicta ad deum, quero quã illaꝝ triũ includit lapis in eẽntia ſua ſi relationẽ effectus ad cãm efficientẽ quare nõ relationẽ finiti ad finientẽ non eſt maior rõ de una quã de alia, igitur qua rõne includit illã et aliã, et ita uidetur q pciſe ñ poſſit eẽ aliqua una iſtoꝝ. Nec ẽt lapis põt eẽ oẽs ſiue illas. 3. includere, quia oẽs iſte dr̃nt formaliter inter ſe, et tũc quelibet una eẽntia hẽret diſtinctionem formalem in ſe ipſa q eſt fĩm non. n. illa que ingrediuntur unã rõnẽ formalẽ diſtinguuntur forr inter ſe, ſed faciũt unum cõceptũ per ſe formalẽ, et unã per ſe rõnem, et ita nõ rõne formali diſtinguũtur. ¶ Aliter ponitur q iſta relatio angeli ad deũ nõ eſt idẽ realiter angelo, ſed differt et cũ hoc dicit q illa relatio accidit eſſentie angeli et ẽ ei accidens p accidens. Et ꝓbat hoc auctoritate beati Auguſtini. 5. de tri. cap. 5. in creaturis quicquid non ſm ſubſtantiam dicitur reſtat ut ſecundum accidens dicatur, ſed iſtud ꝓdicatũ angelus ad deũ dependet ly dependet non dr̃ de angelo ſm ſubam. i. ſubſtãtiã nõ importat nec ſignificat, igitur importat accñs aliquod q accidit angelo, et ita illa dependentia accidit ei, igitur ñ eſt eadem realiter eſſentie angeli. Et in cap. 19. dicit illa ſunt accidentia relatiua q̃ cum aliqua mutatione rerum de quibus dicuntur accidunt igr uidetur ſecundũ eũ q omnia relatiua in creaturis accidant illis, et cum aliqua mutatione inſunt eis. Et cõcludit ibi relationẽ creature ad deũ eẽ ſibi accidens negat tñ diuusꝰ Aug. q illa relatio qua deus dr̃ ad creaturã ut puta deus eſt dñs, nõ eſt accidens dei nec ſm accñs de deo dr̃, ſed plane ſm accñs eius ſcilicet creature ad quã deus relatione temporali reffertur.

¶ CONTRA ISTAM OPInionem adducit duas rationes. Primo patet, tamen nota bene quid ſit ſubſtantiã eſſe priꝰ tempore accidente ſic uʒ q ita ſubſtantia eſt prior tempore accidente q q̃ntũ ẽ ex pte ſube nõ repugnat ei nec ĩplicat cõtradictionẽ ipſam ſubam hr̃e eẽ duratione prius q̃ aliqđ accñs per. accñs ei inſit et pʒ qa nullũ eẽ ſuũ ſubale accipit ab accñte quo ergo ꝯdictio erit ipſam eẽ ſine accñte nulla certe ir ſi dependentia lapidis ad deũ ſit accñs p accñs nõ erit cõtradictio ipſũ lapidẽ exiſtere ſine tali depẽdentia ad deũ q ẽ fĩm, et ĩpoſſibile, ir nõ ẽ ei accñs p accñs. ¶ Propterea Aug. etc. Nota q accñs põt accipi duobus modis, uno mõ accñs ẽ idẽ q mutabile q̃lcũq; et tũc cũ ſuba creata ſit mutabilis ſuba creata erit iſto modo ac

cidens, quia eſt mutabilis. Alio modo accipitur accidens pro mutabili ideſt amiſsibili quod. ſ. poteſt aliquo manente in quo erat amitti et tale eſt accñs qd adeſt et abeſt ꝑter ſubiecti corruptionẽ et ita ſubiectũ põt manere duratione uel natura ſine accñte. Et iſto° dico ꝙ rl'o lapidis ad deũ nõ eſt ei accñs qa lapis nec duratione nec natura põt manere ſine iſta rlõne, et non te illũ terminũ manere, qa et ſi prius natura intelligat lapis et poſterius nõ intelligat depẽdentia, nõ tñ ita intelligẽdũ ẽ de manere, ꝙ cũ° ſit i manẽdo ſicut in intelligẽdo. Et iſto° loquendo de accñti inamiſsibili et iſepabili loquit Aug. in. 5. c°. 5. dicit. n. ibi ꝙ ſunt aliqua accñtia iſepabilia a ſubiecto, ſicut coruus manẽs nõ põt amittere nigredinẽ, ſi tñ corrũpat tũc amittit, põt tamen coruus manere i eẽ et amittere plumas, ſi nõ ꝙ nigredo dicit eẽ accñs iſepabile a plumis, et ſi plume ſepant a coruo manẽte, ita et nigredo, tũ nigredo nõ põt ſepari a plumis manẽtibus illis qa tũc plume mutarẽtur qa prius eẽnt ſub nigredine deinde ſub alio aliquo colore ꝙ eſt falſum qa tũc nigredo nõ eẽt accñs inſepabile nec pluma corrũperet p° ad corruptionẽ nigredinis, et iõ amiſsio plume non debet dici mutatio qa ſemp manent nigre ꝗ diu manẽt, poſſemus tñ dicere coruũ eẽ mutatũ ſm plumas quia alr ſe habet poſt amiſsionem plumaꝝ ꝗ ante.

¶ AD QVESTIONEM Sũt tres cõcluſiones p ͣ rl'o creature ad deũ cõis oĩ creature, ẽ idẽ realr fundamẽto. 2 ͣ illa rl'o nõ ẽ idẽ for ͬ fundamẽto. Tertia ꝯ° illa rl'o lapidis ad deũ nõ ẽ ꝑciſe idẽ. ſ. realit adequate, uel ñ idẽ. ſ. for ͬ idẽptice adequate ſic ꝙ fundamẽtũ adequat relationi. i. fundamẽtum nõ ſit niſi rl'o et ſi. n. lapis ſit idẽ realit illi relatiõi, nõ eſt tñ lapis ꝑciſe illa rl'o ſic ꝙ nõ ſit aliqd aliud, imo ultra illã rea ͥ iutẽ relationẽ ꝗ continet idẽptice eſt realitas formalis lapidis abſoluta.

¶ Prima ꝯ° ꝓbat dup ͬ p°, ar ͫ eſt i forma, nota principium maioris. ſ. illud ꝙ ꝓprie dr̃ in eẽ alicui &c. p illud (ꝙ ꝓprie alicui ieſt) excludũtur illa ꝗ eẽntialit depẽdent, et poſterius nõ põt eẽ ſine priori ſicut totũ non põt eẽ ſine ptibus unitis, nec tñ partes unite põt eẽ ſine toto, tñ totũ non ꝓprie i eſt ptib ͧ magis eꝫ, et tñ non ſunt idẽ realr p hoc et excluduntur illa ꝗ ſunt ſil natura, ꝗ ita ſe hñt ꝙ unũ non i eſt ꝓprie alteri et iſta oĩa non põt eẽ ſine ſe inuicẽ et tñ unũ non ẽ realr aliud imo depẽdẽtia eẽntialis ꝗ eſt i p° manifeſtã ꝯcludit diſtinctionẽ realẽ quia idẽ nõ depẽdet a ſe eẽntialit realr. Declarat maiorem qa ſicut ꝯdictio dicta de aliqbus eſt locus ad ꝓbãdum diſtinctionẽ ita ipoſſibilitas recipiẽdi ꝑdicationẽ ꝯdictorioꝝ ptinẽtiũ ad eẽ ẽ uia uel loc ͧ ad ꝯcludẽdũ idẽptitatẽ i eẽ ſiue realẽ. Quia i cauſis ꝑciſis ſicut affirmatio eſt cã affirmationis et negatio negationis uidet aũt ꝑciſa rõ ad ꝯcludẽdũ diſtinctionẽ ipa ꝯdictio ut patuit ſupra arguẽdo ꝯ primaꝫ opi. 5. q. declaratio ẽ ſatis nota i lr̃a, qa qñ. a. non põt eẽ ſine. b. aut hoc iõ eſt qa. a. ẽ idẽ. b. aut qa. b. eſt prius natura. a. aut qa. b. eſt ſil natura cũ. a. ſi duo ultima non põt dici de. b. igr̃ p ͫ. ſ. ꝙ iõ. a. non põt eẽ ſine. b. qa. b. et. a. ſunt idẽ realr. Ita applica ad lapidẽ et ad depẽdẽtiam ad deũ, qa talis depẽdentia nõ eſt prior natura lapide cũ i ſit lapidi ſicut rl'o i eſt fun ͭ°, et ſi talis rl'o ieſt fun ͭ° poſterius natura, et ita ẽ illa rl'o non ẽ ſil natura cũ lapide. Igit rõ quare lapis nõ poſsit eẽ ſine tali depẽdẽtia ẽ qa ſunt idẽ realr. Impoſſibile eſt. n. ꝙ ꝯdictoria dicãtur de lapide et de depẽdentia, imo ſe ͬ lapis eſt igr̃ depẽdentia ad deũ eſt, et ita eẽ qd eſt tñ unũ extremũ ꝯdictionis, dr̃ de utroqꝫ, uel ẽ non ẽẽ, ſi lapis nõ ſit nec depẽdentia erit. ¶ Sed ꝯ iſtã rõnẽ inſtat, qa ſi rõ ualet, igit iſta ꝯña erit bona, rl'o rõnis ꝗ eſt i eẽntia diuina ad creaturã p inte ͫ diuinũ cõparãtem erit idẽ eẽntie diuine ꝓbat ꝯña quia illa rl'o non eſt prius natura eẽntia diuina cũ ſit ens rõnis nec ſil natura, ſi g° eẽntia diuina nõ poſsit eẽ ſine illa hoc non erit pp aliud niſi qa ſunt idẽ realr ꝯñs eſt falſum, qa ſi illa rl'o eẽt eadẽ eẽntie eẽt realis et nõ rõnis qa ꝙ eſt idẽ rei ẽ reale et non rõnis. Quod aũt eẽntia diuina non poſsit eẽ ſine illa relatione rationis ps qa ibi eſt cauſata p intellectum diuinum et ab eterno et neceſſario nec põt eẽ noua qa tũc nouus actus intelligendi eẽt i deo et ita mutatio, ꝙ eſt ipoſſibile, nihil. n. põt eẽ cognitum niſi p actũ cognoſcẽdi nec nouiter cognitũ niſi p nouũ actũ cognoſcẽdi. ¶ Soluit ar ͫ ꝙ rõ nõ tenet niſi qñ ipoſſibilitas ſeparationis duoꝝ orit ab intriſeco. i. a rõne formali illius a quo poſterius ſepari non põt. Et iõ ipoſſibilitas ſepatiõis eſt duplex aut ab intriſeco aut ab extriſeco. Ab intriſeco, ſic depẽdẽtia nõ põt ſepari a lapide, qa talis depẽdẽtia eſt paſsio entis finiti et creati cũ cõueniat ei añqꝫ ens diuidit i. x. gña et iõ talis depẽdentia cũ ſit paſsio entis et ꝯ ͫ oẽm opi. paſsiones entis ſint idẽ realr enti iõ talis depẽdẽtia erit idẽ realr enti finito, et ita oĩ enti finito, et ita lapidi, ex rõne ergo lapidis in quãtũ eſt ens finitũ nõ põt ſeparari a lapide, nõ ſic ẽ de motu reſpectu celi que ipoſſibilitas ſepationis oritur ab extrinſeco, et ſm opi. falſam Ariſ. qa ponit primũ motorẽ hr̃e neceſſariã hitudinẽ ad mobile in mouẽdo ipm, celũ. n. ꝗ iñ eſt ex ſe ẽ indrũs ad motũ et ad quietẽ inſtãtia aũt de eẽntia dĩa, et de relatione rõnis ẽ ab extrinſeco ꝙ nõ ab intrinſeco ps qa ꝙ eẽntia dĩa neceſſario cõpararetur ad creaturã, creatura ad quã cõparat nõ poſsit nõ eẽ hoc nõ ẽ ex rõne eẽntie dĩe, ſibi. n. nõ cõuenit hoc ex ſui rõne qa quicquid ſibi cõuenit ex rõne ſui totũ eſt reale, et iõ oppoſitũ. ſ. non cõparari ad creaturã nõ cõuenit ꝗtũ ex ſe ẽ nec repugnat ſibi cõtradictorie ex rõne intrinſeca, ſi iſta impoſſibilitas ad oppoſitũ cõparationis ẽ ex intellectu dĩo cõparãte eã nece°, et ab eterno, et iõ ꝙ rl'o rõnis nõ poſsit ſepari ab eẽntia, nõ ẽ ex rõne eẽntie, ſed ineſt rõne intellectus diuini, et ita ab extrinſeco.

¶ Sꝫ cõtra iſtã rõnẽ inſtãt Ockaniſte dicẽtes iſtã rõnẽ nihil cõcludere, qa ſtat ꝙ aliqd nõ ſit prius natura aliquo, nec ſimul natura cũ illo nec idẽ realr, et tñ prius natura nõ poſsit eẽ ſine aliquo poſteriori natura, ut ꝫ de fundamento et termino r ͥᵉ relationũ intriſecus aduenientium, qa poſito albo, et albo de neceſſitate ſm doc. inſurgit rl'o, nec põt nõ in eẽ, et tñ nõ ẽ eadem realiter fundamẽto ſuo, ita dicẽt eẽ hic, qa poſito ſorte cũ deus ſemp ſit de neceſsitate inſurgit depẽdẽtia ſor. ad deũ nec põt eẽ ſor ſine tali depẽdẽtia nec tñ ſe ͬ ꝙ ſit idẽ realiter, qa tũc ſeqret idẽ de rl'onibus aliis intriſec ͧ aduenientibus. Diceretur ad hoc ꝙ ſepe cõtingit ꝙ in eodẽ añte ſunt plures rõnes pp quas ꝯña ſequit ad añs ſm quas põt plures loci ꝯñaꝝ accipi ſicut dictũ ẽ ſupra in. 3. q. ſoluendo auctoritatẽ Aug. ſi ignis eẽt ab eterno &c. Et dico ꝙ ꝯñs põt ſeq ex aliquo añte in quo ſunt plẽs tales rõnes ex plib ͧ cãis ita ẽ hic ad ſortẽ. n. eẽ, et deũ eẽ de neceſsitate ſe ͬ depẽdentia actualis ex rõne rl'onis intrinſecus aduenientis, ſi nõ ꝑciſe, qa ẽ ubi dependentia talis nõ eẽt rl'o ſed paſsio aliqua abſoluta ꝗ cõſeqretur ens finitũ, adhuc ad põnẽ ſor. qui eſt ens finitũ ſeqretur illud abſolutũ eẽ uel paſsionẽ abſolutã eẽ, ſicut ſequitur p locũ a ꝯuertibili ſor. eſt ens finitũ, i ͬ ſor. eſt unũ et uerũ et bonũ, ita ut hic ſor. ẽ igr̃ dependẽtia in eo ad deum ẽ ꝗ ꝯña nõ tñ tenet p locũ a rl'onibus intriſecus aduenientibus, ſi per locũ a tõo ad paſsionẽ. Et dico ꝙ accidit ſor. inqꝫ tñ ẽ ens finitũ ꝙ ad ipm ſequat paſsio relatiua, ſi ubi eſſet paſsio abſoluta ls aptitudialis ſit, et rl'o aptitudialis adhuc ſeqret, ſil ps i ſubiecto abſoluto, et ei ͧ ꝓpria paſsiõe ſine qua nõ põt eẽ, qa eſt ſibi idẽ realiter. Quia ſi eẽt diſtincta realiter ñ implicaret cõtradictionẽ ſubiectũ eẽ et paſsionẽ nõ eſſe, et ita ꝯcl'o demonſtrata nõ eẽt ſim ͬ neceſſaria ſic ꝙ oppoſitũ implicet ꝯtradictionẽ, ſed dñr ꝙ licet paſsio realiter diſtinguatur a ſubiecto non tamen poteſt ab eo ſeparari etiam per diuinam potentiam eo ꝙ eſt neceſſaria cõcomitantia paſsionis ad ſubiectum neceſſario ꝗſi cauſantis effectum non per motum tñ ipſam paſsionẽ,

Et ſi arguas ꝯ eos ꝙ ſi ſubiectū cāt effectiue uel quaſi effectiue (qa nō ꝑ motū) paſſionē, igr̄ et deus cāe illā una cū ſubo ſi cāre dei ad extra eſt mere cōtingens igr̄ ſubiectum nō neceſſario ſimpr cāt paſſionē igr̄ pōt deus ſubſtrahere cāt̄onē ſuā rn paſſiōis et ita ſubiectū nō cābit illā et ita nō īplicabit ꝯdictionē ſubiectū eē et paſſionē nō eē. Rūdent ꝙ do⁹ cāt ſubiectū contīgēter. Et illo cāto ſubiectū ſe ſolo ꝑducit paſſionē nec ad illā ꝑductionē cōcurrit de⁹ īmediate, ſʒ ſolū ſubiectū ꝑductū a deo et ab aliis cauſis. ¶ Sed ꝯ iſtā rōnē īſto qm̄ tūc ſeq̄ret ꝯ Ari. et ꝯ ipſos ꝙ ordo cāꝝ et cōnexio illaꝝ nō eēt neceſſaria ſicuti in ueritate nō ē neceſſaria et tñ dicūt h° eē dictū ꝑ hypateticū cū tñ nullibi īueniat dictū ab Ari. Ego. n. dicā ꝙ hō ſolus poterit ꝑducere hominē ſi ille hō ſit ꝑductus a deo qa hō ꝑductus eſt effectus uniuocus et non maioris ꝑfectionis q̄ hō generans igr̄ poterit ab eo ꝑduci ſine deo et ſolo ſicut ſubiectū ꝑducit ſe ſolo paſſionē, nec habebūt uiā ad ꝓbādū ꝙ ad h° ꝙ ignis igniat neceo ꝯcurrat motus celi nec īteia nec deus ſʒ dicē ꝙ ignis ꝑ ſe īdepēdent ꝑducit ignē ſicut hō ſe ſolo ꝑducit ī ſe riſibilitatē ꝙ eſt abſurdū, qa et ſi deus poſſit agere ſine cauſis 2is nec rne dei ſit neceſſitas cōnexionis cāꝝ, ſʒ fidē et ueritatē, tñ ē neceſſaria cōnexio cāꝝ ſecūdaꝝ ad primā qa iſte nō pñt agere ſine pa a qua ī eēndo et ī cāndo depēdēt. ¶ Secūda rō principalis ē iſta ꝙ uniformiter dr̄ de oī alio a deo q ē terminus, nulli dicto ad talē terminū accidit. i. illud ꝑdicatum non accidit alicui dicto ad terminū. i. relato ad terminū, et tale relatū eſt creatura. Et pʒ hic ꝑ regulā phī p° poſterioꝝ de uli, qd ꝯuertit ulr cū ſubo cui p° cōuenit, dr̄. n. ꝙ quēcūq̄ aliqd ꝑdicatū dr̄ de oībus ꝯtētis ſub aliquo ꝙ illud ꝑdicatū ꝯuenit illis ꝑ ſe ſʒ nō p° et oʒ īuenire aliqd ſubiectū cui p°. i. adequate cōuenit ſicut homini p° cōuenit riſibilitas et ꝑ ſe, ſorti aūt ꝯuenit ꝑ ſe ſʒ nō p°, et ita nulli riſibilitas accidet ſʒ ī eſt oīb⁹ ꝑ ſe, ita ſi iſtud ꝑdicatū depēdere conuenit oīb⁹ creaturis nece ē dicere ꝙ ꝯuenit oīb⁹ ꝑ ſe et ita nulli accidat et alicui ſubo cōueniat p° et illud ē ens finitū cū quo cōuertitur ulr ita ꝙ cē depēdens ē ens finitū et oē ens finitū ē depēdens. Et pʒ hic ꝓbatio doc. qa cū depēdere ꝯueniat oī creature oīb⁹ pari rōne accidet ſi uni acciñs erit tūc nulli ī erit per ſe, et tūc ſi depēdere accidet lapidi ipſa depēdētia erit alia res a lapide et a deo, et ita erit creatura, et ita dependebit ad deū, et ſi ī eꝝ illa depēdentia depēdētie erit acciñs pa depēdentie erit res alia, et ita creatura et depēdebit ad deū et ſic ꝓceſſus ī īfinitū. Sed ꝯ iſtā rōnē arguit doc. oñdens ꝙ nō ſit īcōueniens ꝓcedere in īfinitū ī relationibus qa ſm̄ doc. ī p° ſup ꝓportionē q̄ ē relatio fundatur ꝓportionalitas q̄ eſt relatio qa ſimilitudo ꝓportionū, ſit ꝓportio. 4. ad 2° q̄ eſt dupla et. 6. ad. 3. q̄ eſt dupla cōſtat ꝙ iſte due ꝓportiones ſunt ſimiles cū ābe ſint duple, et hec ſimilitudo exprimitur ꝑ illud aduerbiū ſimilitudinis, ſic cū dr̄, ſicut ſe hʒ. 4. ad. 2. ſic ſe hʒ. 6. ad. 3. et hec dr̄ ꝓportionalitas. ſ. ſimilitudo ꝓportionū ſi ſup pa ꝓportione. 4. ad. 2. fundat ſimilitudo, ad aliā ꝓportionē. ſ. 6. ad. 3. ir eꝯ° fundabit ſimilitudo. 6. ad 3. ad ꝓportionē q̄ ē. 4. ad. 2. et ille due ſimilitudines erūt adhuc ſiles duab⁹ aliis ſilitudinib⁹, et ſic ultra ī īfinitū, et arguit doc. de idēptitatibus et ē eadē forma. Reſpōdet Sco. qd eſt ſtādū in 2° et nō ī p°, et pono rūſionē de idēptitate ut ītelligas lr̄as doc. et ꝑ hoc ſolues arm de ſimilitudinib⁹ ī ꝓportionib⁹. Sit ir ſor. funtus idēptitatis ad platonē et eꝯ° plato ſit fundamētū idētitatis ſui ad ſor. ſit idēptitas fundi ī ſor. a. et idēptitas fundi in platone. b. a. et. b. ſunt due idēptates et una idē alteri ita ꝙ. a. hʒ idēptitatē ad. b. cū ſint eiuſdē ſpēi, ir idēptificāt ī ſpē. a. et. b. ſit ir idēptitas q̄. a. idē ē. b. c. et idēptitas q̄. b. eſt idē. a. ſit. d. tūc dicit doc. ꝙ. c. erit idē realiter. a. et. d. ſimiliter idē realiter. b. Et hoc qa īpoſſibile ē et īplicat ꝯdictionē ꝙ. a. et. b. ſint qn̄. c. ſit idē. b. et ita eſt neceſſaria idēptitas. a. ad. b. q̄ dr̄. c. et ita. c. nō pōt eē ſine. c. ir c. eſt idem ſibi rear, ita ar^as de. d. rne. b. ſic. ſ. q. b. eſt idē rear. d cū nō poſſit eſſe ſine. d. Ibi nota ꝙ. c. et. d. ſunt relationes reales qa hñt funta et terminos reales. ſ. a. et. b. Si q̄ras tñ qa idemptitate. a. eſt idē. c. utrū ly idem dicat idemptitatem realem dicit doc. ꝙ nō qa cū. a. et. c. ſint una res, erit idemptitas eiuſdem ad ſe et ita ly idem cū dr̄. a. eſt idem. c. nō dicit idemptitatem realem, ſed tm̄ rōnis, nō eſt talis idemptitas idem. a. nec idem. c. realiter, ſic ꝙ non eſt entitas realis nec relatio realis. Et ſi q̄ras nunc. a. et. c. diſtinguūtur ſaltē formaliter? Cōcedat uel ſi nō uis concedere diſtīctionem cōcede nō idemptitatem, ſed de gr̄a cōcede diſtinctionem formalem īter. a. et. c. tūc ar̄ ſic. a. diſtiguit forr a. c. ir ē īter ia alietas realis qa extrema ſunt diſtīcta ꝑter opus intells, et ita ex natura rei, trāſeat igr̄ ſi. a. eſt aliud forr. a. c. pariter eꝯ°. c. eſt aliud ab. a. ir erūt due alietates reales. i. nō per opus intel⁹ ſi ſic ſit alietas funta ī. a. c. et alietas funta ī. c. fierēt reales qa funta et termini ſunt ex nā rei, et erūt diſtīcte a fundamentis ir aliter. negat ꝙ. c. et. f. ſunt diſtīcte a fundamentis qa īpoſſibile eſt ꝙ. a. et. c. ſint diſtīcta forr qn̄ inter illa ſit alietas formalis et ita illa alietas erit idem. a. et. c. ¶ Secūda ꝯ° eſt relatio dependentie creature ad deū nō eſt idem forr creature hec pʒ, qa eſſe idem forr eſt eſſe de qditate illius cui eſt idem forr et cōſtat ꝙ de rōne abſoluti non eſt rns nec eꝯ° ut ſepe dictū eſt ī p° ſententiaꝝ. ¶ Tertia ꝯ° eſt ꝙ creatura nō eſt ꝓciſe illa relatio, ſʒ ultra illā relationem eſt etiā qd abſolutum ſic ꝙ relatio cōtinet ī reale abti cōtinentia idemptitatis realis. Et hoc ꝓbat Sco. p. 3. exa. Quod. n. aliqd cōtineat aliud non eſt ex ꝑfectione cōtenti, ſʒ eſt ex ꝑfectione entitatis cōtinentis, ſicut ala intelua cōtinet ſenſitiuā et uegetatiua et formā corporeitatis et formā ſubſtātie, ſm̄ illos q negāt pluralitatem formaꝝ. Et hoc eſt ex ꝑfectione entitatis ultime qua ala intellectiua. cōſtituit ī eſſe intellectiuo, illa. n. eſt ſic ꝑfecta in ſe ꝙ ſi non eſſet ī ea ſenſitiua ꝑ idemptitatem adhuc eſſet ꝑfecta ita ꝙ nō dr̄ ꝑfecta qa ſenſitiua cōtinet ī ea, ſʒ qa ꝑfecta eſt iō continet ſenſitiuam. Et dicit doc. ꝙ intellectiua eſt ita ꝑfecte illa ultima entitas ſm̄ ordinem nature (qa īcipit natura ab imꝑfecto. ſ. a forma ſubſtātiali et ultimo terminat actionem ſuā ad entitatem intellectiuā) ſicut ſi ꝓſupponeret aliquā aliā entitatem a ſe, entitas intellectiua de facto ꝓſupponit entitatem ale ſenſitiue q̄ eſt idem ſibi realiter ſi eſſet ſenſitiua diſtincta realiter ab intellectiua adhuc uideret eſſe perfecte illa entitas ultima, quia adhuc hr̄et oīa q̄ ſunt de eius qdditate lʒ realiter nō hr̄et ſenſitiuā idem ſibi. Ita dicit de eſſentia lapidis et dependentia illa, quia ſi illa relatio eſſet acciñs lapidi uel nō ineſſet, adhuc eſſe lapidis eſſet ꝑfectū quia relatio illa nō dat ꝑfectionem lapidi ꝑtinentem ſaltē ad primū modum dicendi ꝑ ſe, et ita ex ꝑfectione lapidis, uel ſimpr et hoc non, qa non iō ineſt lapidi niſi ratione entis finiti uel aliquali, et hoc ſic continet relationem illam ad deū. Et nota ꝙ illa cōtinentia ita ꝓuenit acciñtalitatem relationis ꝙ ipſa relatio non pōt eſſe acciñs lapidi eo ꝙ ꝑfecte cōtinet in ſubſtātia lapidis, et ideo eſt ſubſtātialis relatio, et non accidentalis et ſi nō ꝓueniret a fundamento, ut eſſet ſibi idem ſubſtātialiter, utrū eſſet ſibi idem realiter certū eſt ꝙ nō qa non haberet relatio ex ſe et ex ꝑfectione ſua ut eſſet ſubſtantia per idemptitatem. Nota ly forte, qa eſt tāta neceſſitas illius habitudinis ad deū cum non ſit nec poſſit eſſe lapis et nō dependere quia poſito ſor. de neceſſitate ſer dependentia ad deum, et ideo quaſi uidet ꝙ nullo° poſſit ſeparari dependentia a ſor. et ita et ſi ꝑ īpoſſibile ū ꝓueniret ab eētia lapidis idēptificādo ſibi illā dependentiā adhuc uideret talis depēdentia eē ſibi realiter idē.

¶ AD ARGVMENTA Prīcipalia dantur due rūſiones ſʒ pa nō eſt bona q̄ dicit ꝙ Ariſt. ex dicto illoꝝ q dicebant oīa apparentia eſſe uera ad opiōe ſenſuʒ īferebāt igr̄ oīa ſunt ad

aliquid ad opi. et ſenſum, ſed dicis doc. ꝙ conſequens improbans
aliqͣ añs debet differre ab añte improbato ꝫ debet eſſe magis
inconueniens ꝙ̄ añs uel ſaltē magis incōueniens manifeſtū ſicut
īfert Ariſt. ꝯ illos q̄ dicebāt ꝙ oīa futura eueniebāt de neceſ
ſitate īulit igr̄ non expedit conſiliari nec negotiari ꝙ non eſt
magis īconueniens ꝙ̄ añs ſꝫ eſt inconueniens magis manifeſtū,
ſaltem hoc eſt neceſſariū ut ꝯñs non ſit idem añti, ſed hoc ꝯñs
oīa ſunt adaliqͣ ad opi. et ad ſenſum non dr̄t ab añte uꝫ oīa
apparentia ſunt uera ad opi. etc. qa ly apparere eſt ad aliquid
et iō mutātur uerba q̄ tm̄ ſunt ſinonima quia eſſe in apparere
et eſſe ad aliqͣ idem ſunt. Ideo doc. alit̄ rñdet ꝙ Ariſt. ex opi.
illa q̄ dicit oīa apparentia ad opi. et ad ſenſuꝫ ee uera īfert
igr̄ oīa eīnt ad aliqͣ for̄, et qditatiue et hoc ꝯñs eſt magis in
cōueniens ꝙ̄ añs et pꝫ p opi. illoꝝ q̄ dicebāt ꝙ eē reꝝ erat ī ap-
parere, et tūc bene ſeq̄ ꝯñs qa ex oppoſito ꝯñtis īferret oppoſi
tum añtis. Sed dicit doc. ꝙ hoc ꝯñs nō ſeq̄ expoſitione ſua quia
ipe nō dicit ꝙ eēntie creaturaꝝ idēptificēt ſibi for̄ illā rōnes
ſed tm̄ realit̄ nec ex tali idēptitate reali infert idēptitas for-
malis, ſꝫ eſt fallacia ꝯñtis, qr eꝯ ſeq̄ eſt idēptitas formalis, ꝙ
realis. ¶ Ad 2m̄ ſp̄r dātur due rñſiones et ābe ꝓbabiles, pri
ma eſt negādo ꝙ p̄dicamenta ſint p° diuerſa realiter, imo dicit
ꝙ rō iſta et multe alie q̄ circuīūt oīa ḡn̄a uel plura pñt idēp-
tificari realiter rebus alioꝝ p̄dicamētoꝝ, et ītm iſta reſpōſio di
cere ꝙ iſta rō ptinet ad p̄dicamētū rōnis tñ idēptificātur rei
de p̄dicamēto ſubſtāte. Et dicūt ꝙ p̄dicamenta ſunt p° diuerſa
tm̄ for̄ et qditatiue itm ꝙ res una unius p̄dicamēti nō for̄
idēptificatur rei alterius p̄dicamēti, ſꝫ bene realiter, nec ſic īel
ligūtur pmixta for̄, ſꝫ bene pmixta realiter. Alia reſpōſio eſt
cedit ꝙ p̄dicamēta ſunt īpmixta, et realiter et for̄, et ita ſunt
p° diuerſa ſic ꝙ res unius p̄dicamēti nec for̄ nec realit̄ idēp-
tificatur rei alterius p̄dicamēti, et de iſta rōne cū ol creatu-
re dicerent ſicut dictū eſt ī. 8. di. p¹. q. 3. ꝙ illa rō eſt trāſcendēs
et cōuenit enti finito et cōuertit cū eo ulr̄ ut dictum eſt ſupra
añꝙ ens finitū diuidat in. x. genera, et ſic eſt paſſio entis finiti
et eadem ſibi realiter, ſicut et alie paſſiones idemptificantur
enti, etiam ſm opi. eoꝝ que licet negēt paſſiones ſubi īferioris
ad ens idēptificari realit̄ ſubiecto de paſſionibus tn̄ entis cōce
dunt idēptitatem realē, et ita illa rō nō eſt alicuius generis ſꝫ
eſt trāſcēdens et ſic ꝙ eſt ī una ſpē non pōt eē in alia. Et ſi ar-
guas de qualitate eadē q̄ eſt ī diuerſis ſpeciebus qualitatis, dico
ꝙ ille nō ſunt ſpēs ſꝫ potius modi qualitatis nec īcōuenit ꝙ una
res habeat plures modos qualitatis, et ita eadē res ſm unū mo
dū erit ī primo° et ſꝫ aliū modū erit ī 2° uel ī 3. ¶ Ad Aug.
dico ꝙ rōnes ī creaturis alique ſunt ad alia ad q̄ fundamētum
illaꝝ nō eēntialit̄ depēdet, et tales rōnes ſunt accñdia p accñs
ſed rōnes qbus refferūtur fundamēta ad illa ad q̄ funta eſ-
ſentialiter depēdent tales rōnes nō inſunt eis p accñs imo dñr
rōnes eſſentiales nō ꝙ for̄ inſint fundamētis, ſꝫ qa idemptifi
cantur eēntiis fundamētoꝝ. Ad auctoritatē ī creaturis ꝙ non
ſm ſubſtāntiā dr̄ reſtat ut ſm accñs dicat. Rñdet doc. ꝙ ly ſm
accñs dici expōnēdū eſt ꝙ ad hoc ꝙ aliquod p̄dicatum dicatur
p accñs requirūtur due cōditiones, pª ꝙ nō dicat īqͣ ſꝫ ſp in q̄le
2ª ꝙ illud p̄dicatum nō ſit ſimp̄ īmutabile imo oꝫ ꝙ ſit muta-
bile nō tn̄ manēte fun°, qa tūc oē tale p̄dicatum importaret ac
cidens p accñs iſte due cōditiones cōplent rōnem p̄dicati p ac-
cidens. in diuinis relationibus pª cōditio īuenit quia paternitas
nō p̄dicatur ī qͣ ſed ei deficit 2ª qa paternitas eſt de ſe neceª
eſſe et iō nullo° mutabilis ex ſe et minus rōne funti. ſ. eſſentie
et iō non eſt p̄dicatū p accñs ī creaturis ēt loquendo de p̄dica-
tis ſubſtātialibus et eſſentialibus. i. q̄ ptinēt ad pm̄ modū ſiue in
p̄dicamēto ſubſtātie ſiue ī pñtis accidētiū eis cōuenit 2ª condi
tio qa ſunt mutabilia ſed repugnat prima. ſ. nō p̄dicari in quid

Et ſi arguas de dr̄ia q̄ p̄dicat in quale et eſt mutabile. Dico ꝙ
p̄dicat īquale eēntialit̄, ſed p̄dicatum ſm accñs nō p̄dicatur eſ
ſentialiter. Tūc cōcedit doc. ꝙ rō creature ad deū eſt p̄dicatū
ſm accñs qa hꝫ iſtas duas cōditiones qa illa depēdentia nō p̄di
catur inqͣ et eſt ſimp̄ mutabile qͣ quia ſuū fundamētum eſt
mutabile, non tñ eſt accñs amiſſibile. Et ita pōt exponi dictum
Aug. in c°. i9. illa ſunt accñtia ī his ad q̄ dr̄ deus. i. rō ī crea-
tura pp quā deus dr̄ tēporalit̄ ad creaturā, eſt accñs ī creatu
ra exponēdū eſt, ſunt accñtia hoc eſt ſunt ſimp̄ mutabilia nō
tamen ammiſſibilia, et ſunt dicte accidentaliter. i. nō naturaliter
uel eſſentialiter ſiue quiditatiue de ſubſtātiis et prima cōditio
deficit in relationibus diuinis.

¶ AD QVESTIONEM QVARTAM Vtrum creatio
ſit eadē āgelo uł lapidi creato, et loqͣ d̄ creatiōe paſſiua aqua
creatura dr̄ creari paſſiue rñdet ꝙ creatio triplicē relationes
importat primā ad deū ut efficiētem cauſam, ſecūdam relatio-
nem īportat ad nō eē p̄cedēs et hec eſt relatio ordinis ad prius
ſed eſt ordo priuatiuus, et eſt ordo durationis q̄ requirit increa
tione ꝓprie dicte. Et iſte ordo diuidit quia uel eſt ordo ad nō
eſſe īmediate p̄cedens, uel eſt relatio ſiue ordo ad non eſſe p̄ce-
dens indiſtincte ſiue mediate ſiue īmediate primo° ut ordo eſt
reſpectus ad nō eē īmediate p̄cedēs ſic res dr̄ creari tm̄ ī p°. ꝗ.
quia ī illo. ꝗ. tm̄ durat illa relatio ad nō eſſe īmediate p̄cedens
ſecūdo° res dr̄ creatura ꝙ̄ diu ē qa ſp hꝫ reſpectū ad nō eē du
ratione p̄cedens ſiue īmediate ſiue mediate. ¶ Et rñdēdo doc.
ponit. 3. cōcluſiones, pª loquēdo de relatione ꝙ̄ īportat creatio
q̄ eſt reſpectus ad deū ut ad cām efficiētem eſt idē realit̄ crea
ture et ſic creatio p illo rª accepta eſt eadē angelo pꝫ ex ſolu
tione. 5. q. ¶ Secūda ꝯ° creatio accepta p rª ad non eſſe īme-
diate p̄cedens nō eſt eadē fundamēto qa fundamētum manet, et
nō manet ille reſpectus qa tm̄ hꝫ eē ī. ꝗ. et manenti nō manens
nūꝙ̄ ē idē qa ꝯdictoria uerificātur de illis. ¶ Tertia ꝯ° crea
tio accepta p ordine illo durationis ad nō eſſe īdiſtincte accep
ta uidet idē. i. eodē mō dicēdum eſt ſicut de ordine ad nō eē īme
diate p̄cedens et ſic nō ē idē realit̄ fundamēto, dicit tñ doc. niſi
probet ꝙ ſit ꝯdictio angelū eē et non hr̄e ordinē ad nō eſſe p̄ce
dens duratione ſicut dicit Hen. ſe ꝓbare, tūc ſi ſit ꝯdictio ange
lū eē et nō hr̄e illū reſpectū, igr̄ ille reſpectus erit idem angelo
quia īpoſſibile erit ꝯdictoria uerificari de illis imo ſi angelus
erit et ille reſpect⁹ erit, et ita idē ſibi, dicit tñ doc. ꝙ adhuc poſ
ſemus tenere ꝙ ille reſpectus nō eēt idē realit̄ angelo qa ī p̄ce-
denti. q. non eſt generalit̄ dictū ꝙ oīs reſpectus ſit idē realiter
fundamēto. Sed reſpectus eſſentialis quo fundamētū reffert ad
aliqͣ a quo eēntialit̄ depēdet ſicut reſpectus totius ad ptes et
creature ad deū tñ rō pª et 2ª ad primā ꝯcluſionē illius. q. ui-
dent ꝯcludere de oī rª qui ē idē fundamēto et fundamētum nō
pōt eē ſine illo ſic ꝙ ꝯdictoria nō poſſunt predicari de illis quo
ad primā rationē, quo ad ſecūdā aūt qn̄ reſpectus predicat de
oī tali fundamēto tunc talis reſpectus nulli accidit. Sed adhuc
poſſet dici ꝙ ille rōnes ꝯcludūt de rª q̄ ē ad terminū poſitiuū
nō aūt eſt neꝯ de rª q̄ eſt ad terminū negatiuū ſic hic ad nō eē
terminātur iſte reſpectus et ſic non uidet reſpectus poſitionis
nec idē realit̄ poſitiuo. Si tñ ſm Tho. nō ſit aliqͣ ꝯdictio angelū
eſſe et nō hr̄e ordinē ad non eē duratione p̄cedens, ſed ꝙ poſſit
eē ſempiternus et ei accidat ꝙ ſit increatus poſt nō eē duratio
ne tūc angelus poſſet ſine ꝯtradictione eſſe ſine tali rª et ſic nō
eſſet idē realiter angelo. Et tūc ſequēdo opi. Hen. ꝙ creatio eſt
idē fundamēto quātum ad primū reſpectū ad deū ut ad cām ef
ficiētem. Secūdo dico ꝙ ēt creatio eſt idem angelo realiter acci
piendo creationē pro illo rª ad nō eſſe īdiſtincte accepto. Sed
ſequēdo uiā Tho. ꝙ nō ſit ꝯdictio angelū eē etc. dico ꝙ creatio ſo
lū ē idē funtº ut īportat ſolā rōnē ad deū creātē, et hº ꝙ dicit

quātū ad p^{m} reſpectū.ſ.ad deū nō quātū ad 2^{m}.ſ.ad nō eſſe.

¶ SECVNDVM PRIMAM Opi.que tenet q̄ relatio eſt eadem fun^{to} reſpōdeo ad argum.tūc ad primū et ad 2^{m} patet in lr̄a. ¶ Ad 3^{m} opi.eſt ut uidetur in.4.di.43.q̄ īterruptio temporis eſt rō quare deus nō poſſit idē numero tēpus repare. Et iō ſi motus aliqs duret p diē et ceſſet motus interrūpitur tēpus pu^{re} quo mēſurabatur ille motus quo tempore interrupto deus nō pōt repare illud tempus numero idē, nec motū ex ꝯñti. Dicit doc.q̄ hoc eſt falſum, tamen qa nihil facit ad ꝓpoſitū hic ꝯcedit, nec ſeqtur non pōt deus idē numero tēpus repare. Cōcedo igr̄ nec creationē negatur ꝯñā, et ſi ꝓbetur qa creatio dicit ordinē ad nō eſſe p̄cedens et illud non eſſe fuit ī tempore, igr̄ ſi tēpus non pōt repari nec illud nō eſſe, et ita nec creationē, dicit doc.q̄ lʒ nō poſſit repare creationē ut importat illū ordinē ad non eē p̄cedens, tū pōt repare creationē p rl'one ad deū ſicut pʒ in ex^{o} de maternitate uirginis glorioſe marie matris filii dei q̄ relatio erat ī matre ante mortē xp̄i, et ī morte nō fuit, et poſt reſurrectionē fuit eadē numero mater q̄ et ante et ita eadē numero maternitas i^{r} ſicut ibi fuit repata eadē relatio, igr̄ et ſi deus anihilaret angelū poſſet illū numero repare et ita etiam eadē relatio numero ad deū a quo depēdet nūc ante anihilatio. nem poſt repationē idē numero angelus eadē relatiōe numero refferretur ad deū. ¶ Ad 5^{m} pʒ q̄ nō ſe^{r} ſimilitudo ꝓducitur 2° a ſorte ꝓducēte albedinē ī pariete, igr̄ illa ſimilitudo eſt ad ſortē, cōſtat q̄ nō, ſʒ eſt ad aliū parietē albū, ita nō ut ignis generat ignem, et ī eo generat creationē ad deū ſine dependentiā ſ^{r} ignis eſt creatus, cōcedo i^{r} eſt creatus ab igne nego ꝯñas qa ſimiliā relationē creationis nō reffertur ad ignē generātem ſʒ ad deū creātem. ¶ Ad illud de mutatione, ī iſta lr̄a, doc. oſtēdit quid ſit de rōne mutationis naturalis quo oſtēſo applicat et cōcedit maiorē argumenti, 2° loco declarat quid ſit creatio et quot modis poſſit intel^{i} et ſil^{r} oſtēdit quot modis poſſit ī^{r} mutatio, et tādem cōcludit q̄ minor argumēti eſt falſa et ita illaʒ negat, ī p^{a} pte ponit.5.dicta et unā cōcluſionē, deīde ex multis reſpectibus poſitis elicit.trī.3.qui faciūt ad rōnem mutationis naturalis, primo ergo dicit. Quod ī mutatiōe naturali oīa iſta requirūtur uidelicet materia forma agens, et cōpoſitū ex materia et forma, et reſpectus multi ut reſpectus agētis ad cōpoſitum.ſ.ꝓducētis ad ꝓductū et eɔ^{o} ꝓducti ad ꝓducens, reſpectus materie ad formā.ſ.pfecti ad pfectionē et eɔ^{o}.ſ.pficientis, ad pfectum. Et reſpectus materie et forme ſimul ad cōpoſitū.ſ.cāʒ ad cātum et eɔ^{o} cāti ad cauſas. Et reſpectus cōpoſiti et forme q̄ ſunt noniter ꝓducta ad nō eſſe forme et non eſſe cōpoſiti que ſunt oppoſita forme et cōpoſito. Secūdum dictum eſt q̄ nō ſolū iſta abſoluta.ſ.cōpoſitū et formā ſua oppoſita p̄ceſſerunt ſe ēt r^{us} etc. ita q̄ reſpectū pfecti ad pfectionē et eɔ^{o} p̄ceſſerūt oppoſita quia materia prius non pficiebatur nec forma pficiebat et cā agens prius.i.ante mutationē naturalē nō ꝓducebat cōpoſitū nec cōpoſitū ꝓducebatur. Tertiū dictum ſiue correlarium quod ſe^{r} ex duobus dictis eſt quod pōt eſſe reſpectus omnium iſtoꝝ reſpectuū ad oppoſita ſua ſic q̄ pōt eſſe reſpectus fundatus in r^{ue} perfecti et pficiētis ad non pfici, et nō pficere et ī r^{ue} ꝓducētis et ꝓducti fundātur duo reſpectus ad non ꝓducens et ad non ꝓductū, ita q̄ ſi tpre mutationis materia pficiebatur nō tū ante mutationē pficiebat et ſimilit de forma et ſimiliter de agente et compoſito ſuo^{o}. Quartū dictū q̄ non ſolū eſt h^{o} uerū ſed ēt oēs iſti reſpectus ſunt ab agēte qa et ſi materia pficitur ſubiectiue hoc tū effectiue eſt ab agente et ſi forma pficiat formaliter, tū effectiue hʒ ab agente et ita in illis reſpectib^{9} pfecti et pficiētis fundatur reſpectus paſſiui ad agēs quia forma inducebatur ab agente ī materiam. Concluſio ſequens q̄ iſtorum triū.ſ.materie forme compoſiti eſt reſpectue ad agens.ſ.materia pficitur et trāſmutatur forma īducitur et compoſitū ꝓducit, et iſta oīa effectiue ſunt ab agēte. ¶ De iſtis multis reſpectibus, hec eſt 2^{a} ps huius p^{e} ptis ī qua capit de oīb^{9} iſtis reſpectibus ſupius enumeratis trī.3.ſ.reſpectū materie ut pfectibilis uel pfecte ad formā ut pfectiuā et ut pficiētē reſpectus reſpectiuus fundatus ī p^{o} r^{ue} materie ut pfectibilis eſt reſpectus paſſiui ad agens quia q̄ actu materia pficiatur hoc eſt ab agente, iſte ēt reſpectus ī q^{o} fundatur reſpectus paſſiui ſuccedit ſuo oppoſito quia materia prius non pficiebatur, nec erat formata et ī mutatione ī format. ¶ Iſtos 3^{s} reſpectus uidet dicere mutatio, iſta eſt 3^{a} ps p^{e} ptis inqua concludit quid ſit mutatio. Et dicit q̄ mutatio īportat de ratione ſui iſtos.3.reſpectus ultimo poſitos, poteſt tū accipi mutatio abſolute ſine comparatione ad agens et poteſt accipi ī comparatione ad agens primo^{o} īcludit trī duos reſpectus p^{m} et 3^{m}.ſ.ī mutatione pficitur de nouo materia et forma for^{r} pficit actu et nouiter, et materia non perficiebatur nec for^{a} pficiebat ſe erat ſub priuatione añ illud.ꝑ. in quo eſt mutatio. Et iſti duo reſpectus exprimūtur ī iſta diffinitione mutari ē aliter ſe hr̄e nūc q̄ꝫ prius. Et nota q̄ primus reſpectus materie ad formā exprimitur p hoc q̄ eſt ſe hr̄e, notatur.n.q̄ materia nouiter hʒ formā, et ſic exprimitur p ly habere reſpectus materie ut pfectibilis uel ut actu perficitur ad formā q̄ eſt ſua pfectio ſm quā pfectionē materia ſic ſe habet hoc eſt actuatur a forma. Sed ly al^{r} q̄ꝫ prius. Ecce reſpectus fundatus ī materia uel ī r^{ue} aliquo materie ad formam uel perfectibilis ad pfectionē et terminātur ad ſuum oppoſitū qa prius materia nō hēbat reſpectum ad formā ut pfectionē actualē, et eɔ^{o} nec forma actualiter pficiebat, et ſic mutari trī dicit duos reſpectus dictos ſʒ ſi mutatio nō capiatur abſolute ſed ī ordine ad agēs tūc dicit.3.reſpectus et ſic, ſic diffinit, mutari ē al^{r} ſe hr̄e nūc q̄ꝫ prius a mutāte aliquo et hic ſunt.3.reſpectus. Ad ꝓpoſitū ponūtur.9.cōcluſiones. Prima mutatio ſic deſcripta non eſt idē forme nouiter ꝓducte q̄ eſt termin^{9} formalis mutationis, pʒ qa cū forma maneat ī cōpoſito et mutatio ſimilit manaret ſi eēt eadē real^{r}. Secūda mutatio nō eſt eadē reſpectui materie ad formā nec eɔ^{o} ꝑꝑ idē qa cū materia et forma ſint coeua cōpoſito tā diu manēt q̄ꝫ diu manet cōpoſitū ſed mutatio trī durat ꝑ.ꝟ. Tertia ꝯ^{o}. Mutatio eſt ordo materie ad formā ut nou^{9}.i.īmediatus ad talē formā qa uʒ materia nūc nouiter pficit hic eſt ordo materie q̄ pficit ad formā q̄ nūc de nouo pficit, et eſt alius ordo quia materia prius non pficiebat, et iſte etiaʒ ordo nouus et īmediatus qa reſpicit nō īformationē īmediate p̄cedentē, et ita reſpicit priuationē qa prius erat ſub priuatione et nūc eſt ſub forma, et ita ē duplex ordo nouus unus materie ad formā nouiter īformātem, et alius materie ad nō īformari, ſed priuari forma īmediate p̄cedēte, et ita mutatio eſt duplex ordo nouus. Et neuter iſtoꝝ ordinū eſt relatio eētialis ad aliquid ad quod depēdeat hūs illū duplicē ordinē et ita ſi ī materia fundatur primus ordo, nō eſt depēdentia eētialis, et ita nō eſt idē materie, et ſi reſpectus, ſimilit dicat, et ſi fundat ī cōpoſito adhuc ille ordo eſt ad nō eſſe īmediate p̄cedens nō eſt dependentia etc. ſeqtur igr̄ maiorē argumēti fore uerā q̄ uidelicet mutatio differt a termino ad quē qa non eſt idem forme cōpoſiti ut patuit in 2ª cōcluſione nō eſt idem materie ut pʒ, nec idē ex ꝯñti cōpoſito quod eſt terminus ad quem. De minori, doctor primo ponit diffinitionem creationis q̄ eſt iſta creatio eſt productio alicuius totius.ſ.creati ī eſſe nō p̄ſuppoſita aliqua parte eius. Et ibi nota q̄ ſicut duplex eſt creatum.ſ.compoſitū et ſimplex ut angelus materia prima forma etc. ita duob^{9} modis poteſt accipi creatio.ſ.creatio ſimplicis et iſta nunq̄ꝫ eſt mutatio quocūq̄ꝫ modo capiatur mutatio. Alia eſt creatio cōpoſiti ut ſi deus crearet lapidem ī quo eſt materia q̄ eſt altera pars cōpo

ſi tamen ipſa in creatione lapid.. nõ prius eſt ſub priuatione ordine durationis ꝗ̄ ſub forma et hec põt aliquo° dici mutatio nõ ꝓprie ſed ĩ proprie. Vnde aduertẽdum ꝙ duobus modis põt accipi mutatio, uno° ꝓprie alio° ĩproprie, ꝓprie eſt mutatio qñ ſubiectũ prius tẽpore eſt ſub priuatione forme, et poſt perficitur forma. Et iſto° loquẽdo de mutatione nullo° accipiendo creationẽ, creatio eſt mutatio. Alio° improprie dr̃ mutatio qñ ꝓductũ habet potentiale ꝑfectibile ſiue materiã ꝑfectibilem ſiue materia ꝓcedat ordine durationis formã ſiue non ſed ſimul producatur cum forma, tunc creatio lapidis põt dici mutatio qa ĩ lapide eſt materia potentialis q̄ tñ ꝑficitur ſimul tempore cũ lapis ꝓducitur ſiue creatur, et ita large talis productio ſiue creatio põt dici mutatio. Sed tunc diffinitio mutationis debet ſic ĩtelligi. Mutari eſt aliter ſe hr̃e nũc ꝗ̄ prius, nõ exponendo ly ꝗ̄ prius poſitiue quaſi prius materia aliquo° ſe habuerit ꝙ falſum eſt qa prius non fuit, ſed debet exponi ly ꝗ̄ prius priuatiue .i. nõ aliter ꝗ̄ prius fuerat. Sed ꝙ nõ ſic ſe habuit materia prius ſicut modo ſe hẽt qa nũc hẽt formã et prius nõ, nec opꝫ ꝙ ly ꝗ̄ prius ĩ diffinitione mutatiõis accipiat̃ poſitiue qa planũ eſt ꝙ ly ꝗ̄ prius nõ dicit reſpectum ad materiã, ſed ad terminũ a quo q̄ terminus a quo ſꝫ phm̃ .5. phyſicoꝝ ẽ priuatio, et ita ly ꝗ̄ prius tenetur priuatiue et non poſitiue. Et iõ ſic exponat̃ diffinitio ut prius illud mutatur ꝙ nõ ſic ſe habuit prius ſicut modo et tũc creatio lapidis erit mutatio, qa lapis ĩ illo .ꝑ. ĩ quo creat̃, et materia eius nõ ſic ſe habuit prius ſicut ſe habet in .ꝑ. creationis. Tamen accipiẽdo mutationem naturalẽ proprie dictã creatio ſimplicis nõ eſt mutatio nec creatio cõpoſiti eſt mutatio, et ſic negatur minor rõnis. Tamen accipiẽdo mutationem ĩproprie creatio lapidis põt dici mutatio, ſed creatio angeli nũꝗ̄ eſt mutatio quia ĩ angelo nullũ eſt potentiale, ĩ lapide ſic, et iõ ſi ſufficiat ad rõnem mutationis, quia potentiale ſit ibi ſed nõ oꝫ ꝙ potentiale fuerit ſub nõ eſſe illius actus ĩ quo nũc eſt. In fine replicat ea q̄ ſupius dicta ſunt ꝙ videlicet iõ dixit mutationẽ nõ eſſe eãdem forme cõpoſiti qa mutatio dicit ordinẽ ad non eſſe ĩmediate ꝓcedens et ille ordo tñ manet per .ꝑ. mutationis et forma manet poſt illud .ꝑ. ꝓp eãdẽ rõnem ĩ ſolutione .q. 4. ĩ 2ª cõcluſione dictum eſt ꝙ creatio nõ eſt eadem realiter fundamẽto qa ille ordo ĩmediatus ad nõ eſſe non eſt idem ſi non maneat niſi in .ꝑ. primo. Et ꝓp illum eũdem ordinem ad non eſſe ĩmediatũ creatio nõ manet cũ forma creati niſi in illo primo .ꝑ. creationis, et ita creatio pro illo rº non eſt idem realiter forme, tamen creatio pro rº ad deũ eſt idem forme creati, et ſemꝑ manet ꝗ̄ diu forma manet.

Queſtio Sexta.

SEXTA QVESTIO. CONTRA. QVANTO forma creata eſt nobilior etc. Nota ꝙ maior et minor nobilitas nõ habet attẽdi penes gradus ĩdiuidualitatis ſed penes gradus ſpecificos quia illi ſunt ordinati eſſentialiter et ĩter illos ſtat nobilitas uniuerſi et ꝑfectio. Tho. hãc rõnem facit contra Gentiles li. 2°. et intẽdit cõcludere ꝙ quilibet angelus faciat unã ſpẽm qa aliter uideret̃ ꝙ eẽnt angeli in maximo numero ſi plures eſſent ĩ eadeꝫ ſpẽ qa tunc oporteret ꝙ numerus ſpẽꝝ angeloꝝ excederet numerũ ſpẽꝝ animaliũ et cũ hoc angeli ĩ indiuiduo excederet numerũ omniũ animalium q̄ ſunt ĩ terra et ĩ aquis et ĩ aere qđ nõ uidetur cõcedendũ, ſed ſi tñ ſit unus angelus ĩ una ſpẽ nõ uidetur eſſe numerus ita magnus angeloꝝ. Cõcluſio eſt certa ꝙ angelus et aĩa dr̃nt ſpẽ qa a poſteriori ꝑꝫ diſtinctio ſpecifica qa anima ĩformat materiã angelo repugnat. Sed que ſit prima rõ diſtinguẽdi iſta .i. q̄ ſit prima diſtinctio iſtoꝝ uel q̄ ſint prima diſtinctiua eſt dubium dñs. S. Bonauẽ. lib. 2°. di. 3ª. q. 3ª. dicit ꝙ unibilitas ad materiã q̄ cõuenit aĩe et nõ unibilitas ad materiã que ꝯuenit angelo eſt prima ratio diſtĩguẽdi ſpẽ unum ab alio ſed ĩ iſtis diſtinguũtur, non tñ primo, ſꝫ poſterius. Preterea materia eſt ꝓp formã quia forma eſt finis et ꝑfectio materie, non igitur ecõtra, et ſi ſic, non igit̃ actus ſiue forma dr̃t a forma, qa materia dr̃t a materia ſed eꝯ quia forme diſtinguũtur, ideo requirũt diſtinctionẽ materieꝝ, quia .n. forma cerui ſiue aĩa cerui dr̃t ab aĩa leonis, ideo mẽbra cerui dr̃nt a mẽbris leonis inqt cõmentator primo de anima cõ°. 53. et ita prior erit diſtinctio formaꝝ ꝗ̄ materieꝝ. Cõfirmatur quia .n. hec natura .ſ. anime ẽ talis, et illa .ſ. angeli non, ꝑ ly talis ĩtelligẽdo drĩã primã ſpecificã, et eẽntialẽ, iõ ꝑ tales drĩas nature diſtĩguntur et ita ſequitur ꝙ rõ ꝑficiẽdi q̄ conuenit anime, et rõ non ꝑficiẽdi materiam q̄ cõuenit angelo, non erit prima rõ diſtinctiua. ¶ Ideo Alexander de ales aliter dicit ꝙ diuerſi gradus ĩtelligendi qui reperiuntur in natura intellectuali qui uidelicet ſe excedunt, et unus eſt maior altero gradu et ꝑfectior. Iſti gradus ſunt prima rõ diſtinguẽdi animas ab angelo. Sicut ꝑꝫ ꝑ ſimile de aĩa ſenſitiua q̄ diſtinguit̃ ſpẽ ĩ brutis et nõ ꝑ aliud niſi ſm̃ diuerſos gradus ſentiendi, aliqua animalia ſicut perfecta hñt quinqꝫ ſenſus, et alia imꝑfecta .4. aliqua .3. oĩa tñ hñt ſenſum tactus, qa ille eſt principiũ ſentiendi, iſti diuerſi gradus faciũt animam ſenſitiuã differre ſpẽ ĩ diuerſis brutis, et illa ſic diſtincta diſtĩguit ſpẽs brutoꝝ, ita dicit eſſe ſimile de diuerſis gradibus intelligendi ĩ genere ſpiritualiũ finitoꝝ. Sed qs eſt iſte gradus intelligendi quo diſtinguit̃ angelus ab aĩa? Rñdet ꝙ eſt intelligere cũ diſcurſu q̄ cõuenit anime, et ĩtelligere ſine diſcurſu q̄ cõuenit angelo, et dicit ĩ lr̃a de anima loquẽdo de ĩtellectu naturali quia forte nõ diceret idem de ĩtellectu beato et eleuato, hec ẽ ſententia beati Tho. ¶ Cõtra, argumẽta patẽt.

¶ DICO TVNC AD Queſtionem quod quicqđ eſt potẽs agere eſt aliquod ens, hñs actum primũ, et prior eſt ibi 2m naturã rõ actus primi ſm̃ ſe ꝗ̄ .ſ. ſit rõ actus primi in comparatione ad actum 2m. Vbi nota diſtinctionem incluſam in lr̃a de actu primo q̄ ponitur duplex uidelicet actus primus ſm̃ ſe et iſte eſt natura rei abſoluta ad eſſe qddiuatiuũ et primi modi, Actus primus in cõparatione ad actum 2m eſt natura cũ potentia, ut cõparatur ad actum 2m et iſtud cõtinet aliquid ĩ ſe ꝑtinens ad 2m modũ, et iſtud lꝫ nõ ſit aliud realiter a natura, non tñ eſt prima entitas nature cũ nõ pertineat actus primus iſto° ad primũ modũ dicẽdi per ſe. Et cum prima diſtinctio rei a re alia diſtincta ſpẽ capiatur penes illa q̄ pertinẽt ad primũ modũ qa penes drĩam eẽntialẽ, et nõ capiatur pª diſtinctio penes ꝑdicata 2i modi ideo non capitur penes principiũ alicuius actus 2i, ſiue non capitur penes naturã, ut eſt principiũ actus 2i uel talis operationis ſed per naturam ſuam ut talis et hec. ¶ Ad propoſitũ applicat, ponẽdo .3. cõcluſiones prima eſt de natura, ut eſt principiũ opationis, et eſt hec ꝙ natura angelica et ſimiliter anima eſt principiũ uolẽdi et ĩtelligendi ita ꝙ iſte potẽtie nihil dicũt eẽntie aĩe additũ .i. accñs ꝑ accñs ſꝫ ſunt idẽ realiter eẽntie angeli et aĩe. ¶ Secũda cõ° primã hic et ibi eſt hec natura et illa nã ad ſe et ĩ primo°. Et hec eſt diſtĩctio pª. ¶ Tertia cõ° ad iſtã primã diſtinctionẽ naturaꝝ, ſeʳ diſtinctio principioꝝ operãdi ſiue eiuſdẽ actus, ſicut ẽ ĩtelligere ab intelligere, ſiue operationũ aliaꝝ, ſicut ĩtelligere et uelle. Quia .n. eſt hec natura et talis, iõ eſt principiũ talis operationis, qa .n. angelus eſt angelus et aĩa eſt aĩa, iõ ſunt principiũ taliũ operationũ, et qa ĩ ſe ſunt diſtĩcta, iõ ab eis ꝯueniũt talia principia diſtĩcta, et nõ eꝯ°. Exm̃ huius ẽ ſi ſol etc. Nota ibi ꝙ ſi ſol p° diſtingueret̃ a plãta ꝑ poſſe generare plãtã ſ. tũc poſſe generare plãtam eẽt eius ultima drĩa cõſtitutiua ſolis ĩ eſſe ſolis, aliter nõ eẽt eius pª drĩa qua p° dr̃t a plãta et tũc ſi talis poª generatiua plãte cõmunicaret̃ mercurio planete oporteret diceř uel ꝙ

mercurius eſſet ſol (ſicut ſi cõmunicaretur per impoſſibile ra
tionale aſino tũc aſinus eẽt hõ) uel ꝙ poª ḡratiua nõ eẽt illud
quo pº diſtĩguit ſol a plãta, utrũ ĩ caſu illo Mercurius diſtin
gueret a plãta ſicut ſol certũ eſt ꝙ nõ, q̄ꝛ p hoc ꝙ põt generare
plãtã nõ ſeʳ ipm eẽ ſolẽ q̄ꝛ ẽt multa alia hñt uirtutẽ generãdi
plãtã, q̄ nõ ſunt ſol, et hoc iõ q̄ꝛ generare plãtã non ẽ pª rõ ſo
lis diſtinctiua eius ab alio ꝙ nõ ẽ ſol ſꝫ pª rõ in ſole eſt q̄ꝛ ſol
eſt talis natura et alia nã. ſ. plãta nõ ẽ talis, igr̄ ſol diſtĩguit
pº a plãta et p ĩy talis notat drĩa ultima ꝯſtitutiua ſolis ĩ eẽ
ſolis, et ita pª diſtinctio rerꝫ ſumit penes eẽ rei et ñ penes poſ
ſe operari. Ita ĩ propoſito q̄ꝛ angelus eſt talis natura, et aĩa non,
igr̄ angelus nõ eſt aĩa et ecõ. Eſt tñ aduertẽdum, ut dicit doc. ꝙ
aĩa nõ eſt ſpẽs ĩtegra, ſꝫ ps ſpẽi q̄ eſt hõ et iõ drr̄ aĩe ab ange
lo ſicut ps ſpẽi a ſpẽ, eſt tñ aĩe principiũ diſtĩguẽdi ſuã ſpẽs. ſ.
hoĩez ab ãgelo. ¶ Poteſt ẽt addi lꝫ nõ ſit neceᵐ ꝓ ſolutione. ꝙ
q̄ꝛ ſiue ĩtellectus angeli ſis idẽ ſpẽ ĩtellectui aĩe ſiue nõ hoc nõ
cõcludit diſtinctionẽ ſpecificã inter aĩaꝫ et angelũ, ut patuit iõ
nõ eſt neceᵐ ꝓ ſolutione. q. dicit igr̄ doc. ꝙ põt addi hoc ꝙ lꝫ na
ture aĩe et natura ãgeli ſint diſtĩcte ſpẽ, nõ oꝫ tñ ꝙ ĩtellectua
litas ãgeli ĩ q̄tũ ĩtellectualitas diſtĩguat ſpẽ ab ĩtellectualita
te aĩe. Et rõ ẽ q̄ꝛ ſi illi actus pʳ. ſ. eẽntie angeli et eẽntia aĩe di
ſtinguãtur ſpẽ ut cõſiderãtur abſolute et ĩ ſe, nõ hñt tñ illã di
ſtinctionẽ p illã pfectionẽ quã uirtualr̄ ꝯtinẽt, ut ſunt princi
pia actuũ ſecũdoꝝ. Et ps q̄ꝛ tã angelus q̄ꝫ aĩa ſunt circa eadeꝫ
obã eiuſdẽ rõnis et ad obã eiuſdẽ rõnis q̄ꝛ ſunt circa deũ et ad
deũ. Et ps ĩ duobus exˡˢ de bone et agla et de cute et paſſioni
bus eius. Et ꝯfirmat ꝑ oppoᵐ q̄ꝛ ĩdiſtinctũ ſpẽ ſicut eẽ lz ꝯtinet
multa forʳ diſtincta, et ſi eẽnt realr̄ diſtincta eẽnt ſpẽs diuer
ſe uel ptes diuerſaꝝ ſpẽꝝ, aĩa ꝯtinet ĩtellectiuã ſenſitiuã et ue
getatiuã q̄ ſunt ſibi idẽ realr̄, nec ſeʳ aĩa eſt eadẽ et una forʳ
igr̄ iſta ꝯtẽta ĩ ea ſunt idẽ forʳ ita uidet ꝑ oppoᵐ ꝙ aliq̄d idẽ
indiſtinctũ ſpẽ et forʳ ſit idẽ realr̄ diſtĩctis ſpẽ et realr̄, et ita
dato ꝙ aĩa et angelus diſtinguãtur ſpẽ, nõ tñ ĩtellectualitate hu
ius diſtinguit realr̄ ab ĩtellectualitate illiꝰ. Et ſi ita eſt tũc fa
cile ẽ uidere ꝙ pª diſtinctio aĩe ab angelo nõ eſt penes ĩtellec
tualitatẽ huius et illius, cũ ille ſint idẽ formalit, uel ſi iſtud nõ
ſit uerꝫ. ſ. ꝙ ĩtellectualitas aĩe nõ ſit idẽ ſpẽ ĩtellectualitati an
geli, ſed nõ ſub dubio relinquat ſaltẽ pᵐ dictũ ẽ ſatis claꝝ. ſ.
ꝙ pª diſtinctio aĩe et angeli nõ eſt ꝑ illa. ſ. q̄ ſunt p̄ncipiũ ope
rationũ ſed penes naturas earum.

¶ AD PRIMVM ARGVmentum dantur due reſponſio
nes, pª eſt tenẽdo ꝙ ĩtellectus aĩe et ĩtellectus angeli ſint eiuſ
dẽ ſpẽi tũc negat pª ꝯña q̄ eſt hoc eẽntie angeli et aĩe ſunt ſpẽ
diſtincte. Cõcedo igr̄ poᵉ ſunt ſpẽi diſtincte, neget ꝯña, nec ul
tra oꝫ ꝓcedere. Alia reſpõſio tenẽdo ꝙ ĩtellectus aĩe et angeli
diſtinguãtur ſpẽ tũc ꝯcedo aña et ꝯñs et cũ infers igr̄ opatio
nes ſunt diſtincte. hic drr̄ ꝙ ĩtellectio angeli de lapide et ĩtellec
tio aĩe de lapide ex pte fundamẽtoꝝ. ſ. eẽntiaꝝ anime et angeli
ſunt diſtincte. ſꝫ ĩ quẽtũ depẽdent ab obiectis ſunt eiuſdẽ ſpẽi.
Et tũc uideret cõcedẽdũ ſm iſtũ modũ dicendi ĩtellectionẽ aĩe
et angeli de lapide eẽ ex pte fundamẽti diſtinctaꝫ ſpẽ, et ex pte
obiecti eiuſdẽ ſpẽi. Sed tñ uidetur ꝙ iſte modus nõ poſſit ſtare
q̄ꝛ nõ q̄cũq; unitas aliquoꝝ arguit idẽptitatẽ ſpecificã ĩter illa
ſed modica drĩa arguit diſtinctionẽ ſpecificã inter illa. Et rõ ẽ
q̄ꝛ põt aliqua cõuenire ĩ tribus et differre ĩ uno, et illa drĩa ar
guet diſtinctionẽ ſpecificã inter illa ſicut hõ et aſinꝰ ꝯueniunt
in entitate ĩ forma ſubſtãtiali ĩ corporeitate ĩ uiuẽte, in ſenſi
bilitate et drũt ſolũ rõnalitate, et ita ſpẽ. Et ita uidetur cõfor
miter dicẽdũ eẽ hic. Et maxime q̄ꝛ ille due ĩtellectiones nõ drr̄
idẽ ſimpʳ et abſolute. Sed cum additõ. ſ. ex pte obiecti, et iſta drr̄
idẽptitas ſm q̄d. Sed drr̄ ſimpʳ diuerſa, q̄ꝛ inter ille ẽ diſtinc
tio ſimpʳ, et drr̄ diſtinctio de eis ſine additione, igr̄ iſta diſtinc
tio magis arᵗᵉ diſtĩctionẽ ſpecificã ĩter illa q̄ꝫ idẽptitas ex pte
obi arᵗ idẽptitatẽ ſpecificã, et tũc ꝯcedendũ ẽ ꝙ ĩteᵗᵒ ãgeli de
deo et ĩteᵗᵒ aĩe de deo erũt diſtĩcte ſpẽ, et tũc ſeʳ uel ꝙ beati
tudo angeli diſtĩcta ſpẽ a beatitudine aĩe ſit pfectior beatitudi
ne aĩe uel ecõ, et ꝙ ſeʳ eſt claꝝ. Et nota ꝙ tenẽdo ꝙ beatitudines
hominũ et angeloꝝ ſint eiuſdẽ ſpẽi, nõ hñt idẽ dicere de actibus
illis beatificis, et de aliis q̄ꝛ ĩtellectio lapidis ẽ aĩe nõ tñ a la
pide ſed ab intetᵉ, et cũ p poſitionẽ inteˡˢ diſtĩguũtur ſpẽ ĩ hoĩe
et angelo ita et actiones ſiue opationes non ſic de uiſione bea
ta ĩ Maria uirgine glorioſe et Gabriele q̄ꝛ ambe totalit cau
ſantur a diuina eẽntia uolẽte. Et ĩtellectus uirginis et Gabrie
lis tñ paſſiue ſe hñt, et poᵉ receptiue, ut receptiue diſtinguunt
formae, nec actus receptus ĩ eis. Vtꝝ tñ ſequat ſm Ariſt. 2º de
aĩa actus ſpẽ diſtinguũtur igr̄ obã, dicꝰ ꝙ non ſeʳ ſed eſt ſalla
cia ꝯñtis bene ſeʳ ecõ obã diſtinguũtur, igr̄ et actus, ſꝫ nõ ecõº nec
dicit Ari. ꝙ obã diſtinguũtur ꝑ actus ſꝫ ecõ ꝙ actus diſtĩguant
ꝑ obiecta ita ꝙ ſi obiecta ſunt diſtincta et actus ſunt diſtincti.
¶ Ad 2ᵐ rñdet uni auctoritati beatiſſimi Aug. per aliã. ſ. ꝑ
iſtã aĩa ſola dei uirtute formatur q̄ꝛ a ſolo deo creat ꝓpter
hoc nihil ẽ ſupius aĩa. Verꝝ ẽ dicit doc. ĩ rõne obi q̄ꝛ drr̄ q̄ꝛ. n.
a ſolo deo creatur nullus ẽ angelus qui poſſit eſſe obiectũ eius
quietatiuũ, ſꝫ ſolus deus ad cuius imagĩnẽ facta ẽ, et eo ẽ imago
eius quo ẽ capax eius capit deum inteᵗᵉ ĩtelligẽdo ipm, et uolun
tate amãdo eũ, et ſic ĩ eo ſolumº quiemt non ſm ꝙ dicit Aui.
ꝙ aĩa nr̃a creabat ab ĩteˡᵃ motẽte orbẽ lune q̄ꝫ colchodeã no
minat et ĩ illa dixit aĩaꝫ nr̃eꝫ quietari ut declaret ĩ pº di. i. q. 2.
hoc Aug. dixit ꝯ Aui. ꝙ nihil ẽ ſuperiꝰ aĩa ĩ rõne obiecti quie
tatiui quia nª nã ĩtellectualis põt q̄etari niſi ĩ obõ forʳ ĩfinito.
¶ Ad. 3. ſi aĩa et ãgelus drũt ſpẽ, iʳ q̄lĩbet ĩdiuiduũ uniꝰ etc.
ꝯcedẽdũ eſt. Sed ꝙ eſt illud ĩdiuiduũ ꝙ excedit q̄lꝫ indiuiduũ
alteriꝰ ſpẽi remittit ad. 3. d. 14. dico ꝙ ſi ꝯſideremus angelũ ĩ na
turalibꝰ et aĩaꝫ ĩ nãlibꝰ puris ãgelus excedit aĩaꝫ et quodlibet
indiuiduũ ãgeli quodlꝫ ĩdiuiduũ aĩe et hoĩs iuxta illud ꝓe mi
nuiſti eũ paulo minus ab angelis. Sed ſi ꝯſideremus xp̄m bene
dictũ nõ ĩ nãlibus tñ loquẽdo de ĩdiuiduo nature humane ſed
cum gr̃a et gloria et honore coronato a deo dico ꝙ ip̄e excedit
q̄lꝫ ĩdiuiduũ angeli, iuxta illud ꝙ ſeʳ ĩ uerſu gl̃e et honorẽ co
ronaſti eũ, et ſeʳ et ꝯſtituiſti eũ ſup opa manuũ tuaꝝ, igr̄ ſup
ãgelos eũ poſuit ſiue ꝯſtᵗᵉ cũ ei dederit ptãtẽ in celo et ĩ terra.
Et ꝯcedẽdũ ẽ totũ arᵐ uſq; ibi ꝙ tota capacitas nature faciet,
ꝯcedẽdũ ẽ ꝙ capacitas ãgeloꝝ ẽ pfectior fũdamẽtalr̄ capacita
te aĩe nõ finalr̄, nec obiue q̄ꝛ tãtã btitudinẽ põt nãlr̄ recipe aĩa
q̄ꝫ ãgelus. Sꝫ tñ nec capacitas ãgeloꝝ nec beatoꝝ totalit faciat
loquẽdo ð capacitate materie nãli, uñ aduertẽdũ ẽ ut declarat
doc. di. 50. 4ˢ. q. 5. capacitas rᵗᵉ beatitudinis ẽ duplex una nã. is
alia drr̄ capacitas diſpoſita, pª ẽ nãlis ĩclinatio ad btitudinẽ et
illa ẽ ĩ oĩbꝰ eq̃lis q̄ꝛ ad ſũmã btitudinẽ ẽ ĩ oĩbꝰ, capacitas diſpo
ſita ẽ illamet cũ meritis q̄ merita dicũt diſpoſitiões ad btitudi
nẽ, et iſta ſp faciat q̄ꝛ ſp deꝰ dat ꝓmiũ corrñs meritis et ultra
cũ ſp ꝓmiat ultra ꝯdignũ, poª tñ abˢᵉ ĩ nº faciat niſi ĩ xp̄o q hꝫ
ſũmã gr̃aꝫ et btitudinẽ poſſibilẽ hr̃i, capacitas ĩ aliis faciat ſm
ꝓportionẽ ad merita, et ĩ hº ſufficiter faciat appetitꝰ delibera
tiuꝰ. ſ. uolũtas creata. ¶ Sed ẽ difficultas quꝫ ſeciet talis ap
petitꝰ delibatiuꝰ ſi appetitus nãlis ſit ad maiorẽ gl̃iaꝫ q̄ꝫ hr̃eat
rñdeo ꝙ uolũtas ñ ꝯformat ſe ſp appetitui nãli q ẽ rectꝰ cũ ſit
a deo, ſꝫ ẽ ſupior regl̃a cui pº ꝯformat. ſ. uolũtas dĩa, Dico iʳ
ꝙ noᵗᵉˢ btõꝝ ꝯformãt ſe ſue regl̃e ſimpʳ pᵉ q̄ ẽ dei uolũtas et
nõ tñ appetitui nãli, uidet. n. btus diuinã noˡᵗᵃ nõ uelle ei dare
maiorẽ gradũ btitudinis, q̄ꝛ ñ plus ſm iuſtitiã meruit imo plus
det q̄ꝫ meruerit et uidet deũ uelle eũ ſic ꝯtẽtari et ita btĩ cõſẽ
tiunt et quieunt et gratias deo agunt qui ſit benedictus per infi
nita ſeculorum ſecula. Amen.

CIRCA DISTINCTIONEM SECVNDAM, VBI AGIT MAGISTER. QVERO PRIMO ꝛc.

¶ Iſta ſecunda diſtinctio diuiditur in duas partes. In pᵃ pte tractat doc. de menſura Angelorum, et mouet. 4. qōnes. In 2ᵃ pte tractat de loco angelorum. Et incipit in. 5. q. QVerit iʳ. doc. Vtrum in actuali exiſtētia āgeli ſit aliqua ſucceſſio forʳ, et arguit q ſic, et ī oppoſitum. QVid ſit Angelus, eſt nomen officij, Tm̄ āgelus eſt ſubſtancia incorporea ſiue ſpiritualis ad imaginē dei facta. Exñtia angelorum eſt modus eēnᵗᵉ, et idem reaʳ, et eſt terminus creationis, qa creatio eſt ad eſſe ſimpʳ. Succeſſio duʳ acciʳ. Vnoⁿ cum variatione ſm innouationem et inueterationem ſcḋo ordinē prioris et poſterioris. Alioⁿ cātur ſucceſſio ſm̄ huiꝰ ī nouatōe et ueteratiōe, ſʒ ē ſucceſſio ꝑ ſolā extēſiōem ī arᵗᵉ ad priꝰ et poſteriꝰ, Sicut ī exᵒ pt̄ declarari, Aliter eñ ē ſucceſſio ī flumio egrediēte a fonte Aliter ē ſucceſſio ī radio egrediēte a ſole ꝓcedēte. In pᵃ ſucceſſio eſt ꝯtiᵃ aqꝝ variaᵒ, ſʒ ī radio nō, ſʒ ſola cōtinuaᵒ, et hⁿ poſito q ſol ſit fixꝰ ī aliqⁿ ubi, qa radioꝝ deſtructio ꝑ accñs ꝓuenit ꝑ hᵒ uʒ q ſol mouet̄. Modo dico q ſucceſſio tp̄ranea ē cū variatione ī nouatiōe et ī ueteratiōe, qa ſi res talis durat ꝑ x. annos, trāſactis. 5. iā medietas ſue durationis eſt depdita, ideo huiuſmodi ſucceſſio ītelligit̄ cum variatione, Succeſſio uero euiterna eſt ſucceſſio ſine huiuſmodi variatione, quia etſi mille anni trāſierint durationis angeli, nichil eius durationis eſt deperditum nec diminutum. Et ideo euū eſt duratio ſucceſſiua ſine variatione īnouationis et īueterationis. Et iō euū ē mēſura īter eternitatem et tp̄us, Vnde communicat ī hᵒ cū eternitate qa ē mēſura īuariabilis, Sʒ differt ab ea qa ī euuo ē priꝰ et poſterius. ſimilr euū ꝯuenit cū tp̄e ꝑ hoc q īcluᵈⁱᵗ prius et poſteriꝰ, Sʒ differt ī hoc q excludit variationē ꝑ īnouatōem et īueteratioē. Et ex hoc correlarie apparet q ſucceſſio abſtrahit a rōe eui et tp̄ris. Et iō apud Scḋm Bonauenturam cuius hec ſnīa eſt, non eſt bona ꝯñia de forᵃ, Aliquod ſucceſſiuū ē, gʳ aliquod tp̄rale eſt, Sʒ eſt fallatia ꝯñtis arguēdo a ſupiori ad īferiꝰ affirmatiue.

¶ AD QVESTIONEM. primo rñdet ꝑ opi. S. Bonauē. di. pñti articᵒ pᵒ. q. 3ᵃ. Et dicit q ī āgelo ē ſucceſſio, qa ī exiſtētia āgeli ē prius et poſteriꝰ, ſiue variatiōe tñ īnouationis et īueterationis ut ʒ ex lrā eius. Et iſtā ſuā cōcluſionem ꝓbat. 4. rōjs. Priᵃ ē ex rōe conſuationis, ibi uide illas duas actes beati Augˡ. Format ſic Scotꝰ primā rōnē. Si creatura ī orᵈⁱⁿᵉ ad deū nō ē ſcā ſʒ ī cōpatōe ad ipʒ deū eſt quaſi in fieri forʳ, gʳ creatura forʳ ſemꝑ paniʳ ī eē a deo, et ſicut creatura ꝯtinue manet ita continue eſt eius creatio ī eſſe a deo, et non eadem creatio numero, iʳ alia et alia q̄ terminatur ſemper ad idem eſſe, iʳ eſt ibi ſucceſſio, cum una creaᵒ ſuccedat alteri, et ita una ſit alia priore deficiente, et ita una ſit noua et alia antiqua. An ita ſit īnouaᵒ ī āgelo ſicut ī mēſura dicemus q nō (Confirᵒ) Nota q nō claudens feneſtrā nō pp hoc qa nō claudit dicit̄ cōſuare lumē, Sʒ lumē ē a ſole cōtinue cāte lumē ī medio, nō claudēs feneſtrā ſolum nō impedit multitudinem lumis ī medio, qa nō poñt obicem, ſʒ ſol cōſeruat, Cōſuare ergo nō eſt tm̄ nō deſtruere rem poſitam ī eē. Sʒ cōtinue illi dare eſſe, hᵒ eſt cōſuare, Et pʒ qa ſi cōſeruare eſt tm̄ nō deſtruere, et ita actio negatiua dei, iʳ anihilare erit actio poᵗⁱᵘᵃ dei, pʳ ꝯñia ꝑ locū a cōtrarijs adnihilare cōtrariat̄ ad ly cōſeruare, iʳ ſi cōſuare eſt actio dei negatiua, iʳ anihilare erit actio poſitiua, ꝯñs ē falᵐ, qa anihilar̄ ē nō agere. Itē creaʳᵃ nō ē ī ſuo eē idependēs nec actus purꝰ, ſʒ depēdēs et aliquoᵒ potentialis, iʳ ī eēndo cōtinue depēdet a cā dāte ſibi eē, et nō tm̄ ꝯ cā q̄ dedit eē, et mō ñ dat (qa tūc cōſuar̄ ꝛc.) Iʳ uiʳ q illa cā ꝯ qua creatura depēdet q̄ ē deus cōtinue recipiat eſſe, et ut prius nō eadem cātione, iʳ alia et alia. ¶ Sʒ huic rōni reſpōdet Henri. Cōcedēdo q cōſuare diuinū ſit aliqua actio poſitiua dei circa creaturā, ſic poſitiue aliqd cāndo, Tñ ñ eſt imaginādum in deo eſſe actionē aliq̄ continuam q̄ ſit ad creaturam, contiᵉ illam ꝓducendo, qa angᵘˢ hē entitatem īdiuiſibilem, q̄ ſimul tota ī pᵒ. ø. acqrit̄, Et iō ex pte forᵉ nō pōt aſſignari continuaᵒ actiōis dei, ſicut eſt ī motu acqſitiuo calefactiōis, calor eñ ītroducit̄ ī aqua, et nō ꝑ oēs ſuos gradus, ideo continue calefit ꝯ qua, nō eſt talis forᵃ ī angᵒ. Sʒ nec eſt dicēdū, q Deus alia et alia creaᵗⁱᵉ cōſuet āgelū, et ponat eū pᵒ ī eſſe, Sed eadē cātiōe q̄ primo ꝓduxit Anᵍˡᵐ ī eē eadē numero actiōe uel creatōe cōſuat, et ſic nō eſt ſucceſſio ī eius conſuar̄. ¶ Con) oſtēdit. S. Bonauē q nō cōſuat eum illa eadem actiōe q̄ primo eū creauit, Et pʒ breuiter qa ſtat q illa creaᵒ ſit pōita ī eē, et angᵘˢ nunc nō ſit, iʳ ſi mō ſit et conſueʳ ꝯ deo, non illa prima actiōe cōſuat̄, ſʒ aᵃ cātione. Et ar̄ ſic, hac actiōe. i. pᵃ actiōe qua pᵒ poſitus fuit ī eē, non habeʳ forʳ et ultiᵗᵉ illud qḋ pt̄ ñ hr̄i pōita hac cātiōe, Iſta patēt ī exᵒ, ſi poſita calefatōe ignis, et ñ hēat̄ ī ligno calor, nō dicemꝰ calorē hēri ī ligno hac calefactiōe, pʒ quia ī caſu lignū nō eſt calidū, et tñ calefactio eſt pōita ī eē. Sʒ dices forte, q cāus īplicat, ſʒ nō eſt uerꝝ, ſi mō ꝑ iſtā calefactiōem ſit calidū, et cras nō ſit calidū, conſtat q iſta calefactiōe nō eſt cras lignū calidū, idem ſi eēt calidū cras, nō tñ hac calefactiōe, ſʒ alia, ita ē ī ꝓpōito de angᵒ. Probat iʳ. doc. ꝓpōnē illā ſic, cauſa cāns hac cātione ē cā ultiᵗᵉ applicata ad ꝓducendū effectum ī eē, qa nō pt̄ magis cā ad cāndū applicari q̄ qñ actualiter cāt, iʳ ſi cū hac cātione pᵃ poſſit ſtare effectum ñ eē, nō uidet̄ q effectui forʳ et ultimate (ſit hac cātiōe) Aplicat ad angelū, Sʒ ly hac cātiōe (demōſtrat primā creationē,) qua āgelus pᵒ ꝓduceba ʳ ī eē pōita, angᵘˢ pt̄ nō hēre eē cras, iʳ angelus nō hē forʳ et ultiᵗᵉ eē illa pᵃ creatione, et tñ āgelus hē eē. ſ. exñtiā cras, iʳ hē illā exñtiā alia creatione ꝯ pᵃ. Reſpondet itꝝ Henricus, q angelus nō hē exñtiā cū coexñtia ad tempus futuꝝ. ſ. craſtine diei, ex pᵃ creatōe, tñ hē exñtiam abᵗᵉ illa pᵃ creatione. Sʒ ad hoc q exñtia angeli coexiſtat tp̄ri futuro, oʒ tp̄s futuꝝ eē, et tūc iſtis duobꝰ poſitis. ſ. futuro tp̄re pōito ī eē, et exiſtētia angeli ſiʳ, tunc angelus coexiſtit tp̄ri craſtino. Sʒ qa ꝑ primā creatōem, tp̄us futuꝝ nō poniʳ ī eē, Ideo āgelus nō coexiſtit illi, tñ hē exiſtētiā ꝑ primā creatōem q̄ pt̄ fundare coexñtiam, ſi tp̄us eſſet. ¶ Contra arguit. S. Bonaʳᵃ, qa ſi iſta eſt cā q̄re āgelus nō coexiſtit tp̄ri futuro qa illud nō eſt, iʳ euū et eternitas eēnt idē, ꝯñs ē falſum, ꝯñia ꝓbat̄, qa tota rō quare eternitas nō coexiſtit tp̄ri futuro ē, qa tp̄s illud non eſt, qa cū eternitas ſit eus exñs, nō coexiſtit tñ illi tp̄ri quod ñ ē, iʳ erit ſimile de euo et de eternitate, et ita euū ñ differt ab eternitate, (Et ſiʳ) nō tātum ſeʳ hoc dicit Henricꝰ q pᵃ creatōe angelus nō coexiſtit tempori futuro, Sʒ nec pᵃ cātione hē āgelus fundamētum illius coexiſtētie abſolutū. ſ. exiſtentiā, qa cras pt̄ nō eſſe illa poſita, iʳ ſi erit, hēbit exñtiā aliqua alia cātiōe, et ita nō hē iᵃ pᵃ cātione nō ſolū coexñtiam cū tp̄re futuro, Sʒ nec exñtiam, et ita repetit rōnē factā cōtra primā īſtātiam et reſpoſionē Henrici q̄ non ē ſolutum ab Hērico. ¶ 2ᵃ uia ē ex rōne īdiuiſibilis, qa ſi exñtia āgeli ſit mēſura āgeli ſine q̄cūq; ſucceſſione ſʒ exñtia īdiuiſibilis, ſeq̄t q deus nō poſſet facere angelū nō fore, q ſoli deo ꝯuenit nō poſſe nō fore, Et arguit ſic, deus nō pt̄ facere ꝓteritū non

fuiſſe iuxta ſniām Agatonis, ſʒ angelus eſt preteritus, ir non ṗt facere angelū non fuiſſe, ir nec ṗt facerē āgelū non forē, ꝯña pʒ, qa ī eo ꝙ hēt totum ſuū eſſe ſimul, idem eſt fuiſſe eſſe et fore. Si ir mēſura angeli ſit indiuiſibilis ſine ſuccene, erit tota ſimul, ir idem erit fuiſſe et fore, ſʒ angelus ꝙ fuit ī ṗterito non ṗt deus facere ipſum non fuiſſe, et idē ē fuiſſe et ſore, ir nec ṗt deus facere ipm non ſore, et ita de neceſſitate ꝯſeruaret uł haberet entitatem neceſſariam, quorum utrunq; eſt falſum. Alius doctor format iſtam rationem ſic et eſt dñs. petrꝰ de candia. ſ. Alexander quintus papa. Si menſura angeli ca nes ſucceſſionem includeret, ſʒ totum eſſe ſimul hr̄et etc. Vide eum quia eſt eadem ſnīa cum iſta, Confirmatio eſt clara. Sed ibi nota ꝙ circumſcribit tp̄us a menſura angelorū et ita ab euo, et tunc uł ꝙ eſſe et non eſſe uerificent in euo non in eodem ꝓ, ir in plibꝰ, et ita in euo ponit ꝓ ſibi inuicem ſuccedētia, ir ſucceſſio ī euo. ¶. 3a. ratio ſumir ex īfinitate eui ſi ēēt mēſa indiuiſibilis et tota ſimul, qa ſi ſic, Angelus ṗt coexiſtere et durare in infinitum cum tempore futuro infinito, qa āgelus hēbit beatitudinem etnam et infinitam in duratione. QVero ir a te aut angus non hēt ſił totam durationem ſuam, aut hēt eam ſimul, ſi non, ir ſucceſſio eſt in eius duratione, qa nō hēt illā q̄ poteſt hr̄e et hēbit in futuro, Si tu dicis ꝙ hēt totā ſimul et illa eſt infinita, ir infinitam durationem ſimul totā hēt, hoc eſt falſum, qa ſolus deus hēt ſimul totam ſuam durationem q̄ infinita eſt, Confirmatur qa illud nunc eui indiuiſibile et totum ſimul hēt ex ſe unde poſſit coexiſtere infinito tempori ſuturo, ir illud nunc eſt infinitum, ꝯña ꝓbat a ſimili, quia ſi angelus hēret uū poſſet coexiſtere ex ſe omni loco, eſſet infinitus ꝑ locū, ir a ſimili de nūc eui erit īfinitus ꝑ durationem, Et ſi dicat Henr̄, ꝙ hoc nō eſt uerū, q. ſ. illud nūc ſit infinitum ꝑ hoc ꝙ ṗt coexiſtere tp̄ri infinito, qa ꝙ poſſit coexiſtere non hēt a ſe uł ex ſe, ſʒ hēt a deo, et ſic non ſeqtur ꝙ illud nunc indiuiſibile potens coexiſtere infinito tempori ſit infinitū. ¶ Sʒ ꝫ dato ꝙ illud nūc eui īdiuiſibile ut tu ponis ñ habeat a ſe ſed a deo effectiue ut poſſit coexiſtere infinitis ꝓꝰ temporis futuri, tñ hoc uidet hr̄e ex ſe forr, ſic ſaltē erit nūc forr infinitū lʒ inſites hēat ab alio qa a deo, ſicut āgeli ſm̄ philoſophos ſunt neceſſe eē forr ex ſe, ſʒ a deo effectiue, Et ita ſi angelus hēat ex ſe ut poſſit coexiſtere omni loco, forr erit inmenſus, lʒ effectiue illā inmenſitatem hēat a deo, et lʒ illa inmenſitas non equet inmenſitati dei intenſiue, tñ eq̄ret ei exñſiue, qa non eſſet locus actualis nec poſſibilis eſſe qu in illo angelus poſſet eſſe, et ita uidet dicēdū de nūc eui, ꝙ lʒ infinitatē non habeat a ſe ſʒ a deo, forr tamen erit infinitum in duratione, et lʒ intenſiue duratio angeli non eq̄t eternitati intenſiue, qa illa eſt infinite ꝑfecta, et euū nō, tñ euū angeli equaretur eternitati exſtenſiue, quia non poſſet eternitas coexiſtere alicui ꝓ tp̄ris quin eidē poſſʒ euū coexiſtere ꝙ eſt falſum, ir euum non ē indiuiſibile nec totum ſił et ita eſt ſucceſſiuum. Confirmatur iſta ratio qa negatio negationis eſt affirmatio pōis, et rō ē qa pa neo deſtruit pōnem, et ſecunda ſuperueniens pe deſtruit illā, et ita pōit illud ꝙ ia pa neo deſtruebat, et illa pa deſtruebat pōnē, ir 2a neo pōit illā pōnē, ir ſi īfinite negatiōes deſtruūt īfinitas pōnes negao deſtruēs illas negatiōes pōit infinitas pōſitiones deſtructas ab illis infinitis negationibus, Sʒ angelus hñs exñtiam iſtam ſimplicem hēt ex ea negatiōes īfinitaꝝ negōnum, et q̄ ſunt iſte īfinite negatiōes ſunt iſte, non eē cū infinitis ꝓꝰ, ſʒ ad hr̄e talem exiſtentiā indiuiſibilē ſer negatio olum illaꝝ negotionū. ſ. nō, nō eē cū īfinitis ꝓꝰ, qa angelus ia exiſtētia coexiſtit īfinitis ꝓꝰ tp̄ris, ir ex illa exiſtentia hēt infinitas poſitiones, qa infinitas coexñtias ad infinita ꝓ, uel ſi non hēbit infinitas hēbit unam uirtualr includentē illas īfinitas pōnes, et ita erit īfinitꝰ ꝙ ē falm, ir ē falm euū eē indiuiſibile. ¶ QVarta uia ſupponit euum ſepari a tēporē ſicut prius a poſteriori, qa ut oſtendemus euum mediat inter eternitatem et tempus, et ideo eſt qd poſterius eternitate et qd prius tp̄re, Et ponit duos cāus poſſibiles po ꝙ deꝰ creauerit āgelum īnocentē et puꝝ ſicut de ſcō fuit, et poſtea peccet ſicut fecit Lucifer, Lucifer prius fuit innocens et poſt peccator, quia non potuit ſimul eē innocens et peccator, ir ē ibi priꝰ et poſterius et non in tempore, qa per caſum circūſcribimus poſterius quod eſt tempus a priori, ir in euo eſt prius et poſterius. Itē alium caſum ponit, uolo ꝙ deus creet unum angelum et ſtatim anihilet ipſ et poſt creet unum āgelū qa ñ eſt neceſſe, ſi creet unum ꝙ ſił creet alium qñ 2us ē creatus ī caſu primus nō eſt, ir fuit in aliquo nunc in quo non fuit ſecundus, et ꝑus eſt in alio nunc in quo non fuit primus, ir unū nūc eſt prius et aliud poſterius, ir eſt ibi ſucceſſio ita ꝙ unus angelus ſuccedit alti. Fiat unus 3us angelus ꝙ ſit ſił cū pu et cū 2o, ī exñtia illius tertii angeli neceſſario erit ſucceſſio, qa cū nunc priori pi angeli, et cū nunc poſteriori 2i angeli, et ita erit ī exñtia eius ſucceſſio, qa eē cū priori et poſteriori arle ſucceſſionē, ſicut eē uniꝰ iſtoꝝ ē prius q̄ eē alteriꝰ, Prima auctoritas ē facilis. 2a uero ītelligēda ē ſic. Facio duas ꝓpōnes Deus nunc opat, deus uſq; modo opat, in prima non ṗt īferri continuatio aliqua, qa ſtat ꝙ nunc creat alaꝫ ſor. iſta ē uera ꝙ nūc creat, nō ſeqtur, ir prius creabat iſtā aīmā nec de forma ſeqtur ꝙ crearet aliqd aliud prius, ſʒ ex iſta ꝓpoſitiōe p̄mens uſq; modo operat, notatur ꝙ nunc operat et prius operatus ſit aliqd uel idem uel aliud, et ita notar continuatio operis q̄ſi opus incepit cū dictum ē in principio creauit deus celum et terram et uſq; modo uel tunc continuauerit opus, et nota ꝙ Augꝰ dicit ꝙ ille ſenſus notat continuationē opis et ita ī opere ē continuatio, et nō ꝑmanēs (ir ſucceſſiua) nota ly uſq; nūc. ex io. ſ. nunc quo cūcta condidit quod quidē nūc ē illud īquo pricipiauit oīa (ꝓptea boe). Iſte due ꝓpoſitiōes ſunt diuerſe deus ſemper ē, celum inte ſp ſunt 2m philoſ. ly ſp ē ꝙ de deo dicit ē pñs ſp nunq̄ ṗteritū nec ſutuꝝ. Sʒ ly ſemp eſt quod dr̄ de celo et de ite, nō ſp ē pñs, ſʒ ē ṗteritū et ſutuꝝ ita ꝙ illud ſemp ē ꝙ nunc de celo dr̄ poſt hoc nō erit, et ſp ē ꝙ cras dicer. de celo non ē pñs ſʒ ē futuꝝ, ſʒ de deo non ē ſic, ſʒ ſp pñs ē. Idē dicit Anſ. ꝑ damaſceno nota ꝙ decem noībus noiatur tp̄us a latinis. uʒ hora dies ſeptimana m̄ſis annus q̄drās ſpaciū ſex horaꝝ qd ſpaciū ē quarta pars diei, luſtꝝ ſpacium quinq; annoꝝ, indictio ſpatium .iʒ. annoꝝ, ſeculū ſpatiū cētū annorum, euum ſpatiū mille annꝝ, et ita euū accipit equoce, ſeculum ir. ꝓcēdit, et ita extēdit ſuccee cū eternis (Huero) ſolus deꝰ nouit ñ fuiſſe nec futuꝝ eē. i. a ſolo deo negat fuiſſe et futuꝝ eē. ir de oībꝰ aliis affirr fuiſſe et futuꝝ eſſe et ita ī exñtia alioꝝ. adeo ē ṗteritum et futuꝝ in deu non, ſʒ omnia ſunt ei pñtia. ¶ Henricus arguit ꝫ. S. Bonau. oſtendendo ꝙ dicta ſua īplicent ꝫdictiones qa pōit ſucceſſionē in euo euiternoꝝ, arle ſic, ubicunq; eſt ſucceſſio ibi ē prius et poſterius q̄ nō ſunt ſimul, ir unū alteri ſuccedit, ita ꝙ adueniente poſteriore prius decidit ab eē et inueteraſcit et poſteriꝰ ſit nouū, et ita ē īnouatio et inueteratio. ir ſi in m̄ſa angeloꝝ ē innouao et inuetao, ir et in angis erit inuetatio, et innouau ꝙ ē ꝫ eū, qa ſp ē idē eſſe nō uariatum īnouatione et inuetatiōe. ꝝet. S. Bonara ꝙ ſuccio inter eē in m̄ſa angeloꝝ et nō in angelis m̄ſatis nec in eis eſt innouatio nec inueteratio, qa nō eſt ibi talis ſucceſſio q̄lis ē in flumio egrediente a ſonte ſʒ talis q̄lis ē in radio ꝓcedēte a ſole fixo in aliquo loco ut ſupra patet. Cōtra hoc arle auctoritate phil, et pʒ. ṗṗ dicit. S. Bonara ꝙ nūc eui fluit et primū decidit, et ꝑ ſuccedit, Cōtra nūc eui non hēt unde corrūpat, ir nō.

corrũpit, iᵛ ſp idẽ manet, pbatur q̃ ñ hẽat ubi corrũpat,ñ a ſe qꝛ nihil corrũpit ſe,nec a ↄtrario,qꝛ ñ hẽt,et itã ñ poteſt aſsiguari cã nec corrũpens nec deus qꝛ deus ponit ipſum in eſſe,iᵛ ſp manet idẽ,iᵛ non ſucceſsio,qꝛ non pt dici q̃ corrũpitᷣ ſuo mõ corrupto, qꝛ ſuũ ſubiectum ẽ eẽ ãgeli icorruptibile. Alr tñ dicitᷣ de nunc tp̃ris qꝛ illud deſinit eſſe qꝛ ſuũ ſubiectũ deſinit eẽ.ſ.mutatum eẽ. ¶ Vltimo aũ pbãdo q̃ euiternũ menſa tenur nũc temporis et non nũc eui,qꝛ ſi eſt aliqua inouatio et immutatio in menſa q̃ manet circa m̃ſuratũ idẽ, iᵛ illud menſuratum ꝑprie mutatur ſm illã menſam, qꝛ ſm illam aliter ſe habet nunc q̃ꝫ prius,qꝛ nũc eſt ſub uno nũc eui,et prius fuit ſub alio, iᵛ angelus mutatur,ſꝫ mutatio menſatᷣ nũc tẽporis et nõ nũc eui. iᵛ ãgelus q̃ mutatᷣ ꝑ nũc eui m̃ſuabitᷣ nũc tp̃ri. et itã nõ nũc eui.qđ tñ ponitᷣ iᵒ menſuri. Itẽ ẽ auctoritas Aug. iz.de ci.cᵒ.iſ.et iſta eſt uera auctoritas q̃ adducitᷣ ad ꝑpoſitum Henrici,et nõ illa q̃ ponitᷣ liᵒ. ii.c.ii. auctoritas eſt hec Immortalitas angelorũ nõ trãſit in tempore,nec eſt preterita, quaſi iam non ſit,nec futura q̃ſi nũdũ ſit, iᵛ tota ſimul pũs, Et ponit Henricus duplicẽ diferẽtiam eui ad tempus et eternitatem, et debet eſſe in lr̃a unoᵒ eternitas eſt menſa rei ꝑmanẽtis non cõpatiẽtis ſecum mutationem,ſicut eſt eſſentia diuina,tempus eſt menſa motus et rei mutabilis,Euũ eſt mẽſa rei ꝑmanẽtis,(et in hoc ↄuenit) cũ eternitate ↄpaciẽti. ſecũ mutationẽ q̃ eſt uerſio,et uerã mutationem in operationibꝰ ſuis, et ſic euũ ↄuenit cũ tempore,et ex hoc ſeᵛ q̃ euũ eſt medium inter eternitatem et tempus. Alia dr̃ia eſt,quia eternitas eſt menſa nõ deficientis et ideſectibilis,tp̃us eſt menſa defectibilis et defficiẽtis. Euũ uero non deficientis ſꝫ deficere potẽtis, et pꝫ ẽt q̃uo euum participat cum utroq;,et ex hoc dicit Hẽr. q̃ angelus habet q̃ poſſit terminari q̃tũ ẽ ex ſe. Nota ẽt q̃ dr̃ ab henrico qˡᵒ.5.q.13.q̃ inconueniẽtia de eſſe et nõ eſſe ãgeli priori et poſteriori q̃ inducũtur a.s.Bonauẽtura in 2ᵃ et.4. uia proueniunt ex hoc ſm Henricũ quia circũſcribũtᷣ tẽpus ab euo.i.ponũt euum et remouent tp̃us quod eſt in ↄpoſſibile, et ideo nõ mirũ ſi ſequũtur impoſſibilia. QVod aũt hoc ſit impoſſibile.ſ.ſeperare tempus ab euo pꝫ quia euum tanq̃ perfectius continet tempus q̃ eſt iperfectꝰ,et ideo tẽpus includitur actu uel potẽtia in euo. ¶ Contra iſtũ mõm ponẽdi Hẽri. dicit.3. ꝓpões, prima q̃ in euiterno nec in euo eſt ſucceſsio. 2ᵒ dicit q̃ eſſe euiterni ẽ q̃ᵐ eſt ex ſe terminatũ, qꝛ poteſt deficere .3ᵒ. dicit q̃ euũ poteſt in quocunq; .ꝑ. temporis deficere q̃ᵐ eſt ex ſe, Tũc aṙ ſic,ſi i euo et in euiterno ñ eſt ſucceſsio, iᵛ euiternũ nõ habet eſſe terminatum,ꝓbatur ↄñs,qꝛ idem numero eſſe q̃ habet in nũc eui quod coexiſtit primo nunc temporis habet in ſecũdo.ꝑ.et i 3ᵒ et i 4ᵒ tẽporis et ſic i oĩbus,iᵛ nõ terminatur eius eſſe. Nota q̃ illud dicitᷣ eſſe terminatũ ex ſe q̃ q̃ᵐ in eo eſt non eſſet ſi ab alio nõ haberet eſſe , et ideo ſi habeat eſſe in pluribus ꝑꝰ temporis abſq; hoc q̃ accipiat eſſe ab alio illud nõ intelligitᷣ haberẽ eſſe terminatũ,tale eſſe haberet angelus ſm Henricũ cũ nõ continue accipiat eſſe a deo,qꝛ in tali eſſe angeli ſm eũ non eſt ſucceſsio.nec ſiᵛ in euo,et tñ utrũq; eſſꝫ interminatũ q̃ eſt cõtra eũ. Si aũt ãgelus habet eſſe t̃minatũ oꝫ neceſſario dicerẽ, q̃ q̃ᵐ eſt ex parte ãgeli etꝰ eſſe terminatᷣ in pᵒꝑ temporis et ſiᵛ nũc eui,et tũc ſi angelus habet eſſe in 2ᵒ ꝑ temporis uel non habet idem eſſe q̃ in primo hũit qꝛ illud eſſe eſt terminatũ ſm Henr.i ꝑ pᵒ,uel ſi angelus habet idẽ eſſe erit iterum 2ᵒ poſitũ,et in ꝑ.3.erit tertio poſitũ,Et hoc eſt q̃ dicitur in lr̃a. Si euũ q̃ᵐ eſt ex ſe poteſt in quolꝫ ꝑ deficerẽ.iᵛ ſi iſtud euiternũ habet eſſe forᵛ cũ iſto nũc 2ᵒ.ſ.temporis non poteſt eſſe ſm illud eſſe,et idem eſſe q̃ hũit in primo nũc cum illud hũerit terminari cũ pᵒ nũc ꝑ eos.iᵛ nõ eſt in 2ᵒ, et itã uel aᵒ eſſe erit in 2ᵒ ꝑ uel ſi eodem eẽ erit in 2ᵒ et in primo erit idẽ eſſe iterũ poſitum, et itã alia actione a prima,et itã erit ſuceſsio in actionibus q̃bus continue accipiet eſſe. ¶ Propterea q̃ dicit etc. Nota q̃ Henricus dicit,q̃ ſi illa impoſſibilia illata a ſcõ Bonaᵛᵃ in 2ᵃ et 4ᵃ uia inferuntᷣ,ñ iferũtᷣ ex opi.ſua, Sic q̃ ñ ſequũtᷣ ex iſto aũte euũ ẽ menſura indiuiſibilis,Sꝫ inferũtur ex hoc et ex negõne temporis ponẽdo euum quia ſunt in compoſſibilia,et nõ mirũ ſi ad incompoſſibilia ſequuntur ĩpoſſibilia,ſi tñ cum euo ſimul ponas tempus nᵐ ſeqꝫ ĩpoſſibile. Sed contra arguit doc. ex dictis Henrici.ſ.q̃ euum eſt prius natura tempore qꝛ perfectꝰ et qꝛ continet tempus,poſterius nõ cõtinet prius ſꝫ eꝫ, Vlteriꝰ dicit Henricus q̃ non implicat contradictionem intriſece ſiue per locũ intrinſecũ prius natura eſſe prius duratione poſteriori natura,iᵛ nõ implicat euum eſſe prius duratione tempore iᵛ nulla impoſſibilia ſequuntur ex iſta hypoteſi , et tunc formãt arᵗᵃ doctoris ſancti Bonᵛᵉ et iᵃ mõt impoſſibilia ſequuntur,et non ex alio q̃ꝫ ex iſto,q̃ euum eſt indiuiſibile, iᵛ hoc ẽ impoſſibile ꝓpea non uidetᷣ neceſſarium q̃ deus ſimul oĩa creauerit,ſꝫ omnia ſimul creauerit ꝑ ſapiẽtem, QVi uiuit i eternũ creauit omnia ſimul,potuit iᵛ deus creare angelũ anteq̃ꝫ creauerit pᵐ mobile nec alia mobilia et tunc fuit euũ, et potuit eum uelle eſſe,et uelle anihilare,et itã uelle eſſe i euo, et ñ uelle eſſe in euo.iᵛ ibi oꝫ inuenire rõnem unde iᵃ nõ ſint contradicᵗᵃ, et nõ eſt alia rõ niſi qꝛ in euo ſunt alia et alia nũc ꝑ quibꝰ illa uoluit de angelo. Item ꝓbatᷣ q̃ euũ ſit prius tẽpore,qꝛ eſt mediũ inter eternitatem et tempus ſm eum,Et ꝓbaᵛ ẽt,qꝛ quicq̃d eſt prius priore eſt prius poſteriore, ſꝫ euũ eſt prius motu,et motus eſt prius tempore,iᵛ euũ eſt prius tẽpore,q̃ euũ ſit prius motu ꝓbatᷣ, qꝛ pᵐ mobile eſt prius motu ſicut ſubiectũ acciᵗᵉ ſuo.iᵛ euũ, ꝓbatᷣ ↄñs,qꝛ euum eſt paſsio primi mobilis cum ſit permanẽs potens tñ deficere, iᵛ menſatᷣ euo ſm Henricũ iᵛ euum eſt prius motu et tempore,que igitᷣ implicatio ↄdictõis,ut euũ abſtrahatᷣ a tempore,et tẽpus circũſcribatᷣ ab euo? Et q̃ꝫ Hẽricus probat impoᵗᵉꝫ ſeparõis eui a tempore,eo q̃ tempus neceſſario cõcomitatur euũ, qꝛ euum continet tempus inq̃rit Scotus qua continentia euum contineat tempus,nõ ↄtinẽtia q̃titatiua eoᵒ quo corpus continet ſupficiẽ et ſupᵉˢ lineã, qꝛ linea p̃ſuponitᷣ ſupficiei ſicut aliquid prius ea,et ſiᵛ ſupᵉˢ p̃ſupponitᷣ corpori,ſꝫ tempus nõ preſupponitur euo cum ſit poſterius eo,iᵛ eſt alia ↄtinẽtia et nõ,niſi q̃diᵘᵃ,et iſta eſt duplex,q̃diᵘᵃ formalis,et hec nõ eſt hic , qꝛ tũc ſicut homo continet q̃diᵘᵉ animal itã euũ contineret q̃diᵘᵉ tẽpꝰ q̃đ non eſt uerũ cũ ſint forᵛ et realiter diſticta,iᵛ ſi euum continet tempus continetᷣ ſicut aꝉ cõtinet ſpẽs ↄtinẽtia potẽtiali, et hoc uidetᷣ dicere Henricus dicẽs tempus continetᷣ actu uel potẽtia i euo, Sꝫ talis cõtinẽtia ñ ↄcludit q̃n priꝰ poſſit abſtrahi a poſteriori ſiue inferiori, et ſi inferius circũſcribatur a ſuperiori ponẽdo ſm iueᵐ eſſe ſuperioris,nᵐ ſeqꝫ impoſſibile, qꝛ ſuperius ñ habet eſſe ſuum ſibi ↄueniẽs inq̃ᵐ tale ab inferiori nec i reᵘ ad inferius,iᵛ ſi euum ſic cõtineat tẽpus nᵃ contradictio ſeᵛ,ſi ab euo circũſcribatᷣ tempus,Eſſꝫ iᵛ dicẽdum q̃ euo nihil ↄueniat q̃ ſit ſibi proprium ex ordĩe ad tempus,imo talia predicata propria conueniũt ſibi abſolute ex natura ſui et nõ ex rᵒᵉ ad tp̃s. ¶ Reſolutio Scoti ꝓ.s.Bonaᵛᵃ. Si q̃s uelit eius opi.tenerẽ q̃ ꝓbabilis ẽ,et pẽt ꝓ ſe rõnes ꝓbabiles ꝑ dicerẽ et tenerẽ hec iferiꝰ ſcripta. Primo uꝫ teneat q̃ euũ ẽ q̃litas et de p̃dicamẽto q̃litatis q̃ꝫ q̃ꝫ Aũ iſtã ſpetiẽ ibi ñ poſuerit,quia ñ uidit ãgelo: hr̃e eẽ ꝑmanẽs q̃đ eẽ poſſet deficerẽ, qꝛ ſi iſtud uidiſſet ñ poſuiſſet eos m̃ſurari eternitate, qꝛ eternitas ẽ iterminabilis uite tota ſiꝉ et ꝑfecta poſſeſsio, et iõ eternũ deficerẽ ñ poteſt, Poſuiſſet iᵛ aliã mẽſurã i ãgelis q̃ꝫ i deo et ñ tempus, qꝛ tẽpꝰ m̃ſurat rem q̃ eſt motus uel rem ut ſubicitᷣ motui,tales

non ſunt angeli, igitur poſuiſſet unam mediam menſuram inter eternitatem et tempus. 2° teneas ꝙ iſta quantitas eui eſt diuiſibilis ꝓpria diuiſibilitate ſibi ꝯuenīēte, qa diuiſibilitas uł ē ratio q̄titatis uel neceſſario ꝯſequit̄ ad q̄titatē .5. metaphy. c° de quāto. 3° iſta q̄titas non eſt permanēs, ir eſt q̄titas ſucceſſiua ſic .ſ. ut unū indiuiſibile .ſ. pm nūc eui decidat et 2m ſuccedat, et ita īdiuiſibile ſuccedit indiuiſibili ſicut aliud .ſ. ī diuiſibile aliq .ſ. īdiui. 4° nūc eui ē de numero entiū raptī trāſeūtiū ſicut mutatum ī motu et ꝟ ī tēpor̄ ita nūc eui in euo. 5° eſſe euitni .i. āgeli ut poſitum eſt in p° nūc eui uł in alio ex ui illi poſitionis q̄ por ī illo ꝟ hēt ꝑciſe eſſe in nunc ī quo por et ſtatim nō eſſe, iſto nūc trāſacto, niſi eadē cā alia cauſatiōe ponat illud ī eſſe ī alio nūc et ſic cā conſeruat illud eſſe poſitiue cauſando illud idem eſſe et nō aliud eſſe, ſicut ē in ſucceſſiuo ut ī flumine deriuāte ab eodē fonte in quo ſunt alie et alie partes aque, nō ſic ibi, ſ; ſemper ē idē eē īſinities poſitum, (ita ꝙ prima cāūo) ps ex ſupradictis. Ibi tū nota ꝙ dicit ꝙ conſerua° ē rn einſdē eſſe ut orne durationis ſeq̄t non eſſe mete, et non eſſe in mete orne nature, unde nota ꝙ qa angelus in 2° ꝟ exñs ſequit̄ non eſſe mete orne durationis ſed ſequit̄ non eſſe ī mete precedens ſm ardinem nature, et ratio eſt, quia l; angelus ſit, ñ tū eſt niſi ab alia hēret eſſe, et prius nō hūiſſet eſſe niſi ſibi datum fuiſſet, ir naturaliter ſemper ex ſe hēt nō eſſe, ir ſi habet eſſe illud eſſe ordine nature īmediate ſequitur non eſſe et ita non eſſe ordine nature ſemper precedit eſſe, qa ſemper ñ eſſet niſi ſibi deus daret eſſe, et ita eſſe poſitum in 2° ꝟ ſeq̄t ad idē eſſe poſitum in ꝟ primo et ſic ē eius ꝯſeruatio. (Exm h' etc̄.) Nota ꝙ illud exm ponitur ad oſtēdēdum hoc, ꝙ dato ꝙ āgelus pa cāūone hēat eē ī p° ꝟ ſi nihil aliud fieret circa eū nullomo uirtute illius prime cāūonis hēret eſſe in 2° ꝟ, et ideo ſi hēt eē in 2° oꝫ aliud ponere a prima cāūone, et ita oꝫ ponere aliā uel unā continuatiuā einſdē eſſe q̄ cāūo cōtinua dat ei uniformit̄ et ſemper ut coexñdar toti tempori. ¶ Ad pm arm) ibi nota illud exm de carne nō hñte ꝑtem et ꝑtem uel ꝑtem extra ꝑtē, qa nō coexñderet ad exñſionem q̄titatis, ir di° partium eſſet in q̄titate, et in eo cui accideret talis q̄titas ñ eſſet partium di°, ita eſt de euiterno in qua non ſunt ꝑtes cū ſit indiuiſibile, et tamen in euo ſunt partes et alia et alia nunc. Et ponit Petrus de Candia exm de core xp̄i quod non eſt in loco niſi preſentialit̄ nō circūſcrīue qa non eſt ibi ordo partium ī loco, nec diffinitiue ūſ ſit ita ibi ꝙ non alibi, qa eſt hic ⁊ Rome et pariſiis Si deus per ſuam omnipoam et poam abſolutam remoueret cōtinue illa accidentia et applicando continue alia et alia erit nouitas et īmutatio in loco .i. in illis accedētibus et tū nulla eſſet innoua nec inueteratio in core xp̄i. Ad illud de aꝫ ps, di° partium motus eſt cā diſtis ꝑtium temporis et ideo ar̄ ab effectu ad cauſam, in tempore eſt prius et poſterius, ir et in motu, non tū uꝫ ſilis ꝯñā de euo in quo eſt prius et poſterius, ir in euiterno, ner ꝯñā, nec oꝫ ꝙ di° ꝑtium eui ſumatur a diuiſiōe euiterni cū euiternum aliquod ſit indiuiſibile, et ideo negat̄ ſilitudo, Exm ps qa in ſole nulla eſt di° uirtutis exſiccatiue a uirtute calefactiua, qa omnes ille actiōes ꝯueniunt ab eadem forma ſolis uirtualit̄ ꝯtinētis illas duas actiones ſ; ī igne non ſic ponit̄, ſed uis calefactiua ponit̄ calor, et uis exſiccatiua ponit̄ ſiccitas q̄ eſt alia q̄litas a calore, et ita prima di° ī igne ē ī q̄litatib' et ꝑcipiis actiuis, et 2a eſt in actionibus, non ſic in ſole, ita a ꝓpoſitum pa di° eſt in partibus eui et nulla in euiterno, ī tempore ē oppoſitum. ¶ Ad aliud dicit doc. ꝙ nunc eui poteſt deficer̄, dato ꝙ ſuum ſubiectum maneat, et dato ꝙ ñ hēat cām ꝯriā, tū ex hoc ꝙ eſt da numero entium raptim trāſeuntium ſibi repugnat durare pluſq̄ ꝑ ꝟ, ſicut de inſtāti temporis dr̄, ꝙ ñ poteſt plus durar̄, qa hoc repugnat natur̄ ſue, imo ſi poſſet durar̄ pluſq̄ ꝑ ꝟ, poſſent contradicīa uerificari de eodē in eodē ꝟ, qa ſi ꝟ ſor. duret, duret ir uſq̄ poſt uitam eius, et ita in morte, tūc in illo ꝟ eſt uerꝫ dicer̄ ſor. eſt, et erit uerꝫ dicer̄ ſor. ñ ē poſtq̄ mortū durat ꝙ eſt īpoſſibile, eſt ir īpoſſibile ꝟ eui et ꝟ temporis durar̄ pluſq̄ ꝑ ꝟ, Et ſi dicas ſubiectū ꝟ temporis deſinit .ſ. mutatum eē et ꝓpter hoc ꝟ temporis deſinit eſſe, nego ly ꝓpter hoc, qa ꝙ ꝟ deſinat eſſe, hoc accidit ſibi ꝙ mutatum eſſe deſinat eſſe, qa ubi tempus menſuraret rem quieſcētem et ꝟ aliquid ī q̄ſcente, tūc uir ꝙ in q̄ſcēte deſineret eſſe, et tū ꝟ tēporis deſineret eſſe qa hoc conuenit nature talium raptim trāſeuntium, ut duret tantum ꝑ ꝟ, Et ſi q̄ras in quo ꝟ deſinat eſſe iſtud nūc aut ī ſe ipſa nunc, aut ī alio, ut arguit phil. 6. phyſicoꝝ, Dico ꝙ deficer̄ eodē mō exponitur ſicut deſiner̄, deſinere aūt exponitur duobus modis, et ita deficere, Vno° ꝑ pōnem de pñti et remotiōem de futuro, et hoc mō oīa illa que hñt ultimū ſui eſſe ſic exponūtur, ut b. nunc eſt, et īmediate poſt hoc non erit, ir deſinit eſſe ſir enim raptim trāſeuntia deſinunt eſſe ſic exponūtur, qa ñ durāt niſi ꝑ ꝟ, et illud eſt eis pm ſui eſſe et ultimū ſui eſſe, et iō incipit et deſinit in eis, exponitur ſemper per pōnem de preſenti, S; dr̄ ī alio, quia incipit ſic exponitur, iſtud nūc eſt, īmediate aū hoc non fuit, et ita remouer eſſe eius a ꝑtito, S; deſinit ſic exponit̄ ꝟ nunc eſt et īmediate poſt hoc nō erit, et ita ei' eē remouet̄ a futuro, Et ita eſt generaliter de oībus q̄ habent ultimū ſui eſſe ſicut res ꝑmanētes hñt ēt pm ſui eſſe, ſicut hic ſor. īcipit eē, ſor. nunc eſt, et īmediate ante hoc nō fuit. b. deſinit eſſe, nūc eſt, et īmediate poſt hoc nō erit, ir deſinit eſſe, S; in ſucceſſiuis ē oppoſitū, qa habent pm ſui non eſſe, et ultimū ſui nō eſſe, ut hic motus īcipit eſſe, motus nunc nō eſt, hoc eſt ultimū ſui nō eſſe, et īmediate poſt hoc erit, ir motus īcipit eſſe, motus deſinit eſſe, mot' nūc nō eſt, et iſtud eſt primū ſui nō eſſe, et īmediate aū hoc fuit, ir motus deſinit eſſe. Et ſi q̄ras, q̄ eſt ultimū ñ eſſe ꝟ, Dico ꝙ nullū ē, ſicut nec ēt eſt aſſignare ultimū nō eſſe rū eoꝝ que habent ultimū ſui eſſe, Vltim enim eſſe et ultimū nō eſſe opponūtur, ir ſi ꝟ aſſignamus ultimū ſui eſſe, ei nō poſſumus aſſignare ultimū ſui ñ eē .ſ. 2m Vare, (Alio° ꝑt cōcluſio ſubſtineri) uꝫ ꝙ ī menſura angeli ſit ſucceſſio, l; nō ſit ſucceſſio in menſurato, ſiue in euiterno, quia poteſt exiſtentia angeli abſoluta manere eadem et hoc ſm ꝙ abſoluta, quia ī eo ꝙ reſpectiua, nō manet eadē et ita illa exiſtentia tota ut ſub alia et alio reſpectu habeat ſucceſſionem, eoꝝ diuerſi reſpectus et noui ſibi inuicem ſuccedant in eadem exñtia, ut in fundamento, et ita tota exñtia ſub uno reſpectu ad deum creātem ſuccedit ſibi ipſi, ut ſub alio reſpectu ad deum conſeruantem, ita tū ꝙ prius ſit ſub reſpectu ad deum creantem, et 2° ſub reſpectu ad deum cōſuātem, et ita erit ſucceſſio in reſpectibus, non in exñtia angeli nec in aliquo ablo angeli. Et dicit doc. ꝙ iſta uia eſt facilior ad ponēdam ſucceſſionē in duratione angeloꝝ quā prior .ſ. uia ſancti Bonare qui ponit illā menſuram eſſe q̄titatem diuiſibilem etc̄. L; forte ex alia pte ſit magis difficile ſuſtinere quō in illis reſpectib' poſſit eē ſucceſſio abſq̄ diuiſione in aliquo ablo ſiue in ablo fundamenti, et in ablo termini, Si eī omnino idē ſit deus ī rōne t̄mini, et idē ſit eſſe angeli in rōne fundamēti, ſi nulla ſit nouitas ex pte iſtorum unde erit nouitas in reſpectibus intrinſecus aduenientib', ſi enim reſpectus eſſent noui (ꝙ oꝫ ſi in eis ſit ſucceſſio, quia adueniente 2°, q̄ nouus eſt, decidit primus et inueteraſcit) et nulla ſit nouitas in fundamento et termino, ir motus erit p° ad relationem nouam intrinſecus aduenientem. Et iſtud declarat arm inſerius contra iſtā uiam, Sed arguit doc. ꝯ concluſionem ī ſe, ſiue teneatur p°° ut Bonauē. tenet, ſiue 2°°, ut Vara, et probat, ꝙ ī euo angelorum non ſit ſucceſſio nec abſolutorum nec reſpectiuum, Et primo probat, ꝙ in nunc eui ablo non ſit ſucceſſio arm patet in littera, et concludit ꝙ ſicut ipſa exiſtentia āgeli

pōt infinities poni in leſſe ita uidetur, qđ illud nunc eui aliud
realiter ab ea poſſet frequēter poni in eſſe et ita pōt conſerua-
ri idem nūc eui ſicut exñtia eadem conſeruatur. ¶ Huic ar°
reſpondet.s.Bonauen.ꝙ non eſt ſimile de nunc eui, que ad ꝯſer
uari,et de exiſtentia,quia ſi idem nunc conſeruatur et ponitur
in eſſe frequēter,ponitur in diuerſis nūc et tūc uidetur ſequi ꝓ-
ceſſus in infinitum quia illud nunc ponet in alio nunc et qua ra
tione autem nunc erit in alio nunc et illud aliud in alio, et ſic ul
tra in infinitum,nō ſic ſequitur de exñtia ſi ponatur in diuerſis
nūc et ſic habet intelligi illa breuis reſponſio. ¶ Contra.
Scotus accipit dictū eorū.ſ.ꝙ ſi idē nunc abſolutū aliud ab exi
ſtentia exñtis pōt frequenter poni in alio et alio nunc eadē ra
tione poterit in illis nunc conſeruari,et ſi dicas tunc erit proceſ
ſus ĩ īfinitū. Nego quia erit ſtatus in iſto nunc eui quod pone-
tur in alijs nunc temporis,tamen illa nūc temporis non erunt in
aliis nūc,et ita ſequitur ꝙ ſicut exiſtētia ꝯſeruatur eadē ita et
nunc eui abſolutū in angelo poterit conſeruari idem, et ſiue ſic
ſiue ſic.i.ſiue teneatur euuz eſſe abſolutū ſucceſſiuū,ſiue ſit euū
ſucceſſiuū reſpectiuū arguit ꝯtra modū dicēdi Varrōis ꝙ ñ ſit
nouus reſpectus etc.et patet ſupra. ¶ Preterea iſte reſpectus
angeli ad deū ē idē realr angelo,igitur non pōt eē nouus,ange-
lo ſemp eadem°ſe hñte. ¶ Dr̄ igitur ſ̄ƺ iſtū modū ꝙ nō ē neceſ
ſe ponere aliquod nouū et ſic nec eſt neceſſe ponere ſucceſſionē
abſolutā nec reſpectiuā ĩ aliquo āgelo qđ nouū ſit formłr ĩ an
gelo,qa ꝗcqđ ē ibi pōt manere idē.ſ.eadē eēntia,eadē exñtia, et
ꝑ ꝯñs reſpect⁹ q cōſeqtur exñtiā ad deū manet idē.qđ iʳ fru-
ſtra ponit ſucceſſio abſolutuꝫ aut reſpectiuū. ¶ Ad argumē
ta.s.Bonauen.dico ꝙ utraqꝫ uia etc.primū pꝫ.Prima ꝑpō.ita 2ª
ꝑō non uidēs rōnez cōtinuatiōis qa in angelo nulla ē forma cō
tinuāda qa ĩdiuiſibilis exñtia ſicut et eēntia, iō nullā actionez
poſuit ĩ deo ad angelū q̄ eēt ꝯtinuatiua. 2ª ꝑpō.Hen.nō uidens
tātā rōnē diſtictiōis qa nec uidit rōnē diſtictiōis ĩ cāte ꝑꝑ quā
cogeret ponere diuerſas actiōes,iō rᵉ angeli nō poſuit in deo ni
ſi unā actionē qua deus ponit angelū in eē et eadē nūero cātiōe
ꝯſeruat eū, nec ēt uidit diſtictiōꝫ ĩ cāto ꝗtū ad terminū forma
lē q ē forma angeli ĩdiuiſibilis iō nō poſuit diuiſionē aliq̄ nec ĩ
eēntia angeli nec in exñtia eius,ideo dixit ꝙ una actio rᵉ crea-
ture ſemp manens dr̄ creatio,et eadē dr̄ cōſeruatio, et eadē dr̄
quaſi cōtinuatio et ſemp in reſpectu ad tpus et ad ꝓ¹ᵃ tpis ita
ꝙ angelus a deo ponit in eē et tūc coexiſtit alicui.ꝓ.tpis qđ .ꝓ.
tpis non eſſe angeli īmediate ꝑceſſit.ſ.illud.ꝓ.et illud.ꝓ.ſeqtur
non eſſe angeli et ſic actio illa dr̄ creatio,inquātū aūt illa eadē
actio coexiſtit aliis partibus tpis ſequentibus non eſſe angeli nō
īmediate ſed mediate illa actio dr̄ cōſeruatio et ſemp in ordi-
ne ad tp̄s et illa eadē actio pōt dici quaſi cōtinuatiua eē ꝑhti nō
cōparando ad eſſe actionis quia ibi in actione non eſt prius et
poſterius,nec ex cōſequēti rō cōtinuatiōis nec habēdo reſpectū
ad eſſe creati ſiue angeli,quia nec ibi eſt prius et poſterius igi
tur illa actio dr̄ continuatio cōparādo ad prius et poſterius in
tēpore,quia eniꝫ deus producit angelum in p°. ꝓ.tpis cui coexi
ſtit et cōſeruat eundē in poſteriori pte tpis dicimus deū ꝯtinua
re illud eſſe angeli,ſed hoc eſt in ordine ad tempus et ita prius
et poſterius nō ponitur in duratione euiterni ſed in tempore cō
comitante durationem angeli (Sed preter intentionez Aug.) ē
ibi alia difficultas que adducta fuit contra primam reſponſio
nem qua probabatur ꝙ non eadem cauſatione angel⁹ accipit eē
in.ꝓ.creatiōis et ꝯſeruat ĩ alijs.ꝓ.ſꝫ alia cātiōe,et ꝓbabatur ꝑ
iſtam propoſitionem,illud non habetur formaliter et complete
ne aliqua cauſatione cuius oppoſitum uidetur ſtare poſita tali
cātione. Quia poſita prima cātone angeli in iſto.ꝓ.pōt ange-
lus nō eſſe igitur nō ur̄ habere eſſe cōplectiue illa prima cauſa
tione poſita in eſſe. Dicit doc.ꝙ illa ꝑpō in ſenſu compoſito eſt

uera in ſenſu diuiſo eſt falſa, in ſenſu cōpoſito ſi ponat actio
dei et non eſſe angeli ſequitur ꝙ eſſe angeli non habetur ulti-
mate et completiue iſta actiōe ſicut ſi ponatur calefactio ignis
et lignum et non ſit calidū ſequitur ꝙ calefactiōe illa nō cale-
ſit lignū ita ꝙ ſi iſta ſint ſimul.ſ.actio dei,et nō eſſe angeli,ange
lus non accipiet eſſe illa actiōe, tamen in ſenſu diuiſo eſt falſa
quia ſtat ꝙ iſta actio ſit poſita in eſſe per tp̄s ꝑteritū,et angelus
cras non ſit,et tñ angelus habuerit eſſe formalr,et completiue
illa actione,quia per illā actionē non accepit eſſe neceſſariū ſed
contingēs igitur dato ꝙ illa actione acceperit eē pōt tñ non eē,
nec ſequitur igitur non accipit eſſe illa actione immo illa actiōe
accepit eſſe et cū hoc pōt nō eſſe nō tñ ſimul ſed diuiſim.i.nō ha
bes intelligere ꝙ nūc ſit iſta actio et angelus nō ſit imo ſi actio
dei terminat ad angelū angelus eſt tūc,cū hoc pōt non eſſe et ſi
nō tūc tñ poſt illud.ꝓ. ſicut dictū fuit ĩ primo di.39.ꝙ in ſenſu
diuiſo ſtante uno oppoſito pōt ſtare potētia ad aliud oppoſitum,
ſicut hic,ſedens eſt ſtans quia ſi ſedeo cōtingenter ſedeo,iō poſ-
ſum ſtare non ſimul tñ ſic ꝙ illa duo oppoſita ſint eidē,ſed cuz
hoc unū ineſt,eſt in eo potētia ad aliud ita hic in angelo dato ꝙ
in iſto.ꝓ.creatur et habeat eē pōt tamen nō habere eē,et ſi non
ſimul cū eſſe,eſt tñ potentia ad non eſſe ſimul cū eſſe,non ꝓ eo-
dem.ꝓ.ſed pro alio. ¶ Et iſto eodēmodo ſoluitur ſimile argu
mentū,non pñt ſimul ſtare iſta duo ꝙ angelus creetur, et ꝙ an-
gelus anihiletur, et tamē ſtat ꝙ angelus prius creetur et poſt
anihiletur igitur creari et cōſeruari nō ſunt idem.Neʳ ꝯſequē
tia. Probatur qa q̄do cōſeruatur ꝑt anihilari nō ſic q̄do crea
tur,ſed ſi eſſent idem creari et ꝯſeruari ſicut cū cōſeruari ſtat
poſſe anihilari ita quādo crearetur poſſet anihilari qđ eſt fal
ſum,igitur creari et conſeruari non ſunt idez. ¶ Dicitur ꝙ in-
ſenſu cōpoſito aeque repugnāt cōſeruari et anihilari,ſicut crea
ri et anihilari, quia iſta ſimul ſtare non poſſunt ꝙ.pro eodem
ꝓ. aliqđ conſeruetur et anihiletur, tamen in ſenſu diuiſo cum
hoc ꝙ aliqđ conſeruatur ſimul ſtat potentia ad anihilari,et ſi-
mul quando res creatur habet potentiā ad anihilari nō pro eo-
dem.ꝓ.ſed pro alio ut patuit ſupra. ¶ Ad aliud dicitur ꝙ nō
eſt aliud ex pte angeli fuiſſe,eſſe et fore quia idē eē penitus ſi-
gnificant tamen aliam et aliam habitudinem important in ipſa
angeli eſſa ad tp̄s. Et eſt aduertendū ꝙ ita diceretur de nūc eui
īndiuiſibili, ſicut dictū fuit di.9.primi de eternitate quia ibi cō
ceſſum fuit ꝙ uerba omnium temporum dicūtur de deo in quā
tum iſta uerba connotant diuerſas coexiſtentias eternitatis ad
preteritum tempus,ad preſens et ad futurum. Vnde cum dico
filius eſt genitus ly genitus primo ſignificat generationem diui
nam,connotat primo eternitatem in qua eſt et ſecundo conno-
tat tempus preteritum cui coexiſtebat,tamen generatio ipſa ñ
eſt preterita,nec eternitas ſed ſolum ipſum tempus ꝙ nō eſt ſꝫ
fuit ſimiliter cum dico generabitur ſignificat illud uerbū gene
rationem,cōnotat eternitatem et cōſignificat tp̄s futurū qđ nō
eſt cui eternitas exiſtens coexiſtet ita diceret angelus fuit, ly
fuit ſignificat eſſe angeli cōnotando euum in quo eſt et ſecundo
cōnotādo tempus cui coexiſtit euū angeli,ſimiliter angelus erit
tamen nihil eſſe angeli nec eius eui preterijt nec futurū eſt ſed
tantū modo tēpus eſt preteritū et tp̄s eſt futurū idem eſt, ergo
eſſe ſignificatū per fuiſſe et per fore. Et cum dr̄ in argumento
non pōt deus facere angelum non fuiſſe negatur iſta ꝑpō ut ly
fuiſſe eſt nota rei ſignificate res ſignificata per fuiſſe eſt illud
idem eſſe ꝙ angelus habet in preſenti et non tranſiuit in prete-
ritū. ¶ Nota ꝙ fuiſſe nō ꝑciſe ſignificat tp̄s ꝑteritū,ſꝫ ſignifi-
cat eē in euo ut coexiſtēs ꝑterito,fuiſſe ēt uenit a ſuū eē eſt qđ
ſignificat eē de principali ſignificato. Et cū arguitur ꝑteritū nō
pōt nō eē ꝑteritū. Cōcedo. Angelus eſt ꝑteritus. Negat iſta mi
nor qa angelus in ſe nō ē ꝑterit⁹ ſꝫ tp̄s tm̄ cui coexiſtebat.exᵐ

hr est. In ex° nota casus p ipossibile q filius dei acciperet aliam natura a patre, et tuc i^a natura eet dependens et posss deficere, et ita indigeret cõseruari, tuc ps quo generari distingueretur, a cõseruari et simulr creari et cõseruari qa n drut realr, sz solu p nes cõpatione intellect' cõpantis ee ad no ee imediate pcedes, et ta lis cõpa° e rois cu terminus no sit realis. Et l cõseruari intellect' compat ide esse ad se ipm prehitu et ita cõpatio rois eiusde ad se. ¶ Et si ar' sic pteritu. s. tps non pt no coextitisse isti. s. angelo. concedo. a' istud. s. angelus no pot no fuisse. cõmutat' qñ tmqd quia in añte cu dicebatur no pot pteritu non coextitisse isti, ibi accipitur tps pteritu coextitisse angelo et est uer, quia si angelus fuit heri nece° coextitit ei tps pteritu. s. heri, inferre igitur angelus no pot no fuisse et ita non pt non ee preteritus, et si n. tps pteritu non pot non ee pteritu, angelus tn non est in se preteritus imo est pñs sz totu suum ee. ¶ Ad confirmatione illius pte rõnis de cõdictoriis uolitis a deo in eternitate etc. Hic oñdit doc. q cu tps sit qd posteri' istis uolitis a deo. s. uult ãgelu ee, et n uult angelu ee. ps i^a. teporis no pñt facere qui sint cõdictoria, quia sunt priora illis. ps. et posterius no uariat rõnem prioris, ideo si no sunt cõdictoria ops alia rões priore inuenire, ista. s. q deus uult angelu ee p. a. et non uult angelum ee pro. b. ut. a. et. b. sunt. ps i^a. tpis, ideo sequendo opi. Hen. qui diceret i^a esse cõtradictoria et hoc incõueniens seq ex hoc, q ab euo circuscribimus tps quod. s. implicat et illo impossibili posito sequitur aliud impossibile, sed hoc sepius impugnatu est et ostesum q euu est pri' natura tpe et ita no cõtradictorie repugnat euo esse sine tpe. Ideo alr respõdet q si ponamus euu propriu in quocuq; euiterno ita q unusquisq; angelus habeat suu pprium nunc eui tunc dicit q cõdictoriu affirmatiuu. s. uult ãgelu ee uerificatur in. ps, eui positiuo ita q uult positiue angelu ee in euo, et aliud cõtradictoriu uerificatur in eode. ps. negatiue. s. quia deus uult angelu non ee et simul suu nuc cum eo deficere, et ita non uerificantur in eodem nuc positiue ut. Et tuc si unus alius angelus sit in cuius euo sine nunc fiant ambo ista, hoc totu accidit nuc illius alterius angeli, quia non est propria mesura illor contradictorior, sicut nec eternitas est propria mesura contradictoriorum que fiunt in olbus mensuris aliis ab eternitate utputa si sor, Sedeat et non sedeat in diuersis. ps. temporis illa contradictoria no mensurantur eternitate lz fiant cu eternitate. Se tn teneamus alia opi. que nulla msuram ponit in angelo alia ab existetia angeli ut patebit in sequeti. q. tuc dicemus q illa cõtradictoria uerificantur in eternitate non tamen cu tota pñtialitate eternitatis, quia si uellet angelu ee cu pñtialitate tota ad eternitatem et non uelit angelum esse cum tota presentialitate eternitatis essent cõdic^a sed q uelit angelum esse et in ee angeli fundari respectum presentialitatis ad eternitatem no pro tota sui duratione, sed aliquali, et non uelit angelu esse similiter in eternitate non tamen cum tota presentialitate non sunt cõtradictoria. ¶ Ad tertium argumentum. no sequitur, nunc eui coexistit toti tempori infinito, igitur nunc eui est infinitum stat oppositum consequentis cum antecedente, quia potest coexistere toti tempori infinito, et tamen illud nunc est finitum quia q coexistat toti tempori non habet ex sui ratione formali nec necessario illi coexistit, sed tantum coexistit, quia deus conseruat illud nunc in esse semper et per hoc coexistit tempori infinito, sz ad hoc, q consequentia ualeat dicit doctor oportet accipere antecedens, sic, istud nunc necessario coexistit omnibus partibus temporis que si omnes essent simul essent infinite, et illi necessario coexisteret, igitur illud nunc est infinitum cõsequentia est bona, sed tale non est euum, quia uz euum non necessario coexistit toti tpori sed quia uult sic deus ut coexistat, ideo coexistit et ita cõtingenter. Et ideo dicit doctor, dico l' q licet illud nuc ui formaliter habeat unde possit coexistere infinitis partibus temporis, no tn nece° illis coexistit cu non habeat esse necessarium, et ideo n sequitur ex añte tali q nuc eui sit formaliter infinitum sz magis finitu. ¶ Et ad illud simile, dicit doc. q non est simile immo dissimile, quia si eet aliqd q posset ex se esse presens omni loco ratio pp q posset sic esse pñs omni loco esset in eo simul, et no uidet esse alia rõ nisi infinitas eentie, et ita illud esset nece° infinitu, et illud no ineet sibi per aliud extrinsecum, sz l pposito de nuc eui si coexistit tpi, et ifinitis ptibus tpis n hz ex se nu nece° coexistat nec ab extrinseco hz illa coexistentia nece°, sz cõtingenter tn q coexistat ei non repugnat. Et io illud est magis dissimile q simile, sz si sit simile ops ponere casus q coexistentia ad ola loca causetur continue ab extrinseco, sicut q corpus xpi sit pñs localr infinitis accñtibus no hz a se sz a deo nec tn seqtur q corpus xpi sit infinitu for', ita a simili q istud nunc coexistat ifinitis partibus tpis no hz a se sed a deo, et ita non est pp hoc formalr infinitu si tamé ex se formalr nece° coexisteret illis infinitis ptibus esset for' infinitum. ¶ Contra finitum non pot coexistere simul toti ifinito, ita q in se habeat unu possit coexistere, igitur q si coexistit est infinitu. Ne' aus de infinito in successioe. s. de infinito tpe et de finito for' hñte quod semp eade actione hz. i. de nunc eui q hz eadez cãtione a deo et semp sic coexistat, ita q no sine tali actione. i. no coexisteret tpi infinito nisi per illa dei actione sic coexisteret et ita stat illud nuc finitu esse et tn coexistere semp infinito tpi. ¶ Ad quartu ar^m concedit doc. unu euu. s. culpe succedere alteri euo. s. innocentie. Vnde aduerte q ibi potes inuenire. 3ª eua et tria euiterna et tres existentias trium euiternor. Euu innocetie, euu culpe, euum angeli exñtia innocentie exñtia culpe, exñtia angeli euiterna, innocentia et culpa, et angelus. Et tunc dico q euu culpe succedit euo innocentie, et exñtia euiterni. s. culpe succedit suo opposito. s. exñte innocentie, quia unu. s. culpa est post alterum. s. post innocentia, sed ex hoc añte non pot concludi successio l aliqua exñtia alicuius euiterni, quia no l exñtia inocentie nec in existentia culpe, nec l existetia angeli, et si. n. oppositu succedit opposito non tn est successio in oppositis in se sicut si duo pmanentia sibi inuice succederet, n tn ipsa essent successiua, sicut si Mercurius succederet Marti n pp hoc, mars eet qd successiuum. Et ita soluitur illud ar^m de tribus angelis, quia si primus habuit ee et post no esse, et alius angelus post habuit ee hic est successio oppositi ad oppositu. s. no ee ãgeli ad suu ee, et dein succedit illi angelo, alius angelus et eta ista sunt permanetia, si e'. tertius angelus esset cu illis duobus no pp hoc. sequitur q l existentia eius sit prius et posterius sicut dies etc. exemplu patet. ¶ Se' cõcedit q prius eet natura ipsius angeli q ipsius culpa, ita q exñtia ista ut sub innocentia est sub opposito illi' exñtie. s. culpe, quia cu innocentia est non esse culpe, et ita innocentia n cu opposito culpe. Et illa 2ª exñtia. s. culpe seqtur oppositu sui, qa seqtur ips non esse culpe et ex ea se' oppositu primi, quia cu culpa stat non ee innocetie et istud est oppositu primi. s. inocetie, no tn ex tali sequella istorum cõcluditur in exñtia angeli aliqua successio neq; ut exñs sub innocentia. neq; ut exñs sub culpa sed tm erit successio in actibus. s. innocentie et culpe hoc est exñtia huius. s. culpe est prius exñtia alter' sine tn diuersitate uel successione alterius in se. ¶ Ad auctoritates. Nota q ols creatura pt dici hre aliquo° ee sub una pte tpis, et no eus alia, et tota rõ est qa depedet a deo in eendo qa deus gloriosus dat eis esse contingenter, et ita hñt esse deficiés qtu est ex se et ita in quocuq; ps. pñt desinere, et ita no ee et dato q nuq; de facto deficiant, quia tn desinere possunt pro tanto dicuntur esse sub una parte temporis et coexistere illi et sic fuisse uel esse et non coexistere alteri parti temporis, et ita non fore et ita non

eſt in creaturis fuiſſe et fore idem ſed in ſolo deo.

¶ AD ARta PRINCIPALIA etc. Nota ꝙ ls poſſit oppoſitũ ſuccedere oppo et unus ãgelus alteri ãgelo, nõ tñ ſer ſucceſſio in exiſtentiis talium ſibi ſuccedẽtiũ. Sicut ſi ſor. ſuccedat platoni licet inter eos ſit ſucceſſio et plo ſit prior, et ſor. poſterior nõ tamen talis ſucceſſio concludit ſucceſſionẽ in platone nec in ſor. ita eſt de illis duobus angelis. ¶ Ad ſm ſoluitur ex ſolutiõe cõfir15. 2i. art11. principalis D. Sanc. Bonauenture quia ſi in angelo ponitur nũc cui tunc ſimul deſinit cũ ſuo nunc, et tñ non ẽ et ſuum nũc nõ eſt, habet tamen eſſe poſitiue cum ſuo nunc poſtmo, uel ſi nõ ponat nũc ſed ſola exñtia ſufficiat tunc dicem9 illum angelũ anihilari cũ eternitate, et eſſe eius eternitate, licet non cũ tota pñte eius ut dictum eſt. ¶ Ad ultimũ dico ꝙ Sco. incipit ab ultimo et retrograditur et dicit ꝙ eẽ rẽpatum ſequit nõ eſſe ſm ꝙ eſſe dicitur anihilatus angelus, et illud nõ eẽ ſequitur ad eſſe creatum, et illud eſſe creatum ſequitur ad non eſſe creabilis, ita ꝙ primũ ſimpliciter eſt non eſſe creabilis.

Vide figuram.

.a.	.b.	.c.	.d.
Nõ eẽ creabilis.	Eſſe creatũ.	nõ eẽ anihilati.	eẽ reparatũ.

.a. et .c. ſunt idem. .b. et .d. ſunt idem.

Et ita ſi recte inſpicis idem eſſe ſequitur ſe ipm mele non eẽ, qa eſſe rẽpatum ſequitur ſe ipm ut creatum, et inter ia mediat nõ eſſe interrũpens illud eẽ. Et dato ꝙ hic ſint multa que ſe antecedunt, et ſequũtur nõ tamen poteſt concludi aliqua ſucceſſio i eẽ angeli, ſi nõ fuiſſet interruptũ, quia in nullo illoꝝ eſt ſucceſſio licet ſit ſucceſſio unius oppõſiti ſuo oppoſito qa eſſe creatũ ſuccedit non eſſe creabilis ſicut ſuo oppoſitũ, et non eſſe anihilati. ſeqtur ipm eſſe creatum ſicut ſuum oppoſitum, et eſſe rẽpatum ſeqtur ad nõ eſſe, tamen in nullo illoꝝ oppoſitoꝝ eſt cõtinuatio uel ſucceſſio. ¶ Cõtra igitur uidetur ꝙ ſi ibi nulla ſit ſucceſſio in eſſe rẽpto, igitur ſimul eſt eque exñtia interrupta rẽpata cum ſe ipa, ſicut ſi nõ eẽt interrupta, Scotus ꝯcedit omnodã idẽptitatem exñtie rẽpate et create nõ rẽpate quia non ẽ alia exiſtentia, ſed eadem penitus. Non tamen concedit omnimodam ſimultatem inter exñtiam rẽpatam et creatam non rẽpatam, qa in exñtia rẽpata ſuccedit oppoſitum medium inter eẽ creatum et eẽ rẽpatum hñs habitudinem ad utrũq; extremũ, quia nõ eẽ reſpicit eſſe creatum ut in mele precedens et reſpicit eſſe rẽpatum in mele, ſequens et ita nõ eſt exñtia creata, ſic ſimul interrupta cũ rẽpata, ſicut ſi non eẽt interrupta, ex quod ad talẽ exiſtentiam rẽpatam ẽ duplex ſucceſſio. ſ. oppoli ad oppoſitum. ſ. non eẽ, ad eẽ creatum, et eẽ reparatum ad nõ eẽ interrumpens, alia ſucceſſio qa eẽ reparatum aliquomodo ſuccedit ſibi ipĩ ut creatum ſed ſi exñtia non eſſet interrupta et ex cõſequenti nõ reparata iſta duplex ſucceſſio nõ eẽt ibi quia nec oppoſitum ſuccedit oppoſito, nec ipmmet eẽ ſibi ipĩ. Sed pone ꝙ angelus ſit anihilatus et reparatus quid? Dicõ ꝙ eẽ creatum et reparatum non ſunt ita ſimul ſicut ſi non eſſe interrumpens non interueniret. Si tamen modo. i. in caſu ſit idem nunc reparatum ſm opinionem eorum eẽ nũc de ꝑdicamẽto quãtitatis, uel ſm aliã opi. eadem exiſtentia ſit uere idem exiſtentia reparata et create et ſine omni ſucceſſione in ia exiſtentia in ſe, uel ſi ſit idem nũc uere in eodem nũc eſt exñtia reparata et create ſine ſucceſſione, omnimoda et exñtia create ſi nõ fuiſſet interrupta eſſet omnino in eodem nunc abſq; omni ſucceſſione utroq; modo, ut habitum eſt ſupra ideſt nec oppoſitum ſucceſſiſſet oppoſito nec ipſum eſſe ſuccederet ſibi ut prius poſitum in eẽ, nec in eſſe ſuo eẽnt diuerſa nũc, ſicut nec i eẽ reparato. ſtude.

Queſtio Secunda.

SECVNDO QVERO VTRVM IN ACtuali exiſtentia Angeli neceſſe ſit ponere aliquid menſurans eius exiſtentiam uel menſurans durationem exiſtentie angeli et ꝙ illud ſit realiter diſtinctum ab exiſtentia ideſt an ſit in compoſſibile angelum eſſe, et illud extrinſecum ſibi realiter diſtinctum non eſſe uel non. ſit incompoſſibile angelum eſſe, et illud menſurans extrinſecum realiter aliud non eſſe. ¶ Due opiniones tenent ꝙ non poteſt Angelus eſſe, et illud menſurans eius exiſtentiam non eſſe ita ꝙ oppoſitum eſt incompoſſibile ſcilicet angelum eſſe, et menſuram realiter diſtinctam non eſſe. Et Scotus arguit contra eos in iſto ſenſu ut patet intuenti rationes eius. ¶ In primo antecedente prime rationis nota ꝙ poſterius naturaliter non poſſit eſſe ſine priori naturaliter non arguit idemptitatem realem poſterioris ad prius quia totum eſt naturaliter poſterius partibus et non poteſt totum eſſe ſine illis nec tamen ſequitur igitur totum eſt idem realiter partibus ſed ſi prius naturaliter non poſſit eſſe ſine poſteriori bene talis incompoſſibilitas eſſendi arguit prius eẽ idem realiter poſteriori ſicut ſubiectum nõ poteſt eſſe ſine paſſione quarto modo, que ẽ poſterior naturaliter ſubiecto hoc arguit idẽptitatem realem, qa ſi non eſſet ſubiectum idem realiter paſſioni. que cõtradictio eſſet ſubiectum eẽ et paſſionem nõ eẽ? Certe nulla, ita ẽ de exñtia actuali angeli eſt prior ſua menſura ſicut ſubiectum ſua paſſione, igitur ſi impoſſibile eſt angelum eẽ, et menſuram non eſſe, ſic ꝙ ſint inſepabilia uidetur ratio inſepabilitatis eẽ ſola idẽptitas realis inter illa cum non ſint ſimul natura nec angelus ſit poſterior natura ſue menſure ſed ecõtra. ¶ Confirmatur ratio, quia. 3. ſunt tm̃ uie ad probãdum diſtinctionem realem inter aliqua ut. a. et. b. prima uia actualis ſepatio. a. ẽ. et. b. non ẽ igit. a. et. b. non ſunt idem realiter. ſecunda uia poſſibilis ſepatio. a. poteſt ſepari. a. b. igitur. a. et. b. nõ ſunt idem realiter. tertia uia addita a doctore propter dictum Ariſto. 7. metaphyſice ꝯtra platonem qui dicebat ꝙ ſi nõ eſſet circulus niſi in ere non tamen ſequitur ex illa inſepabilitate circuli ab ere es eẽ de diffinitione circuli et aſſi inferebat ꝙ dato ꝙ homo nõ poſſit eẽ ſine carnibus et oſſibus ſic ꝙ iſta non poſſint ſeparari ab exiſtentia hominis non tamen ſequitur illa pertinere ad diffinitionem hominis qd tamen falſum eſt qa materia ẽ pars diffinitiõis ſpẽi, propter illud dictum ponit Sco. tertiam uiam ad probandum diſtinctionem realem inter aliqua dato ꝙ ad inuicem ſint inſeparabilia quia ſi talia inſeparabilia ſic ſe habeant ad inuicem ſicut ſe habẽt aliqua alia ſeparabilia, ſicut ia ſeparabilia ſunt realiter diſtincta, ſic et illa inſeperabilia ſunt realiter diſtincta et ideo ſi ita ſe habeant triangulus et caro ad inuicem ſm ſuas entitates ſicut circulus ad es, et triangulus et caro. ſunt ſeparabilia et ex conſequenti realiter diſtincta igitur et circulus et es ſunt realiter diſtincta. et ſi queras ſi eſt diſtinctio realis utrobiq; quare nõ eſt ſeparabilitas utrobiq;? Dico ꝙ ab intrinſeco non prouenit inſeparabilitas inter circulum et es, qa non tunc ita ſe haberent ad inuicẽ ſicut triãgulus et caro, ſed oportet dicere ꝙ ia inſeparabilitas proueniat ab extrinſeco. ſicut lapis comparatus per intellectum creatum ad aliud et diuine eſſentia comparata ad creaturam ab intellectu diuino utrobiq; eſſe comparatum eſt ens rationis, et ita ſe habet eſſentia diuina ad eſſe comparatum ſicut lapis ad ſuum eſſe comparatum, et eſſe comparatum poteſt ſeparari a lapide, igitur lapis non eſt realiter ſua comparatio, igitur eſſentia diuina non eſt realiter ſua comparatio, et tamen eſſentia diuina non poteſt ſeparari a ſua comparatione ad creaturam, ſed unde oritur talis impoſſibilitas ſeparationis non ex hoc ꝙ eſſe comparatum ſit idem realiter eſſentie diuine ſed eſt ꝑꝑ hoc quia intellectus compans neceſſario et nãliter compat et iõ eẽntia non põt non eſſe cõparata, nõ ita ẽ de intellectu creato comparante lapidem ad

aliud a lapide.ſic igitur.3ª.uia ad probandum diſtintionẽ realem inter aliqua eſt iſta ſi aliqua ſint talia q̃ ſic ſe habeant ad inuicem ſicut aliqua quorum unum eſt ſeparabile ab alio. ſequitur q̃ illa ſunt realiter diſtincta, ſed nulla iſtarum trium uiarum eſt in propoſito, non.n.nec actualiter, nec potẽtialiter ſeparant,exiſtentia actualis angeli et menſura eius,nec ſe hñt ad inuicem ſicut aliqua realiter diſtincta ſepabilia,q̃a illa que ſunt realiter diſtincta et ſepabilia,ita ſe hñt q̃ et ſi poſterius realiter diſtinctum a priori nõ põt ſepari a priori hoc eſt q̃a eſt poſterius et eẽntialiter dependet a priori et ĩpoſſibilitas ſeparationis eſt dependẽtia eſſentialis poſterioris iſta priori aut ſi mulitas nature, ſꝫ nõ eſt talis ĩpoſſibilitas ſepatiõis prioris realiter diſtincti a ſuo poſteriori,q̃a tale prius ſp põt ſine ꝯdictõ ne ſepari a poſteriori igitur ſi ſit aliquod prius q̃ non poſſit eſſe ſine aliquo qḋ ẽ poſterius natura illo.Seqtur q̃ illud prius iacẽptificat ſibi illud poſterius ita eſt hic ĩter exñtiã angeli et ſuã menſurã ſi qua ſit et ita eſt in cõpoſſibile ponere exñtiam angeli et nõ ponere menſurã igitur illa mẽſura eſt ſibi idẽ uel ſi nõ eſt idẽ realiter ſibi nõ eſt incõpoſſibile exñtiã angeli eẽ, et talem menſurã nõ eſſe. ¶ Inſtatur. Contra iſtud.3.additũ, q̃a uidetur q̃ eodem° ſe hñant nũc ſꝫ ſubãꝫ ad ſubãꝫ mobilis, ſicut iſtud q̃ ponitur mẽſura duratiõis exñtie angeloꝝ ad ipſam actualẽ exñtiã et pꝫ q̃a ſicẽ illa exñtia manet eadẽ menſurata illo indiuiſibili cui,ita ſubã mobilis manet eadẽ menſurata ipo nũc ſm ſubãm,et tñ hic ponit diſtĩctio realis ĩter ſubãm mobilis et nũc igr̃ et ĩter exñtiã angeli et ſuũ euũ erit diſtĩctio q̃ ãt nũc ſm ſubãm menſuret mobile pꝫ p Ari.ꝗ uidet dicere q̃ idẽ nũc ſm ſubſtantiã manet idẽ ĩ toto tẽpore diuerſificatũ ſm eẽ. ¶ Doctor excludit ĩſtãtiã p° oſtẽdit q̃ ñ ſit ĩ toto tp̃re idẽ.ꝯ.ſmo q̃ ĩ toto tp̃re ſunt plura.ꝯª.deinde declarat mentẽ Ariſt. 3°.ſoluit.q.an idẽ nũc ſit ĩ toto tp̃re quã nõ ſoluit Ari.et.4.excludit ĩſtãtiã. Probat igr̃ p° q̃ nõ eſt idẽ nũc ĩ toto tp̃re p° ſic Ari. dicit q̃ nũc ſeqtur illud q̃ fertur.ly ſequitur intelligitur ſic.i.nũc eodem° ſe hẽt,ſicut illud q̃ fert.i.mobile,q̃a mobile mouetur uel fert, cõſequũtur ſe igit nũc et mobile ſub mutatiõe, q̃a ſicut eo q̃ fertur.i.ſicut mobili cognito cognoſcimus prius,et poſterius ĩ motu ita ipo nũc cognito cognoſcimus prius et poſterius ĩ tp̃re.Et nota q̃ idẽ ſignificãt iſte ꝑpõnes.ſ.ſicut mutatio ſe hẽt ad motũ,ita nũc ſe hẽt ad tp̃us,q̃a ſicut ex plibus mutationibus cognitis cognoſcimus pri⁹ et poſteri⁹ ĩ motu, igr̃ ex plibus nunc cognitis cognoſcimus prius et poſterius in tp̃re, et hoc ẽ qḋ dicit q̃ nũc ſeqtur illud q̃ fert et p illud qḋ fert ĩtelligit mobile ſub mutatiõe et nõ ẽ neq; q̃ cognito mobili ſub una mutatiõe tm̃ cognoſcamus pri⁹ et poſterius ĩ motu ſꝫ bene neq; eſt q̃ cognito mobili ſub alia,et alia mutatiõe tũc cognoſcimus prius et poſterius ĩ motu ita ẽ deꝯnũc q̃ ſeqtur mobile ita q̃:ex cognitione unius nũc nõ ſeqtur q̃ cognoſcamus prius et poſterius ĩ tp̃re ſꝫ bene cognitis plibus nũc,cognoſcimus tũc prius et poſterius etc.igr̃ mens Ariſt.nõ eſt ponere tm̃ unũ nunc ĩ toto tp̃re ſicut nec una tm̃ mutatio ĩ mobili ĩ toto motu.Itẽ in.2ª.ꝓprietate ipſi⁹ nũc ĩ.4.phyſi. dicit q̃ nũc nõ ẽ ſine tp̃re nec ꝯ°. Et ꝓbat q̃a motus nõ eſt ſine mobili nec ꝯ° et ſp capit mobile ꝓ mutatiõe q̃ ineſt mobili.Et ſicut motus ad mobile.i.ſicut motus ad mutatiões ita numer⁹ motus.i.tp̃us ad numeꝝ mobilis.i.ad nũc,et dr̃ numerus motus.i.menſura motus,et illud eſt tp̃us numerus mobilis eſt menſura mutatiõis et illud eſt nũc. In motu.n.ſunt duo.ſ.ptes motus q̃ ſunt diuiſibiles et ille mẽſurãtur ptibus tp̃ris q̃ ẽt ſunt diuiſibiles ĩ motu ẽt ſunt mutata eſſe et illa menſurãtur,nũc tp̃ris,et ſicut ſunt ĩ motu pl̃a mutata eẽ igr̃ et ĩ tp̃re pl̃a nũc menſurãtia illa pl̃a mutata eſſe iſta oĩa ſunt de intentiõe philoſophi ut; ex dictis eius igr̃ nõ ĩtendit tm̃ ponere unũ nũc ĩ toto tp̃re ĩmo tot ſunt nunc in tp̃re quot mutata

eſſe ĩ motu et iſta ſunt pl̃a igr̃ et nũc pl̃a. ¶ Nota etiã illam ĩraꝫ falſum eſt aũt q̃ mobile nõ poſſit eſſe ſine motu ſm ſuam ſubãꝫ ſꝫ ſi dictũ phi eſt ueꝝ eſt ꝑciſe ueꝝ de mobili ſub mutatione,q̃a ſi eſt ſub mutatiõe cũ nõ det in motu ulti^m q̃ ſic ſi eſt ſub mutatiõe illud nõ eſt ulti^m mot⁹ igr̃ erit mobile exñs ſub mutatiõe ĩ tali diſpõne q̃ nõ poterit eſſe ſine motu ſi igitur mobile eſt alteꝝ in toto motu.i.ſub alia et alia mutatione igitur et nũc ſibi corñs erit aliud,et aliud igitur nõ idẽ nũc in toto motu. Propterea ſi eſſet ideꝫ nũc ĩ toto tp̃re illud flueret ſm diuerſa eſſe,et illa eẽnt nece° indiuiſibilia et tunc totus ille fluxus ſm illa indiuiſibilia eſſet conſtitutus ex indiuiſibilibus et ita tp̃us cõſtitueret ex ĩdiuiſibilib⁹ q̃ ẽ ꝯ phũm.6.phyſicoꝝ q̃ ꝓbat ex ĩtentione nullũ indiuiſibile poſſe moueri q̃a ſi punctus moueretur ſuper magnitudine prius perãſiret uel minus ſe, uel equale ſibi q̃ pertrãſiret maius ſe ſed pũctus nõ prius pertrãſiret minus ſe,quia nihil eſt minus indiuiſibili igitur pertranſiret prius eq̃le ſibi,et ita talis trãſitus haberet primũ mutati eſſe, et ita talis motus cõponeretur ex indiuiſibilibus,quia pũctus ſi moueretur ſemper eſſet in magnitudine ſuper quam moueretur in aliquo ſibi equali ,et ita ille motus componeretur ex mutatis eſſe et mẽſura corñs illi motui ſĩr cõponeretur ex inſtantibus que oĩa ſunt impoſſibilia apud Ariſto.et iſta ſequũtur ſi tu ponis idem nunc ſm ſubſtantiã manere in toto tp̃re igitur nõ eſt h° uerum de mente eius. ¶ Prima rõ phile.eſt clara. ¶ Secũda rõ,Cuiuſlibet ꝯti¹ ſunt duo termini diſtincti,et declarat ſupponendo q̃ nũc realiter diſtĩguit a ſubſtãtia mobili quia ſi eẽt idem cũ ſubſtantia mobili eſſet cõtentio in uerbis nõ in re, quia cõtentio eſt q̃ eodem° ſe habet nunc ad mobile ſicut menſura angeli ad exñtiam actualem angeli et nũc diſtĩguit realiter a ſuoſtãtia mobilis igit et menſura angeli diſtĩguit realiter ab angelo hoc intendit aduerſarius ꝓbare,ſed ſi eſſet idem realiter nunc cum mobili non eſſet in re contentio ſed in uerbis,tunc ſi nunc realit diſtĩguit a mobili.i.a mutatione non eſt aliud niſi aliquod ĩdiuiſibile pertinens ad pdĩtum quantitatis , oẽ autem indiuiſibile de pdĩto quãtitatis eſt hui⁹ nature q̃ uel eſt pars diſcreti ſicut unitas uel per ſe terminus alicuius cõtinui ſicut punctus eſt terminus cõtinuatiuus linee et terminans lineam et mutatum eſſe terminus motus igitur nunc ſi eſt indiuiſibile de pdĩto quãtitatis erit terminus temporis, uel erit pars diſcreti, ſi nunc eſt pars diſcreti,et non eſt pars niſi temporis igitur erit tempus diſcretum contra philoſophum uel ſaltem non conceſſit, ſi dicis nunc eſt terminus continui igitur neceſſario ſunt pl̃a nunc ſm ſubſtantiam patet quia idem nunc non poteſt eſſe principium et finis eiuſdem temporis continui,ut patet temporis unius hore igitur oportet aſignare unum nunc q̃ ſit principium hore et unum aliud quod ſit finis hore et multa continuãtia horam.Et ſi dicas eſt tamẽ idẽ nunc ſm ſubſtantiam,ſed ſm diuerſa eſſe principiat tempus hore et terminat idem tempus.Cõtra illa diuerſa eſſe ſibi accidunt et probo quia quãdo aliqḋ intelligitur habere eſſe ſuum ſubſtantiale uel eſſentiale quicquid aduenit accidit illi eſſe,ſed ſm Henricũ idem nunc ſm ſubſtantiam ſuam manet penitus idẽ nec ut ſic eſt in eo aliquod diuerſum igitur ſi poſt natura habeat diuerſa eſſe,illa ſibi accidunt,et ita ſi terminaret ꝯti^m ſm illa per accidens terminaret quia per aliqua que ſibi accidunt et ita ſequeretur q̃ non eſſet indiuiſibile de pdĩto quãtitatis ꝓbatur cõſequentia q̃a indiuiſibile de ꝑdicamẽto iſto per ſe terminat continuum et eſt per ſe terminus continui et non per accidens. Eſt enim regula de illis indiuiſibilibus q̃ aut ſunt pars diſcreti per ſe, uel ſunt per ſe terminus alicuius diuiſibilis continui. ¶ In ratione cõmentatoris nihil ẽ difficile.iſta ꝯña oſtendit,q̃a nunc hẽt rõnem termini et finis,ſi igr̃ q̃lꝫ finitũ hẽt duos terminos et duos fines igr̃ duo.ꝯª.et ita

duos fines et duos terminos,ſʒ q̄ño oē finitum hēt duos terminos et duos fines: dico ꝙ hoc ē reſpectu p̄teriti et reſpectu ſuturi in tp̄re,qa capio unū temp' finitum eſto unius hore, ꝓ continuans hanc horam cum preterito , ſi compare mus horam iſtam verſus p̄teritum, illud ꝓ dicet finis eius,ſi conparemus iſtam horā verſus futurū,dicet idem ꝓ p̄cipiū hore, et ita dicetur de ꝓ terminante.iſtam horam,verſus preteritum,dicet p̄cipiū,verſus futuꝝ finis,et ita idē ꝓ dicit et principiū et finis,et ita duo ꝓ dñt duo p̄cipia et duos fines, Preterea arle de illis diverſis eſſe indiviſibilibus cuius gn̄is ſint ſi gn̄is q̄titatis,ir per ſe ſufficerēt ad terminādū illud tempus,nec erit neceſſe ponere nūc ꝑ ſubſtātiā,et ratio ꝯſequente eſt,qa oī indiviſibili de p̄ūto q̄titatis ꝯle ſibi ꝑſe t̄minar diviſibile, vel eē p̄tē diſcreti,ſi ir iſta ſunt indiviſibilia de illo genere,ir per ſe terminabunt diviſibile ſine nunc,ſʒ hoc eſt inꝯueniēs, qa ſi indiviſibile debet terminare diviſibile,oʒ ꝙ ſit per ſe terminus talis diviſibilis,ſʒ iſta diverſa eſſe ipſius nūc ſunt termini ipſius nunc indiviſibilis, et ita nō poſſunt eſſe pe terminus alicuius diviſibilis, et ita perſe nō p̄nt terminare (Si aūt eēt) Alia ſunt clara. ¶ Ad p̄mū dico) poſtq̄ oſtendit ꝙ ſunt pla nunc in toto tempore,nunc declarat mentem Aꝝ dñtis ꝙ in toto tempore manet idem nūc ſm ſubſtātiā,diverſificatum ſm eē,qa ꝯſiderādo qdcūq; nūc ı tēpor,illud poteſt ꝯſiri ꝑ ſe.i. ꝙm ad ſuam entitatem et rōnem formalem, et ſic eſt unū in ſe, nō comparādo ipſum nec ad preteritum nec ad futuꝝ,nec ſic eſt diverſificatum,Sed unuꝫ ſm ſubſtantiam et ſm eius entitatem,Si tn̄ compararet illud idem ad preteritum et futurum,ſic diverſificat ſm diverſa eſſe,qa ſic dicit finis preteriti et principium futuri. Et declarat per aliud ſimile,de mobili exn̄te ſub mutatione,qa ip̄m ut ſic ꝯſideratū ſub tali mutatione abſa,non compando ip̄m mobile ad aliqd aliud, tūc eſt in aliquo ubi acqſito per motum localem,et tunc eſt unū mobile ſm ſubſtātiā ſine quacunq; diſtinctione , ſi tn̄ cōpararet ad preteritum motum et ad futuꝝ motum,ſic dicit eſſe in priori ubi et ı futuro ubi,et ſic alibi et alibi,et rō eſt qa utrumqꝫ eſt aliquid utriuſq; extremi,extrema ſunt p̄teritū ubi et futurum ubi,reſpectu p̄ntis ubi in quo intelligit eſſe mobile, et ita idem mobile ſm ſubſtātiā dicit diverſificari ſm diverſa eſſe,ſic eſt de nūc ſm ſubſtātiā,ſʒ tūc q̄ño ſolvitur q̄o Aꝝ, Vtrm ı toto tempore ſic idem nūc ꝑ ſubſtātiā? Dico ꝙ aliq̄ dicit ex quibus ſolvitur q̄o,quia dicit ꝙ nunc ſeqt mobile.i.eodem mō ſe habet nunc ad tempus ſicut mobile ad motum,et ex iſto ſolvitur q̄o,qa et ſi idem mobile preciſe hēat idemptitatē ſm ſubſtātiā ı ſe ꝯſitum et hēat diverſa eſſe ſm ordinem quem habet ad aliā et aliam partem motus, quia ad preteritum partem et ad futuram, ita eodē mō ſe habet nunc ſm ſubſtātiā in tempore,et nō eſt tantum idēptitas inſtātis ꝯfuſe et indeterminate accepti ı toto tempore, q̄tum eſt idēptitas uni' ꝓ numero, reſpectu ſubſtātie mobilis.i. reſpectu unius mutationis, qa eſt maior idēptitas unius ꝓ qꝫ eſt menſa unius mutationis,q̄ ſit idemptitas ꝓ quod ponit menſa mutationū in motu,quia ſicut ſunt plura mutatū eē,ita pla ꝓ et ita ex pluribus mutationib' arguimus pluralitatem nūc, et ita nunc in toto tempore vere eſt aliud et aliud. Sr Aꝝ. ſolvit q̄ſtionē aliam,Verum tempus ſit,quia dicit aliq̄ ex qbus ſolvit,dicit enim ꝙ tempus nō eſt motus, qa motus eſt velox et tardus,tempus nō,Item dicit ꝙ tempus eſt aliqd motus,quia eſt numerus motus,et cognito tempore ſtatim cognor prius et poſterius in motu,Et ex iſtis ſeqt ꝙ tēpus eſt.ſimiliter de nūc ſm ſubſtātiā,qa ñ eſt unū,ſicut nec mutatio una.(Dico tunc ad inſtātiā) hic excludit iſtātiā primo factā. Et dicit ꝙ ſi aliquod nunc ſe habeat ad ſubſtātiā mobilis ſicut evū ad exn̄tiam angeli,tūc dicēdū eſt ꝙ illud nunc erit idem rear cū ſubſtātia mobilis,nec illud nunc erit aliquod indiviſibile de p̄ūto quātitatis, ſʒ magis pertinens ad p̄ūtuꝫ ſubſtātie cū idētificet ſubſtantie mobilis.Et ſi fingetur aliquod nunc ꝑ ſubſtātiā m̄ſurare ſubſtātiā mobilis,et illud ſit de p̄dicamēto q̄titatis,et rear diſtictū a ſubſtātia mobilis,ſic dico ꝙ nihil tale ē ı exn̄tia actuali āgeli ¶ Sʒ ꝯ iſtud ar, ſic,ꝓbāde ꝙ nūc ſm ſubſtātiā de p̄dicamēto q̄titatis m̄ſuret ſubſtātiā mobilis, quia tale mobile ʒr ꝯſir aut ut eſt ſub me° mutationū.i.inter terminos mutationuꝫ.i.ut mobile eſt ſub mutatione una ſm ſubſtātiam ꝯparatā ad mutationes preteritam et ad ſuturā,vel ut mobile eſt ſub t̄minis mutationum, tales termini ſunt motus , ut mobile ē prius motu et mutatōe, Vel ſub verbis clariorib' Mobile ꝯſir uno°, ut eſt ſub mutatione in ordine ad preteritum,et futurā et ſic corn̄det ſibi in menſura diverſa ꝓ ſm eſſe, aut mobile ꝯſir ut ē ſub motu,et ſic corn̄det ſibi tp̄s,qa indiviſibile ı tēpore corn̄det ı diviſibili ı motu et diviſibile qd ē tp̄s corn̄det diviſibili ꝙ ē mot' ʒ° ut conſideratur ut ſubſtātia ſine motu et mutatione,ſic videtur ſibi corn̄deri ꝓ menſura ꝓ ſm ſubſtātiam Ad hoc ꝝet QVod ſi oʒ ſm unam opi.veram tempus rear diſtingui a motu,et ex cō ſequenti nunc di a mutatione. Nota ꝙ eſt alia opinio que tenet ꝙ tempus ē pa° motus,et tūc videt dicendū ꝙ tempus nō dir realit a motu, tamen ſeqt alium modū dicendi, et ꝓbat tempus diſtīgui a motu,ſupponēdo hoc ſeqt ut ꝓpter hoc ꝙ ſir ſit ı exiſtētia actuali angeli: ſ.ꝙ ibi menſa eius ſit aliquid rear diſtinctum ab ea,dicit ꝙ ꝯñtia nō valet nec ē ſimilis rō de aliquo eſſe angeli uniformi et menſura eius,et de motu et de mutatione et menſis eoꝝ,qa rō efficax eſt ad ꝓbādū ꝙ temp' et motus rear diſtīguant,et ex ꝯñti nūc et mutatus eē,nō tn̄ ſimilis rō ıuenir in exn̄tia angeli et mēſa eius,et ideo nō ſic ſe habent tempus et motus ad invicem,ſicut exn̄tia angeli ad mēſam eius,et ideo nō ſer tp̄s rear dir a motu,ir menſa angeli rear dir ab exn̄tia angeli,ner ꝙ ſic ſe hēant ad ıvicē.Ratio autē ad ꝓbandū,ꝙ tp̄s et mot' diſtīguāt rear eſt, quia partes motus non poſſunt ꝓportionari partibus temporis,nec partes motus neceſſario equantur ſm numeꝝ partibus tēporis,et tn̄ ſi iſte due q̄titates eſſent idē realiter,tūc oporteret ꝙ pteſ tp̄ris eq̄rent ſm proportionē partibus mot',et ſimilit eq̄rent ſm numerus,et hoc nō poteſt eē, qa ſi ſint partes decē tp̄ris ꝓportiōbant partib'.x.motus et ſic eſſet equalitas et ſm proportionē et ſm numeꝝ partibus.x. tp̄ris ad partes.x. motus,non tn̄ neceſſario eſſent equales,quia poſſet in eodem tp̄re fieri motus a virtute in duplo maiore ſuper magne dupla ad magnitudinē ſuper quā ē factus ali' motus.ſ.tardus, qa in motu velociori erunt omnes partes que ſunt in motu tardiori,qa pertrāſit totā illam magnitudinē mobile velox quā ꝑtrāſit mobile tardū, et oēs partes illius magnitudis,qa nō ē imaginādum ꝙ virtus perfectior moveat mobile ſuum ſic ꝙ ſimul faciat id ꝑtrāſire plꝫs ptes ſil, ıme illud ꝑtrāſit oēs ptes ſucceſſive unā poſt alterā,ir quot partes ſunt ı motu tardo ſunt ı motu veloci,et in duplo plus,qa pertrāſit duplā magnitudinē ı eodem tp̄re,in quo ꝑtrāſit mobile tardū,et ita habet ı duplo plꝫs partes ſumptas a magne, Vel ſi nō ſint niſi decē partes hīnc ı decē ꝑtibus tp̄ris tūc erunt decem in duplo maiores partibus alterius motus,et ita patet ex hoc ꝙ tempus nō ſuit idem motui tardo nec motui veloci,nec partes tēporis ſunt proportionabiles toti motui veloci,nec ſunt equales partibus huius totius,et ſi eſſent in caſu proportionales partibus alterius motus tardi,et equales partibus illi' motus,Et ſi partes temporis dn̄t realiter a partibus motus,ir et indiviſibile.ſ.nunc dir realiter ab indiviſibili.ſ. a mutato eſſe,non tamen valet cōſequentia,ꝙ ſi in motu et mutato eſſe oporteat ponere aliquid aliud realiter ꝙ ſit menſura eius.ſ. tempus et nunc, ita et in ſubſtantia mobilis ſic oporteat ponere aliquid realiter diſtīctum ab ea,quod ſit menſura eius, Eſt eī fallatia ꝯſequentis arguēdo a maiori affirne ad minus

rex ſit factus, ſi miles, nõ ſe, itẽ nõ ſe hic. Si mutatio et motus habeãt menſuras alias re diſtinctas, i et ĩ ipſa ſubſtantia q̃ prior eſt motu et mutatione erit menſura alia ab ea, non ſe ſimiliter de exñtia angeli et menſura eius non oportet q eius mẽſa diſtinguatur realiter ab ea, ℂ Nota regulã mĩus el ui eẽ di ĩpermanẽte et menſura eius q̃ influxu ſiue motu et menſura eius, Si tñ dare placet mẽſuram aliam et diſtinctã illi mobili ſequendo opiniones procedentes, illa mẽſura erit euum, et non nũc ſm ſubſtantiã, ſicut patebit. q. 4. de menſuris operationum angeli, Et ſi queras aliam menſurã eius inq̃m eſt in ſe, et illa eſt euũ, et inq̃m eſt ſuceptm̃ motus et mutationis, et illa ſit nũc: Rñdet doc. q eſt eadem menſura ipſius ſubſtãtie mobilis in ſe, et ut mobile ẽ ſuceptm̃ motus et mutationis, et illa erit euum, ſi placet ſic tenere, qa illa opi. eſt probalis, Sz utrum quietis ipſius mobilis ſit danda alia mẽſa q̃ euum, q ſic, qa quies ẽ in tempore et menſurat tempore ſicut et motus, tamen ipſius mobilis qeſcentis mẽſura eſt euum, et non tempus, et ideo differe dr̃e qes et quieſcens. ℂ In 2a parte q̃onis querebatur an debeat poni ĩ exñtia actuali angeli aliquod menſurãs eius exiſtentiã, ſic q in pa parte querebatur, an menſura ſine qua actualis exñtia ãgeli nõ poteſt eſſe ſit realiter diſticta, et dictũ eſt q nõ eſt realiter diſtincta. (Nũc q̃rit Vtrũ ſit aliq̃ etc.) ℂ Rñdet Scotus, q menſurare eſt quãtitatem ignotam certificare p aliq̃ aliam quãtitatem notam magis, ſicut comunit certificatur intellectus de ignoto per notum, ſicut et cognoſcit cõcluſiones ꝓpter principia magis nota. ℂ Nota q ĩ iſta diffinitiõe capitur quantitas, nõ ſolum pro quãtitate ꝓprie ſumpta. ſ. molis, ſz etiam pro quãtitate uirtutis, ſicut in eodẽ genere mẽſurãtur ſpecies per acceſſum et receſſũ a prima ſpecie illius generis, et ibi ñ capitur quãtitas pro quãtitate molis ſz uirtutis. ℂ Itẽ nota q certificatio pt fieri duobus modis, Vno per quãtitatem magis notam exñtem ĩ ymaginatiua alicuius, Alio per q̃ntitatẽ magis notã ex natura rei, et hec uocat menſa ex natura rei alia nõ, ſicut ſunt artifices experti, hñt el unã q̃ntitatẽ eis notam in intellectu ſuo, ex eius notitia menſurabũt quodcunq̃ q̃tũ ignotum et certificabũtur de illo per illã q̃titatem ĩ exñtem eis, habito enim q in tanta q̃titate numeri tot numero lapides ſunt ex tali q̃titate, mẽſurabit faciliter quod millia lapidũ ſunt ĩ palatio aliquo q̃tũcũq; magno, Certificatio et fit p q̃titatẽ exñtem ĩ re, et hoc. 3°. modis, Vno p q̃titatem uirtutis excedẽtẽ notiorẽ quãtitate exceſſa, et tunc intellectus certificabit de q̃titate uirtutis, hre ignota, et hoc uel per acceſſum eius ad maiorem, uel per receſſũ ab ea. ℂ Et nota q aliq doc. uolũt ut talis certificatio ñ fiat p acceſſus ſaltẽ ad deũ, qa oĩs creatura ĩ infinitum et ĩfinite diſtat a deo, et ideo q̃tumcũq; intelligat accedere ad deũ, tñ ſemper ĩ infinitum diſtat, et itẽ oẽs creature uident eq̃liter diſtare, et ideo dicunt quod creature menſurant p receſſus a deo, itaq; illa eſt perfectior q̃ minus recedit, et illa ĩperfectior que magis recedit. Sz ꝯ, eque uidentur creature eq̃lit diſtare a deo qa ĩ infinitum, et itẽ ſi ꝓpter iſtã rõnẽ non debent menſurari penes acceſſus, ſe q eadem ratione ñ debent menſurari penes receſſus, Ideo dico q iſte acceſſus non debet intelligi nec aprehendi penes diſtãtiam inter deum et creaturam, q̃ infinita eſt, ſi ſic, qñ aliq̃ ſpẽs create plus participat de natura entis, itẽ q eſt magis ẽ, et hẽt ĩ ſe plures perfectiões ſimpr q̃ alia ĩ pfectiorẽ pfectiões ſimr ĩa magis appropinq̃t ad pfectionẽ diaz, et q̃ minus pticipat minus appinq̃t. Et iõ qa ãgelus hẽt plures pfectiões ſimpr q̃ hõ, iõ magis appinq̃t ad deũ, hẽt el ſimplicitatẽ, actualitatẽ, ĩtelligẽtiã, libertatẽ, ſapientiã, clemẽtiaz, bonitatem, ueritatem, loquendo de bonis angelis, et iſta oĩa ſunt perfectiora ĩ eis q̃ ĩ hoĩb, i ſunt pfectiores ſpẽ humana et ſic de aliis. ℂ Nota q iſta mẽſa debet eẽ notior naturaliter nõ ſemper quo ad nos, qa deus nõ eſt magis notus nobis multis ſpeciebus ſenſibilibus et aliis etiã inſenſibilibus, cũ ſit maxime remotus a ſenſu, et cognitio nr̃a ortũ hẽt a ſenſu, ℂ Nota et q deus ñ dr mẽſura ĩ genere, qa nõ eſt ĩ pdicamẽto, ſz eſt menſura extrinſeca omniũ creaturarum. Alio aliq̃d menſuratur per q̃titatem exceſſam, et hoc ideo ẽ qa q̃titas minor eſt magis nota q̃titate maiore, ſicut loquitur philoſophus. x. metaphyſice, q indiuiſibile hẽt rõnem mẽſure, Vnde in numeris ibi eſt ꝓprie indiuiſibile, in aliis utuntur homines aliquo diuiſibili paruo, ſicut uncia ĩ ponderibus, uel linea pedalis, in his q̃ menſurantur p replicationem et tale diuiſible eſt magis notũ q̃titate maiori, et intellectus p illud diuiſibile notum certificat de oĩ maiori q̃titate ignota, et itẽ eſt et in liquidis, que menſurãtur bocali uel alia mẽſura parua magis nota, Et iſto minor motus mẽſurat maiorẽ, qa motus unius diei menſurabit motũ factum in mẽſe uel ĩ anno, et ſic menſa ẽ notior menſato, Et lz hoĩes inſtituerit hmõi menſuras, nõ tñ ſequitur qu notiores ſint mẽſe ex natura rei qa a re nota eis ĩpoſuerunt illas, 3° aũt modo fit certificatio per q̃titatem equalẽ magis notam applicãdo uel ſuperponẽdo alteri q̃titati ignote eq̃lẽ huic note, et iſto ſi tempus ſit notius motu cũ ſint eq̃lis q̃titatis tempus menſurabit motum, et uiceuerſa q tempus ſit notius motu, qa ad. q. factã de q̃titate motus, rñdet p tempus ut ſi quis querat, q̃tus eſt iſte motus: rñdet motus ẽ 4or horarum, et tũc per tempus deuenimus in cognitionẽ q̃titatis motus Si incarcerati et ceci nõ percipiunt motum, et tñ percipiunt tẽpus In ꝯriũ tñ eſt, q motus eſt ſenſibile cõe et pcipit pluribus ſenſibus, ut uiſu, auditu, tactu, tempus aũt nõ pcipit aliquo ſenſu exteriori, ſz tñ interiori, ideo q̃q; Aliqñ mẽſurat motum p tẽpus, et q̃q; et tempus per motũ, ut iſte tantus motũ cãtut, q ñ potuit cãri minus tribus uel. 4. horis, et itẽ ex natura motus deuenimus in cognitionẽ tẽporis, QVicq̃d ſit de iſto ſp q menſa rei ſit notior mẽſato, aliter intellectus nõ certificaretur niſi illud qd ẽ menſa eſſet notius, qa talis ꝓceſſus ſit a notiori, nec oz ſemper q mẽſa ſit pfectior menſato, ñ ſi primo modo capiendo mẽſam ex natura rei q̃li eſt in quiditatibus. QVidam doc. dicit, q lz tempus nõ pcipiatur ſenſu exteriori, pcipitur tñ perfectiori mõ aliquo, ſenſu interiori q̃ pcipiat motus, ſz uidet uoluntarie dictũ q̃re a ſenſu interiori ñ eq̃ pcipiat motus, (Alicui tñ liceat etc.) illa nõ eſt mẽſa ex nã rei nec ẽ talis q̃titas notior nec certior alia ĩ ſe, ſed bene intellectui.

ℂ Ad. q. rñdẽdo dicit, q nõ oz ĩ actuali exñtia angeli querere aliquam menſam intrinſecam aliam a natura ipſius rei, qa ut probatum ẽ in prima parte queſtionis, nihil eſt ibi aliud a natura rei menſate, menſa enim ex natura rei eſt ſp aliud realiter a menſato, pz de pmo, qa primum ĩ genere dr ab aliis ſpeciebus menſatis, ſimiliter menſa exceſſa ſiue menſa equalis dr a menſurato realiter, ſz non oz aliquid tale ponere in exñtia actuali angeli, nõ excedẽs nec exceſſa, qa angelus primus naturaliter habet menſam excedentem nec exceſſã, qa natura angeli inferioris nõ eſt notior natura angeli ſuperioris, ſz ſi poneretur eſſet equalis, ſz etiã hoc nõ, qa ſi duo angeli eiuſdẽ ſpẽi ſunt equales, unus nõ ẽ notior altero, et itẽ nõ hẽt rõnẽ mẽſure Sz forte dices ipſe angelus poteſt eſſe menſa ſuimet, ſicut in aliis quiditatibus una quiditas diffinitiue et diſtincte cognita pt eſſe menſa ſui ut confuſe cognita, hoc nõ poteſt eſſe hic, quia partes angelus nõ habet, et ideo nõ cognoſcitur confuſe cognoſcendo partes ꝯfuſe, ſz ĩ ſe notiſſimus eſt et ſimplex, eſt enim quid manifeſtiſſimũ nature, Et ſi dicas non ne habet realitatem aq̃ ſumitur genus aliã ab illa a qua ſumitur drĩa, dico q ſic, ſz ille realitates ſunt ſimplices, et cũ apprehendunt totaliter apprehẽdunt, et totaliter ſciuntur, et itẽ ãgelus ut diſtincte cognitus nõ eſt mẽſa ſui ut confuſe cognitus, quia in ſe non eſt natus

confuſe cognoſci, et notant̄ dico in ſe, quia nos non cognoſcimus illos niſi p effectus et nō per entitatē ſuam q̄ in ſe notiſſima eſt. et ſic nō hēt menſuram abſolutam actu a ſe. Nec oportet ponere menſurā aliquā reſpectiuā, qa nō ē neccē ponerē in āgelo aliquam aliā relationē eādem ſibi quam illam qua dependet ad deum ut ad cauſam efficiētē et finalē, et iſta n̄ ē aliud a ſundamento. et ſic n̄ eſt menſura ex natura rei diſtincta a mēſurato. ¶ Ad arḡ negat pn̄a, tēpus menſurat motū ex natura rei et ē diſtinctum a motu, illud tñ eſt in actuali exn̄tia angeli aliqd mēſurans illud diſtinctum ab illa, negat pn̄a, quia non ē ſimilis ratio in angelo cōcludēs diſtinctionē eius realem a ſua menſura qualis ē inter motū et tēpus et inſtantū eſſe et nūc, quia in actuali exn̄tia angeli nō eſt aliquod medium pcludens ibi eſſe aliquid diſtinctum q ſit q̄titas nec indiuiſibile q̄titatis, nō nec illa exn̄tia aliquo tali menſurat̄. Ad 2m pꝫ per idem, qa nō pcet̄ aliquid in exn̄tia angeli q ſit pprie q̄titas, nec indiuiſibile quātitatis, Sꝫ ſola exn̄tia angeli nr̄ poſſe ſatis cognoſci abſq3 ol alio addito notiori q ſit q̄titas qa nullum tale eſt. Sꝫ qd eſt ergo menſura eius: nihil diſtinctum ab ea, ſed ipſamet exn̄tia eſt ſufficientiſſime nota p ſe, et iō nō indiget alio certiſſimo. imo nullo de perfectione eius.

VTRVM OMNIVM Euiternorum ſit unū euū ſicut dn̄r tp̄ralia q̄ ſunt in tp̄or̄.i. mſat̄ tp̄re. Sic illa dn̄r eutna q̄ euo mſant̄. P° ponit̄ opi. Henrici ſupius recitata q olꝫ euitnū hēt ſuū propriū euū indiuiſibile de pūto q̄titatis, ſꝫ illud nō uidet̄ hr̄e rōnem mēſure, et ponit pluralitatē ſine neceſſitate, Ideo pͣ illā nr̄ dicendū ſicut in pcedēti q̄one dictum ē Et ponunt̄.5. pclnſiones. pͣ ſi euū ſit actualis exn̄tia angeli ſi ue euiterni ſic tot ſunt eua quot ſunt euitna, quia unum quodq3 euitnū hēt pprīā actualē exn̄tiā et ita euū. Secūda pº ſi euū ſit aliqd intrinſecū angelo actualit̄ exn̄ti menſurās ipſaꝫ exn̄tiam, hoc nō euū nihil eſt ut hītuꝫ eſt in q. pcedēte, ſꝫ ipſa exn̄tia angeli ē ſatis nota ex ſe ſine tali nunc intrinſeco, immo nullum tale nūc eſt. Si autē euū ſit aliqd extrinſecum pueniēs ei ex natura rei menſurare exn̄tiā actualē angeli, et ſit aliud et diſtinctū ab actuali exn̄tia āgeli, tunc poni pt enum extrinſecū 3r, ut poſſumus loq de tali euo 3r. Primo negādo tale euū eſſe q ſ. habeat ut poſſit menſurare naturā ipſius euitni, Et hoc ponē do olā euiterna habere exn̄tiam eque inuariabilem. Et tunc lꝫ una exn̄tia ſit perfectior alia et ex pſequenti poſſit eſſe menſura qdīta, nō tñ eſt mēſura duratiua q̄ aliquo° pertineat ad pdicamētū q̄titatis, et non ſeqr̄ una exn̄tia eſt perfectior alia, ergo habet rationem menſe duratiue, ſꝫ oporteret q eſſet pfectior et inuariabilior et notior, ut inuariabilior qd non ē uerū immo omnes exn̄tie angelorꝫ ſunt eque inuariabiles, qa eis omnibus eq̄ repugnat ſucceſſio et uariabilitas, et iō ex natura rei una non eſt notior in inuariabilitate altera, et ita non pt eē mēſura. Si tamen dicat̄ q ad rationem menſure ſufficiat q una exn̄tia ſit ſimplicior alia et ita notior lꝫ ſint eque inuariabiles, tunc dicemus q olꝫ exn̄tia ſuperior ē menſura exn̄tie inferioris, et tūc tot erūt eua quot euitna, excepto q ultimū euitnū ſolum erit euiternū et nō euū, qa non habet menſurare aliquam exiſtentiam q̄ ſit minus ſimplex ipſa et minus nota, et tūc ſupremus angelus erit tantum euū, et ſic non nr̄ eſſe euiternū ſi ſint correlatiua, qa n̄ hēt ſuperiorem exn̄tiā ſimpliciorē illa q̄ menſuret ſuam exn̄tiam, Si aūt dicam° q nō omnis exn̄tia eque inuariabils, et ſimplicior et notior ſit euū, ſꝫ tātum illa natura ſimpliciſſima et ex ſe certiſſima et notiſſima (creata tñ) nata certificare lectorem de exn̄tia cuiuſcūq3 natur̄ inferioris. Tunc dicem° q tm̄ erit unuꝫ euū. ſ. exn̄tia p̄i angeli. r̄ omniū alioꝝ euiternorum Et q̄cunq3 iſtaꝝ. 3. uiaꝝ teneat̄ dici poteſt q in n° euiterno eſt ſuum euum, qa uel eſt in ſupremo euiterno ſm. 3. uiā, uel eſt in ſuperiori exn̄tia ſm ſcdam uiā. 3a. nullum ponit. 2° dico q in ultimo euiterno nō ē aliquod euū. 3° dico q in p° āgelo ſiue large euiterno in quo eſt euū alioꝝ, nullum tñ eſt euū quo exn̄tia eius menſuret̄ quia nulla alia exn̄tia eſt notior illa nec ſimplicior nec inuariabilior, nec in ea eſt aliquod euum, ut probatum eſt in queſtione precedente q euū ptineat ad genus q̄titatis, nec aliquod aliud intrinſecum, ſꝫ ſola ſua exn̄tia eſt de ſe notiſſima et certiſſima. ¶ Sꝫ contra ſi ita ē q primus angelus nō menſuret̄ euo. igr̄ a ſimili nec primus motus menſurabitur tp̄re, qa nr̄ ſimilis cōparatio hic et ibi. i. in primo motu ad tempus et in primo euiterno ad euum. Aliqui concedunt pn̄s. ſ. q primus motus nō mēſuratur tempore, Et mouentur p iſtam rationem, qa ſm philo. 4. phyſicoꝝ, omne quod eſt in tempor̄ excedit̄ a tēpor̄, et corrumpit̄, et tabeſcit in tempore, et primus motus nō exceditur a tempore immo adeq̄tur illi, nec corrumpitur, nec tabeſcit, ſꝫ ſemper primus motus et neceſſario eſt in ſe, lꝫ non in ſuis partibus. igr̄ nr̄ q primus motus non menſuret̄ tempor̄. Ibi nota tabeſcere ē p langorem ad maciem deuenir̄ ita res rugeſcūt in tēpore, et qa res q̄ tēpor̄ menſurant̄ uariant̄ ad uariationē temporis hinc ē q impoſſibilia et neceſſaria non ſunt in tempor̄, qa eoꝝ eſſe non uariat̄, impoſſibile enim ſemp eſt impoſſibile, nec alr̄ eſt poſſibile, ſilr̄ neceſſariū ſemp ſuū eſſe hēt uniforme Sꝫ ratio qua concedunt iſti q primus motus non menſurat̄ tēpore non ualet, qa ſm phyloſophum ibidem eodē mō aliqd eſt in tempore, et aliquid eſt in numero, ſed non eſt de ratiōe formali eorum que ſunt in numero q excedantur a numero. igr̄ nec eſt de ratione formali eoꝝ que ſunt in tēpor̄ ut excedant̄ a tēpore, q aūt non ſit de rōne entis exn̄tis in numero exceditur a numero, pꝫ quia numero formaliter ſumpto corn̄det p adequatum ſignificatum numeratū, numeratū aūt ut numeratū adequet̄ numero. igr̄ n̄ excedit̄ a numero, et tñ ē in numero, bene tñ uerū ē q numeratū ē qd̄dā totū et totū ē mai° ſua parte, et ita numer° dicit̄ excedere numeratū q̄m ad ptes ſuas n̄ q̄m ad numeratū adequatum, Veꝝ ē aūt q illa q̄ ſunt in tēpor̄ alia a primo motu ſunt neceſſario uariabilia alr̄ non eēnt in tēpor̄, et uariant̄ ſm aliud et aliud eē, qd pꝫ de puero q poſtea hēt aliud eē ſaltē accidētale in adoleſcētia et in iuuētute et uirilitate et ſenectute et decrepita etate, et hoc ē ſm aliquā diſtinctionē quā hēt ex parte tp̄ris, qa uꝫ coexiſtit alteri et altri parti tēporis qd tp̄us facit diſtare hominem a ſuo eſſe cū cōtinue et pſtinue deperdat aliquid durationis uite ſue, ut ſi homo habeat durare per centum annos ſi fuerit ſub tempor̄ quinquaginta annoꝝ iam perdidit medietatem durationis uite ſue non ſic impoſſibilia et neceſſaria cū ſemper hēant eādem diſpōnem in ſe, ideo non ſunt in tempore nec poſſunt excedi a tp̄or̄ uel aliter ſe hr̄e, ſꝫ primus mot° lꝫ ſm ſe totus non excedatur a tempor̄ nec corrumpat̄, nec tabeſcat, tamen exceditur primus motus a tempor̄ ſm partes ſuas et ille corrūpunt̄ et inueteraſcūt et hoc ſufficit ad h° q primus motus ſit in tempor̄ et ſic a tempor̄ menſurat̄. Immo nr̄ in cōueniens dicer̄ q tēpus uniforme n̄ habeat menſuratū uniforme, et ſi primus motus non menſuraret̄ tempor̄ non corn̄deret tēpori menſuratum uniforme, quia alij motus n̄ ſunt uniformes ſicut motus primi mobilis, Et tunc ad arm̄ negatur pn̄a, quia n̄ eſt ſimilis habitudo ſiue ratio hic et ibi ſcilicet in primo euiterno et primo motu, immo diſſimilis ratio, et ideo neceſſe eſt ut primus motus menſuretur tempore, et tamen primus angelus nō menſuratur euo. Prima ratio diſſimilitudinis hic et ibi eſt, qa ſi ponamus tempus realiter diſtinctum a motu ut tenet una opinio tunc motus habet ſuam menſuram realiter diſtinctā ab eo et notiorē motu. igr̄ illa neceſſario mſat̄, et q tēpus ſit notius motu declaratū eſt ſupra, lꝫ ſit dubiū multū, hoc nō ē in euiterno, qa ibi nihil eſt diſtinctum ab eo notius eo, qd ſit ei° mſa ſiue euū.

¶ Secūda rō, qa etſi teneamus q tp̄us et primus motus nō ſint rea^r di^ta, Sʒ idem, qa tempus eſt pa^o primi motus, tunc cum ſint una res non p̄t ſe menſurare primo .i. adeq̄te, qa tūc ꝑ rē eſt menſura adequata et menſuratum, quod eſt falſum, po terit tn̄ menſurare ſe ille motus ꝑ ptem q̄ nata eſt menſurare to tum motum, ut dicit philoſophus. 4. phyſicorum, q tempus mē ſurat ip̄ʒ motum non ab^te, Sʒ ꝑ determinan^o unā ptem mot^9 puta motum diei, qui motus poſtea menſurabit totum motum, qa motus diei menſurat motum uni^9 mēſis, et ille motus uni^9 anni, et ſic ultra, et ſic qa mot^9 (lʒ ſit idē tp̄ri) hē ptes cū ſit q̄titas, p̄t menſurare ſe ꝑ aliquam talem ptem mēſuratam a tp̄r, iſta rō nō reperit̄ ī primo angelo, qa nō eſt quantus. Iā non poteſt alqua eius pars menſurare totum angelū, qa nō eſt ei talis pars, et iō non uʒ 9^a, primus angelus non men ſuratur euo, i^r nec primus motus menſuratur tempore.

¶ Ad pm arm ſuſtinēdo q unum ſit euū oīum euiternorum, Seq̄tur q ſi primus angelus ī quo eſt illud euū deſtrueret̄, q oēs āgeli mutarentur. cōcedo q mutarentur ab hn̄do aliquē reſpectum ad 1m angelum ad nō habere im reſpectum. ſʒ qd̄ inconueniēs? certe nullū, nō mutarent̄ tn̄ ꝑ aliqd q pertine ret ad exn̄tiā eius uel ad eſſentiā, Et utrū ſi oēs āgeli anni hilarent̄, mutaret̄ primus angelus ꝑ aliq̄ relatiōem realē in eo? Dico q nō, qa mēſura nō reffert̄ reltōe reali ad menſu ratum, ſʒ rōis tm̄, quo metephiſice. c. de ad aliqd, ſʒ bn̄ mē ſuratum refert̄ relatōe reali ad mēſuram, etſi mēſuratum poſ ſit habere eē ſine tali mēſura illā relatio realis nō eſt idem realiter menſurato, menſuratum tn̄ uidet̄ habere aliquā depen dentiam ad menſuram ſecundum durationem ſic q duratio menſurati nō ſit ꝑfecte nota intellectui niſi cognita menſu ra ſue duratōis, ita q cognitio mēſure uidet̄ habere rōnem cognitōis principij reſpectu cognitōis duratōis menſurati. Etſi arguas, duratio īferioris āgeli ī eēndo nō depēdet a du ratōe angeli ſupioris, pʒ, qa deus p̄t annihilare pm conſuādo 2m ſiue īferiorem, i^r nec cognitio ſue duratōis dependet a cognitōe duratōis āgeli ſupioris, poſſet negari 9ña, Etſi pro bet, qa eadē ſunt principia eēndi et cognoſcendi, Concedo q illud q eſt prinm eēndi ſp eſt priam cognoſcendi, tā non oʒ e9^a q illud q eſt prinm cognoſcēdi ſit prinm eſſendi, ſicut menſura exceſſa eſt principium cognoſcendi quantitatem maiorem non tamen eſt ſibi principium eſſendi.

¶ Ad arm ī oppoſitum, ſuſtinēdo. 4. cōcluſionem q tot ſunt eua quot euiterna excepto euiterno primo q non hē euū nec ultimū ē euū, ſʒ hēat euū, et h^o loquēdo de euo extrīſeco qd̄ hēt rōnem ex natura rei mēſurandi. Concedo, i^r plura eua, Si arguas ē tm̄ unū tp̄s oīuʒ tēporaliū concedo, i^r tm̄ unuʒ euū oīum euiternoꝝ, nego 9ñam, et rō eſt qa nō ois motus ſu perior hē rōnem menſure, ſʒ ſolus primus motus hē rōnem menſure, qa uniformis, et maxime notus, i^r eſt tm̄ unus mo tus et unū tempus menſura oīum temporaliū, Sʒ ois exn̄tia ſuperior hē ex natura rei ratōem menſure, qa eſt ſimplicī or et notior rm īferioris exn̄tie īuariabilis āgeloꝝ, et ideo q̄lʒ talis eſt euū, nō ſic qlʒ motus ſupior eſt tp̄s, ſʒ ſolū pri mus motus eſt tempus ſiue eſt menſura alioꝝ motuū īferioꝝ. et iō nō eſt ſimilis rō hic ī exn̄tijs āgeloꝝ, et ibi. ſ. ī tp̄re et temporalib^9, et iō lʒ nō ſit oīm tp̄raliū niſi unū tp̄s, tn̄ pluri um euiternorum eſſe p̄nt plura eua.

VLTIMO QVantum ad materiam de euo. QVeritur utm operatio angeli menſuretur euo. Operatio āgeli aliqua eſt extrīſeca ut mouere orbes, et de iſta non loquimur hic, alia eſt ītrinſeca, ut int^10 et uolitio, et hic nō loquimur ſolū de īntellectōe et uolitōe beatifica, ſed de oī opatōe nāli et ſupnāli eius. Reſpōdet Henricus q opatō an geli ītrinſeca mēſurat̄ tempore, QVod ſic ponit̄, qa mēſura du ratōis rei eſt modus quo mēſurat̄ res, et talis menſura debet ꝓpor^ri menſurato, qa ſicut permanēs eſt mēſuratum et mē ſura debet eſſe pmaēs, etſi ſuccem eſt menſuratum et men ſura ſi^r, debent i^r ſimiles 9dictōes eſſe ī menſura q̄ ſunt ī menſurato, Et ita ꝑ Henricū oʒ talē ꝓportionem inuenire inter opatōes angeli ītrinſecas et mēſuras eaꝝ, QVatuor aūt 9dictōes hn̄t opōnes āgelice. Prima, qa ſunt trāſeuntes et nō ſp manent, operatōes dei ſp ſtāt, et iō nō hēt deus niſi unam īntellectionem et unā uolitōem, ſed angeli plures tales hn̄t, qa trāſeūt, et nō ſemper manēt. Secūda 9di^o, qa tran ſeunt ordīe quodā, ita q p^a poſt 2am, et 2^a poſt 3am. Tertia cond^o, q nullā hn̄t 9nexiōem adinuicē eo q angeli non diſ currūt, ī nobis aūt noticia 9cluſiōis connectit̄ noti^e princi pij, nō ſic ī eis, ſunt i^r ī9nexe et nō cōtinuate, nec cū ſucceſ ſiōe hn̄tur, qa nulla iſtaꝝ hēt̄ cū continua acq̄ſitiōe uel cō tinua depditōe, ſed q̄libet illaꝝ eſt tota ſimul et īdiuiſibilis i^r ī mēſura illaꝝ debēt eē ſimiles cōdictōes ſic q mēſura illaꝝ hē at ptes trāſeūtes ordinatas ſimul totas et īdiuiſibiles, talis menſura iſtarum oponum eſt tempus diſcretum, et ita ſe^r q menſurent̄ tp̄re, Confirmat ꝑ Augm, Deus mouet creaturā ſpiritualē ꝑ tempus īntelligit ipſe q̄tum ad opōnē q̄ tempore mēſurat̄. Sed qd ſit iſtud tempus diſcretum dicit, q eſt q̄āti tas non conti^a ſʒ diſcreta, et nō numerus nʒ orō, q̄ due ſpēs ponunt̄ ab Aꝝ ī p̄dicamēto q̄ti^ts iſtud tp̄s diſcretū n̄ ē nūs, qa ptes nūi manēt, et ſi alique ptes numeri trāſeunt hoc ac cidit nūo, ut ſi dico tres hore ille ptes iſti^9 nūi, tres trāſeūt, ſed accidit nūo ut trāſeūt, qa ptes nūi, ut nūs eſt, manent ut pʒ ſi numerent̄ et tres lapides uel ducati. Sed ptes iſtius tē poris diſcreti neceſſario trāſeunt, i^r nō eſt nūs, Nec ē ora tio, qa et ſi ptes orōnis neceſſario trāſeāt, tn̄ non neceſſar^o cōtinuant̄ lʒ poſſit cōtinuari, et ſic tp̄re noſtro mēſurari, ptes iſti^9 orōnis ſunt ꝓla^o lrārum ꝓla^o ſillabaꝝ, ꝓla^o dictionū, et breuiter ꝓla^o totius orōnis, īter q̄s ꝓlatōes alique ſunt lō ge, Et alique ſunt breues, ſicut dictōes uel ſillabe longe aut breues ſunt, et ptes talis orōnis continuari poſſunt lʒ n̄ nec ceſſario continuent̄, qa unus poteſt ꝓferre unā ptem et ali as non, p̄t ēt eas continue ꝓferre, ſed ptes iſtius tp̄ris n̄ poſ ſunt cōtinuari, i^r iſtud tempus non eſt oratio, eſt i^r alia ſpe cies ī p̄dicamento quantitatis diſcreta. ¶ Et ſi queras q̄re iſtam non poſuit Aꝝ īter alias ſpēs quantitatis? Reſpon deo, Aꝝ poſuit, īntelligentias quaſdā deos, et hr̄e ētitatē nec ceſſariam, et ſuum īte^re eſſe idem īte^lo, et ita īntellectio an geli ſm eum tantā habet neceſſitatem eēndi quantam ha bet eēntia eius, et iō eternitatem poſuit eandem menſurā eſſe exn̄tie īntelligentiarum et īntellectionum ſuarum, et ita poſuit menſuram totā ſimul, et non illam que non eſt tota ſi mul, Sed ſi queras que propor^o eſt illius temporis ad tempus noſtrum dicit q nūc tēporis diſcreti neceſſario coexiſtit alicui parti temporis noſtri, et per conſequens coexiſtit ol bus partibus que ſunt ſimul cum illo .ɸ. ex^i gratia. habeat angelus unam īntellectionem in .ɸ. temporis, et coexiſtat .ɸ. temporis noſtri, illud .ɸ. ſuum non tātum coexiſtet .ɸ. ſʒ tempori habito et omnibus partibus temporis ī me^te ſequē tibus .ɸ. noſtrum, ita q ſm eum ſi habeat īntellectionem cor reſpondentem .ɸ. noſtro non ſtatim in tempore habito, ha bebit aliā, qa non hēret pm ſui eſſe, ſʒ pm ſui nō eē, q eſt fal ſum, habebit ergo eandem, et ī .ɸ. terminante illud .ɸ. po terit aliam habere, et ita neceſſe eſt, ut .ɸ. ſui temporis coexiſtat alicui parti temporis noſtri ſic q illud .ɸ. non tā tum coexiſtit .ɸ. Et addidit q nullam proportionem habet

illud tpus ad tpus noſtrũ nec.ø.illius tpis ad.ø. noſtrũ qa nũc
illius tpis diſcreti põt coexiſtere cũ q̃ncũq; tpe nr̃o ſi angel⁹
cõtinuet intellectionẽ ſuã per tpus noſtꝝ ponit.n. Hen. q unũ
nũc illius tpis tm̃ correſpõdet uni intellectioni et iõ quãdiu non
hꝫ aliã tam diu durat illud nũc cũ tẽpore noſtro et ideo maio
ri uel minori. ¶ Contra cõcluſionẽ Hen.arguit doc.et probat
q intellectio angeli uel uolutio que eſt opatio intrinſeca nõ mẽ
ſuretur tpe ſed euo. Prima rõ eſt clara,et ꝓcedit ex cõceſſis
ab Hen.et ab aliis,quia ea que hñt ſimilẽ modũ exiſtẽdi dũ exi
ſtunt eadẽ menſura mẽſurãtur,qa mẽſura ſumit penes moduꝫ
exñdi rei ſm Hen.et ueritatẽ, ipe aũt ponit q illa entia q̃ hñt
eẽ indiuiſibile potẽs nõ eẽ,menſurãtur euo,cũ i⁹ īellectio angeli
hẽat eẽ indiuiſibile potẽs deficere ſequitur q mẽſurabitur euo.
Videas illã duplicẽ dr̃iam poſitã inter euum et eternitãtem et
tpus poſitã in.i.q.huius ſecũde diſtinctionis.
¶ Eſſe enim indiuiſibile et indefectibile,mẽſuratur eternitate.
¶ Eſſe diuiſibile et deficiens,menſuratur tpe.
¶ Eſſe īdiuiſibile et defectibile,menſuratur euo. Et ſic ſunt eẽ
oĩum uolitionũ et īntellectionũ oĩuꝫ angeloꝝ. Et ſi dicat eẽ ange
lorũ ſemp erit ſed cognitiones eoꝝ nõ ſemp erũt et ita nõ eſt ſi
mile de exñtia angeloꝝ et de exñtia opationũ. Iſta rõ nihil uꝫ,
quia ſiue res indiuiſibilis ſit uel nõ ſit ex hoc nõ uariatur eius
exñtia dũ manet ſed ſemp dũ manet eſt indiuiſibilis lꝫ poſſit
nõ eẽ et ideo ſemp ſtabit menſura eius. Et ponitur caſus ſi an
gelus ſtati anichilatur pp hoc qa angelus nõ eſt, uariatur ne
modus exñtie eius,ſi eẽt et reparet. Certũ ẽ q ñ,qa hẽret ſp dũ
eẽt exñtiaꝫ indiuiſibilẽ et iõ ſemp eandẽ rõnẽ mẽſure.i⁹ ſi cogi
tationes angeloꝝ hñt exñtiã indiuiſibilẽ hẽbunt mẽſurã core
ſpondẽtẽ exñtie indiuiſibili potenti deficere et ita euũ et nõ tẽ
pus hẽbunt pro mẽſura. Si ẽt euadẽdo dicas q cogitationes an
gelorũ ſunt in poteſtate ipſorũ et ideo pñt eas ponere in eẽ qñ
uolũt et deſiſtere ab illis cũ uolunt. Et dato q hoc uerũ ſit, non
ꝓpter hoc uariatur eaꝝ exñtia,dũ ſunt,ſemp ſunt indiuiſibiles
deficere potentes,et q hoc non impediat ꝓbat doc.a maiori ad
minus negatiue,quia ui⁹ q nõ fore,aliqñ magis impediat men
ſurã exñtie angeli (et tñ non impedit) q̃ cauſa que poteſt po
nere iſtã poſſibilitatẽ in actu impediat,igitur ſi nõ fore nõ im
pedit rationẽ menſure rei ſi eſſet,nec cauſa potens rem talẽ de
ſtruere impediet rõnem formalẽ mẽſure. Et põt poni caſus ta
lis ſi angelus per impoſſibile hodie anihilaretur ab alio angelo
ꝓpter hoc q eſſet anihilatus ab angelo deſtrueretur ne rõ exi
ſtentie eius ſi eẽt. Certũ ẽ q nõ magis q̃ ſi anihilaretur a deo,
ig⁹ nec hoc impediet rõnẽ menſure, ig⁹ nec ꝓpter hoc q ſi iſte
cogitationes ſint in ptãte angelorũ ut ponant eas in eſſe uel nõ
ponant hoc non deſtruit rõnem exñtie earũ nec rõnem menſu
re ꝓpter hoc.n.q res anihiletur uel corrumpatur et hoc uel ab
uno uel ab alio nõ ſequitur q eius exiſtentia uarietur ſi ſit,i⁹
nec menſura. ¶ Secunda ratio preſuponit ſecundum ſenten
tiam beati Auguſtini et ſctõrum q actus beatificus menſure
tur euo,ẽt ſm Hen.quia lꝫ alie opationes naturales angelorꝫ
menſurentur tpe tñ uiſio beatifica et fruitio menſurãtur euo,
quia deus dat illis inuariabilitatẽ. Tũc Sco.fundat ſe in hoc q
euiternũ cũ ſit naturaliter prius temporali nec ſibi repugnet eẽ
ſine tpe,non nece° preſupponit ad ſui eſſe aliquid q tpe menſu
retur,quia tunc temporalia precederẽt euiterna qđ falſuꝫ ẽ, ſꝫ
tenendo q bti actiue concurrãt ad actũ beatificũ,tũc ex ea pte
qua actus ille ellicitur ab intellectu eſt actus naturalis et na
turaliter elicitus,aut igitur menſurabitur euo et ſic ꝓpoſitum
quia ſicut iſte ut naturaliter elicitus mẽſuratur euo ſic et alii.
Si tempore. Contra euiternus eſt iſte actus ,et tale non nece°
preſupponit temporale,et tñ neceſſario preſupponit iſtud, ig⁹
iſtud non menſuratur tpe. ¶ Cõtra modũ ponẽdi quia Hen.
ponit q unũ nũc illius tẽporis diſcreti eſt mẽſura unius intelle
ctionis, et cuiq; intellectioni correſpõdet unũ nunc et nõ plura.
Ex hoc ſequitur q quilibet angelus habebit unũ tpus diſcretũ,
et ita quot angeli tot tpa,q eſt ualde abſurdũ ,et ꝓbatur ꝯña
quia unus angelus põt habere unã tm̃ intellectionẽ que duret p
unum diẽ et tũc habebit tm̃ unũ nũc ſui tpis alius poterit haberẽ
duas in die noſtro et tpus ſuũ hẽbit duo nunc et alius .3.uel.4.
uł.5.uł.6.et ſic erũt diuerſa tẽpora qa diuerſa nũc hñtia. Immo
ſe⁹ q unus angelus hẽbit duo tpa quia poterit angelus cõtinua
re ſuã intellectionẽ per diẽ et ita unũ tẽpus hñs tm̃ unũ nũc et
non continuabit uolitionem ſed habebit duas uel tres uolitio
nes ig⁹ tria nũc illius tpis,et ita multiplicabit tpa ſine neceſſi
tate et fruſtra. ¶ Itẽ ipſe tenet q eṅa ſunt diuerſa ſpẽ ſi ex
iſtẽtie mẽſurate ſunt diuerſa ſpẽ maxime hoc ponit in ange
lis diuerſarum ſpecierum,ita q bene ſequitur hic angelus di
ſtinguitur ſpecie ab illo igitur et exñtia diſtĩguitur ſpecie ab
exñtia igitur et euum diſtinguitur ſpẽ ab euo i⁹ a ſimili argu
it doc.de nũc menſurantibus diuerſas intellectiones ſi ille ſunt
diuerſaꝝ rõnũ ut puta intellectio lap'dis et intellectio ligni (ut
ſuppono,ꝓbatũ in metaphyſica et in primo) ig⁹ exñtie illarum
īntellectionũ erũt ſpẽ diſtincte,i⁹ et nũc mẽſurãtia illas erũt al
terius rõnis. Tũc arguit q ex illis nũc , nõ poterit fieri una per
ſe quãtitas diſcreta,quia ſtãdo in nũeris,numer⁹ ſenarius non
cõponitur ex tribus binariis nec ex duobus trinariis qui tamẽ
binarii et ternarii poſſunt eſſe eiuſdem rõnis,quomõ i⁹ cõpone
tur ſenarius ex binariis, quaternariis, octonariis, et denariis
impoſſibile eſt et hoc negat Ariſto.5.meta.capi. de quali ubi
dicit q ſex eſt tm̃ ſemel ſex et non ter bis nec bis ter loquen
do enim de eſſentia numeri ſenarii eſt tm̃ ſemel ſex,ſꝫ ſi loqua
mur de qualitate numeri ſenarii uꝫ eſt q ex ductu binarii p
tria,bene illo modo ter 2° faciunt ſex uide Ari.ibidem. Habe
tur igitur q ille intellectiones diuerſorum obiectorũ ſunt ſpe
cie diſtincte. Et habetur q nulla una quantitas ꝯponitur ex di
uerſis ſpecie,ſequitur i⁹ q illud tẽpus diſcretum non poterit cõ
poni ex nũc diuerſis ſpẽ,et ita illud tempus nihil erit. Sequitur
etiã q illud tẽpus nullã habebit determinatam poſitionẽ ad tẽ
pus noſtrũ.i.nullum determinatum ordinẽ,poſitio enim ordineꝫ
dicit,oẽs.n.ſpecies dicũtur hr̃e aliquẽ ordinẽ ad inuicẽ et diſpo
ſitioneꝫ determinatam,tñ hic nulla erit,et probatur ꝯñtia quia
ſi hodie angelus īntellexit aliqua potuit intelligere aliqua alia
et nõ iſta,et illa que prius intellexit poteſt poſterius intellige
re quia non eſt determinatus ordo inter illa obiecta ſic q ne
ceſſe ſit ipſum prius intelligere unum q̃ aliud intelligat ergo
alia et alio ordine tũc inſtãtia corñdentia īntellectionib⁹ in tpe
diſcreto non hẽbunt determinatũ ordinẽ ad tempus nr̃m, et ita
illud tempus erit quid inordinatum in entibus, qđ eſt cõtra bo
num uniuerſi. ¶ Preterea q ponit unum inſtanti illius tempo
ris et neceſſarie coexiſtere alicui parti tpis noſtri ẽ fuga ne
cogatur concedere nr̃m tps eſſe diſcretũ,quia ſi unum.ø.illius
tpis tm̃ coexiſteret.ø. uni tpis noſtri igitur primũ nunc illius
tpis coexiſteret.ø.temporis noſtri et ſecundũ nunc coexiſteret
inſtãti noſtro et non tẽpori quia nõ coexiſteret alicui ſibi ade
quato ſi coexiſteret tpi,et tũc ſicut illa.ø[14].in tpe diſcreto,ſunt
īn mediate ita in tpe nr̃o corñderent.ø[14].in mediate et ita tpe
nr̃m eque diſcretũ ſicut illud,ut ig⁹ fugiat hoc,dicit q eſt ne
ceſſarium ut unũ nunc tpis illius coexiſtat tempori noſtro.
Sed oſtendit doctor q non ſit neceſſarium unum nunc illius tẽ
poris coexiſtere tempori noſtro,quia intellectus meus põt mul
ta intelligere in aliquo tempore dato,ut in tempore medie hore
quia cum nõ poſſit intellectus creatus ſimul oĩa intelligere q
hoc ſolum põt intellectus diuinus,perfectio tñ eſt in intellectu
nr̃o ut multa īntelligat ſine mora.i.unũ īntelligat in mediate poſt

aliud ita q in.ɸ.unū intelligat et in tpe immediate ſequēti uel hito intelligat aliud et iterū in.ɸ.terminante illud tp̄s hēat tertiam intellectionē et ſic ꝯñter, et ſi hoc pōt intellectus nr̄ hoc multo magis poterit intellectus angeli qa eſt pfectior et qd nr̄ intellectus intelligit confuſe pōt ille intelligere diſtincte, igitur non erit neceſſariū q ſi intelligat unū in uno.ɸ.tpis ſui q ſtet in illa intellectione p tp̄s nr̄m quia hoc non eſt neceſſe de intellectu nr̄o, igr non oȝ ut unū nūc iſtiꝰ tpis coexiſtat tpi nr̄o ſed ſufficit ut coexiſtat inſtāti. Sed diceret Hen. q ſi intellectus nr̄ hēt unā intellectionē in iſto.ɸ.nō pōt ſtatim hr̄e aliā in tpe immediate ſequēti, quia tūc illius ſpe intellectionis non poſſemus aſſignare primū eē eius, quia ſi illa intellectio eſt in tpe tūc oporteret iſta dicere iſta intellectio incipit eē hec intellectio nunc nō ē (qa nō eēt in nūc) et immediate poſt hoc erit, qd eſt fl'm quia cū intellectio ſit ens permanēs et pmanentia habeant primū ſui eē iſta nō poſſet hr̄e, et ideo diceret Hen. q ſi intellectus meꝰ intelligit in.ɸ.neceſſe eſt ipm ſtare per tp̄s an̄ q hēat aliā, ſic q ſi illa prima intellectio duret tm̄ p.ɸ.nō poterit in tpe immediate ſequēti hr̄e aliā, ita diceret de angelo q ſi hȝ intellectiōes in nunc ſui tpis corrūdens.ɸ.nr̄o non poterit immediate hr̄e aliam, quia eius nō daretur primū ſui eē, et ita neceſſe eſt illud nunc tpis diſcreti coexiſtere tpi nr̄o. Hic ſunt duo modi dicēdi unꝰ forte diceret q intellectiones nr̄e ita ſe hūt q alique mēſurantur.ɸ.et alique mēſurantur tpe et ita ſpa intellectio poterit eē in tpe et incipere i tpe, nec incōueniens q eius nō ſit primū ſui eē. Sed Sco. dicit hoc eſſe incōueniens quia cū ſint intellectiones ſimiles debēt hr̄e ſimilē menſuram. Ideo aliter arguit, quia ſi intellectiones mēſurentur euo ut dicer, tūc prima intellectio angeli pōt eē in euo et coreſpōdere.ɸ.tpis nr̄i, et ſpa poterit eē i ſecundo.ɸ.eui, et iſta ſecūda erit cūꝰ tpe nr̄o immediate hito, et tm̄ illa ſecūda habebit primū ſui eē ſicut et prima, quia illa ſecunda hēt mēſurā eque indiuiſibilē ſicē et prima, ſȝ tm̄ nihil tpis nr̄i coexiſtit illi ſpe intellectioni, quia tps noſtrū nō eſt eius mēſura, nec tp̄s noſtrū ſic coexiſtit ut ſit aliquid adequatū coexn̄s ei, nec pōt eē primū eē eius, dr̄ tm̄ ei coexiſtere ut nō adequatū quodda, nec ut primū eē eius, (ita eſt) applicat ad ꝓpoſitum q ſi ita diceretur de intellectionibus angelorū q poſſent hr̄e unā i mediate poſt aliā quia hoc attribuitur ēt hoībus ingenioſioribus multo magis angelus, uir q poſſit habere unā in uno nūc ſui temporis corn̄dens.ɸ.tpis noſtri et ſecūdā in ſpo nūc ſui tpis et illi correſpōdebit aliquid tpis noſtri, et ita nō erit neceſſariū angelū ſi intelligat.a.ſtare per tps ante q intelligat.b.et ita nō oȝ unum nūc illius tpis neceꝰ coexiſtere alicui tpi noſtro. ¶ Preterea arguit, q ſir dȝ dicere de intellectionibus noſtris q nō mēſurentur tpe diſcreto, quia hūt ſimiles cōditiones cū illis angelorū quia noſtre trāſeūt ordine quodda ſicut ille, ſunt ēt indiuiſibiles et tote ſimul ſicut ille quare igr nō menſurabuntur tpe diſcreto. Diceret Hen. q nō menſurantur tpe diſcreto quia cū intellectꝰ noſter diſcurrat, intellectiones eius ſunt cōnexe, angelorū nō, et ptes tpis diſcreti ſunt incōnexe, idō oȝ q intellectiōes nr̄e menſurentur tpe noſtro qd hȝ partes cōnexas. ¶ Cōtra. Cognitio concluſionis in intellectu noſtro dato q hēatur poſt cognitionē principii nō acqritur tm̄ ſucceſſiue, uȝ per partē poſt partē quia ē indiuiſibilis et tota ſimul acqritur, igr nō ſeqtur talis cognitio acqritur poſt cognitionē principii. Concedo, igr acqritur ſucceſſiue. Negatur ꝯña, nō.n.magis acqritur ſucceſſiue ſi acquiratur poſt cognitionē principii q ſi acqreretur et nō poſt cognitionē principii ſȝ ſine illa cognitione qa tota rō ē, qa acqrit p ptē poſt partē q de neceſſitate reqreret ad hoc q in eis eſſet ſucceſſio, et dictū ē ſepe q pp hoc q una ſuccedit alteri non ſequitur q in eis ſit ſucceſſio, ſicut ſi Sol ſuccederet Mercurio ñ tm̄ Mercurius eēt qd ſucceſſiuū. ¶ Sir poſſumus) ē clarum.

¶ Preterea qd dicit de dr̄a numeri) i. q iſtud tp̄s diſcretū ē differēs a numero et ab oratiōe, qa ptes numeri manēt, et ptes huiꝰ tpis nō manēt, iūe ptes oratiōis pñt ꝯtinuari, ptes hꝰ tpis nō pñt cōtinuari, ir ē alia ſpēs. Ner ꝯña, qa oēs ille dr̄e uident materiales, et accidētales et nō per ſe, qa accidit nūero ut numerus ē ut partes eius ſtent uel fluant, ita q nō eſt de ratione numeri formali ut partes eius maneant quia ſiue maneāt ſiue nō adhuc in eis erit ratio numeri, ut due hore, tres hore. ſ. inſtantia tēporis, et huiuſmōi accidit ēt numero q partes eius ſint diuiſibiles uel indiuiſibiles. ut pȝ in exemplo de horis et inſtantibus, ſed tantūmodo de ratione diſcreti eſt ut partes eius nō copulētur ad terminū eis cōem ſicut per oppoſitū de rōe ꝯtinui ē ut ptes eius copulent ad aliquē terminū eis coēȝ, alia ū. ſ. q partes maneant uel nō, q ſint diuiſibiles aut indiuiſibiles, et ideo nō ſequitur q ſit alia ſpecies a numero in predicamento q̄titatis.
¶ CONCEDIT IGITVR doc. cōcluſionē duarum primarū rōnū uȝ q intellectiones angelorū mēſurantur euo. Et ſir omnis exñtia actualis inuariabilis, hoc eſt, exiſtētia cui repugnat ut ſm eā ſit uariatio ſiue fluxus ſiue acqſitio partis poſt partē, et ſi aliqua talis ſit illa mēſuratur euo, dato q corrūpatur. Nec uȝ ꝯña, hec exñtia inuariabilis corrūpitur ir non mēſuratur euo. Ner ꝯña, nec ſer perpetuatur igr nō menſuratur euo. Negetur ꝯña, et ſequitur, anihilatur ir nō menſuratur euo. Ner ꝯña, et rō eſt quia cū his oībus ſtat q illa exñtia ſit inuariabilis et indiuiſibilis cui repugnet in ſe oīs ſucceſſio partis poſt partē et iſtud ſolū eſt de ratione formali ſucceſſiui. ſ. q eiꝰ pars acquiratur poſt partē, cetera accidūt. ſ. q corrūpatur, q anihiletur, et q perpetuetur ad hoc ut ſequatur talia mēſurari tpe, et non euo, ſed oȝ q talia ſint ſucceſſiua, et q pars taliū acqratur poſt ptē. ¶ Sed ꝯtra quia ſi iſtud eſt uerū. ſ. q oīa illa menſurentur euo, que habent exñtiam inuariabilem, ſequitur q oīa permanentia menſurentur euo, et pr ꝯña, quia non ē aliquod permanens cuius exñtia nō maneat dum manet et hoc abſq; ſucceſſione ꝓprie dicta etc. Conſequens uir eſſe falſum ꝓpter duo. Primo quia phūs. 4. phy. ponit quietem menſurari tēpore igitur uidetur q oīa illa circa que natus eſt eſſe motus et ſi nō ſint ſub motu menſurentur tpe. Et ſecundo, quia generationes et corruptiōes omniū generabiliū et corruptibiliū mēſurātur.ɸ. tpis, cuius aūt primū eſſe menſuratur nūc temporis eius eſſe habitū menſuratur tpe et ita omniū iſtorū generabiliū et corruptibiliū eē hitum per generationē menſuratur tempore.
¶ Ad primū dicēdū q in entibus iſta ſe hūt ſȝ quēdā ordinem. ſ. fluxus forme, et iſte ē ꝓprie et forr motus. Secūdo fora ſm quā eſt actualit fluxus, ſicut fora caloris in motu calefactionis. Tertio ipa fora caloris nō ut in fluxu, ſȝ ut in qete, ut tū ſȝ eā pōt eē fluxus ptis poſt ptē. Quarto pmanens, in quo nō eſt natus eſſe fluxus ptius, tm̄ hȝ formā naturalr ꝯñtēȝ ſȝ quā neceſſario natus ē eē fluxus, ut hō ſm humanitatē nō ē natus hr̄e fluxū, tm̄ naturalr eū cōſeqtur q̄titas ſm q natus ē eſſe motꝰ augmētatiōis et q̄litas ſir ſȝ q natꝰ ē eē motꝰ alteratiōis. Quīto aliqd i quo ñ ē natus eē fluxꝰ nec in aliquo ꝯñte illud nālr ſicut angelꝰ. Prima ꝯclō. Primū. ſ. fluxꝰ eēur mēſurat tpe, et rō eſt clara. Secūda ꝯclō. Quintū. ſ. angelꝰ hȝ eē ſuo inuariabile et i uariabilit manet. i. dū manet, et idō ñ mēſurat tpe nec ſȝ ſe totū nec ſm ptem, nec p accñs. Tertia ꝯclō. Quartū. ſ. hō ñ mēſurat per ſe tpe, nec ſm ipȝ eſt ꝓprie quies, quia nō eſt natū moueri, qeſcit tm̄ per accñs, qa cū hō uenit ad ſtatū nō augmentatur et ita quieſcit ſecundum formam aliquā neceſſario conſequentem ipm. ſ. ſecūdus q̄titatē. Quarta cōcluſio. Calor ut fluit actu, et calor ut nō fluit actu, eſt eadē forma habēs diuerſas diſpoſitiōes qa ſub motu et nō ſub motu, ſȝ ſub quiete. De iſta forma q̄ eſt ſub quiete duobus modis dr̄ unus modus dicēdi ē, q qa ca

lor hʒ eē uariabile,ſʒ non habeat eē actu uariatū,ipſe calor non
menſuratur euo ſed tpe,quia ſm iſtū modū dicendi euū in ſuo
menſurato reqrit eē nō ſolū nō uariatū ſed eſſe inuariabile cui
repugnat ſucceſſio ,et tunc ſecundum iſtos oīa entia hñtia eſſe
uariabile mēſurātur tpe. Alius modus dicendi eſt ꝙ oē eē non
actu uariatū qūtūcūq; habeat eē uariabile menſuratur euo, et
nō tpe,et tūc poſſet dici ꝙ calor nō ſub motu mēſuratur .euo.
Sed iſta ſecūda uia uidetur minus probabilis ꝙ̄ prima,quia ca
lor exñs uʳ mēſurari inſtāti tpis et nō.ø.eui,qđ tñ oppoſitum
dicere oʒ ſm iſtā ſcam uiā que ponit ꝙ calor nō uariatus mēſu
ratur euo,et qñ eſt ſub motu actualr mēſurat̄ tpe. Tūc ſequē
do primā uiā. Rūdetur argumēto.Negatur ꝯña, uʒ oīs exñtia
actualis inuariabilis cui repugnat ſucceſſio partis etc. menſu-
ratur euo iʳ oīa permanētia mēſurantur euo.Ncᵒ de oībus ꝑ-
manentibus,ſʒ cōcedo de uere ꝑmanentibus ſm quoꝝ formas ñ
eſt natus eē motus, talia .n.ꝑmanentia nō hūt eē nec uariabile
nec uariatū,et itā ſm iſtā uiā oīa permanētia hñtia eē uaria-
bile menſurātur tpe et nō euo.Et ad primā improbationē cōſe
quētis de quiete,nihil cōcludit,quia qes nō eſt quies ſm aliquā
talē formā inuariabilē,ſed ſolū quies eſt ſm formā illā ſecū-
dū quā natus ē fieri motus et ſm formā uariabilē , aliter non
eſt quies,itā ꝙ quies nō eſt reſpectu forme ſubſtāalis ſed be
ne eſt ſm q̄ūtatē et qualitatē qa ſʒ illas pōt eē motus et ſunt
uariabiles.Si tñ aliquis uelit ſequi ſecūdā uiā et cōcedere ꝙ ſo
lū forma que actu uariatur et ē ſub motu mēſuratur tēpore ,
oēs aūt alie que nō actu uariātur mēſurantur euo . Tunc pōt
dici ꝙ quies caloris mēſuratur tpe,et tñ calor menſurat̄ euo,
lʒ in eo ſit quies.Et rō eſt qa quies nō eſt niſi priuatio ſucceᵉ
ꝑtis poſt ꝑtem itā ꝙ ꝑtes caloris qeſcentis nō acqrūtur per par
tem poſt partē,et ſm phūm.8.phy.quies opponitur motui et nō
calori.Iſta aūt priuatio ꝓſupponit actualem exñtiā caloris in
qua eſt quies,itā ꝙ quies nō eſt prima rō exñtie, ſʒ calor ha-
bet exñtiā priorē,et ꝑꝑ hoc dicūt iſti ꝙ et ſi exñtia quietis mē
ſuretur tpe nō tñ exñtia caloris que prior eſt mēſuratur tpe,
ſed dʒ mēſurari aliqua menſura priori qa ſicut exñtia calo-
ris precedit exiſtentiā quietis itā mēſura caloris precedit mē
ſuram quietis,et itā calor mēſurabitur euo.¶ Et ſi dicas quo
mō poteſt iſta priuatio.ſ.quies,ut diſtīguit̄ cōtra actualē exi
ſtentiam caloris menſurari tempore. Reſpondet Sco. ꝙ ſi eſſet
uacuum,eadem magnitudine , et quantitate qua menſuraretur
plenum, ſi eſſet,eadem etiā quātitate menſuratur uacuū. Et pa
tet in exemplo doc. Nota tñ ꝙ diſtantia in uacuo nō dicitur eē
poſitiua ſed priuatiua et dicitur diſtantia priuatiua tanta eē
quanta eſſet diſtantia poſitiua ſi eſſet plenum. Et ideo eſt men
ſura duplex poſitiua,et priuatiua. Menſura poſitiua eſt tan-
ta actualis quātitas inter parietē et me,que quātitas eſt in ple
no,et tñ dicitur eē diſtantia priuatiua in uacuo, quia ſi eēt ple
nū,tantūdem diſtaret poſitiue,itā dicitur de quiete ꝙ mēſura
tur tpe priuatiuo,quia ſi eēt motus tm̄ eſſet tp̄s q̄tᵘ eſſet motᵘ,
et quia non eſt motus eſt tanta quies q̄tus fuiſſet motus,ſi in-
eſſet,et ſic cōiter menſurantur priuationes per eorum poſitiua,
et ꝑʒ in lr̄a,de cecitate et uiſione.Cōiter.n.dicimᵘ tantā uel tātā
eē priuationē quia eſt tanti uel tāti poſitiui et ſic quies eſt tan
ta quia eſt tanti motus ſi eēt et ſic tāta diſtantia q̄ta eſſet ple
ni ſi eſſet plenū. Et dicit Sco.ꝙ iſto mō priuationes per ſe men
ſurantur,quia unūquodq; menſuratur per ſe illa mēſura que
conuenit ei ex natura ſua et ex rōe eius formali,conuenit au-
tem priuationi ex natura ſua menſurari ſuo poſitiuo igʳ illo ꝑ
ſe mēſuratur.Et ſi dicas Ariſto.4.phy. dicit ꝙ quies ꝑ accñs
menſuratur tempore. Dico ꝙ iſta ſtant ſimul ꝙ quies per acci
dens menſuretur tpe,et ꝙ per ſe menſuretur motu,qui eſt ſuus
poſitiuū,et ideo ſi per ſe menſuretur motu, et motus menſuret̄

tpe poterit quies per accñs menſurari tpe tñ ſemp ſtat ꝙ ſuo
poſitiuo menſuretur per ſe quia talis menſura conuenit omni
priuatiuo et itā per ſe. Et tūc ex dictis ſupra aparet ꝙ ſi conce
damus calorē quieſcentē ſiue magis quietē caloris menſurari
tempore,nō tñ ſequitur ꝙ ſimiliter menſuretur calor tpe , quia
exñtia caloris naturaliter precedit quietē , nec illa exiſtentia
caloris inquatū talis hēt hitudinē,nec actualē nec aptitudinalē
ad tempus (Si tñ cōcedatur) redit ad primam uiā, quā magis
tenet,dicit igitur ꝙ ſi concedatur illam formam dū manet ha-
bere exiſtentiā uariabilem, et ꝙ exiſtentia non tantū uariata
ſed etiam uariabilis menſuratur tempore tūc concedende ſunt
due propoſitiones. Prima.illa entia non menſurantur euo quo
rum forme poſſunt fluere et partes earū ſucceſſiue acquiri, et
ſic calor ſiue quieſcat ſiue nō,menſuratur tpe,quia habet enti-
tatem uariabilem.Secunda ꝓpoſitio. Subſtātie generabiles et
coruptibiles menſurantur euo per ſe,ſʒ per accñs hoc eſt per
quantitatē uel qualitatē naturalē cōſequentes eas mēſurentur
tpe,ſicut homo dū eſt in augmento per accñs menſuratur tēpo
re,eo ꝙ motus augmenti eius mēſuratur per ſe tpe. Sed contra
hoc eſt ſecunda inſtantia quia primū eē ſubſtātiaꝝ generabi-
lium et curuptibiliū menſuratur inſtāti tpis igʳ earū eſſe habi
tum menſuratur tpe. ¶ Ad iſtud reſpondet doc. accipiendo
mutationē iſtarū ſubſtantiaꝝ.ſ.generationē ſm ꝙ phūs loqtur
de illa.5.phy.illa generatio eſt īdiuiſibilis, quia forma ſubſtā
tialis nō habetur per motū,illa generatio terminatur ad eē ſub
ſtantiale indiuiſibile qđ ſimul totū generatur et non pars poſt
ptem,et iō dicit Sco.illa ē indiuiſibilis quia nō hētur per motū,
tale.ſ. qđ uel eſt mutatio, uel eſt indiuiſibile,et hoc eſt magis,
et eſt indiuiſibile cōcomitans neceᵒ indiuiſibile terminans motū
quia generatio neceᵒ cōcomitatur eē forme accñtalis diſponē
tis pro forma ſubſtātiali introducenda,et tale eē forme acci-
dentalis terminat fluxū ſiue motū. Pro intellectu iſtius lr̄e no
tandū eſt,ꝙ eē forme eſt duplex .unū ꝙ terminat per ſe fluxū
forme et ad illud eſſe,ſm Sco. hic eſt ꝓprie mutatio, primo et
per ſe,quia ſicut cū in aqua introducitur caliditas ut.8. que ē
ultima et perfecta diſpoſitio,ut forma ignis inducatur in ma-
teria aque et corūpatur forma aque , dicit doc. ꝙ ad iſtud eſſe
forme caliditatis eſt proprie mutatio primo et per ſe, et ꝓbat
per diffinitionē ipſius mutari, quia ē aliter ſe hr̄e nūc,et dicit
ꝙ ly nūc accipitur pro īdiuiſibili tpis.ſ.ꝓ.ø.(q̄; prius) ly priᵘ
accipitur ꝓ diuiſibili tpis, et itā id qđ mutatur aliter ſe habet
in.ø.tpis terminātē fluxū forᵉ q̄; ſe habuerit in tpe p̄cedēte ad
illud.ø.et itā ad illud eē forᵉ caliditatis eſt ꝓprie mutatio,et
illud primū eē mēſurat̄.ø.tpis. Aliud ē eē forme ꝙ nō terminat
fluxū forme,qa illa forma talis nō fluit,nec acqritur ꝑ motū,
ſʒ acqritur in.ø.per quaſi mutationē.ſ. ꝑ generationem , et ad
iſtud eē forme ſubſtantialis nō eſt mutatio primo et ꝑ ſe,ſʒ ge
neratio que nō ē pᵒ mutatio,et iō nec primū eſſe forme ſubſtā
tialis ſic ꝓprie mēſuratur.ø.tpis,ſʒ ſi generatio forme ſubſtā-
tialis menſuratur tempore hoc pro tanto eſt , quia concomita-
tur mutationem proprie dictam,ſiue concomitatur indiuiſibile
terminans fluxum forme per ſe.ſ. concomitatur inductionem
forme caliditatis que inducitur in inſtanti et pro tanto genera
tio menſuratur.ø.tēporis. Vnde aduertendū eſt ſecūdo,ꝙ ſm
Scotū mutatiu tribus modis habet cōſiderari pᵒ ut mutatio ſi
ue mutatū eē ē qđ indiuiſibile de ꝑtu q̄titatis ꝑ ſe terminans
motū,et ꝯtinuās motū , et qđ ſic mutat̄ ē ſub motu qa motᵘ non
hēt ultimum ſui ſed quod mutatur mutabitur. Alio modo acci
pitur mutatio que eſt terminus ad quem fluxus et eſt inductio
forme que acqſita eſt per motum et eſt in .ø. iſtud eſſe forme
eſt indiuiſibile,quia ē in.ø.quod eſt indiuiſibile tp̄is et etiā eſt
ſimul totum tūc,lʒ fuerit acquiſita per partē poſt partē per mo-

tũ, tñ caliditas introducta hẽt oẽs partes ſuas ſimul, ſtabiles, et permanentes, et talẽ inductionẽ appellat Sco. hic mutationẽ pro prie dictã et probat quia ſubiectum ſm illam talẽ formã aliter ſe habet nũc. i. indiuiſibiliter, ꝙ prius ſe habuerit diuiſibiliter ſub motu, quia tũc erat in continua potentia ad terminũ ad quẽ. Et iſta mutatio et prima ſemper mẽſuratur. ĩ. et iſta mutatio, nõ eſt cõtinuatiua motus, nec ꝓprie terminus motus niſi extrinſeca, eo mõ quo eẽ forme ſub eẽ perfecto terminant motũ qa habitibus ptĩbus ceſſat motus. Alio° mutatio accipitur ꝓ generatione, et iſta nõ terminat fluxũ per ſe, quia forma ſubſtãtialis que generatur nõ fluit nec per motũ acqritur., et hec nõ primo et per ſe dr̃ mutatio ſicut alia ſecundo mõ dicta nec ſi primo et per ſe mẽſuratur. ĩ. tp̃ris ſicut alia, tñ menſuratur ĩ. tp̃ris eo ꝙ generatio ignis nece° cõcomitatur inductionẽ caliditatis pfecte, poſſ3 et q̃rto mõ accipi adhuc magis in ꝓprie mutatio, ſicut eſt creatio quia eſt ibi ſucceſſio forme poſt non eẽ duratione ipſius forme, et nõ o3 ꝙ iſta mẽſure r. ĩ. tẽporis, etiã ſi aliqua fieret mutatio in forma uel ſm formã que menſuratur euo illa mutatio nõ menſuratur. ĩ. tpis ſed. ĩ. eui. Tũc ad ꝓpoſitũ reſpondendo, dico ꝙ primũ eẽ forme generabilis et ita generatio, in ꝗ tñ ꝯcomitatur mutationẽ ꝓprie dictã que ẽ mutatio ſecũdo mõ ſic mẽſuratur. ĩ. primũ eẽ forme ſubſtantialis et eius generatio ſimiliter, ſed ne r poſtea cõſequẽtia cũ arguit ſi eẽ primũ ſubſtãtie mẽſuretur. ĩ. tẽporis igitur et illud eſſe habitũ poſt. ĩ s. menſurabitur tpe negatur ꝯña, et rõ eſt quia illud primũ eẽ cõparatur ad cãm ſecundã pticularẽ generantẽ . ſ. ad hãc ignẽ generantem a qua cauſa pticulari eſt ſubſtãtia ignis genita, et poſt illud. ĩ. nõ comparatur ad illã cãm pticularẽ, quia ille tm̃ generãt et ñ cõſeruãt, ſ3 prima generat et cõſeruat igitur p9 illud. ĩ hẽt habitudinẽ ad deũ ꝯſeruãtẽ uniformiter et ita ſubſtãtia ignis genita hẽt eẽ uniforme et inuariabile et ſic mẽſuratur euo ſicut ẽ de ſubſtãtia ãgeli a deo ĩ idẽ ptiuue pfecta ꝯſeruata. ¶ Et ex hoc p3 ad quoddã argumẽtũ ſuperius factũ pro opi. Hen. contra .s. Bonauẽ. et ẽ ultimus Si in euo eſt ſucceſſio i r innouatio, ſi innouatio ig r mutatio, et nlĩs mutatio menſuratur. ĩ. tp̃ris igitur ſi euiternũ eſt mutatur menſurabitur. ĩ. tpis et ita erit tẽporale et ſic euiternũ non erit euiternũ quod implicat. ¶ Reſpondet doc. ponẽdo duas ꝓpões. pª. non oĩs forma ſm quã eſt innouatio uel uariatio, et ita aliquo modo mutatio menſuratur tpe uel. ĩ. temporis, patet de intellectionib9 angelorum que mẽſurantur euo, ſi angelus mutet ſm aliquã illarum, ut puta, nũc ñ intelligit lapidẽ et poſtea intelligit lapidẽ igitur mutatur ſm intellectionẽ. Conceditur. Sed iª mutatio menſuratur. ĩ. tpis. Nego. immo illa mutatio eadem menſura menſuratur, qua et forma ſm quã eſt mutatio et illa forma menſuratur euo i r et illa mutatio. Secunda propoſitio. Solũ illa forma ſm quã mutabile ſe habuit aliter ſucceſſiue ĩ motu. ſ. ꝗ nunc ſe habet indiuiſibiliter in. ĩ. illa forma menſuratur tpe et mutatio ſecundũ illã formã menſuratur. ĩ. tẽporis. ¶ Et nota illã l r̃am. (hoc eſt cuius termino ad quẽ indiuiſibiliter habito). ſ. in. ĩ. neceſſario illi termino ad quẽ preſupponitur terminus a quo diuiſibiliter habitus et habitus diuiſibiliter in termino a quo, quia inductioni forme caliditatis que inductio eſt terminus ad quẽ habitus in. ĩ. et ita ĩdiuiſibiliter p̃ſupponit terminus a quo diuiſibiliter hitus. i. hitus in tpe qa caliditas iª ſub eẽ imperfecto, erat ſub motu et ita erat caliditas illa terminus a quo quia ſemp in potẽtia ad terminũ ad quẽ et ſub motu, et ita terminus a quo erat diuiſibil r hitus. i. habebat in tpe. Et hoc ẽ qd dĩ obſcur̃ (et hoc ſ3 quẽ) . ſ. terminũ a quo fuit motus mẽſuratus tpe, qa ſi capiam9 motũ pro forma fluẽte, tũc caliditas erat fluẽs et terminus a quo, et ſ3 illã mot9 mẽſurabat tpe cũ iſa flueret cõtinue. (Vel nec nece° cõcomitãs motũ menſuratũ tpe). Hic introducit aliũ modũ dicendi de motu, ꝙ motus ſit fluxus forme tũc caliditas ut terminus a quo nece° cõcomitabatur fluxũ. i. motũ menſuratũ tpe tũc dico ꝙ ſolum talis forma menſuratur tpe et mutatio ſm eã menſuratur. ĩ. tpis. Per hoc etiã p3 ꝙ deus põt creare et nõ in tpe, nec talis creatio l3 poſſit dici large mutatio, nõ mẽſurabitur. ĩ. tpis, nec o3 ꝙ etiam ſi tp̃s ſit ut illa mẽſuretur, et rõ eſt qa illa creatio non eſt indiuiſibile tale, ut nece° terminet fluxũ ſui oppoſiti, ſicut eſt ĩ diuiſibile caliditatis illud terminat fluxũ ſui oppoſiti quia in continuo motu ſemper eſt ſubiectũ caliditatis in potẽtia ad ulteriorẽ gradũ, et illa potentia ad gradũ pfectiorẽ dr̃ terminus a quo, et dr̃. oppoſitũ caliditatis ſub eẽ pfecto quia nõ ẽ in ſubiecto amplius talis potẽtia, ſed illa deſinit eẽ adueniẽte gradu pfecto, et ita illud indiuiſibile caliditatis in termino ad quem ſuccedit ſuo oppoſito uel terminat fluxũ. i. motũ ſui oppoſiti, nõ ſic creatio, quia oppoſitũ illius qd creatur non fluebat, et ideo non eſt tale indiuiſibile ꝙ oporteat menſurari. ĩ. tpis, ſed illud qd terminat fluxũ ſui oppoſiti ut primo fluentis aut nece° concomitantis motũ ſicut forma in motu cõcomitatur motũ menſuratũ tpe, non ſic creatio, eſt indiuiſibile alicuius talis forme ꝙ nece° cõcomitatur motũ mẽſuratũ tpe, et ſic talis creatio non mẽſurabit tpe ſ3 euo, ſi tale creatũ ſit euiternum. ¶ Et nota bñ hãc diuerſitatẽ mutationũ qa ſoluũtur ꝑ hoc multa ar tª.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia ad primũ ẽ clara ſolo. Nota tñ ibi ꝙ Auice. poneret intelligẽtias illas habere ut neceſſitatẽ eſſendi in ſe, et in operationibus ſuis intrinſecis, ita ꝙ ſua intellectio eẽt ſua eẽntia et eadẽ mẽſura mẽſuraret. ſ. eternitate cum ſua eẽntia ſed de operationibus extrinſecis. ſ. mouere corpora celeſtia illas poſuit mẽſurari tẽpore, et ideo negatur Auice. quia poſuit operationes intrinſecas menſurari eternitate, non quia poſuit operationes extrinſecas menſurari tẽpore. ¶ Ad aliud dan r due reſponſiones, pª concedẽdo operationes angelorũ durare cũ tpe noſtro. Negando tñ ꝯñam ut durant cũ tpe i r menſurantur tpe non ſequitur multa durant cum tpe non tamen tpe menſurantur, ſicut angelus et deus. Secunda reſponſio eſt ꝙ põt aliqua operatio angeli tm̃ durare per. ĩ. nec ſequitur inconueniens, et ad Ariſto. dicitur ꝙ ꝗ̃do natura aliquid producit ſi productum ſit durabile, nõ intendit natura illud ſtatim corumpere immo ſi aliquid producitur per generationem, inter eius eſſe productũ et corruptionem que ſunt ĩ diuerſis. ĩ. tẽporis, mediat tempus, nec poſſunt iſta duo. ſ. generatio et corruptio ad inuicem continuari perpetuo, et hoc eſt qd uult phũs in. 8. phyſi. ſed tñ aliqua poſſunt ſtatim corumpi uel deſinere eſſe, nec natura talia ĩtendit cõſeruare ultra. ĩ. et hoc quia conſeruatio repugnat nature taliũ ſicut eſt mutatũ eſſe, et. ĩ. in tẽpore, raptim enim trãſeũt et nature illorũ repugnat duratio, nec natura ꝓducens talia intendit illa cõſeruare cum nõ ſint cõſeruabilia. Verũ intendat corũpere? Dico ꝙ nõ p°, ſed bene ex cõſequẽti cũ intendat diuiſibile motus ꝓducere quod impoſſibile eſt eſſe cũ mutato eẽ, ita ex cõſequẽti ſi ĩtendit ꝓducere motũ intendit corrũpere mutatũ eẽ. ¶ Ad aliud Augu. creaturã ſpũalẽ mouet ꝑ tp̃s. Dico ꝙ ibi accipit, tp̃s uel tẽporale pro oĩ eo qd hẽt uel põt hr̃e eẽ poſt nõ eſſe, ordine durationis et ut uiſum ẽ in di. i. q. 3. oĩs creatura de facto hẽt eẽ poſt nõ eẽ ordine durationis iõ oĩs creatura põt dici tẽporalis et ita moueri per tp̃s et ſic angeli ſunt ꝓducti ꝑ tp̃s. qa habuerũt eẽ ſuccedens ſuo nõ eẽ duratiõe, et iſto mõ ſunt entia tpalia, l3 ſuccedens. ſ. eẽ et illud cui ſuccedit. ſ. nõ eſſe uel nihil, nõ ſint ꝓprie tẽporalia, nõ eẽ. n. et nihil in termino a quo angeli nullã mẽſurã habuit quia illud nõ eẽ eſt negatio extra genus et nõ hẽt mẽſurã cum ſit non ens, priuatio tñ hẽt menſuram quia et ſi ſit negatio eſt tamen in apto nato.

Secunda pars di.de loco angeloꝝ. Queſtio. Quinta.

VTRVM ANGELVS SIT IN LOCO etc. ¶ Eſſe in loco eſt tripliciter.ſ.circūſcriptiue uel commenſuratiue, ut corpus eſt in loco et cōmenſuratur loco ut uidebitur ĩ corpore queſti. Alio mō aliquid eſt in loco diffinitiue.i.eſt ita hic ꝙ nō alibi ſed diffinitur ad hic eſſe,et iſto mō angelus eſt in loco.Et ideo corpus et angelus hñt diuerſas rōnes eſſendi ĩ loco,et ita equiuoce sūt in loco.Alio mō aliquid ẽ ĩ loco tm̄ pñtialiter,et ſic corpus xp̄i ẽ in loco pñtialiter, quia hʒ reſpectū pñtialitatis ad accñtia et ecōtra.Et nota ꝙ iſta ſe hñt ſicut magis cōe et minus,quia eē in loco circūſcriptiue eſt inferius et ĩfert eē in loco diffinitiue,qa bñ ſeᵛ ẽ ĩ loco circūſcriptiue,iʳ diffinitiue ſʒ ñ ecōtra et ẽt ſeqẽ eſt in loco diffinitiue igitur pñtialiter et nō ecōtra,quia corpꝰ xp̄i non eſt ita pñs illis accidentibus quin ẽt poſſit eē preſens aliis accidentibus et ita nō eſt in loco diffinitiue ſʒ tm̄ pñtialr.

Queſtio. Sexta.

SEXTO IVXTA HOC QVERO ETCE. Sine argumētis ẽt querit utrū angelus hēat locuʒ determinatū,ſic ꝙ nō poſſit eē in loco nec maiori nec minori,ſicut corpus .Et hec q̄ſtio ĩcludit iſtā aliā.Vtrū angelus poſſit eē ĩ loco pūctali.ſ.an poſſit eſſe in pūcto, et ita eē in loco indiuiſibili et indiuiſibilr.Et utrū angelus poſſit eē in loco q̄tūcunq; magno,et an poſſit eē in loco q̄tumcūq; paruo,et longo,et ſtricto. ¶ Ad primam.q.etc. Opinio Tho. ẽ ꝙ angelus ẽ in loco. Sʒ de rōne formali qua angelus eſt in loco,dubium ẽ.Et dicit Tho.ꝙ qa angelꝰ opatur circa aliqđ corpus iō angelus ẽ pñs illi corpori et ita in loco.Ita ꝙ rō formalis et mediū formale ad cōcludendū a priori iſtā angelus ẽ in loco ẽ iſta,quia opatur,hic.iʳ eſt hic in loco.Et adducit tres auctoritates Dama.in q̄bus oībus ſemp Dama. cū hoc angelus adeſt,cōiungit ſp opari,qđ nō eēt niſi opatio eēt rō formalis ſibi eēndi ĩ loco. ¶ Sʒ iſte arti.eſt cōdēpñatus tāq̄; hereticꝰ apud uniuerſitatē periſienſem ita ꝙ dicere angelū eē in loco p opationē ad ſenſuʒ datū error. Et nota ꝙ illa excōicatio trāſit mare et dioceſim piſeoꝝ, quia nō ſolū eſt data auctoritate ep̄i piſienſis ſed ẽt auctoritate ſummi pontificis uide iura ĩ decretis. 15.q. ca.ſi mōnuꝰ.Saltē arguit Sco.ꝙ ſi nunq̄; illa ſententia eēt anathematizata reſpectu oīum ſaltē apud oēs dʒ eſſe et eſt ſuſpecta eo ꝙ tanta et tā excellens uniuerſitas excōicauit illā. ¶ Alii ut Tho.et Egidius de roma dicūt ꝙ angelus eſt in loco p applicationē.Iſta applicatio nō pōt eſſe actus primus angeli quia eius eē nō eſt eius applicatio ad locū,immo eius eē abſtrahit a loco,nec ſm Dama.fuerūt creati in loco,ſed ante oēm creaturā corporalē.Per applicationē ergo eius ad locū nō poſſumus intelligere eēntiā eius,quaſi uʒ eēntia angeli ſit rō formalis eēndi in loco, nec per applicationē poſſumus intelligere opationē eius intrinſecā ſiue actū ſecūdū intrinſecū,quia eque intellectio angeli abſtrahit a loco ſicut eius eē,ſic iʳ per applicationē eius ad locū nō poſſumus intelligere aliq̄m eius opationeʒ in loco et tūc reddit eadē ꝯclō cū pᵃ opi. ¶ Cōtra quā ꝯclonem arguit doc.Et pᵒ oñdo ꝙ uel Tho. cōtradicit ſibi uel cōcludit oppoſitū n̄rm et oppoſitum ſue ꝯclōis .ſ.ꝙ angelus nō eſt in loco per opationē ſʒ p pñtiā ꝯñtē q̄titatē angeli uirtualē. Et arguit ſic in.i.par.ſumme.q.8.ar.i.mouet Tho.hāc.q.an deus ſit ubiq; ſiue in oībus rebus creatis.Et ꝓbat ꝙ ſic hac rōne oʒ mouens eē ſimul cū moto,et efficiens cū effectu ſed deus eſt oīa mouēs et oīa efficiēs iʳ eſt pñs oībus rebus creatis,q̄rit Sco.qđ intelligit p iſtā ꝯclonē deū eē pñtē oībus,an idē ſit ꝙ deū eē mouētē oīa,et tūc ꝯclō et minor ſunt idē, et ita petitio pricipii,nec cōclō eſt ad ꝓpoſitū ſuū,qa q̄rit in .q.de pñtia dei ad oīa rōe ſue immenſitatis, ſed deum mouere omnia non eſt ratione immenſitatis , ſed magis rōne oīpotentie igitur talis pñtia ꝙ eſt eum oīa mouere non eſt ad propoſitū.q.aut concludit Tho.ꝙ deus ẽ pñs oībus preſentia ſue immenſitatis et hoc ꝯcludit ex hoc qa deus oīa mouet et oīa efficit et ita per operationē cōcludit deum eſſe preſentem ubiq; ſed conſtat ꝙ hoc non eſt cōcludere a priori quia preſentialitas immēſitatis eius eſt prior operatiōe ſua ad extra igitur cōcludit a poſteriori quia deus operatur circa oīa iʳ neceſſe eſt ip̄m eſſe pñtem oībus et ita immenſuʒ ſi igitur de deo cōcludit eū preſentē eſſe rebus et immenſum per operationem eius a poſteriori iʳ a ſimili ita erit de angelo ꝙ ſi operatur circa aliquod corpus ꝙ angelus illi corpori erit pñs et erit ratio a poſtriori et non a priori et ſic ſi ita intelligat ñ arguit Sco.cōtra eū nec eſt ut ſic articulꝰ cōdempnatus.Sʒ aliter intelligunt cū aliquādo fuerim in diſceptationibus cum eis ipſi ſe ſic exponunt et ita intelligunt et male. ¶ Cōfirmatur iſta rō,a minori ad maius quia minus uidetur ꝙ oporteat deū eē pñtem paſſo in quo uel circa quod operatur,q̄; angelus ſit pſens,immo magis opʒ angelū eē pñtem corpori circa qđ operatur q̄; deus,et tñ deus eſt preſens corpori in quod operatur igʳ multo magis angelus,et cōſequentia pʒ quia potentia dei eſt infinita et potentia angeli finita et uiʳ ꝙ potentia infinita poſſit agere in magis diſtans q̄; potentia finita,quia omnis uirtus finita per nimiam diſtantiam a paſſo poteſt impediri ne agat in illud quia ſi uirtus finita poteſt in diſtans per miliare et per duo et per tria tandem non poterit agere ſi diſtet per quatuor miliaria , non ſic uirtus infinita igitur ſi deus eſt preſens paſſo in quod agit multo magis angelus erit preſens ſi aget et igitur uidetur ꝙ angelus ſit preſens prius corpori q̄; agat in illud,et ſi concludas ipſum eſſe preſentem corpori quia operatur circa illud,illud quia nō dicit cauſam a priori ſed tantū rationem ſumptam a poſteriori. ¶ Confirmatur etiam ſecūdo qa ſi angelus moueat librum meum habet actionem ſuam circa librum,hic ſunt tria, uirtus motiua angeli, motio eius liber motus. Quero quomodo ſe habet motio illa ad uirtutem angeli aut eſt illi uirtuti in mediata aut mediata ſi illa actio eſt in mediata uirtuti angeli igitur illa eſt in mediate ab angelo in libro moto,et ſic liber motus ẽ in mediatus uirtuti angeli et ita angelo ,ergo angelus eſt preſens illi libro et prius q̄; moueat librum quia illa actio in mediate eſt ab angelo,ſi tu dicas ꝙ illa motio eſt mediata a uirtute angeli,igitur eſt per medium aliquod ab angelo in libro,quero de illo medio mediate quo mouet librum,quomodo illud medium ſe habet ad uirtutem motiuam angeli aut mediatē aut in mediate aut erit proceſſus in infinitum aut neceſſario erit ſtandū ꝙ illud quod primo eſt a tali uirtute in mediatū eſt illi uirtuti,et ita illud mediū p qđ agit in libro erit in mediatum uirtuti angeli et ita angelus erat illi preſens et quia pñs ideo agit in illud. Et uř ꝙ magis ſit ſtādū in pᵒ et dicere ꝙ angelus eſt in mediatus libro et circa librū in mediate opatur et ita ẽ prius pñs libro q̄; moueat libꝝ,ergo nō quia mouet eſt pñs et ſed ecōuerſo qa ẽ pñs iō circa libꝝ opatur. ¶ Secūdo principʳ ſi angelus ẽ ĩ loco ſic ꝙ operatio ſit rō formalis eēndi in loco iʳ remota iᵃ rōe formali remouebit effectꝰ eiꝰ formalis.ſ.eē in loco,et ita uiʳ ſeq ꝙ aliq̄n angelus nō ſit alicubi,immo ꝙ nullibi ſit. Quia in celo empireo non operatur operatione extrinſeca quia non mouet illud celum nec mutat illud quia nec eſt mobile nec mutabile, nec eſt dicendū ꝙ operetur circa corpus chriſti uel circa corpus uirginis ſanctiſſime,quia tunc eſſet in loco cum corpore illo quod ẽ falſum nec opatur circa aīas uel angelos alios niſi ĩtelligēdo et amādo iʳ ñ erit ĩ celo empireo nec extra celū empireū qa nullibi opatur igitur nuſquā erit. Similiter moueatur a celo in terram et nihil operetur in celo nec in terra nec in medio quia poteſt eſſe

angelus cui non conueniat mouere corpora inter media ſequitur ꝙ ille angelus non erit in celo nec in medio nec in terra qꝛ in nullo illoꝝ locoꝝ opatur. Et ꝑterea ſi nõ mouet iſtud corpꝰ ſequitur per te ipſum eſſe ibi a priori, ſi igitur ceſſet ab opere cum ſit in poteſtate eius operari et nõ operari ſequitur ꝙ non erit hic et ita ex ſola ceſſatiõe ab opere nõ habebit pñtiã huic corꝭ circa qđ prius operabatur, nec operatur alibi igitur ex ſola ceſſatione ab ope ſeʳ ipſ non eẽ alicubi, cũ tñ ſꝫ damaſcenũ includant infra celũ, et magr̃ ſentẽtieꝝ di. 37. determiat eos eẽ i loco lꝫ nõ circũſcriptiue, ſꝫ diffinitiõe loci. i. ita hic ꝙ nõ alibi, deus tñ ubiqꝫ ẽ. Et ſic pꝫ ꝙ opari in loco nõ ſit rõ formalis et a priori quare angelus ſit i loco, ſꝫ bñ ſeʳ a poſteriori, ãgelus mouet hoc corpꝰ iʳ angelus ẽ pñs huic corpori et hoc pñtia ꝯcomitãte ꝗtitatẽ uirtutis eius finite. ¶ Preterea ſi ibi ẽ ubi opatʳ iʳ ubi pº opatur ibi pº erit. i. adequate, ſꝫ hoc ꝯñs ẽ falſũ quia nõ ẽ pº ubi; pº opatur, et pꝫ qꝛ celũ ẽ eius mobile adequatũ uirtuti ſue, ſic ꝙ illud ſine ullo labore mouet et ẽ ſibi ita ꝓportiõatũ ſm phũm 2º celi ꝙ ſi illi celo adderetur una ſtella moueret celũ cũ labore, et pena et tñ dato ꝙ pº moueat celũ nõ ſeʳ ipm eẽ in toto celo. ¶ Rñdetur ꝙ pº. i. adeq̃te mouet unã ptẽ, et ibi ẽ, et ꝑ motũ illius ptis mouet aliquã aliã ptẽ quaſi ĩpellẽdo uel trahẽdo. ¶ Cõtra hoc. Vult Sco. oñdere ꝙ nõ ſit dãda illa ps quã pº hẽat mouere, quia dimiſſa illa imaginatiõe de atlante maximo aſtrologo et phõ q a poetis dictꝰ ẽ ſuſtinere mũdũ ſiue celũ, arguit Sco. ꝙ nõ ſit aliq̃ ps celi q̃ ſit oriens et aliq̃ q̃ ſit occidẽs qꝛ quocũqꝫ pũcto celi dato q ſit oriẽs ſucceſſiue erit occidẽs, et dato q̃cũqꝫ pte celi nulla ẽ magis ſuſceptibilis motꝰ q̃ alia cũ oẽs eque ſint ſuſceptibiles motus iʳ ſeʳ ꝙ nª ps eſt oriẽs cui pº aplicet angelꝰ mouẽdo iʳ nõ ẽ in aliq̃ pte celi ut in oriẽte, ſic ꝙ illa ps ſit oriẽs et in illa ſit ãgelus, et moueat celũ ꝑ illam ptem, et ipe ſit in illa pte qꝛ tũc angelꝰ moueret ꝑ accñs ad motũ illiꝰ ptis, ſicut nauta mouet nauẽ et ipe mouet ad motũ nauis hoc. n. attribuer̃ angelo ẽ incõueniẽs nec ẽt ur̃ ꝙ in celo ſit dextrũ aut ſiniſtꝝ quia dextrũ in aĩali ẽ ps q̃ ẽ magis ſuſceptiua opationis aĩe q̃ ſiniſtra qꝛ hõ ꝑ manũ dextrã faciliori mõ et efficatiori mõ opat q̃ ꝑ ſiniſtꝝ, ita oporteret ponere i celo aliquã partẽ celi magis diſpoſitã ad ſuſcipiendũ motũ q̃ alia et hoc ẽ flm̃ qꝛ nõ ẽ pũctus in celo qui nõ ſit eque ſuſceptiuus motus ſicut aliꝰ nec i hoc ẽ dr̃a i ptibꝰ celi, ſꝫ uꝛ ꝙ nª ſit dextra et alia ſit ſiniſtra et ꝙ in pte dextra ponat angelus mouẽs celũ, ſꝫ cui ibi ẽ dextrũ niſi ꝑ cõpationẽ ad dextrũ et ad ſiniſtꝝ i aĩali, iõ ut Ari. hoc oñderet poſuit illũ ruſticũ. i. athãtẽ cũ brachio dextro uerſus oriẽtẽ et cũ ſiniſtro uerſus occidẽtẽ et caput in polo antartico. i. ꝑpetue occultatiõis, et pedes in polo artico. i. ꝑpetue apparitiõis, tñ ſꝫ ueritatẽ nulla ẽ ps dextra nec ſiniſtra i celo. Et ita nõ uiʳ poni poſſe ꝑꝑ hoc i aliq̃ pte quaſi qeſcens in illa pte et ex motu illius ptis moueret alias et ita celũ, qꝛ tunc ut dictũ ẽ oporteret ita dicere de motu angeli ut de motu naute in naui. Nec ẽt uiʳ poſſe poni angelus qeſcens in aliquo loco ꝑ ſe et ꝙ ps celi fluat iuxta angelus et ſic angelus moueat illã ptẽ ſibi pñtẽ pº et ſic ꝯſequẽter oẽs aliã ſucceſſiue ſibi pñtem, qꝛ tũc q̃ro in quo loco erit angelus qeſcẽs nõ aparet in quo loco ſit cũ cõtinue moueat ptẽ pñtẽ, nõ pt̃ eẽ in illa quia exñdo in aliquo in q̃tũ illud ẽ motũ, ut uiʳ apte nõ erit in iº qeſcens. ¶ Preterea ſi aliqđ ſit rõ formalis q̃re aliqđ ꝑdicatũ dicat foʳ de aliquo oꝫ ut illa rõ formalis ſit i illo de quo dr̃ tale ꝑdicatũ forʳ, ſicut ſi eẽ albũ dicat de ſor. opꝫ ut albedo inſit ſor. et maxime ſi ſit ꝑdicatio formalis de uoiatiua denotatione intrinſeca ſicut iſta angelus ẽ in loco iʳ oꝫ ꝙ rõ formalis ſit in eo, ſꝫ opatio extrinſeca angeli nõ ẽ in angelo ſꝫ in corᵉ moto iʳ uel nõ erit forʳ in loco uel iſta opatio extrinſeca nõ erit rõ formalis quare angelus ſit in loco forʳ denotatione intrinſeca. Sꝫ aliqs dicet ꝙ locus nõ ẽ in locato ſꝫ in corᵉ locãte, et ita ſi denotat locatũ denotat extrinſece et tũc nõ incõuenit ꝙ rõ eẽndi in loco ſit extrinſeca. ¶ Cõtra quia locus corpoꝝ ẽ ſupficies q̃ ẽ in corpe locãte, tũ in illa ſupficie q̃ ẽ locus materialiter fundatur reſpectus ubi actiui ad locatũ, qui reſpectus denominat locum locare actiue, et in locato eſt ubi paſſiuũ uel reſpectus locati ad locũ, et talis reſpectus formaliter eſt locus paſſiuus lꝫ ſuperficies ſit locus materialiter, et tũc dico ꝙ locatus forʳ dicitur eẽ in loco denominatiõe intrinſeca et nõ extrinſeca. Sed cõtra quia q̃ocunqꝫ capiatur locus ſiue materialʳ ſiue foʳ eſt in locãte et non in loco ſm Ariſt. 4. phy. ideo dicitur ꝙ locus denominat locatũ denominatione extrĩſeca de iſto alias magis dicetur, ſed ſic nõ eſt angelus in loco ſꝫ diffinitiue et nihil eſt aliud niſi ipm habere reſpectum pñtialitatis diffinitiue ad corpus cui eſt pñs nõ ꝙ circũſcribatur ſicut corpus, et talis reſpectus fundatur i angelo et terminatur ad corpus cui eſt pñs et ita intrinſece dr̃ eſſe in loco iʳ ratio ſua qua ẽ in loco erit ei intrinſeca. ¶ Preterea illa operatio ẽ cõmenſuratiue in loco per accñs). Nota ꝙ operatio angeli tranſiens nõ eſt ſubiectiue in angelo quia et ſi moueat aliud nõ tñ mouet ſe iʳ illa motio eſt in corpore extra et ita ſicut corpus ꝯmẽſuratur primo et per ſe loco ſuo ita illa motio cõmẽſuratur per accñs et tunc ſequitur ꝙ angelus erit in loco cõmenſuratiue ſaltẽ per accñs quia effectus ꝓueniens ab aliqua cã nõ eſt maioris ꝑfectionis ſua cã et ſua rõne formali. ¶ Preterea damaſce. etc). Nota regulã grãmaticalẽ ꝙ copula ſꝑ copulat diuerſa. Damã. in dictis ſuis ſꝑ copulat iſta duo adeſſe ãgeli et opari iʳ aliud ĩtelligit per ly ad eẽ et aliud ꝑ ly opari et ſꝑ ponit opari poſt adeſſe, iʳ uidetur ꝙ ãgelus prius adſit et ſit pñs et poſtea operetur. Et iſta ẽ uera eius ſentẽtia. Nota ẽt aliã auctoritatẽ circa quã tria ſunt notãda, unũ ꝙ cõtrouerſia eſt inter diuum Auguſtinum et Gregorium theologum qui per antonomaſiam dicitur theologus, ipſe uoluit ut angeli crearentur a deo ante omnem corporalem creaturam et ita ante corpora celeſtia, et ita in illo priori non erant angeli in celo quia celum non erat, Auguſtinus ſuper gene. dicit ꝙ ſimul creauit angelos et celum. Itẽ nota ꝙ noticia matutina differt a noticia ueſpertina ſicut lux matutina a luce ueſpertina, eſt enim lux in mane clarior q̃ in ueſperi, et per hanc ſimilitudinẽ dicit auguſtinus ꝙ cognitio q̃ habuerũt angeli in uerbo quia clara et manifeſta dicitur matutina, noticia autem quam habuerũt in genere proprio erat ueſpertina et non ita clara et iſta ẽ quã habuerunt angeli de lapide uirtute lapidis et de homine ſimiliter et non uirtute eſſentie diuine uolentis mouere intellectus eorũ, ſm ergo Dama. prius cognouerunt res in uerbo q̃ eſſent et per conſequens non cognouerũt primo eas in genere ꝓprio et ita prius habuerunt noticiã matutinam de rebus q̃ in genere proprio. Et tũc tertio notandum ꝙ dato ꝙ Dama. diceret angelos intelligere creaturã corporalem ante q̃ eſſent non tamen dixit angelos eſſe preſentes illis obiectis immo illa obiecta non erant, nõ ergo ſecundũ ipſum ſequitur operatur circa obiecta igitur ẽ preſens illis nõ uoluit ergo ꝙ operari angelorum eſſet ratio eſſendi in loco ubi eſt obiectum uel corpus circa ꝙ operantur, oportet igitur aliam rationem inuenire et a priori quare angelus ſit in loco.

¶ AD QVESTIONEM IGItur ſoluendam etc. Primo doctor tractat de loco corporis. Secundo applicat ad angelum, ibi. ad propoſitum igitur etc. Dicit igitur primo ꝙ cuilibet corpori preter ultimum ſcilicet primum mobile ſecundum philoſophum, uel preter celum empireum ſecundum ueritatem theologicã extra qđ nihil eſt ꝯtinẽs, quaꝫ ꝯueniũt. pº ꝯuenit oĩ corpi eẽ i loco actuali. 2º ꝯuenit eẽ in loco determinato. i. eq̃li. 3º eẽ, in loco cõmenſuratiue. quarto eẽ in loco determinate. i. ita in iſto ꝙ

non in illo, et hoc eſt diffiniri et terminari loco, quīto eſſe ī lo
co naturalr̄ uel eſſe ī loco uiolēter (tria pª etc.) quartum cō
uenit corpori ab agēte .i. a locāte, quintū conuenit corpori in eo
ꝙ corpus eſt q̄d naturale. Ibi nota ꝙ corpori conuenit eē ī loco
actuali et eē ī loco equali et ꝯmēſuratiue ī eo ꝙ corpus q̄tum, ſi
ue. ꝑ quātitatē tāq̄ ꝑ rōnem formalē ītrinſecā, et ideo ſecluſo
quocūq; a corpore remanēte quātitate. ſ. ſecluſa ſubā et oī qua
litate adhuc ſi corpus ſit quantū faciet latera corporis cui eſt
ꝓūs diſtare et itē erit ī loco actuali equali et commēſuratiue.
et hoc confirmat Ariſt. in. 4. phyſicorum de corpore cubo .i. ta
xillari. a quo per impoſſibile ſpm cū circūſcribit eē aliud aquā
tante et dicit ꝙ ſi tale corpus poneretur ī aqua faceret latera
aq̄ diſtare et hoc tm̄ faciet diſtare latera quātus erit ipm cor
pus. ¶ (Exponēdo igitur.) Nota ꝙ doctor iſta quīq; exponit
ꝑ ordinem et ſic ſunt quīq; articuli primo exponit primum. ſ.
corp⁹ eē ī loco actuali, et ſꝑ itelligēdo de corpore alio a pri
mo mobili uel empireo, eſt igitur oē tale corpus in loco actuali
primo. ſ. ī ꝓciſe ꝯtinēte ımobili. Et iſta duo ſunt de rōne loci. ſ.
eſſe ꝓciſe ꝯtinēs et eē ımobilē. Et iſta duo eēntialia loco patent
ꝑ diffinitionē datā ab Ari. 4. phyſicoꝝ. Locus eſt ultimū ꝯtinen
tis ımobilis primo. Vbi nota ꝙ ly continēs nō eſt ꝓfunditas cor
poris ꝯtinentis .i. non continet aer corpora ꝯtenta ab eo rōne ꝓ
funditatis, ſed rōne ſupficiei q̄ eſt ī diuiſibilis indiuiſibilitͤ oppo
ſita diuiſioni cōueniēti ꝓfunditati. l3 tm̄ ſupficies non ſit ſimpʳ
in diuiſibilis qa eſt diuiſibilis ſm latitudinē et longitudinē, ē tm̄
īn diuiſibilis ſm ꝓfunditatē. Et hoc eſt q̄d dicit doc. (diuiſibile
enim ut corpus continens ſm illā dimēſionē ſm quā eſt diuiſibi
le. ſ. ſm ꝓfunditatem non eſt īmediate aplicatū alicui ut ꝯtinēs
ipm) ſed ſi eſt īmediate ap'icatū alicui corpori continendo ipſ
eſt illi applicatū ſm dimēſionē ī diuiſibilē. ſ. ſm ſupficiem q̄ ſu
perficies idiuiſibilis eſt terminus diuiſibilis. ſ. profunditatis, et
ex conſequenti cū īdiuiſibile de ꝑūo quātitatis nō ꝑ ſe exiſtat
eo ꝙ ſit ī aliquo, et cū ſit de ratione īdiuiſibilis talis eſſe ꝑ ſe ter
minus alicuius diuiſibilis eiuſdē ꝑūi, talis ſupficies īdiuiſibilis
erit ꝑ ſe termin⁹ alicui⁹ diuiſibilis et itē termin⁹ et ultᵐ aeris
ꝯtinētis eo ꝙ ſupficies ē termin⁹ et ultᵐ ꝓfunditatis aeris.
Erit ergo ſupficies ꝓciſum continēs, qa non profunditas aeris
nec longitudo uel linea nec pūctus niſi ꝑ accñs loquendo de liª
et pūcto qa ſunt idē primo continenti. ſ. ſupficiei, et iſtud ē de
ratione loci ꝙ ſit ꝓciſum ꝯtinens. Vltimitas aūt nō pertinet ad
rationē loci, ſed magis ꝑtinet ad rationē corporis ꝯtinentis, qa
ſupficies eſt ultimū non loci ſed ultᵐ profunditatis diuiſibilis
cuius terminus et ultimum ē ſupficies, et ideo ly ultᵐ reffert
ad quātitatem corpis continētis et eſt de ratione eius non loci,
et ꝙ ly ultimū non ſit de ratione loci ꝑ3 ī caſu ubi ſupficies eēt
ꝑ ſe exñs ꝑ diuinā potētiam tunc non eēt terminus nec ultimus
corporis qa nihil eſſet eius ī caſu, et tm̄ eſſet continens et ꝓciſus
continens qa nihil aliud contineret primo, ſeqtur ſecūda ꝑs dif
finitionis. ſ. ꝙ locus eſt ımobilis, et ꝑ iſtā drām. ſ. ımobilitatem
drē a uaſe ſm Ari. 4. phyſicoꝝ eo ꝙ uas mouetur localr̄ ſicut
ſitula, et ad motū ſitule mouetur ſimul locatum. ſ. aqua non ſic
locus mouetur localiter nec cū loco mouetur locatū, imo ſi loca
tum mouetur localiter exit locū deſerendo ipm et acqrendo
alium locū. Nota tm̄ ꝙ uas poteſt hr̄e rationē uaſis et rationes
loci, habet rationē uaſis qa mouetur localit̄ et ſimul locatū, ſed
habet rationē loci pro quāto locatū exit uas deſerendo ipm, ſi
cut aqua exiēs de uaſe dicitur exire locū ſuū, eſt ergo uas mo
bile locaʳ ſed locus ē ımobilis ımobilitͤ oppoſita mobilitati lo
cali et ſic drē a uaſe. Iſtam tm̄ ımobilitatem Tho. et Egidius
uoluerūt ꝑ reſpectū ſundatū ī locu proprio alicui⁹ et termina
tum ad polos et ad centrū ſed iſti non hr̄unt mentē philoſophi
ſi ſic ꝓciſe uoluerūt ſaluarē ımobilitatē loci, imo dicit Scotus ꝙ
ratione talis rᵘˢ non poteſt manere locus idem, quia ſi mō aer
ambit me et ſupficies aeris ſit locus meus ꝓprius materialis et
reſpectus fundatus ī me ad ſupficiem ſit locus paſſiuus et re
ſpectus ſundatus ī ſupficie ad me ſit locus actiue. Nō ne remo
to aere iſto a me corūpitur ſupficies illa q̄ erat ī actu et omnes
illi reſpctus fundati et terminati ad ipm? Certum eſt ꝙ ſic, nō
igitur manet locus, Similiter ſi palus ſit ī aqua ꝯtiᵉ aqua ua
riatur circa ipm, et illa ꝑs aque q̄ modo eſt iuxta palum locat
ipm ſic ꝙ eius ſupficies ambit palū et ſunt ibi illi reſpectus pali
circūˢⁱ ad aquā circūſcribentē, et eꝯ aq̄ circūſcribētis ad lignū
circūſcriptū, ſed ſupueniēte alia pte aque que fluit prior locus
et māliter et formaliter deſtruit̄, et alius de nouo generet̄ igr̄.
non manet idē locus ꝑ comparationē ad polos, et ad cētrū. Hic no
ta ꝑ leᵃ dictoꝝ ꝙ duplex eſt locus. ſ. ꝓprius et cōis, ꝯmunis lo
cus eſt ille q̄ ꝯtinet locatū et cū eo alia multa ſicut aer eſt lo
cus ꝯmunis aque eo ꝙ non ſolū continet aquā ſed cū aqua mul
tos piſces. Locus ꝓprius ē ille q̄ tm̄ ꝯtinet locatū et nihil aliud
ſicut aer ambiens me eſt locus ꝓprius meus, nec locus ꝓprius
nec ꝯmunis manet idem in rᵘ polos quia aer ꝯmunis pōt uaria
ri et ſilr̄ aer q̄ ē ꝓprius locus poteſt uariari. Et ſi dicatur re
ſpondet Tho. et Egi. ꝙ locus eſt ultᵐ uniuerſi qa quocūq; loco
dato illud eſt ultᵐ uniuerſi locantis itē ꝙ licet ſit ultᵐ aeris
locantis te īmediate et ſic ut eſt ultimū aeris poſſit uariari ut
tm̄ eſt ultᵐ uniuerſi et locus rᵘ uniuerſi nō uariat ſed manet
idē ımobilit̄. Sed ꝯ qa locus meus nō eſt ultᵐ uniuerſi niſi qa
eſt ultᵐ ptis uniuerſi. ſ. hui⁹ aeris et ſi tale ultimū ſit aliud et
aliud ultimū, qa alterius et alterius ptis. ſ. aeris ñ erit unum et
idem ultiᵐ uniuerſi. Quādo. n. ī toto ſunt multe ptes et aliquid
ꝯuenit toti rōne uni⁹ ptis pᵒ et ꝑ ſe et poſt illud idē ꝯuenit eidē
toti rōne alterius ptis eius nō erit idē illud tale ꝙ ꝯuenit ſic toti
et itē ultᵐ huius aeris eſt ultᵐ uniuerſi et illo aere deſinēte
ſuccedit alius aer et itē aliud ultᵐ aeris et ultᵐ uniuerſi nō
tm̄ idē numero quod prius, igitur aliud et itē non idem numero
locus. ¶ Dico igitur. Doc. ponit duas cōcluſiones declarātes
hāc ımobilitatē loci. Prima, locus eſt ımobilis ımobilitate oppo
ſita mobilitati locali. Secūda, locus eſt incoruptibilis ſm equa
lentiā ꝑ comparationē ad motum localē. declarabitur īferius.
Prima ꝓbatur duabus rōnibus. Prima. ſuppoſito ꝙ locus ñ mo
ueatur ꝑ ſe qa oē quod ꝑ ſe mouetur localiter deſerit locū ī qᵒ
eſt et acqrit ꝯtinue aliū et alium locū, nō ſic locus deſerit locū
qe tūc locus haberet locū et locus eēt in loco et ſic ꝓceſſus in in
finitū. Nec ēt locus mouetur ꝑ accñs, qa adhuc ſeq̄retur ꝙ loc⁹
eſſet ī loco, ſicut albedo et ſilitudo q̄ mouētur ꝑ accñs ad motū
corporis ſunt tm̄ ī loco eū corᵉ motu. Itē ſeq̄retur ꝙ ſi locus mo
ueretur ꝑ accñs ꝙ qeſcēs ꝑ ſe moueret locaʳ, quod implicat, et ꝓ
batur ꝯña, qa ſi locus mouetur ꝑ accñs, cōtinue habet alium et
alium locū, et tm̄ locus eſt fixus corpori locāti eū ſit ſupficies
aeris q̄ pōt nō moueri localit̄ et tūc locus fixus et qeſcens loca
lit̄ moueretur q̄d implicat, eſt iʳ locus ımobilis localit̄ et drē
a uaſe quod eſt mobile localit̄. Secūda ꝓpō eſt ꝙ locus eſt ıco
ruptibilis nō ſimpʳ ſed ꝑ equalentiā et nō abˡᵉ ſed ꝑ compara
tionē ad motū localē iſta ꝓpō ſic declaratur, qa et ſi locus cor
rūpatur ī rei ueritate, ſuccedit tm̄ pᵒ loco corrupto alia ratio
loci q̄ equaleret priori loco ī tm̄ ꝙ non pōt eſſe motus localis a
primo loco ad locū ſucedentem qa ſe hn̄t ad motū localem illa
duo loca ac ſi eſſent unus locus. Probatur igitur primo ꝙ locus
corrūpat̄ quia moto eius ſubō. ſ. aere localiter non manet in eo
eadē ratio loci que prius, ut ꝑ3 ſupra. ſuccedit tm̄ ſibi alia rō lo
ci, ut ꝑ3 in exᵒ de baculo exñte ī aq̄ et iᵃ ratio ſecūda loci ſuc
cedens prime equalet primo loco, et nō differt niſi numero, quia
loci q̄ ſunt in eadem drīa poſitionis ſunt eiuſdē ſpēi cum hēant
eādem drīam itē ꝙ ubi ſurſum nō drāt ſpē ſed numero, ſed ubi.

ſurſum et deorſum dr̃nt ſpẽ et ubi dextrũ dr̃t ſpẽ ab ubi ſiniſtro et ubi añ dr̃t ſpẽ ab ubi retro, ſicut ſunt ſex differẽtie ubi, ſic ſunt ſpẽs ubi et ab uno illoꝝ ad aliud altius ſpẽi põt eẽ mot⁹ localis ſicut a dextro ad ubi ſiniſtrũ et ſic de aliis, ſed qa locus primus et ſecũdus circa idẽ lignũ nõ dr̃nt ſpẽ ſed numero ſolũ ideo ĩter illa nõ poteſt fieri motus localis, et ideo locus licet de facto corrũpatur et ſit corruptibilis dicitur tñ ĩcorruptibilis ꝑ equalentiã qa alius locus numero diſtinctus ſuccedit locato itm ꝙ locatũ non dicitur moueri locałr a primo loco ad ſm locum ſed ſe hñt r̃le motus localis ac ſi eſſet unus locus ĩ quo uno loco minime ſit mot⁹ localis ſed tñ ſit ab uno loco ut a termio aq° ad aliũ locũ ſiue ubi ut ad termiũ ad quẽ exm pꝫ ĩ lr̃a, qa iſta uox hõ, et iſta alia uox hõ ſunt due uoces et bis ꝓlate tñ dicũtur una uox ꝑ equalẽtiam quãtum ad finem uocis qa uoces exprimũtur ut cõceptus mentis explicẽtur ſic ad ꝓpoſitum de illis duobus locis numero differentibus tñ et nõ ſpẽ cũ non hñant alium reſpectũ ad polos et ad centrũ ſm eundem reſpectum, et itm ꝯcludit ꝙ locus eſt ĩmobilis ꝑ ſe et ꝑ accñs localiter. Secũdo dicit ꝙ locus eſt corruptibilis moto ſubo loca^r qa tunc nõ manet amplius ĩ ſubo moto illa r̃lo ad locatũ. Tertia ꝓpõ. nõ eſt locus corruptibilis ſm equiualentiã quia neceſſario recedẽte aere iſto ante ſuccedit alius aer ĩ quo eſt alia rõ loci equalens pᵉ rõni loci ꝓcedentis et itm 2us locus et primus dicitur idem per equiualẽtiã cõparando ad motũ localẽ ut dictũ eſt.

¶ Sed inſurgit dubiũ, ſi locus eſt ꝓciſe continẽtia corporis locãtis et ĩmobilis an oẽ corpus aliud a p° nece° ſit ĩ loco actuali, ſic ꝙ faciat latera cõtinẽtis diſtare. Et rñdet doctor p° ſm Ariſt. et ſ°o ſm theologos. Ariſt. diceret ꝙ oĩa cor^a alia a p° mobili ſunt in ſpa actiuoꝝ et paſſiuoꝝ et itm unum corpus eſt pñs alteri corpori cõtinenti ut puta lapis aeri uel terre et neceſſario (cum lapis ſit quãtus) facit latera aeris uel terre diſtare. Tamen opp^m ui^r ueꝝ ſm theologos quia deus poſſet facere lapidem et deſtruere omne corpus cõtinens, tunc nec eſſet locus, poſſent ẽt ñ deſtruẽdo cor^a continentia facere lapidem extra uniuerſum et ſic nõ eſſet ĩ loco et tñ eſſet idem ſm omne abſolutũ in ſe et itm nõ habet lapis aliquod abſolutũ in ſe ꝙ ſit mediũ neceſſario cõcludẽdi lapidẽ eẽ ĩ loco. Eſt tñ ĩ lapide po^a paſiua qua neceſſario põt eẽ ĩ loco, et hoc poſito loco in exñtia actuali, et poſita pñtia lapidis et ſic alicuius corporis cõtinentis uel locatis. De iſto igr̃ p° arti° dico ꝙ ſuppoſito p^u cor^e. ſ. mobili p° corpus quãtũ eſt in loco ĩ actu, qa ĩ ꝓciſe continente actua^r, nõ. n. lapis põt eẽ ĩ loco quin illud ulti^m corporis continẽtis. ſ. ſupficies quod ẽ ꝓciſum cõtinens faciat actu, eo ꝙ faciat latera cõtinẽtis diſtare actu que añ tñ diſtabant in po^a anteq̃ lapis eſſet ibi pñs. Nõ ſic ps ĩ toto ſicut lapis ĩ aere qa ps nõ facit ſupficieꝫ ĩ actu, q̃ ſupficies eſt in po^a cõtinens partem ſi ſepare^r a toto et iõ nõ ſic eſt ps in toto ſicut locatũ in loco. 4. phyſicoꝝ. ¶ DE SEcũdo articulo dicit doc. ꝙ corpus aliud a primo ꝑꝑ quãtitatẽ qua facit latera cõtinẽtis diſtare, propter eandem habet locũ determinatũ. i. equalẽ ſibi qa locus adequat ſibi locatũ, et locatũ adequat loco. ¶ DE TErtio ꝑꝑ eãdem quãtitatẽ corpus eſt ĩ loco cõmenſuratiue, itm ꝙ ps ſuperficiei corñdet pti ſuperficiei locati et tota ſuperficies loci corñdet toti ſuperficiei locati, et itm cõmẽſurant, et aliqui dicũt ꝙ talis ꝯmenſuratio ptinet ad ꝓdicamẽtũ ſitus uel poſitiõis, qa poſitio ẽ ordo partiũ locati ĩ loco, et tñ locus eſt de pñto ſitus quãtũ ad cõmenſurari. ¶ DE Quarto. ſ. corpus eſt ĩ locu determinate, itm ꝙ ſic in iſto ꝙ nõ in alio loco, ineſt cor^i ex determinato loco locãte ipm, quia ſic locus adequat ſibi locatũ et cõmenſurat et diffinit eũ ſiue finit et terminat ꝙ iõ eſt ĩ iſto loco ꝙ ñ ĩ aliu et iſtud eſt eẽ corpus ĩ loco diffinitiue quia itm in iſto loco ꝙ non ĩ alio qa oẽ exñs ĩ loco circũſcriptiue eſt ẽt ĩ loco diffinitiue ls nõ ecõtra. ¶ DE Quinto. ſ. corpus eſſe ĩ loco nãliter uel uiolẽter. Dico ꝙ hoc ineſt corpori qa corpus eſt naturale, et nõ qa corpus quãtum. Quia. n. tale corpus ut puta ſalamãdra habet talẽ formã ſubſtãtialeꝫ ad quã ſequũtur tales et tales qualitates ꝓ tanto locus ignis eſt cõſeruatiuus eius, et quia hõ habet talẽ formã ſubalem et tales qualitates ideo aer ẽ locus conſeruatiuus eius et ignis et aqua loca corruptiua hoĩs, quotiẽſcũq; igitur homo eſt ĩ loco cõſeruatiuo eius dicitur eſſe in loco eius naturali, et ſi eſt ĩ ſuperfice corporis corrũpentis ipm ſicut ĩ aqua uel igne dicitur eẽ in loco uiolẽter. Nota ꝙ in corpore continẽte ſunt qualitates cõſeruatiue uel deſtructiue locati et nõ in ſupficie. iſta tñ naturalitas uiolentia accidit loco.

¶ Sed utrũ aliqd dicatur moueri locałr per hoc ꝙ locus cõtinue et cõtinue uariat circa locatũ, ſic ꝙ ꝯtinue ſit ĩ alio et alio loco? Dictũ eſt ſupra ꝙ nõ qa ſi ſit plãta ĩ cãpis et flet uentus circa ipaꝫ, cõtinue aer mouebit circa ipam et nõ erit idẽ numero locus tñ erit unus per equalentiã ad motũ localẽ ſic ꝙ ĩ ipis diuerſis locis numero nõ põt eſſe motus localis ſed ad hoc ꝙ ſit motus localis, oꝫ locatũ exire locũ ĩ quo et deſerto illo acquirere nouũ locũ nõ ſic facit plãta qa nõ deſerit locũ cũ ſemper ſit ĩ eadẽ diſtãtia ad polos mũdi et ad cẽtrũ et ad alias arbores circũſtãtes et iõ nõ deſerit locũ ſed magis locus deſerit plãtã.

¶ AD PROPOSITVM IGITVR ISTA etc. Soluit primã. q. an angelus ſit ĩ loco. Cõcluſio. angelus nõ nece° eſt in loco tribus primis modis. ſ. actualiter, ut faciat latera cõtinẽtis diſtare. Nec ĩ loco equali, que eq̃litas ꝯueniat, a quantitate cũ nõ habeat equalitatẽ. Nec eſt ĩ loco angelus cõmẽſuratiue, ꝑꝑ eãdẽ cauſam et amiuori ad mai⁹ arguit qa ſi corpus quãtũ nõ nece° eſt ĩ loco ut patuit ſupra qa põt eſſe extra oẽm creaturam corporalẽ multo magis angelus poterit eſſe extra omnẽ creaturã corporalẽ imo ſm Greg. theologũ fuit ãgelus creatus ante curporalẽ creaturã et ſi nõ eſt cũ aliquo corpore cõtinẽte nõ faciet eius latera diſtare. Secũda cõcluſio. Angelus habet ĩ ſe potentiã paſſiuã qua nece° põt eſſe ĩ loco, ĩ quo aũt fundet iſta po^a paſſiua an ĩ ſuba angeli, an ĩ ei⁹ natura limitata, aut in aliquo extrinſeco, quodcunq; ſit illud, dicit Scotus ꝙ non oꝫ querere aliquã rõnẽ intrinſecã per quã nece° ſit ĩ loco, qa nulla eſt qa tũc deus nõ poſſet facere angelũ ñ ĩ loco quod eſt falſum, qa ſi põt facere corpus nõ ĩ loco multo magis angelũ et ex hoc ẽt patet ꝙ quãtitas corporis et ſi ſit ratio corpori eſſendi ĩ loco non tñ ſimpłr neceſſaria cuius oppoſitũ implicet ꝯdictionẽ eſt tñ ratio nece^a ſm qd qa quãtũ eſt ex ſe corpus quantum ſi ſit pñs cor^i ꝯtinenti facit latera eius diſtare nece° quãtũ in eo eſt. Sed an ĩ angelo ſit ratio neceſſaria r̃le huius po^e q̃ eſt angelum poſſe eſſe ĩ loco? Dico ꝙ ſic, qa cum ſit ens actuale ſe^r ipm poſſe eſſe ĩ loco, ls nõ ſequatur igitur eſt ĩ loco, et dicit. D. Petrus de cãdia ꝙ cũ deus ſit ĩ loco qa ubiq; et oĩa alia entia ſint in loco, hoc nõ eſt negandũ ab angelo et itm angelus eſt ĩ loco et põt eſſe ĩ loco itm ꝙ et ſi p^m ꝓtum uidelicet eſt in loco ꝯtingenter ſibi iſſit. ſm tñ ꝓtuꝫ uidelicet poſſe eſſe in loco ſibi nece° ineſt. Et que eſt ratio ĩtrinſeca nece° cõcludẽs angelum poſſe ĩ loco? Dico ſm. d. Petrũ de cãdia qꝛ eſt ratio entis qa. n. eẽ ĩ loco ꝓdicatur de oĩbus ẽt de deo ſe^r qꝛ iſtud ſe^r rõnẽ trãſcendẽtem, qa qñ aliquod ꝓdicatũ eſt oĩbus cõe conuenit illis rõne alicui⁹ cois oĩbus, tale cõe eſt ens. Dico igitur qꝛ quia angelus eſt ens ideo põt eſſe ĩ loco nec ei repugnat rõ loci ſuo mõ. ſ. diffinitiue nõ tñ circũſcriptiue qa nõ oꝫ qꝛ ſit ĩ aliq° ĩdiuiſibili cõtinẽte. ſ. in ſupficie tãq̃ ĩ ter° actua^r diuiſibilis cũ ſupficies ſit termin⁹ ꝓfunditatis q̃ diuiſibilis eſt, nõ. n. ut dictũ eſt facit latera cõtinentis diſtare et itm non facit ſuperficiem in actu.

¶ AD SECVNDAM QVESTIONEM AN Angelus habeat locũ determinatũ ſic ꝙ nõ in a^ri, nec in loco minori

et an ſit in puncto ut in loco punctali. ¶ De loco maiori conceditur cõuer pᵃ 9° qḋ habet locũ ſibi adequatũ in magnitudine ita qḋ habet locũ magnũ et in aᵛⁱ nõ põt eſſe, qa dicũt cõiꝰ doctores qḋ poſſe eſſe ĩ loco quãtũcũq; magno eſt ꝓprium deo et iõ nõ cõuenit angelo, ſi igitur angelus nõ põt eſſe ĩ loco quãtũcũq; magno igit nec ĩ loco quãtũcũq; puo. Euclides. 36. ꝓpõne uult oſtendere demonſtratiue ꝙ quodlibet locabile habeat determinatũ ubi ſiue locũ p iſtã ꝓpõnẽ qcqd poteſt eẽ ĩ uno eq̃liũ põt eſſe ĩ alio equali ſi ſibi figuratio nõ repugnat ſi igitur angelus poſſet eſſe ĩ loco quãtũcũq; puo, ut puta ĩ quadrato puiſſimo, cum ei nulla figuratio repugnet ſeʳ ꝙ poterit eſſe in quadrãgulo equali quadrato paruiſſimo, igr̃ erit ĩ q̃drãgulo quãtũcũq; lõgo et ſtricto imo ille quadrãgulus erit adeo ſtrictus ꝙ nihil illo ſtrictiꝰ poteris imaginari niſi imaginareris quadratũ puius puiſſimo, qḋ ĩplicat et hoc eſt qa quadratũ habet coſtas equales, et quadrãgulus duas aliis duabus lõgiores igr̃ alie due uident breuiſſime et ita maxime aproṗquare uident ille lõgiores, et ita cãre ſtrictitudinẽ maximã, et hoc dicere de angelo uidetur ĩcõueniẽs, et falſum igr̃ falſum eſt ꝙ poſſit eẽ in loco quãtũcũq; puo. Et cõfirʳ rõ in naturalibus p oppoſitum ubi figuratio repugnat rei naturali ſicut dato ꝙ aq̃ ſm ſuum eſſe naturale poſſit eẽ ĩ quadrato puiſſimo non uidetur tñ ꝙ poſſit eẽ in quadrãgulo quãtũcũq; ſtrictiſſimo, qa tũc oporteret ꝙ aqua ꝓtẽderetur ſm lõgitudinẽ ad lõgitudinẽ quadrãguli, et nõ poſſet ꝓtẽdi ſm lõgitudinẽ ſuã niſi ꝓtẽderetur ſm latitudinẽ, et repugnat ſue latitudini quãtũcũq; ꝓtẽdi quia natura aque determinat ſibi certã latitudinẽ dimẽſionalem in qua põt ſtare forma aque et ĩ bʳⁱ nõ, iõ dato ꝙ aqua ſit ĩ puiſſimo quadrato nõ tñ erit in paruiſſimo quadrãgulo, qa figuratio quadranguli ei repugnat, nõ ſic eſt de angelo qa ei nulla figuratio repugnat igitur ſi poſſet etc. Nota ꝙ lʒ maxillus poſſit eẽ ĩ quadrato qa figura quadrati nõ repugnat ſibi nõ poterit tñ eſſe in quadrangulo qa illa figuratio ſibi repugnat ideo etc. Petrus de cãdia Alexãder quintus, dicit ꝙ angelus rõne ſue uirtutis q̃ tñ finita eſt habet locũ ſibi adequatũ, et ſm lõgitudinem et ſm latitudinem ultra quã ſua uirtute nõ põt ſe facere, ſit igitur ille locus ei adequatus quadrate figure ſi ex illo quadrato fiat q̃drãgulus nõ poterit eſſe in iſto et nõ rõne figure ſʒ rõne qa due coſte quadrãguli ꝓtẽduntur magis ĩ lõgum q̃ coſte quadrati, et quia ſibi determinat locũ ſm lõgitudinẽ quadrati ſi eẽ ĩ quadrãgulo equali excederet lõgitudinẽ loci ſibi adequatẽ quod ẽ impoſſibile et iõ ſi eſt ĩ quadrato nõ ſeʳ ꝙ poſſit eẽ ĩ quadrãgulo ſi ſibi figuratio nõ repugnat, qa et ſibi nõ repugnat figuratio quia poſſet eẽ in alio quadrãgulo nõ tm̃ lõgo, repugnat tñ ſibi lõgitudo, et ita ur̃ ꝙ ꝓpõ Euclidis non ſit uera. ¶ Sed an angelus poſſit eẽ in pũcto ut ĩ loco? Dicit doc. ꝙ nõ ſunt rõnes neceſſarie nec ad unã partẽ nec ad aliã. Et ſi. n. angelus ſit ĩdiuiſibilis nõ habet tñ ĩdiuiſibilitatẽ limitatã ſicut pũctus nec eiuſdẽ rõnis cũ ĩdiuiſibilitate pũcti qa illa eſt ĩdiuiſibilitas hñs ſitũ ſʒ Tho. ſʒ angelus eſt ĩdiuiſibilis extra genus quantitatis et ſitus exñs et iõ nõ ẽ neceᵉ ut ei determinet unꝰ locus diuiſibilis uel ĩdiuiſibilis ſm locũ, ſʒ uel diuiſibilis uel indiuiſibilis ſm locum iũ nõ ſeʳ angelus eſt ĩdiuiſibilis igitur eſt ĩ puncto ut in loco ſibi adequato añs ẽ uerũ et neceᵐ et ꝯñs nõ eſt neceᵐ. ¶ Etiã ſibi nõ repugnaret uiʳ eſſe ĩ pũcto ſicut ĩ loco qa ex hoc nullũ ſeʳ incõueniẽs qa ſi ex eſſe in pũcto ſicut ĩ loco, ĩferatur ꝙ angelus nõ poſſit localiter moueri niſi ſpatium per quod mouebitur ſit ex pũctis negat ꝯñs, quia ſi ſit ĩ loco pũctali, ĩmediate ſe poteſt ferre incõtinuum eius cõtinui, pũctus in quo eſt, eſt terminus. ¶ De iſto igitur articulo primo ſecunde. q. rñdetur ꝙ angelus habet locũ determinatũ ĩdeterminate tñ hoc mõ. Prima ꝯcluſio. Angelus habet locũ ſibi equalẽ quo maiorẽ nõ põt habere. Secunda ꝯcluſio. Angelus habet locũ aliquẽ q° minorẽ nõ põt habere, et hoc loquẽdo de locis ĩ cõtinuo. Tertia ꝯᶜˡ. Forte põt habere locũ pũctalẽ et eſſe ĩ pũcto ſicut ĩ loco. Verũ aũt determinatũ locũ regrat et determinate, ita ꝙ hñs uirtutẽ tantam, ſi eſt pñs loco ſequat de neceſſitate ipm eſſe ĩ tanto loco pñs, ſic ꝙ in poteſtate ſua nõ ſit ꝙ ſit pñs maiori uel minori loco ſicut eſt in corporibus, nõ eſt ſiʳ ra° neceſſaria nec ad unã partem nec ad aliã et ſic ẽ qõ ꝓbleᶜᵃ ſicut et p̄cedẽs de pũcto, rõnes ad utrãq; partẽ patent in lr̃a. ¶ De tertio arti° alias. 4. an angelus ſit in loco cõmẽſuratiue. Dicit ꝙ nõ, quia pars angeli nõ coexñdit parti loci eo ꝙ angelus non ẽ quãtus nec habet partes. ¶ De quarto articulo alias. 5. an angelus ſit ĩ loco determinate. Dicit ꝙ eſt in hoc loco uel illo, cũ ſit finitus non eſt ubiq;, et ideo quia deus eſt ĩmẽſus ideo ubiq; eſt ſed angelus cũ non ſit ĩmẽſus eſt in aliquo loco iſto uel illo (et huius rõ q̃rẽda eſt). Hic nota ꝙ angelus eſt determinatus ad ubi loquẽdo ĩ cõi de ubi ſed eſt in determinatus ad hũc locũ uel illum, ſicut de ſupᵉ rᵘᵐ coloris ad quẽ ſe habet determinate et ex ſui natura determinatur ad colorem non tñ eſt determinata ad hãc uel illã ſpẽm qa tũc naturaliter eẽt ſub illa et uiolẽter ſub aliis. Sed per qd reducit ad actum ut ſit angelus in iſto loco? Dicit ꝙ a deo ponitur ĩ eſſe et ſupra oẽm corporalẽ creaturã ꝯtinẽtem ſed angelus poſt facit ſe in iſto uel illo loco mouendo ſe ad locũ hunc, uel illum. ¶ De quinto dicit ꝙ non ẽ ĩ aliquo loco naturaliter, qa tũc eẽt extra illũ locũ uiolẽter ſicut terra eſt ĩ cẽtro ut ĩ loco ſuo naturali et extra cẽtrũ eſt uiolẽter, ita ſi. a. eſt locus naturalis angeli ĩ. a. qeſcet naturaliter et extra. a. erit uiolẽter quod falſum eſt, Alie rõnes ſunt ĩ textu clare, et auctoritas Ari. Quid ſit naturalitas uide qa eſt inclinatio naturalis ita ꝙ ſi aliqd naturaliter mouetur natura mobilis inclinatur ĩ terminũ motus ſicut leuia mouẽtur naturaliter ſurſum et ĩclinãtur ſurſum naturaliter tãq; ad locũ conuenientẽ nature eoꝝ. Natura angeli non ſic inclinatur ad aliquẽ locũ et iõ non dicitur eſſe ĩ loco naturalit nec uiolẽter et ideo illa poᵃ paſſiua q̃ ẽ ĩ angelo ad eẽ in loco eſt tm̃ poᵃ paſſiua neutra. i. nec naturalis nec uiolenta ſicut ſuperficies eſt in potentia neutra ad albedinem et nigredinem, tamen ſicut ſupficies eſt determinata ad colorẽ, ita angelus eſt determinatus ex ſui natura ad eſſe ĩ loco, ſed ĩ potentia neutra ad hunc locum uel illum.

¶ AD ARGVMENTA AD OMNES Auctoritates ps ſolo. ¶ Ad auctoritatẽ tñ philoſophi rñdet ꝙ ãgelus põt eẽ in aliqua ſupficie alicuius corporis cõtinẽtis ſicut in ſupficie celi uel ignis uel terre non tñ ſeʳ ꝙ ille locus ſit actualis angelo nec ſeʳ ꝙ ille locus ĩfluat ĩ ãgelũ uel agat, uel ꝓprie ꝯtineat non. n. ſe habet ſic ſupficies ad angelũ ſicut ignis ad aerem, et celum lune ad ignẽ qa talia dñr loca non abſolute ſed naturalia qa ĩ igne ſunt alique qualitates conſeruatiue aeris, et celũ per ignem ĩfluit ĩ aerẽ, non ſic angelus locaʳ ab aliqua ſupficie locante. Cõtinẽtia. n. loci eſt alterius rõnis a ꝯtinentia forme et a ꝯtingentia ſpẽi, qa forᵃ ſic ꝯtinet materiã qa pficit ipã et ſpẽs ꝯtinet ĩdiuidua dãdo illis eẽ qdditatiuũ ſʒ locus ut locus ſic ꝯtinet ꝙ cõtentũ eſt ĩfra ſupficiem locãtem et nihil locati ẽ extra locũ et hoc uerũ eſt de oĩ ꝯtento ĩ loco diffinitiue qa nihil eius ẽ extra locũ ambiẽtem. ¶ Ad illud de ſitu, ſi ſitus idẽ ſit ꝙ põ que eſt dr̃ia quãtitatis, ſic maior ẽ falſa, oẽ locatũ habet ſitũ. i. habet ordinẽ ptium ĩ toto, qa angelus ẽ in loco et non habet ptes ordinatas in toto cũ nullas habeat, uel ſi accipiatur ſitus ut eſt pũctum, et ſitus p̄ſuponat quãtitatẽ qa uidetur importare ordinem partiũ ĩ loco adhuc maior eſt falſa. ſ. omne locatum habet ſitum ut patet, etiam de angelo, eſt locatus et non habet ſitum iſto modo, illa maior eſt preciſe uera de illo quod eſt in loco circũſcriptiue tantum.

Queſtio Septima.

SEPTIMO QVERO VTRVM VNVS ãgelus poſſit ſine ɔ̃dictione ſil eē in diuerſis locis et ar̃ ꝙ non, qꝛ ſi eēt ī diuerſis locis, diſtaret ãgelus a ſe ipo, ɔñs ē ĩpoſſibile qꝛ dato ꝙ unus locus diſtet ab alio nõ tamen ãgelus a ſeipo ꝓbat cõſeqñtia ex oppoſito ɔñtis ſeqtur oppoſitũ antecedẽtis, unde ſer ãgelus nõ diſtat a ſe igitur nõ eſt ĩ diuerſis locis, qꝛ ſi eēt ĩ diuerſis locis illa loca eſſent ſimul, q̃ ſunt idẽ uel ſimul cũ.3. ſunt ſimul ĩter ſe, et ita ſi angelus eſt ĩdiſtãs a ſe et loca duo ſint ſimul cũ angelo erũt ſimul ĩter. ſe, et ita nõ erũt duo. ❡ In oppoſitũ. Poteſt eſſe in aliquo loco toto, qꝛ exᵃ grã pedali, q locus eſt ei adequatus et q̃ls pars eſt locus inadequatus, faciat igit ſe pñtem extremis illius loci et nõ medio, erit ĩ duobus locis ĩadequatis tamen diſcõtinuis, igitur põt eē ĩ duobus locis, Et ſi dicas ꝙ eſt impoſſibile ut faciat ſe pñtem extremis et nõ medio. Cõtra qꝛ nõ ſe hẽt ad locus pedalẽ ut forma ĩformãs nec ſe habet ſic ad locũ ſicut ala intellẽa ſe habet ad corpus qꝛ ĩformat illud igit ĩpa nõ põt eſſe in capite et ĩ pedibꝰ niſi ſit ĩmedio corporis nõ ſic angelus, Et p̃terea ſi ſit ĩ toto loco eſt totus ĩ extremis et totus ĩmedio igr̃ pp hoc ꝙ nõ ſit ĩ medio nõ ſer ĩpſ nõ poſſit eē ĩextremis ſine medio qꝛ nõ ē ĩextremis ꝑ hoc ꝙ ē ĩ medio ſꝫ magis uir ſibi accidere.

❡ IN ISTA QVESTIONE Doc. ponit. 4. concluſiones unã de facto, uidelicet, Angelus nõ eſt ĩ duobus locis de facto pꝫ ſm Dama. Secũda cõcluſio eſt de poſſibilitate naturali angeli et de loco ſibi adequato, Angelus nõ põt eſſe uirtute ꝓpria in duobus locis adequatis pꝫ, qꝛ ſi miliare ſit locus adeq̃tus angeli, nõ erit extra illũ locũ, qꝛ ſi eſſet extra, ille nõ eſſet ei locꝰ adequatus, ſed uirtus angeli excederet illũ locũ et ita eſſet in adequatus uirtuti ſue naturali. Tertia concluſio. An angelus poſſit ſua uirtute naturali eſſe ĩ duobꝰ locis ĩ adequatis diſcõtinuatis, eſt ꝓblema, nec uident rõnes neceͤ ad unã partẽ nec ad aliã, et ideo argm factũ in oppõtũ nõ neceͦ concludit, quia poſſum tenere ꝙ nõ poſſit eſſe ĩ illis extremis nõ exñte ĩ medio. Et dicat ꝙ oꝫ angelũ ſeruare ordinem nature et a natura ĩſtitutũ cũ ſit angelus qd naturale et ſubditus nature et ordini naturali, nõ ſic eſt de deo, et qꝛ natura nõ ponit extrema ſine medio igit non põt ſe facere ĩ extremis ſi nõ faciat ſe pñtem medio et nõ ex hoc ꝙ ſit forma loci, ſed ex hoc ꝙ eſt ens naturale ſubditũ ordini nature. Sed in cõtrariũ diceret ꝙ ſi eſſent duo loca nõ contenta ĩ eodẽ loco adequato uer eſſet ꝙ angelus nõ poſſet ſe facere pñtem illis duobus locis niſi ſe faceret pñtem medio ſꝫ quia ſunt duo loca ĩ adequata et partes loci eiuſdẽ adequati ideo uir ꝙ nõ faciat ɔ̃ ordinẽ nature, ponendo ſe ĩ extremis et nõ ĩ mediũ, cũ nã dedrit ſibi locũ illũ totũ ꝓ loco adeq̃to et iõ ĩ talibus extremis ſe põt facere pñtem et nõ medio. Quarta cõcluſio de potẽtia dei nõ repugnat angelo eſſe in duobus locis qꝛ nec repugnat corꝰ ut patebit ĩ. 4. di. 10. q. 2.

❡ IDEO AD ARGVMEnta dicendũ eſt. Argumenta. n. uident ꝓbare ꝙ implicet ɔ̃dictionẽ unũ angelum numeru eſſe ĩ duobus locis, et ita ꝓbare ꝙ deus hoc nõ põt facere qꝛ deus nõ põt facere quod fieri ɔ̃dictionẽ ĩplicat qꝛ tale non eſt factibile ut pꝫ ex di. 43. primi. Ideo ad pm cum ar̃ ſi angelus eſſet ĩ duobꝰ locis tũc angelus diſtaret a ſe, ɔñs ẽ ĩpoſſibile igit et antecedẽs. Cõſequẽtia negat, et ad ꝓbationẽ ex oppoſito conſequentis ſer oppoſitũ añtis. hoc etiã negat, Angelus nõ diſtat a ſe igit nõ ē in diuerſis locis ĩmo ſtat oppoſitũ cõſequẽtis cũ añte eſt. n. angelus in diſtans a ſe et ē ĩ locis diſtãtibus et ad ꝓbationẽ ɔñe, que ſunt ſimul uni. 3. ſunt ſimul ĩter ſe illa ꝓpõ eſt falſa qñ illud. 3. eſt illimitatũ rñ illoꝝ extremoꝝ et hoc ſi eſt illimitatus reſpectu illius in quo extrema cõparant ad ĩpm, extrema. ſ. loca diſtãtia cõparant ad angelũ ĩdiſtãtem a ſe, et angelus a ſe in diſtans eſt illimitatus rñ illoꝝ extremoꝝ, et ideo nõ oꝫ ꝙ ſi illa extrema ſint ſimul cũ angelo ꝙ pp hoc ſint ſimul ĩter ſe, ſicut pꝫ de ala, reſpectu manuum que ſunt diſtãtes et ſunt ſimul cũ eadẽ ala in diſtãte a ſe, non tamen ſer ꝙ manus ſint ſimul, ſir de deo, et ideo dicit doct. neutra cõſequẽtia ualet. ſ. angelus eſt in duobus locis diſtãtibus igr̃ angelus diſtat a ſe, non ſer. Nec etiã ſer duo loca ſunt ſimul cũ eodem angelo igr ſunt ſimul inter ſe ner conſequẽtia et ratio dicta eſt qꝛ uidelicet angelus ē illimitatus reſpectu illoꝝ locoꝝ, et hoc quacũq; uirtute ſit in eis. ſ. uel uirtute ſua ꝓpria uel uirtute diuina. ❡ Ad ſecũdum dr̃ ꝙ angelus eſt illimitatus ad naturã et ad ꝓprietates naturales, eo ꝙ natura eſt ſibi rõ eſſendi et iõ nõ eſt illimitatus reſpectu nature ĩmo ẽ tm̃ ſuppoſitũ unius nature in qua ſubſiſtit et qua habet eſſe, et eſt limitatus reſpectu unius intellectus, ita non habet plꝫs, nec plꝫs uolũtates nec plꝫs ꝓprietates q̃ ĩſunt ſibi a natura, Tamẽ quãtũ ad paſſiones accñtales et maxime quãtũ ad reſpectũ (qualẽ dicit ubi uel ſaltẽ nõ eſt ſine reſpectu ſi ubi ſit ſupficies, tñ ut eſt locus ĩcludit reſpectũ) nõ ē angelus reſpectu iſtoꝝ limitatus ſed magis eſt illimitatus et iõ nõ determinat ſic ſibi unũ ubi adequatũ quaſi ei repugnet eſſe ĩ alio ſimul cũ illo, lꝫ bene uirtute naturali ſit limitatus ad unum ubi adequatũ. ❡ Tertio ar̃ ſic duo ubi ſunt forr ɔ̃ria. Negatur. Et cũ ꝓbatur qꝛ inter illa duo ubi põt eſſe et eſt diſtantia localis et ꝑ ɔñs motus localis et motus eſt inter duo ɔ̃ria uel a ɔ̃rio ĩmediũ. Ad hoc dr̃ ꝙ multi cõcedũt de eodẽ ſubiecto rlões oppoſitas ꝑdicari etiã reſpectu eiuſdẽ funti ut patꝫ de eodem intellu dicũtur rlones oppoſite ut qꝛ eſt principiũ actiuũ intellectionis, et principiũ paſſiuũ eiuſdem ſed actiuũ et paſſiuum ſunt rlones oppoſite, ſed ad pñs pro ſolutiõe huius argi non oꝫ hoc dicere uidelicet ꝙ reſpectu eiuſdẽ funti dicant de angelo rlones oppoſite. Cõcedũt aũt oẽs ꝙ reſpectu diuerſoꝝ fundamẽtoꝝ rlones oppoſite dicũtur de eodem ut ꝙ ſortes ē ſimilis plꝫoni in albedine et diſſimilis eidẽ reſpectu ſcientie. Itẽ idem eſt maior ſor. ſm caput et minor eo, ſm manus ita dico de ãgelo hñte ubi ſurſum, et ubi deorſum iſta duo ubi fundant reſpectus contrarios. ſ. ſupius et inferius et ita de angelo eodẽ dicũtur quia eſt ſuperius ſm unũ ubi et inferius reſpectu alterius ubi, et ſic ſunt ꝓprie oppoſita niſi eſſent reſpectu eiuſdem fundamẽti uidelicet reſpectu eiuſdẽ ubi. Et ſi dicas ubi dicit reſpectum quõ põt fundare reſpectũ? Dictũ ẽ ſepe ꝙ una rlo põt eſſe fundamentũ alterius ſicut pꝫ de ꝓportione et ꝓportionalitate que eſt ſimilitudo ꝓportionũ et fundat ĩ ꝓportione, Et nota ꝙ ĩ iſta reſponſione ꝓcer a bri ad maius affirmatiue, minus ur ꝙ due relationes oppoſite dicãtur de eodem reſpectu eiuſdẽ fundamẽti et dicũtur igit multo magis de eodẽ rlones oppoſite dicent reſpectu diuerſoꝝ fundamẽtoꝝ. duo. n. ubi, ſunt funta duaꝝ relationũ oppoſitaꝝ. ſ. relationis anterioritatis et poſterioritatis, ſupioritatis et inferioritatis. ❡ Quarto ar̃ ſic ſi angelus ſit ĩ duobus locis ſit igr̃ hic, et Bononie, tunc Carpi poterit q̃eſcere, et Bononie moueri tũc ar̃ ſic, q̃eſcit hic Carpi, igitur quieſcit et mouetur Bononie igit mouet iſte ɔñe ſunt bone quia affirmatiue ſequũtur ex ſe ĩpis ſumpte cũ determinatiõe nõ diminuẽte, quia ſi eēt dicto diminuẽs, nõ ſeq̃rentur ille affirmatiue abſute ſed eſſet falla ſm qd ad ſimr. Exm ē homo cognitus igit ē hõ. Negat ɔña ſed bene ſer eſt hõ albus igr̃ ē hõ. Dicto diminuens ut hitũ eſt ĩ pͦ di. 36. eſt eſſe cognitũ, eſſe ſcitũ, eẽ uiſum, imaginatũ et ſimilia, ſed eſſe Carpi uel eſſe Bononie nõ ſunt dictiones diminuẽtes igit ſer q̃eſcit Carpi igit angelus q̃eſcit, ãgelus mouetur Bononie igit mouet, tũc ultra ſi angelus q̃eſcit et mouetur ſimul igitur q̃eſcit et nõ q̃eſcit, mouet et nõ mouet. Negat iſta ɔña quia iſte negatiue nõ quieſcit et non mouetur, nõ infe-

runtur ex illis affirmatiuis abſolutis.ſ.angelus quieſcit,et an
gelus mouetur qa ſtat oppoſitū ↄ̄ñis cū añte,qa ſtāt ſimul ipſ
moueri et qeſcere,ſꝫ ille negatiue ſi debēt ſeq ſequūtur ex pri
mis affirmatiuis ſumptis cū dictione nō diminuēte, et ad iſtas
nō ſequūtur negatiue abſolute ſed negatiue eodē mō determi-
nate eadē dictione nō diminuēte non.n.ſer angelus qſcit hic igit
nō mouetur,nec ſer angelus mouetur hic igr nō quieſcit ſꝫ bene
ſequūtur negtiue cum dictione nō diminuēte et iō ſer optime an
gelus qeſcit hic ir nō mouetur hic,et angelus mouetur hic ir nō
quieſcit hic ſꝫ alr īferre negatiuas abſolute eſt ignorātia he-
lenchi,ſit.n.ſyllogiſmus helēchus ad cōcludendū ↄcluſionem ↄ̄
dictam concluſionis rñdentis ↄo noſtra eſt ꝙ angelus ſimul qe
ſcit et mor debes ↄcludere ir mor et non mouetur qeſcit et nō
qeſcit ſed nō ſer,ſed tm̄ ꝙ.nō mouetur hic ſi qeſcit hic et nō qe
ſcit hic ſi mouetur hic eſt etiaꝫ falſa a ſm̄ quid.ſ.a moueri hic
ad ſimpliciter.ſ.ad non quieſcit. Exm patet in lr̄a ut ſi aliquod
lignū ſit duplū ad.a.et illud idem ſit dimidiū ad.b.bene ſeqtur
igitur iſtud lignū eſt duplū et dimidiū qa iſte due affirmatiue
ſequūtur ex primis cū illis dictionibus ad.a.et ad.b.q̄ nō dimi-
nuūt ſed nō ſer lignū eſt duplū et dimidiū, ir eſt duplū et non
duplū,eſt dimidiū et nō dimidiū,ſed ſer ꝙ lignū quod eſt duplū
ad.a.nō eſt dimidiū ad.a.et ſi eſt dimidiū ad.b.nō eſt duplum
ad.b.Et rō iā aſsignata ē,qa ille affirmatiue abſolute ſequūr
ad primas affirmatiuas q̄ habent dictiones nō diminuētes ſed
ex illis affirmatiuis abſolutis nō ſequūtur negatiue abſolute,
ſed ex primis affirmatiuis,ſequūtur negatiue cū eadē dictione
nō diminuēte alr ſit ignorātia helenchi falſa ſm qd ad ſimpr.
¶ Quinto ſi angelus pōt eſſe in duobus locis, aut igitur ſimul
poterit moueri ad illa duo ubi,aut angelus exñs ī uno ubi pōt
mouere ſe ad aliud ubi nō deſerēdo prim. Nō primo quia ſm
philoſophū.3.phyſicoꝝ duo motus eiuſdem ſpēi non pñt ſimul ī
eſſe eidē mobili multo magis duo motus ↄ̄rii non erūt ſimul ī eo
dem. Ad hoc rñdetur primo.ꝙ motus nō ſunt in cōpoſsibiles in
eodem niſi pp īcōpoſsibilitatē formaꝝ ſm quas ē motus, et ſi ꝓ-
bentur forme non eſſe ↄ̄rie nec motus erūt īcōpoſsibiles ſicut pꝫ
de calidine et ſiccitate ī eodē ligno quod ſimul caleſit et ex-
ſiccatur illi duo motus nō ſunt incompoſsibiles qa nec forme.Si
igitur ꝓbetur ꝙ duo ubi non ſint forme ↄ̄rie nec motus ad illa
duo ubi erūt ↄ̄rii.Conſtat aūt ꝙ illa duo ubi ꝑ ſupficiebus non
ſunt ↄ̄ria angelo igitur nec motus ſunt īcompoſsibiles reſpectu
angeli,ir ſimul poterit moueri ad duo ubi. Si aūt dicas ꝙ etiaꝫ
angelus exiſtens in uno loco pōt mouere ſe ad aliū locū et īde
ſerēdo pm locū,et ſi ille locus ſit adequatus.hoc erit uirtute di
uina,ſi locus ſit ī adequatus et ſit extremum ſui loci adequati.
hoc poterit uirtute ꝓpria mouere ſe ad aliū locū ī adequatum
ſibi ī alio extremo ſui loci adequati,et non deſeret primū locū.
¶ Cōtra termini motus ſunt īcōpoſsibiles igitur nō pōt mobile
acqrere unū terminū p motū niſi deſerat reliquū, Rñdet Sco.
ꝙ iſti duo motus.ſ.acceſſus ad unū ubi et receſſus ab alio ubi
pñt ſine ↄ̄dictione ſepari et ita angelus uno ſolo motu acqret
nouū ubi,et unus erit motus deꝑditiuus alterius ubi,et exempli
ficat de motu generationis et de motu corruptionis hic accipit
motū generationis ꝓ motu diſpoſitiuo ad generationem forme
ſubſtātialis qa generatio nō eſt ꝓprie motus cū fiat ī.ꝯ. et mo
tus in tēpore,ſunt.n.iſti duo motus ↄ̄rii.ſ.corruptio uini et ge-
neratio aceti,et hñt terminos diſtīctos et tñ iſti duo motus fre
quenter cōcurrūt et qñ concurrūt ſunt.4.termini,duo termini
aqbus et duo ad quos, a qbus,una priuatio.ſ.forme aceti et for
ma uini iſta duo concurrūt in termino aquo,priuatio fore ace
ti eſt terminus aquo generationis aceti,et forma uini eſt termi
nus aquo corruptionis uini.In termino ad quē ſir cōcurrūt for
ma una et priuatio,qa priuatio forme uini eſt terminꝰ ad quē
corruptionis uini et forma aceti eſt terminus ad quē genera-
tionis aceti,et ſic dicitur a philoſopho.2.de generatione corrup
tio unius eſt generatio alterius,et dato ꝙ iſti duo motus ↄcur-
rāt qa tñ ſunt diſtincti motus cum termini ſint dſtī poſſunt ſine
ↄtradictiōe adinuicem ſepari ſicut patuit di.pa.q.3.ſoluendo ar
gumentū tertiū factū ī pede qſtionis,in pricipio.n.fuit genera-
tio ſine corruptione alicuius,et ī fine mūdi erit corruptio et nul
la ſequetur generatio, ſicut igit iſti duo motus pñt ſine ↄ̄dictio-
ne ſeparari et ſepati ſunt qñq; ita iſti duo motus.ſ.motus ac-
ceſſus ad ubi pōt ſepari a motu receſſus ab ubi.Et cū dicit ter-
mini motus ſunt īcompoſsibiles ir impoſsibile eſt ut acqrat nouū
ubi et non deſerat antiquū cū ſint termini motus.Rñdeo termini
motus ſunt duplices aliq ſunt ꝓximi,et aliq cōes q pñt eſſe mo
tuū ī d̄rātiū termini,termini ꝓximi ſunt priuatio in termino a-
quo ipſius ubi nouiter acqrendi, et iſti ſunt incompoſsibiles nec
pñt eſſe ſimul,et ideo ſi angelus acqrit nouū ubi deſtruitur pri
uatō ī angelo reſpectu illius ubi nouiter aqſiti cū ſint īcompoſsi
biles priuatio ubi,et ipm ubi cuius eſt priuatio,tñ termini cōco
mitantes illos terminos ꝓximos non ſunt īcompoſsibiles,et dūr
illa duo ubi termini q poſſunt eſſe quorūcūq; motuum d̄rātium
quia ad illa duo ubi pōt eſſe motus a dextro in illo ubi ut ī ſini
ſtro,et ab āteriori ubi ad ipm ut ad poſterius,et a ſupiori alio
ubi ad illud ut ad īferius ita ꝙ ī illis ubi poſſunt fieri motus ī
differētes a ſurſum ī deorſū adextro ī ſiniſtrū apoſt ī añ, cū
ad unū ubi poſſit mobia poia ī aliis differētiis poſitionū mori.

Queſtio Octaua.

QVERITVR OCTAVO, VTRVM PLV-
res angeli pñt eſſe in uno et eodē loco. ¶ Ar-
guitur ꝙ non ſm.S.Tho.due cāe totales non pñt
eſſe ſimul ī cāndo reſpectu eiuſdē effectus,quia
tunc ille effectus ꝓduceret ab una illaꝝ cāꝝ totaliter et nō ab
alia cū idē nō poſſit bis ī eē ꝓduci, et ita alia nō eſſet cā,nec ēt
illa aqua cāret eēt cā talis effectus qa poſſet ꝓduci ab alia et
illud nō dicitur cā alicuius effectus,ꝗ pōt habere eſſe illa cā
nō exñte,ſed iſta nō exñte poſſet hr̄e eē ab alia ſr iſta nō ē eiꝰ
cā, Cōcedat iſta ꝓpō,angelus exñs ī loco ē totalis cā reſpectu
opationis ī tali.loco pp quā opationē dicitur eſſe ī loco ir alius
angelus nō pōt eē cā reſpectu illius opatiōis cū eo,cū ipe ſit to-
talis,et ex ↄ̄ñti aliꝰ angelus ñ poterit circa illud corpus circa
quod opat aliꝰ opari,et ita nec eē ī illo loco.Itē ab Egidio ꝓbr
ſic etc. ¶ Inↄ̄riū corpus xp̄i fuit ſil cū core uirginis ī natiui
tate qa clauſo utero eū genuit et corpus xp̄i fuit ſil ī eodē loco
cū ſepulchro qñ exiuit ſepulchrū et qñ īrauit ad diſcipulos ia
nuis clauſis,igit.corpus pōt eſſe ſil cū core ī eodē loco ſine con
tradictiōe multo magis angelus erit cū alio angelo ī eodē loco.
¶ DICIT DOCTOR ꝙ ueritas non eſt ita clara in iſta.q.
ne,et hoc de facto,ſicut eſt clara ueritas ī ꝑcedēti.q.qa claꝝ ō
ꝙ de facto unus angelus nō eſt in duobus locis, ſed non eſt ita
claꝝ an de facto ſint ples angeli ī eodē loco dicit tñ doctor ꝙ
de facto ſunt ples uel fuerūt ples ī eodē loco.Et ar̄ ſic argu-
mento Ricar.de tl.4.ſm Marchū cap.5. legio demonū fuit in
obſeſſo hoie ir illi demones nō hēbant corpora añs eſt ſidei cō
ſequētiam ꝓbat qa ſi habuiſſent corpora tūc corpora illa fuiſ-
ſent ī eodē loco quod eſt impoſsibile qa tūc illa corpora nō fuiſ
ſent ſimul uirtute diuina qa deus nō facit miracula circa ange
los dānatos,nec uirtute ꝓpria demonum quia hoc nō pñe ir non
habebāt corpora,et ex hoc uir ſeq ꝙ cū nō habebāt corpora et
erat legio ī illo hoie obſeſſo ꝙ erāt ſimul ī eodē loco de facto
et uirtute ꝓpria. Secūda cōcluſio.De poſsibili poſsibilitate cōue-
niente naturis angeloꝝ dico ꝙ duo angeli pñt ꝓpria uirtute eē
ī eodē loco qa ſi Michael mittat a deo ad terrā et ſit ſupra qa

brielem per lineā rectā, qui Gabriel moueat orbē īferiorē Michael deſcēdendo p lineā rectā qū erit in pūcto ubi ē Gabriel nō apparet neceſsitas ut deuiet a liā recta nec apparet ut Gabriel ei cedat igit uir q poſsit ſe facere ī eodem loco, et ps ex alio qa ſi opi. Dama. uera ſit q̄ nō tenetur a mgr̄o q Dama. dicit q angeli fuerūt creati ante creaturā corporalē tūc nō aparet q eēnt ī diuerſis locis qa diuerſa nō erāt loca ir uir q ſimul oēs igr̄ ſi tūc nō fuit īcōueniens eos eſſe ſimul igit nec mō, igit uirtute propria nr̄ ut poſsint eſſe ī eodem loco. Sed qcqd ſit de facto et de poſsibili uirtute naturali eo*ꝝ*. Tertia cōcluſio eſt, q poſsibile eſt p dei potentiā multos eſſe in eodem loco, nec eſt īplicare ꝯdictionē, q hoc fiat.

¶ AD ARGVMENTA Que uident̄ ꝓbare ꝯriū. Ad pm dant̄ due rūſiones prima negādo ſuppoſitū. ſ. q angelus ſit ī loco p operationē quaſi iſta ſit rō formalis eēndi ī loco, et iō dato q ſi unus angelus moueat corpus et alius nō, nō ſer q alius poſsit eſſe pn̄s eidē corpori nō moto a ſe et alius mouens ſir et ita ſimul ambo ī eodē loco. ¶ Alia rūſio dato ſibi q angelus nō ſit ī loco niſi p operationē, adhuc nō cōcludit angelū nō poſſe eſſe ī eodē loco cū alio qa et ſi alius angelus nō moueat illud corpus totaliter motū ab alio pōt facere aliquā operationē circa idē corpus et ſic adhuc ſer cōcluſio oppoſita ſuo argumēto. Et ſi dicas q ad hoc q āgelus ſit ī loco nō ſufficit q̄cūq; opatio, ſed oportet q operet̄ corporalit̄ mouēdo. Et hoc ñ iuuat qa cū angelus moueat libere pōt mouere ſm ultimū ſue poe et poteſt mouere citra ſuā potentiā, et tn̄ ps q illi duo angeli pn̄t mouere localiter illud corpus et ita ſimul eſſe ī loco. ¶ Secūdo ar̄ ab Egi. illa q̄ hn̄t ſilem modū eſſendi ī, nō pn̄t eē ſimul, ſed duo angeli hn̄t ſilem modū eſſendi ī loco ir nō pn̄t ſil eē ī loco, Imaginatur. n. Egidius q ſi aliqua pticipant eūdē modū eſſendi ī loco q ille modus eſſendi ī loco ī multis, īcludat repugnātiā eſſendi ſimul, et ita ſm eū iſta ꝯn̄a ur̄ necea. a. et. b. hn̄t ſilem modū eſſendi ī locu, ir eis repugnat eē ſimul ī loco quaſi ly eſſe in. ſit rō formalis repugnātie, et uir iṗe ꝓbare p exm de duobus corporibus glorioſis et p caſum impoſsibilē de duobus diis q nō pn̄t ſimul eſſe qa heberēt ſilem modū eēndi ī loco ſi eſſent. Sed Sco. negat illā ꝓpōnē et dicit eā fore irrōnalē, quia cū iſte modus eēndi in loco ſit modus accidētalis et modus eſſendi ab alio ſit modus eēntialis, et iſte modus eēntialis nō īcludat īpoſsibilitatē nec repugnātiam qu multa ſimul ſint ab eodē, quare magis iſte modus accn̄talis eēndi ī loco īcludat repugnātiam ad ſimul eē in eodē loco nō aparet rō ſed eſt uoluntarie dictū. Et p̄terea ſi illa ꝓpō eēt uera de eē ī loco ſir uideretur uera de eē ī tēpore illa. n. q̄ hn̄t ſilem modū eēndi in tēpore, heberēt repugnātiam ad ſimul eē ī tēpore, ir ꝑla tpalia nō pn̄t eē ſimul ī eodē tēpore quod eſt falſum, et ſi hoc argm iṗi ſoluant, ſoluent et argm de loco qa eſt ſilis rō hic et ibi. Et ad illud de duobus corporibus glorioſis dico q nō pn̄t ſimul eē, nō pp hoc qa hn̄t ſilem modum eēndi ī loco, ſed eſt alia rō q̄rēda. Quā q̄re di. 49. 4e. ī ultima q. et ultima rūſione, ideo. n. corpus glorioſum nō pōt eē ī eodem loco cū alio corpore glorioſo qa deus nō dedit ptātem corpori glorioſo ut ſit cū alio corpore glorioſo ſed ſi deus daret poſſet eē, nec eſt implicatio ꝯdicis ſed ſolū pp nobilitatē corporis glorioſi nō dedit alteri ut ſil ſit cū alio, et iſta eſt rō et non qa hn̄t ſilem modū eēndi ī loco. Ad illud de duobus diis q̄re in. 2a. di. q. 3. de unitate dei. Cōtra. n. rōnem infti in uirtute eſt, ut poſsit excedi ſed ſi eēnt duo dii eēnt aliqd melius uno deo et ita īfinitū excederet ſm. B. Aug. 7. de tri. Quādo aliqua bona numerantur ꝑla bona ſunt aliqd melius q̄ pauciora bona, ſed quādo bonū nō numerat̄ nō ſer et ideo qa pſona pr̄is habet ī ſe omnimodā pfectionem diuinā, et illa eadē numero eſt in filio et in ſpūſſ. 3. pſone nō ſunt aliqd melius q̄ una, eo q ī tribus nō ſit niſi illa eadē numero bonitas q̄ ē ī una et iō eſt tn̄ bonū ſolus pr̄ ſicut pater filius et ſpūſſ. Et multe alie rōnes ponūtur ibi quare duo dii non poſſunt ſimul eē et nō eſt propter hoc quia ſi eſſent haberent ſimilem modum eſſendi.

Queſtio Nona.

QVERO NONO VTRVM ANGELVS poſsit moueri de loco ad locum motu continuo. ¶ Cōtinua ſunt ſm Ariſ. 5. phyſico*ꝝ* quo*ꝝ* ultima ſunt unū. Cōtigua uero quo*ꝝ* ultima ſunt ſil et ſe ꝯtangūt, ita tn̄ q ultima eo*ꝝ* nō ſint unū. Cōſeq̄nter ſe habentia ſunt illa que ſe hn̄t ſecūdum ordinē, unū poſt alte*ꝝ* ita que tn̄ alīqd mediat alterius rōnis ſicut multe domus ordinate una poſt aliā ita quas tn̄ mediant uie. que ſunt alterius rōnis a domibus. Querit ir utrū motus localis angeli ſit cōtinuus ſic q unū mutatū eſſe ſit unū reſpectu motus preteriti et reſpectu motus futuri et ſic mutatū eē ī motu angeli ſit cōtinuatiuū motus, et pr q nō, qa motus eſt actus entis ī poa ſm q ī potētia. 3. phyſico*ꝝ* ſed motus nō pōt eē actus nec pfectio angeli igitur ñ mouetur motu cōtinuo. ꝓbatur hor qa actus eſt pfectio illius cuius eſt actus, pfectio aūt debet eſſe aliquo nobilior illo cuius eſt pfectio ſed hoc nō pōt eē hic, igitur angelus nō mouetur cōtinuo motu. ¶ Incontrariū eſt Damaſ. et ſcriptura ſacra. Luc. 2. Miſſus eſt angelus grabriel etc. (Queſtio iſta ī ſe facilis et breuis eſt, ſed ſolutiones argumēto*ꝝ* lōge et difficiles.)

¶ RESPONSIO EST q angelus mouetur motu locali continuo, et probatur ratione tali. Omne receptiuū forma*ꝝ* unius generis, quod nō eſt ex ſe determinatū ad aliquā illa*ꝝ* nec eſt illimitatus ad illas pōt moueri ſiue mutari ad unā illa*ꝝ* poſt alterā, ſed angelus ut patuit ſupra eſt receptiuus ubi diffinitiue nō circūſcriptiue et ex ſe nō ē magis determinatus ad unum ubi q̄ ad aliud ut etiā patuit ſupra nec ē illimitatus ad oīa ubi qa tūc eēt ubiq; ſicut deus igitur angelus pōt moueri ſiue mutari ad ubi, minor ē manifeſta et maior ē neceſſaria quia ſubiectum includit ptūm, qa ſi eſt receptiuū aliquod forma*ꝝ* et īdeterminatū reſpectu illa*ꝝ*, et illimitatū ad illas nō hn̄s illas et pōt hr̄e in hoc īcludit neceo iṗm moueri uel mutari poſſe ad illas et dicit moueri uel mutari, qa angelus exn̄s in aliqua magnitudine diuiſibili pōt ſe facere pn̄tē pūcto et acquirere ubi pūctale et ita mutari et hoc tenēdo q poſsit eē in puncto ut in loco. Et ſir mobile quodcūq; dū eſt ī motu et pn̄s magnitudini diuiſibili facit ſe pn̄tē pūcto et ſic mutat̄, auctoritates ſunt ī lr̄a. Tamen ibi nota q ſi angelus gabriel uel raphael miſſus ad tobiam, uenerūt cū aliquo corpore aſſumpto uel phantaſtico uel uero, cū illi angeli nō īformarēt illa corpora, nō pōt dici q mouerētur motu locali p accn̄s imo pe, qa motus angelo*ꝝ* erat alius a motu corpo*ꝝ* cū eēnt alia mobilia, et aduerte q nō ſolū mouebant motu locali ſꝫ ꝯtinuo motu locali qa cū mouerētur ď ubi ad ubi et inter quecūq; duo ubi ſint infinita ubi continuata nece erat āgelo trāſire p oīa illa ubi, ſicut et corporalia trāſeūt quia oꝫ angelū ī motu ſuo ſeruare ordinē nature cū nō ſit ſupra naturam, et ita mouebat̄ cōtinue ſic tn̄ q erat ī oībus illis ubi indiuiſibiliter et nō diuiſibiliter.

¶ AD ARGVMENTA Concedēdū eſt motum eſſe actū Angeli et pfectionem eius aliquō cū maxime p motū localē adīpleat uoluntatē dei, cui ſeruire eſt ſumma pfectio ī angelo, iuxta illud ſola ſalus ſeruire deo, nec oꝫ q oīs pfectio ſit nobilior pfectibili imo nec pfectio accn̄talis eſt nobilior ſubſtātia que illa pficitur. ¶ Ad ſecūdum. Secūdo arguitur ſic ꝓbando q angelus nō moueatur motu cōtinuo. Nullū ſuccem eſt cōtinuū motus angeli ſi mouetur eſt ſucceſſiuꝰ ps, ir non mouetur motu continuo, minor eſt clara maior probatur. ſ. q ſuccem. nō ſit cō-

tinuum, quia omne ſucceſsiuum componitur ex indiuiſibili-
bus, motus eſt ſucceſsiuus igitur componitur ex indiuiſibilibus,
ſi ſic igitur non eſt continuus. Añs probatur ſcilicet ꝙ ſucceſ-
ſiuum cõponatur ex indiuiſibilibus, uide litterã. cõſequentia ꝓ-
batur ſcilicet ſucceſsiuum cõponitur ex indiuiſibilibus igitur
non eſt continuum quia indiuiſibilia non habent ultima que poſ-
ſint eſſe unum et ita non poſſunt continuari illa enim que hñt
ultima aliud eſt ultimũ ab eo cuius eſt ultimũ, ſicut punctus ẽ
ultimus linee, et eſt diſtinctũ a linea, indiuiſibilia igitur nõ hñt
talia ultima immo ipſa indiuiſibilia dicũtur ultima diuiſibiliũ,
ſic inſtans eſt ultimum temporis et pũctus linee. ¶ Ad iſtud
doctor reſpondendo negat primũ añs nullum ſucceſsiuum ẽ cõ
tinuũ, et ad probationem cũ dicitur ſucceſsiuũ componitur ex
indiuiſibilibus, negat et oſtendit falſitatem illius propoſitionis
aſſumpte, et deinde reſpondebit probationi ipſius propoſitionis
ibi, ſic igitur improbatis illis duabus deductionibꝰ. primo oſtẽ
dit duabus rationibus Ariſto. in ſexto phyſicoꝝ poſitis ꝙ ſuc-
ceſsiuum non componatur ex indiuiſibilibus. Prima ratio ſu-
mitur penes proportionem ſexquialteram, quã greci emioliam
uocant, et dicitur ab emi ꝙ eſt dimidiũ et olia qđ eſt totũ, et eſt
quando maior numerus continet minorem et medietatẽ illiꝰ to
tius, ſicut tria ad duo. 9. ad. 6. et dicitur ſexqui. i. totum et alte-
ra. i. medietas totius. Accipit igitur doc. hanc rationem Ari-
ſto. quia magis conuincit aduerſarium licet forte alie ratiões
Ariſto. magis ſint a cauſa ꝙ̃ iſta. Tunc arguit ꝑ proportionẽ
duplam ſic ſint duo mobilia que ſic ſe habeant ꝙ unum ſit uelo
cius altero in duplo, moueantur ambo. ſi tẽpus ſit compoſitum
ex indiuiſibilibus, ſit gratia exempli tempus in quo moueat̃ mo
bile tardum. a. b. c. que ſunt. 3. indiuiſibilia, tunc mobile ueloci-
us tranſibit tantum de ſpatio ĩ medietate iſtius tẽporis. a. b. c.
quantum ſpacium tranſibit mobile tardum et tunc ſequitur ꝙ
mobile uelox tranſibit in. a. et ĩ medietate. b. ſpatium ſuum et
ita. b. indiuiſibile neceſſe erit diuidere ſi tempus correſpondẽs
motui uelocioris mobilis habeat aſsignari qđ eſt maximum in
conueniens dicere ꝙ indiuiſibile ſit diuiſibile. ¶ Secunda ra-
tio Ariſtotelis eſt, permanens eſt continuum igitur et ſucceſ-
ſiuum eſt continuum conſequentiam probat Ariſtoteles quia
iſta eodem modo ſe habent, magnitudo, motus ſuper magni-
tudinem, et tempus menſurans motum, igitur ſi magnitudo ſit
cõtinua igitur et motus et tempus. Scotus etiã probat ſic, ex op
poſito conſequentis, quia ſi motus ſit ex indiuiſibilibus ſcilicet
ex mutatis eſſe, et mutata ſint ſibi inuicem immediata iſto ſup
poſito. Querit doc. de mobili et de ipſis ubi in magnitudĩe, cũ. n.
mobile mouetur ſuper magnitudine eſt in alio et alio ubi, que-
rit etiã de inſtãtibus immediatis in quibus ſunt ipſa ubi, an inter
unum ubi, et aliud ubi ſit aliquod medium aut non, ſi nõ eſt me
dium igitur ultimũ primi ubi eſt immediatum ſecundo ubi, et
tunc inter unum ubi qđ correſpondet in mgnitudĩe uni puncto
et aliud ubi ꝙ correſpondet alteri puncto in magnitudine nul
lum erit medium et ita in magnitudine punctus erit immedia-
tus puncto. et ſic permanens non erit continuum qđ eſt oppoſi
tum antecedentis igitur conſequentia fuit bona. Et nota ꝙ iſta
ſe habent ordinate punctus in magnitudĩe, mutatũ eſſe uel ubi
in motu, et inſtans in tempore, correſpondent enim ſibi ad inui
cem, ſi tu dicas ꝙ inter unum ubi in magnitudine et aliud ubi,
eſt aliquod medium, tunc quero de mobili cum recedit ab ubi
menſurato inſtanti temporis, ſin quo eſt, non in alio ubi nec in
alio inſtanti quia tũc nõ eſt ſub illis indiuiſibilibus ſcilicet ubi
et ubi, quibus correſpondent duo inſtãtia temporis, igitur eſt ĩ
medio inter ubi et ubi, et ſimiliter in medio qđ eſt inter unũ. ĩſ.
menſurans primum ubi, et aliud. ĩſ. menſurans aliud ubi, et ita

ſicut in magnitudine et inter ubi et ubi eſt medium ideſt inter
punctum et punctum, et in motu inter ubi et ubi eſt medium ſi-
militer in tpe inter. ĩſ. et. ĩſ. erit medium igitur nec motus nec tẽ
pus erunt nõ continua ſi magnitudo ſit continua. Añs huius ra
tionis. ſ. permanens eſt continuum manifeſtius põt probari, ꝙ̃ ſi
aſſumeretur de ſucceſsiuis. i. iſtud permanens eſt cõtinuũ ma-
nifeſtius probatur ꝙ̃ iſtud ſucceſsiuum eſt continuum, et ratio
eſt quia magis euidens eſt ꝙ indiuiſibilia permanentia ſcilicet
punctus et punctus non faciunt maius ꝙ̃ ſit manifeſtum de in
diuiſibilibus ſibi inuicem ſuccedentibus et ideo Ariſt. aſſumit
antecedens in ſexto phyſicorũ. primo de permanentibus, et de-
inde probauit de ſucceſsiuis, eſt enim manifeſtũ ꝙ punctus ad
ditus puncto non facit maius quia ſi punctus componeretur cũ
puncto aut igitur tangerent ſe ſm ſe tota aut pars unius tan-
geret partem alterius aut pars unius puncti tangeret aliud pũ
ctum non poſſunt alii modi aſsignari, duo ultimi modi ſunt im
poſſibiles quia puncta non habent partes, nec primus quia ſi
ſe tangerent ſecundum ſe tota igitur punctus non diſtinguere-
tur a puncto ſecũdũ ſitum, et ita non cauſaret extenſionem cũ
alio puncto. Tamen quicquid ſit de ꝓbationibus Ariſt. doc. ad-
ducit duas probationes geometricas ad probandum illud ante
cedens ſcilicet permanens, ut linee, ſuperficies et profunditas
non componũtur ex indiuiſibilibus. Rationes ſunt optime et cla
re poſite in littera. Intendit enim prima ratio deducere te ad
hoc inconueniens ꝙ circulus minor ſit equalis circulo maiori ſi
dixeris ꝙ permanens componatur ex indiuiſibilibus, ſi ille due
linee procedentes ab a centro tranſeant per duo puncta in cir-
cunferentia minori ꝙ neceſſe eſt dicere quia ille linee proceden
tes ab. a. et que terminantur ad. b. et ad. c. non ſe equitant ſi
expandantur ſuper ſuperficiem, quia ſi ſe equitarent et indi-
rectum protraherentur non terminarentur ad diuerſa puncta
ſed ad idem, cum igitur terminentur ad duo puncta ſeparata
tendunt in illa puncta et ita tranſeunt in circumferentia mino
ri per duo puncta et tunc procedit ꝙ pars eſſet equalis toti, qđ
eſt impoſſibile igitur et antecedens ſcilicet ꝙ permanens com-
ponatur ex indiuiſibilibus. Nota etiã ꝙ linea. d. e. dicitur linea
contingens quia tangit periferiam circuli in puncto et talis lĩ
nea. d. e. cũ circũferẽtia ſiue piferia circuli cãt angulũ ↄtingẽ-
tie ꝗ ſic ẽt uocat̃ ex h̃ ꝙ ↄtãgit piferiã ĩ pũcto, ẽ. n. minimis an-
guloꝝ, ola h̃ patẽt ex. 15. tertii elementorũ Euclidis. Ibi nota ꝙ
ſm geometram anguli recti ſunt omnes equales et ſunt angu-
li recti quando ſuper lineam rectam cadit linea perpendicula
lariter ideſt directe cadens, ſicut plumbum cum corda perpẽ-
diculariter menſurat apud domificatores, ſi tamen linea non
cadat perpendiculariter ſuper lineam rectam ſed indirecte
tunc licet anguli non ſint recti equiualent tamen duobus re-
ctis, linea. d. e. cadit perpendiculariter ſuper punctum linee. a.
b. et linee. a. c. igitur cum illis cauſat duos angulos rectos im
mo. 3. rectos uel equiualentes rectis, et patet quia ſi remoueã
tur linea. a. b. et remaneat linea. a. c. illa eſt recta quia eſt a
puncto. a. ad punctum. c. a puncto ad punctum contingit re-
ctam lineam ducere, caſu ſtante tunc linea. d. e. cadens ſu-
per lineam. a. c. cauſabit duos angulos uere rectos igitur et
ubi ponatur linea. a. b. adhuc illa et cum alia cauſabit an-
gulos rectos et ſic erunt tres anguli recti unus communis ali-
is duobus et ille communis eſt ille qui eſt interceptus inter li-
neas. a. d. et. d. c. alii duo ſunt extra circumferentiam mino-
ris circuli, et eſt angulus. b. d. e. et alius eſt angulus c. d. e.
et iſte eſt totum ad angulum. b. d. e. et ſunt equales ut pa-
tet, quia ambo ſunt equales angulo eis communi ſcilicet an-
gulo. a. d. c. igitur illo amoto alii duo erunt equa-

les et tamen unus erit totum ad aliu ut patet, igitur pars erit
equalis toti. Nota ꝙ quando aliqua ſunt equalia uni tertio ſūt
eq̄lia inter ſe, et amoto tertio remanent inter ſe equalia reſpon
det ab adverſariis negando duo, primo negant ꝙ linea .b.d.
et linea.c.d. includant angulus quia ſi ille due linee includerēt
angulus oporteret dare baſim illi angulo, et tunc oporteret du
cere lineam.a.b.ſ.c. et illa eſſet baſis et hoc eſt contra poſitum,
quia poſitum eſt ꝙ puncta illa.b.et.c.ſint immediata, et ſi trahe
retur linea media iam non eſſent immediata ſed mediata quia
eſſet linea media. Dicit doctor ꝙ licet iſta reſponſio ſtatim ui
deatur abſurda (non tamen eſt) et hoc propter duo. primo qa
negat angulum eſſe inter duas lineas que concurrunt ideſt ſi-
mul currunt et expanduntur ſuper ſuperficiem, et non termi-
nantur in idem ſed ad diverſa puncta et ita negat diffinitio-
nem anguli que eſt ſecunda petitio primi Euclidis que eſt ꝙ
angulus eſt ſpatium inter duas lineas que ita ſe habent ꝙ ambe
exeūt ab eodem puncto et terminātur ad alia et alia puncta,
uidetur etiam illa reſpōſio abſurda eo ꝙ negat ꝙ a punctu .b.
non poſſit trahi linea ad punctum.c. et hoc eſt contra petiones
primam primi Euclidis ꝙ a puncto ad punctum contigit rectā
lineam ducere, et.b.et.c.ſint duo puncta, et tamen tu negas line
am duci ab uno ad aliud. Nota ꝙ iſta reſponſio diceret ꝙ
angulus eſt ſpatium interceptum a duabus lineis que ita ſe hnt
ꝙ terminantur ad puncta mediata, non autem ad puncta imme
diata quia tunc linee ſunt immediate, et ita nullū ſpatium eēt
inter illas duas lineas, diceret etiam ꝙ a puncto ad punctum
contingit rectam lineam ducere uerum eſt de punctis mediatis
non autem de punctis immediatis quia inter illa non poteſt me-
diare linea et ſic nec protrahi. ¶ Arguit doctor ꝙ ſaltem
angulus.c.d.e. adderet punctum ad angulum.b.d.e. et tamen eſ
ſent equales et unus pars eſſet reſpectu alterius, ibi nota du-
os modos dicēdi de angulo an angulus ſit tantum ſpatium inter
ceptum inter duas lineas, non includendo lineas intercipientes,
aut angulus intelligatur non ſolum ſpatium inter lineas ſed eti
am includendo lineas, et quomodocunq; dicatur angulus.c.d.e.
addit aliquid quia punctum ad angulum.b.d.e. Nec poteſt ob-
uiari demōſtrationi principali de duobus circulis, maiori et mi
nori dicendo ꝙ in illa circumferentia non incipiant linee diui-
di ſed uel incipiant diuidi magis propinque uerſus centrum, uel
remotius a centro q̄ ſit circūferentia minoris circuli. Dicit do
ctor non obuiat hoc, quia in quocunq; punctu incipiant diuidi,
ibi ſignabitur circumferentia circuli minoris, et tunc probabo
ꝙ illi duo anguli recti ſint equales et tamen unus eſt totum et
alius pars. Iſtā partē .ſ. ꝙ minor circūferentia nō ſecetur in
eodē pūcto ſi uere ſecet in duobus, nō oporteret ꝓbare qa ē de
ſe manifeſtū, ſed propter proteruiā aduerſarii oportet ꝓbare
illud quod eſt manifeſtū, patet enim ex oppoſito, ꝙ ſi ille linee
nō ducerentur ſparſim ſuper lineam ſed ducerentur indirectū
non terminarentur ad duo puncta ſed ad idem, igitur non ſic
ducuntur ſic ꝙ una ſuperequiet aliam ſed aliter ſcilicet ſpar
ſim coextendunt ſuper ſuperficiem igitur neceſſe eſt concede-
re ꝙ ſecent minorem circumferentiam in duobus punctis, et nō
in uno et tunc ꝓcedit prima pars demōſtratiōis ꝙ minor circu
lus eſſet equalis maiori ſed hoc eſt impoſſibile igitur et antece
dens ſcilicet ꝙ permanens componatur ex indiuiſibilibus ſed
componitur ex diuiſibilibus et reſoluitur in ſemper diuiſibilia
ſexto phyſicorum. ¶ Secunda probatio. primo iſta ratio in
tendit concludere unam concluſionem ueram ſcilicet ꝙ diame-
ter eſt linea incommenſurabilis coſte, que eſt linea quadrati,
et hoc eſt uerum. Et ex iſta intendit poſtea concludere ꝙ ſi li
nea componeretur ex punctis ꝙ diameter eſſet commenſurabi-
lis coſte, quod eſt falſum immo ſequeretur ꝙ diameter eſſet e-
qualis coſte quod ē contra ſenſus, quia ſenſu percipimus ꝙ dia
meter eſt maior coſta, deducitur igitur prima concluſio uera
ex quinta decimi Euclidis que eſt ꝙ omnium quantitatum com
menſurabilium proportio eſt adinuicem ſicut alicuius numeri
ad aliquem numerum. Septima eiuſdem decimi ſi linee alique
ſunt commenſurabiles quadrata illarum linearum ſe habebūt
ad inuicem ſicut unus numerus quadratus ad alium numerum
quadruatum, et patet in figura ducendo duo in ſe ipſum ſit nu
merus quadratus quattuor punctorum ſi etiam ducas ternari
um in ſe ipſum ſit numerus quadratus. Et tunc patet ad ſenſū
ꝙ numerus nouenarius eſt quadratus excedens quaternarium
in quinque unitatibus et tantundem quadratum factum ex li-
nea trium puncturū excedet quadratum factum ex lineis duo
rum punctorum, et tunc conſtat ꝙ linea trium puncturum eſt
commenſurabilis linee duorum punctorum, et quadratum uni
us ſe habebit ad quadratum alterius linee ſicut unus numerus
quadratus ad alium numerum quadratum. Minor ſequitur
quadratum diametri nō ſe habet ad quadratū coſte ſicut un⁹
numerus quadratus ad alium numerum quadratum igitur dia
meter eſt incommenſurabilis coſte, et ita ille due linee ſunt in-
commenſurabiles et quadrata earum non ſe habebunt ſicut nu
merus quadratus ad numerum quadratum et patet quia qua-
dratum diametri eſt duplum ad quadratum coſte, et hoc pro-
batur quia quadratum diametri eſt equale quatrato duarum
cuſtarum ut patet in figura poſita in libris noviter impreſ-
ſis, et tamen nullus eſt numerus quadratus duplus ad numerum
quadratum ut patet in omnibus numeris quadratis, qui ſunt
iſti.4.9.16.25.36. et ſic de aliis, numer⁹ enim quadratus eſt ex
ductu cuiuſcunque numeri in ſe ipſum ut tria ter faciunt no-
uem, eſt numerus quadratus quater quattuor faciūt ſexdecim,
et quinquies quinq; faciunt uigintiquinque cōſtat ꝙ unus talis
numerus non eſt duplus ad alium. Et igitur ſequitur ꝙ diame
ter eſt incommenſuralis coſte, aliter ideſt ſi eſſet commenſura
bilis eius quadratum et quadratum coſte, non ſe haberent in ꝓ
ꝓtione dupla ſed in ꝓportione tali qualis eſt inter duos nume
ros quadratos. Iſta concluſione uera ſtante ſi linee compone
rentur ex indiuiſibilibus, tunc ſequeretur ꝙ diameter cōmen-
ſuraretur coſte, quia tunc puncta in diametru eſſent in certo
numeru dato, quia cum ſit linea finita partes eius equales
eſſent finite et ille partes ſunt puncta per poſitum igitur il-
la puncta eſſent in certo numero dato et ſimiliter puncta coſte
et omnis numerus alteri numeru eſt commenſurabilis igitur
diameter eſſet commenſurabilis coſte, immo ſequitur ꝙ dia-
meter eſſet equalis coſte ut patet ex littera ſignando quadra
tum cum diametro, uide figuram in libro, et reſiduum eſt cla-
rum, linee eque diſtantes ſunt ille que nunquam concurrunt i eo
dem puncto ut patet ex ultima diffinitiōe poſita in primo Eu-
cludis, et eſt, linee paralelle non concurrunt et ille ſunt eque di
ſtantes. Nota etiam ꝙ dicit ꝙ ſi eſſet punctus medius in dia-
metro tunc ab illo puncto medio poſſet trahi linea uerſus co-
ſtam indirectum et ſicut punctus eſt medius ab aliis punctis
ita linea tracta ab illo puncto uerſus coſtam eſſet alia ab ali
is duabus et ſicut illa tria puncta non concurrunt nec illa li-
nea media concurret cum aliis duabus igitur in coſta termi-
nabitur ad aliud punctum et ita ſequitur contra caſum ꝙ il-
la duo puncta non fuerunt immediata, et hoc ſequitur ex
hoc ꝙ ponis punctum medium in diametro inter puncta per
que tranſeunt linee date etce. Igitur ex oppoſito conſequen-
tis ſequitur oppoſitum antecedentis, ſic dicēdo ſed in coſta non
eſt punctus medius inter duo puncta igitur nec indiametro, igi

tur ut ibi quot ibi, et ita diameter eſt equalis coſte. Nota ibi, linea ſurda eſt linea incommenſurabilis de quibus tractat in .x. tunc ſi linee cōponerentur ex indiuiſibilibus nulla eſſet incōmenſurabilis ſicut patet de diametro que eſt linea ſurda. ❡ De minimis idē ps inferius. Nota immo ſequitur abſurdius ꝙ ſi ille linee in circūferētia maiore includūt illud minimū ꝙ ñ eſt preciſe terminās unā lineam ſi ducatur a termino unius linee ad terminū alterius linee una linea recta ſm primā petitionē primi Eucli. illa linea erit baſis triāguli duorū laterū quia iſte triangulus conſtituitur ex linea .d.b. et ex linea .d.c. inter que .b.c. intercipitur minimū et tūc linea ducta .a.b. ad .c. erit baſis illius triāguli, et tunc illa linea que eſt baſis poterit diuidi ī duo equalia ſm .x. primi, igr̄ illud interceptū non fuit minimum ꝙ tñ datum eſt eſſe minimū, immo ſequitur ꝙ ſi ducatur aliqua alia linea eque diſtans a baſi trianguli, in triangulo tñ illa erit minor illa baſe ex .21ª. primi et ita erit minꝰ minimo. ❡ Sīr iſta poſitio ſiue unoº ſiue alioº .i. ſiue teneat cōtinuū cōponi ex īdiuiſibilibus ſiue teneat ꝯtinuū cōponi ex minimis, ſi tñ minimū īntelligatur aliqd qd nō hʒ partem et partē in toto, concludit etiā cōmenſurabilitatē diametri ad coſtā immo concludit equalitatem, ſicut ponendo indiuiſibilia cōſtituere cōtinuū. ❡ Egidius uidet et dicit ꝙ iſte rōnes mathematice non cōcludūt cōtra minimū ſm formam lʒ concludant contra minimū ſm materiam, et iō datur minimū ſm formā ſed nō datur minimū ſm materiam. Et dicit ꝙ bene poteſt cōtinuū cōſtitui ex minimis ſecundum formā nec ſequūtur illa incōuenientia ꝙ uʒ circūferentia minor eſſet equalis maiori circūferentie, nec ēt ſeqr ꝙ diameter eēt cōmenſurabilis coſte. Cōcedit igitur minimū ſʒ formā dari ſic ꝙ nō pōt dari minus ſm formā, negat tñ minimū ſm materiam dari quia quocunque dato tali contingit dari aliquid minus ſecundum materiam. Et dicit doctor ꝙ tribus modis hoc poteſt intelligi uno mō ꝙ pars ſm ſpēm dicatur pars ſm formam, et pars ſʒ materiā ſit pars quanti in ꝗtū quantū. Et hoc quia quantitas conſequit materiam, et ita ex hoc, pars ſm materiā eſt pars ſʒ ꝗtitatē, et qa formā ꝯſequūtur qualitates naturales iō pars ſm ſpēm uel ſm formā ſit pars ſm naturā. Et tunc reddit in quoddā dictū antiquū .ſ. ꝙ quanta ſm ꝙ ꝗta, ſūt ſemp diuiſibilia et ita in infinitū, nō aūt quanta ſm ꝙ naturalia ſunt, ſunt in infinitū diuiſibilia immo eſt deuenire ad aliqd quantū naturale qd non pōt ulterius diuidi et illud dicunt eſſe minimū naturale, et talia minima dari. Vel pōt intelligi pars ſm ſpēm, illa pars que per ſe poteſt eſſe in actu, pars aūt ſecūdum materiā illa pars que eſt in potentia, et eſt in exñs toti et dicitur pars in potentia quia nō eſt actu per ſe, ſed eſt inexñs alteri quia toti, et ſic dicunt ut antiqui dicebant ꝙ eſt dare minimū ꝙ poteſt per ſe exiſtere, ſic ꝙ ſi divideretur iā nō exiſteret et eſt minimū in actu exiſtens, minimū in potentia nō datur quia quocunq; dato qd inexiſtit toti contingit dare aliquid minus. Tertio mō pōt intelligi ꝙ ſit minimū in aliquo non per ſe et ſeorſum a toto, ſed in toto ſicut minima pars forme ſiue minimū totius ſecundū formā, ſed nō eſt dare minimū ſm materiam uel non eſt dare minimū totius ſecūdū materiā, quia quacūque parte materie uel totius ſm materiā data cōtingit dare minorem et ita illa non erat minima, ſed hoc eſt manifeſte falſum quia ſi datur minimū forme ibi eſt aſſignare materiā informatam illa minima formaº, ſed ſi illa materia nō ē minima contingit dare minorem, qua forma informabitur? nō uidetur aſſignanda forma cū nō detur minor pars forme illa minima data et ita erit materia ibi ſine forma qd eſt impoſſibile. Et ēt in homogeneis forma eiuſdē rōnis eſt in toto et in partibus et ē materia eiuſdem rōnis. Et ita ſi totum diuidatur in ſuas partes homogeneas diuiditur in ſuam formas et in materiam licet per accidens diuidatur forma et materia et ita ſi totum homogeneum diuidatur in minima ſecundū formam igitur diuidet in minima ſecundum materiā. Et hoc eſt qd dicit ꝙ eo mō quo eſt minimum totius eſt minimum utriuſq; partis .ſ. eſt minimū materie ſicut eſt minimum forme. ❡ Ommittendo iſtū tertiū modum tanꝗ manifeſte falſum duos primos intellectus excludendo arguit cōtra primū auctoritate cōmētatoris .3. phyſicoꝝ etc. Iſta reſponſio prima dicit ꝙ datur minimū naturale quantū, ex quo cōponuntur continua et permanētia et ſucceſſiua tamen ut dicit ꝙ in diminutione inuenitur infinitum ſimpliciter .i. in diuiſione cōtinui procedimus in infinitū quia nunꝗ deuenimus ad indiuiſibile igitur ſecūdū eum nō eſt minimū naturale ꝗtū indiuiſibile immo hoc includit cōtradictionē ſicut hō irrationalis, nā ſi eſt quantū igitur diuiſibile a diffinito ad diffinitionē uel a ſubiecto ad paſſionē ſuā, et ſi eſt minimū igitur indiuiſibile aliter ñ eſſet minimū. ❡ Itē Ari. in de ſenſu et ſenſato ī dubitatione prima lʒ illam dubitationē obſcure ſoluat tñ duo dicit, primo ꝙ ſpecies ſenſibiles numero ſunt finite quia habent extrema et ꝗdo aliqua hñt extrema neceſſe eſt ut media ſint finita ī oī aūt genere ſenſibiliū ponūtur extrema ps de colore ī quo genere ponuntur albedo et nigredo pro extremis, et caliditas et frigiditas pro extremis in tangibilibus et ſic de aliis et ſic ſunt ſpēs tales neceſſario numero finite. Secundo dicit ꝙ ſingulare ſenſibile ut puta albedo hec, non habet terminabilitatē et aſſignat rationē quia tales qualitates ſenſibiles ſunt cū continuitate ſiue cum quantitate, ideo ille qualitates ſingulares habent unum in actu et aliud in potentia ſicut et continuum habet, continuum enim eſt ens unum actu exiſtens ſed eſt ī potentia plura cum habeat partes, in quas eſt diuiſibile, ita hec albedo eſt una in actu, exiſtens tamen in continuo et eſt plura in potentia, licet talis pluralitas ei accidat, nec cōueniat per ſe ei, ſecundum rationē quantitatis in qua exiſtit, et tūc reducta potentialitate ꝗtitatis ad actus, ſic ꝙ quantitas ſit actu diuiſa tunc et potentialitas albedinis reducitur ad actum ita ꝙ non ē imaginandum, ꝙ quantitas ſola diuidatur, in ꝗtū mathematica ſed in quanta naturalia alba. Sicut arguit Ariſto. quantum naturale non cōponitur ex mathematicis non naturalibus, igr̄ nec diuiditur in quantis mathematicis ſed in quantis naturalibus ſemp tamen diuiſibilibus et ita non ē dare ſm Ariſto. quantum minimum naturale, immo implicat ut habitū eſt. Etiam illa diuiſio de minimo ſecundū formā ſiue de minimo naturali, et de minimo inquantum quantum, nō facit ad propoſitum ad infringendum illas duas rationes mathematicas ut patebit. ❡ Arguit etiam doctor rationibus contra predictam reſponſionem ſic. Quādo aliqua paſſio conuenit alicui preciſe ſecundū unā rationem cuicunque conuenit equaliter ſecundum illam rationem, ei ſimpliciter conuenit equaliter, ideſt ſi una paſſio conſequitur preciſe et adequate unam rationem formalem et non aliam cui conuenit equaliter illa ratio ei conuenit equaliter illa paſſio, ſicut ſi riſibilitas adequate ſequitur rationalitatem, cui equaliter conuenit rationalitas ei equaliter conuenit riſibilitas, ſed diuiſibilitas ꝯſequitur quantitatem igitur cui equaliter conueniat quantitas ei equaliter conueniet diuiſibilitas ſʒ equaliter conuenit quantitas maximo et minimo quia utrunq; eſt quantum et non magis maximum eſt quantuʒ ꝗ; minimum, licet ſit maius, igitur equaliter erit diuiſibile minimum quantū ſicut maximum quantum. ❡ Sed reſpondetur ꝙ quia cum ꝗtitate concurrit forma minimi ideo iſta forma impedit diuiſibilitatem que conueniret ei ratione quantitatis ſi talis quantitas non concurreret cum formā minimi. ❡ Sed contra quia ſi alicui ꝑ ſe aliq̄ ꝯtia ſunt īpoſſibilia et incōpoſſibilia, eidē illa aūtia ad q̄ ſequūtur illa ꝯtia ſūt īpoſſibilia et īcōpſſibilia





et multo magis etc. aduertendum ꝙ iſta ſunt duo conſequentia incōpoſſibilia.ſ. poſſe diuidi, et non poſſe diuidi quia contradictoria, et ſequuntur ad iſta duo antecedentia.ſ.a.ē quantum a.eſt minimū naturale, ga bene ſe'.a.eſt quātū ig'.a. pōt diuidi et ſe'.a.eſt minimū naturale, igitur non pōt diuidi. Et multo magis ſi illa que ſunt de rōe formali aliquorū ſunt icōpoſſibilia et illa ſunt incōpoſſibilia ſicut poſſe diuidi, eſt de rōne formali quātitatis ſm Ariſt.5.metaphy. et non poſſe diuidi eſt de rōne formali minimi quia ſi poſſet diuidi nō eſſet minimū, dicit igitur ꝙ ſi poſſe diuidi et non poſſe diuidi ſunt incompoſſibilia, et ſunt de ratione formali quātitatis et minimi igitur quantitas et minimum ſunt incompoſſibilia igitur nullū erit minimū quantum, et ita minimū non erit aliquo modo nec per ſe nec ꝑ accñs diuiſibile cum ei repugnet quantitas ſicut de facto illi duo termini repugnant et ita non erit diuiſibile in ꝗtū quantū, quia non erit quantū. Fortius arguit quia non eſt intelligere quantitatē ſine partibus, quia cum ſit diuiſibilis habet partes ſicut per oppoſitū indiuiſibile non habet partes et ſicut homo nō eſt homo niſi ſit rōnalis ita quātitas nō eſt quātitas niſi habeat partes. Non eſt etiam intelligibile ꝙ aliquid habeat partes niſi ſit in eo aliquid qd ſit minus illo habēs partes quia pars eſt minor toto, et pars eſt in habente partes, igitur non eſt intelligibile ꝙ quantū ſit indiuiſibile, et ex cōſequenti nō eſt itelligibile ꝙ quantū ſit minimum. Et non ſolum eſt uerum ꝙ non detur ꝗtū minimum ſed nec naturale minimum, etiam ſecluſa ꝗtitate, ga licet caro ut caro non habeat partem extra partē ga hoc ineſt ei ratione quātitatis, tamen habet partem et partem ex ſe et iō quacunq; carne data illa habet partes et ita non ē minima nec indiuiſibilis ſi enim eſſet pūctalis ſicut punctus ſi eſſet ſeparat' non eſſet quantus, ſic nec caro ſi eſſet punctalis faceret cum alia carne aliquid maius, nec continuum quia non haberet ultima, nec cum alia carne eſſet cōtigua propter eādem rationē. Rationes enim philoſophi ſexti phyſicorū eque uidentur cōcludere contra indiuiſibilitatem rei naturalis inquantum naturalis ſicut contra indiuiſibilitatem quanti inquantū quantū, et hoc loquendo de rebus naturalibus quibus conuenit diuiſibilitas, iō doc. reſoluendo dubium dicit ꝙ iſta reſpōſio que dicit ꝙ quantū minimum naturale diuiditur inquantū quantū ſed non diuiditur inquantum naturale, non eſt uera niſi uno modo ſcilicet affirmando et negando.i.dicit uerū ſi dicit ꝙ quantitas eſt ratio formalis diuiſibilitatis et non naturalitas, ita ꝙ quantitas ſit ratio talis diuiſibilitatis et naturalitas non ſit ratio ꝙ minimū naturale diuidatur ſicut oculus eſt ratio quare animal uidet et non manus licet manus cōcurrant cum oculo animali, et hic ſenſus eſt uerus ſed non ſequitur ꝙ quanto naturali non conueniat illud qd cōuenit ſibi per quantitatem, non enim per naturalitatē concurrentē cum quantitate impeditur illud ꝙ conuenit ei per quantitatem ſicut patet in exemplo de oculo et manu cōcurrentibus in animali. Et ita abſolute, concedendū eſt ꝙ omne ens naturale eſt diuiſibile in ſemper diuiſibilia in infinitum, ſicut illa quantitas eſſet diuiſibilis in infinitum ſi eſſet ſine forma naturali, tunc enim ab aduerſariis concederetur ꝙ quantitas poſſet in infinitum diuidi igitur et ita eſt diuiſibilis quando eſt cum forma naturali. Rationes enim que concludunt ꝙ quantitas ex ſe eſt diuiſibilis in infinitum cōcludunt ēt ꝙ quādo eſt cum forma naturali eſt diuiſibilis in īfinitū quia cū forma naturalis non tollat entitatem a quantitate ita nec diuiſibilitatem, que uidetur poni ab Ariſtotele.5.metaphyſice eſſe de quidditate quantitatis quāuis magis paſſio eius cuz dicat aptitudinem et nō actū entitatiuū, et ideo Sco. dicit ſupra ꝙ Ariſtoteles ponit diuiſibilitatē in diffinitione quantitatis tali quali. Non igitur datur quantum minimum naturale, ſecundū mentem doctoris in iſta queſtione ſoluendo dictum philoſophi in de ſenſu et ſenſato dicit ꝙ datur minimum naturale potens agere, quia imaginandum eſt albedinem determinare ſibi certam quantitatem in qua exiſtens poteſt immutare uiſum et ī minori non poteſt immutare quia requiritur determinat' ſitus obiecti ad hoc ꝙ moueat potentiam. Et ſi diuideretur in duas medietates licet utraq; pars eſſet alba non tamē ſufficeret ad immutando uiſum. Et ſi arguas ſecundum commentatorem quando ꝑpria actio remouetur ab aliquo et eius entitas remouetur, igitur ſi tales partes diuiſe non poſſunt immutare, igitur non ſunt albe. Negatur conſequentia quia et ſi non poſſunt immutare potentia propinqua quia non habent debitam quantitatem requiſitam ad hoc, poſſunt tamen immutare potentia remota et hoc ſufficit ad ſaluandum earum entitatem. ¶ Secunda reſponſio que dicit ꝙ dātur minima in actu que poſſunt per ſe exiſtere. ſed nō dantur minima ī potentia, que.ſ. inexiſtunt toti quia quacunque parte data que ineſt compoſito poteſt dari minor, et tunc dicunt ſucceſſiua continua et permanentia componi ex minimis talibus datis. Sed dicit. doctor ꝙ iſta ſecunda reſpōſio non excludit illas duas rationes mathematicas quia adhuc concludunt ꝙ continuum non componitur ex indiuiſibilibus nec ex minimis ut oſtendetur, dicit tamen ꝙ uidetur poſſibile poni minimum in motu pro eo ꝙ uidetur ꝙ ſit pri' aliqua pars motus per ſe ante quam ſit ulterius aliqd totius. Et circa hoc nota ꝙ ſignato inſtanti in quo mobile quieſcit in tempore immediate ſequēte erit pars motus que eſt prior naturaliter qualibet alia parte motus, et quia cuicunq; parti motus correſpōdet aliquid forme que acquiritur per motum, illa pars forme uidetur. poſſe per ſe eſſe, patet quia eſt prior naturaliter aliis partibus forme, et per conſequens nō repugnat ei contradictorie etiam duratione eſſe prior aliis partibus, et ita illa pars forme prima que acquiritur per primam partem motus erit minimum forme, et ſic etiam dabitur minimus motus, et ſic uidetur ꝙ mot' componatur ex minimis potentibus per ſe eſſe, et ſimiliter forma componetur ex minimis forme (hoc Scotus impugnabit inferius, et non hic) ſed hic arguit contra reſponſionem ſecundam ſic, ſicut eſſentiale eſt quanto poſſe diuidi in partes ita etiaz eſt de eſſentia quanti ꝙ ſingule partes in quas diuiditur ſint uel poſſint eſſe hoc aliquid, ita ꝙ iſta ponuntur ab Ariſtotele.5.metaphyſice in diffinitiōe quanti, ſi ita eſt igitur nulli parti quantitatis repugnat eſſe per ſe. Confirmatur ratio, et conſequentia ſimul et hoc trip' primo. Et nota ꝙ Scotus hic arguit de quanto homogeneo quod eſt eiuſdem rationis in toto et in partibus et habet formam eiuſdem rationis in toto et in partibus et ſimiliter materiam eiuſdem rationis, non ſic etherogeneum, quia ſunt ī homine diuerſe forme et diuerſe materie. Primo igitur arguit ſic partes ille uidelicet aque ſunt eiuſdem rationis ſecundum materiam, et ſecundum formam cum toto igitur cum non differant a toto, nec quātum ad formam nec quantum ad materiam ſicut gutta aque poteſt per ſe exiſtere ita et medietates illius gutte poterunt per ſe exiſtere, igitur illa gutta non fuit minima, cum tamen arguendo ſupponatur minima data ab aduerſario. Secundo probatur eadem conſequentia ſic, ſi medietates illius gutte aque minime eſſent per ſe eſſent indiuidua eiuſdem ſpeciei cuz toto, patet qa gutta aque eſt indiuiduum aque, et ille medietates eſſent ſimiliter indiuidua aque, igitur ſicut habent naturam aque in ſe cū predicatur de illis in quid non repugnat eis eſſe indiuidua igitur nec repugnabit eis per ſe eſſe et patet hoc conſequentia qa ex oppoſito conſequentis infertur oppoſitū aūtis quia ſi repugnat eis per ſe eſſe non erunt indiuidua nec poterunt eſſe quia ratio indiuidui eſt ꝙ ſit indiuiſum in ſe et diuiſum a quolibet

alio,et hic ſe doc.declarat de quibus loquitur quia de homoge
neis ſubſtantialibus,et non de accñntalibus, que per ſe non exi-
exiſtunt ſed in alio. Tertio probatur eadem conſequentia ſic
qa ptes ſunt naturaliter priores toto, iͬ nõ repugnat eis ɔtradi
ctorie ꝑ ſe eē,et nõ in toto,et pꝫ qa cũ hẽant eē ex ſe et nõ a toto
cũ tribuãt eē toti igͬ et exñã hñt ex ſe et nõ a toto iͬ ſi exñt ĩ
toto et in ſe ꝑ ſe poterũt exiſtere.Et pp rõnẽ oppoſitã repugnat
toti per ſe eē ſine ꝑtibus,qa eſt poſterius,naturalr ꝑtibus,et iõ
nõ nͬ ꝙ partes accipiant exñtiã a toto ſed ecõuerſo totũ accipi
at exñtiam a partibus,et iõ repugnat ſibi cõtradictorie dura-
tione poſſe eſſe ſine illis non ſic cõtradictorie repugnat partibꝰ
duratione ꝑcedere totũ,et hec eſt euidens rõ.Concludit iͬ doc.
ꝙ ſicut forma naturals nõ tollit a toto naturali quin tm̃ ſit totũ
ſemp diuiſibile per ꝗtitatẽ, quia naturalitas cõcurrens nõ tol
lit ꝗtitati diuiſibilitatẽ,ſicut ſi ꝗtitas ſola eēt, ita ẽt nͬ ꝙ for
ma naturalis nõ tollat a ꝑtibus diuiſis quin quelibet poſſit eſſe
per ſe,ꝗtũ ẽ ex ſe et ex pte ſui, ſicut ẽt poſſet qulibꝫ pars ꝗti
tatiua ꝑ ſe eē ſi eēt ꝑ ſe diuiſa ſine forͣ naturali,ſic ꝙ natura
litas non tollit per ſe eē. Et ſi dicas ꝙ dato ꝙ forma naturalis
nõ tollat a ꝑtibus per ſe eē,tñ ſi minima gutta diuidatur ſtatim
cõſumetur ab aere cõtinente et cõuerteret illas partes in ſe. Sed
dicit doc. ꝙ iſta rñſio lꝫ ſit uera nõ tñ eſt ad intentionẽ queſt.
Quia queſtio ꝗrit an minimũ ſit cui ex rõne formali intrinſe-
ca repugnet ꝙ aliqd ſit minus eo.Rñſio eſt ꝙ cõtinens deſtrue-
ret illud et tm̃ repugnabit ei ab extrinſeco non ab intrinſeco.
Sed ſi fiat circũſcriptio ois cõtinentis et ois corruptiui ſic ꝙ nõ
ſit aer nõ ſit ignis nõ ſit aliqd aliud corruptiuũ medietatũ illiꝰ
gutte aque tunc poterit per ſe eē medietas illius gutte et igͬ il
la gutta nõ fuit minima potẽs ꝑ ſe eē.Et pꝫ ꝙ poſſit ꝑ ſe exiſte
re qa nulla repugnãtia ab intrinſeco,nõ rõne materie,nec for-
me,nec rõne diuiſionis quia illa diuiſio non ſit in nihila , qa eſt
ɔtra rõnẽ diuiſionis quia eſt paſſio entis,et tm̃ nõ fiet diuiſio ĩ
nihila iͬ ſi diuidatur illa gutta fiet diuiſio in aquis. Sꝫ ſi dicas
ꝙ nõ fiet diuiſio in nihila,nõ tñ fiet diuiſio in aquis ſꝫ in nõ aqs;
cõtra diuiſio ſit in illa ex quibus totũ cõponitur ſed aqua diui
ſa nõ cõponitur ex nõ aquis,igͬ fiet diuiſio in aquis, nec forme
repugnabit paruitas,que iã eſt in actu , quia ĩpa forma ꝑfuit
cum illa paruitate lꝫ in toto,ſaltem paruitas illa que ẽ in actu,
nõ repugnabat forme in toto iͬ nec nunc nec per iſtã diuiſionẽ
corrũperet aqua quia ei caſu amotũ eſt oẽ corruptiuũ.Et ita
concludit Sco.ꝙ nõ ſit aliqua intrinſeca rõ quare naturali re-
pugnet,quin ſemp quocunq; per ſe exiſtẽte ,poſſit aliqd eo minꝰ.
per ſe exiſtere licet uerũ ſit ꝙ tale non poſſet per ſe reſiſtere
corrũpenti,et ita eſſet potius aſſignanda rõ ab extrinſeco ꝙ ñ
poſſet per ſe eē,nõ aũt ab intrinſeco.Et ita nõ datur minimũ na
turale ꝑ ſe exñs. ¶ Arguit contra utrãq; rñſionẽ ſimul,eo
ꝙ neutra ſaluat minimũ in motu,prima dicit motũ cõpõi ex mi
nimis naturalibus.ſecũda dicit motũ cõponi ex minimis per ſe
exiſtentibus uel potentibus per ſe eſſe,hoc oſtendit eſſe falſum
in motu.Et hic intendit concludere ꝙ ſecluſa omni forma natu
rali a medio,et ſimiliter a mobili,et ſiͬ a magnitudine,et ſimilr
etiam a locato et a loco , adhuc motus erit ſucceſſiuꝰ et nullo
mõ naturalis , igitur ibi non erunt minima naturalia contra
primam reſponſionem. Si enim mediuꝫ nõ eſſet naturale.i.ſi ab
aere remoueatur forma ſubſtãtialis et oẽs qualitates cõſequẽ
tes naturaliter formã aeris ſola quantitate aeris ſtante, ſic tñ
ꝙ dimẽſiões aeris cederent mobili,ſit etiã mobile non naturale
ſed mere mathematicũ,ſit corpus cubum,ſi etiam locus non ſit
naturalis per que loca tranſit corpus cubũ,et ſimiliter magnitu
do ſuper quam tranſit ſit pure mathematica adhuc uere erit
ſucceſſio quia adhuc corpus cubum pertranſibit prius unam
partem ꝙ̃ aliam ipſius magnitudinis et ipſius medii, et licet
motus ſit neceſſario naturalis,tamen oĩno eſt per accidẽs ut pꝫ
ꝙ ſit naturalis,igitur uidetur ꝙ poſſit fieri motus omnino ſine
quacunq; naturalitate,quia ei non repugnat et tunc prima re-
ſponſio deſtruitur qui ibi non erunt minima naturalia ſaltem
in motu locali et ſi in tali motu non eſt minimum naturale igi-
tur nec in aliis motibus, hec conſequẽtia tenet per locũ a maio
ri negatiue quia ſi in motu uelociſſimo ſicut eſt motus localis
nõ ſunt minima in quo motu eſſent ſi poſſent eſſe et ibi nõ ſunt
igitur nec in aliis motibus . Et ſi dicas ꝙ motus alterationis
non põt eſſe ſine forma naturali quia eſt ad qualitates que ſũt
forme naturales,et ita uidetur ꝙ in tali motu poſſint eſſe mi-
nima naturalia dicitur ꝙ ſi in motu uelociſſimo non ſunt nec
in iſto qui nõ eſt ita uelox,magis enim uidetur ut minima ſint
in motu uelociſſimo ꝙ̃ in motu non uelociſſimo et in illo non
ſunt igitur nec in alio minus ueloci,et ideo lꝫ in motu alteratio
nis neceſſario ſint forme naturales quia ſecunduꝫ eas ſit talis
motus,non tñ ſunt ibi minima naturalia cũ nõ ſint minime par
tes motus in motu qd tamen oporteret dare ſi ibi eſſet minima
albedo,que eſſet acquiſita per motum. ¶ Etiam deſtruitur ſe
cunda reſpoſio quia ipſa non facit pro minimo motu,qui per ſe
poſſit eſſe quia cum motus fiat ſuper magnitudine,et in magni
tudine non ſit danda minima pars inexiſtens quia quacunque
data contingit dare minorem in exiſtentem, ſequitur igitur ꝙ
non ſit minimus motus quia ſi ſic eſſet ille motus minimus tran
ſitus,igitur eēt minima magnitudo ſuper quam eſſet iſte tranſi
tus minimus ꝙ eſt falſum. ¶ Secunda etiam reſponſio de mi-
nimo motu deſtruitur per alia media quia dicebatur ſuperi-
us,ꝙ ideo non poterat diuidi minimũ per ſe exiſtens quia ſta-
tim cõuerteretur in continens,hoc nõ poteſt poni de minimo mo
tu quia cum ſit quantus poteſt diuidi et ſi diuidatur non ſequi
tur ꝙ deſinat eſſe nec ꝙ corrumpatur a contrario, quia ibi eſt
mouens uincens et producens motum et conſeruans et ita quan
tũcũq; diuidatur in minus ſemper poterit habere eſſe eo modo
quo ſibi conuenit eſſe . ¶ Propterea in ſucceſſiuis non datur
minimum per ſe exiſtens . Et ſi dicas datur minimum poſſe eē
in fluẽdo. Hoc ñ eſt aliud niſi minimum eſſe in toto ſimplr,non
enim partes ſucceſſiui hñt aliud eſſe niſi influere ſicut ꝙ pars
ante aliam fluat,non enim eſt imaginandum minimum ſucceſ-
ſiui habere poſſe eſſe per ſe, et nõ in toto , ſed ſunt omnes par-
tes ſucceſſiui fluentes in toto ſicut per oppoſitum partem eſſe in
toto permanenti,partem ſcilicet permanentem eſſe continuam
alteri parti permanenti in toto, ita in ſucceſſiuis hoc eſt partẽ
fluentem continuari alteri parti fluenti,et ita in ſucceſſiuis nõ
poteſt dari pars per ſe potens exiſtere et ita nec minimum .
¶ Sic igitur improbatis etc. Soluit probationes adductas ad
probandum ꝙ ſucceſſiuum ſit compoſitum ex indiuiſibilibus,et
prima probatio erat ſucceſſiuũ diuiditur in ĩdiuiſibilia igitur
cõponitur ex indiuiſibilibus. Negatur antecedens.Et ad proba
tionem poſſibile eſt continuum diuidi ſecunduꝫ omnia illa in
que eſt diuiſibile.Cõcedo,igitur poſſibile eſt continuum eē di
uiſum,ſm quodlibet eius ſignum. Negetur conſequẽtia,qa iſta
diuiſio continui ſcilicet permanentis uel ſucceſſiui ẽ diuiſio in
potentia tantũ,et in fieri et nunq̃ poteſt tota ſimul eſſe in fa-
ctu ſic ꝙ continuum ſit actu diuiſum , immo ſemper diuiditur
in diuiſibilia.Et cum probatur cõſequentia per illud ſexti phy
ſicoꝝ qd impoſſibile eſt fieri impoſſibile eſt factũ eſſe.Cõcedit
iſta propoſitio ꝙ hẽt ueritatẽ de illo ad qd eſt una potẽtia tm̃,
et unica factiõe ẽ factibile,ſicut ſor.ad ipm eſt una potẽtia et
unica generatio,ſi eſſet impoſſibilis fieri nunq̃ eēt factus, ſiͬ ſi
chimera eēt poſſibil fieri ad ipaꝫ eēt una potẽtia et unica ꝓdu
ctione ꝓduceretur ſꝫ qa ĩpoſſibilis ẽ fieri cũ ad eã ñ ſit una po-
tẽtia nec ꝑ unã factionẽ põt fieri iõ ĩpoſſibile ẽ ipaꝫ factã eē.

Sed aliqua ſunt ad quoꝝ eē non eſt tm̄ una potentia, ſed plu-
res, nec talia ſunt unica factione factibilia ſed pluribus immo
īfinitis in infinitū. Et talia lꝫ non ſint in facto eē tn̄ ſunt poſ-
ſibilia fieri, eo mō quo fieri pñt, et hic eſt modus factionis tali-
um quia dum una potentia reducitur ad actū nō poſſunt oēs ſi-
mul reduci ſꝫ neceſſario eſt aliqua reducibilis ad actū dū una
eſt reducta uel dū actualr reducitur. Et tale quid eſt continu-
um ſiue tp̄us ſiue motus ſiue magnitudo, eſt.n. in talibus multi-
tudo potētiaꝝ ad diuidi, et dū talia diuidūtur ſic ꝙ alique po-
tentie reducūtur ad actū ſemp ſunt alique nō reducte ſꝫ redu-
cibiles ad actum et de iſtis falſa eſt illa propoſitio qđ impoſſi-
bile eſt factū eē impoſſibile eſt fieri quia talibus repugnat ut
oēs eius potentie ſint ad actum reducte, et ideo lꝫ ꝯcedatur poſ-
ſibilitas ad diuidi, non tn̄ poſſibilitas cōcedit ad diuiſuꝫ eſſe.
Et ideo cōceditur iſta poſſibile ē cōtinuū poſſe diuidi ſꝫ qlibet
ſigm̄, nō tn̄ iſta, poſſibile eſt continuū eē diuiſus ſm̄ qlibꝫ ſigm̄
et hoc ſecūdū iſtos, quia ſecundū Sco. aliter eſt dicēdū ut pate-
bit rñdendo. ¶ Cōfirmatur iſta rñſio per comentatorem .3.
phy. qui aſſignās rōnem illius probationis Ariſt. ꝙ tā magnitu-
diné cōtingit eē in potentia tātā cōtingit eē in actu. nō ſic in nu-
meris, ſed unde uariatio dicit ꝙ potētia que eſt ad magnitudi-
né et potētie que ſunt ad ptes magnitudinis ſunt eiuſdē rōnis et
iō oēs ſimul pñt reduci ad actū, et iō reducta illa potētia que ē
ad totā magnitudiné in eē actuali reducūtur et oēs potētie que
ſunt rn̄ partiū magnitudinis ad actū et iō ſi infinitā magnitu-
diné cōtingeret eē in potētia infinitā cōtingeret eē in actu, ſꝫ nō
eſt ita de numeris qa et ſi cōtingat īfinitū numeꝝ eē in potētia,
nō tn̄ cōtingit infinitū numeꝝ eſſe in actu, quia potentia qua po-
teſt numerꝰ eſſe in potentia infinitus non ſunt potētie unius po-
tentie nec unius rōnis ſic ꝙ una reducta ad actū reducant oēs
ſꝫ eadē potētia qua cōtinuū pōt diuidi et numerꝰ pōt augeri, ſꝫ
nūꝙ̄ ē cōtinuū actu diuiſuꝫ igr̄ nec numerus actu infinitꝰ ſꝫ ſi ꝑ
īmpoſſibile cōtinuū eēt actu diuiſus et numerus eēt actu infini-
tus, ſꝫ qa impoſſibile eſt cōtinuū actu eſſe diuiſuꝫ quia illis po-
tētiis repugnat ut reducātur oēs ad actū igr̄ et ſi ꝯtingat nu-
merū in potētia eē infinitū nō tn̄ eſt in actu infinitus. ¶ Sed
cōtra iſtā rñſioné arr̄, probādo ꝙ illa ꝯn̄a fuit bona poſſibile
ē cōtinuū poſſe diuidi ſm̄ qlibꝫ ſigm̄ ſr̄ poſſibile ē cōtinuū eē di-
uiſus ſm̄ qlibꝫ ſignū et ꝓbat ꝑ hoc qa ſingulares āñtis īferūt
ſingulares ꝯñtis ſr̄ añs infert ꝯñs, et ꝓꝫ aſſumptū, quia bñ ſeꝛ
poſſibile ē cōtinuū poſſe diuidi ſm̄.a. ir̄ poſſibile ē ꝯtinuū eē di-
uiſus ſꝫ.a. et ſic de.b. et.c. Et ſi dicatur ꝙ lꝫ ſinglria añtis īnfe-
rāt ſingularia ꝯñtis, tn̄ ſingularia ꝯñtis .ſ. iſta poſſibile ē cōti-
nuū eē diuiſus ſm̄.a. et eē diuiſus ſꝫ.b. et eē diuiſum ſm̄.c. et ſic
de ſingulis in ly et ſic de ſingulis includūtur multe ſinglres in-
cōpoſſibiles et iō dato ꝙ ſinglres añtis inferāt ſinglres ꝯñtis,
tn̄ ſingulares cōſequētis nō inferūt uere ꝯñs, et ſi inferūt ꝯñs,
īnferūt ipm̄ īpoſſibile ſicut ſinglres ſunt incōpoſſibiles. ¶ Sꝫ
ꝯ̄ iſtā euaſioné arr̄, qa ex poſſibili ñ ſeꝛ īpoſſibile ſicut nec ex
uero ſeꝛ ſl̄m ir̄ ſingulares añtis ſunt uere et cōpoſſibiles et in-
ferunt ſingulares ꝯñtis ille erūt uere et cōpoſſibiles. ¶ Hic
dantur alie tres rñſiones inutiles. Prima ē qa iſta ꝓpō poſſibi-
le eſt cōtinuū diuidi ſꝫ qlibꝫ ſignū pōt accipi in ſenſu cōpoſito
et in ſenſu diuiſo, in ſenſu cōpoſito ſignificat ꝙ iſta ꝓpō ē poſſi-
bilis, poſſibile ē cōtinuū diuidi ſm̄ oē ſignū, et in ſenſu diuiſo
ſignificat ꝙ in cōtinuo ē una potentia ad poſſe diuidi ſm̄ qlibet
ſignū et hic ſenſus ē falſus et primꝰ eſt uerus. Sed doc. dicit ꝙ
hoc nō ē logice dictū, qa eſt neceſſe ꝙ in ꝓpōne de poſſibili q̄
extrema accipiūtur pro eodē tp̄e, uel ſi extrema nō accipiant
ꝓ eodē ſꝫ pro alio et alio tp̄e, eſt tn̄ necem̄ ꝙ ly poſſibile dicat
modū cōpoſitionis, que compoſitio unit extrema ſic ꝙ poſſibile
modificet cōpoſitioné ꝓpōnis, et nō ſit modus ꝓpōnis ut dicit re-
ſpōſio hoc ꝓpō eſt poſſibilis etc. ſꝫ et ꝙ ſic dicat iſta cōpoſitio ē
poſſibilis .ſ. ꝙ diuidi uniat cōtinuo ſꝫ qlibet eius ſignum. et talis
cōpoſitio p̄dicati cū sb̄o ſꝫ qlibet ſignū sb̄i .ſ. cōtinui, nō ē poſſi-
bil, imo īpoſſibil. ¶ ꝯ¹⁰ 2ᵃ ſtat ī hoc ꝙ ly qlꝫ p̄t diſtribuere ly
ſigm̄ diuiſiue, aut collectiue et ſi diſtribuat collectiue ē fl̄ā ſi di-
uiſiue ē uera, collectiue notat ut ſit ꝯtinuū ſic ſꝫ oē eiꝰ ſignū di-
uiſuꝫ, qđ ē īpoſſibile, diuiſiue ſcat ꝙ ꝯtinuū pōt diuidi ſm̄ unū
ſignū et ſꝫ aliud ſignū diuiſum, et nō cōiunctim et hic ſenſus eſt
uerus. Iſta rñſio ueꝝ dicit ſꝫ nō logice dicit, qa ly oēs uel qlibꝫ
in ſigulari numero ſemp diſtribuit uno mō, et nūꝙ̄ collectiue ſꝫ
tm̄ diſtribuit collectiue qñ ſumit in plurali nūero ut oēs apli
xp̄i ſunt duodecim, q̄ ꝓpō non eſt uera niſi teneatur collectiue
et iō nō ſeꝛ oēs diſcipuli xp̄i ſunt duodecim petrus et tho. ſunt
diſcipuli xp̄i ir̄ petrus et tho. ſunt duodecim. Neꝛ ꝯn̄a qa uaria-
tur ſuppoſitio collectiua in ſuppoſitioné diuiſiuā. ¶ Tertia re-
ſponſio dicit ꝙ ly poſſibile pōt p̄cedere ſignū uel pōt ſeq, ſi p̄ce-
dat eſt fl̄ā, quia ſi dico ſic poſſibile ē continuū diuidi ſm̄ qlibet
ſignū eſt una ꝓpō et pro uno. ⁊. notatur eē diſtributioné sb̄i .ſ.
cōtinui ſꝫ qlibꝫ eius ſignū ad attributionem predicati .ſ. ad diui-
di, et tūc eēt ſenſus ꝙ diuidi diceretur de cōtinuo ſꝫ qlibꝫ eiꝰ ſi-
gnū pro uno. ⁊. et ſic cōtinuū diuideret in uno. ⁊. ꝙ ē īpoſſibile
ſꝫ ſi poſſibile ſeꝛ ad ly qlibꝫ ſignū, ſicut ſignum diſtribuitur et
multiplicatur igr̄ et potentialitas multiplicatur ad multitudi-
né ſignorum cōtinui, et tunc quot ſunt ſigna in continuo tot ſunt
poſſibilitates ad diuidi. Sed doctor ē dicit ꝙ hoc nō eſt logice
dictū, quia modus cōpoſitiōis .ſ. ly poſſibile nō uidetur poſſe di-
ſtribui ad plures poſſibilitates uel incōpoſſibilitates pro plu-
ralibus inſtātibus īcōpoſſibilibus qa cū nō poſſint oēs potētie cō-
tinui reduci ſimul ad actū pp rōné ſupius aſſignatas iō nō pōt
poſſibile diſtribui pro potētialitatibus cōpoſſibilibus, cū nō ſint
cōpoſſibiles ſꝫ īcōpoſſibiles, nec ē tūc ſi talis diſtributio eēt no-
taret extrēa uniri pro eodē. ⁊. ꝙ notat ita eē uirtute illiꝰ ſigni
qlibet qđ diſtribuit et ſinglres diſtribute debent accipi copula-
tiue, et ita rn̄ uniꝰ. ⁊ et nō pluriū, et iō ly poſſibile notat poſſibi-
litaté unionis p̄dicati ad sb̄m pro uno. ⁊. lꝫ indeterminato.
¶ Ommittēdo ir̄ huiuſmōi rñſiōes et euaſiōes ad huiuſmōi in-
ſtantias, dicēdū ē ꝙ iſta ꝓpō ſepe dicta ſcat ꝯpōné ſiue unioné
p̄dicati .ſ. diuidi cū sb̄o .ſ. cū cōtinuo, et hoc poſſibiliter. i. notat ta-
lé unioné p̄dicati ad sb̄m eē poſſibilé ꝓ aliquo uno nūc, lꝫ illud
nūc nō ſit determinatū ſꝫ īdeterminatū ſic ꝙ ꝯn̄a nō ūꝫ poſſibi-
le ē ꝯtinuum diuidi ſꝫ oē ſignū ꝓ aliquo. ⁊. ir̄ ꝓ iſto, nō ſeꝛ qa
arr̄ ab īdeterminato ad terminatū. Et note ꝙ duplex ē ampliatio
.ſ. rn̄ ſignificatoꝝ, aut rn̄ diuerſoꝝ tp̄ꝝ, ſi terminꝰ ſuppōnés pro
plꝛibus ampliet ꝓ plꝛibus, tūc nō reſtringit ad ſtādū pro uno,
ampliatio tp̄is ē qñ terminus ampliatus accipit pro eo ꝙ ē uel
fuit uel erit et hoc ſi ampliatur pro oī dr̄a tp̄is, poſſibile aūt uel
iſtud uerbū pōt ampliatur qūꝙ̄ pro p̄nti, pro futuro, pro poſſi-
bili eē uel imaginabili eē, dicit ſr̄ doc. ꝙ ſi āpliatio ꝯpōnis huius
propōnis fieret uirtute de ly poſſibile tunc diuiſio rn̄ continui
pro quolibet eius ſigno poſſet accipi pro oī dr̄a tp̄is et tunc nō
reſtringeretur illa cōpoſitio ꝓpōnis pro uno. ⁊. et tunc ſingula-
res poſſent accipi diuiſiue et partitiue et ſufficeret ꝙ ſingulis
ſingularibus attribuetur predicatum ſic ꝙ non notarentur ue-
rificari pro eodē. ⁊. ſed una ſingularis uerificaretur pro uno
. ⁊. et alia pro alio et ſic propoſitio eſſet uera. Sed dicit doc. ꝙ
non pōt fieri ampliatio ad plura nunc niſi notetur poſſibilitas
compoſitionis pro aliquo uno nūc indeterminato, ſed unde ori-
tur iſta neceſſitas ꝙ oporteat unionem predicati cū sb̄o accipi
pro uno inſtanti? Dico ꝙ oritur a uirtute huius ſigni qlibet et
oē, que ſigna cōfundunt diſtributiue et eꝫ ſingulares cōtentas
ſub termino diſtributo accipi copulatiue et copulatiue accir̄ ꝓ
uno. ⁊. et iſta ē rō quare iſta ꝓpō notat diuidi uniri ꝯtinuo ſꝫ

quilibet eius ſignum pro uno aliquo inſtanti. Et dato quod extrema acciperentur pro diuerſis nunc, ut puta ſedens pro inſtanti a et ſtans pro inſtanti b, ſi tamen fiat uniuerſalis de poſſibili in qua uniantur extrema iſta notabit unio fieri pro uno inſtanti. dato quod extrema accipiantur pro pluribus, nec ualet conſequentia extrema accipiuntur pro pluribus inſtantibus. concedo, igitur compoſitio extremorum accipitur pro pluribus. Negatur conſequentia, et ideo iſta eſt falſa poſſibile eſt omne ſtans ſedere. ita in propoſito iſta notat diuidi continuum uniri pro eius ſigno, et pro quolibet eius et notat illam unionem predicati ad ſubiectum eſſe poſſibilem pro eodem inſtanti. et hoc eſt ſimpliciter impoſſibile quia ut dictum eſt ſupra, tales potentie ad diuidi non poſſunt ſimul reduci ad actum in uno inſtanti. Immo nunquam poſſunt omnes ſimul eſſe reducte ad actus, ſed dum una reducitur alia eſt poſſibilis reduci, et ſic in infinitum. Immo deus non poteſt illas ſimul reducere ad actum, quia hoc repugnat nature continui, quod ſit actu diuiſum quia cum componatur ex diuiſibilibus non poteſt diuidi niſi in diuiſibilia ſemper et non in indiuiſibilia. ¶ Et ſi arguas poteſt deus diuidere totum continuum quia ſi mundus fuiſſet ab eterno fuiſſent dies infiniti et ſingulo die potuiſſet diuidere continuum ſecundum unum ſignum et tunc iam eſſent infinite diuiſiones et tunc in infinitum eſſet diuiſum. Dico quod illud quod deus non poteſt facere in hora quia illud non eſt factibile nec poteſt facere in infinito tempore quia ad agendum et diuidendum non oportet eum expectare tempus, ſed in hora nec in inſtanti poteſt diuidere totaliter continuum igitur nec in infinito tempore. ¶ Et ſi arguas contra, tu dicis quod iſta eſt impoſſibilis poſſibile eſt continuum diuidi ſecundum quodlibet ſignum omnes eius ſingulares ſunt uere igitur et ipſa uniuerſalis eſt uera. Reſpondetur admittendo quod omnes eius ſingulares ſint uere, nec tamen ſequitur quod uniuerſalis ſit uera quia uniuerſales de poſſibili oportet ad hoc quod ſint uere non ſolum quod ſingulares ſue ſint uere ſed etiam oportet quod omnes ſingulares ſint compoſſibiles. Hic autem et ſi ſingulares ſint uere ſunt tamen multe incompoſſibiles et ideo uniuerſalis eſt impoſſibilis. ¶ Contra probo quod ſunt compoſſibiles quia ſimul hec eſt uera poſſibile eſt continuum diuidi ſecundum a et ſimul poſſibile eſt continuum diuidi ſecundum b et ſimul ſecundum c et ſic de aliis igitur non ſunt incompoſſibiles. Reſpondetur quod ſingulares ſunt compoſſibiles et uere accipiendo potentiam, ſed non actum terminantem potentiam pro eodem nunc, puta ſimul eſt poſſibile continuum diuidi ſecundum a et b et c, ſic quod ly ſimul precedat poſſibile et notet ſimultatem potentiarum, ſic omnes uere ſunt et compoſſibiles et ideo tales ſingulares inferunt aliam, ſcilicet poſſibile eſt continuum poſſe diuidi in omnia illa in que eſt diuiſibile, ſed ſi ſingula accipiant actum terminantem potentiam, ſunt incompoſſibiles nec ſunt ſingulares uniuerſalis modo dicte ſed alterius, ut ſic dicendo poſſibile eſt ſimul continuum diuidi ſecundum a et ſecundum b et ſecundum c. ita quod ly poſſibile precedat ly ſimul, et notet potentias ſimultatis et ſic ſunt incompoſſibiles et ſunt ſingulares huius uniuerſalis poſſibile eſt continuum diuidi ſecundum quodlibet ſignum pro eodem inſtanti. Et quia dictum eſt prius quod oportet quod uniuerſalis accipiatur pro eodem inſtanti ad hoc ut uniuerſalis eſſet uera. Contra oſtendo quod non ſit neceſſarium accipere poſſibilitatem ad diuidi pro eodem inſtanti. quia ſingulares abſolute enunciantes predicatum de ſingularibus ſufficienter enumeratis inferunt uniuerſalem abſolute enuncians idem predicatum de ſubiecto, ſed tales ſingulares ſunt uere omnes in ſenſu et abſolute igitur et uniuerſalis erit uera. Reſpondeo quod plures propoſitiones ſingulares de poſſibili abſolute ſumpte non inferunt uniuerſalem de poſſibili ſed eſt falla figure dictionis a pluribus determinatis ad unum determinatum, eo quod ſingulares poſſunt ex ui ſignificationis unire predicatum ſubiecto pro aliquo nunc ut iſte poſſibile eſt continuum diuidi ſecundum quodlibet ſignum ſecundum a pro aliquo inſtanti et ſecundum b pro aliquo inſtanti et ſecundum c pro aliquo inſtanti. ſic quod cuilibet ſingulari correſpondebit proprium nunc, et ſi ex illis concludas uniuerſalem que unit predicatum cum ſubiecto pro aliquo uno nunc tunc arguis ab illis pluribus nunc poſitis in ſingularibus ad unum nunc, quaſi poſſint ſingulares uere pro pluribus nunc uerificari pro uno nunc quod eſt falſum quia bene poſſunt aliqua uerificari pro pluribus nunc, et non uerificabuntur pro uno, ut ſedens poteſt uerificari pro a inſtanti et ſtans pro b inſtanti non tamen ambo pro eodem inſtanti uerificabuntur. Eſt enim tertius modus fallacie figure dictionis arguendo ſic animal eſt ſor. animal eſt plato et ſic de aliis, igitur animal eſt omnis homo. Vbi proceditur a pluribus determinatis ad unum determinatum, et iſte modus ſolet appellari uniuocus, quia ille terminus animal uniuoce et equaliter ſic ſe habet ad omnia ſuppoſita ut in qualibet premiſſarum ſupponit pro uno, in concluſione uero eius ſupponit pro pluribus et ſic eius ſuppoſitio uariatur, uide fallacias. Et iſta eſt ratio quare a premiſſa de poſſibili ut nunc, et a premiſſa de alio poſſibili pro alio nunc non ſequitur concluſio de poſſibili ſimpliciter et abſolute. Quia ille premiſſe ex forma ſua non ſignificant extrema uniri medio propter diuerſitatem ipſorum nunc, et ſic non ſequitur unio extremorum inter ſe nec etiam talis unio eſt poſſibilis pro aliquo eodem nunc. Exemplum poſſibile eſt ſor. ſedere pro a et poſſibile eſt ſor. ſtare pro b igitur poſſibile eſt ſedentem ſtare, talis unio non eſt poſſibilis pro aliquo uno inſtanti et ideo concluſio non ſequitur. Et ſi queras quare igitur accipiende ſunt ſingulares de poſſibili ut ſufficienter inferant uniuerſalem illam? Dicitur quod oportet eas accipere in compoſitione ſpecificatam per iſtum modum ſcilicet pro eodem nunc indeterminato, puta dicendo poſſibile eſt continuum diuidi ſecundum a pro aliquo inſtanti et poſſibile eſt continuum diuidi ſecundum b pro eodem inſtanti et ſecundum c pro eodem inſtanti et ſic de aliis que ſunt incompoſſibiles igitur poſſibile eſt continuum diuidi ſecundum omne ſignum, alias uniuerſalis illa non ſequitur. Et ſi arguas iſte ſingulares ſignate non ſunt ſingulares illius uniuerſalis ſed alterius puta iſtius poſſibile eſt continuum diuidi ſecundum omne ſignum pro eodem inſtanti que non eſt formaliter eadem cum priori. Reſpondeo quod iſta differt ab alia preciſe ſecundum uocem ſed non ſecundum ſignificationem, quia quod iſta exprimit alia ex ſignificatione uerbi denotat extrema ſcilicet uniri pro eodem inſtanti cum ſtet ille terminus ſignum diſtributiue et tunc notat ſingulares accipi pro uno nunc et ſic notat diuidi uniri continuo pro quolibet eius ſigno pro uno indeterminato inſtanti. ¶ Sed dices quod ſpecificando predicatum pro aliquo nunc determinato uel indeterminato nulla ſingularis repugnat alii igitur inferunt illam uniuerſalem quod autem ſingulares non repugnent patet quia iſta eſt uera poſſibile eſt continuum diuidi ſecundum a pro aliquo inſtanti et poſſibile eſt continuum diuidi ſecundum b pro eodem inſtanti et ſecundum c pro eodem inſtanti. ſic quod nulla ſingularis alteri repugnat, patet quia ſi aliqua ſingularis repugnaret alteri aut eſſet illa que aſpiceret punctum mediatum uel punctum immediatum, non illa que reſpicit punctum mediatum, quia diuiſio ſecundum punctum a non impedit diuiſionem ſecundum punctum b mediatum et ſic de aliis ſignis uel punctis mediatis, nec etiam illa ſingularis que aſpicit punctum immediatum quia nullum eſt igitur nulla ſingularis repugnat alteri et tunc ut inducunt illam uniuerſalem ſunt uere et compoſſibiles igitur illa uniuerſalis eſt uera. ¶ Ad hoc dicitur quod cuilibet ſingulari determinate accepte uel acceptabili nulla determinata ſingularis accepta uel acceptabilis repugnat et hoc in compoſitione determinata reſpectu eiuſdem inſtantis. ſi enim nulle diuiſiones fierent reſpectu ſignorum determinatorum in eodem inſtanti et hoc a deo uel ab alio agente uel agentibus ſimul, ille nulle diuiſiones non repugnarent inter ſe nec una uni nec una pluribus nec econuerſo, tamen cum hoc ſtat quod ſint infinite indeterminate que repugnant iſtis reſpectu eiuſdem inſtantis. et ratio realis aſſignata eſt in prima reſponſione quia cum una potentia reducitur ad actum non ſimul omnes poſſunt reduci ad actum. Simile huic non habetur faciliter in aliis. Et ratio eſt quia continua componuntur ex diuiſibilibus et ideo ſi diuiduntur fit diuiſio in ſemper diuiſibilia et ideo nunquam poteſt compleri tota diuiſio, ſi autem componeretur ex indiuiſibilibus eſſent omnes potentie ad illa indiuiſibilia reducibiles ſimul ad actum, et ideo non faciliter inueniuntur exempla in aliis, poſſunt tamen in pluribus plura exempla ſimul aliqualiter inueniri. Eſt enim exemplum in hoc quoniam omnes ſingulares alicuius uniuerſalis falſe, ſunt omnes ſeorſum uere ſunt tamen due determinate adinuicem repugnantes ut in iſta, poſſibile eſt tibi omnem colorem ineſſe eſt falſa quia iſta due repugnant poſſibile eſt te eſſe album et poſſibile eſt te eſſe nigrum que tamen ſeorſum ſunt uere ſi non compararentur ad inſtans idem. Et ſimiliter eſt in alio exemplo ubi multis ſingularibus determinatis ueris repugnat una indeterminata. Sicut ponendo caſum quod ſor. poſſit portare nouem lapides tantum, et non plures ſint .x. lapides equales tunc iſta uniuerſalis de poſſibili erit falſa et tamen omnes erunt eius ſingula-

res determinate vere, videlicet iſte poteſt portare omnem lapidem eſt falſa, et iſta eſt vera, iſte põt portare iſtum lapidẽ et iſtũ et iſtũ uſq; ad nonẽ, ſed ſi dicas põt portare et iſtũ.x.iſta erit ĩcõpoſſibilis illis nonẽ, et tñ indeterminate, qa nõ eſt lapis ſignatus quẽ nõ poſſit portare, tñ unũ nõ põt portare et ẽ.x^{9}. ſit quicũq; illorũ decimus qa nõ magis unus q̃ alius eſt decimus qa ſi ĩcipis numerare ab uno, decimus erit ĩcõpoſſibilis aliis et ſi ĩcipias numerare ab alio alius erit decimus, et ille erit ĩcõpoſſibilis aliis. Et ſic inte^{r} ſolutio ꝯ^{15} p^{o} de generatione, Rñdens ſibi ar^{g0}, et dicit ꝙ facta diviſione ĩ uno pũcto ꝓhibetur fieri ĩ alio pũcto nõ qdẽ ſignato uel dato ſed ĩdeterminato cũ diviſiones cõtinui ſimul eẽ ſit impoſſibile. Et tũc ad argumẽtũ ꝙ fit ꝫ doc. et cõmẽtatorem, dicẽdũ ꝙ licet oẽs ſigulares date et dabiles et ſignate reſpectu eiuſdẽ.ꝑ.ſunt vere et ꝯpoſſibiles, tñ aliq̃ ſunt illis ĩcõpoſſibiles ꝑ eodem.ꝑ.et ille nõ ſunt date nec ſignate ſed ſunt ĩdeterminate, et cũ arguis aut ille ſingulares ſunt q̃ reſpiciũt pũctum uel ſignũ mediatũ, aut ĩ mediatũ, dico ꝙ nõ ſunt ille q̃ reſpiciunt punctũ ĩmediatũ qa nullũ eſt ĩmediatũ ſed dico ꝙ ſunt alique q̃ reſpiciũt pũcta indeterminate mediate q̃ ſunt ĩ cõtinuo, et nõ ſunt diviſiões uel ſingulares determinate reſpectu eiuſdẽ indiviſibilis.ſ.ꝑ.ut ſunt alie date et accepte, et hoc ẽ ꝙ dicit, repugnabit tñ iſti diviſioni facte ſm ſignum determinatũ, diviſio ſm aliud ſignũ mediatũ aliquod.ſ.quod nõ eſt ĩcõtinuo determinatũ, ad h^{o} ĩdiviſibile.i.ad hoc.ꝑ.ut ſunt alie date.

¶ Si tñ q̃ras de iſta ꝓpõne de poſſibili poſſibile eſt cõtinuum dividi ſm quodcũq; ſignũ. Dicit doc. ꝙ iſta eſt vera et ſingulares vere et nulla determinata repugnat alteri determinate, nec pluribus determinatis repugnat una ĩdeterminata ut dicebat ĩ primo et ſecũdo ex^{o} nec ĩfinite ĩdeterminate repugnãt plurib^{9} determinatis ut dicebat primo. Sed q̃ eſt rõ iſtius nõ repugnãtie hic et ĩ illa priore? Dico ꝙ tota rõ eſt natura iſtius ſigni quotcũq;, qa eſt ſignũ diſtributivũ quãtitatis diſcrete et nõ continue, et ideo cũ hoc ꝙ eſt ſignũ diſtributivũ ẽ etiã ſignum privativum, et nõ oꝫ ꝙ oẽs eius ſingulares capiantur copulative, ſed ſufficit diſtributio ſingilatim, et ſufficit ꝙ ꝓdicatũ attribuatur ſubiecto ſive ſimul cũ aliis ſingularib^{9} uel ĩ dĩviter, nec requirit iſtud ſignum quotcũq; oẽs ſuas ſingulares ſil' fore veras nec ꝑ eodẽ.ꝑ.oẽs aũt et quodlibet videtur eẽ ſigna ſolũ diſtributiva ideo requirunt ſuas ſingulares copulative et ſimul fore veras et pro eodẽ.ꝑ. ¶ Et ſi q̃ras de iſto ſigno quodlibet, aut eodem^{o} cõfundit cũ ly oẽs aut cũ ly quotcũq;, dicit doc. ꝙ ſive cõfundat ſicut ly oẽs uel ſicut ly quotcũq; nõ eſt curãdũ, ſi tñ confundat ut ly oẽs dic ꝯſtr ſicut de ly oẽs dictũ eſt, ſi vero cõfundat ut ly quotcũq; dic ut dictũ eſt de hoc ſigno quotcũq;. ¶ Secũda probatio illius añtis.ſ.ſucceſſivũ cõponit ex ĩdiviſibilib^{9} fuit iſta qa ſucceſſivi nihil ẽ ĩ actu niſi ĩdiviſibile eius qa de tẽpore nõ habemus niſi nũc ut cõiter dr̃, et p^{r} iſta qa ſi nõ eſt vera ſit igr̃ diviſibile ſucceſſivi ĩ actu igr̃ illud tẽporis ĩ actu ſtabit et nõ fluet igitur illud erit ſucceſſivũ et nõ ſucceſſivũ, quod ĩplicat qa ſi eſt actu nõ fluit, eſt igit iſta vera ꝙ ſucceſſivi nihil ẽ niſi ĩdiviſibile ĩ actu tũc q̃ro qd ſuccedit huic.ꝑ.raptim trãſeũti, ſi aliud.ꝑ.habet intẽtum ꝙ tempus cõponit ex.ꝑ.ſi tẽpus uel diviſibile tẽporis ſuccedat i^{r} tẽpus nõ erit qa ſucceſſivũ nõ eſt niſi qñ ſuũ indiviſibile eſt et ita ut^{r} cõcluden^{m} ꝙ ſp ĩdiviſibili ſuccedat indiviſibile et ita tempus componit ex indiviſibilibus.

¶ Ad iſtud reſpondet ſm quoſdã nolales ꝗ dicũt ꝙ ĩdiviſibile nihil eſt niſi carẽtia cõti^{i}, ita ꝙ nihil for^{r} eſt.ꝑ. niſi carẽtia ſucceſſiõis cõti^{i} et pũctus ſi^{r} carẽtia cõtinuitatis cõti^{i} videlicet lõgitudinis et tale ĩdivi^{e} nihil poſitivũ dicit, tũc ſolvũt arg^{m} ad formã negãdo ꝙ ſucceſſivũ habeat eẽ p hoc ꝙ ſuũ ĩdiviſibile ẽ actu, imo dicũt ꝙ ideo tẽpus eſt ĩ actu qa ps tẽporis fluit, et nõ qa.ꝑ.ẽ in actu, nõ.n.ens poſitivũ dicit eẽ in actu, qa aliqd privativum eius eſt in actu. Et ꝓ iſta poſitione videntur facere multa, primo qa poſſet ſola rõne cõti^{s} ut^{r} eſſe terminatũ etiã circũſcripto oĩ abſoluto, licet tũc ñ ĩtelligeret abſolutũ nec deus põt facere lineã, et ſeperare ab ea finitatẽ, nec p ꝯñs faciet lineam abſq; pũcto qa pũctum eſt terminus ei^{9}, ſi tñ pũctus eſſet eſſentia abſoluta diſtincta ab eẽntia li^{e} poſſet facer̃ lineã ſine pũcto.

Ad hoc dicẽdũ tenẽdo ꝙ pũctus ſit de eſſentia li^{e} ut vult Ari. primo poſteriorũ ꝯcede ꝙ deus nõ facit lineã niſi ſit terminata nec pũctus eſt alia eẽntia realiter diſtincta a linea, et ſi circũſcribis aliud oẽ abſolutũ, tu non circũſcribis eius eſſe quod tñ ẽ abſolutũ nec pũctum abſolutũ. Et igr̃ cõcedendũ eſt ꝙ oẽ terminans eſt de eſſentia terminati in cõtinuo et.ita li^{a} ẽ de eſſentia ſupficiei et ſupficies de eẽntia ꝓfunditatis et tũc arg^{m} nihil cõcludit videlicet ꝙ punctus ſit qd privativũ, imo ẽ poſitivũ cũ ſit de eẽntia linee poſitive. Aliqui tñ cõcedũt ꝙ pũctus ẽ realit diſtinctus a linea nec eſt de eẽntia eius ſʒ ſit terminus eius, nec oꝫ ꝙ terminus ſit de eẽntia terminati et tũc cõcedũt deũ poſſe ſeparare punctũ a linea et lineã a ſupficie et cũ arguis de^{9} nõ põt facere uel ſepare finitatẽ a linea dico ꝙ duplex eſt finitas li^{e}, una poſitiva et hec finites eſt punctus et hãc põt ſeparare alia eſt finitas negativa.i.nõ ĩfinita et hãc nõ põt ſeparare deus a linea, et ita ſi deus ſeparet pũcta a linea eẽt finita negative.i.nõ infinita, et ſm iſtũ modũ ſolvit ſm arg^{m} ꝙ videlicet pũctus accidit linee ſicut aliqd q^{d} eſt extra qditatẽ et eẽntiã eius, tñ primo nõ tenẽdo cõcedo ꝙ ex pũcto et linea ſit unũ qdditative cũ pũctus ſit idẽ ſibi eſſentialiter et qdditative, cũ ad.q.factã per qd rñdeatur ꝯvenient ꝙ linea eſt pũcto uel pũctus terminate et ſic pũctus erit dr̃ia linee qua dr̃t a ſupficie et a cor^{e}. Et ad aliud pũctus hẽt eſſe, et nõ eẽ abſq; gñratiõe et corruptiõe igr̃ nõ ẽ ens poſitivũ qa ſi eẽt poſitivũ hẽret ꝓpriã ꝓductiõnẽ q̃ ꝓduceret ĩ eẽ. Ne^{r} ꝯña qa rõnale ẽ ens poſitivũ et tñ nõ alia ꝓductione ꝓducit ab illa qua ꝓducitur hõ ita dico de puncto ꝙ non alia generatione generat q̃ ab illa qua generat linea nec li^{a} alia gñratione generat ab illa qua generat ſupficies, et ſic de ſupficie qa ſimul ꝓducit cũ corpore. Et cũ dicis pũctus eſt tm̃ in po^{a} ĩ linea et ſi in illo pũcto fiat diviſio, erũt duo pũcta igitur ibi eſt unũ quod pri^{9} nõ erat, igr̃ ſi eẽt poſitivũ eẽt ei aſſignar̃ generãs, ſed nullum ẽ ibi qa nõ dividens qa dividẽdo nõ gñrat. Hic dicit et bene indicio meo ꝙ diviſio nõ fit ĩ pũcto cũ pũctus ſit ĩdiviſibilis ideo nõ recipit diviſionẽ, ſed li^{a} ẽ diviſibilis et illa recipit diviſionẽ, et illa p diviſionẽ deſtruitur et pũcta que terminabãt illã partẽ linee corrupte ĩ toto, ibi remanent et ita nullus pũctus generatur de novo, ſed illa q̃ erãt ĩexiſtẽtia toti et q̃ cõtinuabãt totũ nũc nõ cõtinuãt ſʒ tm̃ terminãt et finiũt.

¶ Alia rñſio eſt ꝙ diviſio fit ĩ pũcto q ẽ ibi ĩ po^{a} et fiunt duo virtute diviſionis, et ita dividens dividẽdo generat punctũ nec ĩcõvenit qa pũctus eſt pauce entitatis, et ſm primã reſpõſionẽ que eſt melior dr̃ de figura ĩciſionis, di^{r} ꝙ illa figura eſt quid poſitivũ et cãtur ex hoc qa dividens ꝑ latitudinẽ aliquod corpus non dividit ſupficiẽ qa illa eſt ĩdiviſibilis ſm latitudinem ſed dividit corpus et corrũpitur aliqd ꝓfunditatis et ſic linee que terminabãt ĩ toto illã ꝓfunditatẽ remanent ĩ actu et per ſe que tñ prius ĩerãt toti ĩ actu. ¶ Sed qa nõ ſufficit eorũ argumẽtis reſpondere ſed etiã oſtẽdere ꝙ eorũ opi. eſt falſa ideo doctor variis viis arguit ꝫ cõcluſionẽ eorũ et oſtẽdit ꝙ pũctus nõ eſt carẽtia ꝯti^{i}, nec ens privativũ ſʒ poſitivũ et primo qa.ꝑ. eſt menſura generationis ſubẽ q̃ poſitiva eſt cum eius terminus poſitivus ſit ut puta ſor. genitus, ſi igr̃ generatio eſt qd poſitivũ et mẽſuratur.ꝑ. i^{r}.ꝑ. eſt poſitivũ patet p Ari.x.me^{ce}. qa mẽſura et mẽſuratũ debẽt eſſe unigenea ita ꝙ ſi menſuratũ eſt poſitivũ et menſura eſt poſitiva et ſi mẽſuratũ eſt ĩdiviſibile ſi^{r} et mẽſura, ſi i^{r}.ꝑ.ſit qd privativũ ĩ q^{o} ut ĩ mẽſura erit

generatiō, nō mīʳ q̄ poſſit eſſe in aliquo igitur in nullo et ita
generatio nō erit q̄a nihil eſt in actu quod nō menſuret aliqua
menſura uel eternitate uel euo uel tēpore uel. 𝔦. Sīʳ illuᵈ q̄ᵒ
menſurabitur? Et licet ipſi poſitiue euadere de mutationibᵘˢ que
ſunt termini motuū et dicerē q̄ tales mutationes ſūt in. 𝔦. ſicut
unū priuatiuū ī alio priuatiuo q̄a priuatio cōtinuitatis motus
ſit ī. 𝔦. tēporis q̄ᵈ. 𝔦. ē priuatio cōtinuitatis tpris, ſȝ de iſtis mu
tationibus q̄ nō ſunt terminus alicuius motus cōtinui q̄ erit eorū
menſura? Certe nulla nō. n. incōuenit menſuram priuatiuā mē
ſurare q̄d priuatiuū ſed eſt bene icōueniens menſuratū eē po
ſitiuū et mēſurā eē priuatiuā. ¶ Preterea priuatiuū nō eſt
de rōne formali poſitiui, ſed punctus eſt de rōne formali linee
ſm̄ philm̄ primo poſteriorū ubi dicit q̄ linea eſt ex punctis et ex
ponitur ab eīs .i. pūctus eſt de rōne formali linee ſi igiē liᵃ
eſt q̄d poſitiuū igr̄ et pūctus. ¶ Preterea ex eodē medio ſeʳ
q̄ ſi pūctus eſt priuatio ɔtiˢ q̄a terminat cōtinuū ſīʳ liᵃ cū ter
minat ſupficiē linea erit priuatio cōtinuitatis ſupficiei et ſupfi
cies erit priuatio cōtinuitatis pfunditatis uel corporis. ſȝ. n. ter
minatū diffinitur p terminum q̄a ī diffinitione corporis ponit
ſupficies et in diffinitione ſupficiei ponit liᵃ, et priuatiuū nō po
nitur ī diffinitione poſitiui. Sed dicas q̄ nō incōuenit q̄ unū pri
uatiuū diffiniat aliud. ¶ Cōtra pfunditas eſt mere poſitiuū
q̄a ñ priuat aliq̄d ɔtinuitate et tū ī eᵘ diffōne ponit ſupficies
igitur ſupficies nō eſt q̄d priuatiuū. ¶ Sīʳ ſeʳ idem pp aliud
ideſt pp aliud mediū ſeʳ q̄ pūctus et linea et ſupficies nō ſunt
q̄d priuatiuū, q̄a ſeq̄ret q̄ nō eēt niſi unica dimēſio. ſ. pfunditas
quod eſt falſum, cū iſte. 3. dimēſiones diſtīguātur nō penes pri
uationes ſed penes hoc uidelicet imaginationē ſumptā a rebus
q̄ tres linee ſe in eodem pūcto ītērſecāt et ſic fiunt. 3. dimēſio
nes illis tribus lineis q̄a ſm̄ illas ſit lōgitudo ī tali figura et la
titudo et pfunditas, q̄ nomē ī illis tribus lineis fieri et ſi corpᵘ
cōponat tribus lineis cū corpus ſit q̄d poſitiuum ſeʳ q̄ linee non
ſunt q̄d priuatiuū q̄a tūc poſitiuum cōponeretur ex priuatiuis.
Ex hoc ēt ſeʳ ulterius incōueniēs. ſ. q̄ ſi ſuperficies eſt tantum
priuatio pfunditatis quō erit punctus priuatio priuationis ſi
pūctus ſit q̄d priuatiuū, priuatio. n. priuationis eſt hītus ei op
poſitus, ſicut priuatio cecitatis eſt uiſus, ſi igiē pūctus ē priua
tio priuationis igr̄ pūctus erit q̄d poſitiuū. ¶ Preterea colo
res uiſibiles ſunt ī ſupficie corporis terminati, et colores cāūt
actū uidendi igr̄ ſunt entia poſitiua iʳ nō pñt habere priuatiuū
pro ſubiecto īmediato ſed ſupficies eſt īmediatū ſubiectū ta
lis qualitatis igr̄ nō eſt q̄d priuatiuū. ¶ Preterea figura et ſi
ſm̄ aliquos nō ſit q̄d abſolutū ſed ſit tantū q̄dam rᵒˢ reſultans
ex ordine linearū ſic et ſic ī ſupficie ordinatarū, tū figura ē q̄d
poſitiuū et ſm̄ alios eſt figura q̄d abſolutū de genere qualita
tis derelictū ex lineis īſupficie exītibus, q̄ōq̄d ſit de iſtis opi.
tū figura eſt q̄d poſitiuū ſiue abſolutū ſiue reſpectiuū, et ē q̄d
manifeſtatiuū ſupficiei nō uī tūc q̄ tale ens poſitiuū et manife
ſtatiuū ſupficiei ſit ī priuatiuo ut ī ſubiecto īmediato. Nec etiā
ens poſitiuū cōſequit ens priuatiuū et tū figura cōſequit ſupfi
ciem igr̄ ſupficies nō eſt ens priuatiuū. ¶ Si ppter iſtas ro
tiones cōcedat. 𝔦. nō eſſe q̄d priuatiuū tū ſed dicat eſſe ens non
tū niſi ens in poᵃ et tūc ſoluat arᵐ, dicit doc. q̄ hoc nō iuuat q̄a
adhuc arᵐ pcedit, q̄a. 𝔦. eomodo quo eſt ī toto eoᵒ fluit q̄d igiē
ſuccedit. 𝔦. fluenti aut aliud. 𝔦. et hētur ppoſitū q̄a tēpus cōpo
nitur ex īdiuiſibilibus aut ſeʳ tēpus, et tūc ſucceᵐ nō erit quia
ſucceſſiuū nō hēt eē niſi q̄a eius īdiuiſibile ē. ¶ Reſpōdet doc.
q̄. 𝔦ᵗⁱ. ſuccedit ps tpris fluēs et nō ſtans et ita ſuccedit ptinuū
et nō īdiuiſibile īmediate nec aliq̄d ſuccedit. 𝔦. īmediate niſi ſi
cut cōtiᵐ eſt īmediatū īdiuiſibili q̄a eſt īmediatū negatiue in
ter. 𝔦. n. et ɔtiᵐ nihil mediat nec eſt uerū q̄ nihil ſit pñs niſi. 𝔦.
imo ps tēporis fluēs eſt pñs īfluēdo et hoc dicūt etiā uolales et
in hoc uerū dicūt. Et ſi obicias ſi ita eſt q̄. 𝔦. ſuccedat ps tēporis
fluēs iʳ tēpus nō ſemp eſt uniformiter et equalit q̄a dū illud ī
diuiſibile eſt tēpus eſt, et illo tū trāſacto, tēpus non ē q̄a eius ī
diuiſibile nō eſt. Reſponſum eſt ad hoc q̄ ſufficit q̄ ps tp̄ris flu
at imo magis dicit tēpus eē ſi ps tpris ſit q̄ ſi pars tp̄ris nō ſit,
et īdiuiſibile eius ſit. ¶ Reſpondet tū doc. ad illud de nō hr̄e
eē uniformit, et p intellectu huius lr̄e aduertendū ē q̄ ly ubiq̄
eſt dictio ſiue ſincháteᵐᵃ diſtributiuū reſpectu quātitatis ɔtiᵉ
pmanētis, ſed ſemp eſt ſignū diſtributiuū reſpectu tp̄ris et iō ſi
ly ubiq̄ diſtribuat p ptibus linee, et nō ſolū p ptibus ſed etiam
pro īdiuiſibilibus linee, tunc dicimus q̄ linea nō hēt eē uniformit
ubiq̄ q̄a ī ptibus hēt eē ut ī ultimis q̄a linea hñs ptes habet ulti
ma, ſed pūcta nō hñt ultima, et linea hñs eſſe ī īdiuiſibilibus hēt
eſſe ī eis ut ī terminis et ſic nō hēt eſſe ubiq̄ uniformit, ſi tantū
ubiq̄ tm̄ diſtribuit p ptibus et nō pro īdiuiſibilibus ſic hēt eſſe
ubiq̄ uniformit ſi etiā diſtribuit p īdiuiſibilibus tm̄ ſic etiā hēt
eſſe uniformiter ubiq̄. Sīʳ dicatur de ly ſemp ſi diſtribuat pro
ptibus tpris ſoᵐ ſic tēpus habet eſſe uniforᵉ ſi p. 𝔦. tm̄ ſic etiam
habet eſſe uniforᵉ, ſi p utriſq̄ ſic ñ habet eē uniforᵉ. ¶ Secū
da uia arguitur ſic, ſucceᵐ cōponitur ex minimis igitur ſucceᵐ
nō eſt ɔtinuū ɔñā ps ex oppoſito ɔñtis etc. q̄a ſi ſucceᵐ eēt con
tinuū oȝ q̄ mīma ex q̄bus cōponitur haberēt ultima q̄a continua
ſunt quorū ultima ſunt unū ſed illa mīma non hñt ultima cum
non hēant ptes nec ſint quāta, quia tūc haberēt ptes et cum ps
ſit minor toto nō eēnt minima ɔñā iʳ eſt bona quia ſi eēnt contiᵃ
iam nō eēnt minima eius ɔſtituēntia, ſiue non cōponeretur ex mi
nimis añs pʳ tribus auctoritatibus philoſophi, et una ratione.
Prima auctoritas eſt primo phyſicorū, ɔ̄ Anaxagorā arguen
do accipit Ari. q̄ ex minima carne nō generatur q̄dlȝ igitur ñ
ex quolȝ generatur quodlibet ſm̄ ergo Ari. eſt minima caro
ex qua cōponitur caro iʳ eſt minimus motus ex q̄bus componi
tur motus pſᵃ q̄a idē eſt iudiciū ſm̄ Ari. 6. phyſicorū pmanens
componi ex indiuiſibilibus et motum et tēpus, ſed caro perma
nens cōponit ex minimis carnis igr̄ et motus et tempus. ¶ Re
ſpondēt aliqui q̄ Ariſt. ibi aſſumpſit minimā carnem eſſe tāq̄
cōceſſum ab Anaxagora. Non q̄ ipſe ponat et tūc arguit q̄ ex
illa minima carne nō poſſit fieri quodlibet quia ſi aliqua pars
extraheret de illa, illa remanente ſeʳ q̄ non fuit minima caro
ſi nihil pōt ex illa extrahi et generatio fit p extractionē ſȝ eū
igr̄ nō ex quolibet generabit q̄dlȝ q̄ eſt ɔ̄ ipm̄. Sed Scotus alʳ
exponit et dicit q̄ Ari. nō accipit minimā carnē eſſe arguendo
contra eū ſed accepit iſtā ppōnē uidelicet q̄ totū minoratur p
extractionē ptiū ab eo ita q̄ nō pōt ſemper equale extrahi ab
illo toto. Secūdum. n. q̄ ei imponit Ari. dicebat q̄ facta extrac
tione ptiū carnis ab aliqua tota carne adhuc ī illo toto tot ptes
carnis remanēt ut ex illa poſſit generari quodlibȝ gn̄rabile ex
carne ita q̄ adhuc ex illa poſſit generari leo, aſinus, homo,
et ſic de aliis generabilibᵘˢ ex carne. et ulteriᵘˢ impoſuit ei q̄ ge
neratio alalis non eo modo fit quō poſuit Ari. uidelicet per ſe
men deciſum ſed q̄ generatio eſt extractio multarū ptiū carnis
ex carne uel ex aqua et appoſitio illarū ptiū alteri quod gene
ratur, et ita generatio uidet quedam latio ſiue motus localis.
accepto igitur q̄ totū minorat p extractionem ptium igr̄ caro
a qua fit extractio ptiū carnis tantū poterit minori q̄ ex ea ñ
poterit fieri leo, ps quia in carne illa minorata nō ſunt tot ptes
quātitatiue q̄ requiruntur ad generationē leonis, q̄a generabile
quodcūq̄ req̄rit determinatā quātitatē illius ex quo habet ge
nerari maxime ſi generatio fiat eoᵒ quo ſibi imponitur, igē ex
quolibet nō pōt quodlibet generari, nō igr̄ Ari. accepit minimā
carnē dari ɔ̄ eū, ſed q̄ caro ī tantū pōt minorari q̄ ex ea nō po
terit quodlibet generari et ſic ex quolibet nō generabit quodli
bet, et ſic ex intentione Ari. non oȝ dare minimū ī naturalibus

nec minimum quod poteſt per ſe eſſe. ¶ Ad illud de ſenſu et
ſenſato, ubi arguit ꝙ oporteat dare minimũ albedinẽ, alr̃ ſi nõ
daret ſed poſſet diuidi in īfinitũ tũc oporteret oculũ creſcere ī
infinitũ ī acumine ad hoc ut illa albedo in īfinitũ diuiſa poſſit ui
deri ſed hoc eſt impoſſibile ut uiſus in īfinitũ augeat, igitur ē
impoſſibile ut albedo in īfinitũ diuidat igr̃ danda erit minima
uiſibilis et indiuiſibilis. ¶ Rñdet doc. ꝙ albedo et alie paſſio-
nes q̃ ſunt ī q̃titate ſunt diuiſibiles ſp, et quãtũcuq̧ diuidant
ſemper remanẽt itẽ diuiſibiles itã ꝙ nõ ſit diuiſio inq̃tũ ma-
the^{ca} ut ſupius dictũ ſed in q̃titate alba, et ita nõ da^r minimũ.
Tamen cõcedit doc. ꝙ albedo nõ põt diuidi ī īfinitũ inq̃tũ ſenſi
bilis, qa ad hoc ꝙ ſentiat et imutet uiſum et cãet actũ uidendi
requiritur ī ea determinata q̃titas, ut uult Ari. ibidẽ, uult. n. ꝙ
ps quãtũcũq̧ pua põt eſſe ſenſibilis uirtute, nõ tñ ē ſenſibilis ac-
tione, itã ꝙ ad hoc ꝙ agat et imutet requiritur determinata quã-
titas et ī minori quãtitate nõ imutaret lʒ hr̃et uirtutẽ ī toto cũ
aliis ptib^9 ad imutãdũ, et iõ nota diſtīctionẽ de ſenſibili uirtu-
te et de ſenſibili actiõe, alii dicũt ꝙ ſenſibile ī debita quãtitate ē
ſenſibile po^a propiqua ſed ſenſibile ſolũ uirtute eſt ſenſibile in
po^a remota itã ꝙ ſi uniret alteri pti poſſet actu pcipi, alr̃ non,
nec ſe^r albedo quãtũcũq̧ diuiſa ē albedo uel albũ quãtũcũq̧ di
uiſus eſt albũ igr̃ eſt ſenſibile, Negat ꝯña qa ad hoc ut ſentiat
reqrit determinatã q̃titatẽ nec ſe^r ī tãta q̃titate põt ſen-
tiri et nõ ī minori igr̃ eſt minimũ naturale. Ne^o ſed bene ſe^r ꝙ
ēſt minimũ ſenſibile nec ad uidẽdũ tale ſenſibile oʒ ſenſum ui-
ſus in īfinitũ creſcere ī uirtute ſʒ bene oporteret, ſi albũ quãtũ
cũq̧ diuiſum eẽt ſenſibile, ſed nõ eſt ſenſibile actione et ita ſol
uit ar^m philoſohi ibidẽ, de mẽte igr̃ Ari. nõ eſt dabile minimũ
albũ ſed bene eſt dabile minimũ albũ ſenſibile. ¶ Tertia auc
toritas Ariſt. eſt. 2°. de aīa oĩum natura cõſtantiũ determina
ta eſt q̃titas mag^{is} et aug^{ti} et decremẽti ſed nõ ſo^m pmanẽ
tia dñr eſſe entia naturalia ſed etiã ſucceſſiua i^r hñt determi
natã q̃titatẽ ī puitate et magnitudine. ¶ Reſpondet doc. ꝙ
Ari. loqtur ibi nõ de oĩ q̃titate ſed ſolũ de q̃titate natura
li augmẽtabilis et diminutibilis et^a cõcedit ꝙ illa q̃titas q̃ ē quã
titas cuicũq̧ enti pfecto naturali eſt determinata ī maius et ī
minus, pʒ qa de facto ultima ſphera eſt maximũ corpus quod
datur, ſic ꝙ eſt magnũ et nullũ eo maius et etiã oĩ alio maius,
de poſſibili ẽt quãtũ ad potentiã nature non põt dari maius lʒ
de po^a dei poſſit dari maius, et ſic reſpectu diuine po^e nullum
ens naturale eſt determinatũ ī mai^9. Eſt ẽt ens naturale deter
minatũ ī minus loquẽdo de q̃titate ī qua naturalit̃ produci-
tur, producitur. n. ī q̃titate aliqua pua et ī puiori nõ poſſent
naturalit̃ pduci loquẽdo de aīatis, qa illa q̃titas parua ī qua
formatũ fuit corpus xp̃i ī uentre uirginis de qua loqtur diuus
Aug. fuit ita pua ꝙ ī puiori nõ potuiſſet eſſe aīa īntellectiua in
formãdo lʒ poſſet eſſe ī puiori nõ īformãdo. Si loquamur etiã
de q̃titate ad quã pcedit diminutio, et loquẽdo de aīatis de-
terminata ē in minus qa dat ita puus hõ ꝙ nõ põt dari minor.
ex rõne īrinſeca loquẽdo de homogeneis et īaīatis nõ hñt q̃ti
tatẽ determinatã ī minus, etherogenea hñt qa requirũt diuerſas
materias et diuerſas formas ī toto, et illa mẽbra neceſſario ſunt
determinate q̃titatis qa determinatũ cor, et epar. etc. et ſi cor
diuideret ī pluribus ptibus cordis nõ eẽt cor requiſitũ ad eſſe aīa
lis, Ari. tñ ī illo loco nõ loqtur de q̃titate ī minus ſed de q̃ti
tate ī mai^9 qa tñ dicit determinata eſt q̃titas mag^{is} et aug^{ti}
nõ tñ dicit ꝙ ſit determinata q̃titas decremẽti. Ibi. n. Ariſt.
oſtẽdit ꝙ ē determinatũ agens pricipale reſpectu aug^{ti} ī oĩ ge
neratione et ī unaquaq̧ ſpẽ et dicit ꝙ illud agẽs pricipale ge-
nerãs et pducẽs res naturales ī rõe et q̃titate pfecta debet eẽ
determinatũ ī producẽdo debitã q̃titatẽ cõuenientem enti na-
turali pfecto, et dicit ꝙ tale agens augmẽtatiuũ non eſt ignis

quia ignis creſcit in īfinitũ ſi apponãtur ei īfinita cõbuſtibilia
(nota tñ ꝙ ex hoc tu nõ debes dicere ſimp^r ignẽ poſſe eẽ īfinitũ
quia quãtũ cõtigeret eſſe ī po^a tñ cõtigeret eſſe ī actu, ꝙ ē fal
ſum, ſed dicimus ꝙ ſi apponerẽtur īfinita cõbuſtibilia creſceret
in īfinitũ et ita nõ dicimus ipm poſſe eẽ infinitũ niſi ex ſuppo^{ne}
īfinitoꝝ cõbuſtibiliũ et hoc ſuppo^m eſt īpoſſibile et qd̃ nõ eſt poſ
ſibile niſi ex ſuppõne īpoſſibilis nõ eſt poſſibile itã eſt ſimp^r
impoſſibile) et cũ oĩum natura cõſtan^{ti} ſit determinata q̃ti
tas aug^{ti} ab ipa natura, ſe^r ꝙ ignis nõ eſt agẽs pricipale aug
mẽtatiuũ reꝝ naturaliũ, ſi. n. ignis eſſet pricipiũ augmẽtatiõis
reꝝ naturaliũ ultra modũ datũ a natura creſceret, cũ nõ re
pugnet ei quãtũcũq̧ augmẽtũ, ex i^o ergo auctoritate nõ habe
tur ꝙ dent minima naturalia, nec minima q̃ poſſit p ſe exiſtere.
¶ Ad rõnem. Que erat talis dat p^a ps ī motu igr̃ dat mini-
mus motus, ꝯña pʒ ex oppoſito ꝯñtis qa ſi nõ ſit minimus motus
illa p^a ps, i^r q̃lʒ ps hr̃et ptẽ minorẽ ſe et ſic hr̃et etiã aliqd ſui
prius aliquo ſui in īfinitũ, eo ꝙ ſi ps motus p^a nõ ſit minima i^r
hẽt ptes, et itẽ illa ps hẽbit ptes aliogn erit minima et hẽtur ī
tentũ, et ſi illa ps hẽbit ptem adhuc alia hẽbit et ſic in īfinitũ et
ſic illa ps hẽbit aliqd ſui qa ptẽ, que erit prior aliquo ſui in īfi-
nitũ qa quacũq̧ pte data hẽbit ptẽ priorẽ illa, aũs p^r auctoritate
et philoſophi p^o et. 8. phyſicoꝝ ubi cõcedit dari primã ptem mo
tus alterationis et dicit ſic nõ. n. ſi pbabile eſt in īfinitũ id quod
alterat ppter hoc et alteratio, dicit ꝙ nõ, ſed frequẽter altera-
tio eſt uelox, et lr̃a cõme^{tis} habet frequẽter ſit ſubito altera-
tio, et cõmẽtator exponit ly ſubito. i. ī. ꝑ. et ſic ſm ꝯ^{tes} exponẽ
tem Ari. cõcedit ꝙ dat p^a ps alterationis, unde qd̃ ſe^r ī ar^{to} qa
facile eſt. Et nota illã di. de motu ut cõtinuus eſt, qa ſic ante oẽ
mutatũ eẽ eſt motus qa nihil dr̃ eſſe mutatũ niſi motu ſicut non
aliqd eſt alteratũ niſi alteratione nec calefactũ niſi calefactio
ne, et de motu ut eſt generatus ſiue pductus ad actum et uult ꝙ
illa q̃ dicta ſunt in. 6. uerificẽtur de motu cõtinuo, et illa q̃ dñr
in. 8. uerificent de motu gñato et ad actũ pducto et ita ī gene
rãdo motũ p^o gñrat p^a ps motus alterationis. ¶ Ad hoc re-
ſpondet doc. p^o ſm aliquos negat ꝯñam qa non ſe^r dat prima
mutatio ī motu igr̃ minima ps motus nõ ſe^r illi. n. q ſic dñt non
dicũt dari primã ptem motus, ſed primã mutationẽ, Scotus tñ
hãc nõ aprobat reſponſionẽ ſʒ negat dari primũ ī motu utroq̧
mõ qa nec cõcedit primã mutationẽ nec primã ptem motus, qa
phũs. 6. phyſicoꝝ ex intentione pbat ꝙ ante oẽ moueri pcedit mu
tatũ eſſe et ante oẽ mutatũ eẽ pcedit moueri in īfinitũ qa prius
eſt ire q̃ itũ eſſe, ſic prius eſt moueri q̃ motũ eẽ. Et perſuadet
doc. iſtã cõcluſionẽ. ſ. ꝙ nõ eſt dãda prima pars motus nec p^a
mutatio, quia ſi ignis calefaciẽdo poſſet cãre primũ ī motu ſiue
primũ calidũ eẽ, uel primã ptem motus calefactionis, pari rõne
cũ ſit eq̃ potens poterit ſil̃ cãre aliã partẽ motus equalẽ priorẽ
īmediatã illi, et pari rõne 3^{am}, et. 4. et ſic omnes ſil̃ cũ paſſum
ſit ſibi eque pñs et tũc nullus eẽt mot^9 nec forma acqreret per
motũ, uel erit nece^e dicere ꝙ ſi nõ põt ſimul oẽs illas partes p-
ducere qa nõ ſunt ſil̃ pducibiles ꝙ oporteat ignẽ qeſcere p tem-
pus et poſt pducere ſecũdã partẽ, et itẽ qeſcere etc. et ita mo-
tus cõponeret ex motibus et qetibus quod ē falſum. Et ſi dicas
ꝙ agens pducit primo primũ motus ſed poſt pducit totũ ſiliũ
ſucceſſiue, et hoc ui^r abſurdũ et irrõnale qa cũ ſit equalis uir-
tutis et aproximatũ paſſo magis diſpoſito q̃ ī pricipio cũ hẽat
aliqd cãlitatis ī ſe uidebit poſſe totũ ſil̃ pducere et nõ de neceſ
ſitate ſucceſſiue et ita uel non eſſet motus uel componeret īme
diate ex mutationibus, uel ex mutationibus et qetibus īter me-
diis quod falſum eſt relīqtur igr̃ ꝙ nõ datur nec p^a pars mo-
tus nec p^a mutatio ī motu. ¶ Ponit igr̃ doc. talem pceſſum ī
motu et nota eũ optime. Primo doc. ponit mobile quieſcere ſub
aliq̃ for^a corrũpen^a et capit. p. ultimũ talis mobilis ſub oĩ ge-

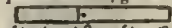
tu, illud.φ.dicitur.φ.immutationis quia mobile eodem modo ſe habet in illo.φ.indiuiſibiliter ſicut prius habuit diuiſibiliter et tamen qeſcit ſicut p oppoſitū illud qd mouet alr ſe hēt nūc indiuiſibiliter quam prius ſe habuerit dimter, et iſtud eſt moueri, et illud mobile qeſcit ī illo.φ.qa agens potens ipm alterare nō agit circa ipm pri9 nec ī iſto.φ.agit ſed aget īmediate poſt.φ.qetis, ſit igr̄ in caſu tale mobile quod qeuit, uſq; ad illud.φ.aqua ſub calore, aqua nō eſt ſub calore in eē qeto, et poſt iſtud.φ.nō erit ſub eſſe qeto ſ; ſub motu. Ab iſto igr̄.φ.īcipit moueri motu ſucceſſiuo. Et iſta ſucceſſio pōt eſſe pp duas rōnes prio ꝓpter ptes mobilis.ſ.qs q̄ nō eq̄ ꝓpīque ſunt agenti īfrigidanti aquā ſed ps aque eſt propinquior agenti altera in īfinitum, ꝑūctus uero uel mobilis eſt ſe totus īmediatus agenti ſed ꝑūctus nō eſt mobilis, aut ſucceſſio pōt ibi eſſe pp ptes fore ſm quas dr̄ fieri motus ī frigidatōis, quaꝝ q̄lz an aliā ē īducibilis ī paſſo in īfinitū, et ſi tu dicas ſ aliqd frigiis inducitur ī aqua calida illa corrūpet niſi ſit tante quātitatis ut poſſit p ſe exiſtere et non corrūpi a calido ī aqua, dicit doc.ꝙ pñtia agētis īfrigidātis corrūpit corrūptiuū ſui effectus.ſ.frigiditatis eo ꝙ corrūpit calorē ī aqua. Ab illo igr̄.φ.qetis aq̄ ſub calore (et dr̄.φ.īmutatiōis ſiue qetis) remiſſit calor q ī ſoit, et acqrit frig9 ī aqua ita ꝙ illi duo motus ſil cōcurrūt.ſ.motus remiſſionis caloris et īntenſionis frigoris. ¶ Et ꝙ cōcurrāt ꝓbat qa nō eſt uēriſimile, ꝙ ſolus motus remiſſionis caloris uſq; ad aliquod.φ.et tūc po īducat aliquid frigoris qa aut ī illo.φ.eſt calor manens, aut nō ſi ſit igit̄ uer̄ erit dicere calor nūc eſt, et īmediate poſt hoc non erit ſed dep̄det p motū, et hoc negat phūs.8.phyſicoꝝ q.s non dat ultm in eſſe motus nec fore q̄ dep̄dit per motū et ſi dicas ī motu acqſitiuo dat pm in eſſe fore q̄ per motū acqrit qa uer̄ eſt dicere frigus nūc eſt et ante hoc nō erat, dico ꝙ dat pm frigoris in eē qeto.ſed nō in motu, ante.n.φ.qetis nō fuit frigus niſi ī motu et nō inqete falſum eſt ergo dicere ꝙ uſq; ad aliquod .φ. maneat calor et poſt īmediate nō ſit, et ſi dicas ī illo.φ.nō eſt calor qd ergo eſt ī illo.φ.ſ tu dicas eſt po frigus ꝯ quod negat Ariſt. pm mot9 et fore que per motū acquirit, et ita eſt īcōueniēs de po ī motu īntenſionis frigoris ſicut de po ī motu remiſſionis. Eſt enim regula generalis ꝙ illa q̄ nō hñt pm ſui ī eſſe, ſicut motus, nec hñt ultm ſui ī eſſe ſed ſicut hñt pm ſui nō eſſe ita hñt ultimū ſui nō eſſe, ita ꝙ ultm nō eſſe caloris, eſt pm eſſe frigoris ī eſſe qeto, concurrūt igr̄ iſti duo motus remiſſionis caloris et īntenſionis frigoris, et ps qa uī incōueniens ꝙ gradus caloris remittatur, et nō generet aliqs gradus frigoris, ſ.n.gradus frigoris generat, et īntenſus motus gradus caloris deſtruit, et ps ad ſenſum, qn̄ aqua caleſit, ſil eſt caliditas, et frigiditas uſq; ad terminū motus. Et eſt aduertendū ꝙ in.φ.īmutationis ī prino motuū nihil fuit utriuſq; motus ſed uer̄ fuit dicere motus remiſſionis caloris nūc nō eſt et īmediate poſt hoc erit, ſir motus ſz frigus nūc nō eſt et īmediate poſt hoc erit ſed ī termino iſtoꝝ motuū, ītroducit ī aqua aliqs gradus olo īcōpoſſibilis calori, et tūc uer̄ eſt dicere nūc calor nō eſt et īmediate ante hoc fuit et iſtud dr̄ prim ſui nō eſſe, et illud eſt.φ. pm eſſe frigoris ī eſſe qeto qa prius frigus fuit ſub motu, et nota ordinē econuerſo calor habuit ultm ī eſſe quieto et habet primū ſui nō eſſe, ſed frigus habuit pm ī eſſe qeto, et ultm nō eē ſui, quod cōcomitat̄ eſſe quietis caloris, ī termino aquo. Et hoc dicit lr̄a doc. ī aliquo.φ. inducit in aqs gradus frigoris olo īcōpoſſibilis caloris ī illo po in quo frigus eſt ī quiete calor nō eſt et uſq; ad illū terminum calor fuit ſub motu dep̄ditiuo ita ꝙ calor nullū ultm.φ.habet ſui eſſe, ſed ſui non eſſe bene habet, ſed bene calor habuit ultm in eſſe qeto accepto primo et hoc ī termino aquo motus remiſſionis caloris et frigus nullū pm habet ſimpr ſui eē ī prino motus, ſed bene ī termino ad quē habet pm in eſſe qeto ꝙ.ſ.accipit p mutationē, licet illud eſſe qetū nō ſit quies, qa qes eſt ī tempore et nō in.φ.ſicut motus nō eſt in.φ.ſed in tp̄re et mutatū eē ī.φ. ſicut qes ē in tp̄re et qetū eē in.φli. ¶ Cū ergo ꝓr pm dari ī motu p phūz.8.phy. Dico ꝙ īntentio philoſophi in.8.phyſicoꝝ eſt ꝓbare iſtā cōcluſionē, uidelicet nō oēs oīa ſp moueri, ꝯ Heraclitus q dixit oīa ſp moueri. Et dicit quod cōuincūtur ſi cōſideremus illos motus, ex cōſideratione quoꝝ mouebātur ad dicēdū ꝙ oīa ſp mouētur eo ꝙ cōſiderabāt motū augli ī uiuentibus, eo ꝙ arbor creſcebat p quātitatē aliqualē ut puta pedalē uel plus uel minus et qa iſtud nō pcipiebant fieri niſi ī magno tp̄re ut puta in anno ideo dicebāt illā arborē p totū ānū creuiſſe et ita fuiſſe ſub motu cōtinuo, et iō dicebāt eſſe ī cōtinuo motu et ita mouebātur ſp. Quibus obuiat Ari. dicēdo ꝙ bene poſſibile eſt tale mobile ut puta arbor quieuiſſe p tp̄us ut ps qa arbores nō creſcunt ī hyeme et poſt ī eſtate creſcūt, et iō dicit Ari.ꝙ pōt tale mobile poſt ī puo tēpore moueri illo motu.ſ.augli ita ꝙ non os ſp moueri illo motu, et ꝓbat hoc p exm de guttis cadētibus et cauātibus lapidē q̄ ī aliquo certo tp̄re et certo numero cadunt, et tn̄ p caſuz illaꝝ nihil auffert de lapide tādē una cadens ut puta cētma in uirtute aliaꝝ cadens cauat lapidē ſiue auffert aliquā partē lapidis, que tn̄ pars lapidis tota ſil auffert et nō pars ante ptē, et ita lapis iſte nō ſp mouebat, et poſt per caſum cēteſſime gutte mouebat igr̄ non os oīa ſp moueri, ubi nota ꝙ illa ablatio ptis lapidis ſit p motū localē et ita nō eſt ī.φ.ſed ī tēpore qa pars illius ptis lapidis prius ptrāſit unā partē medii ꝙ aliā et ita ſucceſſiue, tn̄ Ariſt.dicit ꝙ tota ſil auffert et pars ante partē dico ꝙ ꝓ tāto Ariſt.dicit ꝙ tota ſil auffert ita ꝙ ſi eſt imaginādū ꝙ p unā guttā aliqd ptis lapidis aufferatur et p aliā guttā aliqd aliud non.n.illa ablatio eſt terminus illius ſucceſſiōis guttaꝝ ſed tm̄ uirtute omniū ī caſu cētme aufferetur tota ſil tn̄ qn̄ auffert ī tp̄re aufferet et motu locali mouet, ſed in tp̄re ī ꝑceptibili et breui ita ꝙ ante caſum cētme gutte qeſcebat et p caſum illū mouebat ñ igr̄ oz oīa ſp moueri. Et ad iſtū ſenſum ſubdit Ari.ꝙ alteratio ēt pōt frequēter eſſe ſubito, ī trāſlatione noſtra hēmus nō ſubito ſed uelox. ubi cōmētator exponit ſubito.i.in.φli.et oſtēdit Sco.ꝙ cōmētator male exponit ſubito ꝓ.φ.qa in.4.phyſicoꝝ idē hētur ī lr̄a noſtra hētur repēte et ꝯior habet ſubito et ibi in.4.exponit ſubito ꝓ tp̄re in ꝑceptibili et in.8.ꝓ.φ.et ita expō eſt ꝯria lr̄e et ſibimet. Intentio.n. Ariſt.eſt arguere ꝯ Heraclitū tenentē oīa eſſe ī motu. Contra alterabile licet habeat partes ſm quas eſt diuiſibile ī infinitū non tn̄ oportet ſibi corrūdere tp̄us infinitum in quo ſiat motus eius ſed frequēter talis alteratio eſt ſubito.ita ꝙ prius alterabile fuit ſub qete et in tp̄re ī ꝑceptibili alterat, nō tn̄ talis alteratio ſit in īſtāti ut dicit cōmen. Hancmet cōcluſionē tenet per aliud arm de ſanatione qua aīal egrū mouet ad ſanitatē et tn̄ nō ſp mouetur illo motu qa acqſita ſanitate ceſſat motus cum motus ille ſit a ꝯrio in ꝯriū īmediatū et hīto ꝯrio neceſſe ē mobile qeſcere igitur nō oportet oīa ſp moueri. Et dicit doctor ꝙ Ari.non demōſtrat eādē cōcluſionē.ſ.ex alteratione que ſiat ī īſtāti et ex ſanatione que ſiūt in tp̄re ſed ex eodē medio, qa mobile ſ motu alterationis mouetur non oportet ſp moueri quia cōtingit alterationē fieri ī tp̄re ī ꝑceptibili et ita nō ſp mobile mouetur ſicut et aīl quod ſanatur ñ ſp mouet illo motu. Immo uidetur ꝙ arm philoſophi nihil cōcluderet cōtra aduerſarium accipiēdo ꝙ alteratio ſiat in.φ.qa aduerſarius negaret maxime cū Ari. hoc idē neget.6.phyſicoꝝ diceret aduerſari9 tu aſſumis ꝓpōnes falſas cōtra me quas tamet improbas et negas, exponit igitur male cōmentator Ariſt.per oēs.n.illas.3.rōnes per exm de guttis, de alteratione, et per arm de ſanatione concludit ꝙ nō oportet ꝙ oīa ſp mouēātur. Et etiā arguit lapis remanet dur9 igr̄ nō alterat ſic ꝙ molis ſiat nō igitur lapis ſemp

mouetur. Concludit igitur ꝙ nimis in manifeſtis eſt ambigere, dicēdo ꝙ oīa mouētur ſemper. ¶ Ad illud de ꝯdictariis arguebat ſic inter ꝯdictoria non eſt mem, ſed nō eſſe fore inducenꝭ p motū et eſſe fore ſont ꝯdictoria igit īter illa nō eſt mediū, nō eſſe aūt frigoris fuit in ultimo. ꝑ. fore ꝓcedētis ut puta caloris ſub eſſe ꝗtū igitur īter illud. ꝑ. et illud quod menſurat eſſe fore frigoris ſuccedētis nō eſt mediū. Totū cōcedat, ſed ſi nullū eſſet primū īter eſſe fore inducente p motū et nō eſſe fore ipſius, eſſet mediū īter ꝯdictoria, igit cū inter illa nō poſſit eſſe mediū igit erit primō eſſe fore, et illud nō erit primū niſi ſit minimū, et īdiuiſibile et ita erit minima pars forme et ſic fore ex his cōponet ex minimis. ¶ Ad iſtud ſic ꝓcedit po rūdet ſm mentē. S. Tho. Secūdo īpugnat rūſionē. Tertio rūdet declarādo diffinitionē ꝯdictionis. Quarto reſpondet ſm mentē propriam. Reſpōſio. ſ. doc. eſt, ꝙ illa ſunt ꝯdictoria q̄ ſunt accepta ꝑ eodem tp̄re et que dicūtur de eodē ſubiecto, et ſm idē, qa ſi eſſentia ē cōmunicabilis et ſm pries in ea ſit īcōicabilis nō ſunt ꝯdictoria, qa nō ſunt ſm idē, et ſimilit, et ꝑ eodē tp̄re, illa aūt dicit Tho. nō ſunt ꝯdictoria q̄ ñ accipiūtur ꝑ eodē tp̄re, nec ſꝫ alias cōditiones poſitas in diffinitione ꝯdictōis primo elēchoꝝ et cū non eſſe forme, et eſſe forme nō accipiātur ꝑ eodē tp̄re qa non eſſe forme eſt io. ꝑ. forme ꝓcedentis et eſſe forme eſt ī tēpore īmediate hito ad illud. ꝑ. ſer ꝙ illa nō ſunt ꝯdictoria, et tñ cōcedit ꝙ īter nō eſſe forme et eſſe forme non eſt mediū, negat tñ ꝙ īter illa ſit primū eſſe motus, et primū eſſe forme, et ita nō ſequitur motū cōponi ex minimis, nec ſer minimum forme dari. ¶ Sed ꝯ hoc quod dicit ꝙ nō eſſe forme frigiditatis, et eē fore frigitis nō ſunt ꝯdictoria qa nō accipiūtur ſm idē tēpus. Contra aſtēdit doc. ꝙ eſſe forme et nō eē forme, nō ſont ꝯdictoria ex hoc ꝙ accipiūtur ꝑ eodē tp̄re imo ſunt ꝯdictoria ex ſua oppoſitione formali ſm quā hñt incōpoſſibilitatē adinuicē abſolute ſemper, et talis oppō nō eſt niſi oppō ꝯdictoria et ſi. n. nūꝙ cōpareret ad idē tēpus uel. ꝑ. adhuc ſunt īcompoſſibilia ex rōne eſſe, et ex rōne nō eſſe, ita ꝙ talis īcōpoſſibilitas īter ſe orit ex rōnibus terminoꝝ et ex hoc ſer ꝙ ſunt īcōpoſſibilia ꝑ eodē tp̄re eſt. n. effectus ꝯdictorioꝝ ut nō ſint cōpoſſibilia ꝑ eodē. ꝑ. nō ergo īcōpoſſibilitas ꝯtradictorioꝝ ꝑ eodē. ꝑ. ē ratio formalis cōtradictorioꝝ. Et confirr hoc' ī aliis qa ꝯtraria hñt ſuā oppōnē formalē ex rōnibus formalibus terminoꝝ ſicut ſepe dedoctū ē qa ſi cōſideretur albedo ſm ſuā rōnē formalem et ſir nigredo ſue rōnes formales ꝯtrariātur et ex hoc habēt īcōpoſſibilitatē ad ſimul eē ī eodē ſubiecto, et nō ex hoc ꝙ nō poſſint eſſe ī eodē ſubiecto ideo ſont ꝯtraria et īcōpoſſibilia ſir de ꝯtradictoriis. Sequr etiā ꝙ creatio nō eēt inter ꝯtradictoria qa nō eē angeli doratione ꝓcedit eſſe angeli nō igr̄ accipiūtur ꝑ eodē. ꝑ. ſi ergo nō eēnt ꝯtradictoria ex hoc ſer ꝙ creatio nō erit īter ꝯtradictoria nec īter ꝯtraria, quia nō eſſe angeli in nullo ſubiecto eſt ꝯtraria enim ſunt poſitiua non ſic non eſſe angeli et eſſe angeli aut ſunt oppoſita priuatiue, et priuatio eſt in aliquo ſubiecto apto nato, nō ſic ly nō eſſe angeli quia eſt negatio extra genus ī nullo ſubiecto exñs nec ſunt media inter contraria ſicut uiriditas et paledo, et inter oīa iſta eſt motus, et nullū iſtoꝝ ſe hēt ī oppoſitione cōtradictoria, ſi igr̄ ſemp oporteret accipe cōtradictoria ī cōpatione ad idē tempus et nō abſolute eſſent cōtradictoria, creatio nō eēt nec īter ꝯtraria ut patet nec inter contradictoria quod ē falſum, Et ad illud de po elēchoꝝ. Dico ꝙ procedit arm Tho. ex equocatione huius termini, ꝯtradictio, et ita facit fallaciā equocationis, ꝯtradictio eſt duplex. ſ. ꝯplexa et incōplexa, ꝯtradictio complexa eſt illa ī qua ꝓdicata ꝯtradictoria ꝓdicātur de eodē ſubiecto, et qa ꝓdicata ꝯtradictoria non repugnāt ſubiecto, ꝑ diuerſis tēporibꝰ et. ꝑ. qa for. pōt eſſe albus nūc et poſt ñ albus, ideo talia ꝓdicata uere dicent de ſor. pro diuerſis temporibus, uerum tamen quia illa habent repugnātiam ad ſor. ꝑ eodē tp̄re, ideo dñr cōtradictoria complexa eſſe ꝯtradictoria ꝑ eodē tp̄re ī ordine ad idē ſubiectū, et iō ad hoc ꝙ ſint ꝯtradictoria oꝫ ut enūcient de eodē ſubiecto ꝑ eodē nūc uel tp̄re, ſed de ꝯdictoriis īcōplexis nō eſt uerū ꝙ nō ſint cōtradictoria niſi ꝑ eodē tp̄re illa. n. non cōparant ad idē ſubiectum, ſed abſolute cōparant inter ſe, īter que eſt ſumma īcōpoſſibilitas et illa īcōpoſſibilitas nō eſt per hoc ꝙ accipiūtur ꝑ eodem tēpore, et hoc eſt quod dicit ꝙ ꝯtradictoria īcōplexa abſolute ſemper ſunt ꝯtradictoria nō comparando ad aliquod eſſe. ſ. nec ad eſſe ſubiecti, nec ad eſſe temporis. ¶ Igit doc. alr reſpondet dicens ꝙ īmediatū pōt accipi dupr uno negatiue et ſic illud dr̄ eē īmediatū alteri īter que nullū cadit mediū et ſic. ꝑ. et cōtinuū quod eſt tēpus ſequens ſunt īmediata negatiue quia nihil īter illa eſt mediū, alio aliqd dr̄ īmediatū poſitiue ſic ꝙ illud dr̄ īmediatū alteri quod ſm ſe totū eſt cū altero ſtatis, uel ſꝫ ſe totū ſer alteꝝ, et tūc ſi ad. ꝑ. ſeq̄ret aliqd tēporis ſꝫ ſe totū ſic ꝙ illud totū tēpus ſm ſe et ſm ſuas ptes eſſet ſtatim cū. ꝑ. uel ſtatim ſeq̄ret. ꝑ illa. ſ. ꝑ. et tēpus eēnt īmediata poſitiue, ſz hoc eſt falſum, qa. ꝑ. ſiue īdiuiſibile nō ſer īmediate totū aliqd tēpus ſm ſe ſed ſer tēpus, ipm. ꝑ. p ptē ante ptē in īfinitū, nec eſt aſſignāda aliqua ps tp̄ris īmediata. ꝑ. ſm ſe totā, qa ſi illa diuideret ps ſua eēt īmediatior ſe tota, et iterū ſi illa ps diuidatur erit ps eius īmediatior inſtāti. Ad ꝓpoſitū ir dicendum eſt ad arm ꝙ ſicut iſta menſure. ſ. ꝑ. et tēpus ſe hñt adinuicē, ita menſurata. ſ. nō eē fore et eē fore ſe hēbūt adinuicē, et dicit doc. ꝙ nō eē fore menſurat. ꝑ. et eē fore mēſurat tp̄re īmediate ſequente et ſicut. ꝑ. eſt īmediatū tēpori negatiue ita nō eſſe forme, eſt īmediatū eē forme negatiue ſic ꝙ īter illa nō cadit mediū, tñ ſicut. ꝑ. et tēpus nō ſunt īmediata poſitiue ſic ꝙ totum tēpus ſm ſe nō ſer. ꝑ. ita nec eē forme menſuratū tp̄re eſt īmediatū non eſſe forme menſurato. ꝑ. ſed ſicut tp̄us ſer. ꝑ. p partē ante partem in īfinitū ſic eſſe forme ſar nō eē forme p ptē ante ptē in īfinitū, nec eſt dāda pa ps tp̄ris q̄ ſit ſm ſe totā īmediata. ꝑ. ita nec eſt dāda ps forme q̄ ſit ſm ſe totā īmediata nō eē forme, et ita etiā eſt dicēdū de motu ꝙ nō eſt dāda pa ps motus q̄ ſit īmediata mutato ſm ſe totā. Et tūc ad minorē q̄ dicit ſed ſi īter nō eē forme, et eē forme inducēde p motū nō eſt aliqd pm, eſt mediū ſuple īter illa q̄ ſunt ꝯtradictoria. Ner iſta minor nullū. n. eſt ibi pm, nec motus, nec fore nec tēporis, quod ſm ſe totū ſequat ꝑ. menſurās nō eſſe forme, et tñ nō eſt aliquod mediū īter non eē forme et eſſe forme. ꝑ. n. illud quod menſurat nō eſſe forme, menſurat etiā immutationē, que eſt terminus a quo motus, et tēpus ſeq̄ns īmediate negatiue, menſurat motū, et eſſe fore acq̄ſitū per motū. ¶ Ad tertiū pricipale qñ ar̄, Angelus eſt indiuiſibilis igr̄ nō pōt moueri. 6. n. phyſicoꝝ ex intentione ꝓbat ꝙ īdiuiſibile nō pōt moueri. Quia omne ꝙ mouet ptiꝫ ē ī termino aqo et ptim eſt in termino ad quē etc. Dicit doc. ꝙ ꝗs poſſet faciliter reſpondere et cito ſe expedire dicēdo ꝙ angelus eq̄ occupat locū diuiſibilem ac ſi hrēt quātitatē, et ideo reſpectu loci ita ſe hꝫ ac ſi eſſet diuiſibilis. Vel ſi ſit exñs ī loco pūctali tūc diceretur ꝙ ut ſic pūctalit exñs nō mouet localit ſucceſſiue quaſi ſemp ſit in loco pūctali. Tamen qa nō uidet rō demōſtratiua aliqua eſſe qua ner īdiuiſibile poſſit moueri, etiā ſi eēt indiuiſibile quātitatis p ſe exiſtens, ideo pōt cōcedi ꝙ angelus hñs ubi pūctale pōt continue moueri etiā ut exiſtens ſemp in puncto, et qa Scotus aſſumpſit ꝙ etiā indiuiſibile de ꝓto quātitatis ſi p ſe eēt poſſet moueri p ſe, ꝓbat hāc cōcluſionē duabus rōnibus. Prima eſt de ſphera que nō tāgit planū niſi ī pūcto, ſi moueat a pūcto ad pūctū ī plano deſcribet uł formabit lineā ñ cōſtitutā ex pūctis ſed ex ptibus linee, et tñ non tāgit planū niſi ī pūcto, ſi igr̄ hoc facit pūctus exiſtens in ſphera idē faceret pūctus ſi eēt ſepa-

ratus a ſphera et moueret in plano deſcriberet lineā nec tñ ſe
quereť ꝙ illa eēt ex punctis. ¶ Sȝ ad hoc argᵐ dātur. ꝯrñſio
nes. Prima eſt ꝙ in reꝝ natura nullū ē corpus ꝑfecte ſphericū
nec aliqđ corpꝰ ꝑfecte planū, et iʳ nō ſeʳ ꝙ ſphera tāgat pla-
nū ſolū in pūcto. Sȝ cōtra qa celū ē corpꝰ ꝑfecte ſphericū, iʳ ī
natura ē corpus ſphericū. Preterea dato ꝙ ī natura de facto
nō eēt corpus ſphericū qđ eſt fłm, tñ illo dato, adhuc nō eſt cō-
tradictio ex pte ſphere et plani, ꝙ ſint in reꝝ natura et tūc nō
ē ꝯdictio ꝙ ſphera moueať ab aliquo ſup plano a pūcto ſigna-
to ad aliud punctū, et ſic deſcribat lineā, eēt bene ꝯdictio ꝙ indi
uiſibile motū ſup aliqđ planū, faceret illud planū īdiuiſibile et
eē cōpoſitū ex punctis, tūc.n. linea deſcripta a pūcto non eēt li-
nea, qa nᵃ linea ē cōſtituta ex pūctis. Secūdo rñdetur ꝙ ſi ta-
lis ſphera eēt illa tāgeret planū in linea et nō in puncto tm̄, et
ita ſi deſcribit lineā, deſcribȝ eā ꝯtinuā. Sȝ hec rñſio ē īpoſſibił
qa qđ applicaʳ linee circularis etc. Ibi nota ꝙ linea circularis
corpis ſpherci tota ē circularis et q̄libȝ eiꝰ ps ē circularis nec ē
aliq̄ pars q̄ ſit recta, ſiʳ linea recta ſm ſe totā eſt recta et iō
nulla ps linee recte applicať linee circulari nec econuerſo, et
ex ꝯñti ſphera nō tāgit planū in linea qa tunc linea circularis
eēt recta, et recta eēt circularis qđ eſt oīno īpoſſibile. Ideo dať
3ᵃ. rñſio ꝙ pūctꝰ exñs ī ſphera moueť tm̄ ꝑ accñs et iō nō oȝ ꝙ
ꝯmēſuret ſibi ſpatiū ſup qđ moueť ſphera ꝑ ſe, et iō dato ꝙ pū-
ctꝰ in .ø. cōmēſuret ſibi pūctū in plano, nō tñ in tpe aliqđ ſibi cō
mēſurat de ſpatio et ita nō caēt lineā ꝯſtitutā ex pūctis. Sphe-
ra tñ moueť ꝑ ſe et ēt ē diuiſibił et ita ſolū diuiſibilia ꝑ ſe mo
uent et nō īdiuiſibilia niſi ꝑ accñs. Sȝ ꝯ ē fallacia nō cāe ut cā,
nō.n. moueri ꝑ accñs ē cā q̄re motū nō ꝯmēſuret alicui in ſpa-
tio, ps de albedine q̄ magis moueť ꝑ accñs q̄ pūctꝰ, cū pūctꝰ ſit
aliqđ corpis cui pᵒ ꝯuenit moueri ꝑ ſe et albedo nihil ſit corpis
et tñ nō ſeʳ albedo moueť ꝑ accñs igʳ nō cōmēſurať alicui in
plano, aūt ē ueꝝ et ꝯñs fłm, ita dicēdū ē de puncto quod lȝ mo
neať ꝑ accñs tñ ſp cōmenſurať alicui ī plano, ſup qđ moueť, et
iō rñſio nᵃ, iō dicit doc ꝙ q̄tū ad ꝯmēſurari nihil auffert mo-
ueri ꝑ accñs a moueri ꝑ ſe, q̄uocūq̄.n. moueať mobile ſiue ꝑ ſe
ſiue ꝑ accñs ſp aliqđ ipſiꝰ mobilis ꝯmēſurať alicui in magnitu
dine ſup quā moueť. Preterea qe dixit ꝙ ſphera ē diuiſibilis
et ꝑ ſe moueť, nō tñ ſphera ꝯmēſurat ſibi lineā ſup quā moueť
qa tūc illa linea eēt circularis et nō recta nō iʳ ſeʳ ſphera mo
ueť ſup plano ꝑ ſe et ē diuiſibił.iʳ diuiſibiłr ꝯmēſurat ſibi ſpa
tiū fłm ē, ſȝ ſufficit ꝙ pūctꝰ ſpher̄ ꝯmēſureť alicui pūcto ī pla
no, et hoc ſp, ut ly ſp diſtribuit ꝓ indiuiſibili tpis.ſ.ꝑ.ø. Et qa
forte aliqs diceret ꝙ ū ē poſſibile ꝙ ſphera tm̄ tāgat planū ī pū
cto, ſȝ ēt tāgit mediū.ſ. aerē ſibi pūtē, et ita aerē ſibi cōmēſurat.
Ponit caſus doc. ꝙ ſit uacuū et in uacuo ſit planū, et ſphera, et
ꝑ īpoſſibile moueaʳ ſphera ī uacuo ſup planū, tūc manifeſtum
erit ꝙ nō tāget niſi in pūcto et deſcribet lineā ū ꝯſtitutā ex pū
ctis. Notādū ꝙ de uacuo fuerūt due opi. antiquoꝝ. Aliq̄ uolue
rūt ꝙ uacuū eēt locus nullo penitus corpe repletꝰ (apeꝰ tñ re-
pleri) nec nāli nec mathematico, et tūc ſi aliqđ mobile eēt in ua
cuo ſȝ cōmētatorē nō poſſet moueri ſȝ ſi eēt graue deſcēderet
in nō tpe. Alioꝰ uacuū erat ſpatiū nullo corpe nāli repletū, tñ
repletū corpe mathematico, et tūc dimēſiones manēt in uacuo ſi
cut ſi deus deſtrueret totā ſubaȝ aeris huiꝰ camere uel ſchole,
deſtrueret ēt oēs qualitaťe nāłe remanēte q̄titate ſola aeris ſic
eēt uacuū dimenſionatū tñ, tūc ſi aliqđ mobile poneret ī tali ua
cuo ſm Ari. et ſm ueritatē nō moueretur, qa tales dimēſiones
nō ſunt nate cedere alicui corpi et ita ſi illud mobile ſit cor-
pus non cedēt ei ſȝ ſi per īpoſſibile moueretur ꝑ illud uacuū, di
mēſiones uacui penetrarēt dimēſiones illius mobilis et ita duo
corpora eēnt in eodem loco, et qua rōne duo pari ratione tria
et quatuor et ſic Sco. accipit uacuum hic, dū dicit ſ. ſphera eēt

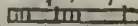
in uacuo et pro īpoſſibili moueretur etc. Itē nota ꝙ poſſe cede
re alicui corpori ē ꝓprietas corpis naturalis, ita ꝙ ſolū corpo
pora naturalia cedūt ſicut aer, aqua, terra, ignis, iſta tñ q̄ ſunt
rara faciliori mō cedunt q̄ corpora dēſa ſicut ignis faciliori
mō cedit q̄ aer et aer q̄ aq̄ et aq̄ q̄ terra, corpora aūt mathe
maticalia cedere nō ualent, ideo Sco. ſp ponit ꝙ aliqđ mouea-
tur in uacuo per īpoſſibile ſupponens uacuū fore dimēſionatū,
nullo tñ corpore naturali repletū. Si iʳ ita eſt ut ſupra dictū
eſt ꝙ pūctus in ſphera exñs deſcribit lineā nō cōſtitutā ex pū
ctis, et idē faceret ſi ꝑ ſe moueretur ps ꝓpoſitū ex iſtis rōnibꝰ
factis, et qđ ꝓpoſitū, qđ uȝ nō īplicat nec eſt īpoſſibile tenere ꝙ
indiuiſibile de p̄dicamēto q̄titatis poſſit ꝑ ſe moueri, nec ꝯ hoc
ſunt alique rōnes demōſtratiue nec Ariſ. demonſtrat oppoſitū,
lȝ conetur demonſtrare, ſunt tñ rōnes tm̄ ꝓbabiles et nō demō
ſtratiue, ps quia Sco. optime ſoluit illas igʳ nō ſunt demōſtra-
tiue. ¶ Secūdo argumēto principali ꝓʳ īdiuiſibile de p̄dicamē
to q̄titatis poſſe moueri. Et primo de corpe cubo figurato ad
modū taxilli hñs ſex ſupficies ſi moueatur ſup magnitudine
hȝ tale corpus lineā terminātē duas ſupficies cū eius quelȝ li-
nea terminās terminet ſupficies duas ut ps in tuēti, tūc ſi moue
tur, linee eius corrñdet linea in magnitudine in .ø. quietis ſȝ dū
mouetur nō corrñdet ei linea in magnitudine ſȝ cōtinuū et tñ
deſcribit ſupficiem in magnitudine nō cōſtitutā ex lineis igʳ ſic
faceret linea ſi eēt ſepata a ſupficie et ſic mouetur ſup magni
tudine ſemp.i. in oī .ø. cōmenſuraret ſibi lineā in magnitudine
ſuppoſitā, et in tpe flueret ſup cōtinuū, ps etiā hoc ſi ponantur
due linee una ſubponatur alteri cōſtat ꝙ pūctus linee inferio-
ris deſcribit lineā ſupiorē et hoc poſito ꝙ linea ſupior moueať
ſup lineā inferiorē, et tūc ēt pūctus linee ſupioris deſcribit to-
tā lineā inferiorē et tñ nec una nec alia ē ꝯpoſita ex pūctis ſiē
igʳ nō ſeʳ hic, pūctus linee deſcribit lineā, igʳ linea ē cōſtituta
ex pūctis, ita nō ſeʳ pūctus per ſe mouetur deſcribendo lineam
igʳ illa linea eſt conſtituta ex pūctis, et ſi iſte ꝯñe ualerēt de
pūcto ſepato a linea, quare nō de pūcto cōiuncto linee, et quare
nō ualeret de linea corpis cubi, quia ipa deſcribit totā ſupficiē
magnitudinis quare iʳ illa ſupficies nō cōponeret ex lineis. Di-
cit igʳ doc. q̄tū ad iſtud ꝙ cū nō uideatur niſi ſuga et nō uera
ſolutio de motu per accñs, ꝙ uȝ punctus mouetur per accñs iō
non deſcribit lineam nec cōmenſurat eam ſibi immo deſcribit
et cōmenſurat eo modo quo ſibi cōuenit cōmenſurare ut pate-
bit etiam inferius, dicit igitur doc. hāc cōcluſionē de indiuiſibi
li ꝙ indiuiſibile poteſt moueri per ſe, ſi per ſe eſſet et motu con
tinuo nec ex iſto dicto ſequitur magnitudinē ſuper quā moue
retur eſſe cōpoſitā ex punctis. Quia tamen allegabatur Ari.
in cōtrariū, ideo ꝓ intentione eius habenda eſt aduertendum ꝙ
duplex eſt cā ſucceſſionis in motu locali. Que cāe ita ſe hnt
ꝙ una ſine alia eſt ſufficiens cā ſucceſſionis, ita ꝙ diuiſibilitas
ſpatii ſufficit ad cauſandū ſucceſſionem motus mobilis indiui-
ſibilis, quia mobile ſemper prius pertranſit unam partem ſpatiī
q̄ aliā cōparando mobile ad diuerſas partes ſpatii. Si etiam
mobile ſit diuiſibile, et per caſum non eſſet aliquod ſpatium ſu
per qđ tranſiret ſed eſſet tantū punctus ſignatus adhuc dico
ꝙ mobile diuiſibile prius pertranſiret illud punctum ſm unam
ſui partem q̄ ſecūdū aliam et ita ſucceſſiue. Succeſſio igitur ī
motu locali ſufficiēter cauſatur a diuiſibilitate ſpatii ſine diuiſi
bilitate mobilis et ēt ſufficienter cauſatur a ſola diuiſibilitate mo
bilis nᵃ diuiſibilitate ſpatii poſita ſed ſolum puncto poſitoquod
mobile diuiſibile pertranſit prius ſecundum unam partem ſui
q̄ ſecundum aliam, et hoc eſt quod dicit doctor. Quod cum
etiam idem in ſpatio ſcilicet idem puncto prius pertranſit mo-
bile ſm unam partem etc. Ita ēt poſſet aſſignari in motu alte
ratiōis.ſ. cā ſucceſſiōis et ex pte mobilis tm̄ ex pte forᵉ ſolū ſe-

cādū q̄ eſt alteratio ita q̄ quia forma eſt diuiſibilis iō mobile quod alteratur ſecundum eam prius recipit unā partem forme q̄ aliā et ita ſucceſſiue et hoc ſi intelligatur formam recipere ſecundum ſe totum mobile. Poſſet etiam cauſari ſucceſſio ex parte mobilis habentis partes ſic q̄ prius alteraretur ſecundus unā q̄ ſm aliā. Et forte in motu augmētatiōis poſſet eſſe iſta duplex cā ſucceſſionis, ſed dicit forte quia magis eſt difficile hic aſſignare quō ex pte forme tm̄ ſit ſucceſſio et nō ex parte mobilis, quia non ur̄ poſſe ibi aſſignare mobile indiuiſibile q̄ ſit ſuceptiuū q̄titatis ſucceſſiue, in alteratione aūt bene pōt aſſignari quia pūctus exñs in q̄to alteratur et ſucceſſiue, ſucceſſiue partim forme, et ēt eſt ſucceſſio ex parte mobilis diuiſibilis qd alteratur. Sed an indiuiſibile poſſit alterari. Certū eſt de idiuiſibili ſubſtātiali. ſ. angelo et ala q̄ pōt alterari quia poſſunt recipere aliā et aliā opinionē ſm quā alterabuntur ſimilr pñt recipere gaudiū, et triſtitiā, et ita alterari. Sed an indiuiſibile q̄titatiuū ut pūctus poſſit recipere aliquā qualitatē, ſic q̄ mutetur de una qualitate in aliā? Reſpondeo pūctū eſſe alterabile pōt intelligi dupr̄, uno mō ſic q̄ recipiat certā qualitatem certe intenſionis et ſic pbabiliter dicitur q̄ nō eſt alterabilis et hoc tenet Sco. in. 4. di. 10. in fine ubi dicit q̄ nullū lumen eſt punctale. Alio mō pōt intelligi indiuiſibile alterari qualitate qua alie partes alterātur quas tm̄ cōtinuat ad inuicē. Et tūc pōt dici probabiliter q̄ punctus ē alterabilis et hoc per accñs ad alterationē partiū quas cōtinuat ad inuicē. Aliq̄ tñ tenent q̄ punctus pōt recipere qualitatē finitā certe intenſionis ſicut ala et angelus pñt recipere qualitates diuiſibiles in gradibus que intenduntur nec tñ pp hoc ſequr̄ q̄ tales qualitates ſint indiuiſibiles et ſi ſint in ſbo indiuiſibili pūctus tñ nō poſſet moueri motu augmentatiōis aut diminutionis, ſic q̄ augeatur uel diminuatur q̄a hoc ſibi repugnat ab intrinſeco. Sed ad ppoſitū redeamus utrū indiuiſibile ſm Ariſ. poſſit moueri localiter? Dico q̄ phūs negat et bene q̄ punctus poſſit moueri localiter, q̄tū ē ex ſe, et bene ſic q̄ ex parte eius poſſit accipi ꝯtinuitas motus, ſic q̄ indiuiſibile hēat in ſe rōnem cōpletā mobilis cōtinui, cū nō habeat partes penes quas accipiat ſucceſſio et ꝯtinuitas motus, non tñ indiuiſibile eſt illud cui repugnat mouere aut moueri accipiēdo ab alio. ſ. ſpatio ꝯtinuitatē et ſucceſſionē motus ſui. Et hoc cōcludūt rōnes Ariſt. et non aliud uz q̄ ab indiuiſibili mobili non ſumitur ſucceſſio et cōtinuitas ſui motus, et pp̄ter hoc moueri nō pōt, pt tñ moueri recipiendo ꝯtinuitatē ſui mot᷒ a ſpatio in quo mouetur. Nec hoc ip̄robat Ariſ. nec rōnes hoc cōcludūt ut pz ſoluēdo illas. Cū n. argr̄ q̄ oē qd mouetur partī eſt in termino a quo et partim in termino ad quē. Verū eſt de illo mobili ex cuius rōne cātur ſucceſſio in motu ſuo, tale enim mobile ſemp eſt ſz aliquā partē ſui (cū habeat partes) in alio et in alio termino, et ita ſm partē eſt in termino a quo et ſecundū partē eſt in termino ad quē, et nō totaliter in termino a quo quia quieſceret, nec totalr̄ i termino ad quē q̄a iam eēt motū, et non moueretur. Sz tñ nō ita ſolum. i. non tm̄ eſt in termino alio et alio ſm partem aliā et aliā ſed ip̄m mobile ſm idē ſui, et nō ſm partē ē partim in termino uno et ptim in termino alio ſ. hoc ē, mobile eſt in aliquo medio iter terminū a quo et ad quē nō q̄eſcendo in illo medio, ſz eſt in illo inquātū illud mediū eſt aliquid utriuſq; termini a quo et ad quē, et ſic tendit ab uno termino in alterū, et ſic eſt ſub mutatione, et ſub aliquo ubi ſubiacente mutationi et ſic cōtinuat ptes motus. Cū aūt accipitur q̄ idiuiſibile nō pōt eē ptim in uno termino et ptim in alio. Verū ē de pᵃ ptialitate q̄ ē ptialitas mobilis penes quā attendit ſucceſſio in motu talis mobilis, et ſic cōcedo cū Ariſt. q̄ angelus et pūctus nō ſunt mobilia. Falſum ē aūt de 2ᵃ ptialitate q̄a angelus et pūctus pt eē in aliquo medio, qd medium ē aliqd utriuſq; extremi et ſic ſub mutatione, et ſic cōtinuare pōt ptes motus q̄ ſucceſſio ſumit penes ptes ſpatii. ¶ Aliter dicit Ochā q̄ ptim q̄doq; opponit ad ly totaliter et ſic angelus dum mouet eſt ptim in termino a quo q̄a nō totalr̄ ē in termino ad quē et ptim ē in termino ad quem q̄a nō totalr̄ ē in termino a quo. Alio᷒ ly ptim opponit ad ly to᷒ et ſic idē ē ptim ē in termino a quo. i. ſz unā pté eſt in termino a quo et hoc ē ſm̄ de mobili indiuiſibili ſed tm̄ ē uez de mobili diuiſibili et ſic pcedit rō Ariſ. q̄ accipit ſucceſſionem in motu a pte mobilis et non a pte ſpatii preciſe. ¶ Ad aliud cū dr̄ oē qd mouet prius ptrāſit minus ſe uel eq̄le q̄ maius. Rūdet doc. q̄ duplex ē ptrāſitio una indiuiſibilis et eſt illa que fit a mobili indiuiſibili, alia eſt ptranſitio diuiſibilis que ē rᵒⁿᵉ mobilis diuiſibilis. Si loquamur de pᵃ ptranſitione in diuiſibili que eſt a mobili indiuiſibili, ſic illa ppō eſt falſa ulr̄ eā capiendo. ſ. q̄ oē mobile indiuiſibile prius ptranſit mi᷒ uel equale ſibi aū q̄ pertrāſeat maius, nō. n. aū oē ptrāſire maius pertranſit indiuiſibile equale. Si enim iſta ppō eſſet uera oporteret dare primā mutationem in motu lationis ſiue locali qd eſt falſum et negatū ēt a comētatore et non ſolum ab Ari. Aueroiſte enim et ſi concedant primū in motu alterationis, negant tñ primum in motu locali. Probatur pña, q̄a ſi indiuiſibile debeat prius pertranſire equale, q̄ maius, igr̄ primo in motu erit in puncto magnitudinis, qd eſt equale ſibi ſed quotiēſcūq; mobile eſt in puncto dr̄ mutari ad illud et illi mutationi correſpondet. q̄. et ita illius motus eēt dare primū. ꝯ. ſic dicēdo mutus localis nūc eſt et aū hoc nō fuit. Eſſet ēt cōcedendū ſm iſtā poſitionem, ſi eēt uera q̄ aū oēm pertranſitionem ſucceſſiuā eſſet pertranſitio indiuiſibilis quod non eſt uerum. Sed ſi loquamur de pertranſitione diuiſibili rᵒⁿᵉ mobilis diuiſibilis, ſic Scotus concedit illā propoſitionē nō abſolute ſed eā modificat, et dicit q̄ omne mobile diuiſibile prius rōne partis ſue, non ratione ſui pertranſit minus ſe q̄ equale, et q̄ maius. Et dicit q̄ hoc ē uerū non comparando partē mobilis ad ſuū ubi equale, nec totum ad ſuum ubi equale, quia ſi pars pertranſeundo ſuum ubi equale pertranſiret minus et totum mobile non pertranſiret ſuum ubi equale. tunc ille motus non eſſet unus et indiuiſibilis nec ex cōſequenti mobile eſſet continuū, quia continuū eſt cuius motus ē unus et indiuiſibilis. 5. metaphyſice. ꝯ pz igitur q̄ qñ ps pertrāſit ſuū ubi equale q̄ totum ēt ptranſeat ſuū, et ſic motus eſt unus. Nota hic q̄ duplicia ſunt ubi p que mobile mouetur et ptrāſit aliqua ſunt ubi que ita ſe hñt q̄ totū ubi ē extra aliud ubi ita q̄ nihil unius eſt aliqd alterius et penes iſta ubi nō attenditur cōtinuitas motus, immo ſi mobile moueretur ab uno ubi ad aliud totaliter deſerendo unū ubi et totaliter acquirendo aliud hoc non eſſet motu ꝯtinuo, ſz diſcreto ſicut dicetur in fine huius di. et ſunt iſta  et ſi loquamur de iſtis ubi dicit doc. q̄ uerum eſt q̄ mobile prius pertranſit minus ſe quā equale et quā maius. uide figuram



Mobile exñs i ſuo primo ubi eq̄li. ubi eq̄le pūctus. ubi mai᷒.

quādiu ē ibi nō mouetur. Cū mouetur exit ſuū adequatū ubi et ſz partē pertrāſit pūctū ſignatū in magnitudine et ē ubi mi᷒ ſuo equato ubi et ſic mobile rōne ſue partis prius ptranſit tale ubi mi᷒ q̄ ptrāſeat equale et maius. Sz penes iſta ubi nō attenditur ꝯtinuitas motus. Relinquendo igr̄ ea que nō faciunt ad ꝯtinuitatem motus de qua cōtinuitate eſt principalis queſtio, loquendo de ubi circa que attenditur continuitas motus illa ita ſe habent q̄ infinita ſunt aliquid primi ubi ut in figura.



Loquendo de iſtis ſimpliciter mobile ſiue diuiſibile ſiue indiuiſibile prius pertranſit maius ſe q̄ eq̄le uel mi᷒ q̄a tñ deſcēdit mobile a pūcto ſui ubi adeq̄ti i q̄o genit derelīquēdo pᵐ punctū acquirit pᵐ punctum ſecūdi ubi

adequati, et dereliquendo 2ᵐ primi ubi acqrit ſm pūctū 2ᵐ ubi adequati, et primum ubi adequatū cum pūcto addito qd primo acquirit eſt aliquid maius et totū illud pertranſit et ſic pertrāſit maius prius quā equale et quā minus. Et itē ad ꝓpoſitū ſaluando cōtinuitatē in motu angeli ſufficit illud qd eſt de rōne motus continui. ſ. iſta ubi quorū infinita ſunt aliqd primi ubi, et nō illud qd non eſt per ſe de ratiōe motus cōtinui, ſicut ſunt pᵉ ubi que itē ſe habent ꝙ nihil unius eſt aliqd alterius et penes iſta ñ attenditur ꝯtinuitas ſed penes aliud et ī illis mobile prius pertranſit maius, ꝙ̄ minus et ꝙ̄ equale. Quomodo ergo hꝫ intelligi propoſitio Ariſ. ꝙ mobile diuiſibile prius pertrāſit minus ſe in rōne partis? Sic īntelligitur ꝙ ſignato uno certo puncto in ſpatio, prius pars totius et ita totum pertrāſit illud, quā pertranſeat maius, ſic ꝙ ſi punctus ſignetur in medio magnitudīs ſup quā mouetur mobile, pars mobilis prius pertrāſit illud pūctū ꝙ̄ ipſa pars pertranſeat maius toto mobili. Et adhuc dicit doctor ꝙ in hoc ꝙ totum peranſit illud pūctum rōne partis, dicitur totū pertrāſiſſe minus ſe. Et hoc ē intelligendo et loquendo de ubi alio a ſuo pᵒ ubi totali, qd quidē ubi eſt ubi partiale, quia uꝫ reſpectu ubi partis, et pars ptrāſeūdo illud punctū, totum dr̄ pertranſire ubi minus ſuo totali ubi, et hoc ubi partiale accidit mobili, quia cū mobile abſtrahat a mobili diuiſibili et a mobili indiuiſibili, accidit mobili ut mobile ē ꝙ habeat partes et ita ꝙ habeat ubi minus ſuo totali ubi, et ita conceditur ꝙ totum mobile rōne ſue partis peranſit aliquid minus ſe et peranſit minus ubi, ſuo ubi totali ante ꝙ̄ pertranſeat maius ſe et ubi maius ſuo totali ubi, ſz ſi loquamur de ubi minori, equali, et maiori ſm que attēditur continuitas motus, an mobile diuiſibile prius pertranſeat minus ubi aut equale ubi ꝙ̄ pertrāſeat maius ubi, dicit doc. ꝙ ſimpʳ loquendo mobile prius peranſit maiꝰ ubi ꝙ̄ minus, et ꝙ̄ equale. Et hoc pꝫ ex Tho. q. 53. ar. 2. ſoluendo 4. q. qm̄ ſi ſit corpus pedale et ſit uia per quā trāſit duoꝝ pedū. Manifeſtū eſt ꝙ ubi a quo incipit motus eſt unius pedis, et ubi ad qd terminatur motus eſt alterius pedis. Manifeſtū eſt autē ꝙ cū corpus incipit moueri paulatine deſerit primū ubi unius pedis et ſubintrat ſecundū, ſm igʳ ꝙ diuiditur magnitudo ſup ꝙ̄ mouetur corpus pedale, ſm hoc multiplicātur ubi media, qa quodlibet punctū ſignatū in magnitudine primi pedis eſt principiū unius ubi et punctū ſignatū in magnitudine ſecundi pedis eſt terminus eiuſdem ubi, igʳ cum magnitudo ſit diuiſibilis in ī finitū et puncta ſint infinita in potentia in magnitudine, ſeqtur ꝙ inter quelibꝫ duo loca ſint īfinita loca media, et hoc eſt qd dicit Sco. et Tho. ꝙ penes iſta infinita ubi attenditur cōtinuitas motus, dum mobile mouetur cōtinue et ſucceſſiue per illa cōſumendo illa per motū cōtinuū, et loquendo de iſtis ubi ſimpʳ dicit doc. mobile prius pertranſit ubi maius ꝙ̄ minus et ꝙ̄ equale et pꝫ quia qū mobile eſt in ubi ſibi equali, tunc non mouetur, et ita non tranſit ubi ſibi equale, ſed dū mouetur deſerit illud et aliquid plus acquirit, et ita illud plm acquiſitū eſt aliquid additū ſuo ubi equali et ita ſit aliquid maius ex ſuo ubi equali et illo addito, dicit igʳ doc. ꝙ reliquendo illud qd eſt per accn̄s. ſ. ꝙ mobile habeat ubi minus ſuo ubi totali, et ꝙ ſic pertranſeat minus ſe, tenendo illud qd eſt ꝑ ſe cā ꝯtinuitatis motus cōceditur ꝙ mobile omne ſiue diuiſibile ſiue indiuiſibile prius pertranſit aliqd maius ſe ꝙ̄ minꝰ. Et ſi arguas etc. totū pꝫ ex ſupradictis quō ly ſemp diſtribuit pro inſtātibus et nō pro partibus tpis.

¶ Ad ultimū quo ꝓbatur indiuiſibile ñ poſſe moueri, qa ſi moueretur moueretur in tpe. Cōcedo, ſed quocunqꝫ tpe dato cōtingit dari minus. Concedo, igʳ mobile minus mobili indiuiſibili poterit moueri in illo minori tempore. Negatur cōſequētia quia non eſt mobile minus mobili indiuiſibili nec proportionantur mobile indiuiſibile et tempus, quia omne tempus eſt diuiſibile et punctus indiuiſibilis uel angelus et anima, ſed bene ſequitur de mobili diuiſibili ſi. a. mobile diuiſibile mouetur in. b. tēpore et b. tpus eſt diuiſibile in duo tpa, igitur minus mobile ipſo. a. poterit moueri in tpe minori ipō. b. tēpore. Concedo quia mobilia talia et tpus poſſunt proportionari in diuiſibilitate.

¶ Ad. 4. principale. Arguitur ſic angelus nullā habet reſiſtentiā igitur ñ pōt moueri motu locali. ꝯña ē manifeſta, qa ꝯmentator l. 4ᵒ phy. cap. de uacuo dicit ꝙ ſucceſſio in motu locali eſt ex reſiſtentia mobilis etc. Añs ꝓbatur quia angelus nullā talē reſiſtentiā hēt nec. n. ſibi ut motori reſiſtit ut mobile nec mediū reſiſtit angelo ut mobilis ē nec ecōuerſo nec mediū reſiſtit angelo mouenti igʳ angelus nullā hꝫ reſiſtentiā igitur nec eſt aliqua ſucceſſio in actiōus ſuis, igʳ nō mouetur localiter. Et cōfirmat per ꝯmētatorē ibidē de graui in uacuo etc.

¶ Ad iſtud de cā ſucceſſionis dico, lꝫ poſſet fieri altercatio et cōtentio de intētione Ariſ. uel Auer. qui Auer. ꝯdicit Auēpace. Intentio Ariſ. eſt arguere cōtra antiquos qui ponebāt uacuū ꝑꝑ motū, itē ꝙ ſi non eēt uacuū non eſſet motus, quia uacuū eſt locus nullo corpore repletus, aptꝰ tñ recipere, tūc arguebāt phi in motu locali oꝫ mobile eē in loco aut igitur mobile recipitur in uacuo, et ſic propoſitū, aut in pleno et ſic eēnt duo corpora in eodē loco, qd eſt impoſſibile, et itē cōcludebant ꝙ erat neceſſariū ponere uacuū ꝑꝑ motū localē. Sed Ariſ. reſiſtit antiquis et Auerois ipſi Auēpace qui imitabatur antiquos oſtendens ꝙ ſi uacuū eēt in eo fieri motus non poſſet, quia ibi nulla eēt reſiſtentia. Dimiſſa iſta intentiōe phi et cōmētatoris breuiter doc. rñdet. Et dicit ꝙ reſiſtentia mobilis ad motorē eſt cā ſucceſſionis in oī motu. Diſtinguit tñ de reſiſtentia, quia reſiſtentia nō eſt talis que uincat uirtutē mouētis, et ſi. n. celū reſiſtit angelo mouenti tñ angelus ſuperat reſiſtentiā celi et mouet celū, nec reſiſtentia dꝫ eſſe ſic ꝙ mobile inclinetur ad oppoſitū, ſicut lapis motus ſurſum inclinatur deorſuꝫ hoc. n. eſt ſolū in motu uiolēto. Que eſt gᵒ reſiſtentia iſta que eſt cā ſucceſſionis in motu? Ecce quia uꝫ mobile eſt ſemp ſub aliquo cui non pōt immediate ſuccedere terminus intentus a mouēte ſicut dū mobile actu mouetur eſt in aliqua parte ſpatii et dū ē in illa nō pōt eē in termino ad quē nec etiā ſe facere immediate ſub illo ſed oꝫ mobile cōtinue et ſucceſſiue acquirere illū, et iſta eſt reſiſtentia qua mobile reſiſtit mouēti. Et iſta reſiſtentia mobilis ad mouēs ē ꝑꝑ defectū uirtutis motoris, et cū hoc ꝑꝑ reſiſtentiā medii ad mobile et ad motorē. Et ſi ꝗras quid ē iſtud mediū, qd reſiſtit mobili. Dico ꝙ ē oē illud qd neceᵒ ꝓcedit inductionem termini ad quē. Et idō in motu locali cū media inter terminū a quo et terminū ad quē ꝓcedunt neceſſario neceſſitate naturali inductionē termini ad quē ideo oportet mobile prius tranſire omnia illa ꝙ̄ ſit in termīo ad quē et illa media dicūtur reſiſtere ſic mobili et propter hoc ēt mobile ſic reſiſtit mouenti. In motu alterationis etiam oportet mobile acquirere formam diuiſibilē per partem ante partem itē ꝙ dum alterabile alteratur dum eſt ſub aliquo gradu forme medio tunc nō poteſt ſe facere immediate ſub gradu perfecto qui habetur in termino ad quem ideo oportet ut cōtinue et ſucceſſiue acquirat illum, et ſic gradus illi uel partes forme ſunt medium reſiſtens alterabili et alteranti et ideo oportet ut ſucceſſiue alteretur et ſic ī motu augumētatiōis. Nota tñ ꝙ neceſſitas ſucceſſionis rⁿᵉ taliū medioꝝ nūqꝫ hꝫ ꝓciſe ex iſta reſiſtētia media ad mobile, ſed neceſſitas illa ſucceſſionis ē cōparando iſtā reſiſtentiam ad agens creatū cui mobile reſiſtit quia ſi ꝯparetur mobile ad agēs infinitū cui mobile non pōt reſiſtere, nec tunc media reſiſtunt mobili nec tali motori et tūc nō eſt neceſſe ut mobile trāſeat ꝑ oīa illa media, ſed pōt ſtatī poni ſub termino ad quē, et tūc nō mouebit̄ ſꝫ mutabit̄. ſicut ſi deꝰ ponat angelum exiſtentem in celo, ſubito in terra, hoc poterit fieri in

tempore imperceptibili uel in.ꝭ. ſicut ſibi placuerit. Dicit igitur doctor ſoluẽdo argᵐ ad formã angelo nihil reſiſtit igitur nõ mouetur motu locali. Negatur antecedens, quia cum angelus ſit uirtutis finite, et ſe moueat uirtute finita oĩa media q̃ ſunt inter terminũ a quo et terminũ ad quẽ. ſ. inter celũ et terram, reſiſtunt angelo, ſic ꝙ dũ eſt in orbe lune nõ põt immediate eſſe in terra quia orbis ignis et aeris reſiſtũt ſue uirtuti finite et ipſi angelo. nec ſtatim ſit in terra. Et per hoc eſt ibi reſiſtentia angeli ut mobilis ad ip̃mmet angelũ ut motorẽ ſui, et reſiſtentia medii ad angelum ut motorem et mobilem. Et ita eſt ibi tota reſiſtentia que requiritur ad continuitatem et ſucceſſionem motus localis. Et cum arguitur per comentatorem de graui poſito in uacuo. uide ea que ſcripta ſunt ſuperius de uaculo, non moueretur graue in uacuo tenendo uacuum cum dimẽſionibus, ſed tenendo uacuũ ſine ullo penitus corpore nec naturali nec mathematico ſicut uidetur accipere cõmentator, tunc dico ꝙ in uacuo erit ratio ſucceſſionis motus, quia partes uacui, cum adhuc uacuum eſſet diuiſibile in partes et graue prius deſcendendo per tranſiret primam partem ꝙ̃ ſecundam, et ſic ſucceſſiue moueretur, et ideo aduerte ad ea que dicta ſunt ſuperius, ꝙ tota ratio motus et ſucceſſionis in motu conſiſtit in quanto ut quantum eſt, quia accidit mobili ꝙ ſit naturale, quia ſi eſſet corpus cubũ eſſet uere mobile et faceret latera continentis diſtare, ſi etiam medium eſſet tantum mathematicũ, per impoſſibile tamen poſſet cedere et cetera que habita ſunt ſuperius contra ambas reſponſiones Egidii de minimo naturali. Et hoc eſt etiam qđ nũc replicat doctor per ſe ſucceſſiũ eſt in motu locali, et in ſpatio inquantum quanto. ¶ Ad argumenta philoſophi inquantum adducuntur ad propoſitum ꝙ angelus non poſſit moueri quia illa argumenta concludunt ꝙ motus non poteſt fieri in uacuo quia qualis eſt proportio medii ad mediũ in ſubtilitate et dẽſitate talis eſt proportio motus ad motũ in uelocitate et tarditate ſed nulla eſt proportio uacui ad plenũ in ſubtilitate et denſitate iᵍ nulla erit proportio motus facti in uacuo ad motũ factũ in pleno in uelocitate et tarditate, ſed omnis motus ad motum eſt aliqua proportio igʳ motus nõ eſt factibilis in uacuo, igʳ uacuũ non eſt ꝓpter motũ. Rñdet doc. cõcedendo illã propoſitionẽ qualis ẽ proportio etc. ſi cetera ſint paria. ſ. mobilia, ſi. n. ſint duo media unũ denſum ſicut aqua, aliud rarum ſicut aer, et duo mobilia eiuſdẽ ponderis et eiuſdẽ figure, tũc qualis erit proportio aque ad aerẽ ĩ dẽſitate et raritate, talis erit proportio motus facti in aqua ad motũ factũ in aere in uelocitate et tarditate, ſed nulla eẽt proportio uacui ad plenũ in dẽſitate et raritate quia nec eẽt uacuũ rarum nec denſum, igʳ nec aliqua eẽt proportio motus facti in pleno ad motũ factũ in uacuo in uelocitate et tarditate, ſed oĩs motus ad alium motũ eſt aliqua proportio in uelocitate et tarditate, igʳ nullus motus põt fieri in uacuo. Et concedit Sco. totũ ſequi et ꝙ motus iſto mõ non fieret in uacuo iſto mõ. ſ. uelox uel tardus, aut ſaltem uera eſſet maior huius rationis contra eos qui ponebãt uacuũ eſſe totam cãm motus uel ſucceſſionis in motu, et ita uacuũ eẽt cauſa uelocitatis et tarditatis in motu, ſed nihil ad ꝓpoſitũ de angelo, ſed ſi illa rõ applicetur ad propoſitũ arguẽdo hic de mobilibus ſicut ibi de ſpatiis uel mediis. Et argʳ ſic qualis eſt ꝓportio mobilis ad mobile ĩ ſubtilitate et denſitate talis ẽ proportio motus ad motũ in uelocitate et tarditate, iſta ẽ falſa q̃a põt eẽ ꝓportio motꝰ ad motũ in uelocitate etc. et tñ nõ erit ꝓportio mobilis ad mobile in ſubtilitate et dẽſitate q̃a ſtat alterũ mobile nõ eẽ ſubtile nec dẽſum ſicut mobile ĩdiuiſibile et tñ motꝰ erũt ꝓportionabiles ĩ uelocitate. Et ſi accipias q̃lis ẽ ꝓportio uniꝰ ſub rõe q̃ mobile et alteriꝰ ſub rõe q̃ mobile. i. q̃lis ẽ ꝓportio corpis ad angelũ in mobilitate talis ẽ ꝓportio motus corpis ad motũ angeli ĩ uelocitate et tarditate. Cõcedo, ſi nᵗ ẽ ꝓportio corpis ad angelũ ĩ mobilitate. Neʳ, q̃a ſicẽ corpꝰ ꝑ ſuã q̃titatẽ formalẽ mollis hʒ coexiſtẽtiã ad locũ, ita ãgelꝰ ꝑ ſuã q̃titatẽ uirtualẽ hʒ coexiſtẽtiã ad locũ, et ñ ad determinatũ locũ ut ſupra patuit igʳ põt eque moueri localiter ſicut corpꝰ de loco ad locũ, et ita motus corpis et motus angeli pñt ꝓportionari ĩ uelocitate et tarditate. Et ſi aſſumas ſecũdã rõnẽ Ari. ꝓbando ꝙ tũc motꝰ angeli et corpis poſſent fieri in eq̃li tpe, ſic arguẽdo, ſi motꝰ eẽt in uacuo fieret ĩ tpe ꝑʒ q̃a motus nõ põt fieri in.ꝭ. cũ ſit qđ diuiſibile, ſi in tpe fieret accipiatur aliqđ plenũ in tãta ꝓportiõe q̃ta ẽ tpus in quo ſit motꝰ in uacuo ad tpus motꝰ facti in pleno, et ſubtilietur plenũ illud in tãta ꝓportiõe, q̃ta ẽ tpus ad tpus ſeʳ tunc ꝙ motus factus in pleno fieret in equali tpe cũ motu facto in uacuo. Exempli gr̃a ſit tpus mẽſurãs motũ factũ in uacuo octaua hore, et tpus mẽſurans motũ factũ in pleno quarta hore, accipiatur tũc unũ plenũ ſe hñs ad plenũ in quo ſit motus in tali ꝓportione. ſ. dupla in qua ſit motus in uacuo, tũc erit motus in tali pleno et in uacuo in equali tpe. Sco. concedit ꝙ hoc totũ eſt impoſſibile et iſta rõ Ariſ. cõcludit ꝯtra Empedoclẽ et alios antiquos ſed nihil ad ꝓpoſitũ, q̃a hic ꝓportionãtur mobilia. ſ. corpꝰ et angelus in mobilitate, ibi nõ cõmẽſurant ſpatia. ſ. uacuũ ad plenũ nec ꝓportionãtur. Et ſi arguas ſi angelus mouetur igʳ in tpe. Cõcedo, et aliq̃ corpus mouetur ĩ tpe. Cõcedo, iſta duo tp̃a proportionãtur. Cõcedo, accipiatur aliud corpus in duplo ſubtiliꝰ et ſe hñs ad iſtud corpus in eadẽ ꝓportiõne in qua ſe hʒ tẽpus in quo angelus mouetur ad tẽpus in quo corpus mouetur tunc ſeʳ ꝙ illud corpus ſubtilius mouebitur ĩ equali tpe cũ angelo, ſed dicit doc. ꝙ hoc nõ incõuenit ſed eſt bene poſſibile quia hic corpus et angelus proportionantur in mobilitate igʳ et in motu et ita pñt moueri corpus et angelus eq̃ uelociter et eque tarde, ſed ibi eſt impoſſibilitas ex rõne mediorũ que media. ſ. uacuum et plenũ nullo mõ pñt ꝓportionari in ſubtilitate et dẽſitate cũ uacuũ nõ ſit ſubtile nec dẽſum, et nihil ad aliquid nulla eſt proportio, et tñ ſi illi motus fierẽt in equali tpe poſſent ꝓportionari in uelocitate et tarditate, et ſpatia ñ, qđ tñ oporteret ſi motus facti in illis proportionãtur. Sʒ dato ꝙ rõnes phĩ nõ cõcludãt ad ꝓpoſitũ de angelo quin ita ut dictũ ẽ ſe hñt mobilia. ſ. corpus et angelus, ſicut ſpatia ſe hñt in rõnibus philoſophi. Sunt tñ rõnes ualẽt ſimpʳ, ita ꝙ ſua maior, uel pᵃ rõ ſit oſtenſiua et ſecũda rõ ſit ducens ad impoſſibile. Et q̃uo hoc ſit uerũ. Notandũ ꝙ ſi uacuũ cedere poſſet, et ita motus poſſet fieri in eo, dico tunc ꝙ cum duplex ſit ſucceſſio. ſ. eſſentialis et accñtalis. Eſſentialis ſucceſſio cãtur ex diuiſibilitate ſpatii ſiue illud ſpatium ſit uacuũ ſiue ſit plenũ ſi in uacuo ſit motus ibi erit eſſentialis ſucceſſio in motu ex diuiſibilitate uacui, ſicut mõ eſt ſucceſſio eẽntialis ex diuiſibilitate ſpatii pleni. Succeſſio tñ accñtalis q̃ eſt uelocitas et tarditas in motu nõ cãtur ex diuiſibilitate ſpatii quia tũc ſi ſpatia erũt equalia ſemp motus in illis eẽnt eque ueloces uel eque tardi qđ fſm̃ ẽ uelocitas gᵒ in motu cãtur ex alia in pleno, cãtur. n. a raritate pleni que ſm̃ unũ modũ dicendi eſt promotiua mobilis ad motũ, et ita cãt uelocitatẽ iʳ ꝙ cã ſucceſſiõis in motu eſt diuiſibilitas medii et cã uelocitatis ẽ raritas in medio, et tũc cõcedendũ eẽt raritatẽ eẽ qualitatẽ actiuã. Alii dicũt ꝙ raritas nõ ẽ qualitas actiua ſed bene non ẽ impeditiua motus ſicut denſitas impedit mobile et ita cãt tarditatem in motu, ideo aduertendum ꝙ loquendo de ſucceſſione eẽntiali illa põt eſſe eque in uacuo ſicut in pleno cuʒ eque uacuum ſit diuiſibile in partes ſicut plenũ, ſed uelocitas ſolum eſt in pleno raro, et quia in uacuo nulla eſt talis qualitas ideo in uacuo nõ cãtur motus nec uelox nec tardus quia amota cauſa remouetur effectus, et cauſa uelocitatis eſt raritas et raritas non ẽ in uacuo igʳ et motus factus in uacuo nõ dicitur uelox et ita

motus factus in uacuo nõ põt ꝓportionari motui facto ĩ pleno ĩ uelocitate et tarditate nec plus habet Ariſt. contra antiquos. Sed ſi ipſi poſuiſſent motum ſolũ cauſari in uacuo, et non uelocitatẽ motus Ariſt. nihil haberet cõtra eos qđ eſſet incõueniẽs quia non haberet niſi ꝙ motus factus in uacuo non ꝓportionatur motui facto in pleno in uelocitate et hoc eſt uer᷒, igitur ibi non põt fieri motus. Nego loquẽdo de motu q̃tũ ad ſucceſſionem eẽntialẽ ſ; non hẽret ſucceſſionem accñtalẽ. ſ. uelocitatẽ et tarditatẽ. Quid ergo h; Ari. cõtra eos ſi rõnes ſue ꝯcludũt? Dico ꝙ antiqui non tm̃ poſuerunt motum fieri in uacuo q̃tum ad ſucceſſionẽ eſſentialẽ ſed ẽt q̃tũ ad ſucceſſionẽ accñtalẽ et tunc hẽt Ariſ. cõtra eos ꝙ motus illi in pleno et in uacuo eẽnt ꝓportionabiles in uelocitate et tñ uacuũ et plenũ nõ eẽnt ꝓportionabilia in ſubtilitate et denſitate que ſunt cauſe uelocitatis et tarditatis in motu et ſic ꝓportionarẽtur eoꝝ motus et ſpatia nõ, quia uacuũ nõ eẽt raꝝ nec denſum mõ hoc ẽ ĩpoſſibile ꝙ. ſ. ꝓportionentur mot⁹ in uelocitate et ſpatia nõ ꝓportionẽtur in ſubtilitate, nõ ꝓportionatur effect⁹ niſi ꝓportionent cãe ſed ſi ꝑciſe antiqui poſuiſſent motũ cãri in uacuo quo ad ſucceſſionẽ eẽntialẽ que oritur ex diuiſibilitate ſpatii tũc nihil hẽret cõtra eos, tũc. n. motus factus in uacuo ꝓportionatur motui facto in pleno ſolũ in ſucceſſione eẽntiali, et nõ in uelocitate nec tarditate nec tale mediũ plenum daret aliquã qualitatẽ accñtalẽ et ita nec tarditatẽ nec uelocitatẽ, nec incõuenit ꝙ motus ut ſic ſint equales in ſucceſſione ſolũ, ſed tũc nõ ẽ cõcedendũ uacuũ eẽ mediũ ꝓmotiuũ nec ĩpeditiuũ quia ibi nõ ẽ raritas nec denſitas que ſunt cãe iſtorũ effectuũ. Eodem modo qđ infertur in ſecunda rõne non eſt ĩpoſſibile aduerſario. ſ. antiquis phis dicẽtibus preciſe motum fieri in uacuo et in equali tpe motum fieri in uacuo cũ motu qui ſit in pleno, quia mediũ plenũ põt equari medio uacuo ſi ambo media ſint exẽpli grã bipedalia et equantur inq̃tũ ſunt ratio uel cã ſucceſſionis eẽntialis in motu. Et ſi tũc arguis accipiendo aliqđ plenũ etc. ut in argumento dr̃ quia ſemꝑ ſtando in ſucceſſione eẽntiali illud aliud plenũ acceptum eẽt oĩno neutꝝ: uꝫ nec raꝝ nec dẽſum, ſaltẽ nullã daret qualitatẽ accñtalẽ motui nec ſi̊ uacuum et ita illi motus non eẽnt nec tardi nec ueloces. Et ex hoc ſe̊ ꝙ uelocitas et tarditas in motu ſunt cõditiones accñtales motus et non eẽntiales nec implicat dari motũ uꝫ uelocẽ uꝫ tardũ implicaret aũt dari motũ non ſucceſſiuũ, ſucceſſio ig̊ eẽntialis põt ſepari abſq; ꝯdictione a ſucceſſione accñtali et ita a uelocitate et tarditate. Sꝫ quid h; Ariſ. cõtra aduerſariũ ex rõne illa? Dico ꝙ h; cõtra eũ ꝙ uacuũ nullã qualitatẽ accñtalẽ h; ultra ſucceſſionẽ eẽntialem, et ita nõ tribuit motui uelocitatẽ, ſi. n. uacuũ hẽret illã qualitatẽ accñtalẽ et tribueret uelocitatẽ motui, poſſet tũc aliquod plenũ dari equale uacuo in tali qualitate accñtali et tũc per mediũ plenũ et uacuũ fieret mot⁹ in equali tpe cũ tpe qđ corrñdet illi cõditioni accñtali motus. ſ. uelocitatis aut tarditatis et hoc ẽ impoſſibile quia ſi illi motus eẽnt equales in uelocitate ꝙ oporteret dicere ſi in uacuo eẽt illa qualitas accñtalis et tũc eſſent media illa. ſ. uacuũ et plenum ꝓportionabilia qđ oĩno ẽ flm̃, et ita nõ oꝫ in uacuo ponere ultra diuiſibilitatẽ ſuã aliquid aliud accñtale penes quod ſit motus uelox.

Queſtio. Decima.

DECIMO QVERO VTRVM ANGELVS poſſit mouere ſe ſic ꝙ ĩ eo ſit principiũ actiuũ ſui mot⁹, ſic ꝙ nõ moueatur ab aliquo alio nec a corpore nec a deo miraculoſe, l; ſi moueat ſe, moueẽ etiã a deo ut a primo mouẽte et a ſe tã; a proximo mouente.

¶ SCOTVS RESPONDENdo ad queſtionẽ tenet cõcluſionem affirmatiuã, ꝙ uꝫ angelus mouet ſe. Et ꝓbat et ꝓbatio eſt clara. Notã tñ ibi cũ uult oñdere ꝙ pfectionis eſt ẽt in aliis ꝙ hẽant potentiã actiuã ad illud ad qđ ſunt in potentia paſſiua et probat de aĩatis quibus data eſt potentia actiua r̃ᵐ quantitatis perfecte, ad quã ſunt ĩ potentia paſſiua quãdo generantur, ibi uult Sco. hñre ꝙ ſi ſor. generat platonem, cũ generatio ſit mutatio per ſe hẽt etiã terminũ per ſe, et terminus eius nõ eſt plato quantus nec qualis, ſed plato qui eſt quedã per ſe ſubã cõpoſita ex corpe ſubſtãtiali et aĩa intellectiua, ita ꝙ generãs nõ generat q̃titatẽ nec qualitatem ſed plato genitus generat in ſe quãtitatẽ pfectã, pro tũc cõuenientẽ ſibi, et ita in ſe hẽt principium actiuũ quãtitatis et h; ẽt potẽtiã paſſiuã ad illã. Ex hoc et aliis exemplis cõcludit ꝙ cũ angelus habeat potẽtiã paſſiuã ad ubi, et potentiã actiuã ſi̊ habebit reſpectu illius, cũ hoc ſit perfectionis in aliis non debet negari ab angelo. Et ſi dicatur etc. Oſtẽdũt q̃tũ poſſunt, ꝙ aſſumptũ a doc. ſit flm̃. ſ. ꝙ grauia et leuia non mouent ſe et adducũt. 4. rõnes phi. quas facit in. 8. phy. contra eos qui dicebant ꝙ grauia et leuia mouebant ſe, i̊ intentio Ariſ. eſt negare ꝙ grauia moueãt ſe. Etiã ſoluẽdo. q. an grauia et leuia moueant ſe, dicit ꝙ naturalia entia habent tantum principiũ patiendi reſpectu motus et nõ principiũ faciendi motũ, i̊ uĩ ꝙ aperte teneat ꝙ grauia et leuia nõ moueant ſe, et ita Sco. in probãdo ſuã cõcluſionẽ aſſumit flm̃. ¶ Doc. oſtendit oppoſitũ per duas auctoritates phi et per quinq; rões. Et deĩde rñdet pħo declarando mentẽ eius, et oſtendit quõ ille rõnes concludunt cõtra grauia et leuia et quõ nõ. Prima auctoritas eſt philoſophi. 8. phy. qui dicit. ꝙ iõ immanifeſtũ eſt ꝙ grauia et leuia moueãt ſe quia nõ eſt manifeſtum quot modis dicatur potẽtia. Et diſtinguit ibi de potentia dicẽs ꝙ eſt potẽtia eẽntialis ad actũ primũ et eſt potẽtia accñtalis ad actũ ſcm, ſicut eſt potentia ad ſcientiã. i. ad ſpẽm intelligibilẽ, puer enim in cuius intellectu nihil eſt receptũ. primo recipit ſpeciem intelligibilem alicuius ſenſibilis cuius ſenſibilis ſingulare fortius mouet ſenſum et illud eſt primo cognitũ ut patuit in. 3. diſ. primi. et ante q̃ hẽat ſpẽm intelligibilẽ eſt in potẽtia eẽntiali ad illas et ita ad ſcientiam que eſt actus primus, hñs ſpẽ eſt in potẽtia accñtali ad actũ ſciendi, ita eſt ſi ex igne generetur aqua, ignis eſt in potentia eẽntiali frigidus. i. eſt in potẽtia eſſentiali aqua, et aqua in eẽ primo ſiue in eſſe aque poſita eſt in potentia ad infrigidandũ et ſic eſt in potentia ad actũ ſcm, qui ẽ infrigidare, ita ẽ dicit Ari. de leui, ex graui. n. generatur leue ut aer generat ex aq̃, aq̃ ẽ ĩ potẽtia eẽntiali aer, aere gẽito ẽ leuis, et ſic ẽ in potẽtia accñtali ad eẽ alicubi. ſ. ſurſuꝫ, et dic̃ Ariſ. ꝙ mox opabit. i. aſcendet niſi ꝓhibeat. Ecce ꝙ apte dicit Ariſt. ꝙ opatio leuis et act⁹ eius ſecũdus ẽ eẽ alicubi ut ſurſuꝫ, aſcẽdere i̊ ẽ opatio leuis ſicut ĩ frigidare ẽ opatio aque, ſ; ĩfrigidare ẽ effectiue ab aq̃ i̊ aſcẽdere ẽ effectiue a leui cũ ſit ei⁹ opatio, h; i̊ in ſe prĩcipiũ actiuũ opãdi. Nec uꝫ exponere ꝙ cũ ſit in actu leue, ẽ actu leue, ita ꝙ leuis ẽ actu aſcẽdere, ſic uꝫ, ꝙ actu aſcendere ꝯuenit leui qa leue ẽ actu, nõ tñ ꝙ actu aſcẽdere ĩſit ei a prĩcipio actiuo itrĩſeco ſ; ab alio ut a mouẽte ipꝫ ſurſuꝫ. Sꝫ dicis doc. ꝙ iſta expoſitio nõ ſtat cum lr̃a Ariſ. qa Ariſ. dicit ꝙ cũ leue ẽ ĩ actu, act⁹ ei⁹ ẽ eẽ alicubi. ſ. ſurſuꝫ et nihil aliud ẽ dicere qa leuis ẽ actu aſcẽdere, et dicere qa actu ẽ leue aſcẽdit, ꝙ nihil aliud ſcat niſi ꝙ aſcẽdit cãliter, et pꝫ qa dic̃ ꝙ cũ leue fuerit in actu mox opabit niſi ĩpediat, qđ nõ ꝑt intelligi ꝙ ĩpediat ab actu p°, qa cũ leue ẽ in actu ẽ ſic leue ꝙ nõ ꝑt non eẽ leue; et ita nec ĩpediri qn ſit leue, ꝑt tñ ĩpediri ne aſcẽdat. Et pꝫ qa cũ ĩ ẽ ei ꝯriũ ĩpedit. i. cũ ẽ in loco deorſuꝫ ĩpedit, qa ſi nõ ĩpediretur leue, nõ eẽt deorſuꝫ, ſ; eẽt ſurſuꝫ, hoc intelligi nõ pñt de actu p°. ꝙ uꝫ ꝓhibeat uel ĩpediat ab illo ĩmo cũ leue ẽ in loco deorſum ẽ leue et uere leue ĩpeditũ nõ ut nõ ſit leue, ſed ĩpeditur ne aſcẽdat, et ita ĩpeditur ab opatiõe ſua ꝑa, q̃ ẽ aſcẽdere, et pꝫ p exᵐ Ari. ſic ignis dũ ẽ ĩ actu ꝑ° calidus ẽ ĩ pñ 2ᵃ ad calefactionem.

que eſt opatio eius 2ª ſic leue dum eſt actu leue, eſt in potẽtia ſecũda ad eius opationem et ita ignis actu leuis eſt in potentia actiua ad eẽ ſurſum ſiue ad opationẽ ſecundã qua exiſtit ſurſum. ſed eſt tamẽ aliqualis dr̃a inter iſta exempla quia ignis exñs calidus eſt in potẽtia effectiua ad calefacere nõ quidem ſe ſed aliud ſʒ ignis exñs leuis ẽ in potẽtia effectiua ad eẽ ſurſum, ſic ꝙ iſta opatio recipitur in igne ut leuis eſt, nõ tñ calefacere recipitur in igne ut calidus eſt. ¶ Idem etiã .4. phy. c. de uacuo dicit ꝙ ad iſta duo .ſ. denſum et rarũ ſequũtur .4. qualitates, ex quibus cõſtituuntur due cõtrarietates .ſ. ad denſuʒ cõſequitur durũ et graue, quia oẽ durũ eſt denſum, et oẽ graue ẽ denſum ex dẽſitate eñ ſequitur durities et grauitas rarum ſimiliter cõſequitur molle et leue, omne enim molle eſt rarum, et omne leue eſt rarum ad raritatem enim ſequitur molities et leuitas. Durũ autem et molle contrariãtur ſiʳ graue et leue ꝯtrariantur. Et dicit Ariſto. ꝙ iſte due qualitates .ſ. graue et leue ſunt qualitates actiue ſuorũ motuum, durum aũt et molle non ſunt qualitates actiue ſed paſſiue ſuoꝝ motuũ igʳ grauia et leuia ſunt actiua ſuoꝝ motuũ ſic ꝙ graue eſt principiũ actiuum motus deorſum et leue eſt principiũ actiuum ſui motus ſurſuʒ et ita uɾ̃ apte Ariſ. dicere ꝙ grauia et leuia mouẽt ſe ipa.

Dẽſum — durũ, graue
Rarum — mole, leue

durũ / mole > contraria
graue / leue > contraria

¶ Et ſi dicas ꝙ illa non eſt intentio ſua q̃uis ſic uerba ſonent quia in ſecundo de generatione poſtquam enumerauit multas qualitates actiuas excludit graue et leue, et dicit ꝙ graue et leue non ſunt qualitates actiue. Sed dicit doc. ꝙ Ariſt. cõtradiceret ſibi ipi in .8. phy. et in ſecundo de generatiõe, ſi uniformiter loqueretur in .8. phy. et in ſecũdo de generatione et ideo opʒ ꝙ difformiter loquatur qa ſibi nõ cõtradicit, dicit .n. in .8. phyſi. ꝙ naturalia hñt principiũ paſſiuũ ſui motus, et uɾ̃ loqtur .ſ. oĩa naturalia hñt principiũ paſſiuum, igʳ cũ graue et leue ſint entia naturalia hñt principiũ paſſiuũ ſui motus. Et in ſecũdo de generatiõe dicit ꝙ graue et leue neq̃ ſunt actiua neq̃ paſſiua. Et iõ eſt dicendũ ꝙ nõ eodẽ mõ loquitur in .8. phy. et in ſedũdo de generatione qa aliter loqtur phũs de actione et paſſione in .3. phy. ubi loquitur de illis in cõi ſiue in generali et aliter loqtur in libro de generatiõe, quia ibi nõ loquitur de actiõe et paſſione in cõi ſʒ in ſpẽali de actione que eſt generatio et corruptio que ſunt ad formã ſubſtantialẽ, in libru aũt phy. loqtur de motu in cõi et non de motu in pticulari, et in .8. loqtur de motu locali ĩ cõi. Et iõ in .8. phy. loquẽs de motu locali, dicit ꝙ oĩa naturalia hñt in ſe principiũ paſſiuum ſui motus localis, nõ tñ habent in ſe .i. intrinſece principiũ actiuũ ſui motus localis, nõ tñ uɾ̃ negat principiũ actiuũ a rebus naturalibus, ſed dicit ꝙ oĩa naturalia hñt principiũ paſſiuũ ſui motus naturalis, nõ actiuũ qa motus nõ dɾ̃ naturalis a principio actiuo ut patebit ſʒ a principio paſſiuo, et ſic negat a graui et leui pricipiũ actiuũ ſui motꝰ a quo pricipio actiuo dicat̃ ſuus motꝰ naturalis nec tñ ſequitur non habẽt in ſe principium actiuum a quo dicatur motus naturalis igitur non habent in ſe principiũ actiuũ ſui motus, ẽ fallacia a ſm quid ad ſimpliciter. In ſecũdo aũt de generatiõe loquitur de generatione uniuoca et equiuoca ad formã ſubſtãtialem. Et primo de generatione uniuoca, ubi agẽs .ſ. ignis, et patiens .ſ. aqua (ſi ex aqua generaretur ignis) ſunt ꝯria .ſ. ignis et aqua ſm ſuas qualitates nõ ſm formas ſubſtãtiales, quia ſubſtãtie nihil ẽ ꝯriũ, et dicit ꝙ agens et patiẽs ſunt ꝯria et ẽ utriuſq̃ eoꝝ in principio quia ſunt diſſimilia et ꝯria, qa ignis et aqua ſunt alterius rõnis et equiuoca et diſſimilia et ꝯria, et ĩ ſine generationis, aqua non eſt aqua ſed in materia aque eſt inducta forma ignis et tũc agens et pductũ ſunt uniuoca, et ſimilia et nõ ꝯria, ſiʳ in actione ſiue generatione equiuoca. Agẽs ẽ ſimile pducto ſimilitudine equoca ſicut Ariſ. cõcedit ibi in pº de generatiõe, qd̃ hʒ intelligi ſic ꝙ agẽs et pductũ ſunt ſimilia ſʒ formã ſimilitudiẽ equoca qa et ſi ſol et rana pducta ĩ formis ſpecificis ſint equoca et diſſimilia ñ tñ ꝯria ſʒ ꝯueniũt ĩ aliqua forma cõi ut puta in forma ſubſtãtiali uel in entitate et ſic ſunt ſimilia ſʒ formã ſubſtãtialẽ. Vel alɾ̃ ut exponit Sco. ĩ .3. di. primi ꝙ iõ agẽs equiuocũ ẽ ſimile pducto qa pducẽdo ipm aſſimilat illud pductũ cui eſt aſſimilabile, et aliter nõ, et ſic ſol pducẽdo ranã aſſimilat eã aliis ranis. Dicit iʳ Ariſ. in pº de generatiõe loquẽdo de generatiõe equoca aliqñ agens nõ colcare cũ paſſo ſicut medicinã nõ colcare cũ corpe ſano. hoc ſic intellige. Quia cũ ſanũ pdicetur de medicina et de corpe ſano equoce quia ſanũ dɾ̃ de medicina effectiue qa medicina efficit ſanitatẽ, et ſanũ dɾ̃ forʳ de corpe ſano, ſicut iʳ ſanũ dɾ̃ equoce de medicina et corpe iʳ agẽs nõ colcat cũ paſſo, ſicut nec medicina et corpꝰ colcãt in rõe eadẽ ſanitatis, ita agẽs equiuocũ nõ colcat ĩ eadẽ rõe formali cũ pducto, et ita ſunt equoca, uult iʳ Ariſt. ꝙ aliq̃ ſit generatio equoca. Et iſto mõ loquẽdo de generatiõe ſiue uniuoca ſiue equoca negat grauia et leuia eẽ pricipia agẽdi et patiendi in aliqua tali generatiõe, ſʒ pricipia agẽdi in generatiõe et corruptiõe ſunt caliditas et frigiditas hũiditas et ſiccitas et alia que ibi enumerat, et ñ grauia et leuia qa iſta nõ ſunt principiũ generãdi alia nec ſũt pricipiũ patiẽdi inq̃tũ grauia et leuia ut ex ipſis aliq̃d generet̃ ſʒ nõ ſeʳ iʳ nõ ſunt principium ſui motꝰ actiuũ et paſſiuũ, ꝯſtat ꝙ oppoſitũ ꝯñtis ſtat cũ añte, qa Ariſ. in .8. phy. tribuit oĩ naũali pricipiũ paſſiuũ ſui motꝰ et grauibus et leuibꝰ tribuit pricipiũ actiuũ dũ dicit opationẽ leuis eẽ alicubi ſicut opatio ſciẽtis ẽ ꝯſiderare ſiue ſcire, et ꝯſtat ꝙ pricipiũ ꝯſiderationis eſt intrinſecũ ſciẽti igʳ pricipiũ actiuũ aſcẽdi ſurſum eſt intrĩſecũ leui et deſcẽndi deorſum intrĩſecum graui.

¶ Ad hãc cõcluſionẽ ẽt adducũtur multe rõnes, una talis eſt oĩs effectꝰ in actu dʒ hr̃e cãm in actu 2º phy. et .5. metaphy. Et pʒ qa illud ꝙ ñ ẽ qñ ñ ẽ nõ pt̃ aliq̃d cãre, pono iʳ ꝙ graue actu deſcendat q̃ro que ẽ cã huiꝰ motꝰ deorſum nõ remouẽs phibens uʒ pellens graue deorſuʒ, ut ſi pellã librũ de tabula cadet et deſcẽdet, iſte ſunt cãe p accñs et oĩs cã p accñs etc. Nec cãe iſtiꝰ motus pt̃ eẽ centrum trahens, nec influentia, uide lr̃ar, nec actu mouens, eſt actu graue motũ, quia ipʒ actu graue motũ ſi eſſet cauſa ſui motus eẽt cã uniuoca et eſſet in actu per motũ, et in potẽtia formali ad motũ, pro q̃to cãret motũ in ſe qd̃ ẽ oĩno ĩpoſſibile eẽt eñ tunc in potẽtia formali et actu formali reſpectu eiuſdẽ. ¶ Preterea motus eſt qd̃ extrinſecũ graui querimus p quid graue hẽat motũ, nec ſupponimꝰ graue hr̃e motũ, ſʒ ſi actu mouetur querimus cãm, a qua ei in eſt motus, uʒ a generante etc. Igitur cum nihil extra graue poſſit inuenire quod ſit cauſa illius motus et aliqua eſt in actu, ſequitur ꝙ ipſum graue mouet ſe uel grauitas eius erit quo graue mouetur deorſum. In ſecunda ratione nota ꝙ idem eſt principiũ actiuum quo leue alligatũ graui mouetur deorſum et quo graue mouet deorſum, et grauitas mouet leue deorſum igitur graue mouet deorſum eadem grauitate, Itẽ nota ꝙ illud qd̃ eſt cã quietis ẽ etiam cauſa motus quia nõ cãtur motꝰ deorſuʒ in graui niſi ut ibi quieſcat, et ideo principalis intentio cãe mouẽtis graue deorſum, ẽ cãre quietẽ in graui, grauitas aũt ẽ ꝯſeruans et cauſans quietẽ ĩ graui deorſuʒ, iʳ et grauitas cauſat motũ. In alia ratiõe nota ꝙ fractio trabis detinentis graue ne deſcendat eſt motꝰ uiolẽtus iʳ hʒ cãs extrinſecã hoc pʒ que iʳ erit cã extrĩſeca fractiõis? nec uɾ̃ poſſe aſſignari niſi grauitas grauis exñtis ſup trabẽ uincẽs et ſoluens cõtinuitatẽ trabis, nõ alia intẽtione

frãgit niſi ut faciat ſe deorſum ir idẽ erit actiuũ fractiõis tra
bis, et motus deorſum ſʒ grauitas eſt cauſa primi igr̃ et ẽ cau
ſa ſecũdi, alia ſunt clara. ¶ Reſpõdeo tunc ad philoſophum
etc. Sic ꝓcedit doc. primo oſtendit ex dictis philoſophi ꝙ philo
ſophus ſit pro ipſo. i. ꝙ Ari. teneat grauia et leuia moueri p ſe.
Et ſecundo declarat auctoritatem. 8. phyſi. ꝙ naturalia omnia
habent principiũ paciendi ſui motus nõ autem principiũ agẽdi.
Tertio ſoluit illas. 4. rõnes philoſophi qbus ur̃ ꝓbare ꝙ gra
uia et leuia non moueant ſe. Quinto mouet dubium et ſoluit.
¶ Primo notãdum ꝙ ita dicit Ariſt. eſſe de grauibus et leui
bus ſicut de ſciẽte ꝗ effectiue mouet ad actũ cõſiderandi, ſicut
ergo ꝗs hñs ſpẽs itellectualẽ albedinis põt p ſe exire in actum
ſciendi albedinẽ, cũ hẽat intem et ſpẽm q̃ ſunt actiuũ ſufficiens
reſpectu actus ita dicit Ari. eſſe de graui et leui, ita ꝙ poſito
leui i actu ẽ i potẽtia accñtali ad eẽ ſurſũ ſic, ſic ꝙ i eo ẽ prĩm
actiuũ motus ſui ſurſus. Ibi nota ꝙ nũꝗ̃ agẽs p formã uniuocã
q̃ uidelicet eſt prĩcipiũ actionis uniuoce agit i ſe ipm qa eſt in
actu p formã q̃ eſt principiũ actiuũ reſpectu effectus qui eſt
eiuſdẽ rõnis cũ fora actiua, et ita ſi ꝓduceret illũ effectũ i ſe
tũc eſſet i potentia ad illum effectũ, et eſſet i actu ſm formam
eiuſdem rõnis cũ forma effectus et ita bis i ſe hrẽt eãdem for
mã, ſicut ignis eſt forr calidi et calor eſt prĩcipiũ calefactio
nis uniuoce, ſi ſr terminũ calefactionis ꝓduceret i ſe, prir ignis
eẽt i poa ad illum calorẽ ꝗ̃ reciperet, et hũit calorem quo erat i
actu ad ꝓducẽdum alium, igr̃ i igne erũt duo calores quod eſt
falſum, ſic ir nũꝗ̃ agẽs uniuocũ agit i ſe ipm, nec mouet ſe ac
tione uniuoca, ſed bene agẽs equocũ (nõ tñ quodcũꝗ̃) põt agere
i ſe ipm qa põt eẽ i actu uirtuali, et i poa formali, et ita agens
equocũ hñs formã q̃ eſt prĩcipium actionis equoce põt agere in
omne paſſuʒ ꝓportiotus et aproximatũ ſibi reſpectu talis actio
nis equoce, et ſi ipm agẽs ſit paſſum ꝓportus rũ talis forme ꝓ
ducẽde poterit eã maxime ꝓducere i ſeipſo cum ſit ſibi ſumme
aproximatũ, ſic eſt de graui, eſt enim agens equocum qa prin
cipium motus ſui eſt eius grauitas et terminus ẽ ubi q̃ ſunt al
terius rõnis ir graue eſt agẽs equocũ et eſt carẽs ubi et in poa
ad ipm et ſibi maxime approximatum ir ſi graue põt eãre ubi
deorſum i leui ſibi alligato multo magis i ſe et prius i ſe ꝗ̃ in
aliquo alio. Et dictũ ẽ ꝙ nõ quodcũꝗ̃ agẽs equocũ agit i ſe, qa
ſol eſt uirtualr calidus et tñ ñ eſt i poa formali calidus quia
caliditas ẽ accñs nõ cõueniens corporibus celeſtibus, qa nõ re
cipiũt huiuſmodi qualitates pegrinas et accidẽtales. Ibi nota,
ꝙ iſta opao. ſ. facere ſe deorſum eſt opao grauis, ſicut calefa
cere eſt actio calidi ſed cõſtat ꝙ calidũ eſt prĩcipiũ actiuũ ca
lefactionis ir et graue hẽt i ſe prĩcipiũ actiuũ motus deorſum.
Ibi nota ꝙ accidit graui inquãtũ eſt actiuũ, ꝙ. ſ. ipm ſit recep
tiuũ reſpectu huius decenſus, qa ſi nõ accideret ſʒ conueniret
actiuo p ſe recipe ſuã actionẽ, tũc oẽ actiuũ ageret i ſe quod ẽ
falſum, iſtud intel poſſet ulr ab oibus ſi ponamus caſum ꝙ la
pis maneat ſurſuʒ et nõ deſcẽdat, ſit tñ cã ꝙ aliquod aliud gra
ue deſcẽdat tũc oẽs dicerent ꝙ lapis grauis ul graue moueret
aliud a ſe deorſum, igr̃ et modo ſi mouet ſe adhuc magis erit cã
motus ſui deorſum, et ita cõcludit de mẽte Ariſt. ꝙ grauia et
leuia hñt prĩcipiũ actiuũ i ſe ſui motus. ¶ Quia tñ Ariſt.
dicit ꝙ oĩa naturalia hñt i ſe prĩcipiũ paciẽdi ſui motus, nõ tñ
prĩcipiũ agendi, iõ doc. declarat dictũ Ari. qm̃ motus deorſum
duobus modis põt cõſirı uel ut eſt motus abſolute uel ut ẽ na
turalis motus, ſi ſit motus abſolute ſic i graui ẽ prinm actiuum
illius motus, ſi ſit naturalis ſic i graui nõ eſt prinm actiuũ ta
lis motus ut eſt naturalis, ſed eſt tm̃ i eo prinm pam aquo prĩ
cipio paſſiuo motus dr̃ naturalis, qa. n. grauia hñt i ſe naturã
q̃ eſt prinm motus iõ eius motus dr̃ naturalis a natura ſua qa
eſt ſm iclinationẽ ſue nature. Dicit. n. Ariſt. Quare grauia et
leuia mouent i eoꝝ loca? Reſpondet qa apta nata ſunt ibi eſſe
ideſt hñt naturalẽ iclinationẽ ad illa loca et iõ ſi ad illa moue
tur motus ille eſt naturalis qa ẽ ſm iclinationeʒ naturalẽ, ſi. n.
motus eẽt naturalis a natura et nã eẽt prinm actiuũ eũ i oibus
ſit nã i oibus naturalibus eẽt prinm actiuũ ſuoꝝ motuũ quod
eſt falſum, qa lignũ hẽt naturã et eſt i potentia calidum nõ tñ
habet principium actiuum ſui motus ad caliditatem quia ſuf
ficit ignis ad calefaciẽdũ igr̃ lignũ nõ calefacit ſe neꝗ̃ totalit
neꝗ̃ ꝑtialit, et ſi dicas ꝙ lor Ariſt. de motu locali et oĩa q̃ hñt
prinm paſſiuũ ad motũ localẽ uidẽtur ẽt hrẽ prinm actiuũ. ho
eſt falſum nã celũ hẽt prinm paſſiuũ, et nõ actiuũ reſpectu mo
tus localis. ¶ Deinde doc. ſoluit illas. 4. rõnes quibus probat
grauia et leuia nõ mouere ſe dicit ꝙ ille rationes tm̃ ꝓbant ꝙ
grauia et leuia nõ mouẽt ſe p cognitionẽ et hoc ẽ ueꝝ, qa nõ ſiſ
tunt ſe anteꝗ̃ ſint i centro loquẽdo de grauibus, et hoc quo ad
tres rõnes primas et hoc ẽ ueꝝ ẽt quia nõ dirigũt ſe i motibus
ſuis ſed dirigũt a mouente ſapiente et cognote, qa ſapiẽtis etc.
et hoc ſufficit Ariſt. qa ibi. ſ. i. 8. phy. itendit Ari. ꝓbare ꝙ illa
q̃ mouẽtur ñ p cognitionẽ nõ ſunt pa mouẽtia et ita dato ꝙ gra
uia moueãt ſe nõ tñ ſunt pa mouẽtia qa nõ mouẽt cognoſcẽdo.
¶ Quarta ẽt rõ nõ cõcludit de graui i eo ꝙ ꝯtim. i. et ſi gra
ue ſit ꝯtim et q̃lʒ eius ps ſit ꝯtia ex hoc nõ itendit Ariſt. ꝓbare
ꝙ una ps grauis nõ moueat aliã, ſed dicit ꝙ graue ẽ ꝯtinuũ et ẽ
eiuſdẽ diſpoſitiõis i grauitate i toto, et i ptibꝰ, et ita qa una ps ẽ
eq̃ grauis ſicut alia nõ apet ꝙ una ps moueat aliã, nõ. n. ſe hñt
ptes grauis adinuicẽ ſicut ptes alicuius alterabilis ut puta aq̃
erit alterata ſm unã ptẽ et nõ ſm aliã, ut puta calida, et tũc il
la ps calida calefaciet aliã et ſic mouebit eã ſicut ẽt ps ſana in
aĩali alterabit aliã ad ſanitatẽ, nõ ſic ẽ i ptibus grauis, et ſic cõ
cludit arm philoſophi ꝙ cũ graue hẽat ptes eiuſdẽ diſpoſitionis
in grauitate una nõ mouebit aliã, et ẽ ueꝝ qa graue i actu po
eſt in potentia ſʒ ſe totũ ad deorſuʒ mouere ſe, et q̃lʒ ps moue
ſe et ſi nõ moueat aliã. ¶ Et ſi obicias Ari. in. 8. phy. principa
lit itendit ꝓbare ꝙ oĩa q̃ mouẽt ab alio mouẽtur, qa p hoc uult
deuenire ad unũ mouẽs quod nõ mouet, qa alr eẽt ꝓceſſus in i
finitũ, ſed ſi grauia et leuia mouẽt ſe et mouẽtur a ſe arm ſuũ
nõ cõcludet, qa dicetur ꝙ et ſi aliqd mouetur non tñ mouetur
ab alio qa grauia et leuia mouent ſe, et nõ ab alio, et ita nõ oʒ
ꝙ oĩa q̃ mouẽtur, ab alio moueãtur. ¶ Rñdet Sco. ꝙ Ariſt.
ſatis habet hoc. ſ. ꝙ oẽ quod mouet ab alio mouet, ex illa dine
de poa ad actũ primũ, et de poa ad actũ ſm, qa et ſi grauia et
leuia moueãt ſe et ita mouẽtur ꝙ ab alio mouẽtur et ſi non ad
actũ ſm. ſ. ad moueri deorſum, tñ mouentur ad actũ primũ. ſ.
ad eſſe i actu graue, et ſic ſi mouẽt ſe deorſum mouẽtur ad eẽ
et ab alio, et ita oẽ qd mouet ab alio mouet, et ſi dicas graue
mouet ſe deorſum et ñ ab alio. Cõcedo. Igr̃ nõ mouetur ab alio
ſm illũ motũ. Concedo. Nec oʒ ꝙ oẽ quod mouet moueatur ab
alio i oĩ motu quo mouetur ſed ſufficit ꝙ illo uel alio motu ab
alio moueat, et hoc ſufficit Ari. qa p ho deueniẽdũ erit ad ali
quid quod mouebit et uo motu mouebit, nec ad actũ primũ, quia
hẽt eſſe a ſe, nec ad actũ ſm, qd ẽ nece eſſe, et i finitũ, et ita ad
nihil põt moueri, et iſte due ultie rõnes ſunt Sco. i di. 8. pl. q. ultia
Dat ẽt doc. alias duas ſolutiones i lr̃a ꝙ et ſi grauia mouẽt ſe
nõ ſunt tñ primo mouẽtia, uide qa claꝝ. Ex hoc ẽt ps ſolutio ar
gumenti qd addur a multis, qa ſi aliqd mouet ſe, ſic ego dicã ꝙ
celũ mouet ſe, et ſic nõ oʒ ponere ꝙ moueat ab alio et ꝙ nõ ſunt
ibi itelligĩe, et ita nõ erit p hoc ꝓbatũ ꝙ erit una intela mouẽs
et nõ mota. Reſpõdeo ꝙ ex dictis doc. nulloo ſer illud ꝯñs. ſ. ir
celũ mouet ſe ſic ꝙ nõ mouet ab alio, qa et ſi Sco. de mẽte Ari.
ponat grauia mouere ſe põit etiã ea moueri ab alio, ſi poneret
ea mouere ſe et nõ moueri, ꝯña hrẽt aliqualẽ aparẽtiã, ſed ſic
nullã habet ſi. n. celũ mouet ſe, mouet tñ, ir et ab alio mouebit

ſicut grauia et ſi mouent ſe, mouẽtur tñ ab alio. Preterea de mẽ te Ari. nõ potes ponere celũ mouere ſe, nec totaliter nec ptialit, qa ſufficiẽter mouet ab itelligẽtia q̃ hẽt celũ p mobili pportiõe uirtutis ſue, et hẽt motũ celi i uirtute ſua igr̃ nõ oꝫ celũ coagere illi itelligẽtie imo reſiſtit ſm eũ igr̃ celũ nec totaliter nec ptialit mouet ſe ſic nec lignũ mouet ſe ad calorẽ totalit, qa tunc i abſentia ignis eẽt calidus, nec ẽt mouet ſe ptialr ad calorẽ, qa ſolus ignis ſufficit, et vlis eiuſdẽ effectus nõ ſunt ponẽde plures cãe totales, nec una totalis et aliã ptialis qa ptialis ſupflueret.

¶ AD PRIMVM ARGVMentum principale. Nihil idẽ eſt i actu et i poa etc. Dicẽdum q nihil idẽ eſt i actu formali et i potentia formali qa iſta hñt repugnãtiã et q ignis ſit formaliter calidus et i poa calidus, in poſſibile eſt ſed q aliquod agẽs equocũ ſit i actu uirtuali, et i poa formali ad effectũ equocũ, nõ eſt aliqua repugnãtia ex terminis ſic q itellectus nr̃ poſſibilis ſit i actu uirtuali pducere actũ itelligẽdi et in potentia formali ad recipiendũ actũ itelligẽdi nulla eſt i poſſibilitas, ſic dico de grauibus et leuibus et de angelo, qa angelus eſt i actu uirtuali. i. hẽt potentiam et uirtutẽ mouendi ſe de loco ad locũ et cum hoc eſt i poa formali ad illũ locum quẽ non hẽt, et põt habere, iſti. n. termini nõ repugnãt actus uirtualis et poa formalis ir pñt i eodẽ eſſe, ſed actus formalis et poa formalis repugnãt iõ nihil eſt i actu formali, et i poa formali et iſtud eſt principiũ metaphyſice ſed non iſtud nihil ẽ i actu uirtuali et i poa formali imo i mlt̃is ẽ falſuꝫ et pricipia metaphyſice ſunt ulr̃ uera.

¶ Ad cõfirmationẽ, qa ſi quãtitas et ſubſtãtia diuidũt remote ens qa ens ſm pm ſui diuiſione diuidit i. x. gñra, et ſubſtãtia et quãtitas i aliquo hñt icõpoſſibilitatẽ ſicut i ſubſtantiis ſepatis igr̃ uidet q actus et poa que prius diuidũt ens et i mediate, habeant repugnãtiam i oi ente igr̃ nihil erit i actu et in potentia. Dicit doc. q iſta duobus modis pñt conſiderari ut ſunt oppoſita et ut nõ ſunt oppoſita, ut ſunt oppoſita ſic repugnãt cuilibet enti, et ut ſic dñt modos entis et cuiuſlibet entis, potẽtia. n. dr̃ de ente quod nõ eſt quod tñ põt eẽ, et dr̃ de eo qñ nõ eſt, ſed actus dicit modũ rei exñtis, et dr̃ de eo qñ ẽ, et ut ſic ſunt oppoſita et ſic nõ dñr de aliquo nec p ſe nec denominatiue nihil. n. eſt ſic i poa et i actu qa qñ eſt i potentia tũc nõ eſt i actu, et qñ aliqd eſt in poa tũc nõ eſt i actu, ſed capiẽdo actũ p prino actiuo, et potentiam p pricipio paſſiuo ſic nõ ſunt oppoſita, imo icludũtur i oi diffinito qa i tali icludit actus, et poa. ſ. genus et dr̃ia et forma eſt prinm quãdoq; actiuũ et eſt ibi pricipium paſſiuũ, et ſic nõ repugnãt i eodẽ principiũ actiuũ et paſſiuũ ſicut nec actus et poa, et ſi dicas igr̃ in oibus diffinibilibus eſt actus et poa et itẽ in oibus eſt prinm actiuũ et paſſiuũ quod eſt falſum. Dico q nõ ois forma ſiue actus ẽ actiua ſiue actiuus ſicut pꝫ de quãtitate et rl̃onibus, et de multis ãlitatibus.

¶ Ad aliud de Ari. 8. phy. q oẽ qd mouet ſe diuidit i partem mouẽtem primo et partem motã primo, ſed angelus non habet partes igitur non mouet ſe.

¶ Reſpõdet Sco. q oẽ qd mouet ſe p cognitionẽ et organice diuiditur i corpus, et animã, et nõ ſolũ ſic, ſed i corpore ſunt partes mouẽtes et ptes mote, qa poa organica q̃ ſe tenet ex pte ale reqrit aliqd i corpore, ut ptem organũ p quod poſſit exercere opationẽ ſuã, ſicut patet de poa uiſiua q̃ reqrit oculũ ut organum quo uideat, itẽ poa organica motiua i genubus et pedibus reqrit organũ aliquod p quod poſſit exercere actũ mouẽdi et ſic illa pars corporis dr̃ motiua et alie mote. Aliq tñ dñt q cerebrum eſt pars motiua eo q hẽat partes plꝫ nõ uniformes ideo una mouet et alia eſt mota et pp hoc negant cor eẽ pricipiũ mouẽdi qa habet partes uniformes. Modo dico q nõ oꝫ itẽ eſſe i hiis q̃ mouent ſe nõ organice ſicut angelus, et grauia et leuia, non. n. oportet ut diuidãtur i ptem mouẽtem et ptem motã, imo quelibet pars grauis mouet ſe et eſt mota nec eſt una pars que tantum ſit mouens, et alia tantum mota. Ad probationem illius propõnis uidelicet oẽ mouẽs ſe diuiditur i ptem mouẽtem et motã. Et illa pbatio ſumitur ex Ariſt. i principio. 7. phy. qa nihil mouet ſe po, ſi igr̃ aliqd moueret ſe, et nõ diuideret i ptem mouentem et motã igr̃ q̃libet pars eẽt mota, et q̃libet pars moueret et nulla eẽt pars mouẽs nõ mota, nec aliqua ps mota nõ mouẽs, ſed hoc eſt impoſſibile, qa ex hoc ſeqr̃ ɔ̃dictio q uidelicet illud quod moueret ſe po qeſceret ad qetem partis et nõ qeſceret ad quietẽ ptis quod implicat et iſta pbatio tenet de corpore moto, igitur ſolũ nr̃ cõcludere de nõ corpore moto, igr̃ ẽt nr̃ q angelus cũ nõ hẽat ptes i quas diuidat q ſit i poſſibile ut moueat ſe primo. Doctor rñdet q ly primo, duobus modis ſumit uno pri mo. i. ſꝫ ſe totũ et ſic diuir ɔ̃ ſm pñ, et ɔ̃ ſm accñs. 5. phy. illũ enim mouet ſm accñs, ſicut albedo mouet ad motũ corporis in quo eſt. Illud aũt mouetur ſm ptem qñ aliquod pdicatũ dicit de toto rõne ptis ut animal dr̃ ſanari qa torax ſanatur, illũ dicitur moueri ſm totum quãdo moueri dr̃ de toto et nõ ineẽt toti niſi ineẽt ptibus oibus, et tũc idẽ ẽ dicere mouet ſm totũ, et mouetur ſm quãlibet ptem, et iſto o primo mouet primitatem totalitatis et ſic ſi moueri remouetur a pte una remouetur moueri a toto et itẽ ſi pars talis totius qeſcit et ipm totũ qeſcit, qa bene ſeqr totũ mouet ir q̃libꝫ ps mouet, qa cũ moueri ſit pa homo talis pa nõ ieſt toti niſi i ſit oibus ptibus, ideo ſi tom mouetur et q̃libet pars mouet igr̃ a deſtructione ɔ̃ñtis ad deſtructionẽ añtis ualet ɔ̃ña ſi una ps qeſcit ir totum qeſcit, et itẽ ſi totum primo iſta primitate mouet, ſeqr ipm totũ qeſcere ſi pars quieſcit. Capitur ẽt po alio o ut idem eſt q adequate ſiue ut notat cõmenſalitatẽ pciſam et adequatã ſic ulẽ. i. pa o po in eſt ſubiecto. i. adequate qa ſubiectum eſt pciſa cã paſſionis et ulr ſe hñt ſubiectũ et paſſio. i. ulr pa o dr̃ de ſubiecto et ecõtra, ut ois homo eſt riſibilis et oẽ riſibile eſt hõ. Et ſic ſumitur primo ab Ariſ. primo poſteriorum ubi diffinit ulẽ, iſto modo, Vniuerſale eſt tale cũ i quolibet et primo demõſtrat. i. adequate. Et ad iſtud primo iſto o ſumptum ſeqr q ſi pdicatũ ineſt alicui primo q nõ remouetur a toto etiã ſi remoueatur a pte itegrali, unde cũ hõ ſit riſibilis po, et ſi ala non ſit riſibilis nõ tñ ſeqr hominem non eſſe riſibilẽ. Et tũc ſi graue uel aliquod totũ moueat primo iſto o. i. adequate nõ ſeqretur, pars itegralis qeſcit ir totũ qeſcit, alĩs ſtaret eſſe uerũ et ɔ̃ñs falſum, et itẽ ſequeretur q ſi aliquod totum graue moueretur a ſe po, hac duplici primitate q tũc totũ qeſceret ad qetẽ ptis, et nõ qeſceret ad qetẽ partis, et primũ ɔ̃ñs. ſ. qeſcit ad qetem ptis ſeqr ad primitatẽ totalitatis, et ſm ɔ̃ñs, totũ nõ qeſcit et ſi pars qeſcat ſeqr ad primitatẽ adequationis, et itẽ nihil põt ſe mouere hac duplici primitate ſimul, nec plus pbat Ariſt. i illa rõne i qua cõcludit q nihil mouet ſe primo, tamen cum hoc ſtat q aliquid moueat ſe primo primitate totalitatis tantũ, qa mouere eſt pa o homo et ieſt alicui graui homo et itẽ ineſt toti et partibus. Stat etiã q aliquod graue moueat aliqua totali motiõe q̃ cõuertat cũ totali graui, et hoc po primitate adequationis tñ ut patebit. Aduertẽdum ut habet doc. in queſtione de circũ inceſſione pſonarum i po q paſſio homogenea ieſt toti et oibus ptibus totius q̃ etiã ſunt homogenee, et rõ ẽ qa paſſio cõſequitur naturã ſubiecti, et natura ſeruatur i ptibus iõ et paſſio ineſt partibus ſicut eẽ calidũ dr̃ eẽ pa o aliquo modo ignis, et ieſt igni, et cuilibet pti ignis quia natura ignis ẽ i oibus ptibus ignis, et ſic caliditas dr̃ de igne et de omnibus ptibus ignis et ideo dr̃ primo primitate totalitatis de igne, ſed paſſio etherogenea q̃ cõſequitur ſubiectũ etherogeneũ ieſt tñ po ſubiecto primitate adequationis, et nõ primitate totalitatis qa et ſi cauſet a ſubiecto cauſaliter adequate nõ tñ cauſat aptibus, nec natura ſubiecti ſeruat in ptibus quia ala itellectiua nõ eſt hõ nec corpus humanũ eſt hõ, igitur nec ala eſt riſibilis nec

corpus eſt riſibile. In ꝓpoſito igitur de grauibus et leuib⁹ dicit doc. ꝙ graue mouetur a ſe ipſo primo, primo°.i. primitate totalitatis, quia ſm quālibet partē mouet.ſ. ſe et mouet, et cuilibet pti cōpetit mouere et mo^{ri}, licet nō primo ſed inquātū pars eſt in toto, et hic capit moueri actualit quod cōuenit graui alicui, et nō graui l cōmuni. ❡ Sed mouet doc. dubiū an graue moueatur deorſum naturaliter p°, primitate adequationis. Soluēdo pōit unā diſtīctionē de mo^{ri}, et unā diſtīctionē d graui. Moueri deorſum naturalr capitur triplicit, uno° ꝓ moueri deorſum naturalit l cōi, nō ꝓ aliquo ſingulari, ſecūdo° capit ꝓ hoc moueri, tertio° ꝓ hoc ptiali moueri, huic corrūdet triplex graue.ſ. graue in cōi, graue hoc totale, et pars huius grauis, et ponūtur quatuor ꝓpōnes p^{a}. Primo graui.ſ.l cōi cōuenit moueri l cōi primo primitate cauſalitatis ꝑciſe, qa oē graue mouetur deorſum naturalit, et oē quod mouet naturalit deorſum ē graue. Nec tñ moueri ꝓ actu leſt graui in cōi, qa nulla paſſio actualis leſt p ſe ſubiecto, qa iſta non ē p ſe ſecūdo°, hō ridet qa nō oīs hō actu ridet ita nec moueri l actu ꝑdicat p ſe primo de graui qa nō oē graue actu mouet deorſum, ſed tñ moueri deorſum naturalit l aptitudine cōuenit graui l cōi, nec poteſt ab aliquo graui remoueri nec ab aliqua pte grauis, cū l ſit p ſe in aptitudine pōt tñ moueri actuale remoueri a parte grauis et iō moueri actuale nō dr̄ p° de graui l cōi primitate adequationis, pōt tñ dici de graui hoc primo, primitate totalitatis cū ſit paſſio homogenea, et graue homogeneū ideo ſi aliquod graue mouetur actualit, qlibet ps actualit mouet. Secūda ꝓpō doc. eſt ꝙ ſicut totū graue aliquod et ps grauis.ſ. lapis et ps lapidis ſunt homogenea l grauitate ita moueri totali quod eſt paſſio totalis grauis totius et moueri ptiale quod eſt paſſio ptis ſunt moueri eiuſdē rōnis, et tūc tertio dicit ꝙ ſicut moueri naturalr deorſum l cōi ineſt graui l cōi, ita hoc moueri totale ineſt huic graui totali adequate et hec ps moueri q̄ eſt pars huius moueri totalis ineſt pti huius grauis ſili primitate et ſemper lntelligēdo de mo^{ris} aptitudinali. ❡ Sed utrū de hoc graui totali dicatur moueri l cōi qd̄ eſt cōe ad hoc moueri totale et ptē hui⁹ moueri primo, primitate adequationis. Dicit ꝙ nō, qa tūc moueri nō remoueretur a toto, et ſi remoueretur a partibus quod ē falſum ꝓpter primitatē totalitatis ꝯcurrentē neceſſario cū iſta primitate adequationis ſi iſta ponat in ſubiecto homogeneo, et ideo ur̄ ꝙ nūꝗ primitas adequatiōis debet dici de ſubiecto homogeneo ſed tñ primitas totalitatis. Quarto dicit ꝙ partiale moueri ineſt pti grauis p ſe et primo.i. adequate. ❡ Vnde notat iſtas ꝓpōnes declarātes textū Graui l cōi leſt moueri l cōi primo.i. adequate. Secūda ꝓpō graui l cōi nō ineſt moueri lcōi primo primitate totalitatis, qa ſic cū ſit opatio nō cōuenit ut ē paſſio homogenea niſi huic totali graui, et oībus eius ptibus qa opationes et actiones ſunt circa ſingularia. Tertia ꝓpō, huic totali graui nō cōuenit moueri l cōi primo.i. adequate, patet qa nō cōuertūtur ſed bene ei cōuenit p ſe, ſed nō p°, ideo qa p ſe ei cōuenit, cauſatur a totali graui ſed qa nō primo cōuenit iō non cauſat niſi hoc totale moueri. Quarta huic totali graui leſt moueri l cōi primo primitate totalitatis, hec patet ex ſupradictis. Quinta ꝓpō, huic totali graui ineſt hec totalis motio adequate. Sexta ꝓpō, per hoc ꝙ hoc totale moueri remouetur a pte grauis nō ꝓpter hoc remouetur a toto graui, qa iſta eſt uera hec pars grauis nō mouetur totali motione, igit nec totū graue mouetur totali motione aūs eſt uerū et ꝯn̄s falſum. Septima ꝓpoſitio, huic totali graui nō cōuenit hec motio totalis p°.i. totaliter qa tūc diceretur de ptibus qd̄ eſt falſum. Octaua ꝓpō, hec ptialis motio cōuenit pti grauis adequate. ❡ Sed obicias ſaltem remouetur a totali graui motio totalis ſi ptialis motio remoueatur a pte grauis qa bene ſe^{r} ps huius grauis nō mouetur ſua motione ptiali, igitur nec totum graue mouetur ſua totali motione, et ſi ſic ſe^{r} ꝙ hec motio totalis nō ineſt huic totali graui primo.i. adequate, qa ſi ſic cōueniret nūꝗ ꝑ hoc ꝙ aliud ꝑdicatū ab hac motione totali, remoueret ab aliquo quod nō ē graue totale remouetur hec motio totalis a graui hoc totali, patet cū riſibile l ſit homini adequate et ſi remoueatur riſibile ab ala uel a corpore n̄ tñ remouetur ab homine igitur et ſi ptialis motio q̄ nō eſt idē ꝑdicatū, ꝙ hec motio totalis remoueatur a pte grauis q̄ nō eſt graue totale nō remouebit hec totalis motio a totali graui. ❡ Reſpodet doc. ꝙ hoc totale graue ut puta lapis eſt qd homogeneū et eſt conſtitutus ex ptibus ſimilibus et ptes lapidis ſunt priores aliquo° lapide toto, ita ꝙ iſtis ptibus diuiſis l rōne ptiū non remanet totū ita hec motio totalis eſt ex ptialibus motionibus ptiū grauis q̄ ptiales motiones cōſtituūt totalē motionē, et ſunt iſte ptes aliquo° priores motione totali. Modo dico ꝙ eſt incōueniens ꝙ ptibus grauis ſue motiōes lſint et quodāmodo prius q̄ꝫ motio totalis l ſit toti graui cū ut dictū eſt motio totalis componitur ex partialibus motionibus, que inſunt ptibus grauis et ſicut ptes grauis ſunt priores graui ita iſte ptiales motiones ſunt priores totali motione, et ita prius ptiales motiones dr̄ de ptibus grauis ut de ſuis ſubiectis q̄ꝫ motio totalis dicatur de toto graui, et ita cum remoto priori a quo aliqd eſſentialiter dependet nec^{e} ſit remouere poſteri⁹, ideo cū totū dependeat a ptibus ſi ptiales motiones remouentur a partiōs grauis nece^{e} erit ꝙ et totalis motio remoueatur a toto, alr ptes nō mouerentur et totū cōſtitutum ex ptibus moueretur ſua totali motione cōſti^{ta} ex partialibus motionibus qd̄ eſt impoſſibile qa tūc totalis motio eſſet et partes eius nō eēnt et ita eēt poſterius ſine priori a quo poſterius eſſentialiter dependet, et ita dependeret et nō depēderet poſterius a priori. Et ideo illa ꝓpō eſt negāda uidelicet quod cōuenit alicui ſm primitatē cauſalitatis ꝑciſam nō remouetur ab eo qa aliqd.ſ. partialis motio, que non eſt ipſ ꝑdicatū.ſ. motio totalis, remouetur ab aliquo.ſ. ſubiecto a parte grauis quod nō eſt ipſ ſubiectū.ſ. totale graue, propoſitio.n. hec falſa eſt ulr, ubi ſubiectū.ſ. graue, habet ſubiectū prius.ſ. pars grauis et paſſio.ſ. totalis motio habet paſſionē priorē.ſ. partialē motionē tūc.n. ad remotionem prioris paſſionis a priori ſubiecto, ſe^{r} poſſionē poſteriorē remoueri a poſteriori ſubiecto, et iō ſe^{r} pars grauis nō mouetur partiali motione, igr̄ nec graue totale mouetur totali motione. Applicat oſten° quātū ꝯcludat rō philoſophi l.7. phy. cōcludit enim ꝙ totū graue nō mouet a ſe primo. hoc eſt ꝙ moueri qd̄ ē paſſio homogenea nō leſt toti homogeneo primo, hoc eſt ſꝫ adequationē uel ꝑciſam cauſalitatē, inquātū illa paſſio acci^{r} ut homogenea.i. ut comparat ad totū et ad partes, et ſic acci^{r} cum acci^{r} moueri abſolute, ſed cū dr̄ hoc moueri totale nō acci^{r} ut homogenea quia ſic nō cōuenit partibus grauis, ut aūt acci^{r} ut homogenea ſic eſt eiuſdem rōnis l toto et l partib⁹, et ſi ſic capta ineſſet toti primitate adequationis, tūc nō remoueretur a toto et ſi remoueretur a partibus quod falſum eſt ꝓpter primitatē totalitatis q̄ inſert hic ex rōne cauſalitatis ꝑciſe qa ſi moueri ineſt graui primo.i. adequate, igitur cum moueri ſit paſſio homogenea et graue homogeneū igitur leſt ei primo primitate totalitatis qa oīs talis paſſio ineſt ſuo ſubiecto tali primitate, et tūc ex illis duabus primitatibus l eodē cōcurrētibus ſe^{r} illꝫ quieſcere ad quietē partis et non quieſcere ad quietem partis. Et ſi hoc probet rō Ari. nō tñ cōcludit qu totū poſſit moueri a ſe ipſo primo loquēdo de motione totali cuius partes ſunt partiales motiones partiū grauis et loquēdo etiā de primitate cauſalitatis ꝑciſe et ita iſta cōcedit totale graue hoc mouet per ſe hac motione totali et primo primitate adequationis et cum hoc ſtat ꝙ moueri in cōi ut dr̄ de hac motiōe totali et partiali motione di-

catur et predicetur de hoc grani primo primitate totalitatis, ita tñ ꝙ alio et alio° accipiatur ꝑdicatú qḋ dicitur de hoc grani totali, ſm unã primitatẽ uno mõ, et ſm aliã primitatem alio modo, ita ꝙ hec totalis motio ꝑdicatur de hoc grani adequate et ſic primo, et moueri ĩ cõĩ ꝑdicatur de hoc grani primo primitate totalitatis, et ſic idẽ ꝑdicatũ nõ ĩeſt eidẽ ſubiecto iſtis duabus primitatibus ſimul, ſed unum una primitate et aliud alia primitate ineſt ut; intuenti lr̃am.

Queſtio Vndecima.

VNDECIMO QVERITVR, AN ANGElus poſſit moueri in.ϕ. Et capitur hic moueri nõ pro motu cõtinuo, ſed pro motu diſcreto, ſiue ꝑ mutatione. Et ꝓbatur ꝙ non qa ſi angelus poſſet moueri in.ϕ. igitur maior uirtus poſſet mutari ĩ minori menſura ꝙ̃ in.ϕ. ꝯñs eſt impoſſibile quia non datur minor menſura ĩ diuiſibili ꝯña ꝓbat ꝑ ſile quia ſic arguit Ariſt.6.phy. magna uirtus mouet ĩ tẽpore igr̃ maxima mouet in.ϕ. ¶ Cõtra aliq̃ corpora ꝓducũt ſuos effectus in.ϕ. ut ſol illuminat me^m in.ϕ. ſed maior eſt uirtus angeli uirtute ſolis et minus reſiſtit me^m angelu ꝙ̃ mediũ reſiſtat ſoli, igr̃ ſi ſol illuminat aerẽ in.ϕ. multo magis angelus trãſibit mediũ in.ϕ.

¶ DICIT .S. DOCTOR THO. Prima pte ſumme.q.53.ar.3. ꝙ angelus mouet in .ϕ. ſi mouetur motu non continuo, et ita mouetur in.ϕ. temporis diſcreti. Et dicit ꝙ ſi angelus quiescit per aliquod tẽpus nece^e eſt ipm quieſcere ĩ ultimo.ϕ. illius temporis nec eſt ſile de illuminatione medii et de motu angeli, qa illuminatio eſt terminus motus localis ſolis illuminantis et generatio eſt terminus alterationis ſed mutatio angeli non eſt terminus alicuius motus, et ideo oportet ipm qeſcere in.ϕ. terminãte qetem angeli eo ꝙ qeſcere eſt eodem mõ ſe hr̃e nunc et prius, ſicut mutari eſt ꝑ oppoſitũ alr ſe hr̃e nũc et prius, et dicit ulterius ꝙ iſtud tẽpus quod menſurat motũ angeli ſiue ſit cõtinuũ ſiue nõ, nõ eſt idẽ cũ tẽpore quod menſurat motum celi et quo mẽſurantur alia corporalia hñtia mutabilitatẽ ex motu celi, motus.n. ãgeli nõ depẽdet ex motu celi qa ſtãte celo poteſt angelus moueri.

¶ CONTRA PRIMAM Poſitionem uidetur ꝙ ſibi contradicat, qa dicit ꝙ motus eius nõ mẽſurat tẽpore nr̃o et hoc ſiue motus angeli fuerit cõtinuus ſiue nõ, uide lr̃as eius. Et ultra dixit ſupra ꝙ angelus ẽ in loco ꝑ opationẽ. Ex iſto ſe^r ꝙ mot^9 angeli menſuratur tẽpore nostro quod ĩplicat dicto eius, quia dicit ꝙ motus angeli nõ mẽſuratur tẽpore noſtro, ꝯña ꝓbatur. qa ſi eſt ĩ loco ñ ꝑ opationẽ ĩmanẽtem ſicut intellectione et uolitione qa tũc motus eius localis nõ mẽſuraretur nec tẽpore nr̃o nec ſuo ſed euo, qa ſm eũ et ueritatẽ tales opationes mẽſurantur euo, igr̃ et motus depẽdens ab illis. Si ĩtelligat ꝙ angelus ẽ ĩ loco ꝑ operationẽ trãſeũtem in corpus illa menſuratur tẽpore noſtro, et ſic erit ĩ locu ꝑ iſtã, et per iſtã operabit ĩ toto medio ꝑ quod mouet, igr̃ ſi illa operatio qua mouetur de extremo ad extremũ mẽſurat tẽpore cõi igr̃ et motus eius mẽſurabit tempore cõi, igr̃ nõ alio tẽpore, qa nõ uidẽtur poni duo tẽpora unũ quo mẽſurat opatio qua eſt ĩ locu et qua mouet opando ꝑ medi.i. et aliud tẽpus quod mẽſuret motũ unũ ſufficit.ſ. illud quod mẽſurat opationẽ et illud eſt tẽpus cõe. ¶ Preterea ſi oportet qeſcens qeſcere ĩ ultimo.ϕ. mẽſurãtis qetem, igr̃ cũ ſubſtãtia panis quieuit ſub accidẽtibus in toto tẽpore ꝓlationis uerborũ ſacramẽtaliũ, igiẽ ſubſtãtia panis erit ĩ ultimo .ϕ. ꝓlatiõis uerbo; ſub accñtibus, et tũc ſm fidẽ ut declarabitur l.4.di.10. eſt ibi corpus xp̃i i^r ſimul erũt ſubſtãtia panis et corp^9 xp̃i quod nõ tenet fides catholica, igr̃ nõ ui^r nece^e ꝙ ſi ſubſtãtia panis quieuit ĩ toto illo tempore ꝙ qeſcat ĩ ultimo.ϕ. illius tẽporis, igr̃ nec opportet de angelo ꝙ ſi qeuit ꝑ tẽpus ꝙ qeſcat ĩ ultimo.ϕ. illius tẽporis, idẽ de aere tenebroſu ſeq̃tur ꝙ illuminatio nõ erit i.ϕ. Et ſi dicas ꝙ iſta illuminatio nõ eſt terminus alicuius quietis, ſed eſt terminus motus localis corporis illuminãtis et iõ ẽ i.ϕ. ſed ſi eẽt terminus alicuius quietis neceſſario eſſet in tempore. Cõtra creetur ſol de nouo qa hoc nõ ẽ ĩpoſſibile uel ſimus i.ϕ. ĩ quo primo creatus fuit ſol ĩ illo.ϕ. fuit illuminatio, ſed dicas ꝙ mediũ nõ fuit ꝑexñs, anihilet igr̃ deus ſolem, et in aliquo.ϕ. repet, et me^m ſit ꝑexñs tũc ſol illũiabit me^m et i.ϕ. et tñ me^m fuit ſub tenebra et qeuit, igr̃ ſi o; medium quieſcere ĩ ultimo.ϕ. illi^9 tpis uel illuminatio et tenebra erũt ſil̃, qḋ ẽ falſum, et ĩpoſſibile uel illumina° erit ĩ tpre ſi tenebra ſit ĩ mediu ĩ ultimo.ϕ. qetis. Preterea falſum eſt ꝙ illuminatio ſit terminus motus localis corporis illuminãtis, qa terminus motus localis eſt ubi, et nõ lumen, motus.n. localis eſt ad ubi ut ad terminũ ꝓpriũ, igit terminus motus localis ſolis uſt ubi, et nõ illuminatio, et ſi.n. illuminatio cõcomitet motũ localẽ nõ tñ eſt terminus igr̃ nõ ſe^r ꝙ ꝑp hoc hẽat eſſe in.ϕ. Nec etiã ſi illuminatio eẽt terminus motus localis ꝑp hoc euadit ar^m, qa aer qeuit ꝑ tẽpus noctis ſub tenebra igr̃ ĩ ultimo.ϕ. qeſcit ſub tenebra ꝑ te, quõ igr̃ illuminabitur in ĩſtãti ui^r ĩpoſſibile. ¶ Preterea ſi o; ꝙ angelus quieſcat i.ϕ. ultimo qetis ſe^r ꝙ nõ mutabitur nec ĩ tẽpore cõtinuo, nec ĩ tẽpore diſcreto. Deduco primo ꝯñam de tẽpore diſcreto, qa ſi qeuit angelus ꝑ horã et ꝑ te oportet ut qeſcat ĩ ultimo.ϕ. hore, q̃ro ĩ quo tempore uel menſura mouebitur tu dicas in.ϕ. tẽporis diſcreti. Ego q̃ro ſi illud.ϕ. eſt ĩmediatũ.ϕ^{li} ĩ quo qeuit aut mediatũ, ſi mediatũ, igr̃ inter.ϕ. qetis et .ϕ. tẽporis diſcreti cadit tẽpus et ĩ ultimo illius tẽporis us eũ ſm te qeſcere, igitur et in.ϕ^{li}. tẽporis diſcreti quod coreſpõdet.ϕ. tẽporis cõtinui nõ mutat, et ſic nõ mutatur ĩ tẽpore diſcreto, qa nõ ĩ .ϕ. temporis cõtinui qa ĩ illo qeſcit nec ĩ illo tẽporis diſcreti ꝙ corrñdet.ϕ. tẽporis cõtinuo, et ita in utroq.ϕ. qeſcit et nõ mutatur, ſi dicas ꝙ.ϕ. tẽporis diſcreti eſt ĩmeditũ.ϕ. tẽporis noſtri in quo qeſcit, tũc q̃ro qd corrñdet illi.ϕ. tẽporis diſcreti ĩ tẽpore nr̃o, ſi.ϕ.i^r in tẽpore noſtro erit.ϕ. ĩmediatũ.ϕ. et ſic erit cõſtitutũ ex iſtãtibus, et ita erit tẽpus diſcretũ et nõ cõtinuũ, qa ĩſtãtia adinuicẽ cõtinuari nõ pñt cũ non hẽant ultima, et ſic ſe^r ꝙ tẽpus nr̃m erit diſcretũ, ſi dicas ꝙ illi.ϕ.ĩ tẽpore diſcreto corrñdet ex pte noſtri tẽporis tẽpus, igr̃ ĩ illu tẽpore noſtro poterit angelus uere moueri motu ꝯtinuo uel quieſcere, et ita nõ mutabit nec ĩ tẽpore diſcreto nec mutabit ĩ tẽpore cõtinuo, quod erat deducendũ et iſta ſequũtur ex hoc ꝙ dicis qḋ ſi ãgelus qeuit ꝑ tempus ꝙ oportet eũ qeſcere ĩ ultimo.ϕ. illius tẽporis quod nõ eſt uerũ, ĩmo ĩ ultimo.ϕ. põt mutari et ſil̃r ĩ ultimo.ϕ. ꝓlationis uerbo; põt ibi eſſe et eſt corpus xp̃i nec ibi qeſcit ſubſtãtia panis, ſed hoc eſt uerũ dicere, ſubſtãtia panis ĩ iſto.ϕ. nõ eſt et ĩmediate ante hoc fuit ſi^r angelus nũc mutat et prius nõ mutabat, igit incipit mutari. Et dicit ꝙ forte ꝓpter hoc ar^m Henr. q ponit tempus diſcretũ ponit ꝙ iſtud tẽpus ita ſe hẽt ꝙ ĩter.ϕ. huius temporis aliqd mediat.ſ. qes, et hoc ne dicat.ϕ^{ta}. tẽporis diſcreti eẽ ĩmediata ne cogat ſil̃r cõcedere eſſe ĩ tẽpore noſtro, qa cũ.ϕ. illius tẽporis corrñdeat.ϕ. ĩ tẽpore noſtro igr̃ ſi illa erũt ĩmediata et noſtra.ϕ. ĩmediata erũt, et ita tẽpus noſtrũ diſcretũ ſicut et illud. Ideo dicit ꝙ illa.ϕ^{ta}. ſunt mediata et ĩter illa mediat qes ſicut ĩter.ϕ. tẽporis noſtri mediat tempus ſic ꝙ qes ibi corrñdeat tẽpori hic. ¶ Sed ꝯ ſupra dixit ꝙ nõ o; opationẽ angeli tm̃ durare cũ.ϕ. tẽporis noſtri ſed põt pluſq̃ ꝑ.ϕ. durare duret igr̃ opatio angeli pluſq̃ ꝑ.ϕ. q̃ro ſi illa duratio erit ꝑ rõ qetis ĩ termino ſubiti trãſitus .i. ſubitu, et in.ϕ. opatur. in termino huius trãſitus adhuc opatur, in qua menſura erit illa duratio opationis? Non ĩ quiete qa ſi mẽſuraretur qete nõ operatur, quod.n. qeſcit non operatur nec illa duratio eſt rõ q̃ſi

quietis quia ſicut id quod tempore menſuratur dicitur temporale ita illud ꝙ mẽſurat qete erit aliquõ denominatũ qeſcens a qete et ita opans qeſceret quod implicat. Quare etiã uidet neceſſario ponere angelũ poſt trãſitũ ſubitũ qeſcere, non uidetur aliqua ratio neceſſaria ponẽdi hoc ſed eſt fuga ne ponat tẽpus noſtrũ diſcretũ, qa ſi poſt trãſitũ ſubitũ iterũ imediate mutat tũc oportet ponere. ɸ^{ia}. imediate et ne ponat hoc ne cogat ſi^{r} ponere i tẽpore noſtro, igr̃ dicit ꝙ oportet angelũ poſt trãſitũ inſtãtaneũ qeſcere, anteꝗ̃ habeat alium trãſitum inſtãtaneum.

¶ Aliud ar^{m} eſt clarũ et ex^{m} de graui i uacuo. Sed illud de corpore, ꝙ corpus i motu ſuo ptrãſit infinita ubi i tẽpore finito, propter hoc ꝙ non eſt i illis ubi niſi i po^{a} qa illa ubi ſunt inter media et quot ſunt pũcta i mag^{ne} tot ſunt ubi, et qa illa pũcta ſunt ibi i po^{a} et ñ i actuali exñtia ita nec ubi inẽ illa et ppter hoc qa illa ubi nõ ſunt i actuali p ſe exñtia ideo illa põt ptrãſire et ptrãſit i tẽpore finito, ſed ſi eẽnt infinita i actuali exñtia p ſe non poſſet illa ptrãſire motu ↄtinuo in tẽpore finito. Nota tñ ꝙ illa. ɸ^{ia}. ſunt actua^{r} i exñtia, ſed non p ſe exñtia, et ſi^{r} illa ubi infinita ſunt actua^{r} in exñtia, arguit igitur ſic Hẽri. corpus poteſt trãſire infinita ubi i exñtia infinito tẽpore, igitur angelus põt pertrãſire infinitũ ſpatium in. ɸ. Neget ↄña, qa et ſi ſaquatur ꝙ tẽpus angeli poſſit cõſtitui ex partibus finitis eiuſdẽ quãtitatis ſicut tẽpus i quo mouetur corpus, et ſicut corpus poteſt pertrãſire in illo tempore infinita ubi i po^{a}, ita et angelus i tempore ſuo poteſt pertrãſire infinitũ ſpatiũ. ſ. in po^{a} infinitũ ſm diuiſionem ſed non ſe^{r} ꝙ in. ɸ. hoc poſſit, imo ſe^{r} oppoſitũ quia cum corpus pertrãſit ſpaciũ i tempore ſic pertrãſit ꝙ ſp dũ mouetur eſt i alia et alia parte ſpatii, ſic et angelus dũ mouetur eſt ſemper i alia, et alia parte ſpatii, et ita neceſſario pertrãſit in tempore et non in. ɸ. ſi ſic pertranſit ſicut corpus, et ita illa ex^{a} ſunt ad oppoſitũ, et non ad ppoſitũ.

¶ DICO ERGO AD QVESTIONEM ꝙ non eſt neceſſe ponere illud tempus diſcretum propter motum angeli menſurandum, quia etc. Nec eſt inconueniens. Ibi nota ꝙ aliqua conditio, conueniens corpori etiam conuenit angelo que conditio eſt eiuſdem rõnis i corpore, et i angelo, et ſi nõ eiuſdem rationis spe^{ce}, ſaltem eſt eiuſdẽ rationis gñrice, et iſta conditio eſt eſſe i loco iſtud. n. pdicatũ conuenit corpori, et conuenit angelo, qa iſta eſt uera angelus eſt i loco, et corpus eſt i loco, et ly eſſe in loco ſm rationẽ formalẽ ubi quod eſt genus ad eſſa i loco circũſcriptiue et i loco diffinitiue dr̃ de corpore et angelo, et ita angelus cõuenit cũ corpore i hoc. ſ. eẽ i loco igr̃ et ambobus põt cõuenire eadẽ m^{e}ſura motus q fit ſm locũ ita ꝙ ſicut pticipant eſſe i loco ita pticipant moueri localiter igitur et debent pticipare eãdem mẽſurã motus. ſ. tẽpus mẽſurãs motũ primi corporis. ſ. celi. ¶ Et ſi arguas ꝙ angelus põt moueri ſtãte celo igit motus angeli nõ depẽdet i eſſe a motu primi celi, et ſi nõ depẽdet a motu igr̃ nec a tempore et ita motus angeli non menſurabit tẽpore noſtro, et hec eſt ſententia. S. Tho. ubi ſupra.

¶ Reſpondet Sco. ꝙ etiã ſtãte caſu ꝙ celũ nõ moueat ut erit poſt iudiciũ. Sanctus Petrus cum corpore poterit ambulare et tñ eius motus poterit menſurari et nõ oportet fingere aliud tẽpus ab iſto igr̃ et ſi angelus moueatur ſtãte celo eius motus poterit menſurari tẽpore noſtro, unde aduerte ꝙ non eſt uerũ qđ dicit cõmẽtator ꝙ ſi celũ ſtaret iſta inferiora nõ mouerentur, et dãt ꝙ motus iſti pi^{res} dependent in eſſendo a motu primi celi hoc eſt falſum, imo ſi ille nõ eſſet et ſtupa applicaret igni cõbureret ipſam, et patet etiã tẽpore Ioſue ſtãte celo factũ ẽ bellũ et plurimi mortui. ¶ Et ſi dicas ſi motus primi celi non eſſet tempus nõ eſſet, qa tẽpus eſt numerus motus et maxime numerus motus primi celi qa ponitur pa^{o} eius, reſpondet doc. ꝙ tempus eſt duplex. ſ. actuale et potentiale, uerũ eſt ꝙ ſi motus primi mobilis non eſſet, tempus actuale et cõe nõ eſſet, eſſet tñ tempus potentiale quod tempus mẽſuraret qetẽ primi mobilis, et illud tempus potentiale etiã mẽſuraret aliũ motũ, quia uidelicet ille motus p tantã quãtitatẽ coexitiſſet qeti, quãta coexitiſſet motui primi celi ſi i fuiſſet, ſufficit. n. ut intellectus meus cognoſcat diſtincte quãtitatẽ motus p cognitionẽ quantitatis tẽporis diſtinctã quã põt intellectus meus aphendere ex qete que tanta eſt quãtus fuiſſet motus ſi i fuiſſet, tanta. n. eſt mora tendentis quãta eſt qeſcẽtis potẽtis tñ tendere. Et nota ꝙ lz tempus menſuret motum, non tñ motus dependet i eẽndo a tempore, qa nõ ẽ talis menſura qualis eſt inter qditates q̃ ita ſe hñt ꝙ qditates mẽſurate depẽdent a mẽſura in eẽndo ſicut oẽs qditates dependent a deo ut mẽſura qditatiua et eẽtialis ſed motus menſurat tempore ſicut equale mẽſurat ab equali ſufficit. n. i hiis ꝙ menſura ſit notior mẽſurato, et tũc ex noticia quãtitatis mẽſure ſequitur noticia quãtitatis mẽſurati, et i talibus mẽſuratũ i eſſe nõ depẽdet a mẽſura, licet depẽdeat i cognitione quãtitatis ſue, et nõ alr. Et ita erit poſt iudiciũ ꝙ uidelicet oẽs motus angelorũ et beatorũ mẽſurabũtur a tẽpore potentiali, ita ꝙ ex noticia quãtitatis illius temporis deueniemus nos utinã beati i noticiam quãtitatis motus ãgelorũ et beatorũ arguẽtes tantus fuiſſet motus celi ſi i fuiſſet igr̃ eſt tanta qes, igitur et tãtus motus coexiſtens quieti primi celi. Et ita ur̃ ꝙ et ſi ſtãte celo angelus poſſet moueri et motus eius nõ depẽderet i eſſendo a motu celi poſſet tñ tẽpore potentiali mẽſurari eius motus et ita ppter motũ angeli nõ oportet ponere aliud tempus a tẽpore noſtro nec continuũ nec diſcretũ. Cũ igr̃ q̃ritur an angelus poſſit moueri i. ɸ. nõ ponẽdo niſi tẽpus noſtrum, dico ꝙ duobus modis põt intelligi mutatio, una que icludit totã realitatẽ motus, et realitatẽ termini motus ad quẽ, alia q̃ tm̃ icludat realitatem termini ad quẽ motus et nõ realitatem motus. Et dr̃ illa mutatio icludere realitatẽ motus eo ꝙ icludit oĩa ubi inter media inter terminũ aquo, et terminũ ad quẽ, et hoc i eodẽ. ɸ. tẽporis ſicut ſi aliqđ fuiſſet motũ ſucceſſiue, ſicut ſi motus fuiſſet i eo fuiſſent oĩa ubi inter media ſucceſſiue ſic i illa mutatione ſunt ſimul ſimultate tẽporis, licet cũ ordine nature. Secũdo modo dr̃ mutatio que nõ oĩa ubi icludit nec ſimultate nature nec ſimultate tẽporis, ſed tm̃ icludit realitatẽ termini ad quẽ mot^{9}. i. ita eſt i termino ad quẽ in. ɸ. ſicut ſi i tempore motus fuiſſet ad illũ terminũ. Tunc doc. ponit duas cõcluſiones, p^{a} ↄdicit prime opi. ſ. ꝙ angelus non põt mutari in. ɸ. aliqua tali mutatione qa non uidet qualr angelus ſua uirtute ſimul poſſit habere pla ubi ſibi equalia, quia tũc ſibi eſſet i illis, et ita equaret illis et nõ equaret cũ eſſet i pluribus, et ita nõ equaretur uni ſolũ cui tñ eẽt equale quod implicat. Secũdo modo loquẽdo dicit ꝙ nõ uidet incõueniẽs qn angelus poſſit mutari de loco ad locũ, etiã diſtãtem in. ɸ. Et ideo qa ꝙ terminus motus nõ ſtatim inducit hoc eſt ppter impfectionẽ uirtutis mouẽtis, quod mouẽs nõ põt ſtatim facere mobile i termino ad quẽ, qa mobile reſiſtit mouẽti, et dicit doc. (nõ determinãdo tñ) ꝙ iſta impfectio nõ eſt angelo attribuẽda niſi alia neceſſitas appareat quia dignificãda eſt natura quãrũ apparẽtia pmittũt ſed in ſeqñti queſtione oſtẽdet aliã neceſſitatẽ, ppter quam hoc nõ attribuit angelo et ideo noli tenere iſtam concluſionẽ hic qa aliter dicet in ſequenti queſtione.

¶ AD ARGVMENTVM In oppoſitum, Si angelus põt mutari in. ɸ. maior uirtus poterit mutari in minori menſura. Notãdum ꝙ hic ſunt due ↄñe, et duo añtia, una eſt uera que ẽ ↄña philoſophi, alia nihil ualet. Con^{a} philoſohi eſt hec. Magna uirtus põt mouere in tẽpore, igitur maxima põt mouere in. ɸ. in añte iſto includit mẽſura diuiſibilis. ſ. ly tẽpore, quod ponitur in añte cũ dicit magna uirtus mouet i tempore in illo añte includit iſta propoſitio, que eſt maior. ſ. inquacũq; mẽſura diui

ſibili ſi poteſt aliqua uirtus aliquid facere, maior poteſt facere in minori et minor ſumnéda ſub iſta maiore, uera ē iſta, ſed aliqua uirtus pōt cāre motū l tempore, ſiue l menſura diuiſibili, igitur maior poterit cāre motū in iſtāti p̄ſuponit iſta motus poſſe fieri in iſtanti quod eſt falſum, et ideo nō eſt uera ex natura rei qa motus nō pōt fieri niſi in tépore, et iō ēt ꝯ° ē falſa. ſ. maxima uirtus mouebit in iſtanti capiédo motū proprie. Vnde nota ꝙ ꝯña Ari. p̄ſuponit duo unū uerū, et unū falſum, uerū eſt ꝙ eſt minor méſura ꝙ̄ menſura diuiſibilis, qa inſtans ſed falſum quod ſupponit eſt ꝙ motus fiat in inſtāti ſuppoſito igitur tā ꝙ̄ uero licet nō ſit, ꝙ motus poſſit fieri in inſtanti optime ſeʳ quicqd pōt facere magna uirtus in menſura diuiſibili maxima poterit facere l méſura īdiuiſibili, hic ſupponitur motū fieri in inſtāti ſed magna uirtus pōt mouere in tépore, igitur maxima poterit mouere in iſtāti et ſic ꝯña Ari. tenet. Cōſequétia autem facta hic de angelo nō tenet qa ſupponit et méſurā minoré méſura īdiuiſibili quod eſt falſum et ſupponit mutationem poſſe fieri in minori méſura ꝙ̄ ſit inſtans quod eſt ēt falſum. Et ideo iſta ꝯña eſt falſa, angelus pōt mutari in iſtāti hoc eſt uerū, iʳ maior uirtus poterit mutari l minori ꝙ̄ in inſtanti falſum eſt, aūs. n. iſtud nō īcludit menſurā diuiſibilé ſed in diuiſibilem cū aſſumitur angelus pōt mutari in iſtāti, ſed ꝯña ſupponit ꝙ ſit minor menſura īdiuiſibili menſura, et ꝙ l ea fiat mutatio et iō iſta negat. Ad formā igit dicitur negādo ꝯñā, et ad ꝓbationem ſic arguit Ari. Dico ꝙ nō eſt ſilis ꝯña iſta et illa Ariſt. et ideo neʳ ly ſic ſiue ſimilitudo.

Queſtio Duodecima.

DVODECIMO QVERO. VTRVM ANgelus poſſit moueri de extremo adextremum nō trāſeūdo ꝑ mediū. In primo argumēto. Nota ꝙ angelus nō alr dicitur mouere celū niſi ſua uolūtate, et ſua potentia exequutiua qa. n. āgelus uult mouere ſeʳ exequutio ſue uolūtatis, et ſic ab eo cauſat motus, et ſiʳ qa uult eē in extremo exeqtur ſuum uelle et ſic eſt in extremo. Dicit igit arᵐ ꝙ angelus pōt ſuo impio uelle eſſe l extremo et non eſſe in medio qa ſtat ipm intelligere extremū et nō mediū et ita uelle eſſe in illo et nō l medio. ¶ Contra ſilis eſt ordo inter loca ordinata a natura et in ꝑtibus tēporis ſed nihil pōt trāſire a futuro ad p̄teritū niſi trāſeat ꝑ preſens, igitur nec ab uno extremo ad aliud niſi trāſeat ꝑ loca intermedia.

¶ HIC DICITVR ET EST Sāctus Bonaʳᵃ. ꝙ extrema pn̄t īelligi aut duo ubi diſtincta īter que eſt aliquod medium quod nihil ē extremoꝝ, aut duo ubi īmediata īter que ſunt medis quoꝝ tū quodlibet eſt aliquid extremoꝝ. Nota hic ꝙ angelus pōt ſe mouere motu cōtinuo, et pōt ſe mouere motu nō continuo ſed motu cōſtituto ex motibus ſiue mutatis eſſe. Et quādo angelus mouet ſe motu cōtinuo nō totaliter primo relinquit primū ubi ſic ꝙ ſit l inſtāti in alio ubi, ſꝫ deſerit paulatine ubi primū et paulatine acqrit ſm ubi, et ſic trāſit ꝑ oīa media ordinata a natura, ſed qñ mouetur motu nō cōtinuo ſed mutatur primo. i. totaliter derelinqt primū ubi et in iſtāti acqrit aliud ubi. ¶ Iſtis ſic notatis ponit Sco. quinque cōcluſiones, prima eſt, Si loquamur de motu continuo angeli et de ubi īmediatis, ſic angelus nō pōt cōtinue trāſire de extremo ad extremū, niſi trāſeat ꝑ talia media q̄ ſunt aliqd utriuſqꝫ extremi qa niſi trāſiret ꝑ illa iā nō moueretur cōtinue, illa. n. media ſunt uō cōtinuitatis motus eius ſicut pꝫ ex diffinitione medii. 5. phyſi. et . x. metaᶜᵉ. Mediū eſt id in quod prius mobile uenit ꝙ̄ l extremū. Secunda cōcluſio loquédo de motu ꝯtinuo et de extremis mediatis īter q̄ ſunt media que nihil ſunt extremoꝝ ſic angelus ſi mouetur cōtinue neceſſario trāſit ꝑ talia meᵈᵃ quia dū recedit cōtinue ab uno extremo nō eſt totaliter l altero, igitur partim eſt l uno et partim eſt in altero extremo uel ē l medio īter ambo extrema, non. n. eſt īmaginabile ꝙ ſit partim in uno extremo et partim in alio extremo et ꝙ nō ſit l tali medio qa ſic eſſet in extremis eqͣtis ſibi diſcōtinuus quod nō cōuenit nature eius, uirtute ſua naturali, qa uirtute diuina hoc ſibi competere poſſet. Si aūt loquamur de motu indiuiſibili et nō cōtinuo et de extremis īmediatis dico ꝙ angelus pōt trāſire ab extremo ad extremū non trāſeūdo ꝑ illa media que ſunt aliqd extremoꝝ, qa neceᵉ eſt eum ſic trāſire ſi trāſeat motu īdiuiſibili, et nō cōtinuo qa ſi trāſiret ꝑ illa iam cōtinue moueret et nō diſcōtinue ſiue īdiuiſibiliter, os enim ſi ſic mouetur ut totaliter deſerat primū ubi ſm ſe, et qlꝫ ſui, et acqrat alid totaliter. Sed ſi loqmur de extremis diſtātibꝰ etc. eſt dubiū, patet. n. et eſt. 4ᵃ. cōcluſio ꝙ nō pōt ſe ferre l extremo diſtāte mutatione includēte totā realitaté motus ut patet ex. q. p̄cedēte. Sed nūqd pōt ſe ferre ſic in extremo diſtante mutatione p̄ciſe includēte realitaté termini ad quē motus, ita ꝙ in aliq° toto tépore ſit l. a. ubi et poſt ſit ia. c. ubi, ſic ꝙ nec l tépore nec in aliquo. ꝑ. fuerit in. b. ubi medio. Dicit doc. ꝓbabiliter loquédo ꝙ nō eſt poſſibile uirtuti naturali āgeli, qa ordo p̄fixus a ſuperiori agente uidetur eſſe neceſſarius cuicūqꝫ īferiori agēti qͥ habet actionem p̄ciſe circa talia media ordinata, os ipſum in agédo ſeruare ordiné inſtitutū a deo, et pꝫ ꝑ exᵐ, et oīa ſunt clara, ideo dixit in ſecūda cōcluſione p̄cedentis qōnis ꝙ angelus poterat trāſire ab extremo ad extreᵐ ſine me²° niſi alia neceſſitas appareret ꝙ̄ l poᵉ mouētis et hic apparet alia uō neceſſitas angelū ad trāſeūdū ꝑ media. ¶ Et ſi obicias ꝙ iſta uō cōcludit ꝯ. 3. cōcluſioné, uidelicet ꝙ angelus pōt trāſire ab extremo īmediato ab aliud extremū īmediatū, nō tranſeūdo ꝑ medium. Dico ꝙ nō cōcludit qa ſi ſic trāſit de uno ubi ad aliud ubi immediatū hēt illa oīa media ſimul l aliquo ſigno durationis, tamen habet illa ordinate ſm ordiné nature, qa ꝑla ordinata pōt eſſe in eodē. ꝑ. durationis et maxime habet illa qa ſunt tm̄ media potentialia et nō l actu per ſe ſed ſi trāſiret de extremo mediato ad aliud extremū cū ibi ſint media equalia l actuali exiſtētia tūc nullo ordine nec nature nec durationis haberet illa media. quoꝝ tamen eſt ordo naturalis, circa que operatur p̄ſuponés ordinem illorum ꝙ eſt impoſſibile quia ſic non ſeruaret ordinem a deo inſtitutum.

¶ AD ARGVMENTA. Nota ibi de āgelo malo ꝙ ſi uult aliquid inordinatum non oportet ut illud uolitū ponatur l eſſe quia multa uolunt que non habent, nec habebunt, nec ſunt contēti quia tunc eſſent beati. Angelus bonus beatus eſt, et ideo habet quicqd uult, et illud quod uult rectū eſt et ideo ſi uult eſſe l extremo mediato nō uult ibi eſſe potentia ſua, quia eſt ei impoſſibile et uelle eſſet inordinatum quod non cadit in beatis ſed ſi ſic uult eſſe uult ibi eſſe potentia dei, et uerisimile eſt deum ei condeſcēdere, quia ſicut beati angeli obediunt deo, et deus cōdeſcendit uoluntatibus eorum, et ſic dicūtur regnare cum deo et deus cum illis quia ipſi faciūt quicqd deus uult eos facere et deus facit quicquid ipſi uolunt deum facere de hoc aliqualiter Scotus in. 4. diſt. 45. q. 4. arti. 3. ¶ Ad ſecūdum patet ꝙ corpus chriſti eſt in altari in ultimo. ꝑ. prolationis uerborum ſed hoc eſt diuina uirtute. Et per iſtud apparet ad illud de ſenſu et ſenſato ꝙ remiſſum fuit etc. Ibi Ariſt. uult habere ꝙ non eſt ſimile de latione ideſt motu locali et de alteratiōe, quia aliquid poteſt eſſe alteratum in inſtāti non ſic aliquid ſm locum mutatum in inſtanti, Sco. dicit ex hoc apparet, unde ex hoc ? Quia ſuperius dixit ꝙ angelus potuit quieuiſſe per horam et in ultimo inſtanti illius hore mutari de extremo immediato in extremum ſibi immediatum in inſtanti. Et ex hoc reſpondet concedendo ꝙ non eſt inconueniens aliquam alterationem eſſe totam

ſimul, et hoc qñ agens eſt pfectũ et reſpicit paſſum tanq̃ termi
nũ indiuiſibilẽ .i. dato q̃ paſſum ſit diuiſibile tñ tamen eſt uirt⁹
agentis ut reſpiciat ipm ac ſi eſſet indiuiſibile et hẽt in uirtute
ſua formã etiã q̃tũ ad ultimũ gradũ, et dato q̃ ſit diuiſibilis in
gradus ſicut frigiditas tñ eã reſpicit agens ac ſi eẽt indiuiſibi-
lis, et tunc agens alterat paſſum ſubito et in .ꝑ. inducendo in ipſ
formam frigiditatis pfectã et ita in mutatione indiuiſibili al-
terat et nõ motu. Ideo ſecũdo dicit q̃ ſi illã formã non eſt mo-
tus ſed mutatio una uel forte plures habite aut ordine nature
aut ordine durationis. Et hoc dicit pp uerba Ariſ. qui dicit q̃
ſi magnum fuerit paſſum qd alteratur, habitũ ab habito patet
qd uerbũ põt itelligi dup̃r q̃ pars poſterior a parte priore pri
us ordine nature pfecta, quia congelatũ, pficiatur .i. cõgeletur
naturaliter poſterius .i. poſt primã, ordĩe nature, ita q̃ oẽs par
tes ſimul duratiõe et i .ꝑ. tpis ɔgelãtur et totũ a magno frigore
et quelibs pars, tñ ordine nature prius cõgeletur una q̃ alia, et
ſic hitũ ab hĩto .i. poſterior pars a priore pfecta pficiat. Alio
mõ q̃ ſit ordo durationis puta q̃ pars poſterior mouet ſucceſ
ſiue a pte priore tñ pars prior mutata ẽ p̃ciſa ab agẽte extri
ſeco .ſ. a frigore alterante, et ſecunda eſt alterata a pte priore
ſucceſſiue et per motũ, ſed iſte ſecũdus modus uidet improba-
bilior, niſi poſito q̃ pars primo tranſmutata ẽ ipfectior trãſmu
tante extrinſeco et ita ipa non ſic ſubito põt tranſmutare ptẽ
ſecũdã ſicut ipa trãſmutata eſt a frigore intenſo extrinſeco,
quia ipa non eſt ita perfecta in frigiditate ſicut agens extrin-
ſecũ, et ſic prima pars erit mutata ab agẽte et illa initiabit mo
tum quo alterabuntur alie partes. Et ideo aduerte quia hic nõ
uult dare primũ in motu alterationis qui motus ſit ab alterãte
primam partem, ſed motus eſt a prima pte alterata que ſucceſ
ſiue alterat et tal⁹ motus nõ eſt primũ. Probat igr̃ qd dixit per
Ariſ. cũ dicit q̃ nõ eſt ita ĩ multiplicatiõe ſoni ſicut eſt in mul
tiplatiõe lucis, q̃a in prima multiplicatiõe illa fit cũ q̃to et cõti
nuo eo q̃ ſpẽs ſoni ſit realr̃ in aere q̃to et ſic fit cũ motu loca
li et ita fit ſucceſſiue, non ſic multiplicatio lucis quia illa nõ fit
cũ motu ſed in .ꝑ. ut p3 in tonitruo, quia prius uidetur lumẽ tã
tum q̃ ſonus audiatur ita q̃ ſimultas nõ repugnat rõni altera
tionis qua forma tota ſimul duratione inducatur ſed ſimultas
repugnat rõni loci mutationis qd ut ola ubi ſimul pertrãſeant
et hoc cõparando ad uirtutẽ naturalẽ quia illa non põt tranſ-
gredi ordinẽ naturalẽ, non tamẽ cõparando ad eum, quia deus
bene põt ola ubi inter media ſimul pertrãſire et mutare ali-
quod corpus in .ꝑ. uel ẽt angelũ cuꝫ ſit ſupra ordinẽ nature tñ
q̃ql fit de multiplicatiõe lucis que eſt mutatio, ĩ alterationib⁹
tñ que ſunt uere motus nõ datur prima mutatio ſicut nec ĩ lo
cĩ mutationibus quia nũq̃ eſt uerꝫ dicere motus nũc ẽ et imme
diate ante hoc nõ fuit quia nõ datur primum ſui ineſſe nec ulti
mũ .8. phyſicoꝝ ubi enĩ ẽ mutatio inſtãtanea, ſicut illuminatio,
generatio, illa mutatio nõ eſt iniciãs motũ, nec etiã mutatio eſt
ulr̃, ubi motus ſeqtur ſed in aliquo caſu põt reperiri pp̃ter p-
fectionem mouentis, ſed eſt dare immutationẽ que eſt termin⁹
quietis p̃cedentis, ſicut ſi aqua ds infrigidari fuit calida p ho-
ram in .ꝑ. terminãte horã eſt calida et q̃eſcit ſub calore et di-
citur ultimum in eſſe quieto, et immediate poſt incipit infrigi-
dari, et ita nõ datur primũ motus alterationis aque nec impe-
dit magnus gradus caloris corrũpens frigiditatem inductã in
aqua multũ calida quia ibi eſt infrigidans cõſeruãs illã frigi
ditatẽ inductã, ſed aliquãdo eſt q̃ agens eſt perfectũ et põt q̃e
ſcere per horã et ſubito agere et alterare uel ẽt mutari localr̃
ſicut angelus, et tunc nõ datur ultimũ in eſſe quietis, ſed ſi an-
gelus quieuit per horã in .ꝑ. põt mutari localiter et ẽt poſt con
tinuare motum et ita dabitur primũ in motu locali ſicut in al-
teratione, ſic ẽt ſubſtãtia panis quieuit ſub accidentibus per tẽ-
pus menſurans prolationeꝫ uerborũ et in ultimo .ꝑ. non eſt ibi
ſubſtãtia panis ſed corpus xp̃i, ſed nõ ut põt eẽ aliquod alte-
rans naturale perfectius qd poſſit alterare unam partẽ altera
bilis i .ꝑ. et alias partes ſucceſſiue. Videtur dicere Sco. q̃ ñ q̃a
cũ ſit eque perfectũ agens ſicut in principio et paſſum ſit magis
diſpoſitũ ex eo q̃ habet aliquid forme et paſſum ſit eque apro
ximatum uidetur q̃ debeat alterare totũ paſſum ſimul uel ſal
tem eque inducere ſcdam partem forme indiuiſibiliter ſicut pri-
mam et nõ ſucceſſiue ſecundã et primã in .ꝑ. et ideo ſupra di-
xit q̃ ſi prima pars aque alterata non eſt eque perfecta ſicut
alterans q̃ ipſa ſucceſſiue alterabit ſcdaꝫ et nõ dicit q̃ alterans
ſucceſſiue alteret ſcdaꝫ. Sit laus laus deo pr̃i filioq; et ſp̃ui ſctõ.

DISTINCTIO TERTIA.

CIRCA TERTIAM DISTINCTIONEM HIC MAGISTER tractat de diſtinctione perſonali ange
lorum et in ſecunda parte huius diſti
ctionis tractat de cognitione angeloꝝ.
Scotus uolens oſtẽdere qualis ſit diſti
ctio pſonalis angelorũ inquirit que ſit
diſtinctio indiuidualis in ſubſtantia materiali. Et ponit ſeptem
queſtiones iuxta numerum ſeptem opinionum que diuerſifican-
tur in mõ dicẽdi de diſtĩctiõe ĩdiuiduali. Et hoc fac̃ ut oſtẽdat
diuerſos modos ponendi diſtĩctionẽ perſonalẽ in angelis quia
iſte opiniones ſicut diuerſificãtur in modo ponendi diſtĩctionẽ
indiuiduorum ĩ ſubſtantia materiali ſic etiam diuerſificantur
in modo ponẽdi diſtĩctionem perſonalem angelorũ. ¶ Que
rit igitur primo utrum ſubſtantia materialis ſit de ſe hec .ſ. ſin
gularis et indiuidua. Et nota q̃ hic capitur ſubſtãtia materia
lis pro ſubã cõpoſita ex materia phyſica et forma quia ſecun-
dum ueritatẽ etiam angeli ſunt compoſiti ex materia metaphy
ſica et forma cum omne ens in genere cõponatur ex genere et
dr̃ia et ita ex materia metaphyſica ſed angeli nõ ɔponũtur ex
materia que eſt alterum principium rerum naturalium, et ſic
loquitur hic Scotus de ſubſtãtia materiali in qua eſt materia
phyſica. Quod ſic probatur .ſ. q̃ ſubſtantia materialis ſit de ſe
hec quia Ariſtoteles contra Platonem oſtendit in ſeptimo me
taphyſice q̃ ſubſtantia cuiuſcunq; eſt propria illi cuius eſt, et
illa ſubſtantia non ineſt alii, ſi ita eſt igitur ſubſtantia mate-
rialis circumſcripto omni alio ex ſua natura eſt propria illi
cui⁹ eſt ſiue cui ineſt ſic q̃ ex ſua natura non poteſt ineſſe alii
quod enim eſt proprium alicui ſic conuenit illi q̃ non poteſt cõ
uenire alii aliter non eſſet proprium et ita ſi ſit propria de ſe
igitur erit hec de ſe et ita indiuidua. ¶ Contra quicquid cõ
uenit de ſe ideſt de ratione ſua formali alicui ineſt ei in quo-
cunque, patet quia homini conuenit rationalitas de ſe in quocũ
que eſt hõ ibi eſt rationalis et ſimiliter ẽ animal, igitur ſi na-
ture lapidis conuenit ei de ſe eſſe hanc et indiuiduam in quocũ
que lapide erit, erit hec et indiuidua, et tunc ſequitur q̃ cum ſit
in hoc lapide, et in hoc ſimilr̃ in ambobus erit hec natura lapi-
dis, et ita iſti duo lapides erunt unus lapis quia habent hãc nu
mero naturam lapidis immo non numerabitur natura lapidis
in eis ſicut nec deitas in perſonis diuinis. ¶ Preterea ſi natura
ſit de ſe hec et una numero igitur ei repugnabit multitudo nu-
meralis, pbatur ɔña q̃a cui de ſe ɔuenit unũ oppoſitorũ ei de ſe
repugnat alteꝝ, unũ nũero et mlta nũero opponũtur et ita ſeq̃r
q̃ ſi natura lapidis ſit una numero de ſe nullo mõ ſtabit plura
litas numeralis cũ tali natura ſed repugnabit illis, et ita nõ p̃-
dicabitur de pluribus numero predicatione dĩte hoc eſt hoc.
¶ HIC PONITVR OPINIO Ocham in primo queſtione
ſecunda. Et dicit q̃ natura in genere cauſe formalis de ſe eſt

hec ſicut etiam formaliter ex ſe eſt natura. Itẽ q eadem eſt formalis cauſa ſingularitatis nature et entitatis nature nec eſt querere aliam cauſam ſingularitatis nature a cauſa entitatis eius, quaſi ſint due cauſe, una que ſit cauſa nature ĩ ſe, et alia que ſit cauſa ſingularitatis nature, ſed eſt una utriuſque et nature et ſingularitatis nature, nec eſt imaginandum q prius natura ſit natura et hoc prius prioritate durationis, et poſt duratione ſit hec per aliquid contrahens eam ad ſingularitatem ſed ſimul duratione eſt natura et hec, et hoc eſt uerum quia ibi non eſt ordo temporis, ſed ultra dicunt q nec prius ordine nature natura eſt natura et poſt ordine nature contrahatur per aliquid aliquo mõ diſtinctum a natura, ſed per illud preciſe per quod eſt formaliter natura per id eſt ſingularis. Et probant per ſimile. Et aduerte q omnis res aut habet eſſe extra animam aut habet eſſe in anima, omne extra animam ẽ eẽ ſimpliciter et reale, eſſe in anima eſt eſſe ſecundum quid et non reale, et ideo ex eſſe in anima non ſequitur eſſe ſimpliciter ſed eſt fallacia a ſecũdum quid ad ſimpliciter ſed ad eẽ extra animam bene ſequitur eſſe ſimpliciter nec eſt fallacia aliqua tũc dicunt q ſicut natura habet uerum eſſe reale ex ſe extra animam et non habet alio formaliter, non autẽ natura habet eſſe ſecundum quid ſcilicet eſſe in anima ex ſe ſed habet q ſit in anima ab alio puta ab ipſamet anima, et non eſt alia ratio niſi q a eẽ uerum eſt eſſe ſimpliciter et iõ ei conuenit ex ratione ſua, ſi eſſe in anima eſt eſſe ſecundum quid et ideo non ſibi conuenit ex ſe, ſed ſi conuenit, conuenit ei ab alio. Itẽ dicũt eſſe ſimile de uniuerſalitate, et ſingularitate, quia ſingularitas pertinet ad uerum eſſe et ſimpliciter eſſe ideo conuenit nature ex ſua ratione formali, ſed uniuerſalitas non pertinet ad eſſe uerum ſed ad eſſe ſecundum quid ideo conuenit ei ſcilicet nature ab alio et non ex ſe, ideo bene querenda eſt cauſa quare natura ẽ uniuerſalis et danda eſt anima uel intellectus ſed non eſt querenda cauſa quare natura ẽ ſingularis quia ſingularitas ei conuenit ex ſe. Et eedẽ ſunt cauſe entitatis et ſingularitatis nature.

¶ CONTRA hoc arguitur. Et primo q ad actum intelligendi cauſandum requiritur obiectum uel in ſe in notitia intuitiua uel in ſpecie intelligibili, in notitia abſtractiua. Et requiritur ſecundum doctorem in diſtinctione tertia primi in genere cauſe efficientis, quia a cognoſcente et cognito pariter cognitio requiritur etiam intellectus poſſibilis uel agens non curo ad producendum actum. Iſta ergo duo ſunt priora actu ſcilicet obiectum et intellectus ſi g° obiectum eſſet de ſe ſingulare, quia hoc per iſtos ſemper conuenit nature non accepte ſecundum quid ſiue ſecundum eſſe qđ in anima habet, igitur obiectum ut precedit actum eſt hoc et ſingulare et ita ſequeretur q cum intellectus intelligat obiectum ſub ratione uniuerſalis intelligeret ipſum ſub ratione oppoſita ſue rationi reali realiter enim obiectum eſt hoc et ſingulare et intellectus intelligeret ipſũ ſub modo intelligendi uniuerſalis et uniuerſalitas et ſingularitas ſunt rationes oppoſite, intelligere autem aliquid ſub modo oppoſito intelligendi modo ſuo reali eſt intelligere rẽ aliter eẽ q̃ ſit eſt. n. intelligere indiuiduum ut ſpẽs qđ eſt falſum. Et patet, nunquã enim intellectus intelligens ſor. attribuit ſor. intentionẽ ſpeciei, quia ei repugnat ſcilicet diuidi in plura numero, neque intellectus intelligens hominem attribuit homini rationem indiuidui quia ſibi repugnat non diuidi in plura numero, repugnat aũt ei qđ eſt de ſe hoc diuidi in plura numero, cum ſit unum numero, et ita ſi obiectum eſſet de ſe hoc non poſſet intellectus ſibi attribuere rationem uniuerſalitatis, quia talis intentio ſecũda repugnat intentioni prime que eſt de ſe hec ei enim q eſt de ſe hoc repugnat dici de multis et eſſe in multis et diuidi in multis, hec enim ſunt omnes cõditiones uniuerſalis, cui ergo repugnant ille tres conditiones ei repugnat uniuerſalitas et ita ſequitur q ſi obiectus ſit de ſe hoc qđ ei repugnabit intelligi ſub ratione uniuerſalis. ſed ei non repugnat intelligi ſub rõne uniuerſalis. igr obiectũ ut precedit actũ intelligendi nõ eſt de ſe hoc et ſtat tale obiectũ eſſe ſubſtantiã materialem. igr ſubſtantia materialis non eſt de ſe hec. ¶ In ſecundo argumẽto nota q unitas realis et ꝓpria et que ſufficit nature ut natura limitata et ſta ẽ, ſi unitas minor unitate numerali. Inter oẽs. n. unitates reales maior et potior unitas eſt unitas numeralis, alia unitas minor iſta ſed maior aliis eſt unitas nature ſpecifice, et hoc loquendo de natura ſpecialiſſima que non diuiditur ĩ plura ſpecie. Alia poteſt intelligi unitas generica minor iſtis duabus et adhuc unitas tranſcendens minor, ſi de iſtis duabus generica et trãſcendente nõ eſt ſmo in hac q. Si igitur unitas minor unitate numerali eſt ꝓpria nature et ei ſufficiens natura ipſa non erit de ſe una unitate numerali ſiue non erit de ratione ſua formali hec. itẽ q ſingularitas non includitur in ratione nature, et ita ex ſe nõ erit una numero, et erit una unitate reali minore unitate numerali. Nota in probatione maioris q ſi natura lapidis eſſet de ſe hec, igitur ſingularitas ineſſet per ſe nature, cum etiam ſit de ſe una unitate minori unitate numerali (eo q talis unitas ꝯſequitur naturã) ĩ natura eẽnt p ſe iſte due unitates, ſed hoc eſt impoſſibile quia reſpectu eiuſdẽ et in eodem eſſe per ſe repugnant, quia cum unitate minore poteſt ſtare multitudo numeralis, que opponitur unitati numerali et tunc duo oppoſita poſſent in eſſe eidem. ſ. unitas numeralis, et multitudo numeralis, q eſt impoſſibile. In probatione minoris deducit ad hoc inconueniens q ſi natura lapidis nõ hẽret unitatem minorẽ realẽ unitate numerali q tunc nª eſſet unitas realis minor unitate numerali, et ita omnis unitas realis eſſet numeralis hoc conſequens oſtendit eſſe falſum. 7. xiiii. Et hec eſt concluſio quam intendit in iſtis argumentis. ſ. probare q datur minor unitas realis unitate numerali. In primo argumẽto ſic procedit quoniã primo probat q illud qđ eſt metrũ et mẽſura aliorũ in genere eſt unum, ſic q illud cui conuenit rõ menſure eſt unum et non ipſum unum. i. non eſt idea q̃ Plato apellabat ipm unum. Ariſ. aũt oſtendit q illud qđ eſt menſura eſt aliqd in genere hñs unitatem, et non ipa idea, hẽt igr menſura unitatem et realem, quia menſurata realia, realiter nõ menſurantur niſi menſura reali et ita menſura hẽt unitatem realem cum ſit ens reale, et ens et unũ cõuertunt. Secũdo dicit q iſtud metrũ ẽ aliquod unum in genere, ſic q eſt menſura intrinſeca eorũ que ſunt in genere, deus igr ſecundũ Ariſ. non ponitur menſura eorum que ſunt in genere ſubẽ quia deus nõ eſt in p̄dicamẽto, nec ẽt ſecundũ cõmentatorem, qui nõ ponit deũ nec intelligẽtias in genere ut pꝫ in. c. de ſpecie, et tñ in. 10. meta. cõmẽtator dicit q primus motor eſt menſura eorũ que ſunt in genere ſubẽ, et ita cõtradicit ſibi quia ponit deũ nõ eſſe ĩ genere, et poſt ponit primũ motores eſſe menſurã eorũ que ſunt in predicamẽto ſubſtantie. Et ſi dicas q cõmentator non ponit pp hoc deum in genere ſi ponit q ſit mẽſura extrinſeca. Sꝫ tũc nihil ad ꝓpoſitũ Ariſ. quia Ariſ. intẽdit aſſignare in p̄dicamẽto ſubẽ unũ metrũ et menſuram illius generis ſm mentẽ igr Ariſ. illud qđ eſt metrũ eſt in genere. ¶ Probat ẽt doc. q illa unitas realis nõ eſt unitas numeralis, ſm mentẽ phi. igr phũs concedit unitatẽ realẽ minorẽ unitate numerali. In probatione iſta nota q Ariſ. recitat rationẽ Platonis q̃re ipſe Plato poſuit ideã ſpeciei, et nõ ideã generis, q a inter ſpẽs ẽ ordo eẽntialis et poſterior ſpẽs ꝑt reduci ad priorẽ a qua mẽſurant cetere, q a. n. ſpẽs pticipãt magis uel minus de natura humana, ideo dicuntur magis pfecte et minꝰ perfecte, et ſic ex cognitione nature humane cognoſcimus alias ſpecies ſecundũ q participant de humanitate et de pfectionibꝰ

humanitatis ſicut equus eſt animal manſuetum accomodatum ꝙ nature humane quia igitur in ſpeciebus eſt ordo eſſentialis et una natura dicitur prior altera poſterior et una reduci habet in aliam ideo dicit Plato ꝙ erat idea ſpeciei ratione cuius alie participantes dicebantur tales uel tales ſcilicet magis perfecte et minus perfecte, non ſic poſuit ideam generis ut ſic tales ſpecies eſſent tales uel tales, quia naturam generis participarent non enim quia aſinus participat naturam generis ideo eſt aſinus tante perfectionis, uel equus et iſta eſt ratio ponendi ideam in ſpeciebus et non in generibus, dicit igitur ꝙ inter illa que ſe habent ut menſura et mēſurata eſt ordo eſſentialis, ſed inter indiuidua eiuſdem ſpeciei non ponitur ordo eſſentialis igitur nullum unū indiuiduū erit metrū et mēſura aliorum indiuiduorum in eadem ſpecie, igitur illud unus metrum habens unitatem realem non eſt unum numero igitur non habet unitatem numeralem et tamen habet unitatem realem igitur eſt minor unitas realis unitate numerali. ¶ In ſecunda ratione de ſpecie athoma.i. ſpecialiſſima cui repugnat diuidi in plura ſpecie. Nota ꝙ natura ſpecifica ē una natura, et genus non dicitur habere unā naturam, nō loquitur ibi Ariſto. de unitate conceptus quia eque genus habet unitatē conceptus ſicut ſpēs, quia ſi genus non eſſet unus ꝯceptus, igitur nullꝰ conceptus eſſet quia quod nō eſt unum non eſt, uel nihil eſt. Et tunc ſequeretur ꝙ ſi conceptus generis eſſet et non eſſet unus, tot eſſent conceptus generis quot eſſent cōceptus ſpecierum et tunc idem eſſet dicere homo eſt animal et homo eſt homo quod eſt falſum quia non conuertuntur. ſi enim eſſet idem cōceptus generis et ſpeciei tūc nō eſſet fallatia ꝯſequētis hō igitur aīal. animal, igitur homo, quod eſt falſum. Ibi ēt nota ꝙ comparatio non fit in unitate numerali nihil enim eſt albius ſe ipō, ſꝫ ſi aliquid ſit albius eſt albius altero ponit igitur Ariſ. ſpeciem importare unitatem nature et per hoc in ea fieri poſſe comparationes. Et genus nō dicit unitatem nature et ꝓpter hoc in genere non fieri cōparatiōes igitur intendit Ariſ. attribuere unitatem nature ſpecifice minorem unitate numerali. ¶ In tertio argumento nota duplex fundamentū ſimilitudinis unū remotū .ſ. albedo aliud proximū .ſ. unitas albedinis in extremis ſimilibus, et ſi relatio eſt realis oportet fundamentum remotū, et fundamentum proximum eſſe realia igitur unitas in qua fundatur ſimilitudo realis erit unitas realis, et non unitas nūeralis quia nihil eſt ſimile ſibi ipſi igitur illa erit unitas realis minor unitate numerali. ¶ In quarto argumēto unius oppoſitionis realis ſunt duo prima extrema realia nota ꝙ oppoſitio eſt relatio igitur ſi eſt relatio realis debet hr̄e extrema realia et realiter diſtincta et ita oppoſitio realis debet hr̄e duo prima extrema realia. Et nota ꝙ prima extrema cum ſint realia hūt unitatē realem et non numeralē igitur, ꝙ nō numeralē patet quia tūc hoc albū eſſet primū extremū et a ſimili hoc nigrū qḋ ē fl̄m qa tūc eadem rōe et hoc aliud albū eſſet primū extremū et hoc aliud nigrū et tunc erūt tot prima extrema quot erūt indiuidua etc. ¶ In quinto argumento ad actum ſentiendi requiritur obiectum reale cum actus ſit realis, igr̄ hn̄s unitatem realem, et ſic ſenſus illo actu ſentiendi cognoſcit illud obiectū et hoc unum tali unitate quale eſt unū ſed nō cognoſcit ipſum ut eſt unum numero quia tūc diſtīgueret illud obiectū ab omni alio qḋ nō haberet illā unitatē qḋ falſus eſt. Ibi nota ꝙ ſi duo radii ponātur in eodem loco ſenſus illos nō diſtinguet et ex cōſequenti nō percipit illos ut hūt unitatē numeralē ſi tū ſitu eſſent diſtincti tunc diſtingueret unum ab alio, ſenſibilia communia quibus cognoſcuntur indiuidua ſunt forma, figura, locus, tempus, qualitas, per iſta tanquam per differentias cōmunes et accñtales cognoſcuntur indiuidua, quia iſta non habet unus et alter ſi iſta circunſcribantur a duobus indiuiduis erit manifeſtum ꝙ ſenſus non percipiet illa indiuidua numeralr̄ diſtingui ſicut ſi ponātur duo quadrata non diſtingui loco et ita eſſe in eodem loco non diſtingui tempore, et ita eſſe in eodem tempore, eſſe eq̄ alba et eiuſdem figure, tunc conſtat ꝙ uiſus non percipiet illa fore diſtincta, igitur ſignum eſt ꝙ non cognoſcit illa ut ſunt unum numero, quia tunc diſtingueret unum ab alio quod tamen falſum eſt. Dicit doctor ꝙ eodem modo poſſemus arguere de obiecto ſenſus, ſicut eſt argutum de obiecto intellectus ſed non eque concludit quia poſſent dicere ꝙ obiectum uiſus eſt color abſtractus per intellectum ab hoc colore et illo et ita habet unitatem rationis fabricatam per intellectum, ſed ſaltem de primo actu uidendi qui precedit actum intelligendi circa colores nō poſſum negari quin reſpectu illius actus, obiectum ſit reale et unum non unitate numerali patet quia ſi uiſus uideret obiectum ſub hac ratione indiuiduali tunc quicquid uideret ſub ratione huius ſingularis obiecti uideret quod ē falſum, cognoſcit enim colorem ſub ratione coloris et non ſub ratione huius coloris, itē ꝙ ratio uidendi eſt natura coloris licet ſingularitas ſit conditio neceſſario requiſita ad obiectum ſenſus quia ſenſus eſt cauſa ſingularis et nō ſentit uniuerſalia licet natura uniuerſalis ſit ratio uidendi, nō tamen eſt ratio uiſa. ¶ Sexta ratio eſt clara et prima probatio conſequentie. Secundo probatur eadem conſequentia. Eſt unitas numeralis, igitur eſt tantum diuerſitas numeralis, non eſt tantum diuerſitas numeralis igitur nec tantum unitas numeralis. Et declaratur quia huius diuerſitatis, unum et multa utrunque extremum eſt ipſe uerum unitate ſibi proportionatam. Et eodem modo quo eſt unum in ſe eſt diuerſum a reliquo extremo quia unū quodq; unum eſt indiuiſum in ſe ſua unitate, et ſua etiam unitate eſt diuerſum a quocunque alio et ita eſt diuerſum a ſuo extremo, et ita eius unitas eſt ratio quare eſt diuerſum ab alio extremo et ſic unitas ē ratio diuerſitatis alteri extremo ideſt eo modo quo eſt indiuiſum in ſe eo modo eſt diuerſum ab extremo ſed ſi ſit tantum unitas numeralis erit numeraliter indiuiſum a ſe et ſic numeralr̄ erit diuiſum ab extremo et ſic ſi erit tantum unitas numerabilis erit tantum diuerſitas numeralis. Et confirmatur quia ſi tantum ſit unitas numeralis realis igitur omnia erunt primo diuerſa conſequens eſt falſum igitur et antecedem probatur conſequentia, quia accipio Socratē et Platonem, et quero utrum in Socrate ſit tantū unitas numeralis ſi ſic igitur omnia que erunt in ſor. ſunt unum numero et omnis unitas in ſor. eſt unitas numeralis ſimiliter in Platone, igitur cum non ſit idem principium diſtinguendi et conueniendi et Sor. et Plato diſtinguantur nūeraliter igitur in unitate numerali non cōueniunt, et in nulla alia unitate conueniunt cum nulla in eis ſit realis igitur in nullo conueniunt et ſi ſic igitur Sor. et Plato erunt primo diuerſa, diuerſa enim ſunt illa q̄ in nullo aliquo modo conueniūt. Confirmatur quia ſi omnis unitas realis eſſet numeralis, igitur omnia eſſent tantū realiter numero diſticta et ens diſtincto numeralis nō ſit aliud niſi ꝙ hoc ſingulare non eſt aliud ſingulare ſuppoſitum unitate utriuſque ſingularis et cum illa unitas extremi ſcilicet ſingularis ſit negatio alterius ſingularis quia unum eſt quod non eſt diſtinctū in ſe, et quod eſt diſtinctum ideſt non idem alteri ſeqtur ꝙ omnis diuerſitas realis eēt tantū negatio unius ſingularis ab alio ſinglri, et ſic nūꝗ erit diuerſitas realis ſpecifica nec generica.

¶ AD QVESTIONEM DOCtor ponit quinque cōcluſiones. Prima eſt ꝙ ſubſtantia materialis non eſt de ſe hec, indiuidua, et ſingularis, et hoc deducit prima ratio que ꝯcludit ſi bene aduertas, quia ſi eſſet de ſe hec cum ſit obiectum intellectus nō poſſet intellectus eas intelligere ſub oppoſito ſcilicet ſub uni.

uerſalitate que opponitur ſingularitati et ita quotienſcunque
intellectus intelligeret naturã ſub rõne intelligẽdi uli intelligeret
eam ſub rõne repugnante rõni nature, quia ipa eſt de ſe hec et
ulitas repugnat ſingularitati et ei q̃ ẽ de ſe hec ſicut rõ uniuer
uerſalis repugnat ſorti. ❡ Secunda cõcluſio eſt q aliqua uni
tas ẽ i re realis abſq; oi ope intellectus que ẽ minor unitate nu
merali ſiue eſt minor unitate ꝓpria ſingularitatis. Et hec uni,
tas eſt nature unitas ſꝫ ſe.i. ineſt nature ꝑ rõnẽ nature cũ flu
at a pr ncipiis nature et ſic ẽ paſſio eius et natura ſꝫ hãc uni
tatẽ ſibi ꝓpriã eſt indifferẽs ad unitatẽ ſingularitatis ſiue nu
meralẽ et per ↄ̃ñs natura nõ ẽ de ſe hec ſꝫ eſt indifferẽs ad eẽ
hoc. Et qualr hoc poſſit intelligi uꝫ q natura ẽ indifferens ad
unitatẽ ſingularitatis ꝓbat uel declarat per dictum Auicẽ.5.
meta. equinitas eſt tm̃ equinitas, nec eſt una.ſ. unitate numerali
nec plures.ſ. pluralitate numerali, nec ſingularis, quia talis ſin
gularitas nõ cõuenit ei per ſe in pº mõ dicẽdi per ſe, nec ulis i
actu, qualeꝫ eſt illud qd eſt fabricatũ ab intellectu ut poſt dice
tur nõ ut ẽ obiectũ intellectus .i. et ſi equinitas nõ ſit ulis ulitate
in actu tñ ut equinitas eſt obiectũ intellectus eſt ulis in poten-
tia, qd ſit ule in actu, et ule in potentia dicã ſoluendo uel decla
rando dictũ cõmẽtatoris in prima inſtantia. ❡ Et ſi dicas na
tura nunq̃ ẽ ſine aliquo iſtorũ .ſ. niſi ſit hec uel niſi ſit ſub mul
titudine naturali. ❡ Rñdet Sco. q uerũ eſt q natura nunquã
habet eſſe reale, niſi ſit ſub aliquo iſtorũ, quia uel natura ẽ hec
ut natura ſolis, eſt cum unitate ſingularitatis et alie multe na
ture ſunt cum multitudine naturali, tñ ipſa natura lapidis de
ſe.i. ſecundũ ſuam rõnem conſtitutam nullũ iſtorũ includit, quia
ipa ordine nature precedit ſm ſuum eẽ qdis iſtorũ et iſta ſu-
perius numerata ſunt poſteriora ad eẽ ipſius nature, ſic q in
ſuo eẽ nõ includũtur, ita q ipa natura lapidis ſm iſtã priorita
tẽ naturalẽ eſt qcqd eſt per ſe, per ſe.n. ut abſtracta ab unita
te et pluralitate nũerali et ab ulitate et ſingularitate ẽ obiectũ
intellect⁹ nr̃i, et per ſe ut ſic cõſiderata et abſtracta ẽ conſide
rat a metaphyſico, qa ut ſic abſtrahit a motu, hoc ẽ directe ꝯ
magm Antoniũ trombetã, quia oĩs natura ſic abſtracta et ſic
cõſtituta cõſiderat a metaphyſico, nec ſic abſtrahit a ſua rõe
qddiotiua q̃ ẽ ei ꝓpria, ıͬ de mẽte Sco. metaphyſicũ cõſiderat
qdditates particulares et in pticulari q̃tũ ad ꝑdicata pı mõi
eis cõuenitia idẽ dicit iferius in.3. ↄlone, et natura lapidis ut
ſic cõſiderata exprimitur ꝑ diffinitionẽ, qa talia poſteriora ñ
ptinent ad eẽ nec ad diffinitionẽ, et ꝓpoſitiones primi mõi ſunt
uere de qdditate ſic accepte ut abſtrahit ab illis poſteriorib⁹
ſic inquã ẽ ſubiectũ oĩum taliũ ꝓpõnum primi mõi. ❡ Tertia
cõcluſio. Nõ ſolũ natura lapidis de ſe, eſt indifferẽs ad eſſe in
intellectu et ad eẽ in pticulari ſiue extra aiaꝫ, et per ↄ̃ñs ẽ in-
differens ad eẽ ule et ſinglre ſed ẽt natura lapidis hñs eẽ in i
tellectu, nõ hꝫ primo ex ſe ulitatẽ.i. dato q natura lapidis intel-
ligatur ab intellectu, et ſic ſit in aia, tñ non ſequitur q ſit uni-
uerſalis nec ſeʳ lapis cognoſcitur ab intellectu igʳ intelligitur
ſub rõne formali ulis. Negatur ↄ̃ña et rõ eſt qa reſpectu con
ceptus primi quo cõcipitur lapis uniuerſalitas non eſt pars il-
lius cõceptus, nec includitur in primo cõceptu lapidis ſꝫ in ſecũ
do bene includitur. unde notãdũ q duplex eſt intentio ſiue du-
plex ẽ cõceptus prima et ſecũda. prima intẽtio eſt qũ res pri-
mo conceptu cõcipitur ut cũ primo lapis occurrit itellectui la
pis eſt cognitus et ſecundum ſuam formalem rõnem cognoſci-
tur et ſic dicitur prima intentio deinde ſequitur ſecũd⁹ concep
tus lapidis quia intellectus lapidem ſic cognitum comparat ad
hunc lapidem cognitum et ad alium lapidem cognitũ tanq̃ ab
iis a quibus abſtrahit naturam lapidis, et ſic attribuit lapidi
iſtam ſecundam intentionem ſcilicet ſpeciei rationẽ, et ſic ra-
tionem uniuerſalis, et ita uniuerſalitas nõ pertinet ad primum
conceptus nec eſt pars illius ↄceptus qui ẽ cõceptus metaphyſi-
c⁹ et cognitio incõplexa metaphyſica qd clarius, q ad metaphy
ſicũ ſpectat cõſiderare qdditates in particulari, ſꝫ ratio uniuer
ſalis pertinet ad conceptum logicum qui eſt ſecũdus conceptus
rei et ſecunda intentio nõ prima. Et ſic patet q prima intentio
pertinet ad metaphyſicũ ſecunda ad logicũ. Cõcludit igit doc.
q prima intellectio eſt nature ut ei nõ cõuenit aliqs modus na
que modus qui eſt eius .ſ. nature ut natura ẽ in intellectu qui
modus ẽ ulitas nec eidẽ nature q̃tũ ad primã intẽtionẽ ↄuenit
mod⁹ q ẽ eius extra intentionẽ.ſ. ſingularitas. Et ẽ dictu q natu
ra lapidis intelligitur prima intentiõe nec tamẽ intelligitur ut
uniuerſalis nec ut particularis quia tales non ſunt modi natu-
re intellecte, ſed ſunt modi intelligendi naturam. Et ideo aduer
te q aliud eſt eſſe modum nature et eſſe modum intelligendi,
intelligere modo uniuerſali, eſt ipaꝫ naturam intelligere in cõ-
paratione ad inferiora quibus ẽ uniuerſalis et ſuperior, et hic
eſt modus intelligendi logicus, intelligere autem naturam ſub
ſuo modo eſt eã intelligere ſecundũ ſuam formalem rationem
et ſic intelligitur prima intentione, et logice intelligitur, ut uni-
uerſalis et ſingularis et hoc ẽ quod dicit q illius intellectꝰ ſcili
cet lapidis modus intelligendi eſt uniuerſalitas ſed uniuerſali
tas non eſt modus lapidis intellecti. ❡ Quarta concluſio. Et
ſicut ſecundũ illud eſſe ſcilicet eſſe in intellectu natura cogni-
ta de ſe uniuerſalis non eſt ut patet ex precedenti ſed uniuer-
ſalitas accidit illi nature cognite ſm propriam rationem eius,
quia in prima intentione, ſic ſecundum ſuam formalẽ rationem
cognoſcitur, et ut ſic eſt obiectum ita etiam ut natura lapidis
eſt extra intellectũ et in ſe ubi eſt cum ſingularitate. nõ eſt ta-
men illa natura de ſe determinata ad ſingularitatem ſicut nec
in intellectu eſt determinata ad ulitatem ſed ſicut ibi ſibi acci
dit uniuerſalitas ita in re ſibi accidit ſingularitas, cum natura
ſit naturaliter prior ſingularitate contrahente eã, et ut eſt na-
turaliter prior illo contrahente non repugnat ſibi, eſſe ſine illo
contrahente, et ita illud cõtrahens accidit ſibi ſicut inferius ac
cidit ſuo ſuperiori ita unitas numeralis accidit nature.
❡ Quinta cõcluſio ſicut natura uel obiectum in intellectu ſꝫ
illam entitatẽ eius et uniuerſalitatem, hic modo capit naturam
in intellectu ſub ſecundo conceptu ſcilicet logico, ut concipitur
ſub modo uniuerſalitatis, et dicit q ſicut natura cognita ſub
uniuerſalitate habuit in intellectu uerum eſſe intelligibile ita
eadem natura extra intellectum habet uerum eſſe reale et ita
comparat naturam ſecundum eſſe intelligibile ad ſe ipam ſe-
cundum eſſe reale, extra igitur intellectum natura habet uerũ
eſſe reale, et ſecundum illud eſſe habet unitatem ſibi proportio
nalem qua eſt indifferens etc. omnia patent. ❡ Ponit igitur
doctor duas reſolutorias concluſiones. Prima q ſic intelligit na
turam habere unitatem realem minorem unitate numerali, li-
cet illa unitas non habeat eam de ſe ſic q ſit intra rationẽ for
malem nature.i. illa unitas non pertinet ad primum modum, et
ita non ingreditur rationem formalem nature, quia equinitas
etc. nec una nec plures, ſuperius in ſecunda cõcluſione excluſit
a quidditate unitatem numeralem et pluralitatem oppoſitam,
hic excludit ab equinitate etiam ſuam unitatem propriam et
conuertibilem cum equinitate, dicit tamen q illa unitas eſt ꝓ-
pria paſſio ipſius nature et ita ineſt ſibi ſecundum ſe ideſt per
rationem eius propriam. Secunda concluſio unitas numeralis
nec eſt intranea nature ſic q ſit de ratione eius formali ſed nec
conuenit nature ſecundum ſe ſiue ſecundum ſuam rationẽ for
malem quia non eſt propria paſſio nature ſed ei accidit, et ita
unitas minor unitate numerali que eſt unitas ſpecifica eſt paſ
ſio propria nature, et non unitas numeralis ſed illa eſt paſſio
huius nature et indiuidui.

¶ SED CONTRA ISTAM opinioné arguitur ſic ſi natura de ſe non eſt hec ſed habet unitaté minorem ſic ꝙ quantú eſt ex ſe eſt indifferens ad cōtrahens ipſam ad unitaté numeralem, igʳ illa natura eſt univerſalis et ſic é univerſale in re preter omne opus intellectus, cōſequens eſt cōtra cōmentatoré primo de aīa cō°. 8. qui dicit ꝙ intellectus facit univerſalitaté in rebus nec univerſale hēt eē preter intellectú, et hꝫ tm̄ eſſe rationis. ¶ Dicit doc. ꝙ duplex eſt ule. ſ. ule in actu et ule in potentia, ule in actu eſt hñs aliquā unitaté indifferenté, ſm quā idé ipm eſt in potētia proxima ut dicatur et p̄dicetur de quolꝫ ſuppoſito ſm Ariſ. primo poſteriorum, ule eſt quod eſt unú in multis et de multis ſic enim intellectus habens noticiam lapidis, et hñs noticiā huius lapidis cōparat lapidem cognitú in ſe, ad húc lapidé cognitú ut lapis cognitus é unú obiectú cognitú et hñs unitaté indifferenté ad húc lapidé et ad húc et ſic cognitus lapis et cōparatus cú tali unitate indifferente, dr̄ ule in actu et ſic eſt in potentia ꝓxima ut p̄dicetur de oībus inferioribus p̄dicatiōe dicente hoc é hoc, et iſtud ule nō habet eē in re p̄ter opus intellectus immo eſt qd fabricatú ab intellectu et ſic intelligit cōmentator, tñ dico ꝙ eſt aliqua natura que lꝫ de facto ſit determinata et cōtracta ad hāc ſingularitaté tñ ꝗtú é ex ſe cú ſit naturalr̄ prior illa ſingularitate nō repugnat ſibi eſſe ſine illa et eſſe cú alia et ſic dr̄ univerſale in potentia nec tñ eſt ule in actu quia tale ulo in potētia nō eſt in potētia proxima ut p̄dicetur de multis cú ſit determinata natura p ſingularitaté, et oꝫ ut ule in actu nō ſit ſic determinatú aliqua ſingularitate, ſꝫ hēat unitaté indifferenté actu et itē unitaté abſtractā ab oī unitate ſingularitatis, et iō oꝫ ꝙ illud ꝙ eſt ule in potentia et nō aliud ſit aprehenſum ab intellectu intentione prima et ſic aꝑhendatur exēpli gr̄a natura lapidis in ſe ꝗtú ad predicata primi modi, et ſecúdi et ut ſic abſtrahit ab unitate numerali et ut ſic abſtracta cōparetur ſꝫ illā unitaté ſuá indifferenté ad inferiora. Et nota ꝙ nihil pōt eē ule in actu, niſi prius ſit ule in potētia qa niſi res de ſe ſit talis ꝙ poſſit eē cum iſta ꝯtente et cú alio, et nō repugnet ſibi eē cú pluribus nunꝗ́ intellect⁹ poterit talé ré ꝯceptā ueſtir̄ itētiōe ulitatis, ſicut ſi intellectus concipiat húc hoīem cōcipiendó ipm perfecte, nunꝗ́ dicet hunc hoīem eē ſpém nec aliqd aliorú ulaliú ſed dicet hunc hoīem eſſe individuú. Et hoc qd dicit doc. ꝙ illud qd eſt ule in potentia nunꝗ́ ut ſic predicatur de pluribus p̄dicatione dicēte hoc eſt ipm in recto ut hic lapis eſt lapis ſꝫ hoc ſolum eſt uerū et poſſibile de obiecto eodé nūero. ſ. de natura lapidis, ꝯſiderata ab intellectu qd quidé obiectú ſolú ut intellectú hꝫ unitatem numeralem, qa obiectú unú numero ꝑcipit ab intellectu et illud idé nūero cōſtitutú eſt p̄dicabile de oī ſingulari predicatione dicente hoc eſt hoc itē ꝙ illud idem obiectum quod erat in potentia ule aꝑhenſum ab intellectu illud idé ſit ule in actu nec ſunt plures cōceptus nec plura obiecta ſꝫ unū nūero obiectum tñ in ſe illud obiectú ń ꝯpatú ad intellectú hēt unitaté minorem unitate numerali nec aliter poſſet eē ule in actu. Et ſic aparet illos male dicere ꝙ intellectus agens facit univerſalitaté in rebus p̄ra ut denudat qcquid é in phantaſmate a cōdictionibus individuantibus, nunꝗ́ enim quodquid eſt hēt rationem univerſalis niſi ut eſt in intellectu poſſibili et intellectus poſſibilis eſt qui facit univerſalitaté in rebus, et pꝫ quia ſi obiectú eſt in re non eſt univerſale actu ſi eſt in phantaſmate ſimiliter ſi eſt in ſpē intelligibili ſimiliter nō eſt ule actu, ſi eſt aꝑhenſum ab intellectu poſſibili prima intentione ſic adhuc non cognoſcitur ſub ratione ulis ſed ſolú cognoſcitur ſub rōne ulis cú intellectus poſſibilis cōparat obiectú cognitú abſtractum ab unitate numerali et ſic hꝫ unitatem ſuam ſibi ꝓpriā īdifferēté ad oēs unitaté numeralé ſic é ule actu, é igʳ intellect⁹ poſſibilis qui facit ulitaté in rebus et nō intellect⁹ agens. Quid igʳ opus eſt intellectu agente? Dico ꝙ operatio intellectus agentis eſt facere res que ſunt potentia intelligibiles actu intelligibiles et hoc facit cú obiectú é rep̄ſentatú in ſpē in phantaſia, tunc una cú illa ſpecié phātaſtica cāt ſpém intelligibilé in intellectu poſſibili túc obiectú é p° actu intelligibile nō tñ actu intellectú ſiue cognitú et tñ obiectú nō eſt ule in actu, nec ut obiectú in ſpecie intelligibili eſt actu intelligibile. Concedo, igʳ eſt actu ule. Nego ꝯñam, nec ualet obiectú in ſpē eſt actu intelligibile igit eſt actu cognitú. Negatur ꝯña ſed é in potētia ꝓxima ut intelligatur. ¶ Preterea Damaſ. uult ꝙ oppoſito nō ſit in creaturis, et in deo, ſi deo. n. é coītas in re realis qa ꝯſiderat eſſentia cōmunis tribus et iſta coītas eſt in re, et diuiſio perſonarú eſt in intellectu, ſi creaturis eſt totum oppoſitú quia diuiſio hipoſtaſú ſiua ſuppoſitorú eſt in re et in re cōſiderari habet, et cōmunitas ſiue copulatio ſuppoſitorú eſt tantú in intellectu ꝯſiderāte petrú et paulú eē eiuſdé nature et hr̄e eandé naturā cōmunem. Iſta communitas eſt tñ in intellectu, igʳ uidetur ſm eú ꝙ oīs communitas in creaturis ſit per opus intellectus igʳ nullum ule uel cōe eſt in re p̄ter opus intellectus, et ꝓbat qa hipoſtaſes nō ſūt in ſe inuicem ſed unaqueq; hipoſtaſis é partita et diſtincta ſigillatim et ſm rōnem ſeparata ſi igʳ eſt cōmunitas taliú ſuppoſitorú é per intellectú. ¶ Ad iſtud dicit doc. ꝙ eo mō quo cōe eſt in divinis unú realiter, eo modo cōe in creaturis nō eſt unú realiter. in divinis ét illud cōe eſt ſingulare et hoc indiuiduú, quia illa natura pp ſui infinitaté in perfectione hꝫ oē in ſe, oē. ſ. illud qd dicit ꝑfectioné, et cum coīcari ſiue eſſe cōe dicat perfectioné hoc nō eſt negandú ab illa natura ſupſubſtātiali et infinita quia tñ diuiſio eſt impfectionis ab illa natura remouetur et itē nō hꝫ coītaté cú diuiſione, ſed hꝫ coītaté ſine diuiſione et itē é coīs et hec ſiue ſingularis et idea iſti termini ex ſuis rōnibus formalibus. ſ. cōe et ſingulare non repugnant nec ſunt oppoſita et iō natura diuīa coīs é et cú hoc una numero et ſingularis uerútamé ſingularitas et ulitas opponūtur ut dictú é, et itē nō eſt eēntia diuina dicenda ulis quia non é ſpecies nec genus nec dr̄ia nec ꝓpriú nec accñs tñ é coīs, et iō nō ſeʳ é coīs igʳ ulis é fallacia ꝯñtis ponendo ꝯñs loco añtis ſed econuerſo bene ſeʳ é ulis igʳ eſt coīs, coītas enī in plus ſe hēt ꝗ͂ univerſalitas, et itē Dam. ponit in divinis cōmunitatem cum unitate reali numerali. Et talis coītas ſic realis non é in creaturis, ſi. n. eēt aliqua natura de ſe hec, et cú hoc coīs oporteret tunc dicere ꝙ aliqua natura p̄dicaretur de pluribus ſine ſui diuiſione quia in eo quod eſt de ſe hec eſt indiuiſibilis et in eo ꝙ eſſet communis eſſet de pluribus predicabilis, et ſic hic lapis et hic lapis eſſet unus numero lapis ſicut pater et filius ſunt unus et idem deus quod eſt omnino falſum. Et ideo in creaturis nō reperiuntur in eodé iſta duo ſingularitas et coītas, quia iſte nature ſunt limitate et ideo nō ſunt in pluribus ſine diuiſione ſui, dato igitur ꝙ in creaturis ſit aliquod commune cui de ſe non repugnat eſſe in pluribus illud tñ cōe non é unú ſingulare de ſe. Soluit igʳ doc. et dicit ꝙ auctoritas non é contra eum dupʳ. primo qa Dam. loquitur de unitate ſingularitatis. i. non eſt itē cōe in creaturis ſicut in deo. Concedo quia cōe in creaturis qd eſt univerſale in actu non é ſic unú ſicut eſſentia quia ipa eſt una numero et cōmunis, nō ſic homo in uli cōceptus nec ét eſt ſic una natura humana ſed una unitate ſpecifica nō numerali. Secúda rñſio eſt quia Dam. loquitur de uli p̄dicabili et in actu cum loquitur in creaturis et dicit ꝙ illud cognoſcitur intellectu et hoc eſt uerú quia tale univerſale in actu eſt per opus intellectus, et nō loquitur de cōi qd eſt determinatú de facto ſicut natura lapidis de facto é cú unitate ſingularitatis lꝫ etc. et hoc rōe p̄ciſe p̄t poni realr̄ in creaturis et nō aliud cōe, iō nō é cōtra dicta doctoris.

¶ AD ARGVMENTVM principale dico ꝙ illa ratio
Ariſto. non eſt ad propoſitum nec concludit contra doc. ſed tã
tum contra Platonẽ, quia Plato ut īponit ei Ariſ. poſuit ꝙ hic
homo exiſtens per ſe eſſet uniuerſale omni homini, et talem hūc
hominē per ſe exiſtentem poſuit ideã, ſed Sco. non ponit uniuer
ſale in potẽtia iſto mõ ſed dicit ꝙ natura que abſtrahit a drã
indiuiduali et ab exiſtentia eſt talis natura ꝙ et ſi ſit determi
nata ad aliquod contrahens ipſaꝫ, ipſa tñ de ſe cũ ſit naturaliter
prior illo cõtrahente põt eſſe nõ cũ illo ſed cũ alio, et ita nõ po
nit illã talem naturã eẽ hãc, et per ſe exiſtere ſicut fingit Ari.
Platonem ponere de idea hoīs ꝙ ſit hic hõ et per ſe exñs, et ule
oī hōi hoc. n. implicat et ita, eſt quid fictũ m. ſ. quid ſinglre et uni
uerſale ſimul. Cõcludit. n. ratio Ariſ. contra iſtam cõcluſionẽ
. ſ. hic homo per ſe exñs eſt uniuerſale oī hōi, unde aduertendũ
ꝙ per ſe exñs eſt inferius ad eſſe hoc et unũ infert reliquũ et
non ecõuerſo bene ſequitur hoc per ſe exiſtit igr eſt hoc ſꝫ nõ
ſequitur eſt hoc igr exiſtit quia indiuiduũ abſtrahit ab exi-
ſtentia, et ideo oīs ſubſtãtia per ſe exñs eſt hec ſiue indiuidua
et ex ꝯñti eſt ꝑpria illi cui ineſt, et ſi eſt ꝑpria alicui non põt
alteri ineſſe. Arguit igitur ſic Ariſ. Oīs ſubſtantia per ſe exi
ſtens eſt propria illi cui ineſt et gloſat Sco. hanc propoſitionẽ
ſic eſt propria uel ex ſe ꝑpria uel per aliquod contrahem ſit
propria et prima pars non eſt uera ſed ſecunda et iſta gloſa
eſt etiam uera de ſubſtantia pro ut eſt natura ſiue ut eſt ſub-
ſtantia ſecunda, quia ipſa ſit propria indiuiduo cum eſt. con-
tracta per differentiam indiuidualē homo enim ſi cõtrahatur
per ſorꝫ ſit homo proprium ſor. Et tunc ex iſta propoſitione
ſic intel ꝙ omnis ſubſtantia per ſe exiſtens eſt ex ſe propria
uel pcõtrahens ſit propria ſequitur ꝙ hic homo per ſe exiſtēs
non ſit uniuerſale omni homini, quia ex oppoſito conſequentis
infertur oppoſitum antecedentis ſcilicet hic homo per ſe exi-
ſtens eſt uniuerſale omni homini igitur non omnis ſubſtantia
per ſe exiſtens eſt propria uel ſit propria per contrahens. im-
mo eſſet uniuerſalis, et ita ex oppoſito cõſequentis infertur op
poſitum antecedentis hic enim homo per ſe exiſtens non poteſt
eſſe in ſubſtantia ſor. quia non eſt natura ſor. quia tunc ſi hic
homo idealis eſſet natura ſor. ſor. eſſet idea nec idea eſt pro-
pria ſor. quia tunc non ineſſet alteri nec apropriata quin poſ-
ſit ꝑm eũ ineſſe aliũ igitur hic homo per ſe exiſtens nullo mo-
do eſt in ſor. et ſic ſequitur ꝙ hic homo per ſe exiſtens non eſt
uniuerſale. Si etiã accipiatur ſubſtantia pro ſuba prima ſic
magis ſequitur quia omnis ſubſtãtia prima eſt propria illi cui
ineſt nec poteſt ineſſe aliũ, ſed idea que eſt hic homo per ſe exi
ſtens eſſet ſubſtantia prima quia hic homo, igitur idea non eſt
uniuerſalis omni homini et ſic ratio tantũ uadit cõtra illud fi
ctum contra Platonem, et non contra concluſionem doctoris.
¶ In ſolutione confirmationis nota ꝙ nõ eſt idẽ coitas et uni
uerſalitas quia coitas eſt ī re et in diuinis et ī creaturis, in di
uinis diuina ẽẽntia cōis tribus et oīa eſſentialia ſunt cõmunia
ex natura rei ut patuit in primo et in creaturis nature de ſe
priores naturaliter unite nũerali et pluralitate nũali eis non
repugnat eſſe cum quacunq; ſingularitate et eſſe abſq; quacun
que ſignata, uniuerſalitas non ineſt alicui nature in ſe ut ē in
intellectu ſub con logico ut ſupra ſingularitas etiam eſt in
re preter opus intellectus ſed non ineſt nature ex ratiõe ſor
mali nature ſꝫ ineſt ei per ꝯtrahens, quo natura ſit ſingularis.
Horuꝫ trium cãs duorum oportet querere aliã a cã nature, ſꝫ
coitatis nõ oportet querere aliam cauſam a cauſa nature ſed
eadem eſt cauſa nature lapidis et cõmunitatis eius, ſed cauſaꝫ
ſingularitatis lapidis oportet querere quia eſt alia a cauſa na
ture lapidis eſt enim natura lapidis hoc, non per ſuam ratio-
nem formalem ſed per aliquid additum nature cum hic la-
pis aliquid addat ad lapidem et illud additum lapidi facit la
pidem eſſe ſingularem, uniuerſalitatis etiam nature cauſam
oportet aſſignare et illa eſt intellectus.

Queſtio. Secunda.

SECVNDO QVERO. VTRVM SVB-
ſtantia materialis per aliquid poſitiuum intrin-
ſecum ſit de ſe indiuidua. Et probatur ꝙ ſit indi
uidua non per aliquid poſitiuum intrinſecum et
patet. ¶ In ꝯtrariũ arguitur ꝙ ſit īdiuidua per poſitiuũ et ꝑ.
¶ PONITVR OPINIO Henrici, ꝙ ſubſtãtia materialis
nõ indiuiduatur per alquod poſitiuũ, et arguit diuiſiue ꝙ non ꝑ
materiam non per ſormam indiuiduatur nec per abſolutũ con
ſequens materiã nec formam nec per reſpectiuum igitur cũ in-
diuiduatur indiuiduabitur negatione. ¶ Scotus primo expo-
nit ſenſum queſtionis. Et dicit ꝙ queſtio nõ querit per quid ſub
ſtãtia materialis ſit ſingularis et īdiuidua ut ly ſingularis et
īdiuidua īportãt duas ſcdãs īntentiones qa facilis eẽt ſolutio,
dicẽdo ꝙ eſt indiuidua formalr ſiue in genere cauſe formalis
indiuiduatione que eſt quedam ſecunda intentio ſimiliter eſſet
formalr ſingularis ſingularitate, et in genere cauſe efficien-
tis intellectus indiuiduaret comparando naturam lapidis ad
hūc labipem ſicut predicabile ad ſubicibile cum hic hõ ſit ſubie
ctum et homo ſit predicatum. Nec querit queſtio per quid na
tura ſit una numero formaliter ſiue in genere cauſe formalis
quia ſic eſt una numero unitate numerali ſicut paries eſt al-
bus albedine, et hoc ſiue unitas numeralis dicat entitatem poſi-
tiuam uel non, non minus natura eſſet una numero tali unita-
te. Sed cum in entibus ſit aliquid cui repugnat iſta poſitio ſiue
affirmatio diuidi in partes ſubiectiuas que diuiſio conuenit to-
ti uniuerſali, et repugnat formaliter indiuiduo queritur cauſa
huius repugnantie inter indiuiduum et diuidi, et non queritur
quo ſormaliter illud repugnat indiuiduo, quia ſic repugnantia
repugnat, ſed q̃ritur cauſa ſundamẽtalis huius repugnantie, et
queritur an in indiuiduo ſit aliquod ens poſitiuũ cui primo re-
pugnat diuidi et ita illud poſitiuũ ſit illud quo ſubſtantia ma-
terialis ſit indiuidua an non requiratur ad talem indiuidua-
tionem ens poſitiuum ſed ſola negatio, et illa ſit fundamen-
tum huius repugnantie ſormalis indiuidui ad diuidi in partes
ſubiectiuas. Et quia poſitio Henrici uidetur tenere ꝙ nega-
tio eſt conſtitutiuum indiuidui et ex conſequenti, ſundamen-
tũ talis repugnantie ad diuidi. Arguit doctor contra oſten-
dendo ꝙ cum de ſacto repugnat indiuiduo diuidi et ſic ſimpli-
citer repugnantia, ꝙ ſola negatio non ſufficit ad fundandum
huiuſmodi repugnantiã formalem. Ideo aduertendum ē ꝙ pri
ma ratio doctoris fundatur in iſta regula. Quod nunquam
negatio īeſt alicui ſubiecto ſic ꝙ neceſſario dicatur de illo ita
ꝙ impoſſibile ſit oppoſitam affirmationeꝫ dici de illo ſubiecto
niſi in ſubiectu illo ſit aliquod poſitiuum ad quod de neceſſita
te ſequatur illa negatio, et tunc oppoſita affirmatio non poteſt
ineſſe illi ſubiecto quia talis affirmatio ad quam ſequitur ne-
gatio ineſt ſubiecto ſicut non aſinus dicitur neceſſario de ho-
mine nam iſta eſt neceſſaria homo non eſt aſinus et iſta homo
eſt non aſinus eo ꝙ in homine eſt entitas poſitiua ſcilicet ratio
nalitas ad quam de neceſſitate ſequitur non aſinus. Et ideo op
poſita affirmatio ſcilicet aſinus non poteſt dici de homine, et ꝑ
oppoſitum quando aliqua negatio ſolum dr̃ de aliquo ſbo, non
rõne alicuius entitatis poſitiue in ſbo nõ repugnat illi ſbo ſimr
oppoſita affirmatio illius negationis que ineſt ei lꝫ in ſenſu cõ
poſito ei repugnet. i. ſtante negatione in ſubiectu non põt ineſſe
oppoſita affirmatio, tamen cũ negatio talis nõ dicatur neceſſa
rio de ſubiecto ſuo nr̃ poſſe ab illo ſubiecto remoueri negatio
et ita pōi oppoſita affirᵒ. Exm paries eſt non albus, qa nõ albus

nō ineſt p̄iti virtute alicuius entitatis poſitiue ideo cōtingenter et nō neceſſario dr̄ de piete, et ideo uidetur affirmatio poſſe dici de piete et ideo licet pies ſit nō albus et ſtante iſta negatiõe impiete nō poſſit dici albus, tamen remota negatione q̄ nō ineſt neceſſario qa nō ineſt p aliquod poſitiuum in piete poterit pies dici albus. Ideo Sco. arguit ſic ponēdo talē ꝯñaz nihil forr repugnat etc. forma tn̄ iſtud añs ſic nullus p̄dicatū formalit̄ ſiue ſimpliciter repugnat alicui ſubiecto p ſolā priuationē poſitam in eo ſed ſolū p aliquod poſitiuū poſitū in eo igitur iſtud p̄dicatū diuidi ī ptes ſubiectiuas nō repugnabit īdiuiduo lapidis p ſolas negationes in eo oppoſitū ꝯñtis infert oppoſitū añtis pbatur añs per illā regulā ſupra declaratā. Quia quantūcūq; negatio tollat potētiā pximā ad agere ut cecitas ad uidere uel pati ut nō hr̄e quātitatē ad diuidi, ut patet in exemplis tn̄ ſola negatio ī ſubiecto nō ponit ſimpr repugnātiā inter ſubiectū et affirmationē oppoſitā negationi exñti ī ſubiecto niſi ut dictus eſt ī ſenſu cōpoſito. Et pbat doc. qa ſi ſola negatio ſit ī ſubiecto, et nō p aliquod poſitiuū illa non dr̄ neceſſario de ſubiecto, ſi tn̄ illud ſubiectū hr̄et ſimpr repugnātiā ad affirmationē oppoſitā, tunc iſto caſu ſtāte remoueat negatio a ſubiecto qa nō dr̄ neceſſario de eo et ponatur ī ſubiecto affirio tūc ſimul ſtabūt ſubiectū et affirmatio illa īter q̄ ut tu dicis eſt ſimpr repugnātia quod eſt impoſſibile, et hoc nō ſer niſi ex hoc falſo dicto. ſ. q ſola negatio ī ſubiecto ponit ſimpr repugnātiā ad affirmationē quod nō eſt verū ut pz, ī exēplis doctoris de ſubſtātia corporali nō quāta et de homine ceco ī q̄bus ſuſtātiis eſt ſola negatio, et nō ineſt p aliquod poſitiuū id ſuſtantie corporali non quāte et ſi nō inſit potentia pxima ad diuidi nō repugnat tn̄ ſibi diuidi, ut patet qa ſibi nō repugnat quātitas cū quātitas conueniat oī ſubſtātie corporali pone igit quātitatē in ſubſtantia corporali tūc erit pximo diuiſibilis igr̄ illa negatio nō quāte poſita ī ſubſtātia corporali nō ponebat formalē et ſimpr repugnātiā inter ſubſtātiam corporalē et diuidi, ſir eſt de cecitate quo ad agere ſiue uidere dicēdū igr̄ q ſola negatio poſita ī ſubſtantia. ſ. nō diuidi in ſe, et ſi negat ī ſubſtātia potētiam pximā ad diuidi nō tn̄ ponit q ſubē oīo repugnet diuidi, et ita indiuiduo nō repugnabit diuidi ſi p ſolā negationē cōſtituit in eſſe ī diuidui. i. ſi in ſubſtātia ſecūda ponat neo diuiſionis in ſe et negatio idēptitatis ad aliud et nulla entitas poſitiua ponat, lz negetur ab indiuiduo poa pxima ad diuidi qa ibi ponit negatio diuiſionis, ſi nihil aliud ponat in īdiuiduo cū nō repugnat ſubſtantie ut ſubſtātia eſt diuidi in plures ptes ſubiectiuas ſer q poterit remoueri negatio a ſubſtātia et pōi diuiſio, et ita nullum erit indiuiduū cui ſimpr repugnet diuidi ī ptes ſubiectiuas et ita nullū erit ſimpr īdiuiduū, qa de facto īdiuiduo ſimpr repugnat diuidi igr̄ īdiuiduū nō eſt īdiuiduū p ſolā negationem, igit p aliquod poſitiuū, ſicut. n. diuidi ī ptes ſubiectiuas cōuenit nature et ſpēi igr̄ repugnat huic nature et indiuiduo, igr̄ oz ibi ponẽr aliquod poſitiuū cui primo repugnet diuidi et eſſe idem alteri, et tale qd eſt dr̄ia īdiuidualis cui primo repugnat diuidi, et cū ſit dr̄ia ultima et primo diuerſa ei repugnat eſſe idem alteri et id ad eā ſequūtur ille due negationes nō diuidi et nō eſſe idē alteri. Et ſi inſtet aliquo mō prime ꝓpōi huius rationis ſcilicet illi nihil repugnat ſimpr alicui enti p ſolā priuationē ī eo. Iſta ur̄ falſa qa cū priuatio et habitus ſimpr repugnant ſir negatio et affirmatio, ſi igr̄ ī aliquo ſubiecto ponat ſola negatio illi ſubiecto ſimpr repugnabit affirmatio illi ſubiectu, ſir ſi ponat priuatio ī ſubiecto ſimpr repugnabit illi habitus oppoſitus. Reſpōdetur q aliud ē q negatio et affirmatio ſimpr repugnant et etiam in eodem ſubiecto ſimul repugnant et aliud eſt q ſubiecto repugnet affirmatio, etiā ſi ī ſubiecto ſit negatio, qa ſtat q ſubiectū ſit indr̄ns ad affirmationē et negationē et verum eſt ī ſenſu cōpoſito q ſubiecto accepto cū negatione repugnat ſimpr affiro aliter nō ſi non ponatur in ſubiecto aliquod poſitiuū cui primo repugnat et ideo aſſumit alias ꝓpōnem que idem cōcludit uidelicet nulla impfectio ſimpr repugnat alicui enti niſi ratione alicuius poſitiui ī eo, eo q impfectio nō repugnat alicui niſi rōne pfectionis īcluſe ī eo pfectio autem nō eſt negatio etc. ❡ Item negatione etc. Nota q ſubſtātia prima ē pfectior ſecūda ſm phūs capio illū gradum perfectionis ī quo excedit ſecūdam ſubſtātiam et quero aquo hēt prima ſubſtantia illū gradū pfectiōis ī quo excedit ſecūdam, nō a ſecūda ſubſtantia, qa illa nō habet niſi gradū pfectionis quē attribuit prime in eo q ſubſtātia, ſed unde hēt alium gradū q cōuenit ei in eo q prima ſubſtātia, nō a negatione ir habet ab illo ī quo dr̄t a ſecūda, igr̄ nō dr̄t a ſecūda ſubſtātia negatiõe ſed aliquo poſitiuo quo dr̄t a ſecūda, et per quod cōuenit ſibi ille gradus pfectionalis. ❡ Preterea de ſingulari p ſe primo p̄dicatur illud cuius eſt ſingulare qa cum hic hō ſit ſingulare hominis, hō p̄dicat p ſe pu de homine hoc dicēdo hic hō eſt hō, et nota ly pu ſm totū ut ly po diſtīguit ꝯ ptes ptē. i. hō p̄dicat de toto ſingulari et nō de pte ſingularis ita q eſt p̄dicatio ptis de toto q̄ tn̄ ps hēt rōnem totius ī p̄dicādo, ſi. n. hō p̄dicaret de hoc homine ratione ptis. ſ. ly homine et nō rōne totius huius hominis tūc eſſet p̄dicatio hōis de hōie et ſic p̄dicatio eiuſdē de ſe ipſo. ſed ſi hic homo cōſtitueretur ex homine et negatione duplici ex illis duobus nō fieret unū p ſe, qa negatio nec hr̄et rōnem forme nec rationem materie, igitur hic hō eēt qd p accñs et de ente p accñs, nō p̄dicatur aliqd p ſe, et ita nō p̄dicaret illud ulē cuius ſingulare eſt ſingulare p ſe et primo de ſingulari quod eſt falſum, Preterea iſta pō eſt falſa ut3 p argta facta et nō eſt ad ꝓpoſitum, ſed eſt ſupflua, et ip̄a poſita nō dat reſponſio ad q̄ſtiōem et ita adhuc remanet eadē. q. uz de duplici negatione quā pōit ī ſubſtātie īdiuiſibili, qa que eſt ratio q illa duplex neo ineſt illi ſubē īdiuiduali. Si dicat illā duplicē negationem eſſe cauſam qr̄ ineſt, tūc per cām ſui dat cām ſui ipſius et ita illa duplex negatio eēt cā qr̄ illa duplex negatio ineſſet quod eſt impoſſibile qa nihil eſt cā ſui ſi nō aſſignat cām huius qr̄ uidelicet illa duplex negatio inſit illi ſubſtātie īdiuiduali nō reſpōdetur ad queſtionē, qa ego ī queſtione q̄ro p qd repugnat ſubē indiuiſibili duplex affirmatio oppoſita illi duplici negationi et ſi cām huius repugnantie aſſignabis, et cām qr̄ illa duplex negatio ineſt aſſignabis, aliter nō datur reſponſio ad queſtionem et ita pō fruſtra erit. ❡ Preterea non aparet q ille due negationes ſint de ſe hec, nec per qd ſint hec cū ſint eiuſdē rōnis in ſor. et in platone per qd igitur diſtinguūtur cū nō ſint primo diuerſe qa tūc nō conuenirent ī aliqua rōne cōi, et ita niſi ponas aliquod poſitiuū quod ſit de ſe hoc et per quod ipſe negationes ſint hec nō poteris ſaluare indiuiduū hr̄e illas negationes neceſſario ī ſe, et ita q nec cōſtituāt indiuiduum. Nota q ibi dicit q iſte negationes in ſor. ſunt oppoſite negationibus ī platone patet qa ſor. p illas negatiōes non eſt idē platoni et etiā plato per ſuas eſt nō idē ſor. pro tanto dr̄r oppoſite, ſunt tn̄ eiuſdez rōnis qa affirmationes oppoſite ſunt eiuſdē rōnis, eſt. n. rra q negatio eſt eiuſdē rationis ſi affirmatio ſit eiuſdē rationis ſicut nō homo et nō homo ſunt negationes eiuſdē rationis qa ly hō et hō, ſunt due affirmationes eiuſdem rationis.

❡ DICO ERGO CONCEDendo cōcluſionē iſtam rationū, uidelicet q indiuiduū non eſt īdiuiduū p ſolas negationes ſed neceſſe eſt ut per aliquod poſitiuū intrinſecū huic lapidi, repugnat ſibi diuidi in partes ſubiectiuas tāq̄ per ꝓpriā rōnē formalem illius repugnātie et illud poſitiuū erit illud quod erit p ſe cauſa īdiuiduationis. Et nihil aliud intelligit Sco. per indiuiduationē, niſi īdiuiſibilitatē ſiue repugnātiā ad diuiſibilitatē ſi

ſicut grauia et l'ſi mouent ſe, mouētur tñ ab alio. Preterea de mēte Ari. nō potes ponere celū mouere ſe, nec totaliter nec ptialit, qa ſufficiēter mouet ab itelligētia q̄ hēt celū p mobili et por° uirtute ſue, et hēt motū celi i uirtute ſua igr̄ nō oz celū coagere illi itellig^ie. imo reſiſtit ſm eū igr̄ celū nec totaliter nec ptialit mouet ſe ſic nec lignū mouet ſe ad calorē totalit, qa tunc i abſentia ignis eēt calidus, nec ēt mouet ſe ptia^r ad calorē, qa ſolus ignis ſufficit, et r^u eiuſdē effectus nō ſunt ponēde plres cāe totales, nec una totalis et alia ptialis qa ptialis ſupflueret.

¶ AD PRIMVM ARGVMentum principale. Nihil idē eſt i actu et i po^a etc. Dicēdum q nihil idē eſt i actu formali et i potentia formali qa iſta hūt repugnātiā ut q ignis ſit formaliter calidus et i po^a calidus, impoſſibile eſt ſed q aliquod agēs equocū ſit i actu uirtuali, et i po^a formali ad effectū equocū, nō eſt aliqua repugnātia ex terminis ſic q inte^us nr̄ poſſibilis ſit i actu uirtuali pducere actū itelligēdi et in potentia formali ad recipiendū actū itelligēdi nulla eſt i poſſibilitas, ita dico de grauibus et leuibus et de angelo, qa angelus eſt i actu uirtuali. i. hēt potentiam et uirtutē mouendi ſe de loco ad locū et cum hoc eſt i po^a formali ad illū locum quē non hēt, et pōt habere, iſti. n. termini nō repugnāt actus uirtualis et po^a formalis i^r pūt i eodē eſſe, ſed actus formalis et po^a formalis repugnāt iō nihil eſt i actu formali, et i po^a formali et iſtud eſt principiū meta^cus ſed non iſtud nihil ē i actu uirtuali et i po^a formali imo i mltis ē falſuz et pricipia meta^ca ſunt ulr uera.

¶ Ad cōfirmationē, qa ſi quātitas et ſubſtātia diuidūt remote ens qa ens i p^a ſui diuiſione diuidit i. x. gñra, et ſubſtātia et quātitas i aliquo hūt icōpoſſibilitatē ſicut i ſubſtantiis ſepatis igr̄ uidet q actus et po^a que prius diuidūt ens et i mediate, habeant repugnātiam i oī ente igr̄ nihil erit i actu et in potentia. Dicit doc. q iſta duobus modis pūt conſi^ri ut ſunt oppoſita et ut nō ſunt oppoſita, ut ſunt oppoſita ſic repugnāt cuilibet enti, et ut ſic dūt modos entis et cuiuſlibet entis, potētia. n. dr̄ de ente quod nō eſt quod tñ pōt eē, et dr̄ de eo qñ uō eſt, ſed actus dicit modū rei exñtis, et dr̄ de eo qñ ē, et ut ſic ſunt oppoſita et ſic nō dñr de aliquo nec p ſe nec denominatiue nihil. n. eſt ſic i po^a et i actu qa qū eſt i potentia tūc nō eſt i actu, et qñ aliqd eſt in po^a tūc nō eſt i actu, ſed capiēdo actū p prin° actiuo, et potentiam p pricipio paſſiuo ſic nō ſunt oppoſita, imo icludūtur i oī diffinito qa i tali icludit actus, et po^a. ſ. gen^9 et dr̄ia et forma eſt prin^m quādoq̄ actiuū et eſt ibi pricipium paſſiuū, et ſic nō repugnāt i eodē principiū actiuū et paſſiuū ſicut nec actus et po^a, et ſi dicas igr̄ in oībus diffinibilibus eſt actus et po^a et ita in oībus eſt prin^m actiuū et paſſiuū quod eſt falſum. Dico q nō oīs forma ſiue actus ē actiua ſiue actiuus ſicut p3 de quātitate et rl'onibus, et de multis qlitatibus. ¶ Ad aliud de Ari. 8. phy. q oē q^d mouet ſe diuidit i partem mouētem primo et ptem motā primo, ſed angelus non habet partes igitur non mouet ſe.

¶ Reſpōdet Sco. q oē q^d mouet ſe p cognitionē et organice diuiditur i corpus, et animā, et nō ſolū ſic, ſed i corpore ſunt partes mouētes et ptes mote, qa po^a organica q̄ ſe tenet expte aīe reqrit aliqd i corpore, ut ptem organū p quod poſſit exercere opatione ſuā, ſicut patet de po^a uiſiua q̄ reqrit oculū ut orga^m quo uideat, ita po^a organica motiua i genubus et pedibus reqrit organū aliquod p quod poſſit exercere actū mouēdi et ſic illa pars corporis dr̄ motiua et alie mote. Aliq tñ dūt q cerebrum eſt pars motiua eo q hēat partes plres nō uniformes ideo una mouet et alia eſt mota et ppter hoc negant cor eē pricipiū mouēdi qa habet partes uniformes Modo dico q nō oz ita eſſe i hiis q̄ mouent ſe nō organice ſicut angelus, et grauia et leuia, non. n. oportet ut diuidātur i ptem mouētem et ptem motā, imo quelibet pars grauis mouet ſe et eſt mota nec eſt una pars que

tantum ſit mouens, et alia tantum mota. Ad probationem illi^9 propōnis uidelicet oē mouēs ſe diuiditur i ptem mouētem et motā. Et illa pbatio ſumitur ex Ariſt. i principio. 7. phy. qa nihil mouet ſe p°, ſi igr̄ aliqd moueret ſe, et nō diuideret i ptem mouentē et motā igr̄ qlibet pars eēt mota, et qlibet pars moueret et nulla eēt pars mouēs nō mota, nec aliqua ps mota nō mouēs, ſed hoc eſt impoſſibile, qa ex hoc ſe^r ꝯdicto q uidelicet illud quod moueret ſe p° qeſceret ad qetem partis et nō qeſceret ad quietē ptis quod implicat et iſta pbatio tenet de corpore moto, igitur ſi^r nr̄ cōcludere de nō corpore moto, igr̄ ēt nr̄ q angelus cū nō hēat ptes i quas diuidat q ſit ipoſſibile ut moueat ſe primo. Doctor rūdet q ly primo, duob^9 modis ſumit uno° primo. i. ſm ſe totū et ſic diui^r ꝯ pam ptē, et ꝯ ſm accñs. 5. phy. illd enim mouet ſm accñs, ſicut albedo mouet ad motū corporis in quo eſt. Illud aūt mouetur ſm ptem qū aliquod pdicatū dicit de toto rōne ptis ut animal dr̄ ſanari qa torax ſanatur, illd dicitur moueri ſm totum quādo moueri dr̄ de toto et nō ineē toti niſi icēt ptibus oībus, et tūc idē ē dicere mouet ſm totū, et mouetur ſm qualibet ptem, et iſto° primo notat primitatem totalitatis et ſic ſi moueri remouetur a pte una remouetur moueri a toto et ita ſi pars talis totius qeſcit et ipm totū qeſcit, qa bene ſe^r totū mouet i^r qlibz ps mouet, qa cū moueri ſit pa° homo^ca talis pa° nō ieſt toti niſi i ſit oībus ptibus, ideo ſi to^m mouetur et qlibet pars mouet igr̄ a deſtructione ꝯñtis ad deſtructionē añtis ualet ꝯñia ſi una ps qeſcit i^r totum qeſcit, et ita ſi totum primo iſta primi^te mouet, ſe^r ipm totū qeſcere ſi pars quieſcit. Capitur ēt p° alio° ut idem eſt q adequate ſiue ut notat cauſalitatē pciſam et adequatā ſic ulr. i. pa° p° in eſt ſubiecto. i. adequate qa ſubiectum eſt pciſa cā paſſionis et ulr ſe hūt ſubiectū et paſſio. i. ulr pa° dr̄ de ſubiecto et ecōtra, ut oīs homo eſt riſibilis et oē riſibile eſt hō. Et ſic ſumitur primo ab Ariſ. primo poſteriorū ubi diffinit ulē, iſto modo, Vniuerſale eſt tale cū i quolibet et primo demōſtrat. i. adequate. Et ad iſtud primo iſto° ſumptum ſe^r q ſi pdicatū ineſt alicui primo, nō remouetur a toto etiā ſi remoueatur a pte itegrali, unde cū hō ſit riſibilis p°, et ſi aīa non ſit riſibilis nō tñ ſe^r hominem non eſſe riſibilē. Et tūc ſi graue uel aliquod totū moueat primo iſto°. i. adequate nō ſeqretur, pars itegralis qeſcit i^r totū qeſcit, alis ſtaret eſſe uerū et ꝯñs falſum, et ita ſequeretur q ſi aliquod totum graue moueretur a ſe p°, hac duplici primitate q tūc totū qeſcaret ad qetē ptis, et nō qeſcaret ad qetē partis, et primū ꝯñs. ſ. qeſcit ad qetem ptis ſe^r ad primitatē totalitatis, et ſm ꝯñs, totū nō qeſcit et ſi pars qeſcat ſe^r ad primitatē adequationis, et ita nihil pōt ſe mouere hac duplici primitate ſimul, nec plus pbat Ariſt. i illa rōne i qua cōcludit q nihil mouet ſe primo, tamen cum hoc ſtat q aliquid moueat ſe primo primitate totalitatis tantū, qa mouere eſt pa° homo^ca et ieſt alicui graui homo^co et ita ineſt toti et partibus. Stat etiā q aliquod graue moueat aliqua totali motiōe q̄ cōuertat cū totali graui, et hoc p° primitate adequationis tm̄ ut patebit. Aduertēdum ut habet doc. in queſtione de circū inceſſione pſonaꝝ i p° q paſſio homogenea ieſt toti et oīb^9 ptibus totius q̄ etiā ſunt homogenee, et rō ē qa paſſio cōſequitur naturā ſubiecti, et natura ſeruatur i ptibus iō et paſſio ineſt partibus ſicut eē calidū dr̄ eē pa° aliquo modo ignis, et ieſt igni, et cuilibet pti ignis quia natura ignis ē i oībus ptibus ignis, et ſic calidium dr̄ de igne et de omnibus ptibus ignis et ideo dr̄ primo primitate totalitatis de igne, ſed paſſio etherogenea q̄ cōſequitur ſubiectū etherogeneū ieſt tm̄ p° ſubiecto primitate adequationis, et nō primitate totalitatis qa et ſi cauſet a ſubiecto cauſaliter adequate nō tñ cauſat aptibus, nec natura ſubiecti ſeruat in ptibus quia aīa itellectiua ñ eſt hō nec corpus humanū eſt hō, igitur nec aīa eſt riſibilis nec

corpus eſt viſibile. In ꝓpoſito igitur de grauibus et leuib⁹ dicit doc. ꝙ graue mouetur a ſe ipo primo, primo°.i. primitate totalitatis, quia ſm quālibet partē mouet.ſ. ſe et mouet, et cuilibet pti cōpetit mouere et mori, licet nō primo ſed inquātū pars eſt in toto, et hic capit moueri actualit quod cōuenit graui alicui, et nō graui ī cōmuni. ¶ Sed mouet doc. dubiū an graue moueatur deorſum naturaliter p°, primitate adequationis. Soluēdo pōit unā diſtīctionē de mori, et unā diſtīctionē ē graui. Moueri deorſum naturalr capitur triplicit, uno° ꝓ moueri deorſum naturalit ī cōi, nō ꝓ aliquo ſingulari, ſecūdo° capit ꝓ hoc moueri, tertio° ꝓ hoc ptiali moueri, huic corrūdet triplex graue.ſ. graue in cōi, graue hoc totale, et pars huius grauis, et ponūtur quatuor ꝓpōnes pe. Primo graui.ſ.ī cōi cōuenit moueri ī cōi primo primitate cauſalitatis ꝓciſe, qa oē graue mouetur deorſum naturalit, et oē quod mouet naturalit deorſum ē graue. Nec tū moueri ꝓ actu ſeſt graui in cōi, qa nulla paſſio actualis ſeſt p ſe ſubiecto, qa iſta non ē p ſe ſecūdo°, hō videt qa nō oīs hō actu videt ita nec moueri ī actu ꝑdicat p ſe primo de graui qa nō oē graue actu mouet deorſum, ſed tm̄ moueri deorſum naturalit ī aptitudine cōuenit graui ī cōi, nec poteſt ab aliquo graui remoueri nec ab aliqua pte grauis, cū ī ſit p ſe in aptitudine pōt tū moueri actuale remoueri a parte grauis et iō moueri actuale nō dr̄ p° de graui ī cōi primitate adequationis, pōt tū dici de graui hoc primo, primitate totalitatis cū ſit paſſio homogenea, et graue homogeneū ideo ſi aliquod graue mouetur actualit, ꝗlibet ps actualit mouet. Secūda ꝓpō doc. eſt ꝙ ſicut totū graue aliquod et ps grauis.ſ. lapis et ps lapidis ſunt homogenea ī grauitate ita moueri totali quod eſt paſſio totalis grauis totius et moueri ptiale quod eſt paſſio ptis ſunt moueri eiuſdē rōnis, et tūc tertio dicit ꝙ ſicut moueri naturalr deorſum ī cōi ineſt graui ī cōi, ita hoc moueri totale ineſt huic graui totali adequate et hec ps moueri ꝗ eſt pars huius moueri totalis ineſt pti huius grauis ſibi primitate et ſemper ītelligēdo de mori aptitudinali. ¶ Sed utꝝ de hoc graui totali dicatur moueri ī cōi qd̄ eſt cōe ad hoc moueri totale et ptē hui⁹ moueri primo, primitate adequationis. Dicit ꝙ nō, qa tūc moueri nō remoueretur a toto, et ſi remoueretur a partibus quod ē falſum ꝓpter primitatē totalitatis ꝯcurentē neceſſario cū iſta primitate adequationis ſi iſta ponat in ſubiecto homogeneo, et ideo ur̄ ꝙ nūꝗ primitas adequatiōis debet dici de ſubiecto homogeneo ſed tm̄ primitas totalitatis. Quarto dicit ꝙ partiale moueri ineſt pti grauis p ſe et primo.i. adequate. ¶ Vnde non iſtas ꝓpōnes declarātes textū Graui ī cōi ſeſt moueri ī cōi primo.i. adequate. Secūda ꝓpō graui ī cōi nō ineſt moueri ī cōi primo primitate totalitatis, qa ſic cū ſit opatio nō cōuenit ut ē paſſio homogenea niſi huic totali graui, et oībus eius ptibus qa opationes et actiones ſunt circa ſingularia. Tertia ꝓpō, huic totali graui nō cōuenit moueri ī cōi primo.i. adequate, patet qa nō cōuertūtur ſed bene ei cōuenit p ſe, ſed nō p°, ideo qa p ſe ei cōuenit, cauſatur a totali graui ſed qa nō primo cōuenit iō non cauſat niſi hoc totale moueri. Quarta huic totali graui ſeſt moueri ī cōi primo primitate totalitatis, hec patet ex ſupradictis. Quinta ꝓpō, huic totali graui ineſt hec totalis motio adequate. Sexta ꝓpō, per hoc ꝙ hoc totale moueri remouetur a pte grauis nō ꝓpter hoc remouetur a toto graui, qa iſta eſt vera hec pars grauis nō mouetur totali motione, igit nec totū graue mouetur totali motione añs eſt verꝫ et ꝯñs falſum. Septima ꝓpoſitio, huic totali graui nō cōuenit hec motio totalis p°.i. totaliter qa tūc diceretur de ptibus qd̄ eſt falſum. Octaua ꝓpō, hec ptialis motio cōuenit pti grauis adequate. ¶ Sed obicies ſaltem remouetur a totali graui motio totalis ſi ptialis motio remoueatur a pte grauis qa bene ſer ps huius grauis nō mouetur ſua motione ptiali, igitur nec totum graue mouetur ſua totali motione, et ſi ſic ſer ꝙ hec motio totalis nō ineſt huic totali graui primo.i. adequate, qa ſi ſic cōueniret nūꝗ ꝓ hoc ꝙ aliud ꝑdicatū ab hac motione totali, remoueret ab aliquo quod nō ē graue totale remouetur hec motio totalis a graui hoc totali, patet cū viſibile ī ſit homini adequate et ſi remoueatur viſibile ab aīa uel a corpore ñ tñ remouetur ab homine igitur et ſi ptialis motio ꝗ nō eſt idē ꝑdicatū, ꝙ hec motio totalis remoueatur a pte grauis ꝗ nō eſt graue totale nō remouebit hec totalis motio a totali graui. ¶ Reſpōdet doc. ꝙ hoc totale graue ut puta lapis eſt qd̄ homogeneū et eſt conſtitutus ex ptibus ſimilibus et ptes lapidis ſunt priores aliquo° lapide toto, ita ꝙ iſtis ptibus diuiſis ī rōne ptiū non remanet totū ita hec motio totalis eſt ex ptialibus motionibus ptiū grauis ꝗ ptiales motiones cōſtituūt totalē motiōez, et ſunt iſte ptes aliquo° priores motione totali. Modo dico ꝙ eſt incōueniens ꝙ ptibus grauis ſue motiōes ī ſint et quodāmodo prius ꝗ motio totalis ī ſit toti graui cū ut dictū eſt motio totalis componitur ex partialibus motionibus, que inſunt ptibus grauis et ſicut ptes grauis ſunt priores graui ita iſte ptiales motiones ſunt priores totali motione, et ita prius ptiales motiones dn̄r de ptibus grauis ut de ſuis ſubiectis ꝗ motio totalis dicatur de toto graui, et ita cum remoto priori a quo aliqd eſſentialiter dependet nece ſit remouere poſteri⁹, ideo cū totū dependeat a ptibus ſi ptiales motiones remouentur a partibus grauis nece erit ꝙ et totalis motio remoueatur a toto, alr ptes nō mouerentur et totū cōſtitutum ex ptibus moueretur ſua totali motione cōſtita ex partialibus motionibus qd̄ eſt impoſſibile qa tūc totalis motio eſſet et partes eius nō eēnt et ita eēt poſterius ſine priori a quo poſterius eſſentialiter dependet, et ita dependeret et nō depēderet poſterius a priori. Et ideo illa ꝓpō eſt negāda videlicet quod cōuenit alicui ſm primitatē cauſalitatis ꝓciſam nō remouetur ab eo qa aliqd.ſ. partialis motio, que non eſt ips ꝑdicatū.ſ. motio totalis, remouetur ab aliquo.ſ. ſubiecto a parte grauis quod nō eſt ips ſubiectū.ſ. totale graue. propoſitio.n. hec falſa eſt ulr, ubi ſubiectū.ſ. graue, habet ſubiectū prius.ſ. pars grauis et paſſio.ſ. totalis motio habet paſſionē priorē.ſ. partialē motionē tūc.n. ad remotionem prioris paſſionis a priori ſubiecto, ſer paſſionē poſteriorē remoueri a poſteriori ſubiecto, et iō ſer pars grauis nō mouetur partiali motione, igr̄ nec graue totale mouetur totali motione. Applicat oſten° quātū ꝯcludat rō philoſophi .7. phy. cōcludit enim ꝙ totū graue nō mouet a ſe primo. hoc eſt ꝙ moueri qd̄ ē paſſio homogenea nō ſeſt toti homogeneo primo, hoc eſt ſꝫ adequationē uel ꝓciſam cauſalitatē, inquātū illa paſſio accir ut homogenea.i. ut comparat ad totū et ad partes, et ſic accir cum accir moueri abſolute, ſed cū dr̄ hoc moueri totale nō accir ut homogenea quia ſic nō cōuenit partibus grauis, ut aūt accir ut homogenea ſic eſt eiuſdem rōnis ī toto et ī partib⁹, et ſi ſic capta ineſſet toti primitate adequationis, tūc nō remoueretur a toto et ſi remoueretur a partibus quod falſum eſt ꝓpter primitatē totalitatis ꝗ inferret hic ex rōne cauſalitatis ꝓciſe qa ſi moueri ineſt graui primo.i. adequate, igitur cum moueri ſit paſſio homogenea et graue homogeneū igitur ſeſt ei primo primitate totalitatis qa oīs talis paſſio ineſt ſuo ſubiecto tali primitate, et tūc ex illis duabus primitatibus ī eodē cōcurrētibus ſer illꝫ qeſcere ad qetē partis et non qeſcere ad qetem partis. Et ſi hoc probet rō Ari. nō tū cōcludit quin totū poſſit moueri a ſe ipo primo loquēdo de motione totali cuius partes ſunt partiales motiones partiū grauis et loquēdo etiā de primitate cauſalitatis ꝓciſe et ita iſta cōcedit totale graue hoc mouet per ſe hac motione totali et primo primitate adequationis et cum hoc ſtat ꝙ moueri in cōi ut dr̄ de hac motiōe totali et partiali motione di-

catur et predicetur de hoc graui primo primitate totalitatis,
ita tñ ꝙ alio et alio° accipiatur ꝑdicatū qḋ dicitur de hoc gra
ui totali, ſm unā primitatē uno mō, et ſm aliā primitatem alio
modo, ita ꝙ hec totalis motio ꝑdicatur da hoc graui adequate
et ſic primo, et moueri ĩ cō ꝑdicatur de hoc graui primo primi
tate totalitatis, et ſic idē ꝑdicatū nō ĩeſt eidē ſubiecto iſtis dua
bus primitatibus ſimul, ſed unum una primitate et aliud alia
primitate ineſt ut3 intuenti lr̄am.

Queſtio Vndecima.

VNDECIMO QVERITVR, AN ANGE-
lus poſſit moueri in.ɸ. Et capitur hic moueri nō
pro motu cōtinuo, ſed pro motu diſcreto, ſiue ꝑ
mutatione. Et ꝓbatur ꝙ non qa ſi angelus poſſet
moueri in.ɸ. igitur maior uirtus poſſet mutari ĩ minori menſu
ra ꝗ̄ in.ɸ. ꝯn̄s eſt impoſſibile quia non datur minor menſura ĩ
diuiſibili ꝯn̄a ꝓbat p ſil̄e quia ſic arguit Ariſt. 6. phy. magna
uirtus mouet ĩ tēpore igr̄ maxima mouet in.ɸ. ¶ Cōtra aliq̄
corpora ꝓducūt ſuos effectus in.ɸ. ut ſol illuminat meᵐ in.ɸ.
ſed maior eſt uirtus angeli uirtute ſolis et minus reſiſtit meᵐ
angelo ꝗ̄ mediū reſiſtat ſoli, igr̄ ſi ſol illuminat aerē in.ɸ. mul
to magis angelus trāſibit mediū in.ɸ.

¶ DICIT .S. DOCTOR THO. Prima pte ſumme. q. 53.
ar. 3. ꝙ angelus mouet in .ɸ. ſi mouetur motu non continuo, et
ita mouetur in.ɸ. temporis diſcreti. Et dicit ꝙ ſi angelus qe-
uit per aliquod tēpus neceᵉ eſt ipm quieſcere ĩ ultimo.ɸ. illius tem
poris nec eſt ſil̄e de illuminatione medii et de motu angeli, qa
illuminatio eſt terminus motus localis ſolis illuminantis et ge-
neratio eſt terminus alterationis ſed mutatio angeli non eſt
terminus alicuius motus, et ideo oportet ipm qeſcere in.ɸ. ter-
mināte qetem angeli eo ꝙ qeſcere eſt eodem mō ſe hr̄e nunc et
prius, ſicut mutari eſt p oppoſitū alr ſe hr̄e nūc et prius, et di
cit ulterius ꝙ iſtud tēpus quod menſurat motū angeli ſiue ſit cō
tinuū ſiue nō, nō eſt idē cū tēpore quod menſurat motum celi et
quo mēſurantur alia corporalia hn̄tia mutabilitatē ex motu
celi, motus. n. āgeli nō depēdet ex motu celi qa ſtāte celo poteſt
angelus moueri.

¶ CONTRA PRIMAM Poſitionem uidetur ꝙ ſibi con
tradicat, qa dicit ꝙ motus eius nō mēſurat tēpore nr̄o et hoc ſi
ue motus angeli fuerit cōtinuus ſiue nō, uide lr̄as eius. Et ultra
dixit ſupra ꝙ angelus ē in loco p opationē. Ex iſto ſaʳ ꝙ mot⁹
angeli menſuratur tēpore noſtro quod ĩplicat dicto eius, quia
dicit ꝙ motus angeli nō mēſuratur tēpore noſtro, ꝯn̄a ꝓbatur.
qa ſi eſt ĩ loco ū p opationē ĩmanētem ſicut intellectione et uoli
tione qa tūc motus eius localis nō mēſuraretur nec tēpore nr̄o
nec ſuo ſed euo, qa ſm eū et ueritatē tales opationes mēſuran
tur euo, igr̄ et motus depēdens ab illis. Si ĩtelligat ꝙ angelus ē ĩ
loco p operationē trāſeūtem in corpus illa menſuratur tēpore
noſtro, et ſic erit ĩ loco p iſtā, et per iſtā operabit ĩ toto medio
p quod mouet, igr̄ ſi illa operatio qua mouetur de extremo ad
extremū mēſurat tēpore cōi igr̄ et motus eius mēſurabit tem
pore cōi, igr̄ nō alio tēpore, qa nō uidētur poni duo tēpora unū
quo mēſurat opatio que eſt ĩ loco et qua mouet opando p me
diū, et aliud tēpus quod mēſuret motū unū ſufficit. ſ. illud quod
mēſurat opationē et illud eſt tēpus cōe. ¶ Preterea ſi opor-
tet qeſcens qeſcere ĩ ultimo.ɸ. mēſurātis qetem, igr̄ cū ſubſtātia
panis qeuerit ſub accidētibus in toto tēpore ꝓlationis uerborū
ſacramētaliū, igit ſubſtātia panis erit ĩ ultimo .ɸ. ꝓlatiōis uer
boꝝ ſub accñtibus, et tūc ſm fidē ut declarabitur ĩ. 4. di. 10. eſt
ibi corpus xp̄i iʳ ſimul erūt ſubſtātia panis et corp⁹ xp̄i quod
nō tenet fides catholica, igr̄ nō uſʳ neceᵉ ꝙ ſi ſubſtātia panis qe
uit ĩ toto illo tempore ꝙ qeſcat ĩ ultimo.ɸ. illius tēporis, igr̄ nec

opportet de angelo ꝙ ſi qeuit p tēpus ꝙ qeſcat ĩ ultimo.ɸ. illius
tēporis, idē de aere tenebroſo ſeq̄tur ꝙ illuminatio nō erit ĩ.ɸ.
Et ſi dicas ꝙ iſta illuminatio nō eſt terminus alicuius quietis,
ſed eſt terminus motus localis corporis illuminātis et iō ē ĩ.ɸ.
ſed ſi eēt terminus alicuius quietis neceſſario eſſet in tempore.
Cōtra creetur ſol de nouo qa hoc nō ē ĩpoſſibile uel ſumus ĩ.ɸ.
ĩ quo primo creatus fuit ſol ĩ illo.ɸ. fuit illuminatio, ſed dices
ꝙ mediū nō fuit ꝑextēs, anihilet igr̄ deus ſolem, et in aliquo.ɸ.
repet, et meᵐ ſit ꝑextēs tūc ſol illuminabit meᵐ et ĩ.ɸ. et tñ meᵐ
fuit ſub tenebra et qeuit, igr̄ ſi o3 medium quieſcere ĩ ultimo.ɸ.
illi⁹ tpis uel illuminatio et tenebra erūt ſil̄, qḋ ē falſum, et ĩpoſ-
ſibile uel illumina° erit ĩ tpre ſi tenebra ſit ĩ medio ĩ ultimo.ɸ.
qetis. Preterea falſum eſt ꝙ illuminatio ſit terminus motus lo-
calis corporis illuminātis, qa terminus motus localis eſt ubi, et
nō lumen, motus. n. localis eſt ad ubi ut ad terminū ꝓpriū, igit
terminus motus localis ſolis eſt ubi, et nō illuminatio, et ſi. n. il-
luminatio cōcomitet motū localē nō tñ eſt terminus igr̄ nō ſeʳ
ꝙ pp hoc hēat eſſe in.ɸ. Nec etiā ſi illuminatio eēt terminus mo
tus localis pp hoc euadit arᵐ, qa aer qeuit p tēpus noctis ſub
tenebra igr̄ ĩ ultimo.ɸ. qeſcit ſub tenebra p te, quō igr̄ illumina
bitur in iſtāti uſʳ ĩpoſſibile. ¶ Preterea ſi o3 ꝙ angelus quie
ſcat ĩ.ɸ. ultimo qetis ſeʳ ꝙ nō mutabitur nec ĩ tēpore cōtinuo,
nec ĩ tēpore diſcreto. Deduco primo ꝯn̄am de tēpore diſcreto,
qa ſi qeuit angelus p horā et p te oportet ut qeſcat ĩ ultimo.ɸ.
hore, q̄ro ĩ quo tempore uel menſura mouebitur tu dices in.ɸ.
tēporis diſcreti. Ego q̄ro ſi illud.ɸ. eſt ĩmediatū.ɸᵗⁱ. ĩ quo qeuit
aut mediatū, ſi mediatū, igr̄ inter.ɸ. qetis et .ɸ. tēporis diſcreti
cadit tēpus et ĩ ultimo illius tēporis o3 eū ſm te qeſcere, igitur
et in.ɸᵗⁱ. tēporis diſcreti quod correſpōdet.ɸ. tēporis cōtinui nō
mutat, et ſic nō mutatur ĩ tēpore diſcreto, qa nō ĩ .ɸ. temporis
cōtinui qa ĩ illo qeſcit nec ĩ illo tēporis diſcreti ꝙ corrñdet.ɸ.
tēporis cōtinuo, et ita in utroq;.ɸ. qeſcit et nō mutatur, ſi dicas
ꝙ.ɸ. tēporis diſcreti eſt ĩmediatū.ɸ. tēporis noſtri in quo qeſcit,
tūc q̄ro qd corrñdet illi.ɸ. tēporis diſcreti ĩ tēpore nr̄o, ſi.ɸ. iʳ
in tēpore noſtro erit.ɸ. ĩmediatū.ɸ. et ſic erit cōſtitutū ex iſtā
tibus, et ita erit tēpus diſcretū et nō cōtinuū, qa iſtātia adinui-
cē cōtinuari nō pñt cū non hēant ultima, et ſic ſaʳ ꝙ tēpus nr̄m
erit diſcretū, ſi dices ꝙ illi.ɸ. ĩ tēpore diſcreto corrñdet ex pte
noſtri tēporis tēpus, igr̄ ĩ illo tēpore noſtro poterit angelus ue
re moueri motu ꝯtinuo uel quieſcere, et ita nō mutabit nec ĩ tē
pore diſcreto nec mutabit ĩ tēpore cōtinuo, quod erat deducen-
dū et iſta ſequūtur ex hoc ꝙ dicis qḋ ſi āgelus qeuit p tempus
ꝙ oportet eū qeſcere ĩ ultimo.ɸ. illius tēporis quod nō eſt ueꝝ
imo ĩ ultimo.ɸ. pōt mutari et ſilr ĩ ultimo.ɸ. ꝓlationis uerboꝝ
pōt ibi eſſe et eſt corpus xp̄i nec ibi qeſcit ſubſtātia panis, ſed
hoc eſt ueꝝ dicere, ſubſtātia panis ĩ iſto.ɸ. nō eſt et ĩmediate
ante hoc fuit ſiʳ angelus nūc mutat et prius nō mutabat, igit
incipit mutari. Et dicit ꝙ forte ꝓpter hoc arᵐ Hen. ꝙ ponit tem
pus diſcretū ponit ꝙ iſtud tēpus ita ſe hēt ꝙ ĩter.ɸ. huius tem-
poris aliqd mediat. ſ. qes, et hoc ne dicat.ɸᶜᵃ. tēporis diſcreti eē
ĩmediata ne cogat ſilr cōcedere eſſe ĩ tēpore noſtro, qa cū.ɸ.
illius tēporis corrñdeat.ɸ. ĩ tēpore noſtro igr̄ ſi illa erūt ĩme-
diata et noſtra.ɸ. ĩmediata erūt, et ita tēpus noſtrū diſcretū
ſicut et illud. Ideo dicit ꝙ illa.ɸᶜᵃ. ſunt mediata et ĩter illa me
diat qes ſicut ĩter.ɸ. tēporis noſtri mediat tempus ſic ꝙ qes ibi
corrñdeat tēpori hic. ¶ Sed ꝯ̄ ſupra dixit ꝙ nō o3 opationē
angeli tm̄ durare cū.ɸ. tēporis noſtri ſed pōt pluſq̄ p.ɸ. du-
rare duret igr̄ opatio angeli pluſq̄ p.ɸ. q̄ro ſi illa duratio erit
pe rō qetis ĩ termino ſubiti trāſitus .i. ſubitū, et in.ɸ. opatur. in
termino huius trāſitus adhuc opatur, in qua menſura erit illa
duratio opationis? Non ĩ quiete qa ſi mēſuraretur qete nō ope
ratur, quod. n. qeſcit non operatur nec illa duratio eſt rō q̄s.

quietis quia ſicut id quod tempore menſuratur dicitur tempo-rale ita illud ꝙ mẽſurat qete erit aliquõ denominatũ qeſcens a qete et ita opans qeſceret quod ĩplicat. Quare etiã uidet neceſſario ponere angelũ poſt trãſitũ ſubitũ qeſcere, non uidetur aliqua ratio neceſſaria ponẽdi hoc ſed eſt fuga ne ponat tẽpus noſtrũ diſcretũ, qa ſi poſt trãſitũ ſubitũ itez ĩmediate mutat tũc oportet ponere .ĩ^{ia}. ĩmediata et ne ponat hoc ne cogat ſi^{r} ponere ĩ tẽpore noſtro, igr̃ dicit ꝙ oportet angelũ poſt trãſitũ inſtãtaneũ qeſcere, anteq̃ habeat alium trãſitum inſtãtaneum. ¶ Aliud ar^{m} eſt clarũ et ex^{m} de graui ĩ uacuo. Sed illud de corpore, ꝙ corpus ĩ motu ſuo pertrãſit ĩfinita ubi ĩ tẽpore finito, propter hoc ꝙ non eſt ĩ illis ubi niſi ĩ po^{a} qa illa ubi ſunt inter media et quot ſunt pũcta ĩ mag^{ne} tot ſunt ubi, et qa illa pũcta ſunt ibi ĩ po^{a} et ñ ĩ actuali exñtia ita nec ubi int̃ illa et ꝑpter hoc qa illa ubi nõ ſunt ĩ actuali p ſe exñtia ideo illa põt pertrãſire et ptrãſit ĩ tẽpore finito, ſed ſi eẽnt ĩfinita ĩ actuali exñtia p ſe non poſſet illa perãſire motu ꝯtinuo in tẽpore finito. Nota tñ ꝙ illa .ĩ^{ia}. ſunt actua^{r} ĩ exñtia, ſed non p ſe exñtia, et ſi^{r} illa ubi ĩfinita ſunt actua^{r} in exñtia, arguit igitur ſic Hẽri. corpus poteſt trãſire ĩfinita ubi ĩexñtia ĩfinito tẽpore, igitur angelus põt pertrãſire ĩfinitũ ſpatium in .ĩ. Neget ꝯña, qa et ſi ſequatur ꝙ tẽpus angeli poſſit cõſtitui ex partibus finitis eiuſdẽ quãtitatis ſicut tẽpus ĩ quo mouetur corpus, et ſicut corpus poteſt pertrãſire in illo tempore ĩfinita ubi ĩ po^{a}, ita et angelus ĩ tempore ſuo poteſt pertrãſire ĩfinitũ ſpatiũ .ſ. in po^{a} ĩfinitũ ſm diuiſionem ſed non ſe^{r} ꝙ in .ĩ. hoc poſſit, ĩmo ſe^{r} oppoſitũ quia cum corpus pertrãſit ſpaciũ ĩ tempore ſic pertrãſit ꝙ ſp dũ mouetur eſt ĩ alia et alia parte ſpatii, ſic et angelus dũ mouetur eſt ſemper ĩ alia, et alia parte ſpatii, et ita neceſſario pertrãſit in tempore et non in .ĩ. ſi ſic pertranſit ſicut corpus, et ita illa ex^{a} ſunt ad oppoſitũ, et non ad ꝓpoſitũ.

¶ DICO ERGO AD QVESTIONEM ꝙ non eſt neceſſe ponere illud tempus diſcretum propter motum angeli menſurandum, quia etc. Nec eſt inconueniens. Ibi nota ꝙ aliqua conditio, conueniens corpori etiam conuenit angelo que conditio eſt eiuſdem rõnis ĩ corpore, et ĩ angelo, et ſi nõ eiuſdem rationis ſpe^{ce}, ſaltem eſt eiuſdẽ rationis gñrice, et iſta conditio eſt eſſe ĩ loco iſtud .n. ꝑdicatũ conuenit corpori, et conuenit angelo, qa iſta eſt uera angelus eſt ĩ loco, et corpus eſt ĩ loco, et ly eſſe in loco ſm rationẽ formalẽ ubi quod eſt genus ad eſſe ĩ loco circũſcriptiue et ĩ loco diffinitiue dr̃ de corpore et angelo, et ita angelus cõuenit cũ corpore ĩ hoc .ſ. eẽ ĩ loco igr̃ et ambobus põt cõuenire eadẽ mẽſura motus ꝙ ſic ſm locũ ita ꝙ ſicut ꝑticipant eſſe ĩ loco ita ꝑticipant moueri localiter igitur et debent ꝑticipare eãdem mẽſurã motus .ſ. tẽpus mẽſurãs motũ primi corporis .ſ. celi. ¶ Et ſi arguas ꝙ angelus põt moueri ſtãte celo igit motus angeli nõ depẽdet ĩ eſſe a motu primi celi, et ſi nõ depẽdet a motu igr̃ nec a tempore et ita motus angeli non menſurabit tẽpore noſtro, et hec eſt ĩtentio .S. Tho. ubi ſupra. ¶ Reſpondet Sco. ꝙ etiã ſtãte caſu ꝙ celũ nõ moueat ut erit poſt iudiciũ Sanctus Petrus cum corpore poterit ambulare et tñ eius motus poterit menſurari et nõ oportet fingere aliud tẽpus ab iſto igr̃ et ſi angelus moueatur ſtãte celo eius motus poterit menſurari tẽpore noſtro, unde aduerte ꝙ non eſt uerũ q^{d} dicit cõmẽtator ꝙ ſi celũ ſtaret iſta ĩferiora nõ mouerentur, et dãt ꝙ motus iſti ꝑi^{res} dependent in eſſendo a motu primi celi hoc eſt falſum, ĩmo ſi ille nõ eſſet et ſtupa applicaret igni cõbureret ipſam, et patet etiã tẽpore Ioſue ſtãte celo factũ ẽ bellũ et plimi mortui. ¶ Et ſi dicas ſi motus primi celi non eſſet tempus nõ eſſet, qa tẽpus eſt numerus motus et maxime numerus motus primi celi qa ponitur pa^{n} eius, reſpondet doc. ꝙ tempus eſt duplex .ſ. actuale et potentiale, uerũ eſt ꝙ ſi motus primi mobilis non eſſet, tempus actuale et cõe nõ eſſet, eſſet tñ tempus potentiale quod tempus mẽſuraret qetẽ primi mobilis, et illud tempus potentiale etiã mẽſuraret aliũ motũ, quia uidelicet ille motus p tantã quãtitatẽ coextitiſſet qeti, quãta coextitiſſet motui primi celi ſi ĩfuiſſet, ſufficit .n. ut ĩtellectus meus cognoſcat diſtincte quãtitatẽ motus p cognitionẽ quantitatis tẽporis diſtinctã quã põt ĩtellectus meus aꝑhendere ex qete que tanta eſt quãtus fuiſſet motus ſi ĩfuiſſet, tanta .n. eſt mora tendentis quãta eſt qeſcẽtis potẽtis tñ tendere. Et nota ꝙ lz tempus menſuret motum, non tñ motus dependet ĩ eẽndo a tempore, qa nõ ẽ talis menſura qualis eſt inter qditates q̃ ita ſe hñt ꝙ qditates mẽſurate depẽdent a mẽſura in eẽndo ſicut oẽs qditates dependent a deo ut mẽſura qditatiua et eẽñalis ſed motus menſurat tempore ſicut equale mẽſurat ab equali ſufficit .n. ĩ hiis ꝙ menſura ſit notior mẽſurato, et tũc ex noticia quãtitatis mẽſure ſequitur noticia quãtitatis mẽſurati, et ĩ talibus mẽſuratũ ĩ eſſe nõ depẽdet a mẽſura, licet depẽdeat ĩ cognitione quãtitatis ſue, et nõ aĩr. Et ita erit poſt iudiciũ ꝙ uidelicet oẽs motus angelorũ et beatorũ mẽſurabũtur a tẽpore potentiali, ita ꝙ ex noticia quãtitatis illius temporis deueniemus nos utinã beati ĩ noticias quãtitatis motus ãgelorũ et beatorũ arguẽtes tantus fuiſſet motus celi ſi ĩfuiſſet igr̃ eſt tanta qes, igitur et tãtus motus coexiſtens quieti primi celi. Et ita nr̃ ꝙ et ſi ſtãte celo angelus poſſet moueri et motus eius nõ depẽderet ĩ eſſendo a motu celi poſſet tñ tẽpore potentiali mẽſurari eius motus et ita ꝑpter motũ angeli nõ oportet ponere aliud tempus a tẽpore noſtro nec continuũ nec diſcretũ. Cũ igr̃ q̃ritur an angelus poſſit moueri ĩ .ĩ. nõ ponẽdo niſi tẽpus noſtrum, dico ꝙ duobus modis põt ĩtelligi mutatio, una que ĩcludit totã realitatẽ motus, et realitatẽ termini motus ad quẽ, alia q̃ tñ ĩcludat realitatem termini ad quẽ motus et nõ realitatem motus. Et dr̃ illa mutatio ĩcludere realitatẽ motus eo ꝙ ĩcludit oĩa ubi ĩter media ĩter terminũ aquo, et terminũ ad quẽ, et hoc ĩ eodẽ .ĩ. tẽporis ſicut ſi aliqd fuiſſet motũ ſucceſſiue, ſicut ſi motus fuiſſet ĩ eo fuiſſent oĩa ubi inter media ſucceſſiue ſic ĩ illa mutatione ſunt ſimul ſimultate temporis, licet cũ ordine nature. Secũdo modo dr̃ mutatio que nõ oĩa ubi ĩcludit nec ſimultate nature nec ſimultate tẽporis, ſed tñ ĩcludit realitatẽ termini ad quẽ mot^{9} .i. ita eſt ĩ termino ad quẽ in .ĩ. ſicut ſi ĩ tempore motus fuiſſet ad illũ terminũ. Tunc doc. ponit duas cõcluſiones, p^{a} ꝯdicit prime opi .ſ. ꝙ angelus non põt mutari in .ĩ. aliqua tali mutatione qa non uidet qualr̃ angelus ſua uirtute ſimul poſſit habere pla ubi ſibi equalia, quia tũc ſil eſſet ĩ illis, et ita equaret illis et nõ equaret cũ eſſet ĩ pluribus, et ita nõ equaretur uni ſolũ cui tñ eẽt equale quod ĩplicat. Secũdo modo loquẽdo dicit ꝙ nõ uidet incõueniẽs qn angelus poſſit mutari de loco ad locũ, etiã diſtãtem in .ĩ. Et ideo qa ꝙ terminus motus nõ ſtatim inducit hoc eſt ꝑpter impſectionẽ uirtutis mouẽtis, quod mouẽs nõ põt ſtatim facere mobile ĩ termino ad quẽ, qa mobile reſiſtit mouẽti, et dicit doc. (nõ determinãdo tñ) ꝙ iſta impfectio nõ eſt angelo attribuẽda niſi alia neceſſitas appareat quia dignificãda eſt nã quãrũ apparẽtia ꝑmittũt ſed in ſeq̃nti queſtione oſtẽdet aliã neceſſitatẽ, ꝑpter quam hoc nõ attribuit angelo et ideo noli tenere iſtam concluſionẽ hic qa aliter dicet in ſequenti queſtione.

¶ AD ARGVMENTVM In oppoſitum, Si angelus põt mutari in .ĩ. maior uirtus poterit mutari in minori menſura. Notãdum ꝙ hic ſunt due ꝯñe, et duo añtia, una eſt uera que ẽ ꝯña philoſophi, alia nihil ualet. Con^{a} philoſohi eſt hec. Magna uirtus põt mouere in tẽpore, igitur maxima põt mouere in .ĩ. in añte iſto includit mẽſura diuiſibilis .ſ. ly tẽpore, quod ponitur in añte cũ dicit magna uirtus mouet ĩ tempore in illo añte includit iſta propoſitio, que eſt maior .ſ. inquacũq; mẽſura diuĩ

ſibili ſi poteſt aliqua uirtus aliquid facere, maior poteſt facere in minori et minor ſumméda ſub iſta maiore, uera ē iſta, ſed aliqua uirtus pōt cāre motū ī tempore, ſiue ī menſura diuiſibili, igitur maior poterit cāre motū in īſtāti ꝑſuponit iſta motus poſſe fieri in īſtanti quod eſt falſum, et ideo nō eſt uera ex natura rei qa motus nō pōt fieri niſi in tēpore, et iō ēt ꝯ° ē falſa.ſ. maxima uirtus mouebit in īſtanti capiēdo motū proprie. Vnde nota ꝙ ꝯn̄a Ari. ꝑſuponit duo unū uer͞u, et unū falſum, uer͞u eſt ꝙ eſt minor mēſura ꝗ̄ menſura diuiſibilis, qa inſtans ſed falſum quod ſupponit eſt ꝙ motus fiat in inſtāti ſuppoſito igitur tāꝗ̄ uero licet nō ſit, ꝙ motus poſſit fieri in inſtanti optime ſeʳ quicqd pōt facere magna uirtus in menſura diuiſibili maxima poterit facere ī mēſura īdiuiſibili, hic ſupponitur motū fieri in inſtāti ſed magna uirtus pōt mouere in tēpore, igitur maxima poterit mouere in īſtāti et ſic ꝯn̄a Ari. tenet. Cōſequētia autem facta hic de angelo nō tenet qa ſupponit et mēſurā minorē mēſura īdiuiſibili quod eſt falſum et ſupponit mutationem poſſe fieri in minori mēſura ꝗ̄ ſit inſtans quod eſt ēt falſum. Et ideo iſta ꝯn̄a eſt falſa, angelus pōt mutari in īſtāti hoc eſt uer͞u, iʳ maior uirtus poterit mutari ī minori ꝗ̄ in inſtanti falſum eſt, añs.n. iſtud nō īcludit menſurā diuiſibilē ſed in diuiſibilem cū aſſumitur angelus pōt mutari in īſtāti, ſed ꝯn̄a ſupponit ꝙ ſit minor menſura īdiuiſibili menſura, et ꝙ ī ea fiat mutatio et iō iſta negat. Ad formā igiṫ dicitur negādo ꝯn̄am, et ad ꝓbationem ſic arguit Ari. Dico ꝙ nō eſt ſilis ꝯn̄a iſta et illa Ariſt. et ideo neʳ ly ſic ſiue ſimilitudo.

Queſtio Duodecima.

DVODECIMO QVERO. VTRVM ANgelus poſſit moueri de extremo adextremum nō trāſeūdo ꝑ mediū. In primo argumēto. Nota ꝙ angelus nō alr̄ dicitur mouere celū niſi ſua uolūtate, et ſua potentia exequtiua qa.n. āgelus uult mouere ſeʳ exequtio ſue uolūtatis, et ſic ab eo cauſat motus, et ſiʳ qa uult eē in extremo exequtur ſuum uelle et ſic eſt in extremo. Dicit igiṫ arᵐ ꝙ angelus pōt ſuo impio uelle eſſe ī extremo et nō eſſe in medio qa ſtat ipm̄ intelligere extremū et nō mediū et ita uelle eſſe in illo et nō ī medio. ¶ Contra ſilis eſt ordo inter loca ordinata a natura et in ꝑtibus tēporis ſed nihil pōt trāſire a futuro ad p̄teritū niſi trāſeat ꝑ preſens, igitur nec ab uno extremo ad aliud niſi trāſeat ꝑ loca intermedia.

¶ HIC DICITVR ET EST Sāctus Bonaʳᵃ. ꝙ extrema pñt īelligi aut duo ubi diſtincta īter que eſt aliquod medium quod nihil ē extremoꝝ, aut duo ubi īmediata īter que ſunt media quoꝝ tn̄ quodlibet eſt aliquid extremoꝝ. Nota hic ꝙ angelus pōt ſe mouere motu cōtinuo, et pōt ſe mouere motu nō continuo ſed motu cōſtituto ex motibus ſiue mutatis eſſe. Et quādo angelus mouet ſe motu cōtinuo nō totaliter primo relinquit primū ubi ſic ꝙ ſit ī inſtāti in alio ubi, ſꝫ deſerit paulatine ubi primū et paulatine acqrit ſm̄ ubi, et ſic trāſit ꝑ oīa media ordinata a natura, ſed qñ mouetur motu nō cōtinuo ſed mutatur primo.i. totaliter derelinqt primū ubi et in īſtāti acqrit aliud ubi. ¶ Iſtis ſic notatis ponit Sco. quinque cōcluſiones, prima eſt, Si loquamur de motu continuo angeli et de ubi īmediatis, ſic angelus nō pōt cōtinue trāſire de extremo ad extremū, niſi trāſeat ꝑ talia media q̄ ſunt aliqd utriuſq; extremi qa niſi trāſiret ꝑ illa iā nō moueretur cōtinue, illa.n. media ſunt rō cōtinuitatis motus eius ſicut pꝫ ex diffinitione medii.5.phyſi. et .x.metaᵉᵉ. Mediū eſt id in quod prius mobile uenit ꝗ̄ ī extremū. Secunda cōcluſio loquēdo de motu ꝯtinuo et de extremis mediatis īter q̄ ſunt media que nihil ſunt extremoꝝ ſic angelus ſi mouetur cōtinue neſſerario trāſit ꝑ talia meᵈᵃ quia dū recedit cōtinue ab uno extremo nō eſt totaliter ī altero, igitur partim eſt ī uno et partim eſt in altero extremo uel ē ī medio īter ambo extrema, non.n. eſt īmaginabile ꝙ ſit partim in uno extremo et partim in alio extremo et ꝙ nō ſit ī tali medio qa ſic eſſet in extremis eq̄tis ſibi diſcōtinuis quod nō cōuenit nature eius, uirtute ſua naturali, qa uirtute diuina hoc ſibi competere poſſet. Si aūt loquamur de motu indiuiſibili et nō cōtinuo et de extremis īmediatis dico ꝙ angelus pōt trāſire ab extremo ad extremū non trāſeūdo ꝑ illa media que ſunt aliqd extremoꝝ, qa neceᵉ eſt eum ſic trāſire ſi trāſeat motu īdiuiſibili, et nō cōtinuo qa ſi trāſiret ꝑ illa iam cōtinue moueret et nō diſcōtinue ſiue īdiuiſibiliter, oꝫ enim ſi ſic mouetur ut totaliter deſerat primū ubi ſm̄ ſe, et qdlꝫ ſui, et acqrat aliud totaliter. Sed ſi loqmur de extremis diſtātibꝰ etc. eſt dubiū, patet.n. et eſt.qᵃ. cōcluſio ꝙ nō pōt ſe ferre ī extremo diſtāte mutatione includēte totā realitatē motus ut patet ex.q. p̄cedēte. Sed nūqd pōt ſe ferre ſic in extremo diſtante mutatione p̄ciſe includēte realitatē termini ad quē motus, ita ꝙ in aliq° toto tēpore ſit ī.a. ubi et poſt ſit in.c. ubi, ſic ꝙ nec ī tēpore nec in aliquo.ꝑ. fuerit in.b. ubi medio. Dicit doc. ꝓbabiliter loquēdo ꝙ nō eſt poſſibile uirtuti naturali āgeli, qa ordo ꝑfixus a ſuperiori agente uidetur eſſe neceſſarius cuicūq; īferiori agēti q̄ habet actionem p̄ciſe circa talia media ordinata, oꝫ ipſum in agēdo ſeruare ordinē inſtitutū a deo, et pꝫ ꝑ exᵐ, et oīa ſunt clara, ideo dixit in ſecūda cōcluſione p̄cedentis q̄ōnis ꝙ angelus poterat trāſire ab extremo ad extreᵐ ſine meᵒ niſi alia neceſſitas apareret ꝗ̄ ī poᵃ mouētis et hic aparet alia rō neceſſitās angelū ad trāſeūdū ꝑ media. ¶ Et ſi obicias ꝙ iſta rō cōcludit ꝯ.3. cōcluſionē, uidelicet ꝙ angelus pōt trāſire ab extremo īmediato ab aliud extremū īmediatū, nō tranſeūdo ꝑ medium. Dico ꝙ nō cōcludit qa ſi ſic trāſit de uno ubi ad aliud ubi īmediatū hēt illa oīa media ſimul ī aliquo ſigno durationis, tamen habet illa ordinate ſm̄ ordinē nature, qa ꝑla ordinata pñt eſſe in eodē.ꝑ. durationis et maxime habet illa qa ſunt tm̄ media potentialia et nō ī actu per ſe ſed ſi trāſiret de extremo mediato ad aliud extremū cū ibi ſint media equalia ī actuali exñtia tūc nullo ordine nec nature nec durationis haberet illa media quoꝝ tamen eſt ordo naturalis, circa que operatur ꝑſuponēs ordinem illorum ꝙ eſt impoſſibile quia ſic non ſeruaret ordinem a deo inſtitutum.

¶ AD ARGVMENTA. Nota ibi de āgelo malo q ſi uult aliquid inordinatum non oportet ut illud uolitū ponatur ī eſſe quia multa uolunt que non habent, nec habebunt, nec ſunt contēti quia tunc eſſent beati. Angelus bonus beatus eſt, et ideo habet quicqd uult, et illud quod uult rectū eſt et ideo ſi uult eſſe ī extremo mediato nō uult ibi eſſe potentia ſua, quia eſt ei impoſſibile et uelle eſſet inordinatum quod non cadit in beatis ſed ſi ſic uult eſſe uult ibi eſſe potentia dei, et ueriſimile eſt deum ei condeſcēdere, quia ſicut beati angeli obediunt deo, et deus cōdeſcendit uoluntatibus eorum, et ſic dicūtur regnare cum deo et deus cum illis quia ipſi faciūt quicqd deus uult eos facere et deus facit quicquid ipſi uolunt deum facere de hoc aliqualiter Scotus in.4.diſt.45.q.4.arti.3. ¶ Ad ſecūdum patet ꝙ corpus chriſti eſt in altari in ultimo.ꝑ. prolationis uerborum ſed hoc eſt diuina uirtute. Et per iſtud aparet ad illud de ſenſu et ſenſato ꝙ remiſſum fuit etc. Ibi Ariſt. uult habere ꝙ non eſt ſimile de latione ideſt motu locali et de alteratiōe, quia aliquid poteſt eſſe alteratum in inſtāti non ſic aliquid ſm̄ locum mutatum in inſtanti, Sco. dicit ex hoc aparet, unde ex hoc? Quia ſuperius dixit ꝙ angelus potuit quieuiſſe per horam et in ultimo inſtanti illius hore mutari de extremo immediato in extremum ſibi immediatum in inſtanti. Et ex hoc reſpondet concedendo ꝙ non eſt inconueniens aliquam alterationem eſſe totam

ſimul, et hoc qñ agens eſt pfectū et reſpicit paſſuʒ tanq̄ termi nū indiuiſibilē.i.dato q paſſum ſit diuiſibile tñ tanta eſt uirtꝰ agentis ut reſpiciat ip̄m ac ſi eſſet indiuiſibile et hēt in uirtute ſua formā eiuſ q̄tū ad ultimū gradū, et dato q ſit diuiſibilis in gradus ſicut frigiditas tñ eā reſpicit agens ac ſi eēt indiuiſibilis, et tunc agens alterat paſſiuʒ ſubito et in.ꝯ. inducendo in ipſ formam frigiditatis pfectā et ita in mutatione indiuiſibili alterat et nō motu. Ideo ſecūdo dicit q ſi illā formā non eſt motus ſed mutatio una uel forte plures habite aut ordine nature aut ordine durationis. Et hoc dicit pp uerba Ariſ. qui dicit q ſi magnum fuerit paſſum qd alteratur, habitū ab habito patet qd uerbū pōt intelligi dupʳ q pars poſterior a parte priore prius ordine nature pfecta, quia congelatū, pficiatur.i. cōgeletur naturaliter poſterius.i.poſt primā, ordīe nature, ita q oēs partes ſimul duratiōe et i.ꝯ.tpis ꝯgelētur et totū a magno frigore et quelibꝫ pars, tñ ordine nature prius cōgeletur una q̄ alia, et ſic hītū ab hito.i.poſterior pars a priore pfecta pficiat. Alio mō q ſit ordo durationis puta q pars poſterior mouet ſucceſſiue a pte priore tñ pars prior mutata ē p̄ciſe ab agēte extrīſeco.ſ.a frigore alterante, et ſecunda eſt alterata a pte priore ſucceſſiue et per motū, ſed iſte ſecūdus modus uidet improbabilior, niſi poſito q pars primo tranſmutata ē īpfectior trāſmutante extrinſeco et ita ip̄a non ſic ſubito pōt tranſmutare ptē ſecūdā ſicut ip̄a trāſmutata eſt a frigore intenſo extrinſeco, quia ip̄a non eſt ita perfecta in frigiditate ſicut agens extrinſecū, et ſic prima pars erit mutata ab agēte et illa initiabit motum quo alterabuntur alie partes. Et ideo aduerte quia hic nō uult dare primū in motu alterationis qui motus ſit ab alterāte primam partem, ſed motus eſt a prima pte alterata que ſucceſſiue alterat et eiꝰ motus nō eſt primū. Probat igʳ qd dixit per Ariſ.cū dicit q nō eſt ita ī multiplicatiōe ſoni ſicut eſt in multiplicatiōe lucis, qa in prima multiplicatiōe illa ſit cū q̄to et cōtinuo eo q ſpēs ſoni ſit realr in aere q̄to et ſic ſit cū motu locali et ita ſit ſucceſſiue, non ſic multiplicatio lucis quia illa nō ſit cū motu ſed in.ꝯ. ut pꝫ in tonitruo, quia prius uidetur lumē ēā tum q̄ ſonus audiatur ita q ſimultas nō repugnat rōni alterationis qn forma tota ſimul duratione inducatur ſed ſimultas repugnat rōni loci mutationis qd ꝫ oīa ubi ſimul pertrāſeant et hoc cōparando ad uirtutē naturalē quia illa non pōt tranſgredi ordinē naturalē, non tamē cōparando ad eum, quia deus bene pōt oīa ubi inter media ſimul pertrāſire et mutare aliquod corpus in.ꝯ. uel ēt angelū cuꝫ ſit ſupra ordinē nature tñ qcqd ſit de multiplicatiōe lucis que eſt mutatio, ī alterationibꝰ tñ que ſunt uere motus nō datur prima mutatio ſicut nec ī locali mutationibus quia nūq̄ eſt uerꝫ dicere motus nūc ē et immediate ante hoc nō fuit quia nō datur primum ſui ineſſe nec ultimū.8. phyſicoꝝ ubi eūi ē mutatio inſtātanea, ſicut illuminatio, g neratio, illa mutatio nō eſt iniciās motū, nec etiā mutatio eſt ulr, ubi motus ſeqtur ſed in aliquo caſu pōt reperiri ꝓpter pfectionem mouentis, ſed eſt dare immutationē que eſt terminꝰ quietis p̄cedentis, ſicut ſi aqua ds infrigidari fuit calida p horam in.ꝯ.terminātē horā eſt calida et qeſcit ſub calore et dicitur ultimum in eſſe quieto, et immediate poſt incipit infrigidari, et ita nō datur primū motus alterationis aque nec impedit magnus gradus caloris corrūpens frigiditatem inductā in aqua multū calida quia ibi eſt infrigidans cōſeruās illā frigiditatē inductā, ſed aliquādo eſt q agens eſt perfectū et pōt qeſcere per horā et ſubito agere et alterare uel ēt mutari localr ſicut angelus, et tunc nō datur ultimū in eſſe quietis, ſed ſi angelus quieuit per horā in.ꝯ. pōt mutari localiter et ēt poſt continuare motum et ita dabitur primū in motu locali ſicut in alteratione, ſic ēt ſubſtātia panis quieuit ſub accidentibus per tēpus menſurans prolationes uerborū et in ultimo.ꝯ, non eſt ibi ſubſtātia panis ſed corpus xp̄i, ſed nō ne pōt eē aliquod alterans naturale perfectiꝰ qd poſſit alterare unam partē alterabilis i.ꝯ.et alias partes ſucceſſiue. Videtur dicere Sco.q ñ qa eū ſit eque perfectū agens ſicut in principio et paſſuʒ ſit magis diſpoſitū ex eo q habet aliquid forme et paſſum ſit eque approximatum uidetur q debeat alterare totū paſſum ſimul uel ſaltem eque inducere ſcdam partem forme indiuiſibiliter ſicut primam et nō ſucceſſiue ſecundā et primā in.ꝯ.et ideo ſupra dixit q ſi prima pars aque alterata non eſt eque perfecta ſicut alterans q ipſa ſucceſſiue alterabit ſcdaꝫ et nō dicit q alterans ſucceſſiue alteret.ſcdaꝫ. Sit laus laus deo p̄ri filioq; et ſp̄ui ſctō.

DISTINCTIO TERTIA.

CIRCA TERTIAM DISTINCTIONEM HIC MAGISTER tractat de diſtinctione perſonali angelorum et in ſecunda parte huius diſtinctionis tractat de cognitione angeloꝝ. Scotus uolens oſtēdere qualis ſit diſtinctio pſonalis angelorū inquirit que ſit diſtinctio indiuidualis in ſubſtantia materiali. Et ponit ſeptem queſtiones iuxta numerum ſeptem opinionuꝫ que diuerſificantur in mō dicēdi de diſtictiōe īdiuiduali. Et hoc facit ut oſtēdat diuerſos modos ponendi diſtictionē perſonalē in angelis quia iſte opiniones ſicut diuerſificātur in modo ponendi diſtictionē indiuiduorum ī ſubſtantia materiali ſic etiam diuerſificantur in modo ponēdi diſtictionem perſonalem angelorū. ¶ Querit igitur primo utrum ſubſtantia materialis ſit de ſe hec.ſ.ſingularis et indiuidua. Et nota q hic capitur ſubſtātia materialis pro ſubā cōpoſita ex materia phyſica et forma quia ſecundum ueritatē etiam angeli ſunt compoſiti ex materia metaphyſica et forma cum omne ens in genere cōponatur ex genere et dr̄ia et ita ex materia metaphyſica ſed angeli nō ꝯponūtur ex materia que eſt alterum principium rerum naturalium, et ſic loquitur hic Scotus de ſubſtātia materiali in qua eſt materia phyſica. Quod ſic probatur.ſ.q ſubſtantia materialis ſit de ſe hec quia Ariſtoteles contra Platonem oſtendit in ſeptimo metaphyſice q ſubſtantia cuiuſcunq; eſt propria illi cuius eſt, et illa ſubſtantia non ineſt alii, ſi ita eſt igitur ſubſtantia materialis circumſcripto omni alio ex ſua natura eſt propria illi cuiꝰ eſt ſiue cui ineſt ſic q ex ſua natura non poteſt ineſſe alii quod enim eſt proprium alicui ſic conuenit illi q non poteſt cōuenire alii aliter non eſſet proprium et ita ſi ſit propria de ſe igitur erit hec de ſe et ita indiuidua. ¶ Contra quicquid cōuenit de ſe ideſt de ratione ſua formali alicui ineſt ei in quocunque, patet quia homini conuenit rationalitas de ſe in quocū que eſt hō ibi eſt rationalis et ſimiliter ē animal, igitur ſi nature lapidis conuenit ei de ſe eſſe hanc et indiuiduam in quocū que lapide exit, erit hec et indiuidua, et tunc ſequitur q cum ſit in hoc lapide, et in hoc ſimilr in ambobus erit hec natura lapidis, et ita iſti duo lapides erunt unus lapis quia habent hāc numero naturam lapidis immo non numerabitur natura lapidis in eis ſicut nec deitas in perſonis diuinis. ¶ Preterea ſi natura ſit de ſe hec et una numero igitur ei repugnabit multitudo numeralis, pbatur ꝯn̄a qa cui de ſe ꝯuenit unū oppoſitorū ei de ſe repugnat alteꝝ, unū nūero et mlīas nūero opponūtur et ita ſeʳ q ſi natura lapidis ſit una numero de ſe nullo mō ſtabit pluralitas numeralis cū tali natura ſed repugnabit illis, et ita nō p̄dicabitur de pluribus numero predicatione dicēte hoc eſt hoc.

¶ HIC PONITVR OPINIO Ocham in primo queſtione ſecunda. Et dicit q natura in genere cauſe formalis de ſe eſt

hec ſicut etiam formaliter ex ſe eſt natura. Ita ꝙ eadem eſt formalis cauſa ſingularitatis nature et entitatis nature nec oꝫ querere aliam cauſam ſingularitatis nature a cauſa entitatis eius, quaſi ſint due cauſe, una que ſit cauſa nature ī ſe, et alia que ſit cauſa ſingularitatis nature, ſed eſt una utriuſque et nature et ſingularitatis nature, nec eſt imaginandum ꝙ prius natura ſit natura et hoc prius prioritate durationis, et poſt duratione ſit hec per aliquid contrahens eam ad ſingularitatem ſed ſimul duratione eſt natura et hec, et hoc eſt uerum quia ibi non eſt ordo temporis, ſed ultra dicunt ꝙ nec prius ordine nature natura eſt natura et poſt ordine nature contrahatur per aliquid aliquo mō diſtinctum a natura, ſed per illud preciſe per quod eſt formaliter natura per id eſt ſingularis. Et probant per ſimile. Et aduerte ꝙ omnis res aut habet eſſe extra animam aut habet eſſe in anima, omne extra animam ē eē ſimpliciter et reale, eſſe in anima eſt eſſe ſecundum quid et non reale, et ideo ex eſſe in anima non ſequitur eſſe ſimpliciter ſed eſt fallatia a ſecūdum quid ad ſimpliciter ſed ad eē extra animam bene ſequitur eſſe ſimpliciter nec eſt fallacia aliqua tūc dicunt ꝙ ſicut natura habet uerum eſſe reale ex ſe extra animam et non habet alio formaliter, non autē natura habet eſſe ſecunduꝫ quid ſcilicet eſſe in anima ex ſe ſed habet ꝙ ſit in anima ab alio puta ab ipſamet anima, et non eſt alia ratio niſi qa eē uerum eſt eſſe ſimpliciter et iō ei conuenit ex ratione ſua, ſꝫ eſſe in anima eſt eſſe ſecundum quid et ideo non ſibi conuenit ex ſe, ſed ſi conuenit, conuenit ei ab alio. Ita dicūt eſſe ſimile de uniuerſalitate, et ſingularitate, quia ſingularitas pertinet ad uerum eſſe et ſimpliciter eſſe ideo conuenit nature ex ſua ratione formali, ſed uniuerſalitas non pertinet ad eſſe uerum ſed ad eſſe ſecundum quid ideo conuenit ei ſcilicet nature ab alio et non ex ſe, ideo bene querenda eſt cauſa quare natura ē uniuerſalis et danda eſt anima uel intellectus ſed non eſt querenda cauſa quare natura ē ſingularis quia ſingularitas ei conuenit ex ſe. Et eedē ſunt cauſe entitatis et ſingularitatis nature.

¶ CONTRA hoc arguitur. Et nota ꝙ ad actum intelligendi cauſandum requiritur obiectum uel in ſe ī notitia intuitiua uel in ſpecie intelligibili, in notitia abſtractiua. Et requiritur ſecundum doctorem in diſtinctione tertia primi in genere cauſe efficientis, quia a cognoſcente et cognito pariter cognitio requiritur etiam intellectus poſſibilis uel agens non curo ad producendum actum. Iſta ergo duo ſunt priora actu ſcilicet obiectum et intellectus, ſi go obiectum eſſet de ſe ſingulare, quia hoc per iſtos ſemper conuenit nature non accepte ſecundum quid ſiue ſecundum eſſe qd in anima habet, igitur obiectuꝫ ut precedit actum eſt hoc et ſingulare et ita ſequeretur ꝙ cum intellectus intelligat obiectum ſub ratione uniuerſalis intelligeret ipſum ſub ratione oppoſita ſue rationi reali realiter enim obiectum eſt hoc et ſingulare et intellectus intelligeret ipꝫ ſub modo intelligendi uniuerſalis et uniuerſalitas et ſingularitas ſunt rationes oppoſite, intelligere autem aliquid ſub modo oppoſito intelligendi modo ſuo reali eſt intelligere rē aliter eē ꝙ̄ ſit eſt.n. intelligere indiuiduum ut ſpēs qd eſt falſum. Et patet, nunquā enim intellectus intelligens ſor. attribuit ſor. intentionē ſpeciei, quia ei repugnat ſcilicet diuidi in plura numero, neque intellectus intelligens hominem attribuit homini rationem indiuidui quia ſibi repugnat non diuidi in plura numero, repugnat aūt ei qd eſt de ſe hoc diuidi in plura numero, cum ſit unuꝫ numero, et ita ſi obiectum eſſet de ſe hoc non poſſet intellectus ſibi attribuere rationem uniuerſalitatis, quia talis intentio ſecūda repugnat intentioni prime que eſt de ſe hec ei enim ꝙ eſt de ſe hoc repugnat dici de multis et eſſe in multis et diuidi in multis, hec enim ſunt omnes cōditiones uniuerſalis, cui ergo repugnant ille tres conditiones ei repugnat uniuerſalitas et ita ſequitur ꝙ ſi obiectuꝫ ſit de ſe hoc qd ei repugnabit intelligi ſub ratione uniuerſalis. ſed ei non repugnat intelligi ſub rōne uniuerſalis. igr obiectū ut precedit actū intelligendi nō eſt de ſe hoc et ſtat tale obiectū eſſe ſubſtantiā materialem. igr ſubſtantia materialis non eſt de ſe hec. ¶ In ſecundo argumēto nota ꝙ unitas realis et ꝓpria et que ſufficit nature ut natura limitata et ſta ē, ē unitas minor unitate numerali. Inter oēs.n. unitates reales maior et potior unitas eſt unitas numeralis, alia unitas minor iſta ſed maior aliis eſt unitas nature ſpecifice, et hoc loquendo de natura ſpecialiſſima que non diuiditur ī plura ſpecie. Alia poteſt intelligi unitas generica minor iſtis duabus et adhuc unitas tranſcendens minor, ſꝫ de iſtis duabus generica et trāſcendente nō eſt ſmo in hac. q. Si igitur unitas minor unitate numerali eſt ꝓpria nature et ei ſufficiens natura ipa non erit de ſe una unitate numerali ſiue non erit de ratione ſua formali hec. ita ꝙ ſingularitas non includitur in ratiōe nature, et ita ex ſe nō erit una numero, et erit una unitate reali minore unitate numerali. Nota in probatione maioris ꝙ ſi natura lapidis eſſet de ſe hec, igitur ſingularitas ineſſet per ſe nature, cum etiam ſit de ſe una unitate minori unitate numerali (eo ꝙ talis unitas ꝯſequtur naturā) ī natura eēnt ꝑ ſe iſte due unitates, ſed hoc eſt impoſſibile quia reſpectu eiuſdē et in eodem eſſe per ſe repugnant, quia cum unitate minore poteſt ſtare multitudo numeralis, que opponitur unitati numerali et tunc duo oppoſita poſſent ineſſe eidem. ſ. unitas numeralis, et multitudo numeralis, ꝙ eſt impoſſibile. In probatione minoris deducit ad hoc inconueniens ꝙ ſi natura lapidis nō hēret unitatem minorē realē unitate numerali ꝙ tunc na eſſet unitas realis minor unitate numerali, et ita omnis unitas realis eſſet numeralis hoc conſequens oſtendit eſſe falſum. 7. miis. Et hec eſt concluſio quam intendit in iſtis argumentis. ſ. probare ꝙ datur minor unitas realis unitate numerali. In primo argumēto ſic procedit quoniā primo probat ꝙ illud qd eſt metrū et mēſura aliorū in genere eſt unum, ſic ꝙ illud cui conuenit rō menſure eſt unum et non ipſum unum. i. non eſt idea ꝙ̄ Plato apellabat ipm unum. Ariſ. aūt oſtendit ꝙ illud qd eſt menſura eſt aliqd in genere hn̄s unitatem, et non ipa idea, hēt igr menſura unitatem et realem, quia menſurata realia, realiter nō menſurantur niſi menſura reali et ita menſura hēt unitatem realem cum ſit ens reale, et ens et unū cōuertunt. Secūdo dicit ꝙ iſtud metrū ē aliquod unum in genere, ſic ꝙ eſt menſura intrinſeca eorū que ſunt in genere, deus igr ſecundū Ariſ. non ponitur menſura eorum que ſunt in genere ſubē quia deus nō eſt in ꝑdicamēto, nec ēt ſecundū cōmentatorem, qui nō ponit deū nec īelligētias in genere ut ꝑꝫ in. c. de ſpecie, et tñ in .10. meta. cōmētator dicit ꝙ primus motor eſt menſura eorū que ſunt in genere ſubē, et ita cōtradicit ſibi quia ponit deū nō eſſe ī genere, et poſt ponit primū motores eſſe menſurā eorū que ſunt in predicamēto ſubſtantie. Et ſi dicas ꝙ cōmentator non ponit ꝓp hoc deum in genere ſꝫ ponit ꝙ ſit mēſura extrinſeca. Sꝫ tūc nihil ad ꝓpoſitū Ariſ. quia Ariſ. intēdit aſſignare in ꝑdicamēto ſubē unū metrū et menſuram illius generis ſm mentē igr Ariſ. illud qd eſt metrū eſt in genere. ¶ Probat ēt doc. ꝙ illa unitas realis nō eſt unitas numeralis, ſm mentē phi. igr phūs concedit unitatē realē minorē unitate numerali. In probatione iſta nota ꝙ Ariſ. recitat rationē Platonis q̄re ipe Plato poſuit ideā ſpeciei, et nō ideā generis, qa inter ſpēs ē ordo eēntialis et poſterior ſpēs pt reduci ad priorē a qua mēſurant cetere, qe.n. ſpēs pticipāt magis uel minus de natura humana, ideo dicitur magis ꝑfecte et minꝰ perfecte, et ſic ex cognitione nature humane cognoſcimus alias ſpecies ſecundū ꝙ participant de humanitate et de ꝑfectionibꝰ

humanitatis ſicut equus eſt animal manſuetum accomodatum ꝙ nature humane quia igitur in ſpeciebus eſt ordo eſſentialis et una natura dicitur prior altera poſterior et una reduci habet in aliam ideo dicit Plato ꝙ erat idea ſpeciei ratione cuius alie participantes dicebantur tales uel tales ſcilicet magis perfecte et minus perfecte, non ſic poſuit ideam generis ut ſic tales ſpecies eſſent tales uel tales, quia naturam generis participarent non enim quia aſinus participat naturam generis ideo eſt aſinus tante perfectionis, uel equus et iſta eſt ratio ponendi ideam in ſpeciebus et non in generibus, dicit igitur ꝙ inter illa que ſe habent ut menſura et mẽſurata eſt ordo eſſentialis, ſed inter indiuidua eiuſdem ſpeciei non ponitur ordo eſſentialis igitur nullum unũ indiuiduũ erit metrũ et mẽſura aliorum indiuiduorum in eadem ſpecie, igitur illud unum metrum habens unitatem realem non eſt unum numero igitur non habet unitatem numeralem et tamen habet unitatem realem igitur eſt minor unitas realis unitate numerali. ¶ In ſecunda ratione de ſpecie athoma .i. ſpecialiſſima cui repugnat diuidi in plura ſpecie. Nota ꝙ natura ſpecifica ẽ una natura, et genus non dicitur habere unã naturam, nõ loquitur ibi Ariſto. de unitate conceptus quia eque genus habet unitatẽ conceptus ſicut ſpẽs, quia ſi genus non eſſet unus ꝯceptus, igitur nullꝰ conceptus eſſet quia quod nõ eſt unum non eſt, uel nihil eſt. Et tunc ſequeretur ꝙ ſi conceptus generis eſſet et non eſſet unus, tot eſſent conceptus generis quot eſſent cõceptus ſpecierum et tunc idem eſſet dicere homo eſt animal et homo eſt homo quod eſt falſum quia non conuertuntur. ſi enim eſſet idem cõceptus generis et ſpeciei tũc nõ eſſet fallatia ꝯſequẽtis hõ igitur aĩal. animal, igitur homo, quod eſt falſum. Ibi ẽ nota ꝙ comparatio non fit in unitate numerali nihil enim eſt albius ſe ipõ, ſʒ ſi aliquid ſit albius eſt albius altero ponit igitur Ariſ. ſpeciem importare unitatem nature et per hoc in ea fieri poſſe compationes. Et genus nõ dicit unitatem nature et ꝓpter hoc in genere non fieri cõparatiões igitur itendit Ariſ. attribuere unitatem nature ſpecifice minorem unitate numerali. ¶ In tertio argumento nota duplex fundamentũ ſimilitudinis unũ remotũ .ſ. albedo aliud proximũ .ſ. unitas albedinis in extremis ſimilibus, et ſi relatio eſt realis oportet fundamentum remotũ, et fundamentum proximum eſſe realia igitur unitas in qua fundatur ſimilitudo realis erit unitas realis, et non unitas nũeralis quia nihil eſt ſimi'e ſibi ipĩ igitur illa erit unitas realis minor unitate numerali. ¶ In quarto argumẽto unius oppoſitionis realis ſunt duo prima extrema realia nota ꝙ oppoſitio eſt relatio iᵍʳ ſi eſt relatio realis debet hr̃e extrema realia et realiter diſtĩcta et ita oppoſitio realis debet hr̃e duo prima extrema realia. Et nota ꝙ prima extrema cum ſint realia hñt unitatẽ realem et non numeralẽ igitur, ꝙ nõ numeralẽ patet quia tũc hoc albũ eſſet primũ extremũ et a ſimili hoc nigrũ qđ ẽ fĺm̃ qa tũc eadem rõe et hoc aliud albũ eſſet primũ extremũ et hoc aliud nigrũ et tunc erũt tot prima extrema quot erũt indiuidua etc. ¶ In quinto argumento ad actum ſentiendi requiritur obiectum reale cum actus ſit realis, igᵗʳ hñs unitatem realem, et ſic ſenſus illo actu ſentiendi cognoſcit illud obiectũ et hoc unum tali unitate quale eſt unũ ſed nõ cognoſcit ipſum ut eſt unum. numero quia tũc diſtĩgueret illud obiectũ ab omni alio qđ nõ haberet illã unitatẽ qđ falſum eſt. Ibi nota ꝙ ſi duo radii ponãtur in eodem loco ſenſus illos nõ diſtinguet et ex cõſequenti nõ percipit illos ut hñt unitatẽ numeralẽ ſi tñ ſitu eſſent diſtincti tunc diſtingueret unum ab alio, ſenſibilia communia quibus cognoſcuntur indiuidua ſunt forma, figura, locus, tempus, qualitas, per iſta tanquam per differentias cõmunes et accñtales cognoſcuntur indiuidua, quia iſta non habet unus et alter ſi iſta circunſcribantur a duobus indiuiduis erit manifeſtum ꝙ ſenſus non percipiet illa indiuidua numeralr diſtingui ſicut ſi ponãtur duo quadrata non diſtingui loco et ita eſſe in eodem loco non diſtingui tempore, et ita eſſe in eodem tempore, eſſe eq̃ alba et eiuſdem figure, tunc conſtat ꝙ uiſus non percipiet illa fore diſtincta, igitur ſignum eſt ꝙ non cognoſcit illa ut ſunt unum numero, quia tunc diſtingueret unum ab alio quod tamen falſum eſt. Dicit doctor ꝙ eodem modo poſſemus arguere de obiecto ſenſus, ſicut eſt argutum de obiecto intellectus ſed non eque concludit quia poſſent dicere ꝙ obiectum uiſus eſt color abſtractus per intellectum ab hoc colore et illo et ita habet unitatem rationis fabricatam per intellectum, ſed ſaltem de primo actu uidendi qui precedit actum intelligendi circa colores nõ poſſum negari quin reſpectu illius actus, obiectum ſit reale et unum non unitate numerali patet quia ſi uiſus uideret obiectum ſub hac ratione indiuiduali tunc quicquid uideret ſub ratione huius ſingularis obiecti uideret quod ẽ falſum, cognoſcit enim colorem ſub ratione coloris et non ſub ratione huius coloris, item ꝙ ratio uidendi eſt natura coloris licet ſingularitas ſit conditio neceſſario requiſita ad obiectum ſenſus quia ſenſus eſt cauſa ſingularis et nõ ſentit uniuerſalia licet natura uniuerſalis ſit ratio uidendi, nõ tamen eſt ratio uiſa. ¶ Sexta ratio eſt clara et prima probatio conſequentie. Secundo probatur eadem conſequentia. Eſt unitas numeralis, igitur eſt tantum diuerſitas numeralis, non eſt tantum diuerſitas numeralis igitur nec tantum unitas numeralis. Et declaratur quia huius diuerſitatis, unum et multa utrunque extremum eſt iſe ꝑ ſuam unitate ſibi proportionata. Et eodem modo quo eſt unum in ſe eſt diuerſum a reliquo extremo quia unũquodq; unum eſt indiuiſum in ſe ſua unitate, et ſua etiam unitate eſt diuerſum a quocunque alio et ita eſt diuerſum a ſuo extremo, et ita eius unitas eſt ratio quare eſt diuerſum ab alio extremo et ſic unitas ẽ ratio diuerſitatis alteri extremo ideſt eo modo quo eſt indiuiſum in ſe eo modo eſt diuerſum ab extremo ſed ſi ſit tantum unitas numeralis erit numeraliter indiuiſum a ſe et ſic numeralr erit diuiſum ab extremo et ſic ſi erit tantum unitas numerabilis erit tantum diuerſitas numeralis. Et confirmatur quia ſi tantum ſit unitas numeralis realis igitur omnia erunt primo diuerſa conſequens eſt falſum igitur et antecedem probatur conſequentia, quia accipio Socratẽ et Platonem, et quero utrum in Socrate ſit tantũ unitas numeralis ſi ſic igitur omnia que erunt in ſor. ſunt unum numero et omnis unitas in ſor. eſt unitas numeralis ſimiliter in Platone, igitur cum non ſit idem principium diſtinguendi et conueniendi et Sor. et Plato diſtinguantur nũeraliter igitur in unitate numerali non cõuenient, et in nulla alia unitate conuenient cum nulla in eis ſit realis igitur in nullo conueniem et ſi ſic igitur Sor. et Plato erunt primo diuerſa, diuerſa enim ſunt illa q̃ in nullo aliquo modo conueniũt. Confirmatur quia ſi omnis unitas realis eſſet numeralis, igitur omnia eſſent tantũ realiter numero diſticta et cuʒ diſtĩctio numeralis nõ ſit aliud niſi ꝙ hoc ſingulare non eſt aliud ſingulare ſuppoſita unitate utriuſque ſingularis et cum illa unitas extremi ſcilicet ſingularis ſit negatio alterius ſingularis quia unum eſt quod non eſt diſtinctũ in ſe, et quod eſt diſtinctum ideſt non idem alteri ſequitur ꝙ omnis diuerſitas realis eẽt tantũ negatio unius ſingularis ab alio ſinglr̃i, et ſic nᵒ erit diuerſitas realis ſpecifica nec generica.

¶ AD QVESTIONEM DOCtor ponit quinque cõcluſiones. Prima eſt ꝙ ſubſtantia materialis non eſt de ſe hec, indiuidua, et ſingularis, et hoc deducit prima ratio que ꝯcludit ſi bene aduertas, quia ſi eſſet de ſe hec cum ſit obiectum intellectus nõ poſſet intellectus eas intelligere ſub oppoſito ſcilicet ſub uni:

uerſalitate que opponitur ſingularitati et ita quotienſcunque intellectus intelligeret naturā ſub rōne intelligēdi uli intelligeret eam ſub rōne repugnante rōni nature, quia ipa eſt de ſe hec et ulitas repugnat ſingularitati et ei q̄ ē de ſe hec ſicut rō uniuerſalis repugnat ſorti. ¶ Secunda cōcluſio eſt ꝙ aliqua unitas ē i re realis abſqꝫ oī ope intellectus que ē minor unitate numerali ſiue eſt minor unitate ꝓpria ſingularitatis. Et hec unitas eſt nature unitas ſꝫ ſe. i. ineſt nature ꝑ rōnē nature cū fluat a principiis nature et ſic ē paſſio eius et natura ſꝫ hāc unitatē ſibi ꝓpriā eſt indifferēs ad unitatē ſingularitatis ſiue numeralē et per ꝯñs natura nō ē de ſe hec ſꝫ eſt indifferēs ad eē hoc. Et qualr hoc poſſit intelligi uſꝫ ꝙ natura ē indifferens ad unitatē ſingularitatis ꝓbat uel declarat per dictum Auicē. 5. meta. equinitas eſt tm̄ equinitas, nec eſt una. ſ. unitate numerali nec plures. ſ. pluralitate numerali, nec ſingularis, quia talis ſingularitas nō cōuenit ei per ſe in p° mō dicēdi per ſe, nec ulis i actu, qualr eſt illud qd eſt fabricatū ab intellectu ut poſt dicetur nō ut ē obiectū intellectus. i. et ſi equinitas nō ſit ulis ulitate in actu tū ut equinitas eſt obiectū intellectus eſt ulis in potentia, qd ſit ule in actu, et ule in potentia dicā ſoluendo uel declarando dictū cōmētatoris in prima inſtantia. ¶ Et ſi dicas natura nunꝗ ē ſine aliquo iſtorū. ſ. niſi ſit hec uel niſi ſit ſub multitudine naturali. ¶ Rñdet Sco. ꝙ uerū eſt ꝙ natura nunquā habet eſſe reale, niſi ſit ſub aliquo iſtorū, quia uel natura ē hec ut natura ſolis, eſt cum unitate ſingularitatis et alie multe nature ſunt cum multitudine naturali, tū ipſa natura lapidis de ſe. i. ſecundū ſuam rōnem conſtitutā nullū iſtorū includit, quia ipa ordine nature precedit ſm ſuum eē qdlꝫ iſtorū et iſta ſuperius numerata ſunt poſteriora ad eē ipſius nature, ſic ꝙ in ſuo eē nō includūtur, ita ꝙ ipa natura lapidis ſm iſtā prioritatē naturalē eſt qcqd eſt per ſe, per ſe. n. ut abſtracta ab unitate et pluralitate nūerali et ab ulitate et ſingularitate ē obiectū intellect° nr̄i, et per ſe ut ſic cōſiderata et abſtracta ē conſiderat a metaphyſico, qa ut ſic abſtrahit a motu, hoc ē directe ꝯ magm̄ Antoniū trombetā, quia oīs natura ſic abſtracta et ſic cōſtituta cōſiderat a metaphyſico, nec ſic abſtrahit a ſua rōe qddiratiua q̄ ē ei ꝓpria, ſꝫ de mēte Sco. metaphyſicū cōſiderat qdditates particulares et in ꝑticulari ꝗtū ad ꝓdicata p¹ mōi eis cōuenītia idē dicit iferius in. 3. ꝯone, et natura lapidis ut ſic cōſiderata exprimitur ꝑ diffinitionē, qa talia poſteriora ñ ꝑtinent ad eē nec ad diffinitionē, et ꝓpoſitiones primi mōi ſunt uere de qdditate ſic accepte ut abſtrahit ab illis poſteriorib° ſic inquā ē ſubiectū oīum taliū ꝓpōnum primi mōi. ¶ Tertia cōcluſio. Nō ſolū natura lapidis de ſe, eſt indifferēs ad eſſe in intellectu et ad eē in ꝑticulari ſiue extra aīaꝫ, et per ꝯñs ē indifferens ad eē ule et ſinglre ſed ēt natura lapidis hñs eē in intellectu, nō hꝫ primo ex ſe ulitatē. i. dato ꝙ natura lapidis intelligatur ab intellectu, et ſic ſit in aīa, tū non ſequitur ꝙ ſit uniuerſalis nec ſe lapis cognoſcitur ab intellectu igr intelligitur ſub rōne formali ulis. Negatur ꝯña et rō eſt qa reſpectu conceptus primi quo cōcipitur lapis uniuerſalitas non eſt pars illius cōceptus, nec includitur in primo cōceptu lapidis ſꝫ in ſecūdo bene includitur. unde notādū ꝙ duplex eſt intentio ſiue duplex ē cōceptus prima et ſecūda. prima intētio eſt qñ res primo conceptu cōcipitur ut cū primo lapis occurrit intellectui lapis eſt cognitus et ſecundum ſuam formalem rōnem cognoſcitur et ſic dicitur prima intentio deinde ſequitur ſecūd° conceptus lapidis quia intellectus lapidem ſic cognitum comparat ad hunc lapidem cognitum et ad alium lapidem cognitū tanꝗ ab iis a quibus abſtrahit naturam lapidis, et ſic attribuit lapidi iſtam ſecundam intentionem ſcilicet ſpeciei rationē, et ſic rationem uniuerſalis, et ita uniuerſalitas nō pertinet ad primum conceptus nec eſt pars illius ꝯceptus qui ē cōceptus metaphyſic° et cognitio incōplexa metaphyſica qd clarius, ꝙ ad metaphyſicū ſpectat cōſiderare qdditates in particulari, ſꝫ ratio uniuerſalis pertinet ad conceptum logicum qui eſt ſecūdus conceptus rei et ſecunda intentio nō prima. Et ſic patet ꝙ prima intentio pertinet ad metaphyſicū ſecunda ad logicū. Cōcludit igit doc. ꝙ prima intellectio eſt nature ut ei nō cōuenit aliqs modus neque modus qui eſt eius. ſ. nature ut natura ē in intellectu qui modus ē ulitas nec eidē nature ꝗtū ad primā intētionē ꝯuenit mod° q ē eius extra itentionē. ſ. ſingularitas. Et ē dictu ꝙ natura lapidis intelligitur prima intentiōe nec tamē intelligitur ut uniuerſalis nec ut particularis quia tales non ſunt modi nature intellecte, ſed ſunt modi intelligendi naturam. Et ideo aduerte ꝙ aliud eſt eſſe modum nature et eſſe modum intelligendi, intelligere modo uniuerſali, eſt ipaꝫ naturam intelligere in cōparatione ad inferiora quibus ē uniuerſalis et ſuperior, et hic eſt modus intelligendi logicus, intelligere autem naturam ſub ſuo modo eſt eā intelligere ſecundū ſuam formalem rationem et ſic intelligitur prima intentione, et logice intelligitur ut uniuerſalis et ſingularis et hoc ē quod dicit ꝙ illius intellectu ſcilicet lapidis modus intelligendi eſt uniuerſalitas ſed uniuerſalitas non eſt modus lapidis intellecti. ¶ Quarta concluſio. Et ſicut ſecundū illud eſſe ſcilicet eſſe in intellectu natura cognita de ſe uniuerſalis non eſt ut patet ex precedenti ſed uniuerſalitas accidit illi nature cognite ſm propriam rationem eius, quia in prima intentione, ſic ſecundum ſuam formalē rationem cognoſcitur, et ut ſic eſt obiectum ita etiam ut natura lapidis eſt extra intellectū et in ſe ubi eſt cuꝫ ſingularitate. nō eſt tamen illa natura de ſe determinata ad ſingularitatem ſicut nec in intellectu eſt determinata ad ulitatem ſed ſicut ibi ſibi accidit uniuerſalitas ita in re ſibi accidit ſingularitas, cum natura ſit naturaliter prior ſingularitate contrahente eā, et ut eſt naturaliter prior illo contrahente non repugnat ſibi, eſſe ſine illo contrahente, et ita illud cōtrahens accidit ſibi ſicut inferius accidit ſuo ſuperiori ita unitas numeralis accidit nature.

¶ Quinta cōcluſio ſicut natura uel obiectum in intellectu ſꝫ illam entitatē eius et uniuerſalitatem, hic modo capit naturam in intellectu ſub ſecundo conceptu ſcilicet logico, ut concipitur ſub modo uniuerſalitatis, et dicit ꝙ ſicut natura cognita ſub uniuerſalitate habuit in intellectu uerum eſſe intelligibile ita eadem natura extra intellectum habet uerum eſſe reale et ita comparat naturam ſecundum eſſe intelligibile ad ſe ipam ſecundum eſſe reale, extra igitur intellectum natura habet uerū eſſe reale, et ſecundum illud eſſe habet unitatem ſibi proportionalem qua eſt indifferens etc. omnia patent. ¶ Ponit igitur doctor duas reſolutorias concluſiones. Prima ꝙ ſic intelligit naturam habere unitatem realem minorem unitate numerali, licet illa unitas non habeat eam de ſe ſic ꝙ ſit intra rationē formalem nature. i. illa unitas non pertinet ad primum modum, et ita non ingreditur rationem formalem nature, quia equinitas etc. nec una nec plures, ſuperius in ſecunda cōcluſione excluſit a quidditate unitatem numeralem et pluralitatem oppoſitam, hic excludit ab equinitate etiam ſuam unitatem propriam et conuertibilem cum equinitate, dicit tamen ꝙ illa unitas eſt ꝓpria paſſio ipſius nature et ita ineſt ſibi ſecundum ſe ideſt per rationem eius propriam. Secunda concluſio unitas numeralis nec eſt intranea nature ſic ꝙ ſit de ratione eius formali ſed nec conuenit nature ſecundum ſe ſiue ſecundum ſuam rationē formalem quia non eſt propria paſſio nature ſed ei accidit, et ita unitas minor unitate numerali que eſt unitas ſpecifica eſt paſſio propria nature, et non unitas numeralis ſed illa eſt paſſio huius nature et indiuidui.

¶ SED CONTRA ISTAM opinionẽ arguitur ſic ſi natura de ſe non eſt hec ſed habet unitatẽ minorem ſic ꝙ quantũ eſt ex ſe eſt indifferens ad cõtrahens ipſam ad unitatẽ numeralem, ig^r illa natura eſt univerſalis et ſic ẽ univerſale in re preter omne opus intellectus, cõſequens eſt cõtra cõmentatorẽ primo de aĩa cõ°.8. qui dicit ꝙ intellectus facit univerſalitatẽ in rebus nec univerſale hẽt eẽ preter intellectũ, et hꝫ tñ eſſe rationis. ¶ Dicit doc. ꝙ duplex eſt ule. ſ. ule in actu et ule in potentia, ule in actu eſt hñs aliquã unitatẽ indifferentẽ, ſm quã idẽ ipm eſt in potẽtia proxima ut dicatur et p̄dicetur de quolꝫ ſuppoſito ſm Ariſ. primo poſteriorum, ule eſt quod eſt unũ in multis et de multis ſic enim intellectus habens noticiam lapidis, et hñs noticiã huius lapidis cõparat lapidem cognitũ in ſe, ad hũc lapidẽ cognitũ ut lapis cognitus ẽ unũ obiectũ cognitũ et hñs unitatẽ indifferentẽ ad hũc lapidẽ et ad hũc et ſic cognitus lapis et cõparatus cũ tali unitate indifferente, dr̄ ule in actu et ſic eſt in potentia ꝓxima ut p̄dicetur de oĩbus inferioribus p̄dicatiõe dicente hoc ẽ hoc, et iſtud ule nõ habet eẽ in re p̄ter opus intellectus immo eſt qd fabricatũ ab intellectu et ſic intelligit cõmentator, tñ dico ꝙ eſt aliqua natura que lꝫ de facto ſit determinata et cõtracta ad hãc ſingularitatẽ tñ ꝗtũ ẽ ex ſe cũ ſit naturalr̃ prior illa ſingularitate nõ repugnat ſibi eſſe ſine illa et eſſe cũ alia et ſic dr̄ univerſale in potentia nec tñ eſt ule in actu quia tale ule in potẽtia nõ eſt in potẽtia proxima ut p̄dicetur de multis cũ ſit determinata natura p ſingularitatẽ, et eꝫ ut ule in actu nõ ſit ſic determinatũ aliqua ſingularitate, ſꝫ hẽat unitatẽ indifferentẽ actu et ita unitatẽ abſtractã ab oĩ unitate ſingularitatis, et iõ oꝫ ꝙ illud ꝙ eſt ule in potentia et nõ aliud ſit aprehenſum ab intellectu intentione prima et ſic ap̄hendatur exẽpli gr̃a natura lapidis in ſe ꝗtũ ad predicata primi modi, et ſecũdi et ut ſic abſtrahit ab unitate numerali et ut ſic abſtracta cõparetur ſꝫ illã unitatẽ ſuã indifferentẽ ad inferiora. Et nota ꝙ nihil põt eẽ ule in actu, niſi prius ſit ule in potẽtia qa niſi res de ſe ſit talis ꝙ poſſit eẽ cuꝫ iſto ꝯbente et cũ alio, et nõ repugnet ſibi eẽ cũ pluribus nunꝙ intellect^9 poterit talẽ rẽ ꝯcepꝫ ueſtire itẽtiõe ulitatis, ſicut ſi intellectus concipiat hũc hoĩem cõcipiendõ ipm perfecte, nunꝙ dicet hunc hoĩem eẽ ſpẽm nec aliqd aliorũ ulaliũ ſed dicet hunc hoĩem eſſe individuũ. Et hoc qd dicit doc. ꝙ illud qd eſt ule in potentia nunꝙ ut ſic predicatur de pluribus p̄dicatione dicẽte hoc eſt ipm in recto ut hic lapis eſt lapis ſꝫ hoc ſolum eſt uerꝫ et poſſibile de obiecto eodẽ nũero. ſ. de natura lapidis, ꝯſiderata ab intellectu qd quidẽ obiectũ ſolũ ut intellectũ hꝫ unitatem numeralem, qa obiectũ unũ numero ꝑcipit ab intellectu et illud idẽ nũero cõſtitutũ eſt p̄dicabile de oĩ ſingulari predicatione dicente hoc eſt hoc ita ꝙ illud idem obiectum quod erat in potentia ule ap̄henſum ab intellectu illud idẽ ſit ule in actu nec ſunt plures cõceptus nec plura obiecta ſꝫ unũ nũero obiectum tñ in ſe illud obiectũ ñ ꝯparatũ ad intellectũ hẽt unitatẽ minorem unitate numerali nec aliter poſſet eẽ ule in actu. Et ſic apparet illos male dicere ꝙ intellectus agens facit univerſalitatẽ in rebus per hoc ut denudat qdquid ẽ in phantaſmate a cõdictionibus individuantibus, nunꝙ enim quodquid eſt hẽt rationem univerſalis niſi ut eſt ĩ intellectu poſſibili et intellectus poſſibilis eſt qui facit univerſalitatẽ in rebus, et pꝫ quia ſi obiectũ eſt in re non eſt univerſale actu ſi eſt in phantaſmate ſimiliter ſi eſt in ſpẽ intelligibili ſimiliter nõ eſt ule actu, ſi eſt ap̄henſum ab intellectu poſſibili prima intentione ſic adhuc non cognoſcitur ſub ratione ulis ſed ſolũ cognoſcitur ſub rõne ulis cũ intellectus poſſibilis cõparat obiectũ cognitũ abſtractum ab unitate numerali et ſic hꝫ unitatem ſuam ſibi ꝓpriã idifferẽtẽ ad oẽs unitatẽ numeralẽ ſic ẽ ule actu, ẽ ig^r intellect^9 poſſibilis qui facit ulitatẽ in rebus et nõ intellect^9 agens. Quid ig^r opus eſt intellectu agente? Dico ꝙ opatio intellectus agentis eſt facere res que ſunt potentia intelligibiles actu intelligibiles et hoc facit cũ obiectũ ẽ rep̄ſentatũ in ſpẽ in phantaſia, tunc una cũ illa ſpeciẽ phãtaſtica cãt ſpẽm intelligibilẽ in itellectu poſſibili tũc obiectũ ẽ p° actu intelligibile nõ tñ actu intellectũ ſive cognitũ et tñ obiectũ nõ eſt ule in actu, nec uꝫ obiectũ ĩ ſpecie intelligibili eſt actu intelligibile. Concedo, ig^r eſt actu ule. Nego ꝯñam, nec ualet obiectũ in ſpẽ eſt actu intelligibile igitur eſt actu cognitũ. Negatur ꝯña ſed ẽ in potẽtia ꝓxima ut intelligatur. ¶ Preterea Damaſ. uult ꝙ oppoſitũ mõ ſit in creaturis, et ĩ deo, ĩ deo. n. ẽ cõitas in re realis qa ꝯſiderat eſſentia cõmunis tribus et iſta cõitas eſt in re, et diviſio perſonarũ eſt in intellectu, ĩ creaturis eſt totum oppoſitũ quia diviſio hipoſtaſum ſive ſuppoſitorũ eſt ĩ re et in re cõſiderari habet, et cõmunitas ſive copulatio ſuppoſitorũ eſt tantũ ĩ itellectu ꝯſiderãte petrũ et paulũ eẽ eiuſdẽ nature et hr̃e eandẽ naturã cõmunem. Iſta communitas eſt tñ in intellectu, ig^r uidetur ſm eũ ꝙ oĩs communitas in creaturis ſit per opus intellectus ig^r nullum ule uel cõe eſt in re p̄ter opus intellectus, et ꝓbat qa hipoſtaſes nõ ſũt in ſe inuicem ſed unaqueqꝫ hipoſtaſis ẽ partim et diſtincta ſigilatim et ſm rõnem ſeparata ſi ig^r eſt cõmunitas taliũ ſuppoſitorũ ẽ per intellectũ. ¶ Ad iſtud dicit doc. ꝙ eo mõ quo cõe eſt in divinis unũ realiter, eo modo cõe in creaturis nõ eſt unũ realiter. in divinis ẽt illud cõe eſt ſingulare et hoc indiviſum, quia illa natura pp ſui infinitatẽ in perfectione hꝫ oẽ in ſe, oẽ. ſ. illud qd dicit pfectionẽ, et cuꝫ cõicari ſive eſſe cõe dicat perfectionẽ hoc nõ eſt negandũ ab illa natura ſupſubſtãtiali et infinita quia cũ diviſio eſt impfectionis ab illa natura removetur et ita nõ hꝫ cõitatẽ cũ diviſione, ſed hꝫ cõitatẽ ſine diviſione et ita ẽ cõis et hec ſive ſingularis et ideo iſti termini ex ſuis rõnibus formalibus . ſ. cõe et ſingulare non repugnant nec ſunt oppoſita et iõ natura diuĩa cõis ẽ et cũ hoc una numero et ſingularis uerũtamẽ ſingularitas et ulitas opponũtur ut dictũ ẽ, et ita nõ eſt eẽntia divina dicenda ulis quia non ẽ ſpecies nec genus nec dr̃ia nec ꝓpriũ nec accñs tñ ẽ cõis, et iõ nõ ſe^r ẽ cõis ig^r ulis ẽ fallacia ꝯñtis ponendo ꝯñs loco añtis ſed econuerſo bene ſe^r ẽ ulis ig^r eſt cõis, cõitas enĩ in plus ſe hẽt ꝗꝫ univerſalitas, et ita Dam. ponit in divinis cõmunitatem cuꝫ unitate reali numerali. Et talis cõitas ſic realis non ẽ in creaturis, ſi. n. eẽt aliqua natura de ſe hec, et cũ hoc cõis oporteret tunc dicere ꝙ aliqua natura p̄dicaretur de pluribus ſine ſui diviſione quia in eo quod eſt de ſe hec eſt indiviſibilis et in eo ꝙ eẽt communis eſſet de pluribus predicabilis, et ſic hic lapis et hic lapis eſſet unus numero lapis ſicut pater et filius ſunt unus et idem deus quod eſt omnino falſuꝫ. Et ideo in creaturis nõ reperiuntur in eodẽ iſta duo ſingularitas et cõitas, quia iſte nature ſunt limitate et ideo nõ ſunt in pluribus ſine diviſione ſui, dato igitur ꝙ in creaturis ſit aliquod commune cui de ſe non repugnat eſſe in pluribus illud tñ cõe non ẽ unũ ſingulare de ſe. Solvit ig^r doc. et dcit ꝙ auctoritas non ẽ contra eum dup^r. primo qa Dam. loquitur de unitate ſingularitatis. i. non eſt ita cõe in creaturis ſicut in deo. Concedo quia cõe in creaturis qd eſt univerſale in actu non ẽ ſic unũ ſicut eſſentia quia ipa eſt una numero et cõmunis, nõ ſic homo in uli cõceptus nec ẽt eſt ſic una natura humana ſed una unitate ſpecifica nõ numerali. Secũda rñſio eſt quia Dam. loquitur de uli p̄dicabili et in actu cum loquitur in creaturis et dicit ꝙ illud cognoſcitur intellectu et hoc eſt uerũ quia tale univerſale in actu eſt per opus intellectus, et nõ loquitur de cõi qd eſt determinatũ de facto ſicut natura lapidis de facto ẽ cũ unitate ſingularitatis lꝫ etc. et hoc cõe ꝓciſe põt poni realr̃ in creaturis et nõ aliud cõe, iõ nõ ẽ cõtra dicta doctoris.

¶ AD ARGVMENTVM principale dico ꝙ illa ratio Ariſto. non eſt ad propoſitum nec concludit contra doc. ſed tm̃ tum contra Platonem, quia Plato ut ſponit ei Ariſ. poſuit ꝙ hic homo exiſtens per ſe eſſet uniuerſale omni homini, et talem húc hominẽ per ſe exiſtentem poſuit ideã, ſed Sco. non ponit uniuerſale in potẽtia iſto mõ ſed dicit ꝙ natura que abſtrahit a dr̃a indiuiduali et ab exiſtentia eſt talis natura ꝙ et ſi ſit determinata ad aliquod contrahens ipſa, ipſa tñ de ſe cũ ſit naturaliter prior illo cõtrahente põt eſſe nõ cũ illo ſed cũ alio, et tn̄ nõ ponit illã talem naturã eẽ hãc, et per ſe exiſtere ſicut ſingit Ari. Platonem ponere de idea hoĩs ꝙ ſit hic hõ et per ſe exñs, et uſe oĩ hõi hoc. n. implicat et tn̄, eſt quid fictum. ſ. quid ſinglr̃e et uniuerſale ſimul. Cõcludit. n. ratio Ariſ. contra iſtam cõcluſionẽ . ſ. hic homo per ſe exñs eſt uniuerſale oĩ hõi, unde aduertendũ ꝙ per ſe exñs eſt inferius ad eſſe hoc et unũ infert reliquum et non ecõuerſo bene ſequitur hoc per ſe exiſtit igr̃ eſt hoc ſʒ nõ ſequitur eſt hoc igr̃ exiſtit quia indiuiduũ abſtrahit ab exiſtentia, et ideo oĩs ſubſtãtia per ſe exñs eſt hec ſiue indiuidua et ex ꝯñti eſt ꝓpria illi cui ineſt, et ſi eſt ꝓpria alicui non põt alteri ineſſe. Arguit igitur ſic Ariſ. Oĩs ſubſtantia per ſe exiſtens eſt propria illi cui ineſt et gloſat Sco. hanc propoſitionẽ ſic eſt propria uel ex ſe ꝓpria uel per aliquod contrahens ſit propria et prima pars non eſt uera ſed ſecunda et iſta gloſa eſt etiam uera de ſubſtantia pro ut eſt natura ſiue ut eſt ſubſtantia ſecunda, quia ipſa ſit propria indiuiduo cum eſt contracta per differentiam indiuidualẽ homo enim ſi cõtrahatur per ſor[tem] ſit homo proprium ſor. Et tunc ex iſta propoſitione ſic intel[lecta] ꝙ omnis ſubſtantia per ſe exiſtens eſt ex ſe propria uel p cõtrahens ſit propria ſequitur ꝙ hic homo per ſe exiſtẽs non ſit uniuerſale omni homini, quia ex oppoſito conſequentis infertur oppoſitum antecedentis ſcilicet hic homo per ſe exiſtens eſt uniuerſale omni homini igitur non omnis ſubſtantia per ſe exiſtens eſt propria uel ſit propria per contrahens. immo eſſet uniuerſalis, et tn̄ ex oppoſito cõſequentis infertur oppoſitum antecedentis hic enim homo per ſe exiſtens non poteſt eſſe in ſubſtantia ſor. quia non eſt natura ſor. quia tunc ſi hic homo idealis eſſet natura ſor. ſor. eſſet idea nec idea eſt propria ſor. quia tunc non ineſſet alteri nec apropriatum quin poſſit ſm eũ ineſſe alii igitur hic homo per ſe exiſtens nullo modo eſt in ſor. et ſic ſequitur ꝙ hic homo per ſe exiſtens non eſt uniuerſale. Si etiã accipiatur ſubſtantia pro ſuba prima ſic magis ſequitur quia omnis ſubſtãtia prima eſt propria illi cui ĩeſt nec poteſt ineſſe alii, ſed idea que eſt hic homo per ſe exiſtens eſſet ſubſtantia prima quia hic homo, igitur idea non eſt uniuerſalis omni homini et ſic ratio tantũ uadit cõtra illud ſictum contra Platonem, et non contra concluſionem doctoris.

¶ In ſolutione confirmationis nota ꝙ nõ eſt idẽ coĩtas et uniuerſalitas quia coĩtas eſt ĩ re et in diuinis et ĩ creaturis, in diuinis diuina eẽntia coĩs tribus et oĩa eſſentialia ſunt cõmunia ex natura rei ut patuit in primo et in creaturis nature de ſe priores naturaliter unitate nũerali et pluralitate nũali eis non repugnat eſſe cum quacunq; ſingularitate et eſſe abſq; quacunque ſignata, uniuerſalitas non ineſt alicui nature in ſe ut ẽ in intellectu ſub con[ceptu] logico ut ſupra ſingularitas etiam eſt in re preter opus intellectus ſed non ineſt nature ex rãõe formali nature ſʒ ineſt ei per ꝯtrahens, quo natura ſit ſingularis. Horum trium cãʒ duorum oportet querere aliã a cã nature, ſʒ coĩtatis nõ oportet querere aliam cauſam a cauſa nature ſed eadem eſt cauſa nature lapidis et cõmunitatis eius, ſed cauſas ſingularitatis lapidis oportet querere quia eſt alia a cauſa nature lapidis eſt enim natura lapidis hoc, non per ſuam rationem formalem ſed per aliquid additum nature cum hic lapis aliquid addat ad lapidem et illud additum lapidi facit lapidem eſſe ſingularem, uniuerſalitatis etiam nature cauſam oportet aſſignare et illa eſt intellectus.

Queſtio. Secunda.

SECVNDO QVERO. VTRVM SVBſtantia materialis per aliquid poſitiuum intrinſecum ſit de ſe indiuidua. Et probatur ꝙ ſit indiuidua non per aliquid poſitiuum intrinſecum et patet. ¶ In ꝯtrariũ arguitur ꝙ ſit ĩdiuidua per poſitiuũ et p.

¶ PONITVR OPINIO Henrici, ꝙ ſubſtãtia materialis nõ indiuiduatur per aliquod poſitiuũ, et arguit diuiſiue ꝙ non p materiam non per formam indiuiduatur nec per abſolutũ conſequens materiã nec formam nec per reſpectiuum igitur cũ indiuiduatur indiuiduabitur negatione. ¶ Scotus primo expoſuit ſenſum queſtionis. Et dicit ꝙ queſtio nõ querit per quid ſubſtãtia materialis ſit ſingularis et ĩdiuidua ut ly ſingularis et ĩdiuidua ĩportãt duas ſcdãs ĩtentiones q̃a facilis eẽt ſolutio, dicẽdo ꝙ eſt indiuidua formalr̃ ſiue in genere cauſe formalis indiuiduatione que eſt quedam ſecunda intentio ſimiliter eſſet formalr̃ ſingularis ſingularitate, et in genere cauſe efficientis intellectus indiuiduaret comparando naturam lapidis ad húc labipem ſicut predicabile ad ſubicibile cum hic hõ ſit ſubiectum et homo ſit predicatum. Nec querit queſtio per quid natura ſit una numero formaliter ſiue in genere cauſe formalis quia ſic eſt una numero unitate numerali ſicut paries eſt albus albedine, et hoc ſiue unitas numeralis dicat entitatem poſitiuam uel non, non minus natura eſſet una numero tali unitate. Sed cum in entibus ſit aliquid cui repugnat iſta poſitio ſiue affirmatio diuidi in partes ſubiectiuas que diuiſio conuenit toti uniuerſali, et repugnat formaliter indiuiduo queritur cauſa huius repugnantie inter indiuiduum et diuidi, et non queritur quo formaliter illud repugnat indiuiduo, quia ſic repugnantia repugnat, ſed q̃ritur cauſa fundamẽtalis huius repugnantie, et queritur an in indiuiduo ſit aliquod ens poſitiuũ cui primo repugnat diuidi et tn̄ illud poſitiuũ ſit illud quo ſubſtantia materialis ſit indiuidua an non requiratur ad talem indiuiduationem ens poſitiuum ſed ſola negatio, et illa ſit fundamentum huius repugnantie formalis indiuidui ad diuidi in partes ſubiectiuas. Et quia poſitio Henrici uidetur tenere ꝙ negatio eſt conſtitutiuum indiuidui et ex conſequenti, fundamentũ talis repugnantie ad diuidi. Arguit doctor contra oſtendendo ꝙ cum de facto repugnet indiuiduo diuidi et ſic ſimpliciter repugnantia, ꝙ ſola negatio non ſufficit ad fundandum huiuſmodi repugnantiã formalem. Ideo aduertendum ẽ ꝙ prima ratio doctoris fundatur in iſta regula. Quod nunquam negatio ĩeſt alicui ſubiecto ſic ꝙ neceſſario dicatur de illo ita ꝙ impoſſibile ſit oppoſitam affirmationem dici de illo ſubiecto niſi in ſubiecto illo ſit aliquod poſitiuum ad quod de neceſſitate ſequatur illa negatio, et tunc oppoſita affirmatio non poteſt ineſſe illi ſubiecto quia talis affirmatio ad quam ſequitur negatio ineſt ſubiecto ſicut non aſinus dicitur neceſſario de homine nam iſta eſt neceſſaria homo non eſt aſinus et iſta homo eſt non aſinus eo ꝙ in homine eſt entitas poſitiua ſcilicet rationalitas ad quam de neceſſitate ſequitur non aſinus. Et ideo oppoſita affirmatio ſcilicet aſinus non poteſt dici de homine, et p oppoſitum quando aliqua negatio ſolum dr̃ de aliquo ſbõ, non rõne alicuius entitatis poſitiue in ſbõ nõ repugnat illi ſbõ ſimr̃ oppoſita affirmatio illius negationis que ineſt ei lʒ in ſenſu cõpoſito ei repugnet. i. ſtante negatione in ſubiecto non põt ineſſe oppoſita affirmatio, tamen cũ negatio talis nõ dicatur neceſſario de ſubiecto ſuo ur̃ poſſe ab illo ſubiecto remoueri negatio et tn̄ põi oppoſita affir[matio]. Ex[emplu]m paries eſt non albus, q̃a nõ albus

nõ ineſt piti uirtute alicuius entitatis poſitiue ideo cõtingenter
et nõ neceſſario dr̃ de piete, et ideo uidetur affirmatio poſſe di
ci de piete et ideo licet pies ſit nõ albus et ſtante iſta negatiõe
in piete nõ poſſit dici albus, tamen remota negatione q̃ nõ ineſt
neceſſario qa nõ ineſt p aliquod poſitiuum in piete poterit pies
dici albus. Ideo Sco. arguit ſic ponẽdo talẽ ꝯñaz nihil ſor^r re-
pugnat etc. forma tu iſtud añs ſic nullum ꝑdicatũ formalit̃ ſiue
ſimpliciter repugnat alicui ſubiecto p ſolã priuationẽ poſitam
in eo ſed ſolũ p aliquod poſitiuũ poſitũ in eo igitur iſtud ꝑdi-
catũ diuidi ĩ ptes ſubiectiuas nõ repugnabit ĩdiuiduo lapidis
p ſolas negationes in eo oppoſitũ ꝯñtis infert oppoſitũ añtis p
batur añs per illã regulã ſupra declaratã. Quia quantũcũq;
negatio tollat potẽtiã ꝓximã ad agere ut cecitas ad uidere uel
pati ut nõ hr̃e quãtitatẽ ad diuidi, ut patet in exemplis tñ ſola
negatio ĩ ſubiecto nõ ponit ſimp^r repugnãtiã inter ſubiectũ et
affirmationẽ oppoſitã negationi exñti ĩ ſubiecto niſi ut dictum
eſt ĩ ſenſu cõpoſito. Et ꝓbat hoc. qa ſi ſola negatio ſit ĩ ſubiec-
to, et nõ p aliquod poſitiuũ illa non dr̃ neceſſario de ſubiecto, ſi
cũ illud ſubiectũ hr̃et ſimp^r repugnãtiã ad affirmationẽ oppo
ſitã, tunc iſto caſu ſtãte remoueat negatio a ſubiecto qa nõ dr̃
neceſſario de eo et ponatur ĩ ſubiecto affir^{io} tũc ſimul ſtabũt
ſubiectũ et affirmatio illa ĩter q̃ ut tu dicis eſt ſimp^r repugnã
tia quod eſt impoſſibile, et hoc nõ ſe^r niſi ex hoc falſo dicto. ſ.
q ſola negatio ĩ ſubiecto ponit ſimp^r repugnãtiã ad affirma-
tionẽ quod nõ eſt uerũ ut pʒ, ĩ exẽplis doctoris de ſubſtãtia cor
porali nõ quãta et de homine ceco ĩ qbus ſuſtãtiis eſt ſola ne-
gatio, et nõ ineſt p aliquod poſitiuũ iõ ſuſtantie corporali non
quãte et ſi nõ inſit potentia ꝓxima ad diuidi nõ repugnat tñ ſi
bi diuidi, et patet qa ſibi nõ repugnat quãtitas cũ quãtitas con-
ueniat cõ ſubſtãtie corporali pone igit̃ quãtitatẽ in ſubſtantia
corporali tũc erit ꝓximo diuiſibilis igr̃ illa negatio nõ quãte
poſita ĩ ſubſtãtia corporali nõ ponebat formalẽ et ſimp^r repu
gnãtiã inter ſubſtãtiam corporalẽ et diuidi, ſi^r eſt de cecitate
quo ad agere ſiue uidere dicẽdũ igr̃ q ſola negatio poſita ĩ ſub
ſtantia. ſ. nõ diuidi in ſe, et ſi neget ĩ ſubſtãtia potẽtiam ꝓximã
ad diuidi nõ tñ ponit q ſubẽ uſo repugnet diuidi, et ita indiui-
duo nõ repugnabit diuidi ſi p ſolã negationẽ cõſtituit in eſſe ĩ
diuidui. i. ſi in ſubſtãtia ſecũda ponat ne^o diuiſionis in ſe et ne
gatio idẽptitatis ad aliud et nulla entitas poſitiua ponat, lʒ ne
getur ab indiuiduo po^a ꝓxima ad diuidi qa ibi ponit negatio
diuiſionis, ſi nihil aliud ponat in ĩdiuiduo cũ nõ repugnet ſub-
ſtantie ut ſubſtãtia eſt diuidi in plures ptes ſubiectiuas ſe^r
q poterit remoueri negatio a ſubſtãtia et põi diuiſio, et ita nul
lum erit indiuiduũ cui ſimp^r repugnet diuidi ĩ ptes ſubiectiuas
et ita nullũ erit ſimp^r ĩdiuiduũ, qa de facto ĩdiuiduo ſimp^r re
pugnat diuidi igr̃ ĩdiuiduũ nõ eſt ĩdiuiduũ p ſolã negationem,
igit̃ p aliquod poſitiuũ, ſicut. n. diuidi ĩ ptes ſubiectiuas cõuenit
nature et ſpẽi igr̃ repugnat huic nature et indiuiduo, igr̃ os ibi
poner̃ aliquod poſitiuũ cui primo repugnet diuidi et eſſe idem
alteri, et tale qd eſt dr̃ia ĩdiuidualis cui primo repugnat diui
di, et cũ ſit dr̃ia ultima et primo diuerſa ei repugnat eſſe idem
alteri et iõ ad eã ſequũtur ille due negationes nõ diuidi et nõ
eſſe idẽ alteri. Et ſi inſtet aliquo mõ prime ꝓpõi huius rationis
ſcilicet illi nihil repugnat ſimp^r alicui enti p ſolã priuationẽ ĩ
eo. Iſta ur̃ falſa qa cũ priuatio et habitus ſimp^r repugnent ſi^r
negatio et affirmatio, ſi igr̃ ĩ aliquo ſubiecto ponat ſola nega
tio illi ſubiecto ſimp^r repugnabit affirmatio illi ſubiecto, ſi^r ſi
ponat priuatio ĩ ſubiecto ſimp^r repugnabit illi habitus oppoſi
tus. Reſpõdetur q aliud ẽ q negatio et affirmatio ſimp^r repu
gnent et etiam in eodem ſubiecto ſimul repugnent et aliud eſt
q ſubiecto repugnet affirmatio, etiã ſi ĩ ſubiecto ſit negatio, qa
ſtat q ſubiectũ ſit indr̃ns ad affirmationẽ et negationẽ et ne-
rum eſt ĩ ſenſu cõpoſito q ſubiecto accepto cũ negatione repu-
gnat ſimp^r affir^o aliter nõ ſi non ponatur in ſubiecto aliquod
poſitiuũ cui primo repugnat et ideo aſſumit alias ꝓpõnem que
idem cõcludit uidelicet nulla impfectio ſimp^r repugnat alicui
enti niſi ratione alicuius poſitiui ĩ eo, eo q impfectio nõ repu-
gnat alicui niſi rõne pfectionis ĩcluſe ĩ eo pfectio autem nõ eſt
negatio etc. ❡ Item negatione etc. Nota q ſubſtãtia prima ẽ
pfectior ſecũda ſm phũs capio illũ gradum perfectionis ĩ quo
excedit ſecũdam ſubſtãtiam et quero a quo hẽt prima ſubſtan
tia illũ gradũ pfectiõis ĩ quo excedit ſecũdam, nõ a ſecũda ſub
ſtantia, qa illa nõ habet niſi gradũ pfectionis quẽ attribuit pri
me in eo q ſubſtãtia, ſed unde hẽt alium gradũ q cõuenit ei in
eo q prima ſubſtãtia, nõ a negatione i^r habet ab illo ĩ quo dr̃t
a ſecũda, igr̃ nõ dr̃t a ſecũda ſubſtãtia negatiõe ſed aliquo po
ſitiuo quo dr̃t a ſecũda, et per quod cõuenit ſibi ille gradus p-
fectionalis. ❡ Preterea de ſingulari p ſe primo ꝑdicatur il-
lud cuius eſt ſingulare qa cum hic hõ ſit ſingulare hominis, hõ
ꝑdicat p ſe p^o de homine hoc dicẽdo hic hõ eſt hõ, et nota ly p^o
ſm totũ ut ly p^o diſtĩguit ꝯ ꝑtes ptẽ. i. hõ ꝑdicat de toto ſingula
ri et nõ de pte ſingularis ita q eſt ꝑdicatio ptis de toto q̃ tñ ps
hẽt rõnem totius ĩ ꝑdicãdo, ſi. n. hõ ꝑdicaret de hoc homine ra-
tione ptis. ſ. ly homine et nõ rõne totius huius hominis tũc eſſet
ꝑdicatio hoĩs de hoĩe et ſic ꝑdicatio eiuſdẽ de ſe ipſo. ſed ſi hic
homo cõſtitueretur ex homine et negatione duplici ex illis duo
bus nõ fieret unũ p ſe, qa negatio nec hr̃et rõnem forme nec ra
tionem materie, igitur hic hõ eẽt qd p accñs et de ente p accñs,
nõ ꝑdicatur aliqd p ſe, et ita nõ ꝑdicaret illud uñe cuius ſingu-
lare eſt ſingulare p ſe et primo de ſingulari quod eſt falſum,
Preterea iſta põ eſt falſa ut ꝓ p arg^{ta} facta et nõ eſt ad ꝓpo
ſitum, ſed eſt ſuꝑflua, et ipa poſita nõ dat reſponſio ad q̃ſtiões
et ita adhuc remanet eadẽ. q. nã de duplici negatione quã põit ĩ
ſubſtãtia ĩdiuiſibili, qa que eſt ratio q illa duplex ne^{io} ineſt
illi ſubẽ ĩdiuiduali. Si dicat illã duplicẽ negationem eſſe cau-
ſam qr̃ ineſt, tũc per cãm ſui dat cãm ſui ipſius et ita illa du-
plex negatio eẽt cã qr̃ illa duplex negatio ineſſet quod eſt im
poſſibile qa nihil eſt cã ſui ſi nõ aſſignat cãm huius qr̃ uideli-
cet illa duplex negatio inſit illi ſubſtãtie ĩdiuiduali nõ reſpõ-
detur ad queſtionẽ, qa ego ĩ queſtione q̃ro p qd repugnat ſubẽ
indiuiſibili duplex affirmatio oppoſita illi duplici negationi et
ſi cãm huius repugnantie aſſignabis, et cãm qr̃ illa duplex ne-
gatio ineſt aſſignabis, aliter nõ datur reſponſio ad queſtionem
et ita põ fruſtra erit. ❡ Preterea non aparet q ille due ne-
gationes ſint de ſe hec, nec per qd ſint hec cũ ſint eiuſdẽ rõnis in
ſor. et in platone per qd igitur diſtinguũtur cũ nõ ſint primo di
uerſe qa tũc nõ conuenirent ĩ aliqua rõne cõi, et ita niſi ponas
aliquod poſitiuũ quod ſit de ſe hoc et per quod ipſe negationes
ſint hec nõ poteris ſaluare indiuiduũ hr̃e illas negationes neceſ
ſario ĩ ſe, et ita q nec cõſtituãt indiuiduum. Nota q ibi dicit q
iſte negationes in ſor. ſunt oppoſite negationibus ĩ platone pa-
tet qa ſor. p illas negatiões non eſt idẽ platoni et etiã plato per
ſuas eſt nõ idẽ ſor. pro tanto dñr oppoſite, ſunt tñ eiuſdeʒ rõnis
qa affirmationes oppoſite ſunt eiuſdẽ rõnis, eſt. n. re^a q negatio
eſt eiuſdẽ rationis ſi affirmatio ſit eiuſdẽ rationis ſicut nõ ho-
mo et nõ homo ſunt negationes eiuſdẽ rationis qa ly hõ et hõ,
ſunt due affirmationes eiuſdem rationis.

❡ DICO ERGO CONCEDendo cõcluſionẽ iſtaꝝ rationũ,
uidelicet q indiuiduũ non eſt ĩdiuiduũ p ſolas negationes ſed
neceſſe eſt ut per aliquod poſitiuũ intrinſecũ huic lapidi, repu-
gnet ſibi diuidi in partes ſubiectiuas tãq̃ per ꝓpriã rõnẽ for-
malem illius repugnãtie et illud poſitiuũ erit illud quod erit p
ſe cauſa ĩdiuiduationis. Et nihil aliud intelligit Sco. per indiui
duationẽ, niſi ĩdiuiſibilitatẽ ſiue repugnãtiã ad diuiſibilitatẽ ſi

cat in natura ſpecifica eſt repugnantia ad diuidi in plura ſpẽ, licet nõ ſit repugnãtia ad diuidi in plura numero, et tñ hoc at tribuit dr̃ie ſpecifice, itẽ in idiuiduo iſta repugnãtia ad diuidi attribuit dr̃ie idiuiduali q̃ poni debet eſſe aliquod poſitiuũ.
¶ AD ARGVMENTVM In oppoſitũ licet aſſumptũ ſit falſum.ſ.unũ tñ icludit priuationem diuiſionis i ſe, et priuationem idẽpẽtatis ad aliud cũ ſit idiuiſum i ſe, et diſtinctũ a quolibet alio, qa ultra illã duplicẽ priuationẽ includit poſitiuũ per quod ineſt duplex priuatio, tñ de hoc nihil tractat hic, et dato q ſuppoſitũ eſſet neq̃, adhuc non ſeqtur q idiuiduatio et ſingularitas ꝓciſe dicãt iſtã duplicẽ negationẽ et itẽ negatur minor. Et patet ibi de unitate ſpecifica de qua minus uř q preſuponat entitatẽ poſitiuã ad quã ſeqtur illa duplex negatio, homo.n.eſt indiuiſus ſpẽ a ſe ipſo et nõ idẽ ſpẽ cũ aſino iſta duplex negatio cõſeř dr̃iam ſpecificã in hoĩe cui primo repugnat diuidi in pla ſpẽ, et cui primo repugnat eẽ idẽ alteri dr̃ie cum dr̃ie ſpecifice ſint primo diuerſe, ſi igitur itẽ eſt i unitate ſpecifica multo magis erit neq̃ de unitate numerali q ipſa ꝑſuponet aliqđ poſitiuũ per quod indiuiduo inſint ille due negationes.

Queſtio Tertia.

TERTIO QVERITVR. VTRVM SVBſtantia materialis ſit indiuidua per actualẽ exiſtentiã ſic q actualis exñtia ſit rõ indiuiduãdi aliquod.ſ.eſſentiã ſuã cuius ẽ exñtia, et dř q ſic.
¶ Et ꝓ declaratione totius queſtionis et eoꝝ q̃ dñr in q̃ſtione. Notandũ eſt q coordinatio ꝑdicamẽti ſubẽ eſt ex ſe cõpleta et perfecta itẽ q nihil pertinẽs ad ipſam ei deeſt. Et iſta coordinatio hẽt ꝑdicatũ primũ cui nullũ eſt ſuperueniẽs ꝑdicatum et illud eſt genus generaliſſimũ.ſ.ſubſtãtia habet genera int̃ media corpus, uiuens, aĩl, habet ſpẽs ſpetialiſſimas, hẽt dr̃ias diuiſiuas generũ et ꝯſtitutiuas ſpẽꝝ, et ſicut iſta coordinatio hẽt ſuꝑmũ ꝑdicatũ, itẽ hẽt infimũ ſubiectũ quod eſt ſic ſubicibile quod nõ eſt alicuius ꝑdicatũ et ex ꝯñti iſta coordinatio hẽt conſtitutiuũ huius ſubicibilis circũſcripto oĩ eo qđ nõ pertinet ad iſtã coordinationẽ, et iſtud conſtitutiuũ eſt pertinens ad coordinationẽ ꝑdicamẽti ſubẽ. ¶ Vlterius aduertẽdũ q tota coordinatio pertinet ſolũ ad eſſe qdĩm, eſſe aũt qdĩm abſtrahit ab actuali exñtia, et itẽ totũ quod pertinet ad ꝑdicamẽtum abſtrahit ab exñtia, igitur exñtia non erit cã alicuius exñtis in ꝑdicamẽto. Indiuiduũ aũt pertinet ad ꝑdicamẽtũ, et itẽ indiuiduum nõ erit indiuiduũ per exñtiã actualẽ, nec ſubſtãtia materialis, ut puta natura carnis uel lapidis, non erit hec et idiuidua per exiſtentiã, et quia forte diceret aduerſariꝰ q idiuiduũ nõ abſtrahit ab exiſtẽtia, et ſi ſpẽs et genera abſtrahãt, dicit doc. q manifeſtũ eſt hũc hominẽ eque abſtrahi ab exñtia ſicut hõ, ſi iſte negaret. Sic poteſt ꝓbari qa iſta ꝯña non ẽ bona, ſor. eſt homo, igitur ſor. eſt a tertio adiacẽte ad ſm adiacẽs in predicatis eſſentialibus, et tñ ſi ſor. conſtitueret exiſtentia ꝯña ualeret ſicut iſta ſor. ẽ albus, iř ſor. ẽ, qa albedo ꝑſupponit ſor. exiſtere, ad hoc q informet ſor. et ſi forte dicas q ẽt prima ẽ bona oſtendo q non qa iſta ꝓpõ eſt neceſſaria et primi modi, ceſar eſt hõ antexp̃us ẽ homo, Gratianus eſt homo qa ꝑdicatum ẽ pars ſubiecti et ĩpoſſibile ẽ intelligere ſubiectũ ſine predicato, igitur eſt ꝓpõ neceſſaria, ſed ꝯñs ẽ ꝯtingẽs.ſ. ſor. ẽ, et ꝯtigens ñ ſeqtur ad neceſm ſicut nec falſum ſeř ad neq̃, igitur idiuiduum abſtrahit ab exñtia et itẽ non ꝯſtituit i eſſe idiuidui per exñtiã, qa tunc non abſtraheret ab illa ſicut ꝯſtitutũ non abſtrahit a ꝯſtituẽtibus. Nota ẽt q exñtia nature humãe ẽ idẽ reař ſibi, et diuidit ad diuiſionẽ nature humane et determinat determinatione nature, et itẽ exñtia nõ ẽ primũ diſtinctiuũ, nec primũ determinatiuũ cũ habeat diſtĩguens et determinãs. iř non poteſt exiſtẽtia hr̃e rationẽ dr̃ie idiuidualis qui ẽ ille ſunt pº diuerſe nec aliis dr̃iis dr̃nt, et ex ſe ſunt ſumme determinate nec determinantur ab aliis non ſic exñtia ſed exñtia ꝑſupponit totã coordinationẽ ꝑdicamẽtalem et itẽ diuiſionẽ eẽntie et determinationem eẽntie et ex diuiſione et determinatione eſſentie ipſa exñtia eſt diſtincta et determinata et itẽ nõ hẽt nec põt hr̃e rõnem dr̃ie idiuidualis, et itẽ nec cõſtituere indiuiduũ. ¶ In ſolutione argꝰ nota q actus eſt duplex.ſ. eſſentialis et eſt oĩs differẽtia ꝑdicamẽtalis ſiue ſpecifica ſiue idiuidualis, actus accñtalis ſunt oẽs forme accñtales q̃ adueniũt idiuiduis de ꝑdicamẽto ſubſtãtie, et oẽs illi actus accidentaliter diſtinguũt. Exiſtẽtia nõ eſt actus mere accñtalis qa eſt idẽ reař cũ eſſentia nõ tñ eſt eẽntialis, qa nõ pertinet ad eẽ quidĩm ſed dicitur accñtalis accidẽtaliť meť qa accidit eẽntie ſicut poſterius priori. ¶ Et nota ulterius q exñtia ẽ ultimus actus idiuiduoꝝ nõ ut idiuidua ſunt qa ſic eoꝝ ultimus actus ẽ ſua dr̃ia cõſtitutiua i eẽ idiuidui ſed dicitur ultimus actus qa eſt primus actus q accidit eis extra ordinẽ ꝑdicamẽtalem, qa primus actus q aduẽit rei ultra qdĩtatẽ et ultra idiuiduatione ẽ exñtia et itẽ oẽs actus ꝑdicamẽti ſubẽ dñr aliquõ in poã ad exñtiã tãq̃ ad aliqđ extra genꝰ et extra eẽ qdĩm et extra eẽ idiuiduale.

Queſtio Quarta.

QVARTO QVERO. CVM SVBSTANtia materialis nõ ſit de ſe hec ut dicit pª.q. nec ſit hec per negationes ut dicit ſecũda et itẽ ſit hec ꝑ aliquod poſitiuũ et nõ per exñtiã ut dicit.3.q. queritur utrum ſit hec ꝑ quãtitatẽ. Et arguit q ſic auctoritate Boetii q̃ dicit q uarietas accñtium facit differẽtiã i numero.i. differentiã numeralẽ, et illa ẽ ꝯſtitutiua idiuiduoꝝ q ſolo numero differũt. Et ꝓbat ibi qa tres homines nõ differũt ſpẽ imo cõueniunt i ſpẽ nec genere ꝓpter idẽ igitur ſi differũt, differũt ſuis accñtibus. Et ſi arguas põt animo.i. intelľ omnia accñtia ab eis ſeparari et adhuc diſtĩguẽtur iř nõ differũt ſuis accñtibus. Reſpondet Boetius q nũq̃ tñ poterimus ab illis ſeparare locũ ſic q eoꝝ ſit unus locus, et patet lr̃a, et dicit q ꝑ tanto duoꝝ eſt diuerſus locus qa locus eis cõuenit i eo q ſunt indiuidua q̃tum, qa nũc loquitur de idiuiduis ſubẽ materialis, et itẽ quãtitas ſꝫ Boetiũ eſt rõ qř diuerſa indiuidua hẽnt diuerſa loca et itẽ eſt rõ diſtinctionis idiuiduoꝝ, et itẽ ẽ rõ eſſenľ idiuidua etc.
¶ PRO PRIMA RATIONE Opi. Gothifredi q ponit q ſubſtãtia materialis idiuiduatꝰ ꝑ quantitatẽ, nota.3ª. primũ q diuiſio generis i ſpẽs nõ eſt eiuſdẽ rõnis cũ diuiſione ſpẽi i idiuidua, qa diuiſio generis eſt i aliqua q̃ ſunt alterius rõnis quia i ſpẽs ſed diuiſio ſpẽi i idiuidua ẽ diuiſio aliciuꝰ i aliqua eiuſdem rõnis ſicut diuiſio hoĩs in idiuidua nſt i hiis q̃ ſunt eiuſdẽ rõnis. Ideo dicit Gothi. q et ſi quãtitas nõ ſit rõ diuiſionis generis eſt tñ rõ diuiſionis ſpẽi, qa quãtitas ẽ q̃ ẽ diuiſibilis i partes eiuſdẽ rõnis, et ꝓpter hoc põt eẽ et eſt rõ ſpẽi ut diuidatur i idiuidua nõ ſic ẽ rõ ut genus diuidat. ¶ Secũdo nota q diuidi i ptes eiuſdẽ rõnis cũ ſit una ꝓprietas ꝑ ſe habet ſubiectum ꝑ ſe et iſtud ſubiectũ nõ eſt ſubſtãtia quãta, ſed quantitas tñ cui cõuenit pº et ꝑ ſe, et per quãtitatẽ cõuenit ſubſtantie ſpecifice.
¶ Tertio nota q illud q eſt pricipiũ diuiſionis alicuius ſuperioris eſt etiã pricipiũ diſtinctionis iferioꝝ patet rõnale diuidit aĩal et cõſtituit hoĩem et eſt primũ diſtinguendi hominem a quocũq̃ quod nõ eſt hõ, itẽ dicit q cũ quãtitas ſit rõ diuiſiõis in ſpẽ, eſt ẽt ratio diſtĩguẽdi idiuidua int̃ ſe et itẽ numeraꝛ diſtĩguenꝛ ꝑ quãtitatẽ ſicut ꝑ quãtitatẽ ꝯuenit ſpẽi diuidi et itẽ indiuidua per quãtitatẽ erũt idiuidua. Nota i cõfirmatione q generãs generat aliud ꝓpter diuiſionẽ materie generãs.n. ꝑſuponit materiã, qa agens naturale nõ põt agere niſi materia ꝑſuppoſita alr poſſet creare. Et dicit ulterius iſte doc. q ꝑſuponi

tur in actione naturalis agentis materia quanta quia agens naturale non poteſt agere imediate i materiã nõ quãtam et dicit ulterius ꝙ oportet ꝙ materia illa quãta ſit quãtitate alia quãta a quãtitate generãtis, qᷓ cũ ſit alia materia geniti a materia generãtis nõ põt eſſe quãta quãtitate generãtis, tũc cũ materia geniti quanta alia q̃titate a quãtitate generãtis, naturalr̃ ꝑcedat eẽ geniti, et naturalit̃ ꝑcedit diſtĩctionẽ geniti a generãte qᷓ nũq̃ dĩr genitũ a gñrãte niſi genitũ ſit, cũ diſtĩctia ſit relatio et rl̃o ꝓſuponat eẽ extremoꝝ, querit cãm qr̃ eſt ꝙ naturaliter iſta quãtitas geniti ꝑcedit et eſſe geniti et diſtĩctionẽ eius a generãte et dicit ꝙ nõ eſt ꝓpter aliud niſi qᷓ ẽ naturalit̃ acquiſitũ et ꝑ ſe ut diſtĩctiuum geniti a generãte et eadem ſunt prinᵃ diſtinguendi etc. et eẽnᵈ igitur quãtitas indiuiduat genitum.

¶ CONTRA ISTAM Opi. arguit quatuor uiis. Et quãtũ ad primã uiam exponit qd̃ itelligat ꝑ idiuiduationẽ ſiue per unitatẽ numeralẽ, ita ꝙ nõ q̃rit de unitate numerali ideterminata et i cõfuſo ſicut accĩᵗ hic quodlʒ idiuiduũ i ſpẽ eſt unum numero ubi ly unũ numero ſtat cõfuſe et ideterminate, ſed loquitur de hac ſingˡᵉ ſignata ut hec eſt ſicut i ſecũda. q. que fuit cũ idiuiduo repugnet per ſe diuidi ꝑ qd̃ repugnat ſibi ita hic cũ nõ ſit poſſibile idiuiduũ eſſe niſi ſit hac ſingularitate uel unitate ſignatũ et ſingulariʒatũ, q̃ritur cã quare eſt ꝙ ſic ſit neceſſario hac ſingˡᵉ ſingʳᵉ ꝙ nõ poſſit alia ſingularitate eſſe ſingʳᵉ. Eſt. n. oppoſitũ hic, et i ſpẽ qᷓ licet natura ſit hec hac ſingularitate nõ tñ repugnat ei non eẽ cũ hac ſingularitate eo ꝙ non ẽ de ſe hec ſed idiuiduũ eſt de ſe hoc, igitur repugnat ei nõ eſſe hoc hac ſingularitate ita ꝙ non põt trãſire de hac ſingularitate ad aliã ſicut nõ repugnat nature quãtũ ẽ ex ſe talis trãſitus. Iſto igitur q̃ſito ſtãte iſti reſpondent ꝙ quãtitas ẽ rõ qr̃ idiuiduum eſt hoc et ꝙ per quãtitatẽ ſibi repugnat non eẽ hoc, ſed Sco. arguit ꝯ eos ꝓbando ꝙ ſi quãtitas eẽt pricipiũ qr̃ hoc idiuiduum eſſet hoc nõ repugnaret ei nec eẽt ipoſſibile ipm trãſire ad aliã ſingularitatẽ, deſerẽdo primã, patet qᷓ ꝑ potentiam diuinã uel la mutatione facta i ſubſtãtia idiuidui põt deus illam ſubſtãtiã cõſeruare et deſtruere quãtitatẽ et ita non eẽt hec, et poſt creare aliã quantitatẽ et ponere ſub illa ſubſtãtia conſeruata et tũc illa ſubſtãtia iformabit quãtitate et ſic ſecũda quãtitate erit alia ſingulaᵗᵉ ſingularis. Et idẽ põt ꝓbari de oĩ accñte alio a q̃titate, qᷓ poteſt ꝯſeruari a deo ſubſtãtia i ſuo eẽ ſubſtantiali abſq; oĩ mutatiõe ſubali, mutatis ꝑ poſſibile uel ipoſſibile oĩbus accñtibus circa ipam ſubſtãtiam, et tñ ipſa ſemper erit hec igit̃ non ẽ hec per aliquod aliud accñs a quantitate, et nota ꝙ dicit per poſſibile uel ipoſſibile qᷓ forte aliqˢ diceret ꝙ eſſet aliquod accñs iſepabile quod non poſſet mutari abſq; mutatione ſubᵉ, ſed ſic poſito adhuc ſubſtãtia non erit nõ hec. Sed reſpondetur ꝙ hoc erit per miraculũ q. ſ. ſubſtãtia trãſeat ab hac ſingularitate ad aliã, et miraculũ non concludit ꝯ rõnẽ naturalẽ. Sed ꝯ qᷓ ratio naturalis hẽt concluſionẽ neceſſariã alr̃ non eẽt naturalis, igitur oppoſitũ ꝯcluſionis naturalis ẽ ipoſſibile et ita per dei potentiã fieri nõ põt ſi ergo iſta eẽt naturalis ratio ꝙ idiuiduũ eẽt hoc per quãtitatẽ hoc eẽt neceᵐʳ igitur deus non poſſet facere oppoſitũ, igit̃ ſi deᵘ poteſt facere ꝙ hoc indiuiduũ non ſit hoc hac ſingularitate ſed trãſeat ad aliã ſeʳ ꝙ quãtitas nõ ẽ rõ formalis et naturalis huius effectus. ſ. ꝙ ſubſtãtia materialis idiuiduet per quãtitatẽ et ſic igr̃ aliã rationem uerã iuenire cũ iſta ſit falſa poſſet. n. una ſubſtãtia eẽ due res et ſi non ſimul qᷓ non poſſet ſimul iformari duabus quãtitatibus ſaltẽ ſucceᵛᵉ nũc habere unã et poſt ſucceſſiue hr̃e alterã et ita una ſubſtãtia nõ mutata i ſe, ſed i quãtitate eẽt due res ꝙ eſt ipoſſibile. Confirmatio patet. ¶ Secundo ſic, patet uſq; inferius, ſaltẽ duaꝝ ꝓductionũ ſibi ſuccedẽtiũ, extremũ et terminus illaꝝ idẽ non poteſt eſſe, ſed generationis ꝯplete hic panis erat terminus primus, panis hic trãſubetur manet quantitas, ſed i caſu creetur alius panis et afficiatur uel iformetur hac q̃titate erit hic numero panis ꝙ fuit genitus, et nõ creatus et ita iſtaꝝ duaꝝ ꝓductionũ cõpletaꝝ hic panis erit terminus ſed hoc nõ uiʳ iconueniens qᷓ de angelo dixit doc. i hoc ſecundo di. 2. q. 1. ꝙ deus põt hũc angelũ creatũ anihilare et deinde de nouo creare, et tñ eſt idẽ angelus iʳ idẽ numero angelus erit terminus primus duaꝝ creationũ cõpletaꝝ ſibi ſuccedẽtiũ qđ non eſt iconueniẽs ita dicã de pane iſto, q̃ prius fuit terminus generationis et nũc eſt terminus creationis, ſaltẽ dicit doc. ſeqtur ꝙ hic panis eſt trãſubatus et hic panis numero nõ eſt trãſubatᵘ quod iplicat, nec hoc uiʳ ſeq; qᷓ ego dicã ꝙ hic panis exñs terminus generationis fuit trãſubatus, ſed nũc de nouo reductus ad idẽ eẽ quod prius nũc nõ eſt tranſubatus tamen fuit et hoc ſufficit ſaltem ſeʳ ꝙ nullus panis eſt trãſubatus quia ſi quãtitas manet non totus hic panis eſt trãſubatus qᷓ manet eius ratio idiuidualis et ita nõ totus hic panis, nec panis i cõi eſt tranſubſtãtiatus, qᷓ mutationes nõ fiunt niſi circa ſingularia, igit̃ nullus panis eſt tranſubatus qᷓ trãſubaᵗⁱᵒ dicit totũ trãſire in totum, et hoc dicere eſt hereticũ. ſ. ꝙ nullus panis ſit trãſubatᵘ.

¶ Ex ſecũda uia Ariſt. 7. meᵗᵉ ꝓbat ꝙ ſubſtãtia eſt prior oĩ accñte ſic, qᷓ inter oĩa diuidẽtia ens ſubſtãtia eſt primũ et determinando de ipa ſufficit ad determinãdum de oĩbus accñtibus eo ꝙ cognoſcẽdo ſubſtãtiaꝫ cognoſcũtur accñᵗᵃ q̃ attribuũtur ad ſubſtãtiam ſicut ad prius, nullũ. n. priᵘ attribuitur poſteriori ſʒ ecõuerſo, Et loqtur ibi Ari. de genere ſubᵉ et de toto genere ita ꝙ oĩa q̃ ſunt i ꝑdicamẽto ſunt priora oĩ accñte igr̃ cũ prima ſubſtãtia ſit i pñto ſubᵉ ipa eſt prior oĩ accĩᵗᵉ et ita nõ determinatur ut ſit prima ſubſtãtia ab aliquo accñte, et maxime hoc ſeʳ qᷓ accñtia ſaltẽ ꝑ accñs attribuũtur ipĩ prime, et non ſic ſubᵉ, quia hoc nõ dr̃ albus niſi qᷓ hic homo ẽ albus. Item nota in. 3. rõne ꝙ ſingulares effectus hñt cãs ſingulares in oĩ genere cãe ſubſtãtia eſt cã materialis et efficiẽs accñtiũ igitur nihil põt eſſe ſubiectũ ſiue cã materialis accñtiũ niſi ſit hec et idiuidua. Eſt aũt ſubſtãtia ſubiectũ accidẽtiũ et ut ſic eſt prior oĩ accĩᵗᵉ igr̃ ſi ſit ſubiectũ uel materialis cauſa erit hec et idiuidua, et ut ſic ut ſubiectũ eſt prior igr̃ nõ eſt hec et idiuidua ꝑ aliquod accidens. ¶ In alia rõne nota ꝙ iſta regula ẽ uľis. ſ. omne prius ordine nature, põt ſine ꝯdictione duratione eſſe ſine ſuo poſteriori, et hoc quãtũ eſt ex ſe et ſic ſubiecto eſſe ſine ꝓpria paſſione nõ repugnat ꝯdicᵗᵉ cũ ſuũ eẽ nõ capiat a paſſione, et ſi i eo ſit itima cãlitas et neceſſaria rᵒ paſſionis hoc ẽ ex perfectione ſubiecti, nõ ꝙ hoc ptineat ad ſuũ eſſe qdiᵐ. Et ſi implicat ꝯdictionẽ i ſecũdo mõ ſubiectũ eſſe et paſſionẽ nõ eſſe, nõ tamẽ iplicat i primoᵒ, et hoc ſufficit ad ueritatẽ illius ꝓpõnis.

¶ Argumẽta. 3. uie ſunt clara, Nota tñ i. 4. rõne ibi itendit ꝓbare ꝙ ſi ex rõne coordinationis pñtalis alicui nature cõuenit cõitas ei ſimpʳ eſſenʳ cõuit cõmunitas, et ex ꝯñti nõ uariabitur ab illo pñto ſiue cõitate per hoc ꝙ ꝯtrahatur ab aliquo accñte, ſicut i exᵒ de ſorte i lr̃a, et iõ ſi natura lapidis ſit cõis et ſpẽs in genere ſubᵉ, quãtũcũq; ꝯtrahat a quãtitate uel alio accñte ſp erit ſpẽs et nũq; idiuiduũ qᷓ poſterius alterius generis nõ uariat rõnẽ prioris qđ eſt prioris generis, qᷓ bene poſterius eiuſdem generis uariat rõnem prioris. i. dr̃ia poſterior genere facit ſpẽm et dr̃ia idiuidualis eiuſdẽ generis facit idiuiduum nõ ſic illud quod eſt generis poſterioris quãtũcũq;. n. albedo ꝯtrahat ſortẽ uel determinet ſemp eſt hic et idiuiduũ ſubſtãtiale, idea intendit cõcludere ꝙ iſti q̃ ponũt quãtitatẽ ꝯtrahere ſpẽm de pñto ſubᵉ et diuidere fruſtra ponũt, et ponũt nõ cãm idiuiſiõis ꝑ cã.

¶ Pro opi. dñi Egidii. Notãdum ꝙ duplex eſt extẽſio. ſ. eſſentialis et accidentalis, extenᵗⁱᵒ eſſentialis eſt ipamet quãtitas q̃ nõ eſt aliud niſi q̃dã extenſio per ſe, extenſio accidẽtalis eſt il-

la que conuenit ſubiecto quãtitatis extenſo per accidens quia nõ cõuenit ſibi p ſe ſed p quãtitatẽ et ita p accñs ſi ẽt aliqd ſit ſubiectiue i quãtitate ut albedo, dr̃ albedo extendi p accidẽs ad extẽſionẽ ſui ſubiecti, ſed materia dr̃ extendi ad extenſionẽ ſui accidẽtis, extenſio ergo materie eſt alia natura a quãtitate et illa extenſio eſt quoddam cãtũ a quãtitate. Secundo nota q̈ ſignatio materie idẽ eſt q̈ idiuiduatio et iſta ſignatio materie in eſt materie cãliter a quãtitate, et ita materia eſt ſignata. i. idiuiduata p quãtitatẽ, et uult q̈ iſta ſignatio ſit idẽ rea^r cũ materia. Eſt tamen ibi cõſiderare i materia quãta duplicem ſignationẽ ſiue idiuiduationẽ, unã ſignationem materie, et hec eſt ſibi idẽ licet ſit cãta a quãtitate, et eſt alia ſigna^o quantitatis que ẽ a quãtitate for^r, et põt dici ſigna^o accidentalis et prima eſſentialis, et hec prima ſigna^o nõ eſt ſecũda ſed alia, prima tamen ſignatio materie nõ eſt alia a ſignatione ſubſtantie ſed eſt una et eadẽ. Et ita ſubſtantia eſt hec et ſignata p ſignationem materie nec illa ſignatio dicit aliqd p accidens nec facit ens p accidens cũ materia, cũ nõ ſit quãtitas nec aliquod accñs ſed ẽ tm̃ modus eſſendi materie et ita ex ꝯñti modus eſſendi ſubẽ. Et ita ponit ſignationẽ fieri cãliter a quantitate i materia cui tribuit ſingularitatẽ. Sed Sco. oſtẽdit q̈ Egidius dup^r implicat i dictis ſuis, p^o q̈ dicit q̈ ſigna^o materie eſt idẽ rea^r materie, et tñ ẽ cauſata a quãtitate, igit cũ materia ſignata ſit prior quãtitate ſignatio illa nõ erit a quãtitate, et ita erit a quãtitate et nõ erit a quãtitate quod implicat ꝓbatur ꝯña, quia omne prius põt ſine ꝯdictione eſſe ſine ſuo poſteriori, igitur et põt eẽ ſine illo qd dependet a poſteriori, materia cũ ſit prior quãtitate poterit eẽ ſine ꝯdictione ſine quãtitate, igr̃ materia poterit eſſe ſine ſignatione cauſata a q̃titate. igr̃ illa ſignatio nõ eſt idẽ rea^r materie quia idẽ rea^r nõ põt eſſe, alio quod ponit idem rea^r ſibi non exñte, q2 tũc idem realit eſſet et nõ eſſet. igitur eſt iplicare dicendo q̈ illa ſignatio eſt idẽ realit materie, et materia ſit prior q̃titate quod ipſe cõcedit et dicere q̈ illa ſignatio eſt cauſata a q̃titate, eſt igr̃ ſignatio i materia ab alio q̃ a q̃titate, cũ poſſit eſſe abſq; q̃titate, et ſi erit i caſu erit hec q2 oẽ exñs eſt prius hoc q̃ exiſtat, et ſi dicas eſt impoſſibile materiã eſſe et nõ eſſe quantã, dico q̈ et ſi materia nũq̃ ſit ſine q̃titate, nõ tñ eſt ipoſſibile implicans ꝯdictionẽ cũ ſit prior naturalit q̃titate ut idẽ Egidius dicit. ¶ Preterea ſeq̃retur q̈ idem cauſaret ſe, ſigna hũc ordinẽ materia ſignata, q̃titas, materia ſignata ẽ cauſa materialis q̃titatis, et non põt eſſe cauſa materialis huius q̃titatis niſi ſit ſignata et idiuiduata, q2 effectus ſingularis hẽt cãm ſingularem. Quero igitur a te p quod materia eſt ſignata cauſaliter ſi per q̃titatem, igr̃ habet ut ſit hec p q̃titatem et ut ſic eſt cauſa q̃titatis, igr̃ q̃titas erit cauſa ſui uel ſaltem dabit cauſe ſue materiali cõdictionẽ neceſſario requiſitam ad cauſam, q2 cauſare actualr cõuenit ſingulari cauſe ita materia erit cauſa materialis q̃titatis p ipſas met q̃titatem, qđ eſt ipoſſibile implicans, q2 tũc idẽ eſſet cã et cauſatũ ſui. ¶ Preterea tertio. Quero quid ſit iſta ſigna^o i materia, aut in ſubſtantia. Reſpõdent q̈ eſt quoddam derelictũ i ſuba a q̃titate, et ẽ qdam modus eſſendi ſubẽ. Quero quid ſit iſte modus i ſubſtantia, aut ẽ aliqd p̃ter ſubſtantiam q̃ p̃fuit q̃titati, aut iſte modus eſt p̃ciſe ſubſtantia q̃ p̃fuit q̃titati ſi iſte modus nihil ſit niſi ſubſtantia que p̃fuit q̃titati, tũc ſignatio illa nullo modo ẽ p q̃titatem, q2 ſubſtantia illa naturalit ẽ prior q̃titate, igr̃ q̃titas i illa nihil derelinqt cũ ſit prior q̃titate, et ſignatio nihil ẽ niſi ſola ſubſtantia, et ſubſtantia nõ habet eẽ a q̃titate, igit nec ſignatio ſi q̃ ſit. Si aũt dicas q̈ ſignatio illa eſt aliqd aliud a ſubſtantia derelictum a q̃titate q̃ro quõ cauſetur a quãtitate iſte modus in ſubſtãtia et i quo genere cauſe nõ ui^r poſſe aſſignare aliud genus cãe q̃titati niſi efficiens et tũc q̃titas efficiet illã aſſignationẽ quod ẽ ipoſſibile quia q̃titas nõ ẽ for^a actiua ſm̃ cõmentatorem. 4. phy. c^o. de uacuo ultra rõ q̃rit rõnem quare q̃titas derelinquat aliqd i ſubo ſuo. ſ. i ſubſtãtia et albedo nõ derelinquat i ſubiecto ſuo. ſ. i ſup^e aliqd, cum albedo ſit for^a actiua et q̃titas nõ, qr̃ igit hec derelinquat et ſecũda nõ, nõ apparet rõ ſi eſt dictũ mere uolũtariũ. Ibi nota q̈ ſubiectũ primũ et p̃ximũ q̃titatis eſt ſubſtãtia corporalis loquendo de corporeitate ſubſtantiali, ſed ſubiectũ albedinis eſt ſubſtãtia q̃ta et ideo albedo nõ imediate recipitur i ſubſtantia, ſed mediãte quantitate.

¶ Quarta uia eſt ꝓbare ſpã^r q̈ quãtitas nõ ſit rõ idiuiduandi. Quia q̃ro qd eſt iſta quãtitas p quã ſubſtantia eſt ſignata ſiue idiuiduata aut eſt q̃titas terminata. aut iterminata. Secundum Sco. q̃titas iterminata nihil eſt niſi extenſibilitas materie, ipſa. n. materia nec eſt bipedalis nec palmaris ſed ẽ idr̃ta ad oẽm q̃titatẽ et ideo dr̃ ſua extenſibilitas q̃titas iterminata idest potẽs recipe q̃cũq; q̃titatẽ terminatã. Quãtitas terminata eſt illa que habet terminũ ut puta q̃titas digitalis uel pedalis etc. Querit igr̃ an ſubſtãtia materialis ſit hec et ſignata p q̃titatẽ terminatã an p q̃titatẽ iterminatã et ꝓbat q̈ ñ ſit ſignata p q̃titatẽ terminatã, q2 illa q̃titas ſeqtur eſſe forme i materia, et p ꝯñs ſe^r ſingularitatẽ ſubſtãtie, q2 ſubſtãtia materialis cõponit ex materia et for^a, ſi igr̃ for^a eſt i materia prius q̃ q̃titas iſit, prius ſuba eſt ſuba q̃ q̃ta et ita eſt prius hec q̃ ſit q̃ta q̃titate ſignata. Unde nota hũc ordinẽ, eſt. n. primo cõſi^re materiã i primo ſigno et ſic ſunt i ea predicata primi modi tñ in ſecũdo ſigno ieſt materie extẽſibilitas, et hec dr̃ q̃titas iterminata que eſt paſſio materie et idẽ rea^r materie, in tertio ſigno eſt forma i materia, i quarto ſe^r q̃titas terminata, et ꝯſtat q̈ ſuba non erit hec p talẽ q̃titatem. Si dicat q̈ ſubſtãtia ẽ hec p q̃titate iterminatã. Cõtra illa eſt eadẽ in generato et corrupto, igr̃ nõ eſt cã alicuius ſignationis terminate, q2 tũc idẽ numero erit corruptũ et genitũ cũ ſit ſignatiu eadẽ q2 eadẽ iterminata q̃titas in utroq;. Sed reſpõdent huic argumẽto et dñt q̈ aqua corrupta et aer genitus ex ea ſunt diuerſaꝝ ſpẽꝝ, et iõ q̃titas iterminata nõ ſignat nec idiuiduat q2 p̃ſupponit unitatẽ ſpecificã ſi debeat ſignare et idiuiduare aliqua, ſed ꝯ q2 corrũpat aqua et generet aer corrũpatur iterũ ille idẽ aer numero et ex eo generet aqua, aqua p^a corrupta et aqua ſecũda genita ſunt eiuſdem ſpẽi patet igr̃ q̃titas iterminata exñs in iſtis duabus aqs poterit indiui^re. q2 hic eſt unitas ſpẽi p̃ſuppoſita igr̃ cũ eadẽ numero materia ſit i utraq; aqua et eadẽ q̃titas iterminata numero ſe^r q̈ ſi q̃titas iterminata ſignet ſubſtantiã q̈ erit eadẽ ſubſtãtia aque corrupte et aque genite et ita idẽ numero ut aqua redibit p actiõem agẽtis naturalis quod ẽ ꝯ phm̃. 2. de generatione et. 5. phy. Ibi nota q̈ ẽt uidet uelle ꝓbare q̈ i aqua ſecũdo genita redeat eadẽ q̃titas terminata q2 dicit q̈ q̃titas i ſecũda aqua põt hr̃e eũdem terminũ a forma ſubſtãtiali ut puta ſi in aqua primo corrupta fuit q̃titas pedalis tãta põt eſſe i ſecũda aqua genita ſed tñ quãtum ad ꝓpoſitũ, ſufficit q̈ ſit eadẽ q̃titas iterminata i utraq; aqua. ¶ Preterea ſi q̃titas etc. Nota q̈ ipſe hẽt ꝓpõne p ſe nota et fundamẽtali iſtã. ſ. oĩs dr̃ia formalis eſt dr̃ia ſpecifica, et ita ſi q̃titas ſit principium idiuiduãdi ſubſtantiã materialẽ, igr̃ oportet q̈ q̃titas idiuiduans hãc ſubſtantiã prius de ſe ſit hec, et alia q̃titas de ſe ſit hec, et tunc hec quãtitas et hec quãtitas ſunt due forme diſtincte, et nõ ſpẽ ſed ſolũ numero, igr̃ falſa erit ꝓpõ ſua q̈ oĩs dr̃ia formalis ſit ſpecifica, imo hec q̃titas eſt forma, et hec q̃titas eſt forma et ita dr̃ia formalis, et non ſpecifica ſed numeralis tm̃, igitur uel q̃titas nõ erit principium idiuiduãdi uel non oĩs dr̃ia formalis erit ſpecifica. Et ſi dicas q̈ illa regula nõ itelligitur de forma q̃titatis, ſed de aliis formis ſed ꝯ q2 negata illa ꝓpõne tua ſi excipias quantitatem, omnis ratio que adducetur ad ꝓbandũ illam

propoſitionem eque cõcludet de quãtitate, ſicut de qualibet alia
forª. Et ſi dicas ꝙ nõ eque rõ ꝓbans illã ꝓpõnẽ ꝯcludet de quã
titate ſicut de aliis, qꝛ quãtitas hẽt ſitũ ex ſe determinatũ, et ꝑ
hoc numerat et diſtinguit ab alia ꝗ̃titate q̃ ẽ in alio ſitu, et ſic
ex ſitu diſtinguitur ex ſe ab alia. Sed ꝯ. Nota ꝙ duobus modis
capitur ſitus unoº ut eſt ꝑdicamentum et ſic ſitus et poſitio ſunt
nomina ſynonyma et non eſt niſi ordo ptiũ ĩ loco, et ſic ſitus ꝑ
ſupponit ꝗ̃titatẽ, et ẽ ea poſterior et ꝑ talẽ ſitũ nõ eſt de ſe hec,
qꝛ cũ ꝗ̃titas prius ſit ꝗ̃ ordinẽtur ptes quãti in loco ita ẽt eſt
prius hec, et ſic nõ diſtĩguit ſitu ab alia quãtitate. Situs ẽt ẽ dif
ferentia quantitatis et eſt ordo ptiũ ĩ toto, et dicit doc. ꝙ iſte ſi
tus nõ dicit niſi ꝑmanẽtiam ptiũ et cõtinuitatẽ earũ adinuicem,
ſic ꝙ ſi ptes alique ſint diſcõtinue nõ habebũt ſitũ uel ordinem
in toto, et talis ſitus nõ ẽ notior quantitate quõ igr̃ ꝑ ſitũ tãꝗ̃ ꝑ
notius diſtĩguetur hec ꝗ̃titas ab illa ꝗ̃titate, nõ apparet rõ, igr̃
ſi ꝗ̃titas eſſet principiũ ĩdiuiduãdi prius eſſet de ſe hec et illa
alia de ſe hec, et ſic diſtĩguerẽtur numeralit̃ tñ et ñ ſpecifice
et ſic non oĩs diº formalis eſſet ſpecifica. Itẽ nota ꝙ eque bene
reperitur rõ ulitatis ĩ poª et ĩ actu ĩ ꝑdicamẽto ꝗ̃titatis ſicut in
pũcto ſubẽ et ĩ oĩbus aliis ꝑdicamẽtis, ita.n. linea hẽt rõnem ulis
ſicut nã lapidis et ſir̃ ſupficies et ꝓfunditas ſir̃ liª et ſupficies
hñt unitatẽ minorẽ unitate numerali realẽ ſicut lapis, et ita liª
nõ eſt magis de ſe hec ꝗ̃ natura lapidis ſit de ſe hec, ꝑ qd igit
erit de ſe hec ſi nõ erit hec ꝑ ſe oportet aliã rõnem ĩdiuidua-
tionis aſſignare. Eſt.n. oĩs ꝗ̃titas diuiſibilis ĩ partes q̃ inſunt,
quõ igr̃ erit ĩdiuiſibilis ex ſe ſiue de ſe hec cũ ex rõne ſua for
mali ſit diuiſibilis. ¶ Quinto arguit ꝯ rõnes duas Gothi. et
contra cõfirmationem, et oſtẽdit ꝙ diuiſio ꝗ̃titatis eſt alterius
rõnis a diuiſione q̃ cõuenit ſpẽi itaqꝫ una ẽ diuiſio totius integra
lis ĩ ptes ꝗ̃titatiuas, et hec ẽ diuiſio q̃ cõuenit quãto, et diuidit ĩ
ptes q̃ ei ĩſunt. i. ĩ ptes q̃ ꝯſtituũt ipꝫ totũ integrale et quãtũ, ſed
ſpẽi diuidit ĩ ptes ſubiectiuas q̃ non cõponũt totũ ule ſed magis
econuerſo totũ ule cõcurrit ut ps eẽntialis et qdiua ad cõſtitutũm
ptiũ ſubiectiuarũ cũ genus ſit ps ſpẽi et ſpẽs ſit ps ĩdiuidui eſt
ergo diuiſio hec totꝰ quãti, alia a diuiſiõe ulis ſiue totius ulis.
Eſt aũt aduertendũ ꝙ totũ accir̃. 4. modis unoº totũ ẽ totũ ule,
uel genus uel ſpẽs uel drĩa uel ꝓpriũ uel accñs. Secũdo modo
totũ ꝓ toto ꝯpoſito ex materia et forª, ut lapis uł hõ. Tertio mo
do totũ capit ꝓ toto qdiuº ut diffinitũ, alioº ꝓ toto quãtitatiuo,
ſiue integrali et hoc dupr̃ ꝓ toto homogeneo ut lapis, aq̃ et ignis,
Alioº ꝓ toto etherogeneo ut hõ quãtus cõſtitutus ex capite, pe-
de, corde et epate q̃ ſunt ptes alterius rõnis, totum ergo ule eſt
aliud totum a toto integrali et diuiſio totꝰ ulis ẽ alia a diuiſiõe
quãti integralis, igr̃ diuiº quãtitatis non ẽ diuiſio ulis nec eiuſ-
dẽ rõnis et ps qꝛ una eſt diuiº ĩ ptes quãtitatiuas et integrales,
et ita cõponẽtes totũ et alia ẽ diuiº ĩ ptes ſubiectiuas q̃ non cõ
ponũt totũ ule ſed magis cõponuntur illo cũ ſit ps qdiuª ſuarũ
ptium et ꝑdicet de illis ꝑdicatione dicẽte ſor. ẽ hõ, hic lapis ẽ
lapis, ſed totũ quãtitatiuũ et integrale non ꝑdicat de ſuis ptibus
in recto imo iſta ꝑdicatio eſt falſa hec ps integralis lapidis eſt
lapis integrans ex iſta parte et aliis. Eſt tñ aduertẽdum ꝙ qñ
diuiditur lapis ſiue aliquod quãtũ homogeneũ, ſemper ꝯcurrũt
due diuiſiones duorũ totorũ. ſ. diuiſio lapidis ĩ ptes integrales, et
ſic diuiditur totũ quãtũ ĩ ptes ꝯpoñtes et cũ hoc diuiditur iſtud
ule lapis ĩ ptes ſuas ſubiectiuas, q̃ ptes ſubiectiue ꝑ accñs ſunt
eedẽ cũ ptibus integralibus totius lapidis integrati ex illis diuiſ
tñ ĩ illis, iſte tñ ptes forr̃ ſunt diuerſe qꝛ ut cõpant ad totum
integrale dñr ptes quãtitatiue et integrãtes ut aũt eedẽ partes
materialit̃ ſumpte cõparantur ad hoc ule lapis ſic dñr partes
ſubiectiue forr̃ diſtĩcte a ſeipſis ut ſunt partes quantitatiue. Et
ita ſemper aduenit ꝙ qñ diuiditur totũ homogeneũ ĩ ptes eiuſ
dem rõnis ẽt diuiditur totũ ule ĩ eaſdẽ ptes ut ſunt ſubiectiue.
Et ꝓpter cõcurſum diuiſionũ iſtorũ duorũ totorũ in partes in qui
bus concurrit duplex rõ ptis. ſ. quãtitatiue et ſubiectiue aliqui
neſciẽtes diſtinguere tales ptes adinuicem nec uidentes drĩam
illarũ duarũ diuiſionũ putauerũt ꝙ duo illa tota diuiderẽtur in
partes eiuſdẽ rõnis quod nõ eſt uerũ. Item nota ꝙ nõ plus ꝑdi-
catur totũ homogeneũ de ſuis ptibus quãtitatiuis ꝗ̃ totum ethe
rogeneũ de ſuis et ſi dicas iſta eſt uera hec ps lapidis integrans
totũ eſt lapis. Cõcedo, igr̃ totũ homogeneũ integrale ꝑdicatur de
ptibus ſuis. Negatur ꝯña, imo eſt totũ ule quod eſt cõe lapidi
toto et ĩt ptibus eius et ꝑdicatur de utroqꝫ ꝑdicatiõe dicẽte hoc
eſt hoc qꝛ totus lapis ẽ lapis, et ps lapidis eſt lapis nec eſt idem
ꝑdicatũ et ſubiectũ ſed ſubiectũ accipitur ꝓ toto quantitatiuo,
et ꝑdicatũ ꝓ toto ulĩ dicẽdo lapis ẽ lapis. Similiter ẽt qñ diuidi-
tur totũ etherogeneũ ꝗ̃tũ ĩ ptes ſuas q̃ drñt ſpẽ cõcurrit unũ
ule. ſ. quãtum ĩ cõi qd ꝑdicatur de ptibus illis drñtibus ſpẽ, ſed
illud ule nõ eſt ſpẽs ſed eſt genus, ut ſi diuidatur bos ĩ caput
pedes etc. iſta eſt falſa caput bouis eſt bos iſta tñ uera caput
bouis eſt quãtum et pes bouis ẽ quãtus et ly quãtum hẽt rõnem
gñris cũ ꝑdicetur de plribus drñtibꝰ ſpẽ, ſꝫ illud ule qd cõcur
rit ĩ diuiſione homogenei ẽ ſpẽs qꝛ ꝑdicatur de partibus q̃ ſunt
eiuſdẽ rõnis et ſolo numero drñt et iſta eſt drĩa ĩter partes to
tius etherogenei et ptes homogenei, et hoc dicit doc. ĩ lr̃a cũ di
cit ſi numerus diuideret ĩ numeros diuerſarũ rõnũ ĩ eo ꝙ ꝗ̃titas
nõ repugnaret ſibi diuidi ĩ ptes diuerſarũ rõnum, qꝛ ĩ diuerſos
numeros, nõ oſtaret ulĩ. ſ. quãto cõi numero et oĩbus ptibus nu-
meratis ꝙ diuideret ĩ ptes alterius rõnis et ſic eẽt genus. Nota
ꝙ numerus cõponit quãqꝫ ex ptibus eiuſdẽ rõnis ut numerus de
cẽ ducatorũ et tũc diuidit ĩ ptes eiuſdem rõnis et ſimul diuidit
quãtũ ule ĩ partes eiuſdem rõnis ſubiectiuas et ſic habet rõnẽ
ſpẽi aliquã numerus põt componi ex partibus diuerſarũ rõnum
ut ſi numerem numeros dicendo demõſtrato binario et ternario
et ſic de aliis et tũc dicitur numerus numerorũ, et ſi diuida-
tur ĩ illis quãtũ uniuerſale genericũ diuiditur ĩ illis cũ qlibet
numerus ſit quãtus. Nõ eſt ergo de rõne quãti diuidi ſemper ĩ
partes eiuſdem rõnis imo aliqñ diuidit ĩ ptes diuerſarũ rõnum.
Et ſic Sco. dicit duas ꝓpõnes prima Ulr̃ et de facto ñ reqrit
totũ quãtitatiuũ ut diuidat ĩ partes alterius rõnis. ſecũda pro
poſitio totũ quãtitatiuũ non reqrit ẽt ut partes ĩ quas diuidit
ſint diſtincte rõnis, qꝛ ĩquãtum ſunt partes quãti nõ ſunt alte
rius rõnis ſꝫ eiuſdẽ rõnis qꝛ oẽs ſunt quãte, licet.n. caput et ma
nus ſint alterius rõnis et ſint partes quãtitatiue hõis nõ tñ ſunt
alterius rõnis inquãtũ ſunt ptes quãti ꝑ ſe, qꝛ ſic caput ẽ quã-
tum et manus quãta, tñ ĩquãtum ſunt partes etherogenei ſunt
alterius rõnis ĩter ſe et ſic quãtum ule genericũ dicitur de il-
lis, cõuenit igr̃ quãto ꝙ aliqñ diuidat ĩ ptes alterius rõnis, et aliqñ
ĩ partes eiuſdem rõnis, et tũc minor argumẽti primi opi. nõ eſt
bene accepta. ſ. diuidi ĩ ptes eiuſdẽ rõnis eſt ꝓprietas quanti. 5.
me. Sco. oſtẽdit ꝙ illa minor nõ hẽtur a philoſopho. 5. metaº
qꝛ ipſe dicit ibi ꝙ quãtum eſt diuiſibile ĩ partes q̃ ei ĩſunt, quorũ
ſingulũ eſt aliqd, et hoc aliqd hic nihil dicit ꝙ totũ ſit diuiſibile
in partes eiuſdem rõnis, et ps exponẽdo lr̃am. Unde nota ꝙ in
iſta diffinitione quãti ponit genus. ſ. diuiſibile qꝛ ẽt aliis cõue-
nit a quãto nã totum cõpoſitum diuidit et totum uniuerſale ẽ
diuiſibile, ponit ẽt Ari. 2. drĩas prima eſt ꝙ quãtũ diuiditur in
partes q̃ ei quãto ĩſunt et ille ſunt partes cõponẽtes quãtũ, et ꝑ
iſtã drĩam differt quãtũ ab uniuerſali qꝛ uniuerſo diuiditur
in partes q̃ tñ partes non ſunt cõponẽtes uniuerſale licet ſint
in uniuerſali ĩ poª ꝯtinẽtia potẽtiali. Secũda drĩa eſt quorũ ſin
gulũ eſt aliqd. ſ. per ſe exñs qꝛ partes quãti per ſe exiſtunt ſi
cut totũ et ꝑ hoc quãtũ diſtĩguit a toto cõpoſito qd diuiditur
in materiã et formã q̃ per ſe nõ exiſtunt. Nota ly quorũ ſi totũ
diuidatur ĩ duas partes tñ tunc ſubſtãtiuũ eius eſt utrũqꝫ et

eſt ſenſus quoꝝ utrūq; eſt aliquid ſi diuidatur totus in plures
partes q̃ due tūc ly ſingulū eſt ſubſtātiuū et eſt ſenſus quātū
eſt diuiſibile ī partes plures q̄ iſunt quoꝝ ſingulū eſt aliqd qa
q̄lꝫ pars ī quā diuidit eſt aliqd per ſe exñs, et hoc aliqd iſta ē
differētia. ꝫqua quātum diʳ a genere qa genus diuiditur ī par
tes que nō ſunt hoc aliqd ſed ſpēs, et conſtat ꝙ ex iſta propōne
uel diffinitione quātu non ſeʳ ꝙ quātum diuidat ī partes eiuſ-
dē rōnis. Et ſi illa minor eēt uera qa quādo diuiditur totum ho
mogeneū uel etiā etherogeneū inq̄tū quātū, partes ſunt eiuſdē
rōnis, tñ iſta diuiſio talis totius ī partes, non eſt diuiſio uniuer
ſalis ī partes ſubiectiuas iſta diuiſio eſt in partes quātitati-
uas, et ita non ſeʳ ꝙ ſpēs ſi diuidatur in īdiuidua eiuſdem rōnis
ꝙ rōnem talis diuiſionis hēat a q̄titate qa quātitas nō hēt illū
modū diuidēdi quo ſpēs diuiditur. ¶ Cōtra ſecūdam rōnem
arguit et eſt argumētum claꝝ. ¶ Tādem doc. reſoluit ſe cō
cedēdo ꝯcluſionē omniū rōnū. 4. uiaꝝ ꝙ uidelicet ſubſtātia ma
terialis non īdiuiduetur per aliquod accñs nec repugnat ei ſi ē
hec non eſſe hec rōne alicuius accñtis ſed ei repugnat per rōnē
omni accidenti priuream.

¶ AD PRIMAM RATIOnem reſpondet et dicit ut ſu-
pra, ꝙ non bene accipit minorē, qa ſicut eā accipit ſic nō poteſt
haberi a philoſopho tñ eoº quo poteſt eſſe uera non eſt ad ꝓ-
poſitum, qa alioº diuiʳ ſpēs ī ptes ſubiuas q̃ diuidatur contuᵐ
quācū ī partes ītegrales. Etiā alia ꝓpō aſſumpta eſt falſa ui-
delicet ꝙ eodē ē aliqd diuiſibile, et illo eodē partes diſtinguū-
tur, genus. n. diuiditur ī ſpēs, et ipm eſt diuiſibile ī ſpēs non tñ
genus eſt ratio ut ſpēs differant, ſed hūt differētias conſtituti
u es qbus drnt non. n. eſt idē pricipiū ꝯueniendi et diſtinguēdi.

¶ Ad ſecundam rationem patet ꝙ per illam rationem pro-
baretur ꝙ idem generaret ſe et quomodoʼ ut ſupra cōtra dñm
Egid. ū in ratibꝫ ſecūda, qa ſi quantitas īdiuiduet materiā ut
argᵐ ſupponit, igr̄ cū quātitas non ſit in materia niſi ſignata et
non eſt ſignata niſi a quātitate, igr̄ materia non eſt cā quātita
tis niſi habeat a quātitate ut poſſit eſſe cā eius et ſic quantitas
cauſabit ſe, ꝙ oīo eſt īpoſſibile. Tamen quicqd ſit de iſto rñdet
ad formā argumenti negādo ambas ꝑmiſſas illam. ſ. ꝙ forma
habet ſuā alietatē ex alietate materie hec eſt falſa qa cū forᵃ
ſit prior materia prioritate perfectiōis, entitas forᵉ erit prior
entitate materie, et unitas forme unitate materie, et ſic ēt alie-
tas forme erit prior alietate materie, quia alietas conſequitur
unitatē unū ē ī ſe īdiuiſum, et ab alio diſtinctū. Secūda ꝓpō ēt
eſt falſa. ſ. ꝙ materia ē alia alietate quantitatis qa uidelicet ū
alia quātitas huius materie ab alia quātitate, alterius materie
falſa eſt qz ſiue ſit diſtinctio ptiū materie ī ſe, ꝑter quātitatem,
ſiue non, tamen ſemper ē prior diſtinctio ptiū materie q̃ partiū
quātitatis qa huius accñtis. ſ. huius quātitatis ſubiectū qꝫ eſt
materia, eſt hoc aliqd et iō potius eſt arguēda diſtinctio ptium
quātitatis, ex diſtinctiōe ptiū materie q̃ ēconuerſo, eſt. n. neceſſe
ad hoc, ut materia ſit cā materialis ſiue ſubiectū huius quāti-
tatis prius eſſe hāc. et ſiʳ de alia materia q̄ eſt ſubiectū alteriꝰ
quātitatis prius eſt hec, igr̄ prius materia eſt diſtincta q̃ par
tes quātitatis ſint diſtincte. Verū aūt hēat illam diſtinctionem
partiū materie ī ſe. Dico ꝙ nō, ſed hēt diſtinctionē ptiū a forᵃ
primū ꝓbat qa īfundamēto nature nihil ē diſtinctū. 2. metaphy.
ſecūdum ꝓbatur qa actus diſtinguit et determinat. 7. metaphy.
Ad confirmationem, cum dicit generās nō generat niſi de ma-
teria quātā alia quātitate, a quātitatē generātis. Dicit doc. ꝙ ſi
ue ita ſit ſiue non, tñ hoc concedit īſerius de generāte naturali
non de omni qa ī diuinis eſt generatio non de materia aliquoⁿ.
ut patuit ī primo, dicit tñ ꝙ capiēdo partes materie diſtinctas
que ſunt materia generātis, et materia geniti que ēt hūt formā
quātitatis diſtinctā ī tali materia eſt unitas que eſt propria

paſſio eius ī meᵗᵃ, qa uidelicet illa unitas ꝑdicatur in meᵗᵉ de
materia ſecluſa quacūq; quātitate et materia ſm illā unitatē
ꝑcedit q̃cūq; rōnem generationis et ita ſi ad generationem req
ratur q̄titas ꝓpter impfectionē agentis non ſeʳ ꝙ materia ha-
beat unitatē ſuā a quātitate qa prius ī ſe eſt una, rō ēt generā
tis ꝑcedit generās tale. ſ. naturale et finitū qa ſeʳ eſt generans
naturale finitū igr̄ generās ſed nō ēcōtra, qa eſt generās ī diui
nis nō finitū. Et bene ueꝝ eſt ꝙ generans naturale tale requirit
materiā aliā extra ſuam materiā de qua generat, et reqrit ēt
illā quātitatē ſicut cōcomitātē diſtinctionē materie et a mate
ria nō ſicut cāntem illā, et ſic hoc totū cōceditur. ſ. ꝙ generans ꝑ
ſuponit materiam quātam alia q̄titate a q̄titate generātis, q̄ ꝑ
cedit naturalʳ eſſe geniti et diſtinctionē geniti a generante, ſed
non ſeʳ ꝙ illa q̄titas ſit rō unitatis numeralis ipſim geniti, ſed
tm̄ ſeʳ ꝙ ꝓpter impfectionē agentis ſiue generātis ſit ꝑſuppo-
ſita materia quāta, nec aliud ꝓbat et ita tm̄ ꝓbatur ꝙ quāti-
tas ſit cā ſine qua ñ eſſet gñratio talis niſi precederet materia
quāta. Sed dices ſaltem ex illa cōfirmatione habemus ꝙ q̄titas
ꝑcedit eſſe geniti. Concedo, hoc eſt ꝫ cōcluſionē ſecūde uie uſtē
dit ꝙ ſubſtātia prima eſt prior oī accñte et tñ tu cōcedis quāti
tatē eſſe priorē eſſe geniti quod eſt ſubſtātia prima. Reſpōdeo
ꝙ ſi cōcederē quātitatē geniti ꝑcedere genitū tūc bene ꝯcederē
cōcluſionē oppoſitā illi cōcluſioni, ſed dico ꝙ quātitas quā cōce
do ꝑcedere naturaliter eſſe geniti eſt q̄titas corrupti uel cor-
rūpendi et nō eſt q̄titas geniti. Sed ꝫ qa nō ſolū ꝓbat ꝙ q̄titas
corrupti ꝑcedit ſed q̄titas geniti ī materia ꝑcedit formā ſub-
ſtantialem geniti, et naturalit ꝑcedit, et ita ſubſtātia prima ñ
eſt prior oī ſuo accñte qa nō ſua quātitate q̄ eſt in materia ex
qua habet generari genitū. Et ꝓbatur ꝙ quātitas ī materia ꝑ-
cedat qa alʳ agens pticulare attingeret eſſentiā nudā materie
quod eſt falſum, qa nō attingit eā niſi īquātū quāta. Et cōmen-
tator ī de ſubſtātia orbis dicit ꝙ oportet ꝙ quātitas maneat
eadē ī genito et corrupto alioqn agēs naturale generaret de nō
corpore corpus, quod eſt īpoſſibile. Ad primā deductionē oſtē
dit primo doctor ꝙ nō oportet ꝓpter opi. uelle probare ꝙ ma-
neat eadē quātitas ī generato et corrupto, qcqd ſit de Auerroi
qui hoc tenet. Et oſtendit primo Sco, ꝙ doc. fundans huiuſmodi
opi. de q̄titate ꝙ ſit pricipiū indiuiduatiōis nō tñ tenet ꝙ ī ma
teria īmediate recipiatur q̄titas, īmo dicit duas ꝓpōnes ad q̄s
ſeqtur oppoſitū nam primo dicit ꝙ quantitas nō eſt primus ac
tus materie, ſed forma ſubſtātialis, igr̄ non eſt quātitas geniti
prius ī materia eius q̃ forma ſubſtātialis eius. Iteꝫ dicit ꝙ for
ma corporeitatis de ꝑdicamēto ſubſtātie non manet eadē ī cor
rupto et genito īmo ſi corrūpitur aer forma ſubſtātialis aeris
et forma corporeitatis ſubſtātialis corrūpitur et ex ꝯñti oīs
quātitas et omne accñs aeris corrūpitur quia accidens non mi
grat de ſubiecto in ſubiectum, unde bene ſequitur forme cor-
poreitatis corrūpitur iʳ quātitas exiſtens ī illa corrūpitur, li-
cet igitur precedat illa quātitas et naturaliter eſſe geniti quia
manet uſq; ad. ꝓ. geniti, non tamen manet in īſtanti in quo geni
tum generatur quia tunc eſt uerum dicere aer nunc non eſt et
īmediate ante hoc fuit, et tunc ignis primo eſt et prius non fuit
ita ꝙ omne accidens quod preſuit in generatione ante illud. ꝓ.
totum eſt accidens corrupti, et accidens exiſtens in inſtanti ge-
nerationis ignis eſt accidens ignis genitus ab igne generāte, uel
melius ab igne genito, ut patebit in quarto diſtinctione. 12. ar. ſe
cundo queſtionis tertie in dubio principali de hoc. Et tunc ſequi
tur ꝙ fiat reſolutio uſq; ad materiam primam. Circa quod ad-
uertendum ut ponitur in principio primi libri de generatione ꝙ
cum aliquid per ſe generetur oportet ut in materia geniti nul-
lum accidens precedat ſed ipa materia denudata ab oī accñte
et quantitate recipit formam ſubſtantialem et ſic ex materia

et forma ſit genitũ per ſe alioquin eſſet ens per accidens et ita
nihil per ſe generaretur, intelligendum tñ ꝙ aliquando corrũpi
tur ſimplex uel mixtũ non uiuens, et aliquãdo corrumpitur ui
uens ſi corrumpitur ſimplex uel mixtum non uiuens ibi corrũ
pitur forma ſubſtantialis lapidis, et ex conſequenti forma cor
poreitatis et forma ſubſtãtialis quia non ſunt plures forme ſʒ
una uirtualr̃ in ſe includens alias et tunc etiã corrumpitur om
ne accidens exiſtens in eo, et ita non manet aliqua forma nec
ſubſtantialis nec accidentalis eadem in generato et corrupto
et in iſtis ſtatim fit reſolutio uſqʒ ad materiam primam, ſed qñ
corrumpitur uiuens non ſtatim fit reſolutio uſqʒ ad materiam
primã, quia dũ corrũpitur bos, remanet forma corporis bouis
patet quia eadẽ accñtia, eadem cicatrices que nõ uidentur poſ
ſe generari a corrũpente bouem. ſed corrupta forma corporei
tatis bouis fit reſolutio tũc uſque etc. Et ſi arguas in quo ſub
iecto igitur ſunt diſpoſitiones facientes pro genito et forma ge
niti introducẽda in materia, ſi. n. eſt nuda materia igitur nõ eſt
neceſſe diſponens precedere. Negatur ꝯſequẽtia et dico ꝙ opor
tet ut precedant corrũpendo ſubſtãtiales formã ꝑcedẽtẽ et ille
ſunt in aqua corrũpenda ſubiectiue, et quia ſunt in aqua ſuffi
cienter diſponũt materiã, ad hoc ut ſit materia aeris et põt dici
materia ſpa cum ſit materia talis in aqua ex qua aqua põt ge
nerari aer et in ſemine bruti eſt materia ex qua habet genera
ri brutum tñ forma ſeminis nõ manet ſed ſola materia in qua
ĩtroducit forma eq uel aſini ſcilicet forma corporeitatis equi
quia anima eſt ab alio ut uidebitur infra. Et in hoc Scotus cõ
cordat cum Gotiff. concedendo ꝙ nulla forma ſubſtãtialis aut
accidentalis remaneat eadem in genito et corrupto. Sʒ ad cõmẽ
tatorẽ qa ſi ñ manet ꝗtitas eadẽ ĩ genito et corrupto igit̃ ex ñ
corpore generatur corpus quod uidetur impoſſibile agenti na
turali, dicit doctor ꝙ non eſt impoſſibile ut de eo quod aliquan
do eſſet non corpus generaretur corpus quia de materia ſi eẽt
informis poſſet generari corpus, ſed forte hoc ñ poſſet fieri ab
agente naturali ſed a ſolo deo, agens enim naturale non poſſet
de non corpore corpus generare, ſicut de corrupto corpore, po
ne enim ut corrumpatur corpus et maneat materia ſine forma
tunc agẽs naturale nec ignis nec aliqđ aliud poſſʒ illã materiã
ſic nudam informare quia ñ poſſent precedere diſpoſitiões faci
entes pro forma introducenda, in quo enim ſubiecto ponerẽtur,
Non in materia, quia ipſa non eſt nata immediate recipere ac
cidens ſed formã ſubſtantialem quia iſta eſt differentia inter
formam ſubſtantialem et accidentalẽ quia forma accidẽtalis
recipitur in ſubſtantia compoſita uel actuali. et forma ſubſtã
tialis in materia nuda et ita nõ aparet ꝙ agẽs naturale de ta
li materia poſſet generare, põt ergo tantum generare de corpo
re corpus, quod fuit corpus uſque ad inſtans generationis et
in illo accipiuntur diſpoſitiones facientes pro genito. Eſt tamẽ
aduertendum ꝙ generans generat de materia nuda et ſimplici
aliter eſſet proceſſus in infinitum ita ꝙ i. ꝯ. generationis corrũ
pitur forma precedens et in ea materia nuda et ſimplici intro
ducitur forma geniti, et ſic negantur dimenſiones interminate
in materia que ſint idem in generato et corrupto contra cõmen
tatorem. ¶ Pro intellectione Boetii. Notandum ꝙ Scotus cõ
cedit ꝙ uarietas accidentiũ facit differentiam numeralem et
non ſpecificam, ꝙ non ſpecificam patet quia ſi ſor. ſit albus et
Plato niger non tamen ſor. et Plato differunt ſpecie et ſi albe
do et nigredo differant ſpecie, ꝙ faciant differentiam nume
ralem patet quia ſunt ſolum in numero differentibus ſubiecti
ue, et faciunt differre differẽtia accidentali illa in quibꝰ ſunt
et ita faciunt differre ſolum numero et ita ſi ſis albus et ego
non, ſumus numero differentes in albedine quia album non eſt
idem non albo. Vlterius aduertendum ꝙ et ſi accidentia faciũt
differentiam in numero, non tamen ſola accidẽtia ſed aliquid
prius oĩ accidente ſcilicet aliquid pertinens ad predicamẽtum
ſuſtbantie. Item et ſi accidentia faciunt aliquam differentiaʒ
numeralem non tamen primam. Et ideo auctoritas non eſt cõ
tra ueritatem ſcilicet ꝙ ſubſtantia materialis non eſt hec et in
diuidua primo per aliquod accidens oporteret enim ad hoc ut
ſequeretur ꝙ accidentia cauſant indiuiduationem ꝙ ipſa ſola
indiuiduarent et ipſa facerent primam differentiam numera
lem et hoc non eſt uerum nec auctoritas hoc dicit. declarata
auctoritate querit quid facit ſenſus huius propoſitionis ad in
tentionem Boetii et dicit ꝙ Boetius uult probare in principio il
lius libelli ꝙ inter diuinas perſonas non eſt differentia nu
meralis et licet propoſitiones ex quibus ſequitur illa concluſio
non ſimul ponantur ſed ſparſim in pricipio illius libri ſunt ta
men iſte ſumpte ex dictis eius hinc et inde arguit ſic uarietas
accidentium differentiam in numero facit ſed in diuinis perſo
nis non eſt uarietas accidentium igitur ibi non eſt differentia
numeralis fortificat argumẽtum aduerſariorum quia ex iſto
argumento uidetur ſequi ꝙ accidentia ſola faciant differenti
am in numero quia ex negatione accidentium a diuinis perſo
nis negat differentiam numeralem, qui modus arguendi non
ualeret niſi ſola accidentia cauſarent illam differentiam quia
ſi aliquid aliud ab accidentibus cauſat diſtinctionẽ numeraleʒ
igitur non ualeret a negatione accidentiuʒ negatio differentie
numeralis, quia ſolum in cauſis preciſis ualet ille modus arguẽ
di Boetii ſi affirmatio eſt cauſa affirmationis et negatio eſt
cauſa negationis, igitur uidetur ꝙ intendat ꝙ ſola accidentia
cauſant differentiam numeralem et hoc eſt intentum. Reſpõ
det Scotus ꝙ Boetius nõ arguit a negatiõe cauſe preciſe ad ne
gationem effectus, ſed arguit a negatione alicuius neceſſario
concomitantis differentiam numeralem ad negationem diffe
rentie numeralis, ſicut ſi ad. a. neceſſario concomitetur. b. tunc
ſequitur non eſt. b. igitur non eſt. a. nec tamen. a. eſt cauſa. b. ſʒ
bene. b. concomitatur eſſe ipſius. a. et ideo ſequitur ſi non eſt. b.
nec. a. erit, ita arguit Boetius hic quia uʒ uarietas accidentium
neceſſario concomitatur differentiam numeralem ita ꝙ inter
quecunqʒ differentia numero ſunt accidentia quibus etiam dif
ferunt numero ſed non primo et ideo ſequitur in diuinis perſo
nis non eſt uarietas accidentium igitur ibi non eſt differentia
numeralis a negatione neceſſario concomitantis ad negationeʒ
illius quod neceſſario concomitatur. Sed quomodo uerum ẽ ad
intentionem Boetii ꝙ uarietas accidentium facit differentiam
indiuidualem? Dico ꝙ ſic intelligit Boetius ꝙ uarietas acciden
tium facit differentiaʒ numeralem accidentalem ſecundã et ñ
primam et hoc ſufficit ad intentionem eius. Sed dices ꝙ iſta
expoſitio uidetur extorta. Reſpondet Scotus ꝙ nõ eſt extorta
ſed oritur ex littera etc. ¶ Ad Damaſ. dicendum ꝙ ipſe ex
ponit ſe quomodo intelligit accidẽtia quibus hypoſtaſes eiuſdeʒ
ſpeciei differunt dicit ꝙ talia accidentia ideo ſunt accidentia
quia ſunt aduenticia dicit ſic quecunqʒ accidentia in aliquibus
harũ hypoſtaſum ſunt que tñ hypoſtaſes ſunt eiuſdem ſpeciei
talia accñtia aduenticia ſunt ſicut in primo dictũ eſt de ſpira
tione actiua que dr̃ aduenire pr̃i, ita dr̃ie ĩdiduales cũ ſint ex
tra rationem ſpeciei aduenirẽt ſpeciei non tamen ſunt propria
accidentia ut opinãtes intelligunt. ¶ Nota inferius ubi dicit ꝙ
hypoſtaſes non ſunt in ſe inuicẽ. i. non ſunt idem in natura rea
li ſicut ſunt hypoſtaſes diuĩe que habent unitatem nature, hy
poſtaſes autem create differunt inter ſe, ſic ꝙ ſor. et Plato ſũt
duo homines et non unus. Ibi etiam nota ly plus differũt in ſe
ꝗ̃ʒ hiis omnibus etc. ideſt maiorem habent diſtinctionẽ ex hoc ꝙ
non ſunt in ſe inuicem quia ſic diſtinguuntur de predicamento
ſubſtantie, ꝗ̃ʒ differunt per accidentia. ¶ Ad Auicennã patet.

Queſtio. Quinta.

QVINTO QVERITVR AN MATERIA ſit principium indiuiduãdi ſubſtantiam materialem. Tho. tenet ꝙ ſic propter multas auctoritates phi. Ibi nota, in ſecundo argumẽto ponuntur due auctoritates et ex illis infert ꝙ materia que eſt altera pars cõpoſiti non pertinet ad quidditatem quia in his que non habent materiam idem eſt quodquid eſt cum eo cuius eſt, in habentibus autem materiã non eſt idem, et exẽplificat de aĩa que ñ hẽt materiã idẽ eſt anima et eſſe anime, non ſic eſt idẽ homo et hominis eſſe quia in homine eſt materia, igitur materia non pertinet ad quodquid eſt, eſt ergo extra rationem ſpeciei et eſt in entibus, igitur pertinet ad indiuiduum quia omne quod eſt in p̄dicamẽto ſubſtãtie aut ẽ de eſſentia ſpeciei aut ĩdiuidui et ſic ponit materiam eſſe principium indiuidui cum repugnet ſpeciei. ¶ Item .12. metaphyſice ibi Ariſto. oſtendit ꝙ eſt tantum unum primum mobile ſiue primum celum et hoc ex unitate motoris et unitatem motoris oſtendit quia eſt actus purus omnino ſeparatus a materia, et ideo ex negatione materie a primo mouente concludit ipſum eſſe unum ſpecie et unum numero et ex hoc celum eſſe unum numero et ex hoc patet ꝙ Ariſtoteles non ponit materiam primam in celo, quia non eſſet quid perpetuum cuius oppoſitum tenet.

¶ SCOTVS ETIAM TEnet ꝙ materia non eſt ratio indiuiduãdi ſubſtantiam materialem per rationes philoſophi et auctoritates, uult philoſophus ꝙ aliquod compoſitum ſit uniuerſale et aliquod particulare ſicut homo eſt compoſitum uniuerſale et hic homo compoſitum particulare, ita et partes componentes alique ſunt uniuerſales et alique particulares ut anima uniuerſaliter dicitur et hec anima p̄ticulariter dicitur, igitur cum materia ſit principium compoſiti, ſi compoſitum ſit uniuerſale et materia uniuerſalis, ſi compoſitum ſit particulare et materia particularis igitur materia accipitur uniuerſaliter et p̄ticulariter ergo non eſt de ſe particularis iᵍʳ non eſt principium indiuiduãdi ſubſtantiam materialem cum non ſit de ſe hec. Idem dicit in aliis auctoritatibus ſi bene inſpicias Ariſto. concedit eque materiam communem ſicut formam communem et materiam particularem ſicut formas particularem, igitur materia cum nõ ſit de ſe hec et aliquando eſt hec, igitur eſt hec ꝑ aliud ab ea et ita indiuiduatur per aliud et non indiuiduat. In ultima ratione ꝯtra reſponſionem deducit ꝙ eẽt generatio circularis rᵈᵉ eiuſdẽ et ſic idẽ nũero rediret ꝑ potẽtiam nature.

Queſtio. Sexta.

IN SEXTA QVESTIONE QVERIT utrũ ſubſtãtia materialis ſiat hec ꝑ aliquod poſitiuũ eiuſdem generis cum natura, et ſunt argumenta pro et contra.

¶ OPINIO GOTIFFREdi ponitur que ſtat in duobus dictis. Primum eſt ꝙ natura eſt de ſe hec. Secundũ ꝙ dato ꝙ natura ſit de ſe hec tamen per quantitatem poteſt talis natura eſſe communis in pluribus indiuiduis uel per quantitates poteſt fieri ut' ſub tali natura ſiunt plura indiuidua. Probat illa duo dicta et deinde oſtendit compoſſibilitatem illorum duorum dictorum per exemplum Ariſ. de ſubſtantia indiuiſibili que tamen per quantitatem ſit diuiſibilis. Ibi nota ꝙ cũ diuiditur lapis quantus eſt duplex diuiſio una quantitatis in partes quantitatiuas alia eſt diuiſio nature lapidis in partes eiuſdem rationis, et credunt iſtam diuiſionem fore ſpecificas in indiuidua ſed oſtenſum eſt ſupra hoc nõ eſſe uerum bene tñ concurrit diuiſio nature, cum diuiſione lapidis quanti, ſed eſt diuiſio lapidis in communi non huius lapidis, immo lapis in cõi predicatur de hoc lapide diuiſo et de partibus diuidentibus, et eſt quid cõmune eis. Illi duo intellectus ſiue ſenſus dictorum opi. ſunt clari in littera. ¶ Contra primum ſenſum ſunt ſex inconuenientia, ultimum eſt ꝙ ſi fictio cõmentatoris eẽt uera ꝙ tñ eſſet unicus intellectus in omnibus hominibꝰ forte quis poſſet fingere ꝙ una natura humana conſtituta ex illo intellectu unico eſſet ſub quantitate corporis mei et ſub quãtitate corporis tui et ſic hec et hec per quantitatẽ, ſed quia ẽt ſm uerã philoſophiam et ſm fidem eſt alia anima tua et mea, conſtituens tuã naturam humanam, et ſimiliter meã ibi nõ põt fingi unica, natura in oĩbus ſicut fingunt de natura lapidis ꝙ ipſa cõſtituta ex forma et materia lapidis ſit de ſe hec in omnibus lapidibus, et ipſi lapides ſolũ diſtinguuntur ſuis quantitatibus natura tñ in oĩbus ẽ una in ſe hec, et ad iſtum ſenſum deducta ſunt inconuenientia ſupra et ad inſtantiã de aĩa non reſpondent ſiue de natura humana et dicunt ꝙ ꝓpõ ſua eſt uera in homogeneis cũ tñ ad illã ꝓpõnem etiã in homogeneis ſequantur incõuenientia et ſic fundant ſe in propoſitionibꝰ falſis. ſ. ꝙ ſubſtãtia materialis ſit hec per quãtitatem ¶ Nota cõtra ſm intellectum opi. Qualiter decipiuntur in iſta ꝓpõne ſubſtantia non eſt de ſe diuiſibilis q̃ uera eſt quia nõ cõpetit ei diuidi in partes quantitatiuas niſi per quantitatẽ, ex illa inferũt igᵗʳ ſubſtantia eſt de ſe nõ diuiſibilis ſiue eſt de ſe hec qđ idem eſt, ẽ enĩ fallatia ꝯñtis bñ ſeʳ ecõuerſo ſuba eſt de ſe non diuiſibilis igᵗʳ non eſt de ſe diuiſibilis ex affirmatiua, ſeʳ negatiua nõ ecõtra, ſicut nõ ſeʳ paries nõ eſt de ſe albus iᵍʳ ẽ de ſe ñ albꝰ añs eſt uerũ et cõſequens falſum, ſuba enim non hʒ diuiſionem de ſe ſed a quantitate, et ſemper loquor de diuiſione q̃titatiua, nõ tñ eſt de ſe nõ diuiſibilis, quia tũc diuiſibilitas repugnaret ei ſi nõ diuidi cõueniret ei ex natura ſua, immo ſi diuidi repugnaret ei repugnaret ẽt ei omne illud per qđ poſſet ei ineſſe diuiſio et ſic repugnaret ei quãtitas ſicut anime intellectiue. Cũ autem ſube materiali nõ repugnet quantitas igitur non repugnat ei diuidi in partes quãtitatiuas, hic aũt nos querimus de indiuiſione cui repugnat diuiſio et querimus per quid natura eſt hec ſic ꝙ ei repugnat omnino diuiſio et ſi ſit hec de ſe oĩno repugnabit ei diuiſio, et ita ſibi repugnabit quãtitas, et ita nõ poterit per q̃titatẽ diuidi. Cũ aũt nature nõ repugnet diuidi ſeqtur ꝙ ipa non ſit de ſe hec qa optime ſequitur, eſt de ſe hec igᵗʳ non põt diuidi.

¶ RESPONDET AD QVEſtionẽ tenendo iſtam concluſionem ꝙ cũ natura non ſit de ſe hec ut habetur ex prima queſtiõe nec ſit indiuidua per negatiões ut habetur ex ſ2a nec ſit hec per exñtiam nec per quantitatem nec per materiã igᵗʳ erit hec per aliqđ de p̄dicamẽto ſube, quod non erit natura nec negatio igᵗʳ aliquod poſitiuũ et ad hoc probandum adducit duas rationes. Quarũ prima etc. In prima probatione cõcluſionis nota ꝙ ens et unum conuertuntur quinto metaphyſice et ſicut aliquid eſt ens ita eſt unum, ſi eſt ens tranſcendens et unum eſt unitate trãſcẽdẽti et ſi ſit unum genere habet unitatem genericam, et ſi unum ſpecie cum aliquo ſimiliter habet unitatem ſpecificam ad illud unaqueq; enim unitas conſequitur ſuam propriam entitatem igitur et maxima unitas que eſt numeralis ſecundum omnem opinionem que eſt realis nec negatur ab aliquo realis habebit propriam entitatem ad quam cõſequitur talis entitas non poteſt eſſe entitas ſpecifica quia illam ꝯſequitur unitas realis minor unitate numerali ut oſtenſum eſt ĩ prima queſtione huius materie, igitur erit neceſſe dare aliquam aliam entitatem realẽ diſtinctã a realitate ſpecifica ad quã ſeqtur unitas nũeralis et illa ẽ entitas ĩdiuidualis cui p̄ᵒ repugnat diuidi et repugnat eẽ idẽ alteri et iſta entitas cũ entitate nature faciat unũ per ſe ens ꝑfectũ cuius entis hec erit unitas

ſibi propria quia indiuiduũ eſt uere unum numero. ¶ Secun
da ratio patet quia dr̃ia differẽtiũ.i.dr̃ia eorũ que differũt hʒ
reduci ad aliqua primo diuerſa que.ſ.in nullo cõueniũt,illa.n.
que ꝓprie differũt ĩ aliquo cõueniũt illa aũt que ſunt primo di
uerſa in nullo ꝯueniũt ĩdiuidua dr̃nt iõ cõueniũt ĩ natura,dif
ferẽtie ſpecifice in nullo cõueniũt, iõ ſunt primo diuerſa,indiui
dua ergo quia dr̃nt eorũ dr̃ia hẽt reduci ad aliqua p° diuerſa
illa p° diuerſa nõ erũt natura in ſor.et natura in Platone, qa
illa cõueniũt in rõne nature.igr reducetur ad aliquas duas enti
tates in ſor.et in Platone que ſunt alie a natura in hoc et in il
lo,et ille ſunt entitates p° diuerſe,ſic igr erit et de unitate.i. ſi
cut dictũ eſt de entitate ſic eſt dicẽdũ de unitate ꝯñte illam en
titatem ita q ſicut ille entitates indiuiduales ſunt primo diuer
ſe,ita earũ unitates numerales erunt primo diuerſe. Entitates
autem ille primo diuerſe non poſſunt eſſe negationes ex ſa.q.
nec poſſunt eſſe accñtia ex.4.q.erunt igr entitates poſitiue per
tinentes ad ꝑdicamentũ ſube per ſe determinantes naturã ſpe
cificã materialem,et erũt primo diuerſe inter ſe cõſtituẽtes ĩdi
uidua que illis dr̃nt entitatib⁹ et p illas repugnat ĩdiuiduis di
uidi et etiam eſſe idem alteri et uocantur indiuiduales diffe
rentie quia ipſis conſtituuntur indiuidua et differunt inter ſe,
dicuntur etiam hecceitates,quod eſt abſtractum de ly hec.
¶ Contra primam rationem inquirit quomodo unitas minor
unitate numerali ſit in aliquo aut in aliquo eodẽ nũero,aut ſi ĩ
eodẽ nũero ſʒ in alio et alio numero. Et ſi ſit in uno eodẽ nume
ro,quõ erit una numero cũ de ſe ſit unitas minor unitate nume
rali. Rñdet concedo,q eſt alique unitas realis minor unitate
nũerali que cõſequitur naturã ut eſt prior naturaliter enti
tate indiuiduali,et ut eſt prior naturalr ſe ipa ut eſt hec qa
ut ſic ut dictũ ẽ in p°.q. ꝑtinet ad ꝯſiderationẽ metaphyſici et
de ea ẽ diffinitio etc.et ut ſic cõſer eã ſua ꝓpria unitas realis
que eſt unitas propria nature et paſſio eius,et iſta natura cũ
ſua unitate eſt in uno indiuiduo ita q iſta unitas realis nõ eſt
alicuius entitatis exñtis in duobus indiuiduis ſed in uno tantũ.
Et cum obicitur quicquid eſt in uno nũero eſt unum numero, et
ita ſi iſta natura ſit in uno indiuiduo erit una numero, igr non
habebit unitatẽ minorem unitate numerali. Rñdendo oſtendit
q iſta conſequẽtia non ualet natura ẽ in uno numero, et ut ſic
eſt una numero,igitur non habet minorem unitatẽ conſequentia
non ualet et patet in ſimili de colore in albedine qui eſt unũ ſpẽ,igr
non hẽt unitatẽ minorẽ unitate ſpecifica añs eſt uerum et ꝯñs
falſum quicquid enim eſt in una ſpẽ eſt unũ ſpẽ et ſic quicqd ẽ
ĩn uno indiuiduo eſt unum numero,et tamen ſicut color habet
minorem unitatẽ unitate ſpecifica ſic natura exiſtens in indiui
duo habet unitatẽ minorem unitate numerali et tñ dicitur una
numero,ſed quõ hoc ſit poſſibile aduertendũ eſt ut dictũ eſt in
primo diſ.8.q.de attributis ſoluendo primũ dubium. Ibi dicit q
aliquid põt dici aĩatum uel de noĩatiue ut corpus cuius aĩa ẽ
forma ſicut albedo eſt forma ſuperficiei,et hõ dr̃ aĩatus per
ſe cum aĩa ſit pars eius ſicut etiã ſuperficies dr̃ alba denomi
natiue et ſuperficies alba eſt alba per ſe primo mõ quia ꝑdica
tum eſt pars ſubiecti,et includitur in ſubiecto,hic notandum q
hec propoſitio ſuperficies alba eſt alba non ẽ ꝓprie per ſe qa
ſubiectum nõ eſt unũ per ſe,nec etiã eſt ꝓprie per accñs quia
predicatũ includitur in ſubiecto et pp hoc doc. hic dicit eã eẽ
p ſe et pp aliã rõnem.ſ.primã dicit eã eẽ per accñs in di.2.pri
mi et ita nõ eſt cõtradictio hoc hẽtur in tertio di.7.q.1.ſoluẽdo
dubiũ utrũ iſta xp̃us eſt homo ſit per ſe uel per accñs hic etiã
tñ loquitur exẽplariter. Ad propoſitũ dico q potẽtiale qd con
trahitur per actuale ſicut genus cõtrahitur per dr̃iam ſpecifi
cã informatur illo actuali et per hoc et informatur illa unita
te que cõſequitur illã actualitatẽ et ita illud potẽtiale ẽ unũ

unitate propria illius actualis, ſed nõ eſt unũ tali unitate niſi
denominatiue tñ ſic q non eſt unũ primo nec per partẽ aliquã
eẽntialem ſui. Et ita color in albedine eſt unũ ſpecie,ſed non de
ſe.i.non per rõnem coloris nec per ſe rõne alicuius in eo ut pri
mo ſed denominatiue tñ differentia tñ ſpecifica albedinis eſt
una ſpẽ primo qa ſibi p° repugnat diuidi in plura ſpecie,albedo
aũt erit una ſpẽ per ſe quia per dr̃iam ſuã et ita non erit una
primo ſpẽ licet per ſe,dr̃ia enim ſpecifica ſi ſit dr̃ia ſumpta ab
ultima realitate et ſit ſimpr ſimplex dicitur eſſe rõ unitatis.i.rõ
formalis qua ſpecies eſt una quia unitas conſequitur entitatẽ
ſpeciei ratione differentie ſpecifice. Ita ſir dicatur de hac na
tura exñte in hoc lapide q ipſa ex ſui rõne ẽ una unitate ſpe
cifica et formalr una, ſed eſt una unitate numerali denomina
tiue nec inconuenit q illa natura ſit ſic una uno mõ et maiori
unitate una alio mõ. Nota tñ q unitas numeralis dicitur uni
tas indiuidui et totius indiuidui licet differentia indiuidualis
ſit primo una.i.rõ formalis illius unitatis tñ illa unitas ẽ paſ
ſio totius nec incõuenit q aliqua paſſio conſequatur magis to
tum rõne unius partis q̃ rõne alterius. ¶ Ad declarandum
aũt quid ſit iſta entitas indiuidualis declarat eã per ſimile ad
differentiã ſpecificã penes ſimilitudines ad illam et penes diſ
ſimilitudines ad eãdẽ. Differentia.n.ſpecifica ad tria cõparari
põt ad ea que ſunt infra ipas dr̃ias uel ad ea q̃ ſunt ſupra eas
uel ad ea que ſunt iuxta eã,ſi ad inferiora cõparetur ſic ei re
pugnat diuidi ĩ plura ſpẽ,et ſic ẽt repugnat toti.ſ.ſpeciei ut ho
mini diuidi in plura ſpẽ ita dr̃ie indiuiduali repugnat diuidi ĩ
plura nũero,et ſic ẽt repugnat ĩdiuiduo,tñ ẽ una dr̃ia inter dif
ferentiã ſpecificã et dr̃iaʒ indiuidualẽ quia dr̃ia ſpecifica non
excludit oẽm diuiſionẽ,quia non diuiſionẽ numeralẽ, cũ habeat
unitatem minorẽ cũ qua ſtat multitudo numeralis ſed dr̃ia in
diuidualis oẽm diuiſioneʒ excludit et in ptes eẽntiales ſubiecti
uas et in ptes nũerales ſubiectiuas. Secunda cõparatio pʒ et ẽ
ſimilitudo in uno,et diſſimilitudo in duobus, primũ diſſimile ẽ
quia dr̃ia ſpecifica aliqua que non hẽt conceptũ ſimpr ſimpliceʒ
non ſumitur ab ultima realitate forme ,ſed a forma alia ab il
la aqua ſumitur genus ut patet ex diſtinctiõe.3. primi, ſed dr̃ia
indiuidualis ſemper ſumitur ab ultima realitate forme nunq̃
ab alia forma ab illa aqua ſumitur natura ſpecifica. Secunda
differentia eſt quia differentia ſpecifica cõponit et facit com
poſitum quidditatiuũ,ſed dr̃ia indiuidualis non cõſtituit cõpo
ſitũ in eſſe quidditatiuo,ſed in eſſe alterius rõnis quia in eſſe in
diuiduali et materiali ſiue ſubicibili unde in eſſe quidditati
uo nullo modo ingreditur differentia ĩdiuidualis et pʒ quia cõ
ſiderãdo hominẽ in ſuo eẽ.ſ.quantũ ad genus et quantũ ad dif
ferentiã et q̃tũ ad eſſe hominem non concipitur aliqua entitas
cui repugnet diuidi ſaltem in plura numero et ſic ex hoc ap
paret q ratio ĩdiuidualis eſt extra totũ eſſe quidditatiuũ. Et hoc
etiã patet per Ariſ.et per Boetium ,per Ariſ.5. metaphyſice
ubi uult q quidditas dicatur frequenter forma et in .7. meta
phyſice uult q quodquid eſt in non habentibus materiam indi
uidualem ſit idem cum eo cuius eſt et ſit idem primo ideſt con
uertibilr,ſed in habentibus materiã ſcilicet indiuidualẽ et quid
ditatem contractam non eſt idem quodquid eſt primo cum eo
cuius eſt eo q indiuiduum ultra quidditatem includit materiaʒ
indiuidualem que non pertinet ad quodquid eſt, ideo diffinitio
non uertitur cum indiuiduo nec indiuiduum dicit cõceptum ad
equatum ipſius quodquid eſt, ſed aliqd ultra ĩportat quia dif
ferentiam indiuidualem. Idem dicit Boetius q nulla forma po
teſt eſſe ſubiectum accidentium quod non eſſet uerum niſi ac
ciperet formam pro quidditate , et ſic eſt uerum q accidentia
non predicantur de quidditate,et ad hoc tendit ratio ſua quia
dicit q forme dr̃ in qd de quocunq̃ alio et pʒ cũ acci. p formas

pro quidditate que in qd predicat de oībus ſuis inferioribus.
Ibi nota ꝙ humanitas pōt accipi ut quidditas et ſic nō eſt ſub-
iectū accn̄tis ſed p̄dicatur ī quid et ſic ē p̄dicatū, et ū ſubiectū
alio mō pōt accipi ut eſt forma nō-ptis ſʒ forma totius dans eē
ſuppoſito et ſic intelligitur cōtracta per drām indiuiduales et
ſic pōt hr̄e rōnē ſubiecti, ex hoc uult hr̄e doc. ꝙ quidditas hʒ ra
tionē forme et p̄dicati, et drā īdiuidual' hʒ rōnē materie, et ſub
iecti, et iō ſi qdditas uel ps qdditatis ꝯſtituit aliqd illud ꝯſtitu
it ī rōe for' et p̄dicati, drā īdiuidualis ſi aliqd ꝯſtituit, ꝯſtitu
it illud in rōne materie et ſubiecti et pro tāto drīa indiuidua
lis eſt extra quidditatē et per ꝯñs ptinet ad indiuiduum ſicut
arguebat. ſ. Tho. de prima materia. Et ex hoc habetur illa di-
ſtinctio logica ꝙ hec entitas eſt formalis ſcilicet a qdditatiua
et illa ē materialis ſcilicet entitas īdiuidual' . Tertio poteſt cō
parari drīa ſpecifica ad illud quod eſt iuxta ſe ſcilicet ad ali
as differentias ſpecificas ut rōnalitatē ad drīam ſpecificā aſi
ni et eq et ſi ſumatur ab ultima entitate uel realitate forme,
erit pº diuerſa ab alia. ita ꝙ ille non includūt aliquid in quo
conueniāt, et iſto modo drīa indiuidualis ē primo diuerſa ab
alia, nec ſunt einſdem rationis ut petie obiectio ſed penitus di-
uerſe nec tamen ſequitur ꝙ indiuidua diſtincta p illa ſint di-
uerſarum rationum quia includūt naturā in qua īdiuidua ſunt
einſdem rationis, ſicut nec ſequitur de differētiis ſpecificis que
licet ſint primo diuerſe, ſpecies tamen differentes per illas nō
ſunt primo diuerſe. Vnde nota illas diſtīctionē ꝙ aliqua equa
liter diſtingui intelligi pōt duobus modis primo ꝙ drīe indiui-
duales et indiuidua equaliter diſtinguantur. i. equaliter ſint in
compoſſibilia et iſto mō eſt uerū quia eque hec eſt falſa ſor. ē
Plato ſicut iſta ſortitas eſt Platonitas, aliº equaliter diſtin-
gui . i. equaliter non conuenire in aliquo et hoc ē impoſſibile qa
differentie indiuiduales in nullo conueniūt et tamē indiuidua
conueniunt in natura quam contrahunt. Sed quid eſt iſta enti
tas indiuidualis? Reſpondeo ꝙ omnis quidditatiua entitas ſiue
ſit partialis ſicut materia et forma ſiue totalis ſicut compoſitus
ex his eſt de ſe indifferens etc. ita qd materia non includit en-
titatē indiuidualem qua ſit hec nec forma nec compoſitum inq̄
tum nature ſunt, ſed abſtrahunt ab illa. ita ꝙ nulla natura ut
natura eſt de ſe hec et ita iſta entitas indiuidualis nec eſt ma
teria nec forma nec compoſitum. Quid ergo eſt? Dico ꝙ eſt ul
tima realitas entis. Sed quod eſt illud ens cuius illa realitas ē
ultima realitas? Dico ꝙ illud ens poteſt eſſe ens quod eſt mate-
ria uel ens quod eſt forma uel ens qd eſt compoſitū ita ꝙ quod
cunque cōmune tamen determinabile poteſt dupliciter conſide
rari uno modo ut natura alio modo ut hoc et ita quantūcunq;
commune ſit una res poteſt diuidi in duas realitates quarum
una formaliter non ſit alia et hec formaliter ſit ſingularitas et
alia formaliter ſit entitas nature. Et iſte due entitates nō poſ-
ſunt eſſe due res, quia nunquā drīa indiuidualis ſumitur a re,
ſed ſemper ab ultima realitate rei, ſicut poſſunt eſſe realitates
a quibus accipitur genus et differentia ſpecifica ille enim rea-
litates quandoq; poſſunt eſſe res ut uiſum eſt ſupra iſte non a
quibus ſumitur ratio nature et non differentie indiuidualis, ſʒ
ſemper in eodē ſiue ī parte ſicut materia uel forma ſiue in to-
to ſicut in ſpecie ſunt realitates einſdem rei utpote forme for
maliter diſtincte ita ꝙ in ſor. natura humana et realitas ulti-
ma nature humane non ſunt realiter diſtincte, ſed tantum for
maliter et ab illa ultima realitate ſumitur differentia indiui-
dualis et illa eſt ratio unde ſequitur unitas numeralis ī indiui
duo. Et per hoc patet ad primum argumentum principale ꝙ ut
īndiuiduum non eſt compoſitius nam loquēdo de compoſitione
uera et proprie dicta que eſt ex re et re ſed eſt cōpoſitius ip-
ſa natura loquendo de cōpoſitione improprie dicta que eſt ex
realitate potentiali et realitate actuali quia indiuiduum ultra
naturā nō includit aliam rem ſed preciſe aliā realitatē. Sicut
in accidētibus que accn̄tia non ꝯponūtur ex re et re, ſʒ ex reali
tate et realitate ſed ab una pōt ſumi ꝯceptus generis et ab alia
ꝯceptus drīe ſpecifice hic ab una ſumitur ꝯceptus nature et ab
alia realitate conceptus drīe indiuidualis et ſic pʒ ꝙ ratio indi
uidui non eſt forma nec materia nec cōpoſitum nec aliquā rem
ſic addit. Ibi nota ꝙ eſt duplex cōpoſitio, proprie ſumpta et ē
illa que eſt ex re actuali et re potentiali. Alio modo eſt cōpo
ſitio improprie dicta et eſt illa que eſt ex realitate actuali et
realitate potentiali in eadem re et talis eſt compoſitio indiui-
dui ex realitate potentiali que eſt natura et ex realitate actua
li que ē drīa indiuidualis. Et nota ꝙ iſta drīa indiuidualis eſt
idē realiter nature, nō ꝙ natura idēptificet ſibi drīā indiuidua
lem nec econtra quia nulla rō inuenitur in natura p quā poſſet
ſibi idēpʳᵉ drīas illam nec econtra, ſʒ dicūtur idempʳⁱ inter ſe
quia idēptificātur in tertio. ſ. in indiuiduo ſicut albū idemptifi-
catur dulci in lacte aliq̄do. ¶ Ea que ibi dn̄r de attributis
dicta ſunt ſatis in primo diſ. 8. Ibi nota ꝙ in p̄re in diuinis idē
ptificatur p̄nitas et ſpiratio qa rōne tertii iſta eſt uera p̄r ē
ſpirans et ſimil'r in filio, filius eſt ſpirans ſi tñ fiat abſtractio
a ſuppoſito non erit ſter illa rō ueritatis quia hec erit falſa pa
ternitas eſt ſpiratio filiatio eſt ſpiratio. Ita in propoſito in cō-
creto ē uerū dicere hic hō ē hō ſed in abſtracto eſt falſa huma
nitas eſt hecceitas, etiam hic ſor. eſt homo iſta falſa ſorᵗᵃˢ ē
humanitas et hoc eſt ſignum ꝙ idemptificantur in tertio indi-
uiduum igʳ eſt ratio idemptitatis iſtius differentie ad humani
tatem. ¶ Ad ſecundū de ſingulari conſtat ꝙ cum ſit ens per
fectum eſt intelligibile et hoc in ſe licet forte rᵐ intellectus no
ſtri pro iſto ſtatu non ſit intelligibilis, et hoc ex defectu intel-
lectus noſtri non ex defectu rei ſingularis in ſe quia cum ſit
ens in actu eſt intelligibile in actu, et pʒ quia perfecte intelligi
tur a deo et ab intellectu angelico et noſtro ſeparato ſi enim
anima beate uirginis ſit applicata ſingularitati mee pfecte di
ſtinguet eam a natura. Et ꝙ hoc ſit ex defectu intellectus et ū
rerum pʒ quia deus eſt ſumme intelligibilis et infinite intelli-
gibilis et infinito actu intelligendi intelligibilis, ſed unde eſt ꝙ
nr̄ intellectus nec angelicus eum cōprehendit nō eſt ex defectu
eius ſed eſt ex defectu intellectus creati patet quia intellectus
increatus diuinus propter ſui perfectionem eū comprehendit.
Et eſt ſimile de ſole uiſibili et de oculo noctue, ſol enim uiſibi-
lis eſt ſed ꝙ ū uideatur a noctua non ē defectu uiſibilitatis ſo-
lis ſed eſt defectus oculi. ¶ Ad alia duo patet, concedendum
eſt enim ꝙ aliqua ratio poteſt haberi ab intellectu cognoſcen
te ſor. diſtincte que ratio explicabit naturas ſor. et illa erit dif
finitio hominis et cum hoc explicabit illam ultimam realitatem
indiuidualem ſed illa ratio non uocabitur diffinitio quia dif-
finitio ſolū explicat ea que pertinent ad quidditatem, illa ulti-
ma realitas non pertinet ad quidditatem ideo eius non eſt dif-
finitio. Itē nota ꝙ dato ꝙ aliqs intellectus haberet noticiam cer
tam et diſtinctam de illa realitate non tamen diceretur ſciē-
tia quia ſcientia eſt de uniuerſalibus et habetur per diffinitio
nem ſubiecti tāq̄ per medium quo demōſtratur paſſio de ſubie
cto, ſed indiuiduum non hēt aliā paſſionem de ipſo demōſtra-
bilem niſi paſſionem ſubiecti.

¶ AD ARGVMENTVM pᵐ Gof. Nota ꝙ ſpēs ſpecialiſ
ſima ē athoma. i. indiuiſibilis in plēs ſpēs. ē tñ ſpēs diuiſibilis in
mlta nūero, ſʒ indiuiduū ē ſempʳ īdiuiſibile ſpēs nō. Et ad Boe
tium. Nota ꝙ diuiſio dupʳ accipitur uno mō ſtricte et talis di
uiſio ſolum eſt in illo diuiſibili qd requirit determinans ptes ī
multitudīe et magnitudīe hoc mō ī ſpē ū ē talis diuiſio ſtricte
accepta, diuiſio. n. ſtricte ſumpta repit ī genere qd genᵘ requi-

rit determinatas partes ī multitudine quia multitudo ſpecierꝫ
ē finita iō genus primo diuidit in duo.ſ.in duas dr̄ias.ſ.rōnale
et irrationale una remanet indiuiſa et cōſtituit ſpēs ſpecialiſſi
mā alia ꝯſtituit ſpēm ſubalternā et diuidit ambulabile et greſſi
bile uel reptibile et huiuſmōi et tādē fit diuiſio alicuiꝰ ſpēi ſub
alterne in duas ſpēs ſpecialiſſimas,et ſic hr̄ multitudo determi
nata ſub genere,et ē multitudo ſubita. Quantū āt diuidit diui
ſione ſtricte ſumpta iō reqrit determinatas pꝫes in magnitudi
ne et hec reqrit uel ꝑſupponit determinatas pꝫes in multitudīe
qa ī q̄to ſunt due medietates ī q̄s q̄tū .pº diuidit,et ille ſunt de
terminate magnitudinis,et ſic q̄tū hꝫ pꝫes determinatas in mul
titudine et magnitudīe. Et itā ſi accipiat diuiſio ſtricte q̄.ſ.re
qrit uel ut eſt in pꝫes hn̄tes ꝓportionē ad totū.ſ.pꝫes ſubiectiue
ad totū ulē ſic ſunt determinate multitudinis ut ſpēs ſub gene
re aut pꝫes integrātes totū q̄tū ſic ſunt determinate et in multi
tudine et in magnitudine iſto mō ſpēs nō diuidit ī pꝫes,eo q̄ pª
nō diuidit in duo,ſed pº in oībus ſuis indiuiduis nec hꝫ determi
natas pꝫes in multitudine qa q̄tū eſt de ſe pōt eē in infinitis. Si
capiatur tū diuiſio ī.proprie dicta q̄.ſ.eſt in pꝫes pticipātes eā
dē naturā ſic ſpēs diuiditur in indiuidua et hec diuiſio ſꝫ Boe
tiū hꝫ reduci ad diuiſionē generis qa ſicut genus differētiis di
uidit in pꝫes ſubiectiuas ſic ſpēs ſꝫ ſunt tū alique diſſimilitudi
nes inter illas diuiſiones ut patuit, Boetiꝰ iʳ quia locutus ē de
diuiſione ꝓprie ſumpta et nō de diuiſione ī.proprie dicta iō de
diuiſione ſpēi ū loquutus ē. ¶ Ad illud ſpēs dicit totū eē.i.totā
q̄ddītatē indiuidui quia ibi eē capitur ꝓ q̄ddītate, q̄dditas aūt
eſt uel natura cōpoſita uel pꝫes nature.ſ.materia et forma,ge
nus et dr̄ia,natura igitur in ſur.dr̄ quidditas ,ultima realitas
egredit quidditatē,ſpēs gº dicit totū eē .i.totā quidditatē indi
uidui , nec tū dicit totā entitatē.Et q̄ eē capiat porphi.ꝓ q̄ddi
tate pꝫ quia dicit q̄ dr̄ia non ſuſcipit magis et minus et ad hoc
probandum aſſumit iſtam propoſitionem.ſ.eſſe.i.quidditas uni
cuiqꝫ idem et unū eſt non ſuſcipiens magis et minus ſed differē
tia pertinet ad eſſu igʳ dr̄ia non ſuſcipit magis et minus,ubi ac
cipit eē pro quidditate ſicut Ariſ.8.metaphyſice.anima et ani
me eſſe.i.quidditas aīe. ¶ Ad argumentū pro ſecūdo mem
bru opi.quo ꝓbatur quia dato q̄ ſpēs ſit athoma nihil minus ꝑ
quantitatem poteſt eſſe natura in pluribus indiuiduis uel plu
ra indiuidua poſſunt eſſe ſub eadem natura, quia ſi ſit natu
ra lapidis ſub quātitate diuiſa q̄titate lapidis ē ibi diuiſio na
re lapidis. Concedit doc.Sed negat illam propoſitionē qua aſ
ſumit q̄ quantitas ſit ratio diſtinguendi indiuidua et eſt hoc
idem eſt principium diuiſionis uel diuerſitatis et diſtinctionis
diuidentium,falſa eſt et oſ̄dit q̄ in diuiſione in partes ſubiecti
uas eſt ſalſum,et etiam indiuiſiones in partes q̄titatiuas ui
de litterā et inuenies illam diuiſionem.Reſpōdet etiā argumē
to q̄ dato q̄ ad diuiſionem quantitatis ſequatur diuiſio nature
in indiuidua,diuiſio tamen quantitatis non eſt prima nec ē ra
tio prima diuiſionis nature lapidis ī indiuidua quia diuiſio in
partes tales non eſt per quantitatē immo circumſcripta omni
quantitate a natura lapidis adhuc eſt poſſibilis diuiſio in par
tes eius ſubſtantiales ſubiectiuas nec prima diuiſio indiuiduo
rū predicamēti ſubſtantie eſt ꝑ quantitatem licet forte per ac
cidens diuidatur natura per quantitatem non tamen per ſe
ſed ſicut ſubſtantia eſt prior quantitate ita ſua diuiſio que cō
petit in eo q̄ cōmune quoddam eſt prior diuiſione quantitatiua
immo accidit in diuiduis ut diuidantur per quantitatem et ac
cidit eis ut ſint partes alicuiꝰ q̄ti, quia ſicut accidit lapidi q̄ti
tas ita ptibus eius accidit q̄ ſint partes alicuiꝰ q̄ti inq̄tū q̄tū.

AD QVESTIONEM AVTEM quintam pꝫ ſolu
tio q̄ materia nō ē ratio indiuiduādi ſubſtātiam mate
rialē qa materia ē natura,et q̄dditas et ſi ū tota q̄ddi
tas ē q̄dditas partialis et omnis talis quidditas ſiue natura,ū
eſt de ſe hec et ideo inquirendū eſt per quid ſit hec,et ita non ē
principiū indiuiduādi . ¶ Et ad argumenta,et ad principalu
illa ſunt unum numero quorū materia eſt una. Dicit q̄ duplex
eſt materia.ſ.materia que eſt altera pars cōpoſiti,et iſta cū ſit
natura eſt una in omnibus materialibus ſubſtantiis et de iſta
nō loquitur quia tūc oīa eēnt unū numero.Sꝫ eſt alia materia
que eſt realitas indiuidualis que ꝯhit quidditatē ad eē ſubicibi
le et materiale et de tali materia loqtur q̄ illa ſunt unū nūero
quoꝝ materia ſubicibilis eſt una. quia oīa que ſunt ī īdiuiduo
cū habeant eādē dr̄iam indiuidualē ſunt unū nūero. Et iſta ex
poſitio pꝫ per lr̄am Ariſ.ubi dicit q̄ illa ſunt unū ſpē quoꝝ rō
eſt una et ibi accipitur ratio pro quidditate .i. illa ſunt unum
ſpē quoꝝ eſt una quidditas,et ibi accipitur quidditas ut oppo
nitur tali materie,non materie q̄ eſt altera pꝫ cōpoſiti quia il
la eſt pars quidditatis et ptinet ad quidditatē. ¶ Ad illud.12.
metaphyſice.Nota q̄ Ariſ.in illo paſſu uult probare q̄ tm̄ eſt
unū primū mobile. Quia aliqui imaginabantur q̄ eēnt plures
mundi et in quolibꝫ mūdo eēnt tot ſphere quot ſunt in iſto,et cū
in iſto mūdo ſit unū primū mobile ita in aliis mundis et ita eſ
ſent plura prima mobilia.Ex iſtu infert Ariſt.ſic tot eēnt celi
quot hoīes igʳ principiū primū mouens eēt unū ſpē et plura nu
mero ꝯn̄a pꝫ quia huius primi celi eēt unus primus motor et al
terius primi mobilis alterius mūdi eēt alius primus motor et
ſic eēnt plures primi motores numero diſtincti, et unum ſpe
cie,ſed hoc probat eſſe falſum quia principiū primū .i. primus
motor eſt endelechia unū.i.actus purus,non hn̄s materiā igʳ ē
unus ſpē et numero unus,hic Ariſ.ex negatione materie que ē
altera pars compoſiti negat pluralitatem numeralem , igitur
ipſa materia eſt cauſa preciſa talis multitudinis numeralis.
Doctor reſpondet q̄ Ariſ. negat a primo motore non ſolū ma
teriam primā ſed materiā idiuidualē.Et ſi dicas q̄ peteret pri
cipium in argumento quia illi qui tenent q̄ ſunt plures mundi
ex cōſequente plures primi motores cōcederent in primo mo
tore materiā indiuidualem quia eos ponerent plures. Dico q̄
Ariſ.non petit quia cū deus ſit ſumme ſimplex non ſolum ha
bet negare materiam que eſt altera pars compoſiti ab ipſo ſꝫ
etiam materiam indiuidualem quia illa facit compoſitiones cū
natura,et ſi non compoſitionem ex re actuali et re potētionali
tamen facit compoſitiones ex realitate potentiali et realitate
actuali et hec repugnat ſumme ſimplicitati diuine,et ita nō ꝓ
cedit argumentū contractio enim que fit per talē dr̄ias nō ſtat
cū ſumma ſimplicitate diuina et ideo q̄dditas dei eſt de ſe hec.
¶ Ad illud ſeptimi metaphyſice dicēdū q̄ q̄dq̄d ē cōparatur
ad illud cuius eſt uel ad illud qd hēt illud q̄dq̄d ē aliud enim
habet illud primo et per ſe ſicut homo habet primo et ꝑ ſe dif
finitionē qa in hn̄tibus diffinitionē diffinitio ē q̄dq̄d ē, et diffini
tū ē illud cuius ē diffinitio primo et ꝑ ſe.Suppoſitū aūt utputa
ſor.hꝫ q̄dq̄d ē ꝑ ſe,ſꝫ nō pº qa nō cōuertit,cū ſor: nec ſor.ē pri
mus cōceptus illius q̄dq̄d eſt,qa q̄dq̄d eſt non exprimit ſorteita
tem,q̄dquid eſt per accn̄s compatur ad ens per accn̄s ſicut ani
mal rationale coloratū colore diſgregatiuo uiſus,eſt q̄dquid ē
hominis albi .Et eo modo quo iſta.3.ſ.homo.ſor.et homo albus
habent q̄dquid eſt eodem modo quodquid eſt,eſt idē illis, ita q̄
homo habet primo quodquid eſt et ē etiā ſibi idē primo,et ſor:
habet per ſe et nō primo ſic eſt ſibi idem per ſe et nō primo ho
mo albus non habet nꝫ primo nec per ſe,nec eſt ſibi idem nec ꝑ
ſe nec primo ſed tm̄ eſt ſibi idem per accidens. Nota etiam q̄
non ens non habet quodquid eſt cum nihil ſit, quodquid eſt eſt
illud quo res .hēt eſſe et iō illa que hn̄t quodquid eſt rei eis
non repugnat eſſe et ideo chimera non habet q̄dquid eſt. Ibi eti
am nota q̄ entia per accidens non habent unum q̄dquid eſt cuꝫ

non ſint unum per ſe, et ideo eorũ qđ quid eſt eſt unum per accidens. Ad propoſitum igitur philoſophi dicẽ, cum dicit in eis que ſunt ſine materia idẽ qđ quid ẽ cũ eo cuius eſt, itentio eius ꝯſiſtit ĩ duabꝰ ꝓpõnibꝰ. Prima ꝓpõ ꝙ ĩ nõ ꝯſtitutis cũ materia hoc ẽ nõ cũ entitate indiuiduali ꝯtrahẽte qdditatẽ ſicut ẽ natura et ptes nature, ut nature ſunt, idẽ ẽ qđ quid ẽ primo cũ eo cuiꝰ ẽ, ſicut diffinitio hominis eſt idẽ primo hoĩ, cũ homo ut homo non includat drãm ĩdiuidualẽ nec aliquid ꝙ ſit extra quidditatem et qđ quid ẽ explicat ꝑciſe quidditatẽ et iõ primo. Secũda ꝓpoſitio in cõſtitutis aũt eius materia hoc eſt cũ materia ĩdiuiduali cõtrahẽte quidditatem nõ eſt idẽ primo qđ qd eſt cũ eo cuiꝰ eſt, quia ſor. eſt conſtitutus cũ tali cõtrahente, et ſic non põt eẽ illud adequate ꝙ explicatur per qđ quid ẽ quia illa realitas ñ pertinet ad quidditatẽ ſola.n. pars ſor. ſ. natura humana eẽt illud qđ corrñdet ipſi qđ quid ẽ, et nõ illud cõtrahens quia illud eſt extra quidditatẽ. Et ex hoc non ſequitur ꝙ materia prima que eſt altera pars cõpoſiti ſit extra quidditatẽ, imo ut uiſum eſt eſt pars nature quidditatiue et qdditas eſt forma igr materia eſt pars forme, ſed bene ſeqtur ꝙ illa realitas que eſt indiuidua de ſe eſt extra rationem quidditatis et illa eſt materia et talis materia eſt extra quidditatem. Verum autem etc.)

¶ Ad illud generans generat aliud propter materiam. Nota quinq; propoſitiones prima, intentio phi ibi eſt ꝙ idee non ſunt neceſſarie ad generationẽ uniuocã quia tã diſtinctio gignentis a genito quã etiam aſſimulatio geniti cum generante, que duo requiruntur ad generationem uniuocam ſufficienter poſſunt haberi ſine ideis per ſolũ agens uel generans particulare et ideo ibi non requiritur generans ule nec idea. Ibi nota ꝙ generans per formam ſuam aſſimilat ſibi genitum et per materiam ſuã habet ꝙ diſtinguatur a genito. Sed nota ꝙ forma generantis ẽ prima ratio et principalis qua diſtĩguit a genito quia per illã habet principaliter eſſe et unitatẽ qua generans eſt unum in ſe et diſtinctꝰ a quocunq; alio et itẽ a genito, tamen neceſſario ſequitur ꝙ diſtinguatur etiam a genito per materiam ſuã, quia materia ignis generantis eſt informata forma ignis et perfecta, materia geniti non intelligitur perfecta ſed ꝑficitur a generante producente formã ignis que eſt terminus formalis generationis et illa recipitur in materia geniti, et ſic cũ materia generantis ſit perfecta et materia geniti non, et materia ſit ps eſſentialis generantis neceſſario ſi materia huius diſtinguit a materia illius igitur hic ignis neceſſario diſtinguetur ab igne, et itẽ in generante particulari eſt ſufficiens rõ aſſimilandi ſibi genitũ cõmunicando ei formam eiuſdem rationis cum forma ſua et ẽ ratio in eis ſufficiens diſtĩctiõis, et iſta ſola requiruntur in generatione igitur fruſtra ponuntur idee. ¶ Secũda propoſitio aſſimilationis principalis ratio eſt ipſa forma inter generans et genitum, et hoc ſm unitatem ſuam naturalẽ ꝗ̃ hẽt ut eſt natura, non ſecundũ unitatẽ numeralẽ, uel indiuidualem quia illa unitas numeralis potius eſt ratio diſtinctionis ꝗ̃ ꝗ̃ aſſimilationis. ¶ Tertia propoſitio forma eſt principalior ratio diſtinctionis ꝗ̃ materia, et ratio dicta eſt ¶ Quarta propoſitio forma inquantum forma et ut habens unitatem minorem unitate numerali eſt principium et ratio generandi quia licet hecceitas et ſingularitas ſit cõditio agẽtis non tamen eſt ratio agendi ſed natura ut natura uel forma ut forma. ¶ Quinta propoſitio. Apropriate loquendo ñ proprie diſtinguendo aſſimilatiuũ cõtra diſtĩctiuũ forma ẽ aſſimilatiua ita ꝙ non materia proprie. Et ratio quia forma habꝫ rationem qualis. 5. metaphyſice. ca. de qualitate, ſꝫ qualitas eſt duplex ſubſtãtialis et accñtalis, forma ſubſtãtialis dicit qualitatẽ ſubſtantialẽ, et iõ dicit rõnẽ aſſimilatiõis qa ſimilitudo eſt diſtinctoꝝ eadẽ qualitas ſiue ſubſtãtialis ſit ſiue accñtalis, materia aũt non ſic eſt qualitas, põt tñ ẽt aliqua duo dici ſimilia in materia quia eque materialia ſicut aſinus et leo etc.

¶ Sexta propoſitio apropriate materia dr̃ rõ diſtinctiõis pp duo que ſunt in materia geniti et in materia generãtis quia uꝫ materia geniti ante generationẽ caret forᵃ ignis, ſi ſit ſub forᵃ aeris poſito ꝙ ignis de aere generet ignẽ, illa materia aeris eſt priuata forma ignis materia generãtis ẽ formata forma ignis et nõ caret illa numero materia carẽs forma neceſſario diſtinguitur a materia hñte formã igiʳ et cõpoſitũ hoc diſtinguit a ꝓpoſito illo. Secũdo ẽt materia dr̃ apropriate diſtĩguere quia et ſi forma ignis geniti principlr diſtinguat genitũ ab igne generante, tñ materia eſt prior rõ et ſi nõ principalior quia materia priuata illa forma preexiſtebat ſub forma aeris et ut ſic ẽ rõ diſtĩguẽdi forma aũt nõ ut ꝑexiſtens eſt rõ diſtinguendi. Et hoc eſt qđ ſuperius dicebatur in. 4. q. huius materie ſoluendo confirmationem opi. Queſtio. Septima.

VLTIMO VTRVM SIT POSSIBILE plures angelos eſſe in eadem ſpecie ꝗrit. Omnes. q. ſuperius mote ſunt ad uidendum an repugnat nature angelice hr̃e plures angelos ſub ſe qui ſolo numero differãt. Et per Dam. pꝫ ꝙ non.

¶ HIC SCOTVS INTROducit opi. Tho. et Egidii ꝙ ut pꝫ ex ſupradictis hñt dicere ꝙ repugnat nature angelice et ab intrinſeco et extrinſece hr̃e multitudinẽ angeloꝝ ſolo nũero differentiũ quia ex rõne intrinſeca natura angeli eſt ĩmaterialis et nõ ꝗ̃ta, et iõ ſm Tho. de ſe hec qa caret materia que ẽ principiũ illius multitudinis, et ſm Egidiũ eſt de ſe hec qa caret ꝗ̃titate que ẽ ſm eũ principiũ indiuiduatiõis, et ſic repugnat illi nature materia et ꝗ̃titas, ꝙ ꝑ nullã potẽtiã eis poteſt ꝯuenire.

¶ Sed cõtra arguit Sco. qa ois quidditas ꝗ̃tũ eſt de ſe ẽ coicabilis ẽt qdditas diuina, uñ aduerte ꝙ cum coitas nõ dicat imꝑfectionẽ immo magis ꝑfectionẽ, et ꝑ hoc ponit eẽntia diuina coicabilis, et cũ coicabilitas nõ repugnet qdditati rõe ꝑfectiõis ipſius qdditatis nec ẽt repugnat qdditati rõne ſue impfectionis qa eẽ coicabile ꝯuenit qdditati corruptibili et generabili ñ uꝫ ꝙ ipſa coicabilitas debeat negari a qdditatibꝰ mediis inter eẽntiã diuinaꝫ et qdditates corruptibiles. Nota tñ ꝙ iſta ꝓpõ fuit gloſata a doc. ſic. Ois qdditas ẽ coicabil uera ẽ de qdditate q̃ dicẽ ꝑfectionẽ et de qdditate diuiſibili ois talis eſt coicabilis et hoc dictũ fuit pp ꝑnitatẽ et filiatiões ĩ diuinis q̃ ſunt qdditates et tñ cũ nõ dicant ꝑfectionẽ et ſint in eẽntia diuina hec qa ſic ĩ ea pullulãt ĩ ultimata actualitate ſui, iõ ille ñ ſunt coicabiles ſꝫ tales nõ ſunt qdditates angeloꝝ. Quod pꝫ qa põt intelligi ſub rõne ulitatis et itẽ ſub rõne diuiſibilitatis, qa oẽ ule ẽ in multis et dr̃ de multis cũ ſui diuiſiõe et hec ẽ ꝑa rõ doc. Ibi nota ꝙ qa eẽntia diuina ẽ de ſe hec et itẽ indiuiſibilis ei repugnat rõ ulis qa ſi intelligeret ſub rõne ulitatis intelligeret diuiſibil et itẽ intelligeret ſub oppoſito ſue cõditionis q̃ cõditio ſua ẽ ꝙ ſit indiuiſibilis cũ ſit de ſe hec et ſic talis ĩtellectꝰ eẽt falſus qa ueritas in actu intelligẽdi ẽ ꝯformitas eius ad rẽ intellectã itẽ ꝙ ſꝫ ſit indiuiſibilis res et intelligã eam diuiſibilẽ nõ eſt conformitas ſꝫ difformitas actus intelligendi ad rem intellectam et itẽ falſitas, et itẽ omnis intellectus, intelligens eſſentiam diuinam ut uniuerſalem et diuiſibilem intelligit eam falſo, ſimilr de natura ſi ſit de ſe hec non poſſet intelligi ſub ratione ulis qđ eſt ſlm̃. ¶ In tertia rõne nota ꝙ iſti uolũt ꝙ iõ deus põt reſuſcitare hoĩem quia aĩa intellectiua eius manet et eius eſſe manet ex cõſequenti et ſi deus anihilaret aĩaꝫ nõ poſſet reſuſcitare hominem et quia in brutis corrumpitur anima ſenſitiua ideo dicunt non poſſe eundem numero bouem mortuum reſuſcitare ſꝫ faceret alium tunc iſto eorum falſo fundamento ſtante arguit contra eos oſtendendo ꝙ ſi deus anihilaret .a. Angelum ani

hilaret totam unam speciem, et illam eandem numero non posset repare ppter interruptioné sui esse, et nõ est negãdum deũ posse illã spẽm repare cũ post anihilationẽ illius angeli sit eq̃ potens sicut ante qñ illã spẽm creauit igitur creabit aliũ angelũ i illa spẽ igr̃ nõ repugnat illi spẽi hre plres ãgelos illũ.s. quẽ anihilauit et hũc quẽ de nouo crearet i casu. ❡ In alia rõne de aĩa. Nota ꝙ illa iclinatio ad corpus est q̃dam relatio et actualis qua actua^r iclinat ad corpus illa relatio hẽt fundamẽtũ actuale, et ita exñs, et si exñs igit et hoc, quia nihil existit nisi sit hoc igr̃ aĩa q̃ est fundamẽtum illius rl̃onis prius existit quã fundet et ex ꝯñti est hec qa nihil existit nisi sit hoc ut dictum est et ita est prius hec quã fundet iclinationẽ, igr̃ non est hec p inclinationẽ ad corpus, et tñ nõ p materiã nec p quãtitatẽ, igit ista.nõ sunt rõ idiuidualis oportet igr̃ aliam rõnem inuenire, et data ẽ. ❡ Vltimo nota ꝙ aliq̃ ppter argumẽta facta ꝯcedũt ꝙ natura angelica q̃tũ est de se ẽ cõicabilis qa cõcipit sub ratione uñis sicut sol et luna, et dñt ꝙ q̃tũ est de se posset isinitis cõicari, tñ qñ ista natura est cõicata uni supposito, qa nõ habet unde pcipet ab aliquo alio cum sit i materialis ipa i illo supposito est sm totã suam pfectionẽ, et ita tollitur ab ea potentias essendi i pluribus, infert doc. ex hoc dicte igr̃ illa natura est i hoc supposito isinite, qa est ibi sm totam suã q̃ditatẽ, et ex quo est cõicabilis infinitis, igr̃ uidet eẽ ibi ut isinite cõicabilis, et ita se^r ꝙ ille angelus sit forma^r infinitus ꝯñs istud est falsus igr̃ et dictum eorum est falsum.

❡ DICIT IGITVR DOC. Tres ꝓpões ad soluendã.q. p^a. Omnis natura q̃ nõ ẽ actus purus põt sm illã realitatẽ sm quã est natura esse possibilis ad realitatẽ illã qua est hec natura. Et p hoc excludit essentia diuina q̃ est actus purus et nulla potentialitas est i ea, et qa illa natura q̃ nõ est actus purus põt esse hec per aliq̃d actuale aliquo^o distinctum ab ea qđ i se non includit et qa nullã entitatẽ singularẽ icludit, ideo non repugnat sibi esse cũ quotcũq; talibus realitatibus et ita in pluribus indiuiduis. ❡ Secũda ꝓpõ, in eo ꝙ ẽ nece^e esse.s.in deo ẽ determinatio i natura ad esse hoc qe quicq̃d põt ibi esse est qe in necessariis nõ drt esse a posse, qa si differret eẽ a posse eẽ, igr̃ aliquid ibi posset esse, et non esset, igr̃ non esset necessariũ ipm esse in tali necessario eẽ, est determinatio ex itra, et non est nec potest eẽ determinatio p aliquod extrĩsecũ, igr̃ si talis natura nõ esset de se hec, sed posset eẽ i multis de facto eẽt, et si posset eẽ in isinitis eẽt actu in isinitis, et a quo fieret determinatio, ne eẽt in isinitis. ❡ Tertia ꝓpõ i nã contingẽti et potentiali secus ẽ qa si ibi potest eẽ multitudo põt fieri determinatõ a deo, et ideo si in natura michaelis pñt esse plres angeli i ea natura sunt tot quot deus uult eẽ, pñt tñ esse plres si deus plures in illa natura crearet et pau^res si aliquos anihilaret, sed unde est ꝙ natura diuina est tm̃ i tribus suppositis et non in isinitis dictũ ẽ i di.7. p^a. et i prima.q.huius.2^a.

❡ AD ARGVMENTVM Primum Aristo.7.metaphy. c^o. de ptibus diffinitiõis dicit ꝙ in his q̃ sunt sine materia idẽ ẽ qđ qd est cũ eo cuius ẽ et cñ ãgelus sit sine materia se^r ꝙ q̃dq̃d est eius sit idẽ sibi primo, igr̃ impossibile est hũc angelũ distingui ab illo angelo nisi quodq̃d est idẽ sibi primo etiã distinguatur ab illo, et cũ suũ qđ qd est sit idẽ sibi primo, se^r ꝙ q̃dq̃d est huius angeli di^r ab illo angelo, igr̃ non pñt eẽ plres in eadẽ spẽ qa sic aliquod q̃dq̃d est esset idẽ i eis qđ est falsum ut ostẽsum est p Ari. Respondet doc. ꝙ Ari. loqtur de hiis que hñt materiam idiuidualẽ ꝙ i eis non est idẽ q̃dq̃d ẽ cũ eo cuius est, in habentibus tñ materiã q̃ est altera ps compositi põt q̃dq̃d ẽ eẽ idẽ primo cũ eo cuius est, et cũ angelus hẽat naturã q̃ de se nõ est hec hĩc materiã ꝯtinam et sic q̃dq̃d ẽ in eis non est eis idẽ primo, sed tñ dicit doc. applicãdo dictũ Ari. ad hñs materiã q̃ est altera ps compositi, et ad non hñs materiã talẽ, concedo itentionẽ philosophi fuisse ꝙ illa q̃ non hñt materiã ptem sui sunt de se hec, et ita suũ q̃dq̃d ẽ ẽt ẽ de se hoc et ita eẽ idẽ primo cuius est, ita ꝙ angelus michael est de se hic, et suũ q̃dq̃d ẽ est idẽ sibi primo adequate, et ita non posuit nisi unicũ angelũ in una specie sed ratio sua non est ista qa sunt sine materia, aut qa sunt sine quãtitate sed ista qa uidelicet oẽ carens materia est nece^e esse, quia pricipiũ corruptionis et ꝑcisum posuit materiã, igr̃ illa q̃ non hñt materiã partẽ sui sunt icorruptibilia et sic nece^e eẽ et omne nece^e esse ẽ de se hoc, qa si non igit possent eẽ i tali natura plra supposita et isinita, et ita essent cũ aũt isinitas sit impossibilis i natura igr̃ et i natura angelica, et ita unus angelus cũ sit nece^e esse erit tm̃ unus i una spẽ, sed Tho. et Egidius negant illud pricipiũ qđ sumit a philosopho, uidelicet oẽ carens materia est nece^e esse, qa angeli carẽt materia, et tñ hñt entitatem contingentẽ, et ita discordantq; pricipio ab Ari. et tñ eãdẽ conclusionẽ concedũt cũ Arist.s.ꝙ est tm̃ unus angelus i una spẽ, q̃ tñ conclusionẽ Ari. non teneret si pricipiũ cum theologis negaret. Est.n.ꝑcisa rõ.s. necessitas essendi ad concludẽdũ illã conclusionẽ, igr̃ illa negata debet ergo negari, et si dicas ꝙ illa non est ꝑcisa ratio sꝫ qa est imaterialis et nõ quãtus sed ostẽsum est supra ꝙ ille rationes sunt false, et ꝯ rationẽ naturalem et ex ꝯñti Ari. non assentiret illis nec sic loq̃ndo est loqui phy^ce nec phĩsari cũ Ari. nec ẽt ad hãc ꝯclusionẽ est aliquod pricipiũ theologicũ ppter qđ debeãt illã cõclusionẽ tenere quia nullũ est, ad illud tm̃ est illud pricipiũ physicum quod assumit Ari. et nõ est aliud mediũ et illud est falsum apud theologos igr̃ melius est theo^us qui ab ee discordãt i pricipio discordare etiã i cõclusione, et sic tenere ꝙ sunt multi angeli i eadã spẽ ne theo^i cogantur concedere plures naturas totalit^r damnatas ꝙ tñ theo^i hñt p incõuenĩẽti cõcedere de una q̃ est minoris pfectionis quã ille, ꝙ totalr̃ sit damnata.s. nã humana. ❡ Ad illud Boetii ps ꝙ eius pricipiũ ẽt est falsum. Sed qa doc. exponit Ari. in.7.metaphy.c^o. de ptibus diffi^us i his que sunt cũ materia non ẽ idẽ q̃dq̃d ẽ cũ eo cuius ẽ ꝙ Arist. itelligit de his q̃ hñt materiã ꝯhentẽ sine idiuidualẽ. Sed nõ itelligit de his q̃ hñt materiã q̃ est ps cõpositi, qa i his ẽt est idẽ q̃dq̃d ẽ cũ eo cui^us est p^o qa idẽ ẽ hõ et hoĩs eẽ. Sed ꝯ ẽ dictum philosophi in.8.metaphy. aĩa et anime esse idẽ hõ et hoĩs eẽ nõ idem, et tñ ibi acci^r hõ ut natura et nõ cũ dñia idiuiduali, igr̃ uult Ari. ꝙ illa q̃ hñt materiã ptem sui nõ sit idẽ q̃dq̃d ẽ cũ eis, igr̃ materia nõ corrñdet ipi q̃dq̃d ẽ, sed ẽ extra q̃dq̃d ẽ nec ptinet ad q̃ditatẽ utꝫ p Ari. ibidem, Respõdet Sco. in.8.methaphy. in expõne lr̃e ꝙ illa q̃ dicuntur i illo c^o. dñr sm itentionẽ Platonis, et nõ sm itentionem philosophi qa phũs in.7.c^o. ut supra ꝓbat ex itentione ꝙ materia ptinet ad q̃ditatẽ materialẽ et dffinitio q̃ditatis materialis includit materiã sicut formã et i hoc reprehẽdit parabolã Socratis minoris.i. platonis q multos subuertit a ueritate credentes ex dicto platonis materiã non ptinere ad q̃ditatẽ rerꝫ materialiũ, igr̃ itentio Ari. est ponere materiã i tali diffi^ne, et patet quia semp ponimus genus qđ sumit a materia. ❡ Preterea cõpositũ cõe sm eũ cõponit ex materia i cõi et forma incõmuni illud tale cõpositũ icludit materiã igr̃ suũ q̃dq̃d est explicat illã et ita nõ est extra essentiã q̃ditatis si non explicaret diffinitio materiã, nõ diceret totã entitatẽ diffiniti. Querit igit ibi Ari. de mẽte platonis qd nomen spẽi, ut puta domus uel linee uel hominis primo significat aut substãtiã cõpositã aut actum et formã tm̃, ita ꝙ est qõ utrũ hoc nomen li^a p^o sig^at tm̃ dualitatem quasi formã, aut dualitatẽ i longitudine p dualitatẽ tm̃ itelligit formã li^e qa sm platonẽ numeri sunt for^e rerꝫ, aut significat illud nomen li^a dualitatẽ i longitudine p hoc uolens itelligere materiã dualitatis sicut hic an istud nomẽ hõ primo sigñ

ſicat formã.i.ideã hoīs, aut cõpoſitũ hoīs. Et reſpõſio ſtat ĩ hoc ꝙ cũ forma ſepata ſit tota ſubſtantia rei ſm eũ iõ nomen prius ſignificat formam et poſterius compoſitum et ſecundarie, dñt enim platonici, ꝙ hõ compoſitus ex materia et forma, dr̃ hõ pticipatione hominis idealis qui eſt forᵃ tm̃, et iõ iſtud nomen hõ dr̃ de utriſq; nõ equalr̃ ſed ſm prius, et poſterius et ſm quãdã analogiã et attributionẽ ad formã ſiue ideam, et iõ pᵒ hõ dicit ideã et qđqđ eſt hoīs ẽ idẽ homini iſtoᵒ.i.idea. Et iõ dicit reſpõdendo ad qđ tendit q̃ſtio ꝙ ĩ formis ſimplicibus .i.ideis idem eſt qđqđ eſt cũ eo cuius eſt, ſed nõ ĩ cõpoſitis ꝑ quãto cõpoſitũ includit materiã q̃ eſt extra rõnem qđqđ eſt et qditatis ſm opi. platonis et iõ ſm eũ qđqđ eſt ẽ idẽ primo idee, que ẽ forma ſimplex, et non ẽ idem primo cõpoſito quia cõpoſitũ includit materiã et quodquid ẽ non, ideo dicit aīa et anime eſſe idem quia ẽ forma ſimplex, hõ et hoīs eſſe.i.quiditas hoīs compoſiti nõ idez quia homo pᵒ ſignificat formã ſimplicẽ, et iõ nõ cõuertũtur hõ et quidditas cõpoſita hoīs, quodquid ẽ tñ hoīs et idea enim eſt talis diffinitio primo ſunt idẽ primo, ratio.n.q̃ nomen ſignificat eſt diffinitio.7.metaphy. hõ primo ſignificat ideã ſm Platonẽ igr̃ ipa eſt qđquid eſt hoīs, et ita illi qui ĩnituntur huic auctoritati et per hoc dicũt materiã non ptinere ad quiditatem rei materialis nõ ſequũtur phũm ſed imitantur Platonem et ſic.S.Tho. eſt platonicus ĩ hoc et nõ Ariˢᵗ. uideas tex. et inuenies multo plura. ¶ Sed quia negate fuerũt due auctoritates.ſ.philoſophi et Auic. qui errabant in prĩcipiis ex quibus cõcludebãt unicũ angelũ ĩ una ſpẽ. Ideo arguit rõne. Et primo ſic oīs drĩa formalis eſt drĩa ſpecifica, ſed plꝰes angeli drñt forʳ, igr̃ drñt ſpecifice minor ꝑʳ, quia duo ãgeli ſunt due forme, et due forme forʳ drñt, igr̃ quotcũq; plꝰes angeli differunt ſpecifice cũ drãnt forʳ. ¶ Hic Sco. diſtĩguit maiorẽ et iſtũ terminũ differentia formalis et dicit ꝙ põt hr̃e duplicẽ ſenſum primus differentia formalis.i.differẽtia in forma ſic ꝙ forma ſit rõ differendi et hoc nr̃ ſignificare hoc quod dr̃ differẽtia formalis. Et ꝑ clariori ĩtellectu lr̃e, ꝑ ſeq̃tur illud mẽbrum, ĩ ſenſu iſto dicit ꝙ põt concedi maior.ſ.oīs differentia formalis ẽ ſpecifica ſed nota ꝙ ulr̃ non debet cõcedi, quia multe ſunt differẽtie formalis q̃ non ſunt ſpecifice ſicut genera differũt forʳ nõ tñ ſpecifice, ſed debet ꝯcedi ſic differẽtia formalis eſt ſpecifica et ſic eſt minor falſa.ſ.duo angeli drñt formalr̃ ſiue drñt ĩ forma. Et ad ꝓbationẽ cũ dr̃ plꝰes angeli ſunt plꝰes forme. Conceᵒ ſiue angelus drt ab angelo quia eſt forma trãſeat, ergo hñt differentiã formalẽ. Negatur ꝯñs ſed ẽ falſa, ꝯñtis quia econuerſo bene ualet hñt duo angeli differẽtiã formalem, igit̃ ſunt plures forme, non.n. ſeʳ ſunt plꝰes forme, igit̃ differrũt formaliter ſiue drñt ĩ forma, ſicut nõ ſeʳ ſunt plꝰes hoīes, igit̃ drñt in forma.ſ. ĩ humanitate ſic ꝙ humanitas ſit eis rõ drñdi, añs ẽ uerũ et ꝯñs falſum, ſunt.n. plures hoīes et ĩ eis humanitas eſt diuiſa non tñ humanitas eſt rõ differendi ĩmo magis rõ cõuenientie, iſta.n. ſtant ſimul ꝙ humanitas ſit diſtĩcta ĩ pluribus hominibꝰ et ita ſint plures hoīes, et tñ ꝙ humanitas nõ ſit eis rõ differentie, ſed ſue hecheitates. et iõ iſta ꝯña non eſt bona ſunt plures homines, igit̃ ĩ forma drñt.ſ. ĩ humanitate, quia ſtat oppoſitum ꝯñtis cũ añte ut patuit quia ſtat ꝙ humanitas ſit differentia in eis, et nõ rõ drñdi ꝙ notat̃ ꝑ illũ drñt forʳ ſiue differũt ĩ forma, tñ bene ſeʳ differunt forʳ, igr̃ ſunt plꝰes forᵉ, quia nõ ſtat oppoſitũ ꝯñtis cũ añte non.n. ſtat ꝙ aliquid ſit rõ differendi et nõ ſit rõ diſtĩcta. ĩmo ſi aliqđ ẽ rõ differendi eſt ẽt rõ diſtincta ut ſi rõnale ẽ rõ differendi hominem ab aſino eſt ẽt rõ diſtincta ab aſino, et ſiʳ ſi differentie ĩdiuiduales.ꝫ hominũ ſunt rõnes differẽdi etiã ſunt rõnes diſtĩcte, et hoc ẽ qđ dicit ñ ſtat ꝙ aliqđ ſit rõ differendi et non ſit diſtĩcta, et iſta eſt rõ realis et metaphyſicalis. ¶ Ratio logica aſſignatur talis ĩ iſto nomine differentia ĩcludit̃ negᵒ patet ſi dicã tu differs ab aſino, ſic exponit̃ tu es et aſinus ẽ, et tu nõ es aſinus, hic ẽ negatio et propter iſtã negationem ly differt et differẽtia hñt uim confundẽdi cõfuſe diſtributiue nõ ſolũ terminũ differẽtie, ut cum dico tu differs ab aſino ly aſino, eſt terminus differentie quia differẽtia ẽ ĩter te et aſinũ extremos eius et ſtat cõfuſe diſtributiue, iterũ ẽt ly differentia cõfundit illud qđ ſpecificat ꝑ differentiã ĩ quo notatur eſſe differẽtia ut ſi dicam ſortes drt a platone ĩ albedine ly albedine ſtat cõfuſe diſtributiue quo ad negationẽ ĩcluſam ĩ hoc noīe differẽtia, unde aduerte ꝙ in illo noīe differẽtia ĩcludit̃ negatiua, et ĩcluditur affirmatiua, negatiua ut tu drs a platone ĩ albedine, igit̃ tu nõ es ſibi idem nec in hac albedine, nec ĩ hac nec in illa, et ſic ly albedine ſtat confuſe diſtributiue quãtũ ad illã negationem ĩcluſam, ſed eſt ibi ẽt affirmatiua ſic tu drs a brunello humanitate, igr̃ tu differs a brunello hac humanitate demõſtrata humanitate platonis añs eſt uerũ et ꝯñs falſum, ideo rõne affirmatiue ly humanitate ñ cõfunditur, ſed ſtat determinate qa ſi differs a brunello humanitate hoc eſt uerũ de tua humanitate, tñ quãtũ ad negationem ſtat cõfuſe diſtributiue tu non es idem brunello nec hac humanitate nec illa. Et iõ ad ꝓpoſitũ ſunt plures homines, igitur differunt humanitate añs ẽ uerũ et ꝯñs falſum, qa nõ ꝯuenirẽt nec hac humanitate nec illa nec illa, et hoc eſt falſum quia demõſtrata eoꝝ humanitate cõueniũt, ita plures angeli ĩ eadem ſpẽ ſunt plures forme igr̃ drñt forʳ et in forma. Negat̃ ꝯña qa cõueniũt ĩ forma ſpecifica numerata et diſtincta ĩ eis q̃ eis nõ eſt rõ diſtĩguendi, unde nota ꝙ hic eſt falla ꝯñtis hec forma differt ab hac forma, igit̃ differũt ĩ forma arguitur ab inferiori ad ſuperius negatiue, licet.n. hec forma non ſit hec ſed differant, põt tñ conuenire ĩ rõne forme ſpecifice, qa mĺtitudo numeralis põt ſtare cũ unitate ſpecifica, et iõ lꝫ hic homo, et hic homo nõ ſint idem numero homo, ſunt tamen unꝰ homo ſpecie. ¶ Si aũt intelligatur ſic maior argumẽti oīs differentia formalis.i.formaꝝ eſt ſpecifica, ſic ẽ maior falſa, et cũ ꝓbat̃ auctoritate Ari.8.metaphy. ꝙ ita eſt de formis, et de numeris ita ꝙ ſi uni numero addaʳ una unitas illa uariat ſpẽm numeri, itᵃ ſi una forma ſit une ſpẽi et ei addaʳ alia forma erit alia ſpẽs. Dicit doctor ꝙ ad hoc ꝙ una forma addita alteri forᵉ uariet ſpẽm oportet ꝙ illa ſit forma ſpecifica uel quiditatiua alr̃ ſi fuerit forma et nõ qditatiua nõ uariabitur prior forma qditatiua a ſpecie in ſpẽm et iõ cũ differẽtia ĩdiuidualis ſit forma ñ quidditatiua cuicũq; addat̃ nõ uariabit ſpẽm et iõ ſi mille forme ĩdiuiduales q̃ ſunt magis materiales q̃ formales addãtur nature humane q̃ ẽ qdditas non uariãt qdditatem ſic ꝙ faciant aliã ſpẽm, ſed faciũt pluralitatẽ ĩ eadẽ qdditate et ſpẽ. Et ideo ſi ſint.3. angeli et.3. forme, igitur forma additur forme. Cõcedo igitur uariat̃ ſpẽs. Nego ꝯñam qa nõ ſunt forme qdditatiue ſꝫ indiuiduales, et materiales ut dictũ eſt ſupra. et ꝙ Ari. loq̃tur de formis qdditatiuis patet ex lr̃a eius, ibi.n. hẽt Ari. ꝙ qdditates nõ ſunt numeri unitatũ ut dicebat plato, tñ ſubẽ.i. qdditates ſunt aliqualr̃ numeri, qa compando qdditates ad numeros hñt triplicẽ cõuenientiã cũ numero, primo compando qdditates ad numeros, dicit ꝙ ſicut numeri reſoluũtur ad ĩdiuidualia qa ad unitatẽ, ſic diffiᵒ q̃ eſt qdditatis reſoluitur ad in diffinibilia, quia ĩ diffinitione nõ ſunt ĩfinite rõnes ut ſi reſoluas diffinitionem hominis tãdem reſolues ĩ ſubſtãtiam que eſt genus generaliſſimum et illud eſt ĩdiffinibile cũ non hẽat genus ſupra ſe nec differẽtiã, ſed tm̃ hẽt ens et modũ ſube, quibus conſtituitur ecce igitur ꝙ quidditas uel diffinitio aliquõ eſt numerus.i. conuenit cũ numero. Item ĩ illa compatione cõuiũt qdditates et numeri qa ſi numero quaternario addis unitatẽ q̃ eſt minimũ qđ in numero uariatur ſpecies et fit noua ut puta quinarius, ſi a

quaternario remoueas unitatem fit ternarius, ita eſt in qdditatibus, quia ſi forme quidditatiue ut puta aīalitati addis rōnalitatē que ē ps qdditatis fit noua ſpēs ſi a ſubſtantia corporea aīata ſenſitiua rōnali q̄ eſt diffinitio hoīs remoueas rōnale fit ſenſitiuū uel ſi colori addis unā formā qdditatiuā fiet exa gratia nigredo ſi addis oppoſitū fiet albedo, et hoc uult Ari. 8. metaphyſice et cōſtat ꝙ hoc īlligit de formis quidditatiuis et nō de qbuſcūqȝ, et ideo non ſeqtur ꝙ ſi tribus angelis q ſunt. 3. fore addis. 4. eiuſdē quidditatis nō uariatur ſpēs, ſed ſtat ꝙ ille. 4. forme ſint eiuſdē ſpēi quia nō oēs forme uariāt ſpēm, ſed quidditatiue tm̄ forme uariant. Et ideo Sco. ponit exm ſi numerus trinarius componatur ex tribus unitatibus, et una illaꝝ ſit īdiuidualis unitas, et illa per caſum īendatur et remittatur per hoc ꝙ unitas illa eſt intenſa uel remiſſa, ſeq̄ ne. ꝙ numerus ternarius ſit uariatus? Certū eſt ꝙ nō et tn̄ alicui unitati facta ē additio qa intenſio uel remiſſio, ſed non talis ꝙ uariet ſpēm, et ideo oīs forma īferior ad ſpeciem ſicut eſt differētia, eſt differentia īdiuidualis exñtia, accñtia, nulla talia uariāt qdditatem, ideo nō ſer ꝙ oīs differentia formaꝝ ſit ſpecifica multe. n. ſunt forme que differūt et nō differūt forr, ſiue nō differūt ī forma. Quādo igitur dicit ꝙ dio formaꝝ eſt ſicut dio numeri falſum eſt, niſi ſit dio formaꝝ ptinētiū ad eē quiddim, et talis non eſt dio plurium angeloꝝ ī eadē ſpē et hoc eſt ꝙ dicit talis non ē hic. ¶ Ad illud. xi. metaphy. quia maſculus et femina ſunt differētie materiales ꝯñtes corpus et materiā ſpmatis ut patet ex texu. iō nō faciūt differētiā ſpecificā, igitur ſi ſint forme nō materiales ſed formales, oēs tales differentie formales diſtīguent ſpēs, quia forma et ſpēs ſunt idē, ideo ꝙ ſi forme ſint drnes facient differētiam ſpecificā. ¶ Pro ſolutione aduertendū ꝙ cū maſcutas et femineitas ſint differēte materiales cōſequentes īdiuidua non faciūt differentiam ſpecificā, qa omnis differentia ſpecifica eſt formalis, nō tn̄ ſer ꝙ omnis differētia formalis aut oīs differentia formaꝝ ſit ſpecifica, unde bene ſequitur eſt differentia ſpecifica, igit formalis ſed non ecōtra ſʒ eſt fallacia ꝯñtis, ideo ex textu Ari. hētur ꝙ drīa non formalis eſt differentia non ſpecifica, non tn̄ habet ꝙ differentia non ſpecifica nō ſit formalis eſt. n. arguere ab īferiori ad ſuperius negatiue, quia diffentia ſpecifica eſt īferius ad drīaȝ formalē, unde bene ſer eſt differētia ſpecifica, igit formalis et deſtruēdo ꝯñs non eſt formalis, igitur nō ē ſpecifica, ſed ſi arguas econtra non eſt ſpecifica, igitur non formalis eſt falla ꝯñtis, ponendo ꝯñs loco añtis, ideo doc. dicit ꝙ differentia nō formalis eſt non ſpecifica a ſupiori negatiue ſed nō ſer ꝙ ſi nō ſit ſpecifica ñ ſit formalis qa multa genera differunt forr et eoꝝ differentia eſt formalis non tn̄ ſpecifica. Et quia Sco. dicit ꝙ hoc ē quod ipſi nolūt ꝙ differētia nō formalis ē nō ſpecifica, igitur uidetur ſequi ꝙ ſola differētia formalis ſit ſpecifica, quia bene ſer eſt ſpecifica, igitur formalis, ir ſola differētia formalis eſt ſpecifica. Cōcedo igitur oīs differentia formalis eſt ſpecifica, dicit doc. ꝙ ī affirmatiuis equipolētibus illis negatiuis non ſer ꝙ oīs differentia formalis ſit ſpecifica, qa illa excluſiua ſola differētia formalis eſt ſpecifica non conuertitur ī ulem, terminis eodē modo ſe habentibus ſic ꝙ ſubiectū ſit ſubiectum et ꝑdicatū ſit ꝑdicatum, ſed eſt fallacia ꝯñtis ſicut tu conuerteres īdeffinitam ut homo eſt al ī ulem dicēdo, igit omne al eſt homo, ita hic ſola differētia formalis, eſt ſpecifica. Cōcedo, igitur omnis differentia formalis eſt ſpecifica, nō ſer, ſed debes uariare ſubiectum ī ꝑdicatū ſic īferendo, igit oīs differētia ſpecifica ē formalis, et ſic eſt ueꝝ ſicut ſi ī aliis terminis arguas, hō igitur al non al, igitur non hō, ergo ſolū aīal eſt hō totum ſer ſi inferas igitur omne al eſt homo non ſor, ſed ſic conuertes illam excluſiuā, igitur oīs hō eſt aīal. Et ideo dicit doc. ꝙ ex texu. Ari. potes habere ꝙ oīs drīa ſpecifica ſit formalis non tn̄ potes habere ꝙ oīs differētia formaꝝ ſit ſpecifica, imo totum oppoſitū qa ibi dicit Ari. ꝙ iſta. ſ. homo albus et homo niger non drnt ſpecie et tn̄ drnt ſm ꝯria, qa ſm albū et nigrū, et tn̄ nō drnt ſpē, qa albedo et nigredo nō cōſequūtur naturā humanā ſed magis īdiuidua, igitur ſunt drie materiales, et tn̄ ſunt forme, non ergo oīs drīa formaruȝ eſt ſpecifica ita dico de angelis ꝙ licet ſint plures et forme plures non tn̄ ſpecie drnt, ſed numero ſolum.

¶ Item arguitur ſic forma ſepata a materia hēt in ſe totā perfectionem ſue ſpēi, ꝓbat qa talis forma caret materia q̄ ē ꝑciſum pricipiū participādi naturā, igitur talis natura ſepata a materia nō ꝑticipat ſpēm et hēt eā igr̄ habet totā, ſi autem hrēt materiā ꝑticiparet naturā ſpēi et ita non hrēt totam pfectionē ſpēi cū igitur careat materia habet illam, et tunc arguit qa ſi illa forma ponatur ī duobus īdiuiduis duo illa indiuidua eſſent unū īdiuiduū qa tota natura eēt ī uno, et tota eadem natura eſſet ī alio, et ita nō differrēt īter ſe igitur eſſent unū. ¶ Scotus oſtendit ꝙ illa prima ꝑpō pōt hrē triplicē ſenſum et ī ſolu tertio ſenſu eſt uera, ſi. n. intelligat ꝙ ex hoc ſolo qa natura caret materia, eſt tota natura ī ſuppoſito, cum ipa natura ſpecifica ꝙtū ē ex ſe poſſit eſſe in īfinitis, et oībus aliquam pfectionē pōt cōicare, igitur ſi ex hoc ſolo qa caret materia eſt ī uno ſolo igr̄ cōicabit ſe illi ſm illā oēm pfectionē ſm quā cōicaret ſe īfinitis et ita ſi ſit ī illo ſolo ſm oēm pfectionē ſpecificā ipa uir hrē pfectionē infinitā erit igr̄ ī illo ſm īfinitā pfectionem et ita ex ſola carētia materie habebit natura ſpecifica ī illo ſuppoſito pfectionem īfinitā qa qcqd poteſt habere pfectionem īfinitam hēt illam qa tale eēt neceē eſſe et p ꝯñs ex ſola carētia materie pfectio ſpēi nō uideretur eſſe limitata et nō ex ſua differētia cōſtitutiua illiꝰ ſpēi quod eſt ꝯ oēs phōs, iſta igitur ꝑpō ſic intellecta eſt falſa. ſ. ꝙ illud īdiuiduū quod poteſt eſſe ſine materia ex hac ſola cā priuatiua qa uidelicet eſt ſine materia ſequatur ipm hrē totā pfectionē nature ſpecifice, patet in caſu qa ſi ab aliquo īdiuiduo materiali aufferatur materia, nulla alia actione poſitiua facta circa ipm, certū eſt ꝙ ex ſola remotione materie non fiet pfectius quā ante nec habebit ex illa priuatione materie quod tota natura ſit ī ipo quia nō ſer hoc indiuiduū caret materia. Concedo, igitur hēt totam naturā ſpēi ſue in ſe. Negatur ꝯña, illa ergo ꝑpō ī illo ſenſu eſt falſa, qa et ad eam ſeqtur falſum, et ipa nō ſer uera ex ſola carētia materie. Si aūt habeat aliū ſenſum ī quo uir hrē aliquā ꝓbatēs ꝙ oīs forma ſepata a materia habet ī ſe totā pfectionē ſpēi qa nō eſt ꝑticipabilis a materia que eſt altera pars compoſiti eſt ꝑpō falſa et petit, qa ego q teneo oppoſitū, uidelicet ꝙ natura angelica eſt īmaterialis nec ꝑticipatr a materia que eſt altera pars cōpoſiti et tn̄ unū ſuppoſitū nō habet totā pfectionē ſue ſpēi, qa et ſi illa natura īmaterialis nō ſit ꝑticipabilis a materia que eſt altera pars ꝯpoſiti eſt tn̄ ꝑticipabilis alia materia illa. ſ. que ē differētia īdiuidualis. Et tūc ſi capiatur ī iſto ſenſu. ſ. oīs forma ſepata a materia hēt ī ſe totā pfectionē eo ꝙ eſt de ſe hec et ita non ꝑticipabilis a materia nec una nec alia ſic eſt uera et non ē uera n ſi ex hoc ſolo ꝙ eſt de ſe hec, et ideo īcludit ī ſe omnē ſuā pfectionē qa nō pōt eſſe ī alio, et alio ſm aliā et aliā pfectionē, et iſtoo ſola eſſentia diuina habet ī ſe oēm pfectionē cōueniētes ſibi et hoc qa ipa ſola eſt de ſe hec. Et ita accipiēdo maiorē oīs forma ſepata a materia hēt ī ſe oēm pfectionē cōuenientem ſue nature qa eſt de ſe hec, eſt uera ſed minor ſumēda ſub de angelo erit falſa. ſ. ſed natura angelica eſt forma ſepata a materia ita ꝙ olo īꝑticipabilis ab ol materia, eſt falſa et ſi. n. nō ſit ꝑticipabilis a materia ꝯpoſiti, eſt tn̄ ꝑticipabilis a materia. ſ. a drīa īdiuiduali que eſt materia rm qdditatis ut dictū eſt qdditas hēt rōnē forme et differētia īdiuidualis hēt rōnē materie.

¶ Item arguitur drĩa materialis pōt ire in infinitũ ſed nullum agens intendit infinitatẽ, igit nullũ agens intendit differentiam materialẽ, ſed quicquid eſt ī illis excellẽtibus naturis angelicis ẽ totũ intentũ ab aliquo agẽte ut puta a deo, igit ibi nõ eſt differentia numeralis qa illa a nullo agente eſt itentum. ¶ Reſpondet doc. q eſt ibi falla ꝯñtia, nullus itendit infinitatẽ, igr̃ nullus itẽdit drĩam numeralẽ ecõuerſo bene ſeꝛ nullũ agens itendit differentiã numeralẽ, igr̃ nullũ agens intendit īfinitatẽ, qa īfinitate nõ pōt eſſe ſine drĩa numerali, unde aduertendũ eſt q drĩa numeralis eſt ī drĩas ꝗtũ eſt ex ſe ad finitatẽ et ad īfinitatẽ et iõ aliquis pōt itendere drĩam numeralẽ nec ex hoc ſeꝛ q itendat īfinitatẽ qa cũ aliqua ſit mltitudo numeralis finita illa poteſt intendi īmo adeo intendẽte unitatẽ uniuerſi intẽdit multitudinẽ numeralẽ qa eſt ps uniuerſi patet ex diffinitione ordinis poſite a diuo Aug. de ci. dei li. 19. c°. 13. ordo eſt pariũ diſpariũq; ubi p li pariũ intelligit multitudinem numeralẽ inter que numero diſtincta eſt paritas ſicut in īdiuiduis īmo deus maxime intendit īdiuidua cũ ſint pſecta entia, ſubſtãtie.n. prime ſunt perfectiores ſubſtantiis ſecundis per ly in parium intendit ordinẽ ſpecierum que ſe habent ſicut numeri quia ſicut non ſunt due ſpecies numerorum equales ita nec due quidditates equales, intendit igitur deus ſpecies in uniuerſo et ſimiliter indiuidua, non tamen intendit illa ut ſunt finis dei ſed magis intendit illa ordinãdo illa ad ſe ipſum ut ad finem rerum itentarum a deo et ideo dato q deus non intendat īfinitum itendit tamen multitudinem numeralem que poteſt ſtare et ſtat cum finitate, nec ſequitur differentia numeralis poteſt ſtare cum infinitate. Cõcedo, infinitas non intenditur. Concedo, igitur nec multitudo numeralis intenditur conſequens eſt falſum, et antecedens uerum iõ eſt falla et ꝯñtis ut uiſum eſt. ¶ Ad illud. 2ᵢ. de ala multitudo eſt ī corruptibilibus qa natura nõ pōt ſaluari ī uno īdiuiduo, et iõ ī eis eſt neceſſaria generatio, nõ ſic ī angelis eſt neceſſaria multitudo qa natura pōt ſaluari ī uno ſolo īdiuiduo. ¶ Reſpõdet Sco. q multitudo eſt ī corruptibilibus et eſt uerũ ſed nõ dicit Ari. q non ſit multitudo ī ſubſtãtiis ſepatis ſed p̄ciſe ī corruptibilibus, īmo uidet negare multitudinem in ſpēbꝰ angeloꝝ qa ponit unicũ angelũ ī una ſpē ut uiſum eſt, tamen ī ſecũdo de ala nõ dicit, p̄terea bene dicit q īcorruptibilibus ẽ neceſſaria generatio ut ſaluetur eſſe diuinũ .ſ. ppetuitas et quia natura ſaluat ī uno īdiuiduo ī angelis igitur ibi non eſt neceſſaria generatio, tamẽ bene pōt ſtare et de facto ſtat mltitudo. ¶ Ad illud de primo celi, Ari. fuit huius opi. q implicat eſſe plures ſoles et motus fuit iſto pricipio q uidelicet ſol ẽ ex tota materia ſue ſpẽi, nõ tm̃ actuali q̄ uidelicet ẽ ī ſole actu ſed etiã eſt ex tota materia potẽtiali reſpectu illius ſpẽi ita q non eſt aliq̄ portio materie que ſit poſſibilis eſſe ſub forma ſolis qn illa ſit ſub forma, et ita negaret poſſibilitatẽ ī natura nec ī aliqua materia ad aliũ ſolẽ, in talibus.n. corporibus īmobilibus et ſempiternis ñ ponit aliqd poſſe fieri nouũ, p̄ter rõnem aſſignatã. Et qa theoˡ negãt q ſol ſit ex tota materia poſſibili igitur debent concluſionem negare et concedere q dato q de facto non ſit niſi unus ſol, tñ bene poſſibile eſt aliũ ſimul cum iſto fieri a deo. Et miꝝ eſt ſi ponit materiã ī celo eiuſdẽ rõnis cũ materia iſtoꝝ īferioꝝ, igitur iſta materia quacũq; data eſt ī potentia ad formã ſolis et ita ſol non eſt ex tota materia, qa q̄libet ps materie eſt ī potentia ad quãlibet formã materialẽ. Si autem ponit materiã alterius rõnis ad qd dicere ẽ ex tota materia poſſibili ſufficiebat.n. dicere q ẽ ex materia q̄ qeſcit ſub illa forma, et non eſt ī potentia ad aliã, ſ; tunc oportet concedere aliã materiã ab iſta et ita quatuor pricipia reꝝ naturalium qa reſpectu īferioꝝ una materia et reſpectu celeſtium alia materia qd uidetur falſum.

Secunda pars di. 3. Queſtio Octaua.

IN SECVNDA PARTE PRINCIPALI HVIVS DISTINCT. Querit. 3. q. de cognitione angeloꝝ. In prima querit de mõ quo ãgelus cognoˢᶜⁱᵗ ſe. In 2ᵃ. quõ cognoˢᶜⁱᵗ deũ. In 3ᵃ. quõ cognoſcit alia a ſe create. Et primo querit, utrum poſita ſola eſſentia angeli q̄ ẽ pñs intellectui ſuo circũſcripta quacũq; ſpẽ ītelligibili repñtãte eẽntiã ipſi ītellectui et quocũq; habitu ſciẽtiali a moto, poſſit ãgelus cognoſcere ſe, et arguitur ad partes. ¶ PRIMO PONIT OPI. Henrici qᵒ. 5. q. 14. q nõ cognoſcit ſe p ſolã eẽntiã, ſed reqritur habitus ſciẽtialis in intellectu angelico quo repñtatur eẽntia angeli ītellectui ſuo ſub ratione actu ītelligibilis ut puta ſub rõne ulis et ut abſtrahit ab exiſtentia, et ab oī cõditione accñtali ſed ut ſortitur rõnem immutabilitatis et neceſſitatis eſſendi qa ſolũ de talibus eſt ſciẽtia. Et ideo ſi p īpoſſibile eſſet angelus ſine iſto habitu a nullo penitus īmutaret ītellectus angelicus et ita nihil ītelligeret quia p° nõ pōt ītelligere ſingˡᵉ, et ita dicit q ñ pōt ītelligere ſe p eẽntiã ſuã circũſcripto quocũq; alio. ¶ Sed ꝯ arguit quinq; uiis que patent. Multi libri nõ hñt, tñ credo q ptineat ad textũ quia in textu doctoris ſit mẽtio de iſto habitu īferius, reſpondendo ad pm argumẽtum principale uide lr̃am, qa nolo eã ponere pp plixitatẽ et tu inuenies ſi queres.

IDEO PONITVR ALIA Opi. que eſt. S. Tho. prima pte ſumme. q. 56. arti. p°. Ibi ponit Tho. q angelus p ſuã eẽntiã p ſe ſubſiſtẽtem q̄ ẽ īmaterialis et ex cõñti actu ītelligibilis et unita ītellectui pōt ītelligere ſe, qa ad actionẽ īmanẽtem ſufficit q obiectũ p ſe ſubſiſtat et ſit actu intelligibile et unitũ agenti iſta oīa ſunt ibi qa eſſentia angeli eſt unita ītellectui etc. ſecus eſt in actione trãſeũte qa nõ oportet q obiectũ ſit unitũ agenti, īmo eſt ſeparatũ ſicut patet ī artifice lignario. Et ſi dicas q pñs reqritur ad actionẽ īmanẽtem, ꝗ q obiectũ ſit pñs, ſed oportet formã illã que ẽ pricipiũ talis opationis eſſe ī illo ī quo dr̃ eſſe talis actio, reſpõdent q nõ oportet, qa ẽt forma ſepata ſi ſit principiũ actiõis ut exiſtat ī aliquo ſepata ẽt pōt opari ſicut patet de calore ſepato aliquo cũ nihil hẽat a ligno ut agat, ita dicunt de eẽntia angeli ſufficit q per ſe ſubſiſtat et ſit unita intellectui. Si etiã aliqs inſtet q ad opationẽ īmanẽtem oportet ut paſſum aliqd recipiat ab agẽte qᵒ paſſus agat hic aũt intellectus nihil recipit ab eſſentia angeli qa ponit q nulla ſpẽs repñtans ibi requiratur, ſed eſſentia ſola et intellectus dicit q aliqua ẽ potentia cognitiua que qñq; intelligit et qñq; nõ ſicut ītellectus noſter, et iſte intellectus aliqd recipiat ut puta ſpẽm obiecti, et q recipiat hoc nõ cõuenit ſibi ī eo q poᵃ cognitiua ſ; ī eo q poᵃ potens qñq; intelligere et qñq; nõ. Aliqua tñ eſt poᵃ que ſemper actu ītelˡᵗ, et illa nihil recipit ab obiecto, Scotus īſtat ꝯtra duo dicta primũ eſt q ſola eſſentia unita intellectui angelico cauſat cognitionẽ que eſt actio īmanens, et illa cãt in intellectu ſibi unito et nullã actiuitatẽ tribuit ītellectui reſpectu ītellectionis exñtis ī eo qa ad hoc q actio dicat īmanẽs in agente oportet q agens p aliquã formã actiuã qua eſt ī actu et potens agere agat et cauſet actionẽ ſuã in ſe alr̃ nõ eſt actio īmanẽs ſed trãſiens ab agente ī paſſum ſi paſſum nullo mõ actiue ſe habet ad illã ita eẽt hic qa ſola eſſentia angeli cauſaret et ītellectus tm̃ paſſiue ſe hrẽt circa illã ītellectionem illius eſſentie, et ita nõ eſſet opatio īmanẽs, nec ſufficit q agens et patiens nõ diſtinguãtur ſubiecto qa intellectus agens et poſſibilis non diſtinguũtur ſubiecto et tamen intellectus agens nihil recipit per hoc q intellectus poſſibilis recipit et ſpẽm et actũ et habitum igit nec hic ſufficit dr̃e q eſſentia angeli et ītellectus nõ diſtinguuntur ſubiecto hoc nihil eſt ad pbandũ ītellectionẽ angeli eſſe īmanẽtem niſi intellectus ītelligẽdo, ẽt pduxerit ītellectionem. Et eo

ſirmatur per exemplū ſuum et patet ꝫ ſm dictum eius qd fuit
iſtud ꝙ illa potentia cognitiua que ſemper cognoſcit nihil reci
pit ab obiecto, ſi intelligatur ꝙ nihil recipit niſi actū intelligendi
primū, et poſt nihil aliud recipit qa ille act⁹ ſemp manet ſi intel
ligat ꝙ recepto actu nullo mō aliqd nec actū nec aliud recipit
ab obiecto hoc falſum eſt, qa cū ille actus conti⁹ fiat ab obiecto
ſicut radius a ſole et ſicut creatura a deo, q̄ nō tm̄ ſunt a cau
ſis ſuis in fieri ſicut domus a domificatore, ſꝫ ſemper fiunt et dū
ſunt fiunt, ideo actū intelligēdi intellectus ſemper recipit ab ob
iecto, ſi intelligat ꝙ nō recipiat ſpēm reſpectu ſue eſſentie, hoc lꝫ
ſit poſſibile de eſſentia ꝓpria tamen de aliis eſt falſum qa etiā
intelligendo eſſentiam diuinā recipit ſpēm ab ea ultra actum
ut patebit in ſequentibus.

¶ AD QVESTIONEM igitur rñdetur ponendo unā ꝯclu
ſionē, que pꝫ ex lr̃a et ex dictis in.3.di.primi. ꝙ uidelicet intel
lectus angeli et ſola eētia cū ſit actu intelligibilis ſunt una to
talis cā actus, ſic ꝙ actus intelligendi nō cauſatur totalr ab ob
iecto nec totaliter ab intellectu ſed partialiter ab intellectu et
partialiter ab obiecto, nec requiritur alia ſpēs nec aliud repre
ſentatiuū ut dicebat Hen. ſed ſola eſſentia ſufficit in rōne ob
iecti, nō tñ ſufficit in rōne totalis agentis, rōnes patent. ¶ No
ta in ſolutione primi argumēti facti cōtra ꝯcluſionē reſpōſiuā
ad.q.et cōtra ultimā rōnem. Ibi hētur ꝙ res ſenſibilis in ſpecie
intelligibili habet eſſe actu cognoſcibile in re non. Ideo enim
dicunt res ſenſibiles in tali ſpē hre eſſe actu intelligibile qa in
tali eē nō hūt eē ſenſibile ſed eē uniuerſale circa qd tm̄ opera
tur intellectus et non ſenſus, et ſic hūt ſenſibilia in illa ſpē eſſe
actu intelligibile et nō extra illā ſpēm et ideo tm̄ in eē diminu
to habent ut poſſint cauſare actū intelligendi non aūt ut hūt eē
ſimpliciter reale qa ſic hūt eē ſenſibile et materiale ſiue indi
uiduale ſed in ſpē hūt tale eſſe quale eſſe habꝫ ſuum actiuuꝫ. ſ.
intellectus agens qui iſto modo facit de potentia intelligibili
actu intelligibile cauſando illas in quibus repreſentantur ſenſi
bilia ſub mō uniuerſali, et abſtracto et ſic facit etiā uniuerſa
litaté in rebus. Et ſi dicas ꝙ ut dictū ē ſupra in.q. prima de indi
uiduatione declarādo dictū cōmētatoris. Intellectus poſſibilis
facit uniuerſalitatē et nō intellectus agens. Rñdeo ꝙ ibi loque
batur de uniuerſali in actu et ut eſt ſecunda intentio applica
ta obiecto cognito ut ſꝫ primā intentionem et illud eſt uerū qa
intellectus poſſibilis facit illā compationes et ita cauſat uni
uerſale tale. Sed hic ſit uniuerſalitas uirtute intellectus agētis
cauſantis repreſentatiuuꝫ rei uniuerſaliter et non in particu
lari. ¶ In ſecunda ſolutione nota ꝙ ſufficiēter intellecto dr̄
opatio immanens ſi cauſetur ab intellectu tanꝙ a cā partiali
et in illo recipiatur nec oportet ꝙ recipiatur in totali cā maxi
me ſi altera cauſa partialis non dicatur formaliter operari
tali operatione, ut patet quia non dicimus obiectū intelligere ſꝫ
intellectū et ideo ſi in intellectu recipiatur et ab intellectu cau
ſetur ſufficienter dicitur opatio manens in agente, ſed ſi totali
ter produceretur ab obiecto et reciperetur in intellectu tantū
p iſſiuo non diceretur opatio manens in agente immo tranſiret
ab agente in paſſum. ¶ Ad illud argumentū ꝙ nititur proba
re ꝙ intellectus eēt mouens motū reſpectu obiecti et ita recipe
ret aliquid quo ageret ab obiecto. Aduertendū eſt ꝙ cauſam
mouere idem ſignificat ꝙ cām cauſare et ideo ſi intellectus eēt
cauſa mouens mota cāret in eo ꝙ mota et ſic cauſaret uirtute
cauſe mouentis, et ſi obiectū moueret intellectū ad cauſandum
actū cauſaret actū uirtute obiecti ideſt uirtute recepta ab ob
iecto, ſicut pꝫ in cauſis mouentibus et motis, que ſunt in duplici
drīa, uno mō cauſa mouens et mota recipit actū primū. i. eſſe a
cauſa mouente non mota ſicut ſol a deo accipit eſſe, et ita uir
tutē cauſandi et ita ſi ſol cauſat in uirtute dei dantis ſibi eſſe
cauſat. Alio modo ponitur in cauſis mouentibus localiter, ſicut
in exemplo de manu, et baculo et pila, qui baculus et ſi nō reci
piat eſſe baculi a manu, tñ recipit motionem qua agit ad ex
pellendum pilā de loco, et ideo baculus eſt cā mouens mota et
cauſat uirtute cāe ſuperioris a qua et ſi baculus nō habeat eē
hēt tñ motionem qua mouet, ſed nullo iſtorum duorꝫ modorum
ſe habet intellectus reſpectu obiecti neqꝫ ecōtra, quia intellect⁹
non recipit ab obiecto actum primū. ſ. eſſe, nec actū ſecundum
quo agat et hoc ſemper cōparando utrunqꝫ ad cauſalitatē qua
cauſant actū, ut ēt obiectū accipit eſſe ab intellectu, quia nulla
potentia operatiua producit obiectū ſuum ſed preſupponit il
lud eſſe, ut intellectus dat obiecto aliquod eē ſm, quo agat ſal
tem hoc eſt uerum de intellectu poſſibili quia intellectus agēs
cauſat ſpeciem obiecti que cooperatur intellectui poſſibili ad
actū cauſandum, ideo nullo modo ſe hūt iſte due cauſe ut mo
uentes et mote. Et ideo datur tertius modus. ſ. ꝙ ſicut in cauſis
agentibus per generationem uel per alterationem, eſt inuenire
cauſam ſuperiorē et cām inferiorē que ita ſe hūt ꝙ nulla reci
pit aliquid ab altera nec actū primū nec ſecundū, et unaqueqꝫ
agit per propriā uirtutē et non uirtute alterius ſicut pr̄ et mr̄
poſito ꝙ generet mr̄ actiue, ut uult phūs. i5. de aīalibus tūc pa
ter agit ſua forma actiua et nihil recipit a mr̄e, et mater agit
ſua uirtute actiua et nihil recipit a pr̄e, ita ꝙ neutra ē mouens
non mota nec ex ꝯūti eſt aliqua mouens mota ita. intellectus et
obiectū ſe habent, et hoc probatur per iſtā propoſitionē quia
nunꝙ cauſa inferior agit uirtute cauſe ſuperioris niſi aliquo⁹
inferior depēdeat a ſuperiore in forma qua operatur ſic ꝙ da
to ꝙ tūc quādo cauſat non recipiat a cauſa ſuperiore ſicut ſol
qū cauſat cū deo non accipit tūc formam qua agit a deo habu
it tñ prius duratione uel ſaltem prius natura cū ſemp a deo ac
cipiat eſſe, quia in eſſe continuo a deo dependet non ſic intelle
ctus reſpectu obiecti nec econtra. Et ſi arguās, intellectus agēs
cauſat ſpeciē obiecti que eſt cā partialis reſpectu actus igitur
dat ſpēi eſſe primū. Reſpondeo ꝙ lꝫ hoc uerꝫ ſit, non tñ illam re
cipit ab intellectu poſſibili cū quo ut cū cauſa partiali producit
actū intelligendi ſi. n. ſpēs ageret uirtute intellectus poſſibilis
oporteret ut reciperet eſſe ab intellectu poſſibili qd eſt falſum.
Vtrum debeas concedere ꝙ ſpēs moueat. i. cauſet uirtute intel
lectus agentis? Dico ꝙ ſic quia a quo hēt eſſe etiā uirtute eius
cauſat. Vnde notanda ſunt tria ſigna, ad intelligendum totam
iſtam materiaꝫ. In primo ſigno eſt phantaſma in phātaſia exē
pli grā albedinis, intellectus agens una cū illo phātaſmate cau
ſant ſpēm intelligibilem albedinis que ſpēs cauſata eſt cā par
tialis actus intelligendi et alia cauſa partialis eſt intellectus
poſſibilis et iſta recipitur in intellectu poſſibili, et ſic mouetur
per accidens pro quanto recipit in ſe ſpēm illam que eſt cauſa
cōcauſans ſibi intellectui poſſibili, non tñ mouetur aliquo modo
reſpectu cālitatis ſue qua cāt actū, quia nihil recipit a ſpē per
quod agat et producat actū. In ſecundo ſigno intellectus poſ
ſibilis informatus ſpē et ſpēs cāut actū et tñ nec intellectus mo
uetur ab obiecto uel ſpē, nec ſpēs ſimiliter mouetur ab intelle
ctu quia neutrum aliquid recipit ab alio ut agat actū ſed una
queqꝫ ſua propria uirtute operatur. In tertio ſigno producto
actu anima ſecūdū intellectū poſſibilem recipit eū in ſe et ſic
mouetur recipiendo et in hoc ꝙ receptiua non in hoc ꝙ actiua
quia anima aliter ſe habet poſt receptionē actus ꝙ̄ ante, tamen
in cauſando actū nullo⁹ mouetur quia ſic nihil recipit ſꝫ per
propriam formā producit, et hoc ē ꝙ dicit ꝙ licet aīa ſit mota
non tñ mouens mota ſic ꝙ ut mouens ſiue cauſans recipiat ali
quid ut cauſet et ſic dicatur mota, quia nō mouetur ad mouere
ideſt nihil recipit ut moueat ſiue cauſet ſed tm̄ mouetur ad re
cipere quia non pōt habere actum in ſe niſi ſit mota. i. aliter ſe

habeat ꝙ̃ añ ſe haberet. ¶ Quarto ar' duo diſtincta gñe non poſſunt concurrere ad cãndum eundem effectum. ¶ Doc. ſic procedit quia primo oſtendit ꝙ iſta ꝓpoſitio ſit ſalſa qa ſi due cãe partiales diſtincte rõne debent cõcurrere ad cãndũ aliquẽ effectũ ut in pluribus debent eſſe diſtincte genere, et non ſufficit diſtinctio ſpecifica nec diſtinctio numeralis. Quia ſuppoſito ꝙ due cauſe ꝓducant eundem effectum et ſuppoſito ꝙ ſint alterius rationis neceſſariu inter illas eſt ordo eſſentialis. i' diſtiguunt genere et probatur ꝯña quia ſi ille due cãe ſunt diuerſaꝝ rõnum, non ſolum numero differunt ſicut ſor. et plato trahẽtes nauem, qa ſor. et plato non drũt ſpẽ, ſiue non drũt rõne hoc aũt ſupponitur ut diſtinguantur rõe, In talibus ẽt cãis poſſet una tm̃ intendi ut ſuppleret uicem alterius in propoſito hoc eſt falſum, oꝫ i' ꝙ ſi ſint alterius rõnis et diſtinctio ſpecifica nõ ſufficit communit qa rariſſime duo diſtincta ſolum ſpẽ concurrunt ad cauſandũ aliquid ſicut homo et leo nihil cauſant et dicitur ꝙ raro concurrunt propter aſinum et equã in generatione muli igitur cum non ſufficiat ſola diſtinctio numeralis nec ſpecifica oꝫ cõcludere ꝙ illa duo diſtinguãtur genere, et ita negãda eſt illa duo diſtincta genere non cauſant aliquod tertium. Et ſi accipias ꝙ non tali genere. Nota ꝙ duplex eſt genus unũ eſt genus logicũ aliud eſt genus cauſe, et hoc eſt quadruplex ſicut ſunt quatuor genera cauſarum. Ideo dicit doc. et ſi accipias duo diſtincta tali genere ſuple logico uel genere cauſe adhuc eſt ſemper falſa pꝫ ſi dicas duo diſtincta genere logico nõ pñt etc. ſalſa eſt, quia albedo uel ſpẽs albedinis eſt de ꝑdicamẽto qualitatis, itellect' de ꝑdicamẽto ſube, et tñ ambo cauſant actum intelligendi. Vel ſi accipias duo diſtincta genere cauſe ñ concurrunt ad tertium cauſandũ ſalſa eſt quia forma et materia et finis et efficiẽs pertinent ad diuerſa genera cauſarum et tñ concurrũt ad componendũ et cauſandum eundeꝫ effectum, ita ꝙ ex diſtinctione generis huius. ſ. logici uel huius. ſ. cauſe, ñ põt magis queri hoc. i. ueritas huius propoſitionis in hoc genere ſcilicet logico ꝙ̃ i illo. ſ. cauſe, quia in utroq; genere ẽ ꝓpõ ſlã.

¶ AD PRIMVM PRINcipale. Nota in ſolutione prima duo dicta doctoris, et tres queſtiones primum dictũ ꝙ in anima noſtra, eſt primus actus perfectus ad quem deberet ſequi actus intelligendi ſe et amandi ſe niſi impediretur, quia eſt eſſentia ale actu intelligibilis cũ non ſit ſenſibilis et itellectus ſuus ſibi proportionat' et unitio unius ad alteꝝ et plura ñ requiruntur, et propter hoc beatus Auguſtinus etc. nõ ſic eſt in ala actus prim' reſpectu actus intelligendi lapidẽ, quia aliquãdu ala eſt in potentia eẽntiali qñ non habet ſpeciẽ lapidis. ¶ Secundum dictum ꝙ in tali actu primo anime conſiſtit ratio imaginis ȝ^{is} quia eſt ibi perfecta ratio memorie et intellectio ſaltem uirtualr quia ala pro ſtatu iſto non intelligit ſe actualiter et diſtincte, et ẽ ibi amor ſui ſicut in cã qa eſt ibi uolũtas et cã ſine qua non. ſ. intellectio uirtualis. ¶ Prima queſtio quare non exit ille actus primus in actũ ſecundũ. i. quare nõ intelligit ſe et amat ſe. Quia ẽ impedimẽtũ quod illa eã uincere non poteſt, ſicut graue non deſcendit ſi eſt impeditũ et non põt uincere cãm impedientem. ¶ Secunda queſtio. Quod eſt iſtud impedimentũ? Dico ꝙ intellectus noſter pro ſtatu non ẽ natus mouere. i. cauſare uel moueri. i. recipe aliquid imediate niſi ſit motus ab aliquo imaginabili, et ſenſibili extra. ¶ Tertia q̃ſtio. Et quare eſt hoc, ut neceſſario prius moueatur ab iſtis extra ꝙ̃ poſſit ſe intelligere? Rndet Scotus ſm duas opi. prima eſt ꝙ iſta cã impediens eſt ꝓpter peccatũ primi parentis ut pꝫ p Auguſtinũ. iſ. de tri. hoc tibi fecit infirmitas debilitas et que cauſa huius infirmitatis [illegible]atiq; iniquitas et hoc dicunt Licorienſis ſup. 6. ethicorum et commentator Euſtachius qui fuit xp̃ianus. uel forte ſm ueritatẽ illa eſt cã naturalis et ex peccato ſimul, et ideo dicit uel forte illa cã eſt naturalis pro ut natura iſtu^{m} inſtituta eſt, et ñ abſolute naturalis, ſic ꝙ ẽ ex ordine potentiarũ ſenſitiuaꝝ ad intellectũ ſic a deo ordinatũ ut nõ poſſit ala aliquod intelligibile prius itelligere niſi prius itelligat aliquod ſenſibile, et ſi Adam nõ peccaſſet potuiſſet duobus modis intelligere. ſ. et ſenſibilia primo ſi uoluiſſet et intelligibilia primo ſi ei placuiſſet ita ꝙ potuiſſet ſeruare ordinẽ potẽtiaꝝ et ñ ſeruare. nunc aũt ex peccato ſtatutũ eſt ut hoc tãtũmodo operet ut prius immutetur a ſenſibilib' et poſt ab intelligibilib'. Alius modus dicendi eſt ꝙ eſt propter ordinẽ potẽtiarũ abſolute ẽt ſi nullum fuiſſet peccatũ ſed quia ipſa ala eſt hñs potẽtiam ſenſitiuam et intellectiuã et ille ſenſitiue ſunt priores ideo hoc a natura hẽt, etiã ubi Adam non peccaſſet ut prius operetur ſentiendo quã intelligendo et ita prius ſenſibilia intelligat ꝙ̃ intelligibilia aprehendat et ex hoc habes dicere ꝙ Adã in ſtatu innocentie non potuiſſet cognoſcere ſubam niſi prius aprehendiſſet accñs aliquod ſenſibile, ſed ſm aliũ modum dicendi potuiſſet Adã in ſtatu tali primo aprehendere ſubam ante aprenſionem cuiuſcunq; accñtis. Ad formam argumenti dr̃ ꝙ nõ eſt ſimile de eẽntia ale et de eẽntia angeli, quia lꝫ utraq; ſit actu intelligibilis, una tñ. ſ. eẽntia anime impeditur pp ordinẽ potentiarum quẽ hẽt, angelus non, et ideo angelus intelligit ſe actu ſecundo, et ala non. Et nota ꝙ illa impotentia et ipedimentũ non ẽ in ala ex cã intrinſeca ſed ex cã extrinſeca uel ex peccato, uł ex ordine potentiaꝝ, et hanc impotentiam in ala experiebatur phũs, et nõ experiebatur aliã poſſibilitatẽ ſicut faciunt xp̃iani qui per fidem ſciũt deum potuiſſe alium ordinẽ dare ale ut ea etiam immediate poſſet moueri a ſe abſq; hoc ꝙ prius eſſet mota a ſenſibilib'. Et ideo Ariſ. dicit ꝙ ala non eſt aliquod intelligibiliũ ante intelligere aliorũ. i. nõ ẽ poſſe intelligi a ſe, ante intelligere aliorũ. Ibi nota duplicẽ ſenſum iſtius ꝓpõnis ſicut et iſtius hoc nunc eſt primo imortale. 6. topicoꝝ. unde nota ꝙ ly ante eſt prepoſitio et equipolet aduerbiali determinationi ſicut ly nunc eſt aduerbiũ, et uiradoq; accipitur ly ante, pro aliquo nũc, ſicut hic oportet nũc alam prius intelligat alia et poſt itelligat ſe, et ly ante põt cõſtrui cũ iſto infinitiuo intelligi ſignificãte terminũ potentie ſue, et eſt ſenſus cõpoſitus uer' ſic. ſ. nõ ẽ poſſibile intellectũ intelligi a ſe ante intelligere alioꝝ ſic ꝙ ly ante intelligere aliorum cõſtruatur cũ ly intelligi a ſe qui eſt infinitiuus ſignificãs actũ potentie ſue. Alius eſt ſenſus diuiſus et eſt cũ ly ante intellectũ aliorum conſtruit cũ ly põt qđ eſt uerbum idicatiui modi, et ſignificat alam nõ hr̃e potentiam ad intelligere ſe niſi intelligat alia et hoc eſt falſum quia ala non hẽt potentiam ad intelligere ſe per hoc ꝙ intelligit alia, ſꝫ ſemp hẽt potentiam ad ſe intelligendũ ẽt ſi nunq̃ alia intelligeret lꝫ non exiret in actũ, et ideo iſte ſenſus ante itelligere aliorum, non põt intelligere ſe, eſt falſus ſenſus ubi ly ante intelligere alioꝝ conſtruitur cũ ly nõ põt, ſicut etiam iſta habet duplicem ſenſum. ſ. hoc nunc eſt primo imortale r^{m} hõis in ſtatu innocentie unde aduerte ꝙ in ſtatu innocentie homo fuiſſet immortalis. i. nunq̃ mortuus fuiſſet ubi ly i negat actum moriendi et i iſto ſenſu eſt uera ut aũt ly i negat potẽtiã ad mori ſic eſt ſalſa quia ſemper homo fuit mortalis. i. habuit potentiam ad mori lꝫ nunq̃ fuiſſet mortuus ita ala pro iſto ſtatu habet potentiã ad intelligere ſe, tñ nunq̃ exit in actum niſi prius intelligat alia. ſ. ſenſibilia. ¶ Ad ſecundũ dãtur. 3. Rñſiões p^{a} eſt ſancti Tho. qui deſtinguit de ſingulari qm̃ ſingulare aliqđ eſt materiale et aliquod eſt immateriale, et tũc rñdet ꝙ ſingulare materiale non põt intelligi ſub rõne propria eo ꝙ materia impedit, ſingulare aũt immateriale eſt per ſe intelligibile cum ſit actu intelligibile, et non ſenſibile et ideo angelus poteſt ſe intelligere quãq̃ ſit ſingularis quia ſingularitas non impe-

it ſe intelligentem ſed bene materialitas. Alia eſt reſponſio Henrici, qui dicit ꝙ ſingularitas in materialibus et ĩ immaterialibus impedit ne aliquid tale intelligatur et ita concedit ꝙ angelus non intelligit ſe per eſſentiam ſuam ſed per habitum ſcientialem et in uniuerſali. Sed doctor dicit ꝙ credit neutram reſponſionem fore ueram, quia non eſt ex defectu ſingularitatis ꝙ ſingulare non intelligatur ratione ſingularitatis ſed magis ex defectu intellectus noſtri et in becillitate eius ſed iſta ĩpotentia nõ eſt in itellectu angelico licet ſit in nr̃o ꝑ ſtatu iſto. ❡ Ad tertium argumentum. Ibi nota ꝙ illa prepoſitio omnem potentiam cognitiuam oportet denudari a ratione formali cognoſcendi, ſic uniuerſaliter poſita ut ponitur eſt falſa quia cum intellectus poſsit ſe intelligere et ſibi ſit rõ cognoſcendi oporteret intellectum denudari a ſe ipo et ita etiam a natura entis cum ens ſit eius obiectum, et ſit ſibi ratio formalis cognoſcendi. Illa igitur propoſitio ſolũ habet ueritatem in potentiis materialibus organicis, que requirunt organum receptiuum obiecti illarum potentiarum et eſt receptiuum obiecti ſecundum eſſe intentionale id eſt in ſpecie, et ita recipit obiectum ſine materia Et in corporalibus cõiter ſlm ꝙ recipit aliquid ſecundum eſſe materiale habet diſpoſitionem oppoſitam ei quod habet eſſe ſine materia, et in ſpecie ſicut patet de colore, qui color ſecundum eſſe materiale requirit ſubiectum terminatum et opacum, quia color eſt extremitas perſpicui in colore terminato non traſparente nec diaphano, et ſpecies coloris requirit ſubiectum diaphanum ſicut eſt aer et aqua et ignis ideo pupilla oculi que eſt organum uiſus eſt diaphana et aquea non terminata nec perſpicua, ſed tranſparens et ita denudatur a natura coloris ſm eſſe materiale ut poſsit recipere colorem ſecundum eſſe intentionale. Et ideo ſi organum uiſus eſſet coloratum materialiter nunquam poſſet uidere illum colorem quia nunquã poſſet ſpeciem recipere illius coloris in eo exiſtentis nec etiam ille color poſſet immutare quia ſenſibile poſitũ ſupra ſenſum nõ cauſat ſenſationem patet in iis qui ingrediuntur balnea primo ſentiunt magnum calorem quia organum tactus non eſt calefactum, et ita eſt denudatum a natura illius caloris ſecũdum eẽ reale et ideo recipit ſpeciem illius caloris immutantis ipſum ſed cum organum tactus eſt calefactum non ſentit calorem quia iam ſenſibile eſt poſitum ſupra ſenſum. Et nota ꝙ in textu in regula illa de corporalibus ponitur communiter propter ſenſum tactus de quo eſt difficultas ſpecialis an denudetur a natura ſui obiecti ſecundum eſſe materiale, obiectum tactus ponitur aliquod commune. 4. qualibus primis, non uidetur ꝙ ſit denudatus ab omni calore et ab omni frigiditate. ideo dicitur ꝙ etiam oportet ꝙ tactus ſit denudatus a tali uel tali gradu caloris ad hoc ut recipiat ſpeciem illius gradus ut patet ſi unus manũ habeat calidam ut duo et alius ut .4. iſte qui habet calidam ut duo ſentiet calorem alterius manus et immutabitur immutatione intentionali et ita oportet ut tactus ad minus ſit denudatus illo gradu cuius ſpeciem poteſt recipere aliter ſi eſſet calidus ut. 4. nunq̃ recipiet ſpeciem caloris ut. 4. Et ideo de ſenſu tactus dicitur ꝙ dupliciter immutatur immutatione intentionali recipiendo ſpeciem et nõ calorem ſicut patet in hieme in habentibus manus ualde frigidas ſi oſtendant eas igni ĩmutãtur intentionaliter recipiendo ſpeciem caloris et dolent ĩmutantur etiam realiter recipiendo calorem realem. Apparet igitur ꝙ illa propoſitio eſt uera in potentiis cognitiuis ſenſitiuis et organicis, ꝙ debent denudari a natura recepti. Ex hoc patet etiam ꝙ cum intellectus recipiat in ſe ſpecies omnium formarum materialium ꝙ oportet ipſum eſſe immaterialẽ et immixtum et non organicum, quia ſi eſſet organicus et materialis non poſſet recipere in ſe ſpeciem illius forme materialis et organice quam in ſe haberet et ita non poſſet intelligere omnes formas, m̃ales ꝙ ẽ fl̃m quia tunc nõ eſſet totius entis, cũ igĩtur ſit totius entis et omnium ſpecies intelligibiles poſsit recipere debet eſſet immaterialis, et tunc nullam diſpoſitionem repugnantem ſpeciei intelligibili habet in ſe. Si autem eſſet materialis eſſet in eo diſpoſitio repugnans ſpeciei itelligibili ſicut patet ꝙ ſenſus cum ſit materialis non poteſt recipere ſpeciem ita ſpiritualem qualis eſt ſpecies intelligibilis, immaterialitas enĩ intellectus nulli ſpeciei intelligibili repugnat, et ideo omnium ſpecies intelligibiles poteſt recipere etiam ſe ipſum intellectualiter recipere poteſt et ſe intelligere et ſpeciem de diuina eſſentia in ſe habere ſicut habuerunt Ioãnes euãgeliſta et Paulus. ❡ Ad aliud ſepe reſponſum eſt uide. q. de grauibus et leuibus in di. 2. huius. ❡ Ad ultimum dico ꝙ actus non eſt medium inter eſſentiam angeli et intellectum angeli quia eſſentia et intellectus ſunt una cauſa actus intelligendi ſe, et ita actus ẽ effectus et eſſentia angeli et intellectus ſunt cauſa et ita extremum ambo, et actus aliud extremũ poteſt tamen aliquo modo dici medium et ꝙ itellectus cõiungitur eſſentie mediãte actu ſed nõ ẽ medium inter contraria. Queſtio. Nona.

SECVNDO QVERO DE INTELLEctione angeli etc. Suppoſito ꝙ angelus naturaliter cognoſcit deum queritur an illa cognitio naturalis de deo ſit diſtincta. Et arguitur ꝙ non quia illa diſtincta non poſſet naturaliter haberi ab eo niſi per propriam rationem diuine eſſentie que ꝑpria ratio eſſet uel ipſa eſſentia diuina in ſe, et ſic eſſet noticia intuitiua et beatifica et ſic eſſet naturaliter beatus et hoc ſoli deo conuenit ſcilicet eſſe naturaliter beatum, aut hoc eſſet per aliquam ſpeciem diſtincte repreſentantem diuinam eſſentiam, ſed iſta ſuperflueret ut pꝫ in litera. ❡ Contra quia aut nullã cognitionẽ hẽret de deo ſi ñ hẽret ꝑ ſpeciẽ aut tm̃ ↄfuſam, et ſi nullã noticiam naturalem hẽret de deo fruſtra eſſet ſibi datũ illud preceptũ de diligẽdo deũ, quia ſi nõ cogitaret nec diligere poſſet cũ inuiſa amare poſſumus incognita nequaquã etc.

❡ HIC CONCORDANT ALIqui in negatiua iſta ꝙ uz angeli non habent diſtinctam cognitionem naturaliter de diuina eſſentia. Et eſt Henricus quoli. tertio. Tenendo iſtam negatiuam ſi queritur ab eis per quid igitur angeli affirmatiue cognoſcunt diuinam eſſentiam. Reſpondẽt ꝙ non per ſpeciem nec per eſſentiam ſuam nec per eſſentiam diuinam ſed per habitum ſcientialem de quo dictum eſt in priori. q. probat autem Henricus ꝙ non cognoſcunt diſtincte deum per ſpeciem nec per ſuam eſſentiam et argumenta ſunt in litera. ❡ Contra quam concluſionem ꝙ non cognoſcunt per ſpeciem arguit doctor duabus rationibus oſtendendo ꝙ angeli nullo modo cognouiſſent deum naturaliter. Quia ille rationes que concludunt (ſi tamen cõcludũt) ꝙ angeli per ſpeciem non potuerũt cognoſcere deum naturaliter ille eedem concludunt de quocunq; repñtatiuo et ita cõcludunt ꝙ non poſſunt deum cognoſcere naturaliter per habitũ ſcientialem nec per eſſentiam ſuam ut patet nec per eſſentiam diuinam in ſe quia illa uiſio fuiſſet beatifica igitur nullo modo naturaliter cognouiſſent quia nec de ea habuiſſent cognitionem diſtinctam in particulari quia illa non poteſt haberi niſi per ſe ipſam uel per ſpeciem ſed utrunque negat, nec etiam de ea habuiſſent indiſtincte et in uniuerſali quia nullam cõceptũ unicũ deo et creaturis ↄcedit, iͬ nulloͦ naturaliter deum cognouiſſent nec diſtĩcte nec ĩdiſtĩcte qd ẽ fl̃m. ❡ Secũda ẽt rõ ẽ ex dictis Hen. q. a ipſe tenet ꝙ eẽntia diuĩa de ſe tm̃ nata ẽ facere de ſe in intellectu ſuo unicũ cõceptũ realẽ, et ſi quẽ aliũ habet ille eſt conceptus factus per intellectum negociantem circa eſſentiam, et ita eſt conceptus rationis. Ex illo dicto

Henrici infert doctor unum conſequens tale, igitur illa eſſentia tantum eſt nata facere de ſe unicum conceptum realem in quocunq; intellectu, probat iſtam conſequentiam ex oppoſito conſequentis ſi bene inſpicias litterã. Ex iſto cõſequente infert aliud ſcilicet igitur nullus conceptus realis natus eſt haberi de ipſa eſſentia niſi unus probat etiam iſtam ex oppoſito conſequentis. Et tertio infert igitur intellectus angeli habebit iſtum unicum conceptum realem undecunque cauſetur uel omnino nullum habebit, ſed iſtum naturaliter non habebit cum non poſsit cognoſcere deum per eſſentiam, nec per propriam rationem repreſentantem et ita nullam diſtinctam noticiam naturaliter habebit. ¶ Ideo ſanctus Thomas aliter reſpondet. Et dicit ꝙ angelus ante beatitudinem et in naturalibus exiſtens habuit diſtinctam cognitionem dei per eſſentiam ipſius met angeli qa angelus eſt imago et ſimilitudo quedam dei unũquodq; autem cognoſcitur per ſuam ſimilitudinem et imaginem igitur angelus per ſuam eſſentiam non abſolute ſed inquantum eſt imago dei poteſt deum cognoſcere et ita cognouit deum naturaliter et diſtincte. ¶ Sed contra iſtam rationem et opi. inſtat et oſtendit ꝙ non potuerit angelus ſic per ſuam eſſentiam inquãtũ eſt imago dei primo cognoſcere deũ. Et ad hoc ut intelligatur ratio doc. Notandum eſt ꝙ duplex eſt imago. Aliqua eſt imago dei que eſt tantum repreſentatiua dei et ratio cognoſcendi deum non cognitum, et iſto modo angelus non eſt imago dei ſed eſt ſpecies repreſentans diuinam eſſentiam que ſpecies eſt ratio cognoſcendi eſſentiam diuinam illi intellectui cui eſt repreſentatiua diuine eſſentie ſicut ſpecies albi in oculo ẽ ei ratio cognoſcendi albedinem et hec imago repreſentat imaginatum intellectui ſine quocunq; diſcurſu alia eſt imago que non repreſentat imaginatum niſi ſit cognita et iſta non repreſentat intellectui niſi per diſcurſum ſicut diſcurritur a cognoſcente ad cognitum, et iſte diſcurſus preſupponit cognitionem illius ad ꝙ diſcurritur, ſicut imago Ceſaris non repreſentat Ceſarem niſi cognoſcas eam eſſe imaginem Ceſaris et ita oportet te cognoſcere Ceſarem qui eſt terminus diſcurſus, tũc arguit Scotus contra eum, quia ſi angelus cognoſcit deum ex cognitione ſui tunc diſcurrit ab iſto antecedente ſcilicet angelus cognoſcit ſe ut eſt imago dei ad illud conſequẽs ſcilicet cognoſcit deum imaginatum, ſequitur igitur angelum diſcurrere, et iſtud eſt primum inconueniens ad quod deducit quod in rei ueritate non eſt incõueniens licet ſit inconueniens ſibi qui dicit ꝙ angeli non diſcurrunt et in hoc differunt ab intellectu noſtro. ¶ Secundo arguit ꝙ diſcurſus preſupponit noticiam ſimplicem illius ad quod diſcurritur, et ita ſi angelus ex cognitione ſui ut eſt imago dei cognouit deum oportet prius ut cognoſcat deum ante diſcurſum, patet quia non poteſt ſe cognoſcere ſub ratione imaginis dei niſi cognoſcat deum, quia ſi non cognoſcat deum igitur nec ſe ſub ratione imaginis dei ſicut nullus cognoſcit aliquam imaginem eſſe imaginẽ Ceſaris niſi cognoſcat Ceſarem uel per auditum uel per uiſum uel per ſcripturas ut puta quia fuit talis figure ſtature tale ſignũ in facie et ſic de aliis igitur ſi angelus cognouit iſto mõ deũ per diſcurſum prius cognouit eũ, et de mõ cognoſcendi eum querimus. Confirmatur etc. et ꝯfirmatio eſt clara.

¶ AD QVESTIONEM REſpondet doctor primo ponit unam diſtinctionem, uidelicet ꝙ duplex eſt noticia ſcilicet abſtractiua et intuitiua, et ſepe de iſtis dictum eſt. Nota tamen ꝙ intuitiua eſt duplex aliqua eſt intuitiua ideſt non diſcurſiua et talis eſt noticia principiorum que pro tanto dicitur intuitiua quia habetur ex ſola noticia terminorum et non per diſcurſum a magis noto complexo ad minus notum, et huic opponitur noticia concluſionis, que non habetur niſi per diſcurſum, et iſta noticia intuitiua eſt abſtractiua quia habetur ex noticia terminorum abſtrahentium ab actuali exiſtentia. Alia eſt noticia intuitiua que diſtinguitur contra abſtractiuam et iſta eſt noticia facialis quam ego habeo de te preſente in propria preſentia et in propria exiſtentia et iſta non eſt obiecti abſtrahẽtis ab actuali exiſtentia immo eſt de obiecto includente exiſtẽtiam et preſentiam, et ideo dicitur noticia de obiecto exiſtente ut exiſtẽs eſt et preſente ut preſens eſt et iſto modo accipit hic noticiam intuitiuam et hanc expectamus a deo ut ea ſimus beati uidendo deum facialiter et preſentialiter. Ibi nota ꝙ ſenſus pticulares exteriores ſunt receptiui tantum modo ſpecierum et nullo modo retinent illas niſi forte ad modicum tempus ſicut in oculis remanent reliquie uiſorum, phãtaſia recipit ſpecies et retinet et ſic quia retinet dicitur memoria ſenſitiua, intellectus utrunq; habet et recipit ſpeciem rei pſentis et exiſtentis et ſic cognouit intuitiue, etiam illas ſpecies retinet et ſic dicitur recordari et p illas ſpecies retẽtas operatur intelligendo abſtractiue. ¶ Ad queſtionẽ reſpondet ponẽdo duas concluſiones prima ꝙ ſm colter loquentes angelus non poteſt habere noticiam intuitiuam de deo ex puris naturalib⁹ quia ſic fuiſſet naturaliter beatus et Lucifer ſi uidiſſet deũ nõ poſtea peccaſſet. Secunda. Non tamen uidetur negandum quin poſsit naturaliter habere cognitionem dei diſtinctam abſtractiuam hoc modu intelligendo ꝙ ſpecies aliqua repreſentet diuinam eſſentiam diſtincte non ut in ſe preſentialiter exiſtentẽ, qa bene ſtat ꝙ angelus habeat noticiam diſtinctam de deo licet illa noticia ſit abſtractiua. Abſtractiua enim noticia diuiditur ĩ noticiam diſtinctam et in noticiam confuſam. Et hee due noticie diſtinguuntur penes rationes cognoſcendi ut illa ſic noticia abſtractiua diſtincta que habetur p propriã rationem ſicut ſi de ceruo habeamus noticiam per propriam rationem eius tũc illa erit diſtincta, quia eius ratio propria ſcilicet diffinitio ducit me in eius propriam noticiam et non cõmunem illa autem ẽ noticia cõfuſa Cerui que habetur per rationem communẽ ſibi et aliis ut puta per rationem ſubſtãtie aut animalis aut entis. Ita dico ꝙ angeli potuerunt habere noticiam per ſpeciẽ de deo et ita abſtractiuam et tamen diſtinctam, quia illa ſpecies repſentabat illam eſſentiam et nõ aliquid aliud et ita per propriã rationem. ¶ Sed quomodo habuerunt illam ſpeciem. Patet ꝙ fuit creata cum illis in principio ſue creationis. Utrum debeat dici naturalis. Dico ꝙ ſic aliquo ut naturale diſtinguitur contra habitum ſupernaturalem gratie et glorie, quia angeli per illam ſpeciem nec fuerunt deo grati, nec per illam fuerunt beati uel glorioſi, et ſic debet dici naturalis. Alio modo dicitur habitus ſiue ſpecies ſupernaturalis eo ꝙ nullo modo naturaliter poterant eam habere, quia nec uirtute intellectus eorũ ut uirtute obiecti naturalis naturaliter agentis. Illa enim ſpecies nõ poterat haberi ab eis niſi uirtute diuine eſſentie et illa nihil cauſat ad extra naturaliter, ſed mere libere et contingenter et ideo iſta ſpecies non poterat dici naturalis eo ꝙ naturaliter eſſet acquiſibilis. ¶ Et exiplicite perſuadet doctor ꝙ talis ſpecies debeat poni in intellectibus eorum que eſſet eis ratio formalis et naturalis ut expoſitum eſt cognoſcendi diſtincte diuinam eſſentiam abſtractiue tamen in prima perſuaſione nota ꝙ beatitudo naturalis hominis pro ſtatu nature lapſe ſecũdum Ariſtotelem eſt cognitio dei in conceptu confuſo entis infiniti ſummi boni etc. quare dico ſecundum Ariſtotelem, quia ſecũdum fidem perfectiorem habemus ut cognoſcere deum ſub ratione trini et unius. Alio modo accipitur beatitudo naturalis hominis pro ſtatu innocentie et ſic Adam habuit noticiã nõ ſolũ confuſam de deo ſed diſtinctam et fruitionẽ ſequẽtem illã cognitionẽ et ſic forte ꝯcedẽdũ ẽ et ſine forte ipſũ hũiſſe ſpẽs

repreſentatiuē diuinā eētiam ſicut et angeli. Cū igr angeli ſint nobiliores hoie, ſi hō in ſtatu innocētie habuit noticiā diſtinctā de deo et in ea fuit naturaliter beatus igr angelus perfectiorē habuit noticiā et perfectiorē beatitudinē, et illā non potuit hr̄e ſine ſpē igitur. In illa perſuaſiōe. Nota ꝙ raptus pauli fuit motus non uiolentus quia intellectus eius ſumme inclinabatur ad deum uidendum, tamē fuit motus ſupernaturalis quia pro ſtatu iſto non conueniebat ſibi uidere deum, ideo dr̄ raptus, quaſi ſuper naturam tractus. Item nota ꝙ ad memoriam requiritur ſpecies actus et ſpecies ob ecti ut fuit ſub actu, omnia hec fuerunt in paulo poſt raptum quia recordabatur uiſorū in eſſentia diuina, igitur habuit ſpeciem de diuīa eſſentia et ſi iſta ſpecies fuit in intellectu poſſibili pauli quare eam debemus negare ab intellectu angelico, et patet ex epiſtola ad Cor. Scio hominē in Chriſto ſiue in corpore ſiue extra corpus. i. an fuerit raptus ſimul cum corpore neſcio ſꝫ deus ſcit aut extra corpus ante annos. 14. a tpe quo cōdidit epiſtolam uſqꝫ ad tempus raptus ꝙ fuit ante conditionem epiſtole per. 14. annos raptus huiuſmodi etc. Ecce ꝙ oīum recordabatur igitur habuit ſpeciem aliter nō habuiſſet memoriam predictorum. tertio etiam perſuadetur ex dicto Auguſtini ſuper geñ. de ſex diebus loquens dicit ꝙ illi ſex dies non erant in ſucceſſione tpis. i. non erant ſex dies naturales, ſed ſignabant in cognitione angelica ordinē naturalē creaturarum diſtinctū in ſex diebus, qui dies capiuntur penes ueſpere unius diei et mane alterius diei ſequentis. Vbi notandū ſꝫ Nicolaus de lira ꝙ cū dr̄ factū eſt ueſpere et mane dies unus hꝫ ueſper eſt terminus diei artificialis et hoc illius diei in quo creatus eſt ang lus et mane illius diei nō ponitur in ſcriptura ſed primū mane poſitus in ſcriptura ē mane ſecūde diei. Et iterum dum dicitur factū eſt ueſpere et mane dies ſextus, illud mane ē mane ſeptime diei in quo mane angeli cōcordiſſima cōtemplatione omnia in uerbo uiderūt et ibi perſtiterūt nec ſequitur ueſpere illius diei quia ſteterunt in cognitiōe uerbi et nō in cognitione creaturarū redierunt. Itē nota ꝙ per mane btūs Aug. intelligit noticiam matutinā que eſt noticia creaturaꝝ in uerbo ſiue in diuina eſſentia et in cauſa rerū pro ueſpere exponit noticiā ueſptinā q̄ ē cognitio reꝝ l gńe ꝓprio im cū ꝙ angeli pri9 cognouerūt res in eētia diuina q̄ꝫ eas cognouerūt in ſe. Et iſte eſt ordo cū deus dixit fiat lux facti fuerunt angeli qui lux dicūtur, cū primum fuerunt producti cōuerterūt ſe oēs ad deum ut cām ſuā et ibidē in cā ſe cognouerūt ſic ꝙ prima cognitio q̄ꝫ hūerūt fuit cognitio dei, 2a cognitio ſui, niſi uelis dicere ꝙ ſcdō actu cognouerūt deū et ſe deīde ꝯuerterūt ſe ſupra ſe et ſe ipſos cognouerūt l gńe ꝓprio et hec dr̄ noticia ueſptina, quo facto ū ſteterūt boni l cognitiōe ſui ſꝫ exurrexerūt in laudē et honorem dei ex eo ꝙ deus eos creauerat et gr̄as deo egerunt, et hoc fuit primū mane poſitū in ſcriptura factum eſt ueſpere et mane dies unus, et illud mane eſt principiū ſecūde diei in quo uiderunt in uerbo ſecundam creaturam uidelicet firmamentum, et firmamento producto illud cognouerunt in ſe et ſic fuit ueſper et noticia ueſpertina tandem ultimo mane ꝙ eſt mane ſeptime diei exurrexerūt in laudē dei ulēm ex mundo producto. Iſta noticia in uerbo licet beatus Aug. uideatur dicere ꝙ fuerit btīfica ut patet ex auctoritatibus poſitis in lr̄a quia l una ponit ꝙ angeli uiderunt uerbum equale patri et perfruebantur uerbo cum patre, que perfruitio pertinet ad beatitudinem in ſecūda etiam dicit ꝙ tunc nox ad diem pertinet et non dies ad noctē etc. Nota ꝙ qū ſancti angeli ſurgunt in dei laudem ex opere facto tunc nox precedens pertinet ad diem et ad mane precedens et non pertinet dies ad noctem. i. illud mane l quo ſurgunt in laudem dei pertinet ad diem ſequentem quia eſt principium illius diei et ideo in ſeptimo die concordiſſima contemplatione ſunt, ſeptime diei. ſ. quietis et felicitatis eterne non ſequitur ueſper et illi ſeptime diei cōiungitur eccleſia ſcilicet congregatio fidelium ex hac pegrinatione liberata, qa hic ſumus tanqꝫ peregrini et aduene ut et nos exultemus et letemur in illo ſeptimo die et ſemper quieſcamus. Hic Aug. uidetur dicere ꝙ illi ſancti angeli uidentes res in uerbo fuerūt ſancti et im beati, ſed oportet intelligere beatū Aug. loqui de beatitudine naturali et non ſupernaturali, quia ex dictis eius concluditur ꝙ tunc non fuerunt beati beatitudine glorie ſempiterne quia ſecundū Aug. prius uiderūt res in uerbo q̄ꝫ in ſe ipſis, et tamen ſm ipſum ſimul creauit deus omnia ſimultate temporis licet ū ſilitate nature, ſi ergo prius uidiſſent res l ſe omnes ſimul potuiſſent illas uidere et im nō prius cognouiſſent l uerbo ꝙ eſt contra ipm oportet igitur dicere ꝙ prius illas cognouerunt in uerbo q̄ꝫ in ſe, et tunc erant in ſtatu inocentie igitur tunc non erant beati quia aliqua morula fuit inter ſuā creationem et ſtatum ſue beatitudinis et tunc uidentes uerbum et res ordinate in uerbo neceſſario habuerunt noticiam diſtinctam diuine eſſentie quia aliter ū cognouiſſent res diſtincte ex cognitione confuſa cauſe quia cognitio confuſa cāe nō ducit nos in diſtinctam cognitionem effectuū, cū igitur ipſi uiderunt ordinem rerū in diuina eſſentia ſeqtur ꝙ habuerūt noticiam diſtinctā de diuina eētia et non per ipam quia tūc fuiſſent beati i9 per ſpēm eius. Et ſi dicas quomodo uiderūt diſtinctionē rerū in eſſentia ſi non uiderunt eā niſi abſtractiue hoc nō uidetur poſſibile igitur uiderunt eam intuitiue et im btīfice. Reſpondetur ꝙ etiam in nobis uiſo obiecto abſtractiue tm̄ licet diſtincte cognoſcimus paſſiones obiecti in ipſo obiecto et ordinem illarum ita potuerunt angeli cognoſcere diſtinctionem et ordinem rerum in eſſentia abſtractiue cognita.

¶ AD QVESTIONEM IGItur reſpondet ponendo duas concluſiones que ſunt manifeſte in litera ſed in inſtantia ponitur ꝙ angelus nō pōt ſimul plures actus in intellectu hr̄e et ſic uel actus intelligēdi deū ſemp ſtaret et ſic nihil aliud intelligeret uel ſi non ſemp ſtaret oporteret ut deus de nouo aliam cauſaret in eo poſtq̄ꝫ intellexit alia a deo in. 4. di. 49. ꝯcedit ꝙ actus btīficus ſemp manet et eſt ei adequatus in tuſiue uerū tm̄ eſt adequatus intellectui btō extēſiue qa ſimul cū illo pōt hr̄e aliū actū cognoſcēdi res in gńe ꝓprio et ſe ipm, hic negat plures actus in angelo. Pōt dici ꝙ aliud aſt loqui de angelo in ſtatu inocentie et in ſtatu ū btīfico, et loqui de eo in ſtatu btīfico. Et ēt in nobis cōcedit doc. plꝫs actus ſimul. ſ. actū cognoſcendi principiū et actū cognoſcēdi cōcluſionē. Et iterū potētia ponēs dr̄as inter aliqua cognoſcit illa. Pōt dici ꝙ iſti actus uidentur quodāmō cōnexi ſic ꝙ ad unū ſeqtur alius et ꝓp talē cōnexionem ſtant ſimul cōcomitanter ſed actus oīno diſparatorū obiectorum et impertinentiū nō uidentur ſic poſſe eſſe ſimul actus. n. cōcluſionis participat actū cognoſcēdi principiū cū in illo uirtualiter includatur, actus aūt quo quis ponit dr̄iam inter duo illa ſe hn̄t ut correlatiua qa terminus et fundamētū dr̄ie que ē relatio et talia ſunt ſimul natura ideſt ſimul naturali intelligentia, non ſic de aliis obiectis mere abſolutis et incōnexis.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia ad primū nota ꝙ triplex ē adequatio q poſſet intelligi iter repn̄tatiuū et repn̄tabile, primo adequatio in entitate ſecūdo adequatio ſm ꝓportionem abſolute im ꝙ tāte repreſentatiuitatis ſit ſpēs q̄ꝫte repn̄tabilitatis ſit obiectū ſicut ſpēs perfectiſſima albi pfectiſſime repreſentabit album ſm omnem modum ſue repreſentabilitatis iſtis duobus modis nullum eſt repreſentatiuum adequatum diuīe eſſentie quia nihil aliud a deo adequatur ſibi in entitate nec etiam eſt aliquid deo adequatum in rōne repreſentatiui ſic ꝙ tm̄ repreſentet q̄ꝫtū ipa ē repreſentabilis quia nec talis ſpēs

pōt eē ī īellectu creato qa ibi eēt fruſtra cū unus talis intelle
ctus poſſit intelligere eēntiā cōprehenſiue ideo tali ſpecie non
indiget, nec illa talis eſt in intellectu diuino, quia intellectus il
le nō intelligit per ſpēm igitur nulla talis reperitur, ſʒ ē bñ alī
quod repreſentatiuū eſſentie diuine adequatū ſm proportionē
nō abſolute, ſed in cōparatione ad actum qui pōt haberi de il-
la ab īellectu creato, et ſunt proportionata eo mō quo ſpecies
albi eſt proportionata oculo cecu^{le} in ordine ad actus qui pt
produci ab illo oculo uirtute illius ſpeciei, illa tñ ſpecies non ē
proportionata abſolute albo quia perfectiori modo poſſet re-
preſentari ꝙ̄ per illā ſpēm, ſed illa repreſentatio perfectior ñ
requiritur reſpectu actus qui hēt cāri ab oculo cecu^{le}. Sicut ēe
forma eſt perfectiua materie ſm ꝓportionē nō ſemper abſolu
te ſed per cōparationē ad actum perficiendi qui haberi pōt uir
tute illius forme ꝙ̄tū enim forma ē perfectiua tm̄ materia ē ꝑ
fectibilis r^{ne} illi⁹ for^{e} ñ tñ abſolute. Vñ nota ꝙ ē magis materia
pfectibil̄ ab una forma ꝙ̄ ab alia, et ideo abſolute materia nō
perficitur niſi a forma perfectiſſima, quia tunc abſolute pficit
quando perfectiſſimā formam materialem in ſe recipit, aliter
non, ſed quando recipit formā imperfectam materialem tm̄ p-
ficitur ſm proportionem in comparatione ad formā perficien-
tem et iſto mō capitur in lr̄a doctoris exemplū illud. Et tūc ad
formam argumēti omnis ratio formalis cognoſcendi aliqd di-
ſtincte debʒ eē ratio rep̄ſentādi obiectū ꝑ adequationē. Cōcedo
tertio modo ſed cū dicis eſſentia angeli et ſpēs intelligibilis nō
ſunt rationes repreſentandi eſſentiā diuinam adequate cōcedo
de angelo, ſed nego de ſpecie immo ſpecies diuine eſſentie diſti
cte rep̄ñtat et adequate angelo ſecundū proportionē actus qui
poteſt ineſſe ſibi. Et cū ꝓbatur minor quia finita eſt illa ſpeci-
es et eēntia infinita et finiti ad infinitum etc. Reſpondeo actus
quo angelus intelligit deum immediatius attingit deū ꝙ̄ ſpeci-
es illa, et tñ ille actus eſt finitus quare et ſpēs finita non pote-
rit eſſentiam infinitā repreſentare licet nō rep̄ñtet eā cū omni
mō ſue repreſentabilitatis, et ſicut eſt proportio actus ad eſſen
tiā attingentie non tñ proportio in entitate nec proportio abſo
lute in rep̄ñtatiuitate eſt tñ proportio tertio mō et ſufficit ad
actū intelligendi qui cōuenit angelo licet nō ſufficeret pro ac-
tu qui cōuenit diuino intellectui. ¶ Secundū argumentū eſt ꝙ
illa ſpecies cum ſit finita magis aſſimilatur quidditati finite
ꝙ̄ eſſentie diuine que eſt infinita igitur magis diſtincte rep̄ñta
bit quidditatē creatā ꝙ̄ eēntiam diuinā. Dico ꝙ duplex eſt ſi
militudo, una eſt ſimilitudo in eēndo, alia eſt ſimilitudo in re-
preſentando primo mō ſpēs magis cōuenit cum finito ꝙ̄ cū infi-
nito nec ſic ei cōuenit ratio rep̄ñtandi, patet qa album eſt ſimi-
li⁹ albo ꝙ̄ alicui alteri ab albo et tñ unū albū nō rep̄ñtat ali-
ud, ſimilitudo enim in eſſendo que eſt ſimilitudo naturalis non
eſt ratio repreſentandi, et ita nec rō intelligendi. Similitudo
tñ in repreſentando eſt illa que eſt rō intelligendi. Et tūc dico
ꝙ illa ſpēs magis aſſimilatur deo ꝙ̄ creature, quia nullā crea
turam diſtincte rep̄ñtat ſed bene rep̄ñtat diſtincte diuinā eēn
tiam, et iſta ſimilitudo requiritur in ſpē non ſimilitudo in eſſen
do ſiue in eſſe. ¶ Ad aliud ꝙ deus eſt obiectū illimitate indeter
minatum, et ex cōſequēti non pōt repreſentari ꝑ ſpēs quia illa
rep̄ñtaret deum determinate. Reſpondet doc. ꝙ duplex eſt de-
terminatio oppoſita duplici indeterminationi, determinatio una
ē ad ſingularitatē et hec opponit indeterminationi univerſa-
lis ut hic hō eſt determinatus per ly hic et hō indeterminatus
unum eſt ſingulare aliud ul̄e iſto mō deus ē determinatus qa
ſingularitas quedā eſt, et de ſe hic et iſta determinatio nō im-
pedit quin deus infinite intelligatur, quia ſingularitas in eo nihil
impedit intelligibilitatē eius et ut ſic ſpēs pt eū rep̄ñtare ut hic
deus non ut ul̄is deus, qa ul̄itas ſibi repugnat. Alia eſt deter

minatio ad certū gradū perfectionis eo modo quo omnis crea-
tura eſt determinata ad certū gradum bonitatis, quia oīs talis
creatura ē limitata et terminata in bonitate et hec determinatio
opponitur īdeterminationi illimitatiōis et hec īdeterminatio cō
uenit ſoli deo, et determinatio ad certū gradum bonitatis impe
dit cognitionē dei quia ſic deus determinatus in certo gradu bo
nitatis non pōt cognoſci quia ſic falſo cognoſceretur ſicut fal
ſo commentator cognouit deū aſſerens ipm̄ non eſſe infiniti uigo-
ris, ſed eſſe limitatū in uigore igitur iſta indeterminatio cōue-
nit deo nec repugnat ſue cogno^{ni}. Et ſi adducas Aug. 8. de trini
tate bonū hoc et bonū illud detrahe ly hoc et ly illud remanet
bonum uide, ipſum bonū ſi uales, deum utiqꝫ uidiſti et tamen
ly bonū eſt bonū ul̄e et in cōi igitur indeterminatio ul̄is nō re-
pugnat cognoſcibilitati diuīe eēntie. Dico ꝙ ſic cognoſcēdo deū
cognoſcitur tm̄ confuſe in cōceptu cōi boni, ꝙ bonuʒ dicitur de
deo et creatura ſed illud nō eſt bonum per ſe ſiue bonū ꝑ eēn-
tiam. Ideo ſi ulterius procedas et bono ul̄i addas rationē ſum-
mi boni uel infiniti boni uel ul̄iſſimi boni participati. Sic deter
minas cōceptū univerſalem ad hunc ſingulariſſimum cōceptū
ꝙ̄ ſingularitas nullo modo īpedit cognoſcibilitatē dei et ſic ſpe
cies pōt deū ſingulariſſimū participatū ab oībus creaturis ſm
oēm gradus bonitatis repertū in creaturis rep̄ñtare īellectuī
angelico et ſic īellectus angelicus pōt deū cognoſcere. ¶ Ad
aliud de imagīe ſeqtur ꝙ illa ſpecies eēt magis imago ꝙ̄ ange
us. Concedo ꝙ eſt magis imago ſpēs in repreſentando ꝙ̄ ange
lus quia angelus nō ita diſtincte repreſentat deum ſicut facie
ſpecies, unde aduertendum ꝙ duplex eſt imago dei una que cō
ſiſtit preciſe in ſimilitudine imitante aliquid quod eſt aliud a
ſe ſicut imago Herculis eſt ſimilis Herculi in imitando hercu
lem quātū poteſt in lineamentis corporis in figura longitudine
magnitudine quacunqꝫ alia, et hec non repreſentat herculē niſi
ſit notum ipſas eſſe imaginem herculis. Alia eſt imago que ē ī
ſimilitudine repreſentatiue, et hec repreſentat illud cuius ē ima
go, licet non ſit cognita ſed eſt tantum ratio repreſentandi et
cognoſcendi et iſto modo ſpecies albi in oculo eſt imago albi
in repreſentando album ſicut ē et eſt ſimilitudo eius repreſen-
tatiua. Iſto modo dico ꝙ ſpecies diuine eſſentie eſt magis ima-
go dei quā angelus quia diſtinctius repreſentat, tamen angelus
eſt magis imago dei in imitando et exiſtendo ꝙ̄ ſpecies quia ī
angelo eſt imago trinitatis et ſimiliter in anima ut uiſum eſt ī
3. diſt. primi. Eſt enim in angelo bonitas eſſentie et trinitas ac-
tuū repreſentantium tres perſonas quia in angelo eſt memoria
eſt intelligentia et amor, et ita iſte due imagines dei ſe habent
ut excedens et exceſſa. ¶ Aliud argumentum quod non poni-
tur in littera eſt de ſpecie, ꝙ non ſit ponēda in angelo quia tūc
angelus poſſet per illam ſpeciem cognoſcere non ſolum deū ue
rum etiam trinitatem perſonarum et ſic naturaliter diſtincte
deum et perſonas cognoſcere ꝙ eſt falſum quia tres perſone
non ſunt naturaliter cognoſcibiles, cum ex una creatura co-
gnita moueatur intellectus creatus ad cognoſcendum unam
eſſentiam fore in tribus perſonis immo magis in oppoſitum. Re
ſpondetur. ꝙ non ſequitur ſpecies illa eſt ratio formalis na-
turaliter cognoſcendi diſtincte diuinam eſſentiam, concedo, ē^{r}
ē rō cognoſcendi trinitatē perſonarū et rō ē qa pt qs cognoſce
re eſſentiam aliquā et diſtincte et tamen ignorare modum quo
eſſentia illa eſt in ſuppoſitis ſicut patet ex declaratis cum mul
ti ignorent modum indiuiduadi naturam. Sed contra quia quā
do natura de neceſſitate ē in ſuppoſitis illud ꝙ eſt ratio cogno
ſcendi naturam eſt etiam ratio cognoſcendi ſuppoſita qa ſpe-
cies illa ſi ſit ratio cognoſcendi deum et etiam eſt ratio cogno
ſcendi in ſuppoſitis primo eſſe memoriam productiuam etc.
¶ Rñdet ꝙ nō eſt talis cognitio mere naturalis quia illa ſpe-

cies non habetur uirtute alicuius agentis naturaliter, non .n. potest haberi niſi uirtute eſſentie diuine, que nihil extra ſe agit naturaliter ad extra ſed mere libere, ideo illa ratio non habetur naturaliter nec ex cōſequenti noticia que habetur uirtute eius non eſt mere naturalis, eſt tamen naturalis, quia non eſt habitus gratie nec glorie, et ita concedit, ꝙ angelus poteſt uirtute illius ſpeciei cognoſcere trinitatem perſonarum, ſed illa cognitio debet per partem dici ſupernaturalis, quia eſt per ſpeciem que non poteſt haberi naturaliter, ſiue per cauſas naturales. Sed contra quia dato ꝙ non poſsit haberi niſi a ſolo deo tamen ipſa habita naturaliter operatur, ſicut cecus nō poteſt habere uiſum niſi a deo, tamen poſtꝗ̄ habuit uiſum naturaliter uidet, ſic etiam angelus habet ſpecies cōcreatas a deo quib᷒ cognoſcit alias quidditates creatas et tamen illis habitis naturaliter cognoſcit illas quidditates. Reſpondetur ꝙ illas ſpecies et ſi habeat a deo poſſet tamen illas aliquo modo acquirere quia uirtute illarū quidditatum poſſent angeli illas ſpēs acquirere non ſic poſſent ſpeciem diuine eſſentie naturaliter acquirere, ſʒ ſupernaturaliter tantum, ſed adhuc fit aliud argumentū ducens ad inconueniens quia ſi iſta ſpecies ponatur in intellectu angelico Michaelis Gabriel applicatus Michaeli poterit illā ſpeciem uidere et tunc cum ipſa ſit repreſentatiua eſſentie et aliorum que ſunt in eſſentia naturaliter cognoſcens illam ſpeciem naturaliter cognoſcet diuinam eſſentiam et omnia ſupernaturalia et tunc Gabriel mere naturaliter cognoſcet de deo ea quae nos cognoſcimus per fidem qḋ eſt falſum. Reſpōdet ꝙ aut ſpecies illa non uidetur ab angelo beato habente illam, ſed eſt tantum ratio uidendi eſſentiam et tunc ille angelus nihil uidet in ea quia eam non uidet ſed bene uidet per eam ſic et alius angelus uidens eā in intellectu alterius nō uidebit ꝑ eā ſupernaturalia. Sed ſi teneatur ꝙ illa ſpecies ſit ratio intellectui ut in qua uideatur eſſentia et trinitas perſonarum ſicut patet de ſpecie in oculo ſortis que non eſt uiſa a ſorte. Sed ſi Plato applicetur oculo eius, et tunc uidendo illam ſpeciem uidebit illud cuius eſt ſpecies, ſicut etiam uidendo ſpeciem in ſpeculo uidetur illud cuius eſt ſpecies et ita eſt ratio in qua uidetur illud cuius eſt ſpecies ita nr̄ dicēdū de illa ſpecie que ē in intellectu angeli ꝙ uidendo eam uidetur eſſentia in ea et ita trinitas. Et tunc dicendum eſt ut prius ꝙ illa cognitio partim eſt naturalis, et partim ē ſupernaturalis. Et etiam in angelo uidente illas in Michaele eſt alia ſpecies quam poteſt uiderē Michael et ita cognoſcunt naturaliter illa ſupernaturalia in diuina eſſentia, quia non per habitum glorie nec gratie tamen illa cognitio etiā eſt ſupernaturalis. ¶ Ad illud ſancti Thome patet reſponſio per dicta ſuperius quia angelus eſt imago dei ita exiſtendo et non in repreſentando, nec repreſentat deum niſi ſit imago cognita, et oportet ꝙ ſic cognitum ſit imago dei et ita prius oportet habere cognitionem de deo et illius cognitionem querimus rationē formalē et nulla erit niſi ponat ſpēs.

¶ AD PRINCIPALE PAtet reſponſio ꝙ eſſentia diuina eſt intimior eſſentie angeli ꝗ̄ ſit illa ſpecies et ideo poteſt cauſare actum intelligendi ſe in intellectu angeli, ſed ille actus non erit in poteſtate angeli et ideo ut ſit in eius poteſtate ut poſsit deum intelligere poſtquam intellexit alia, melius eſt ponere illam ſpeciem. Nota ꝙ illapſus eſt intima preſentialitas dei ſiue eſſentie eius ad eſſentiam angeli immutandū ipm ad actus uitales, et hoc in his in quibus ē uita, in aliis non, ſed ad eorum operationes. Queſtio Decima.

TERTIA QVESTIO EST VTRVM AD hoc ꝙ angelus cognoſcat quidditates creatas alias a ſe neceſſe ſit ipm habere proprias et diſtinctas rationes cognoſcendi eas. ꝙ non .R. metaphyſice etc. ¶ Contra, ſm̄ multos et maxime ſm̄ Hen. intellectus diuinus intelligit plura per plures rōnes et propter hoc ponitur pluralitas idearum, que ſint rōnes formales cognoſcendi i intellectui diuino lʒ hoc ſit falſum quia idee nō ſunt rōnes formales cognoſcendi intellectui diuino, ſed ſola eſſentia diuina idee aūt ſunt rōnes eterne in mēte diuina ſʒ quas aliqḋ eſt factibile extra, ſunt .n. rōnes faciendi et nō rōnes cognoſcēdi. Intellect᷒ ēt nr̄ intelligit pl̄a per pl̄es rōnes igr̄ nr̄ ꝙ intellect᷒ angelicus ſimiliter intelligat plura per plures rationes, et probatur cōſequentia qa hoc ſcilicet itelligere plura per plures rationes nō conuenit intellectui ratione ſue perfectionis quia tunc non conueniret intellectui imperfecto, nec ēt ꝯuenit intellectui ex ratione impfectionis quia tunc non conueniret intellectui infinito, ſed quando aliqḋ predicatū non cōuenit alicui ſubiecto nec ex perfectione ſubiecti nec ex impfectione et cōuenit ei, cōuenit ei ex natura talis ſubiecti, ſic igr̄ nr̄ ꝙ intelligere pl̄a per plures rōnes cōueniat intellectui ex natura intellectus.

¶ PRIMO PONITVR OPInio Henrici quoli. 5. q. 14. ꝙ intellectus angelicus cognouit oēs quidditates creatas per unum hītū ſcientialē cōcreatū ſibi a deo in pricipio ſue creatiōis. Modus ponēdi ē talis, ꝙ hītus eſt in intellectu ſicut forma in ſubiecto et per impreſsionē, obiectū tn̄ qḋ reſplendet in illo habitu nō eſt ibi impreſsiue, ſed tm̄ obiectiue in eē repn̄tato. Et pro declaratione dictorū ſuoꝝ mouet tria dubia primū eſt qualiter per illū hītū eſt ibi obiectū repn̄tatū. Nota ibi ꝙ ponit hītū ſcientialem et hītum ſe hr̄e ut fundamētū et terminus rl̄onis .ſ. menſurati que fundat i qualitate hītus et terminat ad obiectū ut ad menſurā. Et dicit illum reſpectū fundatū in habitu eē reſpectū eēntialem ipſi habitui, et nō poſſe hītus abſolui ab illo reſpectu et per conſequens poſito habitu in itellectu angelico neceſſario etiā ponitur obiectum tanꝗ̄ termin᷒ illius reſpectus. Et ſi dicas ꝙ ille habitus eſt a deo datus et non naturaliter productus ab obiecto et pro tanto non habere reſpectum eſſentialem ad illud obiectum cum non ſit cauſa eius. Reſpondet ꝙ dato ꝙ ſit a deo creatus hʒ tn̄ eēntialem hītudinē ad lapidē, uel ad aliā qdditatē cui᷒ ē hītus ſcientialis ita ꝙ ex natura hītus ſciētialis ſemꝑ reſplēdet ab ipo .ſ. hītu cuius ē ipm obiectū in itellectu i quo ē hītus et tāto naturali᷒ reſplēdet ꝗ̄ poſsibile eēt hoc fieri ꝑ ſpēs itelligibilē. ꝑ ꝗ̄to hītus ſcīalis magis eēntialr̄ depēdet a ſcibili ꝗ̄ faciat ſpēs ab eo a quo cātur, uū nota, ꝙ hītus ſʒ Hen. nō ꝑt itelligi ſine obiecto qa hn̄t colligātiā nālē cū ſint correlatiua et ex ꝯn̄s ſunt ſil̄ nāli itelligētia, ſpēs aūt ū ſic depēdet ab obiecto qz ſtat ſpēs eē obiecto nō exn̄te et iō uerius et nālius ē obiectū pn̄s itellectui uirtute hītus ꝗ̄ uirtute ſpēi ſue. ¶ Sed ſcḋo ꝗrit quō ꝑ unū hītū pōt eē pl̄a obiecta pn̄tia. Rn̄det ꝙ ille hītus hʒ i uirtute ſua ut repn̄tet pl̄a et nō tantum unū ſecundū ꝙ ille habitus poteſt eſſe habitus ſcientialis plurium obiectorum immo dicit ꝙ ille habitus habet uirtutem repreſentandi infinita obiecta ſi eſſent infinite quiddites et ſpecies create ita ꝙ in infinitum procedendo unum poſt aliud repreſentaret et quanto ille habitus eſt indeterminatus tanto limpidius clarius illa obiecta uidentur in illo habitu, et ipſe poteſt eſſe ratio cognoſcendi infinita ſi infinita eſſent ſemper unum poſt aliud, ita ꝙ ponit ibi habitus ſimpliciores et uniuerſaliores ſecūdū ꝙ angeli ſunt ſuperiores uel inferiores, tertio querit per quid intellectus reducitur ad actum intelligendi magis unum obiectum ꝗ̄ aliud. Ibi nota ſimilitudinem ꝙ ſicut grauitas in graui eſt ratio inclinandi graue deorſum ſic iſte habitus in intellectu angeli eſt ratio inclināns intellectū ad cognitionem obiectorū, ſed quare magis unū obiectum cognouit ꝗ̄ aliud. Reſpōdet ꝙ iſte habitus hʒ eſſentialiori modo inclinare ad unū obiectum ꝗ̄ ad aliud et qa magis ex ſe inclinatur ad unum puta ad ſe ꝗ̄ ad aliud ideo in

clinat intellectum magis ad ſe ipſum cognoſcendū quā aliud et poſt ad cognotionem alterius quidditatis magis abſtracte et magis intelligibilis ꝙ̄ inclinet ad aliud. Eſt tamen aduertendū ꝙ poſtꝙ̄ intellectus eſt reductus ad actum intelligendi primū uoluntas angeli ex imperio ſuo poteſt uti illo habitu ad intelligendum quodcunque aliud obiectum uoluerit ita ꝙ uoluntas mouet imperio ſuo intellectum ad intelligendum hoc et non illud et tunc habitus ſequitur imperium uoluntatis et determinate inclinat in hoc et nō in illo. ¶ Pro iſta opinione ſunt quinqȝ rationes que ſunt clare ł litera, et probat ꝙ eſt neceſſe ponere huiuſmodi habitū in intellectu angelico et non debet poni ſpecies. ¶ Secunda opinio ponit ꝙ etiam nō oportet ponere tot rationes formales cognoſcendi in intellectu angelico quot ſunt quidditates intelligibiles quia licet intellectus inferior per plures quidditates cognoſcat tamen ſuperior per pauciores ſpecies cognoſcit et probat per Dioniſium ꝙ angeli ſuperiores habent uniuerſaliorem ſcientiam, et patet etiam quia ſunt propinquiores primo ſcilicet deo, et deus cognoſcit omnia per unam rationē igitur ipſi per aliquot, paucas cognoſcant cum inferiores cognoſcant per plures. item quanto ſpecies eſt actualior et ſimplicior tanto uniuerſalior et plura repreſentat patet de ſpecie ł ſenſu exteriori quia materialis tantum unum repreſentat, et ſpecies in phantaſia quia aliqualiter ſpiritualis plures repreſentat, et ſpecies in intellectu adhuc plure et ratio eſt quia omne receptum recipitur per modum recipientis ꝙ ſi recipiens ſit ſimplex et ſpecies ſimplex et ſi recipiens ſit quid actualius alio et ſpecies ſimiliter reſpectu ſpeciei alterius et ita ſemper plura repreſentabit et ita ſtat ꝙ in ſupremo angelo aliquot pauce ſpecies repreſentabunt ſibi omnes quidditates creatas et ita illas intelliget per illas paucas ſpecies intelligibiles et ita iſte ñ negat ſpeciem intelligibilem ſicut prior nec ponit ꝙ per unā ſpeciem omnia intelligant tamen per pauciores ꝙ̄ intellectus creatus humanus intelligat. Iſta opinio uidetur coincidere cū prima quo ad hoc ꝙ ſicut illa ponit ꝙ infinite quidditates poſſunt ītelligi p unum habitum ſcientialem quantum eſt ex ſe ita iſta habet ponere ꝙ in aliquo uno angelo eſſet aliqua una ratio que eſſet ratio repreſentandi non tot obiecta uel quidditates quin plures poſſet repreſentare, quia procedendo ſecundum multitudinem quidditatum in uniuerſo, et ſecundum multitudinem ſpecierum intelligibilium in angelis ſemper ſecundum eum in ſuperiore angelo erunt pauciores ſpecies ꝙ̄ in inferiori igitur aſcendēdo in angelis uidebitur tandem ꝙ in aliquo angelo erit tantum una ratio formalis intelligēdi omnia. Et ſi dicas ad hoc ꝙ nunquā deueniemus aſcendendo ad unum angelum qui intelliget omnia creata per unam ſpeciem tantum ſed bene per aliquot paucas et ibi erit ſtatus et tunc uidetur dicendum ꝙ totus gradus entitatis create ſit in illo angelo et ita non poſſet creari ſuperior non quia repugnat deo ſed repugnat entitati create. Et ita euaderet primam rationem que eſt contra Henricum, qui ponit habitum eſſe unam tantum rationem formalem intelligendi omnia quia uidetur ꝙ illa ſit infinita. Ibi nota ꝙ iſta conſequentia non eſt bona hec ſpecies repreſentat rem infinitam quia eſſentiam diuinam igitur eſt ſpecies infinita hec tamen eſt bona hec ſpecies repreſentat obiecta infinita igitur ē infinite rep̄ſentabilitatis et ita infinitate entitatis, quia unaqueqȝ ratio repreſentandi dicit aliqualem perfectionem et ratio quare non ualet prima conſequentia eſt quia repreſentatiuum deficit in entitate a repreſentato, ſed ſi ſpecies repreſentat infinita obiecta includit ł ſe uirtualiter rationes infinitas repreſentandi quarum quelibet dicit aliqualem perfectionem, et dicunt perfectionem rep̄ſentatiuam diſtinctā formaliter ab alia ratione repreſentatiua ſicut ratio repreſentandi hominem eſt aliquante perfectionis et ratio repreſentādi aſinum eſt aliquante perfectionis et una formaliter non eſt alia, igitur ſi una ſola ſit ratio eque perfecta intelligendi hominem et aſinum ſicut ille due illa erit eque pfecta ſicut ille due ſimul igitur ſi ſit una ratio formalis intelligendi omnia etiam ſi eſſent infinita ut dicit Henricus illa includet in ſe perfectionem infinitarū rationum formalium intelligendi et ita includit in ſe uirtutem repreſentatiuam infinitam que non poteſt ſequi niſi entitatem infinitam. Et ita ille habitus erit infinitus. Sic etiam argutum fuit in ſecunda diſtinctione primi, quia eſſentia diuina repreſentat intellectui diuino infinita obiecta intelligibilia igitur eſt ī finita etc. Et ita concludit primam concluſionem uidelicet ꝙ nō poteſt una ratio creata eſſe ratio cognoſcendi infinitas quidditates. Secunda concluſio illa una ratio creata non poteſt eſſe ratio cognoſcendi plures quidditates, et hec ꝯcl'o eſt cōtra ſanctū Thomam et cōtra Henricum ſimul. Et ſunt tres rōnes quibus probatur iſta concluſio. Prima eſt iſta omnis ratio cognoſcendi una habet unum obiectum adequatum in quo obiecto includuntur perfecte omnia cognoſcibilia per illam rationē, ſi ſint plura per illam rationem cognoſcibilia probat hāc per exemplum de diuina eſſentia que poteſt conſiderari ut eſt ratio formalis cognoſcendi et ut eſt obiectum cognitum quia eſt ratio formalis cognoſcendi ſe et omnia alia et ipſi ut eſt ratio cognoſcendi correſpondet ipſa ut obiectum cognitum in quo cōtinentur uirtualr et eminēter omnia obiecta cognoſcibilia. Probatur etiam ratione unde aduertendum eſt ꝙ aliqua eſt ratio formalis cognoſcendi prior obiecto ut quidditas ſiue quod quid erat eſſe obiecti, et de iſta ratione formali cognoſcendi non loquimur in propoſito, alia eſt ratio proxima intelligendi in noticia abſtractiua et eſt ſpecies intelligibilis obiecti, et hec eſt cauſata ab obiecto et ex conſequenti poſterior obiecto, et iſta ſi eſt una eſt neceſſario obiectum unum quia non poteſt ratio poſterior eſſe una niſi ab unitate ſue cauſe que ſua cauſa eſt obiectum. diſtinctio enim in poſteriori non arguit diſtinctionem in priori, non ſequitur effectus ſunt plures igitur cauſe plures poſſunt enim plures effectus prouenire ab unitate cauſe aliter non poſſemus reducere pluralitatem in unitatem ſi diſtinctio in poſteriori argueret diſtinctionem in priori. Tamen econuerſo bene diſtinctio in priori arguit diſtinctionem in poſteriori quia ſequitur plures cauſe igitur plures effectus quia idem effectus non poteſt prouenire a pluribus cauſis totalibus eiuſdem generis, ideo ſi ratio formalis que eſt poſterior obiecto ſit una neceſſario obiectum erit unum ſed iſti non ponunt unum obiectū ſed plura obiecta immo dicunt ꝙ huic rationi formali cognoſcendi uel iſtis tribus uel quatuor ſecundum Thomam correſpondēt omnia obiecta creata igitur talis ratio non erit ratio formalis cognoſcendi omnia obiecta et ita nec idem habitus nec tres uel quatuor ſpecies erunt rationes formales cognoſcendi plura obiecta. Secunda rō ad idem ē quia oīs rō formalis cognoſcendi poteſt habere unum actum adequatum ſibi intenſiue uel extenſiue, ſed illa q̄ ponitur eſſe rō cognoſcēdi reſpectu pluriū quiditatum diſtincte cognoſcendarum nō pōt hr̄e aliquem actum unū adequatū ſibi quia ſm iſtos nō pōt ille intellectus ſimul plura intelligere, et ita non pōt hr̄e actum adequatum extenſiue nec etiā pōt hr̄e actum adequatum intenſiue quia ſic hr̄et actum equaleutem infinitis actibus et ita eſſet infinitus igitur, maior patet in lr̄a, quia memoria pōt hr̄e intelligentiā ſibi adequatam. Sed inſtat Sco. quia aliqua forma actiua ꝓductiua pōt plures effectus ꝓducere et tū ei nō requiritur aliquod obiectū adequatū, igit et ſi rō formalis ītelligēdi ſit rō intelligēdi plura nō oportet ut habeat unū obiectū in quo ſint oīa illa obiecta. Et ſecundo inſtat cōtra ſecundam rōnem quia illi uirtuti ꝓductiue ſolis non

corrñdet unus actus nec intenſiue nec extenſiue quo plura pro
ducantur a ſole, igr̄ nec memorie corrñdebit unus actus intelli
gendi adequatus intēſiue aut extenſiue. Soluit primo, primā in-
ſtantiā negādo ſimilitudinē inter rōnem formalē intelligēdi et
poᵃᵗ ꝓductiuā ſolis rᵘ plᵘriū effectuū qa uirtus ꝓductiua plu
rium eſt illimitata reſpectu illoꝝ effectuum, et eſt equiuoca
et ex ꝯñti pfectior et prior effectibus ſuis et iō in entitate non
dependens ab illis neqꝫ in unitate, et iō ipa in ſe pōt eſſe una ef-
fectibus exñtibus diſtinctis nec diuiſio effectuū arguit diſtinc
tionē cauſe, ſed nō eſt ſic de rōne formali intelligēdi q̄ eſt ſpēs
intelligēdi, illa eſt cām ab obiecto et ē poſterior illo et ex ꝯñti
eius unitas dependet ab obiecto impoſſibile eſt autē ꝙ poſterius
ſit unū priori nō exñte uno, et iō ſi ſint plura obiecta q̄ ſunt pri
ora ratione cognoſcendi erūt de neceſſitate plures rōnes for-
males cognoſcēdi, et nō una. Secūdo ſoluit ſecūdam inſtantiam
negādo ēt ſimilitudinē, qa poᵃ ꝓductiua non hēt aliqd unū paſ-
ſum adequatū, circa quod ſit eius actio adequata uel quod paſ
ſum recipiat actionem adequatā ſolis qa tūc ſol poſſet ꝓducer̄
illud paſſum ꝉ eſſe eius actione adequata ꝙ falſum eſt qa nul-
lum eſt tale paſſus qꝺ adequetur uirtuti productiue ſolis. Sed
memoria bene hēt unū paſſum uel quaſi paſſum circa quod eſt
adequata actio ipſius memorie qa hēt īelligētiam q̄ eſt de ꝑdi-
camēto qualitatis, et ad eā ut ad adequatum paſſum eſt gigniᵒ,
uel actio adequate memorie de ꝑdicamēto actionis. Et iō nō ſeq
tur uirtuti ꝓductiue ſolis non corrñdet unus actus adequatus,
nec intenſiue nec extenſiue ꝓductiuus cōcede, igit̄ nec memorie
negatur ſimilitudo et ꝯña, qa memoria ē uis opatiua et ei cor-
reſpondet īelligētia adequata qa oē illud qꝺ eſt ꝉ memoria ꝓ
ducit ſe in īelligētia ita ꝙ equātur in hoc qa quicqd ē ꝉ memo-
ria hoc totū eſt in īelligētia alr̄ aliqd eēt in memoria qꝺ exce
deret uirtutē gignitiuā memorie eo ꝙ illud qꝺ nō eſſet in īelli
gentia non generaret ſui noticiā nec ex ꝯñti eſſet ꝉ īelligentia
qꝺ falſum ē et cōtra Aug. in de tꝭ. ¶ Preterea. 4. Nota ꝙ nō
implicat ꝯdictionem angelū nō intelligere. a. habituat. i. uirtute
habitus ſi intelligat. b. uirtute hitus, igitur angelus nō eodem in-
telligit forʳ habituat illa plura qa ſi eodē intelligeret illa plu
ra nō poſſet īelligere unū niſi ēt īelligeret aliud ꝙ aūt ange-
lus poſſit ſine cōtradictione intelligere. b. hitualr, et nō. a. ps per
oppoſitū ꝙ ſi includeret ꝯdictionē ipm intelligeret. b. et nō. a. q̄ro
unde eēt iſta ꝯdictio aut hoc eſſet qa iſta obiecta hñt ꝯnexionē
cū intellectu ſic ꝙ intellectus neceſſario intelligens unū intelli-
gat aliud, igit̄ neceſſario intellectus īelligeret ſimul plura qꝺ
eſt cōtra iſtos q̄ tenēt ꝙ intellectus angelicus nō pōt ſimul plꝫs
quidditates diſtincte intelligere, aut hoc ē qa illa obiecta ſunt
cōnexa qꝺ ēt falſus eſt, qa īellectus noſter pōt īelligere. b. nō
intelligēdo. a. igr̄ talia obiecta nō ſunt cōnexa in īelligēdo coᵒ
quo relatiua dr̄ eſſe cōnexa qa ſunt ſimul natura. i. ſimul natu
rali intelligētia et pp hoc neceſſe eſt īellectū ſimul plura intel-
ligere, ꝉ obiectis diſparatis et ꝉ cōnexis nō ſimul plura īelligit.
Et ita concludit ꝙ īellectus angelicus ſi plura intelligit neceſ
ſario habet plures rōnes īelligendi ita ꝙ per unā non oīa īel
ligit cōtra Henricū nec per unam plura intelligit ꝯtra. S. Tho.
¶ Spāliter arguit ꝯ quatuor dicta Henrici, primo Hen. ponit
in hitu ſcīali reſpectum eſſentialē ad obiectum ſic ꝙ īellectus
non pōt īelligere habitū nec qualitatē illā ſine illo reſpectu ad
obiectum, et per hoc obiectum eſt pñs in habitu in rōne intelli-
gibilis doc. ꝓbat ꝙ ille reſpectus nō eſt eſſentialis ſic ꝙ ptineat
ad primū modū illius abſoluti qꝺ importat hitus, qa omne ꝙ re
latiue dr̄ ē aliqd excepto relatiuo illud aliqd eſt abſolutū et ꝉ
ſe non īcludit reſpectum. Et ſi Hen. dicat ꝙ non eſt eſſentialis. i.
de qddītate, ſed eſſentialis qa idē realiter. Cōtra qa nullus re-
ſpectus ponitur idem realiter alicui niſi ſit tale quod nō poſſit
eſſe ſine ꝯdictione ſine illo, ſicut ꝉ creatura ponimus reſpectum
dependētie ad deū eſſe idem realiter angelo et oī creature qa ī
plicat ꝯdictionē creaturā eē ſine deo, et ſic ſemper ponitur ꝉ ali
quo poſteriori ad prius, qa nō repugnat ꝯdictorie priori eē ſi-
ne poſteriori quātū eſt ex rōne formali prioris. Modo iſte ha
bitus q eſt in īellectu angelico non dependet a lapide ꝉ aliquo
genere cauſe et ita non aparet rō ꝙ in ipſo habitu ſit talis re-
ſpectus idem realiter habitui. ¶ Secūdo Hen. dicit ꝙ per iſtū
habitū eſt obiectum pñs intellectui angelico in rōne intelligibi
lis arguitur primo per rationē Hen. q̄ patet, qa ex hoc ꝙ ſpēs ē
perfectio intellectus non ut īellectus, ſed ut ens quoddā et ſub
iectum quoddā iō ſpēs nō perficit īellectū ut īellectus eſt et ut
poᵃ eſt qa ſic nō pficitur niſi ut ei repñtetur obiectū et non re-
pſentatur obiectū per ſpēm cū ſit ꝉ īellectu ſicut forma ꝉ mate
ria pifor ʳ arguitur de habitu qa eſt q̄dā pfectio poᵉ. Unde ad
uertendū ꝙ intellectus duobus modis cōſiʳ uel ut ens quoddam
et ſic dr̄ pfici ſpē īelligibili eoᵒ quo materia pficitur a forma.
Alioᵒ cōſideratur ut īellectus et ut poᵃ cognitiua, et iſto mo
do pficitur qñ obiectū ei ſit pñs, qa ſic pōt exire in actū īelligē
di, modo dicit Hen. ꝙ cū ſpēs pficiat īellectū ut quoddā ens eſt
non pficit eū ut īellectus eſt, ſed habitus pficit eū ut īellectꝰ ē.
Sed arguit Sco. ꝙ eodē modo quo ſpēs eſt pfectio poᵉ qa ē ſub
iectiue in poᵃ ēt habitus ille eſt pfectio poᵉ et eſt ſubiectiue in
poᵃ. Preterea. 2ᵒ. arguit de hitu noſtro qa ſi p habitum noſtrū
eſſet obiectū pñs īellectui nō oporteret hr̄e recurſum ad phāta
ſtica ꝙ eſt ꝯ Hen. unde aduertendū ꝙ dato ꝙ ſit hitus ſcientifi
cus in īellectu noſtro pp hitū nō dr̄ obiectū eſſe pñs intellectui
ſed per ſpēm eſt pñs et iō quācūqꝫ hituatus ſi īcipiat nūc in-
telligere oꝫ īellectū uti ſpē īelligibili ad īelligēdū, ſꝫ ſm Hen.
qui negat ſpēm īelligibilē oꝫ hr̄e recurſum ad phātaſma ꝉ phā
taſia illuſtratū lumine īellectus agētis et ſic cātur ſm eū ac-
tus īelligēdi, et ſic ſemp oꝫ hr̄e recurſus ad phantaſmata et ta
men ſi obiectū eēt pñs in habitu nō oporteret hoc ſed ſufficeret
pñtia obiecti in hitu uult tñ Ariſt. ꝙ neceſſe eſt īelligentē phan
taſma aliquod ſpeᵘˡ. i. dū īellectus īelligit ulē oportet phan-
taſiā phātaſiari aliquod ſingulare illius ulis īellecti ut ſi īel-
ligo albedinē phantaſia phantaſiatur hanc albedinē, et hoc eſt
pp colligātiam īellectus ad phātaſiā, ſed nō ē ut opinat̄ Hen.
ex eo ꝙ obiectū ſit pñs ꝉ phātaſmate, ibi. n. nō repñtatur niſi ſub
rōne ſingularis, igr̄ nō ſub rōne ulis, ſꝫ rñdet ꝙ obiectū ꝉ phanᵗᵉ
abſolute nō ē intelligibile ꝉ actu, ſed obiectū illuminatū lumine
intellectus agentis, ſic hēt rōnē īelligibilis ꝉ actu. Sed ꝯtra qa ta
le illuſtrare aut eſt aliqd cāre aliud a phanᵗᵉ ꝉ quo obiectū re
preſentetur ulr̄, aut nō, ſi ſic illud cauſatū erit ſpēs in qua ob-
iectū relucet ſub rōne ulis, et actu īellectualis, ſi nihil ſit cāre
illud illuʳᵉ, igit̄ nūqꝫ obiectū ibi erit repñtatū ſub rōne actu in
telligibilis. ¶ Contra illud ꝙ tertio dicit. ſ. ꝙ per illū habitum
eſt obiectū pñs īellectui angelico ſic ꝙ ſi nō ſit ille hitus in īel
lectu eius per impoſſibile angelus non imutabitur ab aliquo ob-
iecto nec a ſe ipo aliquoᵒ. Cōtra hoc arguit ponēdo caſum poſ
ſibilem ꝙ angelus crearetur ſine illo habitu tūc nihil intelliget
et erit ꝉ natura īellectuali angelus impfectior homine, qa poſi
to īellectu humano ſine quocūqꝫ hitu et ſpē ſed nudo ut tabula
raſa adhuc intellectus potuit habere cognitionem aliorum et
ſui nō ſic intellectus angelicus ſed erit ut lapis et truncus qꝺ ē
inconueniens. Sed dicet Hen. aliud falſum ꝙ uꝫ impoſſibile eſt
ꝙ deus creet angelum ſine illo habitu, hoc falſū eſt quia cum ſit
accidens eius et non potentia cognitiua ſed quo potentia in-
telligit et ſic poſterius eēntia angeli igʳ deus poterit cōſerua-
re et producere ſubſtātiam eius ſine illo hitu, et ſic hoc nō eſt
impoſſibile implicās cōtradictionē igʳ deus pōt facere. Nota in
ſequenti argumento illā propoſitionē Hen. ſ. quando aliquid ge

nitum a ſua cauſa naturali natum eſt ſic repreſentare a quocūq; imprimatur ſiue a deo ſiue ab aliqua alia cauſa ſemp ſic repńtabit, qa ſic repńtare cōuenit ei ex natura ſua et a cauſa ſua naturali dāte ſibi eſſe et dāte ſibi ut ſic repńtet. Et ex hoc ſm eū ſpēs ītelligibilis, ſi eēt cāta a cauſa naturali illa cā eēt ſingularis et daret ſpēi repńtare ſingulaȓ, igr̄ et ſi a deo cauſaretur ſemper repńtaret ſingulare, et ſic nō poſſet ītellectus angelicus aliqd ītelligere qz nō ītelligit niſi ule. Similiter arguit Scotus de hītu qa ſi ille eēt genitus a cā naturali eſſet genitus ab ītellectu, nō ut ītelligit ſimplicia, qa ſic de talibus nō ē ſcientia ſorʳ, et ita illi actus nō generabūt ſcientiā nec habitū ſcietificū, igit ſi hitus ſcibilis generaret naturaliter gn̄raretur ab intellectu cōferēte ſimplicia et cōponēte illa adinuicem, et cum ſua cauſa ſequat apphēſionē ſimpliciū ſeqtur q ille habitus nūq̄ repńtaret ſimplicia, qa hoc ſua cā naturalis nō daret ſibi, igitur per illū habitū nūq̄ repńtabūtur ſimplicia ītellectui angelico et ita illa uirtute hitus nūq̄ ītelliget et ſi hoc cōuenit ſibi a cā ſua naturali, ſic ēt cōuenit ei ſi creet a deo. ¶ Quarto dicit q hitus ille determinate īclinat ī illud ad quod uolūtas impēdo determinat. Hoc oīo uidet irrationale, qa iſte hitus hz īclinationē determinatā naturalem cū ſit forma naturalis quō poſſibile eſt ut uolūtas utatur iſto hitu ad oppoſitū ſue īclinationi hoc oīo eſt falſū, qa nec uolūtas utitur uiribus ſenſitiuis q̄ ſunt libere p pticipationē ad oppoſitū ſui primi actus et ſue prime īclinationis. Sed dicas q ī hitu illo ſunt plures īclinationes ſaltē ibi erit una prima īclinatio, et illa ut dicit Hen. uidet eſſe illa qua intellectum īclinat ad cognitionē ſui, igr̄ non uidet q uolūtas poſſit uti iſto hitu ad oppoſitū ītellectiōis ſue et ita ſi utatur eo ad ītelligēdū aliud uel erūt duo actus ītelligendi ī ītellectu angelico. ſ. actus quo ītelligit ſe et actus quo ītelliget aliud. ſ. lineā ſi uolūtas utatur illo hitu ad hº, uel ſi nō erit niſi unus tūc uolūtas utetur illo hitu ad oppoſitum inclinationi ſue quod ē falſum et irrationale. Et ponit exemplum de graui et de deo mouente graue ſurſum et tamen quācūq; moueatur a deo ſurſum ſemper habet potentiam paſſiuam ad oppoſitum, et forte etiam a deo mouetur uiolenter ſurſum quia eſt agens extrinſecum et mobile contraſert mouenti. Et ſi dicat q non cōtraſert mouēti. ſ. deo qa graue eſt in potentia obedientiali ad deū quicqd fit de graui ī compatione ad deū, ſaltē reſpectu uoluntatis create ſemp graue moueretur ſurſum uiolenter, igitur a ſimili ſi uolūtas angelica utitur illo hitu ꝫ naturalē eius inclinationē primā hoc erit ꝫ naturā eius et ita nō inclinabit ī illud aliud naturaliter. Preterea cōuenientiori mō dicitur ſi ponātur plures rōnes intelligēdi qa ille ſemper naturaliter repńtabūt et naturaliter īclinabūt in ſua obiecta et uolūtas poterit illis uti p libito ſui et nō utet illis ꝫ nālē īclinationē eaꝝ.

¶ AD QVESTIONEM IGITVR Reſpōdēdo dicit concluſionē illaꝝ .4. rōnum primaꝝ ſore uerā uidelicet q angelus nō cognoſcit plura obiecta per unū habitū tm̄, nec etiā per unā rōnem formalē cognoſcendi cognoſcit plura, ſed oīa obiecta intelligit per ppriā rōnē ītelligendi, ita q quot quot obiecta intelligit p tot rōnes formales intelligit. Sed que ſunt huiuſmodi rationes formales? Dico q recte et pprio nōie explicātur iſto nomine ſpēs ītelligibilis. Et ſi aliqui nominēt eas nōie habitus, qr̄ nomen eſt accñs illi rationi et eſt nomen ule, et ita ſi nominatꝰ habitus nōie uniuerſali explicātur ſicut ſi explicaretur hō nomine aīalis. Vnde aduertendū qꝫ habitus duobus modis capit, unoº ut eſt qualitas de difficili mobilis a ſuo ſubiecto, et ſic habitus addit ſuper qualitatē firmitatē uel fixationem in ſubō que fixatio non eſt alia qualitas, ſed magis modus qualitatis et qa illi qualitati q̄ eſt rō intelligendi accidit q ſit fixa in ſubo quia pōt eſſe diſpō q̄dam ī ſubo, ideo ſi illa qualitas dicatur habitus hoc ſibi accidit et ita nōiatur habitus per accñs. Si etiam illa qualitas dicat hitus nominatur nōie uli patet qa oīs talis qualitas firma eſt hitus nō tm̄ oīs habitus eſt talis qualitas firma qa ſunt multe alie qualitates firme in ſubiecto que nō ſunt rōnes cognoſcendi et ita nomine uniuerſali nominatur. Dicit ēt doc. q rō illa ītelligibilis de lapide nō eſt hitus ſcientialis lapidis qa illa rō pcedit actū itelligēdi lapidem, et hitus ſcīalis, ſeqtur actū idē aūt eſſentialit nō pcedit actū et ſeqtur actum ſed hitus ſm eſſe ſuū ſeʳ actū qa generat ex frequēter agere ſiue intelligere lapidē, et rō intelligendi pcedit actū ſicut cā effectū ps ēt de īgenioſo et hebeti, q hebes hēt ſpēm remiſſam, et īgenioſus ſpēm intenſam, tn̄ hebes pōt hr̄e habitū intenſum et ingenioſus habitū remiſſum, et ſic ps q ſpēs et hitus de eadem qdditate nō ſunt idem. Explicātur igr̄ ille rōnes formales ītelligēdi nomine hitus p accñs et in uli, ſed nōie ſpēi ītelligibilis recte et pprio nomine nominātur et melius q̄ ſi dicerentur ſimilitudines qdditatū et iō ille rōnes cognoſcēdi pprie dicūtur ſpēs ītelligibiles eo q repńtant qdditates ſub rōne ulis, et ut ſunt actu intelligibiles. Et pbat Sco. q āgeli habeāt huiuſmodi ſpēs qa pñt intelligere rē ſeu qdditatē eiꝰ nō exñtem neq; pñtem ſibi ſe, et ex pñti neceſſe eſt eas hr̄e rōnes tales repńtantes intr̄ eoꝝ qdditates ſub tali rōne uli, et ut abſtrahūt ab exñtia et a pñtia, et tales ſunt ſpēs ītelligibiles. Et ita āgelus ſupior pōt hr̄e ītellectionē abſtractiuā de angelo īferiori, et ecōuerſo. Ex hoc doc. infert corʳ q ēt angelus īferior pōt hr̄e notitiā abſtractiuaꝫ de ſe ipo, qa ſi illa eſt ī angelo ſupiori illa ſm genus impfecta erit in īferiori. Et nota q notitia abſtractiua dr̄ ſz genus impfecta qa totū genus notitie abſtractiue eſt impfectius toto genere notitie intuitiue reddēdo ſingula ſingulis, qa notitia ītuitiua lapidis eſt pfectior notitia abſtractiua lapidis, et ita uult doc. q et ſi angelus cognouit ſe ītuitiue uirtute ſue eēntie pñtis et exñtis in ſe, pōt etiā cognoſcere eſſentiā ſuā abſtractiue cognoſcēdo, uidelicet ſe nō ut mouet ab eſſentia pñte, ſed ut mouet ab eſſentia repńtata ī ſpē ut abſtrahit ab exñtia, et ut ſic cognoſcit ſe ut talis eēntia nō ut exñs neq; ut pñs ſibi. Et ſi obicis. Ps ſoluº.

¶ AD ARGVMENTA PRincipalia. Cum arguitur forme ſiue ſpēs ſe hñt ſicut numeri, ſed unus numerus. ſ. maior includit minorem igʳ cognitio maioris cōt cognitionē minoris igitur ita erit in ſpēbus etc. ¶ Reſpondet doc. q Ariſt. ibi loqtur de ſpēbus ſubalternis et ps ex prima pprietate numeri ibidem poſita. Sicut. n. numerus oīs maior reſoluitur ī minorē et tandē in īdiuiſibilia, qa ternarius reſoluit ī binariū et binariꝰ ī duas unitates ī diuiſibiles, ſic ſpēs ſubalterne reſoluūtur ad īdiffinibilia ut hō reſoluit ī al ſi ab eo remoueas rōnale et al ī uiuēs ſi remoueas ſenſibile, et ſic uſq; ad ſubſtātias q̄ eſt īdiffinibilis. Hic qdem ita eſt q una ſpēs ſubalterna cōtinet aliā qa īferior cōtinet ſupiorem et pōt eſſe rō cognoſcēdi eā, ſed nō eſt ſile de ſpēbus ſpāliſſimis qa una nō cōtinet aliā ſicut hō non continet leonē, et iō auctoritas nō eſt ad ppoſitū. Et tn̄ ſi de illis. ſ. ſpāliſſimis accipiat nō p locū ab auctoritate, ſed accipiat illud tāq̄ uerū. ſ. q ſpēs ſpāliſſime ſe hñt ſicut numeri uidelicet q una ꝯtinet aliā cū una ſit pfectior alia. Reſpōdetur q licet angelus ſupior hēat eſſentiā perfectiorē, non tn̄ cōtinet eſſentiā angeli īferioris p entitatē, ſicut q angelus īferior nō drat a ſupiori niſi p ſolā negationē. ſ. qa āgelus ſupior aliqd plus cōtinet q̄ īferior et qa īferior illud nō īcludit, iō diſtinʳ ab eo ſicut ī numeris eo q numerus q̄ternarius cōtinet aliq̄ unitatē q̄ nō ꝯtinet ternarius, iō ternarius diſtinʳ a q̄ternario, hoc. n. nō ē uerū ī ſpēbus ſpāliſſimis uniuerſi, qa angelus inferior hēt ſuam eſſentiā cōpoſitā et ſuā drīam ſpecificā qua diſtinguit a ſupiori et nō per ſolā negationē, et ita ē in numeris tenēdo q numerus dicat ueritā entitatem diſtinctā ab unitatibus, hñs pprias drīas poſitiuas qbꝰ

conſtituuntur in eſſe et quibus diſtinguuntur. Et ideo nulla ſpēs ſupior pōt eſſe rō cognoſcēdi īferiorē cū nō contineat eā ī entitate. Eſſentia tū diuina cōtinet oēm q̄ddītatem eminēter et uirtualiter et ex ꝯñti ipa pōt eſſe et eſt rō cognoſcēdi oēs q̄dditates īellectui ſuo, non ſic eſt de aliis. ¶ Ad illud .2ᵐ. de aīa dicit doc. ꝙ illud ꝙ ibi dicit de aīa īellectiua ſenſitiua et uegetatiua eſt quodda ſpāle, et ſi ita ſit de iſt.s aīa q̄ cōtinet alias nō tū ē generalr uerū nec ex uno ſpāli debes arguere ita eſſe ī oībus ſed eſt fallacia ꝯñas ab uno determinato ad ule. Nec eſt ſimile de ſpēbus numerorū et figurarū et de oībus ſpēbus ſpecialiſſimis ī uniuerſo figura .n. maior ut pētagonū ꝯtinet tetragonū, et eſt rō cognoſcēdi illud nō tū ita eſt de angelo ſupiore et inferiore q̄ ſic nō ꝯtinet īferiorē ſicut aᵒʳ figura ꝯtinet minorē. ¶ Ad ſecūdum nota ꝙ ſpēs [illegible]lligibilis albedinis eſt pfectio nature angelice non q̄dem ſubſtā[illegible]ialis ſic ꝙ ſit ſibi idē realiter multo minus nec eſt ſibi idē eſſētialiter, eſt tū pfectio eius accidentalis, nec oꝫ ꝙ oīs pfectio alicuius ſit maioris pfectionis ſuo pfectibili immo oīs pfectio accn̄ntalis eſt minoris pfectionis ſuo pfectibili ſi pfectibile ſit ſubſtantia. Et dato ꝙ albedo nō poſſit eſſe pfectio angeli cū ſit accñs corporale. et angelus ſit īcorporeus, tū eius ſpēs bene pōt eſſe pfectio angeli q̄ ſpēs īellectualis albedinis eſt aliquo° pfectior albedine p eo ꝙ illa ſpēs non ſolū eſt pducta ab albedine ſed etiā ab īellectu et ex eo ꝙ eſt producta ab īellectu recipit quoddam eſſe ſpirituale et pfectius eſſe q̄ habeat albedo. Nec tamen īcōuenit ꝙ illa ſpēs menſuretur albedine ſic ꝙ albedo ſit rō īnoteſcētie eius, nec oꝫ ſemp ꝙ menſura excedat menſuratū ī entitate. ¶ Ad tertiū cōcedendū eſt angelū cognoſcere ſe ītuitiue p eſſentiā ſuā et ſimiliter īelligere alia p eſſentiā ei. ꝙ īntuitiue, et cū hoc īelligere ſe et alia abſtractiue. Et hoc eſt quod dicit ꝙ ſimul ſtat ꝙ cognoſcat ſe et alia per ſpēm. ſ. abſtractiue et ēt cognoſcat ſe et alia per eſſentiā. ſ. īntuitiue et naturalit̄ excepta eſſentia diuina quā non pōt cognoſcere intuitiue naturaliter, ſed bene abſtractiue ſuppoſito ꝙ hēat ſpēm īte'ligibi'ē eius, ut ſupra expoſitū eſt.

¶ AD ARGVMENTA PRO Opi. Hen. Ad primum de Ariſt. Nota ibi ꝙ Ariſt. non accipit ibi hītū pro ſolo hītu ſciētiſico q. eſt quedā qualitas facilitās īellectū ad pfectius cognoſcendū et promptius et expeditius ſed capit ibi habitum ut eſt quoddā p̄dicatū ule ut uidelicet dr̄ de oī qualitate de difficili mobili a ſubiecto, et ut hītᵘ diſtinʳ ꝫ diſpōnē et ſic ſe extēdit ad oēm qualitatē fixā ī ſubiecto et ſic ēt ſpēs īelligibilis fixa ī īteᵘ dr̄ hītus ſꝫ Hen. accipit hītū p ſolo hītu ſciētiſico gñato ī nobis ex frequētatis actibus īelligēdi et ſic nihil concludit ad propoſitū uidelicet ꝙ nulla ſpēs īelligibilis ſit ī inteᵘ, ſed ſolus hītus ſciētiſicus. ¶ Ad ſecūdum an angelus poſſit ꝯgenerare ſibi habitū in inteᵘ ſuo. Aliqui tenent ꝙ īellectus angelicus eſt de ſe et de natura ſui maxime diſpoſitus et ad actū pfectiſſimū cōueniētem ſibi, et ſumme facilitatus nec indiget facilitari et ideo ſi angelus nō hēret habitū nō ſeʳ ꝙ ī ſe poſſet habitū generare q̄ ī naturis ſumme facilitatis non pōt hītus facilitans generari q̄ illud ſupflueret et patet ī exemplis doc. de graui per hoc ꝙ plurie deſcēdat, nō tū ī eo generatur rō deſcēſus .i. hītus quo faciliter deſcēdat et iſta eſt prima reſponſio. Si tū teneamus ꝙ natura eius non ſit ſumme facilitata ad īelligendū et ꝙ nō poſſit pducere ita pfectū actum ſine hītu ſicut cum hītu, et ꝙ poſſit recipere illū habitū facilitātem tūc cōcedendum eſt ꝙ ſi angelus crearetur ſine hītu poſſet illū generare ī ſe et cū arguis tūc īellectus angelicus eēt eque potentialis ſicut nr̄, et ſic eſſet ī poᵃ eſſentiali ad actus primū ſicut ad actū ſecūdū. Doctor negat ꝯñam q̄ et ſi eēt ī poᵃ ad habitū illū non tū eſſet in poᵃ ad actum primū q̄ ille hītus nō ē actus primus nec principiū primū actus ſecūdi, īmo actus ſecūdus p̄cedit habitū talē eſſet .n. angelus in actu primo per ſpeciem intelligibilem et per illā cauſaret actum īelligendi ī ſe et p actum cāret talē hītū. Vnde nota ꝙ īellectus nudus dr̄ eſſe in poᵃ eſſentiali et ſic in poᵃ ad actum primū, q̄ eſt ī poᵃ ad ſpēm et cū hēt habitū eſt in poᵃ accidētali ad actum, et cū hēt actum eſt ī poᵃ ad habitum, ita ꝙ ī primo ſigno eſt nudus, ī ſecūdo hēt ſpēm īelligibilē et eſt primū ꝙ recipitur in īteᵘ nudo, ī tertio ſigno hꝫ actum, et in quarto hēt habitū, ita q̄ habitus nō eſt actus primus īellectus nudi. Sed ſpēs īte'ligibilis. Et ex prima reſpōſiōe pꝫ ſolutio ad Dioniſiū, ꝙ ſupmū in īferiori ē īfimū ī ſupiori natura illud nō eſt uerū generalr. Sed tm̄ eſt uerū, q̄ñ illud ſupmū ī natura īferiori nō repugnat nature ſupiori alr nō oꝫ, ut pꝫ in ex° generare ſibi ſile cōuenit elemētis, et eſt eis pfectio ſuplens impfectionē q̄ .n. de aere in una regione multū corrūpitur oꝫ ut ī alia tantūdem de aere generetur ut cōſeruet ſua natura in eſſe pfecto, tū generare nō cōuenit mixto q̄ eſt natura ſupior multa .n. ſunt mixta q̄ nō generāt ſicut aurū argentum eo ꝙ ſic non ſunt corruptibilia cū ſint eiuſdē diſpoſitionis ī toto et in ptibus ideo non ſeq̄tur generare eſt ſupmū in elemētis igr̄ generare ē infimū ī mixtis īmo generare multis repugnat. Ita eſt ī propoſito de angelo, et inteᵘ humano lꝫ hr̄e habitū ſit ſupma pfectio in inteᵘ humano nō tū eſt īfima pfectio in inteᵘ āgelico, īmo ei repugnat, īmo ſi illud dictum eēt ulr uerū ſequeretur ꝙ cū ſenſitiua ſit ſupma in brutis ꝙ eēt forʳ in īellectiua aīa qᵇ ē fīſm.

¶ Ad .4. nota quod doctor eodem modo ſoluit argumētū quō ipe proponit q̄ ipe arguit ꝙ ſi nō eēt alia rō niſi iſta ꝙ hītus ſufficit ad pfectū actum ſine ſpē, et ſpēs nō ſufficit ſine habitu iō negādus eſt hītus ī angelis, ita Sco. arguit ecōuerſo ꝙ quia ſpēs īelligibilis pfecta quales ſunt ſpēs intelligibiles angelorū ſufficit ad cauſandū pfectum actus īelligēdi ī angelis ſine habitu, et habitus ſolus nō ſufficit ſine ſpē. q̄ per ſolū habitū non eſt ſufficienter pñs obiectū ut oſtenſum eſt, iō pp̄ter iſtā ſolam rōnem debemus negare habitū ī angelis q̄ ſufficit ſpēs, et non debemᵘ multiplicare ſine neceſſitate q̄ fruſtra ſit p plura etc.

¶ Ad ultimū. Nota ꝙ rᵒ cuiuſcūq; poᵉ apetitiue obiectū dicit ei eſſe pñs ſufficiēter p hoc ꝙ eſt pñs potentie cognitiue ſue, unicuiq; .n. apetitiue corrñdet pp̄ria cognitiua et per illas ſpēs p quas obiectū eſt pñs uirtuti cognitiue illis eiſdē obiectū eſt pñs uirtuti apetitiue, nec oꝫ ponere pp̄rias rōnes alias a rōnibus repreſentatiuis ipi poᵉ cognitiue, et ideo ille ſpēs īelligibiles que repñtant obiecta īellectui ſufficiēter ēt illa eadē obiecta repreſentantur noᵗᵉ, oꝫ tū illa eſſe cognita ad hoc ꝙ pfecte ſint pñtia. Et tūc ad formā argumēti uno° negat añs ſi ſic ar̄, in poᵃ uolitiua nō requirūtur diuerſe rōnes repñtandi diuerſa obiecta, igitur nec in intellectiua negat añs, q̄ ad hoc ꝙ poᵃ uolitiua habeat obiecta pñtia oꝫ hr̄e diuerſas rōnes repñtatiuas, et ſunt ille q̄ repreſentant īellectui. Sed ſi arguas poᵃ uolitiua nō reqrit proprias ſpēs alias a ſpēbus īellectus ad hoc ut oba ſint ſibi p̄ſentia cōcedo añs, et tūc negat ꝯñs et rō negationis ꝯñe eſt q̄ uoluntas nō eſt poᵃ ī qua ſubiectiue ſint tales rōnes, tū ille requiruntur in īellectiua potentia.

¶ AD ARGVMENTA SANCTI Thome qui ponit ꝙ angelus ſupior cognoſcit per ſpēs uliores uliori modo repreſentantes, et ita p pauciores q̄ ſi angelus īferior īelligat per .4. ſupior īelligit per duas, q̄ una ī ſupiori angelo repñtabit tot obiecta quot repñtant due ī angelo īferiori, et ita ſunt uliores quia plura repreſentāt, et pbat per Dio q̄ dicit ꝙ angeli ſuperiores hñt uliorē ſciētiā et ibi capitur ſciētia p ſpē ſicut .8. phyſi. Doctor reſpōdet ꝙ ſecūda trāſlatio declarat primā, in prima trāſlatione de greco in latinū habet id quod dictum eſt, ī ſecūda hētur ꝙ angeli ſupiores hñt ſciētiā totalē. et Linco. per uniuerſalitatē exponit totalē. Vnde totum et perfectum idem, illud

eſt totum quod eſt perfectum et illud eſt pars q eſt imperfec
tum,qa igit angeli inferiores hñt noticiã iperfectã icõparabi
ad noticiã ſuperiorũ,iõ noticia inferiorũ dr̃ partialis et noticia
ſuperiorũ dr̃ totalis,et ſic uſis dr̃ totalis et ita nõ eſt ad ꝓpoſi
tũ. S.Tho. Et per hoc ẽt ſoluitur prima rõ q angeli ſuperiores
ſunt deo ꝓpinquores. Cõcedo. Igitur ſicut deus cognouit per unã
rõnem oĩa igit angeli illi cognoſcũt per pauciores ꝗ angeli in
feriores. Dicit doc. q illa ꝓpinquitas nõ ꝯcludit q per pauciores
ſpẽs cognoſcat qa non ſeʳ angelus hec eſt ſuperior aliis et ita
deo ꝓpinquior igitur per pauciores ſpẽs cognoſcit. Negat ꝯñã
qa oĩs intellectus creatus cognoſcit per tot rões quot numero
obiecta cognoſcit et hoc conuenit oĩ intellectui creato, ſed illa
propinquitas bene arguit q ille angelus ſuperior limpidius et cla
rius cognoſcit lineã uel triãgulũ ꝗ angelus inferior. Ideo bene
ſeʳ angelus eſt deo ꝓpinquior igit clarius uidet,nõ tamen p pau
ciores ſpẽs. Et per hoc pꝫ ad illud argumẽtũ factũ in pede que
ſtionis de igenioſiori qa ille bene cognoſcit perfectius et citius
alio,non tñ plura cognoſcit in una ſpẽ ꝗ alius nõ eque ingenio
ſus ſed tot rones quot alius et non plẽs nec pauciores. Ad illud
de cauſis intelligit q prima cã plus influit i effectũ et continet
ipm eminẽter et uirtualiter,ẽt totaliter,qa põt effectũ ꝓducere
ſi ee aliis cãis et iõ ex cognitiõe illius cãe cognoſcitur effectus
nõ aũt eſt uerũ de cãis ſcꝫ,q ex cognitione ſecũdarũ cãꝛ cogno
ſcamus ſemper effectus. ℭ Ad ultimũ. Eſt ſciẽdũ q illa ſpẽs
que eſt i ſenſu exteriori eſt alia a ſpẽ q̃ eſt i phantaſia, et am
be alie ab illa q̃ eſt in inteᵘ et ſunt alterius rõnis, nec eſt uerũ
q ſpẽs eadẽ ſi ſit i ſubiecto actualiori et i materialiori, plꝫ re
preſentat,qa ſi per poſſibile uel i poſſibile ſpẽs q̃ eſt in phãta
ſia eẽt in ſenſu exteriori et ecõuerſo non alioᵒ rep̃ſentarent ꝗ
modo rep̃ſentent qa nõ accipiunt a ſubiecto rõnem rep̃ſentandi
ſed hñt ex natura earꝫ. Tamen aduertendũ q conditiones ſpẽꝛ
receptaꝛ ꝓportionãtur receptiuis ut puta q ſpẽs intelligibilis
ſit ſpiritualis et rep̃ſentat obiectũ ſub ratione itelligibilis et nõ
ſub rõne ſenſibilis et alia q̃ eſt i ſenſu ſit materialis et rep̃ſen
tat tm̃ modo ſingulare et i hoc dr̃r ꝓportionari receptiuis iuxta
dictũ Boetii receptũ eſt in recipiẽte per modũ recipientis ſic
q ſi recipiens eſt materiale et receptũ eſt materiale et rep̃ſen
tat ſingulare,ſi recipiens eſt ſpirituale et receptũ ſimilit et re
p̃ſentat intellectuale actu. Non tñ ſic ꝓportionantur receptiuis
ipe ſpẽs,q in aliquo receptiuo aliqua ſpẽs rep̃ñtet oĩa obiecta,
uel plura. Nulla.n.eſt eſſentia creata q̃ contineat alias eẽntias
oẽs uel plẽs,ſic ẽt nulla eſt ſpẽs q̃ plura rep̃ñtet ſꝫ ſola diuina
eſſentia oĩa creata in ſe ꝯtinet et ipa ſola inteᶜˡ ſuo naturalr
oĩa rep̃ñtat,et nulli alii intellectui ſic.i.naturalit rep̃ñtat, ſed
ſi rep̃ñtat plura mere libere repreſentat, hoc autem repreſen
tare.ſ.plura nulli alii repreſentatiuo conuenit.

Queſtio Vndecima.

VTRVM ANGELI PROFICIANT AC
cipiendo cognitionem a rebus,et qa omniũ rerum
quãtum ad quidditates hñt noticiã abſtractiuã
non q̃rimus utrũ proficiãt accipiẽdo illã a rebus
ſed eſt.q.de noticia abſtractiua ſingularium et de noticia itui
tiua qdditatum et ſingulariũ.

ℭ INTRODVCITVR OPI. Gotti. qui tenet q ãgeli non
accipiũt cognitionẽ a rebus nec pficiũt recipiẽdo ſpẽs nec actũ
cognoſcẽdi ab illis. Dicit tñ q angeli cognoſcũt ſingularia. Eo q
hñt puidẽtiã circa ſinglaria q eẽt iposſibile niſi illa itelligerẽt
Item quod continet ſperſim etc. ℭ Sed ſi nõ accipiũt cognitio
nem ſingulariũ a rebus quõ igr̃ illa cognoſcũt. Reſpõdẽt q illã
cognitionẽ hñt a deo per iſluxum,ita q diſtinguũt de rebus ſu
perioribus et i materialibus,et de rebus iferioribus et materia
libus. Res ſupiores fluũt a deo ſm eẽ eſſentie,et ſic ſm eſſe uhe

et ſic ẽt noticia taliũ uhium fluit a deo i inteᵐ angelico cauſan
do i illo ſpẽs omniũ illaꝛ qdditatũ, fluũt ẽt a deo q̃tũ ad eẽ exi
ſtẽnt ꝫ ſingulare,ſic ẽt deꝰ cãt ſpẽs ſingulariũ i itellectibꝰ illis
et ſic noticiã hñt a deo de ſingularitate illaꝛ qdditatum. Simi
liter dicit q res iferiores fluũt a deo ſm formã et ita ſm eſſe
quidditatiuũ et ſm materiã et ſic ſm eẽ iduiduale,et ſimiliter
cogᵒ fluit a deo cãndo in itellectibus angeloꝛ ſpẽs qdditatum,
et ẽt cãndo i itellectibus eoꝛ ſpẽs ſingulariũ et noticiam i loꝛ
et ſic cognoſcũt ſingularia,nõ tñ illã cognitionẽ accipiũt a rebꝰ.
ℭ Sed ꝯ iſtã eoꝛ cõcluſionẽ q uidelicet angeli non capiant co
gnitionẽ a rebus ar̃ ex eiſdẽ rõnibus qbus ipe ꝓbat cõcluſionem
ſuã. Et primo ar̃ ſic angelus hẽt itellectũ agentem et poſſibilem
igitur accipit cognitionẽ a rebus ꝯñas ipe ꝯcedit. Et nota q iſti
termini apud iſtos ſunt cõuertibiles.ſ.hr̃e intellectũ agentẽ et
poſſibilẽ et recipere cognitionẽ a rebus qa nõ propter aliud po
nitur intellectus agens et poſſibilis niſi ut natura illa hñs iſta
pficiat a rebus et i terminis cõuertibilibus, ualet ꝯñã et affir
matiue et negatiue,hõ igr̃ riſibilis,nõ eſt hõ, igr̃ non eſt riſibi
lis. Et qa deus nõ accipit cognitionẽ a rebus, iõ i eo nõ ponimus
intellectũ agentẽ nec poſſibilẽ. Probat aũt doc.aũs quia id quod
dicit pfectionẽ in natura itellectuali nõ ur̃ negandũ ab angelo
ſed itellectus agens dicit potentiã actiuã et poᵃ actiua dicit p
fectionẽ igr̃ uidet q itellectus agens nõ debeat negari ab ange
lo,et ſi dicas q itellectus agens non dicit pfectionẽ ſimpliciter
qa tũc poneretur i deo ſed dicit perfectionẽ ſupplentẽ imperfe
ctionẽ,igr̃ non uidetur q et ſi ſit perfectio ſuplens iperfectionẽ
in itellectu humano non ꝓpter hoc debet poni i angelo. Dico q
dicit perfectionẽ ſupplentẽ impfectionẽ in oĩ inteᵘ creato,qa ta
lis itellectus creatus non hẽt noticiã eãdẽꝫ ſibi realiter,neqꝫ ha
bet eã a ſe,et ideo oꝫ q habeat eã a rebus et ita oꝫ ut habeat i
tellectum agentẽ. Et ſi dicas hẽt noticiã a deo, et dato q habeat
noticiã uliũ,nõ tñ ſingulariũ,et ſi dicas q imo hẽt ẽt illã. Dico
et ſi hẽt eã a deo et ꝓueniatur a deo non tñ debemus ab eo ne
gare potentias qbus ſi non hrẽt a deo poſſet p ſe acqrere ſicut
patet i exᵒ de xp̃o dño noſtro,et de ligno calefacto a deo et p̃
ſente igni, et ſi.n.eſt calefactũ et ita nõ calefiat ab igne non ta
men negamus potentiã ab igne qua poſſet calefacere lignũ ſi nõ
eſſet calidũ. Exᵐ etiã de aĩa ſi ei eſſent cõcreate oẽs ſpẽs itel
ligibiles nõ ꝓpea negaret intellectus agẽs neqꝫ poſſibilis ab ea.
Non.n.aparet ut poſſimus negare intellectũ agentem et poſſi
bilem ab angelo niſi dicamus q oẽm noticiã tam ſingulariũ ꝗ
uniuerſaliũ habeat ex ſui natura ſicut deus, alr̃ uidetur cõce
dendũ in eo itellectũ agentẽ et poſſibilẽ. Et hoc ꝓbat doc. ponen
do duplicẽ modũ de obiecto primo.ſ.adequato. Aliqđ.n.ẽ obiec
tũ primum primitate uirtualitatis ſic q poᵃ nihil cognoſcit niſi
uirtute illius obiecti et ſic dicimus eſſentiã diuinã eſſe obiectũ
pīmũ primitate uirtualitatis reſpectu intellectus diuini,iſtoᵒ
non poſſumus aſſignare obiectũ primũ intellectui angelico qa
nulla eſt qdditas in materialis q̃ ſic uirtualiter contineat alias
oẽs qdditates et ideo ſi i argumento ſumitur obiectũ itellectus
angelici primũ primitate uirtualitatis ẽ qđ imateriale falſum
eſt,alioᵒ eſt obiectus primũ primitate cõitatis ſiue p̃dicationis
et iſtoᵒ ens eſt obiectum itellectus creati terminatiuũ, et quia
ens eſt cõe ſenſibilibus et iſenſibilibus et ſenſibilia ſunt poten
tia intelligibilia,ideo oportet q itellectus angelicus ſit actiuus
et paſſiuus, cũ ſuũ obiectus ſit ens et ꝓ parte poᵃ cognoſcibile.
ℭ Itẽ i alia ſolutiõe de diuiſiõe itellectus agẽtis et poſſibilis,
Ibi nota q itrinſece diſtinguũtur formaliter ſuis rõnibus for
malibus,et extrinſece diſtinguũtur p obiecta uł p cõparationẽ
ad illa in qbus obiecta relucent,i ſpẽbus.n. itelligibilibus obiec
ta relucẽt et penes illa diſtinguũtur itellectus agens et poſſibi
lis qa reſpectu illaꝛ itellectus agens ẽ tm̃ actiuus,et nullo mo

do paſſiuus et itellectus poſſibilis eſt tantum paſſiuus. ¶ Ad ſecũdum argumentũ. Nota ꝙ ſunt aliqua q̃ a tota natura crea ta nõ poſſunt ꝑduci, et illa ſi fiũt neceſſe eſt ut a deo fiãt quia ſolus ipſe põt ꝑducere ſicut aĩa a tota natura creata nõ põt ꝑ duci iõ ſi ꝑducit a deo ꝑducit. Itẽ eſt de qualitatibus et pro prietatibus corpoꝝ celeſtiũ, q̃ a ſolo deo poſſunt ꝑduci iõ creã do corpora illa ſimul creauit eoꝝ qualitates. Sed nõ eſt ita de qualitatibus angeloꝝ quales ſunt cognitiones rerum, ille.n. poſ ſunt ꝑduci a nã creata ideo nõ ẽ neceſſe ut ꝑducãtur a deo ſꝫ põt ꝑduci uirtute intellectus angeli et uirtute obiecti et iõ re quiritur ibi itellectus agens et rõnalis. Sed dices ꝙ cognitio ẽ ꝑfectio, tã ſublimis nature, et nõ uidetur poſſe ꝑduci a reb⁹ cor poralibus et ſenſibilibus, dico ꝙ res corporales nõ principalr nec totalit̃ ꝑducũt illã itellectionẽ ſꝫ itellectus ãgeli pricipalit̃ producit illã, et res corporales pᵃᶦaliter, et minus pricipaliter producãt et ita nõ eſt iconueniens ut iſto° proficiant a rebus, In alia ſolutiõe nota ꝙ licet angelus nõ depẽdeat a corpore in eſſendo, ſic ꝙ uniatur corpori dependet tamen a corpore, ut ab obiecto, eo ꝙ non habet corpus nec obiectum in ſe, neceſſe eſt.n. oẽm itellectũ non habentem in ſe obiectũ dependere ab illo ĩ co gnitione. Angelus aũt nõ hẽt in ſe obiectum cuiuſcũq; corporis uel rei corporalis igitur oportet cõcedere ꝙ angelus dependet a corpore, ut ab obiecto alr nõ hr̃et eius cognitionẽ, et ita appa ret ꝙ argumentũ eſt ſophyſticũ angelus nõ depẽdet a corpore in eſſendo. Cõcedo igr̃ non depẽdet ab eo ut obiecto ꝯñs falſum, quia omne ens ſiue corporale ſiue ſpirituale eſt per ſe obiectũ intellectus angeli. Et iõ licet ſequatur aĩa dependet a corpore et unitur corpori igit̃ accipit cognitionẽ a corpore, ꝯcede quia corpus eſt obiectũ eius. Non tamen incorporeitas angeli cõclu dit ꝙ angelus non accipiat cognitionẽ a corpore, unde nõ ſeqtur angelus nõ dependet a corpore ĩ eſſendo, ſic ꝙ uniatur ei igitur, non recipit cognitionẽ a corpore, ut ab obiecto aſt falſum, et ra tio dicta eſt. ¶ Ad illud de imaginabili ẽ facile qa eſt mediũ quo ad nos non quo ad angelũ qa angelus non habet ſenſus nec imaginẽ mediã iter ſenſum et itellectum. Aliter põt dici ꝙ eẽ imaginabile non eſt mediũ ad eſſe itelligibile, ſed magis eſt ex tremũ qa iſta duo eſſe ſenſibile et eſſe imaginabile ſunt unum extremũ, et eſſe itelligibile, aliud extremũ, et ita negãdum eſſet ꝙ eſſe imaginabile ſit mediũ mihi ſed extremũ, uel ſi ſit mediũ nobis non tamen angelis. ¶ Ad modum aũt ponẽdi uidetur eẽ falſum ꝙ cognitio ſingulariũ materialiũ fluat a deo ĩ inte^{ll} an gelico qa et ſi res iferiores fluãt a deo quãtũ ad formã et ma teriã nõ debet tamen itelligi ſi fluãt ſm materiã ꝙ fluãt ſm eẽ indiuiſibile q̃ſi materia nõ ptineat ad q̃ddietatẽ imo ſꝫ eũ Gotti. materia ptinet ad q̃ddietatẽ cõtra cõmentatorẽ. 7. metaphyce, et tamen dicit ꝙ materia idiuidualit̃ nõ ptinet ad q̃ddietatẽ, igitur dato ꝙ ille res materiales fluãt a deo ſꝫ formã et ſꝫ materiã non ſeqtur ſimilit̃ ꝙ ſi cognitio q̃ddietatũ fluit a deo in inte^{ll} an gelico ꝙ ſimilit̃ cognitio ſingulariũ fluat a deo ĩ itellectu eoꝝ. Item ſecũdum eos deus nõ influit niſi ſpẽs et ſpẽs eſt tm̃ ratio cognoſcẽdi q̃ddietatẽ et nõ ſingulare qa ſingulare accidit q̃ddi tati. Sed iſti reſpondẽt ꝙ q̃ddietas eſt rõ cognoſcendi ſingulare et ſimiliter ſpẽs et ꝓbant ex hoc qa eſſentia diuina eſt rõ co gnoſcẽdi q̃ddietatẽ, et ſingulare, igr̃ et ſpẽs. Dicit doc. ꝙ ĩ cõſeq̃n tia illa eſt fallatia ꝯſequẽtis arguẽdo a ſupiori ſiue a maiori affirmatiue rex põt debellare caſtrũ, igitur miles cõſequentia non ualet, ita hic eſſentia diuina hoc põt igitur ſpẽs intelligibi lis antecedens uerũ eſt et cõſequens falſum, et ſic ẽ fallacia con ſequentis.

¶ ALII TENENT SICVT HENRI. ꝙ q̃cq̃d inte^{ll} an gelus ite^{ll} ꝑ hitũ ſcialẽ, et ſi ĩ caſu nõ hr̃et illũ hitũ nihil itelli geret nec ſingulare nec ule ſed per habitũ q reꝑſentat q̃ddita tem inte^{ll} ule et poſt intellecto uli inte^{ll} ſingulare non ſicut ꝑ lineã reflexam reflectendo ſuper ule cognitũ, ſed per lineam rectã recte illud appꝛhendendo, et hoc qa ſingulare ſm rem nõ addit uniuerſali niſi tantum duplicem negationem, et ſimiliter cognitio ſingularis nõ addit ad cognoſcẽtem ulis et ita ex co gnitione eius ſeqtur intellectio ſingularis. Et hoc ꝓbat doc. et argumentũ patet et ſilr ſolutio prima, ubi nota ꝙ ſicut Henri. ſupponit quod ſingulare nõ addit niſi duplicẽ negationẽ ſuper q̃ddietatem ſic Sco. ſupponit oppoſitũ. ¶ Secũdo arguit̃ ſic et ee ne hũc ordinem qa argumẽta nõ ſunt recte ordinata in lr̃a, et probat ꝙ angelus primo non inte^{ll} ſingulare qa cognitio ſingu laris impedit cognitionẽ ulis et ꝓpter hᵒ fit abſtractio ꝙ ſi ſin gulare nõ impediret cognitionẽ ulis nõ abſtraheret ule a ſin gulari. Ad iſtud doc. ꝓbat ꝙ ſingulare eſt per ſe intelligibile patet qa intelligitur a deo. Non tamen cognitio ſingularis eſt tãte ꝑfectionis ut ſoli deo cõueniat ſed etiam aliis intellectibus cõuenit talis intellectio, et ꝓbatur qa ſicut ſenſus eſt omnis ſen ſibilis. ita intellectus eſt oĩs intelligibilis, et ita eſt intellectus to tius entis, et ſingulare eſt ens. Et ita ſingulare nõ impedit cogni tionem. Et ſi dicas ſingulare non itelligitur a nobis. Dico ꝙ hoc nõ ꝓuenit ex imperfectione, nec ex ꝑfectione ſingularis, ſed hoc eſt ex defectu intellectus noſtri ꝓ ſtatu iſto, non tamen ex de fectu intellectus noſtri ut intellectus eſt patet qa itellectus no ſter ſepatus poterit illud cognoſcere, et diſtincte ſub rõne ſin gularis. ¶ Tertio arguit̃ ſic ſi ãgelus poſſet cognoſcere ſingu lare poſſet acq̃rere habitũ de ſingulari ex ꝓpriis actib⁹ cogno gnoſcẽdi ſingulare, et tũc de ſingulari poſſet hr̃e ſciẽtiam a re bus ꝙ eſt incõueniẽs de angelo. Ad hoc dãtur due reſpõſiões ſi cut ſupra. Negãdo ꝯñam. ſ. angelus põt cognoſcere ſingulare, cõ cedo igitur de ſingulari põt acq̃rere habitũ, qa angelus eſt ſum me habilitatus naturaliter, et maxime naturaliter iclinatus ad actum itelligẽdi, imo naturaliter iclinatus ad ꝑfectiſſimũ actũ itelligẽdi, ita ꝙ nõ idiget habitu cũ hitus ſit tm̃ ꝑfectio ſupplẽs imꝑfectionẽ q̃ imꝑfectio nõ eſt ĩ angelo, igr̃ nõ indiget tali ha bitu ꝑter hoc ꝙ ſpẽs et itellectus etc. Ibi nota ꝙ doctor qa exem plificauit de graui quod mouetur deorſum ĩ eo nõ cauſatur ha bitus ad deſcendẽdum ponit poſt dr̃iam iter iclinationẽ itelle tus ad actum itelligẽdi et iclinationẽ grauis ad actum deſcen dendi, et dicit ꝙ ĩ hoc ſolũ dr̃t iclinatio naturalis ĩ ite^{ll} a natu rali iclinatione grauis qa itellectus et ſpẽs ſubſunt iclinationi et motioni libere uo^{tis}, graue aũt nõ ꝑter hoc eque itellectus i clinat ad actũ, et ſpẽs ſimiliter ſicut graue ad deorſum, et ideo nõ idiget hitu quo iclinetur et habilitetur. Secũda reſponſio po ſito ꝙ itellectus nõ ſit ita habilitatus etc. et cõceſſo ꝙ poſſit ĩ eo eſſe hitus tũc eque cõcedẽdũ eſt ꝙ ĩ angelo põt eſſe hitus ſingu laris. Sicut Hen. cõcedit ĩ eo habitũ et ſciẽtialẽ, et cũ infers, igr̃ angelus poſſet acq̃rere ſciam a rebus, negat ꝯñã qa ille habitus de ſingulari nõ ptinet ad diffinitionem et ita non eſt ſciẽtificus qa illud ꝙ repñtat talis hitus eſt extra q̃ddietatẽ nec ptinet ad ſciẽtiã, qa ſcia ẽ q̃ddietatũ et non ſingulariũ et ita nullũ ſeqtur incõueniẽs. ¶ Quarto ar̃ ſicut iter illud ꝙ obi^{r} pᵒ alicui uir tuti. i. iter obiectũ et potentiã, cui obiectũ primo obi^{r} debet eſſe proportio determinata, ita ꝙ ſi obiectũ primum eſt ſingulare, et poᵃ tm̃ debet eſſe ſingulariũ, ſicut iter obiectũ primum, uiſus et uiſum eſt ꝓportio ꝙ uiſus eſt tm̃ circa ſingularia eo ꝙ ſin gulare primo appꝛhendit a uiſu ita ſi itellectus angelicus intel ligit primo ſingulare erit ſic determinatus ad ſingularia ꝙ nõ intelligat niſi ſingulare ſicut ſenſus et tũc itellectus angelicus eſſet determinatior inte^{ll} noſtro q põt intelligere ule, imo intel lectus angelicus compabitur ad itellectũ noſtrũ ſicut ſenſus cõ paratur ad nr̃m intellectum, qa ille itellectus erit tantum ſin gulariũ, ſicut ſenſus nr̃. eſt, et intellectus noſter erit uliu. Doc

tur diſtinguit de ly p° q eſt equocatio, qa aliqñ accipit ly primo.i.adequate.et ſic nõ eſt ueꝝ quod angelus cognoſcat ſingulare primo.i.adequate,qa ſic nõ itelligeret niſi ſinglare uel ſub ratione ſingularis ut deducit argumentum. Aliomodo accipitur primo.i.p ſe et ſic angelus cognoſcit p ſe ſingulare qa i ſingulari pfectiſſime repitur rõ ſui obiecti motiui.ſ.rõ entis abſoluti creati, et in quocūq; repitur rõ illa entis finiti abſoluti illud tale eſt itelligibile p ſe ab int^{ie} angelico,ita q eius obiectū primū.i.adequatū motiuū eſt ens finitū et abſolutū,et ſi relatū relatum ad terminū finitū. Et igr̄ aduertendū q aliquod eſt obiectum p ſe,ſed nõ primū reſpectu alicuius potentie,et tñ nõ includit ratonē obiecti motiui illius po^{e}, et iõ nõ pcipit primo ab illa potentia,ſed ſecūdo,p ſe tñ,ſicut magnitudo et figura q̄ ſunt ſenſibilia p ſe nõ tñ primo ſentiūtur qa nõ icludūt rõnē coloris uel lucis,et,iõ nec ēt mouēt potentiā ſed tm̄ terminā.tactū uidendi,ſ.n.magnitudo eēt ſine colore non imutaret uiſum. Aliquod etiā eſt obiectū primū et p ſe po^{e} ſicut color eſt obiectum uiſus primū mouēs et ſub ſe hēt multa obiecta p ſe primo mouētia ut ly primo diſtiu^{r} ꝯ ſecūdario et illa mouēt nõ ſolū qa colorata ſicut albedo.Sed etiā mouet uiſum i eo q albedo qa dr̄ia q̄ addit ſupra colorē cõſtituens albedinē ē p ſe rõ cui ꝯuenit mouere uiſum,et ſic color mouetur a colore ut a rõne mouendi et ab hoc colore ut ab obiecto mouēte et uiſo,ſic itellectus angeli mouet ab oī ente ſiue in ſpē ſiue i ſingulari repiatur. Et ita ſingulare mouet primo.i. p ſe uel primo.i. nõ ſecūdario itellectū angelicū,nõ tñ mouet primo.i.adeq̄te. ¶ Ad ultimū cõcedo q angelus nõ cognoſcit ſingulare p ſuā eſſentiā.ſ.angeli nec p habitum,ſed cognoſcit ſingulare p ppriā entitatē ſingularis,et cū dicis q illud q ſic cognoſcitur pfectius cognoſcitur q̄ illud q cognoſcitur p habitū,cõcedo qa ſic cognoſcit' ituitiue et cõcedo q angelus põt hr̄e noticiā intuitiuam de ſingulari pñte et in ſu exñte põt ēt hr̄e noticiā abſtractiuā de eo p ſpēs hitā a ſing^{ri}.

¶ CONCEDO ERGO AD.Q.etc. Doctor põit ꝯcluſionē i oppo^{m} et ꝯcedit q āgeli pñt acqrer̄ cognitionē a reb^{9} et ita pficere,et ponit tres ꝯcluſiões de noticia actuali,et.q.de ſpēbus ſi illas nõ hr̄ent. Prima ꝯcluſio eſt iſta.ſ.q angelus põt cognoſcere ſingulare,ut hoc.i.ſub ppria rõne ſingularitatis pꝫ qa noticia illa actualis non eſt ita pportionata angelico intellectui cū ſingulare ſit ens,et illā noticiā non põs habere per ſpēs ulēs nec per noticiā uliam pꝫ qa ſingulare accidit ſpēi ſm entitatē eius.ſ.ſingularitatē,igr̄ et eius cognitio accidit cognitioni ulis, igit ſi cognoſcitur hoc ſingulare ut hoc cognoſcitur p ppriam ſpēm,ſed non eſt pbabile q ſint ꝯcreate oēs ſpēs ſingulariū poſſibiliū itelligi ab eo qa cū talia ſint īfinita hr̄et ſpēs īfinitas actu.Vnde nota qa multi arguūt q de^{9} poſſet multiplicare ſpēs i infinitū aſcēdēdo cū iter gradū ſummū angeli creati et deū ſit diſtātia īfinita uidet q deus poſſet eque multiplicare ſpēs in īfinitū ſicut īdiuidua q ū ē ueꝝ,uñ nota q multitudini numerali nõ repugnat īfinitas,iõ pñt fieri in īfinitū,repugnat aūt īfinitas multitudini ſpēꝝ eo q ſub quocūq; genere eſt ſtatus i multitudine ſm Boetium libro diuiſionū,unde loquens de diuiſione ſtricte ſumpta,dicit q genus prima ſui diuiſione diuidit i duo et alterū mēbrū põs remanere īdiuiſſuꝫ ſicut animal diuidit p rõnale et irrõnale remanet rationale īdiuiſum, et tandem illa diuiſio uenit ad duo īdiuiſibilia ſpē q̄ ſunt ſpēs ſpecialiſſime,et ſic ei repugnat īfinitas,negādū eſt igit q ſub genere icorporalium ſpirituū ſit pceſſus in īfin tū,et nõ pp aliud niſi quia repugnat generi i corporaliū ſpirituū ire in infinitū īdiuidendo hoc i^{r} ſ^{o}ꝯuenit ex ipo^{e} dei ſꝫ ꝯuenit ex icõpoſſibilitate ſpēꝝ ſub eodem genere et ſic reſpondendū eſt illi argumēto qd' ur̄ efficax.

¶ Secūda concluſio q et ſi angelus cognoſcet ſingulare ut hoc et nõ a rebus ſed i uerbo uel per ſpēs adhuc eſſet neceſſe ipm accipe cognitionē a rebus de exñtia ſingularis,uel nõ exñtia,et de accñtibus et ꝯñib^{9} exñtiā uel nõ exñtiā reꝝ ut puta q ſor. exiſtit uel nõ exiſtit q ſedet uel currit q eſt albus uel niger. Et pꝫ iſta concluſio,qa ex noticia ulū et qddītatis q̄.ſ.ſunt neceſſaria,et noticia de talibus poteſt eſſe pdicatorum neceſſariorū q̄ neceſſario dr̄r de ipis ut de ſubiectis et ex talibus cognitionibus neceſſario non põt hr̄i noticia ꝯtingens qa ꝯtingens nõ ſeqtur ex neceſſariis,ſicut nec falſuꝫ ſitit ex ueris,noticie aūt talium.ſ.ſor.ē,ſor.currit ſunt ꝯtingētes,igr̄ nõ pñt hr̄i ex illis i^{r} oportet ut talē noticiā angeli accipiāt a rebus. Cõfirmat qa ſi hēt rationes formales.i.ſpēs iſtoꝝ terminoꝝ.ſ.ſortis et curſus adhuc non poteſt ſcire determinate iſtā ꝯplexionē ſor. currit pꝫ qa aut ille rationes illoꝝ terminorum determinate repñtāt ſor.currere aut n̄,ſi determinate,igit nr̄ q ſit illa ꝯplexio determinata ſic q ſor.determinate ſibi currere et ita nõ poſſet indicari ꝯtingens. Si aūt ille rõnes terminoꝝ nõ determinate repñtāt, igr̄ p illas rõnes nūq̄ angelus ſciet iſtam ſor.currit, et ita ille rõnes i int^{ie} āgelico erūt fruſtra. ¶ Preterea arguit a ſimili idee non repñtant ꝯdictoria,igr̄ nec cõtingentia ꝯña ē maniſta ex oppoſito ꝯñtis qa ſi idee repñtant ꝯtingētia,igr̄ et ꝯdictoria cū ꝯdictoria dicātur cõtingenter de ſubiecto, pbat añs qa non eſt ueꝝ,q idea hominis repñtet nõ unū et poſt oppoſitū uel cõtradictoriū,cū eaꝝ repñtatio ſit naturalis et ex ꝯña ſemp naturaliter,et uniformiter repñtant,igit a ſili eſt de ſpēbus intelligibilib^{9} angeloꝝ ille nõ repñtāt ꝯdictoria igit nec ꝯtingentia igit nõ põs haberi cognitio cõtingens uirtute taliū ſpēꝝ igitur oportet ut angeli giſta cõtingētia intelligant itelligāt a rebus.

¶ Tertia ꝯcluſio ē de noticia ītuitiua. Et ſi de āgelo ꝯcederet q cognoſceret ſingulare ut hoc p ſpēs itelligibiles, et exñtiam reꝝ i uerbo et ita nõ oporteret ipm quātū ad iſtas duas noticias accipe a rebus,tñ quātum ad noticiā reꝝ intuitiuā nece^{m} eſt ut illā accipiat a rebus pꝫ qa noticia ītuitiua mei non hēt ab angelo i uerbo lꝫ poſſet uidere exñtiā meā i uerbo et hoc qa ad noticiā intuitiuā ſēdm requiritur pñtia obiecti in ſe,et non in aliquo repñtatiuo quātūcūq; pfecto. Secūdo q nõ põs noticia intuitiua haberi p aliquā rõnem q̄ ſit i eadem diſpõne et ſemper eodē modo repñtet remanēte et nõ manēte ſed ulē q eſt ſpēs ulitas eo q repñtās ulē ideo dicitur ulā uel ſi aliqd aliud ponatur ut puta ſpēs ſingularis uniformiter et eodē modo ſe habet remanēte uel nõ remanēte igit p nihil talē põt angelus hr̄e noticiā ītuitiuā rei. ¶ Quarta ꝯcluſio. Angelus poſſet accipere a rebus ſi ille nõ eſſent ſibi cõcreate,rõ pꝫ qa hēs pfectiorē intellectum agentē q̄ nos habeamus. Alia rõ eque ſenſibile repñtat ulē ſicut itelligibile iõ eſt poſſibile angelū recipe ſpēs itelligibiles a rebus ſenſibilibus. Et doc.dicit unum notandū ꝯ illos q negāt itellectum agētem i angelis. Si nulla alia rõ eſſet iſta ſola ſufficeret ad cõcludēdum intellectū agētem eſſe i angelis qa cū angelus nõ ſit deus non hēs ex ſui natura oēm pfectionē ſibi poſſibilem,igit ſi deus non daret ſibi non debemus nos negare ab illa natura nobiliſſima quin ipm poſſit ſibi acqrere pfectionem ſuam,eſt aūt in eo perfectio ut itelligat oē intelligibile, et non hēt adeo oēm cognitionem ſibi poſſibilem qa nõ cognitionē ſingularis,ut ſingulare eſt nec cognitionē exñtie ſingulariū nec noticiam intuitiuā et noticiā iſtoꝝ nõ põs recipe niſi uirtute intellectus agētis et poſſibilis,igitur ſolū pp hoc cõcedendū eſt angelum hr̄e intellectū agētem et poſſibilē,hoc.n.põt ſenſitiua a rebus accipere cognitionē q̄ eſt perfectio eius quare nõ angelus.

¶ AD ARGVMENta pricipalia ſi uelis tenēr̄ auctoritatē illā,qa.n.ille lib de cāis fact^{9} ē imitādo opi. Auic.et Auic.errauit i iſtis cauſis,iõ Sco.nõ multū curat de illa auctoritate, tamen acceptādo gloſas q ē plena for^{is} repñtātibus qddītates non tamen eſt intelligentia plena formis ſingularium. Aliam

proceſſus concedo in argumento. Alius proceſſus eſt ꝙ cum intelligentia ſit plena formis quidditatiuis illas non poteſt recipere a rebus, et concedit doc. ❡ Alia patent. Nota circa illam propoſitionem uirtute cuius tenet argumentum Ricardi de tri. et argumentum philoſophi que eſt iſta omnis gradus poſſibilis in ente ſore, eſt, et talis gradus intelligendi eſt poſſibilis i ente, igitur eſt in ente et ita angelus intelligit per ſpecies et in hoc diſtiguit a deo. Intellectus autem hūanus intelligit per ſpecies acceptas a rebus, igitur angelus intelligit per ſpecies nō receptas a rebus et concedo ſed quia etiam eſt iſte gradus poſſibilis in ente ſcilicet aliquis intellectus poteſt intelligere per ſpecies nō receptas a rebus et ꝑ ſpecies receptas a rebus et uidetur ꝙ talis poſſit eſſe intellectus angelicus igitur ſic intelligit. Nota etiam ꝙ illa propoſitio poteſt declarari in exemplo de modis qbus homo poteſt produci et illi modi ſunt i rebus ſicut ꝙ primo ſit productus ſine homine et muliere ut Adam, alio modo ſine muliere ſed de uiro ſolum ut Eua alio modo de muliere ſolum ut dominus noſter ieſus xp̄us, alio modo cōmuniter de homine et muliere ſic igitur uidetur illa propoſitio eſſe uera ꝙ omnis modus poſſibilis eſſe in ente eſt, et ſic cum ſit poſſibile a nobis laus diuina prouenire, ſemper ei laus ſit, honor et gloria, uiuat ꝙ in eternum, digneturq; me meritis ſui filii ſecum, ſub eo tamen inhabitare Amen.

DISTINCTIO QVARTA ET QVINTA.

DOCTOR SIMVL MOVET DVAS QVESTIONES PERTINENTES ad quartā et quintā diſtinctionē et primo ſoluit quintā diſt., quia facit ad declarationem quarte. ❡ Querit igitur utrū angelus prius meruerit beatitudinē ꝙ eā acceperit. Et probatur ꝙ nō, ſed ꝙ prius eam accepit et poſt meruit eā patet quia nunc angeli obſequuntur nobis et pro tali obſequio aliquid merentur, non autem aliquid merentur ꝙ non acceperint quia ſpes que differtur affligit animā, igitur id quod modo merentur prius receperunt ſi enim hodie et cras merentur cuſtodiēdo me et non dum eſſent premiati expectarent beatitudinē quā nondum habuiſſent et ita eēnt in maxima afflictione ſpūs quod non eſt dicendum igitur prius acceperunt beatitudinē et modo merentur. ❡ In contrariū arguitur per Aug. Angeli ſancti ꝙ pſtiterūt meruerunt illius uite mercedē recipere ſi meruerūt recipere igitur prius meruerunt quā receperint et ita meritum precedit receptionem beatitudinis.

❡ IN ISTA QVESTIONE errauit magiſter et nō tenetur. Ipſe enim in fine. 5. diſ. approbat opi. illam que tenet ꝙ fuerunt prius beati, et poſt meruerunt ſuam beatitudinem. Et dat exemplum de milite qui meretur habere bonū equū per cū bene militaturus ita eſt de angelis qui preuidentur a deo nobis bene obſequi, et ita merentur ut deus eis det beatitudinē. ❡ Sz contra arguit doc. tribus rōnibus. prima eſt quia ſi iſtud eſſet uerum ꝙ angeli merentur per hoc ꝙ obſequūtur nobis igitur a nobis dependerēt in beatitudine ſua, patet in ordine exequutionis meritū precedit premiuz igitur ſi nō mererentur non hērent beatitudinē, ſed ſi hō non fuiſſet creandus nec angelus meruiſſet et ſic nec habuiſſet beatitudinē et ita i beatitudine ſua a nobis depēderēt qđ falſuz ē cū nec unus angelus depēdeat ab alio angelo in ſua btitudine multo minus a nobis igitur ſine nobis pīte. potuerūt mereri et ut dictū eſt ordine exequutiuo meritū p̄cedit premiū igitur prius meruerūt et poſt btitudinē acceperunt, et notāter dixi ordine exequutiuo qa in ordine p̄deſtinatiōis premium precedit meritum. Preterea angeli boni potuerunt habere actum intrinſecum diligendi deum intenſe, et ſe et proximū propter deum, et illo ſolo actu ſine quocunq; actu exteriori potuerunt mereri ſuam beatitudinē igitur nō propter obſequia i penſa homini quottidie merentur, eſt enim actus intrinſecus lōge melior actu exteriori habet enī actus exterior bonitatē ſuā ab actu interiori cum ille ſit primo praxis. ❡ Propterea ſecūdo arguit ꝙ propter hoc ꝙ deus preuidit eos bene obſequi nobis non meruerunt beatitudinē, patet quia per hoc ꝙ aliquid preuidetur bene uſurus recepto, nō tū dicitur mereri recipere illud quia aliter deus preuidens petrū bene uſurus gratia, meretur recipere gratiā, et ita gratia nō eſſet gratia ſed eſſet ex merito et ita prima gratia que recipitur in baptiſmo nō eſſet gratia. Nota tamen ut hēt doc. l. 4°. di. 2. q. 1. nihil ē datū nobis ex mera gratia niſi ſola aſſumptio humanitatis a uerbo, omnia alia dātur nobis merito xp̄i, et ita prima gratia datur nobis in baptiſmo merito xp̄i domini noſtri, dicitur tamen gratia reſpectu perſone cui datur quia nō ex meritis ſui habet ſi igitur petrus ex hoc ꝙ preuidetur bene uſurus gratia nō meretur illā recipere igitur nec ex hoc ꝙ angelus preuidetur bene obſequi nobis meretur beatitudinem recipere a deo, meritum enim eſt in poteſtate merentis ut patet ex diſt. iy. primi. ſed talis preuiſio non eſt in poteſtate petri nec angeli, igitur angelus nec petrus meretur ratione illius preuiſionis. ❡ Itē tertio arguit ducendo ad inconueniens quia ſi angeli mererentur modo beatitudinem ex obſequiis que nobis impēdunt ſequeretur ꝙ ſtatus beatitudinis eorum non eſſet certus, quia ſtatus premii certus correſpōdet ſtatui meriti certo. Et de facto nūc obſeqa ſunt certa et finita que erūt uſque ad finē mundi. Sed ſi deus cōtinuaret mūdum per mille annos ultra ſtatus meriti eſſet incertus quia forent plurimi homines quibus obſequerentur angeli, illa merita quibus premiis correſponderent non beatitudini angelorum quia iam ipſi ſunt certi de beatitudine ſua et tamen illa merita non forent certa et tamen ut dictum eſt ſtatus premii certus correſpondet ſtatui meriti certo et tunc non eēt ſtatus meriti certus, et tū ſtatus premii certus igitur iſte ſtatus premii non correſponderet ſtatui meriti incerto, et ita ſequitur ꝙ non merentur beatitudinem per iſta obſequia. Tenet igitur doctor cum aliis doctoribus ꝙ non prius receperunt beatitudinē ꝙ eā meruerint et ponit duas cōcluſiones prima ꝙ angeli meruerūt beatitudinem. Et probatur ratione ſancti Tho. quia unaqueque natura conſequitur perfectionem ſuam per propriam operationem ſuam, patet de graui et leui que per proprias operationes conſequuntur eſſe ſurſum et eſſe deorſum per proprium motum ſurſum et deorſum perfectio autem cuiuſlibet nature intellectualis eſt beatitudo que ſoli deo naturalr conuenit, aliis autem non naturaliter igitur quelibet natura intellectualis illam conſequitur per propriam operationem, patet quia etiam deus beatificatur ſuo intelligere et ſuo uelle que ſunt eius proprie operationes igitur et angelus et homo perficiuntur beatitudine ſua ſuis propriis operationibus ſcilicet itelligere et uelle hoc etiā habet Ariſtoteles primo ethicorum beatitudo conſiſtit in optima operatione hominis ſcilicet in uelle. Sed eſt aduertendum ꝙ omnis operatio in finem ducens uel eſt factiua finis uel eſt operatio meritoria finis. Exemplum de prima, medicatio ducit in ſanitatem que eſt finis illius operationis, et quando finis non excedit perfectionem operantis tunc illa opatio ē factiua finis et cū ſanitas nō excedat pfectionē medici dicimus medicationē efficere ſanitatē dicendo medicus ſanat per ſe. Sed quando finis excedit uirtutez operantis tunc talis operatio non eſt factiua finis ſed eſt tantum meritoria finis, beatitudo autem angeli et hominis excedit naturam angeli

et hominis ſaltē loquendo de beatitudine obiectali, igitur operatiō qua angelus tendit in finem ſuum et perfectionem ſuam, non efficit illum finem ſed tantū meretur ſuū finem, igitur angelus ſua operatione meretur ſuam perfectionem et ſuā beatitudinē que eſt intenta concluſio. ¶ Secunda concluſio eſt ꝙ angelus prius natura et duratiōe meruit btitudinē ſic ꝙ meritum preceſſit tēpore beatitudinē. Et ꝓbat ſanctus Tho. ſic, ſupponendo ꝙ angelus ſit modo beatus ſicut eſt et nunc habet gratiā perfectā que eſt principiū premii, arguit igitur ſic meritū fit ex gratia imperfecta ſed angelus modo habet gratiam perfectam igitur modo mereri non poſſet aliter gratia ꝑfecta eēt principiū premii et meriti quod eſt falſum, quia idem ſcilicet meritū nō fit ex gratia perfecta et gratia imperfecta ſed meritum fit ex gratia imperfecta igitur non fit ex gratia perfecta igitur angeli modo non merentur igitur prius ꝙ̄ eēnt beati meruerunt illam. Sed dicit doc. ꝙ hec ratio non eſt cogens, quia poſſibile eſt ꝙ aliquis beatus non habeat maiorē gratiam illa ꝙ̄ habebat in uia quia poſſibile eſt ꝙ in īſtanti premii nō augeatur et tunc gratia nō erit perfectior in beato ꝙ̄ in ipſomet uiatore, licet actus utēdi illa gratia eſſet perfectior in beatitudine ꝙ̄ in uia ita ꝙ idem habitus maneret, non tamen idem actus, et tunc non ſequitur quin poſſet mereri ſi ex ſolo hoc eſſet meritum ſcilicet ex gratia imperfecta quia ſicut dus erat uiator poterat illa gratia mereri igitur et ī patria cum non ſit ꝑfectior ꝙ̄ in uia. Ideo aliter dicit doctor ꝙ uoluntas non ſimul uult mutabiliter et immobiliter, uoluntas angeli beati quicqd uult ſaltem circa deum uult immobiliter, quia per ſe et immobiliter quieſcit in deo, et ſic ſi diligit deū non ſic diligit ꝙ poſſit nō diligere quia immobiliter diligit et hoc cōuenit ſibi dum eſt beatus eo ꝙ uoluntas eius eſt facta intrinſeca uoluntati diuīe et non facit niſi id quod deus uult eum facere ideo in eo immobiliter quieſcit et īmobiliter eum diligit, ſed dum angelus meretur mobiliter meretur ſic ꝙ dum elicit actum meriti contingenter et mobiliter elicit, et eſt in eius poteſtate mereri et non mereri, deū diligere et deū non diligere, ſed hoc repugnat angelo ī ſtatu beatitudinis igitur repugnat ei ſtatus merendi igitur mō non pōt angelus mereri et ita iſti duo ſtatus habent repugnantiam ſcilicet ſtatus beatitudinis et ſtatus meriti propter rationem dictam. Status autem meriti non repugnabat angelo dum eſſet uiator quia tūc poterat peccare et deum non diligere igitur ſi tunc deum dilexit cōtingenter dilexit et ita tunc deū diligendo merebat ſed non nunc ſ; beatificatur in illa dilectione.

¶ ET TVNC AD ARGVMENta. Ad primū cum dicitur aliquid merentur per obſequia que nobis impendūt. Dico ꝙ duplex eſt beatitudo .ſ. eēntialis, et accidentalis eſſentialis ē illa quā habent de deo uidendo deum et fruendo deo. Alia eſt beatitudo accidentalis ꝙ̄ habēt de obiectis creatis, ut puta de conuerſione peccatoris iuxta illud xp̄i, gaudium eſt angelis dei ſuper uno peccatore penitentiam agente, tunc dico ꝙ angeli per iſta obſequia merentur beatitudinem accidentalem ſed non eſſentialem nec affliguntur ſi illam expectant, quia hodie non habent beatitudinem accidentalem ꝙ̄ habebūt ex merito qd facient cras, affligerentur aūt ſi non haberent beatitudinem eēntialem, ſed illam habent nec illam merentur ſed prius meruerunt. ¶ Secundum argumentum querit cum angeli habeant maius premium ꝙ̄ multi homines electi, et illi ſiet magni meriti et per magnum tempus ſteterunt in merito in operibus arduis et difficillimis ut puta in martirio et aliis difficillimis, et angeli plus habeant de beatitudine ꝙ̄ iſti igitur plus habent de merito, igitur uidetur cum per modicam moram ſteterint ante ꝙ̄ eſſent confirmati in gratia ꝙ tunc non tm̄ meruerint quantū homo electus quem tamen in beatitudine excedūt. Ad hoc dicit doctor ꝙ ad magnum premium conſequendū non requiruntur multa numero merita ſed ſufficiunt pauca numero, dūʒ tamen ſint ualde intenſa, unum enim ualde intenſum opus equiualet centūmille remiſſis. Eſt autem credendum ꝙ ſummo conatu deum dilexerint in tantum ut ſe ipſos contempſerint et ī pugna ſpirituali cum lucifero ſpreuerunt propriam libertatē ſed deo ſubici uoluerunt cum tamen temptarentur a malis ut liberi eſſe uellent et non deo ſeruire ſ; ī tantum deū dilexerunt ut ſpreuerint libertatem propriam, quaʒ tamen cōſequuti ſunt ſe deo ſubiciendo et in hoc attribuitur eis magnum meritum, et ideo dato ꝙ illa morula in qua factum eſt prelium paꝝ durauerit intenſe tamen meruerunt in tantum ꝙ forte nullus homo ſecundū communem legē potuit habere ita intenſum actum meriti ſicut ipſi habuerunt. Et nota ꝙ dicit ſecundum legem communem, quia uirgo Maria iſtos exceſſit in merito. De aliis ſanctis uidetur dicere Hieronimus in ſermōe de aſſumptione cogitis me o paula etc. ꝙ non audet dicere ꝙ aliquis homo exceſſerit angelos in merito nec ex conſequenti in premio et tamē multi tenent ꝙ ſanctiſſimus Iohannes Baptiſta ſit in ſede luciferi ſed credo ꝙ illi qui hoc dicunt non uiderunt eum in illa ſede, nec ex reuelatione habuerunt, ſed mouentur ad hoc dicendum quia fuit inter homines maximi meriti ut ibi o nimis felix ſi ſic ita, ſit nomen domini benedictum qui equiperauit hominem lucifero qui ſua ſuperbia eiectus beatus Ioannes Baptiſta ſua humilitate eſt aſſumptus.

Diſtinctionis. Quarte. Queſtio.

QVEREBATVR PRIMO CIRCA QVARtam diſtinctionem an inter creationem angeli et eius beatitudinem fuerit aliqua mora et aliqua duratio eui uel temporis. Et probatur ꝙ nō quia ſimul duratione fuit creatus et beatus beatitudine naturali, igitur et beatus beatitudine ſupernaturali, antecedens patet quia tunc non fuit impeditus et habuit diſpoſitionem naturalem ſcilicet ſpecieʒ diuine eſſentie et illa ſumme inclinabat intellectum ad intelligendum igitur tunc potuit intelligere, et per cōſequēs uoluntas uelle eſſentiam et ita fuit beatus naturali beatitudine, probatur conſequentia, ſed differo uſque ad ſolutionem.

¶ In contrarium Aug. ſecūdo ſuper geneſis angelus primo factus fuit in formis ideſt ſine forma gratie et glorie, et poſt factus eſt lux dum uidit ſe in uerbo igitur prius fuit in puris naturalibus et poſt in gr̄a igʳ nō ſimul fuit creatus et beatus.

¶ IN ISTA QVESTIONE ſunt duo articuli principales in primo uidendū eſt de numero morarum, an fuerit tantū due, an tantum tres et an fuerint quatuor. In ſecundo principali. Que fuerūt iſte more an tēporales uł euiterne. In primo articulo facit duo primo ponit ſex modos de moris ſecūdo oñdit per ſex ꝓpoſitiones, quot debent poni et tertio oſtendit quomodo fuerūt diſpoſiti in ipſis moris, an fuerūt boni et mali eque diſpoſiti in aliqua uel aliquibus moris et in quibus fuerunt diſtincti. Prima uia ponit tantum duas moras prima ē mora uie in qua omnes ſecundū Tho. fuerunt in gratia et omnes meruerunt. Secunda mora eſt mora premii in qua boni fuerunt beati, et mali poſuerunt obicem et ita non fuerunt premiati.

¶ Alii ponunt tres moras et hoc tripliciter. Prima uia uidetur eſſe magiſtri qui in tertia mora ponit bonos in gratia et in gloria ſimul. Et hoc improbat Sco. improbat etiā primā uiā ponentem tm̄ duas. ¶ Secūda uia de tribus eſt ſancti Bonauēture qui non tribuit malis gratiam. ¶ Sunt alie due uie que poſuēt quatuor moras Sco. accepit ultimā de illis tribus modis ponentibus tres moras, illā .ſ. ꝙ oēs ſimul fuerunt in gratia, in ſecunda boni meruerūt et mali nō ſteterūt in gratia ſed demeruerunt, in .3. iſti et illi in termino uie.

¶ AD INQVIRENDVM DE illis uiis ſex ꝙ uia ſit melior ponit ſex propoſitiones et ex quinq primis infert ꝙ oportet ꝙ ad minus ſint .3. more. Prima propoſitio eſt ꝙ angeli merentes uſque ad nunc premiationis quod nunc eſt terminus uie in illo tunc ſunt premiati ſic ꝙ nõ poſſunt tunc peccare ſed ſũt impeccabiles et ideo tunc non poſſunt ponere obicem, ſicut patet de hominibus qui ſi ſteterint in merito uſque ad inſtãs mortis merentur ī inſtanti mortis īpeccabilitatem, et ita tunc nõ poſſunt ponere obicem premio, ut ita premientur, ſimiliter de angelis ſi merentur per totam moram uie in termino illius more et illius uie nõ ſunt uiatores. nec poſſunt peccare et ita nec obicem ponere. Et ex hoc patet ꝙ uia prima Thome eſt falſa que ponit ꝙ omnes tam boni quã mali fuerunt in gratia et meruerunt in prima mora et ſecunda eſt terminus uie, et mora premii igitur mali in illa non potuerunt ponere obicem, nec peccare. ¶ Secunda propoſitio eſt ꝙ meritum duratione precedit premium, patet quia ſimul tempore nõ poſſunt immobiliter uelle et mobiliter uelle, ſed quando quis meretur poteſt mobiliter et contingenter uelle aliter meritum non eſſet in poteſtate eius, ſed dum ſunt beati immobiliter deum diligunt igitur tunc non poſſunt mereri. Et ex hoc impugnatur magiſter qui ī .3. mora ponit gratiam et gloriam ſimul et ita ſi boni merentur cũ ad meritum de neceſſitate requiratur gratia oportet ut mereantur in tertia mora in qua ſunt ſimul beati et ī gratia quod eſt falſum quia tunc meritum eſſet ſimul cũ beatitudine et ita ſimul diligerent deum mobiliter dum mererentur et diligerẽt deum immobiliter cum eſſent beati. ¶ Tertia propoſitio tota mora prefixe uie erat omnibus et bonis et malis equalis, hoc ē ueriſimile patet per ſimile de mora prefixa hominibus que mora omnibus eſt inſtans mortis, et ſimiliter omnibus angelis ē eadem mora. ſ. terminus uie. ¶ Et ex hac tertia ſequitur quarta. ſ. ꝙ quando boni ultimate meruerunt mali in eodem inſtanti ultimate demeruerunt, probat per diſiunctiuam .4. partiũ cũ deſtructione trium ſuper .4. aut tunc quando boni ultimate meruerunt et ipſi mali meruerunt, aut fuerunt mali in termino, aut in puris naturalibus aut demeruerunt ſed tunc ñ meruerunt quia ſimul cum bonis premiati fuiſſent quia ad ultimum meriti ſequitur premium, nec tunc fuerũt mali in termino quia boni non fuerũt in termino ſed in uia igitur nec mali per tertiã propoſitionem quia tota mora prefixe uie ē omnibus eq̃lis igitur ſi boni ſunt in uia igitur et mali nec eſt dicendum ꝙ mali tunc fuerunt ī puris naturalibus qñ boni ultimate meruerunt, quia ſi tunc fuerunt in puris naturalibus igitur non peccauerant et peccauerunt igitur in mora ſequẽte adhuc fuiſſent in uia peccãdo et boni in termino quod eſt contra tertiam propoſitionem, ſequitur igitur quartũ ſcilicet ꝙ ipſi mali ultimate demeruerũt quando boni ultimate meruerunt, tenet pña a ſufficienti diuiſione. ¶ Quinta propoſitio. Omnes angeli creati ſunt uniformes ſibi ipſis. Ex iſtis propoſitionibus ſequitur ꝙ neceſſe eſt ponere ad minus .3. moras, ultima in qua omnes ſunt in termino ex tertia propoſitione quia illa eſt omnibus eq̃lis, ſecũda in qua boni ultimate merentur et mali ultimate demerentur ex quarta propoſitiõe, et prima in qua omnes fuerint uniformes ex quinta. Et ſi teneamus eos fuiſſe uniformes in gratia tũc tertius modus ponendi tres moras erit bonus, uide illum. ¶ Poſſunt etiam poni quatuor more ſꝫ ponẽtes quatuor moras. Iſta ē ſecũda pars primi articuli in qua inquirit doctor quomodo erant diſpoſiti in iſtis tribus uel quatuor moris quomodo ut ſe habuerint in prima ſecunda et tertia mora. Et ad hoc intelligendum ponitur ſexta propoſitio. ſ. probabilis ꝙ qlibet angelus fuit in gratia ſiue in inſtãti creationis ſiue poſtea, et hoc eſt cõtra .ds. Bonauenturã qui in hac diſt. articulo prime negat malos angelos fuiſſe in gratia. In contrarium eſt Aug. Qui dicit creauit deus angelos ſimul in eis condens naturam et largiens gratiam. Et Iero. ſuper illud oſee dilexerunt uinatia uinearum. Solum per uinatia intelliguntur demones ꝙ creati ſunt in magna habũdantia ſpiritusſancti ſiue pinguedine ſpũſſancti. Et Damaſ. per uerbum dei creati ſunt angeli et a ſpiritusſancto per ſanctificationẽ perfecti. Probat etiã doctor duplici ratione quia et ſi non ſit forte neceſſe ꝙ ad hoc ꝙ aliqs peccet prius ſit in gratia quia non uidetur ſequi, hic peccat igitur prius fuit ī gratia quia multi peccant qui nunq̃ habuerũt gratiam dei ſicut infideles ita poſſet eſſe de malis angelis ꝙ peccauerint et tamẽ nunq̃ fuerint in gratia licet de facto fuerint, ideo dicit doctor ꝙ de angelis non uidetur dicendum ꝙ iõ ſint iniuſti quia acceperunt libertatem qua ſeruarent iuſtitiã naturalem, que iuſtitia naturalis poteſt dici lex nature, ſed ẽo uidentur eſſe iniuſti quia receperunt iuſtitiam ſupernaturalẽ ſcilicet gratiã uel charitatem qua deum debuerunt diligere ñ tantum ex lege nature docti ſed ex charitate inclinati ad ipſum ſuper omnia diligendum ꝙ minime fecerunt. Et eſt ſententia Anſel. de caſu diaboli .c.22. igitur de eis uidetur ſequi angeli mali peccauerunt igr prius iuſti fuerunt et ſi non tenet de forma ſaltẽ de materia. Illa ẽt ſexta propoſitio probat ex ſeptima que eſt ꝙ deus non diceruit inter illos ideſt nõ fecit eos diſtictos ſcilicet iſtos bonos et illos malos ſed eos fecit equaliter bonos, ut patet etiã .12. de ci. cap. 9. fuerũt igitur equales uſque ad inſtans meriti et demeriti et ita ſicut boni fuerũt in gratia igitur et mali ſed in illo inſtanti diſtinctionem fecerunt inter ſe quia iſti ſua uoluntate fecerunt ſe malos demerendo et illi ſteterunt in gratia et fuerunt boni, et ita ſi concedamus ꝙ quilibet peccans prius fuit ī gratia ſequitur ꝙ de neceſſitate ille tres more fuerunt iſte ut, primo fuerunt in gratia omnes tam boni q̃ mali, in ſecũda boni ſteterũt in grã et in merito, in tertia et iſti et illi in termino. Si autem uelimus tenere ꝙ aliquando omnes fuerunt in puris naturalibus tũc neceſſe eſt ponere ultimum modum ponẽdi quatuor moras ſcilicet in prima in puris naturalibus ſcilicet ſine gratia, in ſecũda mora omnes fuerunt in gratia. in tertia iſti peccauerunt et aliĩ ſteterũt et meruerunt, in quarta omnes in termino. Et ſi nõ placet iſta pluralitas quia non eſt neceſſe eã ponere ſic ꝙ habeat neceſſitatem euidentem ſicut eſt euidens de tribus, et ratio eſt ꝙ non habet neceſſitatẽ euidentem quia non tenet niſi dicamus eos fuiſſe equales in puris naturalibus, et hoc nõ eſt neceſſarium euidens igitur nec conſequens ſcilicet ꝙ ſint quatuor more. Ad minus eſt neceſſe ponere tres. Illa tamẽ de quatuor moris ſaluat plures ſtatus angelorum quia ſtatum in puris naturalibus, ſtatũ eorum in gratia, ſtatũ meriti et demeriti, et ſtatũ premiationis et damnationis et .3. primi debuerũt precedere ut expertis duabus primis deberent inſurgere in dei laudem et mereri et ſi ſit rõ ad ponendũ quatuor moras iſta ponitur.

¶ DE SECVNDO ARTICVLO. Que ſint iſte more dicit a ſcõ Thoma ꝙ ſunt more tẽporales nõ quidẽ tpis nr̃i ſed ſunt more temporis diſcreti. Sed iſtud tempus diſcretũ eſt improbatũ in ſecũda di. quia totũ ꝙ ſaluatur per illud tẽpus diſcretum põt ſaluari per tp̃s noſtrũ et ideo illud fruſtra ponitur et cõtra omnes philoſophos. Ponit igr doc. duas cõcluſiones ꝙ iſte more fuerunt nunc eui diuerſa ita ꝙ prima mora fuit primus nunc eui et ſecunda ſecundũ nũc eui et tertia tertium nunc eui. Sed mouetur queſtio quid corrñdebat iſtis nũc eui in tpe nr̃o ponit doc. ſecundã concluſionẽ, ꝙ ultime more corrñdet in tpe nr̃o .ſ. premii et dãnationis et totum tempus futurum infinitum ſequens quia iſti in uitam eternam et iſti in dãnationem eternam. Sed prime more ſiue nũc primo eui qd corrñdet ī tpe nr̃o

poteſt tribus modis dici uno modo q ei correſpondet inſtans et tempus cum inſtanti terminante illud tempus et tūc conſequenter dicendum eſt de ſecunda mora quia tunc non correſpondebit in tempore noſtro aliquod primum inſtans cum inſtans terminans tempus prime more pertineat ad primam moram igitur non pertinebit ad ſecundam, et ſic ſecunda non habebit primum inſtans. Tamen aliqui doctores uidentur dicere q neceſſe eſt q ſecunda mora habeat primum inſtans quia cum in ſecunda mora angeli mali peccauerint non poſſunt pecare (ſi prius fuerunt in gratia) niſi in inſtanti. Et habent iſtam rationem pro ſe, quia gratia et peccatum opponuntur priuatiue et inter priuatiue oppoſita non eſt medium circa ſubiectum aptum natum ſicut inter cecitatem et uiſum circa oculum, et ſubiectum ſcilicet angelus eſt indiuiſibile igitur ibi ſucceſſio non poteſt haberi nec ex parte terminorum ſcilicet grē et peccati nec ex parte ſubiecti cum ſit indiuiſibile igitur ibi non poteſt eſſe motus a gratia ad peccatum et eſt tranſitus quia prius angeli mali fuerunt in gratia et poſt in peccato igitur talis tranſitus neceſſario eſt inſtātaneus et ideo neceſſe eſt ponere primum inſtans ſecunde more et ſic illud inſtans terminans tempus prime more non pertinebit ad primam moram ſed ad ſecundam. Alii tenent oppoſitum. Et dicunt q ſi angeli peccauerunt oportet ut peccent in tempore, quia uirtus finita non poteſt agere in inſtāti quia ſi ſic tunc maior uirtus poſſet agere in minori q̄ inſtanti quod eſt impoſſibile, et ſic concludunt q eſt impoſſibile q ſecunda mora habeat primū inſtans ſed illud pertinet ad primam. Sed dicit doctor q iſte rationes nec pro una parte nec pro alia concludunt prima non. quia ut probatur in tertia diſtinctione tertii de cōceptione uirginis ibi doctor ſubſtinet q eſt poſſibile licet nō fuerit q uirgo tantum ſteterit per unum inſtans in culpa et per totum tempus ſequens munda nec eſt implicatio ꝯtradictorii ita ponitur hic, q poſſibile eſt angelos tantum fuiſſe in primo inſtanti prime more in gratia et per totum tempus ſequens in culpa et ſic non eſt neceſſe ſi peccauerunt q peccauerint in inſtanti. Nec etiam ratio aliorum tenet quia ut dictum eſt in ſecunda diſt. non ſequitur q ſi angelus mutetur in īſtāti q propterea ſequatur q maior uirtus mutet in minori menſura q̄ ſit inſtans quia illa conſequentia non tenet niſi ſupponēdo q ſit minor menſura, mēſura inſtantanea quod eſt fſm̄, et iō non ſequitur niſi ex ſuppoſitione falſi. Et ſic poteſt teneri tripliciter q uꝫ prima mora habeat correſpōdentiam in tempore noſtro modo ſupra poſito, poſſumus etiam tenere ſecundo modo q prima mora tantum duret per inſtans temporis noſtri et tunc ſecunda mora non habebit primum inſtans tertio modo poſſumus tenere q prime more correſpondeat inſtans in tempore noſtro et tempus immediate habitum, ſed non inſtans terminans illud tempus, et tunc ſecunda mora habebit primum inſtans. Et ſic poſſumus cōcedere q angeli peccauerūt in tempore ſecundum duos primos modos et etiam q peccauerint in inſtanti ſecundum .3. modum. Sed qualis fuit illa ſecunda mora an iſtantanea tm̄ et indiuiſibilis an temporalis et diuiſibilis? Reſpondet Scotus q neceſſe eſt dicere q fuerit diuiſibilis et q correſpondeat ei in tēpore noſtro non ſolum inſtans primum ſecundum unum modum dicendi ſupra dictum, ſed etiam correſpōdeat ei tempus. Et ratio cōuincens eſt ratio de angelis bonis qui pugnauerunt et fecerūt uictoriā in iſta ſecunda mora, q non potuit fieri in uno inſtāti igitur illa fuit tēporalis quo ad nos et illud tēpus fuit diuiſibile. Et concludēdū eſt q tā mora ſecūda bonorū q̄ malorum erat diuiſibilis cū ex tertia propoſitiōe fuerit et iſtis et illis equalis. Intelligendū tn̄ pro intellectione prelii comiſſi in celo, illud prelium fuit factum in ſecunda mora et non fuit p̄lium corporale ſic q ibi fuerint arma, ſed tantū fuit bellū uoluntatis quibuſdam nolentibus ſubici deo, ſed nolebant eſſe et uiuere ſine ſuperiore et in hoc appetiuerunt dei equalitatem quomodo ſicut deus ē nō habens ſuperiorem ſic ipſi nolebant habere ſuperiorem ſed utrum uoluerint equalitatem dei quantū ad perfectionem poſitiuam aliqui dicunt hoc eſſe ſimplr impoſſibile et hoc non apetierunt, ſed contra qui uolunt poteſt eſſe impoſſibilium ſed de hoc infra et multi conſenſerūt in hoc lucifero et fuit .3. pars ſtellarum ideſt .3. pars angelorum, et in hoc peccato etiam temptauerunt bonos ut nollent et ipſi ſubici deo, ſed illi non acquieuerunt temptationi ſed uoluerunt deo ſubici et ſibi ſeruire et ſicq̄modo cum deo regnare. Magna enim temptatio fuit eo q inducerent eos ad libertatem naturalem et nolebant eos a ſeruitute dei extrahere ſed noluerunt et hoc ex amore intenſo quem habuerunt ad deum in tātum ipſum diligendo ut libertatem propriam contempnerent et ſe ipſos, plus deum q̄ ſe apreciando et hoc fuit initium ciuitatis dei amor dei uſque ad contemptū ſui, et hoc reputatur eis ad maximum meritū. Alii autem plus ſe quam deum dilexerunt et ita deū contempſerūt et hic fuit initium ciuitatis diaboli amor ſui uſque ad contemptum dei. Et ita Michael preliabatur cum dracone, eius ſuaſiones cōſutando et ſimiliter angeli eius, et dicuntur eius non quia eis dūctur ſed dicunt ſui qui ſuam opinionem tenebant et defenſabant et ſic tandem demones uicti a celo ſua potentia exequutiua de celo expulerunt. Et ex hoc loco teneo Michaelem eſſe de ſupremis, nec inconueniens eſt dicere aliquos de ordine ſaraphim mitti ad nos gubernando ſcilicet totam eccleſiam dei, ſicut alias Michael gubernauit ſinagogam iudeorum.

¶ AD RATIONES IN CONtrarium. Ad primam cum dicitur in primo inſtanti creationis fuerunt beati beatitudine naturali. Concedo igitur et beatitudine ſupernaturali negatur conſequentia quia non minus poteſt cauſa ſupernaturalis cauſare effectum ſuum ſupernaturalem q̄ cauſa naturalis ſuum. Concedo ſed cauſa naturalis cauſauit effectus ſuum naturalem in inſtanti creationis. Concedo igitur et ſupernaturalis ſuum. Negatur conſequentia et ratio quia cauſa ſupernaturalis ē tm̄ libera et non naturalis igitur poteſt agere ſi uult ī inſtāti et iō potuerunt eſſe beati in primo inſtanti tamen non fuerunt quia deus noluit eos eſſe beatos ſine meritis ſed uoluit eos mereri ſuam beatitudinem et ita ſua ſapientia diſpoſuit et eſt melius eis eſſe beatos cum meritis q̄ ſine meritis et meritum precedit tempore premium ut habitum eſt ſupra qa illa ſecunda mora que eſt mereri fuit diuiſibilis et nō inſtātanea, immo illud meritum habuit duas moras ante premium, quia fuit in qua omnes fuerunt equales ſiue in gratia ſiue in puris naturalibus et 2ª mora in qua fuerunt diuiſi et ita non ſequitur q ſimul fuerunt ſecundum eſſe, et beati ſed prius habuerunt eſſe et poſt fuerunt beati. ¶ Ad ſecundum cum dicitur ſimul fuerunt mali in culpa et in pena, igitur et boni in gratia et in premio. Sanctus Thomas negat ſimilitudinem. Concedit antecedens ſcilicet q mali ſimul fuerunt in culpa et in pena, quia in inſtanti ſecundo ſiue in ſecunda mora peccauerunt et ſimul fuerunt dampnati. negat tamen q boni ſimul fuerunt in merito et gratia, et in gloria quia in prima mora ſecundum cum boni fuerunt in gratia et in merito et in ſecunda mora fuerunt beati, et ita non ſimul in gratia et gloria. De malis tamen concedit eos ſimul in culpa et in pena quia in prima mora fuerunt in gratia et in merito ſicut boni, et in ſecunda mora peccauerunt et dampnati fuerunt. Tamen dicit doctor q hoc non eſt uerum ſcilicet q ſimul fuerint in culpa demeritorie et dampnati. Unde nota q duplex ē culpa una demeritoria alia nō demeritoria. Culpa demeritoria eſt illa que ē

in uia dum eſt in ſtatu merendi et demerendi et illa non eſt in
ſtatu dannationis, ſed in ſtatu uie et ſi ſit culpa quia non eſt
remiſſa ſed magis ſunt confirmati in illa, illa culpa non dici-
tur demeritoria ſed magis dicit pena. Negat igitur doc. q ma
li angeli ſimul fuerit in culpa demeritoria, et in pena qd tñ eſt
dicere ſecundo uiã Thome, concedit tñ q nũc ſunt in culpa et in
pena ſed nõ eſt culpa demeritoria quia lz deũ blasfement non
tñ imputatur eis ad demeritũ ſi dũ erãt i uia peccauerũt pec-
cato demeritorio. Et ideo ad formã argumenti angeli mali ſil
fuerunt in culpa et in dannatione. Nego immo prius fuerũt cul
pabiles demeritorie q dãnati item et alii prius fuerunt in gra-
tia et in merito, et poſt premiati. ¶ Ad ultimũ qd innititur pro
opi. Tho. q. ſ. non fuerint niſi due more quia in prima acquiſiue
rũt ſibi perfectionẽ ſuã angeli quia intelligunt ſine diſcurſu, et
item acquirũt ſuã perfectionẽ ſine diſcurſu item q in prima mora
non diſcurrendo intellexerũt deũ, et amauerunt et item acquiſie
runt ſiue meruerunt premiũ, et ſi dicas non fuit illa mora niſi
inſtans. Concedo igitur nõ potuerunt mereri, negat, quia in ac
quirendo illam non defuere. Scotus arguit ſi ita ẽ q in illa pri
ma mora acquiſierint ſibi perfectionẽ ſuam. igitur et mali illã
acquiſierũt quia fuerunt in gr̃a ſicut boni et meruerũt ſm eum
igitur in ſecũda mora eque fuerũt premiati hoc ꝯñs eſt falſum
igitur etc. Negandã eſt igitur illa propoſitio q non diſcurrant
et hoc etiã impugnatum fuit in di. i. q. ultima hui⁹ ſecundi, ideo
non ſequitur meruerunt ſuam beatitudinem naturalẽ in primo
inſtanti igitur et meruerunt beatitudinẽ ſupernaturalem in. ∅.
negatur quia iſta beatitudo ſupernaturalis non acquiritur ſuf
ficienter niſi per meritum acquiſitum in mora diuiſibili in qua mo
ra oportet eos in bono perſeuerare iuxta illud qui aũt pſeue
rauerit etc. et ſi quis in mora illa cadit et ñ reſurgit licet ante
caſum meruerit nõ tñ ſufficienter meruit uitã eternam q̃ uult
nos acquirere perſeuerando uſq ad uite terminũ, qui in homini
bus eſt inſtans mortis in quo uerũ eſt dicere Petrus nunc non
eſt et ante hoc erat et in angelis eſt. 3. mora uel. 4. uſq ad quã
oportuit eos perſeuerare et fuit diuiſibilis et credendũ eſt q ſi
cut in illa mora mali plura cõmiſerunt peccata ſic et boni plu
rima meritis ſaltem intenſiue et ita apparet q angeli boni non
acquiſierunt ſuam perfectionem ſiue beatitudinem in inſtanti
ſed in tpe diuiſibili qd tp̃us corrñdet nũc eui, q nũc ẽ 2ª mora.

¶ Queſtio Secunda. Et ẽ addictio, ĩ. a. q. de reportatis.

VTRVM BONI ANGELI IN PRIMO
inſtanti ſue creationis fuerint beati et an mali i
inſtanti ſue creationis primo fuerint miſeri. Et
arguitur primo de bonis q fuerint beati ſecũdo
de malis q fuerit miſeri. ¶ In contrarium arguitur primo de
bonis et ſecundo de malis.

¶ IN ISTA QVESTIONE ſunt tres articuli in primo
inquirit doctor de poſſibili an poſſibile fuerit bonos angelos
fuiſſe beatos in primo inſtanti ſue creationis in ſecundo inqui-
ritur de facto, an boni fuerint beati et mali miſeri. In tertio in
quiritur numerus morarum ipſorum angelorũ. ¶ In primo
articulo querit. 3. primo an poſſibile fuerit angelos bonos fuiſ-
ſe beatos in primo inſtanti ſue creationis. Et tenet q ſic. Et nota
q beatitudo a ſolo deo poteſt dari loquendo de beatitudine ſu-
pernaturali que cõuenit nature intellectuali quia illa cõſiſtit i
uiſione dei clara et fruitione et deum nemo uidere poteſt nec
homo nec angelus niſi ipſe uelit uideri. Item nota q omnis na-
tura intellectualis creata eſt imago dei et per id per quod eſt
imago dei per id capit deum, intellectus enim et obiectum faci
unt memoriam et ideo ſi deus oſtendit ſe intellectui creato in
ratione obiecti tunc eſt memoria de deo, et i itelligẽtia eſt de
us cum intelligitur a nobis et in amore cum amatur a nobis et
ſic beati deum capiunt. Eſt autem omnis natura intellectualis na
turaliter imago dei et item pro quocunq inſtanti eſt pro eodem
inſtanti eſt capax dei, et item cum angelus eſt creatus in illo in
ſtanti creatiõis eſt imago dei et eſt capax dei igitur deus tũc
poteſt ſe oſtendere illi et item dare illi perfectionem ſupernatu
ralem et facere eum beatum. ¶ Secunda queſtio eſt utrum
deus poſſit facere angelum miſerum in primo iſtanti creatio
nis ſue. Et diſtinguunt de miſeria. Quoniam aliqua eſt miſeria
pene et aliqua eſt miſeria culpe. Miſeria pene eſt incomodum
quod quis patitur et qd infligitur pro culpa et infligetur poſt
iudicium ut pute incarcerari detineri in continua cõſideratiõe
culpe et ſimilia ſicut enim poſſe omnia intelligere eſt comodum
nature intellectuali igitur determinari ad intelligendũ ſolũ unũ
triſtitia eſt incomodum, poſſe uti libertate eſt comodum priua
ri illa eſt incomodum, dicunt igitur q non implicat cõtradictio
nem q deus a principio creatiõis angelorum creauerit eos cũ
pena et poſuerit eos in inferno. Patet etiam ex ſententia Augu-
ſtini tertio de libero arbitrio Si deus ab initio hominem feciſ
ſet in pena non eſſet propter hoc deus uituperandus nec iniu-
ſtus ſed ſi etc. ¶ DE MISERIA culpe dicitur a ſancto
Thoma q non potuit in primo inſtanti ſue creationis peccare.
¶ Et ratio prima eſt quia illud peccatum etc. Et tota ratio
fundatur in iſta propoſitiõe ſcilicet omnis operatio que ſimul
incipit eſſe cum eſſe rei eſt effectiue a producẽte rem in eſſe hãc
propoſitionem duobus exemplis probat et patent exempla in lẽ
tera ſi ſor laniat tibiã Platoni actu ambulanti ſtatim laniata
claudicabit ambulando et ſic in eodem inſtanti fiet tibia clau-
da et ambulatio talis et ſic a quo eſt talis tibia ab eo eſt clau-
dicatio, item e ſimili ſi angelus in primo inſtãti creationis pecca
bit a quo erit eſſe eius ab eo erit et peccatum eius, cum igitur
nec a deo effectiue poſſit eſſe illud peccatum quia deus nõ eſt
actor culpe, nec a proprio actu ſue uoluntatis uel a propria
uoluntate effectiue in primo inſtanti potuit habere peccatum
ſequitur q in primo inſtanti non potuit peccare. ¶ Sed iſta ra
tio non concludit quia innititur huic q ſi peccatum fuiſſet i pri
mo inſtanti non potuit in eſſe niſi a deo quod eſt contra Augu
ſtinum de ciuitate dei etc. Illi nõ ſentiunt cũ Manicheis qui po
nant culpam ab initio, Manichei enim ponebãt duos deos unũ
a quo immediate eſſent bona, alium a quo immediate eſſent ma
la ſed non ſequitur ſecundum Auguſtinum peccatum eſt ab
initio igitur eſt a deo quia tunc tales ſentirent cum Maniche-
is, igitur ſtat oppoſitum conſequentis cum antecedẽte ſcilicet q
peccatum ſit in primo inſtanti creatiõis angelorum et tamen ñ
ſit a deo, igitur ab angelo, igitur angelus potuit peccare in pri
mo inſtanti nec ſequitur q illud peccatum eſſet a deo. Item de-
fectiue cauſe ſecũde i agendo ut defectus eſt non attribuitur
cauſe prime igitur dato q angelus in primo inſtanti peccaret
et deficeret talis defectus non attribueretur deo ſicut nec mo-
do ſi peccaret angelus poſt. ∅. creatiõis. Et preterea deus ſemp
creat uolũtatẽ quãdiu uoluntas ẽ qa ẽ ſemp in fieri a deo ſicut
aer ſemp fit lucidus pñte ſole ſi i⁹ creat deus uolũtatẽ ſemp et
nũc peccat i⁹ deus nũc ẽ actor pcti aũs eſt uerũ et ꝯñs ſlm ita
nõ uz deus angelũ creat et in primo eſſe ſui peccat i⁹ deus ẽ cã
illius pcti nõ ſe⁹, deficit. n. angelus peccãdo et talis defect⁹ at-
tribuitur ſibi et nõ deo. ¶ Secũdo arg⁹ ſic ad idẽ angelus nõ pt
hr̃e primũ uelle a ſe ſz ſi hz, hz ab alio, et male uelle nõ faceret
eũ peccare, qa nõ eẽt i potãte ei⁹ i⁹ angel⁹ i p°. ∅. cũ hẽat pᵐ uel
le ab alio ñ peccabit p⁹ maior aſſumpta. ſ. q ãgelus ñ hz pᵐ uel
le a ſe, qa ſi hẽret illud a ſe aut uolẽs aut uolens, nõ uolens, con
ſtat quia tũc uolens uellet quod implicat nec uolens, igitur an-
te primũ uelle eẽt aliud uelle quo uellet primum uelle et ſic eẽt

proceſſus in infinitum. Et ſimilr poteſt argui de primo uelle ſi-
ue odio ſi peccaſſet odiendo deum nõ poſſet habere odium dei a
ſe, nec a deo igr. ¶ Dico ad argumẽtũ doc. ſupponit hic ꝙ uolũ
tas ſit potentia actiua reſpectu ſue uolitiõis et probabitur di.
25. dicit igitur ꝙ uoluntas ſi ſibi per intellectũ oſtendatur obie
ctum poteſt elicere primũ actum uolendi ſicut ſecundũ cũ ſint
eiuſdem rationis ita ꝙ bene ſequitur uolũtas eſt cã actiua ſe
cũde uolitionis igitur et eſt cauſa actiua prime immo ſm iſtos
ſequitur proceſſus in infinitum ſi uoluntas non eliciat primum
uelle a ſe, quia ſi ab alio habet, aut uolendo habet ab alio aut
nolendo non uolendo, igitur uolendo quero a quo habet illud
uelle quo uult primũ uelle, ab alio, ſi a ſe habetur intentũ, quia
illud erit primũ uelle et habebit a ſe ſi illud uelle quo uult pri
mum uelle ab alio, habet ab alio aut igitur nolendo aut uolen-
do nõ primũ igitur uolens uult illud uelle ab alio quero ut pri
us et ſic proceſſus in infinitũ. Et quia illud uidetur eſſe argumẽ
tum Anſel. ideo declarãdo. Anſel dicit doc. ꝙ Anſel. fingit unũ
angelum habentẽ eẽntiam angeli et intellectum tm̃ nõ tñ hẽs uo
luntatem quã uoluntatẽ inſtrumentũ appellat rie uolitionis, et
tunc de tali angelo dicit ꝙ non poteſt habere primũ uelle nõ pp
illud argumentum ꝙ iſti faciunt. ſꝫ quia angelus talis in caſu
iſto non haberet actum primum ſcilicet uoluntatem quo actu
primo poſſet exire in actum ſecundũ ſed eſſet in aptitudine re
mota ad illum actum ſecundũ et in potẽtia ualde eẽntiali quia
oꝫ prius ſibi dari uolũtatẽ a deo qua hita poſsit poſtea habe-
re primũ uelle et ſic a ſe nõ poſſet hr̃e primũ uelle niſi prius a
deo hẽret uolũtatẽ. Sir ſi fingamus illum angelum hr̃e uolun-
tatem nõ tñ eũ hr̃e affectionẽ comodi, tũc ẽt in caſu iſto nõ poſ
ſet elicere actũ uolendi comoda. Si etiã nõ haberet nec affectio
nẽ comodi nec affectionẽ iuſtitie naturalẽ, tũc ñ poſſet uelle co
moda nec iuſta, niſi deus primo daret ei utranq; affectionem et
tunc eẽt in actu primo ut uellet primo comoda et iuſta deꝰ au
tem fecit angelũ in primo. ı̃. creationis eũ uolũtate perfecta. ſ.
eũ utraqꝫ affectione igr tũc potuit uelle comoda et inordinate
igr peccare, potuit etiam uelle iuſta et ita ſi habuit grãs in pri
mo inſtanti mereri. ¶ Arguitur tertio ſic ſi potuit peccare in
primo inſtãti ponatur ꝙ peccauerit quia poſsibili in eſſe poſito
etc. Tũc argr ſic, in primo inſtãti peccauit igr neceo peccauit, ſi
neceo peccauit igitur nõ peccauit quia peccatũ adeo eſt uolun
tariũ, ꝙ ſi nõ ſit uoluntariũ nõ eſt peccatũ, ꝓbatur ꝯña prima
quia da oppoſitũ ꝯñtis non neceo peccauit, igitur potuit nõ pec
care in primo ſtãti. Cõcedo, quero qua potẽtia potuit nõ pecca
re, nõ potentia añ actũ, quia ante illud inſtãs primũ nõ fuit ali
qua menſura in qua fuerit potentia qua poſſet nõ peccare, nec
potentia cũ actu, quia in primo inſtãti in quo peccauit nõ po-
tuit non peccare, et ideo tũc nõ habuit potentiã ad peccandũ, qa
ſi talẽ potentiã tunc habuiſſet, potuiſſet non peccare qd eſt fal
ſum quia ſi in illo inſtãti peccauit tũc neceſſario peccauit quia
omne qd eſt quãdo eſt etc. Solutũ enim fuit hoc argumentũ in
di. i. huius. 2a. q. 3. in declarando illaꝫ auctoritatem. Aug. ſi ignis
eſſet ab eterno etc. et di. 39. primi. Eſt. n. aduertendũ ꝙ nulla cã
quãdo non cauſat dr̃ cãre nec neceo nec cõtingenter, ſed dũ cãt
in actu, tũc dr̃ cãre uel neceo quãtũ eſt ex ſe ſi ſit naturalis uel
contingenter. i. euitabiliter ſi ſit libera et ideo ſi uerũ eſſet fun-
damẽtũ rõnis. ſ. ꝙ in illo inſtãti ſi peccauit non potuit non pec-
care quia tũc cauſa cauſat et qñ cãt neceſſario cauſat igitur
nulla cauſa cõtingenter cãret. i. euitabiliter immo oẽs effectus
neceſſitate ineuitabilitatis euenirent qd eſt fꝫm̃. Tolleretur etiã
libertas liberi arbitrii quia ſi in inſtanti iſto quãdo peccat nõ
elicit actũ libere, et ẽt añ quã eliciat ñ elicit libere pꝫ qa ñ eli
cit. Si ergo eſt uerum ut dicunt ꝙ in iſto inſtanti elicit de ne-
ceſſitate actum qa ꝑ tunc non põt non elicere igitur nunqꝫ libe
re eliciet quia nec ante nec poſt nec tũc quãdo elicit et ita nul-
la libertas liberi arbitrii reperietur, hoc etiã eſſet contra eos,
quia ipſi dicunt ꝙ uoluntas uolens finem neceſſario uult, et tñ
contingenter uult ea que ſunt ad finem, ſi tñ eſt uerũ, ꝙ qñ uult
neceo uult ſeqtur ꝙ cũ uult ea que ſunt ad finem neceſſario uel
let illa ſicut neceo uult finem nec in hoc erit dr̃ia qd ipſi negãt.
¶ Ideo doctor aliter reſpõdet ꝙ potentia cõtradictionis que
eſt ad uelle et ad non uelle non neceo eſt potentia ante actũ ſic
ꝙ ly ante notat ordinẽ durationis ſiue tempus ſed bene eſt po-
tentia ante actũ ſm ordinem nature, nec ei correſpondet actus
cauſandi neceſſarius, ſed tm̃ actus cãndi contingens. Et dat ex-
emplum doc. ꝓpõi de futuro cõtingenti nunqꝫ corrũdet aliqua
ꝓpoſitio de ineſſe neceſſaria ſed ſemper cõtingens licet ſit ma
gis determinata in ueritate qꝫ illa de futuro ſicut iſta tu ſedes
correſpõdet illi tu ſedebis, et eſt determinata et illa de futuro
indeterminata, nõ tñ illa de preſenti eſt neceſſaria tu ſedes, ita
illi potentie contradictionis non correſpõdet actus cauſandi ne
ceſſarius ſed contingens tm̃. Cũ igitur arguitur ſi angelus pec
cauit in primo inſtanti peccauit contingenter et ꝑo tunc nõ pec-
care, aut igr potẽtia ante actũ aut potẽtia cũ actu. Dico primũ
nec tñ oportet ut illa potentia precedat actũ ordine durationis
ſed ordine nature. Et ita etiã patet falſitas cuiuſdam dicti ꝙ
deus quãdo predeſtinat de neceſſitate predeſtinat et rõne aſſi
gnant, quia ſi quãdo predeſtinat põt non predeſtinare qua po-
tentia non potentia ante actũ quia ꝓdeſtinat in eternitate et ni-
hil eſt priꝰ eternitate. Dico ꝙ potẽtia ante actuꝫ predeſtinat ut
ly ante dicit ordinẽ nature tm̃, nec alia potentia requiritur ni-
ſi talis ꝙ ut ordine nature prior põs elicere unũ actũ ex cõtra
dictoriis actibus quem uult, quia in poteſtate eius eſt ſic elice-
re, et non elicere, licet nõ eliciat ambo cõtradictoria ſimul ſed
dum elicit predeſtinare põt nõ elicere illud et ita nõ predeſti-
nare. eſt enim in libertate ſua dare gloriã et grãm ẽt tũc quan
do dat, ſic ꝙ tunc poteſt non dare, et ita nõ neceſſario dat qñdo
dat. ¶ In reſponſiõe de deliberatiõe. Nota ꝙ aliqñdo delibera
tio una ſeqtur ad plures intellectiones diſtinctas que tñ nõ ſũt
ſimul in intellectu. Sed una deliberatio ẽ reſpectu unius intellectio
nis actu exiſtentis in intellectu ita ꝙ una deliberatio que ſit
plenus conſenſus uolũtatis non requirit niſi unã intellectionẽ
diſtinctam in intellectu, et ita prima deliberatio põs ſequi pri-
mam intellectionẽ et ita angelus intelligens ſe diſtincte ſãqꝫ qd-
dam bonum diligibile etiam in primo inſtanti creationis ſue po
tuit pleno conſenſu uelle ſe et amare ſe amore amicicie in or-
dinato non ordinando. ſ. ſe in deum ſed ſiſtẽdo in dilectione ſui
nec requiritur de neceſſitate ut plures intellectiones precedant
licet qñdoqꝫ ſit ita ꝙ plures intellectiones precedunt ſicut ſyllo
gizando per multa media deuenit quis ad unam noticiam diſti
ctam concluſionis ſyllogiſmi pratici ad quã ſequitur plena uo
litio que plena uolitio eſt deliberatio. Ad formam igitur ar-
gumenti angelus non potuit peccare in primo inſtãti. Nego, ad
probationem quia nõ potuit habere plures actus diſtinctos ſi-
mul. Concedo, igitur non potuit deliberare. Negatur conſequẽ-
tia quia non requiruntur plures actus intellectus ad deliberã
dũ ſed unus ſufficit ad unã uolitionẽ. Etiã argumentũ ẽ contra
eos quia dñt angelus poſſe mereri in primo. ı̃. non. n. minus req-
ritur deliberatio ad merendum qꝫ ad peccandum, imo plus req
ritur ad merẽduꝫ, qa ſine illa qs nõ meretur qa ad hoc ꝙ actus
ſit bonus moralr et meritorius reqruntur oẽs circũſtantie ſi-
mul qa meritũ eſt ex tota cã, et ſi deficiat una circũſtantia nõ
eſt opus meritoriũ ſed ad peccãdũ ſufficit unus defectus unius
circũſtãtie. Exẽplũ de cithara et de cordis oꝫ. n. illas oẽs adin-
uicem cõcordare et una ſola nõ cõcordãs aliis deſtruit cõſonã-
tiã in ſono, et ita ad cõſonãtiã reqrunt oẽs cõcordes eſſe, ad di

ſoñtias ſufficit unã diſcordare,ita ad meritũ, et ad demeritũ, ſi igr̃ potuerũt mereri ĩ primo.ĩ.ut dĩt igr̃ tũc potuerũt deliberare,igit̃ et peccare.Item prima rõ et.3.poſſunt reduci incõtrariũ,ibi nota regulã q̃ p̃ quacũq; menſura ſiue diuiſibili ſiue idiuiſibili q̃s põt mereri p̃ eadem,q̃s põt peccare. Nota ẽt q̃ ſi illa p̃põ eẽt uera q̃ oĩs opatio q̃ ſimul ẽ cũ eẽ rei alicuius illa eſt ab eodẽ p̃ducẽte a quo eſt eẽ ſeq̃ret q̃ ãgelus ĩ primo.ĩ. nõ poſſet mereri,q̃a illa operatio in p°.ĩ.eſſet a deo ſicut eẽ angeli eſt a deo et tũc illa operatio nõ eſſet in p̃tãte angeli,et ita nõ eẽt ei meritoria et ita illa opatiõe nõ poſſet mereri. ¶ In q̃ta rõne nota q̃ p̃ motũ nãlẽ nõ intel͛ aliquẽ motũ ĩ actũ, ſed ſolum ĩtelligere debemus naturalẽ inclinationẽ q̃ ẽ rectiſſima cũ ſit a deo,uolũtas.n.inclinat naturaliter et ſicut ip̃a uolũtas eſt bona et recta ut a deo eſt, ita eius naturalis ĩclinatio eſt rectiſſima.Nec p̃ peccatũ aliquod adimitur de eſſe uoluntatis,nec de naturali inclinatione ita q̃ modo uolũtas angeli eſt eque bona ĩ naturalibus et recta et motus eius rectus ſicut ĩ primo.ĩ. creatiõis ſue,Dioniſius.n.dicit q̃ naturalia ĩ angelis manẽt ſplẽdidiſſima. Argumẽtum aũt ſupponit q̃ ſi angelus peccaſſet in primo.ĩ.q̃ illud peccatũ feciſſet illã naturalẽ inclinationẽ minus rectã,q̃ eſt falſum q̃a ſi p̃ peccatũ aliq̃d adimeretur de naturali ĩclinatione recta,tandẽ p̃ plurima peccata poſſet cõſumi q̃ falſum eſt,nõ ſeq̃tur igr̃ ĩ primo.ĩ.hũt motus naturales rectiſſimos et uolũtatem rectam concedo,igr̃ p̃ tũc nõ põt peccare nego 9ñam q̃a facio ſimilẽ 9ñam modo angelus poſt primũ.ĩ. habuit naturalia ĩtegra igr̃ poſt primũ.ĩ.ñ potuit peccare,añs p̃ceditur ab eis et negatur 9ñs igitur 9ña nulla. Item non ut͛ modo peccant licet nõ demeritorie certũ eſt q̃ ſic q̃a nũc blaſſemãt culpabiliter,et tñ hñt naturalia ĩtegra igr̃ 9ña illa nulla. ¶ Sexta rõ ẽ Hen. Qui ponit cognitionẽ ſpeculatiuã ĩ angelis de q̃ddit atibus rep̃ñtatis in h̃itu in illa nõ eſt deliberatio,eſt ẽt cognitio in angelis ſingularium,ita tñ q̃ ãgelus prius cognoſcit q̃dditates et ſecũdo ſingularia et circa iſta eſt noticia praxica,et cũ deliberatione igr̃ cum prima noticia ſit ſpeculatiua et ibi nõ cadat deliberatio,alia notia eſt ĩ ſecũdo.ĩ. igr̃ in primo nõ potuit peccare.Preterea cõſiderationẽ p̃fectã q̃dditatũ ſeq̃tur ĩ uolũtate p̃fecta cõplacẽtia q̃ tñ non eſt praxis ſi igr̃ iſta ſint ĩ angelis ĩ primo.ĩ.et iſta nõ ſunt peccata igit̃ in primo.ĩ. nõ põt peccare.Nec iſta rõ aliq̃d cõcludit q̃a angeli ĩ primo.ĩ. potuerũt ſe cognoſcere et prius q̃ q̃dditates rep̃ñtatas p̃ habitũ,q̃a ip̃a eẽntia angeli erat ĩ ſe et nõ in rep̃ñtatiuo tñ igr̃ potuerũt ſe cognoſcere ſub rõne boni amabilis et uoluntas in illo primo.ĩ.potuit amare ſe amore amicitie q̃a iſte eſt amor primus p̃cedens amorẽ cõcu͛ ſicut finis eſt prior iis q̃ ſunt ad finẽ et potuit ĩ primo.ĩ.amare ſe ĩ ordinate q̃a plus ſe q̃ deũ, igit̃ tunc potuerũt peccare.Et hoc magis patebit diſt.8.q.2.arti.1.in principio,et cõcluſione prima.Et hoc cõfirmat Aug.14.de ciui. dei cap.14.nõ ſeq̃tur igr̃ angeli habuerũt noticiã q̃dditatum in primo.ĩ.n͛.et illa eſt ſpeculatiua et nẽ pratice et habuerũt cõplacẽtiã circa illas q̃dditates cognitas,igit̃ nõ potuerũt peccare negatur 9ñs,q̃a et ſi circa illã noticiã q̃dditatũ et cõplacentiam etc.nõ ſit peccatũ,dico tñ q̃ magis ſe q̃ q̃dditates cognouerũt ĩ primo.ĩ.et tũc potuerũt diligere ſe ĩ ordinate,nec req̃ritur noticia pratica ad peccatũ ſed ſufficit ſola oſtẽſio obiecti et illã oſtenſionem põt ſequi deliberatio plena ĩordinata, et ita peccatum. ¶ Item.7.nullus põt peccare niſi ſit debitor iuſticie ſed ãgelus ĩ primo.ĩ.non fuit debitor iuſti͛ igr̃ nõ potuit in primo.ĩ.peccare maior p̃z q̃a iuſticia et peccatũ ſe hñt ut habitus et priuatio igit̃ nulli põt ineſſe priuatio h̃itus, niſi prius in eo fuerit h̃itus et ita non prius fuit ĩ angelo peccatum q̃ iuſticia,ſed ĩ primo.ĩ.ſm Anſe.nõ accepit iuſticiã, igit̃ tũc non potuit peccare. ¶ Reſpõdet doc.diſtinguẽdo de triplici iuſticia ĩfuſa.ſ.q̃ eſt charitas q̃ opponit̃ oĩ peccato,et iuſticia acq̃ſita q̃ eſt iuſticia legalis uel iuſticia q̃ eſt circa iuſta et iuſte uolẽdo q̃ diuiditur in diſtributiuã et cõmutatiuã, et ut eſt uirtus cardinalis,iſtis duobus modis quis põt peccare dato q̃ nõ ſit debitor iuſticie et dato q̃ nũq̃ accepit eã p̃z de iuſticia infuſa nõ ſeq̃tur iſte nõ accepit iuſticiã ĩfuſam.i.charitatẽ,igit̃ nõ eſt debitor talis iuſticie.Cõcedo igr̃ non põt peccare negatur 9ña, p̃z de ĩfideli p̃z ẽt de illo q̃ prius habuit et nunc non hẽt q̃a eam perdidit p̃ peccatũ. Sed forte dices q̃ dato q̃ nõ habeat,ẽ tñ debitor hũdi eã q̃a eã p̃didit ex defectu ſuo ſaltẽ de angelis ẽ uerum ĩ primo.ĩ.ſm unũ modum dicẽdi q̃ ĩ primo.ĩ. fuerũt oẽs eq̃les ĩ naturalibus ſine gr̃a ĩfuſa,et tñ ñ ſeq̃tur quin poſſit peccare aľr nec ĩfidelis poſſet peccare. Siliter nõ ſeq̃tur de iuſti͛ acq̃ſita,iſte q̃ nũq̃ morat̃ iuſte uixit et nũq̃ accepit iuſticiã acq̃ſitã et ita nõ eſt debitor illius,igit̃ nõ põt peccare.Negat̃ 9ña. Sed eſt alia iuſticia ĩnata q̃ accepit a deo ĩ primo.ĩ.et illa iuſticia eſt ip̃a libertas uolũtatis q̃ a deo accepit qua me͛ debet regulare affectionẽ comodi et p̃priũ motũ naturalẽ ſiue naturalẽ inclinationẽ ut ĩmoderate appetat comoda ut ĩmoderate dilligat ſe,et iſtam iuſticiã accepit a deo ĩ primo.ĩ.q̃a tũc.accepit uolũtatẽ igit̃ et libertatẽ cũ ſit de ĩtrĩſeca rõne uolũtatis nec aliã rẽ addit ſup eſſentiã uolũtatis et illam tenetur habere et illius eſt debitor,et illã ĩ primo.ĩ. habuit et ita argumẽtum non cõcludit cũ dicis nullus põt peccare niſi ſit debitor iuſticie. Cõcedo de iſta iuſticia et nego de aliis,et ad minorẽ ſed angelus nõ accepit iuſticiã iſtã naturalẽ.ſ.libertatẽ falſum eſt. Et ad Anſe.dico q̃ non accepit iuſticiã infuſam ſm illos q̃ ponũt quatuor moras tñ accepit iſtam aliã iuſticiã,et iſtam debebat ſeruare ſemper,et non ſeruauit iõ peccauit,iõ ẽt potuit nõ ſeruare ĩ primo.ĩ.et ita peccare.Et nota q̃ ſi iſtã iuſticiã naturalem ſeruaſſent,etiã iuſticiã infuſam ſi receperũt ĩ.ĩ.primo ſeruaſſent uel ſi nõ acceperũt illã recepiſſent,ſic boni ſeruãtes primã acceperũt aliã ĩfuſam et ſeruauerũt. ¶ Octauo ar̃,q̃a ille mutationes nõ ſunt ſil̃,quarũ terminus ad quẽ unius eſt terminus aquo alterius,ut patet ſi.a.mutatio habeat.b.p̃ termino ad quẽ et.b.ſit terminus aquo mutationis.ab.ad.c.ille nõ erũt ſimul.ſ. mutatio ab.a.ad.b.et mutatio.a.b.ad.c.ſed termin⁹ ad quẽ creationis eſt eſſe angeli, male aũt uolitionis ſiue peccare terminus aquo eſt eſſe angeli,igr̃ creatio et peccare q̃ ſunt due mutationes nõ erũt ĩ eodem.ĩ.n͛. ¶ Dicit doc.q̃ illa p̃põ nõ eſt uera de paſſiõibus et ſubiectis, q̃ ſequũtur paſſiões ſequũtur ſubiecta ordine nature tñ et non eſt ſubiectũ prius duratiõe paſſione ſua ſicut ſi luna crearet̃ ĩ.ĩ.et eſſet p̃ñs ſoli in illo.ĩ.illuminaretur a ſole et ĩ eodẽ.ĩ.diffunderet lumẽ ĩ p̃tes medii talis ĩfuſio nõ ẽ p̃prie mutatio,reſpectu ſubiecti,q̃ſi ſubiectus prius duratione fuerit ſub oppoſito diffuſiõis luminis,ita q̃ trãſeat a nõ diffundere ad diffundere ita ẽ hic ãgelus ĩ p°.ĩ. creatus p̃ducet malã uolitionẽ nec tñ illa p̃ductio erit mutatio,ſic q̃ trãſeat a bona uolũtate ſiue uolitiõe ad malã uolitionẽ ſed primo habebit malam uolitionẽ,et ſi fiat uis de uoce mutationis utrũ peccatũ ſit mutatio et peccare ſit mutari. Dicit doc. q̃ peccatũ non eſt mutatio,ſed eſt pa° de genere paſſionis.Et p̃bat q̃ non ſit mutatio q̃a cũ peccatũ ſit q̃dam priuatio h̃itus ibi oporteret prius ĩuenire ſubiectũ aliquod ſub habitu,et deinde ordine durationis ſub peccato.Et hoc non eſt uerũ,q̃a licet uolũtas ordine nature ſit recta rectitudine naturali,non tamen rectitudine infuſa,et in eodem.ĩ.elicit peccatũ ſiue actum peccati et ita non eſt prius ordine durationis habituata q̃ priuata habitu, et ita peccatum non eſt mutatio,q̃a non eſt ibi ſubiectum q̃d trãſeat ab habitu ordine durationis ad priuationẽ habitus ſed q̃ ſit paſſio de genere paſſionis oſtenditur q̃a paſſio eſt effectus agentis illatioq̃ actionis,uolũtas elicit malã uolitionẽ,mala uolitio ẽ

eliciens a uolũtate et recipitur in uolũtate eſt igitur ĩ uolũtate reſpectus elicientis de genere actionis ad malam uolunt atem elicitã et in mala uolitione reſpectus elicĩti ad uolũtatẽ elicientẽ q̃ reſpectus dr̃ peccatũ uel peccare, et iſta oĩa ſũt ĩ eodẽ.ĩ. abſq; mutatione ꝓprie dicta que requirit ordinem durationis. ¶ Vltimo uolũtas creata nõ põt agere ĩ.ĩ. ¶ Iſtud argumẽtum fuit ſolutũ ſupra di.2.q.ii.ĩ fine, ibi nota g'o.ꝙ argumẽtum illud philoſophi tm̃ tenet ĩ iis rebus q̃ hñt mẽſurã diuiſibilem ĩ qua põt exceſſus repiri et iõ tenet de motu et de iis q̃ ſũt cũ motu q neceſſario eſt ĩ tpre et non in .ĩ. qa motus nõ põt eſſe ĩ.ĩ. qa tũc neceſſario.ĩ. eſſet diuiſibile et non ĩdiuiſibile, argumentum igitur philoſophi tenet de motu non aũt de mutari qa uirtus creata poteſt mutare in.ĩ. et tñ nulla maior põt mutare in minori mẽſura q̃ in.ĩ. cũ nõ detr̃ minor. Reſpondet igr̃ ad.3.pctẽ huius primi articuli dicẽdo ꝙ ãgelus potuit peccaſſe ĩ primo.ĩ. ſui eẽ, qa tũc potuit hr̃e potentiã pfectã et nõ limitatã ſolum ad ordinatã operationẽ igr̃ tũc potuit hr̃e opationẽ inordinatã. Et hoc ut dictũ eſt amando.ſ.ſe amore amicitie ĩ ordinato, ut magis patebit ĩ di. ſequẽti.q.2.arti.i.

¶ DE SECVNDO ARTICVLO. Verum de facto angeli peccauerũt ĩ primo.ĩ.° et an boni fuerint beati in primo.ĩ. Et dantur.3.ꝯcluſiones. Prima angeli mali non ſuerũt beati in primo.ĩ. qa ſecuri fuiſſent et certi, et ita nũq̃ cecidiſſent ſecuritas.n. uel ẽ de rõne formali btitudinis uel ſalẽ ſeqr̃ ad btitudinem, et iõ ſi nõ fuerũt ſecuri,igr̃ nec certi,igr̃ nec beati. Preterea deus creauit eos uniformes. Sed ipi fecerũt diuiſionẽ ĩter ſe igr̃ tũc non erãt beati, ſed poſt fuerũt ĩ uia, et aliq meruerũt, et ali qui demeruerũt, igr̃ in primo.ĩ. nõ fuerũt ĩ termino qa poſt nõ fuiſſent in uia. ¶ Secũda cõcluſio mali angeli in pᵒ.ĩ. nõ fuerũt miſeri, nec miſeria pene nec miſeria culpe imo ſm ueritatẽ pluſq̃ p.ĩ. fuerũt uiatores, igr̃ nõ ĩ primo.ĩ. dãnati, imo prius peccauerũt q̃ ĩ pena fuerit qa nõ deus prius eſt ultor q̃ qs ſit peccator. ¶ Tertia ꝯcluſio, boni angeli nõ fuerũt beati ĩ pᵒ.ĩ. qa fuerũt uiatores et ĩ uia meruerũt ſuã beatitudinem, ꝑs ex diſt.5.huius.

¶ DE TERTIO ARTICVLO Patet ex dictis ĩ di. 4. qs ſuerũt.3.ſi ponamus eos fuiſſe in gr̃a et ĩ merito uel.4.ſi ponamus ultra ꝙ fuerũt equales ĩ naturalibus ĩ primo.ĩ. et ĩ ſecũdo boni ĩ gr̃a et meruerũt et mali demeruerũt, in tertio boni ſteterũt ĩ gr̃a et ĩ merito mali obſtĩte, in quarto iſti ĩ beatitudine illi ĩ mortẽ eternam.

¶ AD PRIMVM ARGVmentum patet ſuperius ſoluẽdo primũ argumẽtum.4.di. efficiens.n. beatitudinẽ ſuper naturalem eſt deus qui licet ſit agens in ĩpedibile, et ĩfinitũ tamen ẽ agens uolũtariũ ad extra, et agit qñ uult et nõ uult dare beatitudinẽ ſupernaturalẽ in.ĩ. primo, ſed uult primo ut quis mereatur illã in uia. ¶ Ad ſecundum, dicit doc. ꝙ dubiũ eſt an angeli boni fuerint ĩ gr̃a ĩ primo.ĩ. qa aliq tenẽt ꝙ fuerũt equales cũ malis ĩ paris naturalibus et ita non ĩ gr̃a et ad auctoritatem diui Aug. ſimul deus ꝯdidit naturã angelicã et infudit gr̃am. Reſpondent ꝙ B. Aug. loqtur de gr̃a gratis data. Hinc nota ꝙ gr̃a gratis data ẽ illa q̃ datur magis ad utilitatẽ aliorũ q̃ illius cui datur ſicut gr̃a p̃dicãdi et gr̃a legendi ſiue ĩterpretãdi ſermones, iſte.n. ſunt magis ad utilitatẽ audiẽtiũ q̃ p̃dicãtis uel legẽtis, et ita deus talẽ gratiã dedit angelis in primo.ĩ. nõ tñ gratiã gratũ faciẽtem illũ q hẽt eã deo, et hec eſt charitas et datur ad ſalutẽ hñtis. Et ſi dicatur habuit in primo.ĩ. gratiã gratũ facientem. Adhuc ꝯña nõ ualet, angeli ĩ primo.ĩ. hñt beatitudinẽ naturalẽ. Cõcedo, et tũc habuerũt gratiã gratũ facientẽ q̃ eſt diſpõ ad beatitudinẽ nõ corrũpens naturã ſed pficiens, cõcedo, igr̃ tũc habuerũt beatitudinẽ ſupnaturalẽ, negat ꝯña, qa illa gr̃a nõ fuit diſpõ in facto cẽ ſic.ſ.q ipa et illud ad quod diſponit fuerint eque ſimul, ſed ipa gr̃a eſt diſpõ in fieri, ut uidelicet p ipſam hñs eã mereatur et illa merita ſunt diſpoſitiones reſpectu beatitudinis ſupernaturalis non dedit.n. eam eis deus ut ĩ illo.ĩ. diſponeret ad beatitudinem ſic ꝙ ĩ illo primo.ĩ. foret beatitudo et ſi fuit gr̃a, ſed dedit eã ut ĩ mora uie mererẽtur cũ ipa ſit diſpõ neceſſaria reqſita ad meritũ, et meritum eſt diſpõ ĩmediate ad beatitudinẽ, ideo nõ ſeqtur habuerũt in primo.ĩ. gratiã igr̃ beatitudinẽ. Negatur ꝯña nec eſt ſimile de beatitudine naturali et ſupernaturali qa ad naturalẽ beatitudinẽ nõ reqrũtur merita ſed ſine meritis datur et forte angeli mali ſic uoluerũt hr̃e beatitudinẽ ſupnaturalẽ, ſicut ſine meritis habuerũt naturalẽ beatitudinẽ. ¶ Ad.3. ꝑs quõ fuit homicida qa nõ ĩ primo.ĩ. ſui eẽ, prius.n. de celo lucifer ceciderat, et ĩ uerbo ut dñt doc. uidit ĩcarnatiõe uerbi, et naturã humanã a ſummi, ideo cũ uidit hominẽ creatũ ĩ paradiſo terreſtri per quẽ trãſiuit inuidit ei et iõ tẽptauit et ĩ mortem ꝑcipitauit et ſic fuit homicida non igr̃ ĩ primo.ĩ. fuit homicida, nec etiã in ueritate ſtetit qa dato ꝙ ĩ primo.ĩ. fuerit ĩ gratia tñ ĩ ea nõ ſtetit ſimplr̃ licet aliqualr̃ ſteterit, ſed nõ ſimplr̃, qa ſi ſimplr̃ ſteuiſſet adhuc eſſet. ¶ Ad argumẽtũ.S.Tho. quo probat ꝙ angeli meruerũt ſibi beatitudinẽ ſupernaturalẽ in.ĩ. dat duas ſolutiones prima eſt negando ꝙ angelus cõſequatur omnẽ ſuã beatitudinẽ naturalẽ ſine diſcurſu, nõ.n. eſt neceſſe ꝙ ſimul cognoſcat principiũ rões cõcluſiones uirtualr̃ cõtentas in principio, ſed prius cognoſcit principiũ et p principiũ cognitũ cognoſcit ꝯcluſiones et ſi ſunt plures cognoſcit unũ poſt aliud et per aliud ſi noticia principii ſit euidẽtior noticia cõcluſiõis cognoſcit cõcluſionẽ p principiũ et ita diſcurrit. Vel ſi non diſcurrat, eſt ſecũda reſpõſio, et patet. Et ibi nota ꝙ unus ſolus actus meritorius nõ ſufficit tenẽdo uiã Tho. qa ſi unus ſufficeret cũ angelus malus meruerit in primo.ĩ. quod fuit.ĩ. uie, quare ſi bonus nõ habuit niſi unũ actum meritoriũ qa plures nõ potuit hr̃e in uno.ĩ. et fuit p̃miatus, quare nõ debuit p̃miari malus, maxime qa tũc nõ potuit ponere obicere cũ eſſet ĩ termino. Videtur igit ꝙ plures actus meritorii reqrãtur ad beatitudinẽ ſupernaturalem, quos habuit ĩ mora uie q̃ nõ fuit ſm ueritatem inſtãtanea, dico igr̃ ꝙ unũ opus meritoriũ nõ ſufficiebat ad acqrẽdã beatitudinem ſupnaturalẽ, qa ſicut ĩ acqrẽdo pfectionẽ naturalẽ reqritur diſpõ q̃ ſit opando hoc poſt.i. prius cognoſcẽdo principia et poſt cõcluſionẽ licet nõ diſcurrat oportet tñ hr̃e iſtũ ordinẽ ut unũ prius cognoſcat et deinde poſt aliud multo magis hoc requiritur ĩ acqrẽdo pfectionẽ ſupnaturalem ut.ſ. habeat plures operationes meritorias et unã poſt aliã, et iõ nõ ſeqtur ꝙ in.ĩ. acquirat et mereatur illam.

DISTINCTIO SEXTA.

VTRVM ANGELVS MALVS POTVERIT APPETERE Equalitatẽ dei. Quod nõ ꝓbat qa intellectus ĩtelligẽdo ſummũ uerũ nõ errat igitur nec appetẽdo ſummũ bonũ peccat igitur cũ appetendo equalitatẽ dei appetat ſummũ bonũ ſeqtur ꝙ nõ peccauit, et ita angelus ĩ primo peccato nõ potuit appetere dei eqlitatẽ qa ſic nõ fuiſſet peccatũ. ¶ In oppoſitũ eſt mgr̃ q tenet ꝙ angelus malus apetiit equalitatem dei.

¶ HIC PONITVR VNA Opi. ꝙ angelus malus non potuit appetere eqlitatẽ dei. Quia ſi appetiit eqlitatẽ dei, igit ſic peccauit aut peccauit ex paſſione cõturbãte ĩtellectũ ſicut ira odiũ delectatio ĩordinata gaudiũ ĩmoderatũ, et hoc nõ qa iſta nõ fuerũt pturbãtia ĩtellectum angelicũ nec ex ignorãtia, qa

ignorãtia eſt pena peccati q͂ ſi malus ignorat hoc datũ eſt ſibi i penã peccati, quia melius cognoſceret que nõ cognouit ſi nõ peccaret, impeditur enim in conſideratione perfecta rerũ eo q͂ ſtat in cõtinua cõſideratione delicti ſui et pene, et pluribus intẽtus etc. igitur ſi peccauit hoc fuit ex electiõe, ſed hoc nõ, quia electio nõ eſt impoſſibilium .3. ethicorum. Fiunt et alie tres rationes fortiſſime.

¶ DICIT TAMEN DOCTOR q͂ iſte rationes non cogũt iõ tenet q͂ angelus mal⁹ potuit appetere equalitatẽ dei. Et ad hoc declarandũ ponit q͂ in uoluntate ſunt duo actus .ſ. uelle, ſiue amor amicicie et amor concupiſcẽtie et iſti duo actus ſunt r^{ne} toti⁹ entis .i. poſſum amare quodcunq; ens ſaltẽ (poſitiuũ qd dico propter culpã et miſeriam dãnationis) amore amicicie, et etiã amare quodcunq; ens amore cõcupiſcentie, et amare amore amicicie poſſum appetere et concupiſcere quodcunq; bonum, et diligibile, igitur cum ipſi ſe potuerũt amare amore amicicie potuerunt ſibi amare et concupiſcere quodcunq; bonũ diligibile, equalitas aũt dei eſt quoddã ſummũ bonũ diligibile igitur illud potuerunt ſibi amare. Sed dicas equalitas dei non eſt bonũ diligibile quia non eſt ens igitur nec bonum. Dicit Sco. ponendo caſum impoſſibilem ſi equalitas dei eſſet poſſibilis, illam angeli poſſent ſibi appetere hoc eſt manifeſtũ, ſed impoſſibilitas nõ tollit quin illam poſſint ſibi appetere, q͂ impoſſibilitas non impediat talem appetitum patet, quia deũ non eẽ eſt ſimpliciter impoſſibile quia deũ eſſe eſt ſimp^{r} neceſſarium et tñ mali poſſunt appetere non eẽ dei iuxta illud pſal. ſuperbia eorũ qui te oderunt etc. odire eſt nolle oditũ eſſe ſm Ariſ. .3. ethico. igitur illi q͂ odiunt deũ nollẽt deũ eẽ. Et propterea Ariſ. .3. ethicoꝝ dicit q͂ uolũtas eſt impoſſibilium. Et confirmatur ratio prior quia potuerunt uelle deũ non eſſe, et tamen illam excellentiam dei eſſe, et non ineſſe deo, igitur alicui alii igitur et ſibi illã excellentiam potuerũt uelle et ita tenet q͂ malus angelus potuit appetere eq̃litatem dei. ¶ Et ante quã ſoluantur argumẽta. Notãda sũt aliqua que ponit in reportatis, q͂ uʒ duplex eſt uolitio .ſ. cõplacentie et uolitio efficax. Et ponit exemplum de duobus infirmis quorum unus ſperet conſequi ſanitatem, alter ſit deſperatus de ſanitate, primus uult ſanitatem uolitione efficaci et imperatur intellectui ut praticet et querat media quibus poſſit conſequi ſanitas uel acquiri et talis uolitio efficax dicitur, quia querit ſanitatẽ efficere. Alius aũt infirmus diligit ſanitatem uolitione quadã ſimplici et cõplacentie, quia ſi poſſet eã habere uellet eam ſed quia non eſt poſſibile illã conſequi ideo non querit media quia ñ ſunt nec exiſtimat illa inueniri poſſe, põt tñ ſanitatem appetere ſummo appetitu ac ſi eſſet ſibi poſſibilis non tñ iſta dicitur uolitio efficax ſed plenum uelle complacentie. Iſta diſtĩctiõe ſtante dicit doc. q͂ iſta ſecunda uolitio cõplacentie poteſt eẽ impoſſibilium ſiue reſpectu rei impoſſibilis et hoc ſufficit ad rationem meriti et demeriti, põt. n. paup qui non põt ſubuenire indigenti mereri ſi appetat illi ſubuenire dato q͂ non habeat ſed ſi haberet daret ita q͂ dato q͂ ſit ſibi impoſſibile illi ſubuenire poſſet tñ pleno conſenſu illud appetere. Et tali uolitione potuit angelus malus appetere equalitatẽ dei licet illam ſibi uideret impoſſibilem. Prima tñ uolitione .ſ. efficaci non potuit uelle equalitatẽ dei, quia ſic queſiuiſſet illam deo ſubripere qd non eſt uerũ nõ enim queſiuit media per que illã ſibi acqreret.

¶ AD ARGVMENTA OPI. Ad primũ. Electio eſt duplex ĩproprie ſumpta et proprie. Improprie eſt actus uoluntatis cõſequens plenã aprehenſionẽ intellectus, quãdo uʒ intellect⁹ nõ habet paſſionẽ aliquã nec iram nec odiũ nec delectationem nec gaudium nec timorẽ que hẽant perturbare iudiciũ intellectus iuxta illud ira impedit aĩmũ ne poſſit cernere uerũ, nec intellectus ẽt habet ignorantiã, tũc cum ſi intellectus aliquid aprehendit plene et perfecte aprehendit, uolitio ſequẽs talẽ cognitionem dicitur electio. Alio mõ proprie ſummitur electio p͂ actu uolũtatis cõſequẽte notic ã cõcluſionis ſyllogiſmi pratici, q̃ electio nõ eſt niſi uolitio efficax obiecti, et iſta eſt uolitio que eſt circa media per que poſſit obiectũ et uolitũ haberi. primo modo electio eſt impoſſibiliũ ſm phũm .3. ethicoꝝ qui dicit q͂ uolũtas eſt impoſſibiliũ et addit doc. non tñ uoluntas errans, ſʒ uoluntas ſequens plenã aprehenſionẽ intellectũ ut expoſitũ eſt ſupra de plena aprehenſione, ſecundo mõ electio p̃prie ſumpta ñ eſt impoſſibiliũ quia nullus de impoſſibili ſyllogizat pratice. Syllogizans enim practicus primo aprehendit finem et ex eius aprehenſione querit media per que finis talis poſſit attingi ſicut patet in medico qui aprehendit ſanitatẽ poſſibilem haberi a for. et tũc ſyllogizando querit media ad illã inducendam. Et hoc modo doc. ponit cõcluſiones ad propoſitũ de angelo malo. Prima cõcluſio. Electione proprie dicta angeli non peccauerũt ſcilicet uolitione efficaci per quã uellent niti ad ꝯſũdum propoſitum impugnando et ſubripiendo ſibi eminentiam dei. Secunda cõcluſio. Potuerũt tñ peccare ex electione improprie dicta hoc eſt ex nõ ſurreptiõe ſed perfecta uolitione, dr̃ ſurreptio rõnis qñ in aĩa ſunt paſſiones perturbantes rõnem uel quis eſt ignorans neſciens quid debeat facere et tunc uolitio ſequens ẽ ſurrepticia .i. non eſt ex pleno cõſenſu et etiã iudiciũ rõnis nõ eſt plenũ, ſed eſt ibi quid furãs rõnẽ ſicut dicit Ariſ. .7. ethicoꝝ furatur enim uiruus intellectũ ſpiſſe ſapiẽtis, tales uolitiones ſurripticie nõ dicũtur electiones ſed ſolũ illa que ſeqtur perfectã intellectionẽ obiecti et cõponitur a ſub et rapio rapis uʒ ſubreptio. Vel planius dici põt etc. et patet lr̃a. Et tunc ad argumentũ dico q͂ angeli peccauerũt uolendo equalitatẽ dei, non tñ peccauerũt ex paſſione quaſi hẽrent paſſiones perturbãtes intellectum eorũ nec ex ignorantia ſed ex electione que ſequebatur plenã aprehenſionẽ obiecti .ſ. equalitatis dei, et talis electio ut uiſum eſt põt eẽ impoſſibiliũ licet nõ electio proprie dicta q̃ dicit uolitionem efficacẽ. ¶ Secũdo arguitur ſic angelũ eẽ equalem deo includit cõtradictionẽ ig^{r} nõ eſt magis ens quã chimera ig^{r} equalitas dei nõ cõtinetur ſub obiecto uolũtatis ig^{r} non põt uoluntas uelle equalitatẽ dei igitur nec angeli ſic peccauerunt. Ad iſtud dicendũ q͂ ſicut duplex eſt intellectio abſoluta et collatiua ita duplex eſt uolitio. Intellectio abſoluta eſt aprehenſio alicui⁹ entis ſimplicis cõtenti ſub obiecto intellectus, intellectio collatiua ẽ aprehentio pluriũ ſimpliciũ obiectorũ cõtentorum ſub obiecto intellectus et intellectus talia apprehendẽs cõparat unum alteri uel diuidendo faciendo propoſitionem negatiuã uel cõponendo affirmando predicatũ de ſubiecto, et in iſta intellectione eſt ueritas uel falſitas. Ita eſt duplex uolitio abſoluta et collatiua, abſoluta eſt uolitio alicuius obiecti ſimplicis contenti ſub obiecto uoluntatis. Alia eſt uolitio cõparatiua et illa põt cõparare qdcunq; obiectũ uolibile ad quodcũq; aliud uolibile, ẽt ſi in illa cõparatione includatur cõtradictio. Vnde nota q͂ ſicut intellectus nõ tñ cõponit predicatũ cũ ſubiecto cui ſubiecto p̃dicatũ eſt cõpoſſibile et ſic facit propoſitionẽ ueram ſed ẽt intellectus facit p̃poſitionẽ impoſſibilem componendo predicatũ incõpoſſibile ſubiecto, ita etiã uoluntas põt cõparare unum uolibile alteri uolibili cui eſt cõpoſſibile et ẽt comparare unũ uolubile alteri uolubili cui eſt incõpoſſibile, loquendo igitur de uolitione abſoluta hoc cõplexũ .ſ. angelũ eſſe equalẽ deo, nõ eſt uolibile et rõ quia nõ eſt aliquod ſimplex includens in ſe rõnem primi obiecti uoluntatis, ſed illud cõplexũ eſt quedã habitudo obiecti ſimplicis ad obiectũ .ſ. equalitas dei ad angelũ, quorũ obiectorũ utrunq; eſt ſimplex et utrunq; per ſe eſt uolibile, nam et illud qd uult .ſ. equalitatẽ dei, et illud cui uult .ſ. angelus eſt per ſe uolubile ſic q͂ dei equalitas per ſe eſt

uolibilis patet quia eſt uolitu a filio in diuinis et a patre quia pater uult filiū deū eſſe ſibi deo equalē, et ſimiliter angelus ē qd uolibile. Ad argumentū igitur cū dicitur ꝙ hoc totus angelum eſſe equalem deo, non includit in ſe obiectū uoluntatis uera ē loquendo de toto cōplexo ſed falſum ē loquēdo de partibus, utraque enim pars.ſ. et qd.ſ.equalitas dei, et cui.i.angelo, cui apetitū eſt per ſe obiectū uolūtatis, et hoc ſufficit ad hoc ꝙ uolūtas uelit unā partē in ordine ad aliā, ſicut et ſufficit in intellectu apprehenſio ſimpliciū ad hoc ꝙ cōparet unū alteri. ¶ Tertio arguitur ſic nihil uolitū niſi prius cognitū ſi igitur uult ſibi equalitatē dei igitur prius illā intelligit aut igitur intellectu errante aut non errāte illā intelligit, et nō intellectu errāte quia nō ē ignorantia ante peccatū cū ſit pena peccati, nec apprehenditur ab intellectu nō errante et hoc nō quia eſt implicās ꝯtradictionem, intellectus nō errās nō oſtēdit illud ꝙ cōtradictionē includit. Ad hoc rńdetur ꝙ intellectus nō errās apprehēdit dei equalitatē et ſufficit apprehenſio huius ſimplicis ad hoc ꝙ uolūtas appetat illud alicui amato. Sicut enim ſufficit intellectui apprehēſio alicuius ſimplicis ad hoc ut cōparet illud alicui alteri ut puta intellectus apprehendens coruū, et apprehendēs albedinē abſqꝫ omni complexione, tunc tali apprehenſione ſtante illorū duorū ſimpliciū intellectus pōt cōparare albedinē coruo, cui nō conuenit ita ſufficit uolūtati ut apprehendatur dei equalitas que pōt ſine errore apprehēdi cū ſit inter patrē et filiū in diuinis et tūc uolūtas pōt cōparare eam ſibi uel aliī. dicit etiam doctor ꝙ ſi nō reperiretur in aliquo equalitas dei adhuc abſolute poſſit apprehendi equalitas, nō intelligas abſolute nō intelligēdo extrema quia hoc eſt impoſſibile cū ſit relatio, ſed abſolute idest nō cōſiderādo inter que extrema ſit ſed in ſe, ut rło quedam eſt, et ut eſt quedā quidditas relatiua, et tūc pōt cōparare uoluntas iſtā equalitatē inter angelū et deum, et illud appetere angelo. Et nota ꝙ intellectus apprehendens ſimplicia nūquā errat quia eius nō eſt errare nec falſum nec uerū dicere, hoc enim pertinet ad intellectū cōponētē et diuidentē. Itē nota ꝙ nō oportet intellectū prius cōponere hoc cū hoc.i.equalitatem dei cōponere cū angelo, ꝙ uolūtas illud appetat angelo ſed ſine ol complexione ſufficit ꝙ intellectus apprehendat illa duo et ea oſtendat uolūtati, et tūc uolūtas unū cōparat alteri cum ſit eque uis collatiua ſicut intellectus patet quia pōt uti aliquo obiecto igitur pōt cōferre illud obiecto amato amore amicicie, nec oportet ꝙ intellectus cōparet nec componat. ¶ Quarto arguitur ſic nullus pōt appetere non eē, igitur angelus nō pōt appetere equalitatē dei ꝯńa patet quia ſi eēt equalis deo igitur nō eēt angelus quia angelus neceſſario eſt inferior deo. Ad iſtud nō incōuenit ꝙ aliquis cōſequenter uelit ſe nō eſſe, quia ſi uult aliquid ad quod ſeqtur nō eſſe illius qui uult aństum, ꝯńr uult ſe non eſſe ut cū qs uult peccatū uult deo ſubici quia ei nō obedit et ſi uult deo ſubici ſequitur ꝙ uult ſe nō eſſe quia ꝙ non ſubicitur deo eſt nō ens omne enim ens aliud a deo, deo ſubicitur. Tū abſolute nō oportet ꝙ ſi aliqs uelit ańs ad qd ſequitur ꝯńs ſignificans nō eē illius qd uelit cōſequēs nec ſeqtur uult ſor ańs, igitur uult cōſequēs. Negatur ꝯńa patet in eo ꝙ uult epiſcopatū et ſequitur eſt epūs igitur ſacerdos, cū eſſe ſacerdotem ſit ſuperius ad eſſe epūm nō tñ ſeqtur uult epātum igitur uult ſacerdotiū. ſed oportet ſic arguere uult ańs et cōſequēs eſt de intellectu ańtis igitur uult ꝯńs ſed nec adhuc ſeqtur uult eē holēm, igitur uult eſſe alal patet in ruſticis qui nolūt dici animal, et rō huius eſt quia nō ſeqtur iſte ſcit ańs igitur ſcit ꝯńs quia ſtat ꝙ iſte ſciat ſe eſſe holem et tñ neſciat ſe eē alal et idō oportet, ꝙ ſi ſcit ańs ad hoc ꝙ ſciat ꝯńs prius ipm ſcire cōſequentiā ita ad hoc ꝙ uelit ꝯńs ſi uult ańs oꝫ ꝙ prius ſciat et uelit ꝯńam et tūc bene ſeqtur uult ańs et uult ꝯńtiā igitur uult ꝯńs qd ſcꝫ ex illa ańte. Et tunc ad formā argumēti angelus uult equalitatē dei, igitur uult non eē. Negatur cōſequētia. primo qa illud ꝯńs.ſ.angelū nō eē nō eſt de intellectu ańtis.ſ.uult ſe eſſe deo equalem, et ita nō ſeqtur ꝙ ſi uult ańs ꝙ uelit conſequens. Et etiam ſi eēt cōſequens de intellectu ańtis, quia angelus non ignorauit illam cōſequentiā ualere. dato ꝙ ꝯńs nō ſit de intellectu ańtis, tñ nō ſequitur uoluit dei equalitatē. Cōcedo et ad hoc ſeqtur ſe nō eſſe angelum. Concedu igitur uoluit ſe nō eſſe. Nego primo quia nō uoluit ꝯſequētiā. ſecūdo quia etiā ſequitur uoluit deo eē equalem igitur uoluit eſſe quia uoluit eē diuinū, et hoc maxime appetiit. Et ideo dicit Anſel. de ſimilibus ꝙ nō pōt aliqs ordinate uelle eſſe peius.i.ordinate uolendo nō pōt homo uelle eē aſinum uel lapidē quia eſt alquod eē peius ꝙ eē holem. Et aduertendū ꝙ licet ordinata uoluntas in uolendo aliquid uelit et illud qd neceſſario ſequitur ad ańs uolitum nō tñ oportet ita dicere de uoluntate inordinata, et ideo non ſequitur ꝙ ſi angelus malus uelit ſe eſſe equalē deo ꝙ uelit ſe nō eē immo uult maxime eſſe quia uult eſſe diuinū. ¶ Ad argumentū pricipale dico ꝙ intelligēdo ſummū uerū ut quoddā ſimplex nō errat, ſed intelligendo ſummū uerū, in eſſe aliū a ſummo uero errat ut ī itelligēdo lapidē eſſe neceſſe eē uel eſſe deū erraret ut multi antiq errauerūt. Ita dato ꝙ uolūtas uolendo ſummū bonū in ſe nō peccat quia eſt amor amicicie ſed uolēdo illud alteri a deo peccat idō cū equalitas dei nō cōuenit niſi perſonis diuinis, et ſic uolendo uoluntas non peccat ſi enim ego uolo filium eſſe equalē pri et ſpirituiſcō non pecco ſed mereor ſed ſi uolo illā equalitatem mihi pecco, et ſr angelus uolens ſe eē equalē deo peccauit.

Queſtio. Secunda.

SECVNDO QVERO VTRVM PRImus peccatū angeli fuerit ſupbia. Et ꝙr ꝙ ſic. ¶ Incōtrariū arguitur quia primū peccatū eorū fuit maximū patet quia irremediabile ſi ſuperbia nō ē maximū petm̄ patet quia ſuum oppoſitum.ſ.humilitas nō ē maximū bonum et primo probatur de uirtutibus theologicis que eā excedunt, humilitas enim pōt eſſe informis.i.ſine charitate que eſt forma uirtutū perficiens et cōplens earum operationes et faciens eas eē meritorias, charitas aūt nō pōt eſſe informis cū ſit aliarū uirtutū forma, tum quia humilitas eſt quedā ſpecies tēperātie ut patebit in.3. temperantia aūt eſt inter uirtutes morales minus perfecta. Amicicia aūt eſt perfecta ſpēs cōtēta ſub iuſticia que iuſticia excedit alias uirtutes cardinales ut patet.5.ethicorū igitur amicicia eſt perfectior humilitate. igitur cum humilitas opponatur ſuperbie et humilitas nō ſit maximum bonū igitur nec ſupbia maximum malum. ¶ Alia argumenta patent. In quarto dicit doc. ꝙ demones inferiores de ordine angelorꝫ nō appetierūt dominiū diſcōueniēs eis ſed ſi appetierūt dominiū tm̄ ſibi ꝯueniens apetierunt. et in hoc nō eſt ſuperbia ut puta ſi apeterē mihi dignitatem epiſcopatus nō eſſem ſuperbus ſed lucifer bene appetiit dominiū ſibi diſcōueniens qa appetendo equalitatē dei uoluit eē ei equalis in dominio et ſm hoc diceremus ꝙ non omnes appetierunt equalitatē dei. Et patet etiā quia nō oēs equaliter peccauerūt nec eorū pene ſunt equales.

¶ IN ISTA QVESTIONE primo uidendū eſt que fuit malicia in primo angelo peccante. Et ſcdo ad quod genus peccati pertinebat illa malicia. Circa primus primo uidendū eſt de ordine actuū uoluntatis, et circa hoc primo uidendū eſt quot ſūt nūero actus uoluntatis et ſunt.2.ſcilicet uole et uelle et hoc diuiditur ī uelle amicicie et uelle cōcupiſcentie. Sed quid eſt nolle. eſt actus poſitiuus uolūtatis quo quis fugit obiectū diſconueniens et odit illud, uel reſilit ab obiecto diſconueniente uelle autem amicicie ē actus poſitiuus quo quis uult bonū obiectu ama-

tū,uelle cōcupiſcentie eſt actus uolūtatis poſitiuus quo qs uult obiectum alteri obiecto amato ut uolo mihi beatitudinem,beatitudo eſt obiectum amoris ꝯcupiſcentie et ego ſum obiectū amoris amicicie uelle aūt in cōmuni eſt actus uoluntatis quo quis acceptat obiectum uolēdo illud et opponitur nolle. Et ita ſunt tres act⁹ poſitiui.ſ.uelle amicicie, uelle ꝯcupiſcētie et nolle. Et notā ꝙ nolle aliqd corrūdet uelle amicicie et aliqd corrūdet uelle cōcupiſcentie ut patebit in.3.parte hui⁹ articuli. ❡ Viſo de numero actuū uoluntatis. Nunc uidendū eſt de ordine illorum actuum.Et ponitur prima cōcluſio ꝙ nolle nō pōt eſſe primus actus uoluntatis quia cum nolle ſit refugere obiectum diſconueniens,et nullum ſit obiectum diſconueniens ,niſi quia non poteſt ſtare cum obiecto uolito acceptato ut conueniens. Et hoc dicit Anſel.de caſu dia.ponens exemplum de auaro nūmo , et pane,panis enim eſt cōueniens auaro abſolute et ſimpliciter loquendo ſed tamen panis redditur ſibi diſconueniens ex aliquo prius uolito.ſ.nūmo,quia enim non pōt habere panē niſi det nūmum ideo nult panem, quia magis uult nūmum. Vnde notandum ꝙ omne obiectum poſitiuū eſt conueniens abſolute uolūtati,cum ſit ens et uolibile ſed aliqd obiectū ſit diſcōueniēs uoluntati per hoc ꝙ uolūtas aliquod obiectū acceptat et aliquod obiectū illi repugnat ideo illud obiectum eſt nolitū, ſicut datū eſt exemplū de nūmo acceptato ab auaro,et pane ſibi repugnāte,cum ſimul non poſſit habere nūmum et panem,et hoc ſuppoſito ꝙ auarus non habeat panem ſed nūmum,et non poſſit habere panes niſi emēdo,et ita nūmū dādo et qa magis uult nummū q̄ panē nult panē. ❡ Secūda ꝯclo Velle ꝯcupiſcētie n̄ pōt eē prim⁹ actus uolūtatis patet qa prima cōcupiſcentia preſupponit uelle amicicie,illud enim obiectum qd ego amo amore amicicie habet rationem finis quia qcqd aliud amo cōcupiſco illi primo amato ita ꝙ ſi me amo amore amicicie,mihi amo qcqd amore cōcupiſcentie amo,et ita ſit.Tertia ꝯclo. Semp⁹ prim⁹ actus uolūtatis erit uelle amicicie,amatū.n.tali amore hēt rationes finis, alia amata amore concupiſcentie hūt rōnem entis ad finē. Ex iſto proceſſu patet ordo in uelle de ordinatis,quia eſt ſimilis, quia nullum nolle inordinatū eſt primus actus uolūtatis quia uoluntas non pōt habere nolle, niſi reſpectu alicui⁹ uelle quia ſi nullum obiectū eēt amatum et acceptatū a uoluntate,nullum obiectum eſſet diſconueniens quia oia obiecta in ſe ſunt conuenientia uoluntati,et ita nullum eēt nolle quia non eſſet obiectū quod refugeret ut diſcōueniens,igitur ſi ſit nolle neceſſe eſt ut prius ſit uelle in uoluntate, et ſi ſit nolle inordinatū neceſſe ē ut prius ſit uelle in ordinatū quia ſi uelle eēt ordinatū, tūc nolle obiectum repugnans amato amore amicicie eſſet diſconueniens illi prius amato ordinate,et ita illud nolle eſſet ordinatum. Exemplū ſi amo deū ordinate tunc nolle correſpondens nō poterit eſſe inordinatū quia nolle erit circa obiectū qd repugnat deo amato ut puta erit uolle reſpectu peccati et r^tis non obſeruantie legis diuine ſed tale nolle ē ordinatū primus ig^r actus inordinatus nō pōt eſſe nolle.Nec primus actus uolūtatis inordinatus pōt eſſe uelle cōcupiſcentie patet,quia uelle cōcupiſcentie eſt ordinat⁹ ſi actus amicicie ē ordinatus. Nā ſi ordinate amo me amore amicicie qcqd mihi concupiſco totū erit ordinatū,quia actus cōcupiſcentie capit bonitatē et maliciam ab amore amicicie. ❡ Sequitur igitur cōcluſio principalis ꝙ primus actus inordinatus uoluntatis fuit uelle amicicie,et ita ſi angelus peccauit primo peccauit uolendo aliquid amore amicicie inordinato. ❡ Secunda concluſio illud tale amatum nō potuit eſſe deus ,quia deū amando amore amicicie nullus pōt deordinare quia actus ille amoris in tali obiecto capit ſuā perfectionem,nec pōt quis excedere in amando quia nō tm̄ homo uel angelus pōt deum diligere quin adhuc ſit maiore amore dignus amari cū ſit ſummū bonū et ſumme amandū,et ita circa deum non potuit primum uelle amicicie eſſe inordinatū. ❡ Tertia concluſio uec uidetur ꝙ angelus alquid aliud a ſe amauerit inordinate tali amore amicicie pz quia naturalis inclinatio magis inclinat ad ſe q̄ ad aliud. Secūda rō quia magis intellexit ſe q̄ alia quia ſe intellexit per eſſentiam et in ſe.Tertia rō eſt quia amicicia fundatur ſuper unitate,quia amicoꝝ ē cor unū et aīa una. Quarta rō patet quia amicabilia ad alterū procedūt ex amicabilib⁹ ad ſe ipſum et ideo preceptū de dilectione proximi,oritur ex dilectiōe ſui et menſuratur amor proximi penes amorē ſui hoc facias aliis quod tibi uis fieri et ſic de aliis.Seqtur igitur ꝙ angelus amando ſe amore amicicie inordinate ſe dilexit uolendo ſuum eſſe magis q̄ eē diuinū,ita ꝙ ſi fuiſſet ei data optio an ipſe uel deus deſtrueretur maluiſſet deū nō eſſe q̄ ipſe non eē,et ſic ſe amauit et ſuū eſſe inordinate plus q̄ deū,et ſic ſe amādo fuit prima radix,a qua radice uenit contemptus dei,et ſic initiū habuit ciuitas diaboli. Econuerſe boni amauerunt deum amore amicicie et in tantum deuz dilexerūt ꝙ maluiſſent ipſi non eſſe,q̄ deū et ita cōntempſerunt ſuum eē, apreciando magis eſſe diuinū q̄ eſſe ſuū,et in hoc cōſumata et perfecta eſt bonitas bonorū angelorū et in cōtēptu dei et nolitione dei conſumata eſt malicia malorū.Et ſic ꝯcluditur ꝙ primum eorum peccatū et radix oīum malorū ſuorū fuit inordinatus amor amicicie ſui. ❡ Sed oportet nūc uidere de ſecundo actu uolūtatis eorū.ſ.de uelle cōcupiſcentie quid primo inordinate concupiuerunt .Et rūdendo ad ſecundā partē huius articuli dicit ꝙ cōcupierunt ſibi beatitudinē immoderate. Et probatur primo ſic.Nā cōcupiſcere inordinatū nō proceſſit ex affectiōe iuſticie patet quia nullū peccatū procedit a iuſticia i^r nec hoc peccatum angelorū.ſ.cōcupiſcere beatitudinē inordinate,a ſuperiori negatiue ad inferius tenet illa ꝯña,et tūc ultra igitur illud ꝯcupiſcere beatitudinē inordinate proceſſit ex effectione cōmodi tenet ꝯña quia oēs actus uoluntatis qui eliciti a uoluntate aut eliciuntur ſm affectionē iuſticie aut ſz affectionem cōmodi ſm Anſel.Maximū aūt comodū appetitur maxime a uoluntate nō ſequente affectionem iuſticie ſiue regulam iuſticie,et ita primo appetit,quia ſtante caſu ꝙ non reguletur regula iuſticie,tūc regulatur affectione cōmodi ſiue appetitu naturali inordinato illius maximi boni cōmodi qd quidē bonum cōmodū ſummū eſt beatitudo,et ita illa uoluntas ſic deſerta a regula iuſticie appetit ſumme beatitudinē et ita immoderate quia angelo non conuenit ſumma btitudo. Secundo probatur quia primū peccatū in cōcupiſcēdo fuit aliqd uelle, patet qa nō potuit eſſe nolle,quia nihil refugit a ſe hoc eſt ne aliqd ſibi contingat niſi quia eius oppoſitum cōcupiſcit ſibi,nihil enim refugit peccatū niſi quia uult innocentiam,ſi igitur primo peccato cōcupiſcendi peccauit aliquo uelle,uel ig^r illud uelle fuit uelle honeſti aut uelle utilis peccauit aut fuit uelle delectabil',ſi illud uelle cōcupiſcentie n̄ fuit uelle honeſti qa in tali uolitiōe n̄ eſt peccatum uolendo honeſta ſiue uirtutes, nec fuit uelle rei utilis quia illud primū concupiſcere fuit circa aliqd ad ſe qd ſibi uoluit,utile aūt ut utile eſt ad aliud non eſt enim utile niſi reſpectu alicuius ſicut enim nihil eſt ad alterū niſi pri⁹ ſit ad ſe quia fundamētū rlōnis aliqd oportet eſſe abſolutū ita illud qd primo cōcupiſcitur prius eſt ad ſe,et appetitur in ordie ad ſe q̄ in ordine ad aliud igitur fuit uelle delectabilis et ita primo peccato cōcupiſcentie peccauit uolēdo immoderate aliquod delectabile ſummū,delectabile aūt ſummū non pōt eē niſi ſit honeſtum ut beatitudo igitur illā ſumme ꝯcupiuit ſibi.Tertia rō eſt facilis attento tū ꝙ omnis potentia cognitiua hēat ſuum ꝓpriū,apetitum ita ꝙ quotquot ſunt potentie cognitiue ſenſitiue uel intellectiue tot ſunt appetitus cōſequētes tales potentias co

gnitiua. Itē nota ꝙ unaqueq; potentia appetitiua ſumme appe-
tit ſummū cognoſcibile a ſua potētia cognitiua et illud eſt per
fectiſſimū contentū ſub obiecto cognitiue, et in illo potentia ap-
petitiua maxime quietatur igitur cū intellectus ſit cognitiua po
tentia et deus ſit optimū contentū ſub ente in deo apprehenſo p
intellectū maxime īclinatur potentia appetitiua intellectiua et
in illo maxime quieſcit igitur ſi uoluntas (que eſt potētia uoli-
tiua et appetitiua intellectiua) nō ſequatur regulā iuſticie ſum
me appetit beatitudinē ſibi, et ex conſequenti obiectū. ſ. deū ſibi
et delectationē ꝯſūtem actū cognoſcendi et amādi deū ſibi, et ſic
angelus amādo īmoderate amando beatitudinem ſibi et ex ꝯñti
actum circa deū et deū ipſum et delectationē utebatur fruen-
do quia oīa amabat pp ſe et nō propter deū. Pro quarta rōne
ꝙ delectatio eſt illud qđ primo appetitur a uolūtate nō regula
ta regula iuſtitie quia delectatio eſt primū uolitū a tali uolū-
tate et concupiſceretur ēt ſi nihil a delectatiōe eēt, et ſi aliquid
cōcupiſcit non cōcupiſcit niſi ut delectetur ſicut ebrius nō que
rit niſi delectationem in potu. ¶ QVANTVM IGITVR
etc. Ibi nota qđ appetitus eſt triplex. ſ. ſenſitiuꝰ tm̄, appetitus li
ber coniunctus ut uolūtas noſtra appetitus liber ſepatus ſicut
uoluntas angelorū. Quilibet iſtorum appetituū ſeqtur ſuā ap
prehenſiuā et ſumme delectatur in obiecto perfectiſſimo cōtēto
ſub obiecto ſuarū potētiaꝝ cognitiuarū, et ita uoluntas ſepata
que non ſeqtur inclinationē alicuius appetitus ſenſitiui ipſa de
ſerta a iuſtitia ſeꝛ inclinationē naturalē, et delectatur maxīe
in obiecto perfectiſſimo intellectꝰ et illud obiectū dr̄ conuenien
tiſſimū uolūtati. Nā in quo pficitur maxīe cognitiua in eodē p
ficitur maxīe appetitiua corrñdēs illi cognitiue. Itē nota de uo
luntate noſtra cōiuncta cū appetitu ſenſitiuo, ſi talis uoluntas
non ſequatur regulā iuſtitie, ſeqtur inclinationē alicuius appe
titus ſenſitiui cui cōiuncta eſt, et ſi ille appetitus ſenſitiuus ſit
curuus quia nō regulatus a uolūtate que debet eū regulare in
clinatur ad delectandū immoderate circa obiectū perfectū ap
prehenſum a ſua cognitiua et uolūtas ſiꝛ delectat in eodē ob-
iecto in quo delectatur appetitus ſenſitiuus, quia ei eſt coniun-
cta et allicitur ab illo appetitu ut ei cōdelectetur. Et ulterius
aduerte quoniā hoīes ſunt diuerſarū cōplexionū, quidā coleri
ci appetentes honores, quidā ſanguinei et fleumatici appetentes
delectabilia, et quidā malenconici appetentes utilia, hinc eſt ꝙ
uoluntas cōiuncta hiis appetitibus ſenſitiuis in aliquo delecta-
tur circa uenera in aliquo circa guſtabilia in aliquo circa uti
lia et tales ſunt auari, et in aliquo circa honores et tales ſunt
ſupbi, dedit aūt deus hoī libertatē ſiue iuſtitiā cōnaturalē, ut
ſequatur huiuſmōi appetitū ſenſitiuū immo ut moderetur illū
ne uel ſequatur actus ſuperbie uel appetitus honoris uel ſi ſeꝛ
ut ſequatur moderatus, ꝙ ſi nō ſic ſequatur eſt hō culpabilis.
¶ Sed ꝯtra hoc arguitur probādo ꝙ angeli nō peccauerūt cō
cupiſcendo ſibi beatitudinē. Quia ſm̄ Aug. reprehendēdo illū
mimū q in theatro Rome dixit ſe uelle dicere oībus qđ uellēt
et quid appeterent, et dixit ꝙ oēs uolebant care uendere et uil
le emere. Aug. contra eū dicit uerꝰ dixiſſet ſi dixiſſet oēs uul
tis beati eē eo ꝙ omnes appetitu naturali appetunt beatitudinē
tūc arguitur ſic qđ oībus indiuiduis alicuius nature uniformi
ter ineſt illud dicitur naturalr̄ cōuenire illis ſed oībus indiui-
duis nature intellectualis create ineſt appetitus btītudinis igꝛ
talis appetitus eſt naturalis, tūc ultra igitur ē rectus quia ta-
lia naturalia ſunt e deo, igitur uoluntas cōformans ſe tali ap
petitui nō peccat quia cōformans ſe recto eſt rectum, et ita uo
luntas appetens beatitudinē ſibi nō peccet igitur angeli in tali
amore cōcupiſcentie appetēdo ſibi btītudinē ēt intenſe nō pec-
cauerunt quia in hoc ſequuti ſunt appetitū naturalē rectum.
Hic doc. ante ꝙ ſoluat argumētum ponit primo unā diſtinctio-
nem de iuſtitia que patet. ſecundo declarat iſtos terminos af-
fectio cōmodi et affectio iuſtitie. Et ut clarius eluceſcat ueri-
tas ponit caſum Anſ. ꝙ ut deus faciat unū angelū cū intellectu
et uoluntate cū ſola affectione cōmodi, non dando ſibi affectio
nem iuſtitie, tūc uiſo ſtatu eius patebit quid ſit affectio cōmo-
di. Talis ſquit affectio cōmodi eſſet appetitus naturalis intelle
ctus. ſ. ſequens cognitionē intellectus et ſic appellaretur appeti
tus intellectiuus naturalis nō liber quia per caſum deus nō da
ret illi angelo affectionē iuſtitie, que iuſtitia innata dr̄ ut pa-
tet ex diſtinctiōe poſita in lr̄a, tūc iſte appetitus naturalis intel
lectiuus nō poſſet niſi in rē intellectā et per intellectū apprehē
ſam et tūc inclinaret naturaliter in obiectū optimū cōtentū ſub
intellectu ſicut appetitus uiſiuus fertur naturalr̄ ī pulcherimū
uiſibile et nō pōt nō appetere et ēt ſumme appetit qa nō eſt in
poteſtate appetitus uiſus actus eius nec modus actus. ſ. itenſio
uel remiſſio, ita ꝙ pariforꝛ dicendū eſt de appetitu illius ange
li ꝙ nō eēt in poteſtate eius appetere optimū apprehēſum ab in
tellectu nec eēt in ptāte eius ſic uel ſic. i. intenſe uel moderate ap
petere, et ſi appeteret et ſumme, appeteret naturaliter, nec ipu-
taretur ei ad peccatum, talis ita quā appetitus naturalis intelle
ctiuus dicitur ab Anſel. affectio cōmodi. Affectio aūt iuſtitie
eſt illud ꝙ hēt regulare huiuſmōi appetitū naturalē intellecti-
uum, ne aut eliciat actū ſi actus ſit malus ut patꝫ circa adulte
riū oſtenſum uel furtū et ſi actus de ſe nō ſit malus, ſed ſi ſit ī
moderatus et erit malus, habet moderare illū appetitū ne actū
immoderatū eliciat immo uolūtas hñs affectionē iuſtitie hꝫ mo
derare ſe ipam ne immoderate feratur circa optimū obiectū.
Et iſta affectio iuſtitie eſt libertas addita uoluntati hñti pre
ciſe in caſu affectionē cōmodi, illa libertas eſt ultima entitas
eius conſtituens uolūtatē in eē uoluntatis quia libertas eſt de
rōne uoluntatis ſicut rōnalitas eſt de rōne formali hoīs. Et poſ
ſet poni exemplū de hoīe qui pōt conſiderari ut aīal, et ut aīal
rōnale licet exemplū per oīa non ſit idē, ſic uoluntas pōt conſi
derari ut appetitus naturalis intellectiuus tm̄, uel pōt cōſidera
ri ut appetitus naturalis intellectiuꝰ liber. et primo dicit tm̄ af
fectionē cōmodi et ſecūdo nō dicit affectionē iuſticie, ita ꝙ li-
bertas eſt iuſtitia innata uolūtati et illā accedit angelis ī pri
mo. ſ. ſue creationis et illa libertas eſt moderatrix appetitus
naturalis intellectiui, et tenetur moderari, et ſi nō moderat pec
cat et tūc eſt debitor iuſtitie. Et ulterius notandū ꝙ affectio cō
modi eſt tm̄ primus actus, et nō ſecūdus immo ei nō cōuenit eli
cere actū ſecūdū ut diſtīguit cōtra liberū, qa ſi eliceret actum
ille naturalr̄ eliceretur et intēſiſſime quātū poſſet elicere, et ille
actus nō poſſet moderari a libertate uolūtatis nō enim eēt ī po
teſtate uoluntatis ut libera ut talis actus eliceretur uel ū nec
ut eliceretur intenſus aut moderatus, oīs ergo actus uolunta-
tis eſt elicitus a uolūtate ut libera eſt et iō oīs talis actus eſt
ī ptāte uolūtatis ut eliciatur, et ut moderate eliciatur ꝙ ſi mo
deretur imputatur uolūtati. Itē nota ꝙ iſta libertas et iuſtitia
innata hꝫ regulā ſupiorē cui tenetur ſe cōformare. ſ. regulā q̄ ē
diuina uolūtas, tenetur enim regulare actus ſuos conformiter
legi diuine que lex diuina eſt ſignū diuine uolūtatis ut hītum
eſt in fine primi. Et iō angeli acceperunt a deo uoluntatem nō ſo-
lum cū affectione cōmodi ſed cū libertate et ſic cū affectione
iuſtitie, et iſta libertas uoluntatis tenebatur ſe conformare le
gi diuine ut ut plus deum ꝙ̄ ſe diligerent et plus de beatitudi
ne uellent deo ꝙ̄ ſibi et quia nō fecerūt ſed eorū libertas ſpre
ta regula diuina ſequuta eſt affectionē cōmodi et appetitum
naturalē et iō peccarunt in appetendo beatitudinē altero illo-
rum. 3. modorū immo forte ſm̄ omnes illos. 3. modos. primo nō
uolendo ſibi maiorem beatitudinem in eſſe ꝙ̄ deberet in eſſe qa
appetierunt beatitudinem in ſummo gradu quia tantā quantā

habet deus et ita infinitum, et in hoc appetierunt eſſe equales deo. Appetierunt etiam beatitudinem citius ſibi in eſſe quã in termino vie ſed voluerunt eam eſſe ſibi coevam ſicut eſt coeterna deo, et in hoc etiam voluerunt equari deo, voluerunt etiam illam beatitudinem ſibi in eſſe ſine meritis et ita ex puris naturalibus ita ꝙ ſicut habuerunt beatitudinem naturalem ſine meritis ſic volebant beatitudinem ſupernaturalem, ſine meritis et non gratioſe idest non mediante gratia dei nec cum meritis ad que dei gratia diſponit et quocunque iſtorum trium modorum appetierunt beatitudinem appetierunt inordinate et peccaverunt et ſic ſecuti ſunt tantum affectionem commodi, et non regulam divinam, nec libertatem quia nullus dicitur libere agere niſi dum conformat ſe legi dei, aliter agit non ut angelus nec homo ut homo, ſed homo ut brutum, et angelus non ut angelus ſed ut quedam natura tantum, eo ꝙ ſequitur appetitum naturalem tantum et non iuſtitiam. Et pro maiori declaratiõe eorum que dicta ſunt notandum ꝙ iſta nomina idem ſignificãt affectio commodi in voluntate, et appetitus naturalis intellectivus et inclinatio naturalis ſequens cognitionem intellectus. Iſta ſimiliter affectio iuſtitie voluntas libera et voluntas recta et voluntas iuſta, ſive voluntas conformans ſe voluntati divine ſive regule divine, et bene menti retine et tuam literam intelliges et velis etiam ſequi voluntatem liberam in operibus tuis, et non affectionem commodi quia cum ſis in honore ſcomparaberis iu mentis inſipientibus et ſimilis illis eris. Et ex hoc patet ſolutio ad primum argumentum ꝙ videlicet voluntas naturalis non eſt immoderata ſed tantum inclinat naturaliter et ibi nulla eſt immoderatio immo nullus eſt actus ſecundus ꝙ poſſit dici immoderatus ſed eſt ibi tantum naturalis inclinatio, quam inclinationem accepit a deo a quo et naturam accepit, nec aliquid eſt in poteſtate eius ſed eſt tantum in poteſtate voluntatis, ut libera eſt, ipſa enim habet elicere actum. Et cum dicis voluntas naturalis ſive affectio commodi eſt reſpectu beatitudinis. Cõcedo ꝙ ipſa naturaliter inclinatur ad beatitudinem ſed non actu elicito eſt immoderata ad beatitudinẽ. Inclinatio enim naturalis non eſt aliquis actus elicitus ſed eſt actus primus ſive perfectio eſſentialis voluntatis et hoc eſt qd dicit ꝙ iſta inclinatio eſt perfectio prima et non eſt immoderata, cum ſit a deo ſicut et natura cuius eſt inclinatio, et ita dato ꝙ voluntas naturalis ſive affectio commodi ſit beatitudinis ut obiectũ in quod inclinatur non eſt tamen beatitudinis ut obiectũ circa quod actum eliciat immo ut dictum eſt ſi eliceret actum circa beatitudinem non poſſet moderari, nec eſſet peccatum, voluntas autem libera eſt illa que elicit actum circa beatitudinem et ſic ipſa habet moderari appetitum naturalem intellectivum ſive affectionem cõmodi circa beatitudinem. Et cum dicis voluntas libera conformans ſe illi appetitui naturali recto ẽ recta, verum eſſet ſi non haberet aliã regulam cui teneretur ſe conformare et quia habet aliam regulam ſcilicet legem divinam oportet ut conformet ſe illi et nõ appetitui naturali. Et ĩõ mali angeli quia nõ conformarũt ſe legi divine inamãdo plus deũ ꝙ̃ ſe, et volendo plus beatitudinẽ in eẽ deo ꝙ̃ ſibi, immo noluerũt ſe mag' e eẽ ꝙ̃ deũ amando ſe amore inordinato et volẽdo ſibi tantã beatitudinẽ ꝙ̃ta inerat deo. Ideo peccaverũt nec iuſtitiam aliquã ſervarũt ꝙ̃ tñ ſervare debebant eo ꝙ libertatẽ a deo acceperũt cuius erat moderare appetitũ naturalẽ intellectivũ. ¶ In ſolutione ſecundi argumẽti. Nota ꝙ nõ ẽ ſimile de intellectu et de voluntate quia voluntas eſt libera et põt ſe moderari et appetitum oẽm inferiorẽ et circa finẽ et circa ea q̃ ſunt ad finẽ. Intellectus aũt eſt virtus naturalis et ideo nõ hʒ poteſtatem moderãdi aſſenſum circa principia et circa cõcluſiones ſed neceº aſſentit principiis et pp ſe. ſ. ex ſola noticia terminorũ, et cõcluſioni aſſentit quia aſſentit principiis et ideo quo ad hoc negatur ſimilitudo. Unde advertendũ ꝙ qñ intellectus ſpeculatur aliquid inhoneſtũ et cõtra legẽ dei tunc in illo dicitur eẽ peccatũ materialiter, quia illa ſic intellecta ſunt materia peccati ut puta ſi quis intelligat mulierẽ cũ qua fornicatur et ex tali cõſideratione oritur mala voluntas tũc in intellectu eſt peccatũ materialiter et ĩ voluntate elicĩte malũ velle ẽ petũ forᵉ. Itẽ nota ꝙ voluntas ẽt reſpectu ultimi finis tenetur moderari inclinationes ſui ad ipm finẽ, ne immoderate velit et declarat moderate, ne. ſ. alio mõ velit ꝙ̃ debeat velle ne maiorẽ velit ꝙ̃ ſibi conveniat et ne citius quia nõ añ terminũ vie et ne vellit eã habere ſine meritis ſed gratioſe. i. mediãte gr̃a et cũ meritis ad q̃ diſponit gratia et ne alio mõ finẽ illũ vellit ſibi ꝙ̃ finis ſit in ſe, quia finis ille. ſ. deus eſt amandus pp ſe et nõ ꝑpter aliud iõ debet velle deũ propter ipm deũ et btitudinẽ propter ipm deũ, ut infra dicetur. Alio mõ põt dici, ut pʒ lr̃a. ¶ In ultima ſolutione. Ibi nota quid eſt agere libere, eſt enim tale agere, agere ſm voluntatẽ inq̃tũ libera eſt et inq̃tũ libere agit et hoc ẽ agere ſm regulam voluntatis ſuperioris determinãtis et hoc iuſte et hec eſt voluntas dei iuxta cuius legẽ tenet voluntas nr̃a operari et tunc operatur ut libera et ita ſancti angeli opati ſunt libere amando ſibi beatitudinẽ. Et cũ dicitur ꝙ cõmoda nõ velle nequit igitur non libere ſed naturaliter. Reſpondeo, nota has ꝓpoſitiones. Voluntas angeli boni nõ voluit beatitudinẽ. Secunda voluntas angeli boni non potuit nolle btitudinem, patet quia ſicut ſm beatũ Aug. nõ poſſumus velle miſeriã ita nõ poſſumus nolle ſive odire beatitudinẽ. Tertia propoſitio beati angeli ĩ via exñtes nõ voluerũt plus ſibi q̃ deo bene eſſe in ſe ſed minus, q̃a ſe amaverũt in ordine ad deũ, et ſic utebantur ſe, et fruebãtur deo, et poterant ſic moderari illud velle per libertatem ꝙ̃ a deo acceperant. Et ſi obicis iᵃ btĩ in via nullo mõ appetebãt ſibi aliqᵘ actu elicito btitudinẽ ſed tñ moderebant illud appetere ne eẽt inordinatũ. Rñdet Sco. ꝙ imo actu elicito appetebant actũ pfectũ ſibi in eſſe ut per illũ actũ amarẽt pfectius obiectum in ſe, et hoc pertinet ad effectionẽ iuſtitie. Unde dico ꝙ angeli boni exñtes in via amaverũt deũ ordinate fruẽdo et cognoverunt diſtincte abſtractive tñ, et quia ſic intelligendo et fruendo imperfecte intelligebãt deũ et ĩperfecte fruebantur iõ potuerũt appetere perfectũ actũ. ſ. intuitivũ dei et frui tñ et ita btitudinẽ que in illis cõſiſtit et hoc ut perfectius deũ cognoſcerẽt et illo fruerent et ſic ferũtius ei ſuirẽt et adhererẽt. Et ſic iſte actᵘ appetẽdi ſibi btitudinẽ erat meritorius nec utebantur ipſis fruẽdo nec fruebant utẽdo ſed fruebant deo q̃a btitudinẽ illã quã ſibi amaverũt et cõcupiverũt, cõcupiverũt ut plus amarẽt deũ ꝙ̃ ſe et nõ ſibi. ¶ VISO DE primo ĩordinate cõcupitu. ſ. btitudĩs põt ẽt poni ꝙ cõcupivit ſibi aliqđ aliud bonũ ut puta excellẽtiã rᵐ aliorũ et ſic ẽ ſupbus. Vel dicẽdũ ꝙ habuit inordinatũ nolle, volẽdo oppoſitum eorũ que concupivit q̃a voluit btitudinẽ ſibi eq̃lem cum deo, noluit beatitudinem minorem ſibi ineſſe quã deo vel ꝙ̃ deũ eſſe. i. noluerunt ſuum eſſe, eſſe tantum quantum eſt eſſe divinum, et ideo noluerunt ſuum eſſe, eſſe minus eſſe dei, noluerunt etiam expectare terminum vie in habendo beatitudinem, noluerunt etiam mereri ipſam, et per conſequens volebant ſubici deo in habendo illam et expectando illam a deo. Et quia iſta non potuerunt habere ſtante deo, quia eſſe divinum erat maius ſuo eſſe et beatitudo dei maior ſua et oportebat eos expectare terminum vie in habendo beatitudinẽ iõ noluerũt deũ nõ eſſe et ſic deum noluerunt et in hoc eorum malitia cõſumata fuit tãꝙ̃ in ſummo malo. Et pʒ quia ſicut ĩter omnes actus bonus perfectiſſimus eſt deum diligere ita inter omnes actus malos odium dei eſt prior. ¶ Sed hic eſt unum dubium an aliquis poſſit appetere deum non eſſe. Ibi nota ꝙ in

deo n^a eſt ratio mali nec in iuſtitia dei in ſe reperitur ratio mali, ideo uidetur q deus in ſe et iuſtitia eius in ſe non poſſint eſſe obiecta odii quia obiectum odii includit aliquam rationem mali aliquo modo, ſicut per oppoſitum obiectum dilectionis debet in ſe habere rationem aliquam boni. Et ſecundum hoc diceremus, q odium dei in ſe non fuit in angelis malis nec poteſt eſſe in aliquo nec odium iuſtitie dei in ſe poteſt eſſe in aliqua uoluntate, propter eandem rationem. Quia tamen in effectu iuſtitie dei eſt aliqua ratio mali quia eſt pena et pena eſt malum incommodum ideo uidetur q quis poſſit deũ odire in effectu ſuo eo q nolens deum ſe uindicare de tranſgreſſoribus ſue legis et ita nolunt deum eſſe iuſtum, et ex cõſequẽti nollunt deum eſſe deum, tamen actus odii non poteſt immediate ferri in deum nec in iuſtitiam eius, ſed fertur odium illud in uindictam dei quã nollunt. Et iſto modo dicendum (primũ correlarium) q odium dei non eſt maximũ peccatum quia nõ reſpicit deum in ſe ſed odium illud eſt cõtra deum in comparatione ad effectum ſcilicet ad punitionẽ malorũ. Secundum correlariũ amare deũ non habet actum directe contrarium, ſed tantum eſt actus cõtrarius dilectioni punitionis dle ſicut enim boni diligunt effectum dei qui eſt punire malos ita mali habẽt odio punitionem illam, et ſi teneamus q odium dei non ſit poſſibile non tunc uidetur cõſumari eorum malitia in odio dei primo, ſed tantum e cõſequenti. Et tunc dicendum q grauiſſimum peccatum non eſt dei odium ſed id quod opponitur ſpei ſcilicet deſpatio de hoc i fine huius ſecundi. ¶ QVANTVM ad ſis articulum in iſto tria ſunt uidenda. primo quale peccatũ fuit inordinatus amor ſui amore amicicie. ſecundo quale peccatum fuit uelle ſibi beatitudinem immoderate. tertio. Quale peccatũ fuit nollendo beatitudinem ſuam minorem beatitudine dei et nolle expectare terminum uie etc. ¶ Quantum ad primam partem huius articuli dicit. ſ. Bonauentura q ille amor amicicie quo amauerunt ſe inordinate ſuit peccatum ſuperbie et uidetur intentio diui Auguſtini. 14. de ciui. cap. 13. ubi uult q pſumptio eſt nimis placere ſibi, ipſi autem nimis amarunt ſe et immoderatam complacentiam in ſe habuerunt ideo fuerũt ſibi nimium placentes igitur ſuperbi et preſumptuoſi, in ſcriptura autem nimium ſibi placentes dicuntur ſuperbi. ¶ Sed hic eſt dubium. Quia ſi ſuperbia eſt immoderatus appetitus proprie excellentie et complacentia immoderata non eſt immoderatus appetitus proprie excellentie quomodo igitur illa immoderata complacẽtia erit ſuperbia. Secundo probat q illa complacentia immoderata ſui non eſt preſumptio. Tertio arguit q illa complacentia non fuit ſuperbia proprie dicta. Ideo concludit doctor q illa complacentia immoderata qua ſibi nimis placuerunt fuit luxuria. Et hoc accipiẽdo luxuriã pro inordinata delectatione circa quodcunq obiectum delectabile, et ſic luxuria extendit ad peccata ſpiritualia que conſiſtũt in appetitu inordinato uolente delectari ĩmoderate in quocunq delectabili. Et ſic illud primum peccatum angelorum non fuit proprie ſuperbia. Quia tamen poteſt ſubſtineri q illa ĩmoderata complacentia ſui ſit ſuperbia uie preſumpſio et argumenta ſuperius facta non cogunt ideo illa ſoluit tenendo tamen q ille amor amicicie inordinatus non ſit proprie ſuperbia ſed preſumptio quia immoderatus amor proprie magnitudinis et perfectionis. Ad primũ argumentum nota de illo qui amat aliqđ bonum immoderate, et quare dicatur diligere immoderate qa non querit media per que illud bonũ creſcat ut ſi pater diligeret filium immoderate uolendo ipm excellere alios in bonis uirtutũ in bonis utilibus et delectabilibus, et non quereret media quibus haberet iſta bona immoderate diligeret ſe, ſic diligens ſe ĩmoderate uult bonũ ſuum eſſe ſummum et maximũ, non tñ querit unde hoc ſit. Si enim qs diligit ſe uult ſibi bonũ et querit media per que ſibi adſint illa bona ſicut boni angeli queſierũt uũ eſſet eis bonũ amando. ſ. magis deum q̃ ſe, et uolendo deo maius bonum q̃ ſibi, unde quia humiles hiis ſunt, exaltati et glorificati ſunt. Sed preſumptuoſi amãt ſe inordinate et uolũt bonum ſuum eẽ magnum immo maximum nec querũt unde ſit magnũ et quia non poteſt aliquod bonũ finitum eſſe maius q̃ ſit bonum in ſe, et in ſe eſt limitatũ et nõ maximum, ideo preſumptuoſi hoc ñ potentes attingere uolũt bonũ ſuum eſſe maximum eo quo poſſunt, et ſõ uolunt illud eẽ maximum et hoc uel in cõparatiõe ut. ſ. preſit bonis aliorũ et hoc ſit dum querũt dñia uel prelatiões ſibi indebitas ut preſint uel inopi. ut faciũt glorioſi et hypochritæ qui oĩa faciunt ut uideantur hominibus, et homines opinentur eos fore optimos, Et ita uoluntas talium primo eſt circa bonũ ſuum ut ſit maximũ ſecũdo uoluntas eorum eſt circa illud bonũ ut premineat et dominetur aliis et ſic uoluntas dominandi ſequitur uelle quo quis uult ſuum bonũ immoderate et ideo in re pſumpſio precedit ſuperbiam proprie acceptam ut uz eſt immoderatus appetitus proprie excellentie. Ideo nota tres ppoſitiones de preſumptiõe. Prima preſumptuoſus ut pſumptio eſt ſpecies ſuperbie non uult bonũ ſuum preminere uel dominari bonis aliorũ ſecũdũ aliquam ſuperioritatẽ. Secunda ppoſitio preſumptuoſus nõ uult bonũ ſuum preminere ſecundu famas, ſicut de illo qui appetit laudem ſicut gloria uanus. Tertia propoſitio preſumptuoſus uult bonum eẽ ita magnũ q ſine aduentu alicuius alterius uult illud eſſe maius oĩbus aliis bonis q̃ non ita diligit et in hoc conſiſtit ratio preſumptuoſi. Et iſto mõ poſſumus cõcedere q immoderatus amor ſui amore amicicie q eſt radix criminis diaboli eſt pſumptio quare quilibet immoderate ſe diligens uult ſe tm̃ bonũ q̃tũ pportionari poſſit actui ſuo quo ſe diligit, diligit aũt ſe ſumme i^r uellet ſe eẽ ſummũ bonũ. Et hoc mõ exponitur Auguſtinus q ĩmoderate ſibi placens eſt ſuperbus et hoc propria ſpecie ſuperbie. Sed ut clarius intelligas literam nota q duplex eſt excellentia. ſ. excellentia q̃ eſt relatio in ordine ad alios quos quis excellit et hoc eſt proprie obiectũ ſuperbie ut ponitur prima ſpecies quia eſt immoderatus amor proprie excellentie. Alio modo accipitur excellentia ut eſt quid abſolutũ et ſic excellentia non eſt aliud niſi magnitudo in ſe et ſic preſumptuoſus habet immoderatũ amorem reſpectu ſue excellentie i. magnitudinis in ſe ex qua magnitudine ſeqtur excellentia que eſt relatio ad alios. Ad aliud de preſumptione dicit doc. cõtra aliquos qui credunt preſumptionem eſſe peccatũ intellectus et non eſt uerũ, non enim intellectus angelorum malorum oſtẽdebat eis ſe eſſe tantos quanti non erant quia tunc fuiſſet ignorantia in eis et illa preceſſiſſet peccatum q nõ eſt uerum, cognouerunt ſe eſſe tante dignitatis et excellentie quante erãt et non ultra, tñ eorum preſumptuoſa uoluntas uoluit ſe eſſe pluris q̃ eẽt. Et cũ dicis q illud uelle immoderatũ ſui nõ dr̃ ſupbia, ſicut nec uelle ĩmoderatũ alterius ſz magis ds dici luxuria. Ad hoc primo negatur pña uelle quo qs immoderate diligit alium non eſt ſuperbia ſed luxuria igitur nec uelle immoderatus quo quis diligit ſe eſt ſuperbia ſed luxuria, negatur conſequantia ſtat enim oppoſitum conſequentis cum antecedẽte. Aliter dicitur q ẽt uelle quo quis alium diligit immoderate eſt ſuperbia ſicut ſi ego diligo parentes ĩmoderate et uellẽ eos aliis preeſſe ut et ego eſſem propter eos ĩ magna extimatione eſſet quidem ſuperbia et preſumptio.

¶ DE VELLE concupiſcentie inordinato quo uoluerunt ſibi beatitudinem. Prima propoſitio illud uelle beatitudinis nõ fuit proprie ſuperbia nec quantum ad primam ſpeciem. patet quia illa prima ſpecies eſt immoderatus amor proprie excellentie ipſi enim amauerunt beatidudinem. Secunda propoſi-

tio nec etiam illud uelle concupiſcentie fuit alia ſpecies ſuperbie ut preſumptio. patet quia preſumptio ut expoſitum eſt pertinet ad uelle amicicie, igitur mō pertinet ad uelle concupiſcētie. igitur tale uelle concupiſcentie non eſt preſumptio igitur oportet reducere ad aliud peccatum. Tertia propoſitio iſtud uelle concupiſcentie uidetur conſonare cum peccato luxurie, licet proprie luxuria ſit in peccatis carnis, tamen omne delectabile immoderate appetitum inquantum delectabile ideſt ſub iſta ratione formali delectabilis poteſt dici luxuria. Sed aduerte ad illud quod ſubdit, ſi non eſt excellentia concupitur quia et ſi excellentia ſit delectabilis, non tamen tale uelle concupiſcētie excellētie proprie dicitur luxuria ſꝫ dicitur ſuperbia. Qualis non fuit illa appetitio beatitudinis quia illi nō cōcupiuerunt excellentiam ſed beatitudinē. ❡ QVANTVM ad tertium articulū de nolle, quō noluerunt ſuum eſſe, eē minus eſſe dei et noluerunt ſuam beatitudinem eſſe minorem beatitudine dei, nec expectare tempus etc. Dicit doctor q hoc nolle fuit ira et inuidia quia nolens aliquid uellet nolitum non eē quia enim ſtante deo ſuum eſſe erat maius eſſe angelorum et ſua beatitudo ſimiliter et non potuerunt habere beatitudinem in primo inſtanti ut uolebant inmantum creuerat appetitus habendi iſta et non habuerunt et in hoc nolebant in habendo ſubici deo, ideo noluerunt deum eſſe, et triſtabantur de perfectione dei et bonitate dei, et ita inuidi et irati contra deum, que mala ſuper eos euenerunt. Et ſi arguas q illud uelle beatitudinem non ſit peccatum luxurie quia talia non ſunt angelo appetibilia cum ſint carnalia, et luxuria ut eſt peccatum mortale tantum reſpicit carnalia, igitur oportet ut tale uelle reducatur ad aliquod aliorum peccatorum mortalium et nō ad aliud niſi ad ſuperbiam igitur illud uelle fuit ſuperbia. Reſpondet Scotus q ſi luxuria tantum accipiatur pro peccatis carnis tunc illa diuiſio peccatorum in .7. peccata non eſt ſufficiens quia illud uelle non eſt ſuperbia nec luxuria nec aliquod aliorum igitur diuiſio inſufficiens et omnino apparet inſufficiens quia aut peccata diuiduntur per oppoſitum ad habitus bonos, aut p oppoſitum ad actus bonos, ſi per oppoſitum ad habitus bonos qui ſunt fides ſpes charitas que ſunt tres uirtutes theologice et quatuor cardinales prudentia iuſtitia fortitudo et tēperantia licet enim temperantie opponatur gula et luxuria et fortitudini ignauia et iuſtitie auaritia et charitati ira, fidei autem et ſpei nullum aliorum opponitur ſed poſſum ſtare cū fide et ſpe igitur infidelitas et deſperatio non erunt de numero illorum ſeptem, igitur oportebit aſſignare alium ſeptenariū ab illo iam aſſignato et ita ſi diuiſio fiat penes habitus bonos inſufficiens erit, ſi etiam diuiſio peccatorum fiat penes bonos actus ſeruandi decalogum tunc ſicut ſunt decem actus boni ita decem peccata mortalia et ita illa diuiſio non tenet ī omnibus actibus malis. Nec iſta ſeptem peccata aſſignata ſunt prime radices peccatorum ſed amor ſui inordinatus, nec ſunt principalia peccata ſed iſta odium dei ſi ponatur, deſperatio, Infidelitas, quia iſta opponuntur tribus primis habitibus bonis theologicis immo iſta ſeptem peccata ſunt radices ualde communes et magis occaſiones peccatorum quam cauſe peccandi. Quomodo differant cauſa et occaſio? Dico q cauſa dicit cauſalitatem et intentionem reſpectu effectus ſed occaſio nec dicit cauſalitatem nec intentionem reſpectu effectus, ſicut dicens aliqua uerba truffatoria, non intendit turbare alium nec illa uerba de ſe faciunt illam turbationem, tamen quis iraſcetur audiens illa uerba, dicuntur illa uerba occaſiones illius turbationis non tamen cauſa ita dicitur de illis ſeptem peccatis.

❡ AD PRIMVM ARGVmentum probat per dictū Auguſtini q primum peccatum angeli fuit ſuperbia male inquit uoluntatis initium quid potuit eſſe niſi ſuperbia dicit doctor q Auguſtinus ibi loquitur de ſimplr primo principio male uoluntatis et illud dicit eſt ſuperbia et concedo quia eſt preſumptio que eſt ſuperbia ſed non eſt illa ſpecies ſuperbie prima que communiter ponitur a doctoribus immo ſecundum Scotum illa ſpecies ſuperbie oritur a preſumptione ut habitum eſt ſupra. ❡ Ad ſecundum patet, ❡ Ad tertium dicit q illa diuiſio non eſt ſufficiens comparando ad actum concupiſcentie qa licet primum peccatum ſcilicet uelle amicicie inordinatum ſit ſuperbie ut preſumptio tamen uelle concupiſcentie nō proprie reducitur ad aliquod illorum et ideo non ſufficit illa diuiſio, forte dices q per quandam reductionem habet reduci aliquo ad luxuriam non ut eſt uitium carnis ſed ut eſt immoderatus appetitus delectabilis, ſicut etiam reducimus omnem inordinatum appetitum delectabilis ut delectabile eſt ſub iſta inquam ratione reducitur ad concupiſcentiam oculorum, et tunc luxuria ſe extendit ad omnem appetitum inordinatum declarationis circa quodcunque delectabile, niſi illud delectabile ſit excellentia ad alios quia talis immoderatus appetitus eſt ſuperbia proprie ſumpta. ❡ Quarto arguitur ſic Angeli non peccauerunt niſi uno peccato et illud fuit ſuperbia igitur primum peccatum angeli fuit ſuperbia maior probatur quia non peccauerunt ſimul in eodem inſtanti pluribus peccatis quia ſicut in intellectu non ſunt plures actus intelligendi perfecti ſic nec in uoluntate igitur non habuerunt ſimul plura peccata nec peccauerunt pluſquam per inſtans probatur quia ſi peccaſſent in ſecundo inſtanti iᵗ primum peccatum fuiſſet remediabile, quia tunc quando ſecundo peccato peccabant potuiſſent facere penitentiam de primo iuxta illam regulam pro quacunque menſura quis poteſt peccare pro tunc poteſt mereri patet quia tunc contingenter elicit actum peccati, igitur ſi primum peccatum fuit irremediabile tantum in uno inſtanti peccauerunt et illud fuit ſuperbia iuxta illud pſal ſuperbia eorum qui te oderunt etc. Ad hoc negatur maior immo ut oſtenſum eſt in ſolutione .4. diſt. peccauerunt pluribus peccatis, ut habitum eſt in ſexta diſtinctione amauerunt ſe amore amicicie inordinato ſecundo uoluerunt beatitudinem equalem deo, et tertio noluerūt ſuum eſſe, eſſe minus eſſe diuino etc. tandem odio habuerunt deum ut ſupra dictum eſt et hic etiam dicitur in litera, et cū dicis igitur primum peccatum fuit remediabile quod eſt falſum. Dico q primum peccatum fuit remediabile et omnia peccata fuerunt remediabilia quā diu fuerunt in uia, ſed primum cum aliis facta ſunt irremediabilia in termīo uie ſicut ī hominibus q̄diu uiuūt eorum peccata ſunt remediabilia et in inſtāti mortis nō ſunt remediabilia quia tunc homo in peccato moriēs, moritur ſine gratia et ſine illa a peccato reſurgere non poteſt, et hoc in ſequenti diſtinctione dicetur. ❡ Ad primum argumentum ī oppoſitū patet q primum peccatum non fuit maximum. Ibi nota ordinem contrarium in bonis et in malis quia in bonis incipimus ab amore finis et tendimus ad amorem eorum que ſunt ad finem menſurando talem amorem creaturarum penes amorem dei, quia non diligimus ordinate creaturas niſi in ordine ad deum. In malis autem incipimus a peximo ſed malitia in peximū terminatur ſic̄ malitia angelorū terminata eſt in odium dei qd̄ eſt grauiſſimum peccatorum cū opponatur perfectiſſimo actui ſcilicet dilectionis dei. dilectio ſui inordinata opponitur odio ſui, qd̄ odium ſui nō eſt ita graue peccatum ſicut odium dei, et ita ꝑs q dilectio ſui inordīata nō eſt ita graue peccatū ſicut odiū dei, et ēt ꝑs q̄ illud oppoſitū q̄uis ꝑūt eē peccata q̄do ambo ſunt inordīata ut odiū ſui et īmoderata dilectio ſui, ſed dilectio ſui ordinata et odiū ſui nō ābo ſunt peccā. Idē dicas ad illud de appetitu excellētie qd̄ īferius ſoluit qd̄ nō ē pᵐᵘ peccm̄.

¶ Ad illud de paſſione iraſcibilis et de paſſione concupiſcibilis dico q̄ ſi loquamur de appetitu concupiſcentie beatitudinis ille actus non potuit nec fuit paſſio iraſcibilis ſed concupiſcibilis et reſpectu huius uelle non prius concupiuit excellentiam ad alios quod uelle pertinet ad iraſcibilem ſed prius concupiuit perfectiſſimam beatitudinem et ita primum peccatum non fuit ſuperbia loquendo de uelle cōcupiſcentie. Sꝫ ſi loquamur de primo actu uolēdo ſe īordinate ſic fuit ſupbia ſed cū dicis ſupbia ptinet ad iraſcibilē et ille act⁹ nō ſit eē primus. Dico q̄ due ſunt ſpēs ſuperbie ad preſens preſumptio et ſuperbia proprie accepta a doctoribus, iſta pprie ſumpta eſt inordinatus appetitus proprie excellentie et hec ſupbia ptinet ad iraſcibilem et non eſt primū peccatū, alia ſpecies ſuperbie eſt preſumptio et inordinatus amor ſui qui ſunt nimis ſibi placentes et hec pertinet ad cōcupiſcibilem, ad eandem enim uim pertinet amare obiectū, et uelle obiecto bonū concupitum, uis autem concupiſcibilis appetit obiecto amato bonum igitur ad ipſam ſpectat amare obiectū, et ſic peccatum ſuperbie proprie ſumpte non fuit primum peccatum ſed primum peccatum fuit ſuperbia ſcilicet preſumptio.

DISTINCTIO SEPTIMA.

CIRCA DISTINCTIONEM SEPTIMAM QVERIT DOCTOR de obſtinatione malorū angelorū utrum malus angelus neceſſario uelit male. Et capitur ibi neceſſario p̄ inuertibili. i. utrū malus angelus inuertibiliter uellit male ſic q̄ dū uult male ñ poſſit non uelle male. ¶ Et arguitur ut moris eſt ī cōtrariū. Superbia eorū qui te oderunt aſcendit ſemper ly aſcendere ſempꝰ nō intelligitur intenſiue, quia ſuperbia tūc continue intenderetur et tūc non poſſet dari malū intenſe quin contingeret dari malū intenſius illo, quia ſigno mō ſuperbiā luciferi eſt intenſa ad huc contingeret dari intenſiorē quia cras erit intenſior ſi aſcendit ſemper, igitur intelligitur extēſiue, ſic q̄ ſemp ſtet in p̄ſumptiōe ſua et in amore ſui inordinato, et ſic ſemp illa p̄ſumptio durat igitur uidetur q̄ neceſſario uelit male.

¶ HIC PONITVR OPI. Tho. i. par. q. 64. ar. 2. Et ſtat in hoc q̄ intellectus et appetitus eorūdem proportionātur ī hoc q̄ intellectus ſe hēt ut motor et uolūtas ut mobilis, et ſi intellect⁹ immobiliter aliqd app̄hendat ſic mouet uolūtatē ut poſt primā electionē īmobiliter uelit. Et uult q̄ intellectus āgeli ſine diſcurſu apprehēdit qcqd apprehendit ita q̄ ſi apprehēdit principium, et cōcluſionē apprehēdit in ip̄o principio, nō ſic intellectus noſter ſed cū diſcurſu et iō hēt intellectus noſter ut nunc diſcurrat ab uno principio ad unam cōcluſionē et poſtea ab alio pricipio ad aliā, immo poſſet diſcurrere ad oppoſita et mobiliter et ita nr̄a uolūtas ei proportionata pōt poſt q̄ uoluit unū uelle oppoſitū ſi ſibi ab intellectu oñdatur, ſed non ſic pōt uoluntas angeli quia intellectus ſuus oñdit ei immobiliter qcqd oñdit et ideo poſt primā electionē redditur uolūtas angeli īmobilis. Itē notandū q̄ lꝫ intellectus angeli oñdat uolūtati aliqd faciendum immobiliter tñ reſpectu prime uolitiōis libera ē et eā cōtingēter elicit aliter nō potuiſſet in primo. ȹ. ſue creationis indr̄uiter peccaſſe et meruiſſe, ſed poſt illā electionē immobiliter et neceſſario uult qcqd uult. Et ita in primo. ȹ. angelus apprehēdit immobiliter q̄ deus ſuper oīa erat diligendus uolūtas eius indifferens fuit in amādo deū pp ſe uel nō deū ſed ſe, et contingēter elegit ſe amare magis quā deū, et ita in illo ſa cta ē immobilis et hoc pp proportionē quā hꝫ ad intellectū mouentē ip̄as immobiliter et ip̄a ſic eſt immobiliter mota et ita reſilire nō pōt ab illa electione, et ita cōtinue ſtat in illa mala electiōe. Et ita dicit q̄ radicatur. i. radix huius obſtinationis et cā eſt immobilitas potentie cognitiue ex cuius immobilitate bonus factus eſt īpeccabilis et malus īpenitēs et peccabilis ita q̄ tota rō huius obſtinationis ē immobilitas intellect⁹ angeli et ꝓportio eius ut motoris, ad uolūtatem ut mobilē, et q̄a potētia cognitiua ē īmobilis in app̄heſione ſua et uoluntas redditur īmobilis poſt uolitionē ſuā primā. ¶ Henricus aūt dicit q̄ angeli mali nece° uolūt male et cām huius obſtinationis aſſignat eē pfectā libertatem uoluntatis angeli, eo q̄ ſeparata eſt a corpe, hēt perfectā libertatē et ideo ex tali libertate fert maximo conatu in obiectum oſtenſum et in illud ſe immergit q̄tum pōt ideo dicit efficaciter et currit in illud, et in illo obiecto ponit finē ſuū. Et cū uenit ad ſindereſim que ei obſtat, ſed non ſiſtit ibi uoluntas angeli in tali obſtaculo ſꝫ cōtempnit inclinationē ſindereſis ad bonū et īpingit ſe et in illā. ſ. electionē uel īuolitū ēt retūditur ſic ut non uelit ſe retrahere, nec poſſit uelle et exēplificat de ferro. Nota qd ſit ſyndereſis, ē ſm aliquos q̄dā uis motiua que ē in ſuperiori pte uꝫ in rōne, et illa uis ē naturalr mouēs et ſtimulās ad bonū et retrahens a malo et hic nunq̄ eſt pctm̄. Et eſt propria noticia principioꝝ praticoꝝ uel hītus taliū principiorum ſicut intellectus ponitur hītus principioꝝ ſpeculatiuorū et ideo ſemper obſtat malo ſed dicit Hen. q̄ uolūtas angeli cōtempnit obſtaculū ſindereſis. Nota illa uocabula īpigere cū qs figit clauū in ligno et maleo impingit, ita uolūtas ſe īpingit in uolitū ſicut lapis bōbarde īpingitur muro. Retundere eſt cū clauus non recte īpingitur in ligno ſed ſm acumē arcuatur, ita dicit Henricus eſſe de uoluntate.

¶ CONTRA COMMVNEM cōcluſionē arguit Sco. et ē iſta q̄ uolūtas neceſſario uult male et neceſſario elicit actum circa tale obiectū. Adducit Auguſtinū qui cōparat naturā humanā ad naturā angelicā in hoc q̄ ſi eēt poſſibile q̄ natura humana poſſet ſe ip̄a et hr̄e bonitatē uolūtatis quā pdidit, q̄ multo magis hoc poſſet natura angelica eo q̄ ipſa nō eſt grauata pondere terreni corporis et q̄ ipſa eſt magis predita hac facultate quā natura humana, igitur cum ſit magis libera q̄ uoluntas humana cum non ſit coniuncta appetitui ſenſitiuo inclinanti eam ad condelectandum ſicut eſt uoluntas noſtra hinc eſt q̄ ipſa ſi eſſet poſſibilis talis retractio a malo ipſa magis ſe retraheret quā uoluntas noſtra. Et tamen ſi ratio Thome et ratio Henrici eſſent uere minus uoluntas angeli eſſet nata ſe retrahere quā uoluntas noſtra quia illa immobiliter ſe habet poſt primam electionem ſecundum Thomam noſtra non, et illa propter eius perfectam libertatem ſic ſe immergit in uolitum ut non uelit ſe retrahere immo nec poſſit uelle et ita ex iſtis omnibus eſſet minus predita tali facultate ad retrahendum bonitatem uoluntatis quā natura humana quia non ſic ſe immergit in obiectum ut non uelit ſe retrahere nec poſſit uelle nec immobiliter illud uult quod uult. Nota q̄ ſi illud quod dicit de uoluntate noſtra q̄ cum uenerit in profundum peccatorum contempnit ſi intelligitur de uoluntate ꝯiuncta falſum ē q̄ non poſſit ſe retrahere quia nec uoluntas humana eſt obſtinata quādiu eſt coniuncta corpori quia uſque ad inſtās mortis excluſiue poteſt penitentiam facere et ita a peccato ſe retrahere immo oppoſitum tenere eſt error cui ſemper ſit in uia uſque ad illud inſtās et ita in ſtatu meriti et demeriti. ¶ In ſecunda ratione uult doctor oſtendere q̄ iſte due rationes obſtinationis aſſignate ab iſtis doctorib⁹ nō pñt eſſe cāe obſtinationis in uolūtate nr̄a igitur nec in uolūtate angelica tenet ꝯña ab auctoritate Aug. uolētis q̄ eadē ſit cā obſtinationis maloꝝ angelorū et malorum bonum. Et dicit q̄ ex una cā deus indica-

bit humanos ſpiritus dampnandos et angelos. Quod autẽ iſte rationes non ſunt rationes obſtinationis in uoluntate noſtra patet primo de uoluntate nr̃a ut cõiuncta eſt, quia ipſa ñ habet cognitiuã imobiliter apphendentẽ ſm Tho. nec hẽt perfectã libertatẽ qua ſe maximo conatu immergat in obiectum ſm Henric ſe imergit in obiectũ ut nõ poſſit reſilere quia ſic cõiuncta eẽt obſtinata quod falſum eſt. Si igitur iſte ſunt rõnes obſtinationis in uolũtate noſtra oz eas aſsignare in uoluntate ſeparata aut igitur aĩa noſtra ſeparata in inſtãti mortis hẽt uoluntatẽ obſtinatã ante omnẽ actum intellectus et uoluntatis, aut habet uoluntatẽ obſtinatã poſt actum intellectus et uolũtatis, ſi eſt obſtinata ante oẽm actum intellectus et uoluntatis igit nec per apprehenſionem immobilẽ intellectus eſt obſtinata nec ex perfecta libertate qua ĩmergit ſe ĩ uolitũ ẽ obſtinata, ſz prius eſt obſtinata et ita nõ per iſtas rõnes. Si dicis ꝙ ñ eſt obſtinata ante actũ intellectus et uolũtatis ſed poſt ita ꝙ p primus actum intellectus immobilẽ fit uolũtas immobilis in malo et ſic obſtinata uel per pfectã eius libertatẽ immergit ſe in uolitum et ſic fit obſtinata. Sed hoc ẽ magnũ ĩcõueniẽs quia in inſtanti mortis eſt in termino uie et ita non põt mereri nec demereri, et ideo tunc per nullũ actum intellectus uel ſui redditur obſtinata ſed tñ tunc recipit ut demeruit dum eẽt in uia. Cauſam igitur obſtinationis in uolũtate noſtra oportet aliunde querere et ſimiliter cãm obſtinationis uolũtatis angelo℞. Confirmatio de lazaro patet ſtatim, dicit ꝙ deus ab eterno uidens ipſũ eſſe cũ reſuſcitaturum ſuſpendit intellectum eius et uoluntatem eius ab omni actu ne intellectus eius aliquid intelligendo immobiliter et apprehenderet et uolũtas eius aliqd uolendo illud uellet immobiliter et immergeret ſe in uolitũ irreuocabiliter et ne iſta eueniret noluit deus cõcurrere cũ intellectu eius nec cũ uoluntate ad eliciendũ aliquẽ actũ. Sed hoc eſt falſum ut pz ĩ litera.

¶ Secundo principaliter argr̃ ſic cã totalis nõ aliter cauſat niſi ſm id ꝙ eſt cauſa aliter ſe habeat et hoc quãdo non ponitur diuerſitas ex parte paſſi. ſic enim aliter agit, et tñ nõ aliter ſe habet in ſe ſed illud aliter cãre reducitur in diuerſitatẽ paſſi ut ſi igni prius eſſet applicatũ lutũ, et nunc cera nunc diſſoluet et prius coagulabat, ſi ẽt ponatur diuerſitas impedimentorũ extrinſecorũ ut ſi ſol prius non impeditus generauit hoiem perfectũ ſi Saturnus impediat producet hoiem cũ aliquali defectu, ſed ſi nõ ſit diuerſitas ex parte paſſi et ex parte impedimentorũ ſemp cã totalis eodẽ mõ cãbit nec aliter nũc cãbit quã ante niſi ſit mutata in ſe. ſed uoluntas ut prior naturaliter actu ſuo non ut exñs actualiter ſub ſuo actu eſt cã actus ſui, igitur uoluntas nõ aliter ſe habet in eliciendo actũ ſuũ niſi aliter ſe habeat ut eſt naturaliter prior actu ſuo, ſed per hoc ꝙ ipſa ponit habere actũ inherentẽ ſibi, ipſa nõ aliter ſe hẽt ut prior actu ſuo igitur uolũtas ſub quocunqꝫ actu intelligatur nõ aliter ſe habebit in eliciendo actũ, et ita ſequitur ꝙ per nullũ actũ uel habitum qui ponetur in ea ſeparata qui nõ potuit poni in uia et coniuncta eſt ipſa eliciens bonũ actũ in bonis angelis, uel malũ actum in malis ãgelis. Pro declaratiõe minoris aduertendũ ẽ ꝙ quãdiu entitas cãe eſt ẽt eius modus cãndi ſtat nec unqꝫ mutatur modus cãndi cãe niſi mutet entitas cãe, igr̃ eundẽ modũ cãndi quẽ hꝫ uolũtas dũ eſt cõiuncta eundẽ modũ hꝫ dũ eſt ſepata niſi ſingas eam mutari in entitate quod eſt falſum. Item nota ꝙ dato ꝙ aliquid addatur uoluntati uel actus uel habitus, non mutatur in ſubſtantia licet poſſet dici mutari ad accidens ut ad actum uel ad aliquem habitum. Item nota ꝙ actus uoluntatis ut uoluntas eſt ſub eo non dat cauſalitatem aliquam uoluntati, nec modum cauſandi et ideo ſiue uoluntas ſit ſub actu ſuo uel non habet ſemper entitatem ſuam et modũ ſuum cauſandi nec habet uoluntas libertatem ſuam ab actu ſed magis habet eam ꝙ ut eſt prior actu quia ipſa ut libera eſt cauſa ſui actus. Item nota ꝙ uoluntas ut ſub actu facit compoſitum per accidens, et tunc actus eius eſt forma eius et ut ſic actus eſt prior toto cõpoſito per accidens ſeptimo metaphyſice. Ex oĩbus iſtis ſequitur ꝙ ipſa ſemper eſt prior actu ſuo ut eſt cauſa eius et ut ſic non aliter ſe habet in entitate igitur nec in modo cauſandi igr̃ ſiue ſit coniuncta ſiue ſit ſeparata ſemper eodem modo elicit actum ſuum, et nunc elicit contingenter et ſeparata contingenter et euitãter elicit igitur non neceſſario ſiue in entitate. Mirum enim eẽt, ꝙ uoluntas non mutata in eſſe ſuo, coniuncta euitabiliter eliceret actum, et ſeparata ineuitabiliter eliceret et tamen in ſubſtantia eius eſſet penitus eadem, et non uariata niſi quia coniuncta et ſeparata, igitur quicunqꝫ actus ponatur ĩ uoluntate uel habitus in inferno uel in paradiſo cum ſint poſteriora ipſa non uariabunt ſuam entitatẽ nec libertatem nec modũ cauſandi euitabiliter. Confirmatur ratio quia cauſa pricipalis non determinatur ad cauſandum oppoſito modo ſuo, mõ cauſandi a cauſa ſecũda, quia econuerſo principalis cauſa determinat cauſam ſecundam ad cauſandũ et nõ ſecunda primã, ſicut determinat cãm naturalem que quãtũ eſt ex ſe naturaliter et neceſſario cauſat, tamen deus eam determinat ad ſimpliciter cauſandum contingenter licet ſm quid. i. quãtũ eſt ex ſe cauſet neceſſario, patet de igne in camino ignis ardentis et de igne in inferno qui tantum calefacit quantum deus uult eum calefacere et non ultra uoluntas autem reſpectu actus ſui eliciẽdi eſt cauſa pricipalis, quicquid autem addatur ſi aliquid additur habet rationem cauſe ſecunde igitur tale quid ſi ſit non determinabit uoluntatem ad eliciendum actum ſuum oppoſito modo, ſuo modo cauſandi.

¶ Tertium argumentum patet et eſt efficax ualde ideo bene conſidera illud quia quando malus angelus peccauit primo peccato ibi fuit apprehenſio intellectus et immobilis et prima electio qua uoluit magis ſe quã deum amare et tamen uoluntas non erat immobilis patet quia tunc non potuiſſet contingenter elicere actum ſecundi peccati. Et contra Henricum non erat libertate ſua ita immerſa in ſe uolito, quin quando ſecundo peccato peccauit potuerit facere penitentiam de primo et ita potuit ſe retrahere ab illo obiecto uolito, igitur non ſic ſe impinxit ut retunderetur in obiecto nec ſic cucurrit in illo ut illum faceret finem ſuum, nec uerum eſt ꝙ non potuerit uelle ſe retrahere.

¶ Specialiter arguit contra Thomam, qui dicit ꝙ intellectus eſt ſufficiens motor uoluntatis hoc ſupponit et eſt falſum ut oſtendetur diſt. 25. huius ubi dicetur ꝙ dato ꝙ intellectus oſtendat uoluntati quid faciendum ſit nõ tamen ſufficienter mouet eam ſic ꝙ non poſſit in oppoſitum imo dicetur ibi contra Ariſtotelem. 7. ethicorum ꝙ ſtante recto dictamine in intellectu ut puta ꝙ non ſurandum eſt poteſt uoluntas uelle ſurari et ita oppoſitum elicere eius quod intellectus oſtendit igitur non ſufficienter mouet, quia ſi eſſet ſufficienter mota eliceret actum conformiter ſuo mouenti, ſed ſic non elicit igitur. Item illud ſuppoſitum repugnat dictis eorum, dicunt enim ꝙ eorum uoluntas ante obſtinationem poteſt peccare eo ꝙ eſt in libertate ſua ante quã eliciat primum actum illum elicere uel non elicere, contra ſi intellectus eſt ſufficiens motor uoluntatis, cum ante primum actum uoluntatis non ſit peccatum et intellectus eorum eſſet rectus, quicquid apprehendebat recte apprehendebat et ita ſi mouebat eorum uoluntatẽ ſufficienter mouebat eam ad recte uolendũ, nec eam aliter poterat mouere quia eſt potentia naturalis et talis eſt ad unum modum mouendi tantum igitur ſi intellectus eſt mouens ſufficiens uoluntatem quomodo poterit peccare quia cauſa motis ſufficiẽter agit ut mota eſt. Itẽ dicunt ꝙ uoluntas poſt primam uolitionem eſt immobilis, et nõ ante primã hoc ſuppoſitũ ꝯdicit

huic dicto, quia ſi eſt proportio inter intellectũ et uolũtatem in
rõne motoris et mobilis igitur ſi īntellectus eſt motor immobilis
igitur uoluntas eſt mota īmobiliter et cũ talis proportio cõẽ
ſit eque ante primã uolitionẽ ſicut poſt, igᵉ eque immobiliter
eliciet primam uolitionem ſicut ſecundã. ¶ Propterea ſi poſt
primã electionẽ uolũtas eorum eſt immobilis et firmatur in il
la uolitiõe igitur nullus angelus eſt dampnatus, probatur ꝯña
quia ſm eos fuerũt oẽs in grã in primo īſtãti oẽs meruerũt quia ñ
fuerũt īpediti igitur tũc oẽs elicuerũt actũ uolũtatis meritoriũ
et cũ quod apprehendit intellectus īmobiliter, apprehendit im-
mobiliter igᵉ apprehẽdit iſtã ꝙ deus ſuper oĩa eſt diligẽdus et
firmauit ſe ibi igitur et uoluntas in actu ſuo meritorio, igitur
poſt nõ potuerunt peccare et ita ꝯña bona. ¶ Vltimo oſten-
dit ꝙ dñia quã ponit inter uolũtatem angeli et hoĩs nulla ſit quia
licet intellectus noſter circa probabilẽ cõcluſionẽ ſit mutabilis
ut in iſta oĩs mater dilexit filiũ, quia hẽt diuerſa principia pro
babilia ad hãc et ad oppoſitũ, tñ reſpectu cõcluſionis demon-
ſtrate hoc eſt falſum immo immobiliter .i. certitudinaliter ad
heret tali cõcluſioni ut puta huic terra eſt rotũda et reſpectu
huius deus eſt ſuper oĩa diligendus et immobiliter ſe hẽt uide
detur igitur ꝙ ſi ſit talis proportio intellectus immobiliter ap-
prehẽdentis ad uolũtatẽ ꝙ nunꝙ uoluntas nr̃a peccabit ſi intel
lectus noſter iſtã immobiliter apprehẽdit. ſ. deᵉ eſt ſuper oĩa
diligendus. ¶ Cõtra Henr. argᵉ et ſpecialiter ꝙ non ſit uerũ ꝙ
uoluntas quia eſt perfecte libera igitur ſummo conatu īmer-
git ſe in obiectũ, immo ſtat oppoſitũ ꝑtũs cum añte, quia ſtat ꝙ
cum minimo uel modico conatu ſe immergat in obiectũ et ſit ꝑ
fectiſſime libera, quia in ꝑtãte eius ẽ actus eius. ſ. uelle obiectũ
et modus actus. ſ. intenſe uel remiſſe amare obiectum. Ibi nota
dñia inter agẽs naturale et liberũ quia nõ ẽ in poteſtate agẽtis
naturalis actus eius nec modus actus, nõ eñi ẽ poteſtate ignis ẽ
calefacere, uel nõ calefacere, nec intenſe uel remiſſe calefacere
ſed agit ultimũ de potentia. ¶ Propterea in .3. ratione nota ꝙ
cauſa obſtinatiõis uolũtatis nr̃e nõ eſt aliqs actus quẽ eliciat
in inſtanti mortis nec poſt ut hĩtũ ẽ ſupra nec aliqs actus quẽ
eliciat dũ eſt in uia, quia ñ ẽ peccatũ a deo graue ꝙ penitentia
deleri nõ poſſit, grauitas igitur peccati non ẽ cã obſtinationis
īmo obſtinatio põt ſequi ad leue peccatum mortale ut puta ad
peccatũ luxurie, et hoc ſi nõ ſequatur penitẽtia, obſtinatus igit
eſt quis cũ de peccato ſuo ñ facit penitẽtiã ſiue leue ſiue graue
nec unꝗ dicitur obſtinatus ꝗdiu eſt in uia quia tũc põt mere-
ri et facere penitẽtiã ſed in inſtanti mortis tũc eſt obſtinatus
quia ſi dũ uiueret nõ fecit penitẽtiã tũc facere nõ põt. ¶ Con-
tra exemplũ oñdit ꝙ poſitio Hen. eſt ſimilis dicto illius poete
Eſiodi qui dicit ꝙ quidã guſtauerunt nectar et manna et facti
ſunt īmortales ita iſti dicũt de angelis ꝙ quia dilexerũt ſe in-
ordinate iõ facti ſunt nõ liberi cũ tñ priᵘ eẽnt liberi, et hoc eſt
deſpicere intellectũ nr̃m uolẽtes intelligere nõ intelligibilia, non
enim tales ſermones iperbolicos et mathaphoricos intelligebat
philoſophus cũ īplicent quia ſi natura taliũ manet et ſit mor-
talis ꝙ ꝑp hoc quia guſtat nectar fiat immortalis eſt implica-
re ſic ꝙ uolũtas angelorũ maneat uolũtas et ſit libera ꝙ ꝑp hoc
quia diligit ſe fiat nõ libera eſt in intelligibile.

¶ AD SOLVTIONEM. q. doctor oſtendit duo, primo etc.
De primo dico etc Doc. ſupponit bonitatẽ naturalẽ actus ẽ eius
ꝙ ens et in eo ꝙ eſt obiectũ cõueniẽs ſibi naturaliter, ſicut uide
re eſt circa uiſibile, intelligere circa intelligibile audire circa
ſonũ, dare circa qdcunq; dabile, ultra iſtã bonitatẽ ſunt tres
bonitates. ſ. bonitas ex gñe, bonitas moralis ſiue uirtuoſa, et bo-
nitas meritoria ſiue bonitas ex acceptatiõe diuina ẽ ordĩe ad ꝑ
miũ de qua habitũ eſt in primo diſt. 17. Bonitas ex genere cõ-
uenit uolitioni per hoc ꝙ uolitio trãſit ſuper debitã materiam
ſiue obiectum cõueniens actui ſm rectũ dictamen rõnis recte.
Et notanter dicitur ſm dictamen recte rõnis, quia ſi obiectum
eſſet cõueniens tm̃ naturaliter actui ſicut pulchrũ uiſibile ac-
tui uidendi, non ꝑp hoc actus ille dicitur bonus ex genere quia
oĩs talis actus aliquo mõ eſt intra genus moris, licet nõ ſit cõ-
plete moralis ſed actus quo quis uidet pulchrũ uiſibile non eſt
intra genᵘ moris. Ideo notandũ ꝙ tales actus qui ſunt boni tã
tũ bonitate naturali nõ dñr actus indĩnẽtes ſiue neutri proprie
ut leuare feſtucã et fricare barbã qui nõ ſunt in genere moris
ſed tm̃ in gñe nature, actus eñi in gñe moris exñs ut actus bo-
nus ex gñe dr̃ indĩñs ad bonitatẽ moralẽ cõtrarie et malicias
moralẽ cõtrarie quia dare elemoſinã pauperi põt eẽ nec bonᵘ
moraliter cõtrarie nec malus moraliter cõtrarie, ut patebit in
ferius, dicitur igitur actus bonus ex gñe quia materialis et po
tentia et formabilis a circunſtantiis debitis contrahentibus et
determinantibus eũ, eo mõ quo in ſpeciebus, dñe contrahunt et
determinant genus ita iſte actus dare elemoſinã pauperi põt
determinari bonis circũſtantiis et ſit bonus in ſpẽ moris, uel ꝑt
circũſtãtionari malis circũſtãtiis et ſic ſit malus malitia mo-
rali, ſi tñ ille actᵘ dare elemoſinã ẽ extra genus moris ſicut iſte
actus. ſ. dare qui eſt tm̃ in genere nature, ſed dare elemoſinam
pauperi hẽt primã circũſtantiã moris. ſ. circũſtãtiã debiti obie
cti. ſ. panem, quẽ dat pauperi, uelle igitur dare panẽ paupi eſt
bona uolitio ex gñe. ¶ Secunda bonitas cõuenit uolitioni ex eo
ꝙ ipſa elicitur a uolũtate cũ oĩbus circũſtantiis dictatis a rõne
recta debere in eſſe uolitioni quia bonũ eſt ex integra cauſa ſi-
cut cõſonantia in cithara ex oĩbus cordis ad inuicẽ cõcordan
tibus ideo uelle dare panẽ paupi indigenti ad ſufficiẽtiã loco
tpe debitis et ꝑp debitũ finẽ et de ſuo eſt actus bonus bonitate
morali et iſtud ẽ quaſi bonũ ẽ ſpẽ moris, ſi nota ly quaſi, quia ut
dicetur inferius in .3. in de cõnexione uirtutum aliqui uolũt ꝙ
nullus ſit actus bonus cõplete moralis ſine charitate, quia illa
eſt forma aliarum uirtutum, et ita ſequeretur ꝙ nullus pa-
ganᵘ poſſet bene moraliter operari immo nullus peccator ta-
men docente oppoſitũ ibi uidebitur. ¶ Tertia bonitas merito
ria, illa elicitur ſm inclinationẽ charitatis ut dare panem pau
peri ꝑp deum ex charitate oportet enim ut talis ſit amicus dei
ſic ꝙ primo deus eũ aſpiciat et ad opera eius ſicut in abel, quia
ad eũ reſpexit et ad munera eiᵘ. Et hec .3. bonitas eſt ordinata
quia .3. preſupponit ſecũdã, et ſecũda primã et nõ ecõuerſo, uñ
bene ſeqtur eſt bonitas meritoria igᵉ moralis, moralis igᵉ bona
ex gñe ita ꝙ bonitas meritoria eſt inferius ad moralẽ, et mora
lis inferior ẽ ad bonitatẽ genericã, et meritoria includit alias
duas et nõ econtra. Sed in malitiis arguimᵘ oppoſito mõ, ſicut
negatiue arguimus a ſuperiori ad inferius ita hic, eſt mala uoli
tio ex gñe igᵉ mala moraliter, et mala meritorie, et ñ ecõuerſo.
¶ Huic triplici bonitati opponit triplex malitia et ꝑ ſi l̃ra. Ibi
nota cũ dicit ꝙ ꝗlibet malitia põt accipi uel priuatiue uel ꝯtra
rie ſue bonitati ſic ꝙ malitia priuatiua opponitur bonitati ſue
eo ꝙ talis actus priuatur aliqua circũſtãtia requiſita ad bonita
tem eius moralẽ nõ tñ ponit circũſtantiã cõtrariã bonitati ſue,
ſicut dare panẽ paupi de ſuo nõ aduertendo ad finẽ, nec ad mo
dum, uel ad tẽpus uel ad perſonã ſi aliqua iſtarũ deficiat nõ ẽ
actus bonus moraliter cõplete bonitate ſed eſt malus tm̃ pri-
uatiue. Malus cõtrarie qñ additur aliqua circũſtantia cõtra-
ria ut puta ſi det panẽ paupi de ſuo ꝓpter uanã gloriã uel ad
aliũ finẽ malũ, tũc eſt malus malitia cõtraria. Et inter actum
bonũ moraliter et actũ malũ moraliter cõtrarie eſt medium. ſ.
actus malus moraliter priuatiue, et dr̃ actus neuter ſiue īdĩñs
nec talis actus dicitur neuter uel indĩñs niſi ſit in gñe moris et
talis eſt actus qui eſt bonᵘ ex gñe, ille proprie eſt neuter quia
põt determinari bonis circũſtãtiis et ſic erit bonus moraliter con

trarie uel determinari pōt malis circūſtantiis et ſic erit malus ɔtrarie, et nō circūſtātionatus nec bonis nec malis neuter erit, et ſic apparet ꝙ actus boni ex genere ſicut leuare feſtucam et frigare barbā nō ſunt actus neutri quia ſic immediate nō ſunt apti circūſtantiari cū careant prima circūſtantia que ē circūſtantia obiecti ſm rectā rōnē dictati. Iſta diſtinctio de morali malitia priuatiua et cōtraria hētur a Boetio ſup predicamento qualitatis de iniuſtitia priuatiua que eſt in aliquo qui nūq̄ habuit actus iuſtitie, et tn̄ caret hītu iuſtitie ut in pueris, talis ē iniuſtitia priuatiua quia priuantur hītu iuſtitie, iniuſtitia autē cōtraria eſt in auaris qui ex malis actibus iniuſte operandi acquirunt hītum iniuſtitie contrarie et poſitiue. Malitia meritoria ēt eſt duplex, priuatiua et contraria, priuatiua cum quis caret grā que eſt principiū merendi, tn̄ nō hēt in actu ſuo aliquid cōtrariū tali bonitati immo hēt oēs circūſtantias requiſitas ad bonitatē moralem, talis actus nō eſt bonus meritorie, et ſic dr̄ malus priuatiue, quia caret grā. Actus malus demeritorie cōtrarie eſt cū quis hēt actū cōtrariū charitati ut cū qs dat panē pauperi ꝑꝑ uanā gloriā, nel cū quis facit cōtra ꝑcepta legis diuine. Et inter iſtā malitiā cōtrariā merito, et bonitatē meritoriā ē aliqs act⁹ neuter uel īdr̄ns ut act⁹ q nec ē bonus meritorie nec mal⁹ meritorie ut ille qui caret grā, ē tn̄ hñs oēs circūſtātias debite requiſitas ad actū moralē, et talis ē actus malus priuatiue tm̄ meritorie, et dr̄ neuter, qꝛ pōt eē indr̄s et ē ad bonitatē meritoriā et ad malitiā meritoriā qꝛ ſi talis act⁹ fiat in grā erit meritorius, ſi fiat cū circūſtantia ɔ̄ria erit malus demeritorie ɔ̄rie. Notandū ꝙ ēt doc. aſſignat neutralitatē ī actibus ꝙ actus nec ſit bonus nec malus meritorie cōtrarie ex diſpoſitione opantis ut ſi quis eēt in ſtatu innocentie ſine peccato et ſine grā, talis poſſet operari bene moraliter et cōplete bonitate morali tm̄, et tn̄ nō mereretur quia nō hēret grām nec peccaret quia nō haberet actus nec ex gñe nec ex ſpē moris malum, et talis actus eēt neuter inter bonū et malū meritorie ɔtrarie. Sꝫ an ꝓ iſto ſtatu poſſit eē aliqs act⁹ neuter inter bonū et malū meritoriū, dicit ꝙ nō, niſi in uno caſu, qñ ſꝫ actus eſt bonus ex circūſtantia ad illū tn̄ nō inclinat charitas et hoc eſt qñ operans eſt in peccato ut tenens alienum et tn̄ de ſuo dans elemoſinam paupi cū aliis circūſtantiis quia nō eſt in charitate ad illū actū non inclinat charitas quia in illo nō eſt, ille actus eſt neuter nec malus meritorie nec bonus meritorie. Et rō aſſignat doc. quia ſi hō eſt bonus et iuſtus ad actū predictū īclinat charitas et eſt meritorie bonus qui fuit neuter in peccatore. Si tamen talis hēat actū malū moraliter cōtrarie peccabit et ſic nō hēbit actus neutrū. Vnde notandum ꝙ actus malus moraliter cōtrarie eſt malus demeritorie qꝛ ſemꝑ malitia prior īfert ſecūdam et ſecūda tertiā quia ſe⁹ eſt malus actus ex gñe igit eſt malus moraliter, et eſt malus moraliter cōtrarie i⁹ demeritorie. Si aūt hō nō ſit in grā, tūc in eo poterit eſſe actus neuter ut patuit. Et ideo tenendo ꝙ ſicut actus bonus ex gñe eſt actus neuter et indr̄ns ad malitiā et bonitatem moralem cōtrarie, ita actus cōplete bonus moraliter eſt indr̄ns et neuter ad malitiā cōtrariā et bonitatē cōtrariā de meritorie, quia talis actus nō erit bonus meritorie in peccatore quia nō elicietur a charitate et iniuſto erit bonus meritorie quia ad ipſum inclinabit charitas igitur de ſe indr̄ns eſt ad utrunq; et ſic ſi ſit cū charitate erit bonus ſi ſine charitate non erit bonus.

¶ SED AN ANGELVS MAlus poſſit habere uolitionem bonā. Rñdet doc. ꝙ queſtio pōt intelligi de illa triplici bonitate iam dicta, et ſi ſit ſmo de bonitate ex gñe ſic dicit et ē prima cōcluſio ꝙ angelus malus pōt habere uolitionē bonā, qꝛ ꝑꝫ odire peccatū, amare ſe, odire penā et oēs hec opationes ſiue uolitiones ſunt bone ex genere, quia tranſeunt ſuper debitam materiā, quia recta rō dictat ut peccatū odiatur, ſimiliter pena et recta rō dictat ut unuſquiſq; diligat ſe. Sed ſi ſit ſmo et queſtio de aliis duabus uolitionibus bonis. ſ. morali et meritoria. Rñdendo primo de meritoria uolitione dicit et eſt ſecūda concluſio ꝙ malus angelus in ſenſu cōpoſitionis nō pōt hr̄e uolitionē meritoriā quia ſic eēt malus, et non eēt malus, cū malitia talis angeli nō ſtat uolitio meritoria quia ſi uult meritorie iā ꝑus ē et bonus et tn̄ nō malus, ſicut albū nō pōt eē nigrū qꝛ ſic eēt album et nō album et ſimul albū et nigrū qd eſt impoſſibile, ſed ſi queſtio intelligatur in ſenſu diuiſo ut an angelus qui mō ē malus poſſit poſtea hr̄e uolitionē meritoriā. Dicit ꝙ ab āgelo malo poſſumus negare potētiā ut cū dicimus nō pōt habere, aut negamus potentiā logicā, aut potentiam realem, et ſi negamus ab eo potentiam realē aut potentiā que importat ordinē ad actum et que diuidit ens, aut negamus ab eo potētiam realē que dicit rōnē principii. De potentia logica, et de alia que dicit ordinem ad actū dicet in fine articuli. primo igitur loqtur de potētia reali que dicit rōnem principii. Et quia principiū eſt duplex paſſiuum et actiuū primo de principio paſſiuo ponit ɔclonē talem que eſt. 3. ꝙ malus angelus hēt potentiā uolitiuā receptiuā reſpectu uolitionis meritorie. pꝫ quia dum erat in uia poterat mereri et tn̄ habere uolitionē meritoriā in ſe, ut in ſubiecto igitur et mō pōt, cū ſit eadē uoluntate nūc et tūc. Sed ſi ſit q̄ſtio de principio actiuo ſic eſt duplex principiū actiuū. ſ. totale et partiale. Si de totali ſic dico ꝙ angelus malus (et eſt. 4. cōcluſio) non pōt habere uolitionē meritoriā, quia in ſe non hēt grām que neceſſario requiritur ut cōcā ipſi uolūtati ad opationē meritoriam eliciendā et illā nō hēt, et ideo tale principiū actiuū totale negatur ab ea. Sed ſi ſit q̄ſtio de principio partiali opationis meritorie illud eſt duplex. ſ. partiale principale et partiale minus principale, de partiali principali. Dico ꝙ malus angelus (et eſt quinta cōcluſio) nō habet potentiā partialē principalē uolitionis meritorie quia illa eſt ſolus deus qui pōt creare gratiam, et eā dare ſibi et remouere prohibens. ſ. carentiā grē dando gratiā quia priuatio tollitur ponendo habitū uolūtas autē angeli de ſe non pōt habere gratiā nec producere eā et tn̄ nec remouere impedimētū ad meritū. ſ. carentiam gratie, et ideo nō pōt dici potētia ꝑtialis pricipal. Cōclo. 6. Hēt tn̄ āgelus potētiā partialē min⁹ principalē et diminutā reſpectu actus meritorii. Ei tn̄ duplicē potentiā angelo cōcedimus reſpectu actus meritorii. ſ. paſſiuam et partialem actiuā diminutam nō principalē. Et patet exemplū ſi quis eēt incarceratus et eēt in tenebris licꝫ haberet uiſum, ſi nō cōcurreret lumē, hēret tm̄ potentiā partialem diminutā reſpectu actus uidendi ſed potens remouere prohibens. ſ. opacū et potens ibi cāre lumen eēt cauſa partialis principalis reſpectu actus uidendi, et nota ꝙ quādo lumen concurrit cū potētia uiſiua ad eandum actū uidendi, potentia uiſiua ē ꝑtialis pricipal, et lumē cā ꝑtialis diminuta et min⁹ pricipalis tn̄ quādo lumen nō adeſt cāns lumen et remouens prohibens. ſ. tenebrā et opacū impediens multiplicationeꝫ luminis, tale quid dr̄ principale agens reſpectu uiſionis nec tūc ɔparatur potentia uiſiua ad lumen, ſed ad remouens prohibēs et aliquo modo illuminās mediū. Et tn̄ dicēdū de malo āgelo, ꝙ ī poteſtate angeli mali nō eſt meritorie uelle quia in eius poſſe non eſt habere gratiam igitur nec eſt in poſſibilitate eius eſt uti gratia cū nō habeat, igitur nec eſt in poteſtate ſua uti uoluntate ſua cum gratia ad uolitionem meritoriā et oēs hee negatiue, et oēs conſequētie ſunt uere ex hoc añte uꝫ nō ē in poteſtate eius habere formaꝫ qua utitur. ſ. gratia nec eſt in poteſtate eius amouere īpedimētū. ſ. amouere carentiā gratie. ¶ Sed hic eſt unū dubiū quia dato ꝙ in uoluntate mali angeli non ſit principale actiuū reſpectu effectus principalis. ſ. gratie et operatiōis meritorie

Queritur tamen an in eius uoluntate ſit principale actiuum diſpoſitiuum quo poſſit ſe diſponere ad gratiam, et ſi ſic uidetur ꝙ poſſit bene uelle meritorie quia ſequitur iſte principaliter diſponit ſe ad gratiam, igitur habebit gratiam, et ultra habebit gratiam igitur poterit illa mediante mereri. prima conſequentia patet quia deus preſto eſt poſtulantibus eum in ueritate, et neſcit tarda molimina ſpiritus ſancti gratia. Et patet in ſimili. Quia uiator peccator poſt commiſſum peccatum non plus poteſt facere quam ſe principaliter diſponere ad gratiam, et tunc datur ſibi. An autem ex puris naturalibus cum generali influentia dei poſſit peccator ſe diſponere, an requiratur aliqua gratia gratis data'. de hoc in quarto diſtinctione decimaquarta queſtione ſecūda articulo ſecūdo. Et ſuppoſito ꝙ ex puris naturalibꝰ peccator uiator hoc poſſit angelum tamen dāpnatum hoc poſſe negaretur. Sed auctoritas Auguſtini uidetur dicere oppoſitum intelligendo tamen ꝙ non eſt ſimile de angelo dampnato et de ſor. peccatore in uia quia q̃diu quis uiator eſt poteſt ſe principaliter diſponere ad gratiam et deus tali diſponēti ſe diſpoſuit dare quia eſt in ſtatu merendi et demerendi ideſt non in termino ſed angelus dampnatus eſt ĩ termino, et talis cum ſit obſtinatus nō poteſt ſe diſponere ratione obſtinationis ĩ eo, ſed unde redditur obſtinatus in termino, ex regula diuine uoluntatis. Eccleſiaſtici. xi. ubi ceciderit lignum ibi erit et ideo non eſt ſimile de ſor. peccatore uiatore et de angelo dampnato. ¶ Secundum hoc ergo etc. Recapitulat etc. Sed ſi ſit queſtio de potentia reali que diuidit ens contra actum que dicit ordinem ad illum actum et non dicit niſi reſpectum realem ad actum, ſic dicendum eſt ꝙ in angelo malo (et ē ſeptima concluſio) non eſt talis potentia ad actum meritorium niſi remota, pro quanto ille ordo ſine illa potentia cōſequitur potentiā paſſiuam uoluntatis et potentiam actiuam diminutam. Sed de potentia propinqua ad actum (et eſt octaua cōcluſio) In angelo malo non eſt talis potentia quia defficit gratia que neceſſario requiritur ad merendum. Si autem fiat queſtio de potentia logica que eſt modus compoſitionis facte ab intellectu ſic impoſſibilitas poteſt eſſe in compoſitione propoſitiōis aut ex ratione formali terminorum et ſic ab intrinſeco ſicut hic, homo eſt irrationalis album eſt nigrum aut illa impoſſibilitas eſt ab extrinſeco quod requiritur ad hoc ꝙ extrema uniantur. Exemplum patet de exiſtente in tenebris impotente ad uidendum non ab intrinſeco ſed ab extrinſeco ideſt non quia uidere repugnet oculo eius ſed quia non poteſt remouere opacum etc. Ad propoſitum de angelo malo (et eſt nona cōcluſio) In ipſo nō eſt ĩpoſſibilitas ab intrinſeco quin poſſit habere actum meritorium quia non eſt repugnantia inter uoluntatem et actum illum ex rationibus ſuis ut patet. Si igitur eſt repugnātia erit ex cā extrinſeca requiſita neceſſario ad unionem extremorum et ei repugnat unire extrema, talis cauſa extrinſeca eſt deus ſolus cui repugnat unire gratiam, cum uolūtate mali angeli, et ſic etiam ei repugnat unire actum meritoriū angelo malo. Et ita erit impoſſibile angelo (et eſt decima cōcluſio) habere actum meritoriū et hoc quia repugnat deo dare ſibi gratiam uel ſaltem eſt impoſſibile deo dare eam ſibi. Et hoc de potentia ordinata licet (et eſt undecima cōcluſio) non ſit ei impoſſibile nec repugnet de potentia abſoluta. Quomodo autem ſit impoſſibile deo de potentia ordinata uide regulas diuine uolūtatis ordinatas de dampnatis contra quas non poteſt facere deus ordinate operando. Ut clarius intelligas cōcluſiones cōſidera arborem iſtam hic ſignatam et intelliges.

¶ Sed queritur an illa potētia que eſt d'ria entis ſit realis. Et dicitur ꝙ ſic quia diuidit ens reale, et hic diuidit potentiā realem. Sed cōtra fundatur in ente cognito ut patet ex doc. di. 43. primi ubi dicit ꝙ lapide producto in eē cognito inſurgit huiuſmodi potētia que eſt obiectū eſ potētie et potētie quia formalr non repugnat lapidi eſſe et repugnat enim eſſe a ſe, igr poteſt eē ab alio et ita ſup eē cognito fundat illa potentia. Dico ꝙ ipſa abſtrahit ab actuali exñtia et ita pōt fundari ſuper ente cognito, nec eſt ens reale exñs, nec requirit ut fundetur ſuper ens actu exiſtens nec eſt ex hoc realis, ſed eſt realis quia dicit ordinē ad actū realē, et ēt poteſt fundari in ente reali ſicut hic in mala uolūtate angeli fundatur iſta potentia ad actum meritoriū. Eſt igitur realis quia dicit ordinē ad actū realem, et quia etiā poteſt fundari in potentia actiua reſpectu alicuius actus ĩ ea ñ exñtis. Sʒ an nō potētia qua antixp̄us pōt eē dicat realē Dico ꝙ ſic que ē ad antixp̄um q ē ens reale cui ñ repugnat eē, tñ fundamētum eius nō ē reale actu exñs, ſʒ ē reale cui nō repugnat eē et hoc ſufficit. Sed quid dicit iſta potentia? dicit ꝙ tantum dicit relationē ordinis a non eē precedente ad eē ſequens. Ita ſi in me ſit potētia ad intelligendum .a. iſta potentia precedit actum intelligendi .a. ſic non intelligere .a. precedit intelligere .a.
¶ Sed mouetur dubium in lr̃a ſi ideo deus nō pōt coniungere extrema iſta .ſ. angelus malus eſt in gratia, quia ordinauit ſibi nō dare gratiam cū ſit dāpnatus, igitur ita uidetur ꝙ ſor. peccator in uia exiſtens qui finaliter morietur in pctō non poſſit habere gratiam et eque ſit impoſſibile ſor. ſaluari ſicut angelum malum, tenet ꝯña quia eque deus ab eterno uoluit uel ordinauit non dare gratiā finalē ſor. ſicut ordinauit nō dare lucifero dāpnato et ita nō ĩpoſſibilius eſt luciferū ſaluare ꝙ̄ ſor. quod eſt falſum. Rñdet doc. ꝙ potentia ordinata dei non reſpicit actus particulares diuinos circa iſtū uel circa illū id ſicut ſibi placet pōt facere circa perſonas p̄ticulares exñtes in uia de quibus nec eſt lex de ſalute aut dāpnatione eorū ſed potentia ordinata dei reſpicit leges et regulas uniuerſales qualeſ ſunt leges de dāpnatis et ſaluatis, et ita cū lucifer ſit dāpnatꝰ non pōt ei dare gratiā quin faceret cōtra illas .3. leges ſuperiꝰ aſſignatas hoc aūt facere nō eſt poſſibile ſtante lege, et ſi faceret de potētia abſoluta faceret, et ordīat, tñ ſʒ legē quā de nouo ſtatueret ſir uirginē nō pōt dāpnare iuxta illas tres leges, tñ qa nulla eſt lex de peccatore uiatore, ideo cū pōt ſaluare, et ſi ſaluaret contra nullā legem faceret quia nulla eſt, et id ſaluādo ipm ordinate ſaluat ſed ſi ſaluaret luciferū abſolute ſaluaret et non ordinate ſm legem iam ſtatutā. Et ideo non eſt ſimile de ſor. peccatore q finalr dāpnabitur et de lucifero iam dāpnato, nec ſequitur ſaluat ſor. igr nō ordinate, negatur ꝯña et cum probatur ordinauit ſibi non dare gratiam finalem ad mitto igitur ſi dat ei facit contra ordinē ſuum, et ita contra legē ordinatā nego ultimā conſequentiā quia lex eſt de ulibꝰ et ñ de particularibus. Et ſi arguas ſaltem facit cōtra illū ordinem particularem. Dico ꝙ de facto non facit tñ poſſet facere, et ſi dicas fiat de facto, dico ꝙ ſaluabit eū etiam ab eterno preuidit eum ſaluandum et dare ſibi gratiā. Unde dico ꝙ in ſenſu compoſitionis nō ſtant ſimul preordinaſſe deum non dare ſibi gratiā, et ſaluare eum implicant ſicut iſta deus predeſtinat ſor. et ſor dāpnatur, licet iſta ſtent ſimul ſor. eſt predeſtinatꝰ et ſor. pōt dāpnari, ita ꝙ iſta de poſſibili nō repugnat illi de ineē ſor. eſt p̄deſtinatus quia eſt predeſtinatus contingenter iſta tñ de ineſſe ſor dāpnatur repugnat illi de ineſſe ſor. eſt predeſtinatus iſta ſir ſor. ſaluabitur repugnat illi deus preuidit ſi-

Po^a. aut < logica / real, aut dicit < d'ras entis / rōnē prin^is, aut dicit rōnē prin^is < paſſiui / actiui, aut < totalis / partial, aut < principalis. / minus principalis.

ſi non dare gratiã, tñ non repugnat iſti poſſe ſibi dare gratiam quia cõtingenter ordinauit nõ dare gratiã. Et ſi ulterius arguas ſicut lex eſt de uli ita iuditiũ cõforme legi eſt de particulari et quã impoſſibile eſt deũ facere cõtra legẽ de uli ita impoſſibile eſt facere contra iuditiũ de aliquo particulari quia illud iudiciũ ſequitur ex lege per pñam neceſſariam, igitur cũ ſor. peccator finaliter dãpnari debeat nõ poterit eum deus ſaluare niſi faciat contra iuditiũ particulare de eo. Rñdet Scotus ꝙ lex eſt de illo qui eſt ĩ termino malus, et ideo ſi de aliquo tali fiat iuditiũ applicando illam legem alicui in termino malus, eque eſt irreuocabile iuditiũ ſicut lex et ideo quia iuditiũ eſt de lucifero malo in termino non reuocatur illud ſicut nec lex, ſed talis lex nõ põt applicari ſor. peccatori qui nõ ſaluabit quia ipſe non eſt malus in termino igitur nec de eo fiet tale iuditiũ, cũ ſit uiator et lex illa oĩs malus in termino dãpnabitur nõ applicatur uiatori. ¶ Aliud dubium eſt de obſtinatiõe male uoluntatis a quo eſt illa obſtinatio aut a deo aut a mala uoluntate et patet argumentũ. Ad hoc primo dat rñſionem quã nõ tenet. Aug. uidetur dicere ꝙ deus ſit cã obſtinationis quia dicit ꝙ deus ſtatuit auerſionẽ male uolũtatis ſemp manere iſta auerſio non eſt aliud quã inordinata affectio qua bonũ ſpnitur icõmutabile, ſi igit ſtatuit huiuſmõi auerſionẽ ſemp manere, ſemp deũ ſpernũt et ſic ſunt obſtiati, obſtĩatio.n. ẽ ſignũ male uoluntatis et ſi ſp deũ ſpnũt ſp habẽt malã uoluntatẽ, et ſic obſtinati ita deus eſt cã obſtinationis. Sed in cõtrariũ arguit quia actus uoluntatis uel intellectus dum manet habet continue cauſam ſicut lumen in aere continue cauſatur a ſole, ita actus uoluntatis continue cauſatur a uolũtate et a deo et deus in prima uolitione nõ dicitur cãre malum inqntũ malũ igitur nec in eſſe ſuo continuato quod eſt cõtinue elici et produci igitur ſola uoluntas continuat maliciam in actu ſicut ipſa ſola cãt malitiam in principio actus mali, et ita uoluntas erit cã obſtinationis. Dicimus tñ ꝙ pene ignis et uermis et alie pene ſunt a deo ſicut a cã infligente, ſed obſtinatio eſt a mala uolũtate. Dicimus ẽt ꝙ obſtinatio eſt aliquo mõ a deo, et hoc ut dicit malitiã in uoluntate, non tñ poſitiue uolente eam, ſed deſerete et nolente ſibi dare gratiã et ita nolente ipm gratificare. Et nota qd ſit deũ gratificare, nihil enim aliud eſt niſi uelle ſibi dare gratiã et dando ille eſt gratus quia eſt gratia gratũ faciens, ſed illũ per oppoſitum non gratificat cui non dat gratiã ita deus nõ dando gratiã lucifero eſt cã obſtinationis eius ſed negatiua, demeritoria autẽ cã eſt mala uoluntas luciferi manens per totam moram uie in peccato ſine penitentia de illo, et ſic dicas de quocunq; alio hoie obſtinato ꝙ finalis impenitẽtia eius eſt cã demeritoria obſtinationis eius et deus in. ꝑ. mortis nõ dãs gratiam eſt cã negatiua. Et cum arguis igitur obſtinatio eſt a uolũtate ſola ut a cauſa poſitiua et demeritoria. Concedo igitur uolũtas põt reſilire ab illa mala uolũtate, qua ſe inclinauit in obiectũ aliquod et in ſe ferre in oppoſitũ illius male uoluntatis et obiecti. Rñdeo ꝙ non põt reſilire meritorie ab illa mala uoluntate nec ab illo obiecto quia requiritur aliud principium a uoluntate puta gratia quã angelus malus ex ſe nõ põt habere, et deus ſm ꝙ deſeruit eũ diſpoſuit ſibi non dare. Sed dices ſaltẽ põt reſilire ab illa mala uolitione in oppoſitã que et ſi non ſit meritoria ſaltẽ poterit eſſe bona moralis et cõpleta moralis, hoc pertinet ad membrum ſequens. Verũ uz angelus malus poſſit habere uolitionem bonam uirtuoſe. ¶ Ex dictis etc. Epilogat dicendo ꝙ ab angelo malo nõ eſt negatio potẽtie reſpectu actus meritoriu hoc eſt negatio principii, niſi accipiatur principium actuum totale, uel negamus ab angelo rõnem principii partialis principalis. Non tñ negamus potentiam ab angelo accipiendo potentiã pro ordine ad actũ niſi potentiã propinquã, nec negamus ab angelo male potẽtiam logicã niſi ex extrĩſeco ex parte cuius ẽ impoſſibilitas ad uniendum extrema loquendo de potentia ordinata non autem loquendo de potentia abſoluta, que potẽtia ordinata colligit ex illis tribus locis ſcripture ſicut declarat Aug. 21. de ci. cap. 23. Concedimus ẽt ꝙ non eſt alia cauſa permanentie eorum in malo et ſic obſtinationis, niſi derelictio diuina quia diſpoſuit eis non dare gratiã cum ſint in termino nõ ſic diſpoſuit deus non dare gratiam peccatoribus in uia exiſtentibus. Et probat per auctoritates in litera. An autem leges ſupradicte ſint a ſapiẽtia a diuina, an diuina uolũtate. Dicit doctor ꝙ magis ſũt a diuina uoluntate quia tales leges de natura itellectuali creata punienda uel premianda ſunt leges contingentes et ideo pertinent ad diuinam uoluntatem cum ſint circa contingentia ſed ille leges que ſunt circa neceſſaria in creaturis ſunt a diuino itellectu ut ꝙ homo ſit diſciplinabilis homo ſit intellectualis ꝙ homo ſit beatificabilis a diuina ſapiẽtia ſunt, ſed ꝙ hõ ſit beatus eſt a diuina uolũtate. Et ꝙ ſit btificandus pro tali et tali tempore, et ſimiliter de dampnatis ad uoluntatem dei pertinent tales regule.

¶ RESTAT IGITVR NVNC uidere de bonitate morali et malitia ei contraria. Verũ in angelis malis poſſit eſſe uolitio bona moralr ſiue uirtuoſa. Et dicit. ſ. Bonauẽtura ꝙ non, quia omnẽ talẽ operationem ſiue uolitionẽ deturpant ſiue deformant referendo. ſ. in ſe ut in finẽ, cum ſe immoderate diligãt et oĩa alia diligunt propter ſe et ſic nunq̃ aliqd bene uolũt et ſi uolitũ ſit bonũ, hñt etiam habitũ intenſum et perfecte malũ ut puta hĩtum amoris ſui inordinatũ uel habitũ odii intenſum cum ſint in termino et iſti habitus inclinãt eos in actus malos et ideo ſemp male uolunt et malũ. ¶ Sed cõtra primũ ut ꝙ nunq̃ bene uolunt arguit doc. tripliciter. Sĩr cõtra ſm ꝙ ſemp male uolunt arguit ſimiliter tripr. prima rõ cõtra primũ fundatur in hoc ꝙ hñt naturalem inclinationẽ ad bonũ et potẽtia uolitiua ut mere in natura ſua conſideratur poteſt actum elicere conformem tali naturali inclinationi que recta eſt, et ita uidetur ut poſſint hr̃e actum nõ malũ qa nõ cõtra naturã. ſimiliter de remorſu. i. diſplicentia de peccato ſtãdo in tali actu ille actus non eſt malus. ſ. diſplicentia peccati, immo bonus licet poſſit deformari aliqua circũſtantia tñ ſtando in illa diſplicẽtia non eſt malus, ſimiliter de uolitione pene. ¶ Contra ſecundum uidetur ꝙ poſſit eorũ uoluntas eſſe aliquãdo ſine aliquo actu igitur tũc nõ habebit malũ uelle, et ſic nõ ſemper male uolunt, patet quia põt uolũtas ſuſpẽdere ſe ab oĩ actu quia nihil eſt tã in poteſtate uolũtatis q̃ ipſa uoluntas, et intelligitur de actu ſecũdo. ſ. de uelle. i. nihil eſt tam in poteſtate uoluntatis q̃ ipm uelle nec põt intelligi de actu primo, quia ſic aliqd qd nõ ẽ uoluntas pro actu primo eſt magis in eius poteſtate q̃ uoluntas immo uolũtas pro actu primo nullo mõ eſt in poteſtate uoluntatis create, ſuũ uelle ſic. Sed hoc argumentũ uidet ſupponere dubiũ uz ꝙ uolũtas ſine quocunq; uelle poſſit ſe ſuſpendere ab oĩ actu, uidetur enim ꝙ ſi uoluntas ſuſpendat ſe ab actu, ſuſpendat ſe aliquo uelle uel nolle ut ſi aliqd obiectũ ei oſtẽdatur et nolit illud amare per nolle ſuſpẽdit uelle ſic. ſ. nolle amare et ſic per nolle ſuſpenditur amor obiecti uel uelle, ſimiliter odire ſuſpenditur per nolle, et ita nunquam ſuſpendit ſe ab omni actu quaſi uolũtas ſit ſine oĩ actu. Aliqui tñ dicũt ꝙ ſufficit non uelle qui eſt actus negatiuus, ſ. non uolo amare uel nõ uolo odire, et tunc in uoluntate nõ eſt aliqs actus poſitiuus. ¶ Secũda rõ de habitu fundatur in hoc quia habitus non inclinat in quẽcunq; actum ſed in actũ determinate ſpeciei, ut habitus odii in actũ odiendi, et hĩtus ſuperbie in actum ſuperbiendi aut igitur eſt tñ unus hĩtus malus in uoluntate angeli aut plures ſi unus inclinat in actũ ſuum et põt angelus malus habe-

re actū alium ab illo, igitur pōt nō ſemper habere illū ꝑs pña quia nō poſſunt eſſe plures actus in uolūtate ex ſummo conatu eius, igitur non ſemper male uult quantū ad illud male uelle, ſi aūt ſint plures hitus mali in uolūtate tūc unus nō eq̄ inclinabit ſicut alius et tūc actus illius hitus nō ſemper habebitur et tamen aliquādo hēbit, igit qñ hēbit actus unius hitus nō hēbitur actus alterius, et ecōtra et ſic uī in cōi loquēdo q nō neceſſario inſit actus alicuius hitus in uolūtate eoꝝ, et ita nō ſeꝛ q ex habitu malo ſemper uellint male. ¶ Tertia rō patet, qa ille habitus nō eſt libertas nec ꝑs libertatis ſed tm̄ ſe hēt ad uolūtatem rᵒⁿᵉ actus ſui ut cā ſecūda minus pricipalis et ita nō aufert a uolūtate modus ſuū agendi, et uolūtas nō habituata nō neceſſarie elicit actum ſed cōtingenter igꝛ nec uoluntas habituata eliciet neceſſario actum ſed cōtingenter. Et ſi ꝫ hoc adducatur auctoritas philoſophi. 7. ethicoꝝ q malus eſt ĩpenitens. i. hñs habitū malicie eſt ĩpenitens ly impenitēs nō dicit impoſſibilitatē ad penitendū, ſed dicit difficultatē. i. hñs habitū malicie cū difficultate penitet nullus. n. actus aut hitus pōt eē ita intenſus ĩ uoluntate quod tollat eius libertatem ad oppoſitū.

¶ DICIT IGITVR DOC. Duas cōcluſiones prima q angeli mali nō neceſſario hñt aliquē actum malū loquēdo de aliquo actu determinato uel ĩdeterminato ſiue uago, de determinato ſic malus angelus nō neceſſaria uult hūc actum malū, patet quia quocūq; dato malo pōt nō hr̄e illū ſed aliū et patet ratio. Secūda cōcluſio de actu indeterminato et uago angelus malus nō neceſſario hēt actum malū et patet. Nota in fine, Scotus dicit q mirabile eēt q angelus hr̄et naturalē ĩclinationē ad bonū et uolūtas ſua nūq̄ eliceret actum cōformē ſue ĩclinationi naturali, et ſic tm̄ ꝓbat poſſibilitatē in angelo ad aliquā bonitatem moralē, nō tñ ꝓbat factum uidelicet q hēat actum bonum moraliter circūſcriptū oībus circūſtātiis, ſed dicit q ꝓbabile ē q magis exeant in actum ſm maliciā ſiue ſm habitū malicie q uehemēs eſt ĩ eis q̄ ſm naturalē inclinationē ſm quam poſſent in actus aliquō oppoſitos actibus malitie.

¶ AD PRIMVM ARGVMentum. Ia. 2ᵒ. demones credunt et cōtremiſcūt, credūt deum eſſe et credūt deo, qa credunt futurū iudiciū et timent, iſti actus ſunt boni, igꝛ non neceſſaria male opantur. Dicit. d. S. Bonauē. q licet iſti actus ĩ ſe boni ſint tñ in malis angelis ſunt mali qa odiunt creditū et odiūt quē timent nō eſt timor filialis ſed ſeruilis. ¶ Cōtra intellectus ꝑcedit uolūtatē et actus intellectus ꝑcedit actum uolūtatis, igit actus credendi ꝑcedit actum odii, igꝛ in illo priori nō ſunt mali et ĩ illo priori pñt aꝑhendere ueꝝ aliquod et hoc tā ſpeculabile ut q deus eſt trinus et unus, uel aliquod praticabile ut q deus eſt diligendus ꝑꝑ ſe, nota tñ q illa ꝑpō deus eſt trinus et unus non eſt ꝑprie ſpeculabilis ſed ut dicit ĩ ꝓlogo primi eſt pratica, ſed pōt dici ſpeᵘˡᵃ cōparatiue ad aliam ſicut medicina de uniuerſalibus licet ſit pratica cōparatiōe tñ dꝛ ſpeculatiua cōparādo ad medicinā q̄ eſt de ꝑticularibus. Reſpondendo igitur dicit q argumētū cōcludit ueꝝ. ſ. q. hñs aliquē actum bonum diminute tñ bonitate morali, qa nō eſt actus malus malitia ꝯria qa nō hēt ille actus aliquā circūſtātiā oppoſitā bonis circūſtātiis, ſed tñ ille actus caret aliqua circūſtantia debita eo q debent credere ꝑꝑ illū finē ꝑꝑ quem credēdum eſt, ut credere xp̄m ad iudiciū uenturꝫ, ut ex hoc timendo efficiātur boni et hoc deficit in eis qa nō ordināt actus ſuos in debitū finem.

¶ Secundo arguitur ſic angelus eſt imago dei, igit eſt capax eius et ꝑticeps eius, ſed nō eſt capax dei niſi hñdo deū ꝑ obm in telligendo deū et amādo ipm, iſti ſunt actus boni, igit pñt bene opari. Reſpōdet doc. q ſi ſit ſermo de potentia ante actum que dicit ordinē actuꝫ q̄ diuidit ens ꝫ actū ly capax et ly ꝑticeps notāt talē potētiam remotā. i. ex hoc q angelus ē capax dei ly capax notat ĩ eo eſſe potentiā (ad cognoſcēdum et amādū deū ordinate et meritorie) remotā tm̄ et nō propinquam, et hoc cō cedo q ſi eſt imago dei pōt deum cognoſcere et amare, igit cognoſceret intuitiue et amabit fruitiue, negatur pña qa non hēt grām que neceſſario requiritur, uel ſi ſit ſmo de potentia ꝑ principio uel paſſiuo, uel actiuo, dico q ly capax dei notat tm̄ potētiā paſſiuā et actiuā diminutā et ꝑtialē q̄ nō ſufficirem ad eliciendū actum intuitiuū dei nec fruitiuū. ¶ Tertio aꝛ ſic ĩ angelis malis remanſerūt oīa nālia integra, igꝛ liberꝫ arbitriū integrū. Cōcedo totū ſed de rōne liberi arbitrii nō eſt poſſe peccare ſm Anſel. qa poſſe peccare nō eſt libertas nec pars libertatis, ſed liberꝫ arbitriū eſt ptās ſeruādi rectitudinē ꝑꝑ ſe, ſi ſꝛ liberꝫ arbitriū eſt io eis ineſt eis ſm illud q eſt per ſe de rōne formali liberi arbitrii, tale qd eſt poſſe bene uelle, igit poſſunt bene uelle. Ad hoc de poſſe peccare, dicit doc. q aliud eſt loqui de poſſe peccare, aliud de potentia ad actum peccati, primus. ſ. poſſe peccare nō dicit aliqd abſolutū, ſed tm̄ dicit relationē ordinis ad actum difformem, et talis ordo ſiue rlō nō eſt libertas nec ꝑs libertatis nec abſolute loquēdo aliqs ordo ad actum eſt principiū actiuū uel pars principii actiui, qa liberꝫ arbitriū eſt qd abſolutū et nō reſpectiuū, ſꝫ ſi loqmur de poᵃ actiua ad actum. Dico q illud dicit principiū quo pōt elici actus difformis. Et dico q iſtoᵒ poſſe peccare ptinet ad liberꝫ arbitriū. Eſt tñ aduertēdum q ly poſſe peccare duo dicit. ſ. poſſe, aliud deficere. Et pᵐ. ſ. poſſe notat potentiā quo quis pōt in id cuius eſt poſſe. ſ. ĩ actum, et iſtud poſſe, ut abſtrahit a deficere eſt libertas, et ꝑ ſe libertatis et eſt de rōne formalis liberi arbitrii ſicut rōnale eſt de rōne hoīs, et hoc poſſe ĩcluditur in rōne liberi arbitrii ĩ cōi ut cōuenit deo et ſanctis et nobis uiatoribꝫ. Reliquū uero. ſ. deficere non eſt eius unde liberꝫ arbitriū eſt. i. deficere non eſt de rōne formali liberi arbitrii ut liberꝫ arbitriū eſt ſꝫ ſi deficere ĩcludatur ĩ rōne liberi arbitrii eſt de rōne formali liberi arbitrii, unde tale. ſ. ut defectiuū eſt, et tale eſt liberum arbitriū creatum uiatoris quo. ſ. uiator pōt uelle defectibiliter. Et ideo nota q liberꝫ arbitriū beati et uiatoris dr̄it ĩ hoc q uiatoris eſt defectibile, et hoīs beati nō, et ex hoc ꝑs q defectibilitas nō eſt quid poſitiuū ĩcluſum ĩ libertate, qa ſic ſemper ĩcluderetur et ſic liberꝫ arbitriū beati Petri eſſet eque defectibile modo ſicut qñ negauit noſcere xp̄m, ideo eſt illa defectibilitas quedā cōditio priuatiua qua poſſit a recto deuiare et illud nō eſt proprie poſſe, ſed beati ĩ gr̄a cōfirmati non ſic ab illa gr̄a cadere poſſunt. Eſt etiā aduertēduꝫ q liberꝫ arbitriū defectiuū cōuenit cū libero arbitrio, unde liberꝫ arbitrium, quia reſpectu huius quod eſt uelle abſolute ſine quocūq; alio tota entitas poſitiua liberi arbitrii et ſola illa eſt principiū actus uolendi ſicut ēt ĩ deo et ĩ beatis, ſed reſpectu illiꝰ deformitatis nihil poſitiuū in libero arbitrio eſt principiū eiꝰ, ſed ſi ſit principiū eſt defectibilitas in libero arbitrio uiatoris et dānatoꝝ. Et tunc ad formam argumēti, cōcedo q in angelis malis ē liberꝫ arbitriū, nō tñ ſeꝛ igꝛ nō poſſunt peccare cū habeāt liberꝫ arbitriū defectiuum et ĩ malicia cōfirmatū, ſed bene ſeꝛ hñt liberum arbitriū igꝛ hēt potentiā qua poſſunt in actum poſitiuū q actus poſitiuus. ſ. uelle eſt a potentia poſitiua, unde poſitiua eſt, et nō ut defectiua et ꝑ ꝯñs ſeꝛ q nō eſt peccatū illud ad quod eſt liberum arbitriū, et patet ĩ deo et in beatis qa liberꝫ arbitriū eoꝝ eſt ad actum poſitiuū, in quo nō eſt peccatū tamen in malis angelis et uiatoribus ex defectu ſiue defectibilitate q̄ cōcomitatur liberꝫ arbitriū eoꝝ, et etiam poteſt cōcomitari iſtū actum uolendi mali angeli pōt eē peccatū. Alia reſponſio, Cōcedo totum argumētum. ſ. q ĩ malis angelis eſt liberum arbitriū et hñt potentiā nō peccādi ſic exponēdo qa hñt potentiā q̄ nō eſt formaliter peccatū qa eoꝝ liberū arbitriū nō eſt formaliter peccatū.

Non tamen habent potentiam non peccandi, hoc eſt ſi ſunt in peccato nõ hñt potentiã faciẽdi ſe extra peccatum eo modo quo peccator poſt actum trãſeũtem dr̃ eſſe in peccato quia eſt gr̃a priuatus et reus pene debite ſiue obligatus ad penã cõdignam peccato q̃ obligatio manet uſq; ad penitentiã de peccato cõmiſſo, ut pȝ di.ꝫ.q.4[ti].q prima in prĩcipio hoc mõ demones nõ pñt non eſſe ĩ peccato.i.eu ſe nõ pñt ſe facere extra peccatũ. Nec liberũ arbitriũ eſt po[a] talis ad nõ peccatũ, ſiue ad non eſſe in peccato, et ſi arguas liberũ arbitriũ ẽ poteſtas ſeruandi libertates ꝑ ſe, igit̃ hñs talem poteſtatem pñt ſeruare rectitudinẽ et ita pñt ſe facere extre peccatũ. Reſpõdeo q liberum arbitriũ eſt poteſtas ſeruãdi rectitudinẽ infuſam qñ illa ineſt, ſed alr̃ non, qñ.n. gr̃a nõ ineſt, non eſt poteſtas ſeruandi illã, et hoc modo Anſel exponit. ¶ Quarto arguitur ſic primo celi nullũ uiolẽtũ perpetuũ et rõ q illud uiolentũ eſt contra naturã eius cui ineſt, et iõ ſi illud cui ĩeſt dimittatur natere ſue reddit ad oppoſitũ uiolenti, ſicut pȝ de aqua calida q̃ caliditas ineſt aque uiolẽter qa cõtra naturã eius cũ inclinetur naturaliter in oppoſitũ.ſ.in frigiditatẽ. Sed malicia eſt ꝯtra naturã uolũtatis ſm̃ Dama. igitur nõ pñt malicia perpetuo durare ĩ uolũtate, igr̃ malicia nõ neceſſario ineſt uolũtati. Ad hoc ſunt due reſponſiones prima ẽ negãdo ſimilitudinẽ qa nõ eſt eadẽ ratio ĩ agentibus mere naturalibus et ĩ agẽtibus per libertatẽ, in agente.n. naturali ceſſante impedimẽto agens naturale reddit ad oppoſitũ uiolenti et redit ad propriam ꝑfectionem eius naturalẽ, aqua.n. naturaliter perficitur frigiditate et iõ ſi dimittat̃ ſue nature ſic q nõ ſit applicata igni reddit ad frigiditatẽ neceſſario et rõ ẽ qa in aqua eſt principiũ actiuũ ĩtrinſecũ neceſſariũ quo remouetur caliditas et inducitur frigiditas q̃ eſt ꝑfectio eius ad quam naturaliter inclinatur et quã in ſe naturaliter et neceſſario ꝓducit ita q aqua reſpectu frigiditatis dup[r] ſe hñt ad eam, et qa ad ipſaꝫ naturaliter inclinatur ut ad ꝑfectionẽ ſuam, et qa aqua ẽ principium actiuũ neceſſariũ frigiditatis iõ ĩ talibus agentibus naturalibus nullũ uiolẽtũ eſt ꝑpetuũ, ſed nõ eſt ita de uoluntate quia licet peccatũ ſit cõtra eius naturã nõ tñ ſe[r] q ſi ſibi dimittatur q redeat ad ꝑfectionem ſuam.ſ.ad amãdum deum meritorie, qa reſpectu illius actus ꝑfecti, uolũtas tñ inclinatur naturaliter paſſiue, ut illo actu ꝑficiatur, nõ tñ uolũtas inclinatur ad illum actum actiue neceſſario, qa tũc ſibi dimiſſa illũ neceſſario cauſaret ĩ ſe, ſicut graue amoto ĩpedimẽto neceſſario cãt actum deorſum in ſe, et iõ patet diſſimilitudo, et rõ negatiõis ꝯñe. Alia reſponſio eſt q peccatũ nõ eſt cõtra naturã uolũtatis, ſȝ eſt cõtra naturã hoc eſt cõtra illũ actum ad quem natura[r] inclinatur q natus eſſet elici cõcorditer ĩclinationi naturali, ita q peccatũ ꝯtrariatur actui meritorio et actui beatifico, ſed ex hoc nõ ſe[r] q ꝯrietur uolũtati, nõ.n. ſe[r] peccatũ cõtrariatur actui recto q natus eſt elici a uolũtate. Cõcedo, igr̃ ꝯtrariatur uolũtati, negatur ꝯña, non.n. oportet q illud quod contrariatur accidenti alicuius ſubiecti q ꝑ hoc ꝯrietur ſubiecto illius accidentis ſicut albedo ꝯ·iatur nigredini in pariete nõ tñ albedo cõtrariatur parieti. Nec ẽt oportet q ſi aliqd ꝯrietur effectui alicuius cauſe q ꝯriet̃ cauſe maxime ſi cã ſit libera ut hic et nõ naturalis, ·aliditas.n. cõtrariat̃ frigiditati, non tñ ꝯtrariat̃ aq̃ que eſt cã frigiditatis lȝ bene uirtualit̃ aqua et caliditas ꝯriẽtur non tñ for[r], ita dico ĩ propoſito q et ſi peccatũ cõtrarietur actui recto nato elici cõfor[r] ad naturalẽ ĩclinationẽ uolũtatis non tñ ſe[r] q peccatũ cõtrarietur uolũtati. Et ita uolũtas ſe habet ĩdr̃ater ad peccatũ et ad actum rectum et bonũ et moralr̃ et meritorie, cũ ſit in poteſtate eius maxime ipſa exñte in gratia ut eliciat hunc actum bonũ uel illum malũ et iõ reſpectu actus boni et mali nõ ſe hñt uiolenter ſed ĩdr̃ater. ¶ Quinto arguitur intellectus nõ eſt ita a uerſus a uero quia poſſit intelligere aliqd uerũ, ſicut de ueritate primorũ principiorũ qa illa ſunt nota intellectui ex terminis igr̃ nec aliqua uolũtas eſt ita a uerſa ab ultimo fine quin poſſit bene uelle finẽ, tenet ꝯña dup[r] primo per illud ſimile philoſophi etc. ſecũdo qa omnis malus eſt ignorans, igitur nõ eſt malicia ĩ uolũtate ſine errore ĩtellectus ig[r] ubi non pñt ĩtellectus excecari circa obiectũ ĩtelligibile ibi nec uolũtas obliquari circa obiectũ apetibile et amabile tale obiectum eſt deus. Dicit doc. q illud ſile cõcluderet ĩtellectũ angeli ĩ primo.ꝯ. creationis nõ potuiſſe cõcipere recte aliquod prĩcipiũ praticũ, qa ſi ſic eum per eos ĩtellectus ut aliqd recte aꝑhendẽs eſt ſufficiens motiuũ uolũtatis, uoluntas mota eliceret actum cõformiter ad ĩtellectũ mouẽtem, et tũc ſi intellectus recte aꝑhendit q ſummũ bonũ eſt ſumme amãdum et deus eſt ſummũ bonum igitur deus eſt ſumme amãdus ut ſic mouiſſet uolũtatẽ luciferi, et ſic uolũtas luciferi ĩmobiliter amaſſet deum et ſic non peccaſſet igitur ſi illa uolũtas peccauit circa finem neceſſe eſt dicere intellectũ nõ recte aꝑhendiſſe ultimũ finem et ita circa finẽ fuiſſe errorem in ĩtellectu et ſic pena p̃ceſſiſſet culpam. Sed Scotus dicit hoc eſſe falſum imo potuerũt aꝑhendere principia pratica uera qa aꝑhendentes terminos neceſſario cognouerũt cõplexionẽ ꝑdicati ad ſubiectum cũ ſit de ſe euidens, et ſic negetur ſimilitudo iſto modo ĩter intellectũ et uoluntatẽ, qa intellectus cũ ſit naturalis potẽtia hita aꝑhenſiõe terminorũ noticia illorũ et ĩtellectus naturaliter cauſant noticiã cõplexonis illorũ terminorũ et illa eſt neceſſario euidens, et ita illi euidẽtie neceſſario adheret, nõ ſic uolũtas cogi[r] in uolitione finis quãtũ cũq;.n. bonum ei oſtendatur mere libere et contingenter fertur in id, et ita pñt eſſe ſic auerſa a fine q licet ĩtellectus illi oſtendat ſummũ bonum eſſe amãdum ꝑ ſe nõ tñ amabit uel ſi amabit nõ ordinate amabit. Nota dr̃iam ĩter aduerſa p.d. et auerſa fine .d. qe aduerſa cũ.d. ſignificat idẽ q cõuerſa iuxta illud cum doctor dicit aduertatis.i. ĩtellectũ neſtrum ad dicta cõuertatis et illud, aduerte mala inimicis meis.i. cõuerte mala in eis, ſed auerſa fine.d. ſignificat malã affetionẽ uolũtatis qua bonuꝫ ſpernit ĩcõmutabile. Sed quid ſignificat illud dictum Ariſt. 3. ethicorũ omnis malus eſt ignorãs.i. imprudens qa ſicut prudens habet omnem noticiã reqſitam ad actum uirtutis ita malus habituatus ĩ malicia hñt noticiam eorũ que reqrũtur ad male operandum et hec noticia ſiue habitus dr̃ ĩprudentia et Ariſt. hũc habitũ ĩtellectus uocat ignorãtiã et in 6. ethicorũ appellat aſtutiam et alii apellãt illũ habitum uerſutiam, inde uerſuti. Et ſm Girardũ odo. in. 3. ethicorũ lectione. 2. q. 2. ſic generatur qa uerſutus eſt circa multas malas opationes uolũtatis eſto iniuſticie tales opationes in eo q opationes uolũtatis generant habitum malum in uolũtate.ſ. iniuſticiam, et intellectus illas aprehẽdit et ut cognite et expte generãt hitũ malũ in ĩtellectu q dr̃ ĩprudentia et ab Ariſt. ignorãtia. Sed melius fore credo dicẽdum q uolũtas mala impat ĩtellectui ut querat media quibus poſſit ad implere uelle ſuũ et intellectus inueſtigat et querit media ad malũ opandũ et ſic habituatur habitu imprudẽtie q habitus dicitur ignorãtia ab Ariſt. et nõ eſt ignorantia negationis, ſȝ eſt ignorãtia praue diſpoſitionis. Et iſto mõ intelligitur q ois malus habituatus habitu malicie eſt ignorãs.i. habituatus ignorãtia praue diſpoſitionis, nec eſt intelligendũ q tales peccent ex ignorãtia negationis imo optime cognoſcunt id quod faciũt ſȝ ex ꝓpria malitia operãtur malũ, et dũr ab Ariſt. impenitẽtes quia ex tota uolũtate mali ſunt, talis ignorãtia nõ fuit in ĩtellectu angelorũ in primo.ꝯ. nec ignorãtia negationis ſed optime cognouerũt deum et ſciebãt q eum pr̃ſquã ſe debebãt diligere ſed noluerũt et ĩ hoc apparet libertas uolũtatis q̃ nullo modo cogi pñt, et ex hoc aparet q ĩtellectus nõ eſt ſufficiẽs motor uolũtatis quia ſtante etiam recto dictamine in intellectu poteſt

uoluntas in oppoſitum ut patebit diſt.43. ¶ Vltimo arguitur quia ſi angeli neceſſario male uelint cũ ſemper ſint in actu cũ non ſint impediti, igitur ſemper male uolũt tũc ſequtur ꝙ eorum habitus malus ſemper intenditur, et ita demerita multiplicãtur, et cum ſecũdum rigorem iuſticie pena corrñdeat culpe ſequtur ꝙ eoꝝ pena ſemper augeatur et ita nũꝙ̃ fuit ī termino, nec ſm habitũ malum, nec ſm penam. Item a ſimili arḡ de bonis qa ſemp bene et bona uolũt igit eoꝝ habitus gr̃e ſemper intenʳ, et ſiʳ meritum, igr̄ ſm iuſticiã cõmutatiuã eoꝝ pmium ſemper augetur, et ita nec ſm gr̃am nec ſm merita nec ſm pmiũ ſunt boni ī termino ꝙ eſt abſurdum et de malis et de bonis. Reſpõdendo doc. primo reſpondet de habitibus maloꝝ et bonoꝝ quoniam illi habitus nũꝙ̃ augentur, ſed ī illo gradu ī quo qs eſt malus ī termino uie ī illo ſemper ſtat et ita inquocũq; gradu gr̃e qs repitur in termino uie in illo confirmatur, nec unꝙ̃ intenditur nec remittitur. Et ſiʳ dicẽdo eſt de pena et pmio maloꝝ et bonorum, aſſignatur eis a deo equiſſimo gradus pene malis et gradus premii bonis et ī illis in eternũ ſtant, et ſic eoꝝ malicia creſcet in īfinitum extenſiue qa ſemp durabit, et ſiʳ eoꝝ pena, et ſiʳ creſcet bonitas et meritũ et gr̃a bonoꝝ in īfinitũ extenſiue nullo mõ intẽſiue, et hoc loquẽdo de pena eſſentiali dãnatoꝝ et de pmio eſſentiali beatoꝝ quod corñdet gr̃e acqſite ī uia et meritis ibi hĩtis, et ī malis pene q̃ corñdet de meritis hĩtis in uia. Sed nũqd mali eliciũt malos actus ī ſtatu dãnatiõis et peccant? Dico ꝙ eliciũt actus malos culpabiles cũ deum blaſfemẽt quottidie, ſed tñ illi actus mali nõ augent habitũ malũ quo dãnati ſunt ſed ex uehementi malicia hĩtus ꝓueniũt illi actus mali, nõ tñ quouis modo intendunt habitũ, ſicut in uirgine plena gratia, actus ꝓuenientes ex illa poſt cõceptũ filii nõ intendebãt illam gratiam ſed ex perfectione gratie ꝓueniebãt ab illa, ita a ſimili ī malis. Itẽ aduerte ꝙ lꝫ ille blaſfemie ſint actus mali culpabiles non tñ ſunt actus demeritorii ſic ꝙ deus puniat demones ꝑ illis blaſfemiis, ita ēt eſt in bonis cõtinue deum laudãt et benedicũt et ei ſuiũt in oĩbus et nos cuſtodiunt, nõ tñ iſti actus intendũt grãtias, nec augẽt merita ſic ut per illos actus pmient a deo et dato ꝙ ſint actus boni et laudabiles nõ tñ meritorii. Sed ſi iſti nõ ſunt demeritorii ī malis nec illi meritorii in bonis erit igr̄ actus bonus īrremuneratus et actus malus impunitus. Reſpõdet ꝙ actᵒ mali nõ ſunt īpuniti qa ſunt ſibi ipſis pena et maxima pena, eo ꝙ ꝑ illos ē priuatus ſummo bono, qa ꝑ illos actus culpabiles ſemp peccator auertit ſe a deo et deũ q eſt ſuũ ſummũ bonũ ſpnunt et perdũt et per oppoſitũ actus boni bonoꝝ cõuertũt eos ī deum et per illos cõiũgũtur deo ſuo et ita iſti ſunt ſibi pmium et alii ſunt ſibi pena iuxta illud Augu. libro ꝯfeſſ. iuſſiſti dñe et ita eſt ut pena ſit ſibi quiſq; peccator. ¶ In fine nota ꝙ ſolus uiator põt mereri et demereri et qa angeli boni ſunt ī termino eoꝝ actus nõ ſunt meritorii ſed dñr actus beatifici ſed meliᵒ actus beati, uel actus ꝓueniẽtes ex beatitudine, ſiʳ ī malis eoꝝ actus dñr dãnatorii uel magis actus alicuius dãnati uel actus ꝓuenientes ex eoꝝ dãnatiõe a qua nos xp̃s dñs nr̄ ī quẽ credimus et ſpamus et cui ſuimus nos liberare dignetur. Amen.

DISTINCTIO OCTAVA.

VTRVM ANGELVS POSSIT ASSVMERE CORPVS in quo exerceat opa uite. ꝙ nõ tripliciter. ¶ Quod ſic, quia geñ. 18. uidit Abraam. 3. Angelos dicit Greg. ꝙ nũꝙ̃ Abraas eos uidiſſet niſi corpus ex aere uel alio elemẽto aſſumpſiſſent.

¶ IN QVESTIONE SVNT Tres articuli iuxta. 3ᵐ. argumenta ī principio poſita primus articulus querit quid ſit angelum aſſumere corpus huius queris diffinitionẽ. Et dicit primo ꝙ angelũ aſſumere corpus nõ eſt angelũ informare corpus, quia ſi angelus īformet corpus quod ipẽ aſſumeret, tũc ex ipſo et corpore aſſumpto fieret una natura compoſita, et ita aſſumeret corpus ad unitatẽ nature, ꝙ nõ eſt ueꝝ, angelus.n. habet ultimatũ eſſe cum ſit pſona, eſt etiam angelus forma naturaliter ſepata a materia. ¶ Secũda ꝯcluſio angelũ aſſumere corpus nõ eſt unire ſibi illud corpus ī unitatẽ ſuppoſiti, qa tũc eẽt una perſona ſub duabus naturis, eſſet.n. pſona ãgeli ſub natura angelica, et ſub natura illius corporis aſſumpti ſicut uerbũ diuinum modo eſt pſona ſub natura diuina et ſub natura humana et hoc nõ eſt ueꝝ. Quid igr̄ eſt angelũ aſſumere corpus, ē angelũ eſſe ī corpore ſic ꝙ nõ alibi et eſſe intrinſecũ motorẽ illius corporis et ꝑ hoc angelus q mouet celũ nõ aſſumit celũ, qa non eſt intrīſecus motor ſed extrinſecus mouet celũ. Et nota ꝙ ꝑꝑ duo angelus aſſumit corpus, unũ ē ut ī illo corpore manifeſtet ſe nobis, et ſecũdum ut utatur illo corpore ad exercẽdum miſteria ſibi impoſita a deo et hoc loq̃ndo de bonis ſicut Gabriel aſſumpſit corpus ut ī illo manifeſtaret ſe uirgini, et ī illo exerceret miſteriũ annũciationis et īcarnationis filii dei. Mali aũt angeli aſſumũt corpus ut ī illo appareãt nobis, et ī illo exerceãt deceptiones ſuas, et hoc eſt angelũ aſſumere corpus. Et nota ꝙ nõ dicimus angelũ aſſumere corpus ꝑ quãto corpus aſſomptum mouetur motu ꝓgreſſiuo, ſed qñ ꝑ illud corpus exercet opationes ſibi ꝓprias, motus.n. ꝓgreſſiuus, nõ congruit ſuo ſbi ꝑꝑ quẽ aſſumitur corpus, motus.n. ꝓgreſſiuus eſt a uirtute organica q̃ hẽt uirtutẽ mouẽdi corpus, ſicut in oꝑſſo a demone, et ſi ille mouetur motu ꝓgreſſiuo ille motus nõ eſt a demone ſed a uirtute ꝓgreſſiua organica nec demon dr̄ aſſumere illud corpus ratione illius motus, ſed rõne ſuaꝝ opationũ ꝓpriaꝝ quas exercet in illo corpore. ¶ SECVNDVS Articulus eſt ad uidendũ qualia corpora aſſumit et ponit doc. 5. ꝯcluſiones, prima Angelus non aſſumit corpus celeſte Scotus nõ ꝓbat hic ſed ſupra ubi dicit ꝙ corpus celeſte nõ recipit ꝑegrinas impſſiones, ſi.n. angelus aſſumit corpus ut appareat nobis ī illo corpore oꝫ ꝙ illa materia de qua angelus format illud corpus recipiat figurã illius corporis et accñtia illius corporis, corpora celeſtia nõ recipiũt talia accñtia et ideo non aſſumit corpora facta de illa materia celi, nec aſſumit ipſm celũ qa tũc partem celi aſſumeret et celũ diuideret quod eſt impoſſibile qa celũ eſt īſciſſibile, et tunc uel daretur uacuũ uel ptes celi cõcurrerẽt et ita celum rarefieret quod eſt impoſſibile. ¶ Secũda cõcluſio angelus nõ aſſumit corpus pure elemẽtare ī quo appareat qa corpus elementare nõ eſt uiſibile cũ ſit purũ, et trãſparens et nõ terminatum nec coloratũ, nec ēt aer recipit accñtia in qbus apparet qa nõ recipit figurã et colorem hoĩs uel leonis ſi appareat in tali forma. ¶ Tertia cõcluſio. Corpora iã a natura ꝓducta angelus põt aſſumere ut demon põt aſſumere cadauer hoĩs dãnati et aſſumit et ꝑꝫ qñ diſparet dimittit maximũ fetorem, ꝓueniẽtem ab illo cadauere põt aſſumere corpus leonis et lapidem, et alioꝝ brutoꝝ ſicut ꝑꝫ ī legẽda ſancti Antonii demones apparuerũt.n. ī forma brutoꝝ, ſed angeli boni nõ aſſumunt talia corpora ſed apparẽt nobis ī forma corporis humani et poſſent aſſumere corpus unius electi, et in illo nobis apparere et exercere opationes eis a deo glorioſo commiſſas. ¶ Quarta concluſio. Corpora nõ ꝓducta prius a natura ſed q̃ tũc ſubito uidentur fieri et que etiam cito diſparent angelus põt aſſumere et bonus et malus, et oꝫ ꝙ illa corpora ſint aliquõ mixta ꝑꝫ qa ſi eẽnt pura elemẽta non reciperent accñtia que ſunt ī tali corpore ī qᵒ apparẽt ſiʳ apparent in forma hominis purus aer non recipiet figurã nec colorẽ hoĩs, ideo dicit .S. Bonauent. ꝙ angeli boni aſſu

unt corpora facta de aere ſupiori et claro quia aer ille non ſufficit ad formandũ corpus qd uideatur humanũ iõ addit humorem terreũ qui eſt ibi in nubib⁹, angeli mali formãt ſibi corpora de aere ĩferiori caliginoſo cũ humore terreſtri. Et itẽ illa corpora ſunt mixta ex aere et hũore terreſtri. Quinta conclusio, ſunt illa corpora impfecte mixta quia nec complexionata nec organizata patet qa talia corpora organizata ñ poſſunt produci niſi per gñationẽ et itẽ nõ ſubito. Et ſi dicas q̧ angelus põt ſubito inducere formam in materia hoc eſt fĩm. Ibi nota q̧ angelus ẽt non inducit formã mixti in materia aeris et humoris terreſtris ſed corpora celeſtia ut pʒ ĩ lr̃a. Ibi nota cũ dicit q̧ illa corpora aſſumpta ab angelis ſunt impfecte mixta et aſsimilantur magis illa corpora impreſsioni que eſt imperfecte mixta ſicut eſt a ſub, et cometa ut pʒ ĩ methauris. Corp⁹ ergo q̧ aſſumpſit gabriel qñ uenit ad Mariã uirginẽ fuit impfecte mixtũ nõ cõplexionatũ nʒ organicũ, et ideo nõ habuit ueros oculos nec ueras aures nec alia uera mẽbra nec ex ꝯñte alam nec gabriel informabat illud corpus. ❡ SEQVITVR tertius articulus in quo ponit Sco. 7. concluſiones. Quarũ prima eſt iſta q̧ angelus exercet opa uite in corpore aſſumpto, qa ut motũ localẽ pʒ lr̃a. ❡ Secunda cõcluſio angelus in corpe aſſumpto non exercet operationes ale ſenſitiue qa ille ut uidere conſiſtunt in quodã pati quia niſi actus uidendi recipiatur in oculo nunq̃ aĩal uideret et ille opatiões recipiũtur in cõpoſito ex organo uere cõplexionato et informato uirtute uiſiua et nullum iſtorũ fuit in corpre aſſumpto a gabriele, et iõ gabriel non uidit uiſione ſenſitiua Mariã nec audiuit eius reſponſum auditione ſenſitiua. ❡ Tertia cõcluſio operationes uegetatiue q̃ cõſiſtunt in uere agendo ut nutrire augumẽtare generare non exercet angelus in tali corpore aſſumpto, ut pʒ ĩ lr̃a. ❡ Quarta concluſio. Cognitio quam hẽt angelus de rebus factis ut de rñſione Marie et aliis geſtis ibidẽ ut auditio et uiſio nihil aliud eſt q̃ eius intellectio, unde gabrielẽ audire Mariã non eſt aliud quã gabrielẽ intelligere rñſionẽ et uoluntatem marie. Si aũt loquamur de actibus uegetatiue qui apparẽt nõ qui sũt in angelis ut apparẽt comedere et nutrire ſe, augere ſe gñare. De comeſtione primo ponitur iſta cõcluſio que ẽ. 5. q̧ comedũt q̃tũ ad diuiſionẽ cibi cũ maxillis q̃s pñt formare ita duras ut diuidãt cibũ et pñt traicere cibi ĩ uentrẽ ſʒ quo ad. 3. ꝯuerſionẽ cibi ĩ ſubſtantiã cibati hoc ibi nõ ẽ ſʒ fit cibi exatio et reſolutio uirtute actiua angeli ſed ibi nõ eſt uera nutritio. ❡ Sexta cõcluſio ſicut nõ eſt ibi ĩ corpe aſſumpto ab angelo uera nutritio ſic nec uera augumẽtatio põt tñ ibi eẽ augumẽtatio que fiat p ĩuxta poſitionem non per intus ſuſceptionẽ. Et ſi dicas ſi comeſtio nõ eſt opatio uitalis igit ſi xp̃us benedict⁹ poſt reſurrectionẽ ſuã comedit nõ ſe^r q̧ pp hoc uiueret quia ſicut nõ ſeqtur angelus in corpe aſſumpto comedit i^r uiuit corp⁹, ita non ſeqtur xp̃us comedit igitur uiuebat negaret iudeus ꝯñam quia cõcederet añs ſicut cõcedit de raphaele Tobie ultimo uidebar comedere et bibere ſʒ alio potu et cibo utor et ita ñ ur̃ ꝯña ualere de xp̃o ſicut nec de raphaele. Prima rñſio pʒ. Secunda cõcedit q̧ xp̃us uere comedit ſic q̧ cibus cõuertebatur ĩ ſubſtãtia ſui etiã poſt reſurrectionẽ, et tũc hẽbat corpus glorioſum nec ſe^r ig^r tũc corpus xp̃i glorioſum fuiſſet corruptibile qa nihil eius fuiſſet corruptũ ſed qcqd fuiſſet illi corpori unitũ fuiſſet glorioſum et impaſsibile. Et ponit caſum ſi xp̃us ueniſſet ut glorificatur tñ in caſu in quo Adã non peccaſſet ut patebit in 3. di. 7. et natus fuiſſet puus nõ ne potuiſſet ſuxiſſe, lac uirginis et nutriri uſq; ad etatẽ et q̃titatẽ pfectã et tñ hũiſſet corp⁹ glorioſus, ñ ĩcõuenit i^r corp⁹ gl'oſus uer̃ comeder̃ et uere nutriri ñ ſic cõuenit corpi aſumpto ab angelo, qa ibi ñ ẽ niſi additio uel appoſitio. ❡ De generare uero. Dr̃. 7. cõcluſio q̧ ñ poſſunt generare quia ſm phõs tres ſpũs et tres calores requirũtur ĩ generatione, primo ſpũs naturalis ſpũs aialis iſti duo ſunt in angelo et ſpũs alalis hic non eſt in angelo, requiritur etiã calor celi et calor elemẽti et calor aĩalis et iſti non ſunt in angelo i^r non pñt in corpe aſſumpto generare. Et ſi dicas q̧ filii dei. i. angeli genuerunt ut patet in biblia. Dico ſm Aug. q̧ per filios dei intelliguntur filii Sem qui uixerunt ſecundũ deũ ideo filii dei appellati ſunt per filias hoĩum intelliguntur filie Chaim que uiuebant ſecundũ carnẽ et non ſecundũ deũ. Et ſi arguas de hiſtoria britonum qui tenent Merlinũ fuiſſe generatũ a demone Reſpondetur q̧ hoc eſt quia demon prius fuit ſucubus ideſt ĩ forma mulieris ſub uiro poſuit ſe et accepit ſemen et cõſeruauit in debita caliditate et uirtute ad generandum, deinde fuit incubus ideſt concubuit cum muliere et illud ſemen prius deciſum a uiro poſuit in matrice mulieris et ſic genitus eſt merlinus et ſic generabitur antichriſtus, ipſi tamen non proprie generant. Quia ad generationem primo requiritur conſtitutio ſeminis quod fit ex omnibus partibus hominis et maxime de capite et hoc non habuit demon in corpore aſſumpto, nec etiam poteſt deſcindere ſemen a ſe ſed ſemen deciſum a uiro poteſt ponere in muliere.

❡ AD PRIMVM ARGVmentum patet q̧ angelus nõ aſſumit celum nec partem celi quia ad nullam etc. ❡ AD ſecundum ſimiliter patet. ❡ Ad tertium ibi nota q̧ alia eſt potentia motiua qua angelus mouet quaſi progreſsiue corpus aſſumptũ et alia eſt potentia motiua proueniens ab anima, quia illa eſt potentia motiua organica non ſic illa qua angelus mouet corpus ſed illa potentia motiua angeli qua mouet eſt ſuperior ad illam potentiam motiuam qua potentia motiua organica et animalis mouet progreſsiue uere quia bene ſequitur mouet progreſsiue igitur mouet et nõ econtra mouet q̃ſi progreſsiue igi^r mouet progreſsiue non ſequitur quia una eſt uere organica et uere progreſsiue mouet et alia non eſt organica et ideo nec uere progreſsiue mouet.

DISTINCTIO NONA.

VTRVM ANGELVS SVPERIOR POTEST ILLVMINARE ĩferiorẽ etc. ❡ Ponitur opinio Henrici habens quatuor articulos in primo dicit q̧ angelus non cognoſcit ſingulare primo nʒ per propriam rationem ſingularitatis, ſed per rationem uniuerſalis. Nota q̧ illud dicitur intelligi primo quod ſine quocunque aliquo poteſt cum potentia cauſare actum ſicut color cum uiſu ſine quocunque alio poteſt cauſare actum uidendi et illud dicitur eſſe obiectum primum non quidem primum ideſt adequatum ſed primum, quia per eius rationem formalem poteſt mouere potentiaʒ, illud dicitur eſſe obiectum per ſe ſed nõ primum, quod non poteſt ſine alio mouere potentiam ut quantitas et figura ſine colore non poteſt mouere uiſum iden color dicitur obiectum primum et per ſe, quantitas autem eſt obiectũ per ſe ſed non primum. Ita in intellectu obiectum primum eſt illud quod poteſt ſine alio mouere intellectum ut ens reale abſolutum, obiectum per ſe ſed non primum ſicut ſunt relationes reales, et magis relationes rationis, ſed ſecundum Henricum obiectum primum intellectus creati eſt uniuerſale, ſingulare autem eſt obiectum tantum per ſe et non primum, et ſecundum eum non poteſt primo mouere intellectum, ſed primum quod mouet intellectum eſt uniuerſale, dicit igitur q̧ intellect⁹ angelicus intelligit ſingulare non primo nʒ p aliquam rationem

propriā ſed ſolū per rōnē uniuerſalis cōcreati ī tellectꝰ ſuo. Pro prima ratione Henrici notandum eſt ꝙ hic homo ultra humanitatem non addit aliquam entitatem poſitiuā, ſed ſolū duplicē negationē ſm ipſum, et negatio nō pōt eē primū obiectū intellectus quia non cognoſcitur niſi per affirmationē, et ideo ī ſingulari nulla eſt propria rō cognoſcibilitatis ſed ſi hic hō ē cognoſcibilis ſolū eſt cognoſcibilis per rōnē humanitatis et ita per rōnes ūlis quia unūquodq; etc. Secunda ratio ſua nititur ducere ad incōueniens, ut ꝙ ſi angelus nō cognoſcat ſinglre ſub rōne ūlis cū illud cognoſcat et in ſinglri nō ſit aliqua rō ſibi ītrinſeca qua cognoſcatur qa nō eſt niſi rō negatiua ſibi ꝓpria et angelus illud cognoſcit et nō per ſuā eēntiā nec per hitū qa ille eſt ūlium tm̄ ſeʳ ꝙ ſingulare p̄mebit ſe intellectui angeli eo mouēdo illū et tūc ſeʳ ꝙ ſingulare ſit obiectū primū intellectus angelici qđ falſum eſt qa obiectū primū intellectus eſt ſolum ūle et nō ſingulare. Pro tertia rōne ponit ꝙ inter potentiā cognitiuā et obiectū dꝫ eē determinata ꝓportio ſic ꝙ ſi potētia ē apprehēſiua ūlis et obiectū dꝫ eē ūle et potētia debet ei ſic eē determinata ꝙ non intelligit niſi ūlia ſic ꝙ ſit determinata et limitata ad ūle ſi aūt obiectum eſt ſingulare et potētia debet habere determinatā proportionē ſic ꝙ n̄ apprehēdat niſi ſingulare. Ibi nota ꝙ ſpēs albedinis cū ſit corporalis nō recipitur in ea parte aīe que dr̄ potentia uiſiua ſed ſolū recipitur ī organo uiſus. Et ex hoc Hen. uult ꝙ potentia uiſiua pro toto oculo minꝰ determinetur ad ſingulare per illā ſpēm q̄ recipit ī organo q̄ determinaret intellectus angelicus ad ſingulare ſi reciperet ī ſe ſpēm ſingularis, et tūc non poſſet intelligere ūle ſicut nec ſenſus qđ eſt inconueniens, imaginatur. n. ꝙ illa ſpēs determinet intellectus ad ſingulare et limitet eū ad ſingulare ſic ꝙ nullo mō poſſit intelligere ūle, ſed illa determinatio nō eſt limitatio, ut patebit ſoluendo. Quartū pꝫ. ¶ Quantū ad iſtū articulū hec eius opi. conſiſtit in propoſitionibus ſequētibus. prima eſt iſta ītellectus angeli apprehendit formā. i. quidditatē, ſm rōnē ūlis, et apprehendit eā a ſuo hitu concreato, ut puta quidditatē hominis. Secūda propō poſtq̄ ſuppoſitū ut puta ſor. ſꝫ eē uel ī re uel in reuelatione ſtatim intellectus angeli apprehēdit formas ſiue quidditatē ī illo. ſ. ſorte ſub rōne ūlis primo et per ſe. Tertia propō eadē apprehenſione et eodē actꝰ apprehēdit quidditatē in ſor. quo actꝰ apprehendebat eā anteq̄ eēt preſentata intellectui ſuo in ſor. ita ꝙ nō ſunt duo actꝰ quo apprehēdit eaꝫ ab hitu et quo apprehēdit quidditatē p̄ntatam in ſor. ſed ē unꝰ actꝰ tm̄. Quarta propō accidit intellectꝰ angelico ꝙ quidditatē apprehendat in ſor. ſicut accidit quidditati ſiue eēntie rei ut ſit in inferiori. ſ. in ſor. Quinta propō, primo iʳ et ꝑ ſe cognoſcit in ſor. quidditatē ſub rōne ūlis. i. ſub rōne cōfuſa ī determinata et nō ſignata. Sexta propō qa tñ ī rei ueritate quiddiats in ſor. eſt determinata et deſignata intellectꝰ angeli intelligit ſecūdario nō primo illā deſignationē et determinationem in hoc ſingulari et ē eadē cognitio ūlis et ſinglris addito ſolo rō ad iſtud ſingulare et ſola negatiōe q̄ addit ſinglre ſupra ūle et illa negatione intelligit ūle eē ſic in hoc ꝙ nō intelligit eē in alio quia intelligitur ibi eē nō cōicatū nec ut quo nec ut qđ. Septima ꝓpō ūle et ſingulare ex parte rei nō dr̄nt quia ſingulare addēs negationē nihil addit ūli, et ita in re nō dr̄nt, ſi eni ſingulare adderet rē ūli in re differrent ſed non addit nec rem nec realitatē ſm Hen. ita etiā actꝰ ītelligendi ūle in re nō differt ab actꝰ cognoſcendi ſi gulare ſed ē unus actus. Octaua propō ūle et ſingulare dr̄nt ī mō cognoſcendi, quia ūle cognoſcitur ī ūd ſignate et ſingulare ſignate. ¶ Ex iſtis propoſitionibus patet Applicat Hen. ad propoſitū. Et oñdit quō angelus cognoſcit ſingulare ſecūdario per lineā protenſam et rectā, et nō circunflexam. Nā primo ponit quidditatē hoīs in hitu angelico mouere intellectū angeli nō ſub rōne obiecti ſed magis ſub rōne alcuius inherentis intellectui ſuo cū hitus inhereat et quidditas ī habitu ſic mouet, et hic ē primus pūctus linee, ipa aūt qddiās terminat actū intelligēdi ſub rōne obiecti, et ſic dr̄ hūanitas cogita et ē ſecūdus pūctꝰ linee deinde ultra ꝓcedit cū hūanitas ſit in ſor. exñte in re uel in reuelatiōe, cognoſcit eā in ſuppoſito et ſic cognoſcit ſuppoſitū ſub rōne ūlis et eſt. 3. punctus linee et tādē angelus procedit ad cognoſcendū hūanitatē ut deſignatā et determinatā illa duplici negatiōe et ſic cognoſcit ſingulare ſub rōne ſingularitatis ſiue duplicis negationis quia illa duplex negatio ē rō ſingularitatis et ſic ē. 4. et ultimꝰ pūctꝰ linee, et ſic angelus cognoſcit ſingulare, ſecūdario et nullo mō primo quia ultra ūle nulla ē entitas poſitiuā q̄ poſſit primo mouere intellectū. ¶ Ex hoc declarat ſecūdū articulū quō poſſibile ē ꝙ unū ſingulare ſit notū gabrieli et lateat raphaelē. Et rūdet ꝙ qa eodē actu quo gabriel intellexit ab antiquo quidditatē hoīs eodem actu abſq; innouatione mō cognoſcit ſingulare reuelatū et ideo dato ꝙ raphael uiderit et uideat illū actū quo gabriel ītellexit hoīem et mō illo eodē intelligit ſor. reuelatū non pōt uidere an gabriel intelligat ſor. an non, quia nulla innouatio facta eſt in actꝰ nec in rōne cognoſcendi. ſ. circa ūle et ita gabriel intelligit ſor. et raphael hoc neſcit. Et ꝙ gabriel poſſit abſq; nouitate actꝰ intelligere de nouo ſor. hoc declarat in exēplo ſi eēt unicus tm̄ intellectꝰ in oībus hoībus ſm fictionē commētatoris ſi ille intellectꝰ in ſor. abſtraxit aliquā qddiatē a phantaſmate eius cādo ut ſpēm intelligibilē illius in ſe ſi poſt ille idē intellectꝰ ſit in platone, et abſtrahat eādē quidditatē a phāntaſmate platonis intelliget illā eādem quidditatē non nouo actꝰ ſed antiquo ita eſt in ītellectꝰ angelico illo actꝰ quo prius intellexit hoīeꝫ et ſor. ſi nūc ſibi reueletur plato, ñ alio actꝰ mō ītelligit platonē ſed eodē, et ideo qa non fit nouus actꝰ in gabriele, raphael hoc neſcit, ſi enim nouo actꝰ ītelligeret platonē raphael illū nouū actū uideret, et ita nō ignoraret gabrielē ītelligere platonē. Sed aduerte tñ ſm Hen. ꝙ de ſingulari poſſumus loqui dupʳ aut de ſingulari reuelato nō exñti ī re, aut de ſinglri exiſtēte in re ſi ſit ſmo de ſingulari exñte in re ſic dicit ꝙ ſi gabriel illud ſcit ꝙ ēt raphael per ſuū hitū illud ſingulare ſcit, qa illi angeli ſcientes quidditatē non ignorāt ī q̄bus ſingularibus ſit ſed ſi ſingulare ſit tm̄ reuelatū et non exiſtat in re pōt gabriel illud ſcire et raphael non, et ſic ei eſt neceſſaria loquutio, ut illud ſignificet raphaeli, eſt ēt loquutio neceſſaria in angelis propter aliud, quia ſiue ſingulare exiſtat ſiue nō, nō tñ raphael pōt uidere actū gabrielis quo ſcit ſingulare propter cām ſupra aſſignatā quia nulla nouitas fit in actꝰ, et ideo raphael nō pōt uidere illū actū ſaltē ut terminatur ad platonē et ideo ei pōt loqui de illo actꝰ quō latet raphaelem. ¶ De tertio articulo.

Quomodo gabriel loquens raphaeli exprimit ei conceptū ſuum ſic ꝙ raphael audiat et intelligat gabrielē. Dicit ꝙ ſicut eſt in nobis ita et in angelis nos eni magis cognoſcimus ſingulare uagum ut puta aliquē hoīem q̄ hūc hoīem, et ēt magis ſcimus conditiones uagas ptinētes ad aliquē hoīem q̄ ꝯdictiones huiꝰ hominis, et ideo ſi uolumus explicare hūc hoīem et cōditiones eiꝰ, nos explicamus aliquē hoīem et conditiones hoīs uagi et ita ꝑ nobis magis notum explicamus minus notū. Ita dicit eſt in angelis ꝙ conceptus uagus de platone ē eis magis notus q̄ cōceptus ꝓprius et determinatus ipſius platonis, iō gabriel ꝑ cōceptum uagū platonis exprimit raphaeli cōceptū determinatū eius ſed quō ? dicit ꝙ gabriel format in ītellectꝰ ſuo conceptum uagum platonis qui eſt conceptus ſecūdus platonis, quia cōceptus platonis ꝓprius et reuelatus eſt primus cōceptus et rō gignēdi iſtū ſecūdū et iſtum conceptū uagum oſtēdit raphaeli et ipe uidet illum in ītellectu gabrielis ac ſi legeret in libro, et ita ꝑ ua

gum intelligit determinatū. Sꝫ quō ē loqutio et auditio, dicit q q̄a ille uagus lꝫ ſit itelligere quoddā quia tñ ē ordinatus ad exprimēdū aliū determinatū dr̄ ille ↄcept⁹ loquutio ſicut ē in ſermone nr̄o, qui ſmo eſt ordinatus ad exprimendum conceptus ſecretus et latentes talis ſmo dr̄ loquutio itā ille cōceptus uagus q̄a ſic eſt ordinatus iō in gabriele loquutio dr̄, et illud uidere illū conceptū in raphaele audire dr̄, q̄a in angelis tale uidere illū cōceptū ad illud latens exprimendū ordinatū ē audire, et ſic legendo illū cōceptū uel uidendo, audit. ¶ Quartus articulus ē patens. Nota tñ circa rōnē qua nititur ꝓbare q angelus ſupior influit in inferiorē faciendo aliqd uel cāndo aliquā diſpoſitionē qua poſita inferior angelus pōt recipe cognitionē alicuis reuelati a deo et itā illumīari. Ibi dicit q īferior āgelus ꝑt reduci de potētia ad actū ſuū ultimū et ad ꝑfectionē ſuā ultimā per influētiā angeli ſupioris cauſantis in eo diſpoſitionē ad illā ultimā ꝑfectionē et ad illud opus ultimū et itā dicit q angelus inferior uenit in noticiā opis ultimi q opus ultimū eſt aliqd opus dei et illud opus dei ē aliqd reuelatū et itā angelus inferior intelliget reuelationē dei per influentiā ſuperioris diſponētis ipm. Iſta rō ſi concluderet q angelus ſupior poſſet facere btm̄ inferiorē quia ultimū opus angeli īferioris nō ē apprehēdere aliqd reuelatū a deo, q̄a nō ſiſtit apetitus angeli ſed eius ultimū opus eſt cognoſcere deū et frui illo ſi igit per influētiam ſuperioris reducitur potentia angeli inferioris ad actū ultimū ſeqtur q per illā influentiā intelliget deū intellectione ultima et quietatiua et ſic erit btūs. ¶ Arguit doc. cōtra Hen. et prima rō fundat ſe in hoc q cū ſingulare addat ſupra quidditatē drāz īdiuidualē que ē quid poſitiuū et quid poterus mouere intellectū angelicū cōcludit q nō īntelligit ſingulare per ule ſed per ꝓpriā rōnem eius. ¶ Alie rōnes ſunt faciles uſq; ad quartā qua probat ſpāliter q nullus angelus pōt cognoſcere ſingulare reuelatū per hitū cōcreatū quē ponit in angelis Henricus. Ego tñ ponā uim rōnis que eſt iſta, ꝑs iſtos hitus ille non eſt ratio cognſcendi ſingulare niſi ule relucēs ī habitu ſic cōicatū ſingulari quia ſi nō ſit ei cōicatū nunq; habit⁹ eſt rō cōgnoſcēdi illud ſingulare ꝑꝫ q̄a ſi ſingulare non exiſtat ī ſe nec in reuelatione angeli nō pñt ſingulare cognoſcere nec uniuerſale dr̄ eis cōicatū. Eſt igr̄ iſte ordo ule eſt cōicatū primo ſingulari exñti in ſe uel ſingulari reuelato, et ſecūdo habitus eſt rō cognoſcendi illud, arguit ſic ſingulare reuelatū ut reuelatū eſt actu cognitū ab eo cui ſit reuelatio, q̄a talis reuelatio non eſt niſi cātio cōceptus et actus intelligendi ſingulare, ſi igr̄ prius ſingulare ē reuelatū et ſibi ule cōicatū q̄ hitus ſit rō cognoſcendi ipm ſr̄ prius eſt cognitū q̄ hitus ſit rō cognoſcendi ipm et itā gabriel nō poterit primo cognoſcere ſingulare reuelatū per hitū ſed prius erit ſibi notū ex eo q cōceptus illius ſingularis eſt in eo a deo reuelante, forma rōnē ut ē in lr̄a, et añs primū probatur per dicta ipſorū, et proba primā ↄñam ex oppoſito ↄñtis inferendo oppoſitū añtis, et erit clara. Vnde nota q bene ſeqtur.a.eſt reuelatū igr̄.a.eſt cognitū, et primū ē q hꝫ.a.eſt eſſe reuelatū et illud eſt eē cognitū, q̄uo igitur gabriel cognoſcet.a.per hitum illum, ñ ur̄, et itā reſpectu prime cognitionis ipſius.a.hitus non erit rō, ſed deus reuelans, cauſando noticiam de.a.in intellectu gabrielis cui reuelat. ¶ CONTRA ſecundū articulū primo improbat illū hitū in intellectibus beatorū, quia tūc p illū habitū oēs intelligerent quicquid unus intelligit et maxime ſi ille habitus ſit ratio repñtatiua naturaliter ipſoꝝ ſingularium. ¶ Secūdo īprobat illud q dicit in tertio articulo q uꝫ raphael prius uidet conceptum uagū de ſor. et eſt ei magis notus, et per illum cognoſcit cōceptū determinatū de ſor. oſtendit oppoſitū q uꝫ magis et citius intelligit conceptū determinatū q̄ uagum, quia eſt magis intelligibilis cū ſit perfectior conceptus. Ibi nota de alligato intellectu uirtuti phantaſtice ſicut eſt nr̄ non enim uerū eſt q ſi intellectui noſtro cōparentur duo intelligibilia quorū unū ſit perfectius altero q. prius et magis intelliget perfectius intelligibile q̄ aliud immo ſi unum intelligibile fuerit ſenſibile et aliud mere intelligibile, prius intelliget ſenſibile et itā minus intelligibile et rō eſt quia oꝫ intellectū nr̄m procedere per uiā ſenſuum, non ſic eſt de īntellectu angelico quia ille ñ ē alligatus ſenſib⁹ ur̄e phantaſie et iō ille pri⁹ et magis intelligit conceptum perfectiorē q̄ minus perfectum. Nota etiā aliā condictionē q ille conceptus non excedat facultatē ſue nature pp eēntiam diuinā quia illā naturaliter cognoſcere nō pōt, et ideo prius intelliget ens creatū. Iſte due condictiones remouent hic quia nec intellectus raphaelis eſt alligatus phantaſie nec ille conceptus perfectus excedit facultatem nature angeli uidentis. ſ. raphaelis et itā ſeqtur q prius raphael intelliget conceptū perfectū et determinatū q̄ uagum. ¶ In tertia rōne impugnat hoc qd dixit q gabriel uno actu intelligit omnia ſingularia et arguit inquiſitiue quia aut eſt unus actus in gabriele reſpectu oīuꝫ ſingularium ſic q illo uno actu omnia ſingularia intelligit aut uno actu intelligit unū ſingulare et alio actu aliud ſingulare ſi eſt unus et idem, ille unus erit nam reſpectu omniū ſingularium patet quia ille unus eſt eorū. ſ. ſingularium inq̄tū precedit actū uoluntatis ſicut enim intellectus gabrielis precedit uoluntatem eius ſic actus intelligendi precedit actum uolendi et itā ille actus non poteſt eſſe imperatus a uoluntate, igitur naturalis, quia eſt elicitus per actionē intelligendi precedentem oēm talem uolitionem, ſi ſic tūc ſequitur q ille unus actus non poterit eſſe unius ſingularis et nō alterius et ſic gabriel illo actu non poterit intelligere ſor. et non platonē immo ſingularia ſimul intelligeret quod ē īpoſsibile quia non poteſt ſimul tot intelligere, cū eius intellectus ſit finitus. Et exemplificat de cauſa naturali que ſi ſit reſpectu multorū effectuum naturaliter et unica actione produceret illos effectus non poſſet cāre unū effectū, q̄n cauſaret ſimul oēs tūc arguit ſic ſi gabriel non poteſt ſimul omnia ſingularia intelligere igitur ille unus actus inquātū naturalis non erit unus et idē omnium ꝑꝫ ↄña ex oppoſito ↄñtis ille actus inq̄tū naturalis eſt un⁹ et idē oīum ſingularium, igitur gabriel illo actu naturali poterit ſimul omnia ſingularia intelligere et hoc eſt quod dicit in litera ſi igr̄ ille actus non pōt eſſe omnium ſimul, ſeqtur q inquantum naturalis nō eſt unus et idē oīum, quia ſi eēt unus et idē oīum, tūc inquātū naturalis poſſet eē ſimul oīum et itā angelus per illum actum poſſet ſimul oīa intelligere qd eſt impoſsibile. Si autē dicat q eſt alius et alius reſpectu alterius et alterius ſingularis tūc raphael intelliget oēs illos actus et ex ↄñti obiecta illorum actuū, et itā gabriel nō īntelliget aliqd ſingulare q̄n raphael ſciat illud eē īntellectū a gabriele et q̄n ēt ipſe raphael īntelligit, et tūc nō erit de ſingulari neceᵃ loquutio. ¶ CONTRA tertiū articulū ꝑꝫ totū. Ibi nota diſsimilitudinē īter īntellectū nr̄ꝫ et angelicū q̄a nos nō poſſumus īmediate cāre cōceptū determinatū ī intellectu diſcipuli audiētis angeli ſic, q̄uo patebit in ſequēti lectione. ¶ CONTRA quartū articulū. Ibi nota q duplex eſt forma ſupnaturalis, una q̄ ē ſupnaturalis tñ cōis cōcurſus cāꝫ naturalium agēt ad diſpoſitionē ſubiecti in quo illa forma hꝫ recipi, ut aīa intellectiua eſt a ſolo deo et itā ſupnaturalis ſꝫ q̄a ſor. et homo concurrunt cum ſole ad generandū corpus organicum, ipſa non dicitur forma mere ſupernaturalis, ſed aliquo modo naturalis ratione ſui ſuſceptiui quod cauſatur ab agentibus naturalibus, alia eſt forma mere ſupnaturalis et ad illā non cōcurrit cōis cōcurſus cāꝝ naturalium, et rm̄ illi⁹ uᵃ diſpōcātur ab agente naturali ſicuti eſt reuelatio que ſit īmediate a deo, intellectus.n.angeli inferioris ē ſumme diſpoſitus ad illā

reuelationē per abnegationē cōtrarii qa ī eo nullus ē hītus cō trarius illi reuelationi. Eſt ēt intellectus angeli ſumme ī potētia ad recipiendū q̄lcunq; reuelabile a deo et ita maxime diſpoſitus ad recipiendū cognitionē cuiuſcunq; reuelabilis a deo, et iō non uidetur q̄ angelus ſuperior aliq̄d influat in inferiorē diſponendo ipm ut reducatur de potentia ad actū intelligendi ultimū quia ut dictū eſt ſupra actus ultimus intelligēdi nō eſt intelligere aliquod reuelatū a deo, ſed eſt actus intelligendi deum intuitiue ille eſt actus ultimus ſatians angelum et eſt opus ultimū dei, quo opere diuino intelligit angelus inferior deum et ibi q̄eſcit. Illa duo difficilia que ſunt ꝯ totā opi. patent ī l'ra.

❡ AD QVESTIONEM DE loquutiōe dicit doc. hanc cōcluſionē, q̄ angelus loquitur angelo cauſando in eo cōceptū illius obiecti de quo loq̄tur hanc cōcluſionem probat, duabus rationibus. prima eſt clara ſi oſtēdero ꝓbationē maioris que ponitur ad probandū primā minorē, prima extrema proportionis actiui et paſſiui ſunt ultima abſtracta a quocunq; actiuo et a quocunq; paſſiuo, a quocunq; n. actiuo abſtrahitur rō actiuitatis et a paſſiuo iſto et illo abſtrahitur rō paſſibilitatis actiuū et paſſiuū ſunt abſtracta ultimata ſiue actiuitas et paſſibilitas a quocunq; actiuo et paſſiuo et ſunt prima extrema ꝓportionis que eſt inter actiuū et paſſiuū. Et ita ſe hūt ſiue ꝓportionantur q̄ actiuū in cōi reſpicit paſſiuū in cōi et quodcūq; actiuū quodcunq; paſſiuū imperticulari et ecōtra paſſiuū reſpicit actiuū ita q̄ a quocunq; actiuo pati pōt, eo q̄ rō actiui ineſt ol actiuo cōiter, et ſimiliter rō paſſiui color enī ols per rōnē coloris qui eſt qualitas actiua de ſe dr̄ actiuus, et potentia uiſiua quia talis de ſe eſt paſſiua et quecunq; potētia uiſiua eſt paſſiua ī r agit color in potētiā paſſiuā uiſiuā et quicūq; color, et potentia uiſiua eſt paſſiue a colore et a quocunq; colore. Ita dicit doc. eſt hic, quia hoc q̄ eſt in actu primo reſpectu alicuius effectus ē actiuū illius effectus in quocūq; paſſiuo proportionato, et ideo intellectus hñs ſpeciem uel obiectū ſibi preſens, eſt actiuū intellectionis in intellectu paſſiuo et non ſolum in ſuo ſꝫ in quocunq; intellectu potente recipere intellectionē alicuius obiecti. Itē nota q̄ memoria. ſ. intellectus et obiectū in ſe, uel ſpecies obiecti cōſtituunt rōnē memorie, ipa eſt rō formalis actiua actualis intellectionis ipſi', obiecti qd̄ ē in ipa. Et intellectus poſſibilis eſt paſſiuū proportionatū reſpectu cuiuſcunq; memorie intellectiue et reſpectu cuiuſcunq; intellectionis et ita tā intellectus poſſibilis angeli cui loq̄tur angelus loquēs eſt ꝓportionatū paſſiuū reſpectu memorie loquētis angeli, ſicut met intellectus poſſibilis angeli loquētis eſt ꝓportionatū paſſiuū reſpectu memorie ſue et intellectionis ī r ſicut angelus loquēs poteſt ſua memoria tāq; principio quo agere in intellectu ſuo paſſiuo eque pōt agere et cāre intellectionē in itellectu angeli cui loquitur. ❡ Inſtatur. Nota q̄ lꝫ iſta rō abſolute cōcludat q̄ angelus poſſit cāre intellectionē in intellectu angeli cui loquitur, aliq tñ inſtant et dñt q̄ rō et ſi concludit de angelo pñte alteri angelo q̄ hoc poſſit dñt tñ q̄ hoc eſt impoſſibile de angelo diſtante quia talis nō pōt loqui alteri nec cāre intellectionē in intellectu eius cū mediū inter illos non ſit receptiuū intellectionis et neceſſe eſt ut prius agens agat in mediū q̄ᷓ agat in terminum, et ad hoc adducūt duas auctoritates Ariſ. uide illas. ❡ Scot' primo oñdit q̄ angelus diſtās pōt cāre intellectionē in alio angelo et tñ nō oꝫ, q̄ agat aliq̄d in medio. Et ponit caſum Sco. q̄ ſi in caſu actio in mediū nō hrēt prioritatē naturalē ad actionē in terminū, tūc illa actio in terminū, nō eēt poſterior natura actione in mediū, et tūc nō depēderet eēntialiter ab actione in medium et p ꝯñs poſſet eē actio in terminū ſine actione in medium. Cū enī que ē potēs cāre plura quoꝝ unum non eſt naturaliter poſterius producibile altero, nō uī' poteſt quodcunq; illorū ſi ne altero cāre ut puta pōt cāre. a. ſine. b. et. b. ſine. a. ſi inter. a. et b. ñ ſit prioritas nec poſterioritas nature, certū eſt q̄ ſic. Ibi nota duas cauſas quare actio in mediū hēt prioritatē nature ad actionē in terminū. Itē ibi nota q̄ ſi angelus ſit diſtans et agat ī terminū nō oꝫ ut agat in mediū quia actio in terminū non pōt eē eiuſdem rōnis in mediū nec angelus hꝫ duas formas nec formaliter nec uirtualr reſpectu quaꝝ ū hēat agere actione alia ab illa qua egit in terminū, et ita in angelo actio in terminū nō hꝫ poſterioritatē ad actionē in mediū nec eēntialiter dependet ab illa et ita pōt agere in terminū abſq; hoc q̄ agat in mediū et ita rō prima cōcludit nō ſolū de angelis abſolute, ſed ēt de angelis diſtantibus diſtantia tñ moderata. Cōfirmat triplici exēplo, q̄ actio in terminū pōt eē ſine actione ī medio hoc magis plane habetur a doc. in primo, diſ. 37. ubi ꝓbat q̄ ꝯña iſta no eſt neceſſaria nec de forma, deus eſt hic per potentiā, ig' eſt hic per eēntiam, poſſumus. n. intelligere oppoſitū ꝯñtis ſtare cū añte ſine cōtradictione quia ubi deus aliq̄d ꝓduceret extra celū eēt ibi per potētiā producēdo effectū ſuū ut puta creando ibidem alam et tñ nō eēt ibi per eēntiā quia ibi nihil eēt cui deus eēt pñs ſua pñtialitate quia nec aer nec ignis qa extra celum nihil eſt. Ponamus igitur q̄ deus non ſit ubiq; per eēntiā ſꝫ tñ ubiq; per potētiā, tūc deus pōt agere in terminū et non in medium quia effectus ille immediate erit a deo qui nihil cābit in medio, et ita nō erit in medio per potētiā quia ibi nihil cauſat, nꝫ per eſſentiā, in caſu igitur actio in terminū nō eēntialiter dependet ab actione in mediū et ſic poterūt ſeparari. Sed iſti rñdent nō admittendo caſum qa eſt īpoſſibile q̄ deus nō ſit ubiq; per eēntiā. Ideo doc. aliud exemplū ſubdit remoto caſu īpoſſibili, ad hoc hētur ꝓpoſitum quia ſol generat formā ſubſtātialē minere ut puta auri in uiceribus terre et talē formam ſubſtātialē nō generat in aere nec in igne nec in aqua nec ī aliqua pte medii īter ſolē et aurū genitū ig' pōt agere in terminū et nō in mediū. Dicūt q̄ ſꝫ nō ageret in mediū illuminādo q̄ illuminatio ē q̄dā diſpoſitio nūq̄ gñaret formā ſubalē auri ī termino, et iō lꝫ actio in terminū ſit alterius rōnis ab actione in mediū ē tñ actio in medio nece° et eēntialr reqſita ad hoc q̄ generet in termino. Tertio oñdit doc. q̄ ſi hoc nō cōcedat pp rōnē dictā, ex alio pꝫ, q̄ actio in terminū pōt eē ſine actione in medio qa oē gñans naturale gñat corpus et nō tm̄ ſuperficiē, q̄rit quō agens naturale ē pñs corpi genito, certū ē q̄ nō ē ei pñs niſi qa ē pñs ſupficiei, nō aūt eſt pñs ꝓfunditati corpis geniti, et tñ gñat totū corpus, et nō ē totū corpi pñ ſens ī r ē mediū inter gñans naturale et corp' genitū qa ibi nō ē pñs p eēntiā ſic q̄ una eēntia ſit intime pñs alteri eēntie. ſ. corporis geniti nec ē ibi pñtialitas q̄ ſit p cōtactū mathematicū qa ſolū ſupficies pñt cōtāgere ſupficiē nō ꝓfunditas ꝓfunditatem q̄uo ī r agit in totū corp' et nō in mediū cū nō ſit cōtact' p eēntiā nec mathematicus. Si dicas q̄ ē ꝯtact' uirtualis inter gñans naturale et corpus genitū, ī r cōtact' uirtualis ſufficit, et ita ſi angelus ſit diſtās et uirtus eius ſe extēdat ad terminū miliaris ibi agēt ꝓducēdo intellectionē ī itellectu angeli ibidē exñtis et ita loquet ei, et erūt ſimul ſimultate corrñdente ꝯtactui uirtuali nō ſimultate p eēntiā nꝫ ſimultate corrñdente cōtactui mathematico et dr̄ cōtact' mathematicus qñ quātitas unius cōtāgit q̄ntitatē alterius. Quarto ponit exēplū apñ' de actu uidēdi cāto a colore diſtāte a potētia uiſiua, certū ē q̄ aer nō ē receptiu' actus uidēdi qa ille ſolū recipit ī cōpoſito alato nꝫ in oculo cōpoſito ex organo et potētia uiſiua ale, et aer nō ſic ē cōpoſit', et iō lꝫ aer recipiat ſpēm uiſibilē nō tñ actū uidendi. Itē nota q̄ aer et organū uiſus ſūt eiuſdē rōnis iō ſpēs uiſibil recipit eiuſdē rōnis ī aere et ī organo uiſus et hec ē rō q̄re ſpēs uiſibilis recipit ſolū ī organo oculi et ñ ī toto oculo tūc dicit doc. q̄ ꝓductio act' uidēdi ē ī termio ñ ī medio etiam actio pt eē ī termio et

non in medio,et ſi dicas eſt ſpecies in medio ante q̃ ſit uiſio in
oculo.Concedo,igitur non eſt actio in termino ſine actione ĩ me
dio.Reſpõdet doctor ꝙ hoc accidit uiſioni quia ſpecies ĩ medio
recepta nõ eſt ratio ut actus uidendi recipiatur in oculo cũ nõ
ſint in eodem ſubiecto,et idõ ubi non cauſaretur ſpecies uiſibilis
ab obiecto adhuc reciperetur uiſio in oculo.Et pꝫ per illud ꝙ di
ctum eſt in.q.i.huius ſecundi,ꝙ maior eſt dependẽtia effectus
ad cauſam q̃ ſit effectus ad effectũ,et ideo ubi nõ cãretur ſpe
cies a uiſibili adhuc uiſibile poſſet cãre actum uidẽdi et ille re
ciperetur in ſuo ſubiecto, cum ſpẽs uiſibilis nihil faciat ad hoc
ut in ſuo ſubiecto recipiatur cum ſint ſubiecta diuerſa. Et per
hoc patet ad illud ſecũdi de aĩa,non enim eſt de per ſe rõne co
loris ut cauſet ſpẽm uiſibilẽ ad hoc ut uideatur,ſed magis ſunt
effectus ꝓuenĩẽtes a colore ordine quodã. ¶ Et pꝫ ẽt rñſio ad il
lud de .7.phyſicorũ ſufficit enim ꝙ agens et patiens ſint ſimul
ſimultate nõ ſm cẽntrã nec ſimultate corrñdente cõtactui ma
thematico,ſed ſint ſimul ſimultate correſpondente cõtactui uir
tuali ſic ꝙ eius uirtus ſe extendat uſq; ad paſſum,et iſto mõ di
cimus agens eẽ pñs paſſo ſm potẽtiã nõ ꝙ agens nec ſua poten
tia ſit ibi ubi eſt paſſus ſed ſufficit ꝙ poſſit cãre effectũ ibi.Et
ſi arguas ꝙ tũc mediũ nõ impediet actionẽ angeli immo ſe habe
bũt angeli diſtãtes ac ſi nõ diſtarẽt ꝯ hoc ẽ qđ dicit ꝙ p ide .n.
ẽ quo ad actionẽ eius ac ſi eẽnt immediati et tũc poterunt agere
in q̃ntacũq; magna diſtãtia,negat ꝯña, q̃a ĩmoderata diſtantia
ĩpedit eorꝫ actionẽ,cũ.n.ſit uirtus ſinita reqrit diſtantiã debitã
ſed que ſit illa deus nouit,oꝫ.n.ibi eẽ cõtactus uirtualis,qui eſt
maior et minor ſꝫ maiorẽ et minorẽ uirtutem angeli loquentis.
¶ Secũda võ ẽ a ſimili,q̃a angelus ſupior uidet ĩtuitiue ĩferio
rẽ et per eẽntiã inferioris angeli,nec oꝫ ꝙ ſint olo ſimul ad hoc
ut intuitiue cognoſcãt ſe,iᵗ eẽntia huius angeli diſtãtis cãt no
ticiã ſui intuitiuã in intellectu angeli ſupioris et nihil cãt ĩ me
dio cũ nõ ſit ſuſceptiuũ ꝓportionatũ,iᵗ a ſimili ſi ſit aliqđ in an
gelo ſupiori qđ poſſit cãre noticiã actualẽ in ĩtellectu angeli ĩ
ferioris cãbit illã uel qđ ẽ memoria angeli ſupioris obiectũ.ſ.
reuelatũ et ĩtelle.tᵘ eius q̃ memoria ẽ potens exprimere noticiã
illius obiecti reuelati in ĩtellectu angeli inferioris.

¶ AD VLTERIOREM NOTiciã huiꝰ ꝓpoſiti uꝫ ꝙ an
gelus loqtur angelo cãdo.ſ.noticiã obiecti reuelati de quo loq
tur ĩ ĩtellectu angeli cui loqtur.Sũt duo uidẽda.Primũ qđ ẽ il
lud qđ gignit ĩ ĩtellectu angeli audiẽtis. ¶ Secũdo qño ange
lus põt loq uni et nõ alteri. ¶ Ad primũ dicit tria q̃ patent ĩ
ſña,primo põt cãre actũ ſiue noticiã actualẽ et nõ ſpẽs obiecti,
ſi illã ſpẽm hꝫ angelus,q̃a ñ põt eẽ due ĩ eodẽ ſubiecto rᵒⁿᵉ eiuſdẽ
obiecti,nec põt ĩtendi ſi ſit pfectiſſima,tertio cõiter tales loqu
tiones ſunt de aliquo cõplexo cõtingẽti q̃ cõplexio cõtingens ñ
eſt alicui intellectui nota p rõnẽ terminorũ,et ita dato ꝙ ange
lus cui loqtur hẽat ſpẽs extremorũ illius cõplexionis nõ minus
põt recipe noticiã actualẽ de illo cõplexo cõtingenti. ¶ Secun
dũ põt cauſare actũ et ſpẽm ĩ ĩtellectu ãgeli cui loqtur, et hoc
ſi non hẽat nec ſpẽm nec actũ illius obiecti de quo loqtur,patet
primo de ſpẽ q̃a ſicut ſpẽs ſenſibilis ĩ medio cãt aliã ſpẽs ſenſi
bilẽ in alia parte aeris cũ una nõ migret de ſubiecto in ſubiectũ
iᵗ et ſpẽs intelligibilis exñs in intellectu Gabrielis loquẽtis põt
cãre aliã ſpẽm intelligibilẽ in intellectu Raphaelis cui loqtur ſi
militer actus illa ſpẽs intelligibilis que una cũ intellectu ange
li cauſat actum ĩtelligendi in ĩtellectu in quo eſt illa inq̃tũ p̃t
cauſare actum intelligendi in intellectu ꝓportionato et ita ĩ in
tellectu angeli cui loquitur,et ſic angelus loquens cãt in intelle
ctu angeli audiẽtis et actũ et ſpeciem. ¶ Tertio angelus loquẽs
poteſt cauſare in intellectu audientis tantum ſpecies et nõ ac
tum quia uirtus actiua minor non poteſt impedire uirtutem
actiuam maiorem a ſua actione,poſſibile eſt autem ꝙ angelus
inferior uelit loqui angelo ſuperiori de aliquo ut puta de.b.an
gelus ſuperior conſideret.a.inferior non poteſt eum impedire a
ſua conſideratione et ita nõ poterit cauſare in intellectu eius ĩ
tellectionẽ actualem de.b.quia due tales intellectiones non poſ
ſunt ſimul ineſſe angelo, et tñ quia inferior uult ei exprimere
conceptum ſuum q̃tum poteſt et non poteſt cauſare actum ſal
tem in eo cauſat illud quod põt ſtare cũ intellectione.a.et illud
ẽ ſpecies,ſimiliter in alio caſu aſſumendo eandem maiorem,mi
nor uirtus non poteſt impedire maiorem pone hanc minorẽ an
gelus ſuperior.ſ.Gabriel et ĩferior.ſ.Raphael poſſunt uelle lo
qui eidem angelo.ſ.Michaeli,et uolunt loqui eidem de diuerſis
rebus tũc Raphael non impediet Gabrielem ſed bene ecõtra tũc
Gabriel cauſabit actum intelligendi in intellectu Michaelis et
Raphael non,tñ raphael cauſabit aliquid in intellectu michae
lis compoſsibile illi actui que cauſat gabriel et illud erit ſpeci
es ſui obiecti de quo uolebat loqui ſed non potuit.tertio ẽt põt
cauſari ſpecies et non actus,quia angelus eſt agens liberũ põt
uelle cauſare ſolum ſpeciem et non actum in intellectu alteriꝰ
angeli quia non neceſſario cõcomitantur ſe,ille cãbit ſpecies et
non actum ſed tũc non loquetur illi quia loqutio eſt actualis
intellectio cauſata ab angelo loquẽte hic nullã cãt intellectio
nem.Etiã in duobus caſibꝰ primis ille cui loquitur nõ audit,nec
alius proprie loquitur quia non cauſat intellectionẽ actualem
cum impediatur,nec ille proprie audit quia nullã intellectionẽ
actualem in ſe recipit, in duobus primis mẽbris loquens loqui
tur et ille cui loquitur audit quia ibi intellectio actualis cãtur
in intellectu audiẽtis.Sed qualis eſt iſta intellectio que dr̃ au
ditio.Ibi nota triplicẽ noticiã que non eſt auditio ſed magis ui
ſio,quia illa eſt cãta ab intellectu intelligentis et ab obiecto, et
nullã illarũ uiſionũ eſt expreſſa ab intelligente ut intelligens ẽ
immo accidit huic uiſioni ꝙ obiectũ ſit intellectus,pone ꝙ rapha
el uideat intellectũ michaelis intelligentẽ.a.tũc uidebit intelle
ctũ et intellectionem ipſius.a. intuitiue illud obiectũ eſt de fa
cto intellectus et intelligit intellectũ intelligere, ſed tñ non cau
ſatur illa uiſio ab intellectu ut intelligens nec ſic exprimit ab
intellectu ut eſt intellectus licet intellectꝰ intelligens cauſet il
lam,accidit tñ illi uiſioni ut obiectũ ſit intelligens quia et ſi non
eſſet intelligens non minus cauſaret in ratione obiecti illam in
tellectionem.Ibi nota ꝙ ad rationem auditionis tria requirũ
tur primo ꝙ intellectus audientis ſit tantum paſſiuus ſic ꝙ nul
lo modo actiuus reſpectu intellectionis que eſt auditio.Secũda
conditio ꝙ intellectus loquentis totaliter una cum obiecto cau
ſet illam intellectionem . Tertia ꝙ illa intellectio exprimatur
ab intelligente et intelligens eſt,ille enim qui loquitur intelligit
illud de quo loquitur et ſi exprimat intellectionem illius quod
intelligit in intellectu audientis dicitur exprimere inquantum
intelligens non inquantum obiectum.Et nota ꝙ illud quod eſt ĩ
audiente nec ĩtellectus nec ſpecies ſi ſit in eo ſpecies illius obie
cti de quo alius loquitur nec obiectum ſi eſſet in ſe preſens au
dienti nullũ iſtorum cãt illam intellectionem que eſt auditio ſi
ſi obiectũ pñs aliquid cauſaret in intellectu eius illa eſſet uiſio
et non auditio.Memoria ergo angeli loquentis eſt principium
quo exprimendi et loquendi angelo audienti,et eſt cã illius au
ditionis non quidem cauſa effectus proximi,ſed effectus ſecun
di,quia illa memoria prius cauſat actũ intelligendi in ĩtellectu
angeli loquẽtis et ſecũdo in ĩtellectu angeli audientis.Et ex hoc
ſequuntur tria correlaria primum reſpectu ĩtellectionis que ẽ
auditio,uoluntas angeli loquentis habet imperium,et quia uult
angelus ſuperior loqui ideo loquitur ſi non uult loqui non lo
quitur ſicut uoluntas poſt primum actum poteſt tenere memo
riam in cõſideratione obiecti et copulare eam intelligẽtio,ſic p̃t
hic impare memorie ut cãet actum in intellectu alterius angeli

proportionata in ratione paſſi, et ita auditio ſequitur imperium uoluntatis. Secundo ſequitur ꝙ actus intelligẽdi angeli loquentis non cauſat actum intelligendi ĩ audiẽte, ſed ambo ordine quodam cauſantur a memoria loquentis. Tertio patet quis ſit ordo auditiõis ad uiſionem in ſe et ad uiſionem in angelo et ad uiſionem abſtractiuam per ſpeciẽ, ut dictum eſt ſupra qꝛ et ſi Raphael uideat.a.in angelo loquente, uel a in ſe uel in ſpecie, et ad hanc uiſionem poſſit ſequi loqutio Gabrielis non tamen cauſabit intellectionem in Raphaele alicuius incogniti, nec quia Raphael ignoret.a.erit neceſſe Gabrielem ei loqui ſi tamen Gabriel cognoſcit aliquid in genere proprio uel reuelatum et Raphael illud neſciat cauſabit noticiam non prius cognitã et erit aliqua neceſſitas ei loquendi et ſic auditio precedit omnem aliam uiſionem obiecti et illa auditiõe cauſata Raphael conuertet ſe ad intellectum Gabrielis et ibi uidebit intellectionem.a.et ipſm.a.et certius ꝙ per ſolam auditionẽ et ſi ultra non poterit uidere, illa erit ultima perfectio ꝙ põt habere raphael per loqutionẽ gabrielis non tamen ſimpliciter ultima quia illa eſt uiſio in uerbo uel uiſio uerbi. an illã poſſit habere uirtute actus gabrielis patebit poſt ſic igitur concludit ꝙ auditio ut ordinatur ad cognitionẽ habendam de aliquo eſt prima et precedit oẽm aliam uiſionem, et ſic differt ab aliis cognitionibus differt ẽt quia ipſa eſt prima et nõ certior noticia ſi illa eſt certior que habetur in intellectu gabrielis, uel in uerbo ſi illam poteſt habere. ❡ DE SECVNDO ſꝫ quomodo pt loqui uni et non alteri. Scotus ponit caſum ꝙ ſi gabriel haberet in ſe centũ intellectus qui ei eſſent intrinſeci, quomodo ſe haberet gabriel reſpectu illorum intellectuum ĩtrinſecorũ ſibi immutando eos ſic ſe habebit reſpectu centũ angelorũ ſibi preſentium uel ab eo diſtantiũ, memoria enĩ michaelis poſſet immutare unũ intellectum cauſando intellectionẽ in eo, quo facto uoluntas ei⁹ poterit imparare memorie ut immutet aliũ, et ꝙcunq; uoluerit nõ .n.ẽ magis intellectus paſſiuus determinatus ad patiẽdũ ꝙ memoria ſit determinata ad agendum et cauſandum intellectionem, ipſa autem memoria cum ſubiciatur imperio uoluntatis poteſt agere et non agere et ita poteſt agere in hunc intellectum et non in illum et ita illi intellectus in caſu eſſent indeterminati ad paciendum, ſimiliter eſt de, intellectibus diuerſorum angelorum quia gabriel ſua uolũtate poteſt ĩperare memorie ſue ut cauſaret intellectionẽ in ĩtellectu huius angeli et ñ hui⁹ et ſic poterit cãre ĩ angelo exiſtente ĩ ultima parte linee et non in angelo exiſtente in medio linee, et ſic loquetur illi ultimo et non medio, et ſic de aliis. Et ex hoc Scotus infert corrolariũ ꝙ tot erunt loqutiones quot audientes patet quia una auditio eſt una intellectio cauſata per imperiũ uoluntatis loquentis, et ſi ſint plures nullus eorũ audiet niſi ille in cuius intellectu eſt expreſſa uel cauſata illa intellectio igitur ſi duo ĩtelligent uel audient, erunt due intellectiones cauſate per imperium uoluntatis angeli loquentis ſed unaqueque intellectio ſic cauſata eſt loqutio igitur quot erunt audientes tot erũt loqutiones. ❡ Sed dubium eſt quot loqutiones poterit ſimul cauſare. Dico ꝙ tot quot intellectiones exprimet in intellectu audientium. An multis ſimul poſſit loqui? Dico ꝙ ſic ſicut et homo qui multis ſimul loquitur predicando et pluribus poteſt angelus loqui quam homo quia eius memoria et uirtus loquutiua fecundior et perfectior eſt uirtute hominis, nõ tamen infinitis cum eius uirtus ſit finita, ſed quot determinate, ſolus forte deus ſcit uel illi angeli qui perfecte cognoſcunt uirtutem angeli loquentis. Queſtio. Prima.

AD QVESTIONEM DE ILLVMINATIONE, doctor primo ponit diffinitionem illuminationis deinde reſpondet affirmatiue ad queſtionem. Quid ſit illuminatio, dicit doctor ꝙ eſt quedam loqutio de uero perfectiuo in eſſe ſecũdo, et ibi oſtẽdit que ſit iſta loqutio, quia ſicut non quelibet intellectio angeli eſt ſimpliciter perfectio angeli, ſed illa ſola que eſt uiſio uerbi que eſt noticia intuitiua de diuina eſſentia, ſic nec quelibet auditio eſt ſecunda perfectio intellectus angeli audiẽtis et illuminati, ſed ſolum auditio de uero reuelato a deo non ſibi ſed reuelato angelo ſuperiori ſic et ſi michaeli ſit reuelatum a fore eras, michael cauſans intellectionem in intellectu raphaelis loquitur ſibi et ipſe audit et in tali auditione illuminatur et perficitur et ſecundario, ita ꝙ primarie perficitur et illuminatur uidendo deum. Secundo illuminatur audiendo de aliquo reuelato a deo. Et ſic illuminatio qua angelus ſuperior illuminat angelum inferiorem eſt quedam loqutio de uero perfectiuo in eſſe ſecundo, ſꝫ nũ iſta diffinitio ſe extendit ad omnẽ illuminationẽ et ſic ad illuminationem que illuminatur a deo, illa dei erit loqutio qua deus loquitur angelo cauſando noticiam.a.in intellectu eius, quia ſimpliciter prima illuminatio non eſt loqutio ſed uiſio uerbi, et in hoc differunt quia illuminatio que diffinitur hic eſt quedã loqutio. Tunc doctor reſpondet ad queſtionem dicendo ꝙ angelus ſuperior poteſt ſecundum communẽ curſum cauſare intellectionem de ſibi prius reuelato in intellectu audiẽtis que dicit auditio. Secundo dicit ꝙ angelus illuminans aliquid cauſat in illuminato et non in ſe contra Henricum qui ponebat angelum illuminantem et loquentẽ cauſare conceptum uagum in intellectu ſuo et in intellectu illius cui loquebatur et illuminabat, patet in litera probatio. ❡ Sed iuxta hoc duo dubia mouentur primum patet, et ſecundum ſimiliter ſoluendo primum, nota ꝙ ſicut uiſio uerbi eſt mere ſupernaturalis et a ſolo deo, ſic etiam uiſio.a.in uerbo eſt mere ſupernaturalis nec ad illam habendam concurrunt alique cauſe naturales et ita angelus nõ poteſt facere angelum inferiorem uidere aliquid in uerbo quãtumcunque loquatur ei et eũ illuminet, nec ſequitur loquor angelo de reuelato igitur angelus cui loquitur uidet illud reuelatum in uerbo, antecedens eſt uerum et conſequens falſum põt tamen angelus audiens conuertere ſe ad intellectum angeli loquentis et ibi uidere.a.et ſic eſt diſpoſitus ut deſideret uidere.a.in uerbo, et ſi deſideret uidebit quia deus nihil negat beatis, cum beatus ſit qui habet quicquid poteſt recte uelle, et tũc uidendo.a.in uerbo erit gaudẽs et illuminatus perfecte, ſi tñ ñ deſideret uidere.a.in uerbo ſolum uidebit.a.in angelo, et erit illa uiſio noticia certior auditiõe prima, ſed ſi uideat ĩ uerbo cõſumatur certitudo et illuminatio de.a. ❡ Secundum dubium, an angelus inferior poſſit illuminare ſuperiorẽ, doctor reſpondet de poſſibili. Primo ꝙ poteſt ſi deus etc. De facto tamen inferior non illuminat ſuperiorem ſꝫ econtra, quia ſicut angeli ſunt ordinati ita deus ſuas ordinat illuminationes etc.

❡ AD ARGVMENTA prime queſtionis dicitur quod angelus poteſt cauſare illam auditionem ſine illud lumen perficiens ſecũdario intellectum angeli. Et cũ dicitur igitur illud lumẽ creabit, negatur cõſequẽtia, quia ad creationẽ nõ ꝯcurrit aliqua alia cã niſi deus in gñe cauſe efficientis et in gñe cauſe finalis, hic concurrit memoria angeli loquentis et intellectus angeli audiẽtis in genere cauſe materialis igĩ nõ creat. ❡ Ad ſecundũ pꝫ ꝙ angelus audiẽs ẽ btũs et pfecte illuminatus lumĩe qđ ẽ uiſiõ uerbi et iõ dato ꝙ nullã aliã cognitionẽ hẽret nõ pp hoc ẽ tenebroſus nec carẽtia luminis ſecũdarii arguit ipm tenebroſum ſicut tñ ẽ in potẽtia ad ſecũdũ lumen ita pt dici in potẽtia ad tenebrã lꝫ illa tenebra nõ faciat eũ tenebroſum. ❡ Ad 3m. nota ꝙ in corporalibus ſiue in corporibus luminoſis, lꝫ lumẽ ſolis ĩpediat actũ uidẽdi alia corpora luminoſa, qꝛ illud lumen totaliter actuat capacitatẽ uiſus, non tñ lumen ſolis deſtruit

nec impedit quin ſtelle et luna multiplicēt radios ſuos uſq; ad terram. Ites nota ꝙ nō eſt ſimile de lumine ſolis īpediēte actus uidendi alia corpora luminoſa et de angelo ſupiori reſpectu inferioris quia et ſi ſupior ſit lumen reſpectu īferioris non tñ impedit īferiorē ab opatione ſua imo magis adiuuat patet per Ariſt. 3 de anima.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia. 2. q. Eſſentia angeli loquentis eſt ſibi immior ꝙ̄ ſua intellectio ſibi a deo reuelatam, igitur ſi angelus inferior pōt uidere eēntiam angeli ſupioris naturaliter igit et intellectionē, ſi ſic ad qd igit loq̄r uidet. n. ꝙ loquutio ſit fruſtra. Primo reſpōdet ſm opi. alioꝝ aliq. n. dicūt ꝙ angelus ſupior pōt occultare illā itellectionē ī eo cauſatā a deo, et pōt nō occultare et iſtud nō occultare eſt loq, ita ꝙ bene ſe^r iſte angelus ſupior nō occultat itellectionē ſuā alteri angelo igit loqtur ei, ſed ſi occultat nō loqtur, ſic ꝙ occultare eſt nō loqui et nō occultare eſt loq. Sed Scotus arguit ꝙ miꝝ eſt ꝙ illa intellectio ſit pñs alteri angelo et nō īmutet itellectū eius cū ſit agens naturale et itellectus paſſiuū naturale. Di. itur ꝙ idō nō īmutat qa angelus īpedit. Cōtra quar eq̄ nō occultaret eſſentiam ſicut itellectionē ſed eēntiā nō pōt occultare igit nec itellectionē, dicūt ꝙ imo ſuo uelle illā occultat. Cōtra āgelus īferior uidens eēntiam uidet illā uolitionē qua occultat intellectionē et ſic uidet itellectionē ut terminū uolitionis et ſic ēt uidet obiectū intellectionis, ſed ſi ponat ꝙ illa uolitio occultaret, per qd, alia uolitione, igitur poterit uidere illā aliā uolitionē uel erit ꝓceſſus ī īfinitū. Et idō reſpōdet doc. alr, cōcedēdo ꝙ illa intellectio ē pñs angelo inferiori, et ſic eā pōt uidere adhuc tñ angelus ſuperior pōt loq qa et ſi īferior uideat eā, nō tñ hēt cognitionē de illa ꝑ auditionē, et ēt aliquādo itelligit eā per auditionē et non intelligeret qa nō aduerteret. Sed dices ſaltem fruſtra loq̄tur cū conuertendo ſe ad angelū illud poſſit itelligere. Dicit doc. ꝙ adhuc illo ſtāte nō erit fruſtra loquutio, qa loquutio data eſt angelis ut poſſint ſibi inuicē cōmunicare cōceptus ſuos et hoc ē perfectionis ī eis, et idō nō ponitur fruſtra loquutio. Et ꝑterea ſm Bonauē. illa loquutio excitat et licet poſſit eē ſine excitatione ſicut qñ inferior loqtur ſupiori occupato in intellectione alicuius ī ꝓprio genere nō excitat eū actualr nō tñ eſt ſine excitatione ſaltē habitualiter cū cauſet ſpēm illius rei de qua loquitur in eo. Item nota ꝙ dato ꝙ angelus inferior cognoſcat ī eſſentia angeli ſupioris illud de quo ipſe loqtur, non tñ ſe^r. ꝙ illa loquutio ſit fruſtra, et ſi nō pfectiori mō cognoſcat ꝑ auditionē ꝙ̄ ꝑuiſionē, qa ēt dicimus angelos loq deo nec tñ ꝑ ſuā loquutionem aliqd faciūt magis manifeſtū deo ꝙ̄ āte loquutionem quia oīa ſunt ſibi ſumme manifeſta nō tñ dr̄ illa loqtio eē fruſtra nō tñ loquēdo aliqd cāntes ī deo, qa deus nō eſt receptiuus tñ ipſi ſua libertate uolūt quātū ipſi poſſunt deo dicere cōceptus ſuos et ſi illos poſſent in deo cauſare facerēt et illud eſt loqui, loquēdo. n. deo ipſi laudāt et ſuas extollūt opationes iuſticias. ſ. et miſerationes. ¶ Ad ſecūdum ꝑʒ. ¶ Ad. 3. primo doctor pōit 4. ꝓpōnes deinde ſoluit ad formā argumēti primo dicit ꝙ et ſi uerū ſit deū cōcreaſſe in itellectibus angeloꝝ ſpēs omnium qddītatum, tñ ſi nō cōcreaſſet nō eſt incōueniēs angelū illas poſſe acqrere etc. ꝑʒ ī lr̄a. Secūda ꝓpō dato ꝙ de^s cōcreauerit ſpēs qdditatū, nō tñ ſpēs ſingulariū ꝑʒ. Tertia dato ꝙ deus concreaſſet oēs ſpēs et qdditatū et ſingulariū ꝑteritorum pñtium et futuroꝝ adhuc tñ ꝑ illas ſpēs non pōt hr̄e cognitionē intuitiuā etc. Negāda eſt igitur illa ꝓpō uidelicet angeli nō cognoſcūt aliquid niſi per ſpēs innatas et cōcreatas imo cognoſcūt ꝑ ſpēs acqſitas et ītuitiue ſine ſpē ulla. Quarta ꝓpō dato ꝙ illa ꝓpō eſſet uera ꝙ nō co[illegible]ſcūt niſi per ſpecies innatas adhuc pōt acqrere cognitionē a rebus, qa noticiā de cōplexione cōtingenti, totū ꝑʒ ex dictis in q. ultima. 3 diuide ibi, quō hūt intellectum agentē et poſſibilem, nec ſequitur habent omnium quidditatum ſpēs, igitur nō hūt intellectū agentē, nec ſe^r, igitur nō hūt itellectū poſſibilē ſicut nec in nobis ſi Adam habuit ſpēs omniū qdditatū ſibi concreatas, et ſi nō peccaſſet nos habuiſſemus ſicut ipſe, nec tñ propter hoc mutata eſt natura intellectus, qa peccauit, nūc poſt peccatum habemus itellectum agētem et poſſibilem, igitur et tunc habuiſſemus, igitur dato ꝙ angeli habeant ſpēs omniū qdditatū nō tñ ſe^r ꝙ nō habeāt agentem et poſſibilē intellectū. ¶ Ad ſecūdum quod uadit ꝯ hoc ꝙ angeli habeāt ſpēs acqſitas a rebus et cognitionē capiāt a rebus ī ſolutione eſt ſophiſma equocationis nā et ſi angeli non dependeāt a corpore quo ad eſſe et opari ſic ꝙ corpus ſit ꝑs angeli, aut corpus ſit organū quo operetur iſtis. n. nō īdiget, indiget tñ corpore, ut obō cum nō habeat noticiā cōcreatā ſingulariū, nec illoꝝ hēat ſpēs idō quo ad h^o ut uidelicet hēat noticiā et ſpēm corporis ſingularis qua poſſit in abſentia cognoſcere corpus abſtratiue depēdet a corpore ut obō, ibi ulterius nota ꝙ aīa unitur corpori, non tm̄ ut ꝑficiatur a corpore ī rōne obiecti, imo ut corpus ſit ꝑs hoīs qđ aīa forma ſuer cōſti^{ut} et corpus ſit ꝑs opationis qa opatio attribuitur toti et nō ſolū aīe, et hoc eſt ꝙ dicit ꝙ totum opans hēt corpus nō tm̄ ꝑ obō, ſʒ ꝑ pte opationis, nō ſic hēt angelus. ¶ Ad tertium dicit ꝙ ſi cōcluderet ſequeret ꝙ deus nō poſſʒ itelligere ſingulare, qa nō hēt phantaſiā deus, et ita ſi ex natura rei eſſe phantaſiabile eēt mediū inter ſenſibile et itelligibile ſic ꝙ implicaret ſenſibile eē intelligibile niſi prius eēt imaginabile tūc deus non poſſet intelligere ſenſibilia qđ eſt falſum. Ideo notandus ꝙ aliquid eſt mediū alicui itellectui, ut humano qđ tñ nō eſt medium intellectui angelico. Cum etiā aliqd ſit mediū angelo ī mouēdo ꝙ tamen nō eſt mediū deo ut ʒ in lr̄a. Alia ſolutio eſt ꝙ nō eſſe itelligibile actu et eē itelligibile actu ſunt extrema et ſub iſto extremo, nō eē itelligibile actu cadūt iſta duo. ſ. ſenſibile et imaginabile et in quocūq; illoꝝ eſt non eē intelligibile actu ab illo procedit angelus ad itelligibile ī actu ita ꝙ ſi aꝑhendat angelus ſenſibile quod eſt nō actu itelligibile eſt extremū īmediatū ad intelligibile ī actu, et ſi^r ſi aꝑhēdat imaginabile quod eſt in imaginatiua ſocratis ab illo trāſit īmediate ad itelligibile actu abſtrahēdo. ſ. ſpēm itelligibilē ab illis uirtute ſui itellectus, dato igit ꝙ itellectus noſter nō poſſit īmediate abſtrahere ſpēm a ſenſibili, ſʒ oʒ ꝙ ſenſibile ſit ī alio ſubiecto puta ī phātaſia nō tñ ita eſt de angelo. ¶ Ad quartū dictum eſt ſupra. Nota tamen illam regulā uniuerſaliter autē oēm pfectionē quā tota natura creata ſuplere non pōt deus ſuplet īmediate. Cum poſt arguitur etiā ſupra patuit ī ultima. q. 3 d. Nota tamen aliqua Quādo. n. cauſe ſunt eſſentialiter ordinate ad ꝓducēdum eūdē effectum cōiter ſunt diuerſe generis, et hoc uel gūre logico, uel genere phyſico, nō tñ oʒ ꝙ ſemper cauſe plures realiter diſtincte nec abſolute diuerſitate cōcurrāt ad eūdem effectum cauſandū, pōt. n. qñq; plures cauſalitates cōcurrere in eadem re et ille cauſalitates cauſare eūdem effectum, ſicut qñ intellectus intelligit ſe ibi cōcurrit rō obiecti. ſ. entitas, et rō potentie que rō ſoli nature itellectuali cōuenit. Item nota cū ꝓbat ꝙ cauſe diuerſe genere nō cōcurrāt ad eūdem effectum qa aut cōcurrunt ut diuerſe genere aut ut nō diuerſe genere. Scotus dicit ꝙ utrūq; mēbrū pōt dari ꝓ argumētū factum ad ipſum. ſ. mēbrū quia facit duas ꝯñas ꝯ illa mēbra q̄ nihil ualent et idō dicit da quodcūq; mēbrum uolueris, qa argumēta facta ꝯ illa membra nō ualent prima ꝯña nō ualet cū dr̄ ꝙ cauſe inquātum diuerſe genere cōcurrūt ad eūdem effectum, infert igitur nullus effectus eſſet ſimplex. Negatur ꝯña qa calor eſt ſimplex qualitas et tñ cauſatur a corpore celeſti et ab igne q̄ dr̄nt genere phyſico, pōt etiā generari a ſubſtantia ignis et a calore ignis q̄ dr̄nt genere logico. Et cū ꝓbatur ꝙ effectus non erat ſimplex, quia

in effectu eſſet aliqd quod correſ̃deret uni cauſe et aliqd aliud quod correſ̃deret alteri cauſe et ſic omnis effectus eẽt etherogeneus. Negatur ꝙ dato ꝙ cauſe differãt genere ꝙ ꝑterea ĩ effectu ſint diuerſa, imo effectus uere ſimplex hñs ordinẽ ad illas cauſas ip̃e effectus ſecundũ ſe totus eſt a duabus cauſis, ordine quodã nec eſt aliqd quod ſit ab una et aliud qd ſit ab alia imo ſic nullus effectus eſſet ordinate a cauſis pluribꝰ ſed unus effectus ab una et alius ab alia quod eſt falſum. Si aũt detur aliud mẽbrũ, ꝯña q̃ ſit ꝯtra nõ ꝯcludit. ſ. igr̃ altera illaꝝ cauſarum ĩ tãtũ poſſet intendi ꝙ ſuppleret uicẽ alterius, negatur ꝯña qa aliqua ꝑfectio cauſaliter põt eſſe in una ſicut ĩ matre q̃ non põt eẽ ĩ alia. ſ. ĩ patre, et ita nec filius põt eſſe ab una ſola illaꝝ quãtũcũq; uirtus alterius cauſe intenderetur, ita dico de ĩtellectu et obiecto corporali ꝙ nũq̃ ĩ tm̃ poteſt ĩtẽdi uirtus alterius cauſe ꝙ ſuppleat uicẽ alterius. Sed nõ curãdo de conſequentiis iſtis factis ꝯ illa mẽbra q̃ ut pꝫ nõ cõcludũt reſpondet doc. ſm ueritatẽ ꝙ plures cauſe nõ reqrũtur per ſe inquãtum diuerſa genera diuerſitate abſoluta. i. reali ſic ꝙ una cauſa ſit unius generis et alia alterius generis, imo ut dictũ eſt aliquãdo cõcurrunt due cauſalitates ĩ eadem re, et iõ ibi nõ eſt diuerſitas abſoluta ſed diuerſitas formalis tm̃, ſicut ĩtellectus ĩtelligit ſe, unde nota ꝙ una cauſalitas reſpectu ĩtellectionis ꝑducende eſt coĩs omni entitati poſitiue abſolute. ſ. ĩmutare ĩtellectum ĩ rõne obi, alia cauſalitas ſpecialis eſt ꝯñs ſolã naturã intellectualem et qñ iſte due cauſalitates cõcurrũt ĩ eodem ab illa re poterũt ꝑuenire ambe cauſalitates reſpectu eiuſdẽ effectus. Et hoc cõcedit doc. ſm ueritatẽ nõ coactus ui argumẽti. Sed adhuc obicit qa lꝫ diuerſa genere poſſint idẽ ꝑducere, nõ tñ illa q̃ ſic ſunt diuerſa genere. ſ. ꝙ unũ ſit ſenſibile et aliud ĩtelligibile uel ſi uolũt ꝑducere idem, ſaltẽ non ꝑducere idem niſi unũ agat in uirtute alterius et ita non ex equo ꝑducens. Reſpõdeo ſi ar̃ ex rõne diuerſitatis genere ſic ꝙ ſit mediũ ĩ arguẽdo diuerſitatẽ genere, et iſtud medium aplices ad ſenſibile et ĩtelligibile quaſi ip̃a maxime gñre diſtãt et ex hoc ab eis nõ poſſit cauſari idẽ. Dicit doc. ꝙ ĩ hoc argumẽto receditur a medio, qa ſenſibile et intelligibile nõ tm̃ drñt genere ꝙ nõ poſſit idem fieri ab eis quia ſunt eiuſdẽ generis generaliſſimi. ſ. ſubſtantia ſenſibilis et ſubſtãtia ĩtelligibilis et tñ a ſubſtãtia et accñte al qd põt cauſari ut calor multomagis a ſubſtãtia ĩtellectuali et ſubſtãtia ſenſibili poterit cauſari eadem intellectio. Ibi nota ꝙ licet ſenſibile ut ſenſibile ĩmutet ſenſum tñ ſenſibile ut ens põt ĩmutare ĩtellectum cũ ĩmutare ĩtellectũ ſit actio ꝯñs totũ ens. Et accidit ſenſibili ut ĩmutet ĩtellectũ ꝙ diuerſificet genere ab ĩtelligibili, nõ enim dicimus ꝙ ideo ſenſibile ĩmutet ĩtellectum, qa ſenſibile nõ eſt ĩtelligibile, et qa dr̃t ab ĩtelligibili, imo ſi ſenſibile eẽt ĩtelligibile et nõ differret genere ab intelligibili adhuc ĩmutaret et ita accidit ſibi drĩa generis ĩ hoc ꝙ ĩmutat, imo ĩmutat intellectum ĩ eo ꝙ ens et ut ſic cõuenit cũ ĩtelligibili, nec ſenſibile ĩ tm̃ põt differre genere ab ĩtelligibili ut ſit in genere diſpato. i. ĩ genere nõ ĩtelligibili qa cũ ſit ens neceſſario eſt ĩtelligibile, et põt qa ſi ſenſus põt cognoſcere ſenſibile multo magis intellectus, et ita ſenſibile eſt et ſenſibile et intelligibile, nec ſeʳ eſt ſenſibile. Cõcedo, igitur nõ eſt ĩtelligibile, negatur ꝯña qa utraq; rõ concurrit ĩ eodem, ĩ eo. n. ꝙ color eſt uiſibile ĩ eo ꝙ ens eſt et color eſt ĩtelligibile qa ĩtellectus ĩtelligit albedinem et ſub rõne coloris et albedinis et ſub rõne entis. Et ita negãda eſt illa ꝑpõ, ꝙ illa diuerſa genere. ſ. ſenſibile et ĩtelligibile non pñt cauſari idẽ nec cõcurrere ad eandem actionem, falſa eſt de illa actione in qua ſenſibile ẽ quoddã ĩtelligibile. ¶ Ad illud additũ ꝙ unũ ageret ĩ uirtute alterius pꝫ reſponſio ſupra in di. 3. huius ad lõgum. Nota ꝙ nõ eſt de rõne cauſaꝝ eſſentialiter ordinataꝝ ut una agat ĩ uirtute alterius qa hoc non eſt ueꝝ, niſi qñ inferior accipit formã et eſſe a ſupiori cã, alr̃ nõ, ſed de rõne cãꝝ eſſentialiter ordinataꝝ eſt ꝙ ſupior principaliꝰ agat et ĩferior minus principaliter. ¶ Ad illud. 12. ſup Gen̄, dicẽdum ꝙ Aug. ꝑbat ꝙ corpus nõ põt eſſe cã totalis alicuius actionis in ſpũm, et eſt ueꝝ, nõ incõuenit tñ ꝙ corpus ſit cauſa ꝑtialis actionis ĩ ſpiritũ nec eſt ĩcõueniens ꝙ paſſiuũ excedat in nobilitate cauſam agentẽ ꝑtialẽ, eẽt aũt ĩconueniens ꝙ paſſiuũ excederet agens totale. Vnde nota ꝙ iſta ꝑpõ omne agens eſt preſtantius paſſo, non eſt uera de agente ꝑtiali, nec eſt uera de agente uniuoco, qa effectus eſt equalis ꝑfectionis cũ cauſa, ſed eſt tm̃ uera de agente equoco totali ſemper tale agens equocum totale excedit paſſum et pꝫ ꝑ ꝑpões ex qbus ꝑbatur ab Aug. illa ꝑpõ, nõ. n. plus debemus ponere ĩ cõcluſiõe quã fuerit ſeminatũ ĩ ꝑmiſſis, prima ꝑmiſſa eſt iſta oĩs cauſa uel agens eſt ꝑſtantius ſuo effectu, oĩs effectus ut actus eſt ꝑſtãtius receptiuo actus, ut potentia, ſeʳ igit oẽ agens eſt ꝑſtantius paſſo, qa ſi agens eſt preſtantius effectu et effectus eſt ꝑſtãtius paſſo, igit et agẽs erit ꝑſtantius paſſiuo, ſed maior nõ eſt uera niſi de agẽte totali, pꝫ quia aliqñ effectus excedit cauſam ꝑtialem ſicut actus uidẽdi excedit colorẽ, ſed nõ excedit cauſam totalẽ, eſt igr̃ uera de cã totali et equoca, et minor eſt uera de perfectione ſimpliciter qa actus eſt ꝑfectior ſimpʳ et effectus ut actus eſt ꝑfectior paſſiuo ſub rõne poᵉ, iõ in cõcluſione nõ poſſumus plus concludere q̃; ꝙ agens equocũ totale eſt ꝑſtãtius paſſo, in eo ꝙ poᵃ, et tunc ſeʳ ꝙ corpus nõ põt actione totali equoca agere in ſpũm et hoc eſt ueꝝ, igr̃ non põt agere in ſpũm actione ꝑtiali et cõcurrere cũ intellᵘ agente angeli ad cauſandũ intellectionẽ in intellᵘ poſſibili ipſius angeli hoc falſum eſt. Et hoc nota bene hic, qa alibi nõ ita clare loqtur. ¶ Preterea ſimile cognoſcitur ꝑ ſuũ ſimile, igr̃ ſi angelus cognoſcit ſingulare igit ſingulare cãt ſpẽs ſui in ĩteᵘ angeli et ſi ſic ſeʳ ꝙ angelus eſt cognoſcẽs ſingulare ſub propria rõne ſingularis ꝯñs eſt falſum, igr̃ et añs. Rñdet doc. ꝙ hoc argumẽtum nõ concludit ĩconueniens de angelo. i. nõ eſt incõueniens ꝙ angelus cognoſcat ſingulare ſub ꝑpria rõne ſingularitatis hoc tñ eſſet ĩconueniens et falſum in ĩteᵘ noſtro qa pro ſtatu iſto intellectus noſter nõ cognoſcit ſingulare ſub ꝑpria rõne ſingularitatis pꝫ de duobus ouis, et duobus radiis inter quos intellectus noſter neſcit drĩam cognoſcere igitur illos nõ cognoſcit ſub propria rõne. Et tñ ſi ſic arguas phantaſma alicuius ſingularis cãt ſpẽm ĩtelligibilẽ illius ſingularis in ĩtellectu noſtro poſſibili igr̃ reducit intellectũ de poᵃ ad actum, et ita ĩtellectus noſter ĩtelligit ſingularis ſpẽs ĩtelligibilẽ igr̃ ſub propria rõne ꝙ aũt phantaſma generet ſpẽm ĩtelligibilẽ alicuius obiecti ſingularis pꝫ, qa phantaſma et ſpẽs ĩtelligibilis de eodem obiecto ſunt ſimiles. Dicit doc. ꝙ ibi eſt illatio ꝯñtis et fallatia ꝯñtis qa ſimilitudo ĩ aliquo non infert ſimilitudinem oĩꝫ, phantaſma. n. gignit ſpẽm ĩtelligibilẽ ſimilẽ ſibi ſimilitudine naturali qa ſicut phantaſma naturaliter repñtat ita ſpẽs intelligibilis naturaliter repñtat, nõ tñ ſi phantaſma repñtat naturaliter ſingulare obiectũ ita et ſpẽs ĩtelligibilis repñtat naturaliter obiectum ſingulare, negatur ꝯña, ſpẽs. n. ĩtelligibilis non eſt ſimilis phantaſmati ĩ repñtãdo ſingulare obiectũ imo repñtat obiectũ ſub rõne uniuerſalis et iõ non eſt ſimilitudo inter illa determinatiõis et ĩdeterminationis. Et ſi q̃ras a quo eſt illa ĩdeterminatio in repñtando ĩ ſpẽ intelligibili cũ ꝑducatur a phãtaſmate, Dico ꝙ phãtaſma nõ eſt totalis cã ſpẽi intelligibilis ſed ĩtellectus agens concurrit cũ phantaſmate ad cãndum illam, et ab intellectu agente hẽt illã ĩdeterminationẽ et ita nõ ſeʳ ꝙ intellectus uꝛ̃ ꝑ illã ſpẽs ĩtelligat ſingʳᵉ ſub ꝑpria rõne ſingularitatis.

¶ AD ARGVMENTA PRO Opi. H[illegible]i. Ad primũ patet ꝙ minor eſt falſa qa ſingulare addit entitatẽ poſitiuam ſuper naturã uniuerſalẽ, et illa hẽt rationẽ per ſe ĩtelligibilis.

¶ Ad ſecundū. Nota equocationē huius termini obiectum primū ly primum capitur duobus modis primū uno mō accipitur ab Ariſt. 2. de aīa obiectū primū .i. per ſe motiuū, obiectum per ſe corrūdens eſt obiectū qđ nō mouet per ſi niſi uirtute obiecti primi. Alio° accipit obiectum primū .i. adequatū et hoc duobus modis uel adequatū po^{e}, uel adequatū actui, adequatū po^{e} ē illud in quod pōt po^{a} et nō ī aliud niſi ī eo ſit rō ſui obiecti, et ſic equātur qa quicqđ aphendit po^{a} illud uel eſt obiectū uel in eo eſt rō obiecti ita ꝙ in nihil aliud pōt et adequatū actui eſt illud ī quod actus primo fert ut ſi itelligat qs hominē homo et quicqđ includit ī homine eſt adequatū obiectum actus, p ſe obiectū quod corrūdet obiecto primo po^{e}, ē illud ꝙ cōtinetur ſub obiecto adequato et ī quo icluditur obiectū adequatū po^{e}, ut ens eſt obiectū adequatū itellectus hoc enī ī quo icluditur ens ē obiectū per ſe, nō primū obiectū p ſe actus et nō primum eſt illud quod eſt iclusum ī obiecto primo ſicut animal eſt obiectū p ſe actus itelligēdi hominem ſi^{r} rōnale, et ita tribus modis dicitur obiectū primū, et tribus modis dr̄ obiectū p ſe et nō primū, licet igitur obiectū p ſe ut accipit ab Ariſt. 2. de aīa non poſſit p ſe mouere potentiā niſi cōcurrat obiectū primū, ſicut ſenſibile cōe ut quātitas figura etc. non pōt mouere uiſum niſi cōcurrat color q eſt obiectū primū et ſenſibile ꝓprium, tū obiectū p ſe cōtentum ſub obiecto primo .i. adequato bene pōt mouere potentiā uirtute ꝓpria cū in ſe icludat rōnes obiecti adequati, ſicut albedo eſt obiectū p ſe ꝯtētum ſub colore et pōt ꝓpria uirtute mouere uiſum, ſi^{r} obiectū p ſe actus ut animal pōt p ſe mouere itellectum. Tunc ad formā argumēti cū dr̄ uḻe eſt primū obiectū itellectus angelici falſum eſt ſi itelligatur ꝙ uḻe ē obiectū primū ideſt adequatū et h° loquēdo de uḻi ut uḻe ē, reduplicādo rōnē uḻitatis, qa lꝫ illud cui accidit uḻitas ut ens qđ ē fundamētū uniuerſalitatis, ſit hoc modo primū .i. adequatū, cū ipm eq̄ ſaluatur in ſingulari ſicut ī re uḻi, et ita obiectū adequatū ſub rōne que uḻe nō ē adequatū obiectū ita ꝙ uniuerſalitas icludatur ī adequato ut rō formalis obiecti adequati, qa tūc nō ſaluaretur talis rō i ſingulari quod tñ falſum eſt, et iō negāda eſt illa ī iſto ſenſu uḻe eſt obiectū primū .i. adequatū itellectus angelici. Similiter uḻe nō eſt primum obiectū illo alio° quo loqtur phūs 2. de anima, et ſingulare p ſe, illo° ſicut ſenſibile cōe ꝙ ꝓpria uirtute nō mouet uiſum, imo ſingulare cū eādem rōnem motiuā icludat ſicut et uḻe ſingulare ꝓpria uirtute mouet et iō quocūq; modo ſummat illa maior eſt falſa, et tū oꝫ ut Henricus ſumat eam ī iſto ſenſu, ut accipit Ariſt. 2. de aīa aḻr equiuocat de primo, et de p ſe nō equocādo arguit ſic uḻe eſt primū obiectū .i. primum motiuū itellectus angelici, ſingulare ē obiectū p ſe .i. non motiuū p ſe, igit angelus nō cognoſcit ſingulare niſi p rōnem uḻis, ſicut nec uiſus uidet quātitatē niſi p rōnes coloris ſed minor ē falſa, quia ſingulare nō eſt obiectū p ſe illo°, ſed eſt obiectum p ſe, ut cōtentū ſub obiecto adequato, et ſic ꝓpria uirtute pōt mouere, ſꝫ ſi accipiat primū alio° .i. adequatū tūc equocabit de p ſe, ſic arguēdo uḻe ē obiectū p^{m} .i. adeqtū itellectus angelici, ſingulare ē obiectū p ſe .i. nō p ſe motiuū cōſtat ꝙ nō accipit obiectū p ſe ut corrūdet obiecto adequato quod eſt ꝯtentū ſub obiecto adequato, et ita equocat de obiecto p ſe, et maior eſt falſa ut uiſum ē.

¶ Ad tertiū primo ad materiā dicit, 2° ad formā, primo dicit ꝙ ꝓportionalitas nō includit ſp ſimilitudinē, ſꝫ ſepe diſſimilitudinē ut ꝫ, qa 4^{or}. eſt duplū ad duo et duo ſubduplū ad q̄tuor talis ꝓportionalitas nō arguit ſilitudinē ſꝫ diſſimilitudinē, et ita in aliis exēplis. Et ī ꝓpoſito de po^{a} et obiecto lꝫ .n. ꝓportionent nō tñ aſſimilant, ꝑꝫ de itellectu uirginis itelligēte finite .i. actu finito diuinā eſſentiā infinitā nō aſſimilātur po^{a} et obiectū ī ſinite imo unū eſt finitū .ſ. po^{a} et obiectū infinitū ſi^{r} ſi deus cognoſcit naturā humanā infinite qa actu īfinito et itellectus eius eſt infinitus, non tamen obiectum eſt īfinitum et ita obiectum et potentia nō hūt iſto° ꝓportionari ꝓportionalitate dicēte ſimilitudinem, igit illa determinatio que eſt po^{e} ad actū q̄ ꝓportionem dicit nō notat determinationē ſimilitudinis. Et ideo ad formam reſpondeo cū accipitur potentiā eſſe determinatā qa obiectū eſt determinatū, ſi intelligat ꝙ oꝫ potentiā ſic eē determinatā .i. eſſe determinatam obiecti ſic uidelicet huius obiecti ꝙ nō illius ſic concedo qa ſic po^{a} uiſiua eſt determinata obiecti ut coloris ꝙ non ſoni. Et tūc cū in minore dr̄, ꝙ itellectus āgeli nō pōt ſic eē determinatus hoc eſt nō hēt ꝓportionē determinatā ad obiectū falſum eſt, eſt .n. itellectus angeli circa determinatū obiectū uidelicet circa ens abſolutū finitū et ſi relatū, eſt relatū ad terminū finitū, eſt .n. ſic huius obiecti motiui ꝙ nō alterius et ſic illi ꝓportionatur, et cuicūq; cōtēto ſub ente finito abſoluto etc. et ſic ē determinatus ad ſingulare itelligēdū. Et cū q̄ris p qđ eſt ſic determinatus aut ex natura ſua aut p ſpēs ipſi' ſingularis diſtiguo ꝙ utroq; modo eſt determinatus ad ſingulare primo ex natura ſua ſine quacūq; ſpē ſingularis et hoc eſt ī noticia intuitiua ſingularis qa ex ſe eſt determinatus ad illud ſingulare cognoſcēdū pōt et determinari p ſpēm ī noticia abſtractiua. Et cū arguis igr̄ eſt magis determinatus q̄ intellectus nr̄ ſi ex natura ſua eſt determinatus ad ſingulare qa nō ſic itellectus noſter et etiā ſi angelus eſt determinatus ad ſingulare p ſpēm ſingularis igit eſt magis determinatus q̄ ſenſus noſter, q ī ſe nō recipit ſpēm ſingularis ſed ī organo, itellectus angeli ſi recipit ſpēs recipit ī ſe nō ī organo qa non hēt et ſic erit magis determinatus q̄ ſenſus. Reſpōdet doc. ꝙ iſta determinatio nō eſt qđ intrinſecū po^{e}, neq; de ſe cōpetit ei, neq; p ſpēm, ſed eſt determinatio cū rōne et ꝓportione ad obiectū, et ſic debet itelligi talis determinatio .i. ꝙ ſit determinati obiecti, hoc .n. mō dicimus de itellectu diuino ꝙ eſt determinati obiecti ſingularis .ſ. eſſentie diuine que eſt obiectū primū primitate uirtutis qa ſolū uirtute eſſentie intellit quicqđ itelligit qa nō capit cognitionē a rebus, neq; eſt incōueniēs de itellectu ꝑfectiori ut diuino cōcedere ꝙ eſt determinatus et determinabilis reſpectu obiecti. Et itellectus imperfectior ut creatus, angelicus et humanus nō ē ſic determinatus nec determinabilis reſpectu ſingularis ut obiecti p^{i} primitate uirtutis, hēt .n. itellectus creatus ut itellect° ē, ens abſolutū finitū etc. pro obiecto determinato, ſed ſi ꝯcludatur eſt determinatus ad obiectū igr̄ eſt limitatus et magis determinatus ad obiectū ſingulare igr̄ magis limitatus, negatur ꝯñā, quia hec determinatio nō ē limitationis et imperfectionis, imo magis ꝑfectionis, olo .n. po^{a} ē determinata ad obiectū .n. determinatiſſime cognoſcēdus ut ex poſitū eſt ſupra, ita .n. eſt determinata ad cognoſcēdum ens finitum naturaliter ꝙ nō pōt naturaliter cognoſcere ens īfinitū et ſic dr̄ eſſe determinati obiecti. Et ſi ar̄ ꝙ tūc itellectus āgelicus eſſet magis paſſiuus q̄ itellectus noſter qa a pluribus obiectis paſſiuus qa nr̄ nō recipit noticiā ſingulariū ſub propria rōne. Totū cōcedat qa ſicut itellectus agens angeli ē magis actiuus q̄ noſter agens qa ille abſtrahit ſpēs ꝓprias ſingulariū, itellectus noſter nō, qa ſingularia ſub ꝓpria rōne ſingularis non mouent itellectū noſtrū, qa nec ſunt ſenſibilia, et ſi itellectus angelorum eſt magis actiuus, igit poſſibilis magis paſſiuus et reſpectu ſpērum et reſpectu operationū, ſed iſta receptio non eſt paſſio corruptiua ſed magis ꝑfectiua et ſaluatiua.

¶ Ad quartū ponit doc. illos duos modos dicendi quos poſuit in 3^{a}. di. unus modus ꝙ angeli ſunt ſumme habilitati et facilitati ad itelligēdum, et iō non hūt habitū q habitus ſequatur actū q habitus ſit q̄das qualitas habilitans etc. non tñ iſte modus negat habitū q p̄cedit actū, et q eſt cā actus 2^{i}. cuiuſmodi eſt ſpēs itelligibilis repſentatiua obiecti. Et iō iſti negāt habitū ſciētialē acq̄ſitū ex actibus et oēm aliū hītū cuiuſq; obiecti ſiue uḻis ſiue ſingularis. Alii

tamen concedunt angelum poſſe acquirere habitum ſequentem ex actibus, ſi illū nō habeat ſicut ſi nō hēt habitū cōſiderādi ſingulare illū pōt ſibi acqrere, Et cū dr̄ Ariſt. dicit nō eſſe alium habitū ſciētificū vlium et ſingulariū. Dico ꝙ ſingulare non hēt diffinitionē ꝓpriā, nec paſſionē q̄ ſibi conueniat et iō de ipo non pōt fieri demōſtratio, et ita nec de ipo hētur ſcīa actualis, igit nec hitus ſcientificus q ſit hitus ſingulariū, pōt tū intellectus angelicus pluries cōſiderare de aliquo ſingulari et non de vli, et ita hēbit habitū nō ſciētificū q magis īclinabit īntellectū eius ad cōſiderationē illius ſingularis, q̄ ad ꝯſiderationē vlis, et hº ſufficit Ariſt. Vel ēt poſſumꝰ dicere ꝙ nullus eſt hitus repſentās proprie ſcibilia q̄ hēt diffinitiones paſſiones demōſtrabiles de ipſis q hitus ſit ſpēs īntelligibilis, niſi ſolus hitus ſciētificus ī actu primo q cōſtituit memoriā, ſpēs. n. īntelligibilis et ſi ſit ī īntellectu angelico de ſingulari illa tū non dr̄ hitus ſcientificus qa illa nō repñtat ſinglare ſub rōne ſcibilis, hñs diffinitionē paſſiōes etc. et ſic nō eſt alius habitus ſciētificus ſingularis ab hitu ſcientifico vniuerſalium quaſi ſint duo habitus ſcientifici.

DISTINCTIO DECIMA.

VTRVꝫ OMNES ANGELI MITTANTVR. ¶ Reſpondet doc. ꝙ iſta cōcluſio abſolute eſt cōcedenda ꝙ oēs angeli ſiue ſupiores ſiue īferiores ſunt miniſtri dei, et mittunt a deo glorioſo, ſed diſtinguit de miſſione ad intra. ſ. curiā celeſtē et nō extra illam, alia eſt miſſio ad extra. i. ad nos regēdos et gubernandos uel nobis aliqua reuelādo uel circa nos aliqua opando, ſicut circa exercitum Senacherib, et ſepe ī ſcriptura hētur et ſic oēs mittuntur uel ad ītra uel ad extra, ſꝫ cōiter nō oēs mittūtur extra, ſed ſolū īferiores et ſm. S. Tho. quinq; ordines mittūtur. ſ. virtutes ptātes, principatus archāgeli et angeli, alii. 4. ordines ſupiores non mittūtur ad extra et ꝓbat doc. ꝙ angeli ſupiores mittātur ad īferiores qa maiora miniſteria dei priꝰ reuelātur ſupioribus q̄ īferioribus, et illi ſupiores mittūtur ad inferiores et loquūtur illis et illumināt eos notificādo eis volūtatē diuinā et ipi poſtea ueniūt ad nos et ita īferiores cōiter mittuntur extra et ſupiores cōit mittūtur ad ītra tm̄. Et nota ly cōmuniter qa ī caſu ēt maiores mittuntur ad nos et ita extra, et ſic hñt exponi auctoritates loqntes de iſta miſſione. Dicit doc. ꝙ uidetur ꝙ ēt aliqs de ſupmis mittatur et miſſus fuerit ad extra qa ſm glo. et doctores miſteriū īcarnationis ante incarnationē nō fuit notū inferioribus angelis nec miſteriuꝫ paſſionis ante exibitā paſſionē, ut ꝑꝫ ꝑ illas auctoritates ī pſona angeloꝝ iōferioꝝ īqrentiū certificari de re ſibi ignota uel ſaltē nō plene nota eis videlicet q ē iſte q uenit de edom tinctis ueſtibus de boſra de edom. i. de monte oliueti, uide Nicolaus de lira ſm primā expoſitionē catholicoꝝ licet ipe alr̄ expoeat iſta erant eis nō nota, et tū ſm Aug. erant nota angelis ſupioribus et arguit de Gabriele miſſo ad uirginem cū āñūciauerit ei miſteriū incarnationis illud miſteriū nō latuit eū et ita fuit de ſupioribus qa ſi ſolū ſupiores ſciuerūt et ipe ſciuit, igit ipe fuit de ſuperioribus forte de ordine ſeraphim et ita oēs ad extra mittuntur et maiores et minores tū cōiter mittūtur inferiores et aliqū ꝑꝑ miſteria magna mittūtur maiores, ſi. n. miſit filiū quare nō miſit ſeraphim uel cherubim. ¶ Et tunc ad Danielem milia etc. decies cētena milia aſſiſtebāt ei igitur illi nō mittuntur. Cōcedo ꝙ nō cōiter mittūtur, et iō diſtictio quā ponit Daniel inter illos. ſ. hii miniſtrabāt ei, et ii aſſiſtebāt ei, īntelligēda eſt illa diuiſio cōiter. i. milia miliū aſſiſtūt ei cōiter qa cōiter non mittuntur et decies cētena milia miniſtrabant ei communiter. ¶ Auctoritas apli cōcedēda eſt abſolute qa omnes ſunt ſpūs et miniſtri dei qa mittūtur uel ad intra uel extra. ¶ De ordinibus angeloꝝ uide Boñ. ſanctum, in pñti di. et Guielmͫ. uorri. qui optime iſta facilia ponit. Nota tamē ꝙ ſeraphim ſcriptum ꝑ u ſignificat totū illū ordinē et ē neutri generis et numeri pluralis et nomen appellatiuū, Seraphim ꝑ m ſignificat angelicam multitudinē illoꝝ angeloꝝ et eſt maſculini generis numeri pluralis. Seraph aūt eſt nomen ꝓpriū maſculini generis et numeri ſingularis ita dicas de cherubin cherubim et cherub. ¶ Tres ordines prime ierarchie, Seraphin Cherubin Troni. ¶ Tres ſecūde ierarchie, dñationes uirtutes poteſtates. ¶ Tres ultime principatus archāgeli angeli, et iſta oīa ordināt̄ur ī curia celeſti et curie regū ī terris ſequūtur hūc ordinē quātū pñt.

DISTINCTIO VNDECIMA.

VTRVM ANGELVS CVSTODIENS POSSIT ALIQVID CAVSARE IN INTELLECTV HOMINIS CVSTODITI. ¶ Opinio Auicē. eſt ꝙ ſic poſſit qa in. 6. naturaliū pte. 5. cap. 6. dicit ꝙ intellectus noſter cōuertit ſe ad īntelligentiā ſepatam ultimā ad quā cōuerſus fluūt ſpēs īntelligiles ī ipo īntellectu quas tū ſpēs ponit nō manere niſi dū cōuertitur ad illam intelligētiā creatā, eo ꝙ illa naturaliter cauſat, nō cāt tū niſi dū aīa ad illā ſe cōuertit, qa reqrit paſſum, et iō dū anima noſtra auertit ſe ab illa ceſſat actus īntelligēdi, et ſimul deſinūt eſſe huiuſmodi ſpēs īntelligibiles in īntellectu et ſic ſꝫ eū apparet ꝙ angelus aliqd pōt cauſare in īntellͧ hoīs cuſtoditi ut puta ſpēs īntelligibilē et actum īntelligēdi. ¶ Sed iſtā opi. īpugnat ut ponit S. Tho. prima pte. Quia ſi aīa poſſet recipe actū īntelligendi et ſpēs intelligibiles ab īntelligentia ut dicit Aui. igit aīa intellectiua fruſtra uniretur corpori, ſm. n. Tho. aīa nō unitur corpori niſi ut pficiatur a corpore et nō pōt pfici a corpore niſi recipiēdo īntellectionē, ſed ſi reciperet īntellectionē ab illa īntelligētia eque poſſet recipe īntelligere ab illa nō unita ſicut unita, ad quid igitur eporteret ut uniret, nō. n. unitur ꝑꝑ pfectionē ī ſe eſſentialem acqrēdā qa forma nō eſt ꝑꝑ materiā ſed magis econuerſo. i. forma nō pficitur a materia, ſed pficit forma materiā. Sed dicit Sco. ꝙ iſta rō peccat qa ſi cōcluderet, cōcluderet ꝙ aīa beata fruſtra uniretur corpori, qa actū beatificū hēt quē nō accipit a corpore nec pōt recipe igit ſi aīa beata unit corpori fruſtra unit nō ſeʳ ſꝫ eſt fallacia nō cauſe ut cā, nō. n. aīa unitur corpori ut accipiat īntelligere a corpore, ſed ut pficiat corpus et habeat eē pfectius ī toto, quā habeat ſepata, eſſe. n. hoīs eſt pfectius q̄ eē ſolius aīe. Preterea ſꝫ aliquos aīa intelligit ſm ꝙ eſt ſupra corpus igr̄ nō cōuenit ſibi īntelligere ut unitur corpori pꝫ. ꝯña qa ex oppoſito ꝯñtis ſeqtur oppoſitū añtis, et ſic uidetur ꝙ non uniat corpori quaſi ipa unio ſit neceſſaria ꝑꝑ aliq̄ꝫ opationem ī corpore acqrendā. ¶ Aliter tū improbatur a doc. qa ſi aīa reciperet īntellectionē ab angelo ſeʳ ꝙ nō oīs noſtra cognitio hēret ortū a ſenſu et ſeʳ ꝙ deficiēte ſenſu nō ꝑꝑ hoc deficeret ſciētia ſm illū ſenſum, qa haberemus ſciētiam ab īntelligētia ad quā ſe ꝯuerteret īntellectus noſter. Sequeretur ēt ꝙ cecus natus poſſet hr̄e noticiam de coloribus, ſi eius īntellectus cōuerteret ſe ad illā īntelligētiam et reciperet ſpēs īntelligibiles albedinis uel nigredinis et tūc ꝑ illas uere poſſet īntelligere albedinem et nigredinem iſta oīa ſunt falſa, et ꝯ Ariſt. ī pluribus locis. ¶ Preterea arguit ꝯ illud ꝙ dicit Auicē. ꝙ ceſſante actu intelligendi nō manet in īntellͧ noſtro aliqua noticia hitualis. i. nulla ſpēs intel

ligibilis et tunc uidetur ꝙ intellectus noſter eſſet ſemper in po
tentia eſſentiali nec eēt in actu primo ad actū ſecundum niſi dū
ſe cōuerteret nec poſſet hō intelligere cū uellet quod ē falſum
quia hītuati nō ſolū hītu generato ex actibus ſed hītu q ē ſpēs
intelligibilis itelligūt cū uolūt, et ſi dicas ꝙ bene generatur ha-
bitus ex frequētatis actibus cōuertendi ſe ad itelligētiā illas,
et ita eſt magis habilitatus unus ꝙ̄ alius ad cōuertendū ſe ad
illam et ita ad recipiēdū intellectionē. Sed cōtra qa dato ꝙ hoc
eſſet uerꝫ, tñ eēt eque i poᵃ eſſentiali ille q ſic eēt hītuatus ſicut
nō hītuatus ſi nō habeat ſpēs itelligibiles ꝑ quas ſit i actu pri-
mo et i poᵃ accñtali. Et dat exemplū doc. de duobus lignis uno
ſicco, et alio humido, ſi nec unū nec aliud ſit calidū, ſunt ambo i
poᵗⁱᵃ eēntiali ad calidū, et tñ unū eſt magis diſpoſitū quā aliud,
tñ utrūqꝫ eſt eq̄ i poᵗⁱᵃ eēntiali ita ſi ſint duo hoīes unꝰ habitua
tus ad cōuertēdū ſe ad illā intelligētiā alius nō ſi nᵘ ſit ſpēs in
telligibilis nec i uno neqꝫ i alio ambo ſunt i poᵗⁱᵃ eēntiali ad itel
ligere, hoc aūt uidetur abſurdū dicere ꝙ hō poſt actū itelligen
di ſit eq̄ i poᵗⁱᵃ eēntiali ſicē añ, qa poſt actū nr̄ eē i poᵃ accñtali.

¶ AD. Q. PONIT DVOS ARTICVLOS. In primo
dicit iſtā cōcluſionē ꝙ angelus nō pōt cāre, nec ſpēm itelligibi-
lem nec actū intelligēdi in itellᵘ nr̄o ut totalis cauſa, bene pōt ut
ꝑtialis cā ut patebit i ſecūdo articulo, ꝑs ꝓbatio. Notatñ quia
doc. dicit ꝙ huius ipedimēti cā q̄ratur, unde. n. ē ꝙ ꝓ ſtatu iſto
nō pōt itellectus nr̄ imediate imutari ab aliquo actu itelligibi
li ut puta ab eēntia angeli ab eēntia ſubſtātie, ſed ſi imutatur,
imutatur tm̄ a ſenſibili extra quo ad ſenſum et a phantaſma-
te quo ad itellectū ita ꝙ ſe habeant phantaſmata ad itellectum
noſtrū ſicut ſenſibilia ad ſenſum, iō dicēdū eſt ꝙ ſi Adam non
peccaſſet duodus modis imutatus fuiſſet, itellectus eius a rebus
unoᵒ a ſenſibilibus, et a phātaſmatibus ſicut mō, alioᵒ imuta-
tus fuiſſet ab itelligibilibus imediate ita ꝙ imediate itellexiſſet
ſubſtantiā, ut ſubſtātia eſt et ſi ei angelus fuiſſet pñs imutaſſꝫ
intellectū eius, ita ꝙ itellectus eius nō fuiſſet limitatus ad reci
piēdū intellectionē ſuā ſolū a ſenſibilibus, ſed gr̄a dei utroqꝫ mō
intellexiſſet, ſed qa peccauit, deus reſtrinxit eum ut tm̄ poſſent
intellectum eius imutare ſenſibilia nō autē itelligibilia actu, et
ſic hoc eſt nobis datū i penā ex culpa, ſed qa i beatitudine eri-
mus uere reſtaurati, iō hoc ipedimētum remouebitur, et tūc itel
lectus nr̄ imediate imutabit ab itelligibilibꝰ, ſicut a ſenſibilibꝰ,
et poterimus angelos uidere itellectualr̄ et poterūt loq nobis et
cāre itellectiones et ſpēs intelligibiles in itellectibus noſtris et
nos ſilr̄ loquēdo eis, erimus. n. tūc iuxta ꝓmiſſum xp̄i, ſicut an-
gelis dei, limitatio ergo ad ordinē potentiarꝫ ꝓ ſtatu iſto ē ex
peccato ade, et talis ordo nō cōuenit homini ut hō eſt, qa tūc nō
poſſet ei alius modus cōuenire. Raptus eſt motus qdam uiolen-
tus, ſed motus dr̄ uiolētus dupr̄ aut rōne termini ad quē mobi-
le mouet qū naturaliter iclinatur ad oppoſitū, ut cū graue mo-
uetur ſurſum, alioᵒ ē motus uiolētus ex modo motus ut cū gra-
ue mouet deorſum cū uiolētia qa lꝫ nō ſit motus uiolētus a ter
mino deorſum, eſt tñ uiolētus ex mō qa uelocius mouetur cum
proicit inferius ꝙ̄ moueret naturalit, Iſtoᵒ raptus Pauli fuit
motus uiolētus nō ex termino qa eius itellectus maxime iclina
batur ad uidendū deū, ſed qa ꝓ ſtatu uie nō cōueniebat ſibi ui-
dere deū, iō ſupra naturā raptus eſt ut uideret deū, iſtoᵒ demo
nes pñt rapeꝛ hominē arreptū ab ipīe ad aliq̄ noticiā imagina
riā tm̄, et nō ad uiſionē alicuꝰ actu itelligibilis, qa hoc nō pōe
bonus angelus multo minus diabolus, dicit tñ doc. ꝙ ſi i illo rap-
tu in quo animus eſt diſtractus tm̄ circa aliquod imaginabile
ꝓpoſitū imagiⁿˡ hoīs a diabolo ita ꝙ nihil aliud imaginet et ei
uideat intelligere et uidere ſi ibi ſit aliqua itellectio illa nō eſt
alicuius obiecti actu itelligibilis, ſed eſt illius obiecti imaginati
tm̄, qa itellectus agēs hoīs rapti pōt una cū iᵒ phātaſmate cau
ſare ſpeciem intelligibilem illius imaginabilis et ita illud itelli
gere, non tñ intelliget aliquod mere itellectuale, ſic ēt eſt dicen-
dum de hominibus q ſe diſponūt ex quadā cōſuetudine ad rap
tum ſicut loqtur de fratre Egidio ſotio beatiſſimi. P. noſtri Frā
ciſci q cum audiebat aliquē dicētem ad paradiſi gloriā ſtatim
rapiebatur, ille tñ non rapiebatur ad uiſionē alicuius rei mere
intelligibilis ſed ad aliquā uiſionē imaginariā paradiſi quē ſibi
formauerat i phantaſia, tñ deus i talibus bene pōt rape eorꝫ in
tellectū ad intelligēdū aliquod mere itelligibile ſicut uidit Pau
lus diuinā eēntiam ſiᶜ beatiſſimus Ioānes euāgeliſta i cena dū
geuit ſup pectus xp̄i benedicti eum de illo fonte ſacro fluente
euangelii potauerit.

¶ DE SECVNDO ARTICVLO Vidēdū eſt qd poteſt
angelus facere circa hominē et circa itellectū eius eu poſſit do
cere eū, et quot modis qa duobus. Doctor dicit ꝙ ſi hō pōt doce
re hominē, multo magis āgelus, doctor. n. ꝓponit nobis uerba ad
placitū ſignificatiua q̄ imutant ſenſum auditus, et ille imutat
phantaſiā cāndo phantaſma i ea et ordinate, illa imutāt ordi-
nate itellectū poſſibilē cāndo ſpēs itelligibiles i intellectu poſſi-
bili uirtute itellectus agentis, deinde ſequitur actualis noticia
icomplexa rerum repñtatarꝫ per illas ſpēs itelligibiles, deinde
cōplexio illorꝫ ꝯceptuū cognitorꝫ icōplexorꝫ, et ex hoc ſequitur
ueritas imediata principiorꝫ q̄ orit ex ſola cōplexione termino
rum et deinde ordināntur ꝓpōnes imediate ex qbus ſeqtur uerī
tas cōcluſionis iſta oīa ꝓponūtur a doctore in itellectu audien
tis nō imediate ſed mediāte ſenſu auditus, et phātaſmate ut ſu
pra, et i adiſcēte q̄ plurima eſt occupatio et unitio in ſe, in in-
telligēdo primo terminos et qd ſignificāt deinde circa ſignifica
ta, et talis unitio nō eſt i eo q adiuenit ſcīētiā qa eſt diſtractus
circa plura ut cōſiderādo aliquā rē cū aliqua ꝓprietate habet
uidere an illi ſoli rei cōueniat an aliis ēt, et qbus cōuenit et qui
bus nō, et iō oꝫ ipm multa cōſiderare q̄ nō cōſiderat audiēs doc
torē et adiſcens doctrinā, ſtat. n. ipē attētus ad uerba uel ſigna
doctoris et ſicut hēt adoctore ita ordinat cōceptus et ſic adiſcit
diſtinguit ēt de igenioſo et tardo, qa habitis cōceptibus icōple-
xis faciliter igenioſus cōponit quā ñ ita faciliter facit tardus,
hoc mō angelus pōt docere et pfectiori mō q̄ hō, qa melius no-
uit cōceptus et naturā illorꝫ melius ēt nouit ſignificationes ter
minorꝫ et iō magis ordinate pōt iſta ꝓponere homini quē cuſto
dit, et hoc i corpore aſſumpto formando uoces uel ſi nō i cor-
pore ſed alioᵒ ſufficit ꝙ melius et ordinatius ꝓponat audiᵗⁱ q̄
proponēda ſunt ut adiſcat q̄ hō. Etiam alioᵒ pōt docere ꝓponē
do ſenſibilia corā ſenſibus et hoc ordinate ut ordinate imutent
ſenſus, et ſenſus imutati imutāt phantaſiā cāndo phantaſma in
ea, et illa phātaſmata imutant itellectū poſſibilē una cū intellec
tu agente cāndo ſpēs intelligiles ordinate, et ille cāt actus in-
telligendi ordinate, hīta noticia icōplexorꝫ ſeᶜ ordinata cōple-
xio, et ſic noticia cōplexa etc. et hoc ēt melius ſcit facere q̄ hō
et ita pfectiori mō pōt docere hominē cuſtoditū a ſe q̄ quicūqꝫ
doctor humanus, et utinā me doceret ꝑpetuo angelus meꝰ uriel
ab urēdo dictus eo ꝙ nos incendit in amorem dei benedicti. Sed
dubiū eſt an angelus poſſet i docēdo citius uti ſignis naturali-
bus q̄ ipē uel hō utendo uerbis et ſignis ad placitum inſtitutis?
Et relinqt ſub dubio, tñ magis declinat ad iſtā ptē ꝙ citius do-
cebit ſi utatur ſignis adplacitū inſtitutis q̄ ſi utatur ſignis na-
turalibus uidelicet ſenſibilibus pñtando ſenſibus etc. Videtur
enim mihi ſi ſic citius doceret q̄ alioᵒ, igr̄ uidet dicere doctor ꝙ
citius doceret utēdo uerbis qa illa citius imutāt auditū et audi
tus phātaſiā etc. ¶ Sed de aliis affirmatiuis an affirmatiue
poſſit agere aliqd circa phātaſiā hominis et hoc uel nouū phā-
taſma cāndo, uel phantaſma iam factū in phātaſia ſortis por-
tando in phantaſiam platonis cuſtoditi ab eo. Sunt quinqꝫ con-

cluſiones per ordinē ī lr̄a. Prima eſt de nouo phan^te dr̄ cōiter a doctoribus ꝙ angelus ī phantaſia hoīs cuſtoditi non pōt cāre nouū phātaſma ſine oī cā naturali, ſed cū cā naturali uidelicet cū obiecto phātaſiabili bene pōt, poſſet.n. aliquod phantaſiabile exn̄s in ꝓfundo maris uel in india pñtare ſenſui et phantaſie et ſic cauſabit nouū phātaſma, uel etiā de aliis rebus hic phantaſiabilibus. ¶ Secunda ꝓpō eſt an poſſit portare phātaſma exn̄s in phātaſia ſor. in phātaſiā platonis. Aliq̄ dicūt ꝙ ſic moti iſta rōne qa illud phantaſma hēt aliq̄d corporeū ꝓ ſubiecto, uel ſpiritū uel humorē, et qa angelus pōt oē portabile portare et illa ſunt portabilia igr̄ illa pōt portare ī phātaſiā alteri⁹ et ex ꝯn̄i portabit phantaſma exn̄s ſubiectiue ī illo humore uel ſpū. Sed alii dicūt ꝯriū ꝙ nō pōt portare phātaſma dato ꝙ portet humorē nec ſe^r portat humorē q eſt ſubiectū phantaſmatis igr̄ portat phantaſma negatur ꝯn̄a qa dicūt ꝙ phantaſma generatū ī phantaſia ſor. hēt ꝓportionē ad ſenſum cāntem ipſū q̄ proportionē nō hrēt ī platone et iō non pōt phātaſma illud deferri ad phātaſiā platonis dato ꝙ portentur ſpūs uel humores. Sed dicit doc. ꝙ iſta rō non ualet qa ſenſus ī mutati dum ī mutabantur ſolū cauſabāt illud phātaſma ī ſieri, ſed ceſſante ī mutatione a ſenſibili extra, nō amplius cāt et tñ manet phantaſma ibi cātū, igr̄ dato ꝙ nō hrēt illā ꝓportionē in phātaſia platonis ad ſenſus cāntes ipam q̄ cābant ī phantaſia ſor. tñ etiam q̄ phantaſma eſt ī phantaſia ſortis cū ſenſus nō actu ſentiūt non hēt illud phantaſma ꝓportionē cauſati ad cauſam actualē quaſi illi ſenſus ſemp cauſent cū ſolū cauſent in p^a ī mutatione a ſenſibilibus extra, et iō illud phantaſma uidet poſſe eē in phātaſia platonis abſq; tali ꝓportione ad ſenſus extra, ideo aliter reſpōdent. Cōcedēdo ꝙ angelus portando ſpūm uel humorem, portat ēt phantaſma, ſed dicūt ꝙ pp hoc angelus nō poterit docere platonē qa illud phātaſma ī eo nō erit ſibi principiū phantaſiādi ſicut ī ſorte et rō eſt ſm iſtos qa phantaſia platonis nō eſt nata uti phantaſmate aliquo niſi illud ſit genitum a ſenſibili pñte ſuo ſenſui. Sed nec iſta rō ut, patet de phantaſmate albedinis cātō a deo in phātaſia ceci q in uigilia poterit phātaſiari de albedine, et tñ illa nō eſt cāta ab albedine pñte oculis ſuis cū nō hēat oculos. Ideo dicit doc. ꝙ nec unus modus nec alius hēt rōnes neceſſarias ꝓ ſe, qa nec illi q dnt ꝙ potens portare ſubiectū pōt portare accn̄s ī ſubiecto, qa uidetur ꝓbabile poſſe ſubſtineri oppoſitū, nec ēt illi q dūt ꝙ portans ſubiectū nō ſe^r ꝙ portet accn̄s qa ſi accn̄s ſit ſubiectiue in ſubiecto ur̄ probabile ꝙ ad portationē ſubiecti ſequitur portatio accidentis. ¶ Tertia ꝓpō eſt de angelo mouēte localr̄ phātaſmata ī phātaſia eiuſdē. ſ. hominis cuſtoditi ab eo, pōt eum docere mouēdo ſpūs uel humores exn̄tes in phantaſia platonis et ſic mouendo pōt ordinare illa ut ordinate moueant intellectū et ſic adiſcat. Sed nec etiam hoc ur̄ uez qa non apparet ꝙ quodlibet phantaſma hēat ꝓpriū ſpūm uel humorē ꝓ ſubiecto quia ī caſu eſſent multi humores uel ſpūs ibi plurima eſſent phātaſmata, igitur uidetur ꝙ oīa phantaſmata recipiantur ī eodem ſubiecto, et ſic non poterit illa localir̄ mouere nec ſic ex ꝯn̄ti poterit docere. Preterea dato ꝙ illa localr̄ moueret, adhuc non ur̄ ſeq ut poſt illū motū moueāt intellectū poſſibilē, oporteret.n. ꝙ ſic illud phātaſma alteraret ut moueret intellectū poſt motū localē, cū ante motū non mouebat et qd faciat non apparet. ¶ Quarta ꝓpoſitio q̄ tenetur, angelus pōt remouere ꝑturbationē ꝑturbātes phantaſmata, ne ordinate occurrāt ſicut in freneticis qua per turbatione amota occurrēt ordinate et ſic pōt platonem docere et ſi prius erat freneticus liberabit illū a freneſi et fatuitate et ſic angeli de fatuo pñt facere hominē ſapiētem modo predicto. ¶ Quinta ꝓpō omiſſis oībus iſtis modis ſupradictis, pōt dici ꝙ angelus et ſi nō poſſit totaliter cāre ſpēm intelligibilē in intellectu hominis cuſtoditi poteſt tñ ꝑtialiter illā cāre ſic ꝙ concurrat phātaſma platonis et intellectus agens platonis et ſi^r intellectus agens angeli et ſic cauſabūt ſpēm intelligibilē ꝑfectius repñtātem q̄ddicatē aliquā et ſic habebit ꝑfectiorē noticiā mediāte intellectu angelico q̄ ſine illo hrēt. Secūdum illum modū q ponit ꝙ pōt portare phantaſmata de una phantaſia ad aliam ſe^r ꝙ unū uiꝝ doctū et ꝑitū in aliq̄ arte poſſet denudare oībus ſuis phantaſmatibus, et portare ī alio q oīa illa intelligēx que alius intelligebat, et alius poſt nihil intelliget, qa nō habebit phātaſmata et oꝫ intelligentem phantaſma aliquod ſpeculari.

¶ AD PRIMVM ARGVMentum. Nam ꝙ dicit ꝙ ubi angelus non doceret nec ī mutaret phantaſiā etc. adhuc nō fruſtra cuſtodiret, qa tuetur eū a multis et maximis uexationib⁹ quas daret diabolus hominibus ſi angeli nō cuſtodirēt, ponit.n. Tho. ꝙ cū embrio eſt ī matrice tūc ponit angelus ne mutet bonā cōplexionē ī malam ex qua poſtea natus efficiatur malus ꝓuocat ēt hominem ad bonum eſt cā cōſeruationis boni, augmentat bona noſtra, facit nos derelinquere mala ī cepta ꝑcauet a malis, et facit nos fugere mala, purgat nos a uitiis, illuminat nos ut ſupra docēdo, et ꝑficit īducēdo nos nō ſolū ad cognitionē dei nos illuminando ſed ēt facit nos amare deum, hec cuſtodia durat uſq; ad. ꝗ. mortis et paratior eſt ipe tūc ad ſaluādū nos ex charitate q̄ diabolus ſit ex malitia paratus ad ꝑdendū, qa charitas ſupat maliciam qa ꝯ malū eſt bonum. ¶ Ad ſecundum pꝫ ꝙ angelus ꝓ ſtatu iſto nō pōt ī mutare īmediate intellectum noſtrū, nō ex defectu angeli nec memorie angeli nec ex defectu intellectus poſſibilis ut poſſibilis eſt quia tūc ī beatitudine nō poſſet ī mutari ab actu intelligibili īmediate quod eſt falſum ſed hoc eſt ex defectu intellectus ꝓ ſtatu iſto, qa deus nos limitauit ex culpa ad ſeruādum ordinē potentiaꝝ q tñ ordo potentiaꝝ nō conuenit homini ut hō eſt, ſed homini ꝓ ſtatu iſto. ſ. nature lapſe, ſed ꝓ ſtatu pñie alr̄ erit, et pꝫ ſolutio ad illas duas probationes ꝯn̄e, q̄ negatur. ¶ Ad tertiū pꝫ ꝑ idem ꝙ pure intelligibilia nō pñt ī mutare ī te^{us} nō ex defectu intelligibilitatis eoꝝ ſed ex īpedimēto ī nobis, et Ariſt. uidens hoc ī nobis et neſciens hoc eſſe ī penā nobis datū ꝓ culpa credidit fore naturale et ita dixiſſet hominē a natura ſubici huic ordini potentiaꝝ, ſꝫ theologi cognoſcentes culpam arguūt penam, et ſcientes nos eē beatos in uiſione dei dixerūt intellectū noſtrum poſſe ī mutari īmediate a re actu intelligibili non pro iſto ſtatu ſed pro alio, pro quo amouebitur illud īpedimētum, et tunc angelus loq̄tur homini beato et hō beatus angelo beato et homini beato cauſando ſpeciem et noticiam actualem in intellectibus ipſorum ut dictum eſt diſt. 9. iuxta promiſſum xp̄i erunt homines ſicut angeli dei quod eſſe ſic nobis cōcedat Ieſus dn̄s noſter neq; ꝑmittat nos oues ſuas (in eo credētes et ſperātes) errare quaſi ipe nō ſit paſtor noſter. Amen. Ex hoc apparet ꝙ doctor docēdo nō pōt cāre īmediate noticiā ī intellectu diſcipuli, qa oꝫ ut pri⁹ ipe ī mutetur a uoce ſenſibili et ſignificatiua ad placitū, et ſic ī mutat eius phātaſia et deīn intellectus et iſte ē ordo ad quem obligati ſumus a deo ob peccatū ade, et noſtrum. ſ. originale.

DISTINCTIO DVODECIMA.

SECVNDA PARS PRINCIPALIS HVIVS SECVNDI In qua magr̄ tractat de creatura mere corporali. Querit duas. q. prima eſt, utrū in ſubſtātia generabili et corruptibili ſit aliqua entitas poſitiua realis diſtincta ab entitate forme quaſi querit ibi entitatem materie poſitiuam aliam ab entitate forme et

diſtinctã realiter ab ea.
¶ OPINIO RICARDI EST q in ſubſtãtia gñabili et cor
ruptibili non ſit niſi una entitas poſitiua et nõ plures, et ſic ibi
non ſit diſtinctio realis. Quidã tñ dicũt illã entitatẽ poſitiuam
eẽ formã, aliqui dicũt eã eſſe materiã, ſed in re conueniũt licet
in uoce d'rãnt, quia oẽs dicũt illã entitatẽ poſitiuã eſſe et mate-
riã et formã. Illi qui dicũt illam entitatẽ eſſe materiam dicunt
materiã pficere in gradibus entis et ſic pficit q nõ per aliquid
ſibi extrinſecũ ſed magis p aliquid ſibi intrĩſecũ pficit quia illi
gradus ſm quos pficit nõ ſunt alii a materia. Sicut exẽplificat
de quãtitate interminata, que terminatur per aliqd ſibi intrin-
ſecũ ut puta quãtitate pedali uel bipedali et ſic de aliis que q̃
titates ſunt termini intrinſeci quãtitati interminate et ſic pro ſi
cit quantitate interminata. Ita dicunt ſimile de materia quia
terminat intrinſece gradibus diuerſis entitatis ut puta gradu
corporeitatis et ſic eſt cõpoſitũ q eſt corpus et gradu lapidei-
tatis et ſic eſt lapis gradu uiuẽtis et ſic eſt uiuens, et ſic de ali
is gradib' entitatis q li ſint termini nõ tñ ſunt aliud a materia
nec ſeqtur iſti gradus ſunt termini intrĩſeci materie igr aliud
a materia imo ſer q ſi ſint termini intrĩſeci materie q ſint idẽ
materie, et hoc idemptitate ſiue realiter et ita materia et forã
non ſunt due entitates poſitiue realiter diſtincte. Sed in rei ue
ritate iſta nõ uidetur irrationalis ut patebit per rõnes in oppo
ſitũ et eſt contra Ariſ. ut patebit adducendo et rõnes et aucto
ritates. Ariſ. enim primo de gñatione dicit q in gñatione natu-
rali ſemp aliquid corrũpitur et aliquid gñatur et l generatio
ne ex oppoſito fit oppoſitũ, et tñ oppoſitũ ex quo aliqd fit nõ ma
net, manet tñ aliquid cõe utriq; oppoſitorũ et illud cõe uocat
Ariſ. materiã, que materia nõ põt eẽ idẽ cũ aliquo oppoſitorum
et rõ quia ipa materia manet cũ quocũq; oppoſitorũ ſed oppo-
ſitũ nõ põt manere cũ oppoſito, igr materia non eſt eadẽ alicui
oppoſitorũ cũ maneat cũ ipſis, perſice tũc argumẽtum, forma nõ
põt ſtare cũ utroq; oppoſitorũ materia ſic, igitur materia diſti
guitur a forma. Sed rñdet ad hoc q agens naturale reqrit ali
quid in qd agat, et ſupple nõ requirit aliqd ex quo agat et ma-
neat idẽ utriq; terminorũ, et illud in qd agit eſt exẽpli grã aer
corrũpẽdus. Et qñ dr q ex hoc fit hoc. i. ex aere fit ignis, dicunt
q eſt uerũ, ſed tñ nõ oz q aliquid aeris qui prefuit maneat et il
lud ſit cõe aeri et igni ſed dr ex aere fieri ignis qa hoc totũ ſci
licet aer fit hoc totũ. ſ. ignis ita q totũ fit totũ et ſic dr ex hoc fi
eri illud et hoc etc. Sed contra arguit quia ſi nihil remanet cõ
mune utriq; terminorum igitur non oz agens naturale corrum
pere cõtrarium ut eius materia maneat et in illa inducat for-
mam geniti, ſequeretur ẽt q genitum ſit ſimplex ut iſti dicunt,
quia materia et forma non ſunt due entitates. Et tũc ſeqtur q
generans nõ corrumpet contrariũ nec aget ad preſentiam con
trarii, quia dũ contrariũ eſt ſibi preſens uirtus agentis debili-
tatur et ſi non ſit preſens nõ debilitatur ſed magis fortifica-
tur, ad quid igitur corrũpere cõtrariũ ſi nõ indiget materia q̃
ſit ibi communis priuationi et termino ad quem, uel econuerſo
ad quid requireret contrarium in quod agat, cum magis in p̃-
ſentia eius uirtus debilitetur q̃ fortificetur, poterit enim agẽs
naturale cum non indigeat materia habere totum effectum in
uirtute ſua illum producere et nihil corrumpere. Agens enĩ
naturale hñs in uirtute ſua totũ effectũ põt illũ pducere et de
neceſſitate pducit ſi nõ ĩpedit, ſed nõ ĩpedit ex pte paſſi qa nõ
reqrit nec ex pte ſua qa ẽ totale agẽs et ñ ptiale ſi eẽt tñ par-
tiale eſſet ĩpeditũ, ir ſubito agens naturale gñaret, quod eſt p̃
experientiam, non enim uidemus ipſum non poſſe generari ni-
ſi aliquid corrumpat et materia corrupti manet et in illa alte
ram formam inducit et ſic ſemper in generatione aliquid cor
rumpitur. ¶ In ſecunda ratione nota quia nulla ſubſtantia
dicitur habere contrarium niſi per hoc q aliquid ſibi intrinſe-
cum poteſt non eſſe, quia in illo intrinſeco eſt receptibilis for-
ma oppoſita ſubſtantie corruptibilis quia enim materia aeris
eſt receptiua forme ignis que eſt incompoſſibilis forme aeris
ideo dicitur illa materia eſſe rationem intrinſecã ſue corrup-
tionis et per illam habet contrarium ita quecunque ſubſtan-
tia corruptibilis habet materiam per quam ſibi ineſt contrari-
um et per illam diſtinguitur a ſubſtantia ſimplici que materiã
non habet, et que eſt incorruptibilis. ¶ Preterea ſi materia ñ
ẽ diſtincta a forma etc. Ibi nota q in mutatione ſubſtãtiali oz
eſſe ſubiectũ aliquod q aliter ſe habeat in principio mutatiõis
et in fine illud non põt eẽ forma quia forma nõ eſt niſi in ter
mino mutationis quia eſt terminus formalis gñationis igr oz q
illud ſit materia, q ſi materia nõ p̃ſupponatur nihil erit qd ali-
ter ſe hẽat in termino gñationis q̃ prius ſe habuit. Si dicas q
ignis qui corrũpitur aliter ſe hz. Contra nihil ignis manet nec
forma nec totũ nec materia p te, quõ igit aliter ſe hẽt. ic. x. me
taphy. dicit Ariſ. q aliter ſe hre eſt cõditio entis exñtis, ſed
ignis non manet quomodo igitur aliter ſe hẽt ſi igitur nõ eſſet
materia nihil aliter ſe haberet et ita nihil mutaretur igr gene
ratio non eſſet mutatio qd eſt fſm. Et ſi dicas quare nõ poteſt
conuerti totum in totum et ita mutari unũ in aliud? Dico q po
teſt eſſe conuerſio totius in totum ẽt ſincathegorematice accipi
endo totum ſed talis conuerſio non erit mutatio ſed ſi ãmbo ex
trema ſint ſuba erit tranſubſtantiatio, ita panis puertit' l cor
pus chriſti, ibi materia forma et totus panis cõuertitur in ma
teriã formã et corpus xpi. Ita q eſt conuerſio totius ſincathe
gorematice in totũ ſincathegorematice, ſed illa nõ eſt mutatio
quia ibi nihil eſt qd aliter ſe hẽat nũc q̃ pri'. Et tunc rñdet ad
auctoritatẽ que uocalis eſt, et non realis. i. non facit ad rẽ iſto
rum. ideo aduerte q totum per ſe, eſt illud qd fit ex mã et for-
ma et hoc ſolũ proprie dr totũ, totũ aũt per accñs ſicut lignum
albũ non dr totũ niſi ſm quid ið ſi ex ligno albo fiat lignũ ni-
grum ñ dicitur totum tranſire in totum quia non ſunt propria
tota, ſi tñ ex aere fiat ignis dicitur totum tranſire in totũ quia
aer eſt quoddã totũ per ſe et ſimiliter ignis eſt quoddã totũ p
ſe, et ſic dicitur totũ generari et totũ corrũpi, intelligo tamen q
quando dico totũ conuerti in totum eſt tñ intelligendum de to
to cathegorematice et non ſincathegorematice qd idẽ eſt q ſm
omnes partes non enim totum ſincathegorematice tranſit in to
tũ in generatione ſicut facit in trãſubſtãtiatiõe, ſed tantũ hoc
totum quod eſt aer tranſit in hoc per ſe totũ quod eſt ignis, ma
net tamen materia aeris cõmunis forme aeris et forme ignis et
ſic totum cathegorematice tranſit in totum cathegorematice, et
non aliter, et ſic intelligis Ariſ. non ſic in alteratione, quia ibi
nihil eſt proprie totũ quod trãſeat in aliud totũ. ¶ Itẽ in ol p
ſe ordine etc. Ibi nota q in gñe receptiuorũ primũ eſt materia
prima et in gñe receptorũ eſt prima forma materialis, oz ir in-
ter illa eſſe diſtinctionẽ quia idẽ non recipit ſe nec idẽ eſt re-
ceptiuũ et receptum. ¶ Item aliquod cauſatum eſt cauſatum
a quatuor cãis ut puta ignis, quia ſi ignis ñ ſit cãtus a quatuor
cãis ſeqtur q aliqua ultima cã cãbit ſine priori uel erit dare q
materia nõ erit cauſa per ſe alicuius, et utrũq; iſtorũ cõſequen
tiũ ẽ fſm, et ĩpoſſibile, et pr quia oẽ cãtũ hẽt formã nec põt eẽ
cãtũ niſi hẽat formã, ſi igitur cauſatum ſit q non ſit cauſatum
ex quatuor cauſis quero que ſunt ille que nõ cauſant non finis
qa illa mouet efficiens, nec efficiens nõ cãt quia illa inducit for
mam gitur ſi non hẽt quatuor cauſae illa erit materia, et ita
materia nulli' erit cã, qd eſt falſum, quia illa ẽ una de quatu-
or cauſis et una de intrinſecis ir erit cã cauſati et alia a for-
ma et ideo deducitur arm ſic, aliqd cãtũ eſt uere cãtũ a quatu-
or cauſis, et materia nõ eſt idẽ cãto, ſed eſt cã, ſer q cãtũ hz l ſe

materiā et formā que ſunt due cāe, nō igͬ ſunt una res cū nec una cauſa. ¶ Ad ratonē Ricardi ſi forma ſubſtātialis ñ eēt niſi gradus materie ut iſti dicūt ſequeret̃ ꝫ eos ꝙ gñabilia et corruptibilia ñ diſtinguerētur ſpecie, pꝫ qa oēs illi gradus ſunt idē materie quia ſunt una res et ſi illi gradus idēptificent materie igͬ idēptificant inter ſe et materia in gñalibus et corruptibilibus nō eſt alterius rōnis ſed eiuſdē rōnis ē materia ī aſino et equo et planta et lapide igͬ illi gradus qui ſunt idem realiter materie non erunt alterius rōnis in iſtis et ſic iſta oīa gñabilia et corruptibilia erūt eiuſdem rōnis qđ eſt falſum. ¶ Preterea aīa intellectiua creatur a ſolo deo q̃uo igͬ erit gradus materie Eſt igͬ uidendū quale eē hēt materia an potētiale tm̄ uel actuale. Et pro declaratione huius doc. ponit unā talem diſtinctionē ꝙ ut potentia duobus modis ſumitur, uno mō pro potētia obiectiua, et ſic illud qđ nō eſt pōt tñ terminare actionē alicuiꝰ potentie productiue ſiue illa potentia ꝓductiua ſit naturalis uel uolūtaria tale qđ in potētia ut ſit terminus talis ꝓductionis aū quā ſit terminus dicitur potētia obiectiua qa pōt eſſe obiectum et terminus talis actionis, et iſte mō antixp̄us hꝫ eē potētiale obiectiuū ſiue eſt in potentia obiectiua, potentia ſubiectiua eſt illud qđ eſt exñs et ſubiectū alicuius forme uel ſubalis uel accidētalis ſicut ſor. exñs ē ſubiectū multorū accidētiū, dit tñ unū uerbū doc. et forte ē eadē potētia .ſ. obiectiua et ſubiectiua. Ad uerum ꝓ illo uerbo et forte ē eadē potētia obiectiua et ſubiectiua, ſ materia .n. eſt una potētia ad formā que ñ ē ī ea et adueniente forma illa potentia corrūpitur ſi illa potētia cōparetur ad agens naturale hñs in uirtute ſua actiua formā producendā ſic illa potentia in materia dicitur obiectiua, ſi tñ cōparemꝰ illā potētiā ad formā recipiendā in materia ſic dr̄ ſubiectiua, et ſic eadē potētia in cōparatione ad agēs eſt obiectiua in comparatione ad formā eſt ſubiectiua et iſtud ſeparatur in creabili quia reſpectu creabilis nullū eſt ſubiectū et illa potētia ſubiectiua corrūpitur in aduētu forme qa tūc materia nō eſt in potētia ad formā ſed actu hꝫ eā et tales potentie corrūpuntur in aduētu formarū. Iſta di. poſita dicūt oppoſiti nobis et uerienti ꝙ materia ē potētia obiectiua tm̄, ſicut albedo q̃ non ē in actu eſt tñ ſm qđ, qa eſt in uirtute ſuaꝝ cāꝝ ita materia prima nō eſt, ſed ē in uirtute agentis naturalis producētis ignē ſimul cū igne ꝓducit materiam. Sed doc. dicit ꝙ cōtra iſtā cōcluſionē cōcludūt oēs rōnes ſupius facte, et replicat aliquas, et aliquas de nouo adducit que ſunt clare. ¶ Dico igͬ, ibi ponit multas auctoritates Ariſ. ex q̄bus ſequitur materia eē actuale, qa ſi materia eſt cā cōpoſiti ſequitur cōpoſitū ē et materia ē cā eius ſͬ materia ē, pꝫ quia cōpoſitū nō pōt eē ſine ſuis ptibus, cū ab eis eētialiter depēdeat, ſiͬ ſeͬ materia ē principiū reꝝ naturaliū ſm phiſophū et res naturales ſunt igͬ et materia eſt quia principiatū dependet a principio ſi materia nō eēt tūc ens dependeret a nihilo. Et ita deducuntur alie rōnes Ariſ. Materia ēt ſm ſcōs maxime Aug. et ſcripturā ſacrā eſt terminus creationis iͬ hꝫ eē, qa creatio eſt a nō eſſe ad eē. ¶ Ex iis oībus ponit doc. īfra ſcriptas cōcluſiones prima, materia nō pōt eē in potētia obiectiua, eo qđ eſt in actuali exñtia. ¶ Secūda cōcluſio materia prima eſt in potētia ſubiectiua exñs in actu ſic ꝙ ē extra cām ſuam, quia eſt principiū et cā entis, igͬ eſt extra intellectū et cāꝫ ſuā qui ē deus. Itē qa materia manet ſub terminis oppoſitis eadē, manet eadē ſub potentiis numero diuerſis ad diuerſas formas que petētie corrūpuntur in aduentu formarū, ē ēt terminꝰ creationis iſta oīa cōueniunt materie et repugnant forme igit materia diſtinguit a forma et hoc eſt ꝙ dicit ꝙ realitas materie ē diſtincta a realitate forme ex eiſdē cauſis et ē .3. ꝯclo doc. .ſ. realitas materie diſtinguit etc. ¶ Quarta cōcluſio entitas materie ē qđ poſitiuū eo ꝙ ē receptiuū formaꝝ ſubſtātialiū nō .n. ille recipiūtur ī entitate priuatiua ſiue in priuatiōe. ¶ Quarta cōcluſio materia ē ens in potētia ſubiectiua, qa quāto aliquid hēt minus de actu plus participat de oppoſito .ſ. de potētia, et qa materia nihil participat de actu formali ideo multū hꝫ de potētia iō dr̄ ab Ari. pura potētia ut ly pura excludit oēm actum formalē nō aūt ut excludit actū entitatiuū etc. Ex hoc doc. concludit ꝙ materia diffinit ab Ari. ꝙ eſt ens in potētia ad actum eo ꝙ nō hꝫ actū diuidētē uel diſtinguētē nec informantē, nec dātem eē ſpecificū, quia tñ ipa materia eſt receptiuū ipſius actus cui cōuenit diuidere diſtiguere dare eē informare etc. iō ipſa materia nō pōt eē nihil igͬ ens actu potentiali tñ, eo ꝙ eſt receptiua actus formalis, et ſic talē hēt entitatē. ¶ Sed contra probatur ꝙ materia nō hēat eē actu quia tūc ex ipſa et forma nō fieret per ſe unū ſed ꝑ accñs unū et ſic gñatio eēt alteratio, pꝫ pña quia qcqd aduenit enti in actu ē accñs ſi materia eſſet ens actu, tūc qcqd ei per generationē adueniret eēt accidens et ſic gñatio eſſet alteratio quia terminus alterationis eſt accidens. ¶ Itē .3. quia iſtud primo ſoluit et poſtea primū. Ex duabus entitatibus in actu nō ſit unū etc. Rñdeo ut prius, ꝙ materia dicit entitatē poſitiuā extra intellectū et extra cām ſuā etc. Vū uel os etc. patet tm̄, concludit ꝙ nō eſt inconueniens ꝙ in cōppoſito ſit aliquid et aliquid, ſicut nō eſt incōueniens ꝙ ſit cōpoſitū immo nihil pōt eē cōpoſitū niſi in eo aliquoꝰ ſint plura loquendo de uere cōpoſito. Et tūc rñdet ad tertiū argumētū ꝙ ſicut nō repugnat per ſe uni ꝙ ſit cōpoſitū, ſic nec ei .ſ. per ſe uni repugnat ut fiat ex aliqua entitate actuali et alia enā actuali diſtincta ab illa realiter et ita ex illis fiat unū per ſe. Sed dices igͬ ex albo et ligno que ſunt entitates actuales fiet unū ꝑ ſe, et ita qđdā cōpoſitū. Rñdendo dicit ꝙ de ente in cōmuni unitas uel ē idem ꝙ ens in primoꝰ dicēdi ꝑ ſe, uel unitas ſi nō inſit enti in primoꝰ erit paſſio īmediate pñs e.n. et ſic de eo ñ poterit demōſtrari cū immediate inſit ei ſine quocūq; medio, cū nec ens ēt unū diffiniātū ſint trāſcēdētia et diffinitio ſit mediū ī demōſtratione, et ſic unitas ñ poterit demōſtrari de ente, ſi tñ tertioꝰ eē unū, uel unitas poſſit demōſtrari illud tñ ꝑ qđ hēret demōſtrari ñ ē nobis notū. Ita ēt tribus modis poſſumꝰ loq de unitate entis ī ſpēli puta ignis uel aeris hoīs uel eq. ꝙ uł ſua unitas ſit idē illi, uel paſſio īmediata et tūc nō eſt querēda rō de tali ente quare ſit unū ſicut nec de ente in cōi, et tūc cuilibꝫ enti ex eo ꝙ ens ineſt eius unitas uel ſi unitas ineſt aeri ex natura alterius tñ illud non ē nobis notū, et ita nō poſſumus reddere rōnē de aliquo ente quare ſit unū et hoc uel qa ñ ē rō ſed unitas īmediate ineſt uel ſi eſt rō in ſe, tñ nobis nō eſt nota. Et ideo ſi quis querat de compoſito aliquo unde eſt ꝙ ſit per ſe unum, non eſt alia rō reddenda niſi quia hēt talem formā per quam eſt per ſe ens, et ideo illa forma per ſe unitur et ſic eſt per ſe unitas, ſi tñ forma non per ſe unitur ſuo ſubiecto non oritur per ſe unitas, ſed ſi unitur ꝑ accidēs, oritur unitas per accidens. Et ſicut enti per ſe non repugnat eſſe ſimplex et eſſe ens compoſitum ita non repugnat paſſioni eius ſcilicet unitati, ut aliqua ſit ſimplex et aliqua ſit cōpoſita. Et tunc dicit ꝙ compoſitum ſubſtantiale quia habet formam ſubſtantialem que per ſe unitur materie ideo tale compoſitum habet unitatem per ſe quia tamen lignum album habet formā que nō unitur ꝑ ſe ſed ꝑ accñs iō nō hēt unitatē ꝑ ſe ſꝫ ꝑ accñs. Sed dices ꝙ doc. bene aſſignat cāꝫ quare compoſitū hēt unitatē ꝑ ſe uel ꝑ accñs qa hꝫ talē uł talē formā, q̃ unit ꝑ ſe uł ꝑ accñs, ſed nō aſſignat cām quare ē ꝙ forma ſubalis unit ꝑ ſe et accñtalis nō et ita partes cōpoſiti ſubſtātialis dāt eē ꝑ ſe et ptes ligni albi ñ dāt eē ꝑ ſe. Rñdet Sco. dimiſſe dicto phi ī .8. metaphyſice ꝙ qa mā ē potētia eētialr receptiua .i. receptiua alicuius qđ pertinet ad eē et forma ſubalis eſt actꝰ eētialiter ꝑficiens .i. dans actū pertinentē ad eſſe ideo ex iſtis ſit ꝑ ſe unū

ſed non ē itā de ligno et albo, quia lignū nō hēt per ſe potētialitatē ad albedinē. q. ipā albedo pertineat ad eē eius, lignū enī hʒ eē ſubſtātiale cōpletū per formā ſuā ſubſtātialē iō non pficit in eſſe ſubſtātiali albedine nec albedo dat ſibi eſſe ſubſtātiale p ſe quia nō hēt rnle eē iō ex eis fit unū p accñs et albedo dat ſibi eſſe accidētale qd hēt et non ſubſtātiale ſiue p ſe, lapis aūt et lapis, quia ſunt ſuppoſita et incōicabilia et ſic unū non cōicatur alteri adhuc ex eis fit minor unitas qa nō niſi unitas accerui uel agregationis. Aliqua alia hūt tm̄ unitatem ordinis ſicut pr̄ et mr̄ in gñatione filii uel intellectus et obiectū in pductiōe uerbi, uel plures cāe in productione unius effectus, et ſic apparet rō quare iſte pœs faciunt unū per ſe et alie nō. Et ſi fiat altercatio de iſtis terminis entitas actualis et entitas actualis ñ faciāt unū per ſe qa ex actu et actu ñ fit unū p ſe ſicut nec ex eē et eſſe. Dicit doc. q eſſe actu duobꝰ modis accipi pōt uł ut ens actu diuidit ens cōtra potētiā obiectiuā, et ſic bene ex ente actu et ente actu fit unū per ſe qñ unū illorū eſt in potētia ad aliud et ſic entitas actualis materie que ē extra cām ſuā ē actu aſt tñ in potētia ad entitatē actualē forme. Si aūt actus accipiatur ut diſtinguitur cōtra potētiā que recipit actū ſic actus eſt forma uel hñs formā et ſic ex duobus actibus nō fit unum, nec ex duobus eē. Sed ſic nō eſt in propoſito. ❡ Ad primū argumentū pʒ q argm̄ philoſophi uʒ cōtra antiquos qui ponebant materiā ſubiectū gñationis et illā materiā dicebāt eē aquā uel aerē et talis materia erat in actu cōplecto formali et tūc qcqd per gñationē adueniebat illi materie erat accñs, et ſic generatio erat alteratio et nō gñatio ſed nō ita ponit Sco. ſed dicit materiā in actu entitatiuo, nō tñ cōpleto et formali eſſe ſubiectū gñationis ſed materia talis eſt cū hoc in potētia ad formā ſubſtātialē q̄ acqrit per gñationē et ſic gñatio nō ē alteratio, quia terminus gñationis non eſt aliqd accidens ſed aliquid ſubſtātiale loquendo de termino formali ē forma loquēdo de termino totali eſt cōpoſitū ſubſtātiale ut ignis uel aer. ❡ Ad ſecundū probat enī illud argumētū q materia nō diſtinguitur a forā quia in aliis pdicamētis a ſuba itā eſt ſemp q receptiuū ē alterius generis a recepto et ē prioris generis ſicut ſupficies ē receptiuū coloris et eſt de predicamēto quātitatis et color de pdicamēto qualitatis, igr̄ ſi materia diſtingueret a forma cuʒ ſit ſuſceptiuū eius ſer̄ q materia non reduceretur ad genus ſube quia ſuſceptiuū et ſuſceptū ſunt alterius generis, nec ad aliqd genus prius quia nō eſt igr̄ oʒ dicere q ſit idē realiter, cū forma. Ad iſtud dat duas ſolutiones. prima eſt q ſequendu dicta phi iz. metaphiſice ubi uidetur aſſignare cuilibet generi ppria principia proportionalia eis, tūc in gñe qualitatis erit ſuſceptiuum coloris et nō in pdicamēto q̄titatis, ſed erit aliquid cōponem colorē q erit ſuſceptiuū et ſi nō coloris tñ illius qd hēt rōnē forme in colore et illud hʒ rōnē dr̄e et ſuſceptiuū rōnē generis, et ſequendu hoc, argumentū erit in oppoſitū, quia ſuſceptiuū forē ſubſtantialis erit diſtictū a forma et tñ eiuſdē generis. Sed ſi ñ teneatur hoc adhuc ſer̄ q materia eſt de pdicamēto ſubſtātie reductiue cū nō poſſit reduci ad aliqd pdicamētū priꝰ et ſic ſubiectū et forma pertinent ad idē genus in predicamento ſube lʒ non in aliis et hoc quia ſubiectū forme ſubſtātialis nō hēt reduci ad predicamētū prius, tñ erit ſuſceptiuū diſtinctū a forma ſicut et in aliis ſuſceptiuis et ſuſceptis, ſuperficies enim diſtinguitur a colore, ſic materia a forma.

❡ SEQVITVR TERTIO VIdere quō materia et forā diſtinguantur. Et dicit doc. q diſtinguūtur ſic q ſunt primo diuerſa qa in nullo idē entia, dicūtur tñ aliqua primo diuerſa in realitate obiectiua et ſic iſta nō ſunt primo diuerſa qa ꝯueniūt in ente qddicatiue, hec. n. ē quidditatiua forma ē ens et hec ſir̄ mā ē ens, ſic aūt primo diuerſa ponūtur dr̄e ultime et dr̄e īdiuiduales. Aliqua ſunt primo diuerſa ł realitate ſubiectiua et ſic x. gña, materia et forma ſunt primo diuerſa qa nihil entitatis materie includitur in entitate forē nec ecōtra, et ad hoc uadit rō doc. Sʒ mirū eſt cū ſint duo principia rerū naturaliū, q ſint ſic diſtincta, dicit q in cōſtitutione reꝝ nāliū nō reqritur ſimilitudo, ſed tñ pportio cōueniēs qualis ē pportio potētie et actus uel receptiui et recepti, et talis eſt īter entitates primo diuerſas. Eſt igr̄ dicit doc. ſibi cōtradictio q mā ſit terminus creatiōis et nō habeat eē, cū creatio ſit ad eē, hñ ſer̄ hoc eſt creatū igr̄ hʒ eē et ſi hēt eſſe hēt eēntiam, dicere igr̄ materiā eē terminum creationis ut cōcedūt et negare eā eē ē concedere eā eē quia terminus creationis, et negare eā eſſe, et ita cōtradictio. ❡ Sed īſtatur quia cōmentator. 8. metaphyſice dicit q gñans naturale in gñatione ſua nō largit multitudinē ſed largit pfectionē, ſi enim ignis ſit in pº illū ad eē deducit, ſi aūt pduceret formā ł entitatē aliā ab entitate materie, cū illa ſit in termino gñationis igr̄ largiretur mltitudinē et ñ tm̄ perſectionē. Rñdet doc. ponēdo iſtā ppōnem q in gñationibus et corruptionibus cōiter ꝯcurrūt due potētie potētia. ſ. obiectiua et potētia ſubiectiua in termio a qº gñationis, totalis termioꝰ gñationis ē in potētia obiectiua, q in eō includit et materiā et formā, ſir̄ in potētia obiectiua ē illud totū et in tali pductione educit totus terminus ad eē pfectū, et ſic agens naturale largitur pfectionē, et nō multitudinē quia totū qd erat in potētia obiectiua illud totū de illa potētia educit capiēdo totū cathegorematice, qa materia ibi ñ ē in potētia obiectiua in termino a quo creatiōis īmo hʒ eē actuale. Alia ē potētia ſubiectiua et illa ē mā q̄ ē in potētia ad formā q̄ nō ē ł tali termino a quo, ſʒ agēs educit eā de potētia ſubiectiua materie ad eē actuale diſtictū ab eē actuali materie et ſic gñans aliquº largitur multitudinē in actu cōmētator igr̄ intelligendus eſt pº mō q de potētia obiectiua educit totum cui largitur perfectionem et non multitudinem.

❡ AD ARGVMENTA AD primum dat duas ſolones. Prima ē negādo q illa ppō ſit ſm mētē phi īmo ponit eā arguēdo p opi. antiquoꝝ ut pʒ p pceſſuʒ lr̄e qa poſtq̄ poſuit q mā ñ ē qd nec q̄ta nec qualis, ſubdit ſiqdē intēdentibꝰ accidit materiā ſbm eē, ſʒ hoc īpoſſibile, nūq̄ determinatiōi ſue addit ſʒ īpoſſibile, nō. n. ſi materia ē ſubiectū ei accidit īmo ex natura ſua ē receptiua et ſubiectū īmo ex illa ppōne q materia nō eſt qd etc. īfert Ariſ. q accidit materie ſubiectū eſſe qd ē īpoſſibile ſicut ꝯñs ē īpoſſibile ita et añs. Vel ēt dato q eēt neꝗ q mā nō ſit qd. nec q̄ta etc. adhuc nō ſer̄ q ſit nihil, qa illa q̄ ibi ponit Ariſ. ut diuidūt ens et determināt ſunt actꝰ, et forē qa actui formali cōuenit diuidere et nm̄ iſtoꝝ cōuenit materie, et ita nm̄ illoꝝ diuidētiū ens ē mā igr̄ ē nihil, ego nego ꝯñas qa eſt aliqd potētiale ſubiectiuū exñs tñ cui nō cōuenit diuidere, nec determīare ſʒ diuidi et determīari et ita ē aliqd. Sʒ ſi arguas mā predicat de oībus denoiatiue ſolū, ut uult phūs. 7. metaphy. archa nō eſt lignū ſʒ lignea, et ita de nullo pdicatur eēntialr̄, nec ēt alia eſſentialiter pdicātur de ipā nec denoiatiue igr̄ nō ē aliqd illorū que ſunt. Rñdet doc. q ſer̄ materia pdicatur de aliquo denoiatiue ſr̄ mā ē aliqd, qa nihil de nullo denominatiue predicatur. Aliquid etiam predicatur denominatiue de ipſa ut dicendo materia eſt formata nō tamen dicitur materia ē forma ſicut nec dicimus hō ē aīa ſed homo ē animatus. Ibi notat q duobus modis fiūt predicata denoiatiua uno mō fit pdicatum denoiatiuū per cadētiā accidentis ad ſubiectum ut homo eſt albus non autem homo eſt albedo, differt ly albus ab albedine in cadentia uocis unū cadit in do. ſ. albedo, denoiatiuū cadit ł us. ut albus et ē cadentia accidētis ad ſubiectū. ſ. ad hoiem. Aliud denominatiuum fit in cadentia forme ad ppriū ſuppoſitū forme uel nature, ut humanitas homo ly hō dicitur denominatiuū rn̄ humanitatis, q̄

nihil denotat ſed cũ iſta denominatione eſt ẽt p̄dicatio additi-
tiua et ſic oĩa ſupiora denoīant ſuppoſitũ ut ſor. ẽ hõ (nõ aũt
dicimus ſor. eſt hũanitas) ita forma denotat materiã, ſʒ non ſit
accñs eius nec ſeqtur p̄dicatũ nõ eſt accñs cõcedo igr̃ nõ eſt de
nominatiuũ nego ↄ̃ñam ſed ſeqtur ꝙ nõ ẽ ꝓprie denotatiuũ per
cadentiã accidentis ad ſubiectũ, ſed eſt cadẽtia forme ſubalis
ad ſubiectũ, ut hõ eſt aiatus, aia. n. eſt forma ſubalis corporis
humani. ¶ Ad ſecũdũ de quinto phyſicoꝝ arguitur ſic, qd mo
uetur eſt qd gñatur nõ eſt, ly eſt. qd dr̃ de ſubiecto motus nõ ẽ
eſſe actu. ſʒ exñtie pʒ qa per illud eſſe non ineſt mobili motus
qa tũc q̃diu mobile eẽt tãdiu moueretur actu qd fłm eſt, ſʒ mo
bili ineſt motus p hoc ꝙ mobile in potẽtia ſm ꝙ in potentia eſt
et p hoc ineſt ei motus ſi. n. mobile eẽt in termino et nõ in potẽ
tia ad terminũ ñ moueret ſʒ qeſceret eẽ gº ĩ potẽtia ẽ rõ et me
diũ q̃re mouetur hoc ir̃ eẽ in potẽtia affirmat de ſubiecto mot⁹
igr̃ eẽ in potẽtia negatur de ſubiecto gñationis aliter nõ unifor
miter affirmaretur et negaretur eẽ et ſic eẽnt .4. termini ĩ ſyl
logiſmo philoſophi . ergo ſer̃ ꝙ ſubiectũ gñationis non ſit ens
in potẽtia nec ẽ forma nec cõpoſitũ igr̃ materia que ẽ ſubiectũ
gñationis nihil ẽ. Si aũt dicas ꝙ ly eẽ affirmatur et negat de
termino hoc fłm eſt de termino motus qa terminus motus nõ ẽ
dũ mobile eſt ſub motu, illud igr̃ hʒ intelligi de ſubiecto motus
et gñationis. Ad iſtud dicẽdũ, ꝙ nec ẽ ꝙ actualis exñtia mobi
lis nõ ẽ ei rõ formalis quare mot⁹ inſit ei ſed iſta ẽ rõ mot⁹ in
eo qa uʒ eſt in potẽtia ad terminũ motus. dicit tñ doc. ꝙ actual
exñtia eſt cõdictio p accñs neceº tñ reqſita ad motũ. Et rõ ẽ qa
inter oĩa p̄dicata p accñs eſt ordo, ita ꝙ eſt deuenire ad unum
ſimpr̃ primũ p̄dicatũ ſ. ad iſtud exiſtere, et iſta ẽ rõ, quare ↄ̃ña
a tertio adiacẽte ad ſecũdũ adiacẽs uʒ in p̄dicatis accidẽtalib⁹
ut ſor. eſt albus igr̃ ſor eſt, ſur. currit ir̃ eſt lignũ mouetur igr̃
eſt et hoc iõ eſt qa exñtia actualis eſt primũ p̄dicatuʒ p accñs
ꝓ ſuppoſitũ oĩbus aliis predicatis per accñs et iõ alia predica-
ta per accñs inferũt iſtud nõ ſic ĩ p̄dicatis eẽtialibus quia il-
la abſtrahũt ab actuali exñtia et iõ exñtia ẽ cõdictio neceº re
quiſita ad hoc ꝙ mobile moueatur dr̃ tñ p accñs, qa non eſt rõ
quare motus inſit mobili et ſic eſt per accñs iſto ẽt modo dicit
Ari. pº phy. ꝙ priuatio ẽ principiũ p accñs, neceſſariũ tñ ipſi
us nature, dicimus. n. priuationẽ eẽ per ſe principiũ gñationis,
ſed per accñs geniti qa nõ ẽ de rõne geniti ſicut materia et for
ma ſunt de rõne formali eius. Ad ꝓbandũ ir̃ ꝙ gñatio nõ eſſet
motus ſufficiebat Ari. acipe iſtã cõdictionẽ neceſſariam ipſius
mobilis ſʒ nõ per ſe. ſ. ꝙ mouetur eſt. i. exiſtit et hʒ ultimatũ et
cõpletũ eẽ qd gñatur nõ hʒ ſic cõpletũ et pfectũ eẽ ir̃ qd gñatur
nõ mouetur et ita gñatio non ẽ motus. Itẽ Ariſ. pº. phy. dicit ꝙ
materia nõ eſt cognoſcibilis niſi in analogia ad formam. Rñdet
doc. ꝙ Ari. loqtur indiſtincte et in ubi de motu uſqʒ ad. 5. phy.
Ibi poſtea diſtinguit motũ a mutatione a gñtione. ſ. et corrup-
tione. Et ita ẽt loqtur indiſtincte et in ubi de materia ut ẽ ſub-
iectũ forme ſubalis et ut ẽ ſubiectũ forme accidẽtalis et ita ut
eſt ſubiectũ gñationis et ẽt alterationis. Et loqtur ibi de mate-
ria ut hʒ ordinẽ ad trãſmutationẽ, et iõ non põt cognoſci niſi ĩ
ordine ad aliud, et ſic etiam nec ſubiectum motus nec ſubiectũ
mutationis non poteſt cognoſci niſi in ordine ad aliud lignum
enim inquantum mouetur localiter et ſic nõ põt cognoſci niſi
in ordine ad locum tamen cum lignum ſit abſolutum poteſt co
gnoſci in ſe et ſecundũ ſe, ita dico ꝙ materia cum ſit abſolutuʒ
poteſt cognoſci in ſe et ſecundum ſe, ſi tamen cõſideretur ma-
teria ut habens ordinem ad tranſmutationem ſic non poteſt co
gnoſci niſi in analogia ad formam. Dicit tamen doctor duas
concluſiones prima. Materia in ſe et ſecundum ſe in ſua eſſen
tia eſt cognoſcibilis. Secunda materia ſic non eſt a nobis cogno
ſcibilis. prima patet quia materia eſt entitaʒ abſoluta quia cõ

ponit ſubãm corporeã que eſt ens abſolutũ ad cõſtitutionẽ aũt
alicuius abſoluti nõ cõcurrit ens relatiuũ, igr̃ materia põt co-
gnoſci et nõ ĩ rᵗⁱᵒ ad formã. Preterea materia hʒ ideã ĩ deo, ſiue
ſm unã opi. ex pte obiecti quia uʒ eſt qd cognitũ a deo, cũ ſit ab
ipo pducta et ſi hẽt eẽ cognitũ illud ẽ eẽ ideale uel ſm rõnẽ co
gnoſcẽdi ex parte eẽntie ſm aliã opi. Hen. ipa. n. hẽt aliã rõnẽʒ
imitabilis ꝙ̃ hẽat forma, ſi hʒ ideã igr̃ eſt per ſe cognoſcibi-
lis. Secunda ↄclo nõ eſt tñ cognoſcibilis a nobis, rõ, forma ẽ ma
gis noſcibilis a nobis ꝙ̃ materia, et tñ forma non cognoſcitur a
nobis niſi ex opationib⁹ et nõ ſm ſe, multo min⁹ materia. Cogno
ſcimus enĩ ſm cõmentatorem materiam ſic quia cognoſcim⁹ di
uerſas operationes prouenire a uino prius et poſt ab aceto et
ex hoc cognoſcimus diuerſas formas ſubſtãtiales a quibus ꝓ-
ueniũt ille diuerſe operationes. ſ. calefacere a uino, ĩfrigidare
ab aceto et ex tali trãſmutatione formarũ arguim⁹ ſubiectũ
cõe et ita materiã et ſic nõ cognoſcimus materiã niſi in analo-
gia ad formã ſed ex hoc nõ ſeqtur ir̃ materia nõ põt cognoſci
in ſe et ſm ſe, negatur ↄ̃ña quia põt in ſe cognoſci ut abſolutũ
ens ab intellectu angelico et nr̃o ſepato, quia tñ Ariſ. non uidit
alium ſtatũ dixit ꝙ materia non eſt intelligibilis niſi in analo-
gia ad formã et hoc eſt uerum de nobis pro ſtatu iſto, ſed ab-
ſolute loquendo eſt falſa nec etiã ſer̃. materia eſt cognoſcibi-
lis in analogia ad formã non ponendo ly niſi igr̃ nõ eſt cogno-
ſcibilis in ſe et ſm ſe, falſum ẽ, añs enim põt eẽ ueꝝ, de angelo
qui põt eã cognoſcere in ordine ad formã, et tñ ẽt põt eã cogno
ſcere ſm ſe ſicut lignũ cognoſco in ordine ad locũ ut mouet lo
caliter tamen poſſum etiam lignum cognoſcere ſm ſe, ſimiliter
eſt de materia reſpectu intellectus angelici uel nr̃i ſeparati.
¶ In penultima ſolutione nota ꝙ iſtud uocabulũ actus ſm cõ
munẽ uſum loquẽdi apropriatur forme et ideo cõiter cum dici
mus, eſt actus intelligimus ꝙ ſit forma, ſed eẽ actu uel eẽ ĩ ac
tu non intelligitur eẽ per hoc ꝙ illud ꝙ eſt actu ſit extra intel
lectũ et extra cãm ſuam. ¶ Ad ultimũ pʒ ſupra ſoluendo. 3.
argumentũ factũ cõtra cõcluſionẽ ſecũdi articuli, ibi et ſi fiat
altercatio de iſtis terminis ex actu et actu uel eſſe et eſſe.

Secunda. Queſtio

VTRVM PER DIVINAM POTENTIĀ
entitas materie abſoluta ab entitate forme poſ-
ſit eẽ et fieri ſine entitate forme. ¶ Opi. ſunt cla
re in lr̃a. Prima ponit materiã et formã eẽ idem
realiter et ideo negãt potentiã dei illa ad inuicẽ poſſe ſepare.
¶ Secũda ponit duas realitates unã materie aliã forme, et ſic
diſtingui, tñ dicũt ꝙ deus nõ põt realitatẽ materie ponere ſine
realitate forme et rõ quia illa realitas materie eſt tm̃ potẽtia
lis, et cadit ſub potentia ut actus et potentia diuidunt ens, et
ita non hẽt actus uel actualitatis et tm̃ habet eſſe potentiale ꝙ
tñ eſſe potentiale eſt realitas diſticta aliquo mõ a forma, et ſic
dñt ꝙ huiuſmodi realitas potentialis facit compoſitionem cum
forma. Sed dicit doc. ꝙ implicat ꝙ materia tm̃ habeat eẽ poten
tiale, et cadat ſub potẽtia que diuidit ens, et tñ faciat ↄpoſitionẽ
et ſit actualiter quia quod eſt tale ens in potentia non hẽt eſſe
ſʒ ei non repugnat eẽtẽ ſi cõponit eſt, et ſic eſt et non eſt, qd im-
plicat. ¶ Alii aliter dicũt ꝙ materia eſt terminus creatiõis et
ali⁹ termin⁹ abſolute a forma, tñ dñt ꝙ nõ p̄t eẽ forã, qa eẽ ẽ a
forã et ſi fieret ſine forã eẽt actus ſed materia nõ ẽ act⁹ etc.
¶ SCOTVS TAMEN SEQVENdo dicta prime. q. dicit
qd implicat cõtradictionem entitatẽ materie que ẽ abſoluta et
prior entitate forme eẽ et creari a deo ſine entitate forme cu
iuſcunqʒ abſolute ſiue ſit forma ſubalis ſiue ſit forma acciden
talis, et non loquitur doc. hic de formis reſpectiuis quia credo
forte deum non poſſe illã facere ſine multis formis reſpectiuis
quia ſi eſſet in uniuerſo haberet diſtãtiam maiorem uel mino-

rem,ab aſtris et apolis etc. Primum argumentũ eſt planum quia materia eſt ens abſolutum cum componat ſubſtantiã que eſt p̄dicamẽtum abſolutũ,et ad conſtitutionem abſoluti nõ concurrit reſpectus,tunc.n. omne p̄dicamẽtũ ſubſtãtie corporeum eſſet reſpectiuũ qḋ falſum eſt.Confirmatur nota ibi ꝙ prius ordine nature terminat creatio ad materiam et poſterius natura terminatur ad formã et non implicat cõtradictionẽ prius natura ſeparari a poſteriori nã et ita nõ implicat deũ creare materiam et non formã et ita dato ꝙ de facto deus ſimul creet materiam et formam,tñ poſſibile eſt materiam tm̃ creare. Et hoc eſt ꝙ dicit in ſecundo articlo quia quicquid deus facit in creaturis cum cauſa ſecunda,poteſt facere ſine cauſa ſecũda quãdo illa cauſa ſecunda non dat eſſe effectui ſuo,ſed forma non dat eſſe materie quia non ẽ de quidditate eius cum ſint primo diuerſa,igitur deus poteſt creare materiam ſine omni forma. ¶ In tertio argumento nota ꝙ cũ materia ſit inter entia creata primum ens rerum corporalium ipſa non poteſt de aliquo priori ſe produci quia iam non eſſet aliquod primũ in entibus et iſta eſt rõ philuſophi ꝙ materia eſt ingñabilis et icorruptibilis p° phy. qa nõ hʒ ex quo gñeret nec i qḋ corrũpat igr ſi habet eſſe habet eẽ tm̃ per creationem ſed nulla creatura poteſt creare igitur a ſolo deo immediate producitur igr a ſolo deo poteſt conſeruari. Item non eſt neceſſaria cõnexio materie ad formã,igitur ſi deus uult producere materiã non eſt neceſſe ut uelit p̄ducere formã quia deus nihil aliud a ſe neceſſario uult ſi tñ aliqua ſunt connexa neceſſario,ſi uult unũ cõiungentur,neceſſe eſt ut uelit reliquũ ut ſi uult hoies producere neceſſe eſt ut uelit riſibile producere , quia ſunt idem realiter,ſed non eſt talis neceſſaria connexio inter materiam et formam cum ſint primo diuerſa,nec cõnexio cauſarũ eſt neceſſaria igitur,ſi enĩ materia neceſſario corrigeret formã ad ſui eſſe,determinaret ſibi neceſſario genus forme igitur aliquã ſpeciem et ſi aliquam ſpeciem igitur et aliqḋ indiuiduũ ſicut hõ neceſſariũ eſt ſubſtãtia igitur et neceſſario eſt aĩal et ſi ſit aliqs homo neceſſe ẽ ut ſit uel hic uel hic homo,ita ſi materia ad ſui eẽ neceſſario requireret formã igitur neceſſario uel hanc uel hãc formam ſʒ hoc falſum ẽ quia quacunque data poteſt eẽ ſine illa igitur nullam in particulari determinatum ſibi determinat.Sed iſti reſpõdẽt huic rationi ꝙ et ſi nullam in particulari ſibi determinat, quia nec hanc particularem nec hanc igitur nullam negam conſequentiam quia dñe ꝙ tñ aliquam ſibi determinat, quia ſi ẽ materia neceſſario eſt ſub aliqua forma et ly forma ſtat confuſe tm̃ et non diſtributiue.Et dant inſtantiam de corpore et figura quia corpus nõ põt eẽ ſine figura et tñ poteſt eẽ ſine iſta et ſine illa.Sed iſta inſtantia nulla eſt,quia et ſi ſʒ naturã nõ ſit corpꝰ ſine figura q̃ tñ apud deũ cõtradictio ẽ ut ſit ſine figura:qa ſi p̄dicamẽta ſint realr diſtincta ut cõcedũt res q̃ ẽ corpꝰ ẽ alia res a re que eſt figura et eſt prior que igit dependentia in eẽndo qa corpꝰ,trine dimẽſionis ſit ſine figura et ſi dicas ſi hʒ tres dimenſiones igitur termino uel terminis clauſus ſi iſta ſit diffinitio figure de p̄dicamẽto q̃litatis dico ꝙ ſicut diffinitũ ſcilicet corpus non eſt figura ſed figuratũ ita nec diffinitio figure dicitur de diffinitione corporis et per dei potentiã põt ſeparari corpus a figura. Preterea neceſſitas eſt conditio exñtis rei,igitur ſi materia eſt neceſſario cõnexa forme,oʒ ut illa neceſſitas ſit reſpectu forme exñtis et non tm̃ ru forme abſolute ſumpte ſed nulla eſt forma exñs que inſit materie neceo,igr inter materiã et formã non eſt connexio ſimpliciter neceſſaria igitur deus põt unum uelle eſſe non uolendo reliquũ eſſe. ¶ Et ſi queras,ponit quatuor dubia.In primo dubio nota ꝙ iſta conſequentia non ualet materia non eſt in loco igitur materia nõ ẽ quia negatio poſterioris non arguit negationẽ prioris.In quarto dubio nota ꝙ cõcluſio uʒ ꝙ materia poteſt per dei potentiam exiſtere ſine forma non intelligitur de forma reſpectiua que eſt idem ſibi ſicut dependentia ad deũ eſt idẽ realiter creature nec intelligitur concluſio de forma reſpectiua. Sed tm̃ de forma abſoluta ſubſtãtiali uel accidentali et ad hoc tendunt probationes doctoris.

¶ AD PRIMVM ARGVmentum.Nota ꝙ duplex ẽ unitas.ſ.unitas idemptitatis et unitas unionis.prima eſt non diſtinctorum realiter ſicut eſt inter ſubiectũ et paſſionem inter illa eſt unitas idemptitatis,unitas unionis eſt inter realiter diſtincta que tamen proportionãtur ſic ꝙ unũ eſt ſuſceptiuum et reliquũ ẽ ſuſceptũ,primo que ſunt unũ nullo mõ ſunt ſepabilia et ſic maior eſt uera q̃to aliqua ſunt magis unũ idẽptice.i.realiter tãto minus ſunt ſepabilia et tũc minor ẽ falſa qa materia et forma nõ ſunt magis unũ realr q̃ ſubiectũ et paſſio imo materia et forma ſunt maxĩe diſtincta et maxime dependentia et per ꝯñs nõ idẽ realiter idẽ enĩ nõ depẽdet a ſe.ſecundo mõ que ſunt unũ unitate unionis nõ ſunt ſepabilia falſa ẽ maior et minor eſt uera ꝙ materia et forma ſunt magis unita q̃ et ſubiectũ et paſſio illa enĩ q̃ unita ſunt,ſũt diſtĩcta realr ſer.n. unio ergo diſtinctio nõ tñ econtra uʒ diſtinctio ir unio i diuinis añs eſt uerũ et ꝯñs falſum. ¶ Ad ſecũdũ.dum dicit oĩ eo ꝙ põt eẽ per ſe põt eẽ aliqḋ inferius hoc nõ intelligitur in recta linea p̄dicamẽtali ſed in ordine entiũ qa cõparando entia ad inuicem oĩ enti qḋ põt per ſe eẽ,aliqḋ põt eſſe inferius qa ens ꝙ ẽ in alio ente eſt inferiꝰ ente ꝙ põt eẽ per ſe.doc.cõcedit illã qa ens per ſe et independens eſt perfectius ente in alio et ente depẽdẽte. Et ſi dicas materie pe nihil põt fieri inferius, ego nego qa oĩa accidẽtia ſunt inferiora ad materiã primã et eiꝰ entitas ẽ pfectior entitate accidẽtiũ.Et ſi dicas nihil põt fieri ſupra angelũ.cõcedo ir nec ſub materia negat ſĩlitudo qa ſupra ſubam nõ ſunt p̄dicamẽta,ſed ſub ſuba ſunt oĩa p̄dicamẽta accidẽtiũ.Vtrũ ſub materia poſſit aliqḋ fieri? Dico ꝙ nõ qa ipſa ſʒ Aug.ẽ ꝓpe nihil qa infra ipſas nõ eſt ſuba,et ita ꝓpe nihil ſube ita ꝙ gradus inferior ad gradũ materie nõ erit gradus ſubſtãtialis ,ſed accidentalis . ¶ Ad tertiũ nota ꝙ nulle priuationes ſunt oppoſite in eodẽ niſi ſint priuationes oppoſitarũ formarũ imediate ꝙ ſicut priuatio ſanitatis et priuatio egritudinis in aĩali ille nunq̃ ſunt ſimul in aĩali ſed dũ ineſt ſanitas in eo ẽ priuatio egritudinis et econtra,tales priuationes oppoſite nõ ſunt in materia prima , qa nec forme oppoſite immediate ſibi inuicem neceo ſuccedentes,qa quacunq; forma data põt alia ſuccedere ſicut ꝑʒ de formis ad formã panis põt ſuccedere forma terre ſi corrumpatur in terrã uel in aerẽ,põt et̃ ſuccedere forma ſanguinis et forma carnis.Eſt tñ aduertẽdũ ꝙ ru agentis naturalis ẽ una forma inmediata alteri nec forme uini eſt imediata forma aceti,et hoc ẽ qa agens naturale ſi agit neceo agit in quãto imediate,nec immediate põt agere i materiã nudã,ſed bene mediate alterando uinũ et in materiã uini imediate inducẽdo formã aceti et ideo forme uini imediate ſuccedit forma aceti reſpectu tñ dei nõ qa põt aliã formam inducere et ita nulle ſunt forme immediate oppoſite circa materiã,et ideo dato ꝙ ſit priuata oĩ forma nõ tñ ſer ꝙ i ea ſint oppoſite priuationes. ¶ Eſt tñ aduertẽdum ꝙ lʒ ſm catholicos deus poſſit facere materiã ſine forma,nõ tñ ſʒ Ari.et rõ ẽ qa Ari.poſuit quãdã cõnexionẽ neceſſariã inter cauſas ita ꝙ pa cã nõ põt cãre ſine 2a, non .n.deus põt p̄ducere hoiem niſi ſole et hoĩe cõcurrẽte,nec p̄ducere materiã niſi ſimul p̄ducendo formã que ẽ cã 2a,et ꝑp hoc negaret deũ poſſe p̄ducere materiã ſine forma,ſi tñ negaret illam neceſſariã connexionẽ materie ad formã ꝯñter diceret ad dicta in prima.q.in qua ponitur opi.philoſophi haberet dicere ꝙ non implicat cõtradictionẽ materiã fore ſine forma.

¶ AD PRIMVM ALTERIus opiõis rñſum ẽ in alia. q.

¶ Ad ſecundũ dat doc. tres ſolutiones dicendo q Boe. loquitur de eẽ ſpecifico et cõpleto quia illud eſt a forma et ẽ uerũ ſed materia nõ hꝫ eẽ ſpecificũ. Alia rñſio eſt q Boetius loquitur de facto non de potẽtia dei, de facto enim oĩa materialia que hñt eẽ hñt eſſe a forma nec materia hẽt eẽ ſine forma, uel tertio põt dici q oẽ eẽ formale ſiue eẽ cõicatũ a forma, ẽ ab ipſa forma, ſꝫ materia ſi eẽt ſeparata nõ hẽret illud eẽ ſibi cõicatũ ſed tñ haberet ſuũ eẽ qđ corrñdꝫ ſue eẽntie ſic q tñ hẽret eẽ materiale.

¶ Ad illud de idea dicit doc. q materia hẽt ideã quocunq; mõ capiatur idea ſꝫ enĩ idea ſit res cognita ut uult doc. cum ipſa ſit cognita a deo igr eſt idea. Si aũt idea ſit rõ eterna in mẽte diuina ſm quã aliqđ eſt factibile extra cõſtat q materia ẽ aliqđ factibile extra qa creauit deus celũ et terrã. i. materiã primam ut tenet materialr in lr̃a, igr hẽt ideã. Si ẽt idea ſit quedam rõ imitationis diuine eẽntie ſꝫ aliquẽ gradũ entitatis conſtat ẽt q ipſa imitatur eẽntiã diuinã ſm gradũ ſuũ alium a gradu forme.

¶ Ad illud de analogia q rõ in qua plura analogant eſt tñ in uno realiter ſicut ſanitas realiter eſt tñ in aĩali, in urina ut in ſigno nõ ſm rõnẽ formalẽ ſanitatis que eſt equalitas humorũ illa enĩ equalitas non eſt in urina nec in dieta ſic eſſe erit tñ realiter in forma et nõ in materia cũ materia hẽat attributionẽ ad formã et ſic ĩpoſſibile erit materiã eẽ ſine forma quia eẽ poſterius eẽt et prius nõ eẽt ad qđ hꝫ attributionem et ordinẽ. Rñdeo q duplex eſt analogia aliqua. ſ. ſtat cũ uniuocatione, et aliqua ſtat cũ equiuocatione, illa que ſtat cũ uniuocatiõe ſic analogia in ente hẽt unũ nomẽ et unã rõnẽ cõem analogatis et lꝫ principalr illa rõ ſit in deo et p attributionẽ l creaturis tñ realiter et uniuoce eſt in oĩbus et ſir de rõne bonitatis et ſapiẽtie lꝫ principr iſte rõnes ſint in deo, tñ etiã realiter ſunt in creaturis, ſir rõ entis eſt principr in ſuba et minꝰ principaliter in accñte et tñ accñs eſt realiter ens. Sed loquẽdo de analogia que ſtat cũ equiuocatione ſicut ſanitas lꝫ iſta habeat unũ nomẽ nõ tñ unã rõnẽ ſed plures quo tñ plures rõnes habent ordinẽ ad unã illarũ alia enĩ eſt rõ ſanitatis in aĩali que eſt equalitas et ꝑportio humoꝝ iſta eſt realis ſanitas et hec ñ eſt in urina nec in dieta ſed in urina ẽ ſolũ ſignũ ſanitatis ſic q urina eſt ſanitatis ſignificatiua et dieta ẽ ſanitatis factiua hic ẽ equiuocatio quia plures cõceptus et cũ hoc eſt analogia quia ſanitas in urina cũ dr̃ forr ſana. i. forr ſignificatiua ſanitatis hẽt attributionẽ et ordinẽ ad ſanitatẽ in aĩali et ita ſanitas in dieta quo efficit ſanitatẽ in aĩali lꝫ habeat attributionem ad ſanitatẽ in aĩali eſt tñ alia rõ ab illa. Sed non eſt ita de eẽ forme et eẽ materie quaſi ſint due rõnes eẽndi in eis ſed ẽ eadẽ rõ in utraq;, lꝫ principr ſit in forma et minus principr in materia, eſt tñ unũ nomẽ et una rõ cõis ambobus et iõ non eſt ſimile de ſanitate et eẽ, et iõ dicit Scotꝰ lꝫ ſit ita in uno exẽplo eſt tñ oppoſitũ in centũ exẽplis.

¶ Vltimo arguitur, ſi materia poſſet eẽ ſine forma cũ .n. eſſe nõ hẽat a ſe, haberet illud a deo. ſ. eſſe ſeparatũ ſed illud eẽ repugnat cõpoſito et materia nõ repugnat cõpoſito igit illud eẽ repugnat materie, et ita nõ põt hr̃e eẽ ſeparatum. Doc. primo dat ſolutionẽ aliorũ et illã impugnat 2° reſpõdet ad mentẽ propriã. Quidã dicũt q materia põt intelligi hr̃e triplex eſſe, tertiũ eẽ eſt illud q ſibi cõicatur a deo ſupnaturaliter et iſtud eſſe ſibi a deo cõicatũ nõ hẽt materiã qñ eſt in cõpoſito quia repugnaret per ſe unitati ſuppoſiti qa illud eſt eẽ ſeparatũ a forma et ſi materia eſt ſeparata a forma nunq; faceret per ſe unũ ſuppoſitũ ſed illud eẽ haberet ſi deus faceret eã ſine forma. Sed dicit doc. q hoc eſt falſũ, qa hoc nõ ẽ aliud dicere quã dicere q materia ſine oĩ addito nõ poſſet eẽ ſine forma ſecundũ iſtos oportet dicere q deus faciẽdo materiã ſine forma dat ſibi aliqđ mediãte quo per ſe exiſtit et ita nõ poſſet facere materiam abſolute ſine quocunq; addito, niſi faceret eã cũ forma. Hoc autẽ doc. reputat falſum quia materiã ſine oĩ alio addito põt facere ſine forma ſicut in ſacramẽto altaris facit qñ quantitatem panis et accidentia uini ſine ſubiecto nihil penitus addendo illis, ita poteſt facere materiam ſine omni forma et ſine quocunq; alio addito, poſſet tñ habere ſanum intellectũ, ſic intelligendo q materie ſeparate a forma communicatur eſſe a deo, non actus aliquis poſitiuus, ſed ſola negatio ipſius eſſe ſibi communicati a forma et hoc eſt uerũ, quia quãdiu materia eſt ſeparata a forma, forma non ſibi cõicat ſuũ eẽ formale et ita iſta negatio huius eſſe ineſt ei a deo, et iſtud eſſe ſeparatũ repugnat cõpoſito qa quãdiu ẽ ſeparata a forma ñ ſit cõpoſitũ ex eis oꝫ. n. materiã informari ad hoc q cõpoſitũ fiat ex eis, ñ tñ datur materie aliq actualitas noua qñ ẽ ſub forma qꝫ ñ hẽbat qñ erat ſeparata nec etiã econtra datur ſibi aliquid noui qñdo eſt ſeparata qđ nõ habet qñ eſt coniuncta ſed tãtũmodo ſeparata priuatur eſſe ſibi cõicato a forma, qđ eſſe habet qñ eſt ſub forma.

¶ Poſſet etiã formari una rõ contra cõcluſionẽ principalem que eſt q non implicat cõtradictionẽ materiã eſſe ſine forma. Cõtra non minus depẽdet materia a forma qꝫ forma a materia immo magis quia imperfectũ depẽdet a perfecto et nõ ecõtra ſed forme alique materiales non põt ſeparari a materia, igitur nec materia põt ſeparari a forma minor probatur quia ſi forme materiales poſſent ſeparari a materia tam non eſſent corporales ſꝫ ſpirituales et ſic intellectuales, et ſi intellectuales igr ĩmateriales et ita forme materiales eſſent immateriales quod implicat ſicut ergo implicat formam materialem eſſe ſine materia ſic multo magis implicat materiam eẽ ſine forma. Dantur due reſponſiones prima ẽ q licet entitas materie ſit minꝰ perfecta qꝫ entitas forme non tamen ſequitur q magis ſit dependens, imo minus dependens quia prior ſm ordinem nature, et ideo qa minꝰ dependens põt fieri ſine forma, non tamen forma poteſt fieri ſine materia, et tunc habes negare iſtam q omne imperfectũ dependeat in eſſendo a perfecto. Alio modo concedendum eſt q forma eſt magis ens quã materia, non tamen eſt cauſa conſtituens eſſe materie, quia materia eſt prior cauſa, eſt tamen forma cauſa concurrens ad eſſe compoſiti conſtituendi et ideo poteſt ſeparari forma a materia ſicut econuerſo et ita concedo formam poſſe eſſe a deo ſine materia, et cum infers illa forma tunc eſſet ſpiritualis et ita intelligibilis, et ita immaterialis negatur conſequentia non ſequitur forma materialis eſt ſine materia, igitur eſt immaterialis immo ſemper eſt materialis nec unquam eſt ſpiritualis nec intelligibilis quia illa ſibi repugnãt ſicut quantitas ſeparata in altari ſemper eſt materialis et nũquam immaterialis licet actu non informet materiam, tamen ſemper aptitudine informat, ita forme ille licet actu non informarent materiam ſemper tamen in aptitudine informarent et ita eſſent materiales et non immateriales. Notandum tamen q non habemus concedere de mente doctoris q deus fecerit materiam primam ſine forma ſed creauit eam in principio cũ forma licet non perfecta nec diſtincta et propter hoc dicitur materia informis ideſt non habens in ſe diſtinctionem ſpecificam formarum, ſed tantum habens formam corporeitatis ex qua poſtea formata ſunt omnia corporalia diſtincta ſecundũ ſpecies eoꝝ, ita q ipſa materia cum forma corporeitatis producta in prĩcipio ante diẽ diſtinctiõis erat quaſi qđdã chaos cõfuſum in quo omnia creata erãt ſicut exemplificat Auguſtinus qui plantans uineam ſimul plantat folia palmites et racemos.

¶ Sed utrum poſſit deus creare materiam ſine omni forma reſpectiua realiter diſtincta ab ea? Reſpondeo ſi crearet eam ĩ fra ambitũ celi empirei nõ poterit eã creare ſine reſpectibus ꝓpinquitatis et diſtãtie ab hoc uel ab illo, uel ad hoc et ad illud

ſed ſi creet eã, extra univerſum, tũc nullũ talem reſpectum habebit. Cõtra adhuc materia extra celũ una cũ celo erũt duo et ita ĩ ſe habebit formã dualitatis, dico ꝙ numerus eſt formalr ab ala et de talibus formis nõ loquor in propoſito, quia adhuc habebit eẽ cognitũ, et eẽ diſtinctũ, cũ ſit una ꝓpria unitate, ſed iſte forme nõ addũt aliqd ſup entitate materie, eſſe cognitũ nõ, qa eius rõnis eſt, nec eſſe diſtinctũ qa illa diſtinctio eſt ſibi idẽ realiter, qa unitas uniuſcuiuſqꝫ eſt idẽ ſibi realiter, poſſum⁹ tñ dicere ꝙ loqtur de formis abſolutis ſubſtantialibus et accidentalibus, et ad hoc uadunt rõnes ſue ut3 intuenti.

DISTINCTIO DECIMATERTIA.

IN DISTINCTIONE DECIMA RTETIA SIMVL QVERIT de luce, et lumine. Et eſt .q. utrum lux gignat lumen tãꝗ ꝓpriam ſpẽm uiſibilem ſui .ſ. lucis, ſicut .n. albedo gignit in medio illuminato ſpẽ3 ſui qua uidetur ſic q̃rit an lumen ſit ſpẽs lucis qua ſpẽ mediãte uideatur lux. Et ꝓbatur ꝙ nõ qa ſꝫ Beatiſſimũ Aug. anima adminiſtrat corpora ꝑ lucẽ, et ꝑ aerem, nõ uidetur aũt ut poſſit iſta corpora ĩ mixto ĩ quo ipa eſt adminiſtrare ꝑ aliquod accñs et tñ adminiſtrat ꝑ lucẽ, igitur lux nõ eſt accñs ſꝫ ſubſtãtia q̃dam ſi ſit ſubſtãtia nõ erit qd ſenſibile, et ita nõ gignet lumen ſpẽm ſui ſenſibilem, cũ nõ ſit qd ſenſibile. ¶ In oppoſitũ eſt phũs .2. de. ala lux eſt de ſe ſenſibilis, igiẗ hẽt aliquas ſpẽm ꝑ quã ſentitur nulla aũt alia uideẗ eẽ niſi lumen.

¶ TRIA DOC. FACIT PRIMO Oſtendit qd ſit lux, ſecũdo oſtendit qd ſit lumen, tertio oſtendit a quo gignẗ lumen et quot modis gignatur. In primo articulo dicit ꝙ lux non põt poni ſubſtãtia qa eſt ꝑ ſe ſenſibilis ut3 ad ſenſu3, ſubſtãtia aũt nõ ẽ de ſe ſenſibilis qa ſenſus nõ ſe ꝓfundãt uſqꝫ ad ſubſtãtiã. Preterea ſecũdo ꝓbatur qa lux ĩ aliquo ut ĩ igne eſt accñs, igr̃ in nullo eſt ſubſtãtia ꝯña p3 qa quod uere eſt .i. ſubſtãtia nulli accidit primo phyſicoꝝ ſi igiẗ lux eſſet ſubſtãtia, nõ accideret igni et tñ lux eſt accñs ignis ꝓbatur qa ſi nõ eẽt accñs ſed ſubſtãtia eſſet forma ſubſtantialis aut illa eſſet forma ſpecifica aut forma ſubſtãtialis prior et īꝑfectior forma ſpecifica ſi lux ſit forma ſpecifica ſubſtãtialis ignis igiẗ cũ corpora celeſtia hẽant lucẽ erũt eiuſdẽ ſpẽi cũ igne quod eſt falſum, ſi tu dicas ꝙ lux nõ eſt forma ſubſtãtialis ſpecifica ſed prior forma ſpecifica ignis, ſed forma ſpecifica ignis eſt forma elementaris, igr̃ dabitur forma ſubſtãtialis min⁹ ꝑfecta q̃ ſit forma elemẽti quod eſt falſum, et cũ ſit ĩ corporibus celeſtibus lux in eis erit forma ſubſtãtialis minus ꝑfecta q̃ forma ſubſtãtialis ignis quod eſt falſum, ſe^r igiẗ ꝙ lux ĩ igne nõ ſit forma ſubſtãtialis, ſꝫ forma accñtalis, et ita lux nõ põt poni ſubſtãtia. Probabilit ẽt apparet ꝙ ad formas ſubſtãtiales corpoꝝ celeſtium ꝯſequatur aliqua forma et qualitas actiua ſicut forme actiue ꝯſequũtur ſubales formas corpoꝝ gñrabiliũ et corruptibiliũ et talis qualitas actiua nõ uidetur alia forma q̃ lux. ¶ Secundo oſtẽdit qd ſit lumen. Et dicit ꝙ lumen non eſt ſubſtantia cõplete .i. ꝑfecta hñs eſſe ſpecificũ et ultimatũ. Et ꝓbat ꝑ ſufficientẽ diuiſionẽ ſubẽ, primo qꝫ lumen non ẽ ſubſtantia ſpiritualis, quia ſubſtantia ſpiritualis nõ eſt extẽſibilis, lumen eſt extẽſibile ut p3 ĩ aere illuminato ubi lumen eſt extẽſum ad extenſionem quãtitatis aeris. Item lumen eſt qd ſenſibile, ſubſtantia ſpiritualis non eſt ſenſibilis. Item lumen nõ eſt ſubſtantia corporalis, p3 quia cum lumen ſit ĩ toto aere et ĩ qualibet pte aeris illuminati ſi lumen eſſet ſubſtãtia corporalis et aer ſimiliẗ tũc duo corpora eſſent ſimul quod ẽ ĩpoſſibile nature create. Et ſi dicas ꝙ ĩ aduentu luminis cedit aer et mouetur localiter, hoc eſt falſum, qa nõ o3 aerẽ moueri localiẗ ꝑ hoc ꝙ lumen ei aduenit, nec moueri localiẗ cum lumen recedit ab aere. Illuminatio .n. fit in .ɸ. igiẗ ſi aer cederet lumini motus localis aeris eſſet ĩ .ɸ. quia lumen ad pñtiam ſolis multiplicatur in .ɸ. et ĩ receſſu uel eſſet uacuũ qa lumen ſubito et ĩ .ɸ. diſcedit ſi ſol anihilaret uel tũc eẽt uacuũ ubi erat lumen, uel ſi non eẽt uacuũ fieret motus aeris localis in .ɸ. quod eſt impoſſibile nõ igitur mouet aer nec cedit lumini ĩ aduẽtu eius, nec mouetur ĩ receſſu eius igiẗ ſunt ſimul, et ex ꝯñti lumen nõ eſt ſubſtantia corporalis, nec forma ſubſtãtialis eſt lumẽ, p3 qa forma ſubſtãtialis nõ aduenit poſt eſſe cõpletũ, ſed dat eẽ cõpletũ, lumen aũt aduenit aeri poſt eẽ cõpletũ. Nec lumen eſt materia, p3 qa materia eſt primũ illius rei cuius eſt materia, ſed lumen nõ eſt primũ aeris, ſed aduenit ſibi poſt. Lumen igiẗ nõ ẽ aliqd ptinens ad p̄dicamẽtũ ſubſtãtie, ut ſe^r ex iſtis ꝯcluſionibus ſuprapoſitis. Reſtat i^r ꝙ cum lumen ſit aliqd et abſolutũ et nõ ſit aliqd de pñto quãtitatis, qa nec li^a nec ſupficies nec aliqua alia ſpẽs, erit igiẗ aliqd de pñto qualitatis, nõ aliqd ptinens ad primũ modũ nec ad ſecũdũ, ſed ad tertium. Et ibi ponũtur paſſiones uel paſſibiles qualitates, eſt quere re utrũ lumen ſit qualitas tm̃ ſenſibilis, uel ſpẽs qualitatis ſenſibilis, ſiue intẽtio, et nõ uocat hic Scotus intẽtionẽ illud in quod potentia tendit qa illud eſt obiectũ ut puta albedo uel nigredo, ſed ꝑ intentionẽ ĩtelligit ſpẽm qua mediãte po^a fertur et tendit in obiectũ et iſta olã ponũtur ĩ tertia ſpẽ qualitatis, an igiẗ lumen ſit tm̃ qd ſenſibile uel ſpẽs rei ſenſibilis ſiue intentio qd idẽ eſt. Et dicit doc. hic qa ſpẽs ſiue ĩtentio diſtinguiẗ a re ſenſibili ſicut ſm beatũ Aug. diſtinguiẗ ſignũ a re, qa res ut diſtĩguitur cõtra ſignũ nullo^o eſt ſignũ, ſed ſignum ſic eſt ſignũ quod etiã eſt res, ita uult ꝙ ſpẽs diſtĩguatur a re ſenſibili ꝙ l3 albedo ſit tm̃ ſenſibilis ſic ꝙ non ſpẽs uel ĩtentio, ſpẽs tñ ſic eſt intentio et ratio ſentiẽdi, ꝙ ẽt eſt ſenſibilis et põt ſentiri, ſic ꝙ ipſa ſpẽs eſt ſenſibilis ſed non tm̃ ſenſibilis, ſicut albedo eſt tm̃ ſenſibilis, ſed ſpẽs eſt ẽt rõ ſentiendi et ita ſpẽs hẽt duo, et albedo tm̃ unum. Et iſto^o doc. dicit qd ſit lumen quia eſt qualitas que eſt ꝓprie ĩtentio et ſpẽs ſenſibilis ipſius lucis. Et ꝓbat quia ſi lumen eſſet tm̃ qd ſenſibile et non intentio tunc lumen poſitũ ſupra ſenſum impediret ſenſationẽ quod eſt falſum, et ꝯ cõmẽtatorẽ et rõ p3.

¶ Modus ponitur, iſte eſt ordo, primo eſt lux, ſecũdo eſt lumen ĩmedio, tertio eſt color ĩ actu, quarto eſt ſpẽs coloris ĩmedio illuminato. Et ſicut lux ẽ prior colore ita ſpẽs lucis ẽ prior ſpẽ coloris ut3 in ordine deſcripto, et ſicut ordinãtur ĩ ꝑficiendo mediũ ita ordinãtur in ꝑficiẽdo organũ uiſus, o3 .n. lumen eſſe in oculo ad hoc ut oculus ſit ꝓximo uiſiuus, et ſic p3 ꝙ lumen ẽ intentio et ſpẽs lucis, alr lumen poſitum ſup oculũ impediret uiſionem quod eſt falſum, hẽt igitur ꝙ lumen eſt qualitas q̃ eſt ĩtentio ſiue ſpecies lucis. ¶ De tertio articulo quõ uidelicet cauſetur lumen ſm Alacen in ꝑſpectiua ſua dicit ꝙ trip^r cauſatur lumen ſicut triplex eſt radius cãtus a luce, primus ẽ radius rectus cauſatus ĩmedio eiuſdem dyaphanitatis, ut puta uel ĩ aere ſolũ, uel ĩ aqua ſolũ, uel ĩ igne, et tm̃ durat quantum ſe extendit uirtus corporis luminoſi, ut puta ſolis, uel ſtelle uel cãdele lucentis. Radius reflexus eſt ille q cãtur a corpore luminoſo et occurrẽte corpore opaco ſiue obſcuro etc. uide ĩram. Radius tñ reflexus eſt duplex .ſ. a corpore polito ſiue terſo, et radius reflexus q cãtur a cor^e nõ terſo ſiue nõ polito, primus radius ĩmediate cãtur a luce, ſecũdus a lumĩe lucis, ut patebit, radius fractus ẽ duplex, un⁹ qui frãgitur ad perpẽdicularem radiũ alius q frangiẗ a perpendiculari radius perpendicularis eſt qui directe procedit a luce et ad medium alterius diaphanitatis uenit et tñ ibi non ſiſtit, ſed ſi medium ſit denſius q̃ medium in quo primo productus eſt, ſicut ſi primo fuit produ-

ctus a corpore luminoſo ı̄ aere et poſt uenit ad aquam que eſt
medium denſius, ſimul cū ppendiculari cātur alii radii q non
ſunt ita fortes ſicut ppendicularis et qa ınueniūt mediū denſius
nō ita ſe pñt diffundere ı̄ aqua ſicut ı̄ aere iō q̄runt adiutorium
et qa perpēdicularis eſt fortior ad agendū cānt alii radii an-
gulū ı̄ ſupficie aq̄ uerſus ppēdicularē et ita apropinquant ſe p-
pēdiculari et ſimul cū illo ſe diffundūt ı̄ aqua, et hoc eſt frāgi
ad perpēdicularē.i.uerſus perpēdicularē radiū, et ita illi q cau
ſant angulū ı̄ ſupficie aque uerſus ppēdicurarem dicūtur radii
fracti, ſed ſi fiat econuerſo ſic φ corpus luminoſum ſit ı̄ aqua et
cāet radios multiplicādo p aquā et deueniat ad aerem tūc cuz
radii ſunt in ſupficie aque inueniūt aerem rariorē aqua illi de
ſerunt perpēdicularē et cānt angulū ı̄ ſupficie aque nō uerſus
perpēdicularē ımo diſcedūt a perpēdiculari et multiplicant ſe
per aerē ſparſim et hoc ps ı̄ expimēto qa ſi ponatur corpus lu-
cidum ſicut argētū ı̄ ſcutella uacua et ponatur ſcutella ı̄ tanta
diſtātia ut nō uideatur argentū in ea, et deinde ı̄pleatur aqua
tūc uidebis argētum qđ prius nō poteras uidere, et nō pp aliud
niſi qa radii eiuſdē argēti multiplicati ad ſupficiē aque frāgū
tur a ppēdiculari uerſus oculū et ſic cātur uiſio argēti et hoc
eſt pp oppoſitā cām, qa aqua ē mediū dēſius aere, iō radii cāti
p aerē et terminati ad aquā, uadūt ad ppēdicularē qa medium
eſt denſius, et p oppoſitū radii cāti in aqua prime et terminati
ad aerē recedūt a ppēdiculari qa aer eſt mediū rarius, et ideo
ı̄n ı̄directū tendūt et frāgūtur ab illo ppēdiculari. Et ſic rñſpō
det ad articulū a quo generatur lumen. Dico φ lumen multipli
catū p radiū rectū et lumen multiplicatū p radiū reflexū et p
radiū fractū iſta.3.lumina ı̄mediate gignunt ab ipſa luce ignis
ſi ſit lumen ignis, uel gignūtur a luce ſolis ſi ſint lumina ſolis, et
illa lumina ſunt ſpēs lucis ſolis. Et pbat φ illi radii generētur
a luce ſolis de recto eſt manifeſtū, de ſecūdo ēt pbatur qa per
radiū reflexū nō uṝ niſi res in ſe, nō aūt uṝ res ı̄ aliqua ſpecie
ı̄mpſſa ſpeculo reflectente, ps etiam qa ſi ſpēs impreſſa ſpeculo
cāret radiū reflexū uideret illa ſpēs exñs ı̄ ſpeculo in quocūq;
ſitu nō exiſteret dūmodo uideret ſpeculū, illa.n.ſpēs multipli-
caret ſe p radios emiſpherice, et ita uideret a multis a qbus ñ
uṝ, qa nō uidet niſi ab iis qui directe aſpiciūt ſpeculū. Item tūc
ille radius qui cāretur a ſpē illa ı̄ ſpeculo nō eēt radius refle
xus ſed rectus, ut patet intuenti. Preterea ſi illa ſpēs que eſt ı̄
ſpeculo cāet radiū et nō res primaria ſeqtur φ ſor. exñs poſt
nō uideret a me, ſi ſpeculū poneret ante nos quod eſt ꝫ ſenſus,
et pbatur ꝯña quia ſi ille radiꝰ cāretur a ſola ſpē ı̄ ſpeculo il
la ſola uideret quia ſpēs ducit ı̄cognitionē illius cuius eſt ſpēs
et ſic nō uideret ſor. poſt me exiſtens quod eſt manifeſte fal-
ſum cātur igitur ille radius reflexus a ſor. et nō a ſpē ı̄ ſpecu
lo, igṝ ſimile eſt de radio reflexo lucis ſolis, quo uṝ lux, igitur
et cātur a luce, ſimilit eſt dicēdū de radio fracto, et ita iſta.3.
lumina primaria cāntur a luce ſolis, ut a cā ı̄mediata, bene tñ
uerū eſt φ ordine quodā quia prius lux cāt radium rectum, et
ſecūdario radiū reflexū et ſʳ ſecūdario radiū fractum, ita φ
nūq; cāret radiū reflexū niſi primo cāret radiū rectū cum ſit
ordo effectuū ab eadē cā pueniētiū, ı̄mediate ſed tñ ordinate.

¶ Aliud eſt lumen ſecūdariū et accñtale, et diſtinguitur hic
accñtale ꝫ eēntiale quia lumen eēntiale ı̄mediate repñtat lucē
aqua gignitur, ſed lumen accñtale nō ı̄mediate repñtat lucē, qa
nec ab ea ı̄mediate generat, ſed ı̄mediate repñtat lumen prima
riū et ab eo ı̄mediate generat, lumen.n. iſtud eſt illud quod eſt
in umbra et ducit nos ı̄ cognitionē luminis primi, ſicut lumen in
angulo domus, ubi nō accedit radius ſolis illud dṝ lumen ſecū
dariū et accñtale et dicit doc. φ licet iſtud lumen aliqñ diffun-
datur p reflexionē, nō tñ per reflexionē cāntam a corpore poli
to, et ita ponit duplicē reflexionē, illa q̄ eſt a corpore polito eſt
gignitio radii reflexi qui radius ı̄mediate cauſatur a luce ſolis
et ı̄mediate radius ille repñtat lucem ſolis, ſed reflexio cāta a
corpore nō polito eſt gignitio luminis ſecundarii. Quod lumen
etiā cāret alṝ, quā p reflexionē quia ſi illa reflexio a corpore
nō polito p impoſſibile nō eēt adhuc lumen ſolis multiplicaret
ſe ſpherice ſi nullū eſſet impedimētū uel ſaltē emiſpherice, ſed ꝫ
rei ueritate eſt modo reflexio et p illū radiū reflexū a corpo
re nō polito generat lumen in umbra. Quid ſit umbra et qđ ſit
tenebra uide ı̄ lrā. Tādem doc. cōcludit φ oē lumen ē ſpēs ſiue
intētio quia lumen primarium eſt intentio lucis ſolis, et lumen
ſecūdariū eſt ſpēs uel intentio luminis primarii et prima ſpēs
ſiue intentio cātur ı̄mediate a luce ſecūda ſpēs uel intentio cau
ſatur ı̄mediate a lumine ſolis et illā repñtat, et ſic hēs a qº ge-
neratur lumen, quia primariū a luce ſolis ſecūdariū a lumine
primario. Et ſi arguatur ꝫ hoc qa lumen ſm hoc eſt ſpēs et in
tentio q̄dam, ſed pbatur φ non ſit ſpēs quia lumen uidetur ſed
ſpēs nō uidentur igṝ lumen nō eſt ſpēs. Reſpōdet Scotus negā
do φ ſpēs rei ſenſibilis nō uideat. Et pbat p cōmētatorē de ſen
ſu et ſenſato qñ uꝫ ad ſenſum ſi radii ſolis trāſeant p arbo-
res uirides et terminētur ad pietē coloratur pies ut appareat
uiridis talis uiriditas ı̄ piete non ē niſi ſpēs uiriditatis arboris,
ps qa recedēte radio ſolis nihil ibi manet, et ēt ſi ibi ſubponeret
oculus uideretur uiriditas arboris, eſt igṝ ſpēs uiriditatis illa
que uidet ı̄ piete et illa aliā ſpēm cāt uel forte uiriditas arbo-
ris cāt ſpēm ſuā per radiū reflexum, et ſic p illā ſpēm multi-
plicatā uſq; ad oculū uidet ſpēs uiriditatis q̄ eſt ſpēs et ı̄tentio
ſed aduertendū φ idem eſt iudiciū de lumine et de aliis ſpēbus,
qa alie ſpēs nūq; uident niſi terminētur et cōtingentur ad ali-
quod corpus opacū, unde lꝫ ſpēs ı̄ aere ſint et colorate ſint, non
tñ ſunt uiſibiles poᵃ propinqua niſi terminētur ad opacum, nec
debent negari uiſibiles ſi nūq; terminarētur, ps qa qñ terminan
tur ad opacū uidētur, et ſunt ſpēs ps, qa ſi ibi eēt oculus uideret
per illā ſpēm ſicut ad expientiā ps de radio ſolis trāſeūte per
uitrū rubeū q radius multiplicatus ı̄ diafano non uidetur, ſed
terminatus ad pietem uidet, et nō uṝ niſi ſpēs ruboris, igitur il
le ſpēs, itaq; negāda eſt illa ppō nulla ſpēs alicuiꝰ uiſibilis uṝ,
ı̄mo uidet et ſʳ lumen, ſed alie ſpēs coloꝝ nō uidētur niſi termi
nentur ad opacū, ita et lumen nūq; uideret niſi prius termina-
retur ad opacū, ps ı̄ duobus expimētis de radiis ſolis ſiue lumi
ne multiplicato ı̄medio de nocte a ſole qui radii uel lumen non
uidetur qa nō terminat ad opacū, cōiungūt.n.ſe ı̄ cono figure pi
ramidalis umbre terre, q conus eſt inter nos et celū ſed qa me-
dium nō eſt opacū, ideo ibi a nobis nō uidentur, ſed ſi ibi eēt ali
quod corpus opacū cui terminarētur uiderent de nocte. Aliud
expimētū de carcere tenebroſo, et ſic lumen nō uidetur niſi ter-
minetur ad opacū nec alie ſpēs alioꝝ coloꝝ uidētur niſi termi-
nentur ad opacū et quo ad hoc eſt par cōditio luminis et alia-
ſpēꝝ alioꝝ coloꝝ. Et p declaratione huius ponit doc. duas ppo
ſitiones unā falſam, que eſt, illud quod eſt intentio obiecti uiſi-
bilis nō eſt uiſibile falſa eſt, hec eſt uera oīs intentio obiecti ui
ſibilis nō tñ eſt uiſibilis, ſed eſt ēt rō uidēdi illud cuius eſt intē
tio. Et pbat qa forma illuminans lunā q̄ forma eſt lumen lucis
ſolis uṝ, et tñ eſt intentio qa ſi ibi ı̄ luna eēt oculus uideret lu-
cem ſolis et dicit φ illa forma eſt lumen et nō lux, qa lux eſt ı̄
aliquo corpore terminato et ı̄ luna nō eſt aliquod corpus ter-
minatū in quo ſit lux et iō eſt tñ lumen et uidetur igṝ intentio
eſt uiſibilis ſʳ ps de fulgore emiſſo ab oculo in tenebris ſi uio-
lenter oculus moueatur ille fulgor eſt ſpecies lucis oculi ut ad
ſenſum patet qa uides ſpēm et ſimilitudinē oculi hec Ariſt. in
de ſenſu et ſenſato. Et ita ps φ lumen eſt ſpēs lucis et tñ lumen
eſt quid uiſibile ſicut alie ſpecies.

¶ AD PRIMVM ARGVMENtum, anima miniſtrat

corpora per lucem, ibi non capitur lux ut eſt forma accñtalis
eẽ, ſed capitur lux ꝑ corpore aliquo lucido, ſicut ſi teneamus
elemẽta manere ĩ mixto, aĩa ꝑ lucẽ.i.ꝑ ignẽ miniſtrat membris
ſuis corpora qbus mẽbra nutriũtur ut puta ptes chili et gluti-
nis ex qbus generat caro et generãt oſſa et nerui. Sed ſi tenea-
mus elemẽta nõ manere ĩ mixto, tũc nõ ꝑ ignẽ ſed per aliquod
corpus ſubtile ſimile igni huiuſmodi corpora adminiſtrat, et il
lud corpus ſubtile uocat Aug. lucẽ ſicut ẽt pʒ per ſcripturã ſa
crã dũtem deum prima die creaſſe lucẽ dũ dixit deꝰ fiat lux.i.
fiat corpus lucidũ fecitqꝫ nubẽ lucidã ut apparet ĩ textu magi
ſtri ſententiaꝝ. Sequr auctoritas Aug. 7. libro ſup Gen. cᵒ. 15.
Sicut deus oẽs creaturã ſic aĩa oẽm corporeã creaturã nature
dignitate ꝓcellit ꝑ lucem tñ et aerẽ q̃ in ipſo quoqꝫ mũdo ꝓcellẽ
tia ſunt corpora magis que hñt faciendi ꝑſtantiam q̃ patiẽdi
corpulẽtiã ſicut humor et terra tãqꝫ ꝑ ea q̃ ſpũi ſimiliora ſunt
corpus adminiſtrat. Et ĩ pricipia capituli dicit ꝙ aĩa agit ĩ mẽ
bris corporis ſicut ĩ organis et nihil eoꝝ eſt ipſa ſed uiuificat et
regit oĩa et per hoc corpori ꝯſulit et huic uite ĩ qua factus eſt
homo in animã uiuẽtem. ¶ Ad ſecũdum arguitur ſic lumen
gignit ſubſtantiã, patet qa gignit ignem igr̃ lumen non eſt ſpẽs
lucis qa nõ ſubſtantia nõ gignit ſubſtantiã añs patet de ſpecu-
lo cõcauo quod ſi ponatur ad radiũ ſolis cãt radiũ reflexum,
qui radius reflexus ſi terminetur ad bombicem generabit in eo
ignem, igit cũ radius ille ſit lumen ut habitũ eſt ſupra lumen ſʳ
generabit ignem igr̃ lumen nõ eſt accñs nec ſpẽs lucis. Reſpon-
det doc. ꝙ alterans bombicem ĩ fine alterationis generabit ignẽ
alterans aũt eſt ſol et ſol generat ignẽ, qa ſol eſt ibi pñs ꝑñtia
cõtactus uirtualis ut uiſum eſt diſt. 9. huiꝰ ſecũdo. ¶ Tertio
ꝓbat ꝙ lumen ſit corpus qa ꝑdicata q̃ cõueniũt corpori dñr de
lumine. ſ. frãgi, et reflecti quod reflectit et frãgitur eſt corpus
lumen frãgitur et reflectitur igit lumen eſt corpus. Dicit ad
hoc ꝙ iſta ꝑdicata reflecti et frãgi proprie cõueniũt corpori-
bus ſicut pilla mouetur localr̃ ad muꝝ et illa eadem reflecti-
tur, et ſʳ corpus qḋ frãgitur idem fractũ cãt angulũ et decli-
nat ad aliã ptem ut uidetur, ſed lumen nõ ſic reflectitur, quia
radius rectus manet idem ĩ ſuo medio et ſubiecto, ſed alius ra-
dius generatur ĩ eodem medio qui alius radius a recto eſt mi
noris perfectionis q̃ͣ primus, et iõ ſi lumen dicatur reflecti et
frãgi ꝑ methaphorã et ſimilitudinẽ quãdam dr̃ reflecti et frã
gi. et iõ nõ ſeʳ lumen reflectitur. igitur. eſt corpus, ſed bene ſeq̃
retur lumen ꝓprie reflectitur iʳ ẽ corpus, ſed añs negaretur.
¶ Cõtra illud quod ponit ĩ fine ſolutionis ꝙ agẽs naturale nõ
ualens ulterius agere ꝑꝑ ĩpedimentum reagit ĩ idem paſſum in
quo paſſo prius egit cãndo lumen primariũ et radiũ rectũ ĩ eo
dem medio cãt radiũ reflexũ q eſt minoris ꝑfectiõis q̃ͣ radius
rectus. Cũ aũt ꝙ cũ ꝑfectiori cãto prius, non põt eſſe cãtũ ĩpfec-
tius et poſterius cãri non põt ĩ eodem medio, Scotus ꝑ duo que
patent ad ſenſum negat illã ꝓpoſitionẽ, et ſenſus in rei ueritate
dicit oppoſitũ. Ibi nota, ꝙ ſi ego ſum ĩ platea illuminata lumine
primario ſolis et ſpeculũ ponatur ante me radiꝰ ſolis ſit termi
natus ad ſpeculũ lux ſolis cãbit radiũ reflexũ ad oculũ meum
et ſic in eodẽ medio erit lumen rectum et lumen reflexũ et lu-
men reflexũ eſt minoris ꝑfectionis q̃ͣ lumen rectum. Similiter
in eodem medio illuminato lumine primario poterit cãri lumen
ſecũdariũ patet qa ſi ego ſim ĩ umbra uidebo lumen primariũ
totũ et tñ ſpẽs alicuius ptis illius luminis nõ poterit ꝑuenire ad
oculum meum niſi trãſeat per mediũ illuminatũ primo lumine,
et ita erũt plura lumina ĩ eodem ſubiecto. Et iſta eſt etiã ratio
quare cãtur maior calor a lumine reflexo q̃ͣ a lumine recto, rõ
eſt qa lumen reflexũ eſt ſimul cũ lumine recto, et ambo lumina
cãnt calorẽ, nec ẽ uerũ ꝙ lumen reflexũ ſit intẽſius nec calidius
lumine recto, ſed quia ſunt plura lumina, uideas lr̃am doc. de
illis duobus indicatis a ſenſu. ¶ Quarto ꝓbatur ꝙ lumen nõ
ſit ſpẽs ſiue intentio, qa lumen denominat mediũ qa aer dr̃ illu-
minatus, ſʳ lumen expellit ꝯriũ ſuũ. ſ. tenebrã, ſed ſpẽs albi nõ
expellit ſpẽm nigri ſed ſimul ſtant ĩ eodem ſubiecto, igr̃ lumen
nõ eſt ſpẽs. Ad primũ dico, ꝙ oĩs forma accñtalis ſi hẽt denomi
natiuũ formatũ ab ipſa forma ꝑ cadẽtiã forme accidentalis ad
ſubiectũ põt denominar̃ ſubiectũ ſuũ. Modo denominatiua ſunt
formata a nominibus reꝝ et formaꝝ realiũ ſenſibiliũ ſicut al-
bum ab albedine et nigrũ a nigredine, et illa denominãt ſubiec
ta illaꝝ formaꝝ ſicut hominẽ albũ, hominẽ nigrũ, ſed a formis
intentionalibus ſiue a ſpẽbus ſenſibiliũ nõ ſunt formata deno-
minatiua, ideo nõ denominãt ſubiecta ſua, a lumine tñ eſt for-
matũ denominatiuũ. ſ. luminatum et illud denominat aerem, ſed
q̃res quare nõ ſic eſt formatũ denominatiuũ a ſpẽ albedinis ſicͭ
a ſpẽ lucis. Dico ꝙ ſpẽs lucis hẽt ꝓpriũ nomen et ab illo nomine
eſt formatũ denominatiuũ, ſʒ ſpẽs albedinis nõ hẽt ꝓpriũ, iõ non
poſſumus formare denominatiuũ ſi tñ illa ſpẽs hrẽt ꝓpriũ no-
men ab illo poſſemus formare denominatiuũ. Sed dices quare
magis ſpẽs lucis hẽt nomẽ ꝓpriũ. ſ. lumen, et nõ ſpẽs albi. Reſpõ
ſio pʒ in lr̃a, ꝑꝑ maiorẽ ꝑfectionẽ iſtius ſpẽi etc. ¶ Ad illud
de oppoſito qa lumen expellit oppoſitũ et ꝯriũ nõ ſic alie ſpẽs,
dicit doc. ꝙ tenebra opponit lumini priuatiue non ꝯrie, nec ẽ qḋ
diſparatũ a lumine ſed priuatio luminis ĩpoſſibile eſt aũt ꝙ hitus
et priuatio ſint ſimul, ſilr̃ dico ꝙ ſpẽs albi expellit priuationem
albedinis a medio ĩ quo eſt, ſed nõ expellit ſpẽm nigredinis qa
nigredo nõ opponitur priuatiue nec ſpẽs eius illi ſpẽi albedinis
et ideo ſimul ſtant ĩ eodem ſubiecto ille ſpẽs. Sicut tñ ſpẽs albi
cõpatitur ſecũ ſpẽm nigredinis ſic lumen lucis ſolis compatitur
ſecũ alia lumina alterius rõnis. ſ. lumen lune et lumen ſtelle et
lumen alicuius planete, et ita quo ad hoc ẽ ſilẽ de lumine et de
aliis ſpẽbus. ¶ Quinto ꝓbatur ꝙ lumen nõ ſit ſpẽs qa hẽt ef-
fectum realem in organo qa corrũpit uiſum ſi ſit excellens lu-
men, et aerẽ calefacit iſte ſunt actiones reales q̃ nõ cõueniunt
niſi rei reali et nõ intẽtionali. Reſpondet ꝙ lumen eſt res et ita
ſibi cõpetit actio realis et ita corrũpere et calefacere, ſed cum
hoc ẽt eſt intentio qa eſt rõ uidẽdi lucẽ, et nos ducit ĩ lucẽ ut in
obiectũ uiſus et hoc ſibi cõuenit nõ in eo ꝙ eſt res ſed in eo ꝙ ẽ
intentio. ¶ Vltimo oſtendit ꝙ totus radius a luce ſolis uſqꝫ
ad nos generat a luce, et nõ ps radii generat radiũ qa ſi ps ra-
dii generaret aliã pẽ radii cũ ſit agẽs naturale, et ĩ medio ae-
ris nõ ſit opacũ et qlibet pũctus lucis et luminis multiplicat ſe
ſpherice ſi nõ ſit ĩpedimẽtum ſicut de lumine cãdele poſito ĩ me
dio aeris diffundit ſe ex oĩ parte medii, et ita ſpherice niſi uer
ſus partẽ ĩ qua ẽ ipſa cãdela, iʳ ſi lumen ĩ medio cãret aliud lu
men uel aliã partẽ radii non apparet rõ quare radius intrans
domũ ꝑ feneſtrã nõ multiplicaret ſe ſpherice et cõſtat ꝙ nõ ſe
multiplicat, igitur ſignũ eſt ꝙ una ps radii nõ generat aliã ſed
totus radius generatur a luce. Preterea corpus luminare agit
in diſtans localr̃ illuminãdo, qa ſi nõ ageret ĩdiſtans localiter
igit nõ illuminaret niſi illud cui eſt pñs ꝑ cõtactum mathema-
ticũ et cũ nõ ſit pñs niſi ſupꝑficiei aeris cõtinẽtis ſolũ illud ĩdiui
ſibile ſm ꝓfunditatẽ illuminaret qḋ eſt falſum, illuminat igr̃
aliqḋ diſtans a ſe localit, ſit ergo diſtans ꝑ miliare gr̃a exem-
pli illud mediũ quod illuminat, ſi põt illud diſtans illuminare,
igitur et totũ mediũ illuminabit. Et non aliud illuminabit, igitur
pars radii nõ generabit aliũ radiũ illuminãdo mediũ, ſed ſi ſol
illuminat terrã et totũ aerẽ mediũ inter ipſum et terrã illumina
bit igit radius nõ generat radium. Et dicit doc. ꝙ dato ꝙ radius
poſſet generare radiũ et ita illuminare, non tñ illuminabit ad
ꝑñtiã lucis ſolis qa qñ ſunt duo agẽtia unũ fortiꝰ alio fortius
ꝑuenit aliud ne agat, lux ſolis et radius ſunt duo agẽtia natu
ralia et lux eſt fortius agens ideo dato ꝙ radius poſſet gene-

rare radium non tamen ad preſentiã lucis generat. Sed ſi lux ſolis nõ eſſet preſens per caſum et radius eẽt an multiplicaret ſe? Dicit doc. in reportatis q̧ ſic, uñ ſi feneſtra ſit clauſa et ibi terminetur radius ſolis, ſi deus anihilaret ſolẽ cõſeruãdo ibi radiũ, et apiretur feneſtra, adhuc ĩ caſu illo multiplicaret ſe radius ĩ domũ per feneſtrã ſicut feciſſet ad pñtiã ſolis, tñ nõ ad pñtiam ſolis non multiplicat ſe, qa eſt agens fortius pñs a quo cãtur totus radius, et ſic nõ multiplicat ſe ſpherice ſed in caſu ubi ſol nõ eẽt et radius cõſeruaretur a deo, dico q̧ cũ ſit lumen multiplicaret ſe ſpherice, ſicut cãdela lucens ĩ aere facit. Cum tamen illud lumen ſit intentio lucis et natura intentionis ſit ducere potentiã ĩ obiectũ uidetur dicẽdum q̧ nõ multiplicaret ſe ſpherice, ſed tñ directe, ſicut ſi eſſet pñs ſol. Videas qd tibi melius placet et dic conſequenter.

DISTINCTIO DECIMAQVARTA.

QVERVNTVR TRIA ET PRIMO AN CORPVS CELESTE ſit eẽntia ſimplex, et hoc nõ ſolũ ſimplicitate oppoſita mixtioni, ſicut etiã elemẽta ſunt ſimplicia ſed utrum celum ſit ſimplex ſimplicitate oppoſita cõpoſitioni ex materia et forma.

¶ DOC. PRIMO RESPONDET Secũdũ mentẽ Ariſt. Secũdo ſm mẽtem theologorũ. Ad mẽtem phĩ dicit, q̧ celũ ẽ ſimplex ſimplicitate oppoſita cõpoſitioni ex materia et forma, ſed eſt tñ forma ſubſtãtialis corporea ad quã ſeʳ quãtitas, ita q̧ in celo nulla eſt materia qa tũc ibi eẽt poᵃ paſſiua ɔtradictionis et ſic poſſet eſſe et nõ eſſe et ſic celũ non eſſet ꝑpetuũ et neceſſariũ, imo q̃uq; non eẽt et lʒ nõ hr̃et ɔriũ uincẽs et corrũpẽs ipſm intrinſece, tñ eẽt corruptibile q̧ tñ phũs negat et ĩ hoc bene dicit cõmẽtator q̧ ſequẽdo principia Ariſt. negauit ĩ celo materiã eſſe, nõ ſic. S. Tho. intellexit Ariſt. nec alii de mẽte philoſophi ponẽtes ĩ celo materiã. Sed aduertentũ q̧ ad oſtendendũ incorruptibilitatem celi quã hic ſupponimᵘ oʒ ꝓcedere ſm uiam Ariſt. in primo celi et mundi, ibi. n. oſtendit q̧ celum non eſt de natura elemẽtorũ et hoc ꝓbat ꝑ motũ ꝓpriũ q̧ ei cõuenit et non elemẽtis. ſ. moueri circulariter q̧ motus circularis et ſi ɔueniat elemẽtis ut igni et aeri nõ cõuenit tñ eis ſm eorũ naturã qa motus elemẽtorũ ꝓprius eſt aut a medio et ſic eſt motus ſurſum et cõuenit aeri et igni, aut ad mediũ et ſic eſt motus deorſum et cõuenit aque et terre, et ſic circulariter moueri non eſt motus ꝓprius cõueniens igni aut aeri ſm naturã, igiᵗ motus circularis cõuenit alicui alteri corpori ab elemẽtis et hoc ſm naturã ſuã et tale corpus nõ uidetur eſſe aliud q̃; corpus celeſte et ſic celum ſm; ſui naturam mouet circulariter, et nõ elemẽtũ, igiᵗ celũ nõ eſt de natura elemẽti, et hoc ĩtẽ Ariſt. ſuit dubiũ, ſi poſt eſt notũ q̧ celũ nõ eſt elemẽtum, nec ẽt mixtũ, cũ ei nõ cõueniat motus mixti q̧ motus ineſt mixto a ꝑdominio elemẽti ĩ celo aũt nõ eſt elemẽtũ ut uiſum eſt, igiᵗ nec ille motus. Probat ẽt q̧ celũ nõ eſt gñrabile nec corruptibile qa nõ habet ɔriũ, nec motus cõtrariũ motui ſuo, motui circulari nullus motus ɔriatur, ſi. n. celũ eſſet generabile hr̃et ɔriũ ex quo generaretᵘ qđ falſum ẽ et ita ſm Ariſt. celũ cũ nõ ſit generabile, et ſit, ſeʳ q̧ ſemp eſt, nec eſt uerũ dicere q̧ q̃uq; nõ ſit, qa tũc poſſet generari, ſed quod ſemp eſt, eſt ſempiternũ igr̃ celũ eſt ſempiternũ et oẽ ſempiternũ ſm eũ eſt neceſſariũ, igiᵗ celũ eſt neceſſariũ. ſi. n. ſempiternũ nõ eſſet neceſſariũ ſed cõtingens igiᵗ q̃uq; poſſet nõ eẽ, ponatur ĩn eſſe nõ eſt, igiᵗ nõ eſt ſempiternũ, qa quod eſt ſempiternũ ſp eſt, et ſic ex oppoſito ɔñtis infert oppoſitũ añtis, uidetur igitur iſta ɔña neceſſaria ſm eũ ſi celũ eſt ſempiternũ, celũ eſt neceſſe eſſe, et ſic ex hoc ſeʳ q̧ celũ nõ habet materiã, et hoc ẽ quod dicit Sco. qa ĩcorruptibilitate oſtenſa uſtendetᵘ carentia materie. Sed forte aliqs diceret q̧ celũ eſt ꝑpetuũ et neceſſariũ, nec tñ ſeʳ iʳ nõ habet materiã, imo ſtat oppoſitum ɔñtis cũ añte qa ſtat celũ hr̃e materiã, et eſſe ſemper ꝑ eo q̧ forma celi habet neceſſariam hĩtudinem ad materiã ſuã, licet materia ipſa quantum eſt ex ſe poſſet eſſe ſine forma celi, ſed dicit doc. q̧ tũc celũ nõ haberet eſſe neceſſariũ ſimpʳ, ſed ſolũ ex pte forme, ſed q̧ ſic eſt neceſſariũ nõ eſt neceſſariũ, riſibilitas. n. ineſt homini neceſſario, et hõ neceſſario ſibi determinat riſibilitatem. Quod ſi huic inſtãtie dicatur q̧ materia illa celi non eſt eiuſdem rõnis cum materiis receptiuis iſtorũ inferiorũ, illa. n. materia nõ tranſmutari põt de una forma ad aliã cum illa forma celi ſit ĩ ea neceſſario. Sed dupʳ inſtat ɔ̃ hoc, qa tũc eẽnt dande due materie prime, et tamen non dantur duo ultimi fines, nec duo primi efficiẽtes nec ĩuenitur ubi Ariſt. ponat duas materias primas, nec ẽt theoˡ, ſed tñ unã materiã primã ex qua facta ſunt oĩa corporalia, cõtenta infra celũ empireum, nec iſta differentia et alteritas inter iſtas materias facile põt aſſignari. Et ſi dicas q̧ in hoc eſt differẽtia qa illa materia nõ põt trãſmutari ad aliã formã hic ĩ iſtis ĩferioribus põt, ſed dicit doc. q̧ hoc nõ ſaluat celũ eſſe neceſſariũ, qa materia et ſi non poſſit tranſmutari ad aliã formã põt tñ trãſmutari ad priuationẽ illius forme quas habet, et ſic tendit ad corruptionẽ et ad maleficiũ, ſic igiᵗ nõ ſequitur nõ põt materia celi trãſmutari ad aliã formã igr̃ celũ eſt neceſſariũ pʒ oppoſitũ qa põt trãſmutari a forma q̃; habet ad priuationẽ illius forme maxime cũ ſm eos nõ hẽat materiã neceſſariã habitudinẽ ad formã cũ quãtũ eſt ex ſe poſſit eſſe ſine illa. Et ad hoc adhuc reſpondent q̧ materia nõ põt trãſmutari ad priuationẽ illius forme qa illa ſatiat totũ appetitũ materie, hoc eſt falſum, qa nulla forma tollit priuationẽ forme a materia et ita appetitũ niſi det ſibi formã uppoſitã illi priuationi uel illi appetitui, hoc aũt nõ facit forma celi, nõ. n. tollit a materia priuationẽ forme ignis niſi det ſibi formam ignis. Et ſi dicas q̧ imo tollit illã priuationẽ qa forma celi uirtualʳ ɔtinet formã ignis et aliorũ corporaliũ et ſic ſatiat appetitũ materie quãtũ ad illas formas quas ĩ uirtute ſua continet. Saltẽ dicit doc. nõ ſatiat appetitũ reſpectu aĩe intellectiue qa illã nõ uirtualiter cõtinet forma celi, et ſic ſaltẽ celũ poſſet corrũpi ĩ hominem, nec ẽt una forma celi cõtinet uirtualʳ aliã formam celi igitur non ſatiat appetitũ ſue materie reſpectu alterius forme celi, et ita unũ celũ poſſet corrũpi ĩ aliud celũ, et ita ponẽdo materiã ĩ celo ñ ſaluat neceſſitas nec ſimplicitas celi. ¶ Sed utrũ de mẽte Ariſt. celũ ſit animatũ? Dicit doc. q̧ celum põt intelligi animatũ dupʳ, uel animatũ ſic q̧ aĩa ĩtellectiua ĩ rõne motoris tñ ſit unita celo, et ſic ſm Ariſt. celũ eſt animatũ, aut põt ĩtelligi q̧ aĩa ſit de eſſentia celi et ps eẽntialis celi ĩformãs celum, ſed hoc eſt ɔ̃ Ariſt. qa aut celũ eſt tñ aĩa et ĩtelligentia et tũc cũ ſit quãtũ utʒ ad ſenſum, intellectus eẽt ſubiectũ illius quãtitatis et ita aĩa intellectiua eſſet extẽſibilis et corporalis et ita nõ ĩtellectiua quod ĩplicat, ſi aũt dicas q̧ quãtitas celi ñ ſit ſubiectiue ĩ aĩa intellectiua, ſed ĩ ſubſtãtia corporali, tunc erit ibi receptiuũ aĩe et quãtitatis, et ita illud receptiuũ erit ĩ potentia paſſiua ɔdictionis et ita celũ nõ erit ſimplex nec neceſſariũ et ita ſi Ariſt. uel cõmẽtator dicãt celũ eſſe aĩatũ ſic q̧ anima ſit forma celi dans ſibi eſſe formale intellectiuũ ſtatim ſeʳ q̧ celũ eſt cõpoſitũ ex materia et forma et ſic nõ ẽ neceſſariũ. Sed hic uidetᵘ dicere Sco. q̧ Ariſt. ñ diſceſſit a prima poſitione ſua, ſed cõmẽtator diſceſſit, qa cõmentator uidetur tenere q̧ celũ ſit animatũ formalʳ, Ariſt. nõ, qa ſi dicat ſecũdo celi celũ aĩatũ eſſe intelligitur q̧ anima eſt unita celo ut motor mobili et q̧ ex talibus ſic unitis ſit unũ motũ quod motum diuidit in. 8. phyſicorũ

in duo quorum unum eſt tantum mouens et non motum ut intelligentia et aliud eſt tm̃ motũ et nõ mouẽs ut celũ, ſi.n.poneret intelligentiã ĩformare celũ,tũc ĩtelligentia non eẽt tm̃ mouens ĩmo eſſet motum p acciñs ad motũ celi,ſicut ala noſtra eſt ratio mouẽdi corpus et tñ mouetur,p acciñs ad motũ corporis eo q̃ ĩ format corpus,hoc nõ uult Ariſt.de ĩtelligẽtia unita celo ſed illa ſic mouet q̃ non eſt mota,igitur non ĩformat celũ ſm̃ Ari. et hoc eſt intentio eius,ſi aũt ſĩr dicat cõmẽtator non diſcedit a poſitione prima,ſed ſi alr̃ dicat ut multi exponũt eũ,recedit ab Ariſt.ſic igit̃ de mẽte Ariſt.celũ eſt ſubſtãtia corporalis non mixta nec cõpoſita ex materia et forma,ſed tm̃ ſubſtãtia hñs formã corporeitatis pfectã ualde ad quã ſeq̃r quãtitas cui corpori celeſti unitur unica ĩtelligẽtia motrix q̃a tot ponit ĩtelligẽtias quot ponit orbes. Auic.aũt diſtinguit duas ĩtelligẽtias unã ſepatã et aliã quã uocat alam orbis,q̃a prima ĩtelligẽtia intelligendo eſſentiã ſuã pducit ſecũdam q̃ mouet orbẽ et eſt ſeparata ab orbe ſed ſecũda ĩtelligẽdo eſſentiã ſuã pducit.3.et intelligendo potentialitatẽ ſuã pducit animã orbis,ſed tãta pluralitas nõ ẽ neceſſaria iõ ẽ relĩquẽda et ſequẽda ẽ uia philoſophi. ¶ Sed q̃d dicẽdum eſt de celo ſm̃ uiam theologoꝝ? Dico q̃ celũ eſt cõpoſitũ ex materia et forma,q̃a ſm̃ theologos ĩ,primo die q̃ dr̃ dies creationis creauit angelos de nihilo,celũ empireũ de nulla materia p̃ſuppoſita licet habeat materiã eiuſdẽ rationis cũ materia alioꝝ celoꝝ,tertio creauit materiã primã de nihilo,quartũ tẽpus,ſiue illud tẽpus fuerit menſura motus uel euũ,q̃a p tẽpus debemus ĩtelligere aliq̃d quod a ſe nõ excludit euũ,et illa materia erat quoddã chaos hñs formã imperfectam corporeitatis et indiſtinctã,et prima die de illa materia creauit nubem lucidã dum dixit fiat lux.i.corpus lucidũ,q̃a tũc nõ fiebat acciñs ſine ſubiecto,et de illa luce materiali fecit ſecunda die firmamẽtũ,quod eſt totũ infra celũ empireũ uſq; ad elementa,et tertia die de illa nube lucida fecit ſolẽ et lunã et ſtellas et ita de materia,ſed differenter ad celũ empireũ,q̃a celum criſtalinũ et ſtellatũ et alia ſidera fecit de materia prius creata ſed celũ empireũ de nulla materia preſuppoſita,ſed fecit celum empireũ cũ materia et ſimul cũ forma et ſic prima dies dicit dies creationis,q̃a opa creationis illo die fuerũt facta aliĩ dies dñr dies diſtinctionis q̃a illã materiã diſtinxit p diuerſas formas in illa pducẽdo.Et ſic ſm̃ theologos prima concluſio eſt q̃ celũ hẽt materiã partẽ ſui.Secũda cõcluſio illa materia ſm̃ ſe ẽ eiuſdem rõnis ĩ oĩbus corporibus cõtẽtis a celo empireo, quia de materia prius creata oĩa alia corpora formauit.Correlarium theologi hñt diſcordare a phõ in hoc,celũ eſt ſempiternũ et neceſſariũ ĩmo cũ celum ſit materiale eſt de ſe corruptibile. Tamen theologi hñt dicere q̃ nũq̃ corrũpetur,q̃a forma celi ñ habet ẽriũ uincens uirtutẽ illius forme hec.n.inferiora corrũpũtur q̃a hñt ẽria uincentia uirtutẽ iſtaꝝ formaꝝ,ſed nullum agens naturale põt uincere uirtutem forme celi,iõ nõ corrũpit et eſt rõnabile ut dicit doc.ĩ reportatis,quia ſicut illud corpus celeſte nõ põt pp ſui nobilitatẽ et pfectionem ab agẽte naturali produci,ita nec corrũpi,non.n.celũ recipit formã ſuam ab agente naturali.Et ſi dicas ſaltẽ celũ poterit corrũpere ignẽ ĩ celũ, quia celũ hẽt in uirtute ſua formam ignis et alioꝝ inferioꝝ et forma ignis pducitur a celo, et materia ignis ẽ receptiua forme celi cum priuetur illa,igitur ſaltem celũ poterit corrũpere ignẽ in celum,et ita de igne generare celũ et ita celũ poterit generare celũ,et ſic erit generabile.Reſpondet doc.q̃ celũ nõ põt alterare ignẽ ad qualitates faciẽtes p forma celi,et ita dato q̃ poſsit corrũpere ignẽ et materia ignis ſit ĩ poa ad formã celi, celũ tñ ex illa nõ põt generare celũ q̃a forma celi nõ hẽt ĩ uirtute ſua poſſe alterare .i.qualitates inducere ĩ mã ignis faciẽtes p forma celi inducẽda, nec etiã celũ hẽt ĩ uirtute ſua aliq̃ formam celi q̃ poſſit inducere in materia et hoc pp pfectionẽ talis forme. ¶ Sed ſm̃ theologos eſt ne celũ animatũ? Scotus de mente Aug.tenet q̃ ſic lz.B. Aug. dicat ſe nõ potuiſſe idagare nec auctoritate ſcripture ſacre nec rõne neceſſaria mundum hũc fuiſſe animatũ,tñ in libro retractionum primo,cap.10.dicit celũ hr̃e animã,nec retractat hoc,per hoc q̃ dicit mũdum eẽ animatum nec auctoritate nec rõne,nõ.n.ſeq̃r nõ inuenit auctoritatem dicẽtem mũdum eſſe alatũ,igit̃ mũdus nõ eſt animatus nec ſeq̃r nõ inuenit rõnẽ neceſſariã ad pbandũ hoc,igr̃ celum nõ eſt animatũ,locus.n.ab auctoritate nõ tenet negatiue,nec alia ẽña ualet,q̃a et ſi ipſe nõ inuenit rõnem,igitur nõ eſt ita.Et ad illam auctoritatẽ q̃ adducitur pꝫ reſpõſio.Nota tñ q̃ q̃cq̃d negat ĩ libro retractionũ ĩ aliis libris nõ aſſerit ĩ libro retractionũ affirmat celũ hr̃e animã,igit̃ hoc ĩ aliis libris nõ negat ad illã auctoritatem merito ſunt irrationales qui dicũt celos eẽ rõnales uel nõ eſt liber beati Aug.uel illũ edidit poſt librũ retractionum, Hieronymus etiã uidetur dicere q̃ celi ſunt animati ſup illud Iſaie.audite celi q̃ loquor dicit Hiero.loq̃tur ad animatum,q̃a loquutio nõ ẽ ad inanimatum,tñ illud cõiter exponitur audite celi ideſt angeli q̃ ĩhitãt celũ,et audiat terra.i.hoĩes inhitantes terram.Dama.aũt in ẽriũ tenet q̃ celũ nõ eſt animatũ,q̃a anima ĩtellectiua põt p ſe eẽ,p ſe ĩtelligere celũ nõ hẽt organa ſenſuũ, quã igit̃ opatiõnẽ oparet ala ĩ corpore celeſti,nullã,et ita fruſtra ei uniretur.Sed Scotus arguit ẽriũ et pꝫ ĩſtãtia.In reportatis doc.colorat rõnẽ Damaſ.ſi q̃s uelit tenere celũ nõ eẽ animatũ,et hoc ſic forma que põt p ſe,nõ recipit aliquã pfectionem in eẽndo a ſubiecto,et ſi põt p ſe operi nõ recipit aliquam pfectionẽ in operãdo a ſubiecto,ir̃ talis forma nõ debet uniri ſubiecto,anima.n.ĩtellectiua nr̃a et ſi poſſit p ſe eſſe, et p ſe ĩtelligere,nõ tñ p ſe põt ſentire,et iõ unitur corpori ut opetur ſentiendo mediãte corpre, anima ẽt beata uniet corpori beato et in eo opabitur corporaliter uidẽdo et ſentiẽdo,ſed ſi celum nõ habet organa ſenſuũ, q̃ opationem acq̃rat ala ĩ corpore celeſti certe nullã igit̃ nõ debet ſibi uniri. ¶ Breuiter doc.reſoluẽdo dicit q̃ ſiq̃s uult tenere celũ eſſe alatũ ẽ tm̃ creditũ ex illa auctoritate audite celi q̃ loquor q̃ nõ debet tm̃ intelligi de angelis,ſed de celis et ita celi ſunt alati ſi non uis adherere illi opi.ſed Dam. dic oppoſitũ.ꝛc. Dicit tamen doc. q̃ nulla eſt conditio in illo corpore ita perfecto propter quam debeamus dicere q̃ anima intellectiua ei repugnet,ſed tunc oportet dicere q̃ illa anima intellectiua eſt alterius rationis ab angelis q̃a angeli nõ informãt materiã,et eſt alterius rationis ab anima ĩtellectiua noſtra q̃a illa includit ſenſitiuã et uegetatiuã et iſta nõ,et quia in ſcriptura nõ ſit aliqua mentio de huiuſmodi anima foret q̃ talem animam poneret in celo ſine auctoritate et ſine ratione poneret,et ſic dictum foret irrationale,ideo mihi uidetur dicendum q̃ celi non ſunt animati. Anaxagoras ut refert Auguſt.8. de ci.dei factus eſt reus apud athenienſes q̃a dixit ſolem eſſe lapidem ardentem negans utiq; ipm̃ eſſe deum uel aliq̃d animatũ, platonici uero poſuerũt corpora celeſtia animata ſĩr apud doc.fidei fuit diuerſitas inter eos.Origenes poſuit corpora celeſtia animata Hiero.etiam idem ſentire uidetur exponẽs illud eccleſiaſtici primo luſtrãs uniuerſa per circuitum pgit ſpũs. Baſilius uero et Damaſ.ſenſerũt oppoſitũ.uide Tho.ĩ pa pte.q.70.ar.3.

Queſtio Secunda.

SECVNDO QVERO. VTRVM SIT aliq̃d aliud celũ a celo ſtellato q̃d ſit mobile,et arguit q̃ ſic. ¶ In cõtrariũ aũt arguit, ſtelle diuerſimode mouẽtur igitur hñt diuerſos celos aũs eſt manifeſtũ de planetis et de ſole et luna,ẽñam pbat q̃a da oppoſitũ ẽñtis ſi ſtelle non hñt diuerſos celos igitur cũ ſtella moueat diuerſimode ab alia mouebit pro-

prio ſuo motu,ſiue quocūq; celo moto,et ſi ſic cum recederet de
loco ſuo ad aliū locū uel igitur nihil ſibi ſuccederet et ſic eſſet
uacuū ubi prius fuit ſtella uel ſi nō ſit uacuū igitur uel celum
ſcinderetur et ptes celi cōcurrēt,uel ſi celū nō ſcindet ſimul erūt
celū et ſtella et ita duo corpora in eodem loco.

¶ ARTICVLVS PRIMVS Eſt in quo omnes aſtrono-
mi cōcordant ꝙ uidelicet ſunt plures celi ꝗ mouētur qa ad mi
nus ſunt nouem.In iſto articulo doc.ſuppōit ꝙ nulla ſtella hēt
propriū motū localē ſic uidelicet, ꝙ ipſa moueatur ſola et non
ad motū alicuius orbis,qa ſi moueretur relīquēdo locū ſuū etc.
rario ps in lr̄a.Cōfirmat ſuppoſitū ꝑ Ariſt.in.2°.celi ſi natura
dediſſet uirtutē ꝓgreſſiuā ſtellis, dediſſet eis pedes ſꝫ nō dedit
pedes ꝉ ſignū ꝙ nō hūt uirtutē ꝓgreſſiuā ideo nō mouētur pro
prio motu.Ex hoc ſuppoſito infert iſtud ꝯñs igit ſtelle q̄cūq; q̄
nō inter ſe eque diſtant ī diuerſis tēporibus nō ſunt ī eodem ce
lo ſed una eſt in uno et alia ī alio et ſic nō eque diſtāt,qa celū
hoc uno° mouetur et celū alterius alio motu mouet ſed plane-
te inter ſe inuicē cōp̄ate nō eque diſtant in diuerſis tēporibus ut
ps de ſole et luna et uenere et marte igr̄ hūt alios celos qui di
uerſimode mouētur,nō.n.ipe ſtelle ꝑ ſuppoſitū mouent motu ꝓ
prio ſed mouētur ad motū corporis celeſtis ſunt.n.fixe ī celo
ſuo,ſicut clauus in rota carri planete ēt nō ſemper eque diſtāt
a ſtellis fixis,et iſta pñt ꝓbari per ſenſum uiſus mediātibus in
ſtrumētis aſtronomoꝝ,utꝫ de armilario.Sed dices ꝙ radi⁹ ui
ſualis ꝗ uenit ad armilariū nō pōt nos certificare de loco uero
ſtelle,qa ille radius multociens refrāgitur qa trāſit ꝑ diuerſa
media q̄ ſemp ſunt magis denſa,denſior eſt.n.aer igne et ignis
celo lune eo modo quo ibi pōt eē dēſius.Reſpōdet doc. ꝙ illa ī
ſtrumenta pñt nos certificare de loco uiſibili ſtelle, et ex ꝯñti
de loco uero,qa ſi hodie uideo duas ſtellas tm̄ diſtare ut puta
tractū arcus et hic ad mēſem uideo illas eaſdem diſtare ꝑ mi-
liare illa loca uiſibilia hūt aliquam ꝓportionē ad loca uera ꝑ
quā arguo illas aliter diſtare modo ſm loca uera ꝗ̄ ꝑ mēſem
ante diſtarēt et iſta certificatio diſtātie ſufficit ad oſtendēdū
ꝙ nō uniformiter diſtāt,ſecūdo cōcludit ꝙ ad minus ſunt.7.ce
li.7.planetaꝝ et octauū celū ſtellatū, et ex motu diurno ꝗ nō ē
motus ꝓprius celi ſtellati,qa eius ꝓprius motus eſt ab occidēte
in oriētem ꝯ motū diurnū,et celū ſtellatū mouet illo motu con-
cludimus celū aliud ſupius celo ſtellato,qa celū ſupius nō mo-
uetur motu celi īferioris ſed ecōtra et ita cōcludimus nonū ce
lū cui cōuenit ꝓprie motus diurnus, et iſtud celū uocat a phis
primū mobile et a xp̄anis celū criſtalinū ſiue aqueū pp pſpicui
tatem et frigiditatem ſuā uirtualē,et inter iſtud celū et aquas
inferiores firmamētū.i.celū ſtellatū ē ī medio iuxta illud fiat
firmamētuꝫ ī medio aquaꝝ et diuidat aquas ab aquis.Reliquū
quod ſequitur relinquo aſtronomis declarādum. ¶ Nota di-
ſtinctionem ꝙ locus ſtelle eſt duplex uerus.ſ.et uiſibilis. Item
nota,ꝙ nūq; celū ſupius mouet ad motū celi īferioris ſed econ
tra qa primū mobile nullo motu mouet niſi ſuo ſibi ꝓprio,celū
ſtellatū mouet ſuo motu,et cū hoc motu primi mobilis et ſic de
aliis celis.Eſt aūt altercatio īter aſtronomos an celuꝫ ſaturni
hēat plēs ſpheras,an tm̄ unā et ſic de aliis celis uide opi.eoꝝ.

¶ AD SECVNDVM ARGVmentum illa rō cōcludit ꝙ
celi cū oēs moueātur uno motu,qa motu primi mobilis ꝙ omnes
ſunt cōtigui,nō aūt cōtinui,qa ſi hrēnt continuitatē adinuicem
non poſſet celū ſtellatū moueri ꝯtra motū primi mobilis et ta
men mouet ut apparet ꝑ expientiā qa non ſemp ſtelle eque di
ſtāt a polis mūdi īmobilibus illi.n.poli ſunt poli primi mobilis,
et ab illis ſtelle celi ſtellati difformiter diſtāt igitur celū ſtel
latū alio motu mouet a motu primi mobilis, et ſic nō ē cōtinuū
cū ill° · cōtinuū.n.nō pōt oppoſitis motibus moueri. ¶ Ad ter
tiū,celū non pōt cedere ſtelle mote ſicut aer cedit auibus,et aq̄
piſcibus,qa celū eſt īcorruptibile et ſm totū et ſm partem, aer
nō qa et ſi ſm totū aer ſit īcorruptibilis nō tn̄ ſm ptes,cum aūt
celū ſit oio īcorruptibile nihil in eo moueri pōt uirtute agentis
naturalis licet uirtute dei poſſet fieri ut ſtelle mouerent ī celo
ſicut aues ī aere quia nō implicat.

Queſtio Tertia.

VTRVM STELLE AGANT IN HEC
īferiora. ¶ Iſta.q.ē facilis,dato ordīe,pōit doc.
quatuor articulos primus eſt ꝙ corpora celeſtia
agēt ī elemētis alterando et corrūpendo et gene
rādo illa,et ꝑ corpora celeſtia ītelligit ſubſtāntiā celoꝝ et ſo-
lem et lunā et planetas et ēt ſtellas fixas. ¶ Secūdus articu-
lus,iſta corpora celeſtia agūt ī elementa mouēdo ea localit,ut
ps de aere ꝗ mouetur circulariter,et hoc ꝓbat qa comete gene-
rantur ī aere et mouetur circulariter,ſignū eſt ꝙ aer circulari
ter mouetur,et nō niſi a celo,multo magis ignis qui eſt ſuperior
aere mouetur circulariter. Dicit ēt ꝙ nō ſolū corpora celeſtia
mouent elemēta ſupiora ſibi ꝓpinqua,ſed ēt cāne motū ī elemē
to remotiori.ſ.in aqua ꝗ motus dr̄ fluxus et refluxus,qa primū
aqua fluit ad unū locum et deinde refluit ab illo loco.Et hoc fit
uirtute lune,q̄ luna hēt uirtutē ſibi naturalē atrahendi aquam
ad ſe,ſicut magnes hēt uirtutē trahēdi ferrū et ps qa ī quocūq;
loco luna ſit ī celo,directo radio a cētro lune ad occeanū cāntur
tumor aque,ꝗ directe ſupponit centro lune.ita ꝙ ſi traheretur
linea recta a cētro terre ad centrū lune ſemper illa linea tran
ſiret ꝑ mediū illi⁹ tumoris aque.Sed unde cauſet effectiue iſte
tumor aque? Albumaſar dixit ꝙ a uirtute naturali lune trahē
tis aquas ad ſe.Et ex hoc expimēto ēt dixit ꝙ luna hēt dominiū
ſup humida ſicut ſol ſup ſicca.Alii autem dixerūt ꝙ ille tumor
cātur a radiis lune,ita ꝙ dum luna oritur ſup aquas cadūt ra
dii ſup aquas et cāne angulos uarios et diuerſos et dū luna a-
ſcendit ad mediū celi uirtute illoꝝ radioꝝ cātur tumor Scotus
ſo͛ illā opi. q̄ ē cōis utriq; iſtaꝝ, qa et tumor ille cāri pōt et a
luna et a radiis lune,tenēdo igitur ꝙ ille tumor eſt directe ſub
luna in quacūq; pte celi ſit,ſe͛ ꝙ ille tumor circuat totā aquas
occeani maris et ſi͛ totā terram ī tot horis ī quot luna circuit
urbem ſuū,in.25.aūt horis minus duobus gradibus circuit lu-
na ſuū orbē et in tot tumor ille aque circuit totū mare uel totā
terrā,unde aduertēduꝫ ꝙ luna ſi oriat iſto ſero hora.24.cras
de ſero orietur hora prima noctis minus duob⁹ gradibus illius
hore,et ratio eſt qa ipa mouet ſe ꝯ motū firmamēti ad oriētem
in orbe ſuo ꝑ.13.gradus,et iō nō pōt attingere ad eūdem termi-
nū in quo hodie oriebatur in.24.horis,ſed ultra ſtat ꝑ.13.gra-
dus aſcēſus circuli equinoctionalis.Vnde nota ꝙ circulus equinoc
tialis eſt ille in quo ſunt.12.ſigna.ſ.aries taurus etc.et quodli-
bet iſtoꝝ ſignoꝝ hēt.30. gradus et ita in toto circulo ſunt.360.
gradus ſi bene cōnumeres,ſol in.24.horis mouet ī iſto circu-
lo,et oꝫ ipm ſtare per duas horas ī quolibet ſigno,et ita ī hora
tm̄ aſcendit.15.gradus illius equinoctialis,qa ī duabus horis perā
ſit unum ſignū et quodlibet ſignū habet.30.gradus et ſic ſingu-
la hora pertrāſit.15.gradus,ultra.24.horas luna aſcendit eq-
noctialem per.13.gradus et ſic ſtat per horam plus minus duo
bus gradibus anteq; iterato oriatur,et rationem ſuperius aſſi-
gnaui,quia ipſa per.13.gradus mouetur in orbe ſuo contra mo
tum firmamenti.Et ita regulariter cauſatur fluxus et reflu-
xus in mari occeano uirtute lune et in.25. fere horis. In aliis
maribus irregulariter cauſatur fluxus et refluxus non uirtu
te lune īmediate,ſed magis a tumore illo aque, quando enim il
le tumor ī directo eſt alicui mari mediterraneo,uel fluuio qui
ingreditur mare qa aqua huius tumoris ē grauis et graue tē-
dit ad loca et alueos humiles et baſſos et maria mediterranea
aliqua ſunt humilia et ſimiliter flumina reſpectu illius tumo-

vis aque, hinc eſt ꝙ ad illa maria et flumina fluit aqua ut ad loca humilia, et ſic illa maria et flumina fluunt et creſcunt et currunt retro verſus terram, ſed cum tumor ille aque recedit recedente luna qui tumor erat cã fluxus aq̃ in mari mediterraneo remanet locus maris occeani humilis et humilior terra et fluminibus et aliis mediterraneis maribus et tũc aqua refluit ad occeanum, et ſic cauſatur fluxus irregulariter in fluminibus et aliis locis. ¶ Eſt tamen advertendum ꝙ mare magnum mediterraneum in partibus orientalioribus, nõ ita ſenſibiliter fluit et refluit ſicut mare occeanũ, nec ita ſenſibilr ſicut alia maria ꝓpinqua occeano, illa valde ſenſibiliter fluunt et refluunt et citius ꝙ̃ iſtud mare magnum mediterraneum, et ratio eſt quia mare occeanum intrat iſtud mare per locum valde anguſtum qui locus nominatur italice el ſtretto de gibelterra, et merito vocatur ſtrictum, diſtat enim Africa ab Europa in illa parte ſolum per ſeptem, vel ad plus ꝑ octo miliaria iſto mari interfluente, et ratione huius introitus anguſti non ita aqua maris occeani fluit ad iſtud mare ſicut intrat alia maria, et ita non ita cito nec ita ſenſibiliter fluit ſicut alia. Sunt tamen aliqua maria que tantum ſemel in die fluunt, non eſt ergo eadem ratio de omnibus et de occeano et de iis que ſunt propinqua occeano ut eſt mare inter Scotiam et Normandiam, et inter Iberniam et Hiſpaniam illa enim maria valde cito et valde ſenſibiliter fluunt quia ſunt prope occeanum mare. immo ſunt ipſum mare occeanum, tamen forte quia Ibernia inſula mediat ibi ideo doc. loquutus eſt illo modo verum ẽ tñ qꝺ illud mare ẽ mare occeanũ. ¶ Sꝫ q̃re bis in die fluxꝰ ſit vide reſponſionem in litera, quia luna exiſtens in quarta orientali cauſat tumorem illum aque in quarta parte terre quaꝫ aſpicit per radios incidentes et rectos terminatos ad aquam, et in oppoſita quarta cauſat ſimilem tumorem per radios reflexos a firmamento ad aquam exiſtentem in occidentali parte, ſic ꝙ radii lune non tranſeunt per terram, ſed quia terra non poteſt impedire omnes radios lune aliqui ultra terram aſcendunt ad firmamentum, et a firmamento reflectuntur ad aquaꝫ et ſic cauſatur tumor et ſic ſimul et ſemel cauſatur tumor in parte orientis et in parte occidentis, quando tranſit per meridiem ad occidentem refluit aqua ab illa parte ubi priꝰ erat, et incipit declinare ad occidentem, et quando luna eſt ĩ illa quarta cauſat ſecundo tumorem per radios incidentes et in orientali quarta oppoſita cauſat tumorem per radios reflexos a firmamento, et ſic bis in die fit fluxus etc. ¶ Tertius articulus corpora celeſtia agunt in mixtis imperfectis. Qualia mixta ſunt impreſſiones cauſate ex vaporibus ĩcorporatis calore aliquo ut ſunt comete, trabes ignite, pluvie, grandines nives, venti, et ſimilia. Et in iſtis impreſſionibus agunt corpora celeſtia et generando et corrumpẽdo et ẽt movẽdo ut patet de cometa qui non tantum movetur ad motum firmamẽti ſed etiam ab aquilone ad auſtrum ſequendo motum alicuius planete generantis et conſervantis eum in eſſe, et harum impreſſionuꝫ quedam ſunt calide et quedam frigide, calide generantur a calidis ſtellis virtualiter et frigide a frigidis. Sed ſi ſtelle agunt in hec inferioria ut dictum eſt cum ſint cauſe naturales et determinate et quantum eſt ex ſe neceſſarie cauſe, quare ergo aſtronomi non determinate, et vere indicant de eorum effectibus quia ex cognitione cauſe cognoſcitur effectus. Verum eſt ꝙ ſi aſtronomi cognoſcerent iſtas cauſas perfecte ſcirẽt utique perfecte indicare ſicut ſciunt angeli qui cognoſcunt tempora, et vapores aſcendentes, et quantum de eis aſcẽdit et qualitates illorum vaporum an ſint calidi vel frigidi, et quid de eis ſit generandum vel aſtur vel cometa vel pluvia vel venti diſſipantes terram, et in qua parte cadẽt venti vel pluvia vel grãdines hec ſciunt angeli, et ideo plane indicant ſed aſtronomi iſta ignorant ideo ſuperſedeant. Preterea quot ſtelle ſunt iuxta polum articum quas non vident nec cognoſcunt ẽ ne ille habent virtutem et forte contrariam virtuti iſtarum ſtellarꝫ et poſſunt impedire, hoc ignorant ideo falſe indicãt. ¶ Quartus articulus corpora celeſtia agunt ſuper mixta perfecta inanimata tamẽ, ut ſuper aurum argentum lapides precioſos, et non precioſos patet quia diſtinctio iſtorum mixtorum non poteſt attribui ſoli terre igitur attribuitur planetis et ſtellis.

¶ Quintus articulus eſt ꝙ corpora celeſtia actionem habent ſuper mixta animata irrationalia tamen, hoc patet et generãdo et corrumpendo et alterando. Cum in diverſis partibus mũdi diverſa animalium genera generantur et in una parte aliqua animalia generantur in alia non ut leones tigres, et ſic de aliis ſuper ſenſum etiam habent actionem ut patet in litera, et quomodo etiam aliquomodo per accidens agunt in intellectum et in voluntatem hoĩs litera eſt plana. Nota ꝙ homo luxurioſus a natura ſtellarum poteſt fieri continentiſſimus, ſi eligat ut poteſt continere contra inclinationem ſtellarum et contra inclinationem appetitus ſenſitivi. Et econtra, homo continens a natura ſtellarum poteſt fieri incontinens ſua libertate. Non enim eſt dicendum ꝙ ſtelle cogant liberum arbitrium noſtrũ, quia ſi cogerent periret conſilium, quia conſilium non ẽ de neceſſariis tertio ethicorum, perirent premia, perirent pene. Ab optimo enim deo celum eſt ordinatum, et ex conſequenti celum non eſt cauſa alicuius peccati. Iſtud etiam dicere ut dicit dominꝰ ſanctus Bonaventura repugnat fidei, q̃a fides oppoſitum determinat, repugnat ſenſui qui videt oppoſitum, nam duo putri ſimul nati ita ſe habent ꝙ unus eſt bonus ut Iacob, alter malus ut Eſau et tamen ſimul geniti in matrice ſimul nutriti in utero, et in eodem puncto nati vel ſaltem ſub eadem influentia vide Auguſtinum de civitate dei libro quinto, repugnat etiam rationi cum nos ſimus nobiliores celis non ponendo celos animatos non videtur ut imperent nobis, hinc Ptholomeus ſapiens dominabitur aſtris. Et ſi arguas in coniunctione iſtorum duorum magnorum planetarum Saturni, et Iovis regna facta ſituata et civitates deſtructe et depopulate. Reſpondendum ꝙ bene planete movent corpora et humores corporum quibus cõmotis fit mutatio in appetitu carnali ſenſitivo. Et quia homines ſepius ꝙ carnis eſt non quod ſpiritus ſequitur ideo iuxta motum celi faciunt que poſſent non facere ſi vellent, ſed quia vane hominum cogitationes ſunt male faciunt et ita aſtronomi ſequentes inſtinctus hominum malos indicant vera, quia homines magis ſequuntur appetitum quaꝫ rationem, et ita magis ſequuntur naturam planetarum, et ſic male operantur quando planete inclinant ad malum. ¶ Sequuntur ſolutiones argumentorum.

¶ AD PRIMUM ARGUmẽtũ ps ſupra ꝙ nõ oꝫ ꝙ agẽs actione eiuſdem rationis agat in medium qua agit in extremum, ſed una actione poteſt agere in extremum, et alia in medium ſicut obiectum viſus agit in medio cauſando ſpeciem ſui in illo et in potentia cauſat actum videndi quem tamen non cauſat in medio. Ita ſtelle agunt una actione in extremum corrumpendo et generando et alterando, lumen cauſant in orbibus et mediante illo agunt in extremo, et orbes ſunt receptivi luminis, et probat quia ſunt receptivi tenebre igitur et luminis quia ſunt privative oppoſita et talia habent fieri immediate circa idem ſubiectũ qꝺ aũt recipiant tenebrã pꝫ, q̃a pñt eẽ ſub .7. piramidibꝰ, planete.n. ſũt corpa terminata, et in eis eſt lux, orbes autem illuminantur a ſole: quotienſcunq; aut aliquis planeta opponitur ſoli fit quedã umbra figure piramidalis rõne corporis ipſius planete oppoſiti ſo

ſis, et illa pars orbis que ē ſub illa figura piramidali tenebratur igitur poteſt recipere umbram et eclipſari igitur et poteſt recipere lumen et ſic ſtelle agunt per orbes tenuꝫ per medium cauſando lumen in eis et ſic agunt in inferiora. ❡ Ad ſecūdum argumentum notandum ꝙ contingentia eſt duplex, una opponitur neceſſitati immutabilitatis, et ſic quod eſt contingens eſt mutabile ab eſſe in non eſſe, et ecōtra, et ſic omnis creatura habet eſſe contingens ſolus deus eſt neceſſe eſſe iſto modo quia omnino immutabilis. Alio modo capitur contingentia ut opponitur neceſſitati ineuitabilitatis ſicut filius in diuinis ſic de neceſſitate generetur ꝙ non poteſt non generari dum generatur, iſto modo in entibus nihil cauſatur neceſſario, immo quicquid cauſatur contingenter cauſatur quia dum cauſatur poteſt non cauſari et dum euenit poteſt non euenire. Huius contingentie cauſa eſt deus quia in cauſando mere contingenter cauſat, et dum cauſat poteſt non cauſare, et ita quicquid cauſatur a deo ſiue mediate ſiue immediate cōtingenter cauſatur, et ita omnia euitabiliter cauſantur. Et ideo ſtelle licꝫ quantū ē ex ſe agant in hec inferiora neceſſario et naturalr, quia tū cū illis cōcurrit deus igitur nō ſimpˡʳ neceſſario cānt ſed cōtingenter ſiue euitabiliter, et hoc ſciūt āgeli ideo arguūt hūc effectū de neceſſitate euenire quantū eſt ex ſtellis niſi deus deſiſtat a cāōne ſua quod nō ſit niſi miraculoſe nō tū ſimpliciter neceſſario cānt. Dico tū ꝙ ſi tolleretur oē liberū arbi. et diuinū et humanū et angelicum nec talis cōtingentia eēt in cauſis immo omnes cāe de neceſſitate ſic cauſarent ꝙ dum cārent de neceſſitate cārent, et ſi aliqua cā impediret aliā illud impedimētum neceſſario foret et dicit Sco. ꝙ cāns dū cāret ſic neceſſario cāret ꝙ nō poſſet nō cāre ēt in ſenſu diuiſionis. Notādum ꝙ in ſenſu ꝯpoſitiōis poſito libero arbitrio dei iſta ꝯcedit, cā cauſans dū cāt neceſſe ē cauſare ita ꝗ ly cāre neceſſario dr̄ de iſto toto ſubiecto cā cauſans dum cauſat, ſicut iſta condiſionalis ē neceſſaria, ſi cā cāt, cāt ſed in ſenſu diuiſionis ē flā, ut cā cauſans neceſſario cāt dū cāt, immo dū actu cāt tūc cōtingēter cāt, quia ſi cāt contingenter qn̄ non cāt, ſed bene quādo cauſat cōtingenter cāt. Et ex hoc aparet dr̄ia inter fatum dictum a poetis et fatus conceſſum a chriſtianis, fatū.n. conceſſum a poetis eſt quedā cōſtellatio uel ordo ſtellarum remota diuina uoluntate ſub qua cōſtelatione aliqs naſcitur, et inclinatur ad tale qd faciendū ab illa conſtellatione ſiue fato, qd quidē fatū de neceſſitate ineuitabiliter inclīat et opatur, et ſic procedit ſolo dic. ſeclus o. l libero arbitrio, ſed fatū iſto mō nihil eſt quia nulla ē cōſtellatio que agat in hec inferiora ſine uolūtate diuīa ſꝫ ſi illi conſtellationi appones uolūtatē diuinā tūc ñ ſimpˡʳ de neceſſitate inclinat nec opat poſito etiā libero ar. in hoīe. Et hoc ē ꝙ dicit doc. et ſecūdū hoc .i. tali ceſu ſtante ꝙ nullū ſit liberū arbitriū, quicquid ex talibus cauſis euenit pro illo. ꝯ. in quo euenit etiā in ſenſu diuiſionis nō euenit contingenter ſed neceſſario.

❡ De infirmitatibus patet. ❡ In ultima ſolutione nota illud ꝙ motus primi mobilis lꝫ ſit primus motꝰ primitate cuiuſdā eminētie et prīcipalitatis ñ tū hꝫ primitatē cāualitatis ſic ꝙ alii motus īferiorū corporū in eſſendo depēdeant ab illo motu, et ideo non ualet primum mobile non mouetur igitur alia ñ mouentur, patet oppoſitū tempore Ioſue iſrael pugnabat, et celum nō mouebatur et poſt iudiciū celi ſtabunt, et tū dampnati mouebuntur, ſimiliter beati in celo ſicut ſcintille diſcurrent in celo. Ita ſi planete ſtarēt adhuc haberet uirtutem ſuam ſimiliter corpus celeſte et agerent in hec inferiora, motus enim nō eſt forma actiua nec cauſa ſecunda, ſed bene eſt illud quo cāe ſecunde ſcilicet ſtelle applicantur diuerſis partibus mundi, et ſic adducitur agens mediante motu, ſecundo de ḡnatione.

DISTINCTIO DECIMA QVINTA

QVERITVR VTRVM ELEMENTA MANEANT IN MIXTO ſecundū eorū ſubſtantiam, et ſūt argumenta etc. ❡ Ponuntur due opi. una Auic. alia Comētatoris et patet in lr̄a cōmētator tenet ꝙ elemēta remittuntur in mixto, nō tm̄ ſecūdū ſuas qualitates ut dicit Auic. ſed etiā ſꝫ ſubſtātiales formas, et uult ꝙ forme ſubſtantiales ſuſcipiant magis et minꝰ quia ſūt medie inter formas acciñtales et formas ſubſtāntiales mixtorum. De formis aūt ſubſtātialibus mixtorū nō uult ꝙ ſuſcipiant magis et minus, eſt tū articulus pariſienſis ꝗ dixerit alas xp̄i non eſſe perfectiorem anima inde error. De hoc uidendum eſt in predicamentis quere ibi. Auicēna uoluit ꝙ in mixto ſunt elementa ſecundum ſubſtantiam perfectam et non remiſſam ſed habent tamen qualitates remiſſas. Sed comentator arguit contra quia eadem eſt ratio de parte calididitatis et de tota calididitate, ſi igitur duo gradus calididitatis poſſunt deſtrui ſtāte igne igitur omnes gradus poterunt deſtrui remanente igne et ſic remanebit ſubſtantia ignis ſine caliditate quod eſt impoſſibile. Sed Scotus dicit ꝙ hoc argumentum non concludit contra Auic. qa et ſi eadē ſit ratio de parte calididitatis ignis et de tota cōpando partē calididitatis ad totā qa ſicut pars pōt remitti ita tota, tū compendo ad formā ſubalē ignis nō eſt uerū ꝙ eadē ſit rō de tota et pte, qa ad hoc ꝙ forma ignis ſit in ſubiecto determinat ſibi latitudinē calididitatis in certo gradu, lꝫ nō precise ſub tali uel tali, et nō uꝫ pōt iſte gradus remitti ſtāte forma ignis in ſubiecto concedo et iſte ſiʳ ſi oēs pñt remitti ſtante forma ignis in mā, negatur ꝯña, qa ipa de neceſſitate reqrit aliquem gradū ad hoc ꝙ ipa ſit in ſubiecto, ſmo illo gradu deſtructo non eſt ignis, et pꝫ dū ex aqua gñatur ignis in tota alteratione aque corrūpantur gradus frigiditatis tū ꝗdiu forma aq eſt in materia, tādiu eſt ibi aliqs gradus frigiditatis nō tū oēs qa in aqua ſunt multi gradus calididitatis inducti ab igne tū eſt ibi aliqs unus gradus qui repugnat forme ignis inducēde, et facit pro cōſeruatione forme aque et inducēs formā ignis corrūpit illū gradū et ſimul formā aque, nō iʳ ſeʳ forma aque pōt eē in ſubiecto ſine multis gradibus aque corruptis iʳ pōt ibidē eē ſine oī gradu, nego ꝯñam ſiʳ hoc corpus pōt nō eē ꝉ iſto loco, et pōt nō eē in iſto loco qa nō habet neceſſariā habitudinē ad hūc locum nec ad illum igitur poteſt eſſe ſine omni loco conſequentia non ualet ſecundum naturam licet quo ad potentiam diuinam bene poſſit, ſimiliter materia poteſt eſſe ſine iſta forma et ſine iſta igitur ſine omni, non ualet naturaliter licet ſecūdū potentiam dei poſſit, ut patuit ſupra.

❡ RESPONDET IGITVR ad queſtionem aliter ponendo hanc concluſionem ꝙ elementa non manent in mixto nec ſecundum ſuam totam ſubſtantiam nec ſecundum ſubſtantiam remiſſam, ut dicit comentator quia pluralitas non eſt ponenda ſine neceſſitate quia deus et natura nihil agūt fruſtra, igitur philoſophus ſequens principia nature non debet multiplicare ſine neceſſitate, nulla autem neceſſitas in natura apparet ponendi elementa manere in mixto ſecundum ſubſtantiam igitur non debent a uero philoſopho poni. primo oſtendit ꝙ non apparet neceſſitas ratione alicuius operationis que ſit in mixto a qua poſſimus concludere ibi eſſe elementa, quia caliditas mixti non eſt caliditas ignis immo caliditas ignis alterat ad formam ignis ſed caliditas mixti alterat ad carnem generandam ut patet ꝉ augmento mixti, operatiōes autem arguunt formas ſed hic non ſunt due opationes ꝯuenientes a caliditate igʳ

nec poſſumus arguere duas caliditates nec ex conſequēti duas formas ſubſtātiales, et itē de frigiditate ī mixto dicēdū ē qa ē frigiditas mixti et nō aque, nec etiā trāſmutatio eſt rō arguēdi ibi elemēta eſſe ſubiectū generationis, qa forma mixti pōt eſſe terminus formalit gñationis que īmediate recipit in materia, nec uidet q̄ elemēta ibi debeāt eē ſubiectū trāſmutationis ī generatione mixti qa ſufficit materia, nec argumētū cōmētatoris ſm ad hoc factū aliqd uȝ ut patebit ſoluēdo ipſȝ. Arguit iʳ doc. cōtra cōmētatorē tripʳ. primo qa ſi elemēta manēt in mixto ſeʳ aliud iſtorū triū incōuenientiū uel oīa ſimul uel q̄ idē ſuppoſitū ſit ſub pluribus formis ſpecificis. ſ. ſuppoſitū mixti ſub fo͞rā mixti et ſimul ſub forma aque ſi ex aqua gñatur piſcis illud hēbit in ſe formā aque et formā mixti. ſ. piſcis, et ſic erit idem ſuppoſitū pluriū ſpecierū ſpālissimarum et idem numero ſuppoſitū duaꝝ naturarū. Vel ſeʳ ſecūdo q̄ quatuor ſuppoſita habebūt in ſe unū ſuppoſitū ſi mixtū fiat ex quatuor elementis ibi erūt quatuor ſuppoſita quatuor elemētorū qa hic ignis hic aer hec aque, et hec terra et hec oīa ſunt incōmunicabilia qa de rā ſuppoſiti ē q̄ ſit incōicabile, et ita quatuor icōicabilia cōicabūt uni ſuppoſito mixti, qd īplicat. Eſt ēt tertiū qd ſeqtur. ſ. q̄ idem erit ſuppoſitū duarum ſpērū ſpālissimarum. Nec potes dicere qn ignis et aqua nō ſint ſpēs ſpāliſſime et ultimate et cōplete, qa nihil eis deficit qd pertineat ad naturas eorū et ſunt principales ptes huiʳ mūdi inferioris quia ſine eis nō conſtaret iſte mūdus nec ſine eis alalia poſſent uiuere. ¶ Secūdo fortius arguit, quia ignis cū ſit cōpoſitus ex materia et forma ſubali corporali hȝ q̄titatē ꝯſitem formā corporeitatis ſubales, ſiʳ aqua hēt ſuā q̄titatē p ſe cū ſint duo corpa ſi tm̄ de p̄dicamēto ſubē ſi ēt de p̄dicamēto q̄titatis iʳ ſi ex eis fiat mixtū ſeʳ q̄ ant duo corpa erūt ſil ī eodē loco uel ū q̄libȝ pars mixti erit mixta, pʳ ꝯña qa capio ignē et aquā ſunt duo corpa ut pȝ, ſi faciūt uere mixtū iʳ ignis ē cū aqua et cū qualibȝ pte aque et ēēt ita duo corpora ſimul, ſi dicis q̄ non eſt ignis et q̄libet pars eius cū aq̄ et cū qualibȝ pte aque et tunc ſeʳ q̄ non quelibȝ pars mixti erit mixta, qa illa pars aque que nō eſt cū pte ignis nō erit mixta ſed ſola aqua utrūq; iſtorū eſt incōueniēs et ſeʳ ex poſitione eʳ pō falſa. ¶ Tertio arguit ſic et fortius qa termini gñationis ſunt incōpoſſibiles ex. 5. phyſicoꝝ ſȝ ſi gñatur mixtū ex elementis elemēta ſunt terminus a quo gñationis et mixtū terminus ad quē. Itē ſi corrūpatur mixtū corrūpitur in elemēta et ſic corruptio mixti eſt gñatio elementi uel elemētorū igʳ ſi ex elementis fit mixtū elemēta corrūpuntur in mixtū ſic q̄ in eorū materia recipitur fo͞rā mixti igʳ nō manēt, ſi ēt corrūpitur mixtū in elemēta ipſa gñantur, et ſunt terminus gñationis igit. nō erat in mixto cū ipm ſit terminus a quo gñatiōis mixti. Nec uȝ dicere q̄ elemēta in gñatiōe mixti nō ſunt terminꝰ a quo gñationis ſed ſunt ſubiectū gñationis ita q̄ ly ex notet hītudinē cāe materialit et nō hītudinē termini, ſicut dicimus cōpoſitū fit ex materia ut ex ſubiecto ſic mixtū fit ex elemētis ut ex ſubiecto qa eoᵒ quo mixtū corrūpit in elemēta eoᵒ fit ex elementis, ſi nō corrūpitur in elemēta ſubiectiue ſed ſunt termini illius corruptiōis et ita termini gñationis noue ipſoꝝ iʳ ſiʳ fuerūt termini a quo gñationis mixti et nō ſubiectū. Sȝ forte dices q̄ in corruptione mixti nō gñantur totalʳ elemēta ſi id erāt in mixto ſed ſubeē remiſſo, et tūc p̄ducūtur ſub eē perfecto, et ſiʳ fuerūt terminus a quo gñationis mixti ſub eē pfecto, ſed ſubiectū ſub eē impfecto, iā recedis a prima rñſione q̄ nō fuerunt terminus a quo. Et ualde irrationabile eſt dicere q̄ ſi ex igne gñetur aq̄ ly ex notat hītudinē termini a quo, et ſi ex igne gñetur mixtū ly ex dicit hītudinē cāe materialis iſta ſunt tm̄ uolūtarie dicta ſeruatur enim ordo nature in tranſmutando q̄ prius materia ſit ſub forma elementi, et tunc tranſmutetur ad formam mixti, et ſi ſic reſtet ut elementuȝ tranſmutatum in mixtū corrumpatur in ipſum. Sed quomodo uerum eſt quod dicit Ariſ. q̄ elementa manēt in mixto, cȝ inqt elemēta manere. Dicit doc. q̄ dupʳ poſſumus dicere elementa manere in mixto, uno mō p conuentiā eorū ī mixto et mixti cū elemētis, quā cōuenietiā nō hūt elemēta inter ſe, ſicut rubedo eſt color medius, et dr̄ extrema manere in eo, et tm̄ rubedo eſt qualitas ſimplex ſicut albedo pȝ, qa in de ſenſu et ſenſato ubi Ariſ. aſſignat originē coloꝝ dicit q̄ albdo fit a calido in ſicco terreſtri penitus eius humiditate amota, ut pȝ de oſſe in igne qᵈ primo efficitur nigrum a calore agēte in humidū terreſtre et ſic cātur nigredo ſed illa humiditate amota gñatur albedo in oſſe, et dicit q̄ medii colores cānt ex ꝯcurſu cārū colorū extremorū ut ex cōcurſu caloris humidi et ſicci terreſtris, et ſic nō gñantur ex albo et nigro, nō ē gᵒ entitas albedinis nec entitas nigredinis in rubore, et tm̄ dr̄ cōiter q̄ extremi colores manēt in medio nō ſm entitatē ut pȝ ſȝ ſȝ quādā cōuenietiā qa plus ꝯueniūt rubor et albedo, quā albedo, et nigredo, et iō ſicut dr̄r ſic manere ī rubore ſic elemēta dr̄r manere ī mixto nō ſm ſubas nec ītenſam nec remiſſam, ſed per cōuenietiā, qa magis cōueniūt mixtū et aqua quā aqua et ignis et quā aqua et aer et ſic de aliis, et rōne huius cōuenietie dicūtur elemēta manere in mixto et aliter nō. Siʳ ſecūdo poſſumus dicere ſm Ariſ. q̄ cū forma mixti ſit pfectio et actualior quā ſit forma elemēti et impfectū manet in pfecto ſicut ī illo quod uirtualʳ cōtinet impfectū, ita elemētū manet in mixto uirtualiter. Et hoc ē qd dicit Ariſ. ſaluatur. n. in mixto ſuple uirtꝰ eorū ſicut ī itellectiua ala ꝯtinetur uirtualʳ nō forʳ ſenſitiua et uegetatiua et ita iſtis duobꝰ mōis cȝ elemēta manere et hoc q̄ ad primū dubiū. ¶ Secūdū dubiū ē poſito q̄ aliter nō maneant elemēta in mixto, qūo igʳ uerū eſt q̄ mixtū gñatur ex elementis? Dico q̄ nō gñatur mixtū ex elementis ſicut ꝯpoſitū gñatur ex materia et fo͞rā q̄ manent in cōpoſito nec eſt uerus modus dicēdi illorū q̄ ex actione mutua elemētorū ſe inuicē corrūpentiū dicebāt mixtū gñari et improbat illū modū clare in lr̄a, qa aut manēt elemēta in. ꝯ. gñationis mixti etc. Sed qūo gñatur ex elemētis. Dico q̄ ab aliquo agēte naturali ut patebit in. q. de rōnibꝰ ſeminalibus et illud agens alterat elemēta ī formā mixti ſic q̄ in inſtanti in quo introducitur fo͞rā mixti forme elemētorum corrūpūtur ī mixtū tm̄ cōtinet elemēta uirtualʳ et eoꝝ uirtus dr̄ ſaluari ī mixto in quo magis cōueniūt q̄ īter ſe et ſic ſolum uirtualiter et ſm cōuenietiā manent nō ſm ſubſtātiā.

¶ AD PRIMVM ARGVmentū mixtio ē alteratoꝝ unio ſi ſint alterata non ſunt corrupta. Reſpondeo nō eſt intelligēdum q̄ ſint in mixto alterata, quia ſic non eēnt corrupta, ſed ly alteratorū ē preteriti tēporis quia cȝ prius miſcibilia alterari quā ex eis fiat unus effectus et ſic elementa ante q̄ ex eis fiet unum alterentur, et ſic alterata uniuntur in effectu, ſed nō ſequitur igitur ibi manent immo ſequitur oppoſitū quia ſi alterātur ut ex eis fiat unum corrūpuntur in fieri illius effectus, ſicut ſi alteratur uinū ut ex eo fiat acetum alterato uino corrūpitur et fit acetū. ¶ Ad illud de uniōe dico q̄ duobus mōis poſſumus ītelligere elemēta uniri in mixtione, aut q̄ illa unio ſit elementorum inter ſe et ſic non eſt uerum, bene enim tunc ſequeretur q̄ elementa manerent, aut elementa uniantur in communi effectu eorum qui effectus eſt ex eis et ſic cōcedo q̄ uniuntur in effectu ſed ſic uniri non eſt ea manere ſed eſt tantuȝ habere conuenientiam in illo effectu, et eſſe unita in illo uirtute tantum, non enim proprie accipitur unio ſed improprie ſic q̄ eo modo quo ſunt in effectu eo modo ſunt unita in eo non autem inter ſe. ¶ Ad illud de qualitate elementi que nō ſepatur ab elemēto cōcedo ſȝ talis qualitas nō ē in mixto et pȝ p operationes diuerſas illaꝝ q̄litatū q̄ arguūt fo͞rās diuerſas. Caliditas,

enim ignis alterat ad formã ignis ſed calidit as ĩ aĩali alterat
ad formã carnis,calor igr nãlis aĩalis nobilior eſt calore ignis
ps ex effectib9. ℂ Ad illud de p̃dominio elemẽti illud p̃domini
um nõ eſt q grauitas exẽpli grã mixti ſit grauitas terre, ſed
magis grauitas mixti cõuenit cũ grauitate terre quã cũ leuitate
et ignis,aut cũ humiditate aque,et tũc ſm cõuẽientiã dr̃ ibi eẽ
ĩn mixto grauitas terre nõ q ibi ꝓprie ſit grauitas terre ſꝫ gra
uitas mixti,imo ſi ibi eẽt grauitas terre et leuitas ignis, ſi mi
xtũ deſcenderet rõne grauitatis uiolenter deſcenderet rõe le
uitatis ignis et ſi qeſceret deorſum ipm̃ mixtũ uiolẽter quieſce
ret rõne leuitatis ignis,ſed ſi mouetur ſua grauitate q̃ eſt pri
cipiũ ſui motus dr̃ naturaliter moueri nec ſua leuitas que eſt
mixti inclinatur naturalr̃ in oppoſitũ. ℂ Ad aliud dubiũ eſt
an mixta que ſunt unigenea ſiue hõgenea ut aurũ et lapis pre
cioſus que mixta nõ fluũt nec nutriũtur hẽant principiũ intrĩ
ſecũ ſue corruptionis que corruptio intrinſeca dr̃ marcedo ab
Ariſ. in libro de morte et uita,et uidet q non qa talia hñt oẽs
ptes eiuſdẽ rõnis, et ſic una ñ agit ad corruptionẽ alterius ſed
magis ſe mutuo cõſeruãt ſicut ptes epatis ſane ſe ꝯſeruãt et ñ
corrũpunt. Et ſꝫ de iſtis ſit dubiũ an hẽant marcedinẽ,de aiali
bus non ẽ dubiũ, imo eſt notũ illa hñe illã,nõ tñ iſta eſt cã qa
uꝫ hñt elemẽta ĩ ſe cõtraria,ſicut .n. nigredo nõ corrũpit ſe nec
albedo,ita nec rubedo in qua dñr eẽ extrema per cõueniẽtiã
corrũpit ſe,ita dico q nª elemẽta que dñr eẽ in mixto ſm cõue
nientiã corrũpunt ſe ſed cã corruptionis in aiali aſsignatur
duplex et nõ ex cõtrarietate elemẽtorũ,uide lr̃as et prima aſsi
gnatur in diuerſis mẽbris aialis ſi unum agat in aliud. Alia
cã aſsignatur in eodẽ mẽbro cuius una pars fluit et reſtaura
tur,uide lr̃am quia clara eſt. ℂ Ad cõmentatorẽ dicit, doctor
q illa diffinitio elemẽti ẽ diffinitio ꝯueniẽs materie prime gña
liter accipiendo materiã,nõ ſolũ pro mã prima que ẽ principiũ
rerũ naturaliũ, ſed ẽt p materia prima ĩ uocibus ſicut ſunt li
tere,et ꝑꝫ in aliis exẽplis phi 5° metaphyſice,iſta .n. ẽ diffinitõ.
Elemẽtũ eſt id ex quo ꝯponit res primo lexñte ĩ ĩdiuiſibili ſpẽ
in aliã ſpẽm,ñ .n. iſta diffinitio põt cõuenire elemẽtis corpalib9
qa illa nõ primo cõſtituũt rẽ ſed mã et forma rei q̃ dñr iſto9
elemẽta primo phyſ. nec elemẽta hñt indiuiſibilẽ ſpẽm .i. ĩdiuiſibi
lem rõnẽ in aliã rõnẽ imo elemẽta hñt rõnes cõpoſitã ex mã et
forma,igr nõ ſunt ſimpr prima elemẽta rei ſicut lr̃e ſunt prima
materia uocis q̃ lr̃e in alias priores nõ reſoluũtur ſed elemen
ta corporalia bene reſoluũtur igr illa diffinitio nõ cõpetit illis
ꝑꝫ etiã qa phũs in eodẽ cap. appellat illa corpa ſicut antiq phi
ca uolarunt ſed corpa cõponũtur ex materia et forã igr illa
elemẽta ñ ſunt iſto mõ elemẽta et iõ cõmentator male fundauit
põem ſuam in malo intellectu lr̃e mgr̃i ſui. ℂ Ad ſecũdũ ar
gumentũ cõmẽtatoris dicit doc. q duplex ẽ ordo,aut pſectionis
aut ordo trãſmutatiõis ĩ ordĩe pſectiõis dicit q ĩmediate forã
mixti pficit materiã et ñ forã elemẽti,nec ẽ imaginãdũ q in mã
forã elemẽti pri9 recipiat,et pño forã mixti imo ĩmediate ſine q̃
cũq; forã recipr forma mixti in ea,et iõ ĩmediatius ĩmeditatio
ne pſectiõis forã mixti pficit et ñ forã elemẽti. In ordĩe tñ trãſ
mutatiõis ordinẽ ſuat nã qa prius mã q̃ ẽ ſubiectũ trãſmuta
tionis ẽ ſub forma infima et impfecta q̃; ſit ſub forã pfecta ut
prius ẽ mã ſub forã ſeminis et deĩde ſanguinis et deĩde corpo
ris et poſtea hoĩs et ita in iſto ordine ĩmediatius forã elemẽti ĩ
format materiam quã forma mixti nec unquã materia mixti
eẽt ſub forma mixti niſi pri9 fuiſſet ſub forma elemẽti que ele
mẽta dicuntur mixcibilia ex quibus habet generari mixtũ,ideo
bene ſequitur hec materia nunc primo eſt ſub forma mixti igi
tur ante hoc fuit ſub forma mixcibiliũ et ita ſub forma ele
mẽtorum et ſic apparet Scotus optimum fuiſſe philoſophum in
comparatione ad cõmentatorem.

DISTINCTIO DECIMASEXTA.

CIRCA DISTINCTIONEM DE
CIMAM SEXTAM QVERO
utrũ &c. Queſtio pñs ſupponit unum
et querit aliud ſupponit q in potẽtiis
aĩe ſit imago trinitatis que declarata
eſt in primo di. 3. q. 3. et querit an po
tentie aĩe in q̃bus conſiſtit imago ſint
realr̃ diſtincte. Et arguit ut moris ẽ. ℂ Iſta pª lectio ẽ facilis
iõ nõ indiget declaratiõe. Pª opiõ s. Tho. Argit Sco. ꝯ eos q te
nent hãc ꝯclõnẽ .ſ. q potẽtie aĩe realiter diſtinguunt inter ſe et
ab eſſentia aĩe ſꝫ primo arguit q iſte rationes non cogunt nec
ſunt neceſſarie ut patebit ſoluẽdo illas igr iſti nõ debẽt tenere
hãc cõcluſionẽ tanq; neceſſariam ut tenẽt pp rões ſophiſticas.
ℂ Itẽ quia nõ ẽ ponẽda pluralitas ſine neceſsitate,igr iſta di
ſtinctio realis inter iſtas potẽtias et eẽntiã aĩe nõ eſt ponenda
ℂ In prima ſolutione nota illã diſtictionẽ de potẽtia qa Tho.
equiuocat de potẽtia. potẽtia .n. ut diſtinguitur ꝯ actũ ẽ eiuſdẽ
generis cũ actu qui ſuccedit potẽtie,immo eiuſdẽ ſpẽi,immo rn
eiuſdẽ numero,qa antixp̃s in potẽtia eſt idẽ numero antixp̃s ĩ
actu,ſed alio mõ accipitur potẽtia pro pricipio ſiue actiuo ſiue
paſsiuo,ſi pro principio actiuo ſic ẽ principiũ trãſmutandi ali
ud inq̃tũ aliud,ſi pro principio paſsiuo,ſic eſt principiũ tranſ
mutandi ab alio inq̃tũ aliud. 9. metaphy. et talis potẽtia et ac
tus nõ ſunt eiuſdẽ generis,qa ſubã põt eẽ immediatũ principiũ
actiuũ et paſsiuũ accidẽtiũ ſic q accñtia ſunt act9 accidẽtales
ſubarũ,et tñ nõ ſunt eiuſdẽ generis,ſi enĩ deus ꝓduceret ſubaꝫ
lapidis tm̃ et nõ accidẽtia adhuc ſuba lapidis ꝓduceret in ſe q̃
titatẽ et qualitatẽ et ſuba eſſet potẽtia actiua et paſsiua illoꝝ
accñtiũ et accñtia eẽnt actus et tñ non eẽnt eiuſdem eiuſñt ge
neris. ℂ In ſecũda ſolutione nota q aliter aĩa reſpectu uite ẽ
principiũ qa formale et ĩpoſsibile eſt effectũ formalẽ ſepari a
cã formali et ideo hñs aĩam que eſt actus,eſt in actu et uiuit,
non tamen anima eſt principium formale operandi utpote in
telligendi,ſed eſt principiũ effectiuũ, et non oportet q ſi aliq
ſit in actu anima intellectiua et ipſa intelligat mediante intel
ctu qui eſt ſibi idem realiter q ſemp actu intelligat, ideo equo
cant de principio immediato uite et de principio immediato ac
ctus intelligendi. ℂ Ad ſolutionem auctoritatis Ariſtotelis
nota in ſecundo membro ſi ly ante conſtruatur cum poſſe eſt
propoſitio falſa, breuiter ſatis loquitur doctor dicẽs et erit ſen
ſus q non eſt poſsibile q habeat intelligere ideſt intellectus nõ
eſt ante potens intelligere ſe quã intelligat alia quaſi adueniat
ſibi poſſe intelligere per hoc q intelligit alia et hoc eſt falſum,
quia ſemper intellectus extra cauſam ſuam exiſtens eſt potẽs
intelligere ſe et alia,ſed uerũ q nõ ẽ potẽs ĩtelligere ſe potẽtia
ꝓpinqua niſi prius intelligat alia ,qa ante ĩtelligere alioꝝ ẽ tm̃
potens ſe intelligere potẽtia remota,et dũ intelligit alia eſt ĩ po
tentia propinqua ut ĩtelligat ſe et ſic eſt de numero actu intel
ligibiliũ,quia intelligendo .a. põt conuertere ſe ſuper .a. cognitũ
et ſuper cognitionẽ .a,et ſuper ſe cognoſcentem et ita intellige
re ſe,intelligere .a. et ſic ipẽ ĩtellectus ẽ obiectũ huius intellectio
nis cõuerſiue,et ſecũdarie. ℂ In ſolutiõe ad tertiũ argumentũ
nota q ſicut iſta ꝯña eſt bona color eſt in .a. igr ſupficies ẽ in .a
qa ſupficies eſt ĩmediata rõ recipiẽdi colorẽ,non tñ ut hic in .a
eſt leuitas,igitur in .a. eſt calor et ratio quia calor non eſt ſic
ratio recipiendi leuitatem ſicut ſuperficies eſt ratio recipien
di colorem,ſed leuitas et calor immediate recipiũtur in .a. ſꝫ or
dine quodã,ita ĩtelligere et uelle recipent ĩmediate in eſſentia
anime ſi intellectus et uoluntas eẽnt accidẽtia non .n. oporteret
tunc q intelligere reciperetur in eẽntia anime mediante intelle

cte ſed poſſet immediate recipi in ea, et ſic fruſtra ponerentur i
tellectus, et volũtas. ¶ Ad illud de agente per eſſentiã ꝙ ſem-
per agit vel ſemper põt agere. Nota ibi illã diſtinctionem agẽs
per eẽntiam ideſt independens quod hẽt eſſe non per participa
tionem, aut agens per eẽntiã .i. agens per nihil additũ ſue eẽntie
ſed agens per ſuam eẽntiam immediate ſic ꝙ inter eẽntiam ſuã
et actum nihil mediat, et ita inter eẽntiam anime, et intelligere
vel velle nullũ accidens mediat, et ſic cõcedimus animam intel-
ligere, et velle per eẽntiam ſuam, quia per intellectum, et volũ-
tatem que ſunt idẽ realiter eẽntie, nec ſunt accidẽtia addita ut
iſti opinantur. ¶ Ad illud de cõmunitate proportionis patet ꝙ
non ſic ſe habet potentia ad operari ſicut ſe habet eſſentia ad
eſſe, quia eſſe eſt idem realiter eſſentie, nec progreditur ab eẽn-
tia, ſed operari diſtinguitur realiter a potentia, et progreditur
ab ea, et ita negatur ſimilitudo, cõceditur tñ ſimilitudo ſic, ſicut
eſſentia ad eſſe ita potentia ad poſſe. igitur commutando ſicut
eẽntia ẽ potẽtia ita eẽ ẽ poſſe. cõcedatur totũ ſed nihil mali ſe^r.

¶ PONITVR SECVNDO opinio .d. s. Bona : diſtinctione
24. huius ar. ſecũdo. q. prima ꝙ ponit huiuſmodi potẽtias eẽ par
tes ale. Nota in tertia ratione contra eum. Si intellectus et vo
luntas ſunt partes eẽntiales anime, igitur anima non erit fo̅rã
corporis nec poterit informare corpus conſequẽtia probatur,
quia aut intellectus erit perfectibilis a voluntate aut econtra,
et tũc illud quod erit perfectibile ab alio non poterit perficere
aliquid immo illi repugnat perficere quia ita convenit ei perfi-
ci, et ratio materie ſiue ratio receptivi ꝙ ei convenire non põt
ratia forme ſiue ratio ꝑfectivi, et iſta eſt rõ quare repugnat
igni perficere aliquid ex eo ꝙ habet materiam cui repugnat ꝑ
ficere, et informare, et ita erit de eo qd habet materiam perfe-
ctibilem cui repugnat perficere ideo ipſi ale repugnabit infor-
mare. Si etiam dicas ꝙ voluntas non perficit intellectũ nec ecõ
tra ſed ambo perficiunt alam .i. ſunt cauſa anime, adhuc idem
ſequitur quia ſi ex intellectu, et voluntate fiat anima, tamen ha
bebit rationẽ materie cum ſint partes eſſentiales, et ſic ala i ſe
habebit materiam, igitur ut prius repugnabit anime iformare.

¶ TERTIO PONITVR OPI. Henrici que ꝯſiſtit i duo
bus propoſitionibus, prima eſt ꝙ potẽtie ale ſunt idem eſſentie
anime, tñ ille potentie ſunt realiter diſtincte re relatiua vult
enim eẽntiam anime eſſe abſolutam nec includere in ſe rationẽ
potẽtie, quia potẽtia ſm Ariſ. 9. metaphyſice diffinitur per ac-
tum et ecõtra. Sed eẽntia anime non diffinitur per huiuſmodi
actus .ſ. intelligere, et velle igitur ala in ſe non includit rationẽ
intellectus nec voluntatis quia tunc diffiniretur per intelligerẽ
et velle. Secunda propoſitio eſt ꝙ eẽntia anime ſub r^{tu} ad intel-
ligere dicitur intellectus, et ſub reſpectu ad velle dicitur volũ
tas, et ſecũdũ ꝙ anima cõparatur ad diuerſos actus habet i ſe
diuerſos reſpectus ad illos, et illi reſpectus dicũtur potẽtie di
uerſe. Sẽ aduertẽdũ ꝙ ſm quoſdã aliter, et aliter ala determi
nat̃ iſtis reſpectib^9 .nã ad act^9 potẽtiarũ organicarum determi
natur ala ꝑ organa ut puta ala determinata organo potẽtie vi
ſiue dr̃ viſiua potẽtia, et determinata organo auditus dr̃ audi-
tus vel potẽtia auditiua. Ad itellectũ aũt agẽtẽ determinata ſolo
obiecto cũ nõ ſit potẽtia organica ſed ala cũ obiecto itellect^9 dr̃
intellect^9 agẽs. et volũtas vel ipſa ſola cũ illo qa hẽt determina
tũ agere dr̃ itellect^9 agẽs, et volũtas. Sed nõ ſic dr̃ itellect^9 poſ
ſibilis ſi ipſe determinatur ſpẽ intelligibili dr̃ intellect^9 poſſibilis.
Et ꝗ^{2} hoc qa iſta opi. ẽ maxie cõſona rõni imaginis q̃ ẽ in ala
qa in diuinis ẽ una eẽntia, et tres ꝑſone re relatiua realr̃ diſtĩ
cte, ita in imagine creata ẽ una eẽntia ale, et tres potẽtie diſti-
cte re relatiua. Et cõfirmat̃ auctoritate btĩ Aug. 9. de tri. c. 5.
uni^9 eiuſdemq; eẽntie neceſſe eſt hec tria eẽ igr̃ ſi iſta tria ſunt
unius eẽntie nõ ſunt tria abſoluta quia tũc eſſent tres eẽntie di

ſtincte. ſi ſunt ergo diſtincta, et ſunt unius eiuſdẽ eẽntie ſeqtur
ꝙ ſunt diſtincta re relatiua. ¶ Cõtra, et in primo argumento
nota illã diuiſiõ in primo diſt. 7. q. potẽtia aut idẽ eſt ꝙ potẽ
tia actiua, vel paſſiua duobus modis capit̃, aut for^r ꝑ denotan
te, aut fundamẽtaliter, et ꝑ denotato, hic ſi^r in iſta. q. põt ſic ca-
pi, et for^r, et ꝑ denotante accipit Hen. qa ſic nihil dicit niſi po-
tẽtialitatẽ ſiue reſpectũ potẽtialitatis, ſed hoc nõ q̃rit queſtio.
Queſtio. n. q̃rit de potẽtia pro fundamẽto, et denotato q̃ ẽ quod
dã abſolutũ, et principiũ tráſmutãdi ſiue actiue ſiue paſſiue, ta
lis potẽtia nõ põt includere rlonẽ, qa ex rlone, et abſoluto non
põt fieri unũ per ſe, ſed hic oꝫ ponere potẽtiã q̃ ſit aliqd unũ ꝑ
ſe qo hic ſunt effectus per ſe .ſ. intelligere, et velle, i^r hñt princi
pia ꝑ ſe, et illa nõ pñt eẽ niſi intellectus, et volũtas ut ſunt prin
cipia, et ꝓpẽtie ꝑ ſe nõ includentes aliquẽ reſpectũ, et ita vide
tur ꝙ rñſio Hen. nõ ſit ad ꝓpoſitũ. Tertia rõ rlo non ẽ de rõne
potẽtiarũ receptiuarũ ſiue paſſiuarũ i^r nec rlo eſt de rõne po
tentiarũ actiuarũ, ꝯña eſt manifeſta, qa rlo nõ eſt principium
nec rõ principiãdi aliqd actiue cũ nõ poſſit terminare motum
unde nec pricipiare, ꝓ^r añs dnp^r, qa recipiens ut materia reci-
pit formã ꝑ eẽntiã ſuã nõ per rlonẽ ꝑ eẽntiã .i. nullo accidente
addito. Itẽ cõtra illud qd dr̃ de potẽtia organica. videt̃. n. ꝙ or
ganũ determinet alam, et ita ala hẽat rõnem determinabilis, et
materie, et organũ habeat rõnẽ forme, qe forme eſt diſtingue-
re et determinare, ſed ſm iſtum materia determinaret et diſtĩ
gueret alam in potẽtias, et ita materia eẽt forme et coincide-
ret in illa cõtra phũm ſecũdo phyſi. Item dicit de phantaſmate
qño phãtaſma hẽet determinare alam dicit doc. nõ video, quia
phãtaſma eſt ſpẽs corpalis, et materialis, et ẽ ſubiective in phã
taſia, qño poterit determinare animã intellectiuã. ¶ In ſolutio
ne rõnis nota ꝙ imago creata nece^o diſtinguitur ab increata,
et in illo in quo nece^o differt Hen. vult ut non diſcordet i rõe
principii opandi nece^o differt imago nr̃a a trinitate, qa intellĩ
gẽtia in nobis nõ eſt principiũ ꝓducendi amorẽ, et verbũ in di-
uinis ꝓducit ſpũm ſctũm, et ita differũt ſecũda pars imaginis
i nobis a ſecũda pte i trinitate, ꝑſone etiã dle differũt rlonib^e
et cõſtituuntur ꝓprietatibus relatiuis, et tñ potẽtie in nobis nõ
pñt eẽ relatiue nec cõſtitui rlonibus, et ita vult ꝙ illa que ne-
ceſſario differũt cõueniant qd eſt impoſſibile. ¶ Ad auctori-
tatẽ Aug. qui cõparat intelligẽtiã ad amorẽ, et econtra et me-
moriã ſi^r ut ſic diſtĩguũtur rlonibus qbus ille potẽtie adinuicẽ
cõpantur, nõ dicit tñ ꝙ dr̃ãt rlonibus, cõpentur ad extra .i. ad
actus ſuos, imo ſunt abſolute quedã pricipia, et ut ſunt princi
pia aut ꝓductiua aut receptiua actuum ſunt abſolute, et unius
eẽntie ut patebit in reſpondendo ad queſtionem.

¶ IDEO ALITER DICIT doc. hic eſt unus modus ꝓbabi
lis quẽ tñ doc. nõ ſe^r qo hic modus nõ ſoluat multas ſcõrũ au-
ctoritates. Mod^9 ẽ, ꝙ ſit una eẽntia ale cũ qua itellect^9, et volũ
tas ſunt idẽ realr̃ et ẽt adiuicẽ cõpata ſunt idẽ realr̃, et ſic ſũt
realr̃ oĩo unũ, et ita ob iſto uno ꝓueniunt multe immediate ut
mlte opationes .ſ. itelligere et velle imediate ſunt ab eẽntia ale
et talẽ unitatẽ realẽ ꝓ^{z} qa talis unitas ubi ẽ poſſibilis ẽ meli-
or q̃ diſtĩctio, et ſꝑ nã facit id qd melius eſt 2° de gñatione et
unitas ẽ melior pluralitate .i. phy. hic aũt huiuſmõi unitas realis
potẽtiaꝝ ad eẽntiã et īter ſe ẽ poſſibilis ꝓꝫ qa nulla rõ nece^o
cõcludit oppoſitũ ut patuit ſoluẽdo rõnes qbus ꝓbabãt ꝙ itelle
ct^9 et volũtas erãt accñtia diſtĩcta ab eẽntia ale, nec pñt eẽ ptes
ale itegrales nec eẽntiales, nec pñt poni ꝙ diſtĩguant̃ re relati
ua, i^r talis pluralitas ſi ponat̃ ponit̃ ſine neceſſitate cũ n^a rõ cõ
cludat illã neceſſario. In 2ª rõne nota ꝙ nobilitatis ẽ in ala ꝙ
ipſa imediate eliciat actũ btĩcũ .ſ. viſionẽ dei et fruitionẽ ꝙ eli-
ciat et illũ recipiat mediante aliquo accidente. ¶ Alie ratio-
nes patent. ¶ Solutio ultime rationis, dicit ꝙ accidentia ſunt

ſicut inſtrumẽta ſubarũ quibus ſube agunt, et non ſunt agẽtia
principalia. Arguit ꝙ hoc cõcludat propoſitum qa ſemp prin-
cipale agens hẽt actionẽ ꝗ nõ hẽt inſtrumentũ, et actionẽ prio
rẽ actioni inſtrumenti igitur ſube immediate poterunt agere.
Inſtrumentale enim agens nunꝗ agit niſi quia motum. Et uide
bitur in quarto ꝙ forme inſtrumentales non ſunt actiue, loquẽ
do de formis inſtrumentalibus proprie, tamen calor ĩ natura
libus eſt forma inſtrumentalis, et cauſa reſpectu ignis in pro
ducendo ignem, et tñ calor non attingit formã ignis ſed tantũ
formam caloris in ligno, qua ĩtroducta, ignis ignit, et nõ calor,
calor enim calefacit ſed ignis ignit et ideo alius eſt terminus ꝓ
ductus a calore et alius productus ab igne, ignis eſt agens pri
cipale et calor inſtrumentale. Ideo ſecũdo arguitur ſic, agẽs pri
cipale ubi nõ põt habere inſtrumentũ quo attingat terminũ uł
paſſum, tũc agens principale attingit, ſed ita ẽ quãdo ſuba ge-
nerat ſubam nunꝗ accñs poteſt attingere terminũ, igitur neceſ
ſe eſt tũc ꝙ ſubſtãtia attingat terminũ et ita ĩmediate produ-
cat ſubſtãtiã ſꝫ ita eſt de ſubſtãtia naturali, igitur ita erit de
anima ꝙ ipſa immediate producat intelligere et uelle et ñ me
diante aliquo accidente. Ideo nota ꝙ inſtrumentũ proprie di-
ctũ eſt illud quo artifex utitur in operationibus ſuis ſicut ſer
ra maleus, et ſecuris et ſic de aliis. Aliqua ſunt inſtrumenta ꝗ
bus artifex immediate attingit terminũ principaliter intentũ,
ut monetarius inſtrumento ſuo immediate inducit formã quã
intendit in ere. Aliq̃d enim eſt inſtrumentum quo nõ attingit
terminũ principaliter intentũ ſed diſpoſitionẽ aliquã ad termi
nũ princip' intentũ ſicut ſciſſionem lignorũ que ſciſſione habita
inducit formã in archa. Ita in naturalibus ſuba utitur accidẽ
te ut inſtrumẽto q̃d accñs lꝫ ſit actiuũ nõ tñ ſuba p illud attin
git ſubſtãtiã ſꝫ aliquã diſpoſitionẽ preuiã ut puta per calorẽ
ignis calefecit lignũ quo calore inducto in igne poſt, ſubſtan-
tia ignis introducit formã ſubſtãtialẽ ignis. Et ita concedit ꝙ
actio põt immediate prouenire a ſubſtãtia. Et ita põt ſubſtine
ri ꝙ ab eẽntia ale immediate põt prouenire plures operatiões
et ipe penitus ĩdiſtincta realiter põt eẽ principiũ productiuũ,
et receptiuũ iſtarũ operationũ .ſ. intelligere, et uelle, et hoc ſine
diuerſitate reali iſtarũ potẽtiarum ita ꝙ non oꝫ ponere intelle
ctũ et uolũtatẽ eſſe accidentia ale quibus ut inſtrumẽtis opere
tur nec oꝫ dicere ꝙ ſint partes eẽntiales nec integrales ale, nec
oportet dicere ꝙ ſint reſpectus in ala, ſicut patet eũ rationes
ad hoc poſite nihil concludant. Sed nonne poteſt eſſe diſtinctio
rõnis inter intellectũ et uoluntatem? Dicit doctor ꝙ ſic, ſed illa
diſtinctio nihil facit ad hoc ꝙ anima ĩtelligat, et uelit, ſicut nec
ſol conceptus ut principiũ producẽdi ranã uel uermẽ talis cõ-
ceptus nihil facit ad hoc ut ſol generet uermẽ, ſiue enim conci
piatur a nobis ſiue nõ, nõ minus generat, immo dicit Sco. ꝙ in
potentiis ut diſtincte ſunt includitur relatio, ſed nõ includitur
relatio in eis ut ſunt principiũ operendi. Dicit tñ doc. ꝙ lꝫ iſte
modus ſit probabilis, nõ tñ põt ſaluare aliquas auctoritates, et
philoſophorũ, et ſanctorũ que ponũt ꝙ huiuſmodi potẽtie fluũt
uel exeunt ab eẽntia ale, ſed ſi nullo mõ ex natura rei diſtin-
guerentur ab eſſentia ale non poſſent fluere ab illa, quia nihil
idem fluit a ſe ipſo omnino penitus indiſtincto. ¶ IDEO ali-
ter tenet ꝙ iſte potentie fluũt uel pullulãt in eſſentia anime, et
ab ea diſtinguuntur formalr, et quiddicatiue quia non ſunt de
quidditate anime nec anima eſt de quidditate eorũ nec unum ẽ
de quidditate alterius quia ſi diffinitur intellectus in eius dif-
finitione quidditatiua non ponitur anima nec uoluntas, ſimili-
ter ſi diffiniatur eſſentia anime in ea non ponitur intellectus
nec uoluntas, et ita uult ſint idem realiter in eſſentia anime, et
realiter idem inter ſe, diſtincta tamen formaliter. Et uult ꝙ cõ
tineantur in eſſentia anime non tanquam partes eius eſſentia-
les nec integrales nec ſint de eſſe continentis ſicut ſuperiora,
et predicata primi modi ſunt de eſſe inferioris continentis
ſed uult ꝙ contineantur in eſſentia ſicut poſteriora ipſi eſſen
tie et ſicut paſſiones eius, et predicata ſecundi modi. Et po-
nit exemplum de ente, et paſſionibus ſuis, que omnia patent in
litera. Nota tamen ꝙ iſte potentie ab aliquibus dicuntur uirtu
tes anime quia anima ipſis poteſt intelligere, et uelle, dicuntur
etiam forme medie inter accidentales formas, et ſubſtãtiales,
quia cum ſint idem realiter eſſentie non ſunt accidẽtia eius, cũ
etiam pertineant ad ſecundũ modum non ſunt forme ſubſtan-
tiales, quia ille dant eſſe, et pertinent ad primum modum. dicũ-
tur etiam iſte potentie partes pro quanto una non cõtinet totã
perfectionẽ eſſentie anime, quia ĩtellectus formaliter diſtĩguit
a uoluntate, et ita formaliter nõ continet perfectionem uolun
tatis, nec econtra, et p iſta ſoluuntur auctoritates multe. ¶ In
ſolutione ad formam .q. ibi nota ꝙ anima poteſt habere rationẽ
imaginis, et rationem ueſtigii, rationem imaginis habet cum re
preſentat totam trinitatẽ, quia de ratione imaginis eſt repre-
ſentare totum per modũ totius, et iſto modo anima ſumpta cũ
ſuis potentiis, et actiõus ſuis ſecundis qui ab inuicem ſunt rea-
liter diſtincti, et un⁹ ẽ aliquo modo ab alio originalr ſic anima
habet rationem imaginis ſed anima capta ſolum cum potentiis
ſuis ſine actibus ſecundis ſic non repreſentat totam trinitatem
ſed unam perſonam tantũ, quia in unaquaꝗ perſona eſt eſſen
tia diuina, intellectus et uoluntas ſed ut ſic. anima hꝫ rõnem
ueſtigii. Eſt tamen notandũ ut ſupius dictũ ẽ ꝙ una pars ima-
gĩnis noſtre deficit ab imaginato, quia in trinitate ſecunda p-
ſona producit tertiam ſicut filius ſpũm ſanctũ, ſed in nobis ſe-
cunda pars imaginis .ſ. intelligentia que repreſentat filium in
diuinis non producit tertiam partem imaginis, quia intelligen-
tia in nobis non producit amorẽ, ſed uoluntas cuꝫ obiecto actu
cognito ut poſt dicetur, licet de hoc ſit dubiũ uerum tamen ali
quo modo dicitur intelligentia producere amorem ex eo ꝙ ni-
hil eſt amatũ niſi prius ſit cognitũ, et cognitio ordine originis
precedit amorẽ, et ſic amor aliquo⁰ dr̃ originari ab ĩtelligentia

¶ ET PATET EX DICTIS ſolutio ad primũ argumẽtũ
ꝙ in anima abſolute conſiderata ſine ſuis actibus ſecũdis non
eſt complete ratio imaginis ſed ſolum eſt ibi uirtualiter for-
maliter autẽ, et complete eſt ratio imaginis in anima cum acti-
bus ſuis ſecundis et ſic non eſt perpetuo in anima niſi uirtua-
liter, ſed formaliter non eſt ibi perpetuo. ¶ Ad ſecundũ nega
tur iſta conſequentia intelligere et uelle diſtinguũtur realiter,
cõcedo s' intellectus et uolũtas diſtĩguũtur realr, negatur q̃ña
qa nõ oꝫ ponere tãtã diſtinctionẽ in prĩcipiis ꝗta ẽ in princi-
piatis cũ ab uno poſſit prouenire plura ut exẽplificat doc. ab
una potẽtia uiſiua ꝓueniũt plres act⁹ r^{ti} diuerſoꝝ coloꝝ. ¶ Ad
3^{m} pꝫ ſolutio. ¶ Ad auctoritates p⁰ adducit illas auctoritates
ĩ oppoſitũ q̃ ſunt eq̃ ꝓbabiles et eque apparẽtes ſicut ille q̃s alii
adducũt in oppoſitũ. Tñ ſoluit auctoritates q̃ uidentur ꝓbare
ꝙ ille potẽtie ſunt accñtia. Ad primã nota, ꝙ potẽtie nãles pre
abſolutis et prĩcipiis actiuis et paſſiuis Ari. ñ ponit in 2ª ſpẽ
qualitatis, ſꝫ tñ nõ ponit quaſdã habilitates acq̃ſitas ex opati
onibus illarũ potẽtiarũ ut pꝫ de pugilatore q ponit ĩ illa ſpẽ ab
Ari. et tñ nõ ponitur ibi ꝓ ut hẽt naturalẽ potẽtiã ꝓciſe qa ru
ſticus erit fortior uirib⁹ ad pugnã ꝗ alter tñ qz inaſuetus nõ
dicetur pugilator alter qa aſuetus dicetur pugilator. ¶ Ad
ultimã cõcedit ꝙ potẽtie que ponũtur in ſecũda ſpẽ qualitatis
eo⁰ quo dictũ ẽ ſuſcipiũt magis et minus quia unus dr̃ magis in
genioſus alio, non tamen illud quod uere eſt potentia .ſ. intelle-
ctus ſuſcipit magis et minus, ſꝫ habilitas illa acquiſita dicitur
ſuſcipe magis et minus. Alia ſolutio. Dr̃ ꝙ intellectus et uolun
tas ſunt una mens, una uita, una ſuba, ut dicit Augu. in .x. de

rini. Et ita ibi eas ponit equales, igitur ſi in .15. ponit eas ſequales neceſſe eſt dicere ꝙ non accipit eas uniformiter ſed ibi accipit eas ut ſunt ſub actibus ſuis et ſic dñr ſuſcipere magis et minus ratione actuum ſecūdariorꝫ et non aliter.

DISTINCTIO DECIMASEPTIMA.

VTRUM ANIMA ADE FVERIT CREATA IN CORPORE. ¶ Pro declaratione huius .q. notandū ꝙ ſm Ariſt. forme materiales non pñt hr̃e eſſe ſine materia, et ita nõ poſſunt hr̃e eſſe niſi ĩcõpoſito, et ita nõ poſſunt habere pductionẽ aliaꝫ a productione ĩcompoſiti, et ſic ſicut cõpoſitū producit et forme ĩ cõpoſito producũtur, ſed cõpoſitū pducit p ſe et forma tñ p accñs et cõpoſitū ſi' hẽt eſſe per ſe et forma hẽt eſſe p accñs qa uidelicet per eſſe cõpoſiti, et iſto° ẽt diceret forte de ala intellectiua ut dicetur infra. Sed ſm theologos cũ ols forma ſubſtãtialis et accidẽtalis abſoluta dicat entitatẽ aliã ab entitate forme et aliud eſt eſſe forme ab eſſe materie ut patuit diſt. 12. ideo ſm Scotū põt forma alia pductione pduci a pductione totius et ſi nõ ab agente naturali qa non põt creare, bene tñ a deo oĩpotente et ita forma ſubſtãtialis materialis et accidẽtalis abſoluta habet eſſe ꝓpriũ aliud ab eſſe forme, et ſic ad illud eſſe põt terminari creatio dei et in illo eſſe cõſeruari ſicut pꝫ de charitate quã creat et fide et ſpe, ſed hoc eſt impoſſibile agẽti naturali. Et iõ phüs negaret ꝙ deus huiuſmodi formas poſſet creare qa nõ uidit eas hr̃e aliud eẽ ab eẽ cõpoſiti p ſe uel p accñs, et iõ dixiſſet ſi cõceſſiſſet deū pducere gr̃am ꝙ illa neceſſario pduceret in uolũtate, et ita nõ crearet cũ aliqd neceſſario reqſitũ ad eẽ gr̃e p̃ſupponatur. ſ. uolũtas ita piformiter diceret de ala intellectiua qa nõ uidit eã hr̃e aliud eſſe ab eſſe hominis.

¶ RESPONDENDO AD .Q. Ponit primo unũ errorem q fundatur in hoc ꝙ Aug. ſup Io. cap. 20. dicit inſuflauit in eis et dixit accipite ſpiritum ſanctum flatus ẽ de ſubſtãtia flãtis cũ ſpiritus ſanctus ſit de ſubſtãtia patris et filii ſicut filius eſt de ſubſtãtia patris, igr̃ a ſimili inſpirauit ĩfaciẽ eius ſpiraculum uite .i. animã dedit in corpore uolũt ꝙ ala ſit flatus dei, et ita de ſubſtãtia dei. Sed duobus mediis refellit errorẽ qa eſſentia diuina eſt ĩdiuiſibilis igr̃ ſi ala eſt de ſubſtãtia dei s' deus quod eſt impoſſibile, tenet ꝯña qa deitas eſt ĩdiuiſibilis et iõ nõ põt eſſe ps dei, ſed magis eẽt deus. Item deus eſt oĩo inalterabilis qa nõ põt aliter et alr̃ ſe hr̃e ſed anime eſt alterabilis, igit nõ eſt de' nec de ſubſtãtia dei. ¶ Sed querit ultra, utrũ ala ſit ex materia. Aliq dñt ꝙ ſic, qa eſt ens limitatũ, ſed dimittamus hoc. Dicit. D. S. Bona. ꝙ ala eſt ex materia et tamẽ cũ hoc creatur, qa nõ eſt ex materia p̃iacẽte uel p̃exiſtẽte, aliqñ Aug. fuit huius opi. ſed retractauit ſe primo retractionũ et iõ uidet ꝙ ala et eius materia ſimul nõ de aliquo pducũtur, iõ ala creari dr̃. ¶ Sed qd de poſſibili? Dicẽdum eſt dicit doc. ꝙ poſſibile eſt deũ creare animã qa aĩa hẽt eẽ ꝓpriũ et eẽ aliud ab eẽ totius hominis et ita ẽt põt hr̃e aliã pductionẽ ꝓpriã aliã a productione totius et hic ſuppono ꝙ aĩa ĩtellectiua hẽat ꝓpriũ eſſe et ꝯñter põt pduci ꝓpria pductione et nõ ab alio q̃ a deo igit poſſibile ẽ deum illã creare. ¶ Sed qd eſt de facto creauit ne eã deus? Dico ꝙ naturaliter nõ põt demõſtrari ꝙ deus eã creauerit, qꝛ ſequẽdo principia Ariſt. nõ poſſumus pbare ꝙ anima ſit ĩmortalis ut ꝫ in .4. di. 43. q. 2. dato .n. ꝙ Ariſt. dixerit ſepat hoc ab hoc etc. non tamen pbauit ſed alias ꝓpoſitiones dixit ex quibus ſeqtur ꝙ ſit mortalis qa dicit ĩ primo celi ꝙ oẽ ꝙ ĩcipit eſſe deſinit eſſe, ſed anima incipit eſſe qe uenit de foris, igr̃, non habemus igitur ex naturalibus ꝙ anima ſit immortalis quia ſi hoc haberemus tũc poſſemus pbare ꝙ poſſet creari, quia poſſet ſepari ſm eſſe a corpore et ita ad eſſe ſuũ poſſet eſſe actio dei. Sed ſuppoſito ꝙ eẽt ĩmortalis utrũ Ariſt. cõcederet eã creari poſſe. Diceret adhuc ꝙ non, qa diceret ꝙ corpore organizato in uentre matris de neceſſitate deus pduceret animã et ſimul produceret totũ ita ꝙ nõ imaginat ut nos xp̃iani imaginamur ꝙ ux actio dei prius ordine nature terminetur ad animam et ſecundo ad infuſionẽ anime, ſed diceret ꝙ illa actio dei primo terminaretur ad totũ compoſitum, et ita anima nõ diceretur creari. ¶ Sed qd ſi dixiſſet animã poſſe hr̃e eẽ per ſe, ſepatũ a corpore et nõ ſubici actioni alicuius agẽtis naturalis, qd diceret? Dico ꝙ ex ꝯñi hr̃et ꝯcedere eã poſſe deũ creare, ſicut nos xp̃iani. Sed qa tenuit ꝙ ex nihilo nihil ſit, negaret ꝙ non exñte corpore organizato deus creare poſſet animã qꝛ nõ poſuit deum agere libere et cõtingẽter ad extra. Sed ſi põt eſſe ſine corpore quare nõ poſſet ſic ſine corpore eã creare? Diceret ꝙ h° neceſſario requirit ordo cãꝝ ꝙ uidelicet nõ poſſit cãre formã materialẽ niſi p̃ſuppoſita materia et corpore. Et ita ꝙ dñt falſa incidũt in maximas ambiguitates, uidet .n. ꝯdictio ꝙ aĩa poſſit habere eẽ per ſe, et ꝙ tñ deus illã p ſe ſine corpore nõ poſſit pducere. Et eſt ſimile dicto Tho. q dicit deũ nõ poſſe creare animã ſine corpore eo ꝙ ĩdiuiduatio eſt p materiã, et cũ eſt ĩ corpore eſt ĩdiuidua et tunc eã põt cõſeruare ſine corpore ꝙ eſt deriſio qdã. Sed ſuppoſito ꝙ aĩa fuerit creata fuit ne creata cũ formatiõe corporis? Aug. dicit ꝙ ſic qa prius dixit ꝙ nõ et poſt loquẽs ex opinione ꝓpria et nõ ſequẽdo platonẽ dicit animas hominũ nec eẽ ab ĩnicio ĩter angelos nec ſimul cũ angelis creatas ut Origenes fingit etc. ita ꝙ in libro ſupra Geñ. nõ loquutus eſt ex ĩtentione, ſed ſm opi. Platonis, ĩ libro aũt de eccleſiaſticis dogmatibus loqtur ex ĩtentione, et p̃terea rõ cõgrua eſt, pª ps, ſecũda ſimiliter, ſi .n. de° creaſſet, primo animas ſimul cũ angelis ut uult Origenes, certũ eſt ꝙ aliquẽ actũ habuiſſent et circa deũ, et ſi bonũ nõ apparet quare nõ fuiſſent cõfirmate ĩ bono ſicut angeli, ſi ẽt malũ, ĩ malo ſicut demones. Hoc aũt uidet eẽ ꝯ apoſtolum Paulũ, ad Ro. 14. de ala Iacob et Eſau nati erãt ĩ uetro ſi nõ extra uterꝫ igit ibi erãt eoꝝ anime et tamen nihil boni aut mali fecerãt igr̃ nõ habuerũt eẽ ſimul cũ angelis ſed unaqueqꝫ anima creatur cũ eius corpus eſt formatum.

¶ AD ARGUMENTA AD Primum argumentũ dicit doc. ꝙ currit de forma q̃ ſm naturã nõ poſito miraculo, nõ producitur alia pductione a pductione totius ſed ſi ſit aliqua forma q̃ põt pduci ꝓpria pductione tũc illa ſaltẽ prius natura pducitur q̃ ſuo corpori uniatur et tũc ibi aſſignãtur due pductiones paſſiue, una qua paſſiue pducitur anima ut termin' formalis et ptialis alia qua totum producitur ut terminus totalis. ¶ Aliud argumẽtum currit de forma q̃ nõ hẽt eẽ niſi per eſſe totius et que nõ hẽt eẽ niſi totũ pducat et ita ipſa p hoc acqrit ſuũ eẽ, et ita nõ hẽt eẽ niſi p accñs qa fieri totius eſt uia ad fieri ptis. Nec ẽt pbatio minoris ẽ uera de pte cui nõ repugnat eẽ per ſe, ſi ſeparetur, uel ſecũdo uera eſt quãtũ ad eẽ toti' ĩ quo ĩcluditur eẽ ptis, et ſi .n. ps habeat eẽ ſuũ ꝓprium, nũqꝫ tñ habet eſſe totius niſi ſit ĩ toto, et iõ quãtum ad illud eſſe ẽ ĩ poª ĩ toto.

Queſtio Secunda.

VTRUM PARADISUS TERRESTRIS in quo poſitus fuit Adam ſit locus ꝯueniens habitationi hominũ. ¶ Reſpondet ꝙ ſic tam p ſtatu nature lapſe q̃ p ſtatu ĩnocẽtie. Status ĩnocẽtie, ẽ ſtatus ĩ quo deus creauit Adam cum iuſticia originali et ſine peccato, et ĩ illo ſtatu fuit Adam unꝫ cũ .d. Eua ĩ paradiſo adductꝰ de loco ĩ quo eos deus creauit ut .n. humilis eſſet nõ creauit illũ ĩ illo loco, ſed extra illũ locũ ut ſciret paradiſum ſiue

ortum deliciaꝝ non eſſe locum ſibi proprium cum nõ ſit locus
natiuientis eius et ideo hñt occaſionẽ reddẽdi deo grãs, ſuit ẽt
locus cõueniẽs hĩtationi hominũ pro ſtatu nature lapſe .i. poſt
peccatũ ps de Enoch et de Elia. Sed cõſiderandu loca mũdi ſm
altitudinẽ dñt ipm attingere uſq; ad globũ lune .i. uſq; ad rotũ
ditatẽ in qua eſt luna, et ſic potuit Adã tãgere lunã, ſi eſt tãgi
bilis. Cõſiderãdo lõgitudinẽ terrẽ q̃ ẽ a dextro mũdi ad ſiniſtrũ
ſm Ariſt. 2° celi fingẽtes illũ ruſticũ hñtem brachiũ dextrum
ad oriẽtem et ſiniſtrũ ad occidẽtem dñt paradiſum ſituatũ ad
oriẽtem, ut hẽt alia trãſlatio, plãtauerat paradiſum ſiue ortũ
ad oriẽtem. Sed quãtũ ad latitudinẽ dñt ipm eẽ ſub equinoctiona
li circulo q̃ ĩ ſphera ſituatus eſt ĩ medio duoꝝ tropicoꝝ. Et dñt
illũ eſſe locũ cõueniẽtem hĩtationi humane, qa et ſi bis ĩ ãno ha
beant ſolẽ ſup Zenith capitũ ipoꝝ tñ qa ſol mouet ſub circulo
equinoctiali qui eſt maior circulus celi et ĩ .24. horis ptranſit to
tũ circulũ equinoctialẽ uelocius mouet tũc quã alias, iuxta illam
regulã mobile quod in equali tẽpore ptrãſit plus de ſpatio ue-
locius mouet, ſic facit ſol ſub illo circulo, uel ſup circulũ equinoc
tialem mercurii et ita minus calefacit et pauciores reflexiões
ibidem cãt quã qñ mouetur ĩ tropicis, qa plus de tẽpore mouet
accedẽdo ad illos et recedẽdo ab illis, nõ tãto tẽpore ſol mouet
ſub equinoctionali circulo. Sed dicit doc. q̃ iſta rõ non concludit
qa ſi cõcluderet uideret magis cõcludere oppoſitũ qa cũ motus
ſit cã caloris igr̃ maior motus uel fortior maiorẽ cãbit calorẽ
Sed iſta rõ nõ cõcludit nec p̃ eis nec pro Scoto, quia dato q̃ ma
ior motus cauſet maiorẽ calorẽ ĩ eo ĩ quo eſt ſi illud ſit ſuſcep
tiuũ caloris ut ĩ homine uel equo moto, nõ oꝫ tñ q̃ ſi calidũ uir
tualr ut ſol ualociori motu moueat q̃ magis calefaciat, qa cre
do q̃ motus ſuus nõ ſit pductiuus caloris ĩ nos ſed eius uirtus
productiua caloris, pducit calorẽ, et forte quia ueloci ori motu
mouet ſol ĩ equinoctiali minus ſua uirtus reſpicit illa q̃ ſunt ſub
illo circulo quia pp uelocitatẽ eſt minor aſpectus ad illa iõ mi
nus uidet calefacere illos. Exẽplũ quod datur de galina mota
ĩn uerũ nõ ẽ ad propoſitũ qa ipa mota nõ calefacit, ſed ignis ẽ
qui calefacit ſed qa paſſum .ſ. galina uelocit mouet minus põt
ignis agere ĩ ipſam, ſed ibi eſt oppoſitũ quia calefaciẽs ẽ illud
q̃ mouetur ſed forte argumẽtum hẽt apparẽtiam pp dicta ſu-
pra qa uidelicet nõ ſic fixe aſpicit ſuppoſita ſibi. Sed dicit doc
tor q̃ rõ eſt falſigrapha. Quia nõ uidet ueꝝ q̃ ſol uno tẽpore
moueat ueloci ori mõ q̃ alio, imo uidet q̃ motu raptus firma-
mẽti ſemp uniformiter moueatur et ſemp circuit totã terram
ĩn .24. horis nec eſt ueꝝ q̃ ĩ equali tẽpore ptrãſeat plus de ſpa
tio, q̃ro .n. q̃ eſt illud ſpatiũ et ſi dicas q̃ eſt circulus equinoctia-
lis firmamẽti uel primi mobilis in illo circulo nõ mouet ſol ps,
qa nõ eſt in illo circulo, nõ .n. imaginãdũ eſt q̃ trãſeat a circu-
lo ſuo ad circulũ illũ quia ſol nõ mouet alio motu a motu ſue
ſphere ut uiſum eſt ſupra diſt. 14. q. 2. et iõ mouet in orbe ſuo
ſub illu circulo, ſed pp hº q̃ mouetur ſub illu circulo nõ ſequr
q̃ plus ptrãſeat de ſpatio, ſi .n. aſcenderet illũ circulũ bene ptrã
ſiret plura de ſpatio cũ ille circulus ſit maior ſed ſemper ſtat
in loco ſuo, et ſuus orbis ſemp in .24. horis circuit totã terram
et non plus nec minus uno die quã alio ſi ẽt dicas q̃ mouet ſup
equinoctialem mercurii igitur ueloci ori mõ mouet, negatur ꝯña
quia ille eſt minor circulus circulo ꝓprio ſolis igitur non plus
pertrãſiret de ſpatio uno tẽpore q̃ alio, uidet igr̃ dicãdũ q̃ mo
tu raptus non moueat ſub illo circulo equinoctiali ueloci ori mõ
q̃ qñ mouetur ſup alios circulos minores. Et apparet hoc per
unã expientiã, qa ſi capiatur ſol qñ mouetur ſub equinoctiali et
cauſet radiũ intrãtẽ p feneſtrã alicuius domus q̃ nocetur .a. et
ſignetur ĩ terra pũctus extremitatis radii ſolaris et habeatur
horologiũ hore, tũc uidere facile erit quantum de ſpatio terre
deſcribet ĩ hora et fiat alius pũctus ĩ fine hore iuxta lineã ex
tremam radii uerſus partem in qua eſt alius pũctus et menſu
retur terra a pũcto ad pũctũ, ſi° fiat ĩ alio tẽpore qñ ſol nõ mo
uetur ſub equinoctiali ingrediẽs uel eandem uel aliam feneſtrã
tãtũdẽ deſcribet radius ſolis ĩ hora de ſpatio terre ſicut prius
cũ mouebatur ſub equinoctiali et nõ plus nec minus igr̃ ſignũ eſt
q̃ ſol non ueloci ori motu mouetur uno tẽpore q̃ alio quia ſi ſic
moueretur illud expiremur ĩ radio ſolis p̃dicto q̃ nõ eſt ueꝝ,
dicit igitur doc. q̃ rõ eſt falſigrapha. ¶ Notandũ tñ quia dic
tũ eſt ſupra q̃ ſol uno tẽpore nõ mouetur motu ueloci ori q̃ mo
ueatur alio tẽpore illud eſt tm̃ dictũ arguitiue quia bene cõce
do q̃ cũ ſol recedit a tropico cancri aſcẽdit ad circulũ equinoc
tialem deſcriptũ in ſphera ſua, et cũ eſt ibi neceſſe eſt ut mo-
ueatur eque ueloci ter ſicut mouetur circulus ille, et quia iſte
circulus eſt maior aliis circulis eiuſdẽ orbis uel ſphere iõ uelo
cius mouetur, ſicut ps in rota figuli ubi maior circulus qui eſt
in extremo rote uelocius mouetur ita eſt ĩ ſphera ſolis quõ au
tem trãſeat ſol ab uno tropico ad aliũ, cum ſemp ſit ĩ ſuo loco
nec moueatur motu ꝓprio hõs uider̃ ĩ theorica planetaꝝ quia
deferens nõ eſt equalis ſpiſſitudinis etc.

¶ RESPONDET IGITVR DOC. Argumẽtis et dictis
eoꝝ, et poſt determinat q. Quãtum ad illud q̃ dñt ipm eſſe po
ſitũ ad orientem dicit q̃ nulla eſt ps celi q̃ ſi modo ſit oriens re
ſpectu alterius ptis celi q̃ ſit occidens mõ, hinc ad horã illa que
fuit occidens erit ĩ oriẽte et illa q̃ fuit ĩ oriẽte erit poſt ĩ occi-
dente, ſi° reſpectu diuerſoꝝ ſituũ terre, illa pars terre q̃ incom
paratione ad aliã dr̃ eẽ ĩ occidẽte reſpectu alterius dicetur eẽ
in oriente, ſicut quãtitas pedalis reſpectu medietatis ipſius quã
titatis una ps ẽ in oriẽte et alia ĩ occidẽte, et ſi aliqd quãtitatis
addat illa q̃ erat ĩ occidẽte reſpectu alterius ptis addite erit
in occidẽte ut3 ad ſenſum, et ita reſpectu ſitus terre nõ põt hrĩ
aliqua determinata regio ĩ q̃ ſit p hoc q̃ dr̃ ortum illũ deliciaꝝ
eẽ ĩ oriẽte. Nota tñ q̃ ſi capiãtur duo poli mũdi ĩmobiles illud
celi quod eſt ex una pte poli erit oriẽs et ſi° terra, alia ps celi
erit occidens et ſic ſi° de terra, et forte ad hũc ſenſum dixerũt
paradiſum eſſe in oriẽte, ſed ſi hoc cõcedat nõ hñt determina
tã partẽ terre ĩ qua ſit niſi q̃ reſpectu poli ĩmobilis ſituatus eſt
ĩn oriẽte. ¶ De altitudine aũt eius q̃ attingit ad globum lune
ſunt uerba methaforica uel ſi ſunt uerba ꝓpria ſunt falſa non
.n. ibi eſt ſphera ignis? nos .n. expimur ſemper ignẽ noſtrũ aſcẽ
dere et q̃rit aſcenſum ſup regionẽ aeris et non pp aliud niſi qa
ibi eſt ſphera eius et locus naturalis et ſi non aſcẽdat hoc ẽ qa
eſt uirtutis debilis nõ potẽtis reſiſtere aeri et frigiditati aeris
corrũpẽtis. Videmus ẽt ſupiorẽ ptem aeris circulariter moue-
ri in qua generãtur comete ut uiſum eſt ſupra et multo magis
mouet ignis ad motũ ſphere lune, eſt ibi igitur ſphera ignis in
globo lune quõ igr̃ ibi potuerũt habitare hoĩes. Dicit Gulielmus
Varro q̃ hic dimittit Scotũ et dicit ſe eũ non intelligere q̃ dono
dei ſic ut ignis nõ ĩgrediat paradiſum, et ſic oꝫ ire ad miraculũ
ſm eũ, et Scotus ſupra proteſtatus eſt nõ ire ad miraculũ cũ nõ
ſit neceſſe, debemus .n. quãtũ poſſumus euitare miracula, poſſu-
mus aũt ſaluare paradiſum eẽ locũ cõueniẽtem habitationi ho
minũ ſine miraculo, igitur. Nec ẽt poſſumus dicere q̃ paradiſus
terreſtris attingat uſq; ad ethera q̃ eſt ſupma ps aeris qa illa
nimiũ inflamatur pp ſpherã ignis, nec etiam uſq; ad interſticius
aeris que eſt media regio aeris et dr̃ ab interſtando qa ſtat in-
ter ſupmã et ĩfimã ptem aeris et hoc qa ille locus eſt frigidiſ-
ſimus et cauſe patẽt in lr̃a ſi igr̃ eſt locus conueniens hĩtationĩ
humane nõ eſt ĩ aliquo p̃dictoꝝ trium locorum niſi forte dicas
locũ illum paradiſi eẽ accidẽtaliter temperatum, ſicut dicũt de
loco ſub polo antartico qui eſt frigidus et temperat per accñs
uel rõne montium uel alicuius alteri° ibidẽ exñtis. uide Pliniũ
in .6. naturalium et .2ᵘ. Ita forte dñt de paradiſo, quia ponunt

cum in oceano mari ad modũ ĩſule, et dĩt ꝙ frigiditas maris temperat locũ illum qa uirtute ſolis eleuãtur uapores uſq; ad globum lune, ſed hoc uidet falſum, qa cõſumerent ab igne niſi ponas miraculũ. Sed ꝯ ſi nõ attingit ad interſticiũ aeris et multi ſunt mõtes altiores illa parte aeris ſicut mons olimpi ad cuius ſummitatẽ nõ aſcẽdit ros nec pluuia nec uẽtus ut dicit Solinus et tñ aque dilluuii aſcẽderũt ſup illũ mõtem. 15. cubitis ſi paradiſus nõ eẽt altior ingreſſe fuiſſent aque dilluuii aut ſi nõ miraculũ fuiſſet cũ aſcẽderint excelſos mõtes. Dicit doc. ꝙ miraculũ fuit ꝙ aſcẽderint excelſos mõtes ad puniẽdum peccatores, ſed qa ĩ paradiſo nõ erãt peccatores, ideo illuc nõ aſcẽderũt aque, naturale fuit et nõ miraculũ imo cũ nõ eẽnt ibi peccatores miraculum fuiſſet ſi illuc aſcẽdiſſent. Nec eſt uerũ ꝙ hoc factũ fuerit naturaliter. ſ. ut aque ita aſcẽderẽt ſed ſolum dei uoluntate ut3 geneſis. 7. uidẽs quoq; deus ꝙ multa malicia etc. ubi apparet deũ feciſſe illam inundationẽ ad peccatores puniẽdũ nec fuerũt ſtelle frigide cã illi⁹ inundatiõis ut uolũt pſumptuoſi aſtronomi attribuere ſtellis quod debẽt attribuere diuine iuſtitie. ¶ Quãtum aũt ad hoc ꝙ dicũt ꝙ ſub equinoctiali eſt regio tẽperata uidetur mihi ꝙ ſi ſub tropicis ſit regio ĩtemperata pp nimiũ calorem ex appropinquatione ſolis cũ magis ſol appropinquet equinoctiali quod ibi ſit regio tẽperata, et apparet ex alia rõne qa a circulo equinoctiali ad tropicũ cãcri ſunt. 24. gradus tm̃, et qñ ſol eſt ĩ tropico cancri tunc remouet ab eis q ſunt ſub equinoctiali p. 24. gradus tm̃ et eſt tunc hyems ipoꝝ et tñ qñ ẽ in tropico cãcri ẽ eſtas noſtra, et tũc remouetur a nobis p. 25. gradus igit maiorẽ calorẽ hñt ipſi in hyeme eoꝝ q̃ nos habeamus ĩ eſtate noſtra calida, quẽ igitur calorẽ hẽbunt in ſua eſtate, hoc argumentum ualde ſtringit nec uideo qualr poſſint aſſignare ibi tẽperãtiam aeris cũ tota illa Zona dicat torrida ex propinquitate ſolis, et aer nõ eſt temperatus in extremis illius Zone, qa cum ſub tropico cãcri nec ſub tropico capricorni nõ ſit regio temperata pp propinquitatẽ ſolis quõ erit tẽperata in medio? Vide ſpherã et loca hitabilia a nobis, et tunc clarius iſta ĩtelliges. ¶ Dicit igitur doc. ꝙ paradiſus ĩ quacũq; parte mũdi ſit eſt locus cõueniẽs habitationi hominũ cum ſecũdum ſcripturã ſint ĩ eo habitantes duo ſanctiſſimi uiri et prophete Enoch et Elias, aliq ẽt tenẽt de Iohãne Euãgeliſta, ſed hoc non pz ex ſcriptura, et iõ nõ oꝫ ut ſit ſub equinoctiali, nec in tanta altitudine ꝙ attigat globũ lune, ſz ẽ ĩ regione tempata, et ſi ẽ ĩ oriẽte r^{us} polloꝝ ille locus ẽ cõueniẽs hitatiõi humane.

DISTINCTIO DECIMAOCTAVA.

VTRVM IN MATERIA SIT RATIO SEMINALIS AD formã naturalit educẽdã. ¶ Quid ſit rõ ſeminalis et qd ſit ſemen hẽbit infra in. q. Quid ſit ẽt corpulẽta ſubſtantia. Doc. dicit ꝙ in materia ſunt tria cõſiderãda. Primo ipſa materia et potentia paſſiua eius. Secũdo po^a receptiua materie. Tertio actus primo dicit iſtam cõcluſionem, ꝙ materia et po^a paſſiua nõ eſt rõ ſeminalis, niſi diſtĩguãtur realr materia et po^a paſſiua, quod eſt falſum, qa materia et po^a paſſiua reſpectu ale xp̃i fuit in Abraam ĩ quo decimatus fuit xp̃s ſicut et leui, licet diuerſimode ſm. B. Aug. ſup Gene. qa leui fuit in lumbis patris et fuit ibi ſm rõnem ſeminalem, non ſic xp̃s, ſed fuit tm̃ ibi in Abraam ſm corpulentã ſubſtantiam igitur cũ materia xp̃i et po^a paſſiua materie fuit ĩ Abraã et nõ fuerit ibi xp̃s ſm rationem ſeminalẽ, igit materia et rõ ſeminalis non ſunt idẽ. Sed quid ſit corpulẽta ſubſtãtia? Corpulẽta ſubſtãtia dicitur ratio corporis, ita ꝙ quis dicitur habere corpulentam ſubſtãtiam cum hẽt corpus ſiue rationẽ corporis, et quia dñs ieſus xp̃s hũit corpus ex Abraam ideo dr̃ fuiſſe in eo ſm corpulẽtam ſubſtãtiam eo ꝙ ex puriſſimis ſanguinibus uirginis ſanctiſſime factũ fuit illud corpus, et illi ſanguines erãt ĩ Abraã ſicut ĩ principio ꝓpagatiuo. Ratio ſeminalis ꝓprie notat modum ꝓpagationis. ſ. ut modo naturali. ſ. cõcubitu uiri et mulieris illud corpus aſſumatur, et ſic nõ fuit aſſumptũ corpus xp̃i, Scotus tñ uidet dicere ꝙ rõ ſeminalis ſit forma ſubſtãtialis ſeminis, uel aliqua qualitas ſequens rõnem ſeminis, et ſic ſicut cõcedimus xp̃m fuiſſe de ſemine Abrae, ita uidet dicẽdũ ꝙ fuerit ſm rõnem ſeminalem ĩ Abraam, ſed dicendũ eſt ꝙ et ſi xp̃s fuit de ſemine in ſingulari, non tñ de ſeminibus in plurali ut dicit aplus non dicit ex ſeminibus quaſi ĩ multis ſed ex ſemine quaſi ĩ uno et rõ ſeminalis dicit modũ naturalẽ q nõ eſt niſi ex ſeminibus et ſic nõ fuit xp̃s genitus ſm corpus et ſic iſto° ñ fuit in Abraã ſm iſtam rationem ſeminalem lʒ aſſumpſerit corpus ex Abraam. Secũda cõcluſio, potentia receptiua materie nõ eſt rõ ſeminalis qa ſm. B. Aug. multa deus fecit q̃ nõ ſunt facta ſm rõnem ſeminalem ĩ materia, et tñ ſunt recepta ĩ materia pz creat gratiam fidẽ et ſpem, et animã ĩtellectiuã, et iſta nõ ſunt ĩ materia ſm rõnem ſeminalẽ, et tñ recipiũtur ĩ materia, illa recipiũtur ĩ materia, et tñ nõ ſunt ĩ ea ſm rõnem ſeminalẽ igitur rõ ſeminalis nõ eſt po^a receptiua materie. Quid igitur eſt ratio ſeminalis. Reſpõdet Albertus magnus ꝙ eſt actus formalis et huiuſmõi actus ponit ab eis eẽ eiuſdẽ rõnis cũ forma ĩducenda p generationẽ et ita dicũt ĩ materia eẽ formas ſubſtãtiales et accidẽtales ſub eſſe ĩ cõpleto et impfecto, et iſtas ponũt coetanas materie, et uocãt eas inchoationes formaꝝ, et rõnes ſeminales ĩ materia. Et p hoc dicũt ꝙ ꝓductio alicuius forme ſiue ſubſtãtialis ſiue accñtalis nõ põs dici creatio, qa aliqd eius p̃fuit, qa illa inchoatio forme et rõ ſeminalis, dicunt ẽt ꝙ ex hoc apparet ꝙ generatio et trãſmutatio eſt naturalis qa ĩ materia ẽ aliquod principiũ actiuũ coagens agenti extrinſeco quia uolũt ꝙ lʒ ille forme ſint ſub eſſe impfecto ſunt tñ actiue cũ ſint rõnes ſeminales. Et ꝓbant triplici auctoritate hoc ꝙ uidelicet actio dicit naturalis qa eſt ab iſtis rõnibus ſeminalibus tãq̃ a principiis actiuis. ¶ Scotus uel alii primo arguunt ꝯ Albertũ et ꝯ illud quod dicit ꝙ iſte rõnes ſeminales ſaluãt ꝙ ĩ productione formaꝝ, nõ ſit creatio. Et pz argumẽtum, ſed qa nihil cõcludit ideo argumẽtũ ſoluit, et ſolutio ẽt uꝫ ad ſoluẽdũ primũ argumẽtum. Unde notãdũ ꝙ ĩ uera creatione nihil ſupponitur ꝙ ſit neceſſario reqſitũ ad eſſe creati, et iõ ſi nullo° põt eẽ ſine ſubiecto et ſubiectũ p̃ſuponatur nõ dr̃ creari, ſicut ſm phũm nulla forma materialis põt hr̃e eſſe ſine materia ideo diceret ꝙ nulla talis creatur qa talis p̃ſuponit ſubiectũ et nõ põt eſſe ſine illo, et iõ ſi producit ĩ ſubiecto ꝓducit et ita non creat, et ſic ẽt diceret de ala ĩtellectiua ut uiſum eſt ſupra. Quia tñ theo^s concedunt ꝙ deus põt ſepare formã ſubſtãtialẽ materialẽ a ſubiecto, et conſeruare illam ſine ſubiecto, iõ dicũt ꝙ nihil eſt ꝙ ſit neceſſario reqſitũ ad eẽ lʒ ſm naturã materia neceſſario requirat ad eſſe eius. ſ. forme materialis. Dico ulterius ꝙ qñ aliqd creatur nõ p̃ſuponit agens cãm cõcauſantẽ effectiuã et iõ qñ ex igne generatur aqua ibi nulla eſt creatio, nõ qa aliqd forme aque p̃fuerit ſed qa ibi eſt materia neceſſario reqſita naturalit ad eſſe forme aque, et ibi eſt ẽt aqua corrũpẽs ignem et generãs aquã ideo ibi non eſt creatio. Alia duo argumẽta q̃ ꝓbant ibi nõ eẽ illam inchoationẽ forme nec rõnem ſeminalẽ patent. ¶ Secũdo principaliter arguit contra illud ꝙ ponitur ꝙ iſte rõnes ſeminales ſunt neceſſarie ad hoc ꝙ motus ſit naturalis et generatio ſimiliter, quia motus uel actio nõ eſſet naturalis ſm eos niſi principium actiuum eſſet intrinſecũ, ita ꝙ non ſufficit prin-

cipium paſſiuum intrinſecum a quo motus ſit naturalis ſed requiritur principiũ actiuũ ut ꝓbant. Doc. oſtẽdit ꝙ motus uel actio dr̄ naturalis a principio paſſiuo ſolo, qa. n. paſſum eſt aptũ natũ ſic moueri uel ſic agi uel fieri, iõ talis motus uel actio uel factio dr̄ naturalis, cetera patẽt. Reſpondetur ẽt ad argumentum de artifitialibus et naturalibus. Ibi nota quõ natura diſtiguitur ab arte ut natura eſt principiũ actiuum et ẽt ut ars eſt principiũ actiuũ qa natura eſt principiũ determinatũ quo hñs illã ſic agit ꝙ alr̃ nõ poteſt nõ agere ſed ars eſt principiũ actiuũ liberꝝ, et ibi ꝓ eodẽ ſumũtur iſti termini agens aproposito agens artificiale agens p itellectũ et p uolũtatẽ et ſic Ariſt. ſe pe diſtinguit naturã ꝯ artẽ in rõne principii actiui. Alio° natura diſtinguit ab arte ſiue naturale diſtinguitur ab artificiali i principio paſſiuo, quia oĩa naturalia hñt i ſe principiũ paſſiuũ inclinãs et tẽdens ad hoc ut naturalia ſic agantur uel fiãt uel muent. Artificialia aũt nõ hñt huiuſmõi prĩcipiũ paſſiuũ ſic iclinatũ ad talẽ inciſionẽ uel directionẽ uel cõiũctionem utꝫ in edificiis graue. n. qñqꝫ ponit̃ ſurſum ſicut lapides et ligna et inclinãtur ad oppoſitũ et p ꝯñs uiolẽter ſunt ibi, et ſi non uelit ꝙ artificialia i eo ꝙ artificialia habeãt naturalẽ inclinationes ad oppoſitũ, ſaltẽ nec naturaliter iclinãtur ad illas cum poſſint hr̃e alias formas artificiales i ſe et ſint i poᵃ ad illas ſaltem dicemus artificialia eſſe i poᵃ neutra ad illas cũ nõ naturaliter iclinẽtur ad illas. Et ita diſtingũtur naturalia ab artificialibus i principio paſſiuo. Cõcludit igr̃ doc. ꝙ motus dr̄ naturalis qñ eſt i mobili naturalr̃ inclinato ad illũ motũ, nec hẽt naturalimtẽ ab agẽte qa ſi ẽt ille motus ꝓducat̃ ab agente libero adhuc erit naturalis nõ ab agente ſed a mobili naturalr̃ inclinato ad illud ꝑ ſi graue moueatur deorſum a deo uel ab angelo, uel ab homine, ſi ẽt motus cauſetur a principio actiuo intrinſeco ſicut a grauitate erit naturalis nõ ab illo, ſed a principio paſſiuo, ſalũ. n. a motu naturali excludim⁹ agens p accñs, qa a tali agente nõ cãtur motus naturalis ſicut ꝑ in exemplo Ariſt. 2. phyſi. excludẽtis medicũ infirmũ hr̃e actionẽ naturalem reſpectu ſanitatis iducẽde i ſe ipõ qa accidit ſibi iſirmo ut ſit medicus, nõ tñ ſic accidit graui ꝙ mouetur deorſum ꝙ in ſe habeat principiũ actiuũ motus deorſum ab illo tñ actiuo principio nõ dr̄ motus ille naturalis, ſed ab hoc ꝙ graue naturalr̃ inclinatur deorſum. ¶ Ad illud de diffinitiõe nature et eſt ſm argumẽtum principale dicit doc, ꝙ natura dr̄ de materia, et dr̄ de forma, et ut dicitur de materia eſt principiũ paſſiuũ, et non ſolũ eſt principiũ paſſiuũ natura ut ꝑdicatur de materia, ſed ẽt ut dr̄ natura de forma põt eẽ principiũ paſſiuũ, qa forma põt eẽ rõ hñti formã recipiẽdi propriã paſſionẽ eius et itẽ ꝓpriũ motũ ſicut rõ formalis hoĩs eſt rõ et principiũ hñdi proprias paſſiones ut putã riſibilitatẽ, itẽ grauitas nõ ſolum eſt forma grauis ſed rõ recipiẽdi motũ deorſum in ipõ graui, et iõ nõ ſe^r natura dicitur de materia ut eſt prĩcipiũ paſſiuũ, cõcedo igitur ut natura dicitur de forma dicitur de ea nõ ut principiũ paſſiuũ ſed ut prĩcip^ium actiuũ negatur ꝯñã qa natura põt dici de forma utroqꝫ mõ ſi forma ſit actiua, põt. n. dici de forma ut natura et forma eſt principiũ actiuũ et ẽt dicit̃ de forma ut forma eſt natura et principiũ paſſiuũ. ¶ Ad illud de dr̄ia artificialiũ et naturaliũ dicit doc. ꝙ optime dr̄nt in prĩcipio paſſiuo qa artificialia bene recipiũt formas artificiales ꝯ eoꝝ iclinationem ut lignum rectũ recipit curuitatem. Nõ ſic naturalia ſm principiũ paſſiuũ recipiũt formã ꝯ inclinationem ſuã, qa ſi recipiũt nõ dñr naturalia ſed uiolenta imo quicqd naturalr̃ recipiũt ſm ſuã naturalẽ inclinationem recipiũt, et mouẽtur. Sed artificialia ſi recipiũt ꝯ naturalẽ iclinationẽ nõ dñr uiolẽter recipe, qa ſunt i poᵃ neutra, qa nõ magis inclinãtur ad unum ꝙ̃ ad aliud nec eſt naturalis appetitus ad illas formas. ¶ In ſolutione argumẽti de uiolẽto nota ꝙ cum materia habeat naturalẽ iclinationẽ ad oẽs formas ſubſtãtiales reſpectu nullius forme i ea põt eẽ uiolentatio, cũ oẽs eque naturalr̃ recipiat, nec eſt tñ i poᵃ neutra ſed habet naturales appetitũ ultra potentiã ad illas. qꝛ. n. naturalis appetitus dicit potẽtiã ſꝫ ũ eꝫ. Et ſi arguas ſi naturalr̃ iclinat̃ ad. a. formã igr̃ ſi eſt ſub. b. erit uiolẽter cũ naturalr̃ iclinetur ad. a. et quãdiu eſt ſub. b. nõ põt eſſe ſub. a. ad quod tñ naturalr̃ iclinatur, negatur ꝯñã qa hẽt naturales iclinationem aut ad. a. et ad. b. nec eſt ſimile de graui et de materia, qa graue hẽt naturalẽ inclinationem ad unũ oppoſitoꝝ, ideo quãdiu eſt ſub oppoſito ad ꝙ nõ inclinatur, ſed ad aliud eſt ibi uiolẽter ſed materia nõ hẽt determinatã naturalẽ inclinationẽ ad unã formã ſed ad oẽs, et ideo ſub nulla eſt uiolenter. Item nota ꝙ poᵃ duobus modis accipit̃ unoᵈ pro fundamẽto et oĩbus reqſitis ad actum et ſic dicit ordinem imediatũ ad actum et hec poᵃ dicit aptitudinẽ ad actum et ſic eſt potentia ꝓpinqua. Alio° poᵃ capitur ꝓ ſolo fundamẽto poᵉ et ſic nõ dicit imediatũ ordinẽ ad actum, et poᵃ iſto° põt iueniri i multis ſine aptitudine ſicut i graui eſt potentia ad ſurſum nõ tñ aptitudo qa eſſe aptũ natũ dicit principiũ paſſiuum, ſic ẽt artificialia hñt potentiã ad formas artificiales nõ tamen ſunt apta nata ſicut graue dr̄ aptũ natum deſcẽdere. Item nota ꝙ paſſum ſiue mobile ꝙ actu mouet̃ uiolẽter ſicut graue ſurſum, nõ cõfert uim paſſo, nõ debet expõi nõ cõfert. i. nõ coagit agenti extrinſeco, ſed ſic exponit̃ non cõfert. i. nõ ꝑbet tendẽtiam ſurſum nec iclinationẽ, ſed cõtrafert qa ꝑbet iclinationẽ ad oppoſitũ et tendit deorſum, et iõ non ſe^r ut arguũt ꝙ igit̃ paſſum naturale debet p oppoſitũ cõferre uim agenti et ita coagere ipſi ad motũ deorſum, negat̃ ꝯñã, qa illud cõferre non eſt agere, ſed ꝑbere iclinationẽ naturalẽ ad deorſum eſſe, et hoc facit paſſum naturale agenti et mouenti naturaliter graue deorſum.

¶ Concludit igitur ꝙ rõ ſeminalis nõ eſt materia, nec rõ ſeminalis eſt poᵃ receptiua materie nec rõ ſeminalis eſt actus impfectus i materia nec inchoatia forme, nec eſt neceſſe ponere inchoationes formaꝝ pp creationẽ uitãdam, nec pp naturalimtẽ ꝑrãtibꝰ aut motus, hec q̃tũ ad negatiuã, qd nõ ſit rõ ſeminalis ſed qd eſt rõ ſeminalis affirmatiue. Ibi nota diſtinctionem de ꝓducẽtibus equocis et uniuocis et uniuocꝫ ꝓducẽs duplex, aliquod ꝓducit aliqd imediate ut ignis ignẽ nec primũ ꝓducẽs nec iſtud reqrũt rõnem ſeminalem q̃ ſit media inter ꝓducens et productũ ꝑ iſta cõcluſio quatuor rõnibus i lr̃a, nõ. n. poſſumus imaginari ut ſi ignis ꝓducit ignẽ de aqua ꝙ ibi prius producat rõnem ſemĩnalẽ in aliquo anteq̃ ꝓducat aquã, illa. n. rõ ſeminalis eſſet i ſemine et illud ſemen eſſet aliquod corpus impfectũ, et minus pfectũ ꝙ̃ ignis agens quod eſt falſum ſm cõmẽtatorẽ q ponit elemẽta corpora impfectiſſima i genere ſubſtãtie, et tñ ſm ſemen eſt impfectius principali agẽti igr̃ ignis nõ hẽt in generando ignem rationem ſeminalem, alie rationes patent. Quid igitur eſt ſemen uide. Quid ẽ rõ ſeminalis uide, qa eſt forma ſubſtãtialis ſeminis uel aliqua qualitas naturaliter ꝯñs formã ſubſtãtialem ſeminis. Et ſi dicas xp̃s fuit de ſemine Abrae, cõceda igitur fuit i Abraam ſm rõnem ſeminalem qa rõ ſeminalis eſt forma ſubſtantialis ſeminis p ſe uel qualitas, ad hoc dico ꝙ fuit ex ſemine i ſingulari et ſic ſm talem rõnem ſeminalẽ ꝑciſe fuit xp̃s i lumbis Abrae, ſed nõ ſic ꝑciſe leui, ſed ſm rationem ſeminalem completã ex duobus ſeminib⁹ Iacob et Lye matris ſue. ¶ Ad qd ponitur ſemen. iſtud dubium querit an ſemen in. ꝯ. generationis ſit prĩcipiũ actiuũ generãtiõis et principium actiuum forme ſubſtãtialis geniti. Dicit doc. ꝙ ſi ſemen ſit uniforme nõ eſt actiuũ, ſed ſi ſit difforme ut ſemen uiri reſpectu ſeminis mulieris illud uiri agit i ſemine mulieris. Si tñ ſemen ſit uniforme ſiue ſit mulieris ſiue uiri quod eſt ponẽdum

unigenitum,tunc non poteſt agere in.ꝑ.generationis,nec pōt ꝓ-
ducere formā ſubſtātialem pp duas rōnes prima pȝ qa tūc ſe
men nō eſt in.ꝑ.generationis cū ſit corruptum in genitū, et ēt ī
corruptū ī formā ſanguinis cū filius generet de ſubſtātia pr̄is
nō tm̄ ut ly de notat rōnem principii actiui ſed paſſiui.Item ſi
ſemen manet nō pōt eē pricipiū actiuū qa ſm Ariſt.ſemen eſt
aliqd de ꝓximo cōuertibile ī illud quod debet generari hoc ꝑ-
tinet ad rōnem principii paſſiui.Si ēt dicas ꝙ in.ꝑ.generationis
manet ſemen patris ut multi dicūt quō illud ſemen cum oībus
ſpiritibus ſuis poterit generare cōpoſitū aīalis cū ſemꝑ agens
debeat eē ad minus equalis pfectionis cū effectu.Preterea quō
filius erit de ſubſtātia pr̄is ut dictum eſt et ſequēdo principia
Ariſt.ꝙ mater nō cōcurrit actiue ſed tm̄ paſſiue non apparet
ꝙ aīal quod generat poſſit ab aliquo ꝓduci niſi a deo, qa nō a
matre nec a ſemine pr̄is,nec a pr̄e qa non eſt,nec pr̄s,nec forte
habet eſſe ſimplicit qa mortuus,nec a celo qa aīa cerui eſt no-
bilior forma celi,uel igr̄ ab angelo et hoc nō quia non agit niſi
mediāte motu,igit a deo.Nota ſupra ꝙ nūq̄ agēs agit ī uirtu-
te nō entis pr̄ nō pr̄s hēt rōnem non entis.i.tm̄ ſe hēt in genera-
tione filii ac ſi non eſſet,qa nō poteſt eē pr̄s ſufficiens embrioni.
Dicūt tū ꝙ ſemen pōt agere et moueṙ et ḡnare ī uirtute deſcin
dētis ſemen,ſed ꝫ,nota illam d̄riaȝ de cāis eēntialit et accn̄alr
ordinatis ut hētur ēt in.2.diſt.primi. ¶ Sed poſito ꝙ ſemen nō
agat ad generationē nec ad formā cōpoſiti.Agit ne ſemen alte
rādo ut alteratio ꝓcedit generationē ut patet agit ne ad genera
tionem corporis organici.Reſpōdet Sco. ſemꝑ ſub cōdictione ſi
ſemen ſit uniforme nulla pȝ entitatiua eius agit ī aliā nec ali-
qua qualitas eius, qa idē nō corrūpit ſe nec ēt ꝓmouet ſe ut pȝ
de igne et eius caliditate,nō.n.ignis agit ī ſe nec caliditas ignis
agit corrūpēdo ignē nec caliditas agit ī ſe ipſam nec corrūpen
do nec ꝓmouēdo ſe ad ulteriorē pfectionem.Item ſi materia ſit
uniformis et ſemen uniforme ēt ſi ſit actiuū nō cābit tantā dif
formitatem formaꝝ que eſt ī corpore animalis organico. quid
ergo,hoc faciet et cābit uirtus actiua celi.Sed qa Sco. loqtur ꝑ
ſi,eſt ne ſemen actiuū uidebimus ī.4ᵒ.diſt.3.ſentētiaꝝ,ſm opi.
medicoꝝ ī ſemine uiri ſunt alique ptes groſſe et materiales et
hec nō ſunt actiue ſed paſſiue.Item in ſemine ſunt ptes rare et
ſpumoſe ꝫ ille ſunt actiue.Et tenēdo ꝙ mater concurrat actiue
ut tenet doc.ibi non oȝ recurrere ad celū,ſed ꝙ uirtus genera-
tiua matris et ptes ſpumoſe ſeminis uiri q̄ manent ſm aliquos
licet ptes groſſe corrūpant ī genitū, illa ꝓducūt formā corpo
reitatis ſcot.uel platonis ſicut et uirgo beatiſſima ꝓduxit for-
mā corporeitatis xp̄i dn̄i noſtri,et utinā dn̄i mei,qa tunc eſſem
eius bonus ſeruus. ¶ Sed qualr ponitur ſeminalis ī aliis ani
malibus q̄ non ꝓducūtur ꝑ propagationē ſiue per ſemen maris
et ſemine uide.3.cōcluſiones. Prima mixta pfecta pn̄t recipere
aliq̄ qualitatē a generāte ut puta a celo q̄ qualitas ꝓmouet il
lud ī quo recipit ut ex eo aliqd pfectius fiat ut pȝ in cadauere
bouis pōt a celo induci qualitas qua ſtāte in cadauere ex illo
generabūtur apes et ex corpore equi generabūtur ueſpe,uel a
lia aīalia impfecta.Item ī mixtis impfecte mixtis q̄ mixtio eſt
quedā iuxta poſitio ī tali mixto ſir pōt a generāte īduci quali
tas ꝓmouēs illud mixtū ad generādū aīal et illa qualitas erit
rō ſeminalis et illud mixtū erit ſemen,et habebit ſimilem ratio
nem cū ſemine ꝓducto a generante uniuoco, ſed nota ꝙ oȝ iſta
elemēta adinuicem contēperari. Et iſta contēperātia eſt debi
ta ꝓportio q̄titatis ipoꝝ elemētoꝝ ut puta quātitas pedalis ter
re q̄titas bipedalis aque,et ſic aeris et ſic ignis,quā debitā quā
titatem reqſitam,exēpli gr̄a ad ꝓducendum ranā nouit malus
angelus,et poteſt hoc ex expimēto qa uidit ranas multas reſol
ui in elemēta et in tantā quātitatem aque et tantā terre et tan
tam ignis et aeris,et qa iſta corpora obediūt ei quātum ad mo
tum localem,poteſt iſtas portiones elementorum miſcere et a
plicare uirtuti celoꝝ et ita inducent formam rane. Iſto° dicit
Aug.eſſe rōnes ſeminales ī elemētis et ꝙ magi pharaonis fece
runt huiuſmodi ranas uirtute diabolica,poteſt ēt unū elemētuȝ
eſſe ſemen alicuius aīalis uirtute diuina ſicut Gene.2.ꝓducant
aque reptile et iumēta ſup terrā,tñ naturalr oȝ plura elemen-
ta ſimul cōcurrere alr celum cū intelligētia non generabit ani
mal.Nota ēt ꝙ Sco.ſoluit argumētum in oppoſitū non ꝙ teneat
illas rationes ſeminales ſiue inchoationes formaꝝ in materia,
ſed ſoluit qa nō ꝯcludit ne qs crederet ꝯcluſionem uerā tenere
pp ratiuuē falſam et ibi uidet ꝯcedere ꝙ ſicut calidū remiſſuȝ
et frigidū remiſſum pn̄t eſſe ī eodem ſubiecto nec hn̄t repugnā
tiā ſicut calidū intenſum et frigidū intenſum,ideo ſilr dicit de
formis ſubſtātialibus ī eſſe impfecto,hoc ēt concederet ꝯmēta
tor de formis elemētoꝝ ſed non de formis mixtoꝝ,hoc aūt con-
cedit Albertus,ī materia eſſe oēs formas ſubſtātiales et ele-
mentoꝝ et mixtoꝝ ſub eſſe impfecto et diminuto,Sco.aūt negat
utrūq̄ primū pp rationes poſitas in diſt.15.2ᵐ pp rationes po
ſitas in iſta.q.iu que oſ̄dit iſtas inchoationes et rationes ſemi
nales iſto° eſſe ſupfluas et fruſtra poni. ¶ Sed in rei ueri-
tate habemus ne cōcedere ꝙ ſemen ſit actiuū ī generatione aut
ſaltē alteratiuū.Reſpondeo ſi teneamus ſemen eē uniforme cer
tū eſt ut hic dicit nō erit quod alteret niſi ſe ipm et hoc eſt im-
poſſibile qa nihil agit in ſe corrūpendo ſe nec ꝓmouendo ſe ad
ulteriorē gradū ut exemplificat de hoc igne et de hac qualita
te ignis.Sed ſi teneamus ipm eſſe difforme ſicut ſe nobis offert
expientia naturalis de formica q̄ in ſem ne cōgregato corrodit
quādam pticulam acutā ī ſemine ne germinet et illa pte corro
ſa nō germinat uidet igr̄ ꝙ illa pars ſit actiua et pricipiuȝ ge
nerationis.Preterea Ariſt.in.15.de aīalibus compat ſemen ui
ri arti,et ſemen mulieris ligno de que etc. ſed ars eſt pricipiū
actiuū igr̄ et ſemen uiri.Ideo cōcedit Sco.ī.3ᵒ.di.4.ubi uidetur
dicere ꝙ ſm aliquos ſemen uiri manet in.ꝑ.generationis et tūc
agit ad generationē et ī eadem diſt.ēt dicit ꝙ ſemen eſt altera
tiuū igit eſt actiuū.Et ſi dicas hic negat ſemen eē actiuū gene-
rationis igr̄ ſi ibi concedit ſibi ꝯdicit.Dico ꝙ ibi loqtur ſm opi.
illoꝝ q tenēt ſemen patris nō corrūpi ī genitū ſꝫ manere et age
re,hic aūt tenet ꝙ nō maneat ſed corrūpatur ī genitū et ſic non
agit et ſic loqtur ſm diuerſas opi.et ſic nō ꝯdicit ſibi.Sed ꝫ hic
dicit ſemen nō eſſe actiuū ibi cōcedit ſemen eſſe actiuū igit ꝯdi
cit.Reſpōdeo ꝙ hic loquitur cōditionalr ſuppoſito.ſ.ꝙ ſemen ſit
uniforme,ſed ſi nō eſt uniforme ſtat ꝙ ſit actiuū et alteratiuū
Et ueꝝ eſt ꝙ ſemen nō eſt uniforme ī oībus ptibus ſuis, ſed ſm
Galienū et Auic.ſunt ī ſemine ptes groſſe paſſiue et ptes ſpu-
moſe et ſubtiles q̄ ſunt actiue et ita ſemē alterat ſe,et ita ī.3ᵒ.
dicit ꝙ ſemen eſt alteratiuū ꝙ nō negat hic, niſi cōdictionaliter
uidelicet ſi ſit uniforme.Et oȝ neceſſario dicere de mente eius ꝙ
ſit diforme,ſi.n.eſſet uniforme quō forma celi(ad quā recurrit
pro īroductione formaꝝ organicaꝝ) poſſet īroducere diuer
ſas formas niſi ſemen eſſet diforme ipē.n.dicit ꝙ ſi ſemē ſit uni
genēū et actiuū et paſſiuū uniforme,non poſſet ſemen alterare
ad tātam diuerſitatem formaꝝ quātam apparet ī corpore orga
nizato aīalis igit oȝ dicere ꝙ ſemen ī quo īroducūtur tot for-
me ſit difforme.Cōcedēdum eſt igitur ꝙ ſemē nō eſt uniforme
et ꝙ eſt actiuū et ſimilit alteratiuū,ut hēt uideri ī.3ᵒ.diſt.4.lo
quitur ēt hic ſm opi.eoꝝ q nolūt ꝙ mater tm̄ ſe habeat paſſi-
ue ī ḡnatiōe plis.Ibi aūt tenet ꝙ mater cōcurrit actiue et non
ſolū de uirgine beata,ſed et de oībus aliis. ¶ Sed utrū coſta
Ade de qua formatum fuit corpus Eue ſit ſemē et ī ea fuerit
ratio ſeminalis talis corporis,dicit ꝙ nō et ratio eſt clara quia
ſm Ariſt.ſemen non eſt potentia quecūq̄ remota ſed potentia
propinqua de que ꝓximo et per unū proceſſum poteſt genitum

formari, ſed iſte pditiones ſeminis poſite i diffinitione ſeminis
non cōpetūt coſte Ade i^v, Ec patēt due rōnes poſite in lr̃a.

DISTINCTIO DECIMANONA.

VTRVM IN STATV INNOCENTIE HABVISSEMVS
corpora imortalia. Status.n. eſt ſtabilis pmanētia firmata legibus diuine ſapiētie. Eſt aūt hois ſtat⁹ triplex.
primus eſt ſtatus nature inſtitute et
in iſta ſtatu poterat homo mori, cum
eādem naturā habuerit quā nūc habet, et nūc hēt potentiam ad
moriēdum igr̄ et tūc, ps ꝯña qa peccatū nihil ademit de natura,
ſed ſolū ademit gratuitam, potuit ēt in iſto ſtatu nō mori, qa trā
ſtuliſſet eos deus de illo ſtatu ad beatitudinem. Secūdus ſtatus
eſt nature lapſe et eſt ſtatus pñtis vite, et i iſta hō non pōt nō
mori, cū ex peccato icurrerit neceſſitatē moriēdi Gene.2. ĩcūq;
hora comederis morte morieris.i. neceſſitatē moriendi icurres.
Tartius eſt ſtatus nature reſtitute et ſtatus beatitudinis et in
iſto ſtatu nō pōt homo mori ls hēat eādem naturā et potentiā
tñ firmatū eſt lege diuina: ut hō moriat in ſtatu illo. Innocētia
etiā capit tribus modis, inocentia primo⁹ eſt pura p ſe bonitas
cui ex ſe aīs anexa eſt pfectio et ſic ſolus deus eſt innocens, et
ſic nō loquimur hic ſecūdo⁹ inocentia pro ſtatu ſepato actu a vi
tiis ſicut i hac pñti vita multi cuſtodiūt ſe actualr a vitiis mor
talib⁹, et ſic dr̄ inſti iuxta illud pſ. Inocētes et recti adſerūt
mihi etc. Tertio⁹ innocentia accipit p ſtatu ſepato ab oī pecca
to et pena actu, ls aptitudine poſſit et peccare et pati, et ſic capit hic. Immortalitas uno⁹ accipit ut oīmoda imutabilitas cui
ſimpliciter repugnat mori et ſic ſolus deus eſt imortalis. Alio
moda dr̄ imortalitas qua ad eſſe ſubſtātiale nō ſeipo, ſed dono
dei iuariabilitas ſicut angeli corpora celeſtia aīe intellectiue
quātum ad eē ſubſtantiale ſunt entia iuariabilia et imortalia
iuxta illud Platonis i timeo, o dii deoꝝ quoꝝ ego opifex idēq;
pater uos ſiqdem opa mea eſtis natura qdem diſſolubiles mea
aūt volūtate idiſſolubiles et loqtur angelis quos deos deoꝝ na
minat. Tertio moda imortalitas eſt i eo q pōt de ſe nō mori ls
poſſit ēt mori et hoc modo homo in ſtatu inocētie fuit imorta
lis et ſic querit queſtio.

¶ D.S. BONAVENTVRA Reſpōdet et dicit q hec ꝓ
poſitio corpus i ſtatu inocentie fuit imortale equalet huic ꝓpo
ſitioni corpus in ſtatu inocētie nō potuit mori, et ut ly non ca
dit ſupra ly potuit i ordine ad iſtud īfinitiuū mori, et ſic eſt ꝓ
poſitio falſa, qa i quocūq; ſtatu habuit pōtentiā q cōſequitur naturam et cōdictionē nature humane ſic mixte. Sed ſi ly non determinat et cadit ſup illud infinitiuū mori, ſic eſt vera, qa iſte
actus mori potuit nō ineſſe p illo ſtatu quāq; i eſſet nature po
tentia ad illū actū.ſ. mori. Diſtīguit ēt. S. Bona. iſtā ꝓpoſitionē
hō in ſtatu inocētie nō potuit mori i ſenſu cōpoſitionis et diuiſionis, et i ſenſu cōpoſitionis eā cōcedit qa ſtāte illa ſtatu ei nō
potuit ieſſe mors i ſenſu diuiſiōis falſa, qa ſic hō fuiſſet inocēs
et tñ mortuus fuiſſet quod eſt falſum, et probat tribus rōnibus
q illa eſt falſa i ſenſu diuiſionis, et vera i ſenſu cōpoſitionis ſi
cut iſta albū ſtante albo pōt eſſe nigrum, eſt falſa, qa ſic facit
ſenſum cōpoſitū, ſed tñ illud quod eſt albū, pōt poſt eē nigrum.

¶ Sed Sco. ꝯ cōcluſionē iſtā q ſtāte ſtatu inocentie nō potuerit mori arguit qa i inocētia nihil icluditur quod formalr repugnet morti qa volūtas inocētis et iuſticia originalis nō icludunt rōnem formalē repugnātem morti, nec apparet q illa voluntas et illa iuſticia originalis nullo alio poſito poſſint ipedire ꝯria ne agerēt i illo ſtatu i corpora taſia corrūpendo illa,
nullo.n. alio poſito niſi pleno dñio volūtatis ſup illa corpora et
iuſticia originali ſi illud corpus eſſet i igne ignis cōbuſſiſſet il
lud corpus nec volūtas habuiſſet dominiū ſup ignē ſic q impan
do igni, ignis nō cōbuſſiſſet. Sed ꝯ Iſidor⁹ dicit q ſi hō inocēter
vixiſſet nec ignis cōburerēt nec aqua ſubmergeret nec aer ſuf
focaret, dico q hoc ē veꝝ, ſs hoc ē ex alia cā q̄ pleno dñio etc.
ſed qa deus nō cōcurreret cū igne ad combnrēdū ſicut fecit in
Abraam in hur caldeoꝝ. ¶ Dicit igr̄ doc. q primus parens
habuit potētiam ad mori. Et cū dicit. S. Bona. q ſtāte ſtatu ino
centie nō potuit mori nego, et dico q hō i ſtatu inocētie illo ſta
tu ſtāte potuit mori, ſ; nūq; tñ illa po^a fuiſſet reducta ad actū.
Et ps ex cauſis mortis p ſtatu iſta que ēt tūc potuiſſent ineſſe,
ſed ſi tūc mors ſequuta nō fuiſſet, nō fuiſſet ex inocētia ſola, ſs
ex deo ſic volēte principalr et ex bonitate hominū tūc exñtiū,
nō ex hoc qa hō hēt inocentiā illa inocētia ſeruaſſet eū, et notate bene hoc qa i hoc ſtat tota ſolutio.q. Nota qd ſit ps ſecūdum
ſpēm et ps ſm materiā, ps ſm ſpēm ē ps alicuius nombilis quātitatis hñs certā piodum ſiue duratione i qua duratione poteſt
cōuertere alimētum ſibi aproximatū virtute aīe io ſui ſubſtātiam, deducēdo ad pfectum ſtatū et cōſeruādo ſe in pfecto ſtatu et ſi aliqua ei⁹ ps fluat pōt reſtaurare dēpditū ut pute cor.
vel epar, vel ps nombilis cordis vel epatis et quādiu eſt ſic potens opari dr̄ ps ſm ſpēm, ſed cū debilitat eius calor naturalis
et humidū radicale cōſumit deſinit eſſe ps ſm ſpēm et fit pars
ſm materiam, q̄ pars fluxibilis eſt, vide rōnem. Et cū iſta fuiſſent i illo ſtatu calor naturalis fuiſſet debilitatus et humidum
radicale defeciſſet ſicut oleū i lucerna defficit agente igne in
eo. Sed. S. Bona. dicit q et ſi in ſtatu illo fuiſſet debilitatio calo
ris et diminutio humidi nō tñ tūc fuiſſent mortui, quia habuiſſent fructum ligni vite, et comedēdo de illo fuiſſent optime reſtaurati. Sed arguit doc. ſartiſſime ꝯ eū, qa ſi calor fuiſſet debilitatus ut cōcedit. S. Bona. ille fructus nō reſtauraſſet niſi comeſtus fuiſſet cōuerſus i ſubſtātiaꝫ nutrītē ſed oſtēdit q illud
cōuerſum nō potuit eſſe ita pfectū ſicut dēpditū, qa non poteſt
eſſe qd pfectius q̄ calor cōuertens, ſed calor eſt debilitatus ex
actione i humidū radicale et ex illa etiaꝫ actione qua cōuertit
fructū ligni vite magis redditur debilis p illā regulam, oē agens
phyſicū etc. Igitur illud cōuerſum eſt ſemp magis et magis imperfectū, et ita humidū radicale impfectū et ſm tādē redderetur calor ihabilis ad reſtaurādū humidū et ſic ihabile ad vitā.
Sed moreret ne hō ex hoc? Dicit doc. q nō ſed ante illud tēpus
trāſferret eum deus i paradiſum exultationis. Sed ne qs dicat
ipm hoc dicere ſine rōne oſtēdit q illa trāſlatio nō eſſet miraculoſa ſed iuſta et regularis, vidē rōnem doc. q̄ eſt clara. Sed
inferius ubi querit ſed fuiſſet ne ibi corruptio ex ſecūda cauſa intrīſeca corruptionis.ſ. pp ſubſtractionem nutrimēti. Dicit
doc. q ſtāte inocentia pīculari i aliquo ut puta in puula, et pr̄
et mater eſſent nocētes et mali, ſi nō darēt neceſſaria puula, cū
per ſe nō poſſet illa acqrere nec cognoſceret qd conueniens et
quid diſcōueniens moreret nec inocētia ſua cōſeruaret eū, ſed
ſtāte inocētia in oībus nam ſic mortuus fuiſſet etc. An adultus
nocens, ps q nō mortuus fuiſſet, ſi alii fuiſſent inocētes, qa data eius malitia, adhuc boni adiuuaſſent eū, fuiſſet tñ tunc uſus
reꝝ cōis. Et ſi nō ſit bonum p ſtatu nature lapſe, fuiſſet tamen
bonū q oīa eēnt cōia p ſtatu inocētie et forte nō cōgregaſſent
grana nec vinū, qa fuiſſēt in paradiſo, et ita ibi fuiſſent optimi
fructus terre quos comediſſent in cōi plures ſimul ſub eadē arbore pomi comediſſent poma, vnuſqſq; ad ſufficiētiā. ¶ Sed
quia i ultima ſolutione dicit q mors nō eſt pena culpe, ſed magis eſt cōdictio nature ſic pmixte. Notādum q ſi deus creaſſet
hominē i puris naturalib⁹, ſine quocūq; dono, tūc mortuus fuiſſet ſicut et bruta, et mors non eēt ei pena, ſicut nec brutis q̄ non

peccaret, ſed quia deus creauit eum cum donis gratuitis inter q̄ dona fuit iſtud ſcilicet ne unquam moreretur actu, eo ꝙ Adā peccauit ſpoliauit eum donis gratuitis, et ita expoliauit eum iſto dono, et ita expoliatio iſtius doni data eſt homini in penā peccati, et ex ſpoliatione huius doni ſequitur mors que eſt propria conditio nature, et ſic poteſt dici pena uel ſequella pene, quia ſequitur ad illam expoliationem, et ſic intelligendi ſunt doctores qui dicunt mortem eſſe penam peccati. ¶ Et ad apoſtolū per peccatum mors .i. illa potentia que ꝑ dei donū nūꝗ̄ fuiſſet reducta ad actū, remoto dono reducta ē ad actū moriendi.

DISTINCTIO VIGESIMA

VTRVM FILII PROCREATI IN STATV INNOCENTIE fuiſſent ſtatim confirmati in iuſtitia originali. ¶ AD QVESTIONē reſpondet ponendo talem diſtinctionem. Eſſe confirmatum duobus modis intelligi poteſt ſcilicet eſſe confirmatum in bono ꝙ non poſſit peccare ita ꝙ ly non cadat ſuper ly poſſe eo ꝙ et ſi habent naturam eandem quam modo et liberum arbitrium eſt tamen ſic confirmatum in bono ꝙ potentia propinqua peccare non poſſunt et ſic beati dicuntur in bono confirmati ꝙ non poſſunt peccare. Et iſto modo dicit doctor primā concluſionē ꝙ nullus uiator ſic eſt confirmatus, quia ſi eſt uiator igitur eſt in ſtatu merendi et demerendi, et ex conſequenti poteſt peccare et ſic diceremus uirginem pro ſtatu uie non ſic fuiſſe confirmatam, aliter enim eſt modo confirmata quā tunc quia nunc eſt beata, tūc non erat beata. Immo dicit doctor ꝙ implicat ꝙ uiator ſit iſto modo confirmatus q̄a ſic eēt beatus, quia potior pars beatitudinis eſt ſecuritas, ſed non potens peccare, et ſciens ſe non poſſe peccare eſt ſecurus de ſua beatitudine, i[r] talis nō eēt uiator ſed beatus. Preterea obiectum uolūtatis uiatoris eſt ens limitatū et finitum etc. in quo nō eſt oīs ratio boni nec ab illo remouetur omnis ratio mali, et uoluntas poteſt deuiare a tali obiecto per aliquam circunſtantiam non conuenientem tali obiecto, uel operari circa illud ſecundum aliquam circunſtantiam non debitam illi obiecto, et ita peccare. Solū.n. beati habent deum pro obiecto clare uiſo i quo ſolo eſt omnis ratio boni, et in eo nullus defectus boni et circa tale obiectum uoluntas errare nequit, igitur uiator non poteſt ſic eſſe confirmatus ut non poſſit peccare. Alio modo aliq̄s dicitur confirmatus in bono, quia non peccat in pn̄ti nec peccabit i futuro et iſto modo in iſto ſtatu nature lapſe multi fuerūt confirmati, quia non peccauerunt ſaltem mortaliter ut ſanctificati in utero et apoſtoli in die pentecoſtes, iſti tamen potuerunt peccare et etiam forte uenialiter peccauerunt omnes excepta Virgine beata que non ſolum mortaliter actualiter nec mortaliter originaliter ſed nec uenialiter peccauit, de ſancto Io. Bap. ē dubium an uenialiter peccauerit. Et teneo ꝙ ſic, quia ſepties i die cadit iuſtus uenialiter, et reſurgit. Petrus apoſtolus poſt confirmationē peccauit et uenialr ad Gal. 2°. Reſtiti i faciē eius quia reprehenſibilis erat, ſi igitur in iſto ſtatu aliq̄ ſic fuerūt cōfirmati ꝙ nunꝗ̄ peccauerūt ut uirgo q̄ nullum peccatū cōmiſit et alii multi qui non peccauerunt mortaliter, multo magis in illo ſtatu innocētie fuiſſent ſic confirmati ꝙ nunꝗ̄ peccaſſent ſi tamen prime temptationi reſtitiſſent ſicut primus parens etc. Et nota diligenter ꝙ Adam ſi uictoriam habuiſſet, fuiſſet confirmatus ſic ꝙ nunquam peccaſſet tamen peccare potuiſſet, ſimiliter eius filii. Et ſi quis arguat, ſi poterat peccare ponatur in eſſe, peccat, igitur non eſt confirmatus et ita uidetur ꝙ implicet ipſum poſſe peccare et eſſe confirmatum in bono. Reſpondendum eſt non admittendo ꝙ illa de poſſibili ponatur in eſſe, quia iam ſum obligatus ad iſtam ꝙ eſt confirmatus ꝙ nō peccat nec peccabit, et licet illa de poſſibili ſtet cum iſta de ineſſe, non tamen ſua de ineſſe ſtat cum poſitione poſita ſcilicet ꝙ nō peccabit, iſta enī contradicunt nō peccabit, et peccat, ſicut iſta ſedens poteſt currere ſtant ſimul, nō tamen iſta duo ſedēs currit, ideo ſi es obligatus ad iſtam ſor. ſedet et aliquis proponat iſtam poteſt ſor. currere, concedo, ponatur in eſſe, non ponatur quia iam es obligatus ad tenendum iſtam ſor. ſedet, ita homines in ſtatu innocentie confirmati non peccaſſent, tamen quia fuiſſent uiatores potuiſſent peccare, non tamen iſta ponenda eſt in eſſe, quia es obligatus ad tenendum iſtam ſcilicet ſunt confirmati ſic ꝙ non peccabunt. ¶ Sed ſuppoſito ꝙ Adam fuiſſet confirmatus in iuſtitia generans Abel per generationem cōmunicaſſet ne ei iuſtitiam originalem ſic per generationem transfundendo eam, et cōmunicando eam ſibi? Dico ꝙ nō quia eſt mere donū dei et non habitum fuiſſet illud donum per generationem, quia tam non fuiſſet donum, generatio enim ē per modum nature, et donatio per modum uoluntatis. ¶ Alia dubia patent. Sed nota in reſponſione ad tertium dubium illam ꝓbationem .i. iuſtitia originalis non neceſſitabat ad bonum, inclinabat enim uoluntatem ad iuſta iuſte uolendo, non tamen neceſſitabat uoluntatem ſicut nec modo gratia, ſi enim neceſſitaſſet ad bonum nec Adam nec Eua peccaſſent, ſed de neceſſitate bene operati fuiſſent, et tunc ceſſaſſet meritum. Nota etiam illam optimam perſuaſionem, et eſt ratio reſponſiua ad ſecundū dubiū. Auctoritas Anſel. ē in contrariū quia uidetur dicere ꝙ ſi primā tēptationē ſuperaſſet fuiſſet cōfirmatus in iuſtitia pro ſe et ſuis poſteris, ſed ſolutio tertii dubii eſt in contrariū. Dicendū ē ꝙ Anſel. loquitur opinando nō tn̄ aſſerendo, nec probat ſicut Ariſ. loquitur ꝙ aīa intellectiua ē imortalis ſic opinatur nō tn̄ demōſtrat, ſic nec Anſel. ꝓbat uel id Anſel. illud dicit, q̄a filii in ſtatu innocētie mirabilr fuiſſent adiuti tū a iuſtitia originali fortiter inclināte uoluntatē eoꝝ, ad bonū ſicut mō hītus iuſtitie acq̄ſitus inclinat ad iuſte uolendū iuſta, et q̄to hītus eſt pfectior, tanto magis inclinat, tū ꝓp ſolicitā doctrinā parentum qui docuiſſent filios ſeruare ꝓcepta dei q̄ ſunt de lege nature uel cōformia lege nature que lex fuiſſet ſcripta i cordibus eorū et ita faciliter ſuperaſſent primā temptationem et tūc fuiſſent cōfirmati nec peccaſſent lȝ potuiſſent peccare.

¶ Ad auctoritatē Grego. nō gn̄aſſent reprobos, cōcedo, ig[r] nec gn̄aſſent potētes peccare, negat ɔn̄a, imo gn̄aſſent uiatores et ita potētes peccare q tn̄ nō peccaſſent. Et q̄a dictū ē ꝙlȝ naſcerentur in iuſtitia non tn̄ fuiſſent cōfirmati in illa. Cōtra bonū ē efficatius malo, concedo i[r] ſicut malū eſt cā mali ita iuſtitia ē cā cōfirmatiōis in bono. Dicit doc. ꝙ aliq̄ malū pōt pluribus nocere q̄ bonū poſſit ꝓdeſſe, et iō lȝ pctm̄ Ade ſit cā ꝙ oēs naſcunt in pctō originali et maledicti et filii ire, n̄ tn̄ iuſtitia originalis pōt tn̄ prodeſſe illis ut illi naſcerent in iuſtitia confirmati. Vel aliter et melius ſicut pctm̄ eſt cā pcti nō tn̄ eſt cauſa cōfirmationis in malo, ſed mala uoluntas naſcentis in pctō originali .ſ. iudei et pagani confirmantur in illo ex ſuo demerito perſonali, ita iuſtitia in parentibus nō eſt cā confirmationis ipſius iuſtitie in filiis, ſed ſi Abel natus fuiſſet in iuſtitia originali ipſe ſuo merito meruiſſet in illa confirmari, ſuperaſſet enim diabolicam temptationem non acquieſcendo illi ſed deo et legi eius, et in hoc meruiſſet confirmationem ſuam in iuſtitia. Et ideo iuſtitia et peccatum equantur in hoc ꝙ pctm̄ Ade nō eſt cā ꝙ filius q naſcitur in pctō originali ſit cōfirmatus in malo, ſic nec iuſtitia eius fuiſſet cā ut filius naſcēs in iuſtitia originali eſſet confirmatus in iuſtitia originali, ſed

ſicut demeritum perſonale eſt cauſa confirmationis in malo ſic tunc in illo ſtatu meritum perſonale fuiſſet cauſa cõfirmationis in iuſtitia. ¶ Ad ultimum ſic arguitur ſi unum oppoſitum ut calor eſt unius oppoſiti cauſa ſic eius oppoſitum ut frigus eſt alterius oppoſiti cauſa ut ſicut calor producit calorem ita frigus producit frigus que duo producta ſunt oppoſita igitur cum peccatum Ade ſit cauſa peccati filiorum igitur et iuſtitia Ade erit cauſa iuſtitie filiorum, igitur non dabitur preciſe a deo, ſi Adam transfundet illam. Ad iſtud dicit doctor ꝙ ſi illa duo oppoſita ſcilicet peccatum originale filiorum et iuſtitia filiorum Ade eſſent a cauſa uniuoca, argumentum cõcluderet, qui eſt dicte a cauſa uniuoca ideſt ſi illi duo effect' quilibet illorum eſſet a ſua cauſa que eſſet uniuoca reſpectu illorum effectuum argumentũ valeret, ut calor productus eſt a calore producente uniuoce, et frigus productũ eſt a frigore producente uniuoce ſicut calor eſt cauſa caloris oppoſiti frigori ſic frigus ẽ cauſa frigoris oppoſiti calori producto ut patet ad ſenſum, ſed dicit ꝙ non eſt ita hic quia et ſi peccatũ Ade eſt occaſio peccati filiorum non tamen iuſtitia eſt cauſa iuſtitie, quia iuſtia non eſt cauſa uniuoca iuſtitie filiorum cum ſit a ſolo deo, ſicut patet qualitas corruptibilis eſt cauſa qualitatis corruptibilis, igitur qualitas incorruptibilis que opponitur qualitati corruptibili producet qualitatem incorruptibilem nõ ſequitur quia qualitas icorruptibilis ut charitas ẽa ſolo deo ſic iuſtitia originalis, et ideo negetur ſimilitudo, ꝙ ſi peccatum eſt occaſio peccati, igitur iuſtitia que ei opponitur erit cauſa iuſtitie oppoſite peccato non eſt ſimile, et ideo argumentum nõ concludit.

Queſtio. Secunda.

VTRVM IN STATV INNOCENTIE fuiſſent illi ſoli geniti qui nunc ſunt electi. ¶ Iſta queſtio mouetur ad uidendum an in ſtatu nature lapſe ſint aliqui electi qui in ſtatu innocentie non fuiſſent nati nec electi, et eſt motiuum, qa in iſto ſtatu multi electi fuerũt filii reproborum ſicut multi martyres qui fuerunt filii infidelium idolatrantiũ ſicut ſanctus Griſantus Chaterina Apolonia et alii inumeri. Videtur ꝙ iſti non fuiſſent i ſtatu innocentie, quia tunc eorũ patres non fuiſſent quia reprobi in illo ſtatu nõ fuiſſent, igitur nec electi, et ſi negetur cõſequentia ſequitur ꝙ iſti electi nati modo ex reprobis tunc ab aliis parentibus bonis fuiſſent nati conſequens uidetur inconueniens ꝙ idẽ numero hõ poſſit pduci a diuerſis cãis efficiẽtibus. ¶ RESPONDET AD QVEſtionẽ dicendo iſtam cõcluſionẽ ꝙ ſoli nũc electi in ſtatu illo fuiſſent nati nec plures nec pauciores quam modo aliter ſi aliqui eſſent in iſto ſtatu electi qui non fuiſſent electi in ſtatu innocentie iſti deberẽt letari de peccato primi parentis, quia ſi nõ peccaſſet non fuiſſet iſte ſtatus nec per cõſequens illi electi qui nunc eſſent et tunc ſi ñ peccaſſet non fuiſſent quod eſt valde inconueniens ut bon' letetur de peccato proximi et maxime parentis, probat illã ſuam concluſionem. Quia ordinate uolens finem etc. Ibi nota ordinẽ. primo deus uult ſe, ſecundo omnes electos et angelos bonos et homines. tertio uult eis merita. quarto uult talem hominem naſci de tali, et talem de tali, poſterius non habet uariare rationes prioris, igitur cum omnes electi ſiue electi in ſecundo ſigno et merita ſint in tertio et parentes in quarto, nec merita nec parẽtes habent uariare determinatum numerũ electorũ, qui numer' eſt ſoli deo notus in ſupernis feliciter locandus a quibuſcunq; igitur parentibus naſcatur ſancta Chaterina ipſa ſemper eſt de numero electorũ nec uariatio parentũ uariat illũ numerum cũ ſit quid prius natiuitate a parentibus. Sed mirum eſt ſi deus ab eterno predeſtinauit eã et ordinauit. tertio ad merita et q̃rto ut naſceretur ex talibus parentibus quomodo igitur eſt uerum ꝙ ſi Adam non peccaſſet nata fuiſſet ex aliis parentibus Videtur enim ꝙ Ade peccatum mutet dei propoſitum quod eſt impoſſibile. Ad hoc difficile, dicitur ꝙ numerus electorum eſt in ſecundo ſigno, gratia in tertio, merita in quarto et naſci in quinto non curo aut in quarto, quia hic addo, merita predeſtinatio et numerus predeſtinatorum et gratia non mutantur ꝑ quodcunq; poſterius ſed ſunt ſequelle predeſtinationis, quia ſequitur iſte eſt predeſtinatus ad tantũ gradus glorie igitur et ad tantam gratiam, ſed habere beatitudinem per iſta uel illa merita et naſci ab iſtis uel ab illis parentib', poteſt eſſe ſequella peccati Ade et tunc ſecũdũ diuerſos caſus diuerſimode eſt reſpondendum de meritis et de parentibus, ſicut enim xp̃um eſſe redemptorem, et pati eſt conſequens ad peccatum Ade, eo enĩ ꝙ Adam peccauit ideo Chriſtus mortuus eſt et paſſus ſepultus reſurrexit etc. et ſi Adam non peccaſſet adhuc xp̃us fuiſſet Chriſtus et uerbũ diuinum incarnatũ fuiſſet, et habuiſſet Chriſtus homo tantam gratiam et gloriam q̃tã mõ habet, non tñ mortuus fuiſſet nec paſſus fuiſſet, ita ꝙ ſecundũ diuerſos caſus Ade aliter dicitur de xp̃o quam diceretur ſi non peccaſſet ita de. B. Chaterina ſi Adã non peccaſſet adhuc predeſtinata fuiſſet, et tantum glorie gradum habuiſſet, et gratie quantum nũc hẽt nõ tñ per eadẽ merita. ſ. per martiriũ hoc meruiſſet ſi per alia opa charitatis martiriũ enĩ eſt ſequella peccati Ade idõ ſi Adã nõ peccaſſet ipa nõ martirizata fuiſſet nec ẽt ex eiſdem parẽtibus nata fuiſſet, qđ ig' nata ſit ex p̃re reprobõ hoc eſt ↄñs ad pctm̃ Ade, et ita ps ꝙ iſta nõ hñt uariare ꝑdeſtinationẽ diuinã, ſicut nec pctm̃ Ade uariat. Inſtãtia que ſit ꝫ, eſt ſcti Tho. qui uult ꝙ neceſſerio Chaterina ſit nata ex iis parẽtibus. Solutio ps. Ibi tñ ponũtur due opi. de quo ſemine gñetur filius, an de ſolo menſtruo mũdo mulieris ut de ſuba materiali, an ẽt de ſemine p̃ris. Nota ualde illud ꝙ dicit doc. ꝙ ad unitatẽ numeralẽ effectus nõ requiritur unitas cãe efficiẽtis, ſed ſufficit idẽptitas materie. Et rõnẽ aſſignat, qa gñatũ nõ trahit ab efficiente ſuã unitatẽ uel pluralitatẽ, ſs ab unitate materie ut ps ego ſum productus a p̃re meo modo, moriar et reſurgam ſuſcitabit me deus ero idem numero, tunc et modo et tamen non idem immediatum agens, patet etiam in exemplo de igne, compoſitum enim per ſe ut habitum eſt in diſtinctione. 12. q. prima huius ſecundi habet per ſe unitatem a ſua per ſe potentia et ꝑ ſe forma quia enim iſta ſunt per ſe unibilia ideo cauſant compoſitum per ſe unum ita ꝙ unitas compoſiti eſt ex materia et forma, ſi igitur ſit materia eadẽ numero et ex cõſequenti forma effectus erit idem numero, ſi igitur eadem materia modo exiſtens ſub forma tritici ex ea generetur ſemẽ in reprobo, ſi eadem materia numero fuiſſet in ſtatu innocentie ſub forma pomi, ſor. in illo ſtatu comediſſet illud pomum ex illo generaſſet ſemen et ex illo ab illo bono uenitus fuiſſet idem electus qui modo generatur a reprobo. ¶ Ad ſecundum argumentum ſi dicerem ꝙ licet ſit probabile ꝙ modo ſaluentur tot uiri quot mulieres ſicut et in ſtatu innocentie ſolutũ eſſet argumẽtum ſed hoc eſſet fugere difficultatem, ideo concedendo ꝙ poſſibile eſt et probabile ꝙ plures uiri ſaluentur quam mulieres uel econtra, in ſtatu tamen illo innocentie non fuiſſet contractum matrimonium in linea recta, quia ſi Adam modo uiueret non poſſet accipere uxorem, quia linea recta non multiplicat gradus ſed omnes ſunt in primo gradu conſanguinitatis, nec in illo ſtatu unus ſimul accepiſſet plures nec una plures, quia bigamia eſt contra legem nature, nec ſecunde nuptie ſunt modo laudabiles multo minus tunc et quilibet fuiſſet coniunctus alicui ad implendum preceptum illud creſcite et cetera. Sequitur ꝙ tot fuiſſent maſculi quot femine

ꝙ doctor concedit, ſed ſi modo ſunt plures viri electi quam mulieres igitur videtur ꝙ aliquis ſit mō electus qui tunc ñ fuiſſet electus, negetur conſequentia, immo nunc tot quot tunc et non plures nec pauciores quia peccatum Ade ñ variat electos nec numerum electorum ut uſum eſt. Sed quid̉ dico ꝙ aliqua perſona que nunc eſt femina tunc fuiſſet maſculus. Sed quomodo fuiſſet eadē perſona? dico ꝙ ſicut maſculinei tas et femineitas non variant ſpeciem quia non ſequitur iſti ſunt maſculi et ſunt homines et iſte ſunt femine et non maſculi, igitur non sūt homines nec eiuſdem ſpeciei, ita non ſequitur hic eſt maſculus in iſto ſtatu, et hic fuiſſet femina in ſtatu innocentie admitto caſum, igitur modo non eſt eadem perſona numero que fuiſſet in ſtatu inocentie. negetur conſequentia qa hec maſculineitas et hec femineitas non variant hanc perſonā in ſe ſicut nec maſculus et femina variant ſpeciem. Et dicit doctor ꝙ aliqui voluerunt ꝙ in regno beatitudinis omnes mulieres reſurgent in ſexu virili excepta Virgine propter excellentiā ſuam, qa mater Chriſti. et hoc quia ſexus femineus eſt imperfectum quid et eſt facta mulier propter imperfectionem ſupplendam ſcilicet propter generationem ſed tunc ceſſabunt generationes. Sz oppoſitum tenet diuus Auguſtinus. 22. de ciuitate dei capitulo decimoſeptimo reſurgent mulieres in ſexu ſuo et unde erant in paradiſo ſicut et viri nec tamen erit confuſio aut erubeſcētia quia ibi nullum erit peccatum nec libido que eſt cauſa confuſionis et erubeſcentie, uide Auguſtinum ibi.

Queſtio. Tertia.

VTRVM AVTEM NATI FVISSENT tunc paruuli in illo ſtatu ſicut mō in iſto. ¶ Dico ꝙ ſic quia non poſſent in perfecto corpore ſtare in uentre matris et ex conſequenti creuiſſent uſque ad perfectam etatem et quantitatem. ¶ Sed nati ne fuiſſent tunc cum ſcientia, an profeciſſent? Dico ꝙ inſcii nati fuiſſent et profeciſſent in etate debita qa in principio natiuitatis ſue habuiſſent cerebrum nimis humidum, et ita phantaſmata non depurata que deſeruiunt intellectui in ſcientia que acquiritur per uiam ſenſuum et ideo primeua etate fuiſſent inhabiles ſicut nos, forte tamen citius incepiſſent adiſcere propter naturalia meliora.

DISTINCTIO. VIGESIMA PRIMA.

QVERIT DVO PRIMO VTrū PRIMVM PECCATVM POtuerit eſſe veniale ideſt an iſta conſequentia ſit neceſſaria uel ñ, Adā eſt in ſtatu innocentie, et peccat, igitur peccatum ſuum eſt mortale, et oſtendit doctor ꝙ non ualet illa conſequentia immo ſtat ꝙ ſuum primum peccatum fuerit veniale, licet de facto ſuum peccatum fuerit mortale. Veniale peccatum dicitur uel a venio venis quia venit in mentem preter intentum et ex ſurreptione, uel veniale dicitur quia ex infirmitate uel ignorantia committitur, et ſic dicitur veniale a venia. ¶ Arguit doctor probando ꝙ non fuit neceſſe ꝙ primum peccatum Ade fuerit mortale quia rectitudo iuſtitie magis repugnat peccato mortali ꝙ̄ peccato veniali, et tamen non obſtante illo ſtatu et illa rectitudine illius ſtatꝰ potuit peccare mortaliter igitur et multo magis potuit peccare venialiter et ſtare in illo ſtatu, quia non uideretur (ſi ille ſtatus corrumperetur ex peccato veniali) ꝙ magis repugnaret illi mortale peccatum ꝙ̄ veniale, quod eſt falſum. Item non eſt tranſitus ab uno extremo in aliud extremum niſi tranſeundo per medium, ſed extrema ſunt iuſtitia originalis et peccatum mortale, igitur oportet tranſire per peccatum veniale. ſi argumentum hoc concludat nihil concludit, quia illa maior non eſt vera niſi ubi medium eſt conditio neceſſaria requiſita neceſſario inter extrema ſicut medium inter duo, ubi non poteſt fieri tranſitus etc. ſed ſi medium non eſt conditio neceſſaria non oz et maxime reſpectu cauſarum libere agentium, ſicut eſt voluntas, ipſa enim poteſt tranſire a iuſtitia ad peccatum mortale non peccando venialiter. Si tamen argumentum concludat ꝙ voluntas poteſt tranſire per illud medium ſcilicet per peccatū veniale primo, et ſic concedo argumentū et ſic debet ſcribi in doctore. ¶ In cōtrariū arguitur uide.

¶ PONITVR OPI. DOMini Alexandri de ales et ſancti Tho. Qui tenent ꝙ in illo ſtatu innocentie non potuit eſſe aliquod peccatum veniale, quia ibi fuit ſumma rectitudo poſſibilis homini haberi in illo ſtatu in quo creatus fuit Adā ſumme rectitudini repugnat q̄tūcunque modica obliquitas, quia illa tollit ſummū gradum rectitudinis et peccatum veniale eſt aliqualis obliquitas et peccatum veniale non poteſt corrumpere ſtatum innocentie, igitur omnis obliquitas que corrupiſſet illum ſtatum fuiſſet obliquitas mortalis. Et ſecundo probāt qa vires inferiores non ſunt deordinate etc. ¶ Sed doc. duabus rationibus arguit quia gratia que nos in iſto ſtatu coniungit deo non eſt minoris perfectionis ꝙ̄ iuſtitia originalis fuerit ī illo ſtatu et tamen cum gratia in iſto ſtatu ſtat peccatum veniale in viris perfectiſſimis ut in Io. euāgeliſta. Si dixerimus ꝙ peccatum non habemus etc. igitur et tunc in illo ſtatu potuit eſſe culpa venialis cū iuſtitia originali, non enim uidetur eſſe maior repugnantia peccati venialis ad iuſtitiā ꝙ̄ ad gratiam, et ad gratiā nō habet quin poſſit ſtare cū ea, igitur et pōt ſtare cum iuſtitia originali. In diſ. 29. habebimus quomō iſte due. virtutes ſe hñt ſicut excedens et exceſſum. ¶ Itē ſecundo doc. ſupponit ꝙ aliquis actus ex ſuo genere ſit peccatum veniale ſicut dicere verbum ocioſum. Item ſupponit ꝙ deus non obligaſſet homines in ſtatu innocentie ad minus difficile ut non precepiſſet eis ut non dicerent verbum ocioſum nec etiam precepiſſet ut ſemper facerent ꝙ melius et expedientius eſt, ſed tantum modo obligaſſet eos ad decem precepta ad que nos nūc obligauit, tunc Adam potuiſſet dicere verbū ocioſum et illud ex ſuo genere eſt peccatum veniale et non mortale igitur. Nec valet dicere ille ſtatus fuiſſet perfectiſſimus, cōcedo loquēdo de ſtatu uiatorum, igitur in illo nō fuiſſet peccatum veniale, nego cōſequentiā nō ve, ſ iſto ſtatu fuerūt homines ita perfecti ſicut fuiſſent in illo et in iſto venialiter peccauerūt quare non in illo cū peccatum veniale non tollat perfectionem ab eis?

¶ IDEO DOCTOR RESPONdet ad queſtionē oſtendēdo quid ſit pecatū mortale et quid peccatum veniale, et deinde reſpondet per duas uel tres concluſiones. Primo dicit ꝙ peccatum mortale et veniale nō diſtinguuntur per hoc ꝙ mortale eſt circa finem et veniale eſt circa ea que ſunt ad finē tantum et non circa finē, quia utrunq̄ peccatum poteſt eſſe circa fines, et circa media ad finē et ita non ſunt iſte drie quibus cōſtituant in eſſe, ſed in hoc differunt ꝙ peccatū mortale eſt deordinatio oppoſita ordinationi ſine qua ordinatione quis non poteſt conſequi finē, et huiuſmodi ordinatiōes neceſſario requiſite ad cōſequendū finem ſunt decem precepta legis, ſunt enim decem leges. x. uie ꝑ quas neceſſe eſt nos ambulare, et peruenire ad patriā celeſtem, iſte ordinationes cadunt ſub precepto ut fiant et neceſſe eſt nos ſic eſſe ordinatos ut deum adoremus latria ei credamus, in eo ſperemus, et ipſum ſuper omnia diligamus et extenſiue et intenſiue ut dicetur in tertio diſtinctione. 27. ar. 3. et ſimiliter eius nomen nos ꝯs honorare nō aſſumēdo illud in teſti.

monium falſitatis, et ſic de aliis preceptis et iſte ordinationes ſic ſunt ſub precepto, ꝙ etiaꝫ deordinationes oppoſite ſunt ſub precepto ne fiant, et ſi quis ſit illis deordinationibus deordinatus eſt in peccato mortali ſic ꝙ furtum faciens mortaliter peccat. Et ſic ſunt decem peccata mortalia oppoſita iſtis decem preceptis. Deordinatio aũt q̃ eſt peccatũ ueniale non cadit ſub precepto, nec ordinatio oppoſita eſt neceſſaria ad ſalutem ſicut non dicere uerbum ocioſum eſt ordinatio expediens et per quam facilius quis cõſequitur uitam eternam tamen ſine illa ordinatione põt quis ſaluari quia ſeruando legem dei ſufficit iuxta illud xp̃i, hoc fac et uiues .ſ. dilige deum ſuper oĩa et proximũ ſicut te ipſum. ¶ Ex hoc patet ꝙ ſolũ facere contra decem precepta eſt peccatum mortale facere autem contra conſilia et contra alia precepta que nõ ſunt de neceſſitate ſalutis quis nõ mortaliter peccat nec ſequitur iſte non facit ſecũdum conſiliũ nec ſecũdũ preceptũ nõ neceſſariũ ad ſalutem ig^r deficit a fine ultimo, negatur ꝯña, ſequitur tñ talis ſic operãs uenialiter peccat, igitur talis nõ procedit meliori mõ quo põt, hoc eſt uerũ, et hoc eſt uenialiter peccare, et cõuertũtur. ¶ Dicit igitur doc. ponendo hãc cõcluſionẽ Adã potuit nõ tñ exercere actũ deordinatũ cõtra preceptum et ſic mortaliter peccare ut peccauit, ſed etiam potuit exercere actum cõtra conſiliũ tantũ et ſic uenialiter peccare. Et hoc dicit doc. dup^r potuit facere ꝯ conſilium uel negatiue non faciendo illud quod cõſiliũ dicit eẽ faciendũ, immo contrarie faciendo aliquid retardãs a premio quia peccato ueniali debetur pena que põt hominem retardare a btitudĩe. Sicut in ſtatu iſto ſor. mercatur ſeruans diuinã legem non ſecundũ illud conſilium facit, uade et uende oĩa que habes etc. immo facit aliqd retardatiuũ quia ĩplicat ſe mercantiis quibus implicitus minus eſt aptus ad deo prompte ſeruiendũ, et ſi uenialiter peccat non tñ mortaliter, qa non facit cõtra aliquam illarum decem ordinationũ que ſunt de neceſſitate ſalutis. ¶ Primũ argumentũ inoppoſitũ et argumẽtũ primũ opi. oĩa eandẽ habent uim et ideo ſoluẽdo unũ ſoluitur reliquũ. Ideo ꝑ ſolutione primi argumẽti opi. eſt notãdũ ꝙ duplex ẽ rectitudo una hitualis alia actualis, rectitudo hitualis dicitur eẽ quidaꝫ hitus in uoluntate hoĩs iuſti, et recti qui habitus inclinat ad iuſta iuſte uolendũ et uolentes ſic hitualiter dicitur hitualiter uelle iuſta iuſte, et ſic iuſtus dormiens habitualiter uole iuſta iſto modo in ſtatu innocẽtie Adã habuiſſet iuſtitiã originalẽ ĩnclinantem uoluntatẽ Ade ad humiliter uolendũ iuſta. Sed q̃ fuiſſent obiecta illius iuſtitie originalis ad que ĩclinauiſſet uoluntatẽ ad uolẽdũ? Dico ꝙ decẽ ordinationes que cadũt ſub decem preceptis diuine legis, et ille decẽ ordinationes ſunt ex ĩntentione precipientis, et in ſe hñt neceſſitatẽ a precipiente ut fiant aliter nullus dr̃ rectus nec iuſtus, et iſta includũtur ĩ latitudine illius ſumme rectitudinis que fuiſſet in ſtatu inocentie. Utrum aũt ordinatio que cadit ſub conſilio .ſ. non dicere uerbũ ocioſuꝫ ptineat ad huiuſmodi latitudinẽ ſumme rectitudinis? Dico ꝙ non. quia ſic non ex intentione conſulentis ut ſit neceſſario requiſita ad ſalutem nec ad illam rectitudinẽ, ſed illa ordinatio conſilii eſt alia diſparata ordinatio a prima, et iõ quis poteſt eſſe ſumme rectus rectitudine neceſſaria dato ꝙ nõ ſit rectus nec ordinatus ſecũdũ illã ordinationẽ cõſilii ſicut intellectus põt eẽ certus de .a. cõcluſiõe, et tñ dubitare de .b. cõcluſione, et tñ opinari de illa, nec tñ minuetur certitudo de .a. cõcluſione, ita hic a ſimili, quis nõ erit ſeruans conſiliũ, et tñ erit rectus rectitudine pertinente ad ſalutẽ. Tunc rñdet doc. ꝙ pctm̃ mortale plus repugnat illi ſumme rectitudini habituali, q̃ꝫ peccatum ueniale, patet quia peccatum ueniale non opponitur alicui illarũ decẽ ordinationũ pertinentiũ ad illã rectitudinẽ neceſſariam ad ſalutẽ, et tñ peccata mortalia illis directe opponunt^r, igitur põt ſtare tota illa rectitudo cũ peccato ueniali cũ ei nõ opponatur, non ſic põt ſtare peccatũ mortale, quia opponitur alicui illarũ decẽ ordinationũ requiſitarũ ad illã ſummã rectitudinẽ. Dicit ẽt doc. ꝙ peccatũ ueniale nõ repugnat actuali rectitudini. Actualis rectitudo eſt illa que ẽ in actu nr̃o uolontatis, qui actus eſt conformis rõni recte ſiue dictamini legis diuĩe ut quis ꝑdicãs populo princip^r ex charitate, tñ in actu illo predicãdi oritur motus leuis inanis glorie, qa aliq̃lr appetit laudari a populo, nõ tñ princip^r ꝑp illud mouetur, ille meretur et tamen ille uenialiter peccat. Repugnat ig^r peccatũ ueniale ſolum ſue ordinationi que cadit ſub cõſilio, nõ autẽ repugnat alicui ordinationi que cadit ſub precepto, ideo lꝫ nõ poſſit ſtare cum ordinatiõe cui opponitur, et illã deſtruat, nõ tñ deſtruit ordinationes cadentes ſub precepto, quare quis põt eẽ perfecte ordinatus ordinatione neceſſaria ad ſalutẽ qualis fuiſſet in ſtatu inocentie, et tñ uenialiter peccare. Et ſi dicas ẽt beatum poſſe peccare uenialiter eo ꝙ ueniale peccatum nõ opponitur etc. Rñdet doc. ponendo caſum ꝙ deus dimitteret beatũ ſibi, poſſet peccare, ſiue poſſet io uerbum ocioſum, ſed illud uerbum eſſet ſibi peccatũ mortale eo ꝙ beatus hẽt preceptũ de ſemp operando optima et de ſemp eliciendo optimũ actũ beatificũ quantum poteſt, ſed exiſtens in ſtatu inocentie fuiſſet in uia et non in termino et ipſe non habuiſſet preceptum de ſemper faciẽdo optima, ideo Ade non fuiſſet peccatum mortale, uirgini Catharine ſic quia beati tenentur ad ĩplere in patria illud preceptum diliges dominum deũ ex toto corde ex oĩbus uiribus, ita ꝙ tenẽtur colligere oẽs uires in unũ, et ſecundũ illas ſemp deũ diligere uide .ſ. Bona. l. 3. diſt. 27. q. ultima. Nota illud ꝙ dicit doc. ſi beatus dimitteretur ſibi, quia in rei ueritate eſt ꝯfirmatus ꝙ non põt peccare nec mortaliter nec uenialiter, igitur peccatum ueniale nõ põt eſſe in eo. ¶ Ad ſecundũ de uiribus etc. dicẽdũ ꝙ ſi Adam fuiſſet deo obediens et potẽtie ſenſitiue inferiores fuiſſent obedientes uolunati ſed quia uoluntas non fuit deo obediens datum eſt ei in penã ſm Aug. ut uires inferiores nõ obediant ei. Et iõ doc. cõcedit ꝙ ſi uires ſupiores ut intellectus et uoluntas fuiſſent ordinate in deum in uiribus ſenſitiuis n^a fuiſſet deordinatio, ideo prima deordinatio ſi fuit, fuit in uiribus ſuperioribus, quia Adã elegit magis cõplacere uxori q̃ꝫ cõplacere deo, et ideo primo ibi fuit deordinatio de facto, dicit tñ doc. ꝙ nõ oportuit ut illa deordinatio ĩ deũ fuiſſet peccatũ mortale, quia circa deũ põt eſſe peccatũ ueniale ut dat exẽplũ doc. ut ſi quis in portione ſupiori que immediate reſpicit deum hẽat aliquẽ motũ ſurreptitium, et leuem cõtra articulũ de trinitate non propterea ille peccat mortaliter ſed uenialiter et ita prima deordinatio potuit fuiſſe uenialis in portione ſuperiori. Et nota ꝙ portio ſupior eſt intellectus et uolũtas ut .ſ. mediate reſpiciũt deũ, portio inferior .i. intellect^9 et eadẽ uolũtas ut reſpicit obiectũ creatũ, hoc patebit di. 24. hui^9. ¶ Ad illud de pena dico ꝙ pctõ ueniali nõ debet mors nec eterna nec mors corporalis, potuit i^r Adã et filii ſui in illo ſtatu peccare uenialr et puniri citra mortẽ corporalẽ, ut puta hñdo diſplicẽtiã de i^o pctõ uel aliquid huiuſmõi, et hoc nõ repugnabat illi ſtatui. Et ſi dicas illi ſtatui nõ debebat pena cõcedo pena q̃ eſt mors, ſꝫ nõ eſt uerũ de aliis penis maxĩe uolũtarie aſſumptis ꝑ pctõ ueniali. Uel dic ꝙ ſicut mõ peccãs uenialr illi pctõ ꝓprie nõ debetur pena, ſed committens pctm̃ ueniale ẽ debitor alicuius act^9 charitatis feruẽtis ut puta modicũ qs plus debito bibit tenet cũ feruentiori charitate dicere horas ſuas ſi ſit clericus, uel ſecularis pater noſter uel alias ſuas orationes, ita in illo ſtatu qui peccaſſet uenialiter conuerſus ad deum feruentiori modo adoraſſet eum.

DISTINCTIO VIGESIMA SECVNDA.

VTRVM PECCATVM ADE FVERIT GRAVISSIMVM. Hic ſunt tres articuli primus declaratus fuit pro parte diſtinctione ſexta queſtione ſecũda. uide ibi de uelle et nolle. Hic nota differẽtiã quare primum peccatum angeli potuit fuiſſe inordinatus amor ſui non ſic potuit peccare adam. Sed primum peccatum ade fuit amor amicicie uxoris ſue inordinatus iuxta auctoritatem beati Auguſtini. Nota ꝙ primo non potuit peccare amore concupiſcentie uel libidinis circa uxorem qa nulla adhuc erat libido, quia illa eſt ſequella peccati. Ad iſtũ amorem amicicie inordinatum uxoris ſequebatur grauius peccatum ſcilicet uelle complere illud quod non licuit ſcilicet uelle comedere de pomo uetito. Ibi nota ꝙ ſecluſo precepto diuino de non edendo pomum peius fuiſſet dicere uerbum ocioſum quã comedere de illo pomo, quia dicere uerbuꝫ ocioſum eſt ex ſuo genere actus peccati uenialis, ſed comedere de illo pomo ñ eſt ex ſe peccatum nec eſt de lege nature, ideo dicit doctor ꝙ eſus pomi non erat ex natura rei quid malum nec illud fuit ꝑceptũ ex natura rei aut de lege nature quaſi ſcilicet eſſet circa aliquid quod de ſe eſſet malum, ſed tantum fuit malum edere de illo quia ſolum a deo prohibitum ad experiendum eorũ obedientiam ut nobis appareret (non deo qui omnia ſciebat) ꝙ ingrati exiſtentes tantorum bonorum, et beneficiorum non obedirent. peccatum igitur primum ade fuit in uelle, uolendo ſcilicet et amando uxorem amore amicicie inordinato quo factum fuit ut magis uellet diſplicere deo quam uxori, et ita induct⁹ ab ea comedit. Eſt enim ueriſimile cum ipſa fuerit ſeducta, et crediderit diabolo ſe poſſe conſequi equalitatem dei, et conſequi etiam ſcientiam boni, et mali ſi uir ſuus una ſecum comederet acceſſit ad Adam, et dixit ei ut comederet ipſo nolente triſtis effecta ſit· uidens ex hoc ſe non poſſe conſequi quod credebat ſcilicet equalitatem dei. Adam uidens ipſam meſtã credidit ꝙ ſi non conſentiret ei tabeſceret, et ex triſtitia ad mortem ueniret, immo a ſe derelictã omnino interiret, maluit deo diſplicere quam uxori, et huius cauſa fuit inordinatus amor amicicie ad eam, non amor concupiſcentie nec libidinis, quia ille nondum erant in adam cum eſſet innocens. Sed grauiter errauit ſecundum ſanctos, quia debuit eam corrigere, et docere ꝙ propter eſum illius ligni nõ ſequeretur equalitatem dei, neq ſcientiam equalem ſcientie dei, quia ipſe non fuit ſeductus ſecundum paulum ad corinthios ſecundo et ita illa non credidit ſed non corripuit, et quis ſcit ꝙ eam non corripuerit ſed mulieres aliqua affectione affecte non de facili ſuſcipiunt diſciplinam, magis enim credidit diabolo quã uiro. ❡SECVNDVS articul⁹ ẽ de grauitate pctĩ ade. Vbi nota ꝙ duobus modis unũ peccatum comparatum ad aliud dicitur grauius alio. Vno modo quando unum peccatum ut puta blaſfemia dei opponitur maiori bonitati quã aliud peccatũ ut puta blaſfemia parentũ. primum peccatum eſt grauius ſecundo quia contra deum, et ſecundum eſt contra patris et matris perſonam, ſi etiam blaſfemans deum adoraret et deum actum meritorium optimum faceret, magnum gradum gratie acquireret, et magnum gradum glorie, ſi ſimiliter blaſfemans patrem eum honoraret, actum meritorium, gradum gratie, et glorie acquireret non tamen tantum bonũ acq̃ſiuiſſet quantum ille qui deũ adoraſſet. Alio modo peccatum dicitur grauius eẽ altero peccato, quia unũ eſt contra bonitatem magis neceſſariam quam aliud peccatum, et dicitur bonitas una magis neceſſaria altera bonitate q̃do pluribus preceptis ordinatur, ut puta bonitas aliqua cadit ſob ꝑcepto legis nature, et legis diuine ſimul, alia bonitas cadit tantum ſub precepto legis diuine. prima bonitas dicitur magis neceſſaria quam ſecũda, et peccans contra illã bonitatem grauius peccat quam peccans contra ſecundam tantum. Exemplum non interficere quenquam eſt prohibitum lege diuina, et lege nature, ſimul et ſemel, non cõcupiſcere eſt tantum prohibitum lege diuina, et non nature, interficiens enim grauius peccat quã concupiſcens beratum ad fornicandum. Salamon enim comparans furtum adulterio dicit adulterium eſſe grauius furto, qa contra rem magis arduam. Iſto modo etiam peccatum ade ñ eſt grauiſſimum, quia non fuit contra bonitatem magis neceſſariam, quia non comedere de illo pomo non fuit bonitas maxime neceſſaria, quia non cadebat niſi ſub precepto diuino, nõ autem ſub precepto legis nature, oſtendit etiam doctor in litera ꝙ diligere uxorem inordinate non fuit grauiſſimum peccatum, quia nec contra illud diliges dominum deum tuum, nec cõtra ſecundum maxime neceſſarium, et arduum poſt primum ſcilicet diliges proximum tuum ſicut etc. Et patet quia exceſſus de diligendo deum non eſt contra illud preceptum de dilectione proximi, ſed bene odire proximum eſt contra illud preceptum, nec etiam exceſſus de dilectione proximi non eſt directe contra illud preceptum de dilectione dei, ſed bene odium dei ſi ſit poſſibile, exceſſus igitur dilectionis proximi ut puta uxoris in Adam non fuit contra primum preceptum nec etiam eſt tantum contra ſecundum de dilectione proximi ſicut odium proximi, grauius igitur peccatum eſt odire proximum et odire uxorem quã excedere in diligendo uxorem, igitur illud primum peccatum quo Adam peccauit diligendo inordinate uxorem non fuit grauiſſimum quia non fuit contra illa duo ꝑcepta maxime neceſſaria nec ex conſequenti contra illam bonitatem maxime neceſſariam ſcilicet diligere deum, et diligere proximum. Item nota ꝙ precepta legis diuine aut ſunt de lege nature ſtricte ſumpte, aut ſunt de lege nature quia cõformia legi nature, et ita cadunt ſub duplici obligatione bonitates correſpondentes illis preceptis et ita ſunt bonitates neceſſarie, forte illud ꝑceptũ de nõ cõcupiſcendo nõ ẽ de lege nature iuxta illud pauli. Cõcopiſcentiã neſciebã eſſe pctm̃ niſi lex diuina diceret nõ cõcupiſces, alia ſunt de lege nature et diuine ſimul, ſed preceptũ de nõ edẽdo pomũ tm̃ de lege diuina fuit et nullo° de lege nature et iõ iª bonitas nõ edere etc. ñ fuit mltũ neceſſaria. ❡TERTIVS ARticulus ẽ de cõpatione pctĩ Ade ad pctm̃ Eue, et ſimpˡ loquẽdo pctm̃ Eue fuit graui⁹ qa ſi Adã et Eua eſſent dãpnati qlibet pro pctõ illo tm̃ grauius puniretur Eua q̃ Adã qa ipſa appetiit equalitatẽ dei non Adã quia non credidit nec appetiit. Nota inſerius ꝙ tẽptatio exterior qualis fuit illa Ade que facta fuit per mulierem faciliori modo uincitur q̃ temptatio interior que eſt tẽptatio carnis que de nr̃o contra nos roboratur, diabolus tẽptauit Euã, Eua temptauit Adam, cum igitur Adam eſſet fortior Eua et circunſpectior quia ad plura aſpiciens et nobilior, ꝙ minori temptatione temptatus q̃ Eua ceciderit hoc eius peccatum agrauat, tamen ſimpˡ et in ſe conſiderando utrũq peccatum, peccatũ Eue fuit maius. ❡An ſi Eua ſola peccaſſet et nõ Adã perdidiſſemus iuſtitiã originalẽ? Dico ꝙ nõ qa ſibi ñ fuit data niſi ꝓ ſe ñ ꝓ nobis, bñ ſi ſol⁹ adã peccaſſ; et ñ eua adhuc illã ꝑdidiſſem⁹ qa eua ñ accepat ꝓ nobis. ❡Vtrũ ſi eua peccaſſet et adã ñ an ipſa fuiſſet mr̃ nr̃a? Aliqui dicunt ꝙ deus creaſſet unã aliam mulierem et illã de

diſſet ade et fuiſſet mater noſtra, ſed ad quid, ſi dediſſet alias forte alia grauiore temptatione temptaſſet eũ ad quid addere malũ malo ſufficiebat prima que ſi feciſſet penitentiã non obfuiſſet filiis ſicut uirgo mũde nõ obfuit mũditie xp̃i benedicti. ¶ AD ARGVMENTA AD illud ꝙ dicit ꝙ plus adimit de bono eſt grauiꝰ. Cõcedo ſi illud bonũ adimitur forʳ per peccatũ oppoſitũ illi bono ſicut pꝫ ſupra de blaſfemãte deum qui adimit forʳ plus de bono ꝙ̃ blaſfemans p̃rem. Et dico ꝙ peccatũ ade formaliter non ademit iuſtitiam originalem quia nõ opponebatur illi formaliter, ſed tm̃ ademit demeritorie, ſed peccatum ex hoc nõ dr̃ grauius quia adimit plus de bono demeritorie patet quia hñs. x. gradus glorie, et totidẽ gr̃e et cẽtum actus meritorios peccans peccato carnis perdit oĩa demeritorie, et tamen forʳ parũ perdit blaſfemans deũ multũ perdit formaliter de bono, et in caſu parũ demeritorie quia ubi non meruerit niſi duos gradus glorie et gr̃e et decẽ merita iſta demeritorie perdit et minus alio, et tamen multo plus forʳ alio perdit de bono ut patet ſi deũ honoraſſet quando blaſfamauit, et ſi alius continens fuiſſet cũ peccauit iſte minus de bono hũiſſet et alius plus de bono. ¶ Ad ſecundũ dicendũ. Debet eſſe correſpondentia culpe ad penã ſi pene magna et peccatũ ſimiliter, et ſic a poſteriori cognoſcimus grauitatẽ peccati. Dicit doc. ꝙ uerũ eſt ſi illa pena ſit forʳ punitio illius culpe. exemplũ hic blaſfemat deum, hic blaſfemat p̃rẽ punitio forʳ corrñdens blaſfemie p̃ris eſt minor punitione que corrñdet blaſfemie dei. Et loquẽdo de tali pena nõ debebatur pctõ ade maxima pena, immo modo adulterans ſi dampneretur et ſimul cum eo Adam pro illo peccato grauius puniretur iſte ꝙ̃ adã. Et cum probat, quia ſibi iſſlicta fuit pena mortis pro ſuo peccato, et hec eſt maxima pena. Dupʳ reſpondet primo ſic negando ꝙ mors fuerit ei iſflicta ꝓ ſuo peccato, et pꝫ quia Adã ſi erat immortalis in illo ſtatu nõ erat ĩmortalis ex natura uel ex cã intriſeca nãli ſꝫ ſi erat immortalis tm̃ erat ex dei dono nõ uolentis cõcurrere cũ cãis naturalibus terminatis ad mortẽ, et hoc ꝙ̃ diu obediens fuiſſet uł ſuperaſſet primã tẽptationẽ. dico iʳ qa peccauit et inobediens fuit deus ſubtraxit illa bñficia ſibi collata, et ſic ex ꝯñti ſequutus eſt mors nõ eſt ergo mors pena foʳ punitiua peccati Ade, ſꝫ illa eſt modica. uidemꝰ. n. q̃nq; pro uno pctõ ſubſtrahi ab aliquo maxima bñficia nõ tñ infligitur magna pena punitiua corrñdens illi pctõ. Et pꝫ in exẽplo ſi ſor. ſit bñficiatus ab aliquo principe puta ab Alberto Pio et plato nõ, peccent in Albertum ambo priuabit ſor. oĩbus bñficiis ſibi collatis a dño Alberto et aliu puniet in decẽ ꝙ̃ erit pena ſm̃ iuſtitiã punitiuã corrñdẽs pctõ platonis et in totidẽ ſor. puniret et nõ in plus ſi nõ fuiſſꝫ beneficiatus, et ſic Adã fuit multis donis donatus a deo que oĩa ſubtraxit et tñ modica. pena fuiſſet punitus in inferno ꝙ̃ alius adulter loquẽdo de pena punitiua culpe. Alia rñſio ẽ ꝙ mors non ẽ maior pene illa pena que debet pctõ mortali qa illa eſt dãpnatio eterna que ẽ perpetua ſepatio a deo, mors aũt corporalis eſt ſolũ ſepatio ale a corpe uſq; ad futuꝝ iudiciũ quã et mortẽ multi appetũt, nullus tñ appetit dãpnationẽ et ideo licꝫ ſit gñalior pena et ad plures ſe extendat mors ꝙ̃ dãpnatio nõ tñ eſt maior nec intenſior pena. Et ponitur exemplũ de exheredit ato, que pena eſt ulior ꝯñs totã poſterioritatẽ de hereditate et de decapitatiõe et pꝫ. ¶ Ad ultimũ an Adã apetierit equalitatem dei, quia illud uidetur dicere glo. ſuper illud que, nõ rapui etc. Sco. conceſſit ꝙ eua apetiit equalitatem dei, Adam nõ, nunc ſoluendo dicit ꝙ adam et eua et angeli tantũ interpretatiue appetierunt equalitatem dei, de eua dico ꝙ cum fuerit ſeducta ipſa credidit diabolo et ſic credidit poſſe conſequi illam equalitatem dei et ſic forʳ apetiit et nõ tm̃ interpretatiue adã non fuit ſeductus et nõ credidit illã poſſe conſequi quia tamen peccauit noluit uoluntatem ſuã ĩ ꝓponere uolũtati diuine et ſic interpretatiue apetiit equalitatem immo maioritatẽ. An angeli in ſexta diſ. huius. q. ſecunda. Dicit ꝙ apetierũt illã, et non tm̃ ꝙ illã potuerunt appetere. aũ enim ſm̃ articulũ principalẽ q. ſecũde. ibi uiſo igitur de primo inordinate cõcupito, infra parum uel habuit angelus inordinatum uolle uolendo. ſ. oppoſitum eoꝝ que cõcupiuit. ſ. uolendo ſibi beatitudinẽ minus in eẽ quam deo, et ita noluit ſuam beatitudinẽ eſſe diuine equalẽ et ſeʳ uel quã deũ eſſe. i. noluit ſuum eſſe, eſſe minus eſſe diuino et ita uolendo ſuum eſſe fore equale eẽ diuino, uide lr̃am et hãc expõnes lr̃e. Quid ergo hic dicit ꝙ tm̃ angeli appetierũt equalitatẽ dei interpretatiue. Dic ꝙ lr̃a eſt corrupta ſic. n. iacet in reportatis, et ſic tm̃ interpretatiue et nõ forʳ appetiit Adã equalitatẽ dei et nihil dicit de angelis, uel dico ꝙ pro tanto eã uoluerũt interp̃tatiue quia nõ uoluerũt eam uolitione efficaci et imperatiua ad ꝯñdum eam ut dicit ĩ reportatis diſ. 6. Sed credo ꝙ Eua uolitione efficaci uoluit illã quãtũ fuit ex ſe ꝓpter qa ipa queſiuit media ſibi oſtẽſa a demone ſi. ſ. Adam cõſentiret in opinionẽ ſuã et comederet de ligno uetito hẽrẽt ambo equalitatem dei et hoc mediũ queſiuit, et ſugeſſit uiro ut comederet quia igʳ nec Adã nec angeli mali ſic appetierant ideo dicuntur interp̃tatiue appetiiſſe, tamen adam nec uolitione ſimplici illud uoluit ſicut angeli mali uoluerunt ſic igitur ſume dr̃iam. Eua uoluit uolitione efficaci equalitatẽ dei. Angeli mali quia ſciebant illã non poſſe conſequi uoluerunt tantum uolitione ſimplici. Sed Adam nec una uolitione nec alia uoluit dei equalitatẽ ſꝫ ſimpliciter interpretatiue. Si dicas igʳ eua grauius peccauit angelo. nego cõſequẽtiam quia ſeducta fuit et decepta et credens illud fore ſibi poſſibile appetiit impoſſibile tã ꝙ̃ poſſibile, et in hoc aliqualiter excuſatur. Sed diabolus ſciuit hoc ſibi fore ĩpoſſibile et tamen illud uoluit ut dictum eſt et ſic appetiit impoſſibile ut impoſſibile, nec erat deceptus et ideo maiorem oſtendit iniquitatem quam eua. Nota ꝙ hec queſtio de grauitate peccati adẽ ponitur in quibuſdam textibus in. 21. diſtĩ ꝑtinet ad. 22.

Queſtio. Secunda.

VTRVM PECCATVM PRIMI HOMINIS fuerit ex ignorantia. ¶ Sco. reſpõdendo dicit ꝙ proprie loquẽdo peccatum ex ignorantia eſt triplex uno modo quando ignorantia precedit peccatum et eſt occaſio peccati quia uidelicet quis ignorãs aliquid operatur illud ſi illud ſciret eſſe peccatum nõ faceret illud ſicut ignorans concupiſcentiam eſſe peccatum concupiſcit ſed ſi ſciret fore peccatum non concupiſceret et ſic ignorantia eſt diſpoſitio ad peccatum quia ſic diſpoſitus peccat. Secundo modo ignorantia concomitatur omne peccatum et ſic peccantes dicuntur ignorantes quia ſemper aliquid ignorant et communiter peccatores excuſant peccatum ſuũ et hoc eſt ex ignorantia concomitante, excecat enim peccatorem malitia ſua. Tertio modo ignorantia ſequitur peccatum ſicut pena ipſius peccati. ¶ Item diſtinguitur de multiplici ignorãtia primo ignorãtia ideſt ẽ ꝙ neſciẽtia ly ignorãtia tenetur negatiue ignorat ideſt neſcit et iſto modo ignorantia eſt in ſanctis etiam angelis et beatis qui multa neſcientes illuminantur a deo, et inferiores a ſuperioribus et ſic anime beate, loquendo de iſta dico primam ꝯcłonẽ extra textum ꝙ iſta neſcientia fuit in adã ante peccatum, quia cum non fuerit deus non omnia nouit et iſta neſciẽtia cõſoʳ naturã intellectualẽ creatã, iſta ignorãtia non eſt ad propoſitum queſtionis. Alia eſt ignorantia erronea includens ĩ ſe. ſ. errorẽ. Error. n. eſt qñ cõcipit falſum ꝓ uero uel ecõtra, loquẽdo de iſta ignorãtia dicit doc. ꝙ iſta nõ fuit in Adam ante peccatũ qa in Adam nõ ꝓceſſit error ipm peccatũ qa ſi ſic igr̃ credidiſſet qꝺ illud factũ. ſ. comeſtio pomi uel ma-

gis placere uxori ꝙ̃ deo fuiſſet bonũ,cũ tñ eſſet malũ,uel crediddiſſet ſaltem aliquod bonũ ſeq̃ ex illo facto.ſ. comeſtione pomi q.ſ.ſeq̄retur ipm ſcire oĩa,uel ſe eē deũ,ꝙ nõ eſt uer̃,ga nõ fuit ſeductus, ſm.n. Aug.ꝛc.uide auctoritatẽ. ¶ Sed ꝯ probatur ꝙ ante peccatũ fuit error ſi itellectus ade offerebat uoluntati eius qñ peccauit bonũ uer̃,certũ eſt ꝙ eligẽdo illud uoluntas nõ peccauit,ſi ẽt intellectus ade ap̄hendit bonũ apparẽs et illud oſtẽdit uolũtati igr̃ in ĩte^{ll} eius errauit ga aprehendit malũ ꝑ bono ga bonum apparens nõ eſt bonum et ita ſi peccauit ĩ intellectu eius fuit error et ſic ignorãtia erronea añ peccatũ.Reſpõdet doc.dicens ꝙ Adam intel^{tu} ſuo potuit aliqd ſimplex ap̄hẽdere,et tñ nec ut uer̃ nec ut falſum,et illud offerebat uolũtati,potuit ẽt ap̄hendi ut bonũ uer̃ et ſic oſtẽdere uolũtati diligere uxorẽ,uolũtas tñ nõ eſt uſa ſicut intellectus aprehendit et ſic peccauit p° uolũtas.Vide ꝙ nullus error erat ĩ intellectu uel ga ſolũ ap̄hẽdit ſimplicia uel ſi cõpoſitũ ap̄hendit, ſciuit ꝙ melius erat deo placere ꝙ̃ uxori,et ꝙ deus erat magis diligendus ꝙ̃ uxor et ꝙ debebat frui deo et uti uxore, ſed eius uolũtas nõ ſic uſa eſt ſed maluit placere uxori ꝙ̃ deo et forte magis dilexit uxorem ꝙ̃ deũ, ſed hoc dimittamus ga nõ apparet ex ſcriptura niſi ĩterp̄tatiue.Ecce ꝙ nullus erat error ĩ intellectu et peccatũ fuit ĩ uolũtate,niſi improprie uocãdo errorem,ga neſciẽtia p̄ceſſit in ĩte^{ll} ipm peccatũ,ſed illa improprie dr̃ error.Et ꝓbat doc.ꝙ prius peccauit quã errauit, et põt eſſe ſecũda cõcluſio ĩ lr̃a,ga ſi cõcluſio nõ ſit uera da oppoſitũ prius errauit et deinde peccauit,igr̃ aliqd bonũ apparuit Ade,quod nõ erat bonũ ſed apparebat bonũ ut puta apparuit ſibi ꝙ cõplacere magis uxori quã deo eẽt bonũ,quod tñ nõ erat nec bonum nec uer̃,ſi tu cõcedis ſe^{r} ꝙ tũc añ peccatũ potuit eſſe error circa principiũ quod eſt ĩpoſſibile. Illud.n.eſt prĩcipiũ ꝙ apparet de ſe uer̃,ga ex terminis et ex noticia ſola terminor̃,ſic.n.concluſio nõ apparet de ſe uera.i.ex terminis,ſed oꝫ hr̃e noticiam principior̃ ex qbus deducit.Si reſpõdeas ꝙ error p̄cedens peccatũ Ade nõ fuit circa principiũ,uel nõ fuit principium circa quod eẽt error,igr̃ aliquod falſum apparuit ſuple uerum. Sed quero quõ illud falſum apparuit uer̃.ſ.melius eſt complacere uxori ꝙ̃ deo,aut iſtud falſum apparuit uer̃ ex ſyllogiſmo falſo ĩ forma,aut ex ſyllogiſmo peccãte ĩ materia alr̃ non potuit falſum apparere uer̃.Si dicas illud apparuit uerum quod erat falſum ex ſyllogiſmo peccãte ĩ forma igr̃ nõ ꝯcluſit ſibi neceſſario ga optimus logicus cũ deũ habuerit p̄ceptorẽ infundendo illi logicã,et alias ſciẽtias ga omniũ creaturar̃ habuit ſciẽtiã, ſi ſic igr̃ nõ oꝫ uolũtatẽ adherere illi.ſ.melius eſt ꝯplacere ꝛc. ꝑp ſyllogiſmũ ſophiſticum et ita nõ peccaſſet ex illo errore.Si dicas illud apparuit ſibi uer̃ et bonũ ex ſyllogiſmo peccãte in materia igr̃ aliqua p̄miſſa fuit falſa,quero de illa p̄miſſa falſa,aut ꝺ ſe apparebat falſa aut ex alia apparebat falſa,ſi des primũ igr̃ illa erat oppoſitũ primi prĩcipii ga ſicut primũ principiũ uer̃ eſt de ſe apparens uer̃ et nemo decipitur ĩ eius ueritate, ĩ ſcribat ꝗs deliquit inqͣ Ariſt.certe nullus ſic nec circa principia ita ſi^{r} oppoſitum principii primi eſt de ſe apparens falſum,et ſic neminẽ decipit ĩmo qlibꝫ ꝑcipit eius falſitatem.Si dicas ꝙ illa p̄miſſa falſa ex alia apparet uera et ſic ĩtellige illud ſi ex alio apparet falſum.i.ſi id qd eſt falſum ex alio apparet.ſ.uer̃ q̄ro de illa alia premiſſa ex q̃ iſta apparet,aut ex ſe apparet falſa aut ex alia ſi ex ſe ꝑcede ut prius ga erit oppoſitum primi principii ꝛc. erit ꝓceſſus in ĩfinitũ cum igitur ꝓ te fuerit error in Adam ante peccatum et ille error nõ potuit eſſe ex ſyllogiſmo falſo ĩ forma aut in materia igit̃ ille error erat ĩ principiis quod eſt impoſſibile ga null^{9} circa illa errat et ita ſe^{r} cõcluſio ꝙ ante peccatũ nõ fuit error ĩ Adam. ¶ Tertia cõcluſio ignorãtia facti nõ p̄ceſſit peccatũ in Adam.Sciuit enim deũ ꝓmulgaſſe eis legẽ ne comederẽt de ligno quod erat ĩ medio paradiſi iſtud nõ fuit lignũ uite ſed ſm aliquos fuit ficus,ga de illis foliis fecerũt ſibi pizomata.i.brachas, cũ primũ enim comederũt cõfuſi fuerũt uidendo pudibũda que prius nõ erãt pudibũda,et ideo nõ acceſſerunt ad aliam arborẽ.Sciebant etiã ꝙ illud factũ.ſ.illa comeſtio erat ꝯ p̄ceptũ dei. ¶ Quarta cõcluſio,ignorãtiam circũſtãtiar̃ ꝯtinuum ut puta tãte uel tãte pena ſe^{r} ad trãſgreſſionẽ illius p̄cepti,q̃ ignorãtia eſt neſcientia ꝓprie bene potuit hr̃e ante peccatũ. ¶ Quinta cõcluſio ignorãtia erronea potuit cõcomitare peccatũ uel ſeq̃ et idõ ex ĩmoderato amore uxoris excecatus credidit illud peccatũ quod erat mortale fuiſſe ueniale. ¶ Et ex hoc ꝑꝫ ſolutio ad primum. ¶ Ad ſecũdũ peccauit ex ĩtellectu improprie ſumpta uide diſt.6.huius.q.prima ſol.primũ argumẽtum opi.

DISTINCTIO XXIIII

VTRVM DEVS POSSIT FACERE VOLVNTATEM CREature rõnabilis ĩpeccabilẽ. ¶ Ponit opi.dñi Alexãdri q tenet ꝙ deus non põt facere uolũtatem angelorum nec hominũ ĩpeccabilem et ꝓbat tribus rõnibus,et tribus auctoritatibus, omnia ſunt clara. ¶ Nota ꝙ doc.poſitũ prima rõne cõfirmat primã rõnẽ ſolutã ꝗ dicebat ꝙ oĩs uolũtas q̃ nõ ẽ regula ſua in actionibus ſuis,põt ab illa deuiare.Dicebat ſolutio ꝙ ſi illa uolũtas crearet cũ iſta cõditione ut neceſſario cõſermaret regule ſue ꝙ tunc dato ꝙ diſtingueret̃ realiter a regula non ꝑp hoc ſe^{r} ipſam errare.Idẽ dr̃ ad minorem rõnis doctoris ꝙ de^{9} poſſet creare uolũtatẽ q̃ eẽt huius nature ꝙ ex hoc ꝙ appetit ſeq̃tur.ipſam neceſſario recte appetere ſed oſtẽdit doc.ꝙ hoc nõ põt dici de uolũtate creata ga cũ poſſit appetere comodũ propriũ poteſt etiã illud appetere tali modo ſub quo modo ſi ſibi ĩeſſet, eſſet ſibi melius ꝙ̃ ſi ſibi non in eẽt illo° ſi ſer.hr̃et beatitudinẽ ut octo eẽt ſibi melius ꝙ̃ ſi eã hr̃et ut.4.et ſuppono ꝙ talis beatitudo non eẽt ordinata a deo ſibi ĩeſſe,et tũc peccaret et uidetur ita eẽ ſi eẽt ĩ puris naturalibus relicta,tũc.n.appeteret beatitudinẽ ĩ eptimo gradu,et ita peccaret et a regula ſua deuiaret et ita non apparet ꝙ neceſſario cõformari hẽat regule ſue ſed mere ꝯtingẽter et hoc ẽ natura ſua,et ſi ſic non fieret, non eẽt uolũtas creata ſed diuina de qua bene ſe^{r} uoluntas diuina uult.a. i^{r} recte uult.a.ſed de aliis non tenet illa ꝯña, ſed ſtat oppoſitũ ꝯñtis cũ añte,et ideo eſt bona de materia tñ. ¶ Secũda etiam ratio ſoluta cõfirmat per ſecũdam poſitã a doctore,ga ex quo uolũtas ſibi derelicta ꝑ ſtatu iſto nõ eſt ĩmobilitata circa bonũ ĩfinitũ põt uelle aliud et nõ uelle bonũ ĩfinitũ, et ita uelle aliud nõ ĩ ordine ad deũ et ita peccare uel etiã poteſt uelle bonum apparẽs,et ita peccare.Et ex hoc ꝯfirmat ſecũdam ga ſi uolũtas non eſt ĩmobilitata circa deum igit̃ poteſt uelle bonum apparẽs et ita peccare,et hoc ſi ſibi relinquat. Et ſi^{r} tertia rõ. ¶ Reſpondet doc.magis ductus auctoritatibus ſanctor̃ ꝙ̃ rationibus,ꝙ deus non poteſt facere uolũtatẽ creature rationalis impeccabilem.

¶ ET SOLVIT PRIMVM Argumẽtum ſolutio ẽ clara.Et ſi^{r} ſecũdum.Primo ſoluit ſm opi.ꝓpriã nigãdo añs q.ſ.ſit aliqua uolũtas que neceſſario tẽdat ĩ aliquod obiectum.ſ.in finem, uoluntas.n.omnis creata contingenter et libere ſe habet reſpectu totius entis,et ideo ĩ nullũ obiectũ tẽdit neceſſario. Sed ſequẽdo uiam cõem ipi concedunt añs et negãt ꝯñam,uidelicet igitur deus põt facere uolũtatẽ q̃ eque neceſſario tẽdat in iis q̄ ſunt ad finẽ,et ad finẽ ita ꝙ eadem neceſſitate tẽdat ĩ utrũq̃ di

eo hoc eẽ impoſſibile qa ĩ ultimo fine quõcũq; oſtẽſo cõtinet oĩs rõ boni et nullus eſt defectus boni ex ꝯñti nec aliqua rõ mali inuenitur ĩ illo et pp hoc uolũtas fert ĩ finem neceſſario, ſed nõ eſt ita ĩ aliis a fine, et ideo non tẽdit neceſſario nec põt tendere. Item nõ uidet ſeq ꝙ et ſi neceſſario tẽdit ĩ finẽ et ſibi neceſſitate tenderet ĩ iis q̃ ſunt ad finẽ nõ ſeʳ igr̃ tẽderet ĩ illa nõ debito imo uidet ſeq oppoſitũ, qa ſi neceſſario tẽderet ĩ illa non hr̃et in poteſtate ſua actũ ſuũ nec modũ actus, et ita minus intenſe amaret ea q̃ ſunt ad finẽ, et hoc eſt optima rõ ad oſtẽdendum ꝙ contingenter ſe hẽt circa entia ad finem et ita etiam ad finem. ¶ Ad illud Anſel. dictũ eſt ſupra diſt. 7. in ſolutione ad tertiũ argumẽtum. Nota tñ ꝙ liberũ arbitriũ ꝓ abſoluto eſt q̃dam facultas in itẽ ad iudicãdum et ĩ uolũtate ad eligẽdum et ſic cõſiſtit ĩ duabus potentiis et ĩtellectus recte arbitrat et uoluntas recte eligit aſſiſtẽte gr̃a dei, et ĩpa nõ aſſiſtẽte male, lʒ contingẽter, utrũ nõ aſſiſtẽte gr̃a poſſit ĩ actũ bonũ. Dicet ĩferius diſt. 28. liberũ igr̃ arbitriũ ꝓ abſoluto nõ ocnat peccatũ aliquod nec ordinẽ ad actũ peccati qa rlo uel ordo nõ eſt principiũ actiuũ actus iõ ſi poſſe peccare p̃ciſe capiat ꝓ poſſe ĩ peccatũ, qꝛ peccatũ eſt priuatio et carẽtia rectitudinis ĩ actu ſic poſſe peccare eſt poſſe deficere nõ aliqd cãre, et ſic poſſe peccare nõ eſt libertas nec ps libertatis. Si tñ capiat poſſe peccare ꝓ potentia abſoluta qua qs põt in actũ in quo actu fundat difformitas ad rectũ dictamen theologicũ quod dictamen eſt theologia ſic poᵃ ad peccatũ ſiue ad actũ peccati eſt ps libertatis uel et libertas ſiue uolũtas. Sed eſt aduertẽdum ꝙ ſic poſſe peccare non ẽſt ps liberi arbitrii ĩ cõi ut extẽdit ſe ad liberũ arbitriũ dei et beatorũ et uiatorũ ſed ſolũ eſt ps liberi arbitrii uiatorũ, liberũ .n. arbitriũ in cõi ſic diffinit ꝙ eſt potẽtia qua qs põt uelle, uel ſic ſm Anſel. liberũ arbitriũ eſt poteſtas ſeruãdi rectitudinẽ pp ſe, et iſta diffinitio cõuenit ol libero arbitrio ita ꝙ hñs rectitudinem põt illam cõſeruare ſi uult, ſi tñ qs illa careat ut dãnati illam nõ põt ſeruare qa nõ hñt nec amplius hr̃e pñt. Item nota ibi ꝙ dato ꝙ poſſe peccare ꝓ illo ordine et rlone nõ ſit idẽ eſſentialr̃ libero arbitrio, nõ tñ ſeʳ ꝙ liberũ arbitriũ creatũ poſſit eẽ ſine illa rlone fundamentali, qa illa nõ eſt niſi aptitudo fundamẽti ad actum peccati, et iſta eſt ſibi idẽ realiter. Si ẽt ſumat ꝓ ordine et rlone actuali ſic non põt nõ ineſſe extũ actu qa ẽ rlo ĩtrinſecus adueniẽs. Nota ẽt ꝙ iſta conditio poſſe peccare ſeqtur magis ad liberũ arbitriũ ĩ eo ꝙ creatũ, et nõ ĩ eo ꝙ liberum. ¶ Ad tertiũ pʒ ĩ fine, ad ꝑam ꝓbationẽ ꝯñe, cũ dicebat ſic qꝛ poteſt alicui addi ut accñs põt eidem cõcreari, concedo .i. ſimul cũ eo creari, igitur illud erit ſibi naturale, nego iſtas ꝯñam qa gr̃a ſemꝑ eſt gr̃a et ſemꝑ eſt accñs et nõ qd naturale uolũtati nec neceſſario ſequens ad uolũtatẽ ita ꝙ non ſeʳ uolũtas igitur gratia, ſtat oppoſitũ ꝯñtis etc. In prima ſolutione, nota ꝙ nihil continet ꝑ idẽptitatẽ ꝑfectiones ſuas quaſi accĩtales niſi ſolus deus et iõ ſciẽtia hominis nũq; põt eẽ idem realiter homini, nec angelo nec gr̃a ale ſiue uolũtati, et iõ ad hoc ꝙ qs uellet ꝓbare ꝙ charitas eẽt idem realiter uoluntati create oporteret primo probare ꝙ illa uolũtas eẽt deus et tũc ſequeret; igr̃ charitas ẽ ſibi idem realr̃ ſed aũs eſt impoſſibile. Item aliqua uolũtas poteſt eẽ et eſt recta ĩ primo ĩſtã ſue creationis qa ĩ illo ĩſtã eſt motus naturalis uolũtatis et ſic rectus neceſſario cũ ſit naturalis igit ĩ quolibet ĩſtã ſequẽti poteſt ſic ꝯtinuari. Doc. ſm mẽtem ſuã negat aũs qa uolũtas ĩ nullo ĩſtã eſt impeccabilis qa cũ habeat eẽ in primo ĩſtã hẽt oẽm ꝯditionẽ ſibi naturalẽ et ſic ſi eẽt in illo ĩſtã impeccabilis cũ non mutet naturã ſemꝑ eẽt impeccabilis. Et cum dicis eſt ĩ illo ĩſtã motus naturalis rectus et ĩta ẽ ĩ aliis ĩſtãtibus ſeq̃ntibꝰ, ille .n. motus naturalis ẽ eius naturalis ĩclinatio ĩ finẽ q̃ ſemꝑ recta eſt ſed illa ĩclinatio eſt actus primus et nõ actus elicitus. Et ſi dicas non ne põt in illo ĩſtã eſſe actus elicitus? Dicit doc. ꝙ ſi eſt actus elicitus non uidet quia tũc poſſit peccare quia ille actus ſi eliceret poſſet elici nõ recte nec cõformit uoluntati diuine. Et ſi dicas ille actus elicitus eẽt naturalis cõcedo ꝙ poſſet dici naturalis, ſi eẽt ꝯformis ĩclinationi uoluntatis, alr̃ non debet dici naturalis .i. non liber, imo ſi eſt elicitus eſt libere elicitus quia alius modus eliciẽdi .ſ. naturalr̃ repugnat uolũtati, pp hoc ꝓductio ſpũs .S. eſt libera et non naturalis, qa eiꝰ principiũ quo eſt uolũtas diuina libera. Et ideo negãdũ eſt aũs ꝙ aliqua uolũtas ſit impeccabilis ĩ ĩſtã primo ſue creationis, imo ſi poteſt elicere actũ põt peccare ſicut patuit diſt. 5. q. 2. de angelo malo. Illi tñ q tenẽt ꝙ nullus põt peccare ĩ primo ĩſtã qa tantum quod eſt ĩ primo ĩſtã eſt ab agẽte ꝓducẽte animã uel angelum et ita ſi tũc eẽt peccatũ redũdaret ĩ deũ ut ĩ cauſam. Ergo ipſi ꝯcederẽt aũs, et negarẽt ꝯñas et dicerẽt ꝙ non eſt ſimile de primo ĩſtã et de aliis ſequẽtibus qa quicqd eſt ĩ primo ĩſtã ẽ a deo, ſed non quicqd eſt ĩ aliis ĩſtãtibus eſt totũ a deo ſed a uolũtate eliciẽte libere, et ita in aliis ĩſtãtibus poterit peccare.

DISTINCTIO XXIIII

VTRVM PORTIO SVPERIOR SIT POTENTIA DISTINCta a portione inferiori. ¶ Portio ſuperior ſm B. Aug. 12. de tri. cap. 4. eſt intellectus anime et uolũtas ut ĩmediate reſpiciũt deũ ꝓ obiecto. Idem autem intellectus et uoluntas ut reſpiciunt obiectũ tẽporale ſiue contingens dr̃ portio ĩferior. Portio tñ ſuperior dicit duplr̃, ꝓprie ſumpta et ſic eſt cũ habet eternũ ſiue deũ ꝓ obiecto ĩmediato. Sed portio ſupior large ſumpta eſt cũ intellectus hẽt creaturã pro ĩmediato obiecto ſʒ deũ ꝓ ultimato obo ut ſi diligã ꝓximũ pp deũ ly ꝓximus eſt ĩmediatũ obiectum dilectionis ſed deus eſt obiectũ principale. ¶ Primus articulus ĩ quo ꝓponit unũ ĩtellectũ falſum .q. ſ. ꝙ portio ſuperior ſit una poᵃ tñ, et ĩferior una tãtum et una diſtinguat ab alia hoc improbat doct. et oſtendit ꝙ ſunt tres potentie in portione ſuperiori et tres in portione inferiori, nõ tamẽ ſunt ſex ſʒ tres tñ qa ille tres que ſunt ĩ ſupiori ille eadẽ ſunt ĩ portione ĩferiori, et nõ alie hoc ꝓbatur ĩ ſecũdo articulo. In primo igr̃ probat ꝙ ĩ portione ſupiori ſunt .3. poᵉ quia ĩ illa portione cõſiſtit tota imago trinitatis q̃ cõſiſtit ĩ memoria ĩtelligentia et uolũtate, ſiʳ eſt in ĩferiori. ¶ In ſecũdo articulo nota illã auctoritatem B. Aug. portio ſupior intẽdit regulis eternis. Iſte regule eterne ſunt regule theologice, theologia .n. eſt de deo et talis cognitio ꝑtinet ad portionẽ ſupiorẽ. Officiũ portiõis ſupioris eſt cõtemplari deũ, portio aũt ĩferior intendit tẽporalibus agendis et circa iſta eſt noticia prudẽtialis q̃ eſt recta rõ agibiliũ, theologia igr̃ ꝑficit ĩtellectũ et ſic eſt portio ſupior et prudẽtia eũdem ĩtellectũ ꝑficit ſed ut ſic dr̃ portio ĩferior, ꝓbat igit in iſto ſecũdo articulo ꝙ eſt idẽ ĩtellectus numero ĩ portione ſupiori et ĩferiori qa ĩ nobis nõ eſt alius ĩtellectus ille q ꝑficit noticia theologica ab illo q perficit noticia prudẽtie. ¶ Ad ĩtelligẽdum primũ argumẽtum nota ꝙ poᵃ q̃ adheret cõcluſioni et que ap̄hendit illã illa eadẽ neceſſario ap̄hendit principiũ ex qº elicitur cõcluſio, qa cõcluſio ex ſe nõ hẽt euidẽtiã, ſed a pricipio, ſi igit una poᵃ cognoſceret principiũ et alia concluſionẽ quã hr̃et euidẽtiã de cõcluſione cũ ꝯº nõ ſit euidens de ſeᵗ os igit ꝙ poᵃ q̃ ap̄hendit cõcluſionẽ ap̄hendat et pricipiũ, ſed ſtat pricipiũ eſſe in portione ſupiori et ꝯcluſio in ĩferiori igr̃ eſt idẽ ĩtellectus in ſupiori portione et ĩferiori. Quod aũt ſit principiũ in portione ſupiori et ꝯcluſio in ĩferiori pʒ in hoc exẽplo deo obediẽdum ẽ, ſed deus ꝑcipit ut ſubueniamus indigenti igitur huic indigenti

eſt ſubueniendum hoc agibile dictatum quod eſt concluſio eſt in portione īferiori et tñ principia ī portione ſupiori. Item notū ꝙ eadē ꝯº pōt deduci ꝑ principia theologica et ꝑ principia prudētialia, ut iſta iuſte uiuēdum eſt ſic ex prudētibus principiis honeſte uiuēdum eſt, iuſte uiuere eſt honeſte uiuere igitur iuſte uiuēdum eſt. Item diuina ꝓcepta ſunt obſeruāda, ſed ꝓcipitur a deo ut iuſte uiuamus igit̄ eſt iuſte uiuēdum. ¶ Secūda vō. Nota ut uidit̄ in. q. duplex fuit opi. de potentiis aīe aliq tenent ꝙ intellectus eſt ꝑfectior poª ꝗ̄ uolūtas et cū beatitudo ſm phūm ſit optima opatio optime poᵉ ſm iſtos diceret ꝙ beatitudo eſt in opere intellectus ī uiſione dei clara. Alii ut Scotus tenent ꝙ uolūtas eſt ꝑfectior poª quā intellectus et tūc dicūt beatitudinē cōſiſtere inciatiue ī ope intellectus et conſumatiue in fruitione dei. Eſt tñ intelligēdum ꝙ beatitudo nō eſt in duabus potentiis intellectiuis nec ī duabus potentiis uolitiuis. Tūc arguitur, beatitudo eſt ī portione ſupiori ꝑs, et eſt ī portione īferiori qa illa eſt ꝗ̄ eſt principiū merēdi, igit̄ debet ꝓmiari, et tūc eſt beata igit̄ eadem erit poª in ſupiori et īferiori cū eadē ſit beatitudo ī eiſdē portionibus et nō ī diuerſis potentiis. Et iſtud eſt intelligēdum de beatitudine totali, qa ſtricte ſumēdo portionem ſupiorem illa ſolū deū reſpicit et ſic ꝓprie beatitudo eſt ī illa ut eſt uiſio dei et fruitio dei, ut tñ beati hñt totalem beatitudinem nō ſolum cognoſcūt deū ſʒ quicqd uolūt cognoſcere cognoſcunt iuxta illud Hiero. qd ē ꝙ nō uideāt q uidēt, uidētē oīa. ſ. deū, et in ipo oīa. ¶ Tertia vō eſt euidētiſſima. Nota idēptitas in poſteriori ſemp arguit idēptitatem ī priori ſed nō econtra qa ab uno ꝑūt plora ꝓuenire, igit̄ ſeʳ hitus q eſt poſterior poª eſt unus igit̄ poª una, ſed nō econtra poª una igit̄ habitus unus, ī eadē poª ꝑūt eē plures hitus, igit̄ ſi eſt una charitas tñ in portione ſupiori qua diligit̄ deus et ī portione inferiori qua diligit̄ ꝓximus ꝑꝑ deū igit̄ una poª ī utraqꝫ portione, nota tamen ꝙ illa ꝑꝗ̄ diligimus ꝓximū ꝑꝑ deū eſt large ī portione ſuperiori quia tamen deus nō eſt īmediatum obiectum ideo dicit̄ pertinere ad inferiorem.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia ad primū quo ꝓbatur ꝙ ſit alius intellectus ī portione ſupiori et alius nō idem in portione inferiori et ſiʳ de uolūtate, qa ī portione ſupiori ē imago trinitatis in īferiori nō igit̄ alia et alia poª alr ꝓpoſitio Aug. eſſet falſa. Nota ꝙ Aug. ponit rōnem imaginis expꝛeſſe repñtantē trinitatē ꝑſonaꝝ et iſta eſt qñ deus eſt obiectū intellectus mei et ſic ꝯſtituit memoriā a qua eſt intelligētia dei ſiue intelligētia de deo et illa ꝓprie repꝛeſentat patrem et intelligētia filiū et amor dei ſpm̄ ſanctū et hāc dicit eē in portione ſupiori tm̄ et nō in īferiori. Tamen in īferiori portione eſt imago trinitatis ſed nō ita expꝛeſſa, ut puta qñ aīa intelligit ſe et amat ſe et ſiʳ qñ habet alia obiecta ī memoria et intelligētia et uolūtate. Secūdo arguitur ſic obiecta iſtaꝝ portionū ſunt diſtincta, igit̄ portiones ſunt diſtincte. Reſpōdetur ab aliis ꝙ duplex eſt obiectum, unū formale et iſtud eſt adequatū, aliud eſt materiale et inadequatū, et iſta obiecta quātūcūqꝫ ſint diſtincta nō diſtingūt potentias, ſed bene prima obiecta. ſ. adequata modo dicūt ꝙ eternū et tēporale nō ſunt obiecta formalia nec adequata ideo nō diſtingūt potentias et ſʒ diſtinguūt portiones. Nota ꝙ doc. oñdit ꝙ abſtractio obiecti adequati nihil facit ad hoc ut qs uideat, qa ſi nullus intellectus abſtraheret adhuc occulus bouis uideret albū et nigrū que ſunt obiecta formalia nō tñ adequata, imo nō uidetur niſi hoc albū et hoc nigrū ꝗ̄ nō ſunt obiecta adequata, nō oꝫ igitur ꝙ ut ſi color ſit obiectū adequatum ꝙ hoc cōe color uideatur, imo potētie ſenſitiue nō ſunt circa ulia ſed tm̄ circa ſingularia. Sed aduertēdum tñ ꝙ una actio debet eē unius obiecti et ita uiſio eſt unius albedinis nō qdem unius ſecundum unitatē numeralē qa tūc uiſus ſemp diſtingueret illā albedinem numeralem a quacūqꝫ alia numero diſtincta ab iſta, quod non eſt uerū, qa ubi deus poneret ſimul ī eodē ſitu cū iſta unā aliam ſimilē huic occulus nō poneret diſtinctionē inter unā et aliam, igitur ſi iſta uiſio ſit unius obiecti, erit unius obiecti ſm unitatem minorē unitate numerali. Et ſi dicas obiectū ſenſus eſt ſingulare, cōcedo, igitur nō eſt ī tali obiecto minor unitas unitate numerali nego. Verū illā uideat? Dico ꝙ ſic ſed nō abſtractam imo cōtractā, et ſingularizatam ita ꝙ ſingularitas eſt conditio neceſſario reqſita ī obiecto ſenſus, nō ſic eſt conditio neceſſario reqſita in obiecto intellectus qa pōt ꝑcipere ule, natura. n. ꝗ̄ eſt cōis pluribus ſingularibus eſt rō quare obiecta mouent potentias, et ēt terminat actū uidēdi cōtracta et ſingularizata, alr nō terminaret. Reſpondet aūt ad formam argumenti ꝙ nō omnis diſtinctio obiectoꝝ formaliū cāt diſtinctionē potentiaꝝ qa non oꝫ tot eſſe potentias uiſiuas quot ſunt colores etc. imo uidetur ꝙ illa diſtinctio potentiaꝝ ex obiectis ſit a poſteriori qa dicit ꝙ potentie diſtīgūtur ꝑ actus, actus aūt ſunt effectus potētiaꝝ et actus ꝑ obiecta. Ariſt. aūt in. 2. de aīa textu cōmenti cēteſſimi 30ᵐⁱ primi et ſecūdi ponit diſtinctionē potētiaꝝ ex tali uel tali mixtione qa. n. uiſus hēt talem mixtionē, ideo eſt circa tale obiectū et auditus quia aliā et talē ideo eſt circa ſonum. Et ex hoc qa auditus eſt tm̄ circa ſonū et uiſus tm̄ circa colores et ſonus et color diſtingūtur, iō ille poᵉ ꝗ̄ ꝓciſe reſpiciunt iſta ſunt diſtincte, et iō iſta diſtinctio ſumit̄ ex mixtione organoꝝ iō non habet ueritatē niſi in potentiis organicis, ſi iſta obiecta ſunt diſtincta igr̄ poᵉ ſunt diſtincte, in potentiis aūt nō organicis nō tenet qa ille poᵉ ſunt diſtincte et hñt idē obiectū, diſtinctio igʳ illaꝝ nō ſumit̄ penes diſtinctionē obiectoꝝ ſʒ aliūde et ſic potentie portionū nō hñt diſtingui dato ꝙ eaꝝ obiecta ſint diſtincta. Sed ſi ꝗ̄ras qd ſit obiectū adequatū intellectus? uide duas opiōes una ꝗ̄ tenet ens eſſe uniuocū et tūc aſſignamus obiectum intellectui unū unitate cōitatis ſiue ſm portionē et uirtualitatem, ſi ſit equocū nullū unum aſſignabimus nec unū ſingulare nec unū ſm ꝓdicationē. Vel dic ad illā rōnē ꝙ quātūcūqꝫ obiecta diſtinguātur. ſ. eternū, et temporale, uel neceſſariū et contingens ſic ꝙ obiectū portionis ſupioris ſit eternū et neceſſariū, et obiectum portionis īferioris ſit tēporale et cōtingens ſʒ tñ contingens ſit mediū uel a priori et hoc nō uel a poſteriori cognoſcendi neceſſariū et tēporale, eternū, tūc nō ſeʳ obiecta diſtingūtur igr̄ poᵉ, qa illa obiecta ꝗ̄ diſtingūt potentias ita ſe hñt ꝙ unū nō eſt rō cognoſcēdi alterꝰ, nō ita eſt ꝙ ens ꝯtingens īfert ens neceſſariū, unde bene ſeʳ ens cōtingens eſt igr̄ ens neceſſarium eſt, qa alr ens cōtingens nō poſſet exiſtere cū ſit depēdēs et nō ad contingens igr̄ ad neceſſariū ſimilr ualet ens tēporale eſt igr̄ eternū eſt et capit̄ tēporale large ꝓ oī eo ꝙ nō ē eternū ſicut euiternū et temporale ꝙ menſuratur tempore.

DISTINCTIO XXV

VTRUM ALIQVID ALIVD A VOLVNTATE CAVSET effectiue actū uolendi. ¶ In primo argumēto nota hunc ordinem primo appetibile, ſecūdo appetitꝰ, tertio corpus aīalis, primū ē mouēs non motū, ſecūdum eſt mouēs et motū, quia mouet animal corpus et mouet̄ ab appetibili, tertiū eſt tm̄ motū. ſ. corpus animalis. Sed forte aliqs diceret ꝙ appetibile tm̄ mouet methaphorice, et iō nō ſeʳ ꝙ obiectū appetibile cauſet uolitionē qa illa motio nō eſt effectiua, ſed ex eo ꝙ uolūtas amat appetibile iō mouet uolūtatē, ſed hoc nō eſt cāre actum uolendi. Sed cōtra arguūt quia tūc Ariſt. equiuocaret de motu in proceſſu

eo hoc eē impoſſibile qa ĩ ultimo fine quocũq; oſtēſo cõtinet̃ oĩs rõ boni et nullus eſt defectus boni ex ꝯñti nec aliqua rõ mali inuenitur ĩ illo et pp hoc uolũtas fert̃ ĩ finem neceſſario, ſed nõ eſt ita ĩ aliis a fine, et ideo non tēdit neceſſario nec põt tendere. Item nõ uidet̃ ſeq̃ q̃ et ſi neceſſario tēdit ĩ finē et ſibi neceſſitate tenderet ĩ iis q̃ ſunt ad finē nõ ſeʳ igr̃ tēderet ĩ illa nõ debito imo uidet̃ ſeq̃ oppoſitũ, qa ſi neceſſario tēderet ĩ illa non hr̃et in poteſtate ſua actũ ſuũ nec modũ actus, et ita minus intenſe amaret ea q̃ ſunt ad finē, et hoc eſt optima rõ ad oſtēdendum q̃ contingenter ſe hēt circa entia ad finem et ita etiam ad finem. ¶ Ad illud Anſel. dictũ eſt ſupra diſt. 7. in ſolutione ad tertiũ argumētum. Nota tñ q̃ liberũ arbitriũ ꝑ abſoluto eſt q̃dam facultas in ĩtel͠l ad indicãdum et ĩ uolũtate ad eligēdum et ſic cõſiſtit ĩ duabus potentiis et ĩtellectus recte arbitrat̃ et uoluntas recte eligit aſsiſtēte gr̃a dei, et ipa nõ aſsiſtēte male, lʒ contingēter, utrũ nõ aſsiſtēte gr̃a poſsit ĩ actũ bonũ. Dicet̃ ĩferius diſt. 28. liberũ igr̃ arbitriũ ꝑ abſoluto nõ notat peccatũ aliquod nec ordinē ad actũ peccati qa r̃lo uel ordo nõ eſt principiũ actiuũ actus iõ ſi poſſe peccare p̄ciſe capiat̃ ꝑ poſſe ĩ peccatũ, qd̃ peccatũ eſt priuatio et carētia rectitudinis ĩ actu ſic poſſe peccare eſt poſſe deſſicere nõ aliqd cãre, et ſic poſſe peccare nõ eſt libertas nec ps libertatis. Si tñ capiat̃ poſſe peccare ꝑ potentia abſoluta qua q̃s põt in actũ in quo actu fundat̃ difformitas ad rectũ dictamen theologicũ quod dictamen eſt theologia ſic poᵃ ad peccatũ ſiue ad actũ peccati eſt ps libertatis uel ut libertas ſiue uolũtas. Sed eſt aduertēdum q̃ ſic poſſe peccare non ēſt ps liberi arbitrii ĩ cõi nec extēdit ſe ad liberũ arbitriũ dei et beatorũ et uiatorũ ſed ſolũ eſt ps liberi arbitrii uiatorũ, liberũ. n. arbitriũ in cõi ſic diffinit̃ q̃ eſt potētia qua q̃s põt uelle, uel ſic ſm Anſel. liberũ arbitriũ eſt poteſtas ſeruãdi rectitudinē pp ſe, et iſta diffinitio cõuenit oĩ libero arbitrio ita q̃ hñs rectitudinem põt illam cõſeruare ſi uult, ſi tñ q̃s illa careat ut dãnati illam nõ põt ſeruare qa nõ hñt nec amplius hr̃e pñt. Item nota ibi q̃ dato q̃ poſſe peccare ꝑ illo ordine et r̃lone nõ ſit idē eſſentialr̃ libero arbitrio, nõ tñ ſeʳ q̃ liberũ arbitriũ creatũ poſsit eē ſine illa r̃lone fundamentali, qa illa nõ eſt niſi aptitudo fundamēti ad actum peccati, et iſta eſt ſibi idē realiter. Si ꝟo ſumat̃ ꝑ ordine et r̃lone actuali ſic non põt nõ ineſſe extra actu qa ē r̃lo ĩtrinſecus adueniēs. Nota ēt q̃ iſta conditio poſſe peccare ſeq̃tur magis ad liberũ arbitriũ ĩ eo q̃ creatũ, et nõ ĩ eo q̃ liberum. ¶ Ad tertiũ ps ĩ fine, ad ſcḋam ꝓbationē ꝯñe, cũ dicebat̃ ſic qd̃ poteſt alicui addi ut accñs põt ſidem cõcreari, concedo. i. ſimul cũ eo creari, igitur illud erit ſibi naturale, nego iſtaʒ ꝯñam qa gr̃a ſemp eſt gr̃a et ſemp eſt accñs et nõ qd̃ naturale uolũtati nec neceſſario ſequens ad uolũtatē ita q̃ non ſeʳ uolũtas igitur gratia, ſtat oppoſitũ ꝯñtis etc. In prima ſolutione, nota q̃ nihil continet̃ ꝑ idēptitatē ꝑfectiones ſuas quaſi accñtales niſi ſolus deus et iõ ſciētia hominis nũq; põt eē idem realiter homini, nec angelo nec gr̃a aĩe ſiue uolũtati, et iõ ad hoc q̃ q̃s uellet ꝓbare q̃ charitas eēt idem realiter uoluntati create oporteret primo probare q̃ illa uolũtas eēt deus et tũc ſequeret̃: igr̃ charitas ē ſibi idem realr̃ ſed aũs eſt impoſſibile. Item aliqua uolũtas poteſt eē et eſt recta ĩ primo. ĩſtãti ſue creationis qa ĩ illo. ĩſtãti eſt motus naturalis uolũtatis et ſic rectus neceſſario cũ. ſit naturalis igit̃ ĩ quolibet. ĩſtãti ſequēti poteſt ſic ꝯtinuari. Doc. ſm mētem ſuã negat aũs qa uolũtas ĩ nullo. ĩſtãti eſt impeccabilis qa cũ habeat eē in primo. ĩſtãti hēt oēm ꝯditionē ſibi naturalē et ſic ſi eēt in illo. ĩſtãti impeccabilis cũ non mutet naturã ſemp eēt impeccabilis. Et cũ dicis eſt ĩ illo. ĩſtãti motus naturalis rectus et ĩta ē ĩ aliis ĩſtãtibus ſeq̃ntib⁹, ille. n. motus naturalis ē eius naturalis ĩclinatio ĩ finē q̃ ſemp recta eſt ſed illa ĩclinatio eſt actus primus et nõ actus elicitus. Et ſi dicas non ne põt in illo. ĩſtãti eſſe actus elicitus? Dicit doc. q̃ ſi eſt actus elicitus non uidet̃ quin tũc poſsit peccare quia ille actus ſi eliceret̃ poſſet elici nõ recte nec cõformit̃ uoluntati diuine. Et ſi dicas ille actus elicitus eēt naturalis cõcedo q̃ poſſet dici naturalis, ſi eēt ꝯformis ĩclinationi uoluntatis, alr̃ non debet dici naturalis. i. non liber, imo ſi eſt elicitus eſt libere elicitus quia alius modus eliciēdi. ſ. naturalr̃ repugnat uolũtati, pp hec ꝓductio ſpũs ſ. eſt libera et non naturalis, qa ei⁹ principiũ quo eſt uolũtas diuina libera. Et ideo negãdũ eſt aũs q̃ aliqua uolũtas ſit impeccabilis ĩ. ĩſtãti primo ſue creationis, imo ſi poteſt elicere actũ põt peccare ſicut patuit diſt. 5. q. 2. de angelo malo. Illi tñ q̃ tenēt q̃ nullus põt peccare ĩ primo. ĩſtãti qa totum quod eſt ĩ primo. ĩſtãti eſt ab agēte ꝓducēte animã uel angelum et ita ſi tũc eēt peccatũ redũdaret ĩ deũ ut ĩ cauſam. Et iõ ipſi ꝯcederēt aũs, et negarēt ꝯñaʒ et dicerēt q̃ non eſt ſimile de primo. ĩſtãti et de aliis ſequētibus qa quicqd eſt ĩ primo. ĩſtãti ē a deo, ſed non quicqd eſt ĩ aliis ĩſtãtibus eſt tm̃ a deo ſed a uolũtate elicēte libere, et ita in aliis ĩſtãtibus poterit peccare.

DISTINCTIO XXIIII

VTRVM PORTIO SVPERIOR SIT POTENTIA DISTINCta a portione inferiori. ¶ Portio ſuperior ſm B. Aug. 12. de tri. cap. 4. eſt intellectus anime et uolũtas ut ĩmediate reſpiciũt deũ ꝑ obiecto. Idem autem intellectus et uoluntas ut reſpiciunt obiectũ tēporale ſiue contingens dr̃ portio ĩferior. Portio tñ ſuperior dicit̃ duplr̃, ꝓprie ſumpta et ſic eſt cũ habet eternũ ſiue deũ ꝑ obiecto ĩmediato. Sed portio ſupior large ſumpta eſt cũ intellectus hēt creaturã pro ĩmediato obiecto ſʒ deũ ꝑ ultimato obo ut ſi diligã ꝓximũ pp deũ ly ꝓximus eſt ĩmediatũ obiectum dilectionis ſed deus eſt obiectũ principale. ¶ Primus articulus ĩ quo ꝓponit unũ ĩtellectũ falſum. q. ſ. q̃ portio ſuperior ſit una poᵃ tm̃, et ĩferior una tãtum et una diſtinguat̃ ab alia hoc improbat doct. et oſtendit q̃ ſunt tres potentie in portione ſuperiori et tres in portione inferiori, nõ tamē ſunt ſex ſʒ tres tm̃ qa ille tres que ſunt ĩ ſupiori ille eedē ſunt ĩ portione ĩferiori, et nõ alie hoc ꝓbatur ĩ ſecũdo articulo. In primo igr̃ ꝓbat q̃ ĩ portione ſupiori ſunt. 3. poᵉ quia ĩ illa portione cõſiſtit tota imago trinitatis q̃ cõſiſtit ĩ memoria ĩtelligentia et uolũtate, ſiʳ eſt in ĩferiori. ¶ In ſecũdo articulo nota dl̃ã auctoritatem B. Aug. portio ſupior ĩtēdit regulis eternis. Iſte regule eterne ſunt regule theologice, theologia. n. eſt de deo et talis cognitio ꝑtinet ad portionē ſupiorē. Offitiũ portiõis ſupioris eſt cõtemplari deũ, portio aũt ĩferior ĩtendit tēporalibus agendis et circa iſta eſt noticia prudētialis q̃ eſt recta rõ agibiliũ, theologia igr̃ ꝑficit ĩtellectũ ut ſic eſt portio ſupior et prudētia eũdem ĩtellectũ ꝑficit ſed ut ſic dr̃ portio ĩferior, ꝓbat igit̃ in iſto ſecũdo articulo q̃ eſt idē intellectus numero ĩ portione ſupiori et ĩferiori qa ĩ nobis nõ eſt alius ĩtellectus ille q̃ ꝑficit noticia theologica ab illo q̃ perficit noticia prudētie. ¶ Ad ĩtelligēdum primũ argumētum nota q̃ poᵃ q̃ adheret cõcluſioni et que ap̄hendit illã illa eadē neceſſario ap̄hendit principiũ ex q̊ elicitur cõcluſio, qa cõcluſio ex ſe nõ hēt euidētiã, ſed a principio, ſi igit̃ una poᵃ cognoſceret principiũ et alia concluſionē quõ hr̃et euidētiã de cõcluſione cũ ꝯ̊ nõ ſit euidens de ſe? oʒ igit̃ q̃ poᵃ q̃ ap̄hendit cõcluſionē ap̄hendat et pricipiũ, ſed ſtat pricipiũ eſſe in portione ſupiori et ꝯcluſio in ĩferiori igr̃ eſt idē ĩtellectus in ſupiori portione et ĩferiori. Quod aũt ſit principiũ in portione ſupiori et ꝯcluſio in ĩferiori ps in hoc exēplo deo obediēdum ē, ſed deus p̄cipit ut ſubueniamus indigenti igitur huic indigenti

eſt ſubueniendum hoc agibile dictatum quod eſt concluſio eſt in portione īferiori et tñ principia ī portione ſupiori. Item no-
te q eadē pº pōt deduci p principia theologica et p principia prudētialia, ut iſta iuſte uiuēdum eſt ſic ex prudētibus princi-
piis honeſte uiuēdum eſt, iuſte uiuere eſt honeſte uiuere igitur iuſte uiuēdum eſt. Item diuina pcepta ſunt obſeruāda, ſed pci-
pitur a deo ut iuſte uiuamus igiť eſt iuſte uiuēdum. ❡ Secū-
da rō. Nota ut uidiſ in .4. duplex fuit opi. de potentiis aīe aliq
tenent q intellectus eſt pfectior poª q̄ uolūtas et cū beatitudo ſm phūm ſit optima opatio optime poª ſm iſtos diceret q bea-
titudo eſt in opere intellectus ī uiſione dei clara. Alii ut Sco. te-
nent q uolūtas eſt pfectior poª quā intellectus et tūc dicūt bea-
titudinē cōſiſtere inchoatiue ī ope intellectus et conſumatiue in fruitione dei. Eſt tñ intelligēdum q beatitudo nō eſt in duabus potentiis īntellectiuis nec ī duabus potentiis uolitiuis. Tūc argui-
tur, beatitudo eſt ī portione ſupiori pz, et eſt ī portione īferio-
ri qa illa eſt q̄ eſt principiū merēdi, igiť debet pmiari, et tūc eē beata igiť eadem erit poª in ſupiori et īferiori cū eadē ſit bea-
titudo ī eiſdē portionibus et nō ī diuerſis potentiis. Et iſtud eſt intelligēdum de beatitudine totali, qa ſtricte ſumēdo portionē ſupiorem illa ſolū deū reſpicit et ſic pprie beatitudo eſt ī illa ut eſt uiſio dei et fruitio dei, ut tñ beati hñt totalem beatitudi-
nem nō ſolum cognoſcūt deū ſz quicqd uolūt cognoſcere cogno-
ſcunt iuxta illud Hiero. qd ē q nō uideāt q uidēt, uidētē oīa. ſ. deū, et in ipſo oīa. ❡ Tertia rō eſt euidētiſſima. Nota idēpti-
tas in poſteriori ſemp arguit idēptitatem ī priori ſed nō econ-
tra qa ab uno pñt plura puenire, igiť ſeʳ hītus q eſt poſterior poª eſt unus igiť poª una, ſed nō econtra poª una igiť habitus unus, ī eadē poª pñt eē plures hītus, igiť ſi eſt una charitas tm̄ in portione ſupiori qua diligiť deus et ī portione inferiori qua diligiť pximus pp deū igiť una poª ī utraq portione, nota ta-
men q illa pqȝ diligimus pximū pp deū eſt large ī portione ſu-
periori quia tamen deus nō eſt īmediatum obiectum ideo diciť pertinere ad inferiorem.

❡ AD ARGVMENTA PRINcipalia ad primū quo p-
batur q ſit alius intellectus ī portione ſupiori et alius nō idem in portione inferiori et ſiʳ de uolūtate, qa ī portione ſupiori ē imago trinitatis in īferiori nō igiť alia et alia poª alr ppoſi-
tio Aug. eſſet falſa. Nota q Aug. ponit rōnem imaginis expſſe repñtantē trinitatē pſonaȝ, et iſta eſt qñ deus eſt obiectū intel-
lectus mei et ſic ꝯſtituit memoriā a qua eſt intelligētia dei ſiue intelligētia de deo et illa pprie repſentat patrem et intelligētia filiū et amor dei ſpm̄ ſanctū et hāc dicit eē in portione ſupiori tm̄ et nō in īferiori. Tamen in īferiori portione eſt imago tri-
nitatis ſed nō ita expſſa, ut puta qñ aīa intelligiť ſe et amat ſe et ſiʳ qñ habet alia obiecta ī memoria et intelligētia et uolūtate. Secūdo arguitur ſic obiecta iſtaȝ portionū ſunt diſtincta, igiť portiones ſunt diſtincte. Reſpōdetur ab aliis q duplex eſt ob-
iectum, unū formale et iſtud eſt adequatū, aliud eſt materiale et inadequatū, et iſta obiecta qualitcūq ſint diſtincta nō diſtin-
gūt potentias, ſed bene prima obiecta. ſ. adequata modo dicūt q eternū et tēporale nō ſunt obiecta formalia nec adequata ideo nō diſtingūt potentias et ſi diſtinguāt portiones. Nota q doc. cōdit q abſtractio obiecti adequati nihil facit ad hoc ut qs ui-
deas, qa ſi nullus intellectus abſtraheret adhuc occulus bonus ui-
deret albū et nigrū que ſunt obiecta formalia nō tñ adequata, īmo nō uidetur niſi hoc albū et hoc nigrū q̄ nō ſunt obiecta ade-
quata, nō oz igitur q et ſi color ſit obiectū adequatum q hoc eē color uideatur, īmo potētie ſenſitiue nō ſunt circa ulia ſed tm̄ circa ſingularia. Sed aduertēdū tñ q una actio debet eē unius obiecti et ita uiſio eſt unius albedinis nō quidem unius ſecundum unitatē numeralē qa tūc uiſus ſemp diſtingueret illā albedinē numeralem a quacūq alia numero diſtincta ab iſta, quod non eſt uerū, qa ubi deus poneret ſimul ī eodē ſitu cū iſta unā aliam ſimilē huic occulus nō poneret diſtinctionē inter unā et aliam, igitur ſi iſta uiſio ſit unius obiecti, erit unius obiecti ſm unita-
tem minorē unitate numerali. Et ſi dicas obiectū ſenſus eſt ſin-
gulare, cōcedo, igitur nō eſt ī tali obiecto minor unitas unitate numerali, nego. Verū illā uideas? Dico q ſic ſed nō abſtractā īmo cōtractā, et ſingularizatam ita q ſingularitas eſt conditio neceſſario reqſita ī obiecto ſenſus, nō ſic eſt conditio neceſſario reqſita in obiecto intellectus qui pōt pcipere ule, natura .n. q̄ eſt cōis pluribus ſingularibus eſt rō quare obiecta mouent poten-
tias, et ēt terminat actū uidēdi cōtracta et ſingularizata, alr ñ terminaret. Reſpondet aūt ad formam argumenti q nō omnis diſtinctio obiectoȝ formaliū cāt diſtinctionē potentiaȝ qa non oȝ tot eſſe potentias uiſiuas quot ſunt colores etc. Imo uidetur q illa diſtinctio potentiaȝ ex obiectis ſit a poſteriori qa dicit q potentie diſtīgūtur p actus, actus aūt ſunt effectus potētiaȝ et actus p obiecta. Ariſt. aūt in .2. de aīa textu cōmenti tēteſſi-
mi 30ᵐⁱ primi et ſecūdi ponit diſtinctionē potētiaȝ ex tali uel tali mixtione q.e. n. uiſus hēt talem mixtionē, ideo eſt circa ta-
le obiectū et auditus quia aliā et talē ideo eſt circa ſonum. Et ex hoc qa auditus eſt tm̄ circa ſonū et uiſus tm̄ circa colores et ſonus et color diſtingūtur, iō ille poᵉ q̄ pciſe reſpiciunt iſta ſunt diſtincte, et iō iſta diſtinctio ſumiť ex mixtione organoȝ iō non habet ueritatē niſi in potentiis organicis, ſi iſta obiecta ſunt diſtincta igr̄ poᵉ ſunt diſtincte, in potentiis aūt nō organi-
cis nō tenet qa ille poᵉ ſunt diſtincte et hñt idē obiectū, diſtinctio īʳ illaȝ nō ſumiť penes diſtinctionē obiectoȝ ſz aliūde et ſic po-
tentie portionū nō hñt diſtingui dato q eaȝ obiecta ſint diſtinc-
ta. Sed ſi q̄ras qd ſit obiectū adequatū intellectus? uide duas opi-
de ente una q̄ tenet ens eſſe uniuocū et tūc aſſignamus obiectū intellectus unū unitate cōmunis ſiue ſm portionē et uirtualita-
tem, ſz ſi ſit equocū nullū unum aſſignabimus nec unū ſingulare nec unū ſm pdicationē. Vel dic ad illā rōnē q qualitcūq obiec-
ta diſtinguātur. ſ. eternū, et temporale, uel neceſſariū et contin-
gens ſic q obiectū portionis ſupioris ſit eternū et neceſſariū, et obiectum portionis īferioris ſit tēporale et cōtingens ſi tñ con-
tingens ſit mediū uel a priori et hoc nō uel apoſteriori cogno-
ſcendi neceſſariū et tēporale, eternū, tūc nō ſeʳ obiecta diſtin-
gūtur igr̄ poᵉ, qa illa obiecta q̄ diſtingūt potentias ita ſe hñt q unū nō eſt rō cognoſcēdi alteȝ, nō ita eſt q ens ꝯtingens īfert ens neceſſariū, unde bene ſeʳ ens cōtingens eſt igr̄ ens neceſſa-
rium eſt, qa alr ens cōtingens nō poſſet exiſtere cū ſit depēdēs et nō ad contingens igr̄ ad neceſſariū ſimilr ualet ens tēporale eſt igr̄ eternū eſt et capiť tēporale large p oī ee q nō ē eternū ſicut euiternū et temporale q menſuratur tempore.

DISTINCTIO XXV

VTRVM ALIQVID ALIVD A VOLVNTATE CAVSET effectiue actū uolendi. ❡ In primo argumēto nota hunc ordinem primū appetibile, ſecūdū appetitꝰ, tertio corpus aīalis, primū ē mouēs non motū, ſecūdum eſt mouēs et motū, quia mo-
uet animal corpus et mouet ab appetibili, tertiū eſt tm̄ motū. ſ. corpus animalis. Sed forte aliqs diceret q appetibile tm̄ mouet methaphorice, et iō nō ſeʳ q obiectū appetibile cauſet uolitionē qa illa motio nō eſt effectiua, ſed ex eo q uolūtas amat appeti-
bile iō mouet uolūtatē, ſed hoc nō eſt cāre actum uolendi. Sed cōtra arguit quia tūc Ariſt. equiuocaret de motu in proceſſu

et ordine eſſentiali, ſecundum.n.effectiue mouet corpus aīalis igitur et appetibile appetitū mouet effectiue et nō niſi cauſando actū uolēdi ī eo. ¶ Nota in illa rōne ī poteſtate patiētis nō eſt nō pati. Ibi notādum ꝙ prius eſt agens agere quā paſſum pati et ſi arguas ꝙ ſunt relatiua igitur ſimul natura. Dico ꝙ agens agere prius eſt origine ꝙ̄ paſſum patiat̄ ꝗa ordine originis prius ē uolitio ꝙ̄ recipiat̄ ī paſſo, in poteſtate poſterioris nō eſt prius ſed magis ecōuerſo. Item in alia rōne nota ꝙ finis mouēs methaforice nō mouet ꝑꝑ finē ꝗa ſic eēt ꝓceſſus ī īfinitū, ſed mouēs ꝓprie ſic ꝙ motū ſuū aliqͥd efficiat agit et mouet ꝑꝑ finē, finis ē obiectū uolūtatis et ideo nihil cāt effectiue ī uolūtate ſꝫ finis amatus a uolūtate ſic mouet eā ad ꝓſequēdū ipm.

¶ PONIT DOC. DVAS OPI. Vna eſt Gothi. alia eſt Henrici, et cōueniūt in cōcluſione uidelicet ꝙ aliqͥd aliud a uolūtate cāt uolitionē ī ea, et ipſa tm̄ paſſiue ſe hēt reſpectu uolitionis ſue, ſed diſcordāt ꝗa Gothi. uult ꝙ mouens uolūtatem et cauſans uolitionē ī ea ē phātaſma irradiatū lumine intellectus agentis, cauſans ordine quodā primo intellectionē ī intel͠. 2° uolitionē in uolūtate, et nō prius uolitionem niſi prius cauſauerit intellectionē in intel͠. ¶ Henricus uero dicit ꝙ obiectū cognitū uel intellectus hñs intellectionē obiecti cauſat uolitionem in uolūtate ꝗa ubi obiectū ſimplr̄ nō eſſet adhuc uolūtas pōt uelle illud et illud uelle cāur ab inte͠ hñte noticiā obiecti, ut habet uideri ī noticia abſtractiua ubi obiectum nō oꝫ eē pñs imo nec eſſe ſimplr̄. ꝓbat aūt Gothi. ſuam cōcluſionem multis rōnibus ꝗ̄ ſoluūtur, et ſꝫ ſoluūtur rōnes Hen. ¶ Arguit doc. ꝯ ꝯcluſionem cōem iſtis opi. ſ. ꝙ aliqͥd aliud a uolūtate cauſet uolitionē in ea, et primo ſic. Agens naturale nō pōt eſſe ꝑ ſe cā ꝯtriorum circa idem paſſum ꝗa ſi ſic cū agens naturale agat īquatū pōt ſi poſſet ambo ꝓducere ea rōne qua ꝓduceret unū et reliquum quia nō eſt in poteſtate ſua ꝙ illa ꝓducat cū agat inquantum pōt et ſic ſimul ꝯtria in eodem ſubiecto ꝓduceret et eſſent ſimul quod eſt impoſſibile, ſed cōſtat ꝙ ī poteſtate uolūtatis noſtre ē hr̄e uelle et nolle ꝗ̄ ſunt ꝯtria reſpectu eiuſdem obiecti igr̄ illa in uolūtate nr̄a nō poterūt fieri ab aliquo agente naturali, igr̄ nec ab obiecto cū ſit agens naturale. Sed dicet aliquis ꝙ obiectū ſaltem poterit cāre uelle ī uoluntate. Eſto ꝙ ita eſſet ꝙ obiectū cauſaret uelle oporteret ꝙ aliqͥd aliud ab obiecto cauſaret nolle et nō niſi obiectū malum quia obiectum boni eſt obiectū uolle et obiectum malū eſt obiectū ipſius nolle, et ſic malū eſſet cauſa nolle ꝙ eſt falſum ꝗa malū eſt ꝗd priuatiuū et nolle eſt ꝗd poſitiuū et priuatiuū nō eſt cā poſitiui igitur cum nō ſit danda alia cā, uolūtas cābit nolle ī ſe, et ita et uelle. Sed difficultas ē ſi ponemus ꝙ obiectū cōcurrat ꝑtialr̄ ad cāndum uelle ī uolūtate. Si uolūtas cū obiecto cauſet modo uelle, quō poſtea reſpectu eiuſdem obiecti poterit eſſe nolle in eadē uolūtate. Dicu ꝙ in quocūqꝫ obiecto creato eſt ſaltem aliqͥs defectus boni. Et intellectus illū defectum apprehendens et oſtēdens uolūtati poterit uolūtas uti illo obiecto cū tali rōne deffectus boni ad odiū obiecti talis. In oī.n.ente creato eſt carētia alicuius gradus entis, cū ſit ens per ꝑticipationē et finitum. Item paſſio etc. hoc argumentum eſt ualde efficax, pa° non eſt in poteſtate patientis ſpālr̄ poſito ꝙ agens ſit naturale ſed obiectū reſpectu uoluntatis eſt agens naturale et ſi ꝓducat uolitionē, naturalit̄ ꝓducit, igitur uolitio ſi cāur ab obiecto nō eſt ī poteſtate uolūtatis, tūc ſi ſic, cū uolitio ſit actus īntrinſecus a quo depēdet actus extrinſecus ſi intrīſecus nō ſit ī ꝑtāte uolūtatis, nec alii extrinſeci erunt in poteſtate uolūtatis et ſic uolūtas non merebit̄ nec demerebitur ꝑ uolitionē. Iſti rñdent ꝙ uolūtas primū uelle ſimplr̄ nō habet in poteſtate ſua, tñ illa prima uolitione poſita ī uolūtate ipſa uolūtas habet uolitionē in ꝑtāte ſua ſed quō? ꝗa pōt tūc uoluntas auertere intellectum a conſideratione illius obiecti quod cauſat uolitionem in ea, et ſic intellectu non conſiderante illud obiectum, illud nō cābit uolitionem ī uoluntate et ſic illud uelle non erit in ea et ſic eſt ī eius ꝑtāte, pōt etiā cōuertere intellectū ad cōſiderationē alterius obiecti, q° obiecto cognito illud cauſabit uelle in uolūtate et ſic uolūtas poterit cōuertere intellectum ad cōſiderationē cuiuſcūqꝫ obiecti et ſic hr̄e pōt uelle, ꝗa obiectum cognitū cauſat uolitionē ī uolūtate. Sed ꝯ ꝗa accipio primā uolitionē cātam ī uolūtate ab obiecto quodcūqꝫ ſit illud obiectum quā et uolitionē oportet ponere ſm eos. Certum eſt ꝙ illa prima uolitio ē mere naturalis cū uolūtas circa illam nullo° ſe habet actiue ſed tm̄ paſſiue. Sed nō ē in ꝑtāte nr̄a qn uiſis tāgamur, Cum.n.quis uidet pulchrū delectabile non eſt ī ꝑtāte uolūtatis nō tāgi.i.nō delectari, ꝗa uolūtas circa illud.ſ. uidere nullū hēt actum, igr̄ nec circa actum intellectus, et ideo ſi uolitio illa cauſaret ab obiecto cognito nō erit ī ꝑtāte ei᷒ nō recipere illā uolitionem. Si igitur illa prima uolitione habita poſſum mouere intellectum ad cōſiderādum.a.obiectum uel.b.quero ꝑ quē actum, nō ꝑ primū quia ille nō eſt in ꝑtāte uolūtatis, igr̄ oꝫ dare alium actum quo auertat intellectū a prima cōſideratione primi obiecti et cōuertat ipm ad aliud obiectum intelligendum, et de illo quero unde eſt a qua cā eſt ī uolūtate aut ab ipamet uolūtate, aut a phātaſmate ſm Gothi. uel ab obiecto ſm Henr. ſi ille actus uolūtatis quo auertit et ꝯuertit intellectum etc. eſt a uoluntate habeo ꝓpoſitū ꝙ ipſa uolūtas cāt uelle in ſeipſa et ita ipſa ē actiua ī ſe ſue uolitionis. Sed aūt eſt ab alio.ſ. ab obiecto aut a phantaſmate tūc cū iſta agentia ſint naturalia talis actus erit mere naturalis et ita nō plus erit ī ꝑtāte uolūtatis quā primus et ita nec erit ī ꝑtāte uolūtatis imparare intellectui ut auertat ſe ab hoc obiecto uel illo, nec ꝙ conuertat ſe ad hoc uel ad illud. Sed rñdent uolentes oſtēdere ꝙ actus uolūtatis eſt ī ꝑtāte eius, et nō facile imo peius reſpōdent ꝙ̄ primi. Iſti.n.imaginātur ꝙ ſi aliquod obiectum ut puta.a.uel phātaſma ipſius.a.cāt actum intelligēdi in inte͠ cāret etiā uolitionem ī uolūtate, ſed quia eſt aliud phātaſma uicinum et ꝓximū primo phātaſmati, iſtud ſm phātaſma quia fortius mouebit īmediate intellectum poſt motionem primi phātaſmatis et cābit intellectionē ſui in inte͠ et uolitionē ī uolūtate ſic ꝙ primū phātaſma et ſi cauſauit in intellectu intellectionem nō poterit tñ cāre uolitionē in uolūtate eo ꝙ ſm phātaſma cauſauit uolitionē ſui ī uolūtate et ſic eſt ī ꝑtāte uolūtatis hr̄e uelle uel nō uelle. Sed dicit doc. ꝙ tenē hoc et ſi ſit uerū ꝙ nō eſt, tñ totum eſſet naturalr̄ et nō libere factum, ꝗa ſi ſm phantaſma fortius mouet efficatius primo, et ꝓuenit illud impediendo ne cauſet uolitionē hoc eſt ꝗa naturaliter uincit et impedit nullo imperio uolūtatis cōcurrēte, imo oīo ſimile erit ī hoīe ꝙ primo motus ab aliquo appetibili, ſi ī uia occurrat fortius delectabile ſiſtet ſe circa.2m.delectabile, et ita nō mouebit ſe ad primū, et tñ nō erit ibi aliqua libertas uolūtatis, ſed totum erit ab appetibili et appetitu ſenſitiuo naturali et ita ē ꝑ hoc nulla libertas apparet ī hoīe pluſꝙ̄ ī boue. Alii reſpondent ad rōnem uolētes ſaluare libertatē in hoīe et dicūt ꝙ obiectum ut putaa mulier fornicaria occurrit intellectui ſub rōne delectabilis, et honeſti, et ē ſub rōnē turpitudinis intellectus aꝑhēdit illā et uolūtas libere pōt ſiſtere intellectum ī cōſideratiōe illius ſub rōne turpi, et ſic intellectus nō cōſiderabit eā ſub rōne honeſtatis, et ſic ſiet mala electio, ꝗa eliget eā ut turpiter agat cum illa et nō honeſte. Sed arguit doc. oſtēdendo ꝙ iſta ſolutio nō ſaluat libertatē, quia ſi obiectū ſic occurrens intellectui ſub iſta duplici rōne, eque mouet uolūtatē tūc ſimul ī uolūtate cauſabit uelle illud obiectū ſub una rōne, et cauſabit nolle ī uolūtate ſm aliā rōnem cū ſint oppoſite rōnes, honeſtū et turpe. Si dicas ꝙ illud obiectum nō cāt nec mouet equaliter uolūtatem ſm illā duplicem rōnes ſed efficatius et fortius mouet uoluntatē ſm rōnem

turpitudinis, et ſic uelet fornicari naturaliter et neceſſario cū illud obiectum ſm illā rōnem naturaliter et neceſſario moueat uoluntatem cauſando uelle i ipa et p ꝯñs illa uolitio ſit cām ab obiecto nō erit i poteſtate uolentis, ſed ſi uolūtas moueat intellectum ut aliqd cōſideret ſm illam uolitionē hoc faciet neceſſario et nō libere, cū illa uolitio nō ſit libere elicita a uolūtate, naturalr cāta ab obiecto i uolūtate et ita uolūtas non poterit ſiſtere itellectū i alio obiecto uel i cōſideratione alterius rōnis.

¶ Contra illud de phantaſmate. Arguit ſpālr ꝯ primā cōcluſionem que ponit ꝙ phātaſma irradiatū lumine itellectus agentis totalit cāt uolitionem i uolūtate, et arguit ducēdo ad inconueniens qa ſi ita eſt ꝙ phātaſma cāet totalit uolitionē in uoluntate et itellectionē in itelltu igr̄ phantaſma eſt qd nobilius et pfectius uolitione et itellectione, tenet ꝯña qa phātaſma eſt cauſa equoca totalis p eos itellectionis et uolitionis, et ſo^r ēt ꝙ phātaſiatio ſit actus pfectior itellectione et uolitione, et ita phantaſiatio erit nobilior felicitate phōꝝ, qa ipi poſuerunt illam in intellectione et uolitione, hoc aūt eſt falſum qe phātaſiatio non eſt actus nobiliſſime po^e, imo eſt actus potentie ſenſitiue. Nec pōt ſolui p lumen itellectus agētis, dicēdo ꝙ itellectio et uolitio ſunt actus nobiliores phātaſiatiōe qa lumē itellectus agētis cāt illos actus una cū phātaſmate, hoc ſtare non pōt qa lumen itellectus agētis nō diſtinguit ſubiecto ab itellectu poſſibili nec a uolūtate ēt ſm Gothi. et iō lumen itellectus agētis non pōt cāre illos actus in itelltu et i uolūtate, cū oporteat ſm eū agens et patiens eē diſtincta ſubiecto. Additur hic ꝙ nec intellectus agens agit i phantaſma, qa nō eſt diſtinctus ſubiecto a phantaſmate, ſed i primo dicit Gothi. ꝙ imo diſtīguūtur ſubiecto intellectus agens et phātaſia qa phātaſia hēt determinatū ſubiectū, itellectus agens nō ſed eſt totus i toto et totus in qualibet pte hominis nō ſic phātaſia, ſed eſt ideterminata pte qa ideterminato orgeno, uide i primo diſt. 3. pte. 3. q. illa de noticia genita. ¶ Preterea ſi phātaſma eſt totalis cā uolitionis, cū in ala ſepata nō ſit phātaſma igr̄ ibi nō erit uolitio, nec uolitio, ſi^r i angelo nō erit uolitio, qa remota cā remouet effectus. Et ſi dicas i eis eē uelle q̄ro a quo erit, aut a deo aut ab obiecto nō a deo qa tūc angelus nō habuiſſet primū uelle malū, uel oꝫ dicere ꝙ deus fuiſſet cauſa illius uelle mali uel ꝙ aliquod obiectum extrinſecū ſecūdum ſecūdam opi. cauſet illud i uolūtate angeli et tūc prima uolitio angeli nō fuiſſet culpabilis, qa nō fuiſſet cā actiua eius, nec fuiſſet i pāte ſua. Nec ēt uidet poſſe pbabilr dici, ꝙ ala ſepata et āgelus nō poſſint mouerī ſe, ad itelligēdū et uolēdū, et ad ubi, ſi ꝙ ſtarēt imobiles ac ſi eēnt icarcere et nō poſſent ſe mouere de loco ad locū. Et ſi dicas ꝙ philoſophi ponētes itelligētias eē neſſe eē nō uidere potuerūt quō i eis potuit cāri noua itellectio et noua uolitio qa dixerūt itellectionē eaꝝ eſſe idē realit cū eſſentia ipaꝝ itelligētiaꝝ, et iō ipi negaſſent ꝙ angelus poſſit mouere ſe ad itelligere nouū et uelle nouū. Dicit doc. ꝙ i hoc philoſophi errauerūt et iō xpianus q nō tenet phūm i principio. ſ. ꝙ angelus ſit nece^e eē, nec eū debet tenere i ꝯcluſione. ſ. ꝙ nullā poſſit hr̄e intellectionē et uolitionē. Si. n. philoſophi ꝯueniſſent nobiſcū in pricipio uidelicet ꝙ angelus accipit nouū eſſe p creationem a deo ſic ꝙ hēt eē poſt nō eē ēt ꝯueniſſent nobiſcū in ꝯcluſione. ſ. ꝙ habere poſſent nouum inte^re et nouū uelle, et iō Gothi. ꝙ ꝯuenit nobiſcū i pricipio, ſi nō ꝯuenit nobiſcū in ꝯcluſione errat ſyllogizando et ſic non loqtur nec ut theologus nec ut phūs, bene. n. ſeqtur apud phūm, hēt eē neceſſariū et non pōt eē ſine intellectione igr̄ eſt ſua itellectio et ſua uolitio. Et bene ſeqtur theologice non eſt angelus neceſſe eē et pōt qūqꝫ hr̄e nouū uelle et poſt aliud, igr̄ non eſt ſuū itelligere nec ſuū uelle, ſed ſicut hēt nouū eſſe ſic pōt hr̄e nouū intelligere et nouū uelle, et ſic concedendū eſt angelū poſſe ſe mouere ad uolēdū ſe uel alia et ſic cauſare nouum uelle in ſe.

¶ Ad primā rationē Gothi. Cū dr̄ neceſſario mouēs diſtinguit ſubiecto a moto, dicit Henricus ꝙ illa ppoſitio eſt uera i corporalibus mouētibus et motis ſi mouens ē corporale, diſtinguit ſubiecto a re mota. Sed dicit doc. ꝙ credit ꝙ nec illa ppō ſit uera i corporalibus et ita tam corporalia ꝙ̄ ſpiritualia aliqua poſſunt ſe mouere, de ſpiritibus probat i li. a de corporibus oſtēdit ſupra diſt. 2. de grauibus et leuibus quo mouēt ſe. Et ad pbationē, qe eiuſdē rationis ſunt mouēs et motum eē diſtincta ſubiecto et idē ſe mouere, ſed reſpondet ꝙ ille due ppoſitiones non ſunt eedem et nec eiuſdē rationis, qa Hen. concedit ꝙ agens et patiēs non ſunt diſtincta ſubiecto, nec tamē concedit idem mouere ſe, uult. n. ꝙ itellectus oſtēdens obiectum cognitū uolūtati ſit agens et cauſans uolitionem i uolūtate, et tū negaret intellectum diſtingui ſubiecto a uolūtate, et cū hoc non ꝯcederet ꝙ idem moueret ſe, ſed diceret intellectum eē mouentem et uolūtatē pati, ſiue moueri, et ita nō eēt idem mouēs et motum ſm eū, non igr̄ ille due ppoſitiones ſunt eiuſdem rōnis.

¶ Sed Scotus ultra hoc ꝯcedit ꝙ non ſolū mouens et motū pōt eſſe indiſtincta ſubiecto ut cōcedit Henri. ſed ēt ꝙ idem numero ſimplex pōt eſſe mouēs et motū ſicut idem angelus idē numero intellectus eadē numero uolūtas. Et cū dr̄ quale eſt agens in actu tale eſt patiens i po^a. i. ſi agens ē tale formalr i actu paſſum eſt i potentia formalr tale, ſi agens eſt formaliter calidū in actu et patiens eſt po^a formalr calidū, et ita caret calíditate. Reſpondet ſcotus p diſt. 9. q. po^a uno^o opponitur actui entitatiuo, ſiue oppon̄it ei ꝙ eſt extra cām ſuam, et ſic illud ꝙ eſt i po^a nō eſt, ſed pōt pduci ad eē et ſic actus et po^a ſunt dr̄ie primo entis, et ſic nihil eſt idem i actu et i po^a ſimul imo illud ꝙ ē in po^a iſto^o nō eſt, nec ſe pōt pducere ad eſſe, et ſic nihil idem mouet ſe de nō eē ad eē, qe nihil idem pducit ſe, qe tūc idem dependeret a ſe ipo eēntialr ſiue ſm eē ꝙ eſt ipoſſibile. Alio^o. accipitur actus et po^a, ut diuidūt principiū actiuū et paſſiuum et ſic eſſe principiū aut eſt actiuū aut paſſiuū. Et adhuc principiū actiuū diuiditur p principiū actiuū uniuocū et equocū, et ſimilr principiū paſſiuū uniuocū et equocū, principiū. n. actiuū uniuocum eſt illud ꝙ eſt formaliter tale potens producere effectum eiuſdem rōnis cum principium formali ſue actionis, ſicut ignis formaliter calidus pōt pducere calorem q eſt eiuſdē rōnis cum calore ignis, et paſſiuū uniuocum ſibi correſpōdēs eſt id quod caret calore et illū pōt i ſe hr̄e, ſicut manus frigida. Iſto nō nihil idem eſt principiū actiuū et paſſiuū, qa ſi eſt actiuum eſt tale formaliter ſi eſt principiū paſſiuū nō eſt tale formaliter, quod eſt ꝯdictio. Et ita i agente actiuo uniuoco et paſſiuo uniuoco ē eſt uerꝫ ꝙ idem ſit mouens et motum nec idem in actu et i po^a. Sed i agentibus equocis et paſſiuis bene i aliqbus, non in oībus, pōt aliqd idem numero eſſe agens et patiens et idem eē mouens et motū, et notāter dixi i aliqbus non i oībus qa aliquod ē agēs equocū potens pducere aliquam formā, et tū illam nō eſt potēs recipe, qa eius nature nō ꝯuenit ſicut ſol eſt uirtualit calidus. i. eſt potens pducere caliditatē et tū illā nō pōt recipe, et ratio ē nō qa eſt uirtualiter calidus iō non pōt formalr recipe caliditatem, ſed qe caliditas eſt qualitas uel elemētaris uel alicuius corporis mixti, ſol aūt et alia corpora celeſtia nō ſunt elemēta nec mixta, ideo ſol nō pōt recipe caliditatē et iſta eſt rō quare ſol nō eſt tale i po^a quale eſt in actu, nec rō alioꝝ eſt uera in qua ſe fundāt uidelicet ꝙ illud ꝙ eſt uirtualiter et eminētiori modo tale nō pōt eē formaliter tale et iō nō eſt i po^a formali ut ſit tale, imo itellectus eſt i actu uirtuali itelligens, et i potentia formali itelligens ſi^r uolūtas, ſi^r ſubiectū reſpectu proprie paſſionis et ſubſtātia reſpectu cuiuſcūqꝫ accñtis eſt potens pducere accñs et eſt i po^a formali ut illud i ſe recipiat. Et ideo propoſitio illa agens equiuocum uirtualiter tale eſt i potentia

formaliter tale non eſt univerſaliter vera, nec etiam iſta ꝙ eſt virtualiter et eminēter tale non pōt eē in po^a for^r tale eſt vīr vera ſed ſi eſt vera eſt ꝓ̄ra materie vera, ubi agēs eſt talis na ture ꝙ pōt ꝓducere aliq̄d accñs et tñ illud accñs repugnat na ture ſue ſicut ſoli calidītas et ſaturno frigiditas cū ſint q̄lita tes elemētoꝝ, vel mixtoꝝ et ſol et ſaturnus nō ſunt talia, et pp iſtā cauſam illa accñtia nō pñt recipe, tñ nō eſt ita ī aliis agē tibus equocis que ſunt virtualr talia et in po^a for^r talia quia naturis ſuis nō repugnat tale accñs. Nota tñ ꝙ ſol ꝓducit ſuā propriā paſſionem vel quaſi ꝓducit et illā ī ſe recipit et ita ē in actu virtuali et in po^a formali. Et ſi arguas ꝙ ſol reſpectu ſue ꝓprie paſſionis nō eſt in po^a cū ſit ſibi idē realr. Dico ꝙ ē quaſi in po^a, ſaltem reſpectu paſſionis ſue abſolute licet nō re ſpectiue. Ideo notāda eſt illa regula doc. ꝙ qñ ī aliqua una re, ut puta ī ſubſtātia, ſunt plures ꝓprietates, rōne quaꝝ ꝓprieta tum pñt ſibi aliqua plura ī eſſe, qa ſubſtantia compoſita poteſt recipe accñtia q̄ ꝯueniūt compoſito, ſi ēt ſubſtātia ſit elemētaris pōt recipe accñtia elemētaria, ſi ēt ſubſtātia ſit mixta poteſt re cipere illa accñtia q̄ ꝯueniūt mixtis, et ſi cū hoc iſta accñtia po teſt ꝓducere, illa ēt pōt recipe. Accipe igr̄ iſtam ꝓprietatem. ſ. hec ſubſtātia eſt virtualr talis, et tñ nō eſt ī po^a for^r talis ſi cut ſol eſt virtualr calidus et nō in po^a formalr calidus, īfer re igr̄ ex hoc exēplo ꝙ nihil virtualr tale pōt eē potentia for maliter tale eſt ponere nō cauſam ꝓ cā, nō. n. iſta eſt cā ꝙ ſol non poſſit eē in po^a calidus eo ꝙ eſt virtualiter calidus, ſꝫ alia iam dicta, qa nec eſt elemētum nec corpus mixtū, ideo nō eſt in po^a formalr calidus, ſi. n. illa eēt cā, tūc cū ſaturnus ſit virtua liter frigidus eēt in potentia for^r calidus, quod tamen eſt fal ſum qa ſaturnus non pōt eē formalr calidus nec formalis fri gidus qa corpus celeſte. Exēplū ēt de deo non vꝫ, et pꝫ lr̄a, et ſi dicas illud eſt pricipiū methaphyſicum, idem nō eſt movens et motū, dico ꝙ non eſt principiū methaphyſicū qa ſapiētibus. i. me thaphyſicis cognoſcētib⁹ terminos, eſſet ꝑ ſe notū ſed nō oībus metaphyſicis ſapiētib⁹ et ītelligētib⁹ terminos imo nullis, ē illa ꝓ poſitio ꝑ ſe nota, imo falſa vlr. Cū. n. motus nō terminet ad ſub ſtantiam ut pꝫ. 5. phyſicoꝝ, ſed tm̄ ad formam accñtalem ſicut augmentatio ad maiorem q̄ntitatē et alteratio ad qualitatē, et loci mutatio ad ubi, quod incōveniens erit ꝙ aliquid ꝓducat aliquod accñs in ſe et ut eſt ꝓducēs vel movens eſt tale ī actu virtuali et ut recipit eſt formalr tale, tūc. n. non ſeqtur niſi ꝙ idem ut hñs tale accñs depēdet a ſe ipſo ut illud in ſe ipſo ꝓdu cit et ita ꝙ idē a ſe ipſo depēdet accñtalr ſue ſm formā accidē talem quod nullū eſt incōveniens. Idem. n. hñs virtutē augmen tatiuā pōt ꝓducere augmentum ī ſe et ita facere ſe maiorē et ſub maiori q̄ntitate q̄ ante, et ſi hoc ꝯcedit de formis imꝑfec tis quare h^o debet negari a formis ꝑfectis: qualis forma ē aīa intellectiua q̄ hꝫ intellectū et voluntatem ī ſe et in operationibus iſtaꝝ potentiaꝝ ꝑficit et beatificatur, quis negabit quin intellec tus poſſit ꝓducere intellectionē ſuā ī ſe et ita ſeipſum ꝑficere, et ſilr voluntas: certe nullus vere ſapiēs et metaphy. qa nullus ſeq tur incōveniēs. ¶ Ad illud de materia et efficiēte pꝫ. primo ponit reſponſio Henr. et illā impugnat, ſecūde illā rōnem oſtē dit ꝯcludere incōveniēs, tertio reducit rōnem ꝯ Henr. ꝙ videli cet volūtas ut ē una res eſt movens ſe et mota. ¶ Ad illud de rl̄onibus oppoſitis ſecūdi modi. Nota ꝙ rl̄ones ille unde re lationes tales non repugnāt īter ſe ſic ꝙ non poſſint eē ī eodē fundamēto, ſed ideo repugnāt qa alique illaꝝ īcludūt depēden tiam eētialem ſicut rl̄ones cauſe et cauſati et idē non depen det eſſentialr a ſe ipſo rl̄ones ꝓducētis et ꝓducti includūt ordi nem originis, idem nō originat ſe, et iō iſte non pñt fundari in eodem. ſ. prime, nec ſecūde ī eodē ſuppoſito lꝫ ī divinis bene fun dentur ī eadē eētia ſicut paternitas et filiatio, ſed rl̄ones mo ventis et moti nec depēdentiā eſſentialem nec originē īcludūt ideo pñt fundari in eadem natura et ī eodem ſuppoſito, nec ar guūt niſi depēdentiā accñtalē. Ibi nota dr̄iam, īter relatiue op poſita et ꝯ̄ria, qa relatiua ſumpta denominatiue, nō ſic ſunt op poſita ꝙ unū denominatiue ſumptū neget reliquū correlatiuū, unde nō ſe^r hec eſt actiuū igit non eſt paſſiuū, ſed ſi relatiua ſumātur q̄dditatiue et in abſtracto bene ſe^r hec eſt actio igit nō eſt paſſio ſed ꝯ̄ria utroq; modo ſumpta et denominatiue et quidditatiue unū īfert negationem alterius quia ſe^r eſt album igitur nō eſt nigrū, et ſe^r eſt albedo i^r non eſt nigredo, et ideo non ſic repugnat aliquibus relatiuis poſſe eſſe in eodem fundamē to ſicut motio actiua et motio paſſiua, nō ſic nigredo et albedo. Et ad illud ꝙ dicit ꝙ einſdem ad ſe nō eſt rl̄o realis, movēs et motū ſunt rl̄ones reales hoc nō ſoluit hic, ſed in reportatis in iſta diſt. ſic ſoluit. Et dicit ꝙ idē olo idem nō refferetur relatio ne reali ad ſeipm̄ et ꝯcedit ꝙ movens et motū ſunt relationes reales, ſed dicit ꝙ ſi volūtas cāt volitionem in ſe, ipſa cōſidera ta abſolute ſine quocūq; alio fundat relationē movētis, ipſa aūt cōſiderata ut hñs ī ſe volitionē ſic fundat relationē moti, prius enim volitio eſt cāta a volūtate et recepta ī volūtate ꝙ ipſa vo lūtas denominet movēs aut mota, qa prius eſt abſolutū in cau ſa q̄ in effectu et prius eſt abſolutū in effectu q̄ reſpectus de nominet cauſam etc. et ſic pꝫ ꝙ idem olo idem nō reffert rela tionibus realibus. ¶ Ad illud que arguit ꝯ ſolutionem illam ꝙ volūtas nō ſemꝑ pōt velle niſi ſit intellectio ꝑcedens in intellec tu qa et ſi intellectio nō ſit ꝓpria cā volitionis eſt tñ cā ſine qua nō. non. n. pōt velle niſi intellectus intelligat iuxta Aug. Primo doc. dat duas ſolutiones alioꝝ, quas nō acceptat, deinde dat. 3. Arguūt igr̄ ſic ſi intellectio ē cā ſine qua nō eſt volitio, igitur a ſimili dicā ꝙ lignū cōburit ſe ad p̄ntiam ignis, et nō ignis cō burit et ſi arguas nūq̄ lignū cōburit niſi p̄nte igne et ab igne ne gabūt ꝙ ignis cōburat lignū ſed bene reqritur p̄ntia ignis tāq̄ cā ſine qua nō, lignū nō cōburret ſe. Aliq reſpōdent negādo ſi militudinē de volūtate et intellectiōe et de ligno et igne, qa ignis approximat⁹ huic cōbuſtibili. a. et illo cōbuſtibili. ſ. b. equaliter diſpoſito cū. a. equaliter cōburit ignis, et uniformiter ipſm lignū, ſed nō eſt ita de volūtate qa duobus obiectis approximatis vo luntati et equaliter diſpoſitis, nō equaliter vult voluntas, et ex hoc pꝫ dr̄ia inter ignē et volūtatē, ꝙ vꝫ illud comburi nō poteſt eſſe actiue a ligno, ſicut volitio eſt actiue a volūtate, qa ſi uni formiter actiones eēnt a ligno et a voluntate ſicut volitio pōt nō eſſe, obiecto p̄ſente volūtati, ſic cōbuſtio poſſet nō eē a ligno p̄nte igne, ꝙ nō eſt veꝝ. Sed iſta ſolutio ſtare nō pōt, qa adver ſarius diceret etc. et pꝫ. Ideo aliī alr ſoluūt negādo ꝯ̄ñam, vo luntate pōt cāre volitionē ī ſe ſtāte intellectione in intell^u ut cau ſa ſine qua nō, igit lignū ſilr cōbureret ſe p̄nte igne tāq̄ cauſa ſine qua nō, negāt ꝯ̄ñam et rōnem aſſignant, qa nos videmus ꝙ iſte ignis approximatus alteri cōbuſtibili q̄ ligno ut puta ſti pule cōburit illā, nō ſic volūtas vult aliud obiectū ſi ſibi ꝑ intel lectum approximetur ſiue oſtēdatur, iō ſcimus ꝙ ignis cū cale facit hoc lignū ꝙ eſt ſua actio, et nō ligni. Sed hec reſponſio ēt eſt n^a, qa ſemꝑ dicerent adverſarii ꝙ ignis cuicūq; cōbuſtibili applicet et illud cōburat hoc nō facit ignis ſed cōbuſtibile per ſuā actionē naturalē agit ī ſe comburendo ſe ad p̄ntiam ignis tāq̄ cā ſine qua non. ¶ Dico igit reſpondēdo). Doc. oſtendit ꝙ oꝫ ēt Gothi. ꝯcedere ꝙ ī hac materia. ſ. de volūtate et volitio ne oꝫ dare aliqd prius quod tñ nō eſt cā efficiens ipſius volitio nis, ſed ſit cā ſine qua nō ſolū. Et pꝫ ſm Goth. qui negat intellec tum cauſare intellectionem et voluntatem cauſare volitionem ſi^r negat ſed vult ꝙ phantaſma cauſet utrūq;, ſed tamen phan taſma nūq̄ cābit volitionē niſi prius cauſet intellectionem igr̄ ibi requirit intellectio prior ipſa volitione non tñ ut cā efficiens

ꝑpe igr̄ ut cā ſine ꝙ ua nō,et appellat hic doc.cām ſine qua non effectū priorem rn̄ effectus poſterioris,qui nunꝗ̄ pōt produci niſi prius prior effectus ſit productus in eſſe.Exemplum de ſu le,hic in materia noſtra ſecundū Gotif.prius eſt phantaſiatio, ſecundo intellectio,tertio uolitio. ¶ Ad illud Ariſ.ſecūdo de anima de ſenſu ſi eſſet actiuus etc.Ibi nota ꝙ effectus prior nō dependet a poſteriori,et ideo ille prior poteſt produci dato ꝙ poſterior nunꝗ̄ produceretur ſicut poteſt eſſe intellectio dato ꝙ nulla ſequatur uolitio obiecti cogniti.quia uolūtas libera po teſt libere ſuſpendere actum ſuum circa obiectum oſtēſum tn̄ nunꝗ̄ effectus poſterior producitur niſi priori producto quia in eſſendo dependet ab illo.Ibi aduerte differentiam inter ſenſum exteriorem,phantaſiam intellectum et uoluntatem,uoluntas enim que eſt ultima ordine nature non pōt uelle niſi intellectus prius intelligat,nec intellectus intelligere niſi phantaſia phantaſietur,nec phantaſia phātaſiari niſi ſenſus exterior aliquid ſenſerit,ſed ecōuerſo bene poteſt ſenſus exterior aliquid ſentire abſqꝫ hoc ꝙ phantaſia et intellectus et uoluntas habeāt actus ſuos,quia cum ſit potentia prior ab illis ī operando non dependet,et ideo ſi ſenſus eſſet actiuus et haberet omnia requiſita ad actū ſentiendi ſemper ſentiret,non ſic uoluntas ſemper uult dato ꝙ ſit ſufficiens principium actiuū uolitionis, quia in uolendo preſupponit intellectum intelligere non ſic ſenſus aliquid preſupponit in actione ſua. Sed unde eſt ꝙ ſenſus nō ſemper ſentiat,cū ſm̄ Scotū ſit actiuus.Dico ꝙ ideo nō ſemper ſentit,quia non eſt actiuum totale,ſed requiritur,obiectum qđ nō ſemper eſt preſens,nec ſemper eſt illuminatū medium,que requiruntur ad actum.Et tūc ad illud de ligno qđ cōbureret ſe ad preſentiam ignis ſi uoluntas cāret uolitionē in ſe poſita intellectione in intellectu, negatur ſimilitudo, quia natura ſemper facit id quod melius eſt ſecundo de generatione, et ideo bene ordinauit ꝙ multa entia habeant perfectius actum primum, que poſſint producere actum ſecundum qui actus ſecundus ſit perfectio talium entium, ſicut natura dedit anime intellectiue que eſt forma materialis perfectiſſima ut habeat actꝰ primos quibus poſſit producere actus ſecundos qui ſunt perfectio eius ſcilicet intelligere et uelle , et patet qꝛ hoc dedit multis naturis inferioribus ut habitum eſt ſupra,non tamen dedit natura entibus actum primum quo corrumpant et deſtruant ſe, immo omnibus entibus dedit uirtutem aliquam ut conſeruent ſe in eſſe ſuo,et quantum poſſunt a corrumpentibus, et ideo non ſequitur ꝙ ſi uoluntas ſtante intellectione in intellectu, poteſt cauſare uolitionem obiecti cogniti in ſe ꝙ ſimiliter lignum habeat actum primum quo corrumpat ſe ad preſentiam ignis. ¶ Si inſtes etc.Nota de cauſis,ſola cauſa materialis,et efficiens precedunt effectum in eſſe reali cauſa formalis concomitatur effectum, quia eſt terminus formalis generationis effectus,finalis cauſa in eſſe reali ſequitur effectum,cauſa tamen finalis in eſſe cognito, et amato precedit cauſam efficientem ſicut conſeruari ab imbribus, et caumatibus apprehenditur ab intellectu,et amatur, tamen talis conſeruatio in eſſe reali ſequitur domum factam. Nota ꝙ ſm̄ iſtam uiam poſitam hic uoluntas eſt cauſa totalis actiua uolitionis, non obiectum ſed ſecundum aliam uiam obiectum cognitum cauſat ſimul cum uoluntate uolitionem.Inſtantia hic poſita eſt contra iſtum modum ponendi hic quia uidetur ꝙ uolitio poſſit produci a uoluntate nullo obiecto requiſito,cum non ſit cā uolitionis,et effectus nō dependet in fieri niſi a cauſis ſuis . Nota in ſolone duplicem depēdentiam effectus dependet.n.effectus a ſuis cauſis prioribus ꝑ ſe in fieri, et ꝑ ſe in eē.ſ.ab efficiente, et cā materiali,pōt ēt ab alio qꝫ a cauſis ſuis depēdere tanꝗ̄ ab aliquo neceꝰ ꝑexacto,ſʒ nō ſit cā ꝑprie ſʒ tm̄ cā ſine qua nō.

Si ēt dicas ꝙ hūs actū primū pōt eē ſufficiens rō actus ſecūdi in alio nō autem in ſe.In reſponſione nota duplicem potentiam actiuā.ſ.factiuā,et mere actiuā,a pª quenit factio,et talis eſt rō actus ſecūdi in alio ſicut ars rn̄ artificiati,qꝛ facte artis ū ē in artifice ſed in re artificiali,ſʒ potētia mere actiua q̄ ē principiū actionis ſiue operationis que manet in agente illa eſt actus primus,et eſt rō actus ſecūdū in ſe,et nō ī alio a ſe,et tales ſūt intellectus et uoluntas rn̄ intellectionis et uolitionis. Et tūc dr̄ ꝙ potentia actiua que eſt actus primus ſe ipſa reducit ſe ad actum ſecundum in ſe ipſa et nō in alio.Et ſimiliter potentia factiua ſicut ars ſe ipſa ſe reducit ad actum in illo et non in ſe, quia reſpectu artificiati.¶ Ad illud de cauſa equiuoca, nota ibi illam gloſam,ꝙ producens equiuocum totale eſt perfectius ſolum termino formali ſue productionis,non autem eſt ſemper perfectius termino totali ſue productionis,ſicut producens albedinem in ſor.terminus formalis eſt albedo ,et ſtat ꝙ aliquod ſit principium equiuocum totale ipſius albedinis in ſorte , et illud ſit accidens et accidens perfectius albedine non tamen eſt quid perfectius homine albo, ita uoluntas ſola eſt perfectior uolitione ſola non tamen eſt quid perfectius uoluntate uolente, quia uelle eſt quedam perfectio addita uoluntati , uoluntas igitur eſt totale agens, et equiuocum reſpectu uolitionis ſue, et quid perfectius uolitione ſola que eſt terminus formalis ſue productionis, terminus tamen totalis eſt uoluntas uolens ſiue uoluntas ſub uolitione, et hoc eſt quid perfectius ſola uoluntate. Sed alia opinio que eſt Henrici uidetur tenere ꝙ obiectum cognitum eſt cauſa uolitionis in uoluntate,ꝙ duobus modis poteſt intelligi,primo ꝙ uoluntas et obiectum cognitum tanquam due cauſe partiales integrent unam cauſam totalem reſpectu uolitionis , ſic ꝙ nec uoluntas totaliter cauſat ſuā uolitionē , nec obiectū cognitum , ſimiliter totaliter cauſat,ſed ſimul ambo , et iſte modus probabilis eſt apud doctorē, ut patet exponendo commentatorem de balneo. Alio modo poteſt intelligi ꝙ obiectum cognitum totaliter cauſat uolitionem ſui , et uoluntas tantum paſſiue ſe habet reſpectu actus ſui , et ſic uidetur Henricus tenere, et ſecundum iſtum modum doctor impugnauit concluſionem communem Henrici, et Gotffredi ꝙ uidelicet uoluntas nullo modo cauſat uolitionem ſuam , ſed tantum illam recipit . Scotus declarat auctoritatem commentatoris , quia Henricus uidetur concludere ꝙ balneum in mente mouet appetitum intellectum ſcilicet uoluntatem ſicut balneum extra mouet uires ſenſitiuas quas ſcilicet mouet effectiue cauſando ſcilicet actum appetendi in appetitu ſenſitiuo ſcilicet balneum cognitum cauſat uolitionem in uoluntate,et ita obiectum cognitum cauſat uolitionem et non uoluntas . Ad hoc reſpondet doctor ſubſtinendo primum modum dicendi ſupra poſitum ꝙ obiectum cauſat partialiter uolitionem licet non totaliter . Tūc doctor dat unam reſponſionem ꝙ uidelicet balneum intra id eſt balneum cognitum cauſat effectiue ſiue mouet uoluntatem ut efficiens cauſa partialis , et uoluntas alia. Sed quomodo mouet balneum extra in re,quomodo mouet non ut cauſa efficiens uolitionis ſed mouet ut finis , et ita balneum extra tantum mouet metaphyſice, et intra effectiue balneum enim extra amatum et deſideratum mouet et non cauſat uolitionem. Sed ſi ſequamur hunc modum dicendi ꝙ uoluntas ſola eſt cauſa totalis ſue uolitionis et obiectum cognitum eſt tantum cauſa ſine qua non ſiue cauſa per accidens uolitionis , tunc oportet gloſare commentatorem ꝙ uidelicet balneum intra ſiue balneum cognitum non mouet effectiue per ſe uoluntatem,ſed tm̄ mouet uolūtatem ꝑ accns qꝛ ſi balneū nō eēt cognitum uoluntas non haberet actum uolendi

circa illud, balneo tñ exiſtente cognito uoluntas taliter actus uolendi balneum cauſat, et non balneum cognitum. Sed contra iſtam ſolutionẽ arguitur ſic cauſa per ſe eſt prior cauſa per accidens ſed obiectū cognitum eſt prius natura, et prius origine uolitione uoluntatis, quia bene ſequitur uoluntas uult .a. igitur a. eſt cognitū ſed non econtra .a. eſt cognitum, igitur uoluntas uult .a. multa enim ſunt cognita que tñ non ſunt uolita, igr cum obiectū cognitum ſit cā uolitionis et prior uolitione nõ erit cā per accidens ſed per ſe. Reſpõdet doc. ꝙ iſta propoſitio cā per ſe eſt prior cā per accñs, non ſemper eſt uera de prioritate nature ſiue originis, ſʒ cā per ſe aliqñ eſt ſolū prior cā per accidens prioritate perfectionis, ſed cā per accidẽs ẽ prior prioritate nature uel originis ſicut hic uolũtas ẽ prior obiecto cognito prioritate pfectionis, et hoc ut eſt cā uolitionis, obiectum tñ cognitū eſt prius origine uel natura uolũtate cāte, igr fractio trabis uel amotio ĩpedimenti eſt cā per accñs motus grauis deorſum et eſt qd prius natura uel origine ipo motu, grauitas tñ uel forma ſubſtãtialis grauis eſt prior pfectione et ẽ cā per ſe motus deorſum. Nota ẽt ꝙ nõ ſemp cā per accñs reducitur ad cām per ſe que ſit realiter alia ab ipa cā per accñs immo idẽ põt dici cauſa ꝑ ſe reſpectu unius effectus, et cā per accidens reſpectu alterius ſicut foſſio terre eſt cā per ſe inuẽtionis aque quia ad hoc fit, et hoc intẽdit fodiens, et eadẽ foſſio numero erit cauſa per accidẽs inuentiõis theſauri, quia hoc nõ intendebat foſſor ſiue fodiens, et cā per accñs reducitur ad ſe ipſam ut cām per ſe, et ideo non ſemp cā per accñs habet reduci ad aliã cām realiter diſtinctã a ſe. ¶ Ad illud de appetitu ſenſitiuo cū arguitur appetitus ſenſitiuus mouetur ab apetibili ſenſitiuo, igr et appetitus intellectiuus mouetur ab apetibili intelligibili, et tale eſt obiectū cognitū. Negatur ſimilitudo, quia appetitus ſenſitiuus eſt naturalis et ducitur ab apetibili ſenſitiuo, ſed appetitus intellectiuus eſt liber nec ducitur ab obiecto intelligibili ſed ducit et regit ſe, igitur non eſt ſimile, immo ualet ad oppoſitum concludendum.

¶ AD QVESTIONEM POnit unã cõcluſionem ꝙ nihil aliud a uolũtate eſt cā totalis ipſius uolitiõis in uolũtate. Et ponit unã rõnẽ ſepe tactã, et in primo, et in di. prima huius ſecundi. Ibi nota qd ſit cõtingenter euenire, et qd neceſſario euenire, illud dr contingenter euenire ꝙ euitabiliter euenit .i. dū euenit põt non euenire, illud dr neceſſario euenire ꝙ ineuitabiliter euenit, et dr ineuitabiliter euenire qd dum euenit non põt non euenire. Actus morales ſiue boni ſiue mali contingenter et euitabiliter eueniunt. Nota ibi ꝙ cā naturalis aliqua eſt determinatꝰ ad unū ſicut ignis ad calefaciendum aliqua eſt indeterminata ad plura ſicut ſol et ſciẽtia ſiue intellectus eſt indeterminatus ad oppoſita ſed cauſa naturalis ĩdeterminata eſt imperfecta, et nõ poteſt ſe determinare, ſed oportet ꝙ determinetur aliunde cauſa uero libera illa eſt indeterminata et perfecta et ſe põt determinare, et alia etiam determinat que ſunt indeterminata, et hec eſt ſola uoluntas. Sed dicunt oppoſitum tenentes ꝙ illa determinatio eſt ex parte ĩtellectus qui ſic repreſentat obiectum uoluntati, ut fore id eſt ut uoluntas faciat illud, uel non fore .i. oſtendit uoluntati ut non uelit uel non faciat illud. Cõtra qa hoc eſt impoſſibile intellectui ut determinet indifferenter uoluntatem modo ad unam partem contradictionis oſtendẽdo ꝙ .ſ. a. fiat et poſt oſtendat ꝙ a. non fiat, quia ſi demonſtrat .a. fore, quomodo oſtendet, et demõſtrabit iſtam .a. nõ fore, demõſtratio enim non eſt niſi ad aliã partem contradictionis .ſ. ueram, ad alteram autem .ſ. falſam nõ poteſt eẽ demonſtratio ſʒ parallogiſmus, et ſyllogiſmus deceptorius, et ideo ĩtellectus nõ poteſt utrunqʒ oſtẽdere niſi decipiatur, et ita illa demõſtratio de .a. fore uel non fore non poteſt fieri ab intellectu nec ex eo ſequenti illa contingentia eſt ab intellectu, quia ſi contingentia eẽnt ab ĩtellectu noſtro propter cõcluſiones oppoſitas oſtẽſas uoluntati, et ille non poſſunt concludi niſi intellectus paralogizet, et cum intellectus diuinus non poſſit ſic decipi, ſequitur ꝙ intellectus diuinus nunqʒ cõcludet tales cõcluſiones oppoſitas, et ita non poteſt cõtingentia talis eſſe ab intellectu diuino, et ſic deus nihil contingenter produceret cuius oppoſitum probatum eſt in primo di. 39. ¶ Preterea cõtra idẽ ꝙ contingentia non ſit ab intellectu arguitur, quia intellectus eſt potentia maxĩe naturalis ut intellectus diſtiguitur a uolũtate patet per Aug. in multis locis propter hoc enim beatus Aug. ponit intellectum patris eſſe principium propriū generationis filii in diuinis que generatio eſt maxime naturalis, et maxime determinata, igitur intellectus non eſt potentia indeterminata nec principium alicuius contingentie, ſed ipſa uoluntas. Et ſi arguas ꝯ hoc quia phus diuidit naturã contra intellectū, igr intellectꝰ nõ eſt potẽtia maxime naturalis, quia ſi ſic Ariſ. nõ diſtingueret intellectū contra naturã, immo poneret ſub natura. In ſolutiõe nota ꝙ intellectus uno mõ cõſideratur ut eſt potentia operatiua et principium intellectionis, et ſic diſtinguitur cõtra uoluntatem que ẽ principiū uolitionis, et ſic intellectus qñtū ẽ de ſe naturaliter agit et ſic accipit Aug. Alio mõ accipitur intellectꝰ ut eſt potẽtia pratica ut ʒ eſt directiuus in praxi ſiue ut dirigit uoluntatẽ circa agibile extra, et ſic Ariſ. diſtinguit intellectum ſic practicum contra naturam, et iſto modo idẽ eſt agẽs per intellectum, et agens ſecundum artem quia ars ẽ recta ratio factibilium .6. ethicorū, et ſic iſta omnia ſunt nomina ſynonyma agens per intellectum agens ſecundum artem, ſecundum propoſitum, ſecundum electionem, et ſecundum appetitum uide reſiduū per te, qa littera, ẽ clara hec diuiſio ſeruit ſecũde diſtinctioni primi ſententiarum. ¶ Item arguit ad primum ſcilicet ꝙ intellectus non eſt principium contingentie ſiue libertatis in uoluntate create, quia ſi illa libertas uel contingentia eſſet ab intellectu, ſequitur ꝙ ſine contradictione poſſet intelligi appetitus intellectiuus non liber nõ potens ſe determinare, ſed ſi appeteret, appeteret tantum per modum nature, ſicut eſſet de illo angelo quem fingit Anſelmus de caſu diaboli, quia ſi haberet tantum intellectum et appetitum ſecundum affectionem commodi, et non haberet affectionem iuſtitie, ille appetitus nihil appeteret niſi intelligibilia, qa nõ appeteret ſenſibilia, quia nõ ſequeretur apprehenſionem ſenſus ſed ſequeretur apprehenſionem intellectus, et ita tantum appeteret intelligibilia, et propter hoc diceretur appetitus intellectiuus ſequens intellectum, et appetens ſolum intelligibilia, et tamen nullo modo eſſet liber circa intelligibilia oſtẽſa, ſed illa naturaliter et neceſſario appeteret, et ſic nulloꝰ poſſet ĩtelligi liber nec eſſet liber conſequẽtia probatur, quia ſi uoluntas de ſe non eſſet libera, nec contingenter ageret, ſed illa libertas eſſet cauſata in uoluntate ab intellectu, cum intellectus ſit potentia naturalis cauſatum ab eo eſſet naturale, et ita illa libertas, et contingentia eſſet naturalis quod implicat, quia naturale diuiditur contra liberum primo, et contra contingenter agere, quia naturaliter agere eſt determinate, et neceſſario quantum eſt ex ſe agere. Iſta ratio faciliori modo ponitur in reportatis diſtinctione preſenti in fine uide ibi. Iſta eſt littera reportationum. Item ſine contradictione poſſet intelligi uel eſſe appetitus intellectiuus habens intellectum ſibi coniũctum, et tamen non eſſet appetitus liber (et hoc ſi illa reſponſio ſupra poſita eſſet bona) ſed ſemper ille appetitus uellet idem, et non poſſʒ uelle oppoſitum licet intellectus oſtenderet ſibi diuerſa, igitur determinatio intellectus nõ põt eẽ cauſa determinationis in uolũtate aũt declarat per Anſel. ubi uult ꝙ ſi eẽt aliqs angelꝰ hñs iſtã tantũ

uolendi ſolum affectione commodi, talis non poſſet non uelle commoda ſicut nec appetitus ſenſitiuus, et tamen non eſſet appetitus ſenſitiuus quia eſſet ad cōmoda intelligibilia tantū ſicut appetitus ſenſitiuus eſt ad cōmoda ſenſibilia. Ex quo ps ꝙ uolūtas non eſt libera, quia immaterialis. quia ille angelus non eēt liber, et tamen eſſet immaterialis, nec etiam libertas uoluntatis eſt principaliter reſpectu intellectus quia ille angelus haberet intellectum, et tamen non haberet libertatem, non ualet igitur conſequentia eſt quid immateriale igitur liber, nec ſequitur i caſu, eſt habens intellectum igitur eſt liber, non ſequitur ſi enim eſſet tm̄ appetitus intellectiuus qui eſſet ad cōmoda intelligibilia eſſet appetitus immaterialis, et appetitus habens intellectum p̄cedentem non tñ eſſet appetitus liber, et ſic nec immaterialitas nec intellectus ſunt cauſe libertatis uolūtatis, optīa rō cōuīcēs.

¶ AD ARGVMENTA PRINcipalia ad Ariſ. 3. de anima appetibile mouet appetitū et eſt mouens nō motū ipm a petibile cū nihil recipiat. Appetitus motus mouet corpus aīalis et eſt appetitus mouens, et motus, ſed corpus aīalis eſt tm̄ motum non mouens. Ariſ. hic ponens ordinē mouentium et motorū non equiuocat de mouente, ſed appetitus effectiue mouet corp⁹ animalis ad proſecutionē rei appetibilis ut puta aque uel herbe, igitur et appetibile effectiue et proprie mouet appetitū, i⁹ uolitio cāt̄ur in uolūtate ab obiecto appetibili. Hic doc. dat duas ſolutiones ſm duos modos dicendi tenendo ꝙ obiectū cognitum partialiter cauſet uolitionē tūc nō eſt gloſare. Ariſ. ſed cōcedere ꝙ appetibile mouet appetitū. i. uolūtatem partialiter nō tamen totaliter et ſic uolitio cāt̄ur a uolūtate et ab obiecto cognito, et tūc ſicut appetitus motus effectiue mouet corp⁹. ita appetibile effectiue mouet appetitū. Sed ſi ſuſtineamus ꝙ obiectū cognitum non cauſet uolitionem ſed ſola uolūtas, tūc gloſata ē auctoritas Ariſ. ꝙ uꝫ apetibile mouet metaphyſice ut finis appetitum, ideo. n. appetitus mouetur qa amat apetibile, et ſic eſt tm̄ motus metaphorice, tñ ipſe appetitus mouet effectiue corpus animalis ad proſequendum apetibile, amatum et deſideratum. Et ſi dicas tunc Ariſ. equiuocat de ly mouere. Dico ꝙ non eſt inconueniens nec oportet ꝙ omnia ordinata ſm ordinem cauſandi ſint ordinata in eodem genere cāe, ut patet de cauſa efficiente que ordinatur ad cām finalem, ſicut domificatur domiſicat ut cuſtodiatur quis ab imbribus et caumatibus, et tñ cā finalis nō eſt einſdem generis cū cā efficiente, quia cā finalis ſolum mouet metaphorice, ſi ig⁹ uꝫ ſunt mouētia et mota ordinata i⁹ sūt ordīata ſꝫ eundē modū mouēdi ps oppoſitū in exēplo, ita dico ꝙ Ari. aſſignat ibi ordinē cāꝝ q̄litercūq; mouētiū ſiue ꝑprie ſicut appetitus ſiue metaphorice ſicut apetibile mouet appetitū. Et non eſt mirū ſi ſic gloſatur etc. Nota ibi ꝙ illa pars auctoritatis non eſt tranſgreſſus, refertur ad ſolum xp̄m, ſi ex hoc infers, igitur Virgo Maria eſt trāſgreſſa nō actualiter, igitur originaliter ſicut et innocentes, ſed ex illa negatiua non ſequitur iſta affirmatiua, igitur uirgo etc. conſtat enim ꝙ nō pōt intelligi auctoritas de trāſgreſſione actuali, quia innocentes ñ ſic ſunt tranſgreſſi, ſi de originali cōſtat etiā ꝙ Virgo nō ſic ē tranſgreſſa de facto licet ex ſuo modo naſcendi q̄tū eſt ex ſe tranſgreſſa ſit, tñ merito filii preuenta eſt, et ſic non eſt tranſgreſſe, et iō cōſequentia illa nulla. ¶ Ad ſecundū concedit p⁹ doc. ꝙ uolūtas eſt potentia actiua et principiū actionis immanentis, et cū arguitur ꝙ potētia actiua eſt pꝛincipiū trāſmutandi aliud inquātū aliud. Dicitur ab aliis ꝙ ibi Ariſ. diffinit potentiā factiuā, et ſic cōceditur ꝙ uolūtas nō eſt potentia factiua, quia nihil idem facit ſe, nec uoluntas cauſat uolitionem in obiecto cognito nec in intellectu. Sed dicit doctor ꝙ iſti male exponunt Ariſ. ꝙ ibi diffiniat potentiam factiuam tantum, ibi diffinit, potētiā actiuā in cōi, et patet per exemplum ſuū de medico qui ſanat ſe, et ſi enim tranſmutet ſe de egro ad ſanitatē non tamen diſtinguitur a ſeipſo, licet ipſe ut infirmus diſtinguatur a ſe ut medicus, et illa diſtinctio eſt ratione diuerſarū rationum formalium in medico inquantum ſcilicet eſt medic⁹ et inquantum eſt infirmus, et ſic ſor. inquantum medicus tranſmutat ſe inquantum infirmus. Et illa diffinitio debet intelligi ꝙ potentia actiua eſt principium tranſmutandi alterū uel quaſi alterum, quia ſor. inquantum medicus eſt alter a ſi ipſo inquantum infirmus, ſimiliter uoluntas eſt principium tranſmutandi ſe a non habente uolitionem ad habendum illam, et ſic in uoluntate ſunt due rationes formales conſiderande una inq̄tum ipſa uoluntas eſt potens efficere ſuam uolitionem que ratio eſt alia a ratione qua eſt potens illam recipere eſt enī alia ratio actiui fundamētalis, a ratione fundamētali paſſiui. Nec inconuenit ꝙ in tali re ſimplici ſint plures rationes formales ex natura rei diſtincte, et ſic ſuper uoluntate ut potente elicere uolitionem poteſt fundari relatio realis, mouentis, et ſuper ipſa ut potente recipere poteſt fundari relatio realis moti, licꝫ melius ſit dicere ꝙ relatio moti fundatur ſuper uoluntate nolente ſiue ut in ſe habet uolitionē, ut habitum eſt ſupra. Nota illud dictum ꝙ ly inquantum in diffinitione potentie actiue reduplicat aliam, et aliam rem quando agens, et patiēs ſunt diſtincta ſubiecto tunc enim eſt potentia actiua principium trāſmutandi aliam rem a ſe, ſed quando agens eſt idem, et patiens, tunc ly inquantum non reduplicat rem aliā, ſed tantum rationem aliam, et aliam, et tunc potentia actiua non eſt principium tranſmutandi aliud inquantū aliud ſed inquantū quaſi aliud. ¶ Ad tertium dantur due ſolutiones prima negat antecedēs et concedit ꝙ accidens per accidens egreditur a principiis intrīſecis alicuius entis. Accidens enim per ſe egreditur a principiis ſpeciei ſed accidens per accidens a principiis indiuidui et illud indiuiduum eſt ſuum ſubiectum, hoc enim nullam imperfectionē ponit, nec in ſubiecto producente, nec in ſubiecto recipiente cum tale accidens ſit perfectio accidentalis ſubiecti. Item oportet ponere ꝙ tale accidens per accidens cuiuſmodi eſt uolitio ab aliquo procedat, nec poteſt poni ꝙ procedat a phantaſmate nec ab obiecto cognito, immo oportet ꝙ procedat ab illo ꝙ contingenter et euitabiliter ſe habet ad illud uelle et tale eſt ſola uoluntas, igitur illud non ualet ꝙ uidelicet accidens per accidens non oriatur a principiis ſui ſubiecti, immo oritur eb ipſo ſubiecto ſuo. ¶ Vltimo arguitur ſic quod eſt de ſe indeterminatum ad unum oppoſitorum inquantum huiuſmodi non agit niſi concurrat agens determinans, uoluntas eſt huiuſmodi reſpectu actus ſui, igitur non agit etc. Ad hoc reſpondet diſtinguendo ꝙ aliqua eſt forme in potentia contradictionis ſcilicet ad agere et non agere ut ſcientia eſt contrariorum, medicus enim ſcit inducere ſanitatem, et etiam egritudinem, artifex ſit facere lineam rectam et curuam et iſta ſcientia non poteſt ſe determinare, quia eſt forma diminuta, et imperfecta quantum ad hoc ſcilicet ad determinare ſe ad unū tantum cōtrariorum, immo eque reſpicit utrunque oppoſitorum, et ideo ſi de ſe exiret in actum nullo alio determinante ſimul exiret in oppoſita, et ita medicina ſimul produceret ſanitatem, et egritudinem in paſſo, ipſo preſente quod eſt impoſſibile, ideo requiritur potentia rationalis perfecta que eſt domina ſui actus, et etiā eſt domina actuum aliarum potentiarum rationalium imperfectarum, et ideo eſt in poteſtate uoluntatis determinare medicum ad ſanitatem inducendam, et nō egritudinem, immo etiam eſt in poteſtate eius ut medicus nullum actum inducat, et hoc expreſſe patet. quia ſi queret quare o medice inducis ſanitatem. Reſpondebit utiq; quia mihi ſic placet ſimiliter ſi queras quare o artifex facis hoc uas i

uituperium, quia mihi placet dicere et ſic electio que eſt actus uoluntatis eſt principiũ determinãs ſelam ad unũ oppoſitorũ. qd .n. aliqs deſiderabit hoc maxĩe faciet. A cãi .n. rᵒⁿᵉ oppoſitorum nõ pcedit actus determinatiuus niſi ſit aliqd determinãs illam cãm cõem ad hũc effectũ magis ꝙ ad illũ. Et iõ eſt alia forma uel potentia indeterminata rõnalis perfecta tñ, et nõ diminuta obiecto ſibi pñtato cuius eſt uolũtas, et illa eſt potens ſe determinare, et eſt potens determinare alia et hoc dicit Ariſ. in .9. metaphyſice. cap. 4. Vide ibi expoſitionẽ Scoti, quia Ari. dixerat ꝙ ſcia eſt contrariorũ et ſcia ad unũ illorũ nõ põt ſe determinare, ideo ſubdit phũs determinatiuũ aũt hoc, dico eẽ appetitũ uel pherefim. i. electionẽ, iſte appetitus nõ eſt niſi uoluntas q̃ dr̃ appetitus intellectiuus, cõcludit iʳ doc. ꝙ potẽtia rõnalis pfecta cuiuſmõi ẽ uolũtas ꝗuis ipa ſit ꝯdictoriorũ poterit determinare ſe pñte obiecto ad unũ illorũ, et ẽt determinare alias potẽtias rõnales impfectas ad unũ ꝯdictoriorũ, Vnde potẽtiẽ rõnales ſunt alique perfecte ſicut uolũtas alique impfecte ut intellectus et potẽtie ſenſitiue que ſunt libere per participationẽ et hitus intellectiui et uolitiui iſte potẽtie rõnales impfecte ſunt indeterminate ad cõtradictoria, uiſus ad uidere et non uidere etc. ſed uolũtas iſta oĩa determinat ad alterã partẽ ꝯdictionis uideas Ariſ. 9. metaphyſice. c. 4. de potẽtiis irrõnalib⁹ et rõnalib⁹. Vltĩo nota ꝙ ĩ iſta .q. 3. modi dicẽdi poſiti ſunt un⁹ ꝙ aliqd aliud a uolũtate eſt cã totalis uolitionis, ut phãtaſma ſm Gotifredũ uel obiectũ cognitũ ſm Hen. alius modus eſt ꝙ ſola uolũtas totaliter cãt uolitionẽ nõ excludẽdo tñ cãm primã ut uidebitur di. 37. huius, tertius modus pbabilis eſt ꝙ obiectũ cognitũ partialiter et uolũtas ut cã partialis principalis tñ pducũt uolitionẽ de iis duobus ultimis tene quẽ modũ uis tenere.

DISTINCTIO XXVI.

DISTINCTIO VIGESIMA SEXTA EST DE GRATIA ET querit unã .q. utrum ut gratia ſit ĩ eſſentia anime ut in ſubiecto uel ſit in potẽtia ipſius anime. ¶ Et probatur ꝙ ſit ĩ eẽntia aĩe ut in ſubiecto. Quia eſſentia eſt magis indeterminata quã potentia, eẽntia .n. primo ẽ indeterminata ad potẽtias et ad operationes potẽtiarũ, potẽtia aũt uolitiua eſt ſolũ ĩdeterminata ad uelle et nolle, ad uelle meritoriũ et nõ meritoriũ, gr̃a ẽ forma determinãs iʳ dꝫ poni in ſubiecto magis indeterminato et ita ĩ eẽntie. ¶ In oppoſitũ gr̃a eſt aliqua forma in aĩa ut oſtenſuꝫ ẽ in primo aut igʳ ẽ paſſio aĩe et hoc nõ qa nõ triſtitia nec gaudiũ etc. nec potẽtia, iʳ hitus, ꝯña pꝫ per Ariſ. ſecũdo ethi. q iſta .3. tñ ponit in aĩa et pꝫ ꝙ ſit habitus, quia opus habẽtis gratiã reddit bonum quia meritorium.

¶ THOMAS DISTINctiõe pñti ar. 3ᵒ dicit ꝙ gratia ſubiectiue ẽ in eẽntie aĩe, et nõ in potẽtia niſi per redundantiã, et primo pbat auctoritate et deinde rõne, eſt .n. gratia ſm Aug. radix et uita oĩum bonorũ, et eſt uita moriẽtiũ, ſi quis .n. ĩ iuſtã ti mortis eſt in gratia ẽ uiuus uita ſpũali, et ſi ſit mortuus uita corporali priuatus, uita ptinet ad eẽntiã, quia uiuere uiuentibus eſt eẽ, igʳ gratia cũ ſit uita ptinet ad eẽntiã aĩe, et ñ ad potẽtiã. Et pbatur rõne, quia oẽ agere p̃ſupponit eẽ etc. ¶ Contra iſtã poſitionẽ duplici medio arguitur, quia primo rõne beatitudinis que eſt in potẽtia. Secũdo rõne gr̃e que perficit aĩam in ordine ad actũ meritoriũ qui primo ẽ in uolũtate. Primo arguitur ſic, gr̃a cõſumata. i. pfecta idẽ ẽ cũ glã, glã .n. ẽ uita beatorũ et nõ hñt plures uitas, igʳ illa gloria ñ eſt aliud a gratia cõſumata uel ſaltẽ gr̃a cõſumata eſt diſpõ ad gloriam, et hec pars diſiunctiue negari nõ põt a theologis, iʳ gloria ſine gratia cõſumata ẽ in eodẽ ſubiecto in quo eſt btitudo, ſed btitudo nõ eſt in eẽntia, ſed in potẽtia, igʳ, et gr̃a. Rñdet Tho. ꝙ btitudo eſt princip ʳ in eẽntia et mediãte illa redundat btitudo in potẽtias, imaginatur .n. Tho. ꝙ btitudo conſiſtat in quodã illapſu obiecti btifici. ſ. dĩe eẽntie in ipas aĩe eẽntiã mouẽdo intellectũ ad uiſionẽ ſui et uolũtatẽ ad fruitionem, et p illũ illapſum in eẽntiã aĩa eſt deiformis ſicut carbo ignit⁹ ſicut .n. carbo ignit⁹ ẽ igniformis ita et aĩa beã eſt deiformis, et ita princip ʳ btitudo ẽ in eẽntia aĩe, et ſiʳ gr̃a. ¶ Cõtra iʳ cũ Tho. põat potẽtias aĩe realiter diſtinctas ab eẽntia aĩe, qa illas ponit ptinere ad gen⁹ qualitatis ſi circũſcribãtur ab eẽntia aĩe ipe potẽtie, aĩa tunc poſſet eẽ beã, qa adhuc eẽt ibi totũ qd requiritur ad btitudinẽ, quia eẽt ibi eẽntia et gr̃a, et nihil aliud ponitur in ea, iʳ poſſet eẽ beã et ſic btitudo nõ eẽt in aliquo actu ſecũdo, nec ẽt btitudo conſiſteret in attingendo aliqd obiectũ ultimũ, qa tale obiectũ nõ attingitur niſi per actũ ſecũdũ, alia patẽt. ¶ Rñdet Tho. ad tertiũ argᵐ ꝙ poſſet ita argui de actu ſecũdo, ſicut arguit de actu primo. et ita pbare ꝙ qs poſſet eſſe btũs in uita iſta ſicut ſi btitudo eẽt in eẽntia. Sed doc. dicit ꝙ argᵐ cõcludit de actu pᵒ, nõ aũt cõcludit de actu ſecũdo, qa actus primus eſt oĩno eiuſdẽ rõnis in uia, et in patria, qa gr̃a uie nõ euacuatur in patria, ſed perficitur, et magis pfectũ et minus pfectũ nõ uariãt ſpẽm, igʳ dato ꝙ maior ſit gr̃a patrie ꝙ uie, nõ tñ alterius rõnis, iʳ actus primus idẽ, ſed nõ ẽ ita de actu ſecũdo, qa fruitio q̃ ſeʳ cognitionẽ enigmaticã ꝙ nõ hẽmus de deo ẽ alteri⁹ rõnis a fruitione patrie q̃ ſeʳ uiſionẽ dei, et ita nõ ſeʳ ꝙ ſi btitudo cõſiſtat in actu ſecũdo, ꝙ eque poſſit eẽ qs btũs in uia ubi tñ cognoſcit deũ cõfuſe, uel ſi diſtincte enigmatice tñ, ſicut in patria. Vbi notã ꝙ ſi teneam⁹ tertiã opi. q. pcedẽtis ꝙ obiectũ cognitũ partialr cãt fruitionẽ tũc facile ẽ aſſignare cãm diſtĩctionis inter fruitionẽ uie et patrie, qa illa q̃ cãtur ab obiecto btifico clare uiſo ẽ fruitio btifica, alia uero que cãtur ab obiecto btifico enigmatice uiſo nõ ẽ btifica. Aliter .n. diligitur obiectũ alio et alio modo cognitũ, ut pꝫ in nobis aliter diligimus .a. confuſe et obſcure cognitũ, et aliter diligim⁹ ipm a faciali notitia notũ. Et ſi arguas ꝙ diſtĩctio ſpecifica cãꝝ efficiẽtiũ nõ arguit diſtĩctionẽ ſpecificã effectuũ, qa idẽ numero effect⁹ potuit pduci a diuerſis ſꝫ nõ ſpẽ diſtinctis, et mus põt pduci a matre ppagante, et p putrefactionẽ, et tñ iſte mus et ille ſunt eiuſdẽ ſpẽi ſm Sco. et diſparitas ortus nõ arguit diſtĩctionẽ ſpecificã, aliter xp̃s ñ eẽt eiuſdẽ ſpẽi nobiſcũ. Rñdeo ꝙ et ſi diſtinctio ſpecifica cãꝝ effectiuaꝝ nõ arguat diſtinctionẽ ſpecificã effectuũ cũ a diuerſis cãis ſm ſpẽm põt puenire effect⁹ diuerſi ſpẽ, et pʳ ex alio ꝙ hõ btũs eẽ nõ põt in uia ut patebit in .4. ſufficit iʳ hic hr̃e dr̃ias inter actũ primũ, q oĩno ẽ idẽ in uia et in patria et actũ ſecũdũ q nõ pt eẽ idẽ ex diuerſis cãis efficiẽtibus cõcurrẽtibus hic et ĩ patria. Et ſi dicas tenẽdo ſecũdã opi. in .q. p̃cedẽti. Dico ꝙ adhuc obiectũ cognitũ eſt cã ſine qua nõ, et ad ſic obiectũ cognitũ ſeʳ uolũtatem talẽ uel talẽ fruitionẽ elicere. ¶ Pro ſecũda rõe pricipali. Notandũ ꝙ gr̃a nõ pficit aĩam niſi in ordine ad actũ meritoriũ q actus primo ptinet ad uoluntatẽ ſicut .n. nullus ẽ actus pcti niſi ſit uoluntarius ita nullus eſt actus meritorius niſi ſit uolũtarius. Et nota ꝙ ut hꝫ doc. in .4. di. 49. q. 2. rõne .3 ſi aĩa per impoſſibile hẽret tñ intellectũ et non uolũtatẽ, gratia non perficeret aĩam, quia aĩa ñ poſſet in caſu hr̃e actũ meritoriũ, qa nõ hẽret niſi actũ intellectus qui eſt mere naturalis nec eſt in poteſtate aĩe. Et ſi aĩa nullã hẽret potẽtiã, gr̃a nõ perficeret aĩam, probo quia nullũ haberet actum ſecũdũ, ſe ſi aĩa tñ haberet uoluntatem tũc gr̃a pficeret aĩas ĩ ordĩe ad uolitionẽ meritoriã et ſic aparet euidẽter maior rõis in lr̃a ꝙ uꝫ gr̃a ñ pficit aĩas ut ẽ illimitata et ĩdetermĩata ad plꝭs actiões, ſꝫ tñ pficit eã ut ẽ determĩata ad uelle, et ut ſic aĩa ẽ uolũtas, gr̃a iʳ ponit ſubiectiue

in uolũtate et non in eẽntia aĩe et ps confirmatio. ¶ Concedi t[ur] põt pcẽo iſtaꝝ rõnũ q̃ lꝫ gr̃a nõ eſt in eẽntia aĩe ut in ſubiecto ſed ĩ potẽtia determinatã, qa in uolũtate, et ĩ ordĩe ad obiectũ uolũtatis et ad actũ talis potentie circa tale obiectũ, quia gr̃a inclinat uolũtatẽ in deũ et ĩ dilectionẽ dei, hoc fieri nõ põt p eẽntiã, qa eẽntia nullũ obiectũ reſpicit nec ut diſtincta a potentia habet actum ſecundum.

¶ AD ARGVmẽta ĩ oppoſitũ ad illud eẽntia ẽ ĩdeterminatiõr. Dico q̃ potẽtia r[atione] opatõnis gratuite et meritorie ẽ ĩdeterminationis pxima indeterminatẽ, qa uolũtas põt opari gratuite, et nõ gratuite opari meritorie, et nõ meritorie, et qa gr̃a determinat ad opatione meritoriã et gratuitã q̃ ĩmediate elicit a potentia iõ ſubiectiue poni hꝫ in potẽtia et nõ in eẽntia. ¶ In 2ª ſolone Nota de ly gratificare, q̃ nõ ẽ act[us] effectiue pduct[us] a gr̃a, ſed ẽ tm̃ act[us] formalis gr̃e, ſicut dealbare ẽ act[us] pduct[us] a dealbãte ſꝫ qd cãtũ ab albedine informãte pietẽ in gñe cãe forꝫlis ſi[militer] gratificare .i. gratũ reddere ũ ẽ aliud niſi gr̃as ĩforare uolũtatẽ qua informatione ſtãte reddit uolũtas deo grata et uelle elicitũ a tali uolũtate ſm inclinationẽ gr̃e ẽ deo gratũ et acceptũ, et ſi[militer] act[us] exterior impatus, et iõ põt gr̃a ſtare in potẽtia ſubiectiue q̃ nõ ſemp elicit actũ ſecũdũ ſicut nec gr̃a. ¶ Ad tertium, acceptatio duplex gñalis, et ſpãlis. Spãlis ẽ qua ſolũ acceptat naturã ĩtellectualẽ creatã ad btitudinẽ et ad ea ad q̃ ĩmediate ſe[quitur] btitudo. Acceptatio gñalis ẽ qua deus uult oẽm creaturã eẽ et illi ineẽ pprietates et pfectiões naturales et ẽ actue dĩe uolũtatis quo illis uult ineſſe q̃cunq; naturaꝉr eis cõueniũt ſꝫ iuſtitiã diſtributiuã, et uult illa eẽ, et tm̃ durare etc. Acceptatiõe hac gñali pri[us] acceptat eẽntiã q̃ꝫ potẽtiã qa ẽt pri[us] exit a deo q̃ꝫ potẽtia. Si .n. uideremus ordinẽ reꝝ quo a deo pcedũt in gñe cãe efficiẽtis uideremus in eis depẽdẽtias ad deũ ut cãm efficiẽtẽ et rõnẽ finitatis ad deũ finientẽ, et ſic iſto mõ de[us] res acceptat ſicut eas pducit et ſic cũ eẽntia ſit prior potẽtia etiã prius acceptatur et ocõſequẽti potẽtie, loquẽdo tñ de acceptatione ſpãli, dico q̃ acceptatio potentie ſufficit ad acceptationẽ eẽntie potẽtia .n. informata gr̃a elicit actũ gratũ deo, iõ deus illũ acceptat et ordinat ad beatitudinẽ et ſic potẽtia eſt primo acceptabilis q̃ ẽt eſt primo btificabilis cũ in ea ĩmediate ſit btitudo. Et ſic ĩtelligitur illud gñ. 4. de Abel et ps. ¶ Ad illud de ĩſtrumẽto dico q̃ inſtrumẽtũ ẽ duplex .ſ. extriſecũ ut malle[us] ſerra etc. et intriſecũ ut potẽtie aĩe dĩtur inſtrumẽta aĩe, forme determinãs ad actionẽ ut ars nõ ponitur in inſtrumẽto extrinſeco ſed in ĩtellectu artificis et principalis agẽtis, et qa intellectus r[atione] hoĩs operãtis eſt inſtrumẽtũ intrinſecũ dicimus q̃ forma .ſ. ars determinãs ad agendũ nõ ponitur ĩ pncipali agẽte ut diſtinguit ꝫ inſtrumẽtũ intrinſecũ, ſed ponitur ĩ ĩſtrumẽto qa in intellectu ſic i[gitu]r maior eſt uera de inſtrumẽto extrinſeco ſed fĩã de inſtrumẽto intrinſeco. Iõ dico hic inſtrumentum aĩe recipiens actionẽ meritoriã ẽ uolũtas et ĩ illa ponit forma determinãs ad agendũ .ſ. gr̃a. Vnde nota pro lr̃a q̃ difficilis ẽ q̃ forma determinãs ad actionẽ eſt gr̃a qa illa determinat ad uelle gratũ et meritoriũ, forma que recipit actionẽ ẽ uolũtas et d[icitu]r inſtrumentũ intrinſecũ et in illo ponitur gr̃a, et nõ in principali agẽte .i. nõ in eẽntia, ut eẽntia diſtinguit ꝫ uoluntatẽ ſine cõtra inſtrumentũ intrinſecũ. ¶ Ad ultimum de imagine recreata, imago recreata eſt aĩa nr̃a cũ potẽtiis et uirtutibus a deo datis, ſm iſtos ſicut .4. repiuntur in imagine aĩe creata .ſ. unitas eẽntie et trinitas potẽtiaꝝ .ſ. memoria intelligẽtia, et uolũtas. Ita uolũt ponere .4. in recreata .ſ. gr̃am in eẽntia, fidem, ſpem et charitatẽ et iſti ponũt gr̃am diſtingui a charitate, qd fĩm eẽ ut patebit .q. ſequenti, negatur ig[itu]r ſuppoſitũ .ſ. q̃ gr̃a ſit uirtus alia a charitate ſed ſicut ponũt charitatẽ in uolũtate ſic et gr̃a debet poni que non eſt alia res a charitate.

DISTINCTIO XXVII.

VTRVM GRATIA SIT VIRTVS. ¶ Prima opi. eſt Hen. Et eſt q̃ gr̃a nõ eſt uirtus et cũ eo concordat .s. Tho. et dicit q̃ gr̃a ẽ quaſi lumen ſupnaturale ſe hñs ad uirtutes theologicas ſicut lumẽ naturale qd ẽ prudẽtia ſe hꝫ ad uirtutes morales acqſitas. Et dãt exẽplũ q̃ ſicut aĩa eſt idẽ potentiis ſuis et fluunt potẽtie ab ea, ita gr̃a eſt radix oĩum uirtutũ uel ſi uis tenere q̃ gr̃a ſit lumẽ etc illa .3. uirtutes .ſ. fides ſpes charitas pficerẽt potẽtias aĩe ĩ ordĩe ad gr̃am tãq̃ ad lumẽ ſupnaturale ſicut uirtutes morales ſiue acqſite pficiũt in ordĩe ad lumẽ naturale. Sꝫ ex hoc dicto et p[rim]o infert Hen. q̃ ſeq̃ret q̃ fides et ſpes nõ poſſent manere ĩformes qd ẽ fĩm, qa ſi gr̃a ſit radix et gr̃a ẽ forma fidei, fides nõ poterit manere ſine radice .ſ. gr̃a et ita nõ manebit in aĩa ſine forma, et ſi[militer] ſpes, ɔñs eſt fĩm qe exñs in pctõ mortali nõ ẽ ĩ gr̃a, et tñ põt hr̃e fidẽ et ſpẽ informes. Probatur ẽt ɔñs ex alio, qa nõ poſſent pficere aĩas fides et ſpes niſi in ordine ad lumen ſupnaturale .ſ. gr̃am ſicut nec uirtus acqſita põt ĩformare niſi in ordine naturali eius ad id ad qd aſpicit .ſ. ad prudẽtiã, ad quã oẽs hñt naturalẽ cõnexionẽ ſicut patebit in tertio .q. de cõnexione uirtutũ. Sꝫ huic rñdet Hen. q̃ gr̃a hꝫ gradus. Et ſupiorẽ et inferiorẽ, et ſm gradũ inferiorẽ gr̃a eſt fides et ſpes, et ſm gradũ ſupiorẽ ẽ charitas, et dicit q̃ inferior põt manere ſine gradu ſupiori, et ſic fides et ſpes manent ſine charitate. Sꝫ ꝫ gr̃a eſt una eẽntia, lꝫ in ea ſint plẽs gradus ſm eũ, q̃re ſm quẽ modũ ita diuerſum poterit illa eẽntia pficere potẽtias aĩe nõ apparet modus cõueniẽs q̃ pficiat intellectũ et ſpes uolũtatẽ ſm uim cõcupiſcibilẽ, et charitas pficiat uolũtatẽ ſm uim iraſcibilẽ. Itẽ ſeq̃retur q̃ ille .3. uirtutes manerent ĩ patria, qe ibi erit gr̃a ſꝫ gradũ ſupiorẽ, qa pfecta i[gitu]r et ſꝫ gradũ ĩferiorẽ q̃ ĩ eadẽ eẽntia pſupponit ſupiori, i[gitu]r ibi erit fides et ſpes q̃ ñ tenet cũ ibi ñ ſit act[us] fidei, nec act[us] ſpei qa dĩt ĩpfectionẽ et ſꝫ aplus euacuabit qd ex pte ẽ .i. ĩpfectũ. Iõ doc. aliã põit opi. q̃ lꝫ gr̃a ẽ for[maliter] uirtus q̃ ẽ charitas. Et p[ro]b[at] iſtã ɔcl[usi]onẽ et ps, p[ro]b[at] ẽt q̃ nõ pñt põi diſtĩcta, qa tũc una poſita altera ſupfflueret qd ẽ incõueniẽs, qe de[us] et nã nihil faciũt fruſtra ĩ libro de celo et mũdo. Et ex hoc ĩfert correlarie q̃ tenẽdo hitũ gr̃e eẽ hitũ charitatis ſit optĩe ſuſtineri opi. mgr̃i .17. diſ. p[rim]a. qa eodẽ hitu ſpũs .s. aĩas inhitat, et uolũtatẽ inclinat ad actũ pfectũ .ſ. dilectionis dei, nõ ſic eodẽ hitu inhitat ſpũs .ſ. aĩas, et inclinat intellectũ ad credẽdũ oĩa credibilia ſꝫ charitate inhitat et fide ĩclinet ĩtellectũ, et ſpe ſpat q̃ ſunt hit[us] ĩpfecti, cũ act[us] eoꝝ reqrãt ĩpfectionẽ, charitas nõ. Sꝫ ex hoc dicto ſe[quitu]r q̃ gr̃a et charitas nõ ſint idẽ hitus, qa ut dicit charitas dicit pfectionẽ ſimp[liciter], qa ẽ ĩ deo for[maliter] ſꝫ Io. dicẽtẽ q̃ de[us] ẽ charitas, et Aug. dicit q̃ ẽ p̃dicatio formalis, ſꝫ gr̃a ñ ẽ pfectio ſimp[liciter], qa nõ ponit ĩ deo. Sco. rñdẽdo duplicẽ dr̃ias ponit ĩter charitatẽ et gr̃as nõ qdẽ dr̃iam realẽ, ſed dr̃ias tm̃ forꝫlẽ, qe idẽ abſolutũ ẽ charitatis et gr̃e ſꝫ ut iſtud abſolutũ reſpicit deũ ſub rõe diligibilis et dilecti a nobis d[icitu]r charitas, qa ĩferiores ſꝫ cões uſus loq̃ndi hñt charos ſupiores, ſꝫ ſupiores hñt gratos ĩferiores ĩ rõne .n. gr̃e hoc ĩcludit ut hñs iſtud abſolutũ ſit deo gratus et ſic deus illũ acceptat tanq̃ dignũ p̃remio eterno, que dignitas cõſiſtit in correſpondẽtia meriti ad premiũ, et ita ĩcludit q̃ ille qui eſt acceptus deo non ẽ per ſe btũs, et ſic gratia q̃tũ ad rõnẽ formalẽ dicit impfectionẽ nõ ſic charitas in ſua rõne formali includit impfectionẽ, qa nõ dicit niſi rõnẽ pricipii actiui in illo abſoluto, ſunt i[gitu]r gr̃a et charitas idẽ realr ſꝫ for[maliter] diſtincta et in una rõne, nec impfectio ĩcludit, et ſic ponit in deo, et ſm aliã rõnẽ nõ ponit ĩ deo, et ſic

imperfectionem includit, ſicut ſapientia ut ſapientia ponitur i deo, ſed ut ſapiētia ſor. finita ut ſic nō ponitur in deo, et ſe hñt ut magis cōe, et minus cōe, quia bene ſeqtur ſapiēna ſor. igitur ſapientia, et nō econtra, ita ēt ſequitur gratia igitur charitas ſed non ecōtra quia eſt charitas in deo, et tamen ibi nulla eſt ratio grē. Differūt ēt ut pꝫ. Nota etiā ꝙ lꝫ grā et charitas differāt for^r nō tñ drūt in forā uel ſm formā, ſic ꝙ ſint due forme ſed una tñ ſicut in uolūtate ē rō unde elicit actū, et ē rō ut recipit illos, et ſunt rōnes for^r diſtincte i eadē tñ uolūtate, et eadem forma. Et nota bene illud ꝙ qñ ille due rōnes cōcurrunt i eadē ala. ſ. rō perfectionis ſimp^r, et rō limitata, et ſi drūt for^r nō tñ in forma, ſicut ſapia creata in ſor. hꝫ utranq; rōnē formalē in ſe, et ille due rōnes nō ſeparantur in ſapia ſor. ſed ſapia in deo, et ſapia in ſor. que nō cōcurrūt i eadē, hñ diſtingūtur ut rō perfectionis ſimp^r a rōne limitata qa ſapia dei eſt ſolum ꝑfectio ſimp^r, et non limitata, et hoc bñ nota.

¶ AD ARGVMENTVM DE lumine nota ꝙ ꝓprie lumen ptinet ad intellectū et ad uirtutes intelligibiles q̄ ſunt cognitiones et lumina, tñ hic doc. cōcedit charitatē eē lumen. in itellectu nr̄o ē lumen mere naturale, et illud ē lumen intellect^9 agentis. Aliud eſt lumē acqſitū ſicut r^m uirtutū moraliū ē prudentia et ite uirtutes cū hēant cōnexionē ad prudentiā perficiunt in ordine ad iſtud lumen, et iſtud in ordine ad lumen itellectus agentis ſic charitas dr̄ lumen ſupernaturale et fides et ſpes perficiūt in ordine ad charitatē, illa ꝑficit in ordine ad ſinē ſupnaturalē. Charitas. n. dr̄ finis uirtutū qa oēs uirtutes tēdunt ad hoc ut ſimus diſpoſiti ad hñdū charitatē qua diligam^9 deū. Dicit ēt forā uirtutū qa dirigit uirtutes in debitos actus. Dr̄ etiā mater uirtutū, qa ſicut mater nutrit paruulū ſic ipſa uirtutes nutrit et paſcit. Eſt ēt charitas uirtus infuſa de qua uirtute infuſa ait Aug. et ponitur in textu, ꝙ uirtus ē bona q̄litas mentis qua recte uiuitur, qua null^9 male utitur. ſ. ꝑ ſe licet occaſionaliter quandoq; male quis illis utatur ſicut p̄dicās euāgelium ex uana gloria. quā deus opatur in nobis ſine nobis. ſ. effectiue, qa in nobis ſubiectiue illam ꝓducit. Eſt i^r grā uirt^9.

DISTINCTIO VIGESIMA OCTAVA.

VTRVM LIBERVM ARBITRIVM HOMINIS SINE GRAtia poſſet precauere oē peccatum mortale. ¶ Intellige ly ſine grā, gratū facientē, non ſine grā gratis datā, et intelligit ſolū de peccato mortali et non ueniali, quia de illo non poteſt uitare qꝛ ut ēt iuſtus ſepties in die cadat et reſurgat ut uult Hiero. in epiſtola ꝯ pelagiū, ꝙ nō eſt intelligēdus Hiero. de pctō mortali nec ēt. S. Bon. Sanct^9. n. Bon. ponit liberꝫ arb. deſtitutū omni grā, et gratis data et gratū faciēte, et intelligit de oī pctō, et mortali et ueniali, et iō ñ ꝯdicit doc. et Bon. ¶ Error Pelagii fuit in trib^9 ꝯclonib^9 ut pꝫ in tex. magrī. Prima, hō pt ꝑfecte legē dei adiplere ſine grā ſi intelligat de grā gratū faciēte, et ly ꝑfecte intelligat q̄tū ad excuſandū ſe a nouo pctō mortali nō ē falſa. ¶ Secūda ex ꝓpriis actib^9 grām dei meret, et gloriā. hec falſa ē. ¶ Tertia ꝯclo hō naſcit ſine pctō originali. Argumēta pro et contra patent.

¶ HIC DICITVR, ET AB Hen. et. s. Bon. ꝙ liberꝫ ar. non pt cauer̄ ſe ab oī pctō ſine grā, et hoc dñt ꝑꝑ uerba Aug. ꝯ pelagianos. Sꝫ i ponēdo hāc ꝯclonē diuerſimode ponūt. Hen. dic ꝙ hō exñs in pctō mortali pt p̄cauere ſingula pctā mortalia diuiſiꝫ ſumpta, nō tñ collectiue ſiue copulatiue, et ponit ex^m. ¶ S. Bon. diſtīguit de libero. ar. trib^9 mōis ꝯſiderato, et. 3. pon^t cōcluſiones. tertia ē ꝙ cōſiderādo liberꝫ ar. poſt. tpus deliberatiōis in quo tpe nihil deliberauit, in quo tpe qꝛ tenebatur ex^s grā de fornicatiōe, tpe tēptationis nō deliberauit, cecidit in fornicatiōnē hñit cōſenſum mortꝑmatiuū, qa q tacet affirmat trāſacto illo tpe nō pōt p̄cauere a pctō, qa ia nō amplius recte deliberabit cū ſit ꝑ pctm̄ excecatus, et nō potēs recte deliberare nō pōt ſuare ſe a pctō, et hoc īputet ſibi. ¶ Sꝫ ꝯ iſtā ꝯclonē cōtꝛ iſtis arg^s Sco. ſic. pctm̄ mortale nō ē niſi trāſgrediendo legē dei ſiue eius mādata. Capio i^r ſor. exñtē in pctō mortali hñtē cōcubinā nec ēt derelinquētē, et q̄ro aut mādata dei ſunt poſſibilia īpleri aut nō, nō ē dicendū ꝙ nō, qa deus nō p̄cipit īpoſſibile, qa ſuū pigrū nō dāpnaret etc. et Hiero. et Aug. ꝯ ſanſtā deus ñ p̄cipit īpoſſibile, i^r ſunt poſſibilia ſuari, ig^r ſor. exñs in pctō mortali pōt illa ſuare, ſi ſic ig^r nō peccabit mor^r illa ſuando, pꝫ ꝯñā qa ſolꝫ qꝛ mor^r peccat in nō ſuando illa. Et nota bñ iſtā regulas de pctō mortali hoc idē doc. dixit in diſ. 20. Verū primū pctm̄ Ade fuerit ex ignorātia. Sꝫ huic argumēto dant due ſolones. prima ē ꝙ ſor. exñs in pctō mortali pōt ſuare p̄cepta dei, ſed ñ ut ſor. manet in pctō mortali, qa ſm ſenſum diuiſum lꝫ ſic i peccato mortali pōt tñ ꝑparare ſe et diſponere ſe ad grām cognoſcendo reatū ſuū, et dolēdo, et cū deus diſpoſito dat grām illa data pōt diuina ſuare p̄cepta, aliter nō, qa ſi nō ꝑparet ſe illa imꝑparatio īputabitur ſibi in pctm̄, et ſic ſtāte illa imꝑparatione nō poterit ſuare p̄cepta dei, et ita nō poterit p̄cauere pctm̄ mortale, ſicut exēplificat Anſel. de eo ꝙ cadit in foueas poterat nō in eā cadere ſi alia uia tēdat. Alia ē rūſio. s. Bon. ꝙ lꝫ qꝛ ſcilicet ſor. poſſit ſuare p̄ceptū q̄tū ad eius explicationē ſiue q̄tū ad gen^9 opis p̄cepti. ſ. poterit audir̄ miſſas, deū adorare, et ſic de aliis nō tñ ſor. pōt ſeruare illa p̄cepta q̄tū ad intētionē dei mādantis, et declarat, qa deus p̄cipit nobis illa ut ꝑ obſuantiā mādatorū cōſequamur finē, nō aūt qꝛ cōſeqtur finē niſi illa ſeruet ex charitate, et ſic non ſuat ſor. tenēs concubinam in caſu.

¶ Sco. p^o ar^t ꝯ ſecūdā rūſionē ſecūdo ꝯ primā reducēdo ideꝫ arg^m primū ꝯ primā rūſionē. primo ig^r arguit ſic, Si ita ē ꝙ deus dādo nobis legē et p̄cepta nō ſolum obligauerit nos ad ſeruandum ſub pena mortis eterne ſed etiā obligauerit nos eadē pena ad illa ſuādū ex charitate, i^r exñs i pctō mortali de quo nō facit penitētiā mor^r peccat ſuādo illa, pꝫ qa ñ ſuat illa ex charitate, et tenet ſub pena pctī mortalis illa ſic ſuare ꝑ te, i^r r^m p̄cepti negatiui ſi nō furat eo ꝙ de^9 p̄cepit ei nō furaberis mor^r peccat ſi^r ſi ſctificat ſabbatū eo ꝙ de^9 p̄cepit ei, mor^r peccat oēs iſte ꝯñe patēt qa ſm te tenet i^e ſuare ex charitate ſub pena mortis eterne, et ex charitate nō ſuat, ig^r mor^r peccat. Et ſi iſta eēnt uera nullus exñs i pctō mortali deberet ſuare precepta dei, qa mor^r peccaret, et tñ ex lege tenet illa ſuare, et ſic tales eēt ꝑplexus in lege. lꝫ forte dicas ꝙ erit ꝑplexus rōe ſui pctī nō rōe legis tñ illud ꝯñs dr̄ manifeſte ſlm̄, qa tales peccatores monēdi ſunt etc. uide lr̄as. Ideo dicēdū ꝙ lꝫ ueꝫ ſit ꝙ intētio dei ſit ut illa ſuemus ex charitate et moueamur ei^9 amore ad i^a ſuādū, nō tñ itētio dei^e ē ut ſuem^9 illa ex charitate ſub pena mortis eterne, ita ꝙ exñs i pctō et ſuās mādata dei excuſat a pctō mortali i qd icurreret ſi illa ñ cuſtodiret. Et iō qlibꝫ pctōr q̄tūcunq; in pctō exñs dꝫ mādata dei ſuare ne nouo pctō peccet nō ſuādo illa. ¶ Secūdū ar^m pꝫ de iuſto hoīe nō actu cogitāte de deo nec ex ꝯñti in deū referēte opus ſuū et ſic illud opus nō erit ei meritoriū, ut ſi ex pietate ſubueniat pr̄i aut mr̄i, per te et tenetur illud opus mādati facere ex charitate et nō facit igitur tūc mortaliter peccabit qd fatuū eſt dicere. Eſt. n. bonū et optimū ſare dei legē ex charitate qa ſic meremur uitā eternā, ñ tñ ſic illā ſuare tenemur ex charitate ſic ꝙ deus nos ſic obligauerit ſub pena mortis eterne ſic enim ſeruando, a peccato excuſamur et ſatiſfacimus legi, ſicut ieiunās in peccato mortali ex precepto confeſſoris ſatiſfacit licet ñ mereamur in. 4. diſt. 15.

¶ Contra primam reſponſionem quia ponamus ꝙ ſor. in peccato exñs nõ diſponat ſe ad grãm ſed ſtet in culpa, aut tẽpore illo põt ſeruare ſe ſor. a culpa aut non põt ſeruare ſe a culpa, ſi nõ põt ſeruare ſe a culpa igitur ꝓ tũc eſt ſibi impoſſibile ſeruare ſe a culpa quod eſt falſum ꝗa ois culpa ẽ volũtaria igit̃ ꝯtingenter elicitur igr̃ ꝓ oĩ tempore põt ſeruare ſe ab illa, ſi autem dicas ꝙ ſor. nõ diſpoſitus et exñs ĩ culpa põt ſe ſeruare a culpa igr̃ tũc põt ſeruare ꝑcepta dei quod eſt ꝯ̃ et, et hoc ẽ manifeſtũ ſaltẽ quãtũ ad genus opis ꝑcepti .i. tũc põt facere opera ꝑceptorꝫ dei et hoc ſufficit ad excuſandũ ſor. ĩdiſpoſitũ a nouo peccato mortali. ¶ Cõtra primã viam que eſt Henrici, ꝙ ſingula peccata põt ſor. ꝑcauere ſꝫ nõ oĩa, ꝓbat oppoſitũ ꝗa ĩ .a. ĩſtã. põt ſor. precauer̃ peccatũ hoc exẽpli gratia peccatũ blaſſemie igitur ĩ .a. ĩſtã. põt precauere oẽ peccatũ in .a. ĩſtã. et ſi̾ in .b. ĩſtã. ſi poteſt ꝑcauere peccatũ fornicationis põt ꝑcauere ꝓ .b. ĩſtã. oẽ peccatum et ſic de aliis igr̃ ſimul põt ꝑcauere omne peccatũ, ꝯña eſt manifeſta ſed aſſumptũ ꝓbat ꝙ ſi cauet vnũ cauet omne et ꝑꝫ ex hoc ꝙ ĩ volũtate nõ pñt eẽ plures actus diſtinctorꝫ cõſenſuũ, reſpectu ad peccatũ mortale, itẽ ꝙ ſi ĩ volũtate eſt vnus cõſenſus circa vnũ agibile nõ poteſt eſſe alius circa aliud agibile et ſic ſimul poſſet ꝗs duobus peccatis mortalibus, vel ẽt ꝗs poſſet reſiſtere vni peccato, et cõſentire alteri, ꝗ̃ videntur hr̃e virtualem repugnãtiam adinuicẽ ſi igitur ſit ĩ volũtate velle reſiſtere fornicationi nõ videtur ꝙ pro tũc ſit in ea velle blaſſemare hec rõ fundatur ĩ hoc ꝙ ĩ eadẽ volũtate nõ pñt eẽ duo actus deliberati .ſ. velle reſiſtere culpe et velle cõſentire culpe alteri ꝗa ſi hoc eẽt poſſibile tũc iuſtus hõ reſiſtens vni culpe mereret et ſi pro tũc hr̃et aliud velle circa aliqḋ malũ ſimul meret̃ et peccaret mortalr̃ ideo dato ſm doc. ꝙ in eadẽ poᵃ poſſit eſſe plures actus ꝯ̃ñtr ſe hñtes ſicut in volũtate vtẽte ſe diligit ſe ꝑꝑ deũ et intellectus ponens drĩam ĩter aliqua et cognoſcens vnũ relatiuũ cognoſcit et reliquũ tñ de actibus diſparatis non ſic apparet ꝙ plures tales ſint ĩ eadẽ poᵃ, hoc idem tenuit de angelis ꝙ angelus nõ põt ſimul ꝑles actus ĩtelligẽdi nec volẽdi hr̃e. ¶ Contra ſecũdum modũ arguit et ꝯ̃ .3. cõcluſionẽ ꝙ videlicet trãſacto tẽpore deliberationis et poſito ĩ peccato, ꝙ tũc non põt recte deliberare et ĩn talis nõ põt ſeruar̃ ſe a peccato, et quia nõ deliberauit interpretatiue ꝯſenſit. Arguit doc. oſtendendo ꝙ quãtũcũꝙ tẽpore deliberationis ꝗs nõ deliberauerit, põt tamen recte deliberare et a peccato ſe ſeruare, ꝗa tempore illo in quo quis eſt ĩ peccato poteſt deliberare de .a. peccato, aut non poteſt deliberare, ſi poteſt deliberar̃, deliberet gᵒ. et conſtat ꝓ et ꝙ dũ deliberat nõ peccat, nec poſt deliberationẽ quia tũc ex ſecũda ꝯcluſione põt ſe ſeruare ab iſto peccato de quo deliberauit et ab alio, quia tũc non peccat nec illo peccato de quo deliberauit nec alio. Si tu dicis ꝙ trãſacto tempore deliberationis non amplius poteſt deliberare de .a. peccato igitur tunc non hẽt vſum rõnis, quod eſt falſum, dicas ꝙ hoc non eſt ꝗa non habeat vſum rationis ſed ꝗa hẽt impeditũ vſum rõnis eo ꝙ ꝑꝑ peccatũ quod incurrit qñ debebat deliberare et nõ deliberauit eſt excecatus. Hoc videt̃ abſurdũ dicere ꝗa vnũ peccatũ non facit aliquem hominẽ intemperatũ generalr̃, vnde nota ſm Ariſt. 7. ethicorꝫ intẽperatus eſt aut ꝑticulariter aut generaliter, ꝑticulariter eſt quis ĩtẽpatus cui eſt ſibi ſuaſum circa aliquod vitium et ei diſuadetur virtus oppoſita, intẽpatus autẽ generalr̃ eſt cui ſuadetur de oĩ vitio et ei diſuadet̃ oĩs virtus vnũ ſolũ peccatũ hoc non facit ꝗa nec excecat ĩtellectũ generalr̃ circa oĩa ꝑncipia operabiliũ, imo nec circa principia illius operabilis circa quod peccat, nec ẽt vnũ peccatũ deprauat appetitũ ſiue volũtatem vt ex hoc ferat̃ volũtas ĩordinate ĩ aliud agibile, vel operabile male operando, imo cũ vno peccato ſtat habitus virtutis ĩ volũtate de illo agibili circa quod peccat, quia vnũ peccatũ non corrũpit totum habitum ꝯgeneratũ ex multis actibus virtutis, et ĩn ſtat ꝙ poſſit deliberare de illo agibili et de oĩ alio, et ĩn ſeruare ſe a peccato ne vlteriori peccato peccet.

¶ IDEO DOC. RESPONDENDO Ad queſtionẽ, an liberꝫ arbitriũ gr̃a gratũ faciẽte deſtitutũ poſſit ꝑcauere omne peccatũ mortale, peccatũ eſt aut actuale, aut eſt obligatio ad penã eternã vt declarat .14. d. q. ĩ ꝑncipio. Si q. ĩtelligatur de peccato actuali, ſic dico ꝙ ſor. exñs in peccato mortali et ĩn ſine gratia põt cauere omne peccatũ actuale ꝗa põt legẽ dei ſeruare et ĩn nõ mortalr̃ peccare vlteriori peccato. Si autẽ q. ĩtelligatur de peccato quod eſt macula vtrũ ab illo poſſit ꝑcauere et mũdari ſine gratia. Dico ꝙ nõ, ꝗa ſi iſte mũdaret̃ a culpa, et nõ ꝑ gratiã igitur nõ eẽt inimicus dei ꝗa nõ haberet peccatum, nec amicus ꝗa nõ haberet gratiã hoc autẽ eſt impoſſibile ꝓ ſtatu iſto, quia bene ſe̾ ꝓ iſto ſtatu nature lapſe nõ eſt quis ĩ culpa igit̃ eſt ĩ gratia, et bene ſe̾ nõ ẽ ĩ gratia igitur ĩ culpa aut originali aut actuali mortali et iõ liberꝫ arbitriũ non põt ꝑcauere ſine gr̃a oẽ peccatũ ꝗa nõ illã obligationẽ ad penã eternã. ¶ Sed querit doc. dubiũ, vtrũ hoc ſit ꝑꝑ ĩmediationẽ oppoſitionis q̃ ſit ĩter culpã et gratiã, ſicut ĩter ſanũ et egrum reſpectu animalis eſt ĩmediata oppoſitio ꝗa oẽ al̾ aut eſt ſanũ aut egrũ vtrũ ita ſit ꝙ oĩs hõ aut ſit amicus aut inimicus. Et dr̃ ꝙ nõ, ꝑꝫ ꝗa in ſtatu pure nature, quis poſſet eẽ nec amicus, ꝗa nõ habens gratiã nec inimicus quia nõ hñs culpã, gr̃a .n. et culpa nõ ptinẽt ad naturã. Nec etiã hoc eſt ꝑ cõparationẽ ad potentiã facitiĩ .ſ. dei, ꝗa deus potuit facere volũtatem rectã ĩ puris naturalibus, igitur et eũ dato ꝙ ſit ĩ culpa ĩ eodẽ ſtatu reparare. Vnde igit̃ ẽẽ. Dico ꝙ eſt ex lege ordinata dei quia pro ſtatu iſto ordinatum eſt a deo omnem hominẽ eſſe aut in gratia aut ĩ culpa, et ideo deus de poᵃ ordinata non poteſt huic remittere culpã niſi det gratiã lꝫ de poᵃ abſoluta poſſet remittere culpã nõ dãdo gratiã. Sed ꝯ̃ ꝗa hic eẽt trãſitus de ꝯ̃dictorio in ꝯ̃dictoriũ abſꝗ oĩ mutatione ĩ iſto peccatore, ꝑꝫ ꝗa nihil nouũ ei acqritur igr̃ ĩ eo nᵃ eſt mutatio, prius obligabat̃ ad penã, nunc nõ obligatur ad penã, igr̃ trãſitus a ꝯ̃dictorio ad ꝯ̃dictoriũ et ĩ eo nulla ẽ mutatio, igr̃ ĩ actu diuine volũtatis priꝰ obligãtis ipſm ad penã eternã et mõ nõ obligãtis ipſm ſed hoc eſt impoſſibile, igr̃ eſt impoſſibile ꝙ deus huic remittat culpã et nõ det gratiã nõ ſolũ ꝓ ſtatu iſto et de poᵃ ordinata, ſed eſt ſimpr̃ impoſſibile ẽt de potentia abſoluta dei. Reſpondeo negãdo ꝙ ſit impoſſibile de potentia abſoluta dei et negãdo ꝙ ſeqtur aliqua mutatio ĩ deo, vnde vt hẽt doc. diſt. 16. qᵗ. in iuſtificatione impii due cõcurrũt mutationes, vna eſt rõnis qua ꝗs de inimico fit nõ inimicus et ꝑ iſtam remittitur culpa, ĩ termino a quo eſt culpa ĩ ſor. in termino ad quẽ nõ eſt culpa ĩ iſto, et ſic iſte dr̃ mutari, alia ẽ mutatio realis a nõ amico ad eẽ amicũ, in termino a quo nõ eſt gr̃a in iſto ĩ termino ad quem ẽ gr̃a, per diuinã potentiã põt prima mutatio eſſe ſine ſecũda, et ĩn huic põt remittere culpã et nõ dare gr̃am. Contra igr̃ mutatio erit ĩ deo ꝗa nõ ĩ iſto, ꝗa ĩ eo nihil eſt nouũ ꝗa nõ obligari ad penã nihil eſt, tenet ꝯña ꝗa nõ eſt tranſitus a cõtradictorio etc. Dico ꝙ ſufficit ſola trãſitio tẽporis nã volũtate antiqua et eterna voluit deus obligari ſor. ad penã pro .a. tempore et voluit ſor. nõ obligari ad penã eternam pro .b. et ĩn trãſacto tempore .a. in .b. ſor. nõ obligabitur et nulla erit mutatio ĩ deo nec in ſor. ſed ĩ tẽpore et iſtud ſufficit, vide. D. Petrũ de candia. Et ponit iſta opinio ꝙ liberꝫ arbitriũ ſine gr̃a nõ põt oẽ mortale peccatũ ꝑcauere, loquẽdo de peccato quod eſt macula, põt cõfirmari ꝑ hoc ꝗa illud ꝑceptũ diliges dominũ deũ tuũ eſt primũ a quo tota lex etc. ad actũ huius ꝑcepti eliciẽdũ aliqñ tenetur volũtas, eliciat igr̃ volũtas peccatoris dilectionem dei, iſte actus eſt ĩformis, tñ eſt diſpoſitio de cõgruo ad gr̃am tali diligẽti deũ deus liberaliter offert gratiam gratificãtem cui

oblate, iſte hēt poteſtatē cauēdi ne ei reſiſtat et ſi nō reſiſtit iuſtificat, ſi aūt ei reſiſtit mortalit peccabit et iux iſta opi. ponit pcm negatiuā. q. loquēdo de peccato quod eſt macula, nō qa liberū arbitriū ſine gratia ſit ī potens cauere ſe a peccato, ſed qa liberū arbitriū cū actu dilectionis dei et iux aliqualiter diſpoſitū compatū ad deū offerētem gratiā hēt poteſtatē cauēdi ne reſiſtat, et ſi reſiſtat et iux nō habeat gratiā ſibi oblatā tunc et eo caſu non pōt ſe p̄cauere a peccato, qa reſiſtendo peccat, nec pōt ſe p̄cauere a peccato ē in quo prius erat ex quo reſiſtit gratie ſibi oblate a deo. ¶ Ad primū argumētum. Nota q ad legem Moyſi ſeruādum ſolū obligabantur iudei qa eis tm̄ illā legem dedit deus, ꝑs ex ꝓceſſu legis, hec dicas filiis Iſrael nō dicit hec dices oī homini, et Dauid nō fecit taliter omni nationi et iudicia ſua nō manifeſtauit eis. i. legem. ¶ Erāt ne gentiles abſoluti ab omni lege? Dico q ſic ſcripta, ſed nō erāt abſoluti a lege nature, ꝑs p Paulū qa ſibi ipſis erāt lex. i. habebāt legē ſcriptam ī cordibus ſuis q̄ eſt lex nature, ſeruādo igit illā poterant nō peccare. Verū poſſent cōſequi uitam eternā? Dico q ſic ꝑs de Iob et de multis aliis ut docet Aug. 18. de ci. c°. 23. Verū poſſent reſurgere a peccato ſine gratia? Dico q nō ſed p penitētiam nō ſacramētalē poterāt impetrare a deo gratiā. Requirebatur ne cognitio dei in eis? Dico q ſic in generali ut puta q deus eſſet remunerator bonoꝝ, uide Nicolaū de lira ſup eplam ad hebr. c°. undecimo ſuper illo uerbo oꝫ accedentē credere qa eſt. ¶ In ſolutione ſecūdi argumēti cōceditur abſolute dictū Aug. q nullus peccat ī eo q uitare nō pōt. Sed cū dicit in minore aut exīs in peccato pōt uitare peccatū aut nō, dico q pōt uitare iſto. ſ. mō qa diligēdo deū, deus offert gratiā, et hēt poteſtatem cauēdi ne reſiſtat, et ſic pōt cauere peccatum, tn̄ loquēdo de peccato prius comiſſo ſine gratia non pōt illud p̄cauere, tn̄ ſine gratia exīs, poteſt cauere ne reſiſtat gratie, et ſic cauet peccatum, et ſic conſentiendo gratie, meretur, et iuſtificatur.

DISTINCTIO XXIX

VTRVM SIT NECESSE PONERE QVOD IN ADAM iuſti^a origīalis fuerit donū dei aut poſſit ſubſtineri q ſolū fuerit iuſtitia naturalis uolūtatis ut uī̄ dicere Henricus et ab illa fuerint effectus qui ponūtur a doctoribus in ſtatu innocentie, ut puta uolūtas hūit plenū dñium ſup uires ſenſitiuas et uires ſenſitiue ad nutū obediebāt delectabilit uolūtati etc.

¶ HENRICVS TENET q non eſt neceſſariū ponere q ī ille ſtatu iuſtitia originalis fuerit donū dei ſupnaturale ſed q tm̄ erat q̄dam qualitas ī uolūtate et rectitudo naturalis diſtīcta eſſentialr a uolūtate q̄ rectitudo naturalis fuit corrupta p peccatū et ſic uolūtas ubi aute peccatū erat recta poſt peccatū efficit curua ad quas curuitatē uolūtatis ſeꝗ̄ ī obediētia uiriū ſenſitiuaꝝ et ſic uolūtas p peccatū pdidit rectitudinē originales et pdidit ex hoc dominiū plenū ſup uires ſenſitiuas, unde dicit Henricus q ſi Adam nō peccaſſet illā qualitatē nō pdidiſſet et ſic eius uolūtas recta fuiſſet, et dominiū ſup uires ſenſitiuas habuiſſet, et obediētia ī uiribus ſenſitiuis fuiſſet, et ſic fuiſſet trāquilitas pfecta in anima, ſine aliquo dono dei ſupernaturali, imo dicit q hoc ēt fuiſſet ī hoīe ſi fuiſſet creat⁹ ī puris naturalibus, ita q talis fuiſſet ordo, primo uolūtas, ſecūdo rectitudo illa ſiue iuſtitia originalis naturalis. 3. plenū dominium ſup ſenſus. 4. obedientia in ſenſibus ad iuditium rationis. Sed quia Adam peccauit pdidit illā rectitudinē naturalem, ſecūdo ī curuit curuitatē. 3. pdidit obediētiam uiriū inferioꝝ ad ſupieres et

ita rebelio, et ita uult q oīa ſaluētur per illā qualitatē naturalem q̄ ſaluātur p iuſtitiā originalē ponēdo eam eſſe donum dei ſupnaturale. Et ꝓbat q ſit neceſſe ponere illā qualitatē naturalem qa peccatū uulnerat ī naturalibus, nihil aūt auffert de natura, niſi illa rectitudo, et ſi illa nō eēt naturalis ſed ſupnaturalis peccatū ſpoliaret ī gratuitis et ī ſupernaturalr datis qđ quod ē ꝯ glo. ſup illud ſamaritani q ſpoliauerūt eū, dicit q eū uulnerauerūt ī naturalibus. ¶ Ecōtra doc. 5. rōnibus arguit probādo q illa qualitas media īter naturam uolūtatis, et iuſtitiā originalē īfuſam, nō ſit ponēda, qa eſt neceſſe ponere iuſtitiam īfuſam eē donū dei ſupnaturale, et illa ſufficit ad omnes effectus et eſt neceſſaria, q ponūtur ī ſtatu īnocētie. ¶ Vnde pro maiori declaratione lr̄e eſt aduertēdum q triplex eſt ſtatus ad pn̄s cōſiderādus, ſtatus pure nature, q ī rei ueritate nūq̄ fuit, ſed pōt imaginari ſtatus īnocentie q fuit tēpore Ade ante peccatū, et ſtatus nature deſti^te ſiue corrupte et eſt ſtatus pn̄s in quo ſumus, ſtatus pure nature ſiue in puris naturalibus, eſt ille ī quo deus ſi uoluiſſet potuiſſet hominē ꝓducere ſine culpa, et ſine gratia qa nec culpa nec gratia ptinēt ad entitatem nature humane, ſolū. n. homo habuiſſet ea q̄ naturalia fuiſſent et nihil aliud, et ſic īcurriſſet mortē q̄ ei fuiſſet ꝯditio nature ſue et ſic pena qa nullū habuiſſet peccatū non tn̄ fuiſſet dānatus, qa nullū peccatū habuiſſet nec ſaluus qa nullū habuiſſet meritū. Caruiſſet uiſione diuina, nec tn̄ ei fuiſſet pena, qa pro illo ſtatu ad illam non fuiſſet ordinatus ex quo ꝑs q ꝫ ordinabilitas ad uitā eternā ſit paſſio nature humane, non tn̄ actu ordinari, ſed actu ordinari eſt donū dei, et uolūtas hominis ī illo ſtatu fuiſſet recta rectitudine naturali q̄ eſt eius libertas, non q̄litas aliqua ſup addita uolūtati, nec habuiſſet illos effectus q attribuūtur iuſtitie originali immo fuiſſet in ſtatu illo rebelio ſicut et mors, et ambo dūr conditiones nature, et non pene. ¶ Status innocētie eſt ille in quo deus miſericorditer creauit Adā non ſolū dādo ei naturalia ueꝝ multa addendo dona, ut iuſtitiam originalē, gratiā ſcientiā et alia multa, et ſi nō peccaſſet deus eū cōfirmaſſet in iuſtitia originali et ī gratia, et in aliis donis, in ſtatu iſto nō erat rebelio ſed plena obediētia in uiribus ſenſitiuis ad iuditiū rōnis. Et uolūtas informata iuſticia originalē habuiſſet. 3. effectus, qa ꝓhibuiſſet delectationes inordinatas ne unq̄ ī fuiſſent, impaſſet ut delectationes licite et expediētes in fuiſſent tēpore debito ut uidelicet uir cognouiſſet ſuā tempore fecūdationis, nec ī illa delectatiōe uir īmoderate ſe delectaſſet ſed illā retuliſſet ī deū ut in finē, ſic uidelicet generādo ut filii naſcerent q deū colerent et honorarēt. 3. auertiſſet uolūtas iuſta hominē a delectationibus licitis ne ineſſent niſi ſolū debito tempore qa mō uir delectat cū uxore tēpore quo fecūda eſt et eſt licitū nō tn̄ expediens, tūc tēpore quo fecūda fuiſſet uir non cognouiſſet eā, qa nō fuiſſet expediēs multa. n. licēt q̄ nō expediūt ut inqt Paulus oīa mihi licēt ſed nō oīa expediūt. ¶ Sed utrū fuiſſet amota oīs rebelio p ſolā iuſtitiā originalē ī uolūtate? Ponit doc. duos modos dicendi, unus eſt q ſufficiebat ſola originalis iuſtitia in uolūtate ſine quocūq; dono ī appetitu ſenſitiuo et qa uolūtas p iuſtitiā originalē delectabilit abſtinuiſſet a cōdelectādo appetitui ſenſitiuo totus hō delectabilit abſtinuiſſet, et dato q appetitus ſenſitiuus cū triſtitia abſtinuiſſet a delectatione circa ꝓpriū delectabile nō tn̄ totus homo cū triſtitia abſtinuiſſet, et eſt regula q qn̄ aliquod p̄dicatū cōuenit homini p potentiā ſuperiorem ſimpliciter dr̄ ei ꝯuenire, et ita toti, ſi tn̄ aliquod p̄dicatum ꝯueniat potentie īferiori nō pp hoc dicit cōuenire toti homini ut ſi appetitus ſenſitiuus cū triſtitia abſtinuiſſet, nō pp hoc fuiſſet ueꝝ dicere totus homo cū triſtitia abſtinet, nec ēt ſeꝗ̄ totus homo quātum ad ptes īferiores delectat circa ſua obiecta delectabilia, igr̄ uolūtas delectabat q ſtatu

illo, non ſequtur, ſed bene ſi ipſa ſola delectatur totus homo di-
citur delectari quāꝗ̄ uires ſenſitiue nō delectate fuiſſent et ita
q̄a in ſtatu illo uolūtas cū iuſtitia originali fuiſſet delectata ī
deo et uires ſenſitiue abſtinuiſſent a delectatione ꝓpria lꝫ cum
triſtitia tū totus homo delectatus fuiſſet et ſic nō fuiſſet rebe-
lio, q̄a nulla fuiſſet difficultas uolūtati, lꝫ forte aliqualis ī ſenſi
bus ſm hūc modū dicēdi. ¶ Alius modus dicēdi eſt ꝙ non ſo
lū in ſtatu delectabat uolūtas circa deū ſed ēt appetitus ſenſi-
tiuus delectabilit abſtinebat a ꝓpria delectatione et delecta-
biliter obediebat uolūtati. Et lꝫ hoc nō cōueniret ei ex natura
ſua delectabiliter auelli a ſuo delectabili ex ſe, nec ēt ꝯueniret
ei delectabilit abſtinere ab illa ex impio uolūtatis ꝙ ꝑꝫ q̄a mo-
do in iſto ſtatu eſt idē ordo eſſentialis potentiaꝝ q̄ et tūc fuiſ-
ſet et mō non eſt talis delectatio igit nec tūc fuiſſet ex natura
appetitus ſenſitiui igit ſi tūc fuit, neceſſe fuit ponere ī appeti-
tu ſenſitiuo aliquod donū ſupnaturale rōne cuiꝰ ipſe appetitus
delectatus fuiſſet obediēdo uolūtati, et ſic quot fuerūt appeti-
tus ſenſitiui tot fuerūt dona ſupnaturalia ī illis que reddebāt
obediētiam illā magis delectabilē ꝙ̄ circa ꝓpriū obiectum de-
lectari et ꝑꝫ ēt in ſtatu iſto, qm̄ aliqui ſic ſunt aſueti obedire ut
eis obediētia ſit delectabilis ualde ex habitu acqſito, quare igit
nō magis tūc ex habitu īfuſo, et lꝫ eēnt tūc plura dona ſuper-
naturalia tū potiſſimū erat iuſtitia originalis ī uoluntate cui
ꝑricipaliter iſti effectus attribuūt, ipa.n. hominē deo ꝯiūgebat
firmius ꝙ̄ modo charitas cōiungat et hoc ī rōne obiecti conue
nientis et delectabilis, ita ꝙ magis delectabile erat homini tri-
ſtari in uiribus ſenſitiuis ſm primū modū dicēdi et nō recedere
a delectatione dei, ꝙ̄ recedere ab illa et delectari circa obiecta
potētiaꝝ inferioꝝ. Nota ꝙ doc. cōcedit ꝙ trāqlitas uiriū eſt ef
fectus iuſticie originalis, negat tū ꝙ imortalitas ſit effectus iu
ſtitie originalis, et ratio, q̄a illa imortalitas nō ponebat impoſ-
ſibilitatē ad nō mori q̄a ſic ſolū cōuenit deo, ſed tm̄ dicebat po
ſſibilitatē ad nō mori actu, et hoc pōt tribui aliis cauſis tūc exi
ſtentibus, et ideo nō debemus illam attribuere iuſtitie originali
q̄a ſemꝑ debemus uitare miracula quātum poſſumus, ſi ēt trā-
quilitatē illā poſſemus ſaluare ſine dono dei ſupnaturali debe
remus ſaluare et nō dicere trāquilitatē eē effectū iuſtitie ori
ginalis ꝑ illo ſtatu ſed non poſſumus q̄a illa nō pōt effici a ſo-
la qualitate naturali ſi eēt q̄a illa fuiſſet ī puris naturalibus
et tū tūc fuiſſet rebelio, q̄a ut dictum eſt nō conuenit appetitui
ſenſitiuo ex natura appetitus ſenſitiui ſic delectabiliter auelli
nec ſic delectabilit obedire uolūtati, ne delectetur circa obiec-
tum propriū. Dicit igit doc. trāquilitatē eē effectus iuſtitie ori
ginalis, ei ēt attribuit alios. 3. effectus. ſ. cū delectatione ꝯueni-
re delectationes īordinatas ut īfuiſſent, bene uti habitis delec
tationibus ſine auertere ab habitis, et iſta ut uidetur nō potuit
ex puris naturalibus habere. Et ſi ex ſe haberet aliquod donū
cui hec oīa cōuenirent, ſequēdo primū modū dicēdi ꝙ ſola iuſti
tia originalis fuiſſet ī uolūtate et nullū donum ī ſenſu, adhuc
iſta ꝯña nō fuiſſet bona totus hō delectatur quātum ad uires
et appetitus ſenſitiuos, igit uolūtas tūc delectata fuiſſet nō ſe-
quitur, ſed bene ſeq̄batur ecōtra uolūtas ſola delectabat circa
deū igr totus hō delectabat, ut ſupra rō dicta eſt. ¶ Sed utrū
fuerit neceſſariū pro ſtatu illo ponere appetitū ſenſitiuum nō
triſtari circa aliquod obiectum. Dicit ꝙ nō fuit neceſſariū, Sed
pone ꝙ appetitus uiſus triſtatus fuiſſet circa turpe uiſibile qd
fuiſſet? Dico ꝙ uolūtas ꝑ iuſtitiā originalē bene uſa fuiſſet il
la triſtitia ne īmoderate triſtatus fuiſſet hō, ſicut ēt bene uſa
fuiſſet delectationibus potentiaꝝ ſenſitiuaꝝ nec īmoderate hō
delectatus fuiſſet. ¶ De imortalitate dictum eſt ſupra quia
illa īfuiſſet homini rōne nutribiliū optimoꝝ ut erat fructus li
gni uite q non erat uetitus, cuſtodia angeloꝝ ꝓtectio dei q erat
optimū cōſeruatiuū uite, et bonū regimen extrinſecū et intrin
ſecū, ex iſtis oībꝰ nō īcurriſſet hō mortē, ſꝫ tū ſenio ꝯfectus fuiſ
ſet et tādē trāſlatus. ſz iſta nō ꝯueniūt iuſtitie originali.

¶ AD ARGVMENTA AD Primum ꝑꝫ ꝙ nec imorta
litas nec trāquilitas ꝯueniſſent ſtatui pure nature, ſed fuiſſet
ibi rebelio et mors q ſunt cōditiones pure nature, et ſic itelligē
dus eſt doc. q̄a ꝑ ſtatu iſto, mors eſt pena peccati, q̄a ſi Adam
non peccaſſet, nullus mortuus fuiſſet, ī ſtatu illo ut dictū ē ſed
q̄a peccauit neceſſitatē moriēdi īcurrit et ſic ꝑ ſtatu iſto mors
eſt pena et rebelio, ſed nō ꝑ ſtatu nature pure, imo ſunt ꝯditio
nes nature. Sed ꝫ q̄a ī puris naturalibus mors et rebelio fuiſ-
ſent paſſiones īuolūtarie. Dico ꝙ uoluntas dupꝉ accipitur. ſ. ꝑ
uolūtate libere, aut ꝑ appetitu naturali cōcedo ꝙ fuiſſent iuo
lūtarie. i. ꝫ īclinationē naturalē q̄a il'a eſt ad ſemꝑ eē, ſed non
fuiſſent inuolūtarie uolūtate libera. Sed ꝫ quia adhuc ī puris
naturalibus uolūtas potuiſſet nolle mortē, nego quia ſi uolūtas
uoluiſſet naturā ſuā fuiſſe imortalem et nō habere ꝯditiones
ſuas ex ſe ei cōuenientes iā peccaſſet et non ī puris naturalibus
fuiſſet ſed ī ſtatu peccati. ¶ Ad ſecūdum ꝑꝫ ex dictis ſupra
de ſtatu nature pure ꝙ illa qualitas media inter uoluntatem et
iuſtitiā originalē īfuſam nō eſt ponēda et quecūqꝫ incōuenien
tia apparēt de uolūtate, q ipſe ſaluat ꝑ illā qualitatē nos ſalua-
mus ꝑ iuſtitiā originalē, et ꝑ alia q dicta ſunt. Et nota ꝙ poſſu
mus dicere duas eē iuſtitias originales unā naturalē ipi uolū
tati et hec eſt libertas eius ei inata ſine qua non pōt produci a
deo, q̄a tūc ſine libertate uolūtas non eēt uolūtas, ſed iſta iuſti-
tia originalis non hēt cāre trāquilitatē et alios effectus ſupra
dictos. Alia eſt iuſtitia originalis q eſt habitus infuſus et do-
nū dei, et ei ꝯueniūt illi effectus ſupradicti, ſꝫ non habita fuiſ-
ſet ī puris naturalibus, prima ſic. ¶ Ad tertiū nota ꝙ ille q
peccauit non eſt equalis ei qui eſt in puris naturalibus, non q̄a
ille q peccauit hēat carētiā ut dicit Henri. et alius non, ſꝫ q̄a
ille q peccauit eſt debitor iuſtitie q̄a eā accepit, alius ī puris na
turalibus caret illa ſed non hēt debitū hēdi eā quia nec ipi nec
alius pro ipſo accepit. Sed pone ꝙ ambo moriātur ī tali carētia
iuſtitie originalis, nūquid ambo dānabūtur? Dico ꝙ nō, ſꝫ alter
tm̄. ſ. q peccauit et carētia uiſionis diuine uni. ſ. peccatori dabit
in penā, alteri exiſti in puris naturalibus dabit ſed nō in penā
ſed q̄a eius nature non cōuenit uiſio dei ut habitum eſt ſupra.
¶ Ad quartū argumētum ꝙ nō ponit in lr̄a, q̄a ſi iuſtitia ori
ginalis eēt donū dei igr ipa eēt principiū merēdi igit ī illo ſta
tu nō habuiſſent gratiā et ita nō fuiſſent deo grati quod uidet
incōueniens, uel ſi habuiſſent gratiā, altera. ſ. iuſtitia ſupflue-
ret. Reſpōdet doc. negādo ꝯñaꝫ, q̄a nō ſeꝛ iuſtitia originalis eſt
donū dei ſupnaturale, igit eſt principiū merēdi nō ſeꝛ, ꝑꝫ de fi-
de et ſpe īfuſa, ſunt dona dei et tū nō ſunt pricipia merēdi, ſed
ſola gr̄a, uel charitas, et ita nō ſeꝛ ꝙ altera fuiſſet ſuperflua,
imo ī illo ſtatu ſe habuiſſent ut excedens et exceſſa, exceſſiſſet
quidē iuſtitia originalis gratiā in duobus, primo ſm unū modū
dicēdi ī hoc ꝙ iuſtitia originalis cōiungebat deo firmius ꝙ̄ gra
tia, q̄a ſic hō fuiſſet ꝑ iuſtitiā deo cōiunctus ꝙ nullū opus fec iſ
ſet niſi iuſtū nec opus peccati uenialis feciſſet, ſed nō cōiūgebat
nec tūc nec nūc gr̄a, quia cū gr̄a ſtat ꝙ qs faciat opus ī quo ſit
peccatū ueniale, ſed q̄a ferre hoc non concedit ab oībus ſaltem
dr̄ ꝙ iuſtitia ſic ꝯiunxit hominē deo ꝙ facilius et delectabilius
erat ei pati ab aliqua triſtitia in appetitu inferiori quā alicui
delectationi īferiori acquieſcere recedēdo a delectatione finis.
Iſtā facilitatē nō facit gr̄a, imo ſtat ꝙ aliqs ſit ī gr̄a, et ei eſſet
facilius nō pati a triſtitia īferiori et cōdelectari tali delecta-
tione cōueniente appetitui ſenſitiuo, ꝙ̄ recedere a delectatiōe fi
nis, imo hoc eēt ī multis ualde facile nō delectari ī deo, et delec
tari ī creatura, et hoc ē q̄a cū gr̄a ſtat ꝯnitas ad malū et diffi

tulens ad bonum cum iuſtitia non, gratia tñ excedit iuſtitiam originalē in hoc qa gr̄a coniūgebat ultimo fini ſupnaturali et ut ſupnaturaliter attingibili et ut obiecto beatifico attingendo nō ſic illud donū, ſed tm̄ coniūgebat ultimo fini ut obiecto conuenienti et delectabili, ita ꝙ ſi ſola iuſtitia originalis ī eis fuiſſet nō meruiſſent ſibi deū uidere nec beati fuiſſent. Quō igitur habuiſſent deū ꝓ obiecto cōuenienti et delectabili ſi nō uidiſſent? Dico ꝙ nō uidebāt deū intuitiue in illo ſtatu nec Adam eū uidit ſed diſtinctius cognouit ꝙ̄ mō nos uideamus, q̄ cognitio non erat beatifica ſimpr̄ igitur compando iuſtitiā originalē ad gratiam, q̄ illam pfectiori mō cōiunxit hominē deo? Dico ꝙ gratia, et ita mō ī iſto ſtatu ſumus pfectiori mō coniūcti deo ꝓ ſolam gratiā ꝙ̄ illi fuiſſent ꝓ ſolā iuſtitiā, credo tñ ꝙ ī illo ſtatu eſſent pfectiori mō cōiūcti ꝓ utrūqȝ habitū ꝙ̄ nos mō ꝓ ſolā gr̄az. ¶ Ad illud ꝙ dr̄ ab Henr. de uirga q̄ hēt rectitudinē naturalem, ſȝ illa nō ſic de qdditate uirge qa pōt poſt curuari et uirga nō pōt ꝓduci niſi ſit aut recta aut curua ſic de uolūtate ſed nō pōt a deo ꝓduci curua, iō ꝓducitur recta, negatur ſimilitudo qa et ſi uideatur ita eē ꝙ nulla quātitas corporalis ſicuti uirga poſſit ꝓduci in eē ī aliquo ſine aliqua qualitate. 4e. ſpēi. ſ. ſine aliqua figura, nō tamen eſt ita ī ſpiritualibus qa eſſentia et po.a ſpūalis pōt fieri ſine habitu. Verū tñ ꝓ diuinā potentiā poſſit eē ꝙ ſit aliquod quātū et nō figuratū ſi figura ſit res alia et abſoluta a quātitate nō apparet ꝯdictio quin deus poſſit facere prius ſine poſteriori, et ita quātum et nō figuratū, ſed tūc ē difficultas utrū illud quātum eēt termino uel terminis clauſum, eēt qdem clauſum terminis ſuis de genere quātitatis ſed nō terminis ptinētibus ad ꝑdicamētum qualitatis, tñ Sco. uidetur dicere ut uidet. Dicā n. ꝙ natura hoc facere nō pōt ſed deus eſt ſupra naturā tene quod uis. ¶ Ad illud ꝙ peccatū uulnerat in naturalibus. De hoc dicetur in. 35. di. huius et quō uulnerat ī naturalibus et quā naturā uulnerat utrū illā in qua eſt uel aliā dicet in fine illius. q. 35. di. ¶ Status autē nature corrupte eſt ſtatus ī quo ſumus pleni miſeria et multis malis nō ꝙ de9 iſtū fecerit ſed ī obediēs uolūtas Ade de merēdo anihilationē iuſtitie originalis qua annullata fuit ꝓna ad cōcupiſcēdum delectabilia īmoderate et ꝓna ad cōdelectādum appetitui ſenſitiuo, et appetitus ſenſitiuus ī multis dn̄atur iudicio rōnis, eſt rebelio in carne, ī currimus neceſſitatē moriēdi, naſcimur filii ire, et inimici dei uinētis cū oēs nos ordinet ad carētiam uiſionis diuine lȝ dederit ut pius pater remedia contra hec mala.

DISTINCTIO .XXX. XXXI. XXXII.

VTRVM QVILIBET SECVNDVM COMMVNEM LEGEM propagatus ab Adam cōtrahat peccatum originale, ſm cōem legem. ſ. ꝓmulgatā a deo, oīs lex pati pōt aliquā exceptionē ꝑ ſpāle priuilegiū, et ſic beata uirgo excipitur ut pȝ in figura eſter cap. 14. nō morieris eſter, non pp te ſed pp oēs facta eſt lex. Et nota ꝙ dicitur ꝓpagatus. ſ. ſm rōnem ſeminalē ad quā cōcurrūt uir et mulier, qa nō ſic fuit ꝓpagatus xp̄s dn̄s noſter, quia nō ex ſeminib9 ſed ex ſolo ſemine uirginis benedicte. ¶ Fiūt argumēta etc. ¶ Nota in di. 31. Si dicat ꝙ maior Aug. eſt uera ī bonis. ſ. et ī poſitiuis, nō autē ē uera ī malis qa ī poſitiuis ſemper cā agens equoca talis eſt ꝑſtantior paſſo et effectu ſuo, ſed ī malis nō oz ꝙ cā mali ſit peior ſuo effectu uel magis defectu, et ita dico ꝙ infectio ī carne q̄ nō eſt formalr̄ culpa eſt cā occaſionalis culpe formalr̄ in uolūtate, et ita defectus eſt peior cā ſua. ¶ Contra, illa infectio ī carne eſt cā mere naturalis et non libera quomodo igitur cauſabit culpam in uolūtate, īpoſſibile eſt, igitur etc.

¶ IN ISTA QVESTIONE SVNT Duo modi dicēdi unus eſt magiſtri et ſuorum ſequatium et expoſitorum ipſum. Ali9 ē modus Anſel. ¶ Prim9 modus ponit. 4or. articulos et illis declaratis ſoluit. q. In primo declarāt quō aīa īficit carnem. In ſecūdo qualit ſeminat caro īfecta. In tertio qualr̄ aīa inficitur a carne īfecta. Quarto qualr̄ liberet etc. ¶ Quātū ad primū imaginātur ꝙ uolūtas Ade peccās corrūpit rectitudinē illā naturalē quā ponūt ī uolūtate aliā a iuſtitia originali et ſic uolūtas peccādo de recta ſit curua et ipſa uolūtas curua cāt qualitatē quādā morbidam ſiue īfectionē quādaȝ ī carne, ꝑ quā tota caro ſit morbida et īfecta, et hāc qualitatē morbidā dicūt eē fomitem, aut legē membroꝝ, aut tyrannū, et dicit fomes qa īclinat ī malū, et eſt fomētum. i. nutrimentum maloꝝ, iſta qualitas morbida eſt lex mēbroꝝ qa per illā membra nr̄a ad malū motū incitātur, dr̄ tyrānus eo ꝙ ps ſenſitiua dominiū ꝑ iſtā qualitatē hēt ſup partē ītellectiuā. Et iō dr̄ quoddā pondus ī carne excitāt ſenſus ad delectādum circa ꝓpria obiecta et īclināt uolūtatē ad cōdelectādum carni et ita reprimens uolūtatē ne delectet circa delectabilia ſupnālia. Iuxta illud etc. Et nota ibi ſm Tho. ꝙ iſta qualitas nūqȝ minuit ſm ſuum eē, ſi fuit ītenſe malignitatis ut ſex, et nūc eſt ut ſex, nec pōt corrūpi a gr̄a, qa gr̄a et iſta qualitas non ſunt ꝯria, qa iſta qualitas eſt ſubiectiue ī carne et gr̄a ī uolūtate, et ꝯria ſunt circa idem ſubiectū, diminuitur tñ qualitas iſta ī effectu ſuo. In uirgine tenemus non eſſe huiuſmodi fomitem quia in ea non fuit peccatum originale, immo ſecūdum Scotum non eſt uerum ꝙ ī nobis ſit talis qualitas morbida cauſata a uolūtate eſt ficto, quia uolūtas non eſt potentia factiua ſed tantum actiua. ¶ De ſecundo articulo qualr̄ ſeminet caro īfecta ſunt duo modi, unus eſt magr̄i dicētis ꝙ tota generatio ſit de ſubſtantia corrupta q̄ fuit ī Adaȝ diuiſa uſqȝ ad pñs per partes modicas, ſicut unum modicum olei expenditur uel extenditur per magnaȝ aquam, et hoc eſt ꝙ dicit ꝙ uel tota caro parentis ſcilicet Ade fuit infecta hac qualitate morbida et ex conſequēti illa caro que ſeminatur que deuenit ad nos per partes modicas ꝯ hoc arguetur diſ. 3. 311. Alius modus, ſi illa caro que ſeminatur nō fuit caro patris. ſ. Ade, ſaltem ex feruore et libidine patris mei ſeminātis ī ſeminatione inficitur ipſa libidine caro ſeminata et hoc uidetur ſentētia Aug. etc. ¶ De tertio articulo pȝ. Nota ibi ꝙ illa īfectio q̄ eſt ī carne nō eſt culpa formalr̄ ſm iſtos, quia culpa eſt ī aīa ſed dicit ſeqlla et pena culpe, eſt tñ occaſio culpe formalr̄ in aīa, ita ꝙ nō culpa eſt cā occaſionalis culpe. Et hoc eſt ꝙ dicit ī lr̄a qa qñ aīa unitur corpori īfectio eius talis eſt qualis nata eſt eē in aīa, qa nulla alia īfectio nata eſt eē in aīa niſi culpa, et iō īfectio aīe et īfectio carnis nō ſunt eiuſdem rationis ¶ De quarto articulo. Nota ꝙ curuitas ſiue fomes cū reatu ſiue obligatione ad penā eternā eſt peccatū originale ſm iſtos, curuitas illa ſine reatu manet poſt baptiſmum, uel fomes ſiue illa qualitas morbida uel ſil utrūqȝ manet poſt baptiſmū ſine reatū et ita tollitur peccatū formalit, qa ille reatus nō tñ materialiter qa illa curuitas oppoſita rectitudini naturali et illa qualitas morbida manent ſicut effectus peccati primi hominis uel peccati originalis ꝑcedētis et ut materia exercēde uirtutis, qa illis ſtātibus appetitus īclinat ad malum et ex hoc uolūtas hēt occaſionem retrahēdi ipſm, et ſic merēdi, et uirtutes acqrendi hēt occaſionem. ¶ Et ſm hoc ſoluuntur queſtiones. Quātum ad primā dicit ꝙ eſt culpa originalis ī quocūqȝ ꝓpagato ex ſeminibus. Et q° ad. 3. q. ꝙ caro īfecta ſeminat, et a carne ſic īfecta īficit aīa culpa et iſta culpa quātum ad ſecūdā. q. eſt curuitas oppoſita rectitudini naturali uolūtatis, uel pecca

tum originale eſt cõcupiſcentia .i. pronitas ad cõcupiſcẽdũ effre
nate delectabilia. Et remittit̃ quãtum ad .4. q̃ſtionẽ peccatũ ori
ginale nõ in ſe, ſed quãtum ad reatũ uel debitum, manet tñ illa
curuitas et illa morbida qualitas ſʒ nõ reatus. ¶ Circa iſtos
quatuor articulos ſunt dubia, et circa pᵐ ſunt tria dubia, pri
mũ quõ uolũtas hẽt tñ dñium ut poſſit imediate totũ corpus al
terare cauſando uidelicet illã qualitatẽ morbidã i toto corpo
re cũ uolũtas inquãtum eſt poᵃ actiua nõ ſit poᵃ factiua quia
nihil reale extra ſe ꝓducit, ſed tãtum eſt operatiua uolitionis
aut nolitionis. Et etiam in illo peccato Ade nõ fuerit, cũ nõ ha
buerit corpus ꝓ obiecto, et ſi dicas ꝙ illo peccato inordinate di
lexit ſe et ita ip̃o fuit obiectum illius peccati, ſʒ ponamus ꝙ tũc
ſicut fuit poſſibile peccauerit appetendo equalitatem dei ſicut
erit tũc corpus nõ fuiſſet obiectus eius. Et ſi ꝓp magr̃os ſalua
retur ꝙ uolũtas nõ tñ eſt poᵃ actiua i ſe, ſed ẽt factiua extra
et cãuit illã qualitatẽ morbidã. Eſt tñ difficile tenẽr ꝙ uolũtas
adiuta gr̃a dei, nõ potuerit corrũpere illã morbidã qualitatem
cũ cã totalis alicuis effectus uidet̃ poſſe illũ effectum deſtrue
re cũ facilius ſit deſtruere quã cõſtruere et deus poſſit corrũ
pere celũ, q̃a fecit illud, ita uidet̃ ꝙ uolũtas adiuta gr̃a poſſet
corrũpere illã. ¶ Secundum dubiũ, ad q̃d ponit̃ ille fomes in
carne ſiue qualitas etc. ſi ꝓp rebelionẽ, iʳ nõ debet poni i carne,
q̃a illa nõ rebellat uolũtati, ſed eſt appetitus ſenſitiuus q rebe
lat uolũtati. Principatus diſpoticus eſt illius q principat̃ ſuo
empto, q nõ rebellat dño ſuo ſed illũ põt uẽdere et facere de il
lo q̃cq̃d uult, dũmodo nõ interficiat q̃a p̃ceptũ eſt nõ occides, ſic
uoluntas principat̃ corpori et corpus nõ reſiſtit uoluntati, ſed
de illo facit quicq̃d uult. Principatus politicus eſt quo rex pri
cipatur ciuibus ſuis et iſti rebellãt regi q̃nq̃, ſic uolũtas princi
patur appetitui ſenſitiuo et ip̃o rebellat uolũtati, ſi igr̃ fomes
ponit̃ ut ſit principiũ rebelionis ſm iſtos deberet poni i appeti
tu ſenſitiuo, uel ſi i carne i illa pte q̃ eſt organum ſenſus debet
poni, et ſi ſic cũ illa ps ꝑ generationẽ nõ trãſfundatur, ſeʳ ꝙ ca
ro iſecta nõ trãſfundit fomitẽ q̃a i illa carne q̃ trãſfundit̃ non
eſt fomes. ¶ Tertiũ dubiũ ps, et iſtantia ps. Dicit tñ ibi quid
addit libido ad ſumme delectari nõ eſt facile uidere, uidet̃ ꝙ i
homine ſumme delectari pro ſtatu iſto iferat libidinoſe .i. effre
nate delectari et ſiʳ ꝑ ſtatu nature pure ſumme q̃s delectatus
fuiſſet .i. ſine freno et ſine modo, et ita pro illo ſtatu ꝓuertitur
ſed libidinoſe delectari nõ infert uitiuſe delectari licet bene ſe
quatur nũc, q̃a tenemur hr̃e iuſtitiã originalẽ uel gratiã refre
nãtem, et ita ſine freno delectari eſt nũc uitiuſe delectari, quia
Adam iuſtitiã ꝑ ſe et ꝑ nobis habuit ſed in puris naturalibus
nõ, illa .n. delectatio eẽt cõditio nature ſicut i brutis, et nobis eſt
uitiũ in iſto ſtatu. ¶ Circa ſecũdum articulũ ſunt ẽt tria du
bia. De primo dubio nota ꝙ de nutrimẽto nõ iſecto ſit ſemen, q̃d
nũq̃ eſt animatũ, ẽt chilus q ſumit̃ a mẽbro alendo, ante q̃ aſ
ſumatur eſt eiuſdẽ diſpoſitionis cũ ſemine et ſicut ante aſſump
tionem chilus nõ erat animatus ita nec ſemen, ſi ergo ſemen nõ
eſt animatũ igit̃ non iſicitur ab ala ſicut nec ſanguis nec ſpmã
ſm Anſel. de cõceptu uirginali c° .6. et .7. nec ſemẽ ſit de iſecto
q̃a nutrimẽtum et cibus nõ eſt iſectus, iʳ corpus organicũ quod
ſit ex illo ſemine nõ eſt infectum igit̃ nõ ſic ſeminatur caro in
fecta. Cõfirmatur et ps. ¶ Secũdum dubiũ poſito ẽt ꝑ ſ° ꝙ ſe
men eẽt infectum, illa qualitate morbida ex feruore et libidi
ne illud ſemen corrũpit̃ in ſanguinẽ et ſanguis i embrionem, et
embrio in plures partes corporis organici ut in formã cordis
cerebri etc. iʳ corrupto ſemine corrũpitur illa qualitas morbi
da q̃ erat in ſemine q̃a accñs nõ migrat de ſubiecto in ſubiectũ.
Reſpondetur ꝙ de infecto ſemine generat̃ ſanguis infectus et
ſic deinceps. Exẽplum, de ſemine patris leproſi generatur filius
leproſus uel corpus filiũ leproſum. Cõtra ſi de infecto genera
tur infectum iʳ ſi leo comederet cadauer hominis infectum fo
mite cõtraheret fomitẽ q̃o illud cõuerſum in ſubſtãtiam leonis
eſſet infectum q̃a genitũ de infecto cadauere hominis quod ca
dauer hẽt fomitem, ꝙ ſi dicas cadauer nõ habere fomitem, ꝓbo,
quia reſucitetur talis hõ, habebit anima rebelionẽ i carne iʳ ibi
erit fomes et qualitas morbida q̃ra aquo erit ibi de nouo, non
ab anima q̃a eſt in caſu purgata a peccato per baptiſmũ, nec a
deo nec ab alio, iʳ erat ibi in corpore. Ad hoc poſſent reſponde
re ꝙ uirtus generatiua ſeminis ipſius patris eſt infecta, et de i
fecto generat infectum, et ẽt de nõ infecto .ſ. cibo generat infec
tum ſemen eo ꝙ ip̃a ſit infecta. Et ex hoc ad primũ de nutrimẽ
to nõ infecto. Dico ꝙ uirtus cõuertens cibũ in ſubſtãtiã aliti eſt
infecta licet cibus nõ ſit infectus et ita genitũ ex cibo eſt infec
tum, et ſemen eſt infectum et ita originale peccatũ trãſfundit.
Ad ſecũdum ſiʳ q̃a uirtus illa actiua de infecto ſemine gene
rat embrionẽ infectum, et corpus organicum infectum. Nec in
ſtantia de leone ualet, quia uirtus generatiua leonis non eſt in
fecta iʳ dato ꝙ cõuerterit cadauer infectum fomite nõ trãſfun
dit tñ illũ in carne genita a uirtute leonis. ¶ Tertius dubiũ
circa iſtud eſt, q̃a ſi de infecto generet̃ infectum et totus homo
ſit infectus, iʳ digitus eius eſt infectus, iʳ ſi q̃s miraculoſe fieret
de digito infecto haberet peccatũ originale ps q̃a de digito in
fecto nõ põt fieri niſi corpus infectum et ſic anima informans
illud inficeret culpa originali, cõns eſt ↄtra Anſel. q dicit ꝙ q̃a
xp̃s .d. nr̃ nõ fuit filius naturalis Ade q̃a nõ conceptus ex ſe
minibus uiri et mulieris, iõ non habuit peccatũ originale et iſta
ſola rõ ſufficit ſine alia quã ponit, alia ẽt ſufficit ſine iſta, ſed
iſto genitus de digito nõ eẽt filius naturalis Ade, iʳ nõ haberet
originale. diceret̃ ꝙ uirtus miraculoſe ſic generãs ſor. de digito
nõ eẽt iſecta, et ideo dato ꝙ digitus eẽt iſectus nõ tñ ꝓduceret
corpus organicũ infectum ad hoc .n. ꝙ de iſecto generet̃ iſectũ
os ꝙ uirtus generãs ſit iſecta, quod nõ eẽt i propoſito. Alia rõ
quare xp̃s nõ cõtraxit originale ſm Anſel. eſt quia ſanguines
beate uirginis i ea purificati et ſanctificati fuerũt ut ex puriſ
ſimis ſanguinibus etc. Secũdum .n. Sco. ip̃a nõ cõtraxit peccatũ
originale, et iõ i ea nõ fuit caro iſecta, nec fomes ꝑ illa quali
tate morbida, imo i nullo ut dictũ ẽ. Sed q̃d eſt fomes ſm Scot
Dicet̃ ifra. ¶ Circa tertium articulũ eſt dubiũ. Quomodo
poſſibile eſt ꝙ caro infecta cauſet culpã originalẽ i anima ſic
ꝙ illa iſectio q̃ nõ eſt culpa cauſet culpã, uidet̃ .n. ꝙ peccatũ in
ala cauſet totaliter iſectionẽ in carne uel uolũtas peccans cãt
qualitatẽ morbidã, et ecõtra qualitate morbida cãt culpã i uo
luntate, iʳ uolũtas peccans eſt cã totalis qualitatis morbide et
qualitas morbida cã totalis culpe originalis, hoc aũt uidet̃ dif
ficile dare circulũ in cauſis equocis totalibus. Preterea quomo
do poſſibile eſt ut uolũtas q̃ eſt poᵃ imaterialis moueat̃ ime
diate ab illa qualitate morbida, et intellectus non põt ſm iſtos
et Ariſt. imediate moueri a phãtaſmate ſine lumine itellectus
agẽtis, et uolũtas ſine quocũq; alio imediate mouet̃ a qualitate
iſta corporali, eẽt .n. uolũtas materialior itellᵘ ꝙ nõ eſt uerum.
Preterea culpa nõ imediate cãtur a cã naturali, q̃a ꝙ ieſt a cã
naturali neceſſario ineſt. Preterea ſeq̃retur ꝙ ſi culpa origi
nalis cãret̃ a carne infecta in ala, hoc eſt q̃a ala ꝑficit carnem
infectã, et cũ anima ſm eẽntiã iformet carnem, iʳ caro infecta
cãret i eſſentia anime culpã quod eſt ↄ Anſel. q̃ ponit peccatũ
in poᵃ et non in eſſentia. ¶ Cõtra tres articulos ſimul ẽ unũ
dubiũ. Ibi nota ꝙ caro magis iſecta eẽt magis ꝓna ad peccãdũ
ſed caro huius pueri eẽt magis infecta rõne peccatorũ et primi
parentis et alior̃, iʳ caro huius pueri eẽt magis ꝓna ad peccan
dum, ꝙ nõ eſt uerũ q̃a forte p̃res ſui antiqui ꝓniores erant ad
peccãdum, et tñ nõ apparet rõ, quin ſi peccatũ Ade infecit car
nem ſuã quin ẽt peccatũ filior̃ inficiat carnẽ ſuã, et ſi infectio

primi patris deuenit ad nos quare non infectiones aliorum patrũ, iſta oĩa abſurda ſunt. Preterea dato q tenẽdo q peccatum originale ſit carẽtia iuſtitie nõ recipiat magis et minus ut tenet Sco. ſi tñ peccatũ originale ſit curuitas uel qualitas morbida ſe͛ q ſuſcipiet magis et minus qa una uirga põt eẽ curuior alia, et qualitas illa morbida põt eẽ maior et ſic ſe͛ q peccatũ originale ſuſcipit magis et minus, et ita iſte puer nũc natus habet inteſius peccatũ originale p͛re ſuo quod eſt abſurdũ dicere. ❡Circa quartũ articulũ eſt dubiũ, quia peccatũ formaliter nõ dimittitur niſi quod eſt formale in peccato dimittatur, ſed ſi nõ dimittit̃ p baptiſmũ niſi debitũ iuſtitie originalis nõ dimittitur formale peccati originalis, i͛ nec peccatũ originale, q debitũ hñdi iuſtitiã originalẽ nõ ſit formale ĩ peccato originali p3, quia qs exñs ĩ ſtatu ĩnocentie hñs iuſtitiã originalẽ eſt debitor iuſtitie, et tñ nõ eſt ĩ peccato originali nec ſe͛ hẽt debitũ iuſtitie, i͛ eſt peccator, ſed bene ſe͛ hẽt debitũ iuſtitie originalis et caret illa, i͛ ẽ ĩ peccato originali, ſic q ſolũ debitũ iuſtitie originalis nõ eſt formale, ſed materiale peccati originalis, et ideo oʒ addere formale et illud eſt carẽtia iuſtitie cũ debito, hoc cõp͛et rõnem peccati originalis. Et iõ ſi ĩ baptiſmo tñ tollit reatus ſiue debitũ iuſtitie nõ pp hoc aĩa mũdatur a peccato illo, oʒ i͛ ut tollat illa carẽtia aut ĩ ſe dãdo ſibi iuſtitiã originalẽ, aut ſaltẽ p aliquẽ habitũ equalẽtẽ habitui huius priuatiõis, et illud eſt gr͂a q̃ equalet iuſtitie originali que eſt habitus huius priuationis ſiue peccati originalis.

❡CIRCA ISTAM MATERIAM Eſt alia uia, que eſt Anſelmi de cõceptu uirginali, que ponit ẽt quatuor articulos. Quãtum ad pᵐ de q̃ddi͛tate peccati originalis dicit Anſel. c°.27. primi libri de ꝯceptu uirginali hoc peccatũ quod originale dico nihil aliud ĩ ipſis ĩfantibus ĩtelligere nequeo niſi nuditatem iuſtitie originalis factam per inobediẽtiam Ade per quã oẽs ſunt filii ire. i. tales filii ſunt odio deo quia eis malum uult. ſ. carẽtiam uiſionis diuine. Et ſic ex hoc apparet peccatum originale eẽ peccatũ mortale, ꝓbatur iſta diffinitio p hoc q oẽ peccatũ eſt ĩiuſtitia, i͛ tale peccatũ talis iniuſtitia ſic q peccatum actuale eſt iniuſtitia actualis et peccatũ originale eſt iniuſtitia originalis. Et aduerte q iniuſtitia põt accipi poſitiue p habitu aggenerato ex malis actib͛ uolũtatis uolẽdi iniuſta et iniuſte, et ſic nõ accipit hic. Alio° priuatiue capit̃ iniuſtitia p carẽtia iuſtitie debite, et iſto° peccatũ actuale eſt iniuſtitia actualis. i. carẽtia iuſtitie actualis debite qa uidelicet actus deberet eẽ cõformis recto dictamini et nõ ẽ, et ita caret iuſtitia debita, et ſic peccatũ originale ẽ carẽtia iuſtitie origĩalis debite. Sed cõtra, qa multi ſancti dicũt q peccatũ originale eſt concupiſcentia, i͛ nõ eſt carẽtia. Reſpõdetur a doc. q concupiſcentia quatuor modis põt accipi uel p actu cõcupiſcẽdi appetitus ſenſitiui uel pro habitu ĩ eodẽ appetitu uel p quadã ꝓnitate ĩ ipſo appetitu ſenſitiuo, et nullo iſtoꝝ triũ modoꝝ põt peccatũ originale dici cõcupiſcẽtia qa tũc peccatũ originale eẽt in appetitu ſenſitiuo et nõ in uolũtate, quod eſt falſum qa in eodẽ ſubiecto ponit̃ peccatũ in quo ponit̃ iuſtitia originalis ſibi oppoſita, ſed illa ponitur ĩ uolũtate, i͛ et peccatũ. Quarto modo accipit̃ concupiſcẽtia p quadã ꝓnitate ĩ uolũtate ad cõcupiſcẽdum delectabilia hec ĩferiora, et hec ꝓnitas nihil eſt poſitiuũ ĩ uolũtate, ſed ſola nuditas uolũtatis, qa ſi uolũtas eẽt habituata iuſtitia originali ipſa frenata et p illũ habitũ moderata non ĩmoderate nec effrenate delectaret ĩ iſtis rebus creatis delectabilibus nec cõdelectaret appetitui ſenſitiuo ſed ut hitum eſt ĩ. 29. di. huius magis delectaretur in deo etc. i͛ nudata illa iuſtitia ĩclinatur ad cõdelectãdum appetitui ſenſitiuo et rõne coniũctionis q̃ hẽt cũ illo delectabilius eſt ſibi cõdelectari appetitui q̃ delectari ĩ deo, ſʒ deus ĩ ſe ſit delectabilius obiectum, et ſi uolũtas ſeq̃retur rationem deberet magis delectari ĩ deo q̃ ꝯdelectari appetitui ſenſitiuo cũ deus ſit primũ obiectum uolũtatis priuitate ꝑfectionis, ſed nũc uolũtas exñs ĩ peccato et priuata iuſtitia ratiõe coniũctionis magis ĩclinatur ad iſta quã ad deũ, et dicit doc. q iſta pronitas ad cõcupiſcẽdum delectabilia hec ĩferiora ẽ materiale peccati originalis et nõ formale. i. iſta cõcupiſcẽtia eſt materia circa quã uerſatur ille q eſt in peccato originali, ſicut iniuſtus uerſatur circa iniuſta, et nõ temperatus circa delectationes ſenſus tactus et guſtus, ita cõcupiſcere delectabilia hec et cõcupiſcere cõdelectari appetitui ſenſitiuo eſt materiale ĩ peccato originali, i͛ ſancti q dicũt q peccatũ originale eſt cõcupiſcentia uolũtatis nõ loquũtur de formali ipſius peccati, ſed de materiali. Sed formal͛r loquẽdo peccatũ originale eſt carentia iuſtitie originalis debite ĩ eſſe et ſic ſoluitur. 2. q. q peccatũ originale eſt carẽtia iuſtitie originalis ĩ eẽ, nõ qualitercũq debite, ſed ſic debite qa ĩ primo p͛re accepte et peccato ſuo deꝑdite. Et ex hoc Sco. ĩfert unũ correᵐ. ſ. Adã nõ habuit peccatũ originale, et p3 qa debitũ hñdi iuſtitiã originalem cũ carẽtia illius nõ deuenit ad ipm p aliquẽ parentẽ cũ nullũ habuerit, ſed ipſe accepit illã iuſtitiam a deo ĩ ſe, et actu ſuo illã ꝑdidit et ideo fuit peccatum actuale in eo non originale.

❡QVANTVM Ad ſecũdum articulũ ĩ quo ſoluit̃ prima queſtio qua q̃rebat utrũ oẽs ꝓpagati ab Adã ſm cõem legem cõtrahãt peccatũ originale. Et dicit doc. q ſm auctoritatẽ ſanctoꝝ et Pauli maxime, oẽs in Adã peccauerunt et egent gratia dei, q̃libet ꝓpagatus ab Adã ꝯtrahit peccatũ originale, hec conclũſio p͛ ex illa rõne peccati originalis arguẽdo a diffinitione ad diffinitũ hec diffinitio d͛r de oĩ ꝓpagato ab Adã i͛ et diffinitũ, i͛ oẽs ꝯhũt peccatũ originale, aũs p3 de prima ꝑte diffinitionis qa oẽs carent iuſtitia originali p3 ex effectib͛ iuſtitie de q̃bus dictũ eſt di. 29. q effectus nõ ſunt ĩ filiis Ade, i͛ nec forma eſt ĩ eis, operatio. n. facit nos ſcire formam ſicut trãſmutatio facit nos cognoſcere materiã, i͛ cũ mõ nõ ꝑcipiamus trãq̃llitatẽ uiriũ inferioꝝ ad ſuperiores ſed magis rebellionem hic eſt q arguimus ĩ nobis carẽtiam iuſtitie originalis et ita quilibet filius Ade caret iuſtitia originali, et eſt debitor illius iuſtitie qa accepit eã in primo parẽte, et p actũ illius illã amiſit et ſic ſm iſtã deſcriptionẽ hẽt peccatũ originale, ut dictũ ẽ arguẽdo a deſcriptione ad deſcriptũ et q filius Ade ſit debitor p3 p Anſel. c°. 27. Nõ accuſat filiũ Ade ſpontanea deſertio iuſtitie quã fecit nec perſonas. i. filios Ade excuſat ĩpo͂ recuperãdi iuſtitiã hoc declarat c°. 2. et cãm aſſignat qũ ipſe ſibi ĩ potentiam facit ipſe. ſ. Adã, et filius ei͛ ĩ eo, et quõ deſerẽdo iuſtitiã ĩ primis parẽtib͛ in q̃bus tota erat nã, et illa natura ſp eſt debitrix illius iuſtitie et ẽ debitrix hñdi ꝑfectẽ quã accepit ad ſp ſeruãdũ iuſtitiã. Ex iſtis dictis p3 qual͛r ĩ paruulis ꝯcludit Anſ. debitũ pp h° qa Adã accepit iuſtitiã originalẽ p ſe, et p tota nã, q̃ tũc erat in eo, et ſi ita ẽ i͛ de͛ iuſte exigit illã iuſtitiã ĩ quocũq ſit nã debitrix illius iuſtitie, ita q ſm Anſel. c°. 7. Adã ſuo actu malo nudauit naturã iuſtitia debita, et natura tali iuſtitia nudata, ĩ quocũq eã facit nudã et debitricẽ facit et ita ſi facit eã ĩ ſor. ibi ẽ nuda iuſtitia debita, et illa natura debet deo illã iuſtitiã a quo in Adã accepit. ❡Cõtra hoc obiicit, et ſi ĩ Adam fuit natura eiuſdẽ ſpẽi cũ hac natura q̃ ẽ ĩ Petro, nõ tñ hec natura ꝓpagata fuit ĩ Adã i͛ hec nã nᵒᵃ accepit iuſtitiã i͛ nõ ẽ debitrix. Si forte r͛ndẽdo dicas q hec nã fuit ĩ Adã cãlit, ſʒ ſi hoc ẽ uerũ et hec pſona fuit ĩ Adã cãlit, et ſi ſic tũc idẽ erit loq̃ d̃ hac pſona et de hac nã, ſiue d̃ pſonis ꝓpagatis ſic ẽ ſor. et pla. et d̃ naturis ipaꝝ pſonaꝝ ꝓpagataꝝ, et hoc ꝯtrũ ẽ ad ꝓpoſitũ oñdẽdũ. ſ. q hec nã ſit debitrix et q hec pſona ſit debitrix, erit i͛ eadẽ rõ rᵉˢ utriuſq, et hui͛ nature, et h͛ pſone, qa fuit hec nã ĩ adã cãlit et ſi͛ hec pſona qñ adã accepit iuſtitiã originalẽ. qualis i͛ modus

accipiendi iuſtitiam ſufficit ad debere iuſtitiam acceptam ſiue ad hoc ꝙ hec natura uel hec perſona ſit debitrix iuſtitie. Si enim non fuit hec perſona in Adam ſm uoluntatem, ſed tantum ſm carnem ut patet diſt.17. quia anima nõ traducitur ab Adã ad nos, ſed eſt a deo, et non poteſt habere debitum niſi ſm uoluntatẽ, qa ſm illam tantum poteſt habere iuſtitiam, igitur ex hoc ꝙ fuit in Adam ſecundum carnem tantum ut in principio propagatiuo non ſequitur hanc naturam habere in ſe debitũ iuſtitie. Reſpondet Scotus non faciendo mentionem de hac natura nec de hac perſona an habeant debitum, ſed preciſe faciendo mentionẽ ꝙ filius Ade ſit debitor ex hoc ſolo qa ut adã accepit iuſtitiã a deo, et fili⁹ Ade accepit iuſtitiã ĩ Adã. Hoc ſic oñdit et ꝓbat. Quia oẽ donũ eſt debitũ, qa datur ab ipſo deo dante ſolũ uolũtate añte, et nõ dãte uolũtate ꝯñte. i. dãte ꝗ̃tum ẽ ex pte ſui, et hoc ſine ſpãli gr̃a et ſine merito, ſ3 Adã accipiẽte iuſtitiã filio eius data ẽ uolũtate añte ꝗ̃tũ. ſ. ẽ ex pte dei ſine gr̃a et merito, qa deus cõferret filio abſq; ullis eius meritis et gr̃a ſi nõ inueniret impedimẽtũ, i⁹ ex illa collatiõe facta patri, filius ẽ debitor iuſtitie ſic date. maior ꝓ⁹. Quia ſi ſor. accipiat gr̃am a deo l3 ei nõ detur opus meritoriũ in ſe ſiue uolũtate cõſequẽte dat tñ ſibi gr̃a in qua ẽ opus meritoriũ, uolũtate añte et uirtualiter, et propter hoc iſte q accipit gr̃am ẽ debitor opis meritorii qd uirtualiter continetur in gr̃a illa et ꝓ⁹ ꝙ talis ſit debitor operum meritoriorũ, qa amittens etc. Vñ ꝓ itellectu lr̃e ẽ notãdũ qd ſit uolũtas añs, et qd uolũtas ꝯñs uolũtas añs ẽ illa qua deus dat aliqd ꝗ̃tũ ẽ ex pte ſui ſic ꝙ ñ reſpicit nec gratiã nec meritũ quare gr̃a aut meritũ ſit rõ quare deus dat, et iſto⁰ non oꝫ ꝙ res data detur in effectu, ſ3 ſufficit ꝙ illa res det uirtualiter, et ſi nõ ponat in effectu ſicut ſi pꝛiceps daret cẽtũ alicui in effectu, et uolũtate ꝯñte, et dãdo illi diceret do tibi et ol’bus filiis tuis qui ex te naſcẽtur uſq; in ꝑpetuũ, pr̃i daret uolũtate ꝯñte et filiis uolũtate añte eo caſu ipſe pr̃ accipit cẽtũ formaliter, et filii accipent tñ uirtual’r qa in ipſo pr̃e, et patre ſuã et ſidẽ pꝛicipi ſi naſcãtur filii abſq; alia gr̃a et merito pꝛiceps dat filiis natis cẽtũ, cõſtat in iſto caſu ꝙ oẽs filii accepunt cẽtũ uolũtate añte principis ĩ eadẽ datiõe qua dedit cẽtũ pr̃i eoꝝ, et ex hoc oẽs filii ſunt debitores cẽtũ, i⁹ ſola datio uolũtatis añtis cãt debitũ in dono dato, et cãt debitũ in recipiẽtibus donum, et hoc ẽ ꝙ uult Sco. in ꝓbatiõe maioris ꝙ illud ꝙ dat uolũtate antecedẽte ẽ debitũ illi cui dat, et ſi illud donũ nõ det uolũte ꝯñte ꝑꝫ de opibus meritoriis q̃ non dant uolũtate ꝯñte, et tñ ſunt debita uolũtati accipiẽti gr̃as in qua ſunt tñ uirtualiter, et ꝙ ſit debitor illoꝝ ꝓ⁹ in textu, qa amittens gr̃am et frequẽter peccãs nõ tñ punit ꝓ amiſſione gr̃e, ſ3 qa quot pctã cõmiſit ad tot opationes meritorias tenebat, et iõ punit nõ tñ qa amiſit gr̃am debitã, ſ3 qa amiſit opa meritoria debita et contẽta in gr̃a illa. In ꝓbatione minoris nota illud quare natural’r iuſtitiã originalẽ dari doc. declarat quõ intelligat nõ ꝙ deus dediſſet in ſtatu inocẽtie iuſtitiã originalẽ natural’r qa nihil ad extra dat de⁹ natural’r, ſed qa deus ipſe nature cooparetur regulariter. i. ubi ter dãdo iuſtitiã ꝓpagato iã ꝙ quãdocũq; corpus fuiſſet organizatũ in uẽtre m̃ris deus infundiſſet aĩam et illi iuſtitiã originalẽ ſicut nũc regulariter dat aĩas corpi organizato. Sʒ iſta tur ꝙ nõ ſit ſimile de opib⁹ meritoriis cõtẽtis uirtual’r ĩ gr̃a, et de iuſtitia originali data filiis Ade. Quia. n. iſto accipit gr̃as accipit ẽt merita, et illa ſunt debita qa uirtualiter ſunt cõtẽta ĩ gr̃a accepta, et iõ ẽ debitor nõ tñ gr̃e ſed ẽt ẽ debitor bonorum opũ, ſ3 fili⁹ Ade nõ accipit iuſtitiã in ſe ꝑꝫ, nec iſta, iuſtitia uirtualiter cõtinet in iuſtitia Ade, i⁹ illa ꝓbatio maioris ẽ nulla. hãc inſtantiã excludit, et rõne cõfirmat aſſignãdo q̃ ſit rõ q̃re aliq̃d donũ ẽ debitũ, et quare accipiens donũ ſit debitor. Et dicit ꝙ iſta rõ ẽ datio dãtis qui dat donũ receptũ et dat uolũtati recipiẽti iã ꝙ lʒ ſe⁹ hoc donũ ẽ datũ, i⁹ ẽ debitũ, et iſte cui datur ẽ debitor et ad cãndũ huiuſmodi debitũ ĩ dono et ĩ perſona accipiente donũ ſufficit ſola datio uolũtatis añtis ut ꝑꝫ in meritis debitis contẽtis in gr̃a que merita ſunt tñ data uolũtate añte, ig⁹ eadẽ datio ſufficit ad cãndũ debitũ in ꝑſona accipiente q̃ ſufficit ad cãndũ debitũ in dono, ſed hic ſufficit datio añs ig⁹ et ibi in ꝑſona ſufficit. Et talis eſt datio qua deus dedit filiis Ade iuſtitiã originalẽ, qa et ſi Ade dederit iuſtitiã originalẽ for⁹ et uoluntate ꝯñte filiis tñ non dedit niſi uolũtate antecedẽte, et ſic tali datione iuſtitia ẽ debita in filiis Ade, et ipſi ſunt ipſius iuſtitie debitores. Volũtate añte ꝯñs eſt deus dãs res in effectu ut iuſtitiã originalẽ dedit Ade, et bẽis bẽtudinẽ uoluntate aũt añte oĩbus dat uitam eternã, et ideo oẽs hoĩes ſunt debitores illi⁹ uite. Eſt i⁹ ſimilitudo in ꝓbatiõe maioris optima in hoc ꝙ ſicut deus uolũtate añte dat merita illi cui dat gratiã uoluntate ꝯñte, et ſic merita ſunt debita iã uoluntate añte dedit oĩbus filiis Ade iuſtitiã originalẽ, et ſic in illis, illa eſt debita et ipſi eadẽ uolũtate añte ſunt debitores, et in hoc attenditur ſimilitudo nõ autẽ in hoc ꝙ ſicut merita uirtual’r cõtinentur ĩ gratia data, ſic iuſtitia originalis data filiis deberet contineri in iuſtitia data Ade. Patet ig⁹ unde ſunt filii Ade debitores quia ipſis dedit deus iuſtitiã uoluntate añte dum dedit Ade iuſtitiã uoluntate ꝯñte, et ſic ſunt debitores. (Cõfirmatur illud) qd habetur in litera eſt extra, et concludit oppoſitum ꝙ uꝫ filii Ade non ſint debitores iuſtitie. Ideo debet iſta cõcluſio confirmari ſic. Si deus a pꝛicipio cõdidiſſet oẽs hoĩes ſicuti fecit angelos et cuilibet dediſſet iuſtitiã originalẽ, et poſt ſolus Adam peccaſſet certũ eſt ꝙ tũc in illo caſu per peccatũ Ade alii non perdidiſſent iuſtitiã. Et ſi illam ab eis amouiſſet deus illius nõ eſſent debitores ſicut enim datio dei cauſat debitũ iã dei amotio tollit debitum, igitur modo extra caſum iuſtitia uenit debita, quia Adam pro ſe et pro nobis eam accepit, ſed in caſu priori non ideo in caſu illo non uenit debitum ad filios propter peccatum parẽtis quia ipſe pro nullo accepit. ¶ Propter ſolutionem argumentorũ nota ꝙ iuſtitie poteſt dici debita dupliciter uno modo, quia ĩ ſorte accepta et actu ſortis deperdita, et hoc eſt peccatum actuale, et iſtud fuit peccatum Ade, quia ipſe accepit iuſtitiam originalem, et ſuo actu perdidit, ſimiliter ſi angeli mali accepiſſent iuſtitiã originalem actu ſuo eam perdidiſſent, et ſic in eis non fuiſſet peccatum originale ſed actuale ſicut in Adam. Alio modo iuſtitia eſt debita, quia in alio accepta, et alterius actione amiſſa. Et iſta eſt iuſtitia debita in paruulis, quia in Adam accepta, et eius actione deperdita, et dicitur peccatum originale in eis. Et iſtud peccatum originale magis aſſimilatur peccato quieſcenti in anima poſt actum tranſeuntem, ꝗ̃ aſſimiletur peccato actuali, quia peccatum quieſcẽs in anima eſt carentia iuſtitie debite in eſſe que non ineſt quã tamen tunc non perdit actu ſuo, licet prius perdiderit, et ita in hoc eſt ſimilitudo ꝙ eſt ibi carentia iuſtitie debite que pro tunc actu ſuo non perdit, ſic paruulus caret iuſtitia ꝗ̃ actu ſuo nõ perdit, et in hoc ẽ diſſimilitudo, quia paruulus nec illam perdidit actu ſuo, ſed iſte alias ſuo actu perdidit. Que autem ſit illa iuſtitia quam iſte perdidit actu ſuo uidebitur in diſtinctione. 35. quia non eſt niſi conformitas actus ad rectum dictamen ſiue naturale ſiue diuinum ſiue humanum. Et nota ꝙ hic loquor in generali de peccato ſiue mortali ſiue ueniali. quia leges humane non obligant hominem ad peccatum mortale, ſed tantum lex nature, que eſt neceſſaria, et lex diuina iuxta illud euangelicum timete eum qui poteſt animam, et corpus perdere in gehennam ideſt in mortem eternã, et notanter dicit xp̃s. d. eum in ſingulari, quia ſolus deus animã creat et ipſe ſolus eas ad penam eternam obligare põt. An papa poſſit condere legẽ

obligãtes ad penam eternã nide tu. Saluo ſemp meliori iuditio
eccleſie dico q ſolus deus hoc põt, hoc ẽt tenet doc. ſupra di. 28.
dicens pctm̃ mortale nõ ẽ niſi trãſgrediẽdo pceptũ dei, trãſgre
diendo leges humanas peccat, ſed illi debetur pena temporalis
¶ Quantũ ad 3m. articulũ nota ibi qs dicat filius naturalis
Ade ille. ſ. qui gñatur ex carne concupiſcibilr ſeminata. Sint
grã exẽpli duo gñantes, unus in ſtatu innocẽtie i quo ſtatu de
facto nullus gñauit, ille gñabit ſeminãdo carnẽ filii abſq; libidi
ne, et concupiſcentia inordinata, et tũc talis filius ſic genitus ñ
eẽt naturalis filius Ade, nec ille careret iuſtitia originali nec
corpus eius eẽt infectũ libidine gñte, et ſor. de ſemine Ade ge-
nito iſte ſeminando libidinoſe propagabit, ſemen erit libidino-
ſe ſeminatũ, et ita infectũ, et ita gñabitur ſic corpus cui corpi
unietur aĩa et ex hoc q ſic ẽ libidinoſe genitus eſt filius natu-
ralis Ade et ſic erit debitor iuſtitie cũ carentia, alter primo ge-
nitus nõ erit libidinoſe genitus, nec ex ꝯñti filius naturalis ade
et ita nec in originali natus, ita ly ſeminari libidinoſe eſt ra-
tio quare iſte dicatur filius naturalis Ade. Et quia benedict9
xp̃s non ſic concupiſcibiliter fuit genitus, ideo ab Anſel. dicit
filius non naturalis Ade, et ſic nõ habuit originale, et hoc ẽ q
dicit doc. in lr̃a contrahitur igitur iſtud pctm̃ in carne inq̃tũ
ẽ naturalis rõ ip̃e. ſ. cara concupiſcibiliter ſeminata. Vide ibi
qũo pctm̃ ꝯhitur ex carne, et qũo non. ¶ Quãtũ ad quartum
articulũ totũ pȝ. Nota tñ qñ Sco. ponit dr̃iam inter iuſtitiã ori
ginalẽ et grãm. dicit q grã ſimpr pfectiori mõ coniũgit fini ho
minem q̃ iuſtitia ls iuſtitia q̃tũ ad aliquam conditionem acci-
dentalẽ pfectius coniũgat hoĩem deo q̃ grã illa cõdictio acci-
dẽtalis q̃tũ ad delectationẽ, qa iuſtitia originalis coniungebat
deo in rõne delectabilis et cõuenientis illa delectatio ẽ cõdictio
contingẽs ipi btitudini q̃ conſiſtit in actu, delectatio eſt paſſio,
grã ir coniũgit hoĩem deo in rõne finis finientis et btificãtis ho
minẽ p actũ fruitionis et uiſionis, nõ ſic iuſtitia originalis, ſs ſo
lũ q̃tũ ad delectationẽ q̃ ẽ paſſio, et non act9. Qũo aũt grã tol-
lat pctm̃ originale. ſ. illã carẽtiã iuſtitie originalis cũ non op-
ponatur for grã et priuatio iuſtitie originalis, dicã i fine hui9
.q. qa ſi non tolleret niſi debitũ a iuſtitia p baptiſmũ nr̃ q ſit ea-
dẽ rñſio cũ illa Hen. ſoluẽdo. 4. articulũ ſopra, et illã ipugnat
Sco. qa illud debitũ ẽ materiale in pctõ et non formale, et ñ tol-
litur pctm̃ niſi tollatur formale in peccato.

¶ AD ARGUMENTA ad pm dupr pctm̃ dicit uoluntta-
riũ etc. Peccatũ originale dicit uolũtariũ ex hoc ſolo, qa ẽ ſob
iectiue in uolũtate, et trahitur a uolũtate Ade uolũtarie pec-
cãte, hoc ſufficit Aug. contra Manicheũ qui poſuit duas aĩas,
unã. ſ. bonã q̃ eſt ſm ip̃m cã bonoꝝ actiõ aliã malã q̃ ẽ nece°
cã maloꝝ opeꝝ, et ſic nullũ pctm̃ eẽt uolũtariũ. In oppoſitũ ip̃e
pbat q oẽ pctm̃ ẽ uolũtariũ ſiue qa a uolũtate libere pductum
qa in eius poteſtate hitũ uel qa ẽ in uolũtate ſubiectiue priuati
ue tñ a uolũtate primi parẽtis. ¶ Ad 2m nota q peccarẽ duo
bus modis uno° peccare. i. actũ pctĩ elicere. Et ſic pueri nõ pec-
cãt. Alio° peccare ẽ in ſe pctm̃ hr̃e, et ſic peccãt puuli. Sȝ utrũ
iſtud pctm̃ poſsint uitare in ſe.? Dico q nõ, ſi arguas, ir ñ pec-
cãt nego ꝯñam, pr qa nullus peccat in eo qd̃ euitare non põt
ſm Aug. Dico q dato q puuli non poſsint pctm̃ iſtud uitare
in ſe, potuerũt tñ uitare illud in alio a quo ꝯhunt p q̃to ille. ſ.
Adã libere peccauit et ſponte, et non nece°, et ita potuit ñ
peccare, et ita paruuli illud potuerũt euitare, et ita illa pposi-
tio Aug. diſiunctiue eſt intelligẽda aliter eẽt flã, ds ir ſic pro-
poni nullus peccat in eo. ſ. peccato, q nec in ſe uitare põt, nec in
alio a quo ꝯhit uitare ſit, et ſic ppõ eſt uera ſs in pppoſito ſecũ-
de pars ẽ flã, qa paruuli potuerũt illud uitare in Adã ſi ip̃e ñ
peccaſſet. ¶ Ad tertiũ nota q in rõne pctĩ originalis duo po-
nũtur. Primũ. ſ. carẽtia iuſtitie originalis et huius aſsignãtur
due rime ſiue cãe, ſecũdũ eſt debitũ illius iuſtitie, et huius etiã
aſsignantur due cauſe. Primo. n. doc. aſsignat cauſas debiti. Et
prima eſt deus ſtatuẽs illã legẽ ubi Ade do iuſtitiã originalẽ
et oĩbus filiis tuis naturalibus do eadem datione q̃tum eſt ex
pte mea ſic q niſi inueniã impedimentũ oĩbus dabo, et iõ ex hac
datione q̃ ẽ a uolũtate aĩte oẽs tenẽtur illã habere. Alia cã eſt
pr̃ ppagam p cuius actionẽ ille ẽ filius naturalis Ade, et ita ẽ
debitor, ir iſtud debitũ hȝ rimas notas. i. cãs notas p quas ingre-
ditur ad filios Ade naturales. Alia pars diffinitionis, et pa ẽ
carẽtia huius iuſtitie, et huius nõ aſsignatur cã poſitiua ſed ſo
lũ negatiua. ſ. deus ñ dans, iõ. n. paruulus nõ hȝ iuſtitiã, qa deus
non dedit illi, ſed ſi ulterius q̃ras cãm quare ẽ q deus non dedit
iuſtitiã originalẽ uolũtate ꝯñte cũ ei dederit uolũtate aĩte hu
ius negationis. ſ. deũ nõ dare nõ aſsignatur cã niſi demeritoria
. ſ. Adã peccãs, qa. n. Adã peccauit, iõ huic paruulo non dat iu-
ſtitiã originalẽ rõne pctĩ Ade qui peccãdo ponit obicẽ. Sȝ ꝯtra
hoc obicitur ſic, qñ effectus actu ponit uel efficitur, os tũc cau-
ſas in actu ponere, qa effectus in actu, et cã in actu ſimul ſũt
et nõ ſũt, ſȝ Adã mõ nõ peccat cũ ſit beatus, uel ſi eẽt peccator
et dãpnatus q tñ nõ eſt neꝯ ponam9 q Adã eẽt a deo anihila-
tus tũc Adã nõ peccabit nec peccat de facto, qa ẽ beatus naſci
tur filius naturalis Ade, et deus nõ dat grãm quare ir deus nõ
dat? Dico q deus non dat non qa Adã mõ actu peccet, ſed quia
peccauit. Dices pctm̃ Ade nõ ẽ in actu, cõcedo tr non ẽ actua-
lis cã pctĩ originalis paruuli. Dico negãdo ꝯñam, qa dato q pec
catũ in ſe non ſit, ẽ tñ in deacceptatione dĩa p quo punit ac ſi
eẽt in ſe ſicut et de actu meritorio dicitur, et ita iſta negatio. ſ.
paruulus nõ hẽt iuſtitiã originalẽ hȝ duas rimas ſiue cãs. ſ. de9
nõ dans, et pctm̃ Ade in diua deacceptatione, ſiue in ſcia diuina.
¶ Ad illud de ceco nato dicit doc. q inter oẽs deffectus ꝯctos
ab origine ſolus iſte ẽ inculpabilis. Alii aũt deffectus ſunt pe-
ne nõ inculpabiles ſicut ẽ cecitas claudicatio, et ſimilia. Et rõ ẽ
qa iſta ẽ in uolũtate, et ideo ẽ defectus uolũtarius nõ mere na-
turalis, et qũo ẽ uoluntarius hitũ eſt ſupra. ¶ Ad ultimũ de i
diuiduo nobiliori q̃ fuerit Adã qui fuerit fili9 naturalis Ade
poſsibile ẽ. An aũt fuerit? Concedo q ſic. ſ. beata Virgo, et for-
te Ioannes Baptiſta, uel ſi non quia Adã maximã fecit penitẽ
tiã q inconueniens ẽ ponere primũ patrẽ noſtrũ i ſede luciferi
ut ſicut lucifer ſua inuidia uoluit eũ ipedire ne ip̃e et filii ſui
replerẽt ſedes que euacuate erãt pp eoꝝ ſuperbiã et amorẽ in
ordinatũ ad ſe, ipſe Adã ſua humilitate et penitentia meruc-
rit illũ locũ replere a quo cecidit lucifer. Et ſi arguas qa inter
natus mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta. Concedo
maior propheta non ſurrexit ut dicit Lucas, uel ſic loqtur de
natis a muliere Adã nõ fuit natus ex muliere, et ita a deo cre
atus, et ita dẽpta Virgine fuit nobilius indiuiduũ generis hu-
mani cũ deus ip̃m creauerit, et ſir Eua de mulieribus ſemp ex
cipiendo beatã Virginem. Et ad argumentũ negatur q Adam
corrũperit hãc naturã numero, ſicut nec hãc numero perſonã
qa non pſonã uirginis, nec aliorũ, ſed ip̃e ſe corrũpit pctõ per-
ſonali, et in hoc demeritorie totam poſteritatẽ ſuã corrumpit, et
bene põt ſm leges pater demereri pro filiis ſicut pater offẽdẽs
regẽ crimine leſe maieſtatis punitur ipſe in perſona et filii ex
heredimntur, et fiunt exules ita Adam peccãdo oẽs neſcimur
ex demerito eius filii ire niſi ſpẽli adiutoria quis adiouetur ut
pie tenemus de beata Virgine quam deus preueniendo redemit
ne rueret in peccatum mortale, et ne aliquando eſſet filia ire
dando ei gratiam in illo inſtanti in quo habuiſſet iuſtitiã ori-
ginalem ſi Adam non peccaſſet.

¶ AD ARGUMENTA SEcunde. q. an pctm̃ originale ſit
carẽtia etc. cõceſſum ẽ q ſic. Sȝ argr ꝯ de Adã pȝ qa Adã acce
pit iuſtitiã in ſe, et actu ſuo pdidit et iõ eius pctm̃ fuit actuale

nõ originale ut pȝ ſupra ponẽdo dr̃iam inter pctm̃ actuale et originale. ¶ De ãgelo. Nota ꝙ aut iuſtitia originalis reſpiciebat pro ſubiecto nõ tm̃ volũtatẽ ſed et appetitũ ſenſitiuũ ut cõiunctũ volũtati, et ſi ſic tũc angelus cũ nõ hẽat appetitũ ſenſitiuũ nõ erat capax iuſtitie originalis et ſic tenẽdo negam⁹ iuſtitiã originalẽ in eis. Si aũt iuſtitia originalis ſolũ reſpiciebat volũtatẽ et nõ appetitũ ſenſitiuũ, et lȝ ipa iuſtitia cõiungeret voluntatẽ deo in rõne obiecti cõuenientis et delectabilis nõ erit inconueniẽs hoc cõcedere in angelis, et tũc in bonis cõcedẽda ẽ ineſſe et in malis nõ, nec tñ carẽtia illa erit pctm̃ originale, qa eã perdiderũt actu ſuo, nec unus accepit pro aliis, ſȝ unuſqſqȝ accepit eã in ſe et ſuo actu illã pdidit et ſic ẽ pctm̃ actuale et nõ originale ut in Adã. ¶ Ad tertiũ de baptiſmo cõſtat ꝙ pctm̃ originale tollitur, et debitũ hñdi iuſtitiã cõmutatur in debitũ hñdi grãm, et iſtud debitũ ſemp manet in aĩa, et in paradiſo ſȝ ibi ẽ cũ gratia, et eſt ibi debitũ gratie, et gratia ſimul ſed ĩ inferno erit debitum cum carentia gratie. In iſto ſtatu, ſemper ſtat debitũ gr̃e, et iõ nũqȝ reddit debitũ iuſtitie originalis cũ ſit cõmutatũ ĩ aliud qd ſemp ſtat, et iſta ẽ rõ quare hõ ĩ ſtatu iſto aut ẽ ĩ gr̃a aut ĩ pctõ, qa ſi ñ ẽ baptizat⁹ ẽ ĩ pctõ originali et adult⁹ ẽt in aliis pctĩs ſicut infideles, et ſi ẽ baptizatus aut hȝ gr̃as aut debitũ hñdi illã, et ſic ẽ peccator dign⁹ morte, et ita dato ꝙ qs p⁹ baptiſmũ relabat, nõ tñ reddit pctm̃ originale, ſȝ ẽ in pctõ mortali actuali. ¶ Ad ultimũ pȝ ꝙ debemus cõcedere ꝙ pctm̃ originale ẽ ſubiectiue in volũtate, et negare ꝙ hoc ꝯñs ſit fluñ. Et ad ꝓbationẽ falſitatis ꝯñtis dicẽdũ ꝙ volũtas ẽ immaterialiſſima nec ſic cãtur pctm̃ in voluntate a carne infecta ut Hen. et Tho. tenent cũ mgr̃o, ſed aliter ut dictũ ẽ in .3. art. de filio naturali Ade ꝙ naſcit᷑ p ſemẽ cõcupiſcibilr̃ ſeminatũ etc. vide ibi.

¶ AD ARGVMENTA TERtie q. Ad primũ pȝ ꝙ non cãtur in volũtate a carne infecta. Et ſi⁹ pȝ ad Aug. Et cũ ar⁹ illo argumẽto ꝙ pena nõ pt eẽ cã culpe, ſed illa infectio ẽ pena. ig⁹ Doc. gloſat maiorẽ ꝙ verũ ẽ ꝙ pena nõ põt eẽ cã principalis culpe, tñ pena bene põt eẽ cã inſtrumẽtalis culpe, et tũc ſi ſm primã opi. ponatur ĩfectio in carne, q̃ ẽ pena culpe, tũc poſſum⁹ dicere ꝙ illa infectio eſt inſtrumẽtalis cã culpe, ꝓ qͣto ꝓducitur ex carne infecta corpus infectũ, et ſic filius naturalis Ade. Vel ſi nõ ponam⁹ illã qualitatẽ morbidã, qa nõ ẽ nece^m ſequẽdo Anſel. tũc caro erit inſtrumentũ culpe, qa in ſemine eſt vis ꝗnatiua filii Ade q qa ſic natus, eſt debitor iuſtitie cũ carẽtia. ¶ Ad illud de ꝓximo parẽte nõ ſe⁹ pctm̃ originale ꝯhitur a carne nõ ꝓdicto, ſ⁹ pctm̃ originale ꝯheretur a ꝓximo parente qa maxie inficitur caro filii ab eo. Dico ꝙ nõ ꝯhitur pctm̃ originale niſi ab illo q accipit iuſtitiã originalem pro ſe et ꝓ illo vel ꝓ aliis q ꝯhunt pctm̃ originale. Vñ pro intellectu hui⁹ dicti eſt aduertendũ ꝙ ſi Adã nõ peccaſſet, et ꝓ oĩb⁹ accepiſſet iuſtitiã, et nullus ali⁹ illã accepiſſet nullus originalr̃ peccaret ſȝ tñ Adã nõ accepiſſet ꝓ oĩbus filiis, ſȝ Chaim accepiſſet ꝓ ſe et ſuis filiis, tũc filii eius ꝯherent iſtud pctm̃ a Chaim, et nõ ab Adam et tũc filii filioꝝ Chaim ſolũ a Chaim ꝯherent, et nõ a pr̃e ĩmediate, qa ipſe nõ accepiſſet ꝓ filiis ſuis, imo nec ꝓ ſe, et ideo mõ qa Adã ꝓ nobis accepit oĩbus, et nullus ali⁹ ꝓ nobis accepit qa pr̃ meus nec ꝓ ſe accepit. ig⁹ ꝯhimus pctm̃ originale oẽs ab Adã q ꝓ oĩbus accepit, et actu ſuo oĩbus nobis pdidit. Sȝ ponamus ꝙ Adã q pro oĩbus accepit nõ peccaſſet, ſȝ Chaim peccaſſet ꝯxiſſent ne filii Chaim pctm̃ hoc a Chaim? Dico ꝙ nõ qa Chaĩ nõ accepiſſet iuſtitiã originalem niſi ꝓ ſe, et nõ ꝓ filiis ſuis. Sȝ ſi egiſſet penitentiã fuiſſet ne ei reſtituta iuſtitia? Dico ꝙ ſi ei fuiſſet reſtituta gr̃a etiã ei fuiſſet reſtituta iuſtitia, qa gr̃a tunc in illo ſtatu innocentie non potuit ineſſe ſine iuſtitia originali ut dicã infra. Et nota illã lr̃am, et ideo omnes alii hũerũt eandem rõnẽ debiti hñdi r^m huius .ſ. iuſtitie ab Adã, et eãdẽ rõnẽ carentie ipſius iuſtitie, quia p actũ alterius, et ideo nõ a nullo parente ꝓximo ꝯhitur, nec per ipm̃ pr̃em meũ poſſet peccatum originale intendi ſicut nec p ipm̃ pr̃em meum p ſe põt cãri ſed ſolũ ineſt ab Adã, et ideo rõ intenſionis tollitur. ¶ Ad argumẽta in ꝯriũ, qa mgr̃ ſentẽtiarũ qui in hac concluſione nõ tenet adducit auctoritates ſctõrũ q videtur dicere ꝙ pctm̃ originale cõtrahitur a carne, iõ Sco. gloſat illas, et dicit ꝙ ſctĩ ſunt intelligẽdi in ſenſu dato qa p ſemen libidinoſe ſeminatũ ꝗnatur fili⁹ naturalis Ade qui ẽ debitor, ideo qa ſic ꝓpagat⁹ iõ ẽ tali culpa maculatus. Sȝ hic auctoritas Aug. de fide ad petrũ facit difficultatẽ q hãc maculã pctĩ originalis attribuit libidini, et ñ ꝓpagationi, ſ⁹ nõ iõ, qa filius Ade ẽ ꝓpagatus, ideo eſt debitor iuſtitie etc. ſed ideo hȝ pctm̃, qa caro eius infecta ẽ rõne iſta qa libidinoſe ſeminata ẽ. Dicit doc. ꝙ nõ iõ, qa fili⁹ Ade ẽ ꝓpagatus ꝓciſe, iõ eſt debitor, et pȝ in caſu ſi Adã añ quã peccaret in ſtatu innocẽtie aliquẽ genuiſſet ut puta Abel ille fuiſſet propagatus, et tñ nõ debitor iuſtitie, imo illi in caſu eã dediſſet deus voluntate ꝯñe, et ita cõſiderãdo ꝓpagationẽ ut ꝓpagatio ẽ, non ẽ mediũ inter parentẽ et ꝓlẽ ad cõcludendũ filiũ hr̃e pctm̃ originale, ex hoc ꝙ ẽ propagat⁹, ſed mõ in ſtatu iſto oĩs ꝓpagatio ẽ libidinoſa, et nota ly cõis, quia tã viri ꝙ mulieris ꝓpagatio libidinoſa ẽ, ſi .n. tm̃ Adã peccaſſet et Eua nõ, Adã ꝓpagando libidinoſe propagaſſet ſed nõ Eua, qa iuſtitiã refrenantẽ appetitũ ſenſitiuũ hũiſſet Eua, et ita ꝓpagatio cõis ñ libidinoſa fuiſſet. Nũc aũt et Adam et Eua peccauerũt, ideo ambo vir et mulier libidinoſe ꝓpagant. Sȝ ſi ſola Eua peccaſſet, et non Adã an filii hẽrent pctm̃ originale? Dico ꝙ nõ qa Eua non accepit iuſtitiã originalẽ pro nobis, hẽrent ergo filii Ade iuſtitiã originalẽ. Sȝ hẽrent ne paſſiones penales? Dicit Tho. ꝙ ſic, qa illas haberẽt a mr̃e. Sed ꝯ qa ſi hẽrent iuſtitiã originalẽ, ig⁹ et effect⁹ eius, et ita nullas paſſiones. Dico i⁹ ꝙ nullas paſſiones hẽrent ſi Adã nõ peccaſſet. Dico 2⁹ ad ꝓpoſitũ rõ quare libido inficit, et non ꝓpagatio ẽ, qa propagantes ſunt ſine iuſtitia originali, et inde propagatio eorũ libidinoſa eſt, et ex hoc ꝗnatur filius naturalis Ade maculatus, qa naſcitur cũ debito habendi iuſtitiã et cũ carẽtia illius, eſt ig⁹ libido cã infectionis non prima ſed quia ꝓpagãtes carẽt iuſtitia, et ideo cũ libidine ꝓpagãt et ſic filiũ maculãt, et pȝ p oppoſitũ, quia ubi ꝓpagantes hñt iuſtitiã originalẽ non libidinoſe propagant nec filiũ infectũ propagant, et ex hoc patet gloſa doctoris.

¶ AD ARGVMENTVM quarte q. pȝ quia iuſtitia originalis, et ſi in ſe non reſtituitur in baptiſmo, reſtituitur tñ in gr̃a que eſt donũ eminẽtius, et nobilius iuſtitia. ¶ Sed hic oriť dubiũ. Cũ iuſtitia non ſit for⁹ gr̃a, ig⁹ nec priuatio originalis iuſtitie ẽ for⁹ priuatio gr̃e, ig⁹ iſte due priuationes for⁹ diſtĩguntur ſi ſic i⁹ priuatio iuſtitie originalis poterit ſtare cũ gr̃a cũ nõ ſit eius oppoſitũ formale, et ita dato ꝙ in baptiſmo datur gr̃a, manet tñ priuatio iuſtitie originalis, et ita manet originale pctm̃. Niſi forte dicas ꝙ in baptiſmo tollitur debitũ illius iuſtitie ꝓciſe, et nõ carẽtia. Sȝ hoc incidit cũ alia rñſione .ſ. Hen. et Tho. qua ſoluũt quartũ articulũ ſupra, ſȝ qualr̃ tollitur peccatũ originale, ſi formale pctĩ nõ tollitur? Ideo aduertẽdũ ꝙ ĩ ſtatu innocẽtie aliter eſt dicẽdũ de iuſtitia originali et gratia et aliter in ſtatu iſto nature .ſ. lapſe. In ſtatu innocẽtie ita fuit ut ſola iuſtitia originalis potuit eẽ ſine gr̃a nec uȝ ꝯu͂a in ſtatu illo in for. eſt iuſtitia originalis, i⁹ et gr̃a, ꝯu͂a nulla, ſȝ vere econtra in ſtatu illo in for. erat gr̃a, i⁹ iuſtitia, qa gr̃a ꝓſupponebat iuſtitiã, et iõ arguẽdo a priuatione iuſtitie ad priuationẽ gr̃e erat optima ꝯña a negatione prioris ad negationem poſterioris, iſte caret iuſtitia originali, i⁹ et gr̃a, et iõ dicit Sco. ꝙ ſi aliquis in illo ſtatu perdidiſſet, et iuſtitiã et gr̃as et tantũ illi reſtituta fuiſſet gr̃a ſine iuſtitia nõ fuiſſet pfecte reſtitut⁹

in ſtatu illo,qa ille due uirtutes requirebātur ad pfectionem
illi⁹ ſtat⁹,ſʒ in ſtatu iſto iſte due uirtutes,et ſi abſolute cōſide-
rant (ūꝑ iſto ſtatu) nō ꝯdicāt adinuicē ꝑs,qa in ſtatu inocētie
cōcurrebāt,tñ ꝑ ſtatu iſto ꝯdicūt,et qūo qa ſi ille due uirtutes
ſil faciūt pfectū ſtatū innocētie,iᵍ mō nō pūt ſil eē,qa nō ē ſta
tus innocētie,ſʒ nature lapſe,iᵍ nō pūt ſil eē in ſtatu iſtu,et hūt
adinuicē repugnātiā,et hoc ē ꝗ dicit Sco.ꝗ ꝑ ſtatu iſto ñ hūt
ordinē mlē,ſʒ grā pōt ineē ſor.ſine iuſtitia orli.ſ.originali, et
ipa grā ſimpᵗ ē donū excellētius ipa iuſtitia,et ita ipa ſola re
ſtituit hoīem in iſto ſtatu ad pfectionē ſupnaturalē poſſibilem
hrī ꝑ nūc,et ſine illa iuſtitia,ā ꝑ ſtatu iſto ꝯdicūt lʒ abſolute
nō ꝯdicāt. Sʒ utrū carētia iuſtitie originalis,et grā repugnāt?
Dico ꝗ nō abſolute loquēdo qa nūc ē grā in nobis ſine iuſtitia
originali,et iō niſi aliud addas ad ly carētia iuſtitie origlalis
nō repugnat grē,ſʒ ſi addas illi carētie iuſtitie originalis debi-
tū hīdi eā ꝗ cōplet rōnē pctī originalis,ſic dico ꝗ pctm̄ origi-
nale et grā repugnāt,qa grā cōuertit hoīem ad deū et cōiūgit
ipm deo ut ultimo fini,et hoc ſine dono alio.ſ.ſine iuſtitia origi
nali,et pctm̄ originale auertit a deo ut ab ultimo fine et cōuer
tit nos ad eterna, et tādē ad penā eternā,ut dicet in.q.ſequente,
tollit iᵍ pctm̄ originale ꝑ grām in bapiſmo tāꝗ ꝑ aliqd repu-
gnās illi pctō,et ſi nō forᵗ,tñ repugnat illi uirtualr cū hēat op
poſitū effectū effectui pctī originalis,ut ꝑs quia peccatum origi
nale auertit a deo et gratia conuertit ad deum.

DISTINCTIO. XXXIIII.

VTRVM PECCATO ORIGINA
LI DEBEATVR SOLA CA-
rentia uiſionis dīe pro pena. ¶ Vnde
aduerte ꝗ duobus modis pōt intelligi
carentia uiſionis dīe,penā eſſe,uno mō
ut ſit cōſtructio itranſitiua ſicut dici
mus ciuitas Bononie.i.ciuitas que eſt
Bononia. Alio mō ut ſit cōſtructio trāſitiua,ſic ꝗ pena ſit de-
carentia ipſius uiſiōis dīe ſicut mercator liberalis pdit cētū hʒ
dāpnū,et cū ſit pena hʒ penā dāpni.i.hēt penā ꝗ ē dāpnū,et nul
lā aliā hēt. Alius mercator auarus ſiᵗ pdit cētū,et hʒ dāpnū
et hʒ penā de dāpno trāſitiue eo ꝗ dāpnū illud cāt in eo triſti-
tiā,ſed in liberali nō. Sic ē de puulis,et dāpnatis adultis, puuli
hūt penā dāpni.i.penā ꝗ ē dāpnū nō tñ hūt penā de dāpno. Ita
in ꝓpoſito,puuli hūt penā ꝗ ē carētia uiſionis dīe intrāſitiue, ſʒ
nō hūt penā de illa carētia,qa ſunt cōtēti de ſtatu ſuo,et ſciūt
deū ita diſpoſuiſſe de eis ꝗ nūꝗ uidebūt deū,et ſciūt ſe illā ac-
tu ſuo nō pdidiſſe,alii aūt dāpnati carēt uiſione dei et de illa
carētia triſtātur qa ſciūt illā uiſionē pdidiſſe actu ſuo,et ſciūt
illā nūꝗ poſſe hrē,et ita deſperant.

¶ AD QVESTIONEM ISTAM doc⁹ſic ꝓcedit pᵒ ponit
duas ꝯcloñes rñſiuas ad.q.deinde mouet duo dubia circa intel-
lectionē eaꝝ. ¶ Prima ꝯclo ē ꝗ magrōꝝ ē ſentētia ꝗ puuli non
hēbūt poſt iudiciū ꝑ ſolo pctō originali aliquā penā ſenſus ex
terioris.ſ.ignis.i.puuli nō cruciabūtur in igne īfernali,et rō eſt
qa in appetitu ſenſitiuo nullā delectationē inordinatā hūerunt
nec ex ꝯñti debēt hrē penā ſenſus ab igne ꝗ hēat delectationes
inordinatā ordīare cū nulla īfuerit eis. ¶ Secūda ꝯclo nullā
triſtitiā nec penā interiorē hēbūt,qa ſi hērēt triſtitiā, et cū ipa
ſit de iis reb⁹ ꝗ nobis nolētib⁹ eueniūt,aut igᵗ triſtarent de ſta
tu ſuo,aut de carētia uiſiōis dīe nō triſtātur de pᵒ,qa tūc nol-
lent ſtatū ſuū et appeterēt oppoſitū.ſ.btitudīe,et ita murmu-
rarēt ꝯ deū,et ita malā hērent uolūtatē qd ē fīm,qa ordinatio
ne dia ſtatutū ē ꝗ ubi ceciderit lignū ibi ſit.i.in qua diſpōe aut
bona aut mala moritur hō in eadē manet, eccleſiaſtici.xi. cap.
Cū iᵍ ipi puuli ſint mortui abſꝗ mala uolūtate ī eadē diſpōne
ſemp ſtabūt,nec poterūt peccare,qa ille nō ē ſtatus merēdi aut
demerēdi,iᵍ nō triſtabūtur a ſtatu ſuo nec triſtabūtur de ca-
rētia uiſionis dīe,qa de illa nullā hūt ſpem, et ita triſtarentur
cū deſperatiōe ꝗ triſtitia ē grauiſſima penaꝝ,hoc ē ꝯ Aug.ꝗ di-
cit ꝗ eoꝝ erit mitiſſima pena. Et ꝑterea triſtitia hōi ſimpᵗ eſt
maior pena ꝗ̄ ꝗcūꝗ pena ſenſus,et iſta minor ñ ponit in eis ut
ꝑs ex ꝯclone pᵃ iᵍ nec iſta ē in eis ponēda ꝗ ē maior, triſtitia
.n.ineſt hōi ſʒ aīam intellectiuā,qa ſʒ uolūtatē,dolor et pena ſen
ſus ineſt hōi ſʒ appetitū ſenſitiuū,qd āt ineſt hōi ſʒ uolūtatē ineſt
ei in ꝗtū hō,et qd ineſt ei ſʒ appetitū ſenſitiuū ineſt ei ſʒ ꝗ aīal.
uide reſiduū rōnis in textu. Cōcludēdū ē iᵍ ꝗ in puulis nᵃ erit
pena ſenſus.i.nullus dolor erit in eis nec dolor capitis nec uen
tris nec febres nec cetere egritudīes, nulla.n.triſtitia erit ī eis
nec de ſtatu ſuo,nec de carētia uiſionis dīe,et ita tñ hēbūt pe-
nā ꝗ ē dāpnū.ſ.nō uidebūt deū nec fruent deo,de illo tñ dāpno
nō triſtabūtur,ſʒ cōtēti erūt de ſtatu ſuo,et de carētia illa.

¶ Sʒ de cognitione eoꝝ hēbūt ne cognitionē reꝝ nāliū,et ſup-
naturaliū? Dico ꝗ eoꝝ intellect⁹ nō grauabit corpe corruptibi
li ut patuit,qa in corpe illoꝝ nullus erit dolor ſicut ē in nobis
ꝗ cōmunis dolorib⁹ grauamur,et tñ intelligim⁹,ſʒ cū labore,nō
.n.eoꝝ corpa erūt in tormētis ſicut corpa dānatorū, iᵍ poterūt
hrē aliꝗ cognitionē de nouo,quā pri⁹ ñ hūerūt. Sʒ dicas ꝗ nihil
nouū pōt ineē eis qa hūt ſtatū imobilē. Rūdeo ꝗ imobilitas ſta
tus eoꝝ ē in nūꝗ uidendo deū ſicut ꝑ oppoſitū immobilitas ſta
tus btōꝝ ē in ſemp uidēdo diuinā eēntiā ſiue uerbū,et tñ imo-
bilitati ſtatus btōꝝ nō repugnat aliqd ſcire qd cōtingēter fa-
ctū ē ut puta bellū nauale qd pri⁹ neſciebāt,qa deus nō reuela
uerat eis,et iſta cognitio noua ſtat cū perfecta uiſione uerbi.

Quare iᵍ in puulis cū carētia uiſionis dīe non ſtabit cognitio
noua de aliquo ente cognoſcibili ab eis,imo ꝗ cū in eis nulla ſit
pfecta cognitio talis qualis ē in btīs,qa non uiſio uerbi, ꝗ in eis
poſſit eē cognitio noua et rei cōtingētis et rei neceᵉ,et ita pote-
runt de nouo cognoſcere prinᵃ alicui⁹ nature ꝗ pri⁹ nō nouerūt
et ex illis deducere ꝯcloēs neceſſarias,et ita aliqd de nouo ſci
re. ¶ Sʒ utrū btī poſſint hrē de nouo aliꝗ noticiā in gñe ꝓprio
neceſſariā ut puta noticiā alicui⁹ pricipii neceſſarii,et ꝯclonis
neceᵉ? Dicit doc.ꝗ ſic,qa nō repugnat imobilitati ſtat⁹ eoꝝ.i.nō
repugnat talis noticia noticie uerbi ꝗ tñ ē pfectiſſima. In btīs
.n.erit ita ꝗ ſemp deū uidebūt,et cū hoc multa intelligēt in gñe
ꝓprio, imo oīa poterūt intelligere ſucceſſiue loquēdo de neceſſa
riis. De cōtingētib⁹ aūt uidebim⁹ in.3.di.14. Concludit iᵍ do.ꝗ
puuli hēbūt noticiā oīum reꝝ naturalr mouētiū intellectū crea
tū,et poterūt pfectiorē noticiā hrē ꝗ̄ aliqs phūs unꝗ hūerit in
iſto ſtatu. Et ulteri⁹ dicit ꝗ aliqualē btītudinē naturalē de deo
cognito in cōceptu uli ut puta in cōceptu entis īfiniti poterunt
hrē,ſi.n.phī hoc hūerūt ꝗ tñ in multis erāt mali quare nō ipi ꝗ
nō ſunt actu ꝓprio mali. ¶ Sʒ qd dicēdū ē de btītudīe in pticu
lari? Dico ꝗ illā nō hēbūt. Doc.tñ rūdet ſub dubio,et rō ꝗre nō
hēbūt ē qa null⁹ naturalr ꝑt deū cognoſcere ſub rōe pticulari
et ꝓpria niſi ad illā cognitionē eleuetur ꝑ fidē ut ꝑs ex pᵃ.q.ꝓ-
logi,nō aūt erit in eis talis eleuatio,et ita nō cognoſcent ſe eſſe
ordinatos ad uiſionē et fruitionē dei,hoc.n.cederet eis ad triſti
tiā cū nō demeruerint eā hrē,et tñ carerēt illa. Et ſi dicas pa-
ganus aut iude⁹ ſcit ſe eē ordinatū ad illū finē. Dico ꝗ faciet
deus ut graui⁹ puniatur,qa ſcit ſe eē ſuo actu priuatū tanto
bono ſine ſpe habēdi illud. Vel ſi uolum⁹ cōcedere ꝗ hēbūt co-
gnitionē illius btītudinis in particulari. Dico tñ ꝗ nō triſtabū
tur,et rō qa nō appetēt illā,et ſi.n.in eis ſit deſideriū naturale
ad illā illud tñ nō cāt triſtitiā niſi uolūtas ꝯformiter ad illud
deſideriū eliciat actū uolēdi illā beatitudinē. Erūt.n.cōtenti de
ſtatu ſuo ſciētes deū de eis ita diſpoſuiſſe,nec ſuo actu aliqd
de demeruiſſe licet bene ſuo peccato orig.nali.

¶ AD ARGVMENTA AD pm doc. rñdet p° ſm d. S. Bon. q dicit q Aug. exceſſiue loquutus ē de iſta pena q̄ debet pctō originali dū dixit q paruuli ſuplicio eterni ignis ſunt puniēdi, qa ibi loqbat ꝫ hereticos q dicebāt puulos nullū hr̄e pctm̄ nec aliq̄ hr̄e penā, ut illos hereticos traheret ad mediū acceſſit ad extremū, et iō alibi dicit q eoꝝ pena mitiſſima erit. Ita. n. ſā cti faciebāt loquētes ꝫ hereticos, et multū ponderādū ē etc. Ibi nota dictū Ariſ. in 2°. ethi. in fine ubi ſic dicit intendere aūt oꝫ ad q̄ ipi facile mobiles ſumus. Quia. n. ſm diuerſas cōplexionē holūꝫ alii inclinātur ad luxuriā alii ad irā alii ad ſupbiā etc. Iō dicit Ariſ. q hoc intelligere oꝫ ad q̄ uitia de facili inclinamur a nā, hoc aūt erit notū ex delectatiōe, et triſtitia facta circa nos, ſi. n. qs delectatur in cōſortio mulieꝝ, ſignū ē q ad luxuriā inclinat, ſi triſtatur, ſignū ē q nō īclinat ad illā, et cognito q aliqs ſit luxurioſus oꝫ nos in ꝯriū trahere, et dicit q nos ueniemus in mediū ſi multū fuerimus abducti a pctō. Et dat exm de dirigētibus ligna tortuoſa q illa trahūt in ꝯriū ultra mediū ut ex hoc ad mediū ueniāt. Ita diuus Aug. exceſſiue loquut° ē de iſta pena ut hereticos ad mediū. ſ. ueritatē traheret. Aliter doc. rñdet q ppō Aug. in ſenſu cōpoſito ē flā, et in ſenſu diuiſo ē uera. In ſenſu. n. iſto. ſ. pueri ponētur in igne eterno et ſupplicio illius ignis qd ſuplicium eſt pena ſenſus punietur in eternū, ē flā, aut ſic ſuplicio eterni ignis punientur. i. illo ſuplicio qd eſt in eterno igne punietur, et hic ſenſus uerus ē, qa in eterno igne ē carentia uiſionis dīe, et eſt ſuplicium, et illo ſuplicio punientur nō tñ pena ſenſus, et ē uerus intellectus Aug et pr ēt p glo. de cōſe. di. 4. c. ſp. firmiſſime, igne ſempiterno. i. pena qa ſemp erūt in tenebris qd ego itelligo, qa ſemp carebūt uiſione dīa q̄ carentia dr̄ tenebra. ¶ Itē 2° paruuli hēbunt corpa paſſibilia, quia nō glorioſa ir poterūt pati ſi ponētur in igne, et ita ab actiuo eis pūte. Et ſi dicas q cōſeruabūtur a deo, ſaltē poterūt pati ab intrinſeco, fame, ſiti, etc. Rñdet doc. q ſicut corpora dāpnatorū patientur ab eterno igne, nec tñ diſſoluētur ita iſti carebunt ppetuo uiſione dei, et ſicut illa dāpnatis eſt pena, ita iſta puulis eſt eorū pena, nullā tñ interiorē nec exteriorē penā patientur qua poterunt diſſolui, ita q illa corpora erunt impaſſibilia nō ratione dotis impaſſibilitatis, ſed ex ordinatione diuina ſic q nec ab extra nec ab intra patientur. Aliqui. n. doctores ponūt eos in medio inter dāpnatos pro ſuo pctō, et btōs, quia cōueniūt, et drūt ab illis, cōueniunt cū dāpnatis, quia carebūt uiſione diuina, et drūt ab eis, quia nō hēbunt penā ſenſus ſicut illi habebunt. Conuenit cū btīs, quia nō habebunt penā ſenſus ſicut nec beati, drūt a beatis, quia btī uidebunt deū, iſti nō. ¶ Ad illud de fomite pꝫ, quia hic nullā inordinatā delectationē ſuſcitauit ita nec ibi ſuſcitabit, iuxta illud ubi ceciderit lignū ibi erit. ¶ Ad illud de cognitione ſue nature, et cognoſcent deſiderium naturale in eis ad btītudinē in particulari, et illā appetent ſecundū Aug. duobus modis poſſumus rñdere, aut negando cognitionē illius beatitudinis in eis, et tunc negandū eſt q cognoſcant naturaliter naturā ſuā ut hꝫ deſideriū naturale ad iſtā beatitudinē in particulari, et ſi. n. naturā ſuā cognoſcāt non tñ illud deſideriū, quia ſua natura eſt ens finitū abſolutum, ſed illud deſideriū dicit reſpectū ad deū trinū qui non cadit ſub obiecto motiuo naturali itellect°, et iō ille reſpect° naturaliter ñ pōt cogneſci cum terminus eius. ſ. deus trinus, et unus non naturaliter cognoſci poſſit, ideo dicit doc. ī quolibetis q ens finitū et abſolutū, et ſi relatū, relatū tñ ad terminū finitū eſt obiectū adequatū motiuū intellectus creati, et iō illud deſideriū nō cadit ſub obiecto motiuo intellectus. Sco. tñ nō dat iſtā ſolutionē, ſed aliā, concedendo q paruuli illi habebunt cognitionē de ſua natura et cognoſcent illud deſiderium ad beatitudinem in particulari ſic deo uolente ſicut eſt in aliis dampnatis et cū dicas appetent illā, cōcedo appetitu, et deſideriū nāli, et cū īfers ē° triſtabūtur, qa illā nō hēbūt, negat pñia, qa triſtitia nō ſer ad ſolū deſideriū naturale cū tñ ſit act° prim°, ſꝫ triſtitia ſer ad actū elicitū a uolūtate ſequētē deſideriū naturale, ſꝫ hoc negat. ſ. q puuli hēant actū elicitū circa illā btītudinē ī particulari, qa dictū ē q erūt cōtēti de ſtatu ſuo. Sꝫ hoc dicere. ſ. q paruuli nō triſtabūtur de carētia uiſionis dīe nō ur oñdere quo puulus p pctō originali ſit punit° et alter exñs in puris naturalib° ñ ſit punit°. Et nota q cognoſcere creaturā nō ē pmiū ēentiale itellectui creato, ſꝫ bñ cognoſcere deū. ita nec carere cognitiōe creaturaꝝ ē pena, ſꝫ bñ carere uiſione dei ē pena intellectui creato, ſꝫ iſti in hac pena ſunt equales. Rñdet Sco. q nō equales, qa uni ē pena carere uiſione dīa et ei debetur p ſuo pctō, et eſt ei aliqualr illa pena īputanda, qa ſuo pctō eā demeruit, qa oēs in Adā peccauerūt, alter uero nō hꝫ carētiā uiſionis dīe p pena nec ei ē īputāda ſꝫ ē ei cōdictio nature ſue. Vide exm doc. Dicit tñ doc. in fine q nullus ē ſtat° pure nature, qa oīs hō aut ē ī culpa aut in grā ut ſepe dictū ē et oēm creaturā rōnalē ducet ad btītudinē ſi nō inueniat īpedimētū aut defectū pctī mortalis.

DISTIN. XXXIIII. XXXV. XXXVI. XXXVII.

QVATVOR SIMVL MOVET QVESTIONES QVE SECVNdū mgr̄m pertinent ad diuerſas diſ. ſꝫ qa ſolōnes ſunt cōnexe ſic q ſolo unius uꝫ ad ſoluēdum aliā, iō eas ſil q̄rit. Et qa ſolo 2e uꝫ ad ſolonē pe, iō p° ſoluit ſecūdā, et deide primā poſt. 4. et ultimo tertiā. Iō ego ſequēdo ordinē doc. p° ſoluā ſecūdā q̄ ē de qditate pctī. Querit ir doc. utꝝ pctm̄ ſit p ſe corruptio boni. Et argr q nō qa ſꝫ. S. Aug. pctm̄ ē dictū uel factū uel cōcupitū ꝫ legē dei, ſꝫ hic nulla ē corruptio boni ir etc. ¶ Sꝫ ī cōtrariū argr qa ſm Aug. pctm̄ nihil ē, ibi nihil nō accipit ꝯdictorie ad ens, ſꝫ accipit priuatiue, ſꝫ oīs priuatio opponit bono, qa habitui oppoſito, ir pctm̄ erit corruptio boni formaliter.

¶ DOCTOR DICIT q lꝫ hic poſſit pſigi uel pſuponi quid dr̄ p nomen pctī qa iſta pcognitio pſupponit eī. q. et qa ē, et ſi ē et pp qd ē, tñ oñdit q pctm̄ ſit forr priuatio boni, et hec ē pa cōcluſio huius. q. quā pbt doc. auctoritatibus ſupioribus uꝫ Aug. et Anſel. et ēt rōne. Quā ſi ſunt dua agētia ordinata unū ſupius et aliud inferius et ſunt agētia libera et inferi° agēs tenet obedire ſupiori, liberꝝ tñ ē ut obediat uel nō, ſicut meretur, et hꝫ actū iuſtitie ei obtēperando, ſic demeretur et peccat forr ab illo ſe auertēdo. Nota tñ ibi illud, iſte ir act° q ē ī potētia uolūtatis diſcordātis ac p hoc ē act° uolūtari° nō ē ille act° forr pctm̄, et rō ē, qa ſi iſte actus eēt cōcors uolūtati ſupioris agētis, ſicut pt eē ſi uolūtas cōforāt ſe, tūc ñ eēt pctm̄ et tñ ſi eēt pctm̄ forr nū q̄ poſſe rectificari, dicim° ir illū actū. ſ. uelle furari eē māle et ſbm̄ pctī imedia tū, qa ille act° priuat rectitudīe ſua q̄ ei deberet in eē et ñ ieſtet priuatio illi° rectitudinis ē pctm̄ forr, et iō dicit doc. ī illo actu rō formalis pctī ē priuatio cōcordie illi° ad ſupiorē uolūtatē. Et ita ꝯcludit ꝯclonē tertiā. ſ. q pctm̄ ē priuatio boni, qa ꝯcordie ſiue iuſtitie q̄ deberet ineē actui. ¶ Ex hoc q̄ritur cui° boni pctm̄ ē forr priuatio. Et hic ſunt. 3. modi un°. ſ. Tho. q pctm̄ ē priuatio boni illius. ſ. boni in quo eſt pctm̄, qa ſm Aug. pctm̄ nocet illi in quo ē, ē aūt in uolūtate, ir priuatio boni qd ē aliqd uolūtatis. Vñ notādū q lꝫ uolūtas ſit īdiuiſibilis, et ñ hēat ptes quātitatiuas ſm molle, hꝫ tñ gradus uirtuales cū ſit uirtualr q̄ta, imaginat ir. S. Tho. q pctm̄ aliquē gradū uolūtatis corrūpat. ¶ Et ꝯtra iſtū modū doc. adducit. 4. arga fortiſſima que p te potes intelligere ī lr̄a. Nota tñ q priuationes ſpē dr̄r diſtingui qn priuant habitus ſpē diſtīctos ut cecitas et ſurditas priuāt uiſum et auditū q diſtinguūtur ſpē ſir et priuatiōes

ſpecies diſtinguũtur et ſi habitus oppoſiti priuationibus tm̃ nu mero diſtinguũtur ſir et priuationes ſolo nũero drũt ſicut due cecitates, ſir eſt dicendũ de peccatis, cum ſint priuationes diſtĩ guũtur penes diſtĩctionẽ ſuorũ habituũ oppoſitoꝝ. Notã etiam ꝙ uoluntas eſt cã contingens non ſolum actus ſui, quia illũ po teſt producere et non producere in eſſe, ſed ẽt eſt cã contingens rectitudinis in actu, qa põt ꝓducere actũ, et hoc rectũ uel nõ re ctum, et ideo dato ꝙ peccatũ formaliter opponatur rectitudini in actu et illã corrũpat formaliter, non tñ uꝫ ꝙ corrumpat uo luntatẽ que tm̃ eſt cã per accñs ipſius rectitudinis. In exẽplu doc. notã ꝙ alterans aquam et inducens qualitatem repugnan tem illi qualitati que neceſſario cõcomitatur formã ſubſtãna lem aque ſi illã qualitatem corrũpit ſeqtur ꝙ et formã ſubſtã tialẽ aque corrũpat ꝑꝑ neceſſariam cõcomitantiam illius qua litatis ad formã ſubſtantialẽ aque. Vñ notã ꝙ unaqueqꝫ fõra ſubſtãtialis materialis determinat ſibi certã qualitatẽ et ĩ cer to gradu, ſine qua naturaliter nõ põt eſſe, et ideo alterans cor rumpens illã corrũpit et formã ſubſtãtialẽ, ſed ſi in caſu for mam ſubſtãtialẽ aque cõcomitaretur aliqua qualitas cõtingẽ ter ſic. ſ. ꝙ nõ de neceſſitate, tũc illa deſtructa nõ deſtrueretur forma ſubſtãtialis aque ſicut corrupta frigiditate ut. 4. non corrũpitur aqua, ſed corrupta frigiditate ut. 3. ſi iſta neceſſa rio cõcomitatur tunc corrũperetur forma ſubſtãtialis aque, ẽm arguit ꝙ cũ uoluntas ſit cã contingens rectitudinis in actu nec rectitudo cõcomitetur neceꝰ nec actũ uolũtatis nec eẽ uo luntatis ſtat ꝙ peccatum corrũpat illam rectitudinẽ nec tamẽ corrumpit uoluntatem. Et iſta eſt ſecunda concluſio huius. q. ꝙ peccatum non corrũpit bonum illud in quo eſt. ſ. uoluntatem nec aliqd uoluntatis, quia cum uolũtas ſit ĩcorruptibilis a crea tura, et quicquid eſt uolũtatis eſt incorruptibile a creatura ũ enim incorruptibile conſtat ex corruptibilibꝰ. ¶ Tertia cõclu ſio peccatũ non eſt priuatio boni ſpiritualis. ſ. gratie. Quia ſi peccatum formaliter ſit priuatio gratie, tunc cum primum pec catum totaliter deſtruat gratiam, quia non poteſt corrumpere partem ſicut dicebatur de uoluntate. Secundum peccatũ nihil corrumpet et ita non erit peccatum cum ſecundum ſe ſit for maliter corruptio gratie, et gratia non eſt que corrumpatur, Secundũ argumentũ probat iſtã mẽt concluſionem et. 3. et. 4. ſꝫ primũ nõ. ¶ Quarta cõcluſio pctm̃ nõ eſt forr priuatio habi tus uirtutis, qa hĩtus uirtutis et pctm̃ ſtãt ſimul, ſꝫ priuatio ha bitus, et hĩtus nõ ſtãt ſimul ir pctm̃ nõ eſt priuatio hĩtus uirtu tis, ꝓꝫ oñs hoc ſi plato habeat habitum uirtutis ut. x. et ſor. ha beat habitũ uirtutis ut. 9. qa hĩtus nõ totaliter doletur ꝑ unum pctm̃, ſed aliqꝫ unus gradus, peccet ir peccato repugnante gra dui. x. tm̃ et ſor. nõ peccet, tũc platone peccãte corrũpet. x. gra dus et remanebit habitus ut. 9. tunc ſi ſor. peccet pctõ eiuſdẽ rõ nis et grauitatis, nullꝰ gradus ſui hĩtus uirtutis corrũpetur ꝓꝫ qa illud pctm̃ nõ repugnat nono gradui in platone, ir nec ĩ ſor. te quia ut pono ſunt hĩtus eiuſdẽ rõnis in ambobus ſtat igitur pctm̃ cũ habitu uirtutis, ir non ẽ priuatio illius habitus. ¶ Iu xta ſolutionẽ queſtionis ꝑmiſſas doc. cõcedit iſtã. 5. xcl'onem ꝙ pctm̃ eſt corruptio boni. ſ. rectitudinis in actu ſecũdo, nõ aũt ẽ corruptio rectitudinis uãlis ut ponebat Hen. nec ẽſt corrup tio rectitudinis hĩtualis q̃ ſit grã, aut habitꝰ uirtutis. ſ. iuſtitie aut alterius uirtutis. Et eſt ẽt aduertendũ ꝙ pctm̃ nõ ẽ corrup tio que ſit mutatio, iſta. n. corruptio mutatio ꝑſupponit formã que ſit, et mutatur de eſſe in ñ eẽ, nulla eſt rectitudo hic que ſic mutetur niſi forte in primo peccato grã anihilatur a ſolo deo ſed pctm̃ illã nõ corrũpit, ſi. n. pctm̃ eẽt corruptio q̃ eſt muta tio, tũc pctm̃ nõ maneret poſt corruptionẽ uel mutationẽ fõre, ſed hoc eſt fl'm̃, qa poſt actũ pctĩ pctm̃ manet. Alio mõ accipit corruptio pro ut idẽ ẽ ꝙ priuatio et ſic pctm̃ ẽ corruptio recti

tudinis, nõ qdẽ rectitudinis q̃ ſit in actu, qa cũ actꝰ ſit pctm̃ nꝰ ẽ rectitudo in actu, imo ſi iãc actꝰ q ẽ pctm̃ eẽt rectus tũc ſimul eẽt rectitudo et priuatio eiꝰ ꝙ ẽ ĩpoſſibile. Nec ẽt pctm̃ eſt pri uatio rectitudinis q̃ infuit quaſi actꝰ priꝰ fuerit rectus, et poſt nõ rectus, nõ. n. actꝰ manet ut alteretur a recto ĩ nõ rectũ ſi. n. actus fuit meritorius nõ ẽ imaginãdũ ꝙ ille actus maneat et al teretur a recto meritorie ad pctm̃, ille. n. actus trãſijt, et actus pctĩ ſuccedit ſi ſit pm̃ pctm̃, ut uidebitur inferiꝰ. Sꝫ pctm̃ ẽ pri uatio boni ſiue rectitudinis q̃ deberet ineẽ actui, et nõ ineſt, et ꝙ illa rectitudo debuit ineſſe actui ꝓꝫ qa uolũtas ẽ debetrix ut oẽm ſuũ actũ eliciat cõformiter regule ſupiori. ſ. ꝑm diuinũ ꝑ ceptũ, et idõ q̃n agit diſcorditer ab illa regula caret iuſtitia ac tuali debita, hoc ẽ, q̃ deberet ineſſe actui et nõ ineſt, et hec carẽ tia ut ẽ actus uolũtatis defficiẽtis ut dicet infra ẽ pctm̃ actua le forr, et notanter dicit uolũtatis deficiẽtis, qa ut ẽ a deo non dante rectitudinẽ actui nõ ẽ pctm̃ forr, Ponũtur ẽt. 3. auctori tates et ꝓꝫ in lr̃a, cũ. n. uolũtas auertit ſe a deo q ſummus ẽ et cõ uertit ſe ad creaturã q̃ minꝰ ẽ ſi ſiſtat ibi in amore ſicut fece runt angeli mali, defficit. n. nõ ad malã naturã ſꝫ defficit male, qa nõ ſuat ordinẽ naturaꝝ, qa oĩs natura creata ẽ amãda ĩ or dine ad deũ, et nõ facit, idõ defficit uolũtas circa ordinẽ, et idõ ẽ inordinata, et ꝯ diuinũ ꝑceptũ facit, qa dꝫ amare creaturam ꝑꝑ ipꝫ deũ et iſte deffectus uolũtatis ẽ forr pctm̃, ponit. rõ que ꝓꝫ.

¶ ET EX ISTA SOLVtione huiꝰ 2e. q. ꝓꝫ ſolo triũ diffi cultatũ. Prima ẽ cũ pctm̃ ſit defficere ab eo ꝙ ſummũ ẽ, et ita auertere ſe a deo, ad id ꝙ minꝰ ẽ et ita cõuerſio ad creaturã. Dubiũ eſt an pctm̃ forr ſit magis in auerſione a deo, an ma magis in cõuerſiõe ad creaturã, et po ſoluã hoc, et de hinc alia duo. ¶ Ad pm̃ rũdet ꝑ diſtĩctionẽ ꝙ duplex eſt auerſio a deo una fõralis, et hec ẽ duplex una ꝯria alia negatiua. Contraria auerſio ẽ qñ qs hꝫ actũ ꝯriũ illi quo in deũ cõuertit, cũ. n. qs deũ diligit uere ĩ deũ cõuertit, et ꝑ oppoſitũ hñs deũ odio, et nollens deũ eẽ forr auertit ſe a deo ꝯrie, qa ꝑ actũ ꝯriũ. Negatiue ue ro ſe qs auertit a deo forr cũ omittit ſuare illud ꝑceptũ diliges dñm deũ tuũ etc. cũ qs ñ deũ diligit qñ dꝫ diligere forr ſe auer tit a deo negatiue. Et pctm̃ forr in cõi nõ includit aliqꝫ iſtarũ auerſionũ a deo ꝓꝫ qa tũc ꝯmittẽs furtũ odiret deũ ꝙ tñ ẽ fl'm̃, aut omitteret nõ diligendo deũ qd ẽt ẽ fl'm̃ qa ſtat ꝙ tũc nõ co giter de deo nec tũc teneat cogitare de deo, qa cũ ſit ꝑceptũ af firmatiuũ et obliget ſꝑ nõ tñ ꝑ ſemp. Itẽ odiũ dei ẽ eiuſdẽ rõnis in quocũqꝫ ẽ, ut in lucifero et in ala dãnata ſir omiſſio dilectio nis dei. ir iſte, due auerſiones nõ includuntur in oĩ pctõ ſꝫ ſunt ſpãlia pctã et nõ gñalia. Auerſio a deo uirtualis ẽ qñ uolũtas circa aliqd neceũ requiſitũ ad finẽ qd tñ neceũ ẽ circa ens ad finẽ auertit ſe forr, ĩ hoc auertit ſe a fine uirtualr ſicut auertẽs ſe forr a ꝯcl'oe negãdo ipaꝫ uirtualr auertit ſe a priꝰo lꝫ ñ forr neget, priũ uirtualr, tñ negat et hec ſĩlitudo ſumit ex dicto phĩ ſicut priũ ĩ ſpeculabilibꝰ ſic finis ĩ opabilibꝰ, auertẽs ir ſe ab aliquo neceo requiſitũ ad finẽ auertit ſe uirtualr a fine. Et ſi q̃ras qd ẽ id neceũ ad finẽ? Dico ꝙ illa neceſſitas ẽ regrẽda in uolũ tate dĩa, deus. n. ſtatuit ꝙ ſi uis ad uitã ingredi, et ita hr̃e finem tuũ oꝫ te ſuare. x. eius ꝑcepta, et illa ſunt neceã requiſita ad con ſequutionẽ finis, idõ quotienſcũqꝫ uolũtas auertit ſe ab illis aut ab aliquo illoꝝ forr uolẽdo oppoſitũ, tũc uirtualr auertit ſe a deo. Et tũc dico ꝙ iſta auerſio uirtualis a deo includitur ĩ for mali rõne cuiuſcũqꝫ pctĩ mortalis, qa ſi qs furat auertit ſe for malr ab illo ꝑcepto ñ furaberis cuius ꝑcepti obſuantio ẽ neceã. ad ꝯſequẽdũ finẽ, et ita fur uirtualr auertit ſe a deo, et ſic de qua libꝫ alio ꝑcepto dei. Et gr ꝑ oppoſitũ, qa fõralis rõ rectitudinis q̃ opponit pctõ ẽ ꝓpria uirtꝰ ĩ actu finis circa ens ad finẽ, qd ſic intelligẽdo. Cũ. n. qs poſſꝫ furari, et ꝑꝑ deũ ꝑcipiẽtẽ ſibi nõ debere furari nõ uult furari hꝫ ĩ actu ſuo (q ẽ finis. i. elicitus ꝑꝑ finem.

circa tñ eus ad finẽ qa pp diuinũ ꝓceptũ) ꝯformitatẽ ad rectũ dictamẽ et ad diuinũ ꝓceptũ q̃ ꝯformiãs uirt⁹ ẽ iuſtitie, cũ rõ uirtutis ut hñtũ ẽ i p° di.17.ꝯſiſtat i ꝯformitate act⁹ uolũtatis ad rectũ dictamen ſicut igitur i rõne formali rectitudinis icluditur uirtus, ſic et carentia rectitudinis malis eſt carentia uirtutis ſnis circa eus ad finem et ſic deficit a fine et ſic auertit ſe a fine uirtutis, et ſ3 nõ formalr. Eſt.n. propria auerſio formalis ab eo q eſt neceſſariũ ad finẽ. Et itm iſta auerſio non ẽ aliud quã iordinatio uolũtatis circa aliqd ordinatũ ad finẽ ex ꝓcepto diuino circa qd deberet ordinari, et ſic pꝫ q oẽ peccatũ mortale eſt auerſio a deo uirtualis, ſ3 formalr hoc peccatũ ẽ formalis auerſio ab h° ꝓcepto, et aliud auerſio formalis ab alio ꝓcepto diuino. ¶ Secũdũ dubiũ ſi formalis rõ peccati ẽ i auerſiõe uirtuali a deo quõ poſſent peccata mortalia diſtĩgui ſpẽ Facilis eſt ſolutio qa ſi peccatũ mortale eẽt auerſio formalis a deo, uel ꝯria uel negatiua nõ pñt ſpẽ diſtingui abinuicem tũ eẽnt auerſiones ab uno bono ſolo, et tũc nõ eſſent auerſiões ſpẽ diſtincte, cũ priuatio diſtĩguat penes ſuũ oppoſitũ, hic nõ eſſet niſi unũ oppoſitũ. ſ. rectitudo circa deũ imediate. Sed qa peccata nõ icludũt niſi auerſionẽ uirtualẽ a deo et ſunt decẽ auerſiones for⁹ a decẽ dei ꝓceptis i⁹ cũ decẽ i uolũtate debeãt eẽ rectitudines ſpẽ diſtinctas ad decẽ neceſſaria ꝓcepta ad ſalutẽ, i⁹ decẽ auerſiones oppoſite erũt ſpẽ diſtincte, et ſic erunt decem peccata mortalia ſpẽ diſtincta, ex diſtinctiõe hñtuũ oppoſitoꝝ, ſpecifica ſ3⁹ diſtinctio numeralis peccatoꝝ ſumitur penes rectitudines q̃ deberẽt ieſſe actibus numero diſtinctis ut puta circa duas uolitiones qbus hõ uult furari deberẽt ieſſe due rectitudines fundate i actu uolũtatis ad diuinũ ꝓceptũ. ſ. nõ furaberis q̃ deberẽt eẽ iſte, uolo furari et qa iſte rectitudines numero drũt ita et peccata oppoſita ſolo numero drũt et hoc eſt quod dicit ita pñt plra peccata eiuſdẽ ſpẽi ieſſe q̃ priuãt plures rectitudines numero diſtinctas q̃ deberẽt ieſſe plurib⁹ actibus ſucceſſiue, ut ſiqs hodie furet et cras ſilr deberet ieſſe actui ſuo hodie rectitudo et ſ3⁹ cras nõ ineſt. ¶ Tertiũ dubiũ ſi peccata ſint auerſiões ab eodẽ bono. ſ. deo uirtualr. Quõ igit unum peccatũ eſt alio grauius? Quia una priuatio non uidet maior alia nec ſuſcipit priuatio magis et minus, una.n. q̃que opponitur hñtui ſuo ſic alia, reſpõdet doc. q peccata aut ſunt peccata diuerſa genere, ſicut idolatria et piuriũ furtũ et homicidium etc. aut ſunt eiuſdẽ generis ſicut duo furta uel duo adulteria. Peccata diuerſoꝝ generũ. Dico q illud peccatũ eſt grauius qd opponitur rectitudini meliori. Et ſi q̃ras q̃ ẽ rectitudo melior? Dico q illa q̃ eſt fini ꝓpinqor ceteris paribus et cũ diligere deum ſit rectitudo imediatiſſ. ma deo, et ſpare i deo, et credere deo, ideo auerſiones oppoſite. ſ. odire deũ, deſpare de dei bonitate et non credere deo ſunt peccata maiora aliis, ſ3⁹ ꝓceptũ de adoratiõe dei imediate reſpicit deũ et iõ idolatria ei oppoſita et blaſfemia ſunt grauiora furto et homicidio. Nota tñ q i eẽ ꝓcepto affirmatiuo includit ꝓceptũ negatiuũ ꝯ quod ſi qs faciat grauius peccat q̃ omitendo illud ꝓceptũ ſicut i illo ꝓcepto dñum deum adorabis et coles icludit nõ uitupio et blaſfemia afficies deũ, et iõ deũ blaſfẽmare grauius eſt q̃ deum nõ adorare, ſilr piuriũ eſt graui⁹ q̃ nõ honorare pentes dicit tñ ceteris parib⁹, qa ſi cũ hoc q nõ honoras pentes occideres eos grauius peccares q̃ piurãdo ideo dicit ceteris paribus ſed hic nõ ſunt cetera paria, hoc Scotus ꝓbat i ſpeculabilibus. quia grauius errãt qs negãdo pricipiũ q̃ negãdo ꝯcluſionẽ et grauius errat qui negat ꝯcluſionẽ ſequẽtem imediate ad principiũ quã erret ille q negat ꝯcluſionem remotã a principio ſic eſt i moribus grauius. peccat q auertit ſe imediate a deo ut idolatra quã fur, et etiaꝫ grauius peccat idolatra q̃ piurãs qa idolatra auertit ſe a maieſtate diuina, et piur⁹ ſumit nomen dei i uanũ qo uult ut deus

ſit teſtis falſi q tñ nõ eſt, et iõ in uanũ aſſumit, et fruſtra, et ſic q auertit ſe a ꝓcepto magis remoto a deo minus peccat et ideo grauitas peccatoꝝ hẽt attẽdi penes receſſum a deo et nõ penes acceſſum ſic itelligẽdo q ille q peccãdo peccat auertẽdo ſe a ꝓcepto magis remoto a deo minus peccat q̃ ille q auertit ſe a ꝓcepto magis ꝓpinquo fini et hoc de peccatis genere diſtinctis. Sed ſi loquamur de peccatis eiuſdẽ generis, ut de fornicatione et q̃ras an una fornicatio ſit grauior altera. Reſpõdeo q ſic, et ſi q̃ras penes qd eſt grauior una reſpectu alterius, ſi ſint eiuſdem ſpẽi dico q i hoc. ſ. qñ quis cũ maiori libidine peccat et cum maiori conatu qa ſi tũc hñret actum rectum uolumus illi actui daret maiorẽ et pfectiorẽ rectitudinẽ q̃ dediſſet actui quẽ habuiſſet ſi recte egiſſet et hoc tẽpore quo fornicatus eſt cũ minori libidine et minori conatu. Exẽplum heri ſor. fornicatus eſt actu libidinoſo ut duo et cũ conatu ut duo hodie cũ conatu ut quatuor ſi heri bene opatus fuiſſet qñ peccauit habuiſſet actum rectum, ut duo hodie ut quatuor ideo hodie grauius peccat qa plus de bono pdit q̃ heri pdiderit. Et nota illud q dicit doc. q uolũtas tenet dare maiorẽ pfectionẽ et rectitudinem maiorem et ꝓportionalem actui elicito cũ maiori conatu ſi ſit capax rectitudinis ſicuti eſt actus bonus ex genere q põt circũſtã⁹ ſ3 ſi ſit actus malus ex genere non uidet poſſe circũſtã⁹ et ſic non eſt capax rectitudinis ſicut eſt blaſfemia dei et forte alia peccata q̃ opponũtur imediate rectitudini naturali. Iſti.n. actus q ſunt mali ex gñre et nõ ſunt capaces rectitudinis peſſimi ſunt et hõ ab eis magis debet ꝓcauere q̃ ab aliis actibus q ſunt circũſtãtionales et ita hec cõmittẽdo magis peccat. Exẽ plũ i ſpeculabilib⁹, errãs circa iſtã deus ẽ trinus et un⁹ cũ ſit maxime neceſſaria magis errat q̃ ille q errat circa iſtã inditiũ erit et rõ qa ueritas correſ prime ꝯclucoui debet eẽ pfectior et clarior illa alia ueritate q̃ eſt tñ cõtingẽs et a uolũtate diuina dependens. Correlariũ ſe⁹. Si peccata poſſent in iſinitũ cõtinuari in iſinitũ corrũperẽt bonũ, nõ corruptione q̃ ẽ trãſmutatio qua ſi bonũ ꝓcederet peccatũ q bonũ peccatũ corrũperet, ſ3 bonũ qd deberet ieſſe cuilibet actui peccãdi, et ſic eẽt corruptio. i. priuatio boni, nõ q iſuit, nec q i ſit actui, ſed boni qd deberet ieſſe, infiniti.n. actus eẽnt debiti a uolũtate creata ſi in iſinitũ cõſeruaretur i ſtatu merẽdi et demerẽdi, et ita eẽt debitrix iſinitoꝝ bonoꝝ q̃ deberẽt ieſſe actibus ſuis et ex hoc tñ nõ ſeqretur diminutio ipſius uolũtatis ut dicebat Tho. et cuiuſcũq; actus primi in ea, qa nõ corrũperet charitas q̃ ptinet ad actũ primũ nec aliqs hñtus uirtutis. ¶ Et ſi obiiciat ꝯ iſtã uiã p rões aliarum duaꝝ uiaꝝ. ſ. prime et ſecũde, p⁹ⁿ dicit q peccatũ aliquid adimit de uolũtate. et p⁹ p glo. etc. Secũda dicit q gr̃a corrũpit p peccatũ, nõ eſt tñ corruptio boni. i. rectitudinis i actu, ſed et ẽ corruptio uoluntatis, et ẽ corruptio gr̃e. Solutio ad primũ ẽ ualde notãda et eſt facilis i lr̃a iõ nõ expono. ¶ Ad ſecũdũ argumẽtum doc. negat q peccatũ poſſit corrũpere gr̃as, rõne incõpoſſibilitatis peccati ad gr̃as, qa nulla eſt, ſed tñ demeritorie corrũpet, ſ3 deus ipſam anihilat et ꝓbat Sco. anihilatio gratie eſt pena peccati nõ i⁹ anihilatio gr̃e ꝓcedit culpã nec ẽ ſil cum culpa, ſed ſe⁹ culpã, igit naturalit prius uoluntas auertit ſe a deo quã deus ceſſet cõſeruare gratiã ita q i aliquo ſigno nature eſt peccatũ, et i eodẽ ſigno nature ẽ gr̃a et i alio ſigno nature ſequẽte deus nõ cõſeruat gratiã et ita ſil ſunt i aliq° ſigno nature peccatũ et gr̃a, i⁹ non opponũtur priuatiue pꝫ ꝯña quia oppoſita priuatiue p nullo ſigno ſil ſunt cũ unũ for⁹ deſtruat reliquũ, et ſe⁹ oppoſitum eſt i⁹ p tũc uiſus nõ eſt, ſ3 nõ ſe⁹ i.a. ſigno nature peccatũ eſt i⁹ gr̃a non eſt ſtat oppoſitũ ꝯñtis cũ añte, ut declaratũ eſt qa anihilatio gr̃e ſe⁹ peccatũ ſicut effectus cãm demeritoriã, cã.n. ſẽ ꝓcedit effectũ, et peccatũ eſt cã demeritoria gr̃e, nõ igit peccatũ et gr̃a opponũtur priuatiue nec aliqua

alia oppõne i^r nõ opponit̃ et ita peccatũ nõ for^r corrũpit grãz
ſȝ bñ for^r corrũpit rectitudinẽ ĩ actu,et illi priuatiue opponit.
¶ AD ARGVMENTA Patet ſolutio,et ad p^m et ad ſe
cũdum et ad tertiũ. ¶ Sed ad inſtãtiã ꝯ ſolutione tertii q̃ eſt
iuſtitia nõ ĩfuit actui igit̃ non põt corrũpi,ꝯña cõcedit̃ de cor
ruptione que eſt mutatio qa illa ſꝑ p̃ſſuponit aliqd ꝙ hẽt cor-
rũpi iõ gr̃a corrũpit̃ corruptione q̃ eſt anihilatio,et nõ manet.
Sed illa iuſtitia ĩ actu corrũpit nõ ꝙ prius ĩſit et iõ nõ corrũ-
pitur ꝑ mutationẽ ſed ſolũ corrũpitur carentione q̃ eſt priua
tio et priuatio nõ ſemp p̃ſuponit hitũ ineſſe ſubiecto ſicut pʒ ſi
canis poſt nonũ diẽ nõ hẽat uiſum ẽ cecus, et tñ cecitas nõ cor
rũpit uiſum q prius ĩfuerit, ſȝ tñ dr̃ formal̃r corrũpere uiſuȝ
qui ĩfuiſſet,ſicut ẽt peccatũ originale eſt priuatio ſiue corrup-
tio iuſtitie originalis,nõ q̃ infuit,ſed q̃ deberet ĩeſſe,et iõ nõ in
cõuenit ꝙ priuatio p̃cedat hitũ ſuũ ei oppoſitũ in ſubiecto,ita ẽ
in propoſito ſtat prius ĩeſſe actui priuationẽ rectitudinis quaȝ
ip̃a rectitudo ĩſit et tñ for^r corrũpit eam cũ formalem habeãt
repugnãtiam adinuicem.

¶ AD ALIAM.Q.QVA Primo querebat̃ de cã pec-
cati utrũ peccatũ ſit a bono.Reſpõdet doc.ponẽdo iſtã cõcluſio
nẽ ꝙ uidelicet peccatũ eo^u quo põt hr̃e cãm eſt a bono,ut a cau
ſa,et notat illud eo^o quo põt hr̃e cãm,qa nõ ꝓprie hȝ cãm effec
tiuã ut patebit ꝓbat Sco.accipiẽdo ꝯ manicheũ iſtã ꝓpoſitionẽ
nullũ eſt primũ malũ.Et hoc accipiẽdo malũ ĩ ꝓpria ſignifi-
catione,qa malũ opponit̃ bono nõ ꝯrie nec ꝯdictorie nec relati-
ue igit̃ priuatiue,malũ.n.dicit carẽtiam boni.Si igr̃ eſſet aliqd
primũ malũ ex equo ad primũ bonũ illud diceret priuationem
ſummi boni,ſed ſubiectũ priuationis dicit carentiã hitus ſibi cõ
uenientis,igit̃ ſummũ malũ ſiue primũ malũ diceret carentiam
ſummi boni ſibi cõueniẽtis ſed nulli cõuenit ſummũ bonum niſi
ſummo bono igr̃ ſi p^o malo cõueniret ſumma ꝑfectio p^m malũ
eẽt ſummũ bonũ et ſic eẽt deus qa illud cui cõuenit ſumma per
fectio eſt deus.Et ad hãc hereſim.ſ.ꝙ det̃ primũ malũ ĩ entibus
ſequũtur multa ĩcõuenientia nõ tm̃ ꝯ fidẽ, ſed ẽt ꝯ phiã et ſciẽ
tiã naturalẽ. Includit.n.ꝯdictionẽ,oȝ ẽt dicer̃ ꝙ iſtud p^m malũ
eẽt a ſe,et ita neceſſe eẽ,et eſſet uiu ĩdepẽdens,et ens nõ ꝑ parti
cipationẽ q̃ oĩa ſunt abſurda et ĩꝯueniẽtia,ideo Manicheus po
nens primũ malũ ẽ factus ualde malus,et iõ ſicut malũ hȝ cãm
non põt ꝑ cã habere niſi bonũ.Et qd eſt illud bonũ ꝙ eſt cã pec
cati?dico ꝙ eſt uolũtas creata.Sicut pȝ p Aug.12.c^o.6.loquẽs
de angelis ipſi.ſ.angeli ſibi ipſis uidẽtur feciſſe malã uolũtatẽ,
uide lr̃am. ¶ Sed de modo q^o uolũtas eſt cã peccati ſunt di
uerſi modi dicẽdi.Vnus eſt ꝙ uolũtas eſt cã p accñs peccati ut
ly p accñs coniungit̃ cauſe ſicut dicimus ꝙ edificator p ſe edi-
ficat et ſi ſit albus,albus p accñs edificat eo ꝙ albedo per accñs
coniungit̃ edificatori ita dicũt ꝙ uolũtati per accñs coniũgitur
defectibilitas,et ſic uolũtas defectibilis p accñs cãt peccatũ,nõ
enim uolũtas ut uolũtas cãt peccatũ, ſed uolũtas ut defectibi-
lis.Et ſi q̃ras unũ hẽt uolũtas ꝙ ſit defectibilis? Dicunt ꝙ hẽt ex
hoc ꝙ ẽ ex nihilo nõ aũt ex eo incipe ꝙ facta ẽ.i.ꝙ ſit defecti-
bilis nõ hẽt a deo a quo facta ẽ,ſed qa eſt ex nihilo,et hoc ĩpro
babit ĩ p^o arg^tu. ¶ Sed ꝯ iſtũ modũ arguit oñdẽdo ꝙ defec
tibilitas nõ ſit cã p accñs peccati ſicut albũ eſt cã p accñs ſta-
tue. Et ar^r ſic aut defectibilitas ĩ uoluntate eſt cã p ſe peccati
aut p accñs ſi p accñs i^r fruſtra ponit̃ ſicut albedo fruſtra po
nitur ĩ ſtatuiſico ad cãndũ ſtatuã.qa ſiue ſit albus ſiue nõ, non
minus facit ſtatuã quia facere ſtatuã cõuenit ei p ſe, ſi dicat̃
ꝙ defectibilitas ſit cã p ſe peccati,et defectibilitas eſt ĩ uolũta
te a deo,igr̃ deus eſt cã peccati,qa ſi deus eſt cã defectibilitatis
et defectibilitas eſt cã p ſe peccati, igr̃ et deus qa quicqd ẽ cã
cauſe etc.,et qd defectibilitas ſit a deo ut cã efficiẽte in ip̃a uo-
lũtate,qd fuit aſſumptũ patet,qa uolũtas eſt qd p ſe cãtũ a deo
et defectibilitas eſt ĩ uolũtate,ut in cãto p ſe,igr̃ et defectibili
tas eſt a deo,et dato ꝙ ip̃a ꝯſequat̃ naturam uolũtatis, inquã
tum uolũtas ẽ ex nihilo,nõ tñ uolũtas hẽt defectibilitatẽ effec-
tiue a nihilo,qa effectus non hẽt aliquã ꝓprietatẽ a termino a
quo,acetũ.n.ſi generet̃ ex uino cũ uinũ ſit terminus a quo, quã
proprietatẽ hẽt acetũ a uino? nullã, cũ uinũ ſit uirtual̃r calidũ
et acetũ frigidũ,igr̃ uolũtas ſi ſit defectibilis hoc nõ hẽt a nihi
lo qd eſt terminus a quo creationis uolũtatis,ſed uolũtas habet
illud a deo ꝓducẽte ipſam defectibilem,et ita ſeqtur ꝙ ſi defec
tibilitas ſit cã p ſe peccati ꝙ deus erit cã p ſe peccati. Reſpon-
detur ad h^o ꝙ defectibilitas nõ eſt cã p ſe peccati ſed p accñs,
nec tñ ponit̃ fruſtra,qa nõ eſt ſic cã p accñs ſicut albũ r^u ſta-
tue,ſed ſicut Policletus eſt cã p accñs ſtatue ꝓpinquior quã ſit
albũ,et ꝓpinquior q̃ ſit uolũtas abſolute,ita ꝙ inter uolũtatem
abſolute,et peccatũ mediat defectibilitas et ſic eſt cã per accñs,
nec mirũ ꝙ inter cãs p accñs ſit ordo,cũ Ariſt.5.metaphyſice c^o
de cã h^o ponat de ſtatuiſico q eſt p ſe cã ſtatue, Policletus cã
per accñs ꝓxima,ſed albũ non,ſed remota et iſta eſt fruſtra.
¶ Sed ꝯ iſtã reſpõſionẽ ꝓbat doc.ꝙ uolũtas creata abſolute ẽ
propinquior et ĩmediatior cã peccati q̃ defectibilitas, qa uolũ
tas creata cõuertit̃ cũ iſto.ſ.eẽ cãm peccati,ita ꝙ bene ſe^r, hoc
eſt cã peccati ĩ aptitudine igr̃ eſt uolũtas creata,et ecõ,patet in
angelis et ĩ Adã,defectibilitas aũt nõ cõuertit̃ cum cã peccati,
qa cũ oẽ ens creatũ ſit defectibile tũc oẽ ens creatũ eẽt cã pec-
cati,qd eſt falſum,patet de aſino q eſt defectibilis nõ tñ poteſt
peccare.Confirmatur qa idẽ ſub eadẽ ꝓpria rõne eſt ſubiectũ
hitus et priuationis patet qa idẽ oculus ſub eadem rõne eſt ſub
iectũ uiſus et idẽ eſt ſubiectũ cecitatis, al̃r ſi ſub una rõne eẽt
ſubiectũ uiſus et ſub alia rõne ſubiectũ cecitatis quid obſtaret
quin ſil̃ eẽt cecus et uidens ſi ĩ eo eſſent plures rõnes ſub quaꝝ
una eẽt ſubiectũ hitus et ſub alia ſubiectũ cecitatis.In cã ẽt li-
bera q̃ põt in oppoſita,idẽ ſub eadẽ rõne ꝓpria ẽ cã oppoſitoꝝ,
lȝ unius p ſe ſicut pñtia naute eſt cã ſalutis nauis,et alterius p
accñs,qa eius abſentia eſt cã cõtingens et p accñs ſubmerſionis
nauis.eſt ẽt cã libera q̃ eſt contingens cã oppoſitoꝝ,et hoc dicit
uel amboꝝ ꝯtingentiũ. Sed uolũtas ut uolũtas creata eſt cau-
ſa bone uolitionis et eſt ſubiectũ illius i^r et uolũtas ut uolũtas
creata eſt cã male uolitionis et ſubiectũ ꝓpriũ illius utriuſq;.
Cõfirmat qa ſi uolũtas ĩquãtum defectibilis peccat,ita ꝙ defec
tibilitas ſit ꝓpria et ꝓxima rõ peccãdi ut iſti dicũt uel p accñs
proxima ſe^r ꝙ uolũtas ĩquãtũ defectibilis nõ põt bene uelle et
ita tũc ſi peccat ſe^r ꝙ nõ peccat,qa nemo etc. uñ ſi hõ ĩquãtum
rõnalis eẽt albus nũq̃ poſſet eſſe niger et ita a ſili de uolũtate
ſi uolũtas ĩquãtũ defectibilis male uult i^r nõ põt bene uelle,et
ita ſi uult de neceſſitate male uult et ita nõ peccat. ¶ In ſe-
cũda pricipali rõne ꝯ reſpõſionẽ deducit ad hoc inconueniẽs ꝙ
cũ defectibilitas ĩ uolũtate nõ ſit defectus actualis cã peccati,
igr̃ oȝ ꝙ ſit defectus potentialis et eiuſdẽ rõnis cũ defectu ac-
tuali,qa nõ uidet̃ ꝙ defectus potẽtialis ſit cã p accñs defectus
actualis alterius rõnis ab ip̃o,et ſic ſe^r ꝙ defectus potẽtialis ĩ
cã ſit idẽ ꝙ defectus actualis ĩ effectu qd eſt ĩpoſſibile.Sed re
ſpõdẽt ꝙ nõ eſt defectus potẽtialis cauſa p accñs ĩ uolũtate re
ſpectu peccati,ſed potẽtialitas q̃dã ad defficiẽdũ eſt ĩ uolũtate
cã p accñs peccati. Sed ꝯ inqrit qd ſit illa potẽtialitas aut acti
ua aut paſſiua nõ paſſiua, qa uolũtas ut paſſiua nõ eſt cã ma
li nec opatur ad malũ, ſed ẽ tm̃ ſubiectũ mali,ſi ſit potẽtialitas
actiua,illa nõ eſt niſi libertas ĩ uolũtate creata,et ita reddit ꝓ
poſitũ ꝙ.ſ.libertas talis ꝓpria uolũtati erit cã p accñs peccati,
et tũc tm̃ ualet dicer̃ defectibilitatẽ eẽ cãm p accñs ꝓpriã et ꝓ
ximã peccati ſicut libertatẽ uolũtatis eẽ ꝓximã cãm peccati p
accñs. ¶ Secũdus modus ponẽdi eſt ꝙ uolũtas eſt cã p accñs
peccati ut ly p accñs ꝯiũgit̃ effectui nõ cauſe,ſicut ĩ metro the-

ſeruri eſt effectus p accñs foſſionis qa non eſt effectus intẽtus
a fodiẽte ſed eius effectus intẽtus eſt inuenire aquã, ita uolũtas
intẽdit elicere ſubſtractũ peccati, et non intendit peccatum nec
deformitatẽ in actu, et ita ſi actus ſit deformis eſt p accñs qa
hoc nõ intẽdebat uolũtas eliciẽs actũ ſicut i aliis formitis, et p
bat p Dioniſiũ etc. ℂ Sed ꝯ qa tũc peccatũ nõ eẽt niſi qd for
tuitũ, ſed fortuitũ nõ eſt peccatũ, i^{r} peccatũ nõ eẽt peccatũ. Pre
terea ſi tũc etc. arg^{m} pꝫ. ℂ Tertius modus ponẽdi eſt q pec-
catũ nõ hꝫ cãm efficientẽ ſed magis deffectiuam, et ſic uolũtas q̃
eſt cã peccati eſt cã deffiiẽs peccati et nõ efficiẽs, Et ꝯfirmat
p Aug. ℂ Sed ꝯ iſtud ſi ẽ iſtud uerũ q uolũtas ſit cã defec-
tiua peccati qa uidelicet nõ cãt rectitudinẽ in actu ſe^{r} q deus
ſit cã peccati, hoc.n. deſſicere eſt nõ efficere ſm phũm. 5. meta-
phyſice de pñtia naute, et abſcentia eius, abſens.n. nõ efficit ſa-
lutẽ nauis, et ita deficit, deffectio i^{r} naute ẽ non effectio ſalutis
nauis et utrũq; eſt i genere cauſe efficiẽtis, ita igit nõ efficere
rectitudinẽ q̃ deberet ĩeſſe actui et effici i actu, eſt uel cãre ef
fectiue peccatũ uel defectiue, ſed hoc ita cõuenit deo ſicut uo-
lũtati create. Et iſta minor pbat dup^{r}, primo qa deus nõ neceſ
ſario dat rectitudinẽ actui qa nihil aliud a ſe neceſſario uult
uel cauſat, i^{r} põt nõ dare rectitudinẽ et ita põt eẽ cã defecti
ua reſpectu peccati.·. non efficiẽs rectitudinẽ ſine illud poſituũ
qd excludit peccatũ. Secũdo qa prius natural^{r} cãret deus rec
titudinẽ in actu ſi leẽt et uolũtas poſterius natural^{r}, igit ubi
rectitudo nõ ineſt hoc ẽ qa deus prius natural^{r} nõ cãt illaꝫ q̃
uolũtas, nõ cãt i^{r} deus p^{o} nõ efficit et ita p^{o} defficit et ſic eſſet
deus p^{a} cã peccati q ẽ ĩpoſſibile i^{r} uolũtas nõ ẽ ſic cã defecti-
ua peccati. Dicit doc. q iſta rõ 2^{a}. excludit quãdã reſpõſionẽ q̃
poſſet dari ad primã rõnem qa deus ſi nõ cãt rectitudinẽ hoc ẽ
qa uolũtas creata pri^{9} demeret ſed hoc rõ pbat q p^{a} nõ cãtio
eſt ex pte dei, et nõ ex pte uolũtatis. Et ſi dicat q p^{a} non cãtio
eſt ex pte uolũtatis create et nõ dei ſm Anſelm deus dederit
angelo grãm, nõ tñ accepit.i. nõ ſe^{r} deus dedit grãꝫ angelo igr̃
angelus accepit nõ ita, ſed bene ſe^{r} angelus bonus accepit grãm
igr̃ deus dedit, et ſe^{r} a deſtructiõe ꝯñtis deus nõ dedit e^{r} ange-
lus nõ accepit, nõ tñ deũ nõ dare ẽ rõ quare angelus nõ accepit
Imo deus dedit quãtum erat ex pte dei ſed angelus nõ accepit,
et iõ nõ q deus nõ dedit angelus nõ accepit ſed qa ipe nõ acce
pit iõ deus nõ dedit. ℂ Cõtra accipio tẽpus etc. arg^{m} ẽ claꝝ
et ſoluet ĩferius qe hic prius nã nõ accipitur p ut prius natu-
ra põt eẽ ſine poſteriori nã, imo ſil natura de^{9} et uolũtas cãnt
rectitudinẽ i actu, et iõ ĩ equocatio de ly prius natura. ℂ Ex
iſtis tribus uiis ſi bene intelligãtur põt colligi una ĩtegralis ſo
lutio de mõ quo uolũtas creata cãt peccatũ. Sed qa tñ iſtud et
ſolutio. q. q. an. ſ. deus ſit cã peccati depẽdent ex cognitione, ac-
tiuitatis uolũtatis create r^{m} actus ſui, ideo ſine argumẽtis q̃rit,
Vtrum uolũtas creata ſit cã ĩmediata et totalis ſui uelle, ſic q
deus r^{m} illius uelle nõ hẽat aliquã efficiẽtiã ĩmediatã, ſed ĩm
mediatã ſic q ipe de^{9} cauſet uolũtatẽ que cãta ipa ſola total^{r}
cauſet ſuũ uelle. Et eſt unus modus dicẽdi q uolũtas eſt totalis
cã r^{m} ſui uelle, et quiq; uiis pbãt ſuã cõcluſionẽ ex oppoſito cõ
cluſionis ĩferẽdo ĩcõueniẽtia quatuor, P^{m} qa ſi de^{9} ꝯcurreret cũ
uolũtate creata ad cãndũ uelle tũc uolũtas creata nõ libere eli
ceret uelle, qa illud non poſſet ĩmediate ipa cauſare ſine deo,
nec hr̃et i pñte ſoa actionẽ dei ſiue cãlitatẽ dei, qual^{r} igr̃ hr̃et
ſuũ uelle i pñte et libertate ſua, uide rõnem, et totũ eſt clarum.
ℂ Secũda uia oñdit q uelle noſtrũ nõ ꝯtingẽter pduceretur
ex habitudine ad uolũtatẽ noſtrã, q̃ eſſet determinata ex deter
minatione diuine uolũtatis, et ita uolũtate diuina determinata
ad uelle deũ amari a uolũtate mea, nõ poſſet uolũtas mea i op-
poſitũ, alioquin ſtaret deũ aliqd uolũtatẽ meã uelle et tñ uolũ
tatem meã illud nõ elicere nec uelle. Et ſi dicas ſi deus ꝯcurrit

cũ uolũtate ad elicẽdũ actum uolẽdi, cõcurrit ꝯtingenter quia
nihil deus ad extra neceſſario cãt. Dicetur q et ſi uelle ꝯtingẽ-
ter pduceretur ꝯcurrẽte deo, nõ tñ hr̃et eẽ ꝯtingẽter ĩquatum
eẽt a uolũtate creata quia ipa eẽt determinata ad determina-
tionẽ diuine uolũtatis q̃ ab eterno determinat ſe, et ſic uelle a
uolũtate creata nõ pduceret ꝯtigẽter. ℂ Tertia uia pꝫ, et 4^{a}.
ℂ Quinta ſummit arguẽdo a minori affirmatiue ad mai^{9}, ſi
aliqua cauſa ĩferior uoluntate eſt totalis cauſa ſui effectus i^{r}
et uolũtas eſt totalis cauſa ſui uelle. Sed aliqua ĩferior poteſt
eſſe totalis cauſa ſui effectus quia hoc non repugnat creature
igit repitur i creatura, quia deus et natura faciũt illud quod
melius eſt. Item pꝫ de ſubiecto et ppria paſſione, quia p ĩpoſſi-
bile circũſcripto deo et poſito hoĩe adhuc homo i ſe cauſabit ri
ſibilitatẽ, ſi iſtud repitur i natura ĩferiori ad uolũtatem et ita
põt total^{r} ſuũ effectũ cauſare, i^{r} et uolũtas. ℂ Ad hoc ẽt po
nũtur. 5. auctoritates et ſunt clare i lr̃a. Si iſta uia eſſet uera
facile oñderet qd q̃rimus, primo quõ uolũtas cauſaret pecca-
tũ, quia ipa cauſaret ſubſtractũ peccati et ex ꝯñti obliquitatẽ
illius, et faciliter pateret quo^{o} deus nullo^{o} cauſaret peccatũ,
qa nec actũ nec carẽtiam rectitudinis i actu, niſi mediate, quia
uidelicet cauſaret uolũtatẽ, ſed illa cauſaret totum actũ et non
rectitudinẽ i actu. ℂ Sed iſta opi. ĩpugnatur dupl^{r}, quõ tũc
de^{9} eẽt cauſa meriti, ita.n. meritũ eſt uolũtariũ ſicut et pecca-
tũ et ita liberũ, i^{r} meritũ total^{r} eẽt a uoluntate creata et non a
deo. Reſpõdetur q bene ſaluatur q meritũ eſt liberũ et ẽ a deo
qa ad meritũ cõcurrit grã q̃ eſt forma agens p modũ nature,
et eſt regula q quocũſcũq; aliqñ agens pducit formã agẽtem
per modũ nature actio illius forme attribuit pducẽti illã ſaro
nã et ſic actio grẽ cũ uolũtate ad actũ meritoriũ attribuit deo
et ſic deus eſt cã meriti, nõ tñ actio forme libere agẽtis attri-
buit pducẽti illã et ex hoc apparet quõ effectus cãꝝ natura-
liũ attribuũtur deo, nõ tñ effectus uolũtatis nr̃e ei attribuũtur.
ℂ Secũdo ar̃ ꝯ opi. qa nõ uidetur q ordo eẽntialis cãꝝ ſeruet
nõ.n. uolũtas r^{m} ſui uelle erit 2^{a} cã, qa n^{a} erit p^{a}. Rñdet Sco.
ponẽdo triplicẽ ordinẽ cãꝝ eẽntial^{r} ordinatꝝ, ſic q ſemp una
eſt p^{a} et altera 2^{a}, et pꝫ de duobus ordinibus. In tertio ordine
ponit ordinẽ cãꝝ totaliũ r^{m} ſuoꝝ effectuũ qa ſicut deus eſt cã
p^{a} totalis uolũtatis ſic uolũtas ẽ totalis cã ſui uelle, et uoluntas
eſt eẽntial^{r} 2^{a} qa et ſm ſuã entitatẽ et ſm ſuã cauſationẽ de
pendet a p^{a} aqua hẽt eſſe, et cãre, et ita ẽ eẽntial^{r} 2^{a}, nõ tñ eſt
accipiẽda eẽntialitas ordinis i hoc q effectus uolũtatis create
depẽdeat ĩmediate a uolũtate et a deo, ſed ĩmediate ſolũ depen
det a uolũtate, et illa ĩmediate depẽdet a deo. Exẽplũ eſt i aliis
cauſis a cauſis efficiẽtibus ut ſi ſint plures materie i eodẽ com
poſito pri^{a} materia manebit r^{m} p^{e} forme. ſ. mixti et illud mix
tũ erit mã forme corpeitatis, ita q forma corpeitatis ĩmedia-
te recipiet i mixto ſicut i materia, et i p^{a} mã et i corpore reci-
piet ultima forma et nõ i p^{a} materia. Ita hic p^{a} cã pducet to-
taliter primũ effectũ. ſ. uolũtatẽ, et illa pducet total^{r} uelle, ſic
q uelle nõ pducat a deo. ℂ Sed ꝯ iſtã opi. arguit doc. ex iſta
uolũtas creata total^{r} pducit ſuã uolitionẽ ĩfe-r duo ĩcõueniẽ
tia, p^{m} i^{r} deus nõ ẽ pſcius futuroꝝ cõtingẽtiũ, et hoc probat ſic
qa diuinus ĩtellectus circa cõtingẽtia nõ hẽt noticiam, ex hoc q
intuet diuinã eẽntiã, ſed ex hoc q ĩtuetur diuinã uolũtatẽ de-
terminantẽ ſe ad alterã ptem ꝯdictionis ut puta ad iſtã uolun
tas ſor. cras amabit deũ, ſed ſi uolũtas ſor. total^{r} pducit amo
rẽ dei et libere et ꝯtingẽter i^{r} dũ pducet uelle circa deũ poterit
nõ pducere et ita nõ amare i^{r} nõ ĩplicabit ꝯdictiones q ſtante
determinatione diuine uoluntatis q uolũtas ſor. determinet ſe
ad oppoſitũ, et ita nõ amet deũ, et ſic deus nõ hẽbit certã et ĩfal
libilẽ noticiã de futuris ꝯtingẽtibus ex ĩtuitione determinatio
nis diuine uoluntatis, cum uoluntas creata poſſet i oppoſitum.

¶ Secundum inconueniens q ſequitur ex illa opi. eſt q deus nõ eſſet oĩpotens, ↄñs eſt falſum, et ↄña 3ʳ ꝓbatur, p° qa oĩpotẽs qcqd uult fieri fit uolũtate ↄũte, ſed ſi deus uelet uolitionẽ meã fore, cũ illa ꝑ opi. ſit totalr ĩ poteſtate uolũtatis mee cõtingẽter producẽtis eã ĩ eſſe, iʳ cũ ipa poſſit determinari in oppoſitũ ad uolũtatẽ diuinã iʳ poterit nõ fieri illud q diuina uolũtas determinauit et ita nõ erit oĩpotẽs, q eſt falſum. Et ſi dicas q oĩo fiet qd diuina uolũtas uult fieri, ↄtra iʳ diuina uolũtas ĩpediet uolũtatẽ creatã, hoc aũt non põt fieri niſi uiolẽtando ipſam, ſed ipa non põt uiolẽtari qa ↄdictionẽ ĩplicat et declarat qa ſi uolũtas ex ſe determinat ad uelle.a. et deus faciat eam uelle oppoſitũ aut uolũtas mea uult illud aut uult ſi uult iʳ nõ eſt uiolẽtatio ſi uult iʳ nolẽs uellet q ĩplicat, iʳ nõ fiet oppoſitũ ei⁹ q ipa uult niſi deſtruat ei⁹ libertas. Tertio pʳ idẽ qa uolũtas oĩpotẽs ꝓducit uolitũ ĩ eſſe qñ uult et ꝓ illo nũc qñ illud uult ĩ eſſe ꝓducere nec eſt alius actus po⁹ exequutiue ab actu uoluntatis quo rẽ ꝓducat ĩ eſſe niſi uelle ſuo, ſicut ꝑʒ cũ ꝓducit angelũ qa uolẽdo eũ eſſe ꝓducit ad eẽ, ſed ſi uolũtas creata etc. ¶ Sed pp iſtas duas rõnes de oĩſcia dei, et de oĩpo⁹ dei q̃ ↄcludũt, iſtam opi. nõ tenet, ſed tʒ q deus ↄcurrit cũ uolũtate nr̃a ad cauſandũ uelle, reſtat eĩ inquirere qualr peccatũ poſſit eſſe a uolũte creata quo ad .q. pᵃᵐ, et quõ peccatũ nõ ẽ a deo quo ad .4.q. ¶ Quantum ad primam qualr peccatũ eſt a uolũtate creata eſt notandũ q ex illis tribus uiis duabus de cauſa ꝑ accñs, q̃ dicũt uoluntatẽ noſtrã eſſe cãm ꝑ accñs peccati, et tertia q̃ dicit q uolũtas nr̃a eſt cauſa defectiua peccati. Iſte tres uie ſi ſane ĩtelligant faciũt unam totalẽ et ĩtegralẽ ſolutionẽ ad primã .q. nã aduertendũ q ĩ peccato ſunt duo, p° eſt ibi ſubſtantia actus .ſ. uelle et diformitas ſiue carẽtia rectitudinis q̃ notatur ꝑ ly furari reſpectu carẽtie nõ oʒ dare cãm poſitiuã qa nõ hʒ ſm. B. Aug. 12. de ci. c°. 7. et iõ dicimus q uolũtas nõ ut efficiens ſed ut deficiẽs eſt cã illius formalis ĩ peccato et ſic nõ eſt cã effectiua ſed defectiua iuxta 3ᵐ modũ dicẽdi. Secũdo dico q uolũtas eſt cã ꝑ accñs peccati ut ꝑ accñs determinat effectũ et nõ cãm, qa uolũtas ut efficiẽs tendit ſubſtãtiã actus quẽ ꝓducit, ſed qa illi effectui ẽ anexus defectus cãtus deficiẽdo, et nõ efficiendo et iõ illũ defectũ cãre dr̃ ꝑ accñs, et ſic ĩtelligitur Dioniſius q nemo agit aſpiciens ad malũ, qa ad illud nõ agit ſed deficit nec illud tendit agẽdo quãq̃ nõ efficiẽdo ſequatur. Tertio dico, q uolũtati accidit cãre peccatũ, ut ly ꝑ accñs determinat cãm .ſ. uoluntatẽ, nõ tñ ſic accipiendo ꝑ accñs ſicut dicimus q albũ edificat, ſed accipiẽdo ꝑ accñs large ut uidelicet drĩa accidit generi ſic uolũtati ut uolũtas ẽ accidit drĩa qua cõſtituitur ĩ eſſe uoluntatis create, uolũtas .n. ut uolũtas eſt, eſt ĩdifferens ad diuinam uolũtatẽ et ad creatã, ſed ſi determinetur uolũtas ꝑ defectibile uel ꝑ eſſe de nihilo, uel ꝑ limitatũ uel finitũ et ꝑ iſta circũloquamur ꝓpriã drĩam cõſtituẽtem uolũtatẽ noſtram ĩ eſſe ſuo ſpecifico et ultimato, ſic dicimus q uolũtati ĩ cõi accidit defectibilitas et eẽ ex nihilo, et finitũ et qa uolũtati finite et defectibili ↄuenit ꝓximo eẽ cãm peccati, iõ dicimus hoc accidere uolũtati ut uolũtas eſt qa ipa ut ſic nõ eſt ꝓxima rõ cauſandi peccatũ ſicut ẽt aĩali ut aĩal eſt accidit ĩtelligere nec ĩtelligere cõuenit aĩali ĩ rõne aĩalis, ſʒ aĩali rõnali ſed qa rõnale accidit animali. iõ ẽt aĩali accidit ĩtelligere. Nota tñ q ſicut dicimus aĩal rationale eſſe diffinitionẽ hoĩs ſic uolũtatẽ defectibilẽ, dicimus diffinitionẽ uolũtatis create uel ſaltẽ diffinitionẽ circũloquimur, cetera patent. Et ſic ẽ ĩtelligenda pᵃ opi. q uidelicet uolũtas eſt cã ꝑ accñs peccati ĩquãtũ defectibilis eo q defectibilitas accidit uolũtati ſicut drĩa generi, alr non eſt uera et ſic ꝑʒ qualr ex illis trib⁹ uiis hẽtur totalis ſolutio pᵉ .q. quo°. ſ. uolũtas creata eſt cã ꝑ accñs et defectiua peccati. ¶ Reſtat modo oſtendere quo° uolũtas creata eſt cã defectiua peccati et diuina uolũtas non, ĩmo q ſola uolũtas creata deſſicit et peccat et uolũtas diuina non deſſicit, et hoc quo ad ſolutionẽ .4.q. Et ponitur talis ↄ°. ſ. diuina uolũtas non poteſt eſſe cã peccati. Et ad iſtas ↄcluſionem ꝓbãdam ponũtur tres auctoritates ſanctoꝝ q̃ ſunt rõnes hãc ↄcluſionẽ demrãtes, pᵃ et 2ᵃ eſt. B. Aug. liᵒ. 83. q. q̃ſtione. 3. Arguit. n. ibi a maiori ad minus negatiue, magis uidetur q hoĩe ſapiente Actore aliquis poſſit eſſe deterior et peccator, quã deo actore, ſed hoĩe ſapiente actore homo non fit deterior iʳ multo minus deo actore homo fit deterior uel peccator iʳ deus non poteſt eſſe, actor peccati, qa ſi ſic iʳ aliqs deo actore poſſet fieri peccator et ita deterior et ſic concludit Aug. q deus non poteſt eſſe cã peccati. Et ĩ eodẽ liᵒ. q. 16. ad idẽ arguit quia qd eſt oĩbus cã eſſendi non eſt cã non eſſendi ſiue q aliquid non ſit, ſed deus eſt cã oĩb⁹ eſſendi iʳ non eſt cã non eſſendi nec ꝑ ↄñs ẽ cã peccati, quia peccatũ formalr eſt nõ eſſe ſiue eſt nihil. Tertia ratio eſt Aug. qui etiã ꝓbat q de⁹ non poteſt auferre rectitudinem a uolũtate creata, quia ex oppoſito huius ſeʳ ↄdictio qa ſi deus poteſt auferre rectitudinem a uolũtate creata q̃ rectitudo ↄſiſtit ĩ hᵒ q uoluntas creata uellit quod deus uult eã uelle, aut uolens auffert aut nolens non nolens, qa nolens nihil agit iʳ uolens auferre auffert, ſi ſic iʳ nõ uult uolũtatem meã uelle qd uult eã uelle, qd ↄñs ĩplicat ↄdictionem, quia negatur uult et affirʳ uult ut ꝑʒ ĩſpicienti ↄñs, ſi hoc ↄñs implicat ↄdictionem et ſeʳ ex iſto añte q deus uolendo poteſt auferre rectitudinem a uolũtate mea, iʳ iſtud añs ĩplicat, igr̃ oppoſitũ eſt ſimplr neceᵐ. ſ. deus non poteſt uolẽdo aufferre rectitudinem a uolũtate mea. ¶ Sed decant iſte rationes clariores fiant obiicit ↄtra illas, et p° ↄtra primã ꝓbando q illa ratio non ↄcludat quia ſapiens tenetur ſuare ꝓceptũ de ꝓximo non ſubuertendo igr̃ q̃diu ꝓceptũ ſuat ipo actore nemo fit deterior et ſic eo actore nullus fit deterior niſi ipſe peccet et trãſgrediatur ꝓceptũ et ſic fiat nõ ſapiens, qa ſapientia accipitur ibi nõ tñ ꝑ hitũ ĩtellectus, ſed ẽt ꝓ ſapiẽtia q̃ eſt initiũ timoris dei et faciẽtes ↄ iſtã ſapiẽtiam ſunt ſtulti et peccatores quoꝝ numerus iuxta dictũ ſapiẽtis eſt ĩfinitus. Nec ẽ ſile de hoĩe ſapiẽte et de deo, qa ĩ põte ſapiẽtis nõ eſt poſſe cooperari ſor. ad bene agẽdũ uel nõ cooparari q ſi eẽt ĩ caſu ĩ põte eius ſicut eſt ĩ poteſtate dei, tũc ipo actore qs poſſet eẽ deterior qe ipo nõ coagẽte ſor. ad bene agendũ poſſet ſor. deficere et ita fieri deterior et ita ſapiẽte actore .i. nõ coopante fieret ſor. deterior ſic eſt de deo ĩ cuius põte eſt coagere et nõ coagere nobis ad bene operandũ, et ſic deo actore .i. nõ coagẽte nobiſcũ poſſumus eẽ deteriores et ita deus põt eẽ cã peccati lʒ nõ ſapiẽs hõ. ¶ Cõtra ſecũdam rõnem arr̃ qa et ſi cã neceſſaria et naturalis rᵘᵉ entitatis tñ nõ ſit cã nõ eẽndi qe talis etc. et deus nõ ẽ cã neceſſaria nec naturalis ĩ ꝓductione aĩe põt iʳ deus ꝓducere uolũtatẽ ĩ aĩa et actũ uolũtatis, et rectitudinẽ ĩ actũ, q̃ ſi inſit bonũ eſt ſi careat actus rectitudine ĩ eſt malũ, et cũ nõ neceſſario nec naturalr cauſet iſta ſed cõtingẽter, iʳ põt unũ cãre et alterũ non cãre. ſ. actum et nõ rectitudinẽ et ſic de⁹ põt eẽ cã carẽtie rectitudinis in actu et ſic cã peccati, iʳ nec iſta 2ᵃ rõ cõcludit q de⁹ nõ poſſit eẽ cã peccati. Preterea quare magis deus põt eẽ cã pene quã culpe cũ pena ſit eq̃ forʳ malũ et carẽtia boni ſicut culpa, priuatio .n. fruitionis dei et uiſionis dei eſt pena ĩ dãnatis et huius deus ẽ cã ſm Aug. liᵒ retrac. cᵒ. 25. et eſt maius malũ q̃ carentia rectitudinis ĩ actu, et magis nocet dãnatis carẽtia fruitionis q̃ carẽtia rectitudinis peccatori, iʳ ſicut deus põt eẽ cã pene iʳ et culpe. Preterea tñ malũ eſt priuatio gr̃e, ſicut eſt malum priuatio rectitudinis iuſtitie, et magis nocet nature ĩ qua ẽ carentia gr̃e q̃ carẽtia rectitudinis ĩ actu, et tñ ſolus deus eſt cã priuationis gr̃e qa ipſe ſolus eã creat et ↄſeruat, iʳ et ipſe ſolus eã anihilat, ſicut iʳ deſſiciẽdo ab actione .i. cõſeruatione eſt cã

priuationis gratie, quare non poterit non agendo, eſſe cauſa ca rẽtie iuſtitie ĩ actu et ita eẽ cã peccati. ¶ Cõtra rõnẽ Anſ. arĩ ꝙ nihil cõcludit qꝛ ex ea ſeqtur ꝙ nullus poſſet peccare ꝓꝫ qꝛ da oppoſitũ ſor. põt peccare ĩ.a. ꝑ ĩ.i deus põt non uelle ſor. eſſe rectũ ĩ.a. ꝓꝫ iſta ꝯña ĩ ꝓpoſitionibus de ineſſe, qꝛ optime ſe quit ſor. peccat ĩ.a. i deus nõ uult eũ eẽ rectum ĩ.a. ꝓꝫ ꝯña, quia ex oppoſito ꝯñtis ĩfert oppoſitũ añtis, deus uult ſor. eẽ rectũ ĩ.a. igr̃ ſor. eſt rectus ĩ.a. et ſi ẽ rectus i nõ peccat tũc ultra deus nõ uult ſor. eẽ rectũ ĩ.a. igr̃ nõ uult ſor. uelle ĩ.a. ꝙ uult ſor. uelle ĩ.a. iſta ꝯña ꝓꝫ ꝑ rõnem iuſti ꝙ ponit ĩ cº. ĩ.ꝗ eſt ſor. uelle ꝙ deus uult ſor. uelle, ſi igr̃ nõ uult ſor. eẽ rectum ĩ.a. igr̃ nõ uult ſor. uelle, ꝙ uult ſor. uelle igr̃ a ſi̇li ſeqtur ĩ illis ꝙ poſſibili ꝙ.ſ. deus põt non uelle ſor. uelle ĩ.a. qꝺ uult ſor. uelle ĩ.a. et hoc eſt impoſſibile, et ſeqtur ex illo añte ſor. põt peccare in.a. igr̃ illud eſt ĩpoſſibile et ex ꝯñti oppoſitũ neceᵐ.ſ. ſor. nõ põt peccare in a. ſed hoc ẽ falſum et ſeqtur ex rõne Anſ. igr̃ rõ illa nihil cõcludit. Aliq rñdẽt ad hoc et dicũt ꝙ ratio Anſel. tñ cõcludit ꝙ deus non põt de poᵃ ordinata auferre rectitudinem uolũtatis ſine actu uolũtatis.i. niſi uolũtas peccet, et tũc debet rõ Anſel. ſic formari, deus nõ põt de poᵃ ordinata auferre rectitudinẽ a uolũtate mea ſine peccato meo, qꝛ ſi ſic da oppoſitum põt ſine peccato meo a uolũtate mea de poᵃ ordinata auferre rectitudinẽ aut nolẽs aut uolens, nõ nolẽs, igr̃ uolẽs et ita ſeqtur ꝙ poteſt nõ uelle me uelle ꝙ uult me uelle de poᵃ ordinata, ꝙ ẽ ĩpoſſibile et ĩplicãs ꝯdictionẽ igr̃ añs ĩplicat, igr̃ illa eſt ſimplr̃ neceſſaria.ſ. deus nõ põt de poᵃ orᵗᵃ auferre rectitudinẽ a uolũtate mea ſine actu meo et hoc dicũt tñ rõnem Anſ. cõcludere. Sed ꝯ iſtã euaſionẽ arguit Sco. qꝛ pᵃ ĩſtãtia ꝯ rõnem Anſ. abſolute ꝓbat ꝙ nullus poſſet peccare, ut ꝓꝫ intuẽti rõnem. Silr̃ ſi iſta rñſio eẽt uera, ꝙ uidelicet rõ cõcluderet ꝙ ſine actu meo nõ poſſet deus a uolũtate mea auferre rectitudinẽ nõ cõcluderet hoc de potẽtia ordinata, ſed cõcludet ꝙ deus de potentia abſoluta nõ poſſet ſine actu meo auferre rectitudinẽ a uolũtate mea ꝓꝫ, qꝛ rõ ĩtendit ĩferre ꝯdictoria, et ita ꝙ ꝯñs ſit ĩplicãs ꝯdictionẽ et ita oppoſitũ ſit ſimplr̃ neceᵐ.ſ. deus non põt auferre rectitudinẽ a uolũtate mea ſine peccato meo et ita ſi cõcludit cõcludit de poᵃ abſoluta, hoc deũ facere nõ poſſe, et non de poᵃ ordinata et ꝓꝫ ꝑ uerba Anſel. qꝛ ſubdit nihil ĩpoſſibilius ſed quocũqꝫ ĩpoſſibili dato ꝙ non ĩcludit ꝯdictionẽ dari põt aliqd magis ĩpoſſibile, qꝛ illud ꝙ ꝯdictionẽ ĩcludit. Sed certũ eſt ꝙ ex illa rõne Anſel. non ſequũtur ꝯdictoria ut dicet poſt, nec hoc eſt ĩpoſſibile poᵉ dei abᵗᵉ.ſ. auferre rectitudinẽ a uolũtate mea ſine meo peccato, imo ſtat ꝙ ego nõ peccẽ, et tñ deꝰ auferat rectitudinẽ a me, qꝛ illã uult mihi ĩeſſe contigentẽ, i põt eã non cõſeruare, qꝛ eã non conſuat neceº, ponat i ꝙ ſine peccato ꝓcedente ĩ me non conſuet. hic nota ꝙ de poᵃ dei ordinata non eſt admittẽdus caſus, qꝛ ſtatuit deꝰ conſuare gratiã datã mihi et aliis, ſi non ĩteruenerit peccatũ, et ideo me non peccãte nũꝗ auferet deus rectitudinẽ ſed bene admittẽdus eſt caſus de potentia abſoluta qꝛ ꝯdictionẽ non ĩplicat, ſed utrũ tũc ego eſſem nõ rectus culpabilitẽ? Dico ꝙ non, qꝛ carẽtia illius rectitudinis non ineſſet mihi demeritorie, nec ego eſſem debitor illius rectitudinis, qꝛ ſi deus ſubtraxit ſe, libere ſine defectu meo ſe ſubtraxit igr̃ iſta ratio non ꝯcludit quin deus de poᵃ abſoluta poſſet auferre rectitudinẽ a me et ſic facere me nõ rectũ, et ſic peccatorẽ, ꝫ dubiũ additũ hº ſoluat. ¶ Ad ſolutiõem iſtorꝫ obiectorꝫ, et ad ſolutionẽ prĩcipalẽ qſtionis.ſ. an deus poſſit eẽ pᵃ cã deficiendi et cã peccati, dico etc. ola patent. Exẽplũ tñ aptũ dicit. S. Tho. oñdens ꝙ defectus poſſit attribui effectui ab una cã et nõ ab alia ſicut ſi quis hẽat uirtutẽ ꝓgreſſiuã et hẽat tibiã breuiorẽ altera iſti claudicabit, claudicatio eſt deffectus ĩ ambulatione et iſte defectus non attribuit uirtuti ꝓgreſſiue qꝛ hꝫ eã ĩ ca ſu ꝑfectã, ſed attribuit tibie ꝗ eſt altera cã motus illius, ſic ĩ ꝓpoſito. Exẽplum ẽt doc. ualet quia ſtãte recto dictamine in ĩteᵘ poteſt uolũtas ĩ oppoſitũ illius dictaminis igit ſi uelle erit non rectũ non erit deffectus ex pte dictaminis ſed ex pte uolũtatis igit a ſi̇li ſi ſit deffectus ĩ actu uolẽdi ꝓducto a deo et a uolũtate mea ille deffectus non attribuet deo ſꝫ uolũtati noſtre deficiẽti et potẽti dare rectitudinẽ actui et non danti, non aũt ẽt attribuet deo quia ipe ſemp dat rectitudinẽ ꝗtũ eſt ex ſe, ſed ſi non dat hoc eſt quia 2ᵃ cã non cãt illã. Et ſi obiicias. Supra ſolutũ eſt. ¶ Ad obiectiones, ad primã quia non ſolũ ex hoc ꝙ ſapiens ſuat ꝓceptũ de non ſubuertendo ꝓximũ eo actore nullus ſit deterior, ſꝫ etiã ex hoc ꝙ ſapiens quia talis ſapientia dicit a ſapore et ĩcludit non ſolũ hitũ intellectus, ſed etiã charitatem, boni.n. et ſapientes uiri ſuo exº alios ad bonum ĩducũt nullũ ad malũ ſed magis a malo retrahũt. Iſtius ſapientie initiũ eſt timor dñi filialis non ſuilis et per hoc tenet ratio Aug. deus eſt oĩ agente ꝓſtãtior.i. eius uolũtas ſemplr̃ ꝑfectior quare diuina uoluntas non poteſt eſſe ratio qua aliquis peccat nec pᵃ ratio deficiendi alicui cui ipa poteſt coagere. ¶ Et ad ĩſtãtiã ꝯ ſecũdã rationem Aug. dico ꝙ et ſi uerꝫ ſit ꝙ deus non ſit cã neceſſaria aut naturalis agẽti ad extra ſed libera et contingens tñ ſi deus cãt unã naturã cãt ex pacto oẽm ꝑfectionem cõpetẽtem nature niſi ĩueniat impedimẽtũ, et iõ cãt rectitudinẽ in actu uolũtatis ſi uolũtas nõ deficiat. Eſt.n. lex diuina ꝙ quicquid deus dat uolũtate añte dat et uolũtate ꝯñte quãtũ eſt ex ſe. Sed tũc ẽ dubiũ quãtũ ad principalẽ.q. qua ꝗrit utrũ deꝰ poſſit eẽ cã peccati, qꝛ dato ꝙ peccatũ nõ aſcribat deo ſed uolũtati create ut cauſe, nõ tñ oñdit ꝙ deus nõ poſſit eſſe pᵃ cã deficiẽdi ex quo eſt libere et cõtingenter cãs rectitudinẽ in actu ut dr̃ in ſolutione ꝓdicta et prius ꝙ uolũtas create, uidet ſemper ꝙ ipe poſſit priꝰ nõ cãre rectitudinẽ ꝙ uolũtas create nõ cauſet, et ita deus põt eẽ pᵃ cã deficiẽdi lꝫ de facto nõ ſit, qꝛ ſemp ſeruat illã legẽ quicquid dat añter dat ꝯñter, ſꝫ hᵘ tñ ꝓbat ꝙ de poᵃ ordinata hoc nõ põt facere, ſed de poᵃ abᵗᵃ uidet poſſe facere cũ nõ ĩplicet ꝯdictionem. Et iõ ſi qs arguẽdo dicat deus cõtingẽter cãt rectitudinẽ ĩ actu qñ cũ uolũtate cauſat ſic ꝙ uolũtas nõ deficit cõcedo, i poſſet nõ cãre, ꝯcedo, ponat ĩeſſe ꝙ nõ cãt nõ eſt admittẽdus caſus de poᵃ orᵗᵃ dei, ſed ſi admittatur, admittat tñ de poᵃ abᵗᵃ dei, ſꝫ tũc talis carẽtia rectitudinis ĩ actu nõ ẽ peccatũ, qꝛ deo ſubtracto ꝑ caſum ſine defectu uolũtatis ipe nõ põt darẽ rectitudinẽ actui, et ſic nõ hꝫ debitũ ad dãdũ et ſi actus caret rectitudine, nõ tñ caret rectitudie debita et tũc nõ eſt peccatum, et ſic ẽt iſto caſu dato deus non eſt cã peccati. Ibi tñ nota cũ dicit ꝙ deus ĩ ſe peccare non põt, qꝛ oẽ peccatum cõſiſtit aut ĩ auerſione formali a deo, aut ĩ auerſione uirtuali, ſed deus non põt auerti forʳ a ſe odiẽdo ſe, qꝛ ſe neceſſario diligit ꝗ neceſſitas oris, et ex ĩfinitate obiecti amabilis.ſ. eſſentie ſue, et ex ĩfinitate uolũtatis, nec põt nõ amare ſe ſumme et ordinate, ꝓꝫ qꝛ da oppoᵐ, nõ diligit ſe ſumme nec ordiate, igit nõ poterit ſe ordinate nec ſumme diligere et ita erit peioris cõditionis quã nos ſimus, qꝛ nos poſſumus eum ordinate diligere, ſi dicas imo ſi nũc nõ ordinate ſe diligit poterit tñ alias, i tunc mutabit deus ꝙ ẽ ĩpoſſibile, nõ põt i deus ſe nõ deligere ſumme et ordinatiſſime, nec põt auerti a ſe uirtualr̃ qꝛ nihil aliud a ſe eſt ei neceſſariũ ad uolẽdũ, oẽ.n. aliud a ſe, iõ eſt, qꝛ a deo uolitũ eſt eẽ et qꝛ hoc nõ eſt uolitũ et ꝓ nunc iõ eſt ſic a nobis ordinate uolẽdũ nõ ab eo, ꝓceptũ.n. ipe dedit nobis nõ ſibi qꝛ lege nõ ĩdiget, lex.n. ꝓp trãſgreſſores poſita eſt. Sed quare uolũtas ĩcreata nõ põt eẽ prima cauſa deficiendi? Reſponſum eſt. ¶ Ad aliud de grã. Ibi nota, ꝙ peccatũ duobus modis accipit aut ꝓ carẽtia actualis iuſtitie et ſic ẽ peccatũ actuale aut pro carẽtia grẽ debite ĩeſſe, et ſic peccatũ accipit pro carẽtia habi-

tualis iuſtitie, ſi iſta carētia gr̄e ſit ꝑ demeritū p̄cedens peccatū dr̄, ſi ſit ex mera libertate diuina nō manutenēte gratiam nullo peccato p̄cedēte illa carētia nō ē peccatū. Et nota ꝙ deus ordinate anihilat gratiā q̄n demeritū p̄cedit. Sed abſolute anihilat ſi nullū peccatū p̄cedit. Et qa rōne primi peccati, nullū demeritū p̄cedit, iō ordinate deus nō pōt ſubtrahere ſe ī cāndo rectitudinē ī actu, ſed bene de po^a abſoluta pōt qa nō īplicat ſi tūc nō erit peccatū. ¶ Ad illud ꝯ rōnē Anſel. pōt dici ꝙ ꝯ° illi⁹ rōnis nō īcludit ꝯdictionē nec ex ꝯñti añs, nec oppoſitū añtis. ſ. deus non pōt auferre rectitudinē a volūtate nō eſt ſimpl'r neceſſaria, imo pōt auferre ſi uult, uel nō cōſeruare, et ꝑ͛ ꝙ concluſio nō īcludat ꝯdictionē, q̄ ꝯdictio eſt de eodē et ſm idē etc. hic aūt negat volūtas beneplaciti et ꝯñs, et affirmat voluntas ſigni et añs cū īfert, ꝙ deus nō uult me velle qd̄ uult me velle, uā ꝑ illo .ſ. ꝑ quo volūtas peccat nō uult volūtate beneplaciti uel cōſequēter velle hoc .ſ. velle deū amare q̄n obmittit, qa ſi volūtate beneplaciti vellet ſcʒ. amare deū q̄n actual'r peccat tūc nō peccaret, ſed deū amaret, voluntas.n. būplaciti ſemp īplet et iō volūtate būplaciti nō uult deus ſcʒ. velle ꝑ illo .ſ. qd̄ uult volūtate ſigni eū velle, qa volūtate añte uult eū amare deū ꝑ illo .ſ. ꝑ quo obmittis, et ita non negat et affir͛ idē et iō ꝯñs illius rōnis Anſel. nō īcludit ꝯdictionē. Alioquī ſi īcluderet ſeq̄ret abſolute ꝙ volūtas creata nō poſſet peccare, ut deducit p^a īſtantia, et hoc ē falſum ſeq̄ret ēt ꝙ deus de po^a ab^ta non poſſet auferre rectitudinē a volūtate ſine demerito volūtatis ꝙ eſt ēt falſum qa ꝯdictionē non īplicat et illā rectitudinē cōtingēter conſeruat i͛ pōt non conſeruare. Quid ergo ꝓbat Anſel. doc. ī reportatis dicit ꝙ eſt rō ſophyſtica, quia pōt auferre nec volēdo nec nolēdo, ſed ſubtrahēdo ſolū manutenētiā ſuam, negatiue ſe hñdo circa illā. Hic tñ doc. exponit eā, et dicit ꝙ illa rō ꝓbat ꝙ deus actu poſitiuo .ſ. volēdo non pōt auferre rectitudinē volūtatis, qa tūc volēs auferret, et ita volūtate beneplaciti volent, et ita uellet me volūtate būplaciti non velle ꝙ volūtate ſigni et añte vellet me velle, et iſtud ꝯñs illatū ſi non īplicet ꝯtradictionē eſt tñ falſum, qa ita ſtatuit deus ꝙ qcq̄d uult volūtate añte hoc idē uult volūtate ꝯñte et būplaciti q̄ntū eſt ex ſe ſi non ponat peccatū ī volūtate creata, de po^a q̄° ordinata nō pōt deus auferre rectitudinē a volūtate mea ſine actu meo, ſi ſi ponat ꝙ deus auferrat rectitudinē a me ſine actu meo tūc ego nō pono īpedimētū, i͛ iſto caſu poſito ſeq̄r ꝙ deus nō uult volūtate beneplaciti ꝙ uult me velle volūtate añte q̄ ē falſum et ſi non includat ꝯdictionē et ſic añs eſt falſum .ſ. deus pōt ſine actu meo auferre rectitudine a me de po^a ordinata et ſic oppoſitum eſt uerū, deus de po^a or^ta non pōt auferra rectitudinē a me ſine actu meo tñ cū hoc ſtat ꝙ deus abſolute poſſit auferre rectitudinem ſine actu meo et oppoſitū nō ꝓbat rō, nec ēt rō ꝓbat quin de⁹ poſſit negatiue auferre et hoc ꝑꝑ demeritū volūtatis create, et ita ratio Anſel. ꝓbat ꝙ deus non poſſit eſſe cā peccati, niſi de po^a ordinata non abſoluta, p^a tñ ratio hoc ꝓbat, tenendū eſt i͛ ꝙ deus non poſſit eſſe cauſa peccati.

¶ AD ARGVMENTA Principalia. q. prime patent ſolutiones ī ſolutione de malo, nota ibi ꝙ negat malū eſſe a malo, et ſupponit ꝙ malū dicat priuationē boni ita ꝙ non ꝯtīdatur poſitiue ſed priuatiue, in natura autē aliqua malū poſſet duobus modis īntelligi eē aut ꝑ priuationē ptiū eiuſdē nature, ſicut ſi a natura humana .a. amoueret una ps et deinde alia, et ſi a motio fieret ſecūdum ptes ꝓportionales proceſſus eēt in īfinitū et tūc non ſtaremus ad aliqd̄ malū ī natura qd̄ eēt ſummū malū, quia quācūq; ī tali natura eēt malū, in īfinitū tñ poſſet īntelligi peior et ſic non dat ī natura ſummū malū, aut a motio fieret ſm partes eiuſdē q̄ntitatis et ſic ēt non eēt ſtatus ad aliquid ſummū malū, imo eēt ſtatus ad nihil ſicut ps in q̄ntitate q̄ diuiditur per partes eiuſdē q̄ntitatis, et ſi ptes ille deſtruerētur ſtatus eſſet ad nihil et ita non ad malū ſummū ī natura. Ali⁹ poteſt intelligi malū ſummū ī natura ꝑ priuationē non ptiū illius nature ſed ꝑ priuationē ꝑfectionū conuenētiū tali nature, et tunc natura ſumma data q̄ ſi eēt bona hr̄et ſummā ꝑfectionem ſibi poſſibilē eēt optima creatura et ſi illis careat eſt ſummū malū in natura et ſic lucifer eſt ſummū malū ī natura create quia ſi nō peccaſſet eſſet ſummū bonū creatū loquēdo de pura creatura excipiēda virginē, ſed tn̄ malū ī natura non ē cā alioꝝ maloꝝ, nec alia mala ſunt ab illo ſic ꝙ poſitiuū ī malo ſit a poſitiuo illius mali, nec priuatiuū ī malo ſit a priuatione illi⁹ mali. Nota tñ ꝑ lr̄a ꝙ eūdem ꝓceſſum ponit in natura iſtius mali de amotione partiū nature et hoc uel ſm ꝓportionem uel ſm partes q̄ntitatiuas ſed ſic ad nullū malū eſſet ſtatus, ſi volumus i͛ hr̄e ſtatū ī aliquo ſummo malo ī natura oʒ ꝓcedere ſm priuationē ꝑfectionū conuenientiū alicui nature, ſeruata uā q̄ priuetur illis, illa natura ſic priuata erit ſummū malū.

¶ AD ARGVMENTA Principalia. q. q. Ad primū ps ꝙ deus non eſt cā peccati et ſi peccatū ſit a volūtate creata, qa illa eſt q̄ p° defficit et non deus p° defficit, imo de⁹ nullo° q̄ntū eſt ex ſe defficit et ſi non cāt hoc eſt ex deffectu volūtatis nō caucāntis, nec deus pōt p° defficere ſic ꝙ eius defficere eſſet cā peccati, quia et ſi p^o deus non cāret rectitudinē ī actu talis carentia rectitudinis non eſſet peccatū, qa non ois carentia rectitudinis in actu eſt peccatū, ſi carentia debita ſolū eſt peccatū et tūc eſt debita q̄n volūtas creata pōt illā dare actui ſuo ſed ſi deus libere ſe ſubtraheret ſine deffectu volūtatis tūc voluntas non poſſet illā rectitudinē dare et ſic actus careret rectitudine non debita et ita non eēt peccatū. Et cum dr̄ volūtas eſt cāta a deo et quicquid eſt cā cauſe etc. Dicit ꝙ illud eſt uerū in cauſis efficiētibus tm̄ et non defficientibus, et ꝑ hoc etiā ſoluitur arg^m qd̄ uidet multis valde difficile deus cāt actū peccati, ad quē ſe͛ difformitas i͛ cāt difformitatē, qa cāns añs cāt ꝯñs, nec eſt ſi illud ꝯñs ſequat natural'r ad añs, ſi ſe͛ libere et cōtingēter et ps qa actus q̄ cāatur non rectus pōt fieri rectus ēt ꝑ illo .ſ. ꝑ quo cāatur, qa non al'r cāatur peccatū ꝯtingēter niſi ꝑ illa .ſ. ꝑ quo cāatur. Itē nota ibi dr̄ias inter cās naturales et liberas qa cauſe naturales a deo accipiūt eē et ēt determinationes naturalē ad cāndū et ita nō pñt al'r cāre, et ſic ſp cōformāt ſe regule ſuperiori .ſ. volūtati diuine. Sed voluntas accepit a deo libertatē ſm quā pōt illud cāre ꝙ deus cāt, et ſic ꝯformit et etiā nō illud cāre et ſic difformit. ¶ Ad ſecūdum cōcedit añs ꝙ deus cāt ſubſtractū ī peccato, et negat ꝯñs, et ad ꝓbationē cum dr̄ nō ob aliā cām volūtas dr̄ cāre peccatū, niſi qa cāt ſubſtratū et ꝑ accñs defectū ī actu, dr̄ ꝙ nō ſolū ꝑꝑ hoc volūtas eſt cā peccati ſed qa ipſa tenet recte agere ex hoc ꝙ effectus ē ī ꝑtāte ſua non agit recte, nō ſic aūt tenet volūtas diuina quia nulli uñ deus eſt debitor et ex hoc ī ſe peccar̄ nō pōt, et ſic ps ꝙ ſi actus producat non recte illius rectitudinis deus non eſt debitor, et iō peccatū non pōt ei attribui. ¶ Sed qa arg^ta ī oppoſitū ꝓbāt ꝙ deus nō eſt cā ſubſtracti ī actu, et nos ꝯ illā uiā q̄ ts ꝙ volūtas ē totalis cā uelle arguimus duobus modis qa tūc deus nō ꝑſciret futura nec eēt oīpotēs iō tenemus ꝙ deus cāt ſubſtātiam actus una cū volūtate creata, ideo arg^ta illa hēt ſolui. ¶ Ad ſecūdū, qa p^m hoc non ꝓbat cū dr̄ ꝙ deus non pōt facere ꝯ ſuā ꝓhibitionē, ꝓhibuit.n. Ade comeder̄ de pomo, i͛ ſi cāret illū actū faceret ꝯ ꝓhibitionem ſuā, et ita videt eē duplicitate ī eo. Dicit p° doc. ꝙ de⁹ uult multa volūtate būplaciti q̄ tñ ꝓhibuit voluntate ſigni ſicut ꝓhibuit ne ego vellim furari et tñ actū iſtū quo volo furari deus volūtate būplaciti uult, al'r ſi nollet illud eſſe volūtate būplaciti nūq̄ eēt, et ſi͛ ꝓhibet blaſfemiā ī eā fieri et ꝓhibet ne ipſe odio hēatur, tñ voluntate būplaciti ꝯcurrit ad ſub-

ſtractū illoꝝ actuū nō tñ ad deformitatē ut dictū ē. Dicit etiā
doc. ꝙ deus noluit eſſe fieri uoꝉe ꝯñte ꝗ precepit ut ps precepit
abrae ut in molaret yſaac nec tñ noluit uoꝉe bñplaciti yſaac
ymolari et ſi dicas iᵉ ē ibi duplicitas negat ꝯña qa qñ in ꝑcepto
eſt aliquis finis teneturr a deo ꝑcipiēte et ille finis hētur tūc pōt
ſine duplicitate reuocari ꝑceptū cū finis ꝑcepti hitus ē,uoluit.n.
de⁹ manifeſtarꝰ obediētiā abrae toti mūdo et illā p iſtud ꝑceptū
manifeſtauit q.n. credidiſſet ꝙ abraā iuſu dei uoluiſſe interfi
cere filiū quē tāto amorꝰ diligebat niſi p iſtud ꝑceptū demōſtra
tū fuiſſet,erat .n.notū deo ipſ debere ſibi obedirꝰ ſ; nō erat notū
nobis ſiᵉ ꝑcepit ade ne ꝯmederet de pomo ſciēs ꝙ ñ obediret ſ;
iō ꝑcepit ut eiꝰ ī obediētia oībus manifeſtaret et itā ī iſtis ꝑce
ptis nō fuit duplicitas ſ; finis tentus ī ꝑcepto demōſtratus. Ad
uerte tñ ꝙ ſi aliquid uoluit uoꝉe bñplaciti eadē uoꝉe non ꝑcepit
oppoſitū qa ibi eēt duplicitas. Item aduerte ꝙ pp hoc ñ debemus
cōcedere ꝙ de⁹ faciat ꝯ ꝓhibitionē ſuā ſuple ſibi factā qo nihil
ꝓhibuit ſibi ſ; nobis nec etꝰ cāt inqꝫtū ſunt ꝓhibita ſed inqꝫtū
ſunt poſitiui et in qꝫtū ſunt entia cū de⁹ totius entis poſitiui cā
ſit. Et ſi dicas ſi de⁹ nō cāret uelle meū quo uolo furari nec uo
lūtas mea illud cāret dicit dioniſius ꝙ coactā uitā nō habemus
ſ; liberā iō ex pacto facto ī nr̄is opationib⁹ ꝯcurrit deus ſ.n.
nō ꝯcurreret ad ſubſtractū peccati ſolū poſſem⁹ bñ opari et ñ
male et ſi ſic coactā haberemus uitā. Aduertēdū tñ ꝙ de⁹ nō dr̄
excitare uoꝉes noſtras ad uelle furari ſicut excitat eā ad eliciē
dū actum dilectionis dei,illa.n. excitatio ē qdā gr̄a gratis da
ta ꝑueniēs hoīes ad bonū nō ſic ꝑuenit deus hoīes ad malū ſed
uolūtas nr̄a ſe excitat ad actū malū. ¶ Ad aliud dicit doc.ꝙ
uelle meū,nō eſt uelle diuinū ſ; ē eius ſiue effectus uelle diuini
uelle.n.diuinū ē in ſe īfinitū et uelle uoꝉes mee ē finitū et cātū
a deo et a charitate tñ qa a diuina uoꝉe uolēte illud cāre et
ordinat illud uelle meū ad ſe et ſic illud uelle in qꝫtū eſt a deo
eſt ordinatū ī optimū finē et a principio optimo ſ; īqꝫtū ē act⁹
uoꝉes mee ē inordinat⁹ ſicut uelle furari uel uelle fornicari nec
in ꝯuenit ꝙ idē actus ut adeo ſit ordinat⁹ mālr et ī ordinatus
forᵉ auoꝉe nr̄a ſicut etiā act⁹ nr̄ ī eē nāe eſt mālr ordinat⁹ .ī
eſt mā ordinabilis qꝫtū ē ex ſe. Nota tñ ꝙ act⁹ malus ex gene
re qui.ſ.tranſit ſup mām ī debitā ſ; rectā rōnē nō pōt cirꝯſtā
tionari ſic ꝙ ſit moralr bonus qa talis bonitas reqrit oēs circū
ſtātias ī eē actui qa bonū ē ex eī cā ſ; dyo. Act⁹ bonus ex ge
nere pōt circūſtātionari bñ et male et ſic ē indifferens ad bo
nitatē et malitiā moralē unde dato ꝙ odiū dei ñ poſſit bñ cir
cūſtantionari tñ odiū bene pōt ut odiū peccati, ſ; de iſtis ī fra.
¶ Ad ultimū. Nota ꝙ uolūtas bñplaciti nō eſt regula liberi ar
bitrii nr̄i nec debem⁹ uelle ꝙ de⁹ uolūtate bñplaciti uult qa et ſi
ipſe uult uoꝉe aliqd uult ñ tñ uult nos illud uelle nec ſi de⁹ ult
mortē pr̄is mei, ñ tñ ult me uelle mortē pr̄is mei nec ego debeo
illā uelle. Sic.n.fili⁹ malus ult mortē pr̄is ſi ult de⁹ uoꝉe bñpla
citi et ꝯformat ſe illi et peccat iᵉ nō tenemur cōformarꝰ nos illi
uolūtati nec ipſa eſt regula noſtra et iō dato ꝙ deus uelit uo
luntate cōſequēte uelle meū quo uolo furari ego ñ debeo illud
uelle ſ; nitare illud ſiᵉ de actu blaſfemādi deū deus illū actū
uult et tñ ego nō debeo me cōformare illi ī uolitiō ut ex ulti
ma di.primi deus uoluit mortē xp̄i et iudei uoluerunt mortem
xp̄i et peccauerūt. S; uolūtas dei aīs et ſigni ē regula uolūta
tis noſtre et illi tenemur ꝯformare nos illa.n. ē regula et ſicut
illa nos uult uelle nos debemus uelle,nō uult nos furari igitur
uelle furari nō debet nobis ī eſſe ſ; in eſſe nō uelle furari et iō
nō ſequit deus ꝓducit actū quo uolo furari igᵉ illum uult eſſe
igitur et ego debeo uelle illū actū mihi in eſſe negat ꝯña quia
uolūtas antecedēs ꝗ eſt regula mea cui teneor ꝯformari oppo
ſitum precipit et ſic ps qd dicendum ſit ad illud argumentum.

¶ AD TERTIAM QVESTIOnē que ē diſt.36.qua que
rebat utrū peccatū ſit pena peccati. Doc.reſpōdēdo ponit duas
cōcluſiones prima oē peccatū eſt pena. Secūda unū peccatū pōt
eſſe cā alterius peccati. Probat prima.unde notādū ꝙ ī uolūtate
affectio cōmodi et iuſticie ſunt actus primi et qdā ꝑfectibilia
et quia affectio iuſticie ē ꝑfectibile perfectius ꝗ affectio cō
modi quia iſta ꝑfectio ꝯſequit uolūtatē in quantū appetitus
nālis affectio iuſticie cōſeqt eā ut uolūtas qa nō eſt aliud quā
libertas et iō dr̄ cōuenire uolūtati ſimplr ꝑfectiones cōuenien
tes iſtis dicūtur eſſe qdā accidētalia ſupueniētia, ſicut reſpectu
affectionis comodi ſanitas ſatietas diuitie indumēta domus et
alia in quib⁹ accomodat hō,reſpectu aūt affectionis iuſticie ut
recta uita recte et iuſte opationes uiſio dei fruitio dei gr̄a uir
tutes et hꝰ. Carētia aūt bonoꝝ comodi eſt pena certū eſt ſicut
egritudo fames nuditas incarceratio,et ſitis. Multomagis ca
rētia alioꝝ bonoꝝ iuſticie erit pena et ita iniuſticia obliquitas
mala uita mali actus carentia gr̄e carentia fruitionis dei ſunt
maxima mala et iſtis bonis priuat ſe peccator peccato ſuo et
ita oē peccatū ē pena cū in oī peccato priuat ſe quis bono iuſti
cie. Et ſic uerificat dictū aug.oīs inordinatus animus ē ſibi pe
na nec eſt ad moniciū dedecus culpe qn ibi ſit decor iuſtitie et
ſic pena reordinat culpā et ita eadem carētia rectitudinis ſiue
iuſticie ē culpa et ē pena. S; qa culpa uolūtaria eſt ſ; aug. de
uera religione ſed pena oīs ē inuolūtaria ſm Anſ. quō igitur
eadē carentia erit culpa et ſic uolūtaria et pena et ſic inuolū
taria reſpōdet magiſter ꝙ eadē carētia actiue eſt culpa,et ea
dē paſſiue eſt pena et in uolūtaria ꝙ ex ponit doc.ſicut carētia
rectitudinis actiue ꝯſiderat ut ē a uolūtate potēte recte agere
et cōformiter uolūtati diuine et nō egit iō caret illa rectitudi
ne et illa carētia ē uolūtaria et ſic hꝫ rōnē culpe et exēplificat
de prora et de nauta q hēt in ptāte ſua gubernare nauē ſ; deli
genter laboret. Secundo ē illa carētia rectitudinis eſt pena pre
quanto ē in uolūtate ſubiectiue et illa carētia forᵉ dr̄ uolūtas
carere rectitudine ſibi cōueniēte ſ; affectionē iuſticie et ut ſic
nō eſt in ptāte uolūtatis quia nō eſt in ptāte patientis non pati
et eſt ī uolūtaria et quia eſt ꝯ nālē, inclinationē uolūtatis ma
gis quā ꝗcunqꝫ carentia boni comodi cū p peccatū priuat bono
infinito obiectiue et fruitione dei et ordinat ad mortē eternam.
Et dicit doc.in reportatis ꝙ ad hoc ꝙ pena dicat inuolūtaria
nō oꝫ ꝙ ſit nolitio actu elicito uolūtatis ſed ſufficit ꝙ ſit ꝯ natu
ralē inclinationē uolūtatis et ſic carētia illa licet nō ſit nolitio
actu elicito ē tñ nolitio quia ꝯ nālē inclinationē et hoc ſufficit
Anſ.q dicit ꝙ oīs pena eſt inuolūtaria et ſic ps quid dicendū
ad argumentū. ¶ Secūda cōcluſio ꝓbatur et ſunt duo modi di
cēdi primus nō tenet ſ; ſecūdus primus dicit ꝙ hō pcās prima
peccato demeret ut deus aſſiſtat ſibi in 2° actu ad cāndū recti
tudinē ī illo et ita deo nō aſſiſtēte ſola uolūtas illa cāre nō pōt
et ſic cadit ī 2ᵐ pcctū ī penā pⁱ,et ſic 2ᵐ ē pena pⁱ. Et ſi dicas
ſi de⁹ ñ aſſiſtit uolūtati ñ pōt cāre rectitudinē pcādo iᵉ ñ tenet
illā cāre negādo ꝯñas qa ſi nō pōt īputat ſibi qa peccādo īcidit in
hāc ī potentiā qa hoc nō eſt ex ſola libertate dei ſubtrahentis ſe
libere ſ; hoc eſt ex demerito. Eūd īputat peccatori q p° pecca
uit ſi in illo actu nō opat gratuite quia demeruit ut de⁹ annihi
laret ī eo gr̄as,et tūc dūt eē ſile ꝺ priuatiōe gr̄e et de priuatiōe
rectitudinis qa poſt pᵐ peccm̄ demeruit ut de⁹ ñ aſſiſtat gr̄e ad
cōſuandum eā et ita de rectitudine in actu. Sed doc. dicit hūc
modū,eē nimis difficilē. Quia ſi deus nō aſſiſtit ſor.in 2°. actu
ad cāndū rectitudinē ī illo ſeᵉ ꝙ qꝫtūcūqꝫ ſi nō peccaſſet aſſiſte
ret etc. tñ lītem p° peccato ſi nō aſſiſtit uolūtati nō poterit non
peccare qa tenet dare rectitudinē qa oēs ei⁹ opatiōes debēt eē
recte accepie.n.illas adeo uoꝉe aīe et nō pñt eſſe recte deo nō
aſſiſtēte iᵉ in 2° actu nō poterit nō peccare et ſeᵉ ꝙ nūqꝫ poſt
primū peccatū pcāret qa null⁹ peccat,ī eo ꝙ uitare ñ pōt et ita
nō peccaret et ñ poſſ; nō peccare qd īplicat. ¶ Ideo doc. alr
dicit ꝙ ſemper deus aſſiſtit uolūtati in oībus actibus ſuis ad

cauſandum in eis rectitudinem q̄ ſi non ſint recte hoc eſt quia uoluntas eſt ſemper prima cauſa defficiens nunq̄ deus quia ipſe quicquid dat antecedēter dat etiā ꝯſequēter ſi ñ ſit ipedimētū nec pm pctm̄ ē īpedimētū rle rectitudinis ī actu 2o, ſʒ ſi ibi ē īpedimētū ē ſola uolūtas ñ cōſor' cāns uol dic, et iō uolūtas ſp pōt reſurgere a pctō, et q̄ncūq; peccat p̄t nō peccare, ſʒ mereri uel ſaltē nō peccare ſi extra charitatem ſuat p̄ceptū dei recte opaꝫ, lʒ ñ mereaꝫ, et ita dictū ē de angelis ſupra q̄ dū peccabāt 2o pctō poterāt facere pntaʒ de po, ſic ē de nobis p̄ ſtatu iſto. Dicit tñ doc. q̄ adhuc 2m pctm̄ p̄t dici pena p1, quia in 2o peccato priuauit ſe bono iuſtitie, cū poſſʒ iuſte agere, et ñ egit potuit ēt hr̄e remiſſionē p1 et nō recte opando nō hʒ, ſʒ in illo et ī 2o relict' ē. ¶ Nec ē ſile, negat ſilitudinē aſſumptā ab alia pte. ſ.n.ē ſile de priuatiōe rectitudinis in actu, et de priuatiōe gr̄e, q̄a ſi deus nō aſſiſtit ad cāndū gr̄as in aīa poſt pm pctm̄ hoc iō ē q̄ ñ dedit nobis gr̄as aūcedēter, ſicut dedit rectitudinē dā do .n. libertatē nobis dedit nobis oīa opa recta, et iō tenemur ia recta p̄ducere, et ideo illam rectitudinem, et nobis debet ꝯſuer. dare illā, nō ſic dedit nobis gr̄as aūcedēter, iō illā p̄t nobis ñ dare ꝯſuer. Sʒ ꝓ nō ne inſtituēdo baptiſmū debit nobis oīb' gr̄am uolūtate aūte, et nos obligamur illā hr̄e, et hic ē q̄ ſi nō hēmus ſumus in mortali pctō. Dico q̄ gr̄as nō ſic nobis dedit ſicut rectitudinē in actu, q̄a illā rectitudinē nos priuar poſſum' cāre, et ſic ſum' debitores nō ſic nobis dedit gr̄as q̄a ipſe ſolus illā cāt, et iō illi' nō ſic ſum' debitores ſicut rectitudis. Verū ē tñ q̄ q̄n hēm' gr̄as ſum' debitores ſuādi illā, ſʒ poſtq̄ p̄didim' nō. Nec etiā ē ſile in alio, q̄a ī oī 2o actu ē noua malicia actualis, iō oʒ q̄ illa ſit in ptāte nr̄a aīr nō eēt pctm̄, et iō oʒ deū aſſiſtere, ſʒ p' ꝯ. anihilationis gr̄e nō ē gr̄a in ptāte nr̄a, et iō ibi nō ē noua ī iuſtitia, ſi.n. eēt ibi noua. iniuſtitia, oporteret q̄ noua iuſtitia ſiue gr̄a eēt in ptāte nr̄a q̄ nō ē uerū, ē.n. poſt pm pctm̄ q̄dā habitualis malicia q̄eſcēs ī aīa nō actualis, et iō ſilitudo negāda ē, et tenēdū q̄ miſcors de' oī actui nr̄o aſſiſtit ad cāndū eū recte q̄ñtū in eo ē, ſʒ ſi ē defect' ē a uolūtate nr̄a. ¶ Sʒ pm argm facit difficultatē cū oīs pena ſit a deo ſm Aug. q̄ro ſr culpa q̄ nō ē a deo erit pena. Rñdēt q̄ culpa ut culpa nō ē a deo, et ita nō oʒ ſp q̄ illud q̄ ē pena ſit a deo, tñ ſi illud q̄ nō ē a deo hʒ re. ordinare culpā ſic ē a deo, et ita in culpa fundaꝫ rlo ordinis ad culpā p̄cedētē q̄ dr̄ ordinari, et alia fundās dr̄ ordinare, et deus illū ordinē cāt. ¶ Cōtra ſi pena nō ſit aliq̄d eē q̄ poſſit cāri a deo, q̄a ē priuatio, nec culpa ſir p̄t cāri a deo, ir nec rlo fundata in aliquo extremorū poterit cāri a deo, et ita nullus erit ibi ordo q̄ poſſit a deo eē. Propterea ſi pena p̄t eē a deo. ir et culpa pari rōe erit effectus dei, q̄a ē pena, et nullus cōcedit penā eē nihil. ſic arguēdo de' ē cā oīs entis, ſʒ qcq̄d nō ē nihil ē aliq̄d pena nō ē nihil ir ē aliq̄d, ir ens ir deus ē eius cā ſʒ pctm̄ ē pena ir aliq̄d et ita cāt a deo. Iō p̄t aīr rñderi ad arm diſtīguēdo de pena, q̄m aliq̄ ē ſola carētia rectitudinis uel boni cōuenietis ſicut carētia btitudinis, et ſilea. Alio' pena ē aliq̄d poſitiuū ſicut calor ignis in quo cruciabunt mali poſt iudiciū. Iſto 2o mō pena ē a deo, et oīs tlis iuſta ē, et ſic ītelligit Aug. et talis pena bona ē, et īter opa bona dei cōnumeraꝫ, et lʒ ſic nō ſit bona punitis, ſʒ inuoluntaria, et ledens nām, ē tñ bona ſimpr cū ipſa ordinet culpā. po mō pena q̄ ē carētia nō ē a deo, nec īfligēte nec effectiue cāute, nec po deficiēte, ſʒ deſerēte et relinquēte peccatorē ī ſuo defectu, et ī oīb' aliis ſequētib' illū, q̄a ñ meretꝫ ſi ieiunat ſi orat nō acq̄rit gradū aliquē gr̄e, et multa a' ma'a ſequūtur. ¶ Et ſi arguas ſi 2m pctm̄ ē pena p1, ſtat q̄ 2m pctm̄ ſit grauī'. p1 et ſic pena ī grau'e excedet culpā q̄ ē ſlm̄ q̄a de' ſp punit citra ꝯdignū. Dico q̄ uer̄ eſt de pena inflicta a deo illa ſp ē minor culpa, ſʒ ſʒ pctm̄ nō ē inflictū a deo, et iō ſi pena ſit maior culpa īputet pctōr ſibi et non deo.

QVERIT DOCTOR DE INTENTIONE HVMANA CVIVS potētie act' ſit an ſolī' uolūtatis an totius liberi ar. uel alterius potentie.

¶ DOCTOR Rñdēdo ad q. po accipit q̄d dicat p̄ hoc nomē ītēdere et dicit in aliud tēdere, ſʒ q̄a aliq̄d p̄t ī aliud tēdere dup', q̄a aliq̄d in aliud tendit, et hʒ hoc ab alio, aliq̄d aūt ī aliud tēdit, et hoc hʒ a ſe ipō, q̄a ſe ī illud tēdit. Et iſtuā ēt tēdere p̄t eē duob' modis, q̄a aut tēdit in aliq̄d ut ī cōm uel tēdit q̄s in aliq̄d ut in terminū diſtāſē uel abſentē. po mō oīs poa ſiue nālis ſiue libera tēdit ī cōm p̄ūs in ſe uel ī ſpē. Secūdo' p̄prie ſumit q̄. ſ. tēdit in aliud, et nō ducit ī illud ſʒ ducit ſe in illud. Et hoc mō ītētio nō p̄t eē alicuius poa nālis ſʒ tm̄ mō libere q̄a ſʒ Dam. etc. Et hoc mō accipiēdo intēdere p̄ ut dicit in aliud diſtās tēdere, et ex ſe ſic q̄ nō ducat ſʒ ſe ducat cōuenit poe libere. Sʒ aduertēdū q̄ libere uelle ē act' tm̄' liberi ar. q̄a nō p̄ducit a ſola uole, ſʒ ab ītellectu, et uole ut dictū ē di. 25. et ſi intēdere cōueniat ſolū poe libere intēdere erit act' tm̄' liberi arb. Et hoc ſumēdo p̄priiſſime intēdere. Intētio. n. 3r accipit aut p̄ itētione mere nāli ſicut graue tēdit deorſuʒ, et leue ſurſum et ſic ītētio nālis dr̄. Secūdo' ītētio appetit' ſenſitiui, et hoc quādā ī. petuoſitatē īportat ſicut canis tēdit in cibū. Alio' capit p̄ tēdētia appetit' ītellectiui. ſ. uolūtatis, et hoc ē ia quā q̄rim'. Eſt uer̄ aduertēdū q̄ ſʒ Anſ. ī oī uolitiōe ē accipe q̄d et cur. Intēdere ñ accipit q̄d, ſʒ cur, ut ſi q̄s reficiat eſuriētē uīt reficere im, ſʒ hoc. uelle nō ē ītētio, ſʒ uelle uitā eternā ē uelle q̄ ē intētio, q̄a ſi quęras q̄re reficis iſtū dicet, q̄a uolo uitā eternā, uolitio g° finis ē intētio ſʒ uelle reficere paupē ē uolitū p̄p uitā eternā, et ita hic includit uſus et uolitio finis. uolitio finis ē intētio uelle paupē reficere ē act' uolūtatis q̄ ē uſus, et ita dicit doc. q̄ ſi ſit idē act' uolēdi quo q̄s uīt finē, et eius q̄ ē uolitū p̄p illud. ſ. finē, tūc iſto poſito idē ē act' uſus, et intētio, q̄ idē ē act' uolūtatis quo uolo uitā eternā, et uolo eodē actu reficere paupem. Si aūt ſit alius act' uolēdi reficere paupeʒ, et act' uolēdi uitā eternā ītētio ſur'. dicet actū quo uolo uitā eternā, et dicet mālr actū utēdi. Quare .n. ſacis hoc? q̄a uolo uitā eternā. Et ita intētio princip' ē rm finis, et ſecūdario ipſi' refectionis paupis, ita ut dicit q̄dā doc. ītētio ē ad oppoſitū electionis, q̄a electio po ē eoꝝ q̄ ſunt ad finē et ſecūdario ipſi' finis. Intētio aūt ē po finis et ſecūdario eorū q̄ ſunt ad finē. Et ita ſi recte intēdim' qcq̄d facim' p̄p beām uitā facim' ut ſi q̄s ſuat p̄cepta p̄p beām uitā ſuat ſi orat, ſi ieiunat etc. Et ſic ꝯcludo q̄ intētio ē act' liberi ar. rōe uolūtatis, et erit act' ei' rm eius q̄d uīt et p̄p q̄ uīt utʒ ī exo ſupra poſito.

¶ AD ARGVMENTA pʒ q̄ pm arm p̄cedit de ītēdere ut dicit tēdētiā nālē q̄ ē ei' determinata ī ſe ſic agēs nāle, et terminata ab alio, q̄a a p̄ducēte dāte ſibi nāʒ, et tlēʒ tēdētiā determinatā, et ita ñ ē ad p̄poſitū. ¶ Ad 2m arm rñſio ē difficilis, iō aduerte po dicit ad mā:, et negat q̄ ītētio uole copulans cāet uiſionē, pt q̄ poa uiſiua p̄cedit ordīe natur' ītellectū, et ītellect' uolēt, et ſic uiſio p̄cedit ītellectionē, et uolitionē, et ita ītētionē ir uiſio ñ cāt a tli ītētiōe copulāte, ſʒ tñ ia ītētio q̄ ñ cāt uiſionē p̄t coplēre uiſionē obo, et hoc ī eodē. ſ. tpis ī quo uiſio p̄ducta ē, q̄a et ſi uiſio nālr p̄cedit ītellectionē, et ītētionē uolūtatis ñ tñ tpe p̄cedit, et iō illā uiſionē ꝯcomitāt ītellec', et ītētio, et iō ītētio illā ſirmar p̄t ī obo et coplēre eā. Itē nō q̄ poſſum' ītellectiōe ī eē p̄t uolūtas libere ꝯuerteꝝ ſe uł auerteꝝ rm aliaꝝ opationū. ſ. auditōis guſt' ītellectōis ad copulādū illas cū ſuis obis uł auertēdo illas a ſuis obis. Deīde rñdet ad formā negādo maiorē. ſ. ut diſtīa uiſio p̄t hr̄i ſine ītētiōe copulāte, et addit uiſ intelligaꝫ ia coplētio nō eē act' ꝯcomitās q̄ ſic ītellige, forē duas p̄pōnes ut diſtīcta uiſio p̄t hr̄i ſine intētione copulante tanq̄ cauſa producente uiſionē

ſtã ẽ,qa prius natura ẽ viſio illa intẽtione. Alia, nᵒ diſtincta viſio pt hrẽ ſine intẽtione copulãte cõcomitãte ipſam viſionem, et ſic ẽ vera,et ſic in iſto ſenſu negãda ẽ iſta,viſio diſticta pcedit tpe intẽtionẽ voluntatis copulãtẽ,et itẽtionẽ,imo iſta 3ᵃ ſunt ſil tpe,lʒ viſio ſit prior ordĩe natur̃ itellectiõe,et itẽtiõe, et hoc ẽ ſꝫ vnũ modũ dicẽdi q tenet ꝙ nõ pt eẽ viſio in aliquo.ꝯ. tpis qn ſil ſit i itellectu itellectio et i volũtate itẽtio. Aliᵒ modus ẽ ꝙ ñ ĩcõuenit ponere viſionẽ ſine intellectione,et itẽtione volũtatis copulãte ,nõ ſolũ i brutis,ſꝫ ẽt in hoĩe,pꝫ qa pt i hoĩe eẽ viſio ĩfirmata in obo,ſꝫ rapꝫ trãſiẽs ſ.r nr̃ ꝙ poſſit itellectᵒ meus aliqd itelligere,et dũ itelligit viſus aliqd videbit xõ apparet ꝙ ꝙ tũc illud itellectᵒ itelligat,et volũtas velit,et tũc tenẽdo iſtũ modũ abſolute dꝫ negari illa,viſio diſticta nõ pt eẽ ſine itẽtiõe copulãte,et hoc ẽ ꝙ dicit vel ſi illa viſio q̃ ẽ ſine itellectione, et itẽtione cõcomitãtibᵒ pt hrẽ eẽ ſine itẽtione volũtatis copulãte ſicut iſta cũ q̃ ꝯcomitat intellectio,et itẽtio ſuple pt eẽ ſine eis cũ in eẽndo nõ depẽdeat ab eis,tũc negãda ẽ etc. Et ſi dicas negare illã ẽ ꝯ Aug.q in illo cap.põit iſta 3ᵃ ſil viſibile viſio itẽtio. Dico ꝙ Aug.ibi nõ itẽdit dicere ꝙ nulla viſio poſſit fieri niſi intẽtio cõuertat viſum i obm,et ſic tenꝫ viſionẽ in obm. Sꝫ ibi vlt dicere ꝙ volũtas pt aciẽ.i.viſum cõuertere ad obm,et tenere i obiectũ,et talis viſio ſic firmata i obo nõ pt eẽ ſine itẽtione voluntatis,et hoc ẽ verũ,ſꝫ nõ ſeʳ,ꝫʳ nulla viſio pt eẽ ſine intẽtiõe copulãte,fallacia a ſꝫ qd ad ſimʳ. ¶ Ad vltimũ cõferre duobus mõis capit aut cõferre p modũ iudicii,et ſic ad itellectũ ptinet aut cõferre ordinãdo vnũ amabile ad alterũ,et ſic ad volũtatẽ ptinet dictũ ẽ ſepe ꝙ cũ volũtas ſit poᵃ imãlis ſeʳ ꝙ ſit reflexiua ſup ſe et ſup actũ ſuũ volẽdo ſe velle, et ẽt ẽ collatiua amãdo creaturã i ordĩe ad deũ vtẽdo iᵃ,et ſic itẽder dicit reſſerr̃.

DISTINCTIO. XXXIX.

VTRUM SINDERESIS ET CONSCIENTIA SINT SVBIECTIVE in voluntate aut i itellectu. ¶ Opi. Hen.fuit vt cẽnt hitus appetitiui ipſe.n.imaginat vtꝫ quoli.pᵒ.q.17.et.18. ꝙ in itellectu ſint duo hitᵒ unᵒ vlis et alter pticularis , vlis ẽ rᵐ pricipiorũ praticabiliũ cõtẽtorũ in lege nature,et ẽ hitᵒ quo itellectᵒ itelligit oĩa pricipia operandorũ,et ex vna ppõne vli vlꝫ tãq ex maiori i ſyllogiſmo et ex vna alia pticulari ſumpta ſub talibᵒ vlibus conſilio rõnis tãq ex minori infertur ꝯᵒ pticularis de aliquo opãdo,et noticia hᵒ ꝯclõnis ab eo vocat rõ recta, et iſte ẽ modus pcedẽdi i moribᵒ vtꝫ p Ariſ.7.ethi.hiis duobᵒ hitibus in itellectu corrñdent duo alii hitᵒ in volũtate quos dicit eſſe duos motores vnũ vlem , et aliũ pticularẽ,et dicit hos motores cãtos in volũtate cõformiter opari ad dictamen rectũ i itellectu,et motorẽ vlem appellat ſinderẽſim,et ẽ q̃dam nãlis electio ſp cõcordãs cũ nãli dictamine legis nature. Aliᵒ motor.ſ.pticularis ꝯſciãs appellat,et iclinat i opus ſm dictamẽ recte rõnis et ẽ i voˡᵉ cãtus p actũ intellectᵒ dictãtẽ talia eẽ operanda,et talia nõ,et dr̃ ꝯſcia electio deliberatiua ſp ꝯcors cũ dictamĩe rõnis recte et ſic ꝯſcia dr̃ q̃ſi cõcors ſcie i itellectu. ¶ Doc.ipugnat hãc opi.et oñdit ꝙ nõ ſunt hitᵒ i volũtate. Et pᵒ argᵗ et aſſumit vnũ cõceſſũ ab Hen.ſ.ꝙ ſinderẽſis hꝫ actũ neceᵒ elicitũ tẽdẽtẽ in bonũ,et reſiſtẽtẽ malo. Et dicit doc.ꝙ ſi ita ẽ cũ voluntas ſit libera in eliciẽdo actᵒ ſuos,et mere cõtĩgẽter illos elliciat ſeʳ ꝙ ſinderẽſis nõ ſit i volũtate,qa tũc oporteret ipſas aliquẽ actũ neceᵒ elicere cũ nihil ibi hẽat rõnẽ poᵉ eliciẽtis actũ niſi ipſa. Et oñſum ẽ in pᵒ di.pᵗ.ꝙ ipſa nõ fruit neceᵒ ſine clare aut obſcure oñſo,nec ẽ vis nec portio nec hitᵘ in ea ꝙ ſit neceᵐ pricipiũ fruẽdi ſine,iʳ nec ibi ẽ vis nec poᵃ nec hitᵒ aliqs q ſit neceᵐ priuᵐ cõcordiuer volẽdi pricipiis praticis,qa ſi volũtas ñ neceᵒ. vlt.ſinẽ multo minᵒ nõ neceᵒ vlt illa q̃ ſumunt a fine,et ſic i volũtate nõ ẽ talis hitᵒ q ſit priuᵐ eliciẽdi actũ volẽdi neceᵒ cõformiter pricipiis praticis,et ſic ſinderẽſis nõ ponetur i volũtate. Propterea arᵍᵗ ſi aliq̃ talis vis vel poᵃ vl hisᵒ eẽt i voˡᵉ, illud tale eẽt i portiõe ſupiori.pʳ pña,qa illud reſpiceret ſinẽ vltimũ a quo ſumunt priuᵃ pratica,et ita ſi ſinderẽſis eẽt i portiõe ſuperiori volũtatis ipſa hẽret i ptãte ſua volũtatẽ q̃tũ ad oẽs viros,et portionẽ oẽs iferiorẽ ita ꝙ ſinderẽſi mouente,portio voluntatis iferior obediret ſibi et ꝯſerʳ moueret,qa oĩs cã iferior mota a ſupiori, mouet , et cãt eoᵒ quo mouet a ſupiori,et cũ ſuperior moueat inferiora ad actũ rectũ neceᵒ et reſiſtat malo,ita erit in portiõe inferiori,qa illa inclinabit neceᵒ ad actũ rectũ, et reſiſtet neceᵒ malo,et ſic ſinderẽſis ſi eẽt in volũtate caueret oẽ pctm̃,ſemp ſuppoſito ꝙ hẽat actũ rectũ neceᵐ elicitũ inclinantẽ ad actũ rectũ etc. ¶ Contra ẽs illud ꝙ ponit de ꝯſcia,ꝙ ipſa ſit i volũtate ſubiectiue ꝙᵉ ꝙ ĩ qa nec hitus apetitiuᵒ cõiter gñatur ex nᵒ actu,ꝙ dico cõiter nom qa qñq ex nᵒ actu vehemẽti pt aggenerari hitᵒ,ſꝫ ꝯſcia gñat ex vno actu,iʳ ꝯſcia ñ ẽ hitᵒ appetitiuᵒ in ſeſtimo minor pꝫ.qa hitu vno priuᵒ pratico et nᵃ pticulari cõcludit ꝯᵒ q̃ ẽ ꝯſcia ſic dicẽdo,deo ẽ obediẽdũ,ſꝫ deᵒ pcepit parẽtes honorãdes fore , igʳ ds filius honorare parẽtes hec ẽ ꝯſcia gñata ex vno hitu iʳ. ¶ Itẽ qd natũ ẽ cãri etc. Notat ꝙ poᵃ ſuo actu vel actibᵒ nata ẽ cãre ſuos hitus,et nõ ẽ verũ ꝙ actᵒ vnius potẽtie cãent hitus alteriᵒ poᵉ,ẽ.n.priuᵐ cõceſſum ab oĩbus ꝙ cuius potẽtie ẽ actᵒ eius ẽ hitus gñatus ex illis actibᵒ. Et ſp hitus iclinat in cõſiles actus ex qbus ẽ genitᵒ,ſi.n. ꝯſcia eẽt hitus volũtatis et gñatus ex actibᵒ intellectᵒ,nõ inclinaret volũtatẽ ad actᵒ volũtatis,ſꝫ ad actᵒ intellectus qd ẽ impoſſibile,nõ gñatur iʳ illud pductꝫ qd appellat cõſciam in volũtate p actᵒ itellectus qbᵒ recte dicunt,et oñdit volũtati qd agẽdũ circa hoc opabile vel illud. ¶ Tertia rõ ẽ clara. Quarta ſiʳ. Nota tñ ꝙ ꝯſcia eẽt in volũtate vt in ſubiecto,cõſcia eẽt recta et tñ volũtas poſſet in oppoſitũ dictatũ a cõſcia ſꝫ Paulũ apoſtolũ qd nõ ẽ ex fide.i.ꝙ ꝯ cõſciam ſit,pctm̃ ẽ,ſi igʳ volũtas hẽt actũ oppoſitũ ꝯſcie recte ſtãt ſil in eadẽ poᵃ cõſcia recta ſm gradus ſuos,et oppoſitũ illius,igʳ actus volũtatis in nullo diminueret de rectitudĩe cõſcie,iʳ nõ corrumpet hitus bonitatis cõſcie p actᵒ oppoſitos volũtatis illi habitui ꝙ ẽ fiĩm ſi.n.in.a.ꝯ. ſtãt ſil rectitudo cõſcie,et actᵒ oppoſitᵒ ꝓ quocunq tpe, et pro quocũq alio.ꝯ.ſil ſtabũt,et ita nũq talis hitᵒ corrũpetur in volũtate p actus oppoſitos illi q ẽ fiĩm. Nota ꝙ cõſcia tripʳ pt nos inclinare et ligare vnoᵒ pt inclinare ſm legẽ dei,et ſic ligat vel melius oñdit nos ligatos lege dña,vt ſi inclinat ad non iurandũ. Sc̃dõ pt inclinare pter legẽ dei, et ſic nos ligat vt ſi dictet nos debere leuare feſtucã de tẽplo dei,qa illa loca debẽt eẽ mũda vel nõ eẽ ſpuẽdũ in eccl̃ia pp cõſilem cãm vel tpe neceſſitatis nõ eẽ mingendum in loco ſacro,tũc qdẽ nos ligat vel faciẽdũ qd dictat vel ad deponẽdũ,qa ſi ita credis.ſ.fore pctm̃ nõ leuare feſtucã, et nõ leuas exponis te picul o peccãdi,et ita peccas. Vel pt.ꝯdictare ꝯ legẽ dei,et tũc ligat nos nõ ad faciendũ illud,ſꝫ ad deponẽdũ eã,et q̃diu qs nõ deponit ẽ pplexus,ſꝫ ſibi ĩputet illam pplexionẽ , qa ds ſcire legẽ dei,et ita ſcire ꝙ nihil ligat nos ad oppoſitum .

¶ AD QVESTIONES ISTAS videt doc. p vnã ſuppoſitionẽ ꝙ ſi ſinderẽſis ponat aliqd hñs actũ elicitũ ſp tẽdẽtẽ in rectũ,et reſiſtẽtẽ pctõ,cũ nihil tale ponat in volũtate. Vñ aduertẽdũ ꝙ ĩãm libertate volũtas ponitur libera ꝙ nullum penitus actum ſecundũ ponimus neceſſario ab ea ſore elicitũ, ſic ꝙ nec vis iraſcibilis nec cõcupiſcibilis eliciũt actũ ſm neceᵒ lꝫ nãliter q̃tũ ẽ ex ſe i aliqd iclinẽt ſꝫ talis nãlis iclinatio ẽ tm̃ actus primᵒ,et ñ actᵒ 2ᵘˢ,nec portio ſupior nec inferior hñt actũ ſecũdũ neceſſario elicitũ,nec affectio cõmodi nec affectio in

ſticie in ꝗtū hec in cōmodū et illa in iuſtū inclinant hñt actus
2ᵒˢ elicitos neceᵒ ſʒ tñ dñt act⁹ primos ita ꝙ oīs act⁹ 2ᵘˢ ē ibi me
re libere et ꝯtingēter ꝓduct⁹, ĩmo et act⁹ btīficus ex ea pte q̄ ē a
noᵗᵉ cōtīgēter elicit, ſʒ ſ̄ hʒ firmitatē ꝑpetuā hoc ē a deo, ſic no
lūte ibi Mathei.25. ibūt hii in uitam eternā, et iō ſ̄ ſindereſis hʒ
actū elicitū īclinātē neceᵒ etc nō pōt poni ī noᵗᵉ, et hec ē pᵃ ꝯᵒ
b⁹.4. ſʒ qa ſindereſis ponit ī aīa, iō ponet in īellectu ita ꝙ ſic
ī ſpeculatiuis ponim⁹ hitū pricipioꝝ ſpeculabiliū eē īellectū, et
hitū ꝯclonū eē ſciāʒ ita ī praticis ponim⁹ hitū pricipioꝝ eē ſin-
dereſim, et hitū ꝯclonū praticaꝝ eē cōſciam, et dñr ſindereſis
et ꝯſcia ſtimulare ad bonū, qa ſꝑ una ps liberi ar. ē recta, qa ī-
clinat ſindereſis ad bonū oñdēdo illud eē faciēdū et ſiʳ ꝯſcia re
cta, et ſic ſtimulāt uolūtatē ad bonū oñdēdo illud eē faciēdū ī
ꝙ ſtimulēt ſicut hūi⁹ exñtes ī ea, et ſeq̄ret ſꝑ electio recta q̄.tū ē
ex pte ſindereſis et ꝯſcie, niſi obſtaret alia ps lib. ar. ſ. uolūtas
q̄ agit libere, et q̄nq; ꝯforʳ dictamini, et tūc ē electio r̄cta et q̄nq;
agit difforʳ, et tūc ſeʳ mala electio, ñ ex defectu ſindereſis nec
cōſcie, ſʒ uolūtatis deficiētis. Nota tñ ꝙ lʒ nō ſit error in prici
piis, et ita nō in ſindereſi p̄t tñ eē error in ꝯclone, et ita ī ꝯſcia,
et ſic dr̄ ꝯſcia erronea, et tūc talis cōſcia ē deponēda maxie ſi
ſit ꝯ̄ ꝓceptū dīa, ſi ſic p̄ter legē aut ē obſuāda aut deponēda ſʒ
dʒ deponi ❡ AD ARGVMENTA ad pᵐ negatꝙ ſinde
reſis remurmuret forʳ niſi oñſiue.i. oñdit bonū fiendū, quo oñſo
uolūtas q̄ oppoſitū facit hʒ occaſionē murmurādi ꝯ̄ ſe, qa male
egit. ❡ Ad 2ᵐ negat Sco. ꝙ uolūtas ſʒ affectionē ꝯmodi neceᵒ
uelit actu elicito cōmoda, ĩmo ſi illa uult actu 2ᵒ mere cōtīgē-
ter uult et ſiʳ iuſta cōtigēter uult actu elicito. Et ad Anſel. dic̄
ut ſupra dictū ē di.6.q.2. ꝙ ibi Anſel. loʳ de noᵗᵉ p̄ciſe cōſidera
ta ſm affectionē cōmodi ſecluſa affectiōe iuſticie ſʒ illa affe-
ctio cōmodi ut ſic cōſiderata ē tm̄ act⁹ prim⁹, et uᵐ hʒ actū 2ᵐ
neceᵒ elicitū nec uʒ ꝯn̄a īclinat nālr ad cōmoda igʳ neceᵒ uult
illa niſi ſꝑ arguendo uniforʳ. ſ. nālr uult actu pᵒ igʳ et neceᵒ
uult actu pᵒ. Et iō dicit doc. iō dixi ꝙ ſi ſindereſis dicit uel hēt
actū 2ᵐ elicitū quo neceᵒ tēdat in actū rectū, nihil tale ponit in
noᵗᵉ, qa nec affectio cōmodi nec iuſticie hñt actū elicitū tēdētē
neceᵒ in ſua obiecta multo min⁹ ſindereſis ſi talē actū hēret non
poneret ī noᵗᵉ, ſʒ utꝝ ſindereſis hēat talē actū elicitū etc. dico
ꝙ cū ſit hit⁹ nō hʒ actū elicitū niſi ꝑ iālr actū īelligēdi, ſicut et
charitas hʒ actū elicitū cū noᵗᵉ, ſʒ uolūtas ubit illa ad actū eli
ciendū. ❡ Ad.3. ps ꝑ idē ꝙ dato ꝙ uolūtas uelit btītudinē nālr
illud uelle ē tm̄ act⁹ prim⁹.i. nālis inclinatio uolūtatis ad btitu
dinē, et ē uelle ſolū hītuale, qa cū ps cōſiderat actua de btitudi
ne uult illā actu elicito nāli.i. actu elicito cōforʳ ad nālē incli
nationē, ita nālr uolūtas ſʒ affectionē iuſtitie uult iuſta, ſʒ ta
lis nālis uolitio nō ē act⁹ elicit⁹ nec uʒ ꝯn̄a iuſtitia ē nālr uoli-
ta iʳ neceᵒ uolita niſi ut dictū ē īelligat uniforʳ, ſʒ ſi in aūte ī-
telligat nālr uelle de actu pᵒ, et in ꝯn̄te neceᵒ. uelle de actu eli
cito ē fallacia equocatiōis. Et ſi dicas ad qd iʳ ponit iᵃ nālis īcli
natio ad iuſtitiā ſi uolūtas cōtigenter illā uult? Dico ꝙ illa nō
min⁹ ē neceᵃ, qa ſꝑ manet manente nā, cū ſit ipa met nā, et talis
nā ſe ipa inclinat in iuſta nō mediāte aliquo prinᵒ nāli īclinā-
te ad hoc. ❡ Et ꝑ idē ad ultimū, hoc.n. ſola nā. ſ. uolūtas ē libe-
ra, et non in ptāte eius ē elicere actū circa pfectionē ſuā ut ſibi
placet, et iō in ea ñ ponit aliqd prinᵐ qd hēat eā īclinare neceᵒ
in aliud extra ſe, nec ēt intra ſe, qa ne ſe ipam amat neceᵒ, et
iō nec pp 2ᵐ nec 3ᵐ nec 4ᵐ argumētū ē neceᵉ ponere in noᵗᵉ pri
cipiū aliqd naturale et neceᵐ, et ſic nec ſindereſim.
❡ AD ARGVMENTA 2ᵉ.q. de cōſcia, ad pᵐ ps. ❡ Ad
2ᵐ qa difficilis ſolo, nota ꝙ Ari.7. ethi.ca.4. tenet ꝙ īcōtinens
ſe hʒ ſicut dormiēs, et maniacus et uiolētus q̄tū ad hoc ꝙ ē nō
hr̄e liberꝝ uſum rōnis, qa ſicut diſpō corpis ꝑ uiolētiā, et maniā
etc. ꝓhibet uſum rōnis ſic ēt diſpō aīe q̄ apparet ī trāſmutatio
ne corpis ꝑ irā ꝑ cōcupiſcētiā nō ꝑmittit uſum rōnis eē liberū.
Sʒ ꝯ̄ hoc īducit aliquoꝝ inſtātiā, qa ur̄ ꝙ incōtinētes cū peccāt
actu, ſciūt actu qd faciūt. et cōſiderāt, et intelligūt ꝙ male faci
unt, et hoc ēt ore ꝓteſtātur, iʳ ur̄ ex hoc ſignū ꝙ tpe paſſionum
hūt liberꝝ uſum rōnis. Sʒ huic inſtātie rn̄det Ari. ꝙ iſtud ſignū
nullū ē ꝙ ꝙ tūc hēant uſum rōnis, ſiue ſcīe, et gᵉ ꝑ ſile, qa et illi
q exñt in paſſionib⁹ corporalib⁹ ſicut in actu uiolētie dñt de-
terminationes et uerba Empedoclis q̄. ſ. hñt obſcurū ſenſum, et
ſiʳ pueri primit⁹ adiſcētes cōplectūtur ore ſmones ſcientificos
nec tñ paſſionati nec pueri intelligūt qd dñt. Ita ad ꝓpoſitū di
cit doc. ꝙ ſciētes ſimpʳ ſciā pratica magis in rei ueritate cōſcīe
tiati ſunt q̄ ſciam praticā ignorātes, et cū arguis, qa tales ſci-
entes ꝑla mala faciūt q̄ talia neſciētes. Dico ꝙ ex hoc nō ſeʳ ꝙ
ſint min⁹ ꝯſciati lʒ minora faciāt mala, qa pn̄t hr̄e paſſiones q
bus uſus rōnis obruit, et ita tpe paſſionū carent uſu rōnis tn̄
plus de cōſcia hñt q̄ pauciora mala exercentes, qa tales minus
ſunt paſſionati, et iō tales tpe paſſionū, et ſi dicāt ſentētias ob
ſcuras, et uerba Empedocl. neſciūt tñ qd dicāt. Et dicit doc. ꝙ os
iſtū iſtā ſolonē dar qa ſi ꝯſcia eēt ī noᵗᵉ ut ipe tenʒ ſʒ eū cū pᵐ
uolūtas ē mala īellect⁹ excecat ut ſic nullus ſit q min⁹ hēat de
ꝯſcia et alter magis, ĩmo u⁹ coꝝ q hʒ malā uolūtatē hʒ aliqd de
cōſcia, et ita iſta ſolo ē neceᵃ utriq; ꝑti. ſ. et tenēti cōſciam eē
ſubiectiue in noᵗᵉ, ut Hen. et tenēti cōſciam in īellectu ut Sco.
Eſt iʳ ꝑʒ doc. ſindereſis ī intellectu ut patet per diffinitionē ei⁹.
Sidereſis eſt lex inditꝰ aīe intellectiue a creatione in qua ap-
parēt reꝝ agibiliū prinᵃ pratica, ſʒ lex ponit in intellectu igit.

DISTINCTIO. XL.

VTRVM ACTVS DICATVR
BONVS EX FINE. ❡ PONVN
tur duo articuli prim⁹ ē de bonitate
nāli act⁹ nō loquēdo de boᵗᵉ q̄ cōuerti
tur cū ente, ſʒ de boniᵗᵉ q̄ hʒ malū op
poſitū ꝙ qdē malū dicit carētiā boni
cōuenientis illi nature in qua fundat
malū ſʒ Aug. ꝯ̄ manicheos ut ibi ꝯ̄ eos gᵉ. ibi nota q̄ reqrūtur
ad pulchritudinē corpis, et ad pulchritudinē faciei. ꝯ̄ de tri. ca.
4. facies bona hoīs dimēſa pꝑliter, et affecta hilariter et luculē
ter colorata, dimēſa pꝑliter ſic ꝙ una ps faciei non ſit groſſa, et
alia ñ, una ps lōga alia breuis, affecta hilaritate qdā bnignita
tē oñdens, et luculēter colorata.i. ſit plena claritate et nō obſcu
ra, iſta oīa ſ̄t faciūt pulchrā, et bonā faciē, et ſiʳ ē de boᵗᵉ nāli
uniuſcuiuſq; rei, cōſiſtit.n. in aggregatione oīum cōuenientiū illi
nature, et coꝝ ēt interſe ita ꝙ unū illorū ñ diſcōueniat alteri et
qñ talia inſunt nā illa dr̄ pfecta, ita ꝙ iſta bonitas ē pfectio 2ᵃ
aduenies nature in eē 2ᵒ, et nō pᵒ et hoc ē ꝙ dicit Dioniſi⁹ etc.
Et iō ſi nā ſit et careat iſtis pfectionib⁹ oībus dr̄ pfecte mala,
et ſi aliqbus careat, et nō oībus mala ē, ſʒ nō pfecte mala ſʒ ali
qualiter ſicut de pulchritudīe, et turpitudine. Si aliq.n. careat
debita q̄titate et debito colore, et careat pulchra facie, tūc talis
dr̄ pfecte turpis, ſi careat q̄titate debita dicet ñ pulcher ſʒ for
moſus ſi reliq̄ hēat, ſi careat pulchra facie dr̄ turpis aliqlr ita
ē de boᵗᵉ act⁹ q̄ ꝯſiſtit ī agregatiōe oīuʒ coꝝ q̄ ſibi ꝯueniūt nālr
et q̄ cōcurrūt ēt ad ſuū eē, ut ꝑmo ꝙ act⁹ cōueniat efficiēti cāe,
qa act⁹ bon⁹ dʒ eē a cā libera, cōueniat obō, qa ab illo hʒ eē ſpeci
ficū cū ab illo ſumat eē et diſtinctionē, cōueniat fini, et cōueni-
at fōre ita ꝙ debito mō ordinet ī ſuū finē et ſi nō ultimū tñ ſibi
ꝯuenientē, et debito mō fiat qñ hēt oīa iſta, tūc actus dr̄ bon⁹ bo-
nitate naturali eo ꝙ hēat oīa ſibi cōuenientia, et ſi caret iſtis
nō ē bon⁹ utʒ ſupra de pulchritudīe, ſʒ nota ꝙ aliq̄ hic notatas
cōcurrūt nō ſolū ad pfectionē ei⁹ in eē 2ᵒ, ſʒ ad pfectionē eius
q̄tū ad eē ſicut cā efficiēs et obiectū. ❡ De 2ᵃ bōitate. ſ. moralis
iᵃ cōſiſtit ī aggregatiōe oīuʒ circūſtātiaꝝ, ſic ꝙ pᵃ ē efficiēs, 2ᵃ

ē obiectū,qđ dat actui rōnē ſpēi,et bonitatē ex gñe.pᵐ circūſtā tia ītēr illas q̄ uidētur tenere locū dr̄iap dr̄ finis.q.dr̄ forma ſi ue modus,et hec dūtur ītrīceſce.i.magis cōuenītes actui.quīta ē circūſtātia loci.ſexta tpis.ſeptia pſone,pꝫ igr̄ ꝯºꝫ rūſiua ad.q. q uꝫ act⁹ nō dr̄ bon⁹ ſimpʳ a fine,ſꝫ oꝫ q cū fine concurrāt alie circūſtātie,ē.n.act⁹ cōplete bon⁹ moralr̄ ſi hēat iſtas oēs circun ſtātias,ſꝫ ſi careat aliq̄ illap nō ē cōplete bon⁹ nec dr̄ bonus, qa bonū eſt ex cauſa integra et perfecta ſecundū Dioniſium.

¶ AD ARGVMENTVM intētio facit bonū opus, ſꝫ intē tio ē ipſius finis uts ſupra sʳ.Dicit dōc.q ē ad oppoſitū, qa ipſe dicit in libro ꝯ mēdatiū q multi act⁹ nō pñt eē boni,et ſi hēāt pp bonū finē sʳ finis nō ſufficit lꝫ ſit cōditio pricipalior. Loquēdo ēt de bonitate meritoria q̄ addit ſupra bonitatē moralē illa bo nitas princip̄ʳ ē ex fine.Sic tñ q act⁹ eliciat a charitate q̄ ē pri cipiū refferēdi ipm actū in ipm deū q eſt finis ultimus. Vñ ad uertē q in actu meritorio ſp finis actus ē deus q ē finis ultimus nō ſic in actu morali,qe finis debitus ibi pt eē finis ſub fine ut ī actu elemoſine finis ē ſubuētio uel ſubuenire īdigēti paupis,et iō talis finis nō dat cōpletā rōnē bonitatis actui morali,ſꝫ ī ac tu meritorio finis ultim⁹ dat ꝯpletā rōnē bonitatis meritorie.ita q ſi eliciatur act⁹ dādi panē paupi a charitate, illa reffert ut prinᵐ quo illū actū ī deū, q de⁹ ex pacto acceptat iᵐ actū et ad ꝑmiū ordinat,et ſic ē cōplete meritorius.Et ita hēt exponi au ctoritates ſctōꝝ q̄ dūt q actus ē bonus ex fine, dico q ē uerū q actus ē bonus meritorie ex fine ultio ad q̄ charitas reffert ac tualr̄ uel uirtualr̄ actū ut prinᵐ quo,qa ſor.in quo ē charitas ē prinᵐ q. ¶ Ad 2ᵐ dictū ē q agēs nāle hꝫ q agat ab illo a qº hꝫ eē et hꝫ determinatū modū agēdi,et iō cū itellect⁹ ſit agēs na turale et prinᵐ in eo exñs ſit ēt agēs nāle,et ꝑducit actū intel lectus ſp cōforʳ agit illi prinº ſiue obiecto q ꝑ eodē accipit et ſic ſeʳ actus ſp uerus,ſꝫ nō ē de uolūtate et fine,qa lꝫ rōe finis ſp actus eēt bonus qñ finis ē bonus tñ rōe uolūtatis q̄ nō ſp con forʳ agit fini,iō nō ſp ꝑducit actū rectū et bonū, ſꝫ qūq; malū, et iō oꝫ q uolūtas elicit et cū cū aliis circūſtātiis nece° reqſitis ad hoc q ſit bonus actus, et ita nō eſt ſile de itellectu ut prin° et uolūtate et fine,et ſi.n.actus ſit uerus ex pte pricipii mouētis ad ueritatem actus non tamen ſic eſt ex parte finis q actus uꝫ ſit bonus ex fine. ¶ Ad ultimū patet q bonitas moralis non eſt ex una ſola cauſa ſed ex pluribus perfectionibus concur rētib⁹ ad bonitatim actus que omnes ſimul illi conueniunt.

a DISTINCTIO XLI.

VTRVM ALIQVIS ACTVS poſ SIT ESSE INDIFERENS AD bonū et ad malū. ¶ Duobus modis pt intelligi aut q actus ſit īdr̄ns ſicut ule ad actū bonū,et ad actū malū ſic q ꝑdicet de illis, aut aliter ſit ad act⁹ īdr̄ns ſit q nec ſit bonus nec malus ſꝫ poſſit q̄tū ē ex ſe eē bonus et malus et ſit mediū īter illa ſicut uirtus ē mediū inter extrema.Et ſic itelligit.q. ¶ Et arʳ q nō qa bonū et malū ſūt priuatiue oppoſita etc. ¶ Cōtra.Ambro. affect⁹ tu⁹ opi nomē īpōit, ita q ſi affect⁹ ē bo⁹,et opus bonū ſi affectus malus et opus malum,patet do panē pauperi pp deum datio bone eſt,do panem ad uanam gloriam datio mala eſt.

¶ HIC DICITVR q ē bū dare actū hūanū īdr̄ntē ſꝫ ſpēm hoc ē dictu ſꝫ eē qđ hꝫ ab obiecto,et ut ē act⁹ ī gne tali uel tali, nō tñ ē dare actū īdr̄ntē ſꝫ eē īdiuiduale hoc ē ut elicit cū cir cūſtātiis.Et ſunt due ꝑpōes,Vna,act⁹ ſꝫ eē qđ hꝫ ab obiecto, et ut ē bonus ex gñe ē īdr̄ns ad bonitatē et malciā moralē ſit dar̄ panē paupi,et ī hoc.ꝯuenit opīcū Sco.Secūda ꝯº q act⁹ elicitus cū debitis circūſtātiis ū ē īdr̄ns ad bonū et malū meritoriū ſꝫ ē uel meritorius uel malus demeritorie,et ī hoc diſcordāt doc.et Tho.,qa uult Sco.q aliqs talis act⁹ bonus moraʳ poſſit eē in dr̄ns ad bonitatē et maliciā meritoriā,et hoc accipiēdo maliciā ꝯrie,ū tñ priuatiue ut declaratū ē di.7.b⁹ 2ᵎ.Actus.n.bon⁹ mo ralr̄ dr̄ malus meritorie priuatiue.i.ū ē bon⁹ meritorie,iʳ malus ꝯrie neʳ ꝯña,ſiʳ ē de actu bono ex gñe,qa ſi nō hꝫ bonitatē mo ralē dr̄ malus moraʳ priuatiue nō tñ ꝯrie.Sꝫ tñ oīs act⁹ ē bon⁹ uel malus ex gñe,et ꝯuertunt malicia priuatia et malicia ꝯria qa oīs act⁹ aut trāſit ſup debitā mēm,et ſic ē bon⁹ ex gñe aut ū trāſit ſup debitā mēm,et ſic ē mal⁹ ex gñe.Sꝫ ī malicia morali ū ꝯuertūt malicia moralis priuatia,et malicia moral ꝯria,qa ēſta icludit aliq̄ circūſtātiā īdebitā. Siʳ malicia meritoria pri uatia et ꝯria ū ꝯuertunt,qa malicia meritoria ꝯria icludit aliquā obliquatē ꝯ diuinā legē. Aliter pt dici eē de bonitate mora li et malicia,et aliter de boni͠e et malicia meritoria. Reſpectu .n.bonitatis moralis et malicie, act⁹ bonus bon͠e gñica ſiue bo nitate nāli de q̄ hītū ē ſupra.q.ꝑcedēte,ē īdr̄ns ad talē bonitatē et maliciā moralē,ut de actu iuſto nō tñ iuſte facto, qa non cū uirtute.i.ū cū ꝯforʳ͠e ad rectū dictamē,trāſit tñ ſup mēꝫ iuſtā et ſic ex eo gñat hīt⁹ iuſtʳ, et tñ ū ē bon⁹ moraʳ,qa ū a uirtute nec malus,qa nec ꝯ uirtutē,ſiʳ actus q elicit ab eo q hēt hītū iu ſtitie,nō tñ utit illo nec ſp opatur ex hītu illo nec oꝫ ipm ſemp cogitare de iuſte agēdo uts in mercatore q iuſta facit in mēſu ris et ꝯtībus nec tñ ſp elicit actū a uirtute uel mediāte uirtute qa nō ē opus ut utat iuſte hītu niſi tpe paſſionis occurrentis q̄ obrueret rō niſi uteret uirtute,iſti actus ſunt iuſti,iʳ nō mali ū tñ iuſte facti,iʳ nō boni moraʳ,et ita īdr̄tes actus,hoc ēt tenꝫ Tho.Nota q ly iuſte ē aduerbiū et notat modū ipſius actus ut uꝫ actus ē elicit⁹ ꝯforʳ ad oēs circūſtātias ſibi ꝯueniētes. ¶ Sꝫ ds bonitate et malicia meritoria alr̄ dico, qa iſta bonitas pre ſupponit bonitatē moralē,qa bū ſeʳ ē act⁹ bonus meritorie,igʳ. ē bon⁹ moraʳ ū tñ eꝯ,iō bonitas moralis ꝑſupponit bonitatē me ritorie,et iſta addit rlonē actus moralis in ipm ultimū ſinē q̄ rlo ē a charitate q̄ ē prinᵐ refferēdi oēm actū ī deū,q actus ſi elicit a charitate ēt ipa ē prinᵐ refferēdi illū ī deū,et rᵐ hui⁹ bonitatis meritorie et malicie act⁹ bon⁹ moraʳ ē īdr̄ns ad utrūq necūꝫ ſi ſit arʳ ē bon⁹ moraʳ et nō hēt bonitatē meritoriā,iʳ ca ret illa,cōcedo sʳ ē malus meritorie,nego ꝯñam loquēdo de ma licia ꝯria,ſtat.n.q nō hēat bonitatē meritoriā, qa nō reffertur nec atualr̄ nec uirtualr̄ in deū iʳ ē malus ꝯrie ū ſeʳ,qa ſtat q ille act⁹ nō ſit ꝯ aliqđ ꝑceptū legis dīe,imo ſi ē bon⁹ moraʳ nūq̄ ꝯ ꝑceptū dei.iō ꝑ maiori declaratiōe hēis notare.ꝫ cōbinatio nes qñ aliqs act⁹ dr̄ refferri in deū.tripʳ.ſ.actuaʳ uirtuaʳ et hītualiter,actuaʳ act⁹ reffert ī deū cū qs cogitat actu de deo et actuaʳ diligit deū,et dat panē paupi pp deū illa datio ē ac tualiter relata ī deū,uirtuaʳ,cū ex amore actuali ipſ⁹ dei de ueni in cognitionē pctī mei,et ob amorē ei⁹,qa ē eius offenſiuū triſtor,et penitentiā facio, nec tñ tūc actuaʳ illū actū pnīe in deū reffero actuaʳ,qa nec de deo cogito,nec tūc deū actualiter amo,talis act⁹ pnīe ē uirtuaʳ tñ in deū relat⁹. Tertio° hītuaʳ et ē oīs act⁹ refferibilis in finem,qa ei nō repugnat refferri,ma nēs cū hītu charitatis q̄ ē prinᵐ refferēdi,talis act⁹ manens cū charitate dr̄ hītuaʳ refferibilis.Triplici ēt mō act⁹ dr̄ nō ref ferri pº mō negatiue,qa uꝫ nō reffert ī deū,nec actuaʳ nec uir tuaʳ,tñ ē apt⁹ nat⁹ refferri,et ē idē cū actu hītuaʳ refferibili. Secūdo° act⁹ ū reffert priuatiue,qa nō eſt nat⁹ refferri ſicut peccatum ueniale.Et ſi enim ſtet cum charitate tamen non eſt natū refferri a charitate in ſinē qa caret refferibilitate et ſic diſtīguit a 3º et 4º mēbro,q actus lꝫ nō referat actualr̄ nec uirtualr̄, tñ hītualiter ē referibilis nec repugnat ei refferri a charitate,pctō ueniali ſic. Tertio° ꝯrie qa ut corrūpit prinᵐ refferēdi.ſ.charitatē,et ſic dr̄ ꝯrie nō refferri eū ꝯriet deme ritorie tñ charitati q̄ ē refferēdi prinᵐ.Ex iſtis ſex mēbris ſi

ant.3.ↄclōnes,duo ultimi actꝰ.ſ.q nō refferet priuatiue nec cō trarie certū ē ꝙ nō ſunt actꝰ indr̄ntes,imo ſunt mali demeritorie,qa ēt pctm̄ ueniale ē demeritorius actꝰ cū ei debeat pena tēporalis de mortali ꝑ; duo primi actꝰ.ſ.q reffert actualr i deū a charitate,et q reffert uirtualr cōſtat ēt ꝙ nō ſunt īdr̄ntes,ſʒ primꝰ ē bonꝰ meritorie et de ſecūdo ē ēt ꝓbabile, nec incōuenit ꝙ ꝗs exñs in charitate faciat penitētiā de pctīs ſuis ſatisfaciēdo ꝓ illis,de aliis duobꝰ.ſ.3.et.4.q actꝰ ē refferibilis hītualiter tm̄ nō tū actualiter refert nec uirtualr ē dubiū an tales actus ſint meritorii,an pctā uenialia,qa mortalia nō pñt eē quia ſtāt cū charitate,an ſint actus indr̄ntes,qa nō ur̄ poſſe dari aliud mēbrū. Sʒ ſi dicas ꝙ tales actus ſunt meritorii,tūc ſequeretur ꝙ hō exñs in charitate ſp mereret,qaſemp tales actꝰ eliciuntur q ſunt refferibiles de ſe,et ita ſemel exñs in charitate cēties in die et plus meretur,et ita facilis eēt nimis uia ſalutis ſm̄.d.s.Bon.ꝙ nō ē uerū.Si ēt dicas ſm̄.ſ.ꝙ illi actꝰ ſint pctā uenialia ſicut ur̄ dicere.s.Tho.qa nō refferūtur i deū cū ſint refferibiles tūc nimis ēt arctat uiā ſalutis, qa tūc teneremur ſemper tales actꝰ refferre in deū actualiter uel uirtualr et ita ſp cogitare de deo ꝙ ēt ē fl̄ſm̄.Iō ur̄ 3m mēbrū dari.ſ. ꝙ illi actus ſunt indr̄ntes a diſiunctiua.ↄpriū etc.cū negatiue duaꝝ ſup ertiā et ꝑr qa tales actꝰ nō hñt ſufficiētē rōnē malitie ꝑtinētē ad pctm̄ ueniale, quia poſſibile ē ut nulla rō malitie inueniat i eis rōne cuius dicātur pctā uenialia ſicut dare panem pauperi ut eiꝰ miſie ſubuenias nō cogitādo de deo,et ſi dicas ꝙ ē pctm̄ ueniale,qa illū actū bonū moralr teneris refferre in deum,ſʒ dicit doc.ꝙ nō apparet illa rātio,nec rātio neceſſitatis ↄ quā ē pctm̄ mortale ꝑ;,nec rātio minor ↄ quā ē pctm̄ ueniale,qa deus nō obligauit nos ad hoc faciendū ꝙ ſi cōtēdas deū nos obligaſſe oſtēde. Nec ēt in iſtis actibꝰ ur̄ eē ſufficiēs rō meritorii,qa ñ ur̄ minor rlo ſufficere ad meritū ꝗ; rlo uirtualis o;.n.ꝙ ad minꝰ actus refferat uirtualiter ad hoc ꝙ ſit meritorius,ſʒ iſti actus tm̄ refferūtur hītualiter. ¶ Ponit ir doc.duas ↄclones rñſiuas ad .q. Quod multi ſunt actus indr̄ntes nō tm̄ ſm eē ꝙ hñt in ſpē nature,q ſunt boni ex gñe,ſʒ ēt multi actꝰ q ſunt moralr boni, et ſunt indr̄ntes ad bonū meritoriū,et ad malū demeritoriū, et unū indiuiduū ē tale.ſ.dare elemoſinā ꝑp deū ē actus meritorius,et aliꝰ nō ē meritorius ſʒ malus demeritorie ut dās elemoſinā de bono alterius ꝑp deū,q actus ſʒ Aug.et ſi fiat ſʒ debitū ſinē nō tū ē bonus,ſaltē actus bonus moralr quē teneris facere ex ꝓcepto et ñ facis erit malus demeritorie qa ↄ ꝓceptū, et hoc ſolū dat ſibi rōe malicie demeritorie,pōt ir eē unū īdiuiduū bonū meritorie,et aliud eiuſdē ſpēi malū demeritorie. ¶ Secunda ↄclo multi actꝰ eliciti q nec ſunt tales nec tales,et ſic ſunt īdr̄ntes ad bonitatē et malitiā meritoriā,et nō loquēdo de actibus nō hūanis,qa de iis mō nō loqmur ſicut ſunt fricare barbā etc.iſti.n.actꝰ ꝓcedūt a ſola imaginatiōe uł phātaſia abſq; ulla deliberatiōe īellectꝰ et cōſenſu uolūtatis,ſʒ loquēdo de actibus uere hūanis cū plena deliberatiōe et cōſenſu libero factis tales inq̄tū actꝰ ſunt indr̄ntes ſicut dare denariū in mercatore,nō ex cogitatiōe dei,ē actꝰ ſinglris elicieꝰ cū circūſtātiis moralibꝰ,et ē cū charitate nō tū elicitꝰ a charitate,ſʒ ſola uolūtate libere illud uolēte dare,nec ſor actꝰ ē elicitꝰ a uolūtate īformata charitate,ir elicitꝰ a charitate,negat ↄña,qa o; ꝙ prius deus cognoſcatur actualr,et ob eius amorē actus eliciatur.

¶ AD ARGVMENTA. Negat doc.ꝙ bonū et malū ſint īmediate oppoſita circa actū,uñ aduertēdū ꝙ ſi malū teneat tm̄ priuatiue ſic ſunt īmediata circa actū,qa actꝰ uel ē moralr bonus uel caret bonitate morali,et ſr de bonitate et malitia meritoria,ſi malitia teneat tm̄ priuatiue. Sʒ ſi malitia teneat ↄrie, ſic nō ſunt oppoſita,nō.n.qa actꝰ caret bonitate meritoria,iō eſt malus demeritorie,ſʒ bñ ſeq̄tur ſi uſis bonitas meritoria deficeret in eſſe,et ſr de bonitate morali aliter non. ¶ Ad ſecundum patet ꝙ ↄñs non eſt inconueniens.

DISTINCTIO. XLII.

CIRCA DISTINCTIONEM.42. CIRCA DIVISIONEM BEAtiſsimi Hieronimi de pctīs ꝗ ponit in cogitatiōe ſiue īellectiōe ſmōe et ope Querit doc.in reportatis.4.q.Prima utꝝ pctm̄ ſit in cogitatione. ¶ Et rñdēdo ponit unā,imo duas ꝓpōnes gñales iſtis tribꝰ primis ꝗſtionibꝰ.Prima ↄclo ē iſta gñalis.Malitia p°et ſor nō ē niſi in aliquo actu uolūtatis.ſ.uelle ꝑ; ſra. ¶ Secūda ↄclo gñalis lʒ pctm̄ ſor nō poſſit eē niſi i uolūtate aut in actu uolūtatis,nullr tū pōt eē in iſtis actibꝰ dictis.ſ.cogitatione ſmone et ope.Cū huiuſmōi opationes etc. ſint in poteſtate uolūtatis,cū ipa ſm Anſel.in toto regno aīe ſit regina et dña,et motor uīis,et ſi ipa mouet recte potētias inferiores ad rectas opationes ille ſunt recte,ſi aūt nō mouet recte oblique ſunt. Nō tū opationes iſtaꝝ potētiaꝝ ſunt libere niſi ſʒ ꝑticipationē,et ō ꝑ ↄtrā ſuā. Et ꝑ; hoc alia auctoritate Anſ.loquens ad deū in forma,iſtaꝝ potētiaꝝ dediſti nobis dñe dñm cui non poſſimꝰ nō obedire,mouet.n.uolūtas iſtas potētias ſicut inſtrumēta. Inſtrumētū.n.nō rebellat ſe artifici,ſʒ appetitꝰ ſenſitiuus rebellat ſe rōni,dictū ē ſupra ꝙ rm potētiaꝝ ſenſitiuaꝝ principatur eis pricipatu politico,ſʒ rm motiue uirtutis principat deſpotice,et qa potētie ſenſitiue i opibꝰ ſuis utūt uirtute motiua ſicut oculus eleuatione, et de ꝓſſione palpebrarū i actu uidēdi, iō quo ad hoc uiſio ē in potāte uolūtatis ut dicet in 3a. queſt.et ex hoc ſer ꝙ nullus actꝰ de iſtis ē malus niſi ſit in potāte uoluntatis. ¶ Ex iſtis duobꝰ ↄclōibꝰ ꝑ; qd ſit dicēdū ad primā.q. Et p°tū uidēdū ē quō īellectio ē in potāte uolūtatis.Secūdo ꝗliter pōt eē mala,pm.n.ē necem ad ſm qa ſi cognitio dʒ eē mala o; ꝙ ſit in potāte uolūtatis ex cuius impio ↄhat maliciā,qa cū ſit a cā uāli ſi nullo° eēt in potāte uolūtatis nullo° eēt culpabilis,qa in iis ꝗ a nā ſunt nec laudat etc. Sʒ ꝗtū ad pm ur̄ ꝙ cogitatio uel īellectio nō ſit in potāte uolūtatis,qa oīs uolitio neceſſario reqrit aliq̄; intellectionē priorē ſaltē natura lʒ ſil duratione. Quero ir quā intellectionē pōt imparare uolūtas nō illā priorē ꝑ; qa ē prior nec ſecūdā pōt imparare, qa ad nihil mouet uolūtas ſimul duratione niſi cognitio illius ad ꝙ mouet priꝰ nāſit et ſimul duratione cū impio et motione eius ita ꝙ o; illud ad qd mouet fore ꝓcognitū,ir ſi ipa mouet intellectū ad ſecūdā intellectionē o; illā eē ꝓcognitā,et nō ꝑ ꝑ… cognitionē,ir ꝑ aliā et ita illa nō erit 2a ad quā mouet,et tūc o; aſſignare aliā que ſit 2a,et illa nō erit 2a ad quā mouet,et ita nec pa ē in potāte uolūtatis nec 2a,ir na. Idē arm aliter deducit et ꝑ;.Secūdo arr ꝙ in ꝑ ſe cāis eiuſdē ſpēi,qa in cauſis efficiētibꝰ daret circulus. Tādē gr ꝙ cū uolūtas ſit cā ſupior īellectu ſi īparet actui īellectꝰ,tūc ad actū ſuū uolūtas ñ reqreret actū īellectꝰ ꝙ fl̄ſm̄ ē ir nō hʒ potātē ſup actū īellectꝰ et ſic cogitatio nō ē in potāte uolūtatis hoc in replica ↄ euacuationē.3m argm idē gr. ¶ In oppoſitū arguit et oñdit ꝙ o; ꝙ uolūtas hēat i potāte ſua actū intellectꝰ ut poſſit auertere īellectū a cōſideratiōe uniꝰ obiecti, et cōuertere ipm ad cōſiderationē alteriꝰ, aliter ſp ſtaret i cōſideratiōe obiecti pfectiſſimi,qa illud ſp moueret īellectū et īpediret uirtute ſua qlcūq; aliud obiectū ne moueret īellectū, et ſic īntellectus non motus ab alio obiecto non intelligeret illa. Et ꝙ illud perfectiſſimus impediret alia obiecta patet,quia ſemper agens naturale perfectius impedit minus perfectum ſicut ignis ſi applicetur paſſo,et ſimiliter aqua, cū ignis ſit perfectius agēs ipſa aqua nunquam aqua infrigidabit paſſum nec humecta-

bit, ſed ignis exſicabit et calefaciet, cum ergo intellectus non ſemp intelligat idē eſt dicere ꝙ aliq̄ intellectio ſit ĩ poteſtate uolūtatis, et ꝙ uolūtas poteſt auertere intellectum ab una cogitatiōe et ꝯuertere ad aliā. Idē ſonāt auctoritates Aug. et Ariſt. Et ita dicit doc. di. eo. ꝙ aliqua cogitatio ē ĩ poteſtate a uolūtate et illa eſt in eius poteſtate. Cogitatio aūt oīs aut ē pª aut 2ª, pª nō ē ĩ poteſtate uolūtatis, ſed bene 2ª, pꝫ ꝙ pª nō ſit ĩ poteſtate nr̄a qꝛ aliqua cogitatio neceſſario pcedit oē uelle ſaltē nō ſꝫ qđ pcedit oē uelle, et ē prima nō ſaltē, nō ē in nr̄a poteſtate ut ꝫ ꝑ Aug. nō ē in poteſtate nr̄a quin uiſis tāgamur et loquitur de primis motibus ſicut ē uiſio pulchri uiſibilis et delectatio circa illud et cogitatio de illo, ĩ illis.n. actibus delectat hō mere naturaliter et ita nihil illius ē ĩ poteſtate nr̄a. ❡ Sed de 2ª intellectione nō ē difficile uidere qualiter ſit ĩ poteſtate nr̄a, qꝛ uolūtas ad nihil mouet niſi ad pcognitū, igitur nō mouet intellectum ad illā niſi prius illā cognoſcat. Et dr̄ hic multipliciter, primo dr̄ ꝙ ad hoc ꝙ 2ª cogitatio ſit ĩ poteſtate uolūtatis non oꝫ illā actualiter cognoſcere, ſꝫ ſufficit ꝙ illa cogitatio ſit hītualiter nota, et tunc poteſt uolūtas illā impare. ❡ Cōtra ĩpoſſibile ē uolūtatē uelle actu niſi intellectus actualiter intelligat illud pꝫ qꝛ ſi non ē ĩpoſſibile de oppoſitum uolūtas poteſt actualiter uelle et intellectus nō actualiter ſꝫ hītualiter intelligit, tūc dormiens uel ꝗcūq; diſtractus poſſet hr̄e actū uolēdi circa habitualiter notū ꝙ ē falſum. ❡ Ideo ſecūdo dr̄ ꝙ ad hoc ꝙ uolūtas impet 2ª cogitationi ſufficit hr̄e cognitionē alicuius obiecti ĩ uli, et tūc tali cognitione ſtāte in intellectu uolūtas poteſt impare intellectionē alicuius alterius obiecti cōtēti ſub illo uli, ut ſi cognoſco hominē in aīali tūc poteſt uolūtas mea impare intellectionē hominis, uel ēt ſufficit cognitio alicuius ĩ aliquo ꝯrio, ut ſi cognoſco ſor. albū poteſt impare cognitionē nigri et ſic de ſili. Sepe.n. euenit mihi ambulāti iuxta litus maris ex cognitione unius generis cochilli ſtatiꝫ uenire ĩ cognitionē alterius generis aliqualiter illi ſilis. ❡ Sed nec iſte ſecūdus modus ualet, qꝛ tūc cū ĩ lapide intelligat ſubſtātia corpea tūc intelligēdo lapidē ut ſubſtātia corporea ē ſufficeret uolūtati ad uolēdū aurē uel bouē ꝗ cōtinētur ſub ſubſtātia corpea ꝙ nō eſt uerū. Preterea ſicut res ſe hēt ad eē ita ad intelligi. 2° metaphy. ſed ule nō eſt niſi ĩ ſingulari igitur ſi intelligēdo ſingulare ſub rōne uli illud ule eſt ĩ ſingulari igitur et intellectio illius ulis uel nō ē eadē cum intellectione ſingularis uel ſaltē nō ē alia, intellectio ſor. ut hō intellectio tūc hoīs nō ē alia ab intellectiōe ſor. Vñ nota ꝙ hō poteſt intelligi ut quoddā obiectū ꝑ ſe et ſeorſum a ſingulari, et ſic cognitio hoīs ē alia a cognitione ſor. uel poteſt intelligi hō ut ĩ ſor. et tūc intellectio hoīs nō eſt alia ab intellectione ſor. ſed ē una et eadē cognitio, igitur ꝑ iſtā tn̄ intellectus aliqđ determinatū obiectū. ſ. ſor. ĩ rōne hoīs. Preterea ſi intelligēdo ule poſſum uelle quodlibet cōtentū ſub uli uolibile uel appetibile puta intelligēdo aīal poſſum uelle ouē et canē ſed hoc nō poteſt uolūtas ſi ne ſpē ꝓpria ouis, qꝛ aliter uolūtas nō eligit niſi oſtēdat ſibi uolibile ſub ꝓpria rōne uolibilis, hoc aūt fieri non poteſt ꝑ intellectionem ulis, nec ēt uolūtas ſed obiectū ſingulare et intellectus agens hoc faciūt et ſic intellectio ulis nō ſufficit ad hoc ut uolūtas impet intellectionē 2ª alicuius obiecti cōtenti ſub illo uli. ❡ Tertio igitur mō aliter dr̄, ꝙ ad hoc ꝙ uolūtas hēat ĩ poteſtate ſua 2ª intellectionē ſufficit cognitio remiſſa obiecti, ſic ꝙ uolūtas remittat intellectum circa intellectionē ĩ exñtē pº et tūc illa cognitiōe remiſſa occurrit aliud cogitabile et ſic hēt ĩ poteſtate ſua intellectionē illius cogitabilis remittēdo primā. ❡ Sed nec iſte modus ē cōueniens qꝛ dato ꝙ uolūtas poſſit remittere primā intellectionē quō tn̄ hēbit in poteſtate ſua determinatā intellectionē determinati obiecti ſic ꝙ poſſit impare intellectui intelligas. a. uel. b. Si.n. illa remiſſa occurrat aliq̄đ cogitabile ꝙ ſit. a. erit a caſu qꝛ potuit occurrere. d. obiectū uel f. et ſi occurrat. a. ꝙ moueat intellectū ad intelligēdū et uolūtatē ad uolēdū erit caſuale et nō qđ determinate uolitū nec ꝑ ſe, ſed ꝑ accñs uolitū qꝛ accidit illi obo ꝙ ſit uolitū a uolūtate et ſic ꝑ accñs et nō ꝑ ſe erit cogitatio illius obiecti ĩ poteſtate uolūtatis, nos aūt ꝗrimus quō ſit illa 2ª intellectio ꝑ ſe et nō ꝑ accñs ĩ poteſtate uolūtatis. Preterea iſtud remittere intellectionē nō ſaluat ꝓpoſitum ꝙ ꝓpter hoc intellectio alterius obiecti ſit ĩ poteſtate uolūtatis, qꝛ et ſi uolūtas moueat ad aliud remittēdo priorē intellectionē, hoc tn̄ nō erit ꝑ ſe ad aliqđ determinatū, ſꝫ iſtud mouere intellectum erit ipſum mouere ad phātaſma fortius qđ fortius mouebit intellectum et hoc ēt erit ꝑ accñs, qꝛ hº nō erit niſi qꝛ remittit priorē intellectionē et tūc intellectus mouet a fortiori obo repñtato ĩ phātaſia et ſic accidet ꝙ intellectio aliqđ ꝑ ſe uolitū a uolūtate. ❡ Ideo ē 4ᵘˢ modus dicēdi ꝙ intellectus hꝫ actū collatiuū, et ita intelligēdo unū obiectū poteſt cōpare illud alteri obiecto ut correlatiuo et tūc hoc facto poteſt uolūtas tenere intellectum in cōſideratione illius obiecti et ſic illa intellectio dr̄ eē ĩ poteſtate ſua. ❡ Sed hoc nihil ē qꝛ dato ꝙ hoc ſit uerū de intellectiōe unius relatiui reſpectu alterius, tn̄ qñ intellectus intelligit aliqđ obiectū abſolutū quō tūc eſt ĩ poteſtate uolūtatis intellectio alterius obiecti abſoluti nō apparet. ❡ Ideo ē quītus modus ꝙ intellectiōe ſimplici et diſcurſiua, pª nō eſt ĩ poteſtate uolūtatis, ſꝫ tn̄ diſcurſiua. ſic ꝙ ex ſimplici noticia mouet uolūtas intellectum ad diſcurrēdū a noto magis ad minus notum. ❡ Nec iſte modus uꝫ qꝛ ſi nō ē ĩ poteſtate uolūtatis illud ſine quo diſcurſus nō poteſt hr̄i, nec ēt eſt ĩ uirtute poteſtate diſcurſus, diſcurſus.n. neceſſario ꝓſupponit noticiā apphēſiuā obiecti ad ꝙ diſcurrit et illa nō poteſt hr̄i cū ſit 2ª et illa nō eſt ĩ poteſtate uolūtatis ut ꝓbatū eſt ſupra tribus rōnibus, igitur noticia diſcurſiua nō eſt in poteſtate eius. ❡ Itē ꝯ oēs modos ſil, qꝛ neceſſe ē ponere in intellectu aliq̄ intellectionē ĩ eodē.ſ. ĩ quo uolūtas uult et impat ſecūdā intellectionem et hoc ordine nature prius ipſa uolitiōne, ꝗ ſit intellectio 2ª intellectionis et nullus iſtorꝫ modorꝫ ponit, iſtū actū et pꝫ de oībus, 5º nō qꝛ ĩ ſignificato in quo uolūtas cōuertit intellectum ad intelligēdū. a. tūc nō intellectus illud obiectū ꝙ pº intelligebat qꝛ auertit intellectum ab intellectiōe et ſic nō intellectus extremū a quo diſcurrit, nec ēt intellectus extremū ad ꝙ diſcurrit qꝛ intellectio illius eſt naturaliter poſterior uolitiōe et ſic ſtat difficultas uꝫ ꝙ uolūtas nō hꝫ ĩ poteſtate ſua ſecūdā intellectionem ꝙ tn̄ erat oſtendendū et nō eſt oſtenſum. ❡ IDEO Doc. ad oſtendendū hoc ponit. 3. ꝓpōnes. Pª ꝙ una intellectione pfecta diſtincte de aliquo obo exñte ĩ intellectu, multe intellectiōes aliorꝫ obiectorꝫ ĩdiſtincte et impfecte poſſunt ſil ineſſe, pꝫ a ſimili ad maius oſſirmatiue de uiſu ꝙ ĩ cono figure piramidalis uidet unū pūctū diſtincte et pfecte et tn̄ ĩfra baſim eiuſdē figure uidet multa alia puncta indiſtincte et ĩpfecte ſi hº ē poſſibile ĩ ſenſu multo magis ĩ intellectu. ❡ Secūda ꝓpō. Aliq̄ intellectione ĩexñte lꝫ nō ſit cognita ut obiectū, poteſt uolūtas uelle illā et cōplacere ſibi, poteſt ēt uelle obiectū illius cognitionis et cōplacere illi obo, et poteſt ēt nō cōplacere illis, aliter ſi nō poſſet uelle illā niſi ſit cognita ſtāte pª intellectione pª obiecti et nō cognita, uolūtas nō poſſet copulare potētiā cū ꝓle .i. ſi poſſet copulare intellectum illi intellectui et obo igitur ꝙ ē ꝯtra et ꝯ Aug. ĩ li. de tri. fere ꝑ totū. Quacūq;.n. intellectione poſita ĩ intellectu poteſt uolūtas uelle illā dato ꝙ nō ſit cognita et firmare illā, hoc pꝫ ēt in diuinis ubi uolūtas uult intellectionē diuinā et cōplacet illi, et tn̄ nō ponit cognita. ❡ Tertia ꝓpō. Volūtate cōplacente, pꝫ, et rō iſtā ꝓbās ē plana. Et ē rō a priori et ꝓpter qđ. ſ. ꝙ intellectio ē pfectior ſi cū intellectu ſil opet uolūtas uolēdo illud ꝙ intellectus intelligit et ſimiliter ſi phātaſia et ſenſus ſimul coopent. Etiā de hoc hēmr experiētia et rō a poſteriori ꝙ.n. amo, clarius et firmius intelligo ꝙ illud qđ nō amo. Non ꝓpter intellectum rōnis 2ª ad hāc ꝓpōnē poſſet, ꝙ duplex ē ordo inter intellectum et uolūtatē, unus ē ordo nature et ſic intellectus ē prior uolūtate, et actus intellectus eſt prior actu uolūtatis. Alius ē ordo pfectiōis et ſic uolūtas ē prior intellectu, et actus uolūtatis prior ē actu intellectus, nō tn̄ ē ordo neceſſarius ſic ꝙ intellectus nō poſſit hr̄e actū ſuū ſine actu uolūtatis, qꝛ uolūtas et ſi hēat ordinē eſſentialē nō tn̄ ille ordo ē neceſſarius ſꝫ cōtingēs et ꝓpter hº poſſunt ſe mutuo iſte due potētie ĩpedire et quō qꝛ ſi ābe ſint circa idē obiectū intēſius opantur

ꝙ ſi ſint circa diuerſa obiecta circa ꝗ minus pfecte opantur, et iõ cã ſupiore. ſuo cogẽte inte^m inte^o eſt pfectior ꝙ ſi ñ amat illud obiectũ. Soluẽdo gͦ dubiũ doc. dicit ꝙ una ĩtellectio ne inte^r ĩexñte pfecta pñt ibi eẽ multe ĩpfecte et ꝯfuſe niſi etc. illis iͬ ĩtellectionibus cõfuſis ibidẽ exñtibꝰ põt uolũtas ſm ſuã ꝓpõnẽ cõplacere ĩ quals eaꝝ ẽt ſi illa nõ ſuerit cognita, qa hoc nõ oꝫ ut oĩm actualr, et ex ꝫͣ, uo^te cõplacẽte ĩ aliq̃ ĩtellectione cõfirmat illã et ĩtẽdit, et ſic illa ꝗ prius fuit remiſſa et cõfuſa ꝑ iſtã cõplacẽtiã ſit pfecta et intẽſa, et ſic uolũtas põt impare cogitationẽ talẽ ĩ exñtẽ et ꝯuertere inte^m ad illã ſolã et ſiet p fecta et diſtincta. ¶ Sed utrũ ſi inte^o cõfuſa et impfecta nõ ſit in inte^u an uolũtas poſſit uelle illã et ꝯplacere ĩ ea? Dico ꝙ nõ ſed oꝫ ꝙ illa ſibi et tũc ſtãte pͣ ĩtellectione in inte^u et tribꝰ uel .6. cõfuſis ĩ exñtibus põt uolũtas cuilibet illoꝝ .6. cõplacere et firmare et nõ pñt ſiͤ ineſſe oẽs et forte 2ͣ opi. ĩ hoc ẽ uera ꝙ cũ cognitione hoĩs pfecta ſtat cogͦ ꝯfuſa alicuius ſimilis homi ni, et alicuius rei ꝯrie cognite de hoĩe in quoꝝ noticiã uolũtas citius firmat inte^m ꝗ aliaꝝ reꝝ ꝗ nec ꝯueniũt cũ hoĩe in ꝯcep tu cõi nec in ſiͥ nec in ꝯrio, illa tñ opi. huiuſmõi cognitiones in inte^u nõ ponit ſꝫ unã ꝗ eſt rͣ uͣlis uel ſiͥlis uel ꝯrii. Ibi nota ẽt quõ uolũtas dr̃ auertere inte^m ab aliqua inte^ne qñ. ſ. nõ ꝯplacet illi intellectioni, nec obiecto illius intellectionis.

¶ AD ARGUMENTA Ad pͫ pꝫ ꝙ ſufficit ꝙ inte^o in ſit prius nã uolitione, nec oꝫ ꝙ actu ſit cognita. ¶ Ad 2ͫ, No ta ꝙ ĩ cauſis neceſſariis ſimpͬ ordinatis, nõ pñt eẽ circulus ſed ĩn cauſis ꝯtingẽt agẽtibꝰ et ordinatis nõ incõuenit ſic ꝙ inte^o ſit cã uolitionis et uolitio intellectionis, intellige tñ ad bonũ ſen ſum inte^o .i. obiectũ cognitũ ẽ cã uolitionis. ¶ Ad ꝫͫ patet, ex notabili ſupra. Ibi nota quõ oẽs po^e pñt ſimul opari circa idem obiectũ et tũc mutuo ſe iuuãt et actus pfectiores eliciũt, qñ aũt opant circa diuerſa tũc ſe ĩpediũt. Aliter poſſet dici uꝫ ꝙ uolũ tas hẽt ĩmediatã actiõnẽ ſup ĩte^m cãndo una cũ inte^u intellec tionẽ ſed hoc ẽ ualde difficile uidere qa tũc uolũtas eẽt cã ſupi or et nõ apparet qn inteꝰ nõ ſufficiat ad cãndũ actũ una cũ ob iecto et tũc uolũtas ſupfluit.

¶ SECUNDUS ARTICULUS Eſt oñdere qualr̃ cogi tatio ſit mala culpabilir̃. Ibi nota duos actus uolũtatis. ſ. uelle cõplacẽtie et uelle ꝯcupiſcentie, et iſte ꝓſuponit aliũ, uolũtas. n. põt hr̃e uelle ꝯplacẽtie circa aliqd et illi cui ſic ꝯplacet põt cõ cupiſcere aliqd ordinatũ uel ẽt ĩordinatũ ſicut põt cõcupiſcere uinũ dulce guſtui et ĩ ipõ delectari et ꝯplacere. Itẽ põt ſibi cõ cupiſcere aliqd delectabile et ꝯplacer̃ ĩ illo ĩordinate, et qa nõ põt hr̃e obiectũ ſibi pñs niſi ſit cognitũ iõ põt ĩpare ĩtellectionẽ alicuius obiecti ĩhoneſti delectabilis, qua cognitione ſtãte, ĩ illud obiectũ exͥ grã peccatũ qd alias cõmiſit eſto adulteriũ ẽ cã de lectatiõis ĩordinate ĩ uo^te et ſic cogiͦ mala, hec cogiͦ põt ẽt eẽ mala circa alia obã ut puta circa mortẽ inimicoꝝ et delectari ĩ illa. ¶ Sꝫ utrũ cogiͦ ſola ſine aliqͦ alio ꝯſenſu ĩ uo^te ad opꝰ exterius ſit peccatũ mortale? Exͥ grã pꝫ cogitat de morte ini mici cũ delectatiõe, nõ tñ uult ipm interficere, utrũ illa cogitatio impata a uo^te ut ĩ morte illius delectet ſit mortale peccatũ. Si milr̃ cogiͦ de pulchra mulier̃ aliena ĩ quã tñ extra nõ ꝯſentit. Dicit doc. ꝙ ſic et ꝓbat aucto^te Aug. 12. de tri. cͦ. 12. Si ſola mu lier. i. ſi ſolus inteꝰ cogitet de re illicita totus hõ dãnabit niſi me diatoris etc. et pꝫ tex. Ibi nota ꝙ cogiͦ põt eẽ circa rẽ illicitam duobus modis unoͦ cogitãdo peccatũ delectabile ad hũc finẽ ut ille q cogitat deteſtet illud, et ſic talis cogiͦ non ẽ peccatũ, imo eſt neceᵉ peccatorẽ poſt comiſſa peccata recogitare illa ut de illis penitẽtiam faciat, iuxta illud recogitabo tibi oẽs ãnos etc. Alioͦ cogiͦ põt eẽ circa rẽ illicitã nõ deteſtãdo illã ſꝫ delectã do ĩ illa et ſic cogiͦ ẽ peccatũ, et hͦ pꝫ auc^te Aug. 9. de tri. cͦ. 10. de diffinitione ĩtẽpantie ꝗ placet ſꝫ ĩtẽpantia nõ placet ſed uitupatur in arte in qua diffinitur tẽpantia.

¶ AD ARGUMENTA Ad pͫ ibi nota ꝙ pͣ cogiͦ non eſt peccatũ. Ibi ẽt nota qñ ẽ ꝙ hõ hẽt pᵃˢ cogiᵉˢ dupͬ, pͦ qñ oc currũt ſibi obiecta diuerſa, 2ͦ qñ ſurgit a ſomno qa dormiẽdo nihil ĩtellexit. ¶ Ad 2ͫ ibi aduerte ꝙ pͣ cogiͦ nõ ẽ ĩ ptãte uo lũtatis q̃tũ ad ꝓduci ſꝫ bñ põt uolũtas ĩ illa ꝯplacer̃ et firmar̃ inte^m ĩ ea, et ſic dr̃ eẽ ĩ ptãte uolũtatis qa ẽt põt auertere ĩte^m ab ea. ¶ Ad ꝫͫ illa ꝯña nõ ẽ bona cogiͦ nõ eſt prius cognita iͬ nõ ẽ uolita, ſufficit. n. ꝙ ſit ĩ inte^u ad hoc ꝙ uolũtas ꝯplaceat in illa et uellet illã. Et ſi arguas nihil uolitũ niſi ꝓcognitũ, dico ꝙ ad hoc ꝙ actus ĩtelligẽdi ſit uolitus nõ oꝫ ut ſit cognitus ſed ſufficit ut ſit pñs uo^ti et ꝑ ipm aliqd obiectũ cognitũ ſit pñs uo lũtati tũc uolũtas ꝯplacẽdo ĩ illo obõ ꝯplacet ĩ cognitione illiꝰ obiecti, nec oꝫ ꝙ illa cogitatio ſit cognita nec recte uͤ reflexe. ¶ Ad ultimũ pꝫ quõ ĩ cogitatione ẽ peccatũ ex 2ͦ articulo, nõ. n. qa cogitatio ẽ de obõ malo iõ ẽ mala, ſꝫ qa ẽ impata circa aliqd obiectũ illicitũ circa ꝙ uolũtas ĩor^te delectat, iõ cogita tio eſt mala alr̃ nõ.

Queſtio Secunda.

VTRUꝫ IN SERMONE SIT PECCATUꝫ. Patet ꝙ nõ qa uerũ ĩſtrumẽtũ etc. ¶ Primo uidẽ dũ eſt ſi ſermo ſit ĩ ptãte uolũtatis et pꝫ ꝙ ſic, qa ſmo nõ põt ꝓduci niſi mediante lingua ꝗ mouet a poᵃ motiua ꝗ ẽ ĩ hoĩe diſtincta ab ĩtellectiua ſenſitiua et uege tatiua de qua tractat Ariſt. ĩ fine .3ͥ. de aĩa et illa poᵃ ẽ ĩ obe diẽtia ſuili ad uolũtatẽ cui dñat principatu deſpotico ſic ꝙ in nͦ rebellat ſe uo^ti ñ ſic de uiribus ſenſitiuis ĩ qbus ẽ rebellio et qbus uolũtas dñat principatu politico, cũ iͬ poᵃ motiua lĩgue obediat uo^ti et nõ poſſit illi rebellar̃ ſeͬ ꝙ ſmo ſit ĩ ptãte uolũ tatis, nõ põt tñ lĩgua exprimere ſmonẽ niſi ꝓcedat actus imagi natiue aut inteꝰ. ¶ Secũdo qualr̃ ĩ ſmone poſſit eẽ malicia pꝫ qa ſmo cũ ſit ĩ ptãte uolũtatis debet eẽ rectus et debitis circũ ſtãtiis circũſtãtiõatꝰ cũ ipa accepit rectitudinẽ a deo et ẽ debi trix actuũ rectoꝝ. debet. n. ſmo eſſe de mã debita et honeſta ut ordinet in debitũ finẽ, dꝫ ſmo ꝓximũ edificare ñ ſcãdalizare, debet ſmo eẽ ueridicus ut exprimat mẽtis ꝯceptũ alr̃ eẽt men datiũ, et iõ blaſfemia dei et ſanctoꝝ ẽ peccatũ qa non trãſit ſup debitã materiã, ſiͬ pferre falſum teſtimoniũ de ꝓximo ſuo, di cere uerba ſcurrilia et mẽdatia. ¶ Sed ꝯ qa utẽs inſtrumento ad finẽ illũ ad quẽ eſt inuẽtũ et ordinatũ nõ peccat ĩ ſic utẽdo, ſꝫ ſmo inuẽtus ẽ ad exprimẽdũ mutue uolũtatis inditia. Dicit doc. ꝙ aliqd aliqñ nõ eſt de ſe malũ ſꝫ ſi illud ſit a uo^te mala ex eo ꝙ ẽ a tali uo^te erit malũ ſic ſmo de ſe et de rõne ſua formali nõ includit malũ tñ ut ꝓducit a mala uo^te erit malus ut puta dicẽdo ueꝝ nõ erit malũ ſꝫ dicẽdo illud mala uo^te erit malum.

¶ Preterea ſi eẽt peccatũ ĩ ſmone aut ĩ eo eẽt peccatũ in q̃tũ uox et hoc nõ, qa cũ uoces ſint ĩ brutis tũc ĩ eis eẽt peccatũ qd nõ eſt ueꝝ aut ĩ eo ꝙ uox ſignificatiua ẽ peccatũ ꝙ ẽt nõ ẽ ueꝝ qa ĩ eo ꝙ uox ẽ ĩpoſita ad ſignificãdũ ex illa ĩpoſitione nõ ĩpri mit uoci aliqua q̃litas mala. Cõcedit doc. ꝙ ſmo nõ ẽ peccatũ in q̃tũ uox, nec ĩ q̃tũ uox ſignificatiua recipit aliquã q̃litatẽ nec aliquã ĩtentionẽ nec ĩ ſe ꝯtinet aliquẽ ꝯceptũ quẽ poſſit cãre ĩ inte^u audiẽtis de illa re quã ſignificat, et ĩ hͦ ĩpugnat opi. Tho. q̃ tenet ꝙ uox ſignificatiua cãt ꝯceptũ illiꝰ rei quã ſignificat in aĩo auditoris tũc cũ illi cõceptus q cãnt in inte^u ſint naturalr̃ ſignificatiui ſunt idẽ apud oẽs nationes tunc iſta uox hõ cãret cõceptũ hoĩs in inte^u greci ꝙ nõ ẽ ueꝝ, nihil ergo cãtur in uoce ſignificatiua plus ꝗ in circulo q ĩponit ad ſignificãdũ ꝙ ibi uẽ dit uinũ. Ibi nota ꝙ ad hoc ꝙ aliqꝫ p uocẽ ſignificatiuã ueniat in cognitionẽ rei ſignificate p uocem duo reqrũtur unũ ꝙ alias cognouerit illã rẽ ſignificatã p illã uocẽ qa ſi illã nõ prius co gnouit p illã uocẽ nõ cognoſcet, 2ͦ ꝙ ſciat illã uocẽ eẽ ĩpoſitã ad ſignificãdũ illã talẽ rẽ, et tũc uox ĩmutãs auditũ in eo ꝙ ſi-

gnificatiua nõ cãt aliquẽ conceptũ de aliqua re niſi de ſe ipſa tũc ſimiliter phãtaſia et memoria qs recordat q talis uox eſt īpoſita ad ſignificãdũ talẽ rẽ et tũc recordat talis rei et ſic ue nit ĩ noticiã rei ſignificate, et ut ſic ſmo ut ẽ uox ſignificatiua pt eẽ mal⁹ et ĩordīatus et ſcandalizare pximũ. Queſtio. 3.

AD TERTIAM QVESTIONEM SOLuẽdã ad uidendũ quõ opa exteriora ſunt in ptãte uolũtatis p° uidendũ ẽ de qbus opib⁹ loquat diuus Hieronimus. Et dicit doc. q lo^r de opib⁹ potẽtiaꝝ inferioꝝ q̃ tñ ſunt alie po^e a po^a motiua lingue et lʒ loq ſit opus q dã tñ qa hõ p ſermonẽ uiuit politice et cõicat cũ aliis et in hoc diſtīguit abrutis iõ pri⁹ de ſmone loquut⁹ ẽ et nũc de opib⁹ potẽtiaꝝ ſenſitiuaꝝ et uegetatiuaꝝ. ¶ Sʒ qualr h⁹ⁱ opa ſint ĩ ptãte uo^{lis} dicit doc. q oĩa iſta opa ſunt in po^{te} eius me^{te} po^a motiua eo q po^e uege^{ue} cu^{ꝰi} ſunt nutrire et generarẽ actus iſti dependẽt a po^a motiua q̃ ẽ oĩo in obedi^a ſeruili ad uoluntatem ſi uolũtas uult iſtã mouerẽ mẽbra mouẽt ſi nõ uult nõ mouent et iõ qs ſe nutrire ñ põt niſi cibũ aplicet ad os et niſi fiat maſticatio iſta oĩa depẽdent a po^a motiua et illa in motu ſuo dependet a uo^{te} et ita nutritio ẽ in ptãte uo^{tis} et ſilr generatio pro quanto mẽbra que deſuiũt generationi hñt aplicari ad inuicem et iõ ſi uoluntas nõ uult nũq̃ fiet gñatio. Si^r ẽ de potentiis ſenſitiuis cũ eleuatio palpebraꝝ et depſſio ptineat ad potẽtiã motiuã iõ uiderẽ uel nõ uiderẽ eſt ĩ ptãte uo^{tis} et ſi^r de aliis potẽtiis ſenſitiuis ut docet aug.ĩ trinitate.ii.ca.8. et ſic oẽs opatiões potẽtiaꝝ ſenſitiuaꝝ ſunt ĩ ptãte uolũtatis. ¶ Sʒ utrũ uolũtas hẽat aliud dominiũ ſup iſta opa ſenſitiua pter iſtud.ſ. mediante po^a motiua? Dicit doc q ſic in q̃tũ.ſ. põt in actũ ipſarũ potentiarũ et ſic actus illaꝝ erit pfectior et īteſior pe de oculo fixo circa aliqd obm ut puta pictũ ul aliqd aliud uiſibile ſi uolũtas ĩpet illũ actũ uidẽdi punctũ in piramide, et circa talẽ axẽ.i. citra lineã diuidẽtẽ baſim illius figure uel ultra illã lineã, et uidebit punctũ illũ pfecti⁹ q̃ ſine ĩpio uolũtatis, et ſic dup^r hʒ ĩ potãtẽ ſua actũ potẽtie ſenſitiue, et mediãte potẽtia motiua ſolum hʒ in ptãte act⁹ uegetatiue. ¶ Sʒ q̃liter ẽ ĩ iſtis actib⁹ maliciat? Dico q cũ ſint in ptãte uolũtatis tenet facere eos rectos ſʒ ſuũ ĩpiũ, et ñ facit, tenet.n. gñationẽ facere rectã ut uʒ cũ ſua trñ ut filii generent q deũ laudẽt, et nõ ad delectãdũ inordiate, tenent ẽt uitare fornicationẽ cũ aliis, et ſi^r de nutritiõe, cõmedere ad ſuſtẽtatiõ nẽ honeſtã uite hũane nõ ĩ cibis et potibus ĩnordiate delectari nec crapulari nec ĩebriari, ſi^r de uiſu, uidere pulchra ordinate delectãdũ, et ſic de aliis, et q̃cũq3 carẽt debitis circũſtãtiis ſunt opationes male. ¶ SED CONTRA q nõ ẽ uolũtariũ nõ eſt pctm̃, cõcedo, ſʒ iſta opa nõ ſunt uolũtaria, nego, q^r aplus ad rom̃. 7. nõ qd uolo bonũ hoc ago, ſʒ qd nolo malũ hoc facio. Ibi ĩ auctoritate iſta nota ly ago, notant actiones ĩmanẽtes, et īteriores, nõ agit ĩqt aplus qd bonũ ult, ſe malũ q nult facit per hoc notãs opatiões exteriores q̃s ult facit, i^r huiuſmõi opationes exteriores ſũt uolũt, et ita ĩuolũtarie? Rñdet Sco. q aplus loquit quo ad primos mot⁹ q ſʒ ueritatẽ ñ ſunt pctã cũ pcedãt oẽs act⁹ tã ĩtellect⁹ q̃ uolũtatis ille ſunt opones q̃s qſq3 facit nolens. Exẽplũ uideo pulchrã, ferẽ de neceſſitate delectatio ĩ appetitu ſenſitiuo cũ nõ ſit in ptãte nr̃a qn uiſis tangamur iſtud ẽ q dicit q nolo malũ hoc facio, et pt dici malũ qa nõ bonũ nõ tñ pctm̃ et iſti ſunt primi mot⁹ q nõ ſunt pctã. Se p^e delectationes q̃ ſunt in uo^{te} tãq̃ primi mot⁹ ſunt pctm̃ qa ſequũtur actus intellect⁹, et actũ uolũtatis, et ſic ſunt uolũtarie. Et ſi dicas q p^i mot⁹ nõ iõ ſunt pctã qa ſequũtur actũ uolũtatis et ĩtellect⁹, ſʒ iõ p^i mot⁹ ſunt pctã, qa uolũtas nõ ꝑuenit ne ſint pctã ordinãdo illos ĩ debitũ finẽ, et circũſtãcionãdo debitis circũſtãtiis. Sʒ rñdet doc. q qñ uolũtas nõ ꝑuenit illos mot⁹ circũſtantionãdo eos tũc peccat tñ pctõ omiſſiõis, ſe ẽ pctm̃ cõiſſionis qñ uoluntas ĩpat uidere pulchrã ad quã uiſionẽ ſe^r delectatio ĩordĩata in uolũtate, et ſic talis uiſio ẽ pctm̃, et illud ĩpiũ interi⁹ ẽ for^r pctm̃. ¶ In ſolõne ad 2^m ar^m. Nota q opationes iſte ĩferiores a ſmone in qbus cõuenim⁹ cũ brutis ſunt in nobis rõnales et libere p ptic·patiõnẽ, et in hoc diſtīgũt ab opationib⁹ brutorũ q̃ nullo° ſunt libere, et p hoc hõ p eas pt auerti a bono et cõuerti ad malũ, et ſic p eas peccare. Queſtio. Quarta.

AD QVARTAM QVESTIONEM QVAtuor ponit ꝯclões. ¶ Prima. Hiero. ñ diuidit hic pctm̃ for^r. ¶ Secũda ñ diuidit hic ſubiectũ ipſi⁹ for̃alis pctĩ, qa illud ſbʒ ẽ act⁹ uolũtatis, ñ cogitatio nec. ſmo nec opus exteri⁹ ſunt ſba formalie pctĩ. ¶ Tertia ꝯclo nõ diuidit hoc pctm̃ originale, qa illud ẽ ĩ aĩa, ſe iſta pctã nõ ſunt in aĩa. ¶ Quarta ꝯ° Hiero. diuidit hic tm̃ ſbm̃ mãle pctĩ. Et qa oĩs bona diuiſio ẽ bimẽbris uel reducibilis ad bimẽbrẽ ad iſtã.ſ. qdã pctm̃ ẽ ĩ actu īteriori et qdã ẽ ĩ actu exteriori, et hoc dup^r. Et ultra dicit doc. q diuiſio hʒ ĩtelligi poſitiue et negatiue, poſitiue qñ qs peccat cogitãdo et loquendo et opando q̃ ſunt illicita et ꝯ legẽ dei, ut cogitãdo ĩhoneſta loquẽdo ꝯ deũ et ꝯ pximũ blaſfemiã, opando libidinoſe. negatiue nõ cogitãdo q̃ cogitanda ſunt tpe debito, nõ loquẽdo uera q̃ dicẽda ſunt nec opãdo q̃ ſunt opanda p° mõ ẽ pctm̃ cõiſſionis. ſecũdo° ẽ pctm̃ omiſſiõis. Queſtio. Quinta.

CIRCA QVINTAM QVESTIONEM que ptinet ad ordinariũ librũ de diuiſiõe for̃ali peccatoꝝ penes qd accipitur illa ſeptenaria diuiſio peccatoꝝ capitaliũ, et dr̃ capitale pctm̃ eo q pena capitis puniat.i. morte eterna, ul dr̃ capitale pctm̃ eo q alia pctã excedat ĩ malicia, et ſic pctm̃ in ſpm̃ ſctm̃ ẽ capitale peccatũ, uel ẽt dr̃ capitale pctm̃ eo q ab eo originem hũerẽt alia pctã, ſicut pctm̃ luciferi qd fuit occaſio angelis et hoībus peccãdi, pctõrum .n. 7. ſic diuiſio pt aſſignari qm̃ uolũtas nr̃a ẽ cõiũcta appetitui ſenſitiuo, et ſic ab eo nata ẽ ĩclinari in appetibile ſuũ delectabile ſicut in delectabile guſt⁹ et tact⁹ et penes hoc pñt aſſignari pctã carnalia.ſ. luxuria et gula, pctã aũt ſpũalia pñt accipi penes illud q ẽ delectabile uo^{ti} ſʒ ſe ut ẽ diſtincta ab appetitu ſenſitiuo ſicut honor circa quẽ ẽ ſupbia, qs uilipendit ſe^r ira, ab aliquo excedit ſe^r ĩuidia, et negligẽtia. Auaricia aũt nõ uidet eẽ niſi circa appetibile utile q ordinat ad appetibile ſm ſe altero dictoꝝ modoꝝ.ſ. ad honorẽ, et ad uoluptatẽ q̃ dñr ſe ſo appetibilia auar⁹ cupit hr̃e ut in ſupbiã eleuetur et honoret, ut ſit tẽporib⁹ nr̃is honorant diuitie ñ uirtutes aut qs cupit hr̃e ẽt ĩordinate ut uoluptatib⁹ deſuiat, ſe hoc non ſufficit, ad qd reducet ĩfidelitas, et deſpatio ñ ad honores nec ad uoluptates, iõ ẽ inſufficiẽs diuiſio. ¶ Iõ doc. dicit q melius diuiſio for̃alis pctõꝝ accipit penes deformitates et carẽtias rectitudinũ q̃ debẽt eẽ ĩ actib⁹ nr̃is, et tũc ſicut ſunt.x. rectitudines qb⁹ cõuertimur in deũ ſic ſunt.x. carẽtie rectitudinũ ſiue.x. obliquitates qbus auertimur ſaltẽ uirtualr a deo ut hĩtũ ẽ. di. 35. h⁹ 2^i. et ſic pctã capitalia erũt.x, uel pñt accipi pctã capitalia ex oppoſitione ad.7. uirtutes. 3. theologicas, et. 4. cardinales ut odiũ dei ſi ſit poſſibile deſpatio, infidelitas et ſic de aliis ut dictũ ẽ in di.6. h⁹ 2^i. ¶ DISTINCTIO. LXIII.

CIRCA DIS. XLIII. QVERVNTVR DVO. PRIMO AN VOluntas poſſit peccare in ſpm̃ ſanctum. ¶ Quãtũ ad iſtã q. pt hr̃e duplicem ſenſum, unus ẽ an uoluntas nr̃a poſſit auertere ſe et facere irreuerẽtiã uni pſone, et nõ facere irreuerentiã alteri pſone uirtualr, et tenebit q nõ. Secũdo° an uolũtas poſſit facere irreuerẽtiã actualẽ uni pſone et ñ facere irreuerẽtiã actualẽ alteri, et aliq tenẽt q ñ, pp eãdẽ rõnẽ pp quã tenet p^a ꝯ°. Sʒ doc. apparet ꝯriũ, qa uĩr q aliqs poſſit facerẽ irreuerẽtiã actualẽ uni pſone, et ñ facerẽ irreuerẽtiã actualẽ alteri. Et q^i duplici rõe. de trib⁹ articulis etc. q^i ex° eccleſie. Nota illud q ibi

dr̄ ſi qs itẽderet petere rõne trinitatis nihil peteret, qs itẽdit petere i noĩe mediatoris. ſ. xp̄i q ꝓ nobis orat trinitatẽ, trinitas. n. ñ orat n c ei: p̄t ꝯuenire rõ mediatoris cũ ſit ſupmũ extremũ a quº petimꝰ, et i noĩe filii petimꝰ iuxta illud Io. Si qd petieritis p̄rẽ i noĩe meo dabit uob .i. ipẽ. n. ſolus mediator ẽ nec i alicuiꝰ alteriꝰ noĩe ſaluari poſſumus. Nota ꝯ illã euaſionẽ q ñ uno actu itellectꝰ itelligit duo correlatiua, ſ3 duobꝰ actibꝰ, ſ3 actꝰ collatiuꝰ ẽ unꝰ et nõ duo, et iõ iñc ad minꝰ ſunt .3. actꝰ itelligẽdi ſimul duo qbꝰ app̄hẽdunt relatiua, et unꝰ collatiuꝰ, tertiꝰ iᵗ Doc. iſtã cõcluſionẽ q. poſſibile ẽ q qs faciat actualẽ irreuerẽtiã uni pſone et ñ alteri. S3 loquẽdo de irreuerẽtia uirtuali dic. Doc. ñ eẽ poſſibile, qa ſi qs cogitat de una uirtualiᵗ cogitat de oĩbꝰ, et ita ſi facit irreuerẽtiã actualiᵗ uni neceᶜ ẽ ut faciat irreuerẽtiã uirtualiter alteri. Et ſi ẽt qs elicit flãm opi. de una neceᶜ ẽ ut ẽt eliciat de oĩ, qa eaꝝ ẽ una eẽntia uᵃ bonitas, uᵃ ſapia, et una poᵃ, ñ tñ ẽ neceᵉ ut ſi qs actualiᵗ peccet i unã ut actualiᵗ peccet i aliã. S3 dato q iſtud ueꝝ ſit, ñ tñ ſic accipit petm̃ i ſpm̃ ſctm̃ q̃ſi. ſ. aliqs peccet i pſonã. ſſ. et ñ i pſonã p̄ris nec filii ẽ. n. fallatia i cõe ut cã ſ3 dr̄ petm̃ i. ſſ. qa ẽ ꝯ ap̄priatũ ſpũi ſctõ. ſ. ꝯ diuinã bõitatẽ, fuerũt .n. qdã heretici q male ſenſerũt de diuinis pſonis extimantes p̄rẽ eẽ ſenẽ, et filiũ iuuenẽ, et. ſſ. quẽdã furorẽ, iõ dixerũt patrẽ eẽ ſapiẽtẽ rõe experientie hĩte, filiũ fortẽ rõe iuuẽtutis ſpm̃. ſ. exequutorẽ iuſtitie. ut aũt hᵗ fatuitas tolleret de mẽtibꝰ fideliũ ſctã mr̄ eccl̃ia ordinauit ut p̄ri apropriaret poᵃ, filiu ſapia. ſſ. bonitas, et clemẽtia. Et iõ uolũtas ꝯiũcta appetitui ſenſitiuo inclinat ad cõdelectãdũ, et ſic hõ peccat ex paſſiõe ſiue ex ifirmitate, et ſic peccat i p̄rẽ oĩpotẽtẽ, hõ ẽt opat itelligẽdo, et qa ſepe hõ errat, iõ ſic ex errore peccãs peccat i filiũ q ẽ ſapiẽtia ei apropriata, ñ ꝓpria, et qs uolũtas ñ hñs paſſiunẽ ullã nec ullo errore exñte i itellectu ex mera ſui libertate p̄t uelle aliqd malũ oñſum ſibi eẽ malũ ſic dr̄ peccare ex certa malitia, ſicut peccauit Adã, qa i eiꝰ itellectu nullꝰ fuit error nec i eiꝰ uoᵗᵉ fuit aliq̃ paſſio, qa iſta ſequũt petm̃, tale petm̃ ex certa malicia nõ ẽ petm̃ in ſpm̃. ſ. qa ſic petm̃ Ade fuiſſ3 grauiſſimũ q ñ ẽ uerũ ut hĩtũ ẽ ſupra. Nota q Sco. hic uenat diffinitionẽ petĩ in. ſſ. et hoc q ẽ eẽ petm̃ ex certa malicia ẽ genꝰ remotũ, qa bñ ſcᵗ ẽ peccatũ in. ſſ. iᵗ ẽ petm̃ ex certa malicia, ſ3 ñ eꝯ, ſ3 ẽ fallacia ꝯñtis o3 iᵗ plus addere, qa cũ ſit grauiſſimũ ñ p̄t eẽ ꝯ p̄ceptu ſe tabule, qa qs p̄t furari ex certa malicia uł iterficere uł dicer̃ flm̃ teſtimoniũ ꝯ ꝓximũ, et tñ ñ ẽ grauiſſimũ petm̃, iõ o3 q petm̃ i. ſſ. ſit ꝯ p̄ceptu pᵉ tabule, et iſta ẽ pᵃ d̃ra q̃ d̃rt a petĩs ꝯ p̄ceptu 2ᵉ tabule. S3 nᶜ hoc ſufficit nec ſcᵗ ẽ petm̃ ꝯ p̄ceptu pᵉ tabule iᵗ ẽ petm̃ in. ſſ. ſ3 eꝯ ũn ſcᵗ ẽ petm̃ i ſpm̃. ſ. iᵗ ẽ ꝯ p̄ceptu pᵉ tabule ſ3 ñ eꝯ alr ydolatria ifidelitas blaſfemia i deũ, piuriũ, et ñ deum colere nec amare negatiue eẽnt petã i. ſſ. q ẽ flm̃, iõ o3 iuenire aliã d̃ras q̃ d̃rat ab iis petĩs q̃ ſunt ꝯ p̄ceptu pᵉ tabule, o3 iᵗ q petm̃ i ſpm̃. ſ. ſit oppoſitũ actui pfectiſſimo cõuerſiuo i deum, et qa actꝰ iſte pfectiſſimus ẽ deũ amare ſi hs oppoſitũ illud erit odiũ dei, ſ3 qa odiũ dei ñ ẽ poſſibile ut3 i. 4. di. 49. q. 9. et iõ odiũ dei nõ ẽ petm̃ i. ſſ. Et qa aliꝰ actꝰ cõuerſiuꝰ i deũ ẽ actꝰ ſpei, iõ deſpatio ẽ petm̃ i. ſſ. Et ſic doc. diffinit petm̃ i. ſſ. q ẽ petm̃ deſpationis ſiue ẽ petm̃ obſtinatiõis i malo cũ deſpatiõe et ꝓpoſito nõ penitẽdi. Et ſic petm̃ i. ſſ. icludit tria. pº q ſit petm̃ ex certa malicia et ꝯ p̄ceptu pᵉ tabule, et ẽ actꝰ oppoſitꝰ pfectiſſimo actui ꝯuerſiuo i deũ q actꝰ p̄t hr̃e oppoſitũ, et ſic ſumat diffinitio petm̃ i. ſſ. ẽ certa malica ꝯ p̄ceptu pᵉ tabule, et oppoſitũ actui pfectiſſimu ſpei, et ſic ẽ petm̃ obſtinatiõis i malo cũ deſpatione et ꝓpoſito ñ penitẽdi. Et dr̄ petm̃ i. ſſ. finalis i pnĩa, nõ ex hoc, qa hõ morit ſine pñia, qa ſic oẽ petm̃ poſſet eẽ. petm̃ i. ſſ. qa hõ cũ quolibꝫ petõ p̄t mori ſine pnĩa, et tñ illud petm̃ nõ ẽ grauiſſimũ ut ſi qs tenẽs alienũ morit ſine pnĩa ñ hꝫ tñ grauiſſimũ p. tm̃, ſ3 dr̄ petm̃ in. ſſ. finalis i pnĩa, qa icludit ꝓpoſitũ nõ penitẽdi qd ꝓpoſitũ orit ex deſpatione, diffidit. n. de dei miſicordia. Et dicit. b. Aug. q peximi hoĩes icidũt i iſtud petm̃ et exẽplificat de Cn̄al Iuda, et Achitofel. uide hiſtoriã i 2º regũ. cap. 17.

¶ S3 qa dr̄ grauiſſimũ, ꝯ glo. ſup illo uerbo, ꝯuertãt ad ueſperã. Nemo iſanabilior ẽ illo q ſibi ſanꝰ ur̄ cũ ſit eger. Dicendũ q tale petm̃ ñ dr̄ grauꝰ pp maiorẽ cõtẽtũ, ſ3 dr̄ nemo iſanabilior pp piculũ, qa ex eo q neſcit ſe infirmum medicum non querit.

¶ Dicitur ẽt petm̃ hoc irremiſſibile nõ ſimpᵗ, ſ3 qa nõ hꝫ ſecus palam comitẽ 2ᵐ mgr̃m, ſ3 dicit doc. q nõ ex hoc dr̄ irremiſſibile, qa qdlibꝫ petm̃ mortale qd nõ hꝫ pnĩas comitẽ ẽ irremiſſibile, ſ3 dr̄ irremiſſibile pp duas cõditiões q̃s notat petm̃ iſtud, pᵃ ẽ qa directe opponit prinº remiſſionis petĩ in remittẽte. ſ. in ip̄o deo, qa directe opponit miſicordie diẽ, quia diffidit de dei bonitate, et deſpat nõ ſic alia petã opponuntur diẽ miſicordie; ſecũduᶜ dr̄ irremiſſibile, qa corrũpit diſpõnẽ i eo cui d3 remitti petm̃. ſ. i ipõ petõre, ut. n. pᵗ i. 4. ad hoc q petm̃ remittat reqrit aliq̃lis diſplicẽtia de petõ cũ cõuerſiõe ad deũ, ſ3 qa iſtud petm̃ icludit ꝓpoſitũ de nõ penitẽdo, iõ dr̄ irremiſſibile, qa tollit oẽ diſpoſitiuũ i petõre. ¶ Veꝝ petm̃ i. ſſ. poſſit remitti i hac uita cũ dicat irremiſſibile? Dico q ſic qa q̃diu hõ ẽ i hac uita ẽ i ſtatu merẽdi et demerẽdi nec ẽ cõfirmatꝰ i malo, iõ p̄t cõteri et ita ſaluari. Et ſi dicat ẽ finalis in pnĩa i eo. Dico q finalis i penitẽtia ſolet accipi duobꝰ modis aut ꝓ duratiõe i petõ uſq; ad mortẽ icluſiue, et ſic ñ ẽ ſpẽs hꝰ petĩ, ſ3 ꝯcomitat oẽ petm̃ mortale. Alioº accipit finalis i pnĩa ꝓ ꝓpoſito ñ penitẽdi et ſic gr̃a ſpãli dei p̄t tolli. Vñ et Aug. illud uerbũ retractauit i quo dicit i libro de ſmone dñi i mõte. Tãta ẽ labes hꝰ petĩ uc depcãdi humilitatẽ ſubire nõ poſſit, et ſic p̄t remitti, l3 cũ difficultate ſic q ly irremiſſibile difficultatẽ notat ñ iꝓſſibilitatẽ. ¶ Ad pᵐ pſ q̃o p̄t uᵃ pſoᵃ diligi actualiᵗ, et ñ aᵃ, l3 ñ uirtualiᵗ, et iõ qs p̄t peccare actualiᵗ i unã pſonã, et ñ i aliã l3 ñ uirtualiᵗ. ¶ Ad ſm pſ q pricipᵗ iſtud petm̃ ẽ ꝯ actũ ſpei. Et ſi teneamꝰ opi. mgr̃i, qa ẽ ꝯ charitatẽ, et charitas ẽ. ſſ. iᵗ petm̃ hoc ẽ ꝯ. ſſ. ſequẽdo iſtã opi. dr̄ ꝯ. ſſ. ꝓ q̃to ẽ ꝯ eius bonitatẽ apropriatã tñ ẽ ꝯ actũ ſpei pricipᵗ q r̃ſpicit dei miſicordiã q̃ ap̄priat. ſſ. et ſic ẽ petm̃ deſpationis tollẽs miſicordiã a deu et tribuẽs ei iuſticiã ſolũ, et pp hoc tlis petõr diffidit et deſpat de deo. Queſtio. 2.

SECVNDO QVERITVR SINE ARGVmẽtis. Veꝝ uolũtas creata poſſit peccare ex malitia uolẽdo. ſ. aliqd ſibi oñſu3 ñ ſub rõe boni ueri. i. boni ſimpᵗ, aut boni apentis. i. boni ſm quid.

¶ Dñs. S. Bon. dicit q nõ. Et pᵗ ꝯclõnẽ ſuã auctoritate Dioni. de dĩs noĩbꝰ nꝰ opat ad malũ aſpiciẽs iᵗ uꝰ peccat uolẽdo aliqd ſimpᵗ malũ ſub una rõe boni. ¶ S3 ꝯ iſtã ꝯclõnẽ arᵗ ſic, qa ſi uolũtas creata ñ p̄t nolle aliqd ſub rõne mali ſimpᵗ ſeq̃ret q ñ p̄t uelle aliqd ſub aliq̃ rõe ſub q̃ ñ poſſ3 ẽt uelle uolũtas diua, uolũtas. n. diũa p̄t ferri i oẽ ens poſitiuũ, et ẽt i ſubſtractũ petĩ, qa rõe3 boni icludit, l3 ip̄a nõ poſſit i deformitatẽ illã actꝰ, qa hoc ñ ẽ aliqd facere ſ3 deficer̃, et tũc uolũtas diũa, et creata eẽnt eq̃les circa uolibilia obã, qa nec uolũtas nr̃a abſolute ñ p̄t ferri i deformitatẽ actꝰ niſi ſibi oñdet ſub aliq̃ rõe boni. Et ſi. S. Bon. cõcedit hoc, q oẽ uolibile ab una uoᵗᵉ ẽ uolibile ab alia, qa ois uolũtas hꝫ obm eq̃ cõe. Eſt tñ aduertẽdũ q ex hoc ñ ſcᵗ q illud q ẽ ordĩate uolitũ ob una uoᵗᵉ ſit ordĩate uolitũ ab alia, ordinatũ. n. uelle nõ ẽ ex ſolo obo, ſ3 ẽt reqrit ordĩatũ uelle cõueniẽtiã actꝰ, et ẽt cõueniẽtiã obi ad ip̄as potẽtiã a q̃ elicit ordinatũ uelle. Exᵐ deꝰ ult mortẽ p̄ris mei et urdĩate iᵗ ego ordĩate poſſu3 uelle mortẽ p̄ris mei flm̃ ẽ, qa nᶜ mors p̄ris mei nᶜ actꝰ circa illud ꝯueniũt uoᵗⁱ mee, et ſi cõueniũt uoᵗⁱ dĩe. Deꝰ ẽt uoᵗᵉ bñplaciti ult uelle meũ quo ego uolo furari, et diuinũ uelle ẽ ordĩatũ, iᵗ et uelle meũ ẽ ordĩatũ ñ ſcᵗ qa actꝰ iſte ñ ꝯuenit uoᵗⁱ mee et ſi cõueniat uoᵗⁱ diẽ, nõ tñ. n. deꝰ ult uoᵗᵉ bñplaciti q̃ nõ uult me uelle uoᵗᵉ ſigni p̄cepit. n. mihi ñ furaberis etc. Et nota ibi regulã doc. p̄t. n. ꝯuenire uni uoᵗⁱ aliqs actꝰ circa aliqd obm qd tñ nõ cõuenit alii uoᵗⁱ. Et qa iſtud arᵐ nõ cõcludit ꝯ iſtã opi. ideo alr arᵗ ſic, ap̄hẽdat odiũ dei ab aliq̃ poᵃ itellectiua creata nõ

... odit, odit ... q deū ...
ult deū eē im ꝯrio mō q deū odit ult acu... ult nō eē dei iſtud uolt creat nō pt odi ſub aliq̄ rōs boni, qa na ē, aut ꝯr nolūtas pt iſtud uelle.ſ.nō eē dei, et ſic ps ppoſitū q.ſ. uolūtas pt uelle malū ſub rōe mali, et ita peccare ex malicia, na.n.bonitas ē in iſto actu uolēdi deū nō eē, q̄ ſit prior iſto actu. Et ſi dicas actꝰ uolēdi ē qd poſitiuū, et ens ir bonū. Rūdeo iſta bonitas ū ē i obo ut pcedit actū, ſʒ ē bonitas illa i obo uolito ut ipa botas ſer actū uolēdi deū ū eē, bonitas.n.ē paſſio entis, et iō ſer actū, et nō pcedit. Si aūt dicas q uolūtas ū pt i iſtud ū eē dei oſtēſum niſi ſub aliq̄ rōe boni, et ū mali ſer uel q ſimpr uolūtas ū pt i nō eē dei, qa in rei uerite na ē rō boni, uel ſi uolūtas pt uelle ū eē dei ſub aliq̄ rōe boni ir priꝰ nālr rō erit excecata q̄ uolūtas peccet. Et hoc nō ſcōueniēs, et ꝯ articulū pſiciū ꝯ illud.7i.ethi. Scīa et rōe uli, et pticulari in ala ꝯns ē i potētiis factiuis ut ſequat actio. Exm oē dulce ē goſtādū, hoc uinū ē dulce ꝯns ē ut guſtet. Si.n.uolūtas ſer rōeʒ rectā, ir uolūtas ū facit pctm̄ niſi rō erreʒ et ita oʒ prius nālr ītellectū errare q̄ uolūtatē peccare, q eſt fſm̄, et ꝯ Paulū oē q nō ē ex fide pctm̄ ē.i.oē q fit ꝯ ꝯſciam eſt pctm̄, ſtāte.n.cōſcia recta in ītellectu pt uolūtas in oppoſitū, et ita cōcludēdū ē q uolūtas pt i malū ſub rōe mali. Et iō ſi hoc teneat facile ē diſtīguere pctm̄ in ſpm̄ ab aliis pctis, et ps ex ſupra dictis. ¶ Textꝰ, q̄uo uʒ qs peccet in pr̄eʒ ex impoa, et in ſiliū ex ignorātia. 3m ēt pctm̄ ē ipſius uotas ps ſe na ꝑturbatione i uote pcedēte nec ignorātia in ītellectu ſʒ ex ſe fert in maluʒ ēt ſub rōe mali, et nō boni, et iſtud recte ē pctm̄ ex malicia appriate ꝯ.ſ.cui appriat bonitas, et ſic forte peccauit lucifer uolēdo deū nō eē nec erroꝝ exñte in ītellectu eius. et na paſſione exñte i uote eiꝰ, ſʒ ex ſola libertate, et malicia ſua et ſupbia ita illud ps ſupbia eoꝝ q te oderūt aſcēdit ſp. Et ſi arguas. Dyoniſiꝰ dicit q nemo opat ad malū aſpiciēs dicēdū q illud ē uerū cōiter, et i pl.bus, tū i aliquo ſtat oppoſitū, ſicut i illo q odit deū tenēdo odiū dei forr poſſibile i uote alicuiꝰ maligni ſpūs ul hoīs ¶ Si tū teneamꝰ uolūtatē nō uelle malū ſub rōe mali ſʒ ſi uult malū ult illud ſub rōe boni, tū pt adhuc aſſignari pctm̄ ex certa malicia qn̄.ſ.uotas creata ex libtate ſua ſemota oī paſſiōe a uolūtate, et oī errore ab ītellectu peccat, ibi ē pleniſſima rō pctī, qa nihil ē diſtinctū a uote q eā alliciat ad peccandū, et dr̄ pctm̄ ex certa malicia, qa ē ibi pfecta, et cōpleta malicia, ſicut pt qs imaginari i pctō, qa ex plena libertate ſine aliq̄ occaſione extrīſeca etc. Nota tū q nō dr̄ pctm̄ ex malicia ex hoc q uolūtas peccās tēdat i malū īqtū malū, ſʒ ex aliq̄ cā priꝰ dicta, qa ū tenet iſte modus q qs poſſit in malū īqtū malū, et iō qs ū pt in odiū dei. Sʒ illi q tenēt q odiū dei ē poſſibile uel hūt tenere pm modū q uolūtas pt in malū inqtū malū ſʒ ſi tenēt hūc 2m modū hūt dicere q nꝰ pt odire deū niſi priꝰ ſit error i ītellectu. Et ſic lucifer hūit deū odio ū.n.pm pctm̄ luciferi fuit odiū dei ſʒ ſe īordinate dilexit pluſq̄ deū, et 2o ſibi apetiit btitudinē ſummā, et uoluit eā ſibi ineē a ſe, et qa ſtāte deo hoc hr̄e nō poterat, iō errās q error ſequat priora pctā credidit poſſe iſta ꝯſeq deo ū exñte, et ita uoluit deū ū eē ſub iſta rōe boni oñſa a rōe errāte q ſi deus ū eēt hēret ſummā btitudinē, et ſolus, cū tū ſit īpoſſibile deū ū eē et luciferū eē, et ita ū uoluiſſʒ illud malū inqtū malū, ſʒ inqtū bonū oñſuʒ ſibi a rōe errāte, nec ē ſcōueniēs hoc, ītellectū priꝰ errarē q̄ uolūtatē peccare, niſi rlr pi pctī ſimpr, pctā.n. ex ignorātia ſic ſiūt q priꝰ rō errat q̄ uolūtas peccet alr nullū eſſʒ pctm̄ ex ignorātia. Et aduerte q Sco.i iſta.q. loquit ſub dubio an odiū dei ſit poſſibile, ſʒ i.q.pcedēte determīate loquitur et dixit ſe pbaſſe in.4o.di.49.nō ē mirū, quia iſta.q.ptinet ad ordinarium ſm ſed precedens non, ſed pertinet ad librū reportationum, quem fecit poſt quartum.

...ENTIA PECCAn-
...pt a deo. ¶ Quod ū Auſ. de libero arbi. etc. ¶ Cōtra mgr̄ in l̄ra et Aug. poſſe peccare eſt a deo, potentia uero peccandi eſt ab homine.

V ¶ HIC PONE illā regulā poſitā i.7.di.pi. q qn̄ iſtud nomē poa cōſtruitur cū gerūdio nomē actū ut egrediētē a ſuppoſito cū quo conſtruit, et iō negamꝰ potētiā gnandi a filio ita hic negamꝰ potētiā peccādi eē a deo ſʒ Aug. nō tū poſſe peccare. Hic doc. diſtīguit de poa peccādi, qn̄ ſummi pt dupr unoo forr alioo fundamētalr, po mō ū dicit niſi rōnē potētialitatis, et talis potētialitas ē ordo ad actū, ſʒ iſte ordo ē duplex aut.n.ē ordo ad ſubſtractū pctī ſicut i uote fundat ordo ad uelle furari hꝰ ordinis fundamētū ē uolūtas terminꝰ ē uelle, et ſi ītelligat qō p iſto ru. Dico q ſic, qa uotas a deo ē, et ſir uelle ē a deo ut ſupra patuit ſʒ unā opi. uerā, ir et ille ordo ē a deo, et ille ordo ē poa peccādi forr, ir illa poa peccādi ē a deo, et ē pa ꝯo doc. ¶ Secūda ē q ſi poa peccādi dicat ordinē fundatū i uote ad deformitatē i actu ſic tlis ordo nō ē a deo ſicut nec terminꝰ.ſ.deformitas q̄ ē nihil et ſic tlis ordo ē nihil, et ſic poa peccādi ū ē a deo, ſʒ a mala uolūtate deffeciēte. ¶ Si aūt fiat ſmo de poa peccādi p fundamēto, et q̄ras an tlis poa ſit a deo. Dicit doc. q ſic et ē 3a ꝯo, qa uolūtas creata ē a deo, et ipa ē fundamētū utriuſq; poe peccādi ſiue utriuſq; ordīs ad ſubſtractū, et ad deformitatē ſicut.n.i potētiis paſſiuis idē ē sbm priuatibis, et hīsꝰ ita poa actiua libera defectibilis ē īmediatū sbm oppoſitoꝝ agēdo, et deficiēdo ſic q agendo ē sbm habitꝰ ſiue rectitudīs, et deficiēdo ē sbm deformitatis, et talis poa peccādi ē a deo, et ē illa poa q̄ hñs eā ē potēs peccare, et ē qdā poſitiuū abſolutū q ē uolūtas ſinita ſiue creata. Et ſi arguas ꝯ iſtud q uolūtas i eo q ē poa peccādi ſp deficit et ut ſic ē ex nihilo, et ut ſic nō ē aliqd abſolutū, nec aliqd poſitiuū i ea q ſit poa peccādi. Rūdeo eē defectibile ē duplex, unū eē defectibile.i.uertibile i nihil, et ſic cōſer totū ens creatū, et ſic ēt ꝯſer uolūtatē creatā, ſʒ p hoc ū dr̄ peccabilis, alioo dr̄ eē defectibile .i.i opando potēs deficere culpabilr, et ſic ē eē defectibile tale, et ſic ū cōſer totā nām creatā, ſʒ ſolū uolūtatē creatā q̄ ē qdā abſolutū, et tle abſolutū q ē poa peccādi ē a deo. ¶ AD ANSEL. etc. Dr̄ q capit libertatē ut ē pfectio ſimpr et ut ē abſtracta a finito, et īfinito et ut ſic libtas ū īcludit poſſe peccarē nec ē ps libtatis, qa tūc ū poterit i deo nec plus q rō ſua, tū liberum arbi. nr̄m īcludit unā dr̄as ponētē ipʒ i ſua ppria ſpē ut diſtīguit a libe.arbi.dīo, et illā dr̄as circūloquimur p hoc q dicimꝰ ſinitū limitatū, defectibile, eē de nihilo, et tlis libertas pt ītelligi eē pximū fundamētū poe peccādi, et ſi ū i eo q libertas tū i eo q libertas creata ē fundamētū pximū illiꝰ duplicis ordīs et ita duplicis poe peccādi. Et exēpliſicat Sco. de ſapia q̄ ē pfectio ſimpr, et ut ſic abſtrahit a finito, et īfinito, tū ſapia i nobis īcludit ſinitatē rōe cuiꝰ ꝯuenit ſibi eē accñtale, ſi tū i eo q ſapia, ſʒ in eo q ſapia creata ſic ēt libtati create ꝯuenit eē pximū fundamētū poe peccādi ū in eo q libtas ſʒ eo q libtas creata, ſic eiꝰ ē poſſe peccare. Et qa ia libtas ē qd poſitiuū, iō pducit a deo, et ſic poa peccādi p abſoluto pducit a deo et ut ē ordo īter uolūtatē et ſubſtractū pctī ſic ēt ē a deo a quo oīa entia poſitiua hūt eſſe, qm̄ ex ipo, et i ipo et p ipʒ ſunt oīa in ſeculoꝝ amen. Et in hoc declarat ille articulꝰ. Credo in deū prēs etc. Ser et i unū dñm nr̄m Ieſus xp̄s etc. De quo i 3o deo dāte.

¶ DEO LAVS SEMPITERNA.

¶ LEctor ſi qd boni īueneris deū time et lauda, qa ab ipo oīa bona pcedūt, lauda et doctorē ſubtilē cuiꝰ lecturā p ut potui exponere curaui. Si qd falſi, illud ībecillitati mee aſcribe, et ut uales corrige, cū ēt libꝝ, et me correctiōi.S. mrīs ecclie ſupoſui

A.B.C.D.E.F.G.H.I.K.L.M.N.O.P.Q.R.S. Oēs Terni.

AD LECTOREM.

ACCIPE LECTVRAM CANDIDE LECTOR EXCELLENTISSIMI Sacræ paginæ Doctoris Gratiani Brixien[sis] conditam in gratiam Alberti Pii Principis Carpen[sis]. eiuſdem beneficio publicatam, ac fideliſſime recognitam ex archetypo per preſtantiſſimum Philoſophum ac Sacræ Theologiæ Magiſtrum Ioannem Montesdoccam Hiſpanu[m]. Impe[n]ſis Eximii Phyſici ac medici M[agist]ri Alberti Butrii Carpen[sis]. Per Benedictum Dulcibellu[m] Carpen[sem] impreſſorem Elegantiſſimu[m] impreſſam Carpi Anno Salutis. M.D.VI.IIII. nonas Iunii, Reliquu[m] in tertio quarto. et quoli. eiuſdem Auctoris propediē expecta, Si hoc prius tibi placuiſſe cognouero.



terror: et salus